Nordisk Råd

48. session

1996

København

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1997

Redaktör: Guðrún Garðarsdóttir
Dokumentsekreterare: Boel Josefsson

ISBN 91 88112 37 3
Norstedts Tryckeri, Stockholm 1997

Innehållsöversikt

Kallelse till sessionen 7

Medlemslista 8

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier 11

Saklista jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker 22

Översikt över sessionen 28

Protokoll 29

Saker m.m. 295

- Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidiesförslag (A-saker) 297
- Ministerrådsförslag (B-saker) 431
- Berättelser (C-saker) 518
- Meddelanden (D-saker) 946
- Skriftliga frågor (E-saker) 1076
- Dokument 1 (Rapport från Nordisk Råds Præsidium 1995) 1105
- Dokument 2 (Regler for sessionens gennemførelse) 1164
- Dokument 3 (Statsministrenes redegørelse) 1166
- Dokument 4 (Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse) 1175
- Dokument 5 (Kontrolkomiteens redegørelse for arbejdet i 1996) 1180
- Dokument 6 (Det nordiske samarbejde på kulturområdet - Nordisk Ministerråds redegørelse for prioriteringer i det fremtidige nordiske samarbejde på kulturområdet og for gennemførelsen af nysatsningen på kulturområdet 1994-96) 1183
- Dokument 7 (Ett kommande Norden - Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000) 1236
- Dokument 8 (Nordiska ministerrådets redogörelse för det nordiska energipolitiska samarbetet) 1256
- Dokument 9 (Rapport till de nordiska ländernas statsministrar. Nysatsning på kultur, utbildning och forskningsområdet 1994-96 (juni 1995) jämte tilläggsinformation om nysatsningarna inom utbildning och forskning 1995-96 (september 1996)) 1264

Beslut 1301

- Rekommendationer 1304
- Interna beslut 1323
- Övriga beslut 1328

Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga m. m. 1335

Supplement 1349

Utdelning av Nordiska rådets Natur- och miljöpris 1351
Rapport från arbetsgruppen för översyn av arbetsordning för Nordiska rådet 1356
Register 1401
Översikt över sakernas behandling 1403
Ämnesregister 1416
Plan över sessionssalen 1423

Kallelse till sessionen

Härmed meddelas att Nordiska rådets 48:e session hålls i Köpenhamn den 11-13 november 1996.

Köpenhamn den 8 maj 1996

På presidiets vägnar

Knud Enggaard
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

Medlemslista

(Upprättad enligt § 4 i arbetsordningen och godkänd vid mötet den 11 november 1996 med ändring vid mötena den 11, 12 samt 13 november 1996.)

Regeringsrepresentanter - Hallitusten edustajat[1]

Jytte Andersen
Claes Andersson
Svend Auken
Thorbjørn Berntsen
Turid Birkeland
Oddsson David
Anders Eriksson
Grete Faremo
Laila Freiwalds
Bjørn Tore Godal
Guðmundur Bjarnason
í Grund, Sámal Petur
Pekka Haavisto
Halldór Ásgrímsson
Tarja Halonen
Pâviâraq Heilmann
Jytte Hilden
Lena Hjelm-Wallén
Anne Holt
Liisa Jaakonsaari
Thorbjørn Jagland
Roger Jansson
Marianne Jelved
Marianne Jensen
Ole Vig Jensen
Edmund Joensen
Lars Emil Johansen
Antti Kalliomäki
Grete Knudsen
Henrik Dam Kristensen
Anna Lindh
Paavo Lipponen
Ole Norrback
Göran Persson
John Petersen
Niels Helveg Petersen
Páll Pétursson
Poul Nyrup Rasmussen
Terje Rød-Larsen
Eilif Samuelsen
Reidar Sandal
Ole Løvig Simonsen
Konrad Steenholdt
Jens Stoltenberg
Björn von Sydow
Jan Trøjborg
Margareta Winberg

[1] Beträffande tidpunkt för regeringsrepresentanternas närvaro vid sessionen hänvisas till Nordiska rådets nationella sekretariat

Medlemmar - Jäsenet

Hanne Andersen
Arne Andersson
Janina Andersson
Børge Bakholt
Dorte Bennedsen
Charlotta Bjälkebring
Kjell Magne Bondevik
Aage Brusgaard
Paul Chaffey
John Dale
Erik Dalheim
Anneliese Dørum
Knud Enggaard
Olof Erland
Eirin Faldet
Ranveig Frøiland
Geir H. Haarde
Martin Glerup
Jette Gottlieb
Jonna Grønver
Guðmundur Árni Stefánsson
Ragnhild Queseth Haarstad
Carl I. Hagen
Søren Hansen
Chris Heister
Svend Erik Hovmand
Sinikka Hurskainen
Liisa Hyssälä
Per Olof Håkansson
Margareta Israelsson
Johan J. Jakobsen
Anita Johansson
Eva Johansson
Olof Johansson
Elver Jonsson
Ragna Berget Jørgensen
Marjut Kaarilahti
Kent Kirk
Mari Kiviniemi
Inger Koch
Ossi Korteniemi
Osmo Kurola
Anne Enger Lahnstein
Henrik Landerholm
Annika Lapintie
Berit Brørby Larsen
Ester Larsen
Kaj Larsson
Karin Lian
Kjellbjørg Lunde
Anne Birgitte Lundholt
Berit Löfstedt
Pehr Löv
Hannes Manninen
Lauri Metsämäki
Jonathan Motzfeldt
Jørgen Niclasen
Mats Nyby
Ingrid Näslund
Berit Oscarsson
Vibeke Peschardt
Jan Petersen
Marita Petersen
Riitta Prusti
Olof Salmén
Marianne Samuelsson
Kimmo Sasi
Sigríður Anna Þórðardóttir
Siv Friðleifsdóttir
Ole Stavad
Otto Steenholdt
Steingrimur J. Sigfússon
Håkan Strömberg
Sturla Böðvarsson
Nils T. Svensson
Sten Svensson
Jan P. Syse
Birthe Sörestedt
Anders Talleraas
Tom Thoresen
Kristen Touborg
Erkki Tuomioja
Valgerður Sverrisdóttir
Jarmo Wahlström

Ändringar den 11 november
Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag och resten av sessionen Anders Mølgaard av *Ester Larsen*, Widar Andersson av *Håkan Strömberg*, Reynoldh Furustrand av *Eva Johansson*, Carl Bildt av *Henrik Landerholm* och för denna dag Peter Angelsen av *Anne Enger Lahnstein* samt Siri Frost Sterri av *Jan Petersen*.

Ändringar den 12 november
Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag Siri Frost Sterri av *Jan Petersen*, Arne Andersson av *Göran Lennmarker*, Hanne Andersen av *Hans Pavia Rosing*. För del av denna dag och resten av sessionen ersattes Arne Andersson av *Christel Anderberg*.

Ändringar den 13 november
Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag Charlotta Bjälkebring av *Gudrun Schyman*, Margareta Israelsson av *Carin Lundberg* samt Elver Jonsson av *Marianne Andersson*.

Regeringsrepresentanter och medlemmar
jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepresentanter

Rasmussen, Poul Nyrup, f. 43
statsminister (S)
Petersen, Niels Helveg, f. 39
udenrigsminister (RV)
Jelved, Marianne, f. 43
økonomiminister og minister for nordisk samarbejde (RV)
Andersen, Jytte, f.42
arbejdsminister (S)
Auken, Svend, f. 43
miljø- og energiminister (S)
Hilden, Jytte, f. 42
kulturminister (S)
Jensen, Ole Vig, f. 36
undervisningsminister (RV)
Kristensen, Henrik Dam, f. 57
landbrugs- og fiskeriminister (S)
Simonsen, Ole Løvig, f. 35
boligminister (S)
Trøjborg, Jan, f. 55
trafikminister (S)

Medlemmar

(Valda av Folketinget den 2 oktober 1996)

Socialdemokratiet *(S)*

Medlemmer	*Suppleanter*
Andersen, Hanne, f. 39 kontorassistent (Förfall 12/11; ersatt av Hans Pavia Rosing; se Suppleanter)	*Hækkerup, Klaus*, f. 43 borgmester, cand.polit.
Bakholt, Børge, f. 35 faglærer	*Rosing, Hans Pavia*, f. 48 fhv. landsstyremedlem
Bennedsen, Dorte, f. 38 fhv. minister	*Fich, Ove*, f. 49 cand.scient
Glerup, Martin, f. 43 skoleleder	*Christensen, Peter*, f. 39 lærer
Hansen, Søren, f. 42 sølvsmed	*Fatum, Eva*, f. 47 sygeplejerske
Stavad, Ole, f. 49 fhv. minister	*Sass, Peder*, f. 43 fuldmægtig
	Greibe, Lis, f. 39 overlærer

Enhedslisten *(EL)*

Medlem	*Suppleant*
Gottlieb, Jette, f. 48 tømrer	*(Sass, Peder*, (S))

Det Konservative Folkeparti *(KF)*

Medlemmer	*Suppleanter*
Kirk, Kent, f. 48 fiskeskipper	*Grove, Henning*, f. 32 fhv. minister, dyrlæge
Lundholt, Anne Birgitte, f. 52 fhv. minister, cand.scient.pol.	*Engell, Hans*, f. 48 fhv. minister, redaktør

Socialistisk Folkeparti *(SF)*

Medlem	*Suppleant*
Touborg, Kristen, f. 43 landmand	*Svanholt, Anni*, f. 47 lærer

Venstre - Danmarks Liberale Parti *(V)*

Medlemmer	*Suppleanter*
Enggaard, Knud, f. 29 fhv. minister, civilingeniør	*Sønderby, Peder*, f. 32 gårdejer
Grønver, Jonna, f. 46 lærer	*Vibjerg, Jens*, f. 49 gårdejer
Hovmand, Svend Erik, f. 45 fhv. minister, journalist	*Schmidt, Hans Christian*, f. 53 viceskoleinspektør
Mølgaard, Anders, f. 58 lærer (Förfall vid 48:e sessionen; ersatt av Ester Larsen; se Suppleanter)	*Larsen, Ester*, f. 36 fhv. minister, lærer

Fremskridtspartiet *(FP)*

Medlem	*Suppleant*
Brusgaard, Aage, f. 47 mekaniker	(*Kjærsgaard, Pia*, (DF))

Det Radikale Venstre *(RV)*

Medlem	*Suppleant*
Peschardt, Vibeke, f. 39 fuldmægtig	*Arnold, Elisabeth*, f. 41 udviklingschef, cand.scient.

Dansk Folkepartiet *(DF)*

Medlem	*Suppleant*
	Kjærgaard, Pia, f. 47 husmoder

Finlands delegation

Regeringsrepresentanter

Lipponen, Paavo, f. 41
statsminister

Halonen, Tarja, f. 43
utrikesminister (SDP)

Norrback, Ole, f. 41
europaminister samt nordisk samarbetsminister (SFP)

Andersson, Claes, f. 37
kulturminister (Vas.)

Haavisto, Pekka, f. 58
miljöminister (Vihr.)

Kalliomäki, Antti, f. 47
handels- och industriminister (SDP)

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 13 februari 1996, kompletterad den 21 maj 1996)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) *(SDP)*

Medlemmar (jäsenet)

Hurskainen, Sinikka, f. 51,
planerare

Kautto, Tarja, f. 49
informatör

Nyby, Mats, f. 46
hum.kand., studiehandledare

Prusti, Riitta, f. 41
riksdagsman

Tuomioja, Erkki, f. 46
pol.lic. ekonom

Vehkaoja, Marjatta, f. 45
pol.kand, planerare

Suppleanter (varajäsenet)

Bryggare, Arto, f. 58
ekonom.stud., projektchef

Kiljunen, Kimmo, f. 51
fil.dr., docent

Luhtanen, Leena, f. 41
pol.mag.

Metsämäki, Lauri, f. 39
arbetspensionsinspektör

Olin, Kalevi, f. 45
bitr. professor

Rask, Maija, f. 51
sjukvårdare

Ruotsalainen Kansanpuolue (Svenska Folkpartiet) *(SFP)*

Medlem (jäsen)

Löv, Pehr, f. 47
med.lic., chefläkare

Suppleant (varajäsen)

Biaudet, Eva, f. 61
jur.stud.

Kansallinen Kokoomus (Nationella samlingspartiet) *(Kok.)*

Medlemmar (jäsenet)

Kaarilahti, Marjut, f. 60
hälsovårdare

Koskinen, Heikki, f. 36
dipl.ingenjör

Sasi, Kimmo, f. 52
jur.kand.

Suppleanter (varajäsenet)

Aura, Matti, f. 43
jur.lic.

Korhonen, Riitta, f. 48
arkitekt

Kurola, Osmo, f. 48
Jur.kand

Suomen Keskusta (Centern i Finland) *(Kesk.)*

Medlemmar (jäsenet)

Hyssälä, Lissa, f. 48
odontolog.dr.

Kiviniemi, Mari, f. 68
pol.mag.

Korteniemi, Ossi, f. 39
lektor

Manninen, Hannes, f. 46
licentiat i adm. vetenskap

Suppleanter (varajäsenet)

Esko, Aho, f. 54
Pol.kand.

Aula, Maria Kaisa, f. 62
pol.kand.

Kemppainen, Hannu, f. 51
med.lic.

Koistinen, Anniki, f. 34
riksdagsman

Ranta-Muotio, Aulis, f. 46
agronom

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) *(Vas.)*

Medlem (jäsen)

Ojala, Outi, f. 46
sjuksköterska

Wahlström, Jarmo, f. 38
lärare

Suppleanter (varajäsenet)

Apukka, Asko, f. 46
kandidat i samhällsvetenskap

Lapintie, Annika, f. 55
jur.kand.

Suomen Kristillinen Liitto (Finlands Kristliga Förbund) *(SKL)*

Medlem (jäsen)

Kallis, Bjarne, f. 45
pol.kand.

Suppleant (varajäsen)

Jääskeläinen, Jouko, f. 52
magister i samhällsvetenskap

Vihreä Liitto (Gröna förbundet) *(Vihr.)*

Medlem (jäsen)

Andersson, Janina, f. 71
pol.stud.

Suppleant (varajäsen)

(Esko, Aho, (Kesk.))

Færøernes Delegation [1]

Landsstyrets representanter

Sámal Petur i Grund, f. 58
landsstyresmand, trafik og kultur (Sjfl)

Joensen, Edmund, f.44
lagmand (Sb)

Petersen, John, f. 48
fiskeriminister (Fkfl.)

Samuelsen, Eilif, f. 34
landsstyresmand for undervisning, miljø, kommunalpolitik, energi og for nordisk samarbejde (Sb)

[1] Ingår i Danmarks Riges Delegation

Medlemmar

(Valda av Førøyas Lagting den 15 augusti 1996)

Fólkaflokkurin *(Ff)*

Medlem	*Suppleant*
Niclasen, Jørgen, f. 69 direktør	*Eyðun Mohr Viderø*, f. 42 afdelingsleder

Javnaðarflokkurin *(Jvfl)*

Medlem	*Suppleant*
Petersen, Marita, f. 40 cand.ped. i psykologi, lærer	*Eidesgaard, Jóannes Dan*, f. 51 lærer

Grønlands Delegation[1]

Landsstyrets representanter

Johansen, Lars Emil, f. 46
landsstyreformand (Si)

Jensen, Marianne, f. 49
landsstyremedlem for sundhed, miljø, forskning og nordisk samarbejde (Si)

Heilmann, Pâviâraq, f. 58
landsstyremedlem for fiskeri, fangst og landbrug (Si)

Steenholdt, Konrad, f. 42
landsstyremedlem for kultur, uddannelse og kirke (At)

Medlemmar

(Valda av Grønlands Landsting den 2 oktober 1995)

Siumut (Si)

Medlem	*Suppleant*
Motzfeldt, Jonathan, f. 38 Dr.jur. h.c.	*Raahauge, Kristine*, f. 49 kontorassistent

Atássut *(At)*

Medlem	*Suppleant*
Steenholdt, Otto, f. 36 Lærer	*Ostermann, Peter*, f. 39 politiassistent

[1] Ingår i Danmarks Riges Delegation

Islands delegation

Regeringsrepresentanter

Davíð Oddsson, f. 48
statsminister (Sj)
Halldór Ásgrímsson, f. 47
udenrigsminister og nordisk samarbejdsminister (F)
Guðmundur Bjarnason, f. 44
miljøminister, landbrugsminister (F)
Páll Pétursson, f. 37
socialminister (F)

Medlemmar

(Valda av Alþingi den 27 juni 1996)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) *(Sj)*

Medlemmer	*Suppleanter*
Sturla Böðvarsson, f. 45 tæknifræðingur (ingeniør)	*Arnbjörg Sveinsdóttir*, f. 56 ritari (kontorassistent)
Geir H. Haarde, f. 51 M.A., NR's præsident i 1995	*Árni Johnsen*, f. 44 blaðamaður (journalist)
Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 46 kennari (lærer)	*Árni M. Mathiesen*, f. 58 dýralæknir (dyrlæge)

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) *(F)*

Medlem	*Suppleant*
Siv Friðleifsdóttir, f. 62 sjúkraþjálfari (fysioterapeut)	*Guðni Ágústsson*, f. 49 landbúnaðarnemi (landbrugskandidat)
Valgerður Sverrisdóttir, f. 50 kennari (lærer)	*Ísólfur Gylfi Pálmason*, f. 54 kennari (lærer)

Alþýðubandalagið (Folkealliansen) *(Ab)*

Medlem	*Suppleant*
Steingrímur J. Sigfússon, f. 55 jarðfræðingur (geolog)	*Bryndís Hlöðversdóttir*, f. 60 lögfræðingur (jurist)

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) *(A)*

Medlem	*Suppleant*
Guðmundur Árni Stefánsson, f. 55 blaðamaður (journalist)	*Rannveig Guðmundsdóttir*, f. 40 alþingismaður (altingsmedlem)

Norges delegation

Regeringsrepresentanter

Jagland, Thorbjørn, f. 50
statsminister (A)
Godal, Bjørn Tore, f. 45
utenriksminister (A)
Knudsen, Grete, f. 40
handelsmininster og nordisk samarbejdsminister (A)
Rød-Larsen, Terje, f. 47
statsråd (A)
Faremo, Grete, f. 55
nærings- og energiminister (A)
Holt, Anne, f. 59
justitsminister (A)
Berntsen, Thorbjørn, f. 35
miljøvernminister (A)
Birkeland, Turid, f. 62
kulturminister (A)
Sandal, Reidar, f. 49
kirke-, utdannings- og forskningsminister (A)
Stoltenberg, Jens, f. 59
finansminister (A)

Medlemmar

(Valda av Stortinget den 4 november 1996)

Det norske Arbeiderparti *(A)*

Medlemmer

Larsen, Berit Brørby, f. 50
stortingsrepresentant
Thoresen Tom, f. 47
stortingsreprentant
Frøiland, Ranveig, f. 45
stortingsrepresentant
Dalheim, Erik, f. 40
stortingsrepresentant
Lian, Karin, f. 42
stortingsrepresentant
Faldet, Eirin, f. 44
stortingsrepresentant
Dørum, Anneliese, f. 39
stortingsrepresentant
Guttormsen, Ulf, f. 42
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Jørgensen, Ragna Berget, f. 41
stortingsrepresentant
Halvorsen, Gunnar, f. 45
stortingsrepresentant
Tveiten, Rita, f. 54
stortingsrepresentant
Sætre, Magnar, f. 40
stortingsrepresentant
Engseth, William, f. 33
stortingsrepresentant
Barland, Ragnhild, f. 34
stortingsrepresentant
Kristiansen, Rune, f. 48
stortingsrepresentant
Nyland, Johan M., f. 31
stortingsrepresentant

Senterpartiet *(Sp)*

Medlemmer

Jakobsen, Johan J., f. 37
stortingsrepresentant
Haarstad, Ragnhild Queseth, f. 39
stortingsrepresentant
Angelsen, Peter, f. 35
stortingsrepresentant
(Förfall 11/11; ersatt av Anne Enger Lahnstein; se under suppleanter)
Dale, John, f.40
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Lahnstein, Anne Enger, f. 49
stortingsrepresentant
Gaup, Johanne, f. 50
stortingsrepresentant
Sandkjær, Terje, f. 44
stortingsrepresentant
Aarrestad, Unn, f. 38
stortingsrepresentant

Høyre *(H)*

Medlemmer

Talleraas, Anders, f. 46
stortingsrepresentant
Syse, Jan P., f. 30
lagtingspresident
Sterri, Siri Frost, f. 44
stortingsrepresentant
(Förfall 11 och 12/11; ersatt av Jan Petersen; se under suppleanter)

Varamedlemmer

Petersen, Jan, f. 46
stortingsrepresentant
Liltved, Tore A., f. 39
stortingsrepresentant
Thomassen, Petter, f. 41
stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti *(SV)*

Medlemmer

Lunde, Kjellbjørg, f. 44
stortingsrepresentant
Chaffey, Paul, f. 65
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Hageler, Jorunn, f. 46
stortingsrepresentant
Djupedal, Øystein, f. 60
stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti *(KrF)*

Medlemmer

Bondevik, Kjell Magne, f. 47
stortingsrepresentant
Sollie, Solveig, f. 39
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Haugland, Valgerd Svarstad, f. 56
stortingsrepresentant
Lilletun, Jon, f. 45
stortingsrepresentant

Fremskrittspartiet *(FrP)*

Medlem

Hagen, Carl I., f. 44
stortingsrepresentant

Varamedlem

Alvheim, John I. f. 30
stortingsrepresentant

Sveriges delegation

Regeringsrepresentanter

Freivalds, Laila, f. 42
justitieminister (s)
Hjelm- Wallén, Lena, f. 43
utrikesminister (s)
Winberg, Margareta, f. 47
arbetsmarknadsminister och minister för nordiska samarbetsfrågor (s)
Sundström, Anders, f. 52
näringsminister (s)
von Sydow, Björn, f. 45
handelsminister (s)
Lindh, Anna, f. 57
miljöminister (s)

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 24 oktober 1996)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

Andersson, Widar, f. 55
riksdagsledamot
(Förfall under hela sessionen, ersatt av Håkan Strömberg, se suppleanter)
Furustrand, Reynoldh, f. 42
ombudsman
(Förfall under hela sessionen, ersatt av Eva Johansson, se suppleanter)
Håkansson, Per Olof, f. 41
byggnadsingenjör
Israelsson, Margareta, f. 54
lågstadielärare
(Förfall 13/11, ersatt av Carin Lundberg, se suppleanter)
Johansson, Anita, f.44
undersköterska
Larsson, Kaj, f. 38
inköpare
Löfstedt, Berit, f. 46
ombudsman
Oscarsson, Berit, f. 40
studiehandledare
Svensson, Nils T, f. 40
ombudsman
Sörestedt, Birthe, f. 43
socionom

Suppleanter

Hulterström, Sven, f. 38
riksdagsledamot
Bohlin, Sinikka, f. 47
hemspråkslärare
Strömberg, Håkan, f. 36
metallarbetare
Carlström, Marianne, f. 46
hushållslärare
Johansson, Eva, f. 47
ombudsman
Kaaling, Björn, f. 48
ombudsman
Lundberg, Carin, f. 44
socionom
Granström, Per Erik, f. 42
ombudsman
Sigurdsdóttir, Ingibjörg, f. 41
arbetskonsulent
Nuder, Pär, f. 63
jur.kand.

Moderata samlingspartiet *(m)*

Medlemmar

Andersson, Arne, f. 28
lantbrukare
(Förfall 12/11, ersatt av Göran Lennmarker och Christel Anderberg; förfall 13/11, ersatt av Christel Anderberg, se suppleanter)

Bildt, Carl, f. 49
partiordförande
(Förfall under hela sessionen, ersatt av Henrik Landerholm, se suppleanter)

Heister, Chris, f. 50
riksdagsledamot

Koch, Inger, f. 34
laboratorieassistent

Svensson, Sten, f. 37
informationschef

Suppleanter

Landerholm, Henrik, f. 63
informationschef

Knutson, Göthe, f. 32
redaktör

Jonsson, Göte, f. 39
kriminalinspektör

Anderberg, Christel, f. 43
chefsåklagare

Lennmarker, Göran, f. 43
verkställande direktör

Folkpartiet liberalerna *(fp)*

Medlem

Jonsson, Elver, f. 36
postiljon
(Förfall 13/11, ersatt av Marianne Andersson, se suppleanter)

Suppleant

Wibble, Anne, f. 43
ekonom

Centerpartiet *(c)*

Medlem

Johansson, Olof, f. 37
partiordförande

Suppleant

Andersson, Marianne, f. 42
ekonom

Miljöpartiet *(mp)*

Medlem

Samuelsson, Marianne, f. 45
språkrör

Suppleant

Johansson, Barbro, f. 45
kemiingenjör

Kristdemokratiska samhällspartiet *(kd)*

Medlem

Näslund, Ingrid, f. 34
adjunkt

Suppleant

Svensson, Alf, f. 38
fil.mag, partiordförande

Vänsterpartiet (v)

Medlem	Suppleant
Bjälkebring, Charlotta L, f. 60 Fritidsledare (Förfall 13/11, ersatt av Gudrun Schyman, se suppleanter)	*Schyman, Gudrun,* f. 48 socionom

Ålands delegation[1]

Landskapsstyrelsens representanter

Jansson, Roger, f. 43
lantråd (FS)

Eriksson, Anders, f. 60
landskapsstyrelseledamot (ÅC)

Medlemmar

(Valda av Ålands lagting den 6 november 1996)

Åländsk Center *(ÅC)*

Medlem	*Suppleant*
Salmén, Olof, f. 27 Direktör	*(Rothberg, Johan, (FS))*

Liberalerna på Åland *(lib)*

Medlem	*Suppleant*
Erland, Olof, f. 44 Avdelningschef	*(Sjöblom, Anne-Helena, (ÅSD))*

Frisinnad Samverkan *(FS)*

Medlem	*Suppleant*
	Rothberg, Johan, f.59 företagare

Ålands socialdemokrater *(ÅSD)*

Suppleant
Sjöblom, Anne-Helena, f. 55
kokerska

[1] Ingår i Finlands Delegation

Saklista

för 48:e sessionen jämte Förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag

A 1107/när	Medlemsförslag om baltisk-nordiskt Forum i ett av de baltiska länderna (väckt av Sinikka Hurskainen samt Elisabeth Arnold, Eirin Faldet, Eeva-Liisa Moilanen, Håkan Nordman, Eeva Turunen och Markku Rossi)
A 1115/nord	Medlemsforslag om utbygging av informasjonsteknologisk kompętanse innen medieområdet (reist av den venstresosialistiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1123/p	Medlemsforslag om sikkerhetspolitikk (reist av den venstresosialistiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1124/nord	Medlemsförslag om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden (väckt av Sinikka Bohlin och Tarja Kautto)
A 1125/nord	Medlemsförslag om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1127/euro	Medlemsforslag om en koordineret nordisk beskæftigelsesstrategi (stillet af den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1128/nord	Medlemsförslag om ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden (väckt av Outi Ojala samt Riitta Prusti, Jarmo Wahlström och Marjatta Vehkaoja)
A 1129/nord	Medlemsförslag om grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken (väckt av Sinikka Hurskainen samt Pehr Löv, Hannes Manninen, Riitta Prusti, Aulis Ranta-Muotio och Erkki Tuomioja)
A 1130/nord	Medlemsforslag om det fremtidige samarbeidet mellom frivillige nordiske organisasjoner og de offisielle nordiske samarbeidsorgan (reist av John Dale samt Peter Angelsen, Kjell Magne Bondevik, Ragnhild Queseth Haarstad, Johan J. Jakobsen og Solveig Sollie)
A 1131/nord	Medlemsförslag om gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna (väckt av Olof Salmén samt Olof Erland, Pehr Löv, Riitta Prusti, Johan Rothberg och Lasse Wiklöf)
A 1132/nord	Medlemsforslag om samarbejde i Norden om behandling af små diagnosegrupper (stillet af den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)

A 1133/när	Medlemsförslag om en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1135/nær	Medlemsforslag om forskning og utvikling av nye og fornybare energikilder (reist av Kjell Magne Bondevik, Johan J. Jakobsen, Elver Jonsson, Valgerður Sverrisdóttir og Bjarne Kallis)
A 1136/euro	Medlemsforslag om tiltag mod arbejdsløsheden (stillet af den Konservative gruppe i Nordisk Råd)
A 1137/p	Medlemsforslag om sikkerhet i Norden (stillet af den Konservative gruppe i Nordisk Råd)
A 1139/p	Presidieförslag om ny arbetsordning för Nordiska rådet (framlagt av Nordiska rådets presidium)
A 1140/nord	Udvalgsforslag om bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn (fremsat af Nordenudvalget)
A 1141/p	Præsidieforslag om afholdelse af en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærområder (fremsat af Nordisk Råds præsidium)

B. Ministerrådsförslag

B 158/m	Ministerrådsförslag om nordisk miljöstrategi 1996-2000 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 160/euro	Ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 161/p; C 2	Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1997 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (överlämnade av Nordiska ministerrådet)
B 162/nord	Ministerrådsforslag om Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 163/nær	Ministerrådsførslag om Samarbejdsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde 1997-2000 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 164/nord	Ministerrådsförslag om Västnorden-Fondens framtid (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

C. Berättelser

C1	Nordiskt samarbete 1995. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse
C2; B 161/p	(se under B. Ministerrådsförslag)
C5/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1995)
C9/k	Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1995)

D. 1995
Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer och interna beslut

26/1990/nord	Telekommunikationer för handikappade
9/1991/nord	Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
18/1992/nord	Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
31/1992/när	Samarbete i det arktiska området
47/1992/när	Kärnsäkerhet i Nordområdena
6/1993/nord	Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
10/1993/när	Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina
11/1993/när	Finansiering för räddning av Östersjön
13/1993/euro	Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE
17/1993/när	Handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden
21/1993/nord	Uppgörelser om vårdnaden av barn vid skilsmässa
26/1993/euro	Sysselsättning i Norden
29/1993/när	Kontroll av kärnteknisk verksamhet
30/1993/när	Säkerhet, energi och miljö
1/1994/när	Nordisk miljöstrategi 1994-1996 *(punkt 3)*
2/1994/när	Behandling av miljöfarligt avfall
3/1994/när	Redovisning av kärnavfallsprodukter
4/1994/när	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 1-5, 8-10)*
7/1994/p	Nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997
11/1994/nord	Nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv
17/1994/nord	Nordisk alkoholpolitisk tidskrift
22/1994/när	Förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 1, 3)*
24/1994/när	Migration under ordnade former
25/1994/euro	Handlingsplan för ökad sysselsättning
26/1994/när	Riskkapitalfond för Baltikum
1/1995/nord	Samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995-2000
2/1995/nord	Handlingsprogram för finansiella tjänster
3/1995/p	Förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing
6/1995/nord	Hållningsskapande arbete för barn och unga via media
7/1995/nord	Nordiska rådets musikpris och de självstyrda och samiska områdena
8/1995/nord	Förstärkt litteratursamarbete i Norden
12/1995/när	Nordisk sektorsintegrering av naturvård
13/1995/p	Inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris
17/1995/p	Ändringar i Helsingforsavtalet
18/1995/p	Mål och prioriteringar för budget 1996
19/1995/p	Uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens

20/1995/euro	Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet
21/1995/nord	Förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning
23/1995/p	Ändringar i Helsingforsavtalet
24/1995/p	Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet
25/1995/p	Fastställande av budgeten för 1996
26/1995/p	Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet
27/1995/p	Bättre information om andra nordiska länders lagstiftning
28/1995/p	Utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner
30/1995/när	Höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital
31/1995/när	Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området
38/1995/p	Det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet
1/1996/nord[1)]	Nordisk miljöstrategi 1996-2000
2/1996/euro[2)]	Höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital

E. 1996

(Frågestund vid sessionen, se s. 200, E-saker se s. 1076)

Dokument

1 Rapport från Nordisk Råds Præsidium 1995
2 Regler for sessionens gennemførelse
3 Statsministrenes redegørelse
4 Utrikes- ock säkerhetspolitisk redogörelse
5 Kontrolkomiteens redegørelse for arbejdet i 1996
6 Det nordiske samarbejde på kulturområdet - Nordisk Ministerråds redegørelse for prioriteringer i det fremtidige nordiske samarbejde på kulturområdet og for gennemførelsen af nysatsningen på kulturområdet 1994-96
7 Ett kommande Norden - Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000
8 Nordiska ministerrådets redogörelse för det nordiska energipolitiska samarbetet
9 Rapport till de nordiska ländernas statsministrar. Nysatsning på kultur, utbildning och forskningsområdet 1994-96 (juni 1995) jämte tilläggsinformation om nysatsningarna inom utbildning och forskning 1995-96 (september 1996)

---

1) Framställning 1/1996 antagen av Nordiska rådets presidium 25.1.1996
2) Framställning 2/1996 antagen av Nordiska rådets presidium 29.5.1996

Förteckning över Nordiska rådets övriga anhängiga saker

A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag

A 1126/nord	Medlemsforslag om "Den nordiske model" - et forskningsprojekt (stillet af den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1134/nord	Medlemsforslag om flyktningepolitikk (reist av Kjell Magne Bondevik, Johan J. Jakobsen, Elver Jonsson, Valgerður Sverrisdóttir og Bjarne Kallis)
A 1138/nord	Medlemsforslag om utökat TV-samarbete i Norden (väckt av Mats Nyby)
A 1142/p	Medlemsförslag om överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX (väckt av Sten Svensson)

D. 1996

Ej slutbehandlade rådsrekommendationer

11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan
12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
25/1991/när	Beräkningsmodell för grön BNP
40/1992/nord	Nordjobb som permanent ordning
46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
5/1993/nord	Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
4/1994/när	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 6, 7)*
6/1994/nord	Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare
8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
9/1994/nord	Åtgärder för att bekämpa barnpornografi
13/1994/nord	Insatser mot hormondopning
14/1994/nord	Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster *(punkt 2)*
20/1994/euro	Program för det nordiska Europasamarbetet
22/1994/när	Förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 2)*
27/1994/nord	Samnordisk skogsinformation
4/1995/nord	Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter
5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område
9/1995/nord	Orkester Norden
10/1995/nord	Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer
11/1995/euro	Nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU
14/1995/nord	Regionalpolitiskt samarbetsprogram

15/1995/euro	Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO
16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
22/1995/nord	Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden
24/1995/p	Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet
26/1995/p	Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet
29/1995/nord	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbruks-samarbete
32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet
33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU
34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområdet
35/1995/nord	Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur
36/1995/euro	Utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU
37/1995/nord	Utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet
38/1995/p	Det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde
39/1995/nord	Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd
40/1995/nord	Utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna
41/1995/nord	Utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden
3/1996	Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999

E. Skriftliga frågor

E 1	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) angående åtgärder för att samordna infrastrukturutbyggnaden av transportkorridoren Oslo - Göteborg (väckt av Elver Jonsson)
E 2	Skriftlig spørsmål til Finlands regjering angående overenskommelsen om nordisk arbeidsmarked for personer med høyere utdannelse (stillet av Kjellbjørg Lunde)
E 3	Skriftlig fråga till Danmarks och Norges regeringar angående undervisningen i danska och norska i Finland (väckt av Kimmo Sasi)
E 4	Skriftlig spørsmål til Finlands regjering vedrørende undervisningen i dansk og norsk i Finland (stillet av Siri Frost Sterri)
E 5	Skriftlig fråga till norska regeringen angående Norges valfångst (ställd av Marianne Samuelsson)

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Folketinget, Christiansborg i Köpenhamn. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas, ministerrådets och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m.m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Måndagen den 11 november 1996 kl. 14.30 - 18.00
Tisdagen den 12 november 1996 kl. 9.00 - 10.45 och kl. 14.00 - 19.20
Onsdagen den 13 november 1996 kl. 9.00 - 14.15

Utskottsmöten

Nordenutskottet
Söndagen den 10 november kl. 16.00 - 18.30

Närområdesutskottet
Söndagen den 10 november kl. 16.00 - 18.30

Europautskottet
Söndagen den 10 november kl. 16.00 - 18.30

Särskilda arrangemang

Tisdagen den 12 november ceremoni i Thorvaldsens museum i samband med utdelningen av Nordiska rådets natur- och miljöpris följt av Danmark regerings mottagning i Drottningens representationslokaler.

Presidiemöten

Söndagen den 10 november kl. 16.00 - 18.30
Måndagen den 11 november kl. 12.15 - 12.40
Onsdagen den 13 november kl. 15.00 - 16.00

Valkommitténs möte

Söndagen den 10 november kl. 15.00

PROTOKOLL

Protokoll

Första mötet

Måndagen den 11 november 1996 kl 14.30-18.00 och tisdagen den 12 november 1996 kl 9.00-11.00

Presidenter: Knud Enggaard (1-4), Jan P. Syse (5-),
Valgerður Sverrisdóttir (5-) och Mats Nyby (-5).

Dagordning

1. Öppning av sessionen av Nordiska rådets president
2. Godkännande av medlemslistan
3. Fastställande av saklista
4. Regler för sessionens genomförande (*Dokument 2*) samt information om voteringsförfarande
5. Statsministrarnas redogörelse (*Dokument 3*) och generaldebatt.

1.
Öppningsanförande av Nordiska rådets president

Presidenten: Ærede forsamling, kære nordiske venner! Som Nordisk Råds præsident og som formand for Rådets danske delegation har jeg den ære og glæde at byde alle deltagere og gæster velkommen til den 48. session og til Christiansborg. Jeg byder velkommen til regeringernes repræsentanter, til vore valgte medlemmer, til repræsentanterne for nordiske institutioner, til sagkyndige og medarbejdere.

Jeg retter en særlig velkomst til vore gæster: statsministrene fra Estland og Letland, repræsentanterne for Baltisk Forsamling, for EFTA, for Europarådet og for SNG - det, som på svensk kaldes OSS - og til dette års vinder af Nordisk Råds Natur- og Miljøpris, Inuit Circumpolar Conference-Grønland.

Denne session er den første efter de ændringer i Rådets forretningsorden, vi vedtog sidste år i Helsingforsaftalen. Vi skal på denne session foretage den sidste behandling af forretningsordenen og mener så, vi har en god ramme for det videre arbejde. Og dermed skulle vi kunne koncentrere os om det egentlige, nemlig et politisk arbejde til gavn for borgerne i Norden.

Den forstærkede partiindsats viser, at vi ikke blot er interesserede i det nordiske samarbejde, men også i at præge, i hvilken retning det skal gå.

Et af formålene med reformerne har også været koncentration og fornyelse. Koncentrationen kommer bl.a. til udtryk gennem den kortere tid, vi har til rådighed. Det er rent faktisk den mest koncentrerede ordinære session nogen sinde. Koncentrationen og fornyelsen ses i de færre sager på vores dagsorden, i den høring, Europaudvalget afholder i morgen og i spørgetiden på onsdag. Det er temaer, emner og former, som stiller krav om disciplin til os alle.

Men selv om vi har et solidt arbejde foran os her i huset, bør vi ikke lukke øjnene for, at København også har noget at byde på i disse dage. København er som bekendt europæisk kulturhovedstad i år, og i den anledning er der fra mange sider i tilknytning til sessionen - fra Kulturministeriet, fra Kulturby-sekretariatet og fra Foreningen Norden - en række kulturtilbud her i byen.

Endelig vil jeg takke Folketingets Præsidium, som har stillet Christianborg til rådighed for os i disse dage trods stor travlhed i det danske politiske liv.

Jeg håber, jeg selv lever op til kravet om koncentration ved at ved at gøre åbningstalen så kort.

Jeg byder alle velkommen til tre indholdsrige arbejdsdage i Nordisk Råd.

Nordisk Råds 48. session er åbnet!

2.
Godkännande av medlemslistan

Presidenten: Medlemslistan är upprättad i enlighet med paragraf fyra i rådets arbetsordning. Jag hänvisar till utdelad medlemslista.

Följande ändringar av medlemslistan kan meddelas: Under del av sessionen ersätts Peter Angelsen av Anne Enger Lahnstein och Siri Frost Sterri av Jan Petersen.

Jag vill i detta sammanhang påminna rådets medlemmar om att presidiet förutsätter att ändring av medlemslistan inte sker under pågående behandling av ett utskotts sakområde.

Jag vill vidare påminna om att eventuella ändringar i medlemslistan bör lämnas skriftligt till presidenten samt till protokollföraren nedanför podiet.

Rådet beslöt att godkänna medlemslistan i enlighet härmed.

3.
Fastställande av saklista

Presidenten: Presidenten föreslår att plenarförsamlingen fastställer saklistan för sessionen i överensstämmelse med det utdelade förslaget. Detta

innebär följande ändringar och tillägg i den ursprungliga utsända saklistan:

Från saklistan tas bort följande saker:

- Berättelse från Nordiska investeringsbanken C 3
- Meddelande om rekommendation 14/1995/nord om regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999
- Meddelande om rekommendation 29/1995/nord om handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000
- Meddelande om framställning nr 3/1996/nord om nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999

Saklistan kompletteras med:

- meddelande om rekommendation 18/1995/p om mål och prioriteringar för budget 1996
- och meddelande om rekommendation 38/1995/p om det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet

Presidenten föreslår vidare att de förslag som är utsända senare än två veckor före sessionens början kan behandlas av rådet och att rådet ger presidiet och utskotten bemyndigande att lägga till handlingarna sådana meddelanden som icke har upptagits på saklistan för sessionen eller som icke har slutbehandlats på sessionen.

Presidentens förslag bifölls.

4.
Regler för sessionens genomförande (*Dokument* 2) samt information om voteringsförfarande

Presidenten: Presidenten hänvisar till det utdelade dokument 2, enligt vilket presidiet föreslår vissa regler angående tidsbegränsningar för rådsmedlemmarnas talerätt i de olika debatterna och i samband med replikskifte.

Reglerna om taletidsbegränsning enligt punkterna ett till fyra innebär att i generaldebatten, utrikes- och säkerhetspolitiska debatten och C1/C2-debatten begränsas taletiden för presidiets och partigruppernas representanter och för statsministrarna, utrikesministrarna och samarbetsministrarna och för de självstyrande områdena i de olika debatterna till åtta minuter. Tidsbegränsningen för övriga talares inlägg är fyra minuter. Presidenten hänvisar till de antagna reglerna.

Beträffande replikskiftet hänvisar jag till punkten fem i de antagna reglerna för sessionen. Om det visar sig nödvändigt kommer fungerande president att ge reglerna en strikt tillämpning.

Vad gäller frågeinstitutet under sessionen innebär reglerna att frågeinstitutet inte tillämpas i traditionell form under denna session utan det ordnas en muntlig frågestund med samarbetsministrarna som är helt spontan. Detta sker under första timmen på onsdagens möte, plenarförsamlingens

tredje möte. Ordningen är helt ny, och presidiet hoppas att debatten blir livlig. Nackdelen med denna typ av frågestund är att ministrarna kanske inte hinner få fram ett fullständigt svar så snabbt.

När det gäller voteringsförfarande i Folketingssalen vill presidenten meddela att rådets valda medlemmar eller deras ersättare kan - i enlighet med § 11 i rådets arbetsordning - rösta ja eller nej eller avstå från att rösta.
När medlemmen röstar ja, trycker man på den gröna knappen.
När medlemmen röstar nej, trycker man på den röda knappen.
När medlemmen vill avstå från att rösta trycker man på den gula knappen.

Ett par ytterligare praktiska upplysningar: Det inte är tillåtet att använda mobiltelefoner i plenisalen. Rökning är inte tillåtet i Folketingssalen.

Vad gäller simultantolkningen kan presidenten meddela, att det för plenarförsamlingens förhandlingar i folketingssalen finns tolkning till och från finska och även för första gången till och från isländska. Tolkning sker också till engelska.

För att förbättra språkförståelsen i övrigt mellan deltagarna i sessionen vill presidenten rekommendera att alla talar tydligt, och inte för fort, och försöker undvika svårförståeliga ord. Detta underlättar även tolkarnas arbete.

Presidentens förslag bifölls.

5.
Statsministrarnas redogörelse (Dokument 3) och generaldebatt

Presidenten: Statsminister Thorbjørn Jagland kommer nu i egenskap av ordförande för de nordiska statsministrarna under nästa kalenderår att avge statsministrarnas redogörelse till rådet.

Efter statsminister Jaglands redogörelse kommer rådets president att få ordet. Därefter kommer de övriga statsministrarna samt lantrådet, landsstyreforman-den och lagmanden för de självstyrande områdena att hålla inlägg.

Jan P. Syse övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

Statsminister **Jagland:** President! La meg først få si: Det er en stor glede at en av mine første offisielle plikter som Norges statsminister er å få møte Nordisk Råd og redegjøre om det kommende norske formannskapet i Nordisk Ministerråd.

Den nordiske tilhørigheten har formet alle nordiske politikere - også meg. Nært samarbeid med nordiske partifeller er en del av den politiske kulturen i alle politiske familier i Norden. Det er en styrke vi må vite å ta vare på.

Det nære samråd i Norden ligger i grenselandet mellom internasjonalt og nasjonalt samarbeid - internasjonalt fordi det strekker seg over landegrenser og er en av verdens mest avanserte regionale samarbeidsordninger, - nasjonalt fordi den politiske kulturarven er så lik og fordi dette er den eneste kretsen av flere land der vi nordboere kan snakke vårt eget språk. Å ta en telefon til en nordisk kollega er som å ringe til en nabo. Å prøve ut ideer i en nordisk krets kan skje like uformelt som på hjemmebane.

De ti siste årene har vi opplevd endringer som kanskje er sterkere enn noen gang tidligere i moderne tid. Det er endringer med drivkrefter langt utenfor det nordiske hjørnet av Europa.

Sovjetunionen gikk i oppløsning, Tyskland ble samlet og det er frie valg over hele det europeiske kontinentet. Atomrakettene har ingen mening i dagens Europa, og NATO spiller i dag rollen som freds- og samarbeidsbygger. Vi har fått nye kunnskaper om de store miljøutfordringene, trusselen mot ozonlaget og det globale klima. Vi er blitt klar over at vi må ta nye valg når det gjelder vårt forbruksmønster, vår livsstil og bruk av naturressurser.

Utenfor Europa kommer Asia - med sin voksende befolkning og kraftige økonomiske vekst. Teknologien har omformet verdensøkonomien - i alle hjørner av kloden. Alt kan produseres hvor som helst - og selges hvor som helst.

Og samtidig er det store grupper mennesker som faller utenfor. Det skjer på det afrikanske kontinent, der kriger og konflikter raser og der utviklingen stopper opp eller går i gal retning. Og det skjer - i en annen målestokk - i vår egen del av verden , der grupper i befolkningen ikke får ta del i velstandsutviklingen.

Vi har diskutert dette her i Nordisk Råd ved mange anledninger: Norden er en del av denne nye verdensøkonomien. Norden er en del av det europeiske kretsløpet - økologisk, kulturelt, økonomisk og politisk. Vi kan ikke slå en ring rundt vår egen region og stenge resten av verden ute.

Så har da også de nordiske land tatt viktige steg mot større åpenhet og deltakelse - vi har fått EØS-avtalen, som omfatter alle land. Sverige og Finland har sluttet seg til Danmark i EU, og vi har tatt vare på den nordiske passfriheten gjennom at vi alle deltar i Schengen-samarbeidet.

Norge vil ta over det nordiske formannskapet med den klare overbevisning at det nordiske fellesskapet er viktigere enn noen gang tidligere.

Den nye norske regjerings tiltredelseserklæring bygger på et samfunnssyn der vi alle er avhengig av hverandre nasjonalt og internasjonalt. Råderett over vårt eget liv får vi bare hvis viser oss selv som en del av et større fellesskap. Det gjelder i hvert enkelt menneskes liv, men det gjelder også i forholdet mellom land.

Min regjering har invitert nordmenn til et bredt rådslag om hvordan vi ønsker det norske samfunnet inn i det neste århundre. Vi har kalt dette prosjektet for Det norske hus - år 2000. Og for å bygge videre på dette bildet: Dette huset skal stå i et nordisk nabolag - i en europeisk bydel i den globale landsbyen.

I dette perspektivet har Norden en spesiell plass for våre land. Norden er alle nordiske lands nærmeste nabolag. Her har vi våre nærmeste venner. Her kan vi dele våre erfaringer. Vi kan samle krefter der vi har felles interesser, og vi kan lære å leve med hverandre der vi har ulike syn. Vi kan sammen prøve ut nye ordninger for styre, stell og demokratisk deltakelse. Vi kan bygge videre et samråd som gjør oss alle sterkere når vi hver for oss og samlet deltar i det bredere samarbeidet i Europa og internasjonalt.

Vårt formannskap vil følge aktivt opp det de siste års reformarbeid har trukket opp. Jeg tenker særlig på samarbeidet innen de tre hovedområdene: det felles nordiske, det europeiske og i forhold til nærområdene. Vår retningslinje vil være at alle ministerråd skal arbeide videre med prosjekter som vektlegger nordisk nytte.

Vi vil videreføre arbeidet med å sikre et effektivt nordisk samarbeid der vi får mest mulig ut av hver krone vi bruker. Det nordiske samarbeidet er ikke dyrt. Det koster hver nordboer langt mindre i året enn en kinobillett. Det har vi råd til alle sammen. Videre vil vi fra norsk side legge vekt på noen hovedområder der vi mener det er nødvendig med klarere profil og nye initiativ.

Mitt første punkt er at vi enda klarere skal hold fram Norden som modell og verksted for samarbeid mellom land i det nye Europa. For hva vil være Nordens situasjon i årene som kommer?

I Norden vil man finne et mangfold i tilknytning til ulike europeiske samarbeidsordninger. Alle land er med i OSSE og Europarådet. Tre land er EU-medlemmer, to deltar i EØS gjennom EFTA. Tre land er NATO-medlemmer, to land deltar i samarbeid med NATO gjennom Partnerskap for fred, og samtlige er en del av det indre marked.

Om noen år vil vi kunne anvende de samme begrepene og beskrive det samme mangfoldet for gruppen av sentraleuropeiske land, og det er poenget. Noe vil de ha felles, noe vil de ha hver for seg. Vår viktigste oppgave er at disse forskjellene ikke skaper nye skillelinjer som svekker Europas evne til å ta fatt på alle utfordringene som ligger foran oss.

Til tross for mangfoldet er forholdet mellom de nordiske land inkluderende, ikke ekskluderende. Det genuint nordiske samarbeidet - det mellomfolkelige og grenseregionale samarbeidet - nettverket mellom bedrifter, mennesker og organisasjoner - alt dette er i stadig utvikling. Vi har også den spesielle konstruksjonen med selvstyrende områder. Som Ålands landtråd sa i Kuopio i fjor - kanskje kan dette være en interessant modell for å løse minoritetsproblemer flere steder i Europa.

Vi har bred dialog om europeiske samarbeidsspørsmål. Regjeringene har stadig bredere dialog og samarbeid om utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske spørsmål og bygger bro mellom dem som er med og dem som står utenfor NATO.

Ved inngangen til 1990-tallet kunne vi ikke diskutere sikkerhetspolitikk i formelle nordiske fora. Først i 1992 fikk vi den første utenrikspolitiske redegjørelse for denne forsamlingen. Siden den gang har også de nordiske forsvarsministrene videreutviklet sitt samarbeid. Dette er ikke et område

som faller naturlig innenfor de tre hovedområdene for det formelle samarbeidet, men det er et viktig felles anliggende - og derfor hører det hjemme i vårt nære samråd.

I Bosnia skjer det historiske at en nordisk styrke, med deltakelse fra Polen og med bidrag fra de baltiske stater, deltar i en fredsbevarende operasjon under NATO-kommando.

I mai neste år avholdes øvelse Nordic Peace i Troms. Øvelsen har til hensikt å samøve de ulike nordiske styrker innen fredsbevarende disipliner. Andre Partnerskap for fred-land, inklusive Russland, vil bli invitert til å delta som observatør under øvelsen.

Her har vi lagt kimen til noe nytt og viktig. Operasjonen i Bosnia er Partnerskap for fred i praksis. Nå drøfter forsvarsmyndighetene hvordan den nordisk-baltisk-polske rollen skal være i en eventuell oppfølging av IFOR.

Men vi ser også videre - mot hvordan vi kan sikre et mer permanent nordisk arrangement for fredsbevarende operasjoner. Dette har viktige perspektiver for hvordan land med ulik alliansetilknytning kan arbeide sammen. Vi vil arbeide for å bedre de nordiske lands evne til felles innsats i internasjonale fredsoperasjoner. Målsettingen bør være at vi i framtiden kan ha pekt ut enheter som kan settes sammen til en fellesnordisk fredsstyrke av ulik størrelse og art - alt etter behov.

Relevante utvalg i Nordisk Råd bør kjenne de viktige sidene av utviklingen på dette området. Vi vil derfor gå inn for at den norske forsvarsministeren i løpet av 1997 møter i Nordisk Råd for å orientere om utviklingen av det nordiske samarbeidet på det fredsbevarende området.

Vi kan ikke vente at landene i Europa får et like nært og fortrolig forhold seg imellom som det vi kjenner i Norden. Vi kan heller ikke vente at det vokser fram regionale samarbeidsordninger lik dem vi ser i Nordisk Råd, med sin spesielle historiske forankring.

Men vi kan mer aktivt vise fram hvordan det nordiske samarbeidet virker og hvordan det er bygd opp. Det kan være en kilde til inspirasjon i de regioner av Europa som nå kan ta fatt på utvikling til beste for mennesker og miljø.

Derfor skal vi også ta med oss våre nordiske erfaringer når vi i 1997 - på hver vår kant - skal begynne arbeidet med utvidelse av NATO og EU. Det norske formannskapet vil videreføre den nærområdestrategi som samarbeidsministrene har vedtatt og som er oversendt Rådet. Vi vil videre legge opp til en utvidet kontakt mellom alle samarbeidsområder og myndighetene i nærområdene. Det vil handle om sentrale og lokale myndigheter på russisk side og nasjonale myndigheter i de baltiske land.

Formålet ved slike invitasjoner vil være å få en direkte diskusjon om de felles prosjekter som de nordiske land gjennomfører i nærområdene. Men målet går videre: Vi ønsker å skape nye kontaktflater mellom lokale og nasjonale myndigheter - ikke som permanente ordninger, men som et bidrag til å bygge nye nettverk. Det er det samme målet vi etterstreber i Barentssamarbeidet og Østersjøsamarbeidet. Men i nordisk samarbeid har vi

erfaringer fra egne samarbeidsordninger som våre naboer kan ha interesse og nytte av.

Nærområdestrategien trekker opp linjer for vår felles innsats overfor våre naboområder. I tillegg kommer hvert lands egen innsats. Vi bidrar alle med kompetanse og økonomisk støtte for å utveksle erfaringer fra den nasjonale virkemiddelbruken. Vi har alle interesse av økt kontakt og informasjonsutveksling mellom dem som har det løpende ansvaret for samarbeidet østover.

En nordisk politikk for nærområdene kan ikke vedtas en gang for alle. Den må legges opp som en prosess der bredere miljøer trekkes med og der vi fortløpende kan vurdere erfaringer og nye ideer.

Fra norsk side vil vi foreslå en særlig gjennomgang av hvordan vi kan stimulere de frivillige organisasjonene til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområdene. Disse organisasjonene er en nordisk ressurs - de utgjør en av bærebjelkene i utviklingen av det nordiske demokratiet. Et viktig håndslag østover vil være å bidra til at det sivile samfunn utvikler mangfold. Da kan våre frivillige organisasjoner spille en viktig rolle. Vi vil i denne sammenheng foreslå at det utarbeides et samarbeidsprogram mellom Ministerrådet og de frivillige organisasjonene.

Dette bringer meg til neste punkt i det norske formannskapets arbeid. Vi vil prioritere en videre utvikling av ungdomssamarbeidet i Norden og mellom Norden og nærområdene.

De fleste nordboere opplevde sitt første utenlandsopphold i et annet nordisk land. Mange opplevde det i ungdomstiden. De nettverk som bygges i unge år, får varig betydning. Det gir utgangspunkt for fortsatt vennskap og kontakter - og det sprer forståelse for nasjonale særtrekk.

Alle våre land er engasjert i en rekke studentutvekslingsprogrammer - i EU- og EØS-sammenheng og internt i Norden gjennom Nordplus. Sverige arbeider med et spennende prosjekt for studentutveksling rundt Østersjøen, slik Visby-toppmøtet legger opp til.

Vi vil vurdere muligheten for en opptrapping av utvekslingen mellom ungdom før studiealder. Sammen med sekretariatet vil vi gjennomgå eksisterende ordninger, og vi vil fremme forslag til økt innsats i forbindelse med budsjettet for 1998. Dette er ikke kostbart. Utveksling av skoleklasser - videreutvikling av brevvekslings-samarbeidet og økt utveksling mellom frivillige organisasjoner koster lite, men er av verdi for dem som deltar, og bidrar til å styrke og bygge opp det nordiske fellesskapet.

Også i den rene nordiske sammenheng vil vi sette barn og unge i fokus - fra flere innfallsvinkler. I alle våre land er det blitt rettet et særlig søkelys mot seksuell utnytting av barn. Under Verdenskongressen i Stockholm i august forpliktet de nordiske land seg til å sette dette tema på dagsordenen nasjonalt og i regionale og internasjonale fora. Arbeid pågår i Europarådets regi, og dette er også en sak som Norden-uvalget i Nordisk Råd har gitt prioritet.

Alle våre land arbeider nå med nasjonale handlingsplaner på dette viktige området. Vi bør se disse i sammenheng. Vi vil i løpet av 1997 samle

faglig ekspertise på dette området, utveksle erfaring og søke å samordne nordiske innspill i internasjonal sammenheng slik at vi med størst mulig tyngde kan følge opp aksjonsplanen.

Konferansen "Morgendagens Velferdssamfunn" tidligere i år viste at vi har stor nytte av å utveksle kunnskap og erfaring på det sosiale og kulturelle området. Vi vil ta dette med oss og rette særlig oppmerksomhet mot de vilkår utsatte grupper av barn og unge har i Norden. Også i denne sammenheng må vi legge vekt på å trekke med de frivillige organisasjonene, som ofte gjør en avgjørende innsats i det daglige arbeidet.

Vi vil også videreføre den nære kontakten om økonomisk politikk. Norden har vært nytenkende i den europeiske kampen mot arbeidsledigheten. Fra norsk side støtter vi de nordiske EU-landenes arbeid med å få sysselsetting høyere opp på EUs dagsorden. I lys av forberedelsene til den økonomiske og monetære union er det grunn til å studere nærmere hvordan det vil virke inn på nordiske forhold når noen går med og noen blir stående utenfor en felles europeisk valuta.

Vi trenger også en felles nordisk refleksjon om hvordan velferdssamfunnet skal møte sine utfordringer inn i et nytt århundre. Arbeid til alle i en tid med store teknologiske endringer - velferd til alle i en tid med flere eldre- og livslang læring til alle i en framtid der kunnskap er nøkkelen til utvikling for både mennesker og samfunn.

Samråd om europeiske spørsmål vil være en prioritert oppgave for det norske formannskapet. Her vil vi følge opp den nyttige innretningen samarbeidet har fått siden folkeavstemningene i 1994. Målet er klart: sikre samråd om viktige europeiske spørsmål som kommer opp i EU- og EØS-sammenheng. Mange av de sakene som tidligere stod på vår nordiske dagsorden, sorterer nå under EU/EØS-paraplyen. Vi vil arbeide for å vedlikeholde - og der det er i felles interesse - styrke kontakten på politisk og faglig nivå.

Vi vil legge særlig vekt på å følge opp lovgivningssamarbeidet. Enten det skjer gjennom EU eller EØS, vedtar våre land de samme rettsaktene hva gjelder det indre marked. Denne sesjonen har til behandling et nytt samarbeidsprogram på dette området. Vi vil sikre at vi kan holde fast ved målet som er størst mulig likhet i utforming av nasjonale lover og regler. Det gjør det enklere å ta seg fram for nordiske borgere, og det gjør Norden mer attraktivt som et felles hjemmemarked for våre bedrifter.

Vi skal også legge vekt på oppfølgingen av det nordiske samarbeid om pass- og reisefrihetsordninger når alle land nå er observatører i Schengensamarbeidet. Med Norges og Islands samarbeidssamtaler har vi hindret at det kommer en passgrense tvers gjennom Norden. Vi har også styrket muligheten for et sterkere og bredere europeisk samarbeid mot organisert kriminalitet. Det er viktig at vi viderefører en felles nordisk profil i Schengen-samarbeidet. Passfriheten var det faktisk vi i Norden som fant på - alt på 1950-tallet.

Miljø er - og vil alltid måtte være - en hovedoppgave i det nordiske samarbeidet. Resten av verden ser mot Norden som en region som tar miljø og økologi på alvor. Det forplikter.

Den nordiske miljøstrategien for årene 1996-2000 legger grunnlaget for det norske formannskapets prioriteringer. I 1997 vil vi legge særlig vekt på arbeidet med bærekraftig produksjon og forbruk. Vi vil utarbeide en miljøstrategi med særlig oppmerksomhet omkring miljøskadelige stoffer i produkter og avfall.

Vi trenger å konsentrere oss om de verdivalg og samfunnsmessige drivkrefter som legger rammene for miljøpolitikken. Mange av miljøproblemene i Norden er knyttet til virksomheten som spenner over flere sektorer. Dette gjelder ikke minst i arbeidet med å sikre det biologiske mangfoldet i Norden og i nærområdene, som oppfølging av Rio-konvensjonen. Derfor trenger vi bedre samarbeid mellom sektorene. Vi har allerede kommet et stykke på vei på områder som jordbruk-, skogbruk-, fiskeri-, energi- og finanssektoren. I 1997 vil vi ta nye initiativ overfor konsument-, nærings- og kultursektoren. Samarbeidet med energisektoren vil naturlig nok stå sentralt i klimaforhandlingene fram mot desember neste år.

Fra norsk side vil vi særlig ha atomavfallsproblemene på Kola-halvøya i fokus. Befolkningen i den nordlige regionen er avhengig av at vi finner løsninger, og løsninger finnes. Det finnes teknologi og vi har etter hvert fått praktiske opplegg for hvordan vi kan gå fram.Men det mangler ressurser. Vi vil trenge aktiv medvirkning fra Russland, de nordiske land og fra europeiske og internasjonale finansinstitusjoner. Mye vil være lettere om Norden sammen fronter denne saken utad.

De alvorligste miljøproblemene for Norden finner vi nemlig i våre nærområder. Tidligere i år ble vi enige om å opprette en ny miljølåneordning under den Nordiske Investeringsbanken. Vi vil arbeide for at den blir operativ snarest mulig. Ordningen vil gi et viktig bidrag til tiltak i nærområdene. Det mangler ikke prosjekter verken i Nordvest-Russland eller i Baltikum.

Energi er en gjenganger på den nordiske dagsordenen, og det er ikke unaturlig at vi ser dette feltet også i en miljøsammenheng. Hvert nordisk land avgjør sin energipolitikk på selvstendig grunnlag. Det er det ikke tvil om. Å sikre forutsigbar tilgang på elektrisitet er en hovedoppgave for hvert lands regjering. Likevel er dette en del av samfunnsstyringen som innbyr til å se på tvers av landegrensene.

Vi har langt på vei et felles elektrisitetsmarked i Norden. Forbruket av elektrisitet har vokst med 1 1/2 pst. årlig de siste årene. Dette er en utfordring for alle nordiske land - og det er en utfordring for miljøet. Vi må utvikle alternative energikilder som kan gi oss ny elektrisitet med begrenset utslipp av klimagasser. Vi må legge tilrette for avvikling av de mest skadelige energikildene, som kull. Vi må være i stand til å erstatte den kraftmengden som i dag produseres av kjernekraft, den dagen de svenske kjernekraftverkene fases ut.

Disse spørsmålene og disse utfordringene må vi se i sammenheng. Bygging av to mindre gasskraftverk i Norge vil bare utgjøre antatt vekst i elektrisitetsforbruket. Det vil øke utslippene av CO2 fra Norge, men det vil bidra til å stabilisere eller redusere utslippene fra Norden som region, på samme måte som eksport av norsk gass til Europa forøvrig i stor skala bidrar til å begrense bruken av kull.

Det har - og mange vil beklage det - ikke vært noe klart grunnlag for å diskutere dette i den nordiske kretsen. Vi vil derfor i året som kommer, ta initiativ til en løpende diskusjon om både energi og miljøspørsmål som her er reist. Dette vil ikke minst være aktuelt i forbindelse med de viktige klimaforhandlingene.

Kultur og undervisning har vært et satsingsområde de siste årene og utgjør nå om lag halvparten av det fellesnordiske budsjettet. Vi vil legge spesiell vekt på barne- og ungdomsarbeidet. Her finner vi, som jeg sa tidligere, grobunnen for det nordiske kulturfellesskapet. Nordisk satsing kan skje med utgangspunkt i nasjonale prioriteringer, men vi kan trekke prosjekter og nasjonal satsing sammen på nordisk nivå.

I tillegg til økt satsing på utveksling vil vi være spesielt opptatt av hvordan et nordisk samarbeid om informasjonsteknologi kan utnyttes for å skape nye nordiske møteplasser for barn og unge i Norden.

Mot slutten av året kan vi vente konklusjonene fra det forskningspolitiske råd som har en ny nordisk forskningspolitisk strategi. Dette vil vi forelegge for Nordisk Råd og aktivt arbeide for å få gjennomført en strategi der vi best mulig målretter våre felles ressurser på forskningsområdet.

I europeisk sammenheng er Norden preget av kulturell homogenitet. Men også våre samfunn er i dag flerkulturelle. Det er en kilde til berikelse for våre samfunn. Samtidig møter vi utfordringer knyttet til integrasjon, toleranse og samarbeid mellom grupper i våre land. Vi vil ta initiativ til at kulturministrene vurderer hvordan kultursatsing kan bidra til å bekjempe rasisme og fremmed-frykt. Dette er ennå ny mark for våre forskningsmiljøer. Det kan være mye å hente i å sette i gang fellesnordiske prosjekter som kan trekke på kompetanse og erfaring fra alle land.

Under forberedelsen av denne redegjørelsen kom det innspill fra mange hold om å vektlegge samarbeid på informasjonsteknologiområdet. Det har vært nevnt i forhold til barn og ungdom og i forhold til utdanning og forskning. Informasjonsteknologi er i sin natur tverrfaglig og anvendelsen går på ters av sektorer i samfunnet. Jeg tror likevel det kan være grunn til å fokusere nærmere på nordiske særpreg, språk og kultur i informasjonssamfunnet.

Dette vil også være et tema for Nordisk Råds kultursesjon i Oslo i mars. Men vi trenger nye nordiske nettverk av de fagmiljøer som utvikler informasjons-teknologien til nye områder. Vi bør vurdere hvordan vi kan utvikle løsninger for at nyttig informasjon kan tilrettelegges på nordiske språk og gjøres tilgjengelig i hele Norden.

Vi har også noe å hente i å utveksle erfaringer for hvordan den nye teknologien kan anvendes i nasjonal forvaltning. Det blir voksende behov for

arbeidskraft i tjenesteytende næringer - og mindre behov for arbeidskraft i offentlig byråkrati. Den nye teknologien kan være broen mellom de to sektorene. Vi vil derfor ta initiativ til en felles nordisk konferanse for å få fram sammenliknende kunnskap, erfaringer og analyser.

Vi skal ta vare på det nordiske mangfoldet og la det få komme til uttrykk. Jeg har nevnt den vekt vi vil tillegge de frivillige organisasjonene. Jeg har nevnt de selvstyrende områdene og den viktige rollen som Færøyene, Grønland og Åland spiller i den nordiske familie. Vi har Vest-Norden, som er utviklet til et Nordisk Atlanterhavssamarbeid der også Norge er med.Vi har det arktiske samarbeidet som nå tar form. Og vi har den samiske befolkning, som hører med i den nordiske kretsen. Vi vil foreslå at de observatør- og konsultasjonsordningene som er etablert, blir etterprøvd, og at samarbeidet mellom sametingene i Finland, Sverige og Norge blir sikret nordisk finansiering.

Norden mot år 2000 vil se annerledes ut enn Norden ved inngangen til 1990-tallet. Landene har valgt ulikt i forhold til Europa. Men likevel har de nordiske land aldri vært så nært knyttet sammen som i dag. Vi er små hver for oss. Sammen er vi en gruppe som blir regnet med. Verden regner med Norden. Innbyggerne i de nordiske land regner med Norden. Samarbeidsformen i FN er endret. Men vi har fortsatt mye å gi under den nordiske fellesnevneren, ikke misnt når det gjelder det løpende nordiske samarbeidet med FN-reformene.

Det norske formannskapet vil legge opp til nær og løpende kontakt med Nordisk Råd og Rådets utvalg. Vi vil arbeide for at regjeringssiden deltar og bidrar til konferanser og samlinger i Rådets regi. Vi vil legge til rette for et aktivt og målrettet arbeid i Ministerrådene.

Statsministrene vil fortsette sine regelmessige møter. Til neste års sommermøte inviterer jeg mine kolleger til uprøvd mark for politiske samlinger i Norden - til Trollplattformen i Nordsjøen. Det kan markere nok en dimensjon i det nordiske mangfoldet.

Jeg tror på Norden. Vi har noe å tilby Europa når det gjelder den nordiske velferdsmodellen. Men vi kan også vise vei, som jeg har vært inne på, når det gjelder å skape en europeisk sikkerhets- og samarbeidsstruktur bygd på mangfold. Norden har nemlig dette mangfoldet, som jeg redegjorde for. Hvis vi på dette grunnlaget klarer å bygge et permanent samarbeid når det gjelder fredsbevarende operasjoner, kan dette være en modell for resten av Europa, som må bygge på det samme mangfoldet som det vi gjør i Norden.

Og endelig vil jeg nevne at vi har en erfaring med å bygge nettverk nedenfra. Vi har alltid villet bygge et folkelig Norden. Det kan være en modell for et folkelig Europa. Skal Norden fortsatt kunne utvikles, må vi bygge på nettverk. Jeg vil be Rådet se for seg tre nettverk som vi kan videreutvikle:

- energinettverk, som gjør Norden til ett energiområde

- informasjonskabler som kan knytte universiteter og høyskoler, og kanskje folkebibliotekene i Norden, sammen, og gjøre Norden til ett kunnskapsområde
- nettverk av ungdom og folkeorganisasjoner som kan befeste Norden som et folkelig Norden, et folkelig Norden som også kan sette Norden i stand til å være en fredsbevarende faktor gjennom det samarbeidet på det forsvarspolitiske området, som jeg foreslår.

President, jeg tror på Norden!

Enggaard (mittengruppen, V) (rådets president): Hr. præsident. Rådets nye organisation og fornyelsen af arbejdsformerne har allerede som tilsigtet bragt større vitalitet og spændstighed ind i det nordiske samarbejde.

Vår tilbagevenden til kun at afholde én ordinær session om året var jo på ingen måde for at nedsætte intensiteten i vort samarbejde. Vi ønskede det jo vitaminiseret så meget desto mere imellem sessionerne. Dette skulle ske ved en aktivisering af vort arbejde i partigrupperne og ved en høj aktivitet i de tre nye udvalg.

Det var vor hensigt hermed at sikre en løbende ajourføring af den nordiske dagsorden på disse udvalgte områder.

På den årlige session ville vi løfte både resultaterne og tilrettelæggelsen af arbejdet op på et plan, hvor de nordiske linjer blev lagt og deres holdbarhed afprøvet gennem åbne og frie og også gerne livlige og partifarvede debatter.

Det ville give større vægt til de mere tunge og principielle generaldebatter og temadiskussioner om fyldige oplæg fra især regeringssiden om store samarbejdspolitiske linjer på såvel udenrigs- og sikkerhedspolitikkens områder som på f.eks. miljø-, bistands- og kulturområdet eller inden for f.eks. handels- og energipolitikken.

Til gengæld lå der i reformen, at vi skulle øge farten i arbejdet imellem sessionerne. Blandt andet gjorde vi det, at vi indførte den nyskabelse, vi kalder temakonferencer, hvor aktuelle nordiske temaer kunne blive genstand for indgående og målrettede drøftelser. I den sammenhæng forestillede vi os, at der som oplæg til konferencerne og som udløber af debatterne på disse møder kunne fremstilles kvalificerede oplæg og rapporter, der kunne fastholde både substansen og sigtet i denne virksomhed.

Jeg finder, at vi med den første konference af denne type, Nordisk Råds Europakonference i foråret, kan konstatere, at vore forestillinger om denne arbejdsform er vældig frugtbare, og erfaringerne fra denne temakonference lover godt for tilrettelæggelsen af sådanne konferencer som vigtige begivenheder.

Europakonferencens forløb og arbejdet i Nordisk Råds Europaudvalg har også vist os, med hvilken vægt det europæiske perspektiv og samarbejdet i EU er kommet på rådets dagsorden. Eller sagt på en anden måde: Europas udvikling er kommet i fokus, og Norden er en vigtig aktør.

Vore nye arbejdsformer sigtede som nævnt imod større vitalitet i samarbejdet bl.a. ved at støtte rådets parti-islæt og gøre medlemsforslagene mere principielle og mere politiske. Til gengæld skulle forslagenes antal reduceres, og detailrigdommen i dem gøres mindre. Også dette mål er under opfyldelse, så vidt det kan bedømmes på dagsordenen for denne session. Vi tror, at partipolitiseringen vil stimulere debatterne, og jeg forventer, at vi vil få syn for sagn på denne session.

Europa er i fokus, når Nordisk Råd arbejder. Det gælder EU, men det gælder ikke mindre, når talen er om Nordens nærområder: Baltikum, Vestrusland og Ishavet. Navnlig gælder det Østersøen, og helt specielt de tre baltiske stater, med hvem vi bestræber os på at danne et "fem-plus-tre"-samarbejde. Det kommer til udtryk, når vi deltager i Baltisk Forsamlings møder, når rådets udvalg samarbejder med tilsvarende baltiske udvalg, eller når vi ligefrem arrangerer fælles konferencer, som tilfældet var ved vort fælles møde i Vilnius i dette forår.

Samarbejdet med Baltikum er en del af det parlamentariske samarbejde, som vi deltager i gennem Østersøkonferencerne, som er det parlamentariske svar på regeringernes Østersøråd.

Norden er toppen af Europa, men denne placering giver os direkte kontaktflader til både Asien og det amerikanske kontinent. Det giver os også et helt specielt ansvar for de problemer, der hviler på Arktis, og de mennesker, der lever her. Det drejer sig om dybt alvorlige miljøpolitiske problemer, men også om næringsliv, turisme og styrkelse af de oprindelige folks leveforhold og kultur.

Nordisk Råd har været blandt de udfarende, når det drejede sig om at presse regeringerne til at oprette et Arktisk Råd for at tage hånd om disse områders problemer. Det er med stor tilfredshed, vi i dag kan konstatere, at bestræbelserne er lykkedes, og at et sådant råd i dag er en realitet. Det er vor hensigt til stadighed at følge arbejdet op med deltagelse i de arktiske konferencer. Den næste er planlagt til at finde sted i arktisk Rusland i 1997.

En stor del af hemmeligheden bag den nordiske identitets- og samhørigheds-følelse bygger på den kendsgerning, at vi temmelig ubesværet forstår hinanden rent bogstaveligt, men også mentalt og kulturelt. Det er denne folkelige samhørighed, der har gjort det naturligt for de nordiske lande at skabe løsninger for borgerne, som letter og beriger nordboernes hverdag. Den overordnede politiske ramme for disse bestræbelser hedder Nordisk Råd. Det er nordboernes parlament, og Nordisk Ministerråd er regeringernes samordningsinstrument. Dette internationale samarbejde er enestående.

Der er tale om vigtige skridt, når EU/EØS-aftalerne samlet dækker de nordiske landes forpligtende samvirken i det indre marked. Her er der dog tale om, at kræfter udefra hjælper os til rette i et markedsarrangement, som vi desværre aldrig fik sat på skinner af egen kraft. Økonomisk er vi blevet ét område via EU's og EFTA's udvikling.

Som et tredie eksempel på det samme kan nævnes samarbejdet om fredsbevarende opgaver, der nu tager fast form. Statsminister Jagland be-

budede forsvarets nye rolle inddraget i Rådets arbejde. Fint! Forsvarsministrene skal være velkomne i Rådets arbejde.

I forholdet til nærområderne har vi sammen været i stand til at klare udfordringen om den økonomiske og miljøpolitiske indsats, som EU helt naturligt har sat på dagsordenen, men som ikke ville kunne realiseres nær så effektivt, som tilfældet bliver, når Norden optræder som en vigtig og nærtstående aktør i Østersø-området såvel som i Barents. De frivillige organisationers rolle må styrkes og koordineres med øvrige indsats i nærområderne.

I Arktis er billedet det samme. Et Norden, der samler kræfterne, bliver synligt, sidst i forbindelse med etableringen af Arktisk Råd.

Den fællesnordiske indsats i OSCE og i FN og mere og mere i den nye sikker-hedspolitiske diskussion giver til stadighed både os og omverdenen bekræftelsen på, at vi i Norden har noget at bidrage med, noget at eksportere.

I EU´s regeringskonference vil vi også se, at fællesnordiske prioriteringer på en række værdiområder føres frem på dagsordenen, om end det må bemærkes, at på vigtige områder tages initiativer ikke altid i fællesskab af de tre nordiske EU-medlemmer.

Der, hvor vi selv er hjemme - i de nordiske velfærdssamfund -vil vi naturligvis fortsætte vor helt specielle og tætte nordiske integration. Det gælder vort indre sprogsamarbejde, vort nordiske uddannelsesmarked og vort forskningssamar-bejde. Det gælder den fællesnordiske kultursektor omfattende musiklivet, dramaet og i disse år ikke mindst film- og tv-samarbejdets videreudvikling. Det gælder vort samvirke med og mellem de folkelige bevægelser, og det gælder vore bestandige bestræbelser på at ligestille vore medborgere i det nordiske rum gennem lovgivningssamarbejde og indgåelse af konventioner på civile områder. Det er glædeligt, at statsminister Jagland har givet de samme opgaver høj prioritet i sin tale.

I alt dette er arbejdet i Nordisk Råd at opfatte som en stimulans og en inspirations-kilde i forhold til de mange netværk og mere eller mindre uformelle aktiviteter, som er så betegnende for det nordiske samvirke, og som er de virkelige bærere af vort fællesskab.

Præsidiet ser frem til et fortsat spændende arbejde for disse formål. Parlamentarikernes indsats vil matche regeringernes. Sammen vil det give resultater, som det enkelte land ikke ville kunne opnå.

Nordisk indstilling og tænkemåde er så påkrævet som nogen sinde. Denne session vil vise dette.

Hr. præsident! Tillad mig at byde særlig velkommen i arbejdet til Norges nye statsminister. Statsministeren skal stå i spidsen for regeringernes indsats for Norden. Lykke til!

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen:** Hr. Præsident. Fornyelse er jo et ord, der er meget populært i tiden, og jeg vil også gerne slutte mig til koret,

der byder Norges nye statsminister velkommen. Det var så forfriskende at mærke de fornyende toner, der også lød i Norges statsministers indlæg.

Og fornyelse er jo også temaet i dag. En slags første arbejdsdag i et nyt Nordisk Råd, som i virkeligheden mødes, efter at de grundlæggende reformer i samarbejdet nu er gennemført.

Jeg synes, det er et flot arbejde, der er leveret. Er det ikke netop en understregning af den styrke, man har, når man er i stand til at reformere sig selv og sine arbejdsformer? Vi har jo gennem tiden været udsat for kritik i Nordisk Råd. Det var for gammeldags, det var for stift, der var for meget papir, der var for lidt liv, men jeg må nok sige, at den start, de nye reformer har fået, tyder på, at vi nu kan forny os og skabe det nye, attraktive debatklima, som er så vigtigt.

Tænk blot på Nordisk Råds Europakonference i marts i år i denne sal. Det var et eksempel på, at vi er på rette vej. At vi har forstået de nye udfordringer. Den konference viste, at vi i netop dette forum, Nordisk Råd, kan samle os om at drøfte spørgsmål, der optager den enkelte borger: Nordens placering i det nye Europa. Det gælder forholdet til EU. Men det gælder også forholdet til de historiske regioner i Europa, som vi nu ser genopstå: Baltikum, Østersøen.

I virkeligheden står vi i nogle meget afgørende valg i disse år. Det kan gå to veje i Europa. Det kan gå to veje for vores samfund: Europa globalt, den nordiske velfærdsmodel. Enten en liberalistisk retning, hvor velfærdssamfundet, som vi kender det, udhules. Eller en fortsat fornyelse af vort velfærdssamfund, som vi kender det i Norden, netop for at bevare det bedste heri. Det er vigtigt, at gøre sig disse to veje klart. Jeg er jo fortsat af den grundlæggende opfattelse, og jeg var glad for den norske statsministers understregning deraf, at den nordiske velfærdsmodel er en unik model. At vi ikke behøver at bøje hovedet. Vi har ikke noget at være kede af. Der er ikke et samfund, jeg kender, der kan konkurrere med den nordiske velfærdsmodel, når det kommer til stykket. Det er vigtigt for mig at få sagt, fordi vi også ved nu af masser af undersøgelser i OECD, at større social ulighed i et samfund ikke giver større økonomisk fremgang. Tværtimod kan det blive barriere for en holdbar økonomisk og sysselsætningsmæssig fremgang.

Derfor er det så vigtigt, at det nordiske samarbejde bliver stærkere, bliver fornyet. Det er det unikke. Det er det centrale. Og det centrale er naturligvis også vores fælles sprogforståelse. Derfor er jeg så glad for, at vi også bevidst prioriterer vores kultur og vores sproglige samarbejde i fremtiden.

Men nordiske festtaler gør det ikke alene. Og jeg er glad for, at Norges statsminister har fremhævet de unge som et helt centralt forum for debat og som attraktion for os. Jeg noterer med tilfredshed dette vigtige samarbejdsfelt.

Hr. præsident, jeg var i Bosnien for ganske nylig. Jeg havde lejlighed til at hilse på den nordiske bataljon. Jeg havde lejlighed til at se, at det kunne nytte. Det kan nytte, når de nordiske lande samles. Vi kan noget forskel-

ligt, men sammen er vi i stand til i IFOR i Bosnien at gøre en kolossal indsats. Jeg vil gerne i dag sætte en meget stærk streg under vigtigheden af den indsats. Og jeg kunne ikke undgå at blive lidt stolt på Nordens vegne, når man spørger den lokale befolkning om, hvem har de respekt for, hvem har de tillid til, hvem sætter de pris på er der som værn mod blodige voldsudgydelser. Og det er Norden. Det er den nordiske bataljon. Det er IFOR. Det er vores tilstedeværelse.

Derfor er jeg også glad for oplægget om, at nordiske forsvarsministre kan komme her og kan drøfte fremtiden. For mig er det klart, at jeg håber, at vi kan samles om også at være i Bosnien, når IFOR´s nuværende mandat udløber. Der er brug for os sammen med en stærkere humanitær og civil indsats.

Hr. præsident, regeringskonferencen er der. Den præges af det nordiske tankesæt, ikke komma for komma, men i de hårde og direkte drøftelser og forhandlinger. Vores fælles grundlæggende syn sætter sit præg på tingene, når det gælder vores udspil om sysselsætning, om miljø, om åbenhed og om nærhed. Der er også mangfoldige kontakter os imellem, når det gælder EU/EØS-spørgsmål. Og jeg vil gerne endnu en gang understrege, at for mig er det nordiske samarbejde ikke en erstatning eller et alternativ til EU, men netop et supplement.

Der er én ting, som skal siges på Nordisk Råds første dag her i København: Det er meget, meget vigtigt, at vi hver for sig i vores forskellige roller, nogen er medlem af EU, andre har en EØS-aftale, nogen er medlem af NATO, andre har andre aftaler. Det er vigtigt, at vi i vores optagethed af at varetage hver vores interesser ikke et sekund glemmer, hvor vigtigt det er at fastholde det nordiske samarbejde.

Jeg for min part vil gerne understrege vores særlige bånd til de fire partnere, der ikke er med i EU, det er Norge, Island, Færøerne og Grønland. Jeg vil også gerne tilføje, at vi i morgen får fornøjelsen af at møde de tre baltiske landes statsministre og give udtryk for, at jeg glæder mig til at møde de tre landes øverste repræsentanter. Og jeg vil også gerne herfra understrege, hvor vigtigt det nordiske samarbejdes relation til Baltikum er. Det gælder både NATO og Partnerskab for Fred, og det gælder EU. Det er adskilte forløb. Men vi deler jo alligevel en historisk og en kulturel fortid, ligesom vi deler en politisk, beskæftigelsesmæssig, sysselsæt-ningsmæssig, økonomisk og handelsmæssig fremtid.

Derfor er det fundamentalt, at de tre lande i Norden, der er medlem af EU, også fastholder vores insisteren på, at der er ikke en førstedivision eller en andendivi-sion eller en tredjedivision, når det gælder EU´s udvidelse eller NATO´s udvidede samarbejde. Der er kun én division. Og det er objektive kriterier, der er afgørende for udviklingen af samarbejdet.

Vi vil nu i fællesskab drøfte udviklingen af vores fælles nordiske programmer for nærområderne, og jeg glæder mig til at være med på den danske regerings vegne, og jeg er sikker på, de danske parlamentarikere gør ligeså.

Vi må forene to krav: Vi skal bevare det unikke i det nordiske samarbejde, og vi skal sikre Norden en stræk placering i det europæiske samarbejde. Men, men, men endnu en gang vi skal fastholde helheden i det nordiske samarbejde. Der findes ikke første-, anden- og tredjevioliner mellem de nordiske lande. Der findes et smukt orkester, hvor hver stemme har sin særlige betydning, der netop skaber den harmoni og den gennemslagskraft, der er så vigtig.

Et helt ligeværdigt nordisk samarbejde baseret på sammenhold og fælles kultur og historiemæssigt grundlag er vores stærkeste og mest dynamiske aktiv i den nye, store, globale og europæiske verden.

Statsminister **Lipponen:** Herr president! Statsminister Jagland har med sin redogörelse igen visat hur de nordiska länderna förenas av en gemensam syn på hur det nordiska samarbetet skall utvecklas i ett Europa under förändring. Det är med stor förtröstan Finland som ordförandeland vid årsskiftet överlämnar budkavlen åt Norge.

Under det gångna året har det gällt att föra de nordiska reformerna i hamn. Institutionerna lever och anpassar sig enligt tidens krav. Reformprocessen har inte varit smärtfri, men den har genomförts väl. Jag är övertygad om att nätverket av institutioner går stärkt ut ur processen.

Utbildning, forskning och kultur är fortsättningsvis prioriterade områden, som erhåller nästan hälften av ministerrådets budgetmedel. Av de centrala reformerna återstår bara uppgörandet av en ny helhetsbetonad forskningspolitisk strategi. Den kommer upp till behandling ännu under slutskedet av Finlands ordförandeskap.

Den nordiska välfärdsdebatten har fått nya impulser, inte minst tack vare ministerrådets konferens i Reykjavik. Välfärdsfrågorna bör följas upp. Hur kan vi i Europa finansiera medborgarnas sociala grundtrygghet utan att äventyra jämvikten i statshushållningen.

Finland betonar starkt det nordiska energipolitiska samarbetet,som också på olika sätt berör våra närområden. En energipolitisk redogörelse har utarbetats för denna session och vi hoppas att den skall kunna utvecklas till ett program så snart som Sverige gjort sitt förestående energipolitiska linjeval.

Det nordiska samarbetet i närområdesfrågor har utvecklats kraftigt under detta år. Östersjösamarbetet och Barentssamarbetet diskuteras regelbundet på både politisk och tjänstemannanivå. I fråga om Arktis har vi ett gemensamt samarbetsprogram.

En nordisk närområdesstrategi har utarbetats. De sammnordiska insatserna inpassas i Östersjörådets och Barentsrådets liksom också i Arktiska rådets program.De nordiska utgångspunkterna överenstämmer väl med EU:s, vars insats i vår region bör förstärkas.

Strategin syftar till en tydligare arbetsfördelning och samordning mellan samnordiska och nationella insatser i närområdet. De nordiska finansinstitu-tionerna , NIB, Nefco och Nopef är viktiga verktyg i närområdena.

väsentligt är att vi koncentrerar oss på verksamheter där en nordisk insats ger ett klart tilläggsvärde till övriga internationella aktiviteter.

Miljösamarbete är ett tyngdpunktsområde i allt nordiskt samarbete, må det sedan gälla närområden, EU-inriktade aktiviteter eller inom själva Norden. Miljösektorn har kunnat prioriteras i den nordiska budgeten, trots den allmänna knappheten.

Herr president, under året har många av oss fått svara på frågan hur det går med det nordiska samarbetet i det nya Europa.

Jag har noterat att Danmarks samarbetsminister Marianne Jelved i sitt tal inför Folketinget rapporterat om en ny dynamik efter det att samarbetet reformerats. Hon har påmint om att samarbetet hade nått en mättnadens stiltje i slutet på åttiotalet.

Jag delar hennes bedömningar. Samarbetet har fått nya former och håller på att få allt mera nytt innehåll i takt med att vi blir vana att samarbeta med EU- och EES-relaterade frågor. Under det danska ordförandeskapet lades grunden för samarbetet i EU-frågor, och under det gångna året har nya procedurer och rutiner inarbetats. Vårt lagstiftningssamarbete har hittat nya former där hänsyn tas till att EU har en lagstiftningskompetens som binder de nordiska länderna direkt eller indirekt.

Utvidgningen av EU med nya medlemmar stöds av alla nordiska länder. Enigt förutsätter vi att förhandlingar med alla ansökande länder skall inledas samtidigt och att varje land skall bedömas på basen av objektiva kriterier. Tillsammans arbetar vi för att se till att de baltiska länderna bemöts korrekt i utvidgningsprocessen. I den frågan är inget nordiskt land förmer än det andra.

I fråga om EU:s interna reformer har vårt samarbete fungerat väl.

Jag hoppas också att de nordiska länderna på sikt hittar en gemensam linje i fråga om EMU:s tredje skede. Samtidigt vill jag betona att det är ingenting som säger att Finlands linjedragningar i denna eller andra EU-frågor skulle vara mindre nordiska än någon annans. Då det gäller de tre nordiska EU-länderna skulle man kunna säga så här: It takes three to tango. Jag rekommenderar finsk tango när det gäller EMU-politiken.

Själv har jag betonat vikten av att Finland har en bred kontaktyta inom EU och gärna borde placera sig i EU:s huvudfåra, när detta är förenligt med våra nationella intressen. Min bedömning är att det i synnerhet för mindre stater är viktigt att EU är starkt och funktionsdugligt. Jag kan inte förstå annat än att denna linjedragning motsvarar principen om nordisk nytta.

Herr president, de nordiska länderna har inte velat uppträda som ett block i EU. En organiserad blockbildning skulle sannolikt minska vårt inflytande och försvåra samarbetet med de två nordiska Efta-länderna. Vi bör också kunna flexibelt söka samarbete med alla likasinnade och hålla kontakt med alla medlemsländer.

Utrikesminister **Lena Hjelm-Wallén** (ersättare för statsminister Göran Persson): Herr president, kära nordiska vänner! Jag har fått ordet på den här platsen på talarlistan därför att jag ersätter statsminister Göran Persson. Han är dessvärre sjuk idag och beklagar mycket att han inte kan vara här.

Herr president! Norden är hemma. Det är kanske ett slitet uttryck, men det bär fortfarande. Den trygghet som vi känner i den nordiska kulturkretsen med samsyn i centrala samhällsfrågor ger oss en stabil plattform när vi sedan agerar utåt.

De relationer som vi byggt upp i vår del av Europa ger alldeles speciella möjligheter till direkta, informella och förtroendefulla kontakter.

En trygg nordisk bas säkrar vi också genom att de resurser vi satsar gemensamt används strategiskt för ändamål som är nordiskt nyttiga.

Vi måste också se till att vårt samarbetsmaskineri är effektivt och används till att göra rätt saker, inte bara göra saker rätt.

I det sammanhanget skall man se de måttliga besparingar som genomförts på svenskt initiativ. Jag tror det ligger mycket i vad Paavo Lipponen sade för en stund sedan, citerande den danska samarbetsministern, nämligen att samarbetet inom Nordiska rådet har fått en ny dynamik.

Det nordiska samarbetet är för den svenska regeringen en integrerad del i en helhetspolitik för Europa. Oavsett vilken formell anknytning våra länder valt till den västeuropeiska integrationen, delar vi ansvaret för att forma ett nytt Europa - ett nytt, säkrare, tryggare Europa, byggt på en grundval av förtroendefulla relationer mellan länder och mellan dem som representerar länderna.

Det är i detta perspektiv vi skall se den nordiska uppslutningen bakom utvidgningen av EU österut. Det här är en historisk chans, ett vägval som för oss är självklart och som kräver aktiva insatser av alla de nordiska länderna.

Det är också i detta perspektiv man skall se den samsyn i allt väsentligt som de tre nordiska EU-länderna redovisat till behovet av förändringar av EU. Kraven på gemensam kamp mot massarbetslösheten, höjda ambitioner för skyddet för miljön, ökad öppenhet i EU:s arbete och beslutsfattande hör dit.

I de helt grundläggande frågorna inom EU representerar vi samma synsätt. Här känner vi också att vi företräder de nordiska EES-länderna. Uppgörelsen om anslutningen till Schengenöverenskommelsen är ett gott exempel på vad vi kan åstadkomma genom nordisk enighet och samverkan, också på det europeiska planet. Den uppgörelse som nu är i hamn ger alla länder mer i ett Europa-baserat system som skall främja öppenhet och mellanfolkligt utbyte, samtidigt som det garanterar att vi kan behålla det vi har uppnått av fri rörlighet inom Norden.

Herr president! Tillsammans med de baltiska länderna, Ryssland, Polen och Tyskland delar vi också ansvaret för stabiliteten, miljön och den ekonomiska och sociala utvecklingen i vårt närområde.

Vi har från svensk sida lagt tonvikt på vårt engagemang i Östersjöområdet. Det gör vi i övertygelsen att vi har förutsättningar att skapa den kanske snabbast växande regionen i Europa, med renare miljö, ekonomisk tillväxt, mångdubblad handel, företagsetableringar, livaktig samfärdsel, rika mellanfolkliga kontakter och nya jobb på båda sidor om vårt gemensamma innanhav.

I ett samnordiskt perspektiv måste vi verka för att det nordiska närområdessamarbetets alla former blir ett strategiskt komplement till bilaterala insatser och till annat samarbete med anknytning till Östersjöområdet liksom till Barents- och det arktiska området. Norden förblir då vår gemensamma språngbräda.

En gemensam uppgift är att bistå de baltiska länderna i deras strävan att anpassa lagstiftning och tillämpning till de krav som ställs på länder som jämbördigt vill delta i det internationella utbytet. Så länge vi gör det med respekt för respektive lands behov och önskemål, tror jag inte något av de nordiska länderna kan göra för stora insatser.

Herr president! Låt mig avsluta med en konkret samarbetsidé, som Göran Persson har diskuterat med sin isländska kollega för en kort tid sedan och som statsministrarna idag samfällt ställde sig bakom.

Med Norge som undantag har de andra nordiska länderna nu tvingats gå igenom tunga saneringsprogram för de offentliga finanserna, med åtföljande stora påfrestningar för befolkningarna. Saneringen har varit smärtsam, men den har kunnat ske utan att i grunden göra avkall på avgörande värden i den sociala välfärden

Vi borde nu inom Norden göra en gemensam analys av den genomförda budgetsaneringen. Vad har vi att lära av den för framtiden? Hur skall vi undvika att åter hamna i en ekonomiskt ohållbar situation när vi nu åter börjar känna fast mark under fötterna? Hur undvika hög inflation, stort budgetunder-skott, stora statsskulder och bristande tillväxt, samtidigt som vi för kampen mot arbetslöshet och upprätthåller social välfärd enligt nordisk modell?

Detta har finansministrarna förstås tänkt på, men nu anser statsministrarna att man bör ställa den här analysen i centrum för det nordiska samarbetet. Förmodligen kan det också vara av stort intresse för andra europeiska länder.

Herr president! Norden är en del av en region som kan få uppleva en utveckling som vi inte kunde drömma om för 10 år sedan. Norden är en del i det nya Europa, som byggs för framtida säkerhet och mellanfolkligt utbyte. Men framför allt: Norden är hemma.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! De nordiske landene har en lang tradisjon når det gjelder arbeid for demokrati og menneskerettigheter. Det gjelder både landene enkeltvis, men også de nordiske land samlet, f.eks. gjennom Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds arbeid over-

for nærområdene legges det stor vekt på demokrati og menneskerettigheter.

Det er også vanlig at slike spørsmål tas opp når framtredende representanter for de nordiske landene besøker andre land, der slike verdier ikke nødvendig-vis alltid står så sterkt. Derfor kom det overraskende på mange, tror jeg, at Sveriges statsminister på sitt besøk i Kina nettopp, framhevet Kinas stabilitet som en positiv ting, og foretok også en sammenligning mellom de Kina og Russland.

Mitt spørsmål til den svenske utenriksministeren er om dette er uttrykk for en ny svensk politikk, og at det betyr at Sverige vil anbefale Russland og andre land i Øst-Europa å følge Kinas eksempel når de skal bygger opp sine samfunn framover?

Minister **Lena Hjelm-Wallén**: Herr president! Den här frågan har vi ordentligt diskuterat i det svenska parlamentet. Det är en vantolkning av Göran Perssons uttalande som har varit föremål för debatt. Det är inte så att Göran Persson har prisat någon stabilitet. Han gjorde det enkla konstaterandet, att stabila förthållanden gärna drar till sig kapital och ekonomisk tillväxt.

Sedan har han också uttalat att det stabila system som finns i Kina är någonting som vi vill ha förändrat därför att det kränker mänskliga rättigheter. Ett tema under Göran Perssons diskussioner med kinesiska företrädare var att respekten för mänskliga rättigheter måste förbättras.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! I og med at Nordisk Råd arbeider en del konkret i forhold til Øst-Europa og Russland, er jo denne sammenligningen mellom Kina og Russland relativt interessant. Og jeg synes ikke jeg fikk noe svar på det konkrete spørsmålet jeg stilte, så jeg vil gjenta det: Betyr uttalelsene om det politiske systemet, eller samfunnssystemet i Kina, at Sveriges regjering vil anbefale Russland å legge om og overta sider av kinesiske samfunnsmodellen, ettersom denne ble framhevet av Sveriges statsminister som et godt eksempel på hvordan et samfunn bør se ut?

Minister **Lena Hjelm-Wallén**: Den frågan var så insinuant ställd att jag inte svarar på den.

Den instabilitet som man kan se i Ryssland har varit ett problem för den ekonomiska utvecklingen i Ryssland. Den som inte inser det har inte följt med utvecklingen i Ryssland. Detta är ingenting som bara vi har konstaterat, utan det gör de ryska ledarna.

Vi önskar verkligen att det blir större stabilitet i det ryska samhället - det vore bra inte minst för den ekonomiska utvecklingen där.

Sasi (konservativa gruppen, Kok): Herr president! Språkkunnandet och språkgemenskapen är väldigt väsentligt för det nordiska samarbetet.I Finland är det obligatoriskt att läsa svenska i skolan. I Sverige gav friskolesystemet en möjlighet att gå i skola på finska. Ingvar Carlssons regering satte igång processen att bli av med friskolorna. Ingvar Carlsson lovade oss dock på sessionen i Kuopio för ett år sedan att de finska friskolorna inte är i farozonen och samma löfte gav han också till Finlands president Martti Ahtisaari, men i dag vet vi sanningen och den finska pressen har noterat det mycket brett. Den finska friskolan i Borås ger inte någon undervisning fr.o.m. denna höst. Finska friskolor hotas verkligen av stängning i Sverige i dag.

Jag frågar Lena Hjelm-Wallén: Tänker den svenska regeringen verkligen göra sig av med alla finska skolor och har givna löften till oss och till Finlands president någon betydelse?

Minister **Lena Hjelm-Wallén**: Herr president! Den svenska ambitionen - eller det svenska löftet, om man så vill - att på alla sätt underlätta för finsktalande barn att få sitt modersmål till sig under skolgången kvarstår. Dock vill jag göra två små påpekanden. För det första: Vi har ett friskolesystem i Sverige, och det fortsätter. Det kan tyckas märkligt i dag, men detta är sanningen.

För det andra behöver man inte gå i friskola för att få skolgången på finska. Det kan man få också i vanliga svenska skolor. Däremot har kommunerna ont om pengar och då kan de inte ordna finsk undervisning eller undervisning på något annat språk i hur små grupper som helst. Det är problemet i dag.

Sasi (konservativa gruppen, Kok): Herr president! Det är dock ett faktum att undervisningen på finska i Sverige har minskat, och Boråsexemplet är ett klart exempel, där den socialdemokratiska kommunledningen ställde sig mycket negativ till skolan och kommunrådet Olof Olsson konstaterar att han i grund och botten är nöjd att den finska friskolan stängs. Om regeringen skulle ha velat kunde skolverket i Sverige ha garanterat att skolan kunde existera, men detta har man inte gjort. Varför?

Minister **Lena Hjelm-Wallén**: Herr president! Jag kan inte gå in på varför den ena eller den andra skolan inte kan fungera i Sverige. Vi har vissa kvalitetskrav på skolorna i Sverige. Uppfylls inte de, vill inte föräldrarna sända sina barn till sådana skolor, eller de får kanske inte tillstånd att vara kvar enligt skolverkets krav.

Jag vet inte om detta är fallet i Borås eller om det är så att kommunen inte har tillräckligt mycket pengar. Men det är ingen regeringspolitik att

finska barn inte skulle kunna få skolgång på finska. Vi har tvärtom ambitionen att de skall kunna få det.

Presidenten påminde om att endast två repliker är tillåtna.

Statsminister **Davíð Oddsson:** De reformer, der de sidste år har stået på i det nordiske samarbejde, er nu begyndt at give resultater. Jeg vil i denne forbindelse takke Finland for det bidrag, man under formandskabet har ydet.

For at være helt oprigtig havde jeg i den periode, hvor Finland, Norge og Sverige stod over for en beslutning om medlemskab af EU, tvivl med hensyn til samarbejdets fremtid. Men denne tvivl er nu ryddet af vejen. Nu da samarbejdet er blevet effektiviseret og indholdet gjort mere politisk, er det blevet en del af vort daglige politiske arbejde i hjemlandet og af vores virksomhed i international sammenhæng. På denne måde er det os i virkeligheden til større nytte end tidligere. Samarbejdet og samarbejdets indhold må dog aldrig stagnere, og den struktur og det indhold, der passer os i dag, behøver ikke at være den bedste løsning i fremtiden. Men nu er de organisatoriske reformers tid foreløbig ovre.

Vi må ikke spilde kræfterne på at fortsætte med at korrigere eventuelle ubetydelige strukturelle svagheder. I stedet skal vi nu fremvise resultater - følge vores erklæringer op med direkte tiltag - vi må vise sort på hvidt, at nordisk samarbejde medfører merværdi. Befolkningen i de nordiske lande har krav på det.

Og vor fællesnordiske indsats i Schengenspørgsmålet er et eksempel på konkrete resultater, som vi har opnået takket være politisk vilje og nordisk solidaritet. Hvis den løsning, vi ser forude i dette spørgsmål, bliver til virkelighed, beholder vi pasfriheden i Norden.

Hvad angår landenes indre samarbejde, sigter vi på at styrke vor identitet - vore nationale og nordiske kulturelle rødder. Hvis vi værner om vores fælles kultur, uddannelse og sprog, står vi stærkere i det internationale samfund.

Præsident, det er med tilfredshed, jeg ser de reaktioner, som det finske formandskab har fået på sin indsats for, at finsk og islandsk bruges inden for det nordiske samarbejde. På denne session kan vi islændinge for første gang tale på islandsk, og dette er et interessant forsøg. Endnu vigtigere er det dog, at der nu skabes muligheder for en islandsk oversættelse af det materiale, vi skal bruge til at formidle information om nordisk samarbejde, og de muligheder, dette giver befolkningen. Det ændrer dog ikke på, at det er nødvendigt at forbedre vore kundskaber i de andre nordiske sprog - det er reelt en forudsæt-ning for, at vi kan deltage i dette samarbejde på lige fod med de øvrige lande. Derfor understreger jeg betydningen af de nordiske udvekslingsprogrammer, der er etableret ikke mindst inden for elev- og lærerudveksling.

Den hurtige opbygning, der er foregået inden for det nordiske kultursamarbejde og ikke mindst inden for nærområdesamarbejdet, viser tydeligt, hvor fleksibelt nordisk samarbejde er. Jeg vil gerne se samme fleksibilitet og kraftfulde indsatser, når det gælder opbygningen af det arktiske samarbejde. Jeg glæder mig over oprettelsen af Arktisk Råd tidligere på året og forventer, at de nordiske lande står sammen og medvirker til, at en kraftfuld virksomhed påbegyndes så hurtigt som muligt inden for disse nye rammer, da der på dette område er utallige presserende opgaver, men også fordelagtige muligheder.

Politisk stabilitet, demokratisk udvikling, miljøforbedringer og økonomisk tilvækst er af stor betydning for Nordens nærområder. Opbygningen af et nordisk samarbejde med nærområderne med disse målsætninger er sket hurtigt og giver gode resultater, selv om de fællesnordiske bevillinger til dette samarbejde ikke er høje. Det blev derfor tidligere på året besluttet, at der skulle udarbejdes en langsigtet strategi for de nordiske landes samarbejde med nærområderne, og resultaterne blev forelagt på statsministermødet i sommer.

Østersørådet, som forener store og små lande med forskellig baggrund, har gode muligheder for at forstærke de indbyrdes relationer på mange områder. Inden for Østersørådet stiler man mod et omfattende samarbejde på forskellige niveauer, fra regeringsplan til græsroden. Således sikres det internationale samarbejde bedre, således bliver det holdbart og så nært som muligt, som vi blandt andet ser det i det nordiske samarbejde.

Der lægges også inden for Østersørådet stor vægt på de demokratiske værdier. Kun på grundlag af fælles demokratiske værdier er det muligt på en effektiv måde at forenes om politiske, økonomiske og sociale målsætninger og føre dem ud i livet i internationalt samarbejde.

De tre baltiske lande, som Norden er nært knyttet til, har utrolig hurtigt vundet sig en plads i det internationale samfund. De stiler mod fuld deltagelse i den europæiske integrationsproces med medlemskab af EU.

De tre baltiske lande stiler ligeledes mod medlemskab af NATO og deltager i "Partnership for Peace", der i endnu højere grad bør styrkes. Udvidelsen af NATO indebærer en enestående historisk mulighed for at styrke demokrati og stabilitet i Central- og Østeuropa, hvilket kommer samtlige europæiske lande til gode.

Rusland har hidtil modsat sig en udvidelse af NATO. Det er ikke mindst de baltiske landes medlemskab, som Ruslands talsmænd har vist ubetinget modstand mod. NATO's bidrag til fred og samarbejde i Europa efter den kolde krig er ubestrideligt, og der findes ingen argumenter for, at de små baltiske landes medlemskab af NATO skulle være en trussel mod en stormagt som Rusland.

Det, det her drejer sig om, er frie landes ret til selv at beslutte, hvilke internationale sammenslutninger de vil søge medlemskab i. Rusland kan ikke have vetoret i sagen, og udvidelsen af NATO må foretages på en måde, der udelukker misforståelser desangående, hvilket ellers kunne svække landes sikkerhed. Ellers kunne det resultere i, at Europa blev opdelt på

samme måde, som det før er sket. Noget sådant tilhører fortiden, er udtryk for en forældet tankegang og vil undergrave stabiliteten i Europa.

Præsident, samtidig med at jeg ønsker Sverige tillykke med pladsen i FN's sikkerhedsråd, udtrykker jeg tilfredshed med, at nordisk samråd og samarbejde inden for FN på ny har fået en hensigtsmæssig udformning. Det er unødvendigt at bruge store ord om den betydning, det har for de mindre lande at deltage i et sagligt og konstruktivt samarbejde i dette forum. Det gælder i FN, men endnu mere i det nordiske samarbejde. Til slut vil jeg takke Nordisk Råd for denne session, Finland for udmærkede indsatser under formandskabsåret og ønske Norge lykke til med formandsperioden.

Valgerður Sverrisdóttir övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Lantrådet **Roger Jansson**: Fru president. Få områden i Norden är så beroende av ett välfungerande och välutvecklat Östersjösamarbete som Åland, som ligger mitt i.

Våra utvecklingsmöjligheter är i stor omfattning beroende av internationella förhållanden i allmänhet och av situationen i de omkringliggande regionerna i synnerhet.

Goda kommunikationer, tillgång till kompetent arbetskraft och en väl fungerande omgivning med en god social infrastruktur och ett gott serviceutbud samt en välmående naturmiljö är nödvändiga för ett livskraftigt näringsliv och en hög sysselsättning, liksom de är nödvändiga för den allmänna välfärden på Åland.

För oss är det viktigt att öka fördelarna samt att minska de negativa verkningarna av vårt omvärldsberoende, genom kunskaps- och erfarenhets-utbyte, genom olika nätverk samt genom att skapa förutsättningar för ökad fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och arbetskraft. Också Östersjösamarbetets övergripande mål om en fredlig, stabil och demokratisk utveckling är av avgörande betydelse för oss och för hela Norden.

För kommunikationerna är det nödvändigt att sjöfarten och färjtrafiken kan fungera på någorlunda likvärdiga villkor för de olika länderna och flaggorna. Sådant är inte läget i dag , och sådant kommer läget inte heller att vara efter 1999. Denna del av Norden- och Östersjösamarbetet har inte ägnats vederbörligt intresse hittills. Jag hoppas att det misstaget framöver skall korrigeras.

För Åland är ett utvecklat och fördjupat Östersjösamarbete, i nordisk regi, men också i övrigt, en fråga av hög prioritet. Det är därför glädjande att man i det nordiska samarbetet, ända upp på statsministernivå, så kraftfullt betonat och markerat Östersjöregionens och Östersjösamarbetets betydelse.

Men för att denna positiva utveckling också på ett bra sätt skall beakta Östersjööarnas särskilda behov och intressen är det av stor vikt att öarna

tillåts medverka i och påverka samarbetsprocessen och de olika samarbetsformernas närmare inriktning.

Fru president! Låt mig som en avslutande del lyfta fram ett gott exempel på en konkret form av Östersjösamarbete, där samarbetet och samarbetsformerna vuxit fram ur berörda öars egen medverkan och på öarnas egna villkor - det så kallade B-7 "Baltic Seven Islands"-samarbetet.

Åland har alltsedan gränserna öppnades mellan öst och väst bedrivit ett samarbete med 6 andra Östersjööar; Bornholm, Dagö, Gotland, Rügen, Öland och Ösel.

Målsättningen med detta samarbete är att öka öarnas förutsättningar att ta till vara dels sina egna, dels sina gemensamma utvecklingsmöjligheter, genom ett gemensamt agerande i olika internationella och nationella sammanhang, avseende miljö, transporter, turism, industriell utveckling, hälso- och sjukvård, utbildning samt genom att sprida information om de ö-specifika problemen.

Samarbetet har bl.a. utmynnat i ett gemensamt handlingsprogram för Östersjööarna, The Seven Baltic Islands Strategy, som gavs offentlighet under ett samtidigt möte med Östersjöländernas statsministrar i Visby.

Öarna har vidare utarbetat ett gemensamt EU-program som ett resultat av ovannämnda handlingsprogram.

Och helt nyligen har öarna dessutom beslutat anhålla hos Nordiska ministerrådet att B-7 samarbetet kunde utvecklas till ett samarbetsprojekt i NMR:s regi.

Vid de självstyrande områdenas möte med statsministrarna i dag var denna fråga upptagen på agendan, och till vår glädje kunde vi motta statsministrarnas positiva syn på denna konkreta form av Östersjösamarbete. Statsministrarna bedömde att särskilt konkretiserade B7-projekt mycket väl kunde erhålla ekonomiskt och politiskt stöd ur de nordiska närområdespengarna.

För det positiva beskedet är vi på Åland och på de sex stora Östersjööarna mycket tacksamma.

Landsstyremedlem **Marianne Jensen**: Fru præsident! Lad mig på Grønlands vegne i dette indlæg specielt rette fokus på, hvorledes det nordiske samarbejde i højere grad end hidtil kan bidrage til at forbedre de økonomiske udviklingsmuligheder i Arktis, herunder Grønland.

Nordisk Råds sidste session i Kuopio var på flere måder skelsættende for Nordens engagement i Arktis. Her tænker jeg på en enig nordisk tilslutning til den længe ventede arktiske strategiplan og et lige så enigt nordisk pres på Ministerrådet for virkeliggørelse af et handlekraftigt Arktisk Råd med to søjler: En miljøsøjle som fortsættelse af AEPS-samarbejdet og en handelssøjle.

Samtidig lægges der op til kulturelle, sociale og økonomiske udviklingsmuligheder i Arktis. Nordisk Ministerråd har fulgt loyalt op på Nordisk

Råds henstillinger med det resultat, at Arktisk Råd nu er en realitet indeholdende accept af princippet om bæredygtig udnyttelse.

Da man for en række år siden for alvor tog fat på diskussionen om bæredygtighed, begyndte en proces, der på ingen måde er afsluttet. Den nyligt afgåede statsminister i Norge, Gro Harlem Brundtland, lagde navn til et internationalt gennembrud for retten til bæredygtig udnyttelse, Brundtlandrapporten. Dette banede vejen for en verdensomspændende accept i Riodeklarationen.

Det kan derfor undre, at det stadig er så nødvendigt at føre en indædt kamp for, at retten til udnyttelse af de levende ressourcer på et bæredygtigt grundlag må respekteres.

I Grønland ser vi med stor bekymring på tendenserne i både USA og EU, hvor følelsesmæssige og udokumenterede hensyn til dyr finder større gennemslag i lovgivningen. Der ligger bl.a. et paradoks i, at USA på den ene side håndhæver importforbud vedrørende sælskindsprodukter fra eksempelvis Grønland, men på den anden side sammen med Canada er gået ind i kampen for retten til bibeholdelse af eksporten af egne pelsprodukter til EU.

De levende ressourcer skal forvaltes med omhu og respekt. Det skal der ikke herske tvivl om. Men indgreb i retten til udnyttelse må og skal baseres på veldokumenterede bestandsmålinger.

Nordisk Råds natur- og miljøpris gives i år til ICC Grønland, og det er et velkomment og synligt signal på, at retten til bæredygtig udnyttelse støttes i det nordiske samarbejde. Det vil være mig en stor glæde, hvis denne støtte tilkendegives med endnu større vægt end hidtil, ikke kun i den nordiske kreds, men også i EU og i andre internationale fora, således at den nødvendige saglighed i diskussionen og i lovgivningen sikres.

Retten til bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer handler for Grønland ikke bare om muligheden for at bevare vore gamle fangertraditioner. Det handler i lige så høj grad om muligheden for at videreudvikle et moderne samfund, hvor de tilgængelige ressourcer i landet kan indgå i en moderne produktion og skabe betingelser for en sund økonomi, god beskæftigelse og velfærd for landets borgere. Det må være i alle de nordiske landes interesse, at der skabes mulighed for en erhvervsudvikling, således at også de økonomisk set svagere udviklede lande kan blive mest muligt økonomisk selvbærende.

Dannelsen af Arktisk Råd er en vigtig brik i dette arbejde. Man er nu ikke mindst med de nordiske landes støtte nået til enighed om, at erhvervsmæssig udvikling bliver en vigtig del af Arktisk Råds kommende arbejdsopgaver. Fremtiden vil vise, hvor store realiteter der ligger bag denne enighed, og fra Grønlands side sætter vi vores lid til, at de nordiske lande fortsat støtter disse hensigter og sammen med Grønland vil gå forrest i arbejdet for at skabe konkrete resultater.

Denne udvidelse forpligter de nordiske lande. I den kommende tid må disse rammer udfyldes med tiltag, der kan udmønte den politiske vilje i konkrete initiativer både i form af moralsk og økonomisk støtte. Moralsk

ved, at det nordiske samarbejde spiller en aktiv rolle i kampen for afskaffelse af internationale restriktioner for samhandel baseret på usaglige hensyn. Økonomisk ved, at der i det kommende budgetår afsættes midler i en sådan størrelsesorden, at der gives realistiske muligheder for at udvikle dette samarbejdsområde til et handlekraftigt, resultatgivende og udviklende samarbejde.

En allerede eksisterende mulighed i den nordiske kreds for at igangsætte et samarbejde omkring erhvervsudviklingsprojekter er Vestnordenfonden. Ministerrådets forslag til ændring af Vestnordensfondens virke, der jo fremlægges her på sessionen, kan være et konkret eksempel på, hvordan man vil kunne hente konkret støtte til en del af arbejdet.

Grønland støtter det fremlagte forslag, men ser samtidig gerne, at ændringerne iværksættes hurtigst muligt, meget gerne inden år 2000, og at man sikrer etableringen af en fast administrativ løsning i Grønland.

Inden for samarbejdet i Arktis spiller forskningen helt i overensstemmelse med Ministerrådets foreløbige prioriteringer en væsentlig rolle. Nordisk arktisk forskning må bevare sin førerposition i international sammenhæng. Dette kræver, at der afsættes de nødvendige ressourcer, dels på Ministerrådets budget, men i høj grad også på de nordiske landes nationale budgetter.

Jeg er glad for at kunne fortælle vore nordiske venner, at forskningsområdet netop i disse år opprioriteres mærkbart i Grønland. Men koordinering og samarbejde er selvsagt af afgørende betydning for at opnå og for at kunne bevare en stærk nordisk forskningsprofil vedrørende Arktis til fælles glæde for samtlige nordiske lande.

Også i denne sammenhæng kan de nordiske EU-lande styrke nordiske interesser ved at bære fællesnordiske forskningspolitiske prioriteringer ind i EU. Det er dog vigtigt, at man ved inddragelsen af EU ikke taber de nordiske interesser af syne, og det er afgørende, at de nordiske lande, der ikke er medlemmer af EU, også får mulighed for at deltage i udformningen af målsætningerne.

Denne problemstilling er efter min opfattelse af essentiel betydning for, hvordan det i fremtiden vil lykkes at håndtere det nordiske samarbejde i forhold til landenes EU-engagement. Landene må have en moralsk forpligtelse til at efterleve de prioriteringer og beslutninger, der træffes inden for det nordiske samarbejde, også når de bevæger sig ind i EU. Ellers vil det nordiske samarbejde alt for hurtigt udvikle sig til en tom skal med pæne hensigtserklæringer, der aldrig bliver en del af den politiske eller folkelige virkelighed.

Fru præsident! Lad mig slutte med at sige, at vi i Grønland glæder os til at gense repræsentanter fra denne kreds til åbningen af vort kulturhus Katuaq i februar måned.

Lagmand **Edmund Joensen**: Fru præsident, Siden de nordiske ministre i 1991 tog initiativ til en nyvurdering af det nordiske samarbejde, og siden i

1992 selv påtog sig det overordnede ansvar for samarbejdet, er der sket væsentlige og positive ændringer.

Det samlede samarbejdsfelt, der før kunne forekomme noget uoverskueligt og ustruktureret, er i dag delt i de tre velkendte søjler. Og selv om samme type aktiviteter kan forekomme under alle tre søjler, så er det enklere at se, hvem der gør hvad, og hvorfor.

Begrebet nordisk nytte er indført som en slags måleenhed, der kan være med til at forenkle prioriteringerne. Nyttebegrebet kan også være en hjælp til at se, hvad der med fordel kan gennemføres fællesnordisk, og hvad der bør løses nationalt.

Europaspørgsmål er blevet fast punkt på ministerrådets agenda. Dette har i større udstrækning gjort det muligt at tage hensyn til det, der sker i Europa. Dertil kommer, at vi også kan se, på hvilke områder Norden bør forsøge at påvirke Europa - områder, hvor det er Europa, der bør præsenteres for nordiske løsninger.

Siden 1995 har en arbejdsgruppe nedsat af Nordisk Råds præsidium udarbejdet en ny arbejdsordning for Nordisk Råd. Denne nye arbejdsordning forventes vedtaget her under sessionen. Udgangspunktet for arbejdet med en ny arbejdsordning var den såkaldte reformgruppes rapport, der blev vedtaget under sessionen i Reykjavik i foråret 1995.

Denne rapport foreslår bl.a., at Rådets præsidium skal bestå af 8 medlemmer, et fra hvert af de store lande og et fra hvert af de selvstyrende områder. De store lande havde næppe tabt noget som helst på denne model, men de selvstyrende områder havde i høj grad fået øget deres muligheder for medvirken og indsigt.

Med det formål at styrke partigruppernes stilling har man imidlertid valgt en helt anden model. Dette er utvivlsomt både rigtigt og fornuftigt, men det betyder samtidig, at intentionerne om, at de 3 selvstyrende områder skulle være mere med, blev opgivet.

Foreliggende forslag til arbejdsordning siger, at når spørgsmål, som berører de selvstyrende områder, behandles i præsidiemøde, kan et valgt medlem fra vedkommende selvstyrende område få lov til at være til stede under mødet. Dette kan umiddelbart lyde som et fremskridt, men er i grunden kun en marginal ændring i forhold til den gamle arbejdsordnings bestemmelser. I december 1994 vedtog samarbejdsministrene på mødet i Helsingfors normalvedtægter for nordiske institutioner. Disse normalvedtægter har for os den positive virkning, at vi fremover kan være med dér, hvor vi finder det nyttigt og i den udstrækning, som vi magter det.

Der findes nemlig fora under Nordisk Ministerråd, hvor vi har forøgt at komme med, men hvor det ikke var muligt. At normalvedtægterne for enkelte institutioners vedkommende kommer i konflikt med formelle forhold er en detalje, som der må findes løsninger på.

Ét af de ministerrådsforslag, som forelægges Rådet til udtalelse her under sessionen, er et samarbejdsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde 1997-2000. Dette skal afløse programmet, som var gældende i tiden 1993 til 1996. I rapporten »Nordisk samarbejde i en ny tid« fra februar 1995 lægges

der stor vægt på øget nordisk samarbejde i relation til Vestnorden og nordisk samarbejde om bæredygtig udnyttelse af naturressourcer og generelt erhvervssamarbejde.

Fiskeriprogrammet er baseret på målsætninger om bl.a. udvikling af fiskerierhverv som et væsentligt samfundsøkonomisk aktiv, som har stor relevans for de mest fiskeriafhængige lande og regioner. Målsætningernes sigte med beskyttelse af de nordiske landes marine økosystemer og balanceret udnyttelse af havets levende ressourcer udgør et grundlæggende element i det nordiske fiskerisamarbejde.

Det er dog en kendsgerning, at dette ambitiøse samarbejdsprogram, hvis sigte er at behandle en lang række af de problemer, som fiskerierhvervene i de nordiske lande står over for, også kræver finansielle ressourcer. Vi imødeser derfor, at man ved fremtidige budgetforhandlinger tager højde for gennemførelsen af samarbejdsprogrammet for fiskerisektoren for årene 1997 til 2000.

Fru præsident, blandt de ministerrådsforslag, som forelægges Rådet i disse dage, er forslaget om Vestnordenfondens fremtid. Forslaget behandles af Rådet på onsdag. En evaluering i 1995 viste, at fonden ikke havde levet op til de forventninger og de krav, man kunne stille til en fond af denne karakter.

I første kvartal af indeværende år førtes forhandlinger mellem Grønland, Island og Færøerne om fonden burde fortsætte, og i givet fald under hvilken form den skulle føres videre. Det kompromis, som der nu er lagt op til fra Nordenudvalget, er et forslag, som jeg kan tilslutte mig. Det er rigtigt, når det hævdes, at Færøerne kun i ringe udstrækning har udnyttet de lånemuligheder, fonden tilbyder.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på den færøske økonomis sammenbrud i det sidste årti, men blot konstatere, at da fonden blev oprettet i 1987, var der ikke behov for disse lånemuligheder, og siden har Færøerne ikke været i stand til at gøre brug af lånemulighederne.

Jeg er dog overbevist om, at man på Færøerne i den kommende tid vil få behov for og være i stand til at drage nytte af de muligheder, som Vestnordenfonden kan tilbyde.

Dorte Bennedsen (socialdemokratiska gruppens talesman, S): Fru præsident! Lad mig først takke statsminister Jagland for den redegørelse, han har fremlagt her, og som vi finder indholdsrig og perspektivrig, og som lover godt og giver optimisme for det fremtidige arbejde. Vi står nu ved den første session, efter at reformerne for Nordisk Råd er trådt i kraft. Selv om det vel er for tidligt at give den endelige bedømmelse af resultaterne af ændringerne, er det på sin plads at komme med nogle vurderinger.

I 1980'erne var det nordiske samarbejde kommet til en fase af stilstand, hvorfra det var vanskeligt at komme videre. Årsagen til den situation var efter vores vurdering den måde, hvorpå arbejdet blev organiseret. Udgangspunktet for og basis i arbejdet var de nationale delegationer, og må-

let var en bred konsensus om beslutningerne. Det var nok rigtigt i Rådets barndom og ungdom, da man skulle genneføre de oplagte reformer, som alle kunne være enige om, men i dag, hvor verden er blevet langt mere kompliceret, og hvor der skal træffes beslutninger, som i langt højere grad skiller partierne, er det meningsløst at have en sådan basis.

Det var da også denne situation, som Rådet tog konsekvensen af, så partigrupperne nu er det bærende element i arbejdet, og hermed er der åbnet op for en videreudvikling og en fordybelse af samarbejdet, fordi det ikke længere er nationale delegationer, der mødes, men parlamentarikere, som på tværs af landegrænser arbejder sammen med politiske meningsfæller, både for at styrke det interne nordiske samarbejde og for at drøfte Nordens forhold til nærom-råderne og til det øvrige Europa.

Det er oplagt, at ved nyorganiseringen af Rådet har de internationale begivenheder - både optøningen i Østeuropa og senere Finlands og Sveriges medlemskab af EU spillet ind. Men vi finder det rigtigt, at Norden ikke giver det signal fra sig, at vi blot er et halehæng til Europa og derfor bare indretter os efter de forventninger, der stilles til os udefra.

Norden er ikke et alternativ til Europa, men en del af Europa. I et moderne samfund kan man ikke isolere sig; påvirkninger kender ikke landegrænser, og derfor er spørgsmålet, om vi skal lade udviklingen ske med os, eller om vi aktivt skal gå ud og påvirke den.

I vore lande har vi opbygget samfund, som på mange måder adskiller sig fra Syd- og Mellemeuropa. Det gælder vores menneske- og samfundssyn, vores velfærdsmodel, sociale forhold, uddannelse, ligestilling og meget mere. Hvis vi selv tror på disse værdier, er svaret givet: Vi skal fortsætte vores nordiske samarbejde til gavn for borgerne i Norden, men vi skal ikke nøjes med det. Der er også behov for et nordisk samarbejde med henblik på at påvirke den europæiske udvikling.

Hvis vi ser virkeligheden i øjnene, må vi også erkende, at selv vores dagligdag bliver mere internationalt præget, og det gælder, uanset om vi er medlemmer af EU eller ej. Og denne udvikling betyder, at vi må være mere bevidste om de udfordringer, vi står over for, og de barrierer, der skal overvindes. Men netop når det drejer sig om samarbejdet om europæiske spørgsmål, er det vigtigt, at vi ikke gør os naive forestillinger om samarbejdets rækkevidde. Der er, og der vil være, områder, hvor de nordiske lande har forskellige interesser. Men omvendt vil der også være utrolig mange område, hvor alle fem lande har en stærk fælles interesse i at drøfte målsætninger og strategier i den europæiske udvikling.

Helt konkret betyder det, at man ikke skal gøre Europaudvalget til et organ for forbehandling af EU-sager; den slags ting høer hjemme i de nationale parlamenter. Men vi har alle fem lande en stærk interesse i at drøfte målsætninger og strategier i den europæiske udvikling, og det er i denne sammenhæng, Nordisk Råd får betydning, fordi det er en mødeplads for parlamentarikere, som her kan drøfte fællesnordiske politikformuleringer. Et konkret eksempel på, at sådanne drøftelser om fælles holdninger kan give positive resultater, har vi jo i den diskussion, som efterhånden i nogle

år har været ført om den nordiske pasunion og Schengensamarbejdet, og som nu - til alle fem landes tilfredshed - er endt med, at Island og Norge også er omfattet af Schengensamarbejdets regelsæt, selv om de ikke er medlemmer.

Nordisk samarbejde beskæftiger sig med mange områder, men den socialdemokratiske gruppe har sine klare prioriteringer, og øverst for os står beskæftigelsen, og at vi får nedbragt arbejdsløsheden. Det kræver, at vi satser på en aktiv arbejdsmarkedspolitik med øgede investeringer i uddannelse, i udvikling af kompetence og i teknologi. Ansvaret for beskæftigelsen ligger i det enkelte land, men effekten af den nationale indsats bliver klart større, hvis den koordineres med andre landes. Derfor har vi også fremsat forslag om, at de nordiske regeringer udarbejder en fælles nordisk strategi for beskæftigelse - en strategi, der også kan indgå i den nordiske indsats for beskæftigelsen i Europa.

Et andet område, vi prioriterer højt, er indsatsen for vore nærområder: Østersøen, Barentshavet og det arktiske område. Det gælder en bæredygtig miljøpolitik, en holdbar økonomisk udvikling og en demokratiudvikling, og derfor har vi også med tilfredshed konstateret, at ministerrådet har besluttet sig for en ny arbejdsdeling og en koordinering af, hvad der skal gøres bilateralt, og hvad der er fællesnordisk.

Det sidste område, jeg skal nævne, er en styrkelse af det folkelige, kulturelle og uddannelsemæssige samarbejde. Tanken om og inspirationen til et politisk samarbejde udsprang fra brede, folkelige kredse, og dette engagement eksisterer i høj grad endnu, endog med ønske om, at samarbejdet udvikles. Og det er vigtigt at holde sig for øje, for det er en påmindelse og et krav til politikerne om, at samarbejdet fortsat skal udbygges, så det sætter sig synlige spor i folks dagligdag. Sprogfællesskabet er kernen i det nordiske fællesskab på det folkelige og kulturelle område. Derfor er det vigtigt at holde fast i de skandinaviske sprog , og af samme grund synes vi ikke, det er klogt at nedlægge sprogsekretariatet i Oslo, og vi vil kraftigt opfordre til, at man i det mindste finder øgede midler til sprognævnene.

Fru præsident! Lad mig slutte med at understrege, at ansvaret for en videreudvilkling og fornyelse af samarbejdet klart hviler på partigrupperne i Rådet. Skal det samarbejde lykkes, kan det ikke kun gøres af os, der er medlemmer af Rådet, ved en indsats i de dage, vi året igennem er samlet. Det må være en forpligtelse for både parlamentarikerne og for regeringsmed-lemmerne at forankre arbejdet i de nationale parlamenter, og det må ske ved at inddrage de relevante parlamentsudvalg, så det nordiske samarbejde kan få inspiration derfra, og så vi sikrer, at nordiske beslutninger også følges op på det hjemlige plan.

Kjellbjørg Lunde (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! No har vi høyrt gjentatte gonger frå tidlegare talarar, og også Dorte Bennedsen, at takka vere at alle dei nordiske landa no har tilknytta seg Schengen på ein eller annan vis, har vi redda den nordiske passfridomen. Men for dei landa

som ikkje er med i EU, er det ein stor hake ved dette samarbeidet formelt sett. Det kunne vere slik at Noreg og Island ikkje i framtida ser seg tente med eller formelt sett kan delta i dette samarbeidet. Dersom det skjer, kva då med den nordiske passfridomen?

Det var faktisk slik at vi fekk sterk forståing av at både danskane og svenskane sa klårt frå at dersom ikkje den nordiske passfridomen kunne haldast oppe, ville heller ikkje dei gå med i Schengen. No har vi fått ein slags merkeleg kvasiavtale som gjeld Noreg og Island, under påskot av at vi måtte det for å halde oppe den nordiske passfridomen.

Eg vil spørje Dorte Bennedsen om den alternative strategien dersom det viser seg at Noreg og Sverige ikkje kan delta i Schengen. Det er godt mogleg at vi ikkje kan det både av formelle og konstitusjonelle grunnar, og fordi vi ikkje får delta i beslutningane, og dersom vi ikkje godtar det, er alternativet å gå ut. Har Dorte Bennedsen tenkt over den situasjonen når det gjeld den nordiske passfridomen?

Dorte Bennedsen (socialdemokratiska gruppen, S): Jeg har unægtelig mange gange fra denne talerstol diskuteret nordisk pasunion og Schengensamarbejde med Kjellbjørg Lundes kolleger, partifæller her i Folketinget.

Det, det handlede om, og det, diskussionerne er gået om i Nordisk Råd, har været, at vi ikke ville opgive den nordiske pasfrihed. Vi vil ikke opgive den mulighed, vi har haft gennem mange, mange år her i Norden.

Vi stod så i en situation, og Norge kom til at stå i en situation, måske ikke mindst takket være Kjellbjørg Lundes og hendes partifællers indsats, at de ikke kom med i EU-samarbejdet. Det er Norges sag, men det komplicerede så forholdet omkring Schengen og den nordiske pasunion. Det er lykkedes i nogle komplicerede forhandlinger at få et samarbejde, der gør, at den nordiske pasunion ikke er blevet skadet; den er opretholdt. Og det synes jeg, vi kan glæde os over. At vi er nogen, der så derudover yderligere glæder os over, at Schengensamarbejdet også er et samarbejde på andre områder som kriminalitetsbekæmpelse osv., er en anden sag.

Kjellbjørg Lunde (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! Men Dorte Bennedsen svarar ikkje i det heile på spørsmålet mitt. Vel er det eit hypotetisk spørsmål, det skal eg vedgå, men det kan meget lett skje. Og då er mitt oppfylgingsspørsmål til Dorte Bennedsen: Meiner Dorte Bennedsen verkeleg på alvor at det ikkje hadde vore mogleg å halde oppe den nordiske passfridomen dersom ikkje Noreg og Island òg hadde tilslutta seg Schengen? Og er det ikkje slik at dersom ikkje den strategien som blei lagd opp, at alle skulle gå med på ein eller annan vis, hadde lukkast, hadde òg Danmark sett sine interesser best tente med at vi held fram det nordiske samarbeidet på den måten som vi har gjort, og som vi alle er tilfredse med? Det er faktisk ikkje slik at dette Schengen-samarbeidet er så uskuldsreint og ukomplisert og berre dreier seg om passfridom og felles ytre gren-

se og ikkje grensekontroll innad. Det har mange komplikasjonar, som Dorte Bennedsen vel veit, som eg meiner hadde gjort det nokså vanskeleg for Danmark òg å gå inn dersom vi ikkje hadde fått med Noreg og Island på denne måten.

Dorte Bennedsen (socialdemokratiska gruppen, S): Jeg skylder Kjellbjørg Lunde en undskyldning. Hun kunne ikke vide, at mit svar til hende lå i min bemærkning om, at jeg utallige gange har diskuteret hypotetiske spørgsmål omkring Schengen med hendes partifæller her i parlamentet. Og det er en ørkesløs debat. Man kan altid sætte hypoteser op om dette eller hint.

Det, der er kendsgerningerne, er, at i Nordisk Råd har en lang række ministre - jeg erindrer, at den danske statsminister, den danske udenrigsminister og en lang række andre ministre for år tilbage har sagt: Det Schengensamarbejde må ikke skade den nordiske pasunion. Og det løfte er blevet holdt.

Stavad (socialdemokratiska gruppen, S): Jeg vil godt spørge fru Dorte Bennedsen, om ikke fru Kjellbjørg Lundes spørgsmål kan sammenlignes med det gamle ordsprog, vi har i Danmark om, at man kan trække hesten til truget, men man kan ikke tvinge den til at drikke?

Som jeg har forstået det, har den norske regering sammen med de fire øvrige regeringer forhandlet en aftale på plads, som man anbefaler det norske parlament at ratificere. Det går vi ud fra, at det norske parlament gør, og derfor mener jeg, at fru Kjellbjørg Lunde forsøger at tage resten af de nordiske lande som gidsler for den holdning, fru Kjellbjørg Lunde har om ikke at ønske nogen form for samarbejde, der rækker ud over Norden.

Det beklager jeg, men jeg håber, at det norske parlament følger den anbefaling, der ligger fra regeringen, og dermed er det et meget teoretisk spørgsmål, der stilles af fru Kjellbjørg Lunde.

Dorte Bennedsen (socialdemokratiska gruppen, S): Mit svar til hr. Ole Stavad er: Jo, og den erfaring om hesten, der ikke vil drikke, har vi oplevet mange gange netop i denne politiske sammenhæng.

Anne Enger Lahnstein (mittengrupen, Sp): President: Dette er ikke noe teoretisk spørsmål, det er et meget viktig spørsmål. Man har her en meget overfladisk tilnærming til et stort og viktig spørsmål som angår nordisk passunion og Schengen-samarbeidet.

Dorte Bennedsen sa at man var enige om at Schengen-samarbeidet ikke skulle ødelegge den nordiske passfriheten. Men man overser her fullstendig det som foregår i regjeringskonferansen. Alle må jo fatte og begri-

pe at hvis Schengen-samarbeidet blir en integrert del av EU, er det umulig for Norge å være medlem. Jeg syns at dette er et meget viktig og konkret spørsmål, som Kjellbjørg Lunde ikke har fått noe svar på. Men jeg legger i hvert fall vekt på det som ble sagt her, at Schengen-samarbeidet ikke skal ødelegge den nordiske passfriheten.

Geir H. Haarde (konservativa gruppens talesman, Sj): Fru præsident! På denne session bliver der i generaldebatten for første gang tolket fra islandsk til de øvrige nordiske sprog. Jeg vil derfor tillade mig at sige nogle ord her på islandsk.

Frú forseti! Á þessu þingi Norðurlandaráðs er í fyrsta sinn í almennu umræðunni túlkað af íslensku yfir á hin tungumálin. Ég ætla því að leyfa mér að segja hér nokkur orð á íslensku. Ég vil þakka hinum nýja forsætisráðherra Noregs fyrir yfirlitsræðu hans og margar góðar hugmyndir. Sérstaklega fagna ég því hvernig norski varnarmálaráðherrann mun á næsta ári taka þátt í starfi Norðurlandaráðs. Ég er viss um að allir viðstaddir senda fyrirrennara forsætisráðherrans hlýjar kveðjur með þakklæti fyrir allt hennar mikla framlag á norrænum vettvangi. Fari svo að hún verði valin til frekari trúnaðarstarfa á alþjóðlegum vettvangi hljóta Norðurlöndin öll að fagna því og styðja hana eftir megni. Annar norrænn stjórnmálamaður sem notið hefur mikillar athygli vegna alþjóðastarfa undanfarið er að sjálfsögðu fyrrverandi forsætisráðherra Svía. Hans framlag í Bosníu hefur ekki bara verið Sviþjóð til sóma heldur Norðurlöndunum öllum. Það sama verður því miður ekki sagt um óheppilega framgöngu dönsku ríkisstjórnarinnar að því er varðar Salman Rushdie. Vonandi er hinsvegar að að það mál sé nú til lykta leitt án frekari eftirmála út á við með því að Rushdie kemur hingað til Kaupmannahafnar á miðvikudag og tekur við verðlaunum sínum. Ég bendi á að forsætisnefnd Norðurlandaráðs hefur við annað tækifæri ályktað til stuðnings Rushdie og allir norrænir stjórnmálamenn hljóta að standa með málstað hans og baráttu fyrir tjáningarfrelsinu.

Geir H. Haardes isländska anförande i dansk översättning:

Jeg vil takke Norges nye statsminister for hans redegørelse og mange gode ideer. Specielt hilser jeg velkommen, at den norske forsvarsminister til næste år vil tage del i det nordiske samarbejde. Jeg er sikker på, at alle tilstedeværende sender hans forgænger de varmeste hilsener med taknemmelighed for hele hendes store nordiske indsats. Hvis det går sådan, at hun vælges til at varetage yderligere internationale tillidshverv, vil alle de nordiske lande uden tvivl glæde sig over det og støtte hende på bedste vis.

En anden nordisk politiker, som på det sidste har været fremtrædende i internationalt arbejde, er naturligvis Sveriges tidligere statsminister. Med sin indsats i Bosnien har han ikke blot forøget Sveriges, men hele Nordens renommé.

Det samme kan desværre ikke siges om den danske regerings uheldige behandling af Salman Rushdie-sagen. Forhåbentlig er det problem dog løst

uden yderligere konsekvenser udadtil, ved at Rushdie kommer her til København på onsdag og modtager sin pris. Jeg påpeger, at Nordisk Råds præsidium ved en tidligere lejlighed har rekommanderet til fordel for Rushdie, og alle nordiske politikere må kunne støtte hans sag og kamp for ytringsfriheden.

Härefter fortsatte Geir H. Haarde sitt inlägg på svenska:

Fru president! Världen håller på att förändras, likaså Europa och Norden. Således måste det nordiska samarbetet bli föremål för de förändringar som följer av det politiska livets mångfald.

För ett år sedan tog vi i Nordiska rådet avgörande beslut om förändringar inom det nordiska samarbetet, efter ungefär ett års mycket intensivt arbete inom rådets ramar.

Jag tycker att vi kan se tillbaka på vårt arbete med en viss belåtenhet. Det är emellertid helt klart att detta år har varit en period av tumult, dels när det gäller att finna de rätta formerna och arbetssätten, dels beträffande flyttningen av Nordiska rådets sekretariat från Stockholm till Köpenhamn. Det är för tidigt att bedöma resultaten i deras helhet just nu, men åtgärder har vidtagits och kommit i gång. Partipolitiseringen har varit synligare än någonsin, och en kraftåtgärd har vidtagits inom rådet för att få den på plats, precis som Dorte Bennedsen sade i sitt tal. Dagordningen hos presidiet och rådets utskott har rensats från mindre viktiga saker och kontakterna till de politiska kanalerna i länderna har förstärkts. Debatten vitaliseras med mera aktuella medlemsförslag.

Besluten om organisationsförändringarna har nu genomförts, och vi har fått de tre utskotten baserade på prioriteringarna Norden, närområden och Europa. Rådets ledningfunktion har skärpts, kontrollkommittén har upprättats och nödvändiga ändringar i Helsingforsavtalet har vidtagits. De sista formella ändringarna för reformen antas nu på denna session när en ny arbetsordning för rådet ser dagens ljus. Nordiska rådets mötesformer har förändrats och utvecklats. En session och en temakonferens per år har redan framkallat en bättre politisk effekt på rådets arbete. Det gemensamma mötet med Baltiska rådet i Vilnius var en stor succé och borde följas upp med flera av samma typ i fortsättningen.

Så här långt är det bra. Avsikten var att få till stånd ett flexibelt organ som snabbt kunde reagera politiskt när det behövdes. På den punkten måste vi ännu förbättra oss. Detsamma gäller uppföljning av saker av politiskt intresse som har behandlats i rådet i en eller annan form.

Det är av avgörande betydelse för oss inom den konservativa gruppen att de förändringar som har företagits också leder till resursbesparande. I varje organisation gäller det att se om sitt hus med jämna mellanrum, emedan internationella organisationer ständigt är i farozonen för en olycklig expansion. Med tanken om "nordisk nytta" som utgångspunkt har Nordiska ministerrådet börjat en behövlig förändringsprocess på nordiska institutioner. Vi i det nordiska samarbetet måste ständigt bli påminda om de politiska prioriteringar som har gjorts. Således får man inte endast läg-

ga ned institutioner i det nordiska samarbetet utan också omforma dem som finns eller upprätta nya i takt med den politiska betoningen.

Våra politiska prioriteringar i det nordiska samarbetet är klara. De saker som händer omkring oss i Norden pressar oss emellertid att ta ställning till frågor i ett större sammanhang. Men det blir aldrig nog upprepat att man inom det nordiska samarbetet inte endast bör ta emot frågor för ställningstagande, utan vi skall själva se till att de saker som vi prioriterar i Norden kommer på dagordningen i Europa, som t.ex. de arktiska frågorna. Norden är en region med mycket *know-how* på stora områden, precis som den norske statsministern sade. Det är vår uppgift att se till att informera om detta och att få det till behandling inom bl.a. EU. De av våra länder som är EU-medlemmar har i detta sammanhang ett stort ansvar.

Information om det nordiska samarbetet och de nordiska prioritringarna är en synnerligen viktig sak i detta sammanhang. Samtidigt måste vår egen information förstärkas. En ny informationsstrategi har antagits inom vår organisation med syfte att förbättra informationen. Arbetet pågår fortfarande, men de klara prioriteringar som har gjorts borde med tiden utmynna i en mera koncentrerad användning av pengar och resurser.

Fru president! De nordiska gränserna håller på att suddas ut i politisk bemärkelse. Det är den realitet som vi har framför oss. Nu när vi har reformerat organisationen har vi kommit till politiken. Vi bör använda vårt organ Nordiska rådet för att debattera de saker som är angelägna för oss och de gemensamma politiska frågor som vi konfronteras med i våra länder. Vi skall börja med en ny startpunkt här och nu och ge Nordiska rådet ett nytt politiskt ansikte.

Mats Nyby övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Olof Johansson (mittengruppens talesman, c): President! För mer än ett år sedan fattade rådet viktiga beslut om det framtida struktureringen av det nordiska samarbetet. Det är nu viktigt att vi i högre grad koncentrerar oss på samarbetets innehåll och mindre på samarbetets former. Reformprocessen ledde fram till att rådet beslutade att identifiera tre områden som hörnstenar för det framtida samarbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet: samarbete inom Norden, Norden och dess närområden samt Norden och Europa.

Det bör vara självklart att de nordiska positionerna i FN, OSSE, EU, Arktiska rådet, Barentsrådet, Östersjösamarbetet etc. ses som möjligheter till nordisk samverkan; i synnerhet gäller det när olika nordiska länder innehar ordförandeposterna. Allt annat är dåligt utnyttjande av den nordiska politiska kraften. Där väntar vi oss i mittengruppen mer av de nordiska regeringarna. Också det traditionella nordiska samarbetet kan och bör utvidgas.

Samarbetet inom Norden bygger på den värdegemenskap som finns mellan de nordiska folken och får sitt främsta uttryck i kulturell och språklig gemensakap. Hur kan vi bättre tillgodose detta än genom att kunna se varandras TV-program i Norden? Trots att denna fråga under en mängd år diskuterats fram och tillbaka i rådet - alla minns vi väl Nordsat och Tele-X - har vi i dag inte möjlighet att se varandras TV-program i Norden. Särskilt bekymmersamt är detta i Sverige. Mångdubbelt fler danskar, norrmän och finländare ser på svensk TV än svenskar på motsvarande sätt ser på TV i grannländerna. Detta har såväl tekniska som geografiska orsaker men beror också till stor del på de svenska kabelbolagens ointresse för de nordiska grannländernas TV-sändningar. Det finns nu tekniska förutsättningar för att klara detta, och jag hoppas att Nordiska rådet här kommer att aktivera sig.

Frivilligorganisationerna är den breda folkliga bas som det nordiska samarbetet vilar på. I mittengruppen har vi tagit fasta på detta, och i ett medlemsförslag som skall behandlas på denna session har vi därför föreslagit åtgärder för att förstärka det framtida samarbetet mellan frivilliga nordiska organisationer och de officiella nordiska samarbetsorganen. De frivilliga organisationernas arbete i Norden är på många sätt unikt och har också rönt stort intresse utanför våra gränser. Deras arbete har betytt och betyder fortfarande mycket för folkbildningen i Norden och bidrar i hög grad till kulturella och identitetsskapande åtgärder, som i sin tur är viktiga förutsättningar för ett vidgat nordiskt samarbete och ett vidare internationellt engagemang. De frivilliga organisationernas mångfald är en resurs som de officiella samarbetsorganen måste ta till vara, inte minst i en tid då vi har begränsade ekonomiska resurser till vårt förfogande.

Det gäller inte minst ungdomsorganisationerna i Norden. Det är en av de viktigaste uppgifterna i Norden att satsa på dem. Jag välkomnar Thorbjørn Jaglands deklaration, särskilt i det positiva anslaget för närmare samarbete på ungdoms- och barnområdena. Ungdomens Nordiska Råd är en omistlig skola för unga nordiska politiker.

En annan viktig fråga som lyfts fram av mittengruppen är flyktingpolitiken. Flyktingsituationen i Europa är svår. Den är dock ett intet mot den katastrof som vi dag ut och dag in ser i Afrika. Många länder i Västeuropa har skärpt sin lagstiftning och praxis när det gäller möjligheten att få uppehållstillstånd av humanitära skäl och att få asyl. Denna skärpta inställning överensstämmer knappast med den solidaritet med människor i nöd som Norden ändå får anses ha stått för. I första hand måste vi försöka undanröja orsakerna till att människor befinner sig på flykt, men detta måste givetvis också kombineras med ett skydd för den som redan tvingats på flykt. Mellan de nordiska länderna finns stora skillnader i regler och praxis vad gäller flyktingmottagning. Trots att en del insatser gjorts i Norden återstår mycket arbete för att skapa en bättre samordning av flyktingpolitiken och ansvarsfördelningen för flyktingar inom Norden.

Samverkan till förmån för utvecklingen i Nordens närområden är av stor betydelse inte minst med hänsyn till stabiliteten och demokratiutveck-

lingen i regionen och för en förbättrad miljö. Samarbetet med Östersjöländerna är viktigt. Situationen i Öst- och Centraleuropa påverkar oss alla här i norra Europa. De årliga Östersjökonferenserna betyder mycket för samarbetet i Östersjöområdet, och viktiga mål är givetvis att främja säkerhet, demokrati, ekonomisk och miljömässig utveckling i området.

Samarbetet med den baltiska församlingen bör fortsätta i syfte att markera samhörigheten mellan Nordiska rådet och församlingen och att stödja konsolidering och utveckling av demokratin i de tre baltiska länderna. Viktigt är också att förmå de baltiska länderna att intensifiera sina miljöinsatser. Dessvärre är prioriteringen låg på den kanten.

En annan viktig uppgift inom närområdet är det arktiska samarbetet, som prioriteras högt inom mittengruppen. Vi kan dagligen läsa alarmerande rapporter om oljeutsläpp, kärnkraftsläckage och andra stora miljöproblem i området, och naturligtvis också problemen med överexploatering av de stora naturresurserna där.

Ett annat viktigt område är utvecklingen inom energisamarbetet. Det finns ett stort behov av samarbete på detta område såväl nordiskt som internationellt. Här måste målet vara att skapa förutsättningar för en effektiv, konkurrenskraftig och miljövänlig energiförsörjning i Norden. All energi som distribueras via ledningar är också ett samarbetsproblem att lösa, till gemensam nytta. Få områden i världen har en så privilegierad situation när det gäller energiförsörjning som Norden. Vi har en liten befolkning på en enorm yta. Vi har en hög kunskapsnivå och medvetenhet om miljöproblemen. Vi har alla de resurser som behövs för att samarbeta till nytta för alla deltagare.

Att skapa samverkan i frågor av betydelse för arbetet inom EU-EES, där de nordiska länderna har en värdegemenskap och sammanfallande intressen, är ett viktigt mål inom den tredje dimensionen av det nordiska samarbetet.

Detsamma gäller säkerhets- och försvarspolitiken oavsett vilka olika positioner som alliansbundna eller alliansfria som vi valt. Utgångspunkten för en nordisk diskussion och samverkan kring säkerhetspolitiska frågor i norra Europa måste vara ömsesidig respekt för intagna säkerhetspolitiska positioner inom Norden och i våra närområden.

Det primära i det nordiska samarbetet inom säkerhets- och försvarspolitikens områden är alltså att bidra till lösningar på sådana problem som sekundärt kan ge upphov till militära och andra hot, som ibland brukar kallas lågintensiva säkerhetspolitiska risker. Det rör sig helt enkelt om sådana områden som är Nordiska rådets bästa bransch. Det gäller ekonomisk-social utveckling, mänskliga rättigheter, etniska spänningar och konflikter, organiserad brottslighet, miljöproblem etc. Till detta bör läggas fredsbevarande insatser av den typ som nu utförs i det forna Jugoslavien.

Så låt icke våra ögon grumlas av det snäva perspektivet från det kalla krigets dagar. Alliansfria länder har i dag fått en friare roll än tidigare. Trovärdig-hetsproblemen vid umgänge med andra har minskat i ett Europa som inte längre är tudelat.

Avslutningsvis vill jag bara beröra den nordiska budgeten. Vi i mittengruppen anser att budgeten skall vara ett viktigt styrinstrument i det nordiska samar-betet, främst från parlamentariker till regeringar. Vi måste göra tydliga prioriteringar, lägga fast målen och sist men inte minst följa upp de beslut som vi har tagit.

Det nordiska samarbetet är viktigt inte bara för Norden utan också för vårt närområde och för det bredare europeiska samarbetet. I den föränderliga värld som vi lever i står vi inför stora utmaningar, som kräver samarbete om vi skall lyckas. I den folkliga förankringen har den nordiska samarbetstanken sin överlägsna styrka.

Wahlström (vänstersocialistiska gruppens talesman, Vas.): Herr president! Det nordiska samarbetet har alltid haft en stark förankring i befolkningen, och den naturliga samhörigheten har gjort att man kunnat satsa på viktigare frågor än byråkrati och institutionella skrytbyggen. Denna process bör stödas, och det är viktigt att det nordiska samarbetet också framöver är förnuftigt organiserat, överskådligt och lättillgängligt. Detta kan ske bl.a. genom en stärkning av det folkliga samarbetet i föreningar och organisationer.

Förväntningarna är stora på att sakfrågorna nu skall få en betydligt större uppmärksamhet. Den organisatoriska sidan bör få en mera undanskymd roll efter det att omstruktureringen äntligen har slutförts.

En stor fråga är prioriteringen av det nordiska samarbetet i förhållande till Europeiska unionen och andra europeiska eller internationella fora. Utgångspunkten att ett fortsatt nära nordiskt samarbete också inom EU på något sätt skulle var oönskat är en förhastad tolkning. Blockbildning och gott samarbete är definitivt inte samma sak. Inom EU har medlemsstaterna i alla tider sökt sig till samarbetspartner som i olika frågor har samma utgångspunkt. Ett fungerande nordiskt samarbete både utanför och innanför EU utestänger inte automatiskt andra länder och regioner.

Vi i Norden är inte överens om alla frågor, och det har inte upplevts som ett större problem. Tvärtom kunde de nordiska ländernas långa erfarenhet av effektivt samarbete utan vare sig omröstningar eller stängda dörrar fungera som en god modell i det tungrodda och ofta konfliktfyllda europeiska samarbetet.

Den nordiska nivån borde fungera som en språngbräda för att de nordiska värderingarna skall kunna konkretiseras och försvaras också på den europeiska och internationella nivån. Om inte Nordiska rådet förmår utvecklas i denna riktning är det svårt att se hur det nordiska samarbtet skall kunna överleva trycket från integrationen i övriga Europa.

Nordens närområden har på senare tid fått en större tyngd och blivit en livskraftig del av Nordiska rådets verksamhet. Östersjösamarbetet har klart alla möjligheter att bli något stort och lockande, inte bara för regeringar, organisationer och institutioner, utan också för vanliga medborgare i området. Den onödiga och direkt skadliga tävlingsmentalitet som vi fått

bevittna under innevarande år om vem som skall leda Östersjösamarbetet måste vi med gemensamma krafter få ett slut på. Det finns arbete åt alla, det gäller bara att organisera det på ett förnuftigt sätt.

Miljön är den faktor som fått detta samarbete att återigen ta fart, och ingen kan neka att just miljöproblemen i området är stora. Men samtidigt får vi inte glömma den rikedom kulturen och samhällena i hela området utgör och hur viktigt det är att öka kunskapen om människors vardag och fest. Detta görs bl.a. genom en utökad stasning på skolelevers och studenternas möjligheter att träffas och lära sig av varann. Universiteten omkring Östersjön har redan under flera år förtjänstfullt via satellitsändningar undervisat tusentals studenter i både fråga om miljöns tillstånd och om samhällslivet i Östersjöområdet.

Den positiva ekonomiska utvecklingen omkring Östersjön är naturligtvis en bidragande orsak till det ökande intresset för regionen. Därför får vi inte glömma att regioner med betydligt svagare ekonomisk tillväxt i första hand behöver stöd i olika former. Närområdet nordväst om Norden kräver mest uppmärksamhet redan på kort sikt.

Barentsregionen ser ut att få ett välbehövligt stöd för brådskande miljöprojekt via Nordiska Investeringsbanken, och de nordiska statsministrarna har varit eniga om att EU-kommissionen bör övertygas om vikten av att ett konkret program för hela regionen utvecklas så fort som möjligt. Nordiska rådet bör ta sitt ansvr bl.a. i form av att se till att den kontinuerliga kontakten till regionen inte försämras.

Vi måste kunna garantera att de höga förväntningarna kan infrias och att arbetet blir kontinuerligt och långsiktigt. Utan ekonomiska förutsättningar blir det svårt och också därför är det skäl att motsätta sig nedskärningar i Nordiska rådets budget i framtiden.

De två medlemsförslag som nyligen framlagts av den konservativa gruppen och den socialdemokratiska rörande sysselsättningspolitiken i Norden visar att frågan är brännande och kräver mera uppmärksamhet på den nordiska nivån. De ideologiska skillnaderna är betydande och åsiktsskillnaderna om hur arbetslöshetsproblemet skall kunna lösas är stora.

Den vänstersocialistiska gruppen har i sin kommentar önskat föra fram delning av arbete som en av de viktigaste verktygen att minska arbetslösheten och höja produktiviteten hos dem som har arbete. Detta gäller både den offentliga och den privata sektorn. De nordiska länderna samt Tyskland har hittills varit föregångare på detta område, och det vore oklokt att inte utnyttja all den erfarenhet som redan finns, speciellt som det tydligt har vaknat ett intresse för dylika experiment också i Europaparlamentet. På längre sikt anser vår partigrupp att en bestående och generell arbetstidsförkortning är en nödvändig lösning.

Vår partigrupp ställer sig i princip positiv till förslaget att utarbeta en redogörelse om sysselsättningspolitiken och att låta denna utgöra grund för en del av debtten under sessionen. Däremot är det beklagligt att man ser denna nordiska nivå som "onödig" i sammanhanget på grund av att sysselsättningsstrategier redan från tidgare uppgörs inom EU. Igen en

gång kan man påpeka att de nordiska ländernas erfarenheter av en gemensam arbetsmarknad är betydligt större än den man har på den europeiska inre marknaden. Därför kunde Nordiska rådet ha en del att bidra med också i denna fråga.

Det är positivt om Nordiska rådet kan bli ett forum för en ideologisk debatt om vår tids största och svåraste frågor, men det får inte leda till en politisk förlamning där partipolitiska utspel blir viktigare än resultaten. Strävan till enighet och samförstånd bör fortsättningsvis vara riktgivande i det nordiska samarbetet.

Per-Olof Håkansson (socialdemokratiska gruppen, s): Herr president! När nu den här debatten fortsätter i en lägre division, vill jag gärna börja med att lyfta fram det självklara, att det i varje parlamentarisk församling är oerhört viktigt att man tar initiativ och att man också vårdar dessa initiativ genom ett bra informationsflöde så att det som är på gång är välbekant i de fora som skall diskutera saker och ting,

När man skall fånga upp vad som är aktuellt just nu, kan man inte undgå att ta upp provnumret av avisen Nordisk samarbete - Politik i Norden. Den skall ju rimligtvis spegla det mest aktuella och det mest betydelsefulla.

Jag konstaterar att i detta organ gör rådspresidenten och samarbetsministrarnas ordförande ett frontalangrepp, ett svårbegripligt utfall på Sverige. Det ger mig anledning - och jag vet att andra har gjort motsvarande reflexioner - att fundera litet på varför man gör så, och på vems vägnar man gör det. Jag kan inte komma till någon annan slutsats än att man gör det som företrädare för mittengruppen. Det är ju välbekant att det åsiktskonglomerat som mittengruppen utgör har svårt att samla sig till en enad ståndpunkt. Då kanske man önskar dölja detta genom att starta en debatt om de här tingen i stället - kanske också för att dölja sin egen passivitet i just den sakfråga som man lyfter fram i denna intervju.

Vilka initiativ kan då jag tänka mig att ta, och vad vill jag stödja för initiativ i det fortsatta arbetet i Nordiska rådet? Jo, främst två saker.

Nordiska rådets parlamentariska ledningsfunktioner måste utvecklas. Det handlar om att presidiet skall strukturera och agera. Jag delar inte riktigt den beskrivning som Geir H. Haarde gjorde för en stund sedan, när han sade att detta var klart. Formellt ja, men reellt nej. Det var bra att han kom med detta entydiga uttalande, för det lär rimligen leda till att han inte kommer att kunna medverka till att blockera det som han säger redan har skett.

Å andra sidan vill jag också vara med om att utveckla ett resultatinriktat politiskt arbete, där det grundläggande syftet skall vara att säkra och stärka den nordiska välfärdsmodellen.

Jag tror att vi i dag har fått en utmärkt utgångspunkt för detta i den norske statsministerns redogörelse. Det var en bra, för att inte säga utomordentlig grund, som jag ser fram emot att ta tag i och konkretisera. Jag

hoppas att detta program skall konkretiseras så att vi inte får samma utfall av det som vi tycks komma att få av det program som den finska samarbetsministern presenterade vid inledningen av det här året. Jag vill gärna understryka att jag har mycket större hopp om det program som den norske statsministern här presenterade. Det är ett bra program.

Dale (mittengruppen, Sp): Eg reagerte umiddelbart på det statsministeren sa om Schengen-samarbeidet. Fråværet av motforestillingar i ei såpass vanskeleg sak rimar dårleg med forsøk på å skapa ein reell diskusjon. Om statsministeren hadde sagt at han støttar Schengen, trass i at folks rettstryggleik kan verta alvorleg utfordra gjennom det nye overvakingssystemet, trass i at vi eventuelt avskriv nok eit verkemiddel mot stigande kriminalitet over landegrensene - eg tenkjer på passkontrollen - ville det frå hans side i det minste liggja føre eit diskusjonsgrunnlag. Det me fekk, var ei idylliserande utsegn og dessutan ei klårt urimeleg oppfatning av den verkelege sitausjonen i Norden. "Med Norges og Islands samarbeidsavtaler har vi hindret at det kommer en passgrense tvers gjennom Norden," sa statsministeren. Men poenget er jo at dei andre nordiske EU-landa vil avstå frå Schengen-samarbeidet om Noreg seier nei. Våre naboar vil sjølvsagt ikkje utfordra den nordiske passfridomen, det har dei sagt frå om, og det står fast.

Elles vil eg gratulera statsministeren med talen, som meir offensivt enn vanleg markerte kva det komande norske formannskapet i Nordisk Ministerråd vil leggja vekt på. Det som manglar no, er ei vurdering av drivkrefter som pressar utviklinga inn i eit uheldig spor. Mange med meg, det gjeld sikkert også store delar av den sosialdemokratiske grasrota i Norden, ville nok sett pris på om dagens opningserklæring hadde hatt om lag fylgjande innhald:

Våre nordiske velferdsstatar står under eit sterkt press. Me tek i bruk så mange marknadsmekanismar som mogeleg, men me reflekterer ikkje samtidig nok over kva offentlege styringsbehov som er nødvendige. Konsekvensen av denne mangelen på balanse vert stadig meir synleg. Mektige finansinteresser er i dag i stand til å pressa fram sin vilje i folkevalde organ, f.eks. ved trugsmål om å flytta produksjon og kapital utanlands. Om me på nasjonal basis ynskjer å ekspandera offentleg sektor på område der behova er størst, kan dette føra til skadelege motreaksjonar i finansverda. Me ser at internasjonaliseringa av økonomien er prega av at dei store transnasjonale selskapa kontrollerer stadig meir av produksjon, varebytte og finansmarknader. Mange menneske i Norden, det gjeld også fagøkonomar og politikarar, ser klart at folkets representantar har lite dei skulle ha sagt så lenge spekulativ kapital får lov til å flyta fritt over landegrensene. Her rører vi ved eit kjernepunkt.

Me er alle til stades her, i Nordisk Råd, i Nordisk Ministerråd, for å stå vakt om allmenne interesser. Me er valde for å kunna løysa viktige samfunns-oppgåver. Men kvar er våre maktmiddel, kvar er våre styringsreis-

kapar? Kva kan me foreta oss? Det er i dette perspektivet det norske formannskapet må finna si line. Me veit at det store fleirtalet reint allment vil føra vidare velferdsstaten, bygd på universelle rettar, sosial rettferd og offentleg ansvar. Difor bør me i fyrste omgang klargjere slike felles mål her i Norden. I lys av det må me fordomsfritt bestemma oss for kva styringsbehov som ligg føre, og innretta oss deretter.

Det var ikkje nett slik statsministeren ordla seg her i dag. Men han stengde heller ikkje for tankar i denne retninga. Eg vil leggja til: I vår tid er tilhøvet mellom politikarar og folk i stigande grad kritisk. Me kan ikkje i det lange løp fortrinnsvis møta folket med å skapa inntrykk av å handtera store utfordringar ved symbolbruk og retorikk - eller signal, som det heiter. Vårt samråd med folket må byggja på at folkestyret har styringsmiddel til å nå sine mål.

Denne erkjenninga er heldigvis på frammarsj, både nasjonalt og internasjonalt. Eit uttrykk for dette er oppropet "Nordisk snuoperasjon" som nettopp er vorte kjent, og som vil bli fylgt opp med eit medlemsforslag her i Rådet.

Stavad (socialdemokratiska gruppen, S): Til John Dale vil jeg sige, at det, der blev givet tilsagn om fra de fire øvrige nordiske lande, efter min opfattelse var, at der skulle findes en fælles løsning for de fem nordiske lande, så det blev muligt for alle fem nordiske lande at tilslutte sig Schengen. Denne løsning er fundet. Derefter er det op til Norge, om Norge ønsker at deltage i en fælles løsning.

Dale (mittengruppen, Sp): President! Det er opp til Norge å treffa eit val i dette spørsmålet. Samtidig må det vera riktig å hevda at også dei andre landa har sitt val, og dei andre landa har gitt uttrykk for det valet som dei ynskjer å treffa i eit slikt spørsmål.

Eg viser til at under Nordisk Råds møte i november 1995 gav statsministrane uttrykk for at ingen av dei nordiske landa ville gå med i Schengen-samarbeidet utan at alle fem land ville verta med. Det var altså uttrykk for ei positiv tilslutning til den nordiske passunionen. Her gjorde dei nordiske statsministrane eit positivt val, og det er det grunn til å respektera.

Stavad (socialdemokratiska gruppen, S): Efter min opfattelse var det, der blev givet udtryk for, at der skulle findes en fælles nordisk løsning, så alle fem nordiske lande kunne tilslutte sig Schengen. Hvis ikke en sådan løsning kunne findes, ja så ville ingen af de fem nordiske lande tilslutte sig.

Løsningen er fundet. Der ligger en løsning, som er anbefalet af alle fem regeringer, og dermed er problemet løst. Derefter er det op til hver af de fem nordiske lande, om man ønsker at ratificere den aftale, som er indgået mellem alle regeringerne, og som alle kan tiltræde.

Dale (mittengruppen, Sp): President! Det er riktig at det ligg føre framforhandla avtalar som det skal takast stilling til. No skal jo Det norske stortinget ta stilling til det spørsmålet. Men då er situasjonen den at Stortinget kan seia nei til avtalen utan på nokon måte å setja den nordiske passfridomen i fare. Det er det som er den reelle situasjonen. Og vi har full tiltru til dei erklæringane som er komne frå dei andre nordiske regjeringane på dette punktet.

Dessutan må det leggjast til: Om det går slik at Schengen-avtalen vert integrert i EU fullt ut, så vil det liggja føre ein ny situasjon! Det er jo det som i tilfelle vil truga den nordiske passfridomen, dersom Norge eventuelt har sagt ja til å gå inn i avtalen. Det burde me kanskje tenkja meir over i den situasjonen vi no er i.

Sten Svensson (konservativa gruppen, m): Herr president! Den omorganisation som Nordiska rådet har nyligen genomfört är ett steg i rätt riktning. Färdriktningen är den rätta men resultatet hittills är otillräckligt. Arbetet måste enligt min bestämda mening fortsätta. Rådet måste alltmer utvecklas i riktning mot ett bredare samarbetsorgan mellan de nordiska parlamentarikerna. Rådet bör därför främja ett kontinuerligt samarbete mellan de nordiska parlamenten samtidigt som de flesta parlamentarikerna involveras.

Man kan tänka sig tre framtida strukturer:För det första ett nordiskt torg i form av årliga sessioner där alla partiledare finns med. För det andra bör det finnas ett direkt samarbete mellan de nationella parlamentens utskott under ledning av ordförandelandets utskott. För det tredje en fortsatt tyngdpunktsförskjutning från de nationella delegationerna till partigrupperna. Arbetet samordnas av en rådsstyrelse som bereder ärenden som initierats av regeringarna, partigrupperna eller utskotten.

En utveckling i denna riktning har flera uppenbara fördelar: De verkligt ledande politikerna samlas till en betydelsefull manifestation varje år. Relevanta nationella parlamentariker involveras inom sina ordinarie ansvarsområden. Jag menar att de parlamentariker som rutinmässigt sitter i positionen som ansvariga för samma sakfrågor inom de nordiska parlamenten skall vara de som är direkt berörda.

Det är med andra ord de politiker som förfogar över beslutskompetensen inom varje sakområde som skall samarbeta med varandra inom Norden. Alla relevanta samarbetsformer skall rensas bort. Målsättningen för det fortsatta reformarbetet måste vara att det nordiska samarbetet blir en angelägenhet för alla nordiska parlamentariker och inte enbart för vissa utvalda.

Herr president! Tillsammans med två kolleger i presidiet har jag väckt ett medlemsförslag om en databank för överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete. Vi anser att presidiet i samarbete med ministerrådet bör utreda

förutsättningarna för en gemensam databas som ger snabb tillgänglighet till Nordiska rådets och ministerrådets dokumentation.

Rådets medlemmar måste ha möjlighet att på elektronisk väg skicka både meddelanden och större dokument till varandra och till olika nordiska organ. Detta är av stor betydelse vid utarbetandet av förslag och inför förberedelser av sessioner och utskottsmöten. Problemen med att tillräckligt snabbt få ut dokumentation till alla sekretariat har inte minst märkts inför de möten som ägt rum efter samlokaliseringen av rådets och ministerrådets sekretariat trots de bästa avsikter och arbetsinsatser på båda sidor.

Det är därför angeläget att hela problemet med snabb och effektiv kommunikation mellan sekretariat, medlemmar och partigrupper nu tas upp för en lösning eventuellt i form av en Intranet-lösning.

Förslaget i en intern utredning om Nordlex tillsammans med en vidareutveckling av hemsidan på Internet torde vara en lämplig bas för en sådan lösning. Låt mig säga att vårt förslag absolut inte får uppfattas som kritik mot de tjänstemän som har den svåra uppgiften att få det att fungera efter flyttningen av presidiesekretariatet till Köpenhamn.

Vi som fattade beslutet om flyttningen får själva ta på oss större delen av skulden. Vi har tagit den tidigare friktionsfritt flytande hanteringen för given och nog inte räknat med att en stor del av personalen inte skulle flytta med. Sekretariatet har på detta sätt fått vidkännas en stor personalinskränkning, och det tycks oss naturligt att man i den omorganisation som i alla händelser är nödvändig tar till vara de möjligheter som informationstekniken erbjuder.

Till sist vill jag rikta uppmärksamheten på de informationsåtgärder som redan vidtagits inom den nya organisationen. På Internet finns numera en nordisk hemsida där aktuell information kan delges vår omvärld. En nyhetsfax distribueras varje vecka, och vi har nyligen fått ett provnummer av den nya tabloidtidningen Politik i Norden.

Berit Brørby Larsen (socialdemokratiska gruppen, A): Fra tidligere å ha drøftet bare samarbeidsoppgaver innad i de nordiske land, har Rådet i løpet av 1990-årene blitt sterkt preget av samarbeidet med de baltiske stater, og ikke minst av den europeiske utvikling. Svært mange av Rådets saker har nå også en europeisk dimensjon. Samtidig har det i Rådet blitt et fast innslag å holde en utenrikspolitisk debatt ved Nordisk Råds sesjon om høsten. Med Rådets nyordning med en sesjon i året får vi både statsministrenes og utenriksministrenes redegjørelser.

Etter statsminister Jaglands innlegg er det grunn til å tro at det nordiske forsvarspolitiske samarbeid også kan bli en del av den nordiske debatten. De nordiske landene har fått et behov for gjensidig kontakt og samarbeid innen utenriks- og sikkerhetspolitikken de seneste årene. Selv om vi i morgen skal drøfte nærmere utenriks- og sikkerhetspolitikk, vil jeg legge vekt

på to forhold som på en viktig måte har endret forutsetningene og gitt både økt mulighet til og økt nødvendighet av mer samarbeid i Norden.

Berlinmurens fall og avslutningen på den kalde krigen skapte en ny situasjon. Et statisk og fastfrosset fiendebilde ble avløst av større usikkerhet, men fremfor alt nye muligheter for nordisk utveksling, kontakt og samarbeid. Den nye sikkerhetssituasjonen har allerede gitt konkrete resultater i et begynnende forsvarspolitisk samarbeid mellom nordiske land og andre land rundt Østersjøen.

Det andre forholdet som har betydning, er det jeg ønsker velkommen som et utvidet og mer fruktbart sikkerhetsbegrep. Sikkerhetspolitikken må utvides fra det tradisjonelle fokus på militære metoder og staters sikkerhet. Dagens sikkerhetsbegrep må i tillegg til militær forsvarsevne også omfatte forhold som miljø, konfliktforebygging, likhet, demokratisering og menneskerettigheter. Jeg tror det er uklokt at noen forsøker å innsnevre den sikkerhetspolitiske debatten i det nordiske samarbeidet til et rent spørsmål om forsvarssamarbeid og baltisk medlemskap i NATO. Selv om dette er viktige spørsmål som selvsagt hører hjemme i vår nordiske debatt, vil de ikke alene kunne gi oss noen utfyllende og meningsfull diskusjon. Sikkerhetspolitikken må, som den øvrige nasjonale politikken, integreres i en større helhet der ulike problemstillinger og løsninger ses i sammenheng.

Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd har tatt initiativ til en debatt om den nordiske velferdsmodellen. Blant annet ønsker vi et konkret forskningsprosjekt som kan gi oss noen flere svar på hva som kjennetegner denne modellen. Jeg tror at det blant de nordiske land er en rekke felles kjennetegn på hvordan vi har utviklet forholdsvis likeverdige samfunn som gir den enkelte mulighet til utfoldelse og utvikling, samtidig som en tar vare på dem som faller utenom.

Vårt utgangspunkt er et ønske om mer kunnskap og bedre forståelse av de nordiske velferdssamfunnene som utgangspunkt for en debatt om hvordan disse kan forbedres og fornyes. Jeg hører enkelte si at velferdsstaten er i forvitring, og at sosialdemokratiet har ofret velferden på markedsøkonomiens alter. Dette er for meg en feilaktig framstilling av virkeligheten. Tvert imot er det all grunn til å si at våre nordiske velferdssystemer fungerer, og at de er gode. Men det er like selvsagt for en sosialdemokrat å si at noen av dem kanskje ikke er gode nok, og at vi må videre. I dag er alle de nordiske land midt inne i en debatt om hvordan velferdssamfunnet skal moderniseres og videreutvikles. Vi møter alle de samme utfordringer fordi vi lever i et utdanningssamfunn og har et arbeidsliv for både kvinner og menn. Vi står i det hele tatt overfor et fundamentalt annerledes samfunn enn det som eksisterte da de fleste av våre eksisterende velferdssystemer ble utviklet og etablert.

Det er i denne situasjonen de nordiske sosialdemokratene ønsker en debatt om veien videre. Vi har tro på at likhetene både i kultur og samfunn er fruktbar jord for en felles debatt, og vi har tro på at nasjonale særtrekk og ulikheter gir oss muligheten til å lære av hverandre. Da er det nødvendig med en debatt som knytter sammen de ulike sidene ved de offent-

lige tjenestetilbudene, fra sykehjemsplasser via arbeidsmarkedspolitikken til samferdselssektoren - og det er i seg selv verdifullt å bringe disse temaene opp på det nordiske nivå.

Steingrímur J. Sigfússon (vänstersocialistiska gruppen, Ab): Hr. formand! Nordisk Råd har nu arbejdet et stykke tid efter den nye organisation. Det er desværre min fornemmelse, at flere end jeg synes, tingene hænger temmelig meget i den løse luft, og at usikkerhed og tøven er fremherskende i arbejdet. Desværre må jeg sige dette, selv om vi her i dag har hørt mange smukke taler om, hvor fint det hele ser ud.

Hvor meget dette skyldes den nye organisation, hvor meget det skyldes begyndervanskeligheder, og hvor meget det ganske enkelt skyldes, at nordisk samarbejde er på tilbagetog, sættes i venteposition i tider, hvor de fleste nordiske politikeres interesse, tid og kræfter går i andre retninger, specielt mod syd og øst, er svært at udtale sig om. I hvert fald ser det for mig ud til, at der er god grund til at holde folk til ilden. Smukke ord og gode taler alene rækker ikke langt.

Da Sveriges statsminister Göran Persson gjorde os den ære at besøge Island i sommer, forsikrede han os om det nordiske samarbejdes betydning i svenskernes øjne og sagde blandt andet, at Sveriges og Finlands optagelse i EU og de ændrede forhold i det nordiske samarbejde ville styrke og ikke svække det nordiske samarbejde.

Argumentationen gik på noget i retning af, at når man rejser ud i verden, så bliver rødderne hjemme endnu mere værdifulde. Dengang havde jeg lyst til at spørge den svenske statsminister, hvordan denne holdning gik i spænd med de svenske forslag om betydelige nedskæringer i bevillingerne til det nordiske samarbejde. Jeg fik ikke lejlighed til det dengang, og desværre ser det ud til, at jeg heller ikke får det nu, men jeg siger, at hvis Sverige og for den sags skyld Finland vil overbevise os andre om, at deres optagelse i EU ikke vil formindske deres interesse for og støtte til det nordiske samarbejde, må de så ikke arbejde mere på det? Vi er mange, som er meget bange for, at selv om svenskerne og finnerne efter 5, 10 eller 20 år opdager, at EU er ikke et himmerige, at Bruxelles er ikke paradis, så vil det være for sent for det nordiske samarbejde, hvis det får lov til ganske stille at ebbe ud imens.

Danskerne udviser mere modenhed på dette område. Det står temmelig klart, at de er holdt op med at lede efter deres paradis i Bruxelles, og måske viser det sig netop i fornyet og øget interesse fra deres side for nordisk samarbejde. Hr. præsident! Jeg synes, det er rigtigt at diskutere dette åbent, sådan som jeg ser det. Vores forum her skal ikke være som et engelsk te-selskab, men derimod et levende forum for åbne meningsudvekslinger.

I årtierne efter krigen lykkedes det de nordiske lande at gøre begge dele på én gang: at skabe nogle velfærdssamfund, som blev betragtet som forbillede ude omkring i verden, og opbygge et nært samarbejde mellem selv-

stændige stater og hjemmestyreområder, noget, som også blev anset for at være værd at efterligne.

Hvorfor skulle vi nu miste modet og mangle selvtillid til at være os selv, at turde gå vores egne veje f.eks. i velfærdsspørgsmål og udenrigspolitik? Der er ingen grund til noget sådant.

Må jeg bede om mere nordisk initiativ og selvtillid, så vi fortsat tør skabe forbilleder for omverdenen, forbilleder for, hvad fredselskende smånationer, som sætter demokrati, velfærd og kultur i højsædet, er i stand til at gøre.

Handelsminister og nordisk samarbeidsminister **Grete Knudsen**: Mange av de sentrale problemstillingene i vår næringspolitikk er de samme i de nordiske land. Erfaringer fra ett land er ofte nyttig for et annet. Sakslisten i det nordiske samarbeidet om næringspolitiske saker gjenspeiler nettopp dette.

Anvendelse av informasjonsteknologi i de nordiske land, sammenhengen mellom næringspolitikk og arbeidsmarkedspolitikk, felles innsats overfor Nordens nærområder er illustrerende eksempler.

Det er i ferd med å bli satt i gang et utredningsprosjekt om informasjonsteknologi. Der vil det bli lagt særlig vekt på å se på tiltak som kan øke anvendelsen av informasjonsteknologi i de nordiske samfunn, og spesielt i småbedriftene. Dette er et viktig tema som jeg vil følge opp aktivt i den norske formannskapsperioden.

Økt verdiskapning er grunnlag for realisering av overordnede mål om velferd og sysselsetting. De nordiske velferdssamfunn er på mange måter en praktisk balansering av to tankeverdener. Den ene er ideen om at markedsbaserte økonomier er best når det gjelder å fremme høy verdiskapning gjennom effektiv ressursutnyttelse, nyskapning og teknologispredning. Den andre er tanken om solidaritet mellom medborgere og sosial utjevning - dvs. politisk styring - en tanke med røtter både i arbeiderbevegelsen og i kristent tankegods. Alle de nordiske land hr lagt stor vekt på å utforme en politikk som forener nettopp disse hensynene. I så måte er dette en modell som bør være sentral i vår dialog med bl.a. reformlandene i nærområdene. Viktige virkemidler i tillegg til et grunnfestet politisk demokrati har vært

- for det første en sterk offentlig sektor som evner å finansiere tilstrekkelig utbygging av fellesgoder som utdanning, helse, omsorg og et velutbygd sosial sikkerhetsnett
- for det andre en utstrakt dialog med arbeidslivets parter på en rekke politikkområder.

Næringspolitikken legger et viktig grunnlag for den verdiskapning som velferdsutviklingen er knyttet til.

Statsministrene har i dag besluttet å etablere en arbeidsgruppe som analyserer nordiske erfaringer av den sanering av statsfinansene som de nordiske land har gjennomført, samtidig som de har tatt vare på den nordiske velferdsmodellen. Næringslivet i Norge og Norden er inne i en om-

fattene globaliseringsprosess. I nordisk sammenheng har vi fokusert mye på betydningen av Europa, som selvsagt er vårt viktigste økonomiske samarbeidsområde og som går i retning av ett stort hjemmemarked. Det ligger immidlertid store utfordringer for vårt næringsliv også utenfor vårt eget kontinent. Den sterke økonomiske vekst f.eks. i Asia gjør at denne regionen øker sterkt i betydning for nordisk og europeisk næringsliv.

Geografisk nærhet, språkfellesskap og felles kulturarv er viktige faktorer som har bidratt til å legge grunnlaget for det nære nordiske samarbeidet på det økonomiske området. Jeg tror disse nære forbindelsene vil fortsette også i årene som kommer, men resten av Europa og verden ellers blir stadig viktigere for oss.

Med dette som bakgrunn håper jeg at vi flere steder enn i Berlin vil se nordiske samlokaliserings- og samvirkeordninger.

Ved at land og regioner knyttes sammen på nye måter øker forståelsen for andre folk og kulturer. De land som prøver å begrense omverdenens innsyn i situasjonen for faglige rettigheter, barnearbeid eller korrupsjon, vil tape den kampen på sikt.

Vi vil i internasjonaliseringens tegn alle bli berørt, som forbrukere, arbeidstakere og næringslivsledere. Utgangspunktet må være at vi skal bevare de grunnleggende verdiene som de nordiske landene har for samfunnsutviklingen. I så måte haster det også med en debatt om disse problemstillingene.

Marita Petersen (socialdemokratiska gruppen, Jvfl): Præsident! Nordisk Råd består af papir og socialt samvær. Denne kritik er ikke helt retfærdig, men dog var der noget om snakken, og Nordisk Råds politikere tog konsekvensen og ændrede rådets struktur og arbejdsgang, og ved den endelige vedtagelse af de nye arbejdsordninger for denne session er det formelle grundlag kommet på plads i den store ændringsproces i Nordisk Råd. Nordisk Råd var kommet i en krise, og dette indså Nordisk Råds politikere, og de tog konsekvensen.

Færøerne i Nordisk Råd er i krise. Vi må konstatere, at Færøerne er meget usynlige i denne sammenhæng. Som repræsentant for Færøernes Lagting har jeg konstateret denne tingenes tilstand og har sat mig som et af mine mål at gøre Færøerne mere synlige i nordisk sammenhæng.

Et af de store satsningsområder er styrkelse af sprogfællesskabet. Denne satsning kan vi færinger helhjertet støtte. Som et lille og fåtalligt folk kan vi indse nødvendigheden af at forstå og tale andre sprog, og derfor bliver der i de færøske skoler lagt stor vægt på undervisning i nordiske sprog. Dette medfører, at færinger uden problemer forstår dansk, svensk og norsk og mange også islandsk.

Men vi har andre problemer. Som et lille samfund har vi svært ved at få udgivet publikationer og litteratur fra de andre nordiske lande på færøsk, og dette vil vi gerne have støtte til i sprogsamarbejdet.

Mine udtalelser her om mit arbejde i Nordisk Råd betyder ikke, at jeg ser bort fra mit politiske tilhørsforhold til den socialdemokratiske gruppe. Denne vil jeg selvfølgelig på alle områder samarbejde med. Et af målene for det socialdemokratiske samarbejde i Nordisk Råd er at lette det regionale samarbejde og at modvirke marginalisering i udkantsområder. Tórshavn, Færøernes hovedstad, er det geografiske centrum for de områder, som Nordisk Råd omfatter, og dog er vi et udkantsområde. Hele Vestnordenområdet er i stor fare for at blive marginaliseret. En styrkelse af Vestnorden er et af de vigtige emner i den politiske debat i Vestnorden, og vi anser det som et af de store og vigtige områder, som vi bør arbejde med.

Vi hilser velkommen, at det vestnordiske samarbejde udvides med Kystnorge i det nordatlantiske samarbejde NORA, og vi anser det for vigtigt i fremtidigt arbejde i Nordisk Råd at tage op spørgsmålet, hvordan samarbejdet i denne region kan styrkes og øges i omfang, samtidig med at arbejdet koordineres med andre hovedprocesser i nordisk samarbejde.

Et andet satsningsområde i Nordisk Råd er nærområderne udmøntet i samarbejdet i arktiske områder, Barentssregionen, Østersøområdet. Selv om vi ikke er en del af de arktiske områder, er vores situation i mange måder lig deres, og vi ser behovet for en opprioritering og koordinering af samarbejdet i dette område.

Et mangfoldigt Norden er et af tidens slagord, og i sin tale i dag kom statsminister Thorbjørn Jagland ind på det flerkulturelle samfund, der er en kilde til berigelse af vores nordiske samfund. Dette er jeg enig med ham i, og derfor skal vi gøre alt for at bekæmpe negative tendenser som racisme og intolerance. De nye kulturer er en berigelse af samfundet, men vi må ikke glemme, at vi i Norden har en mangfoldighed. Hvis vi ikke er på vagt, er der fare for, at disse kulturer kan forsvinde i den store påvirkning, som især fra de elektroniske områder foregår for tiden. At værne og styrke de små kulturer i Norden er et af de vigtigste områder i Nordisk Råds fremtidige arbejde.

Præsident! I november 1996 udkom et prøvenummer af Nordisk Råds nye avis Politik i Norden. Lederen begynder således: Norden og det nordiske samarbejde rydder sjældent forsiden i nordiske aviser. Men ved at læse avisen må jeg konstatere, at Færøerne hverken rydder forsiden eller andre sider, ja, det blev end ikke engang til en notits i bladet. Færøerne er ikke nævnt med ét ord i den ellers fine avis. Dette ser jeg som et tydeligt eksempel på, hvor usynlig Færøerne er i det nordiske samarbejde, og det vil jeg i den tid, jeg får mulighed for at arbejde i Nordisk Råd, sammen med jer andre sætte som mål at ændre.

Mari Kiviniemi (mittengruppen, Kesk.): Ärade ordförande! I Finland har man den senaste tiden talat mycket om betydelsen av det nordiska samarbetet. Debatten startade när professor Matti Klinge hävdade,att de nordiska ländernas samhörighet inte hänför sig till någon verklig samhörighet, utan samarbetet har under decennierna närmast varit något av ett önske-

tänkande och politik som formas efter de internationella konjunkturerna. Enligt professor Klinge borde Finland inrikta sig på att mera aktivt samarbeta med de andra länderna i Europa.

Det är helt klart att det ingår en hel del onödig, liturgisk betoning av samhörigheten i det nordiska samarbetet. Särskilt Finland har sina särdrag, vilket gör att det inte självklart hör till den skandinaviska gemenskapen. Samhörigheten, som baserar sig på den geografiska närheten, historieförloppet och språkgemenskapen, är dock så stark att det inte skulle vara klokt att avsäga sig den, för att inte tala om nedläggning. Man måste också komma ihåg att i Finland anser vi, att det nordiska och europeiska samarbetet och samarbte med enstaka andra grannländer inte utesluter varandra utan båda behövs.

Kritiken mot det nordiska samarbetet ifrågasätter också arbetsformerna. Det är sant att behovet av att omorganisera det nordiska samarbetet har blivit erkänt de senaste åren. Trots organisationsförändringarna finns det fortfarande en del tomgång i vårt arbete som vi måste bli av med. På parlamentarikernivån koncentrerar vi oss allt för ofta på frågan hur vi skulle få mera publicitet åt det nordiska samarbetet. När det gäller själva sakfrågorna, måste tyngdpunkten ändå ligga på de spontant uppkomna, aktuella frågorna mera än på liturgisk betoning av samhörigheten. Den politiska verksamheten borde vara effektivare och principen om "mindre men bättre" borde vara gällande. Därför kan jag säga att Sten Svenssons uttalande om framtidens arbetsformer var mycket intressant.

Ärade ordförande! Den viktigaste förutsättningen för nordisk identitet är medborgarnas vilja att upprätthålla multilaterala relationer. För att uppnå denna målsättning spelar de nordiska frivilligorganisationerna en avgörande roll. Organisationerna bildar grunden för en deltagardemokrati, som traditionellt är stark i Norden. I framtiden går det väl med det nordiska samarbetet endast om också kontakterna och intresset på gräsrotsnivån bibehålls. Mittengruppens förslag om ökat samarbete mellan de nordiska frivilligorganisationerna och de officiella nordiska samarbetsorganen är därför särskilt aktuellt och angeläget.

En annan förutsättning för förstärkning och utveckling av den nordiska identiteten gäller ungdomens deltagande i samarbetet. Samarbetet i ungdomsorganisationerna är dock betydelsefullt, men det är ännu viktigare att se till att unga nordbors intresse och aktivitet kanaliseras rätt. Därför är det viktigare än någonsin att säkerställa verksamheten och marknadsföringen av Nordjobb, Nordplus och andra utbytesprogram för studier och arbete. Det är också välkommet med utvidgning av ungdomsutbyte med de baltiska länderna.

Jag lyssnade belåtet när statsminister Jagland sade att ungdomssamarbetet kommer att vara ett av de prioriterade områdena under Norges ordförandeskap. Jag hoppas att detta löfte också leder till konkreta åtgärder.

Statsminister **Jagland** (A): President! Bare noen få kommentarer. For det første ser det ut til at alle grupper i Nordisk Råd er godt fornøyd med den reformen vi har gjort, og det er også viktig for regjeringssiden, slik at vi nå sammen kan gå videre og styrke det nordiske samarbeidet.

Jeg kan vel også konstatere at man i Nordisk Råd er fornøyd med den redegjørelsen som statsministrene har gitt, og jeg kan ikke se at det er noe vesentlig punkt som har møtt motstand her. Da anser jeg det slik at vi kan jobbe videre på det grunnlaget som er lagt fram.

For det tredje: Skal man dømme etter denne debatten, er det nå veldig godt forankret at det nordiske samarbeidet må brukes til å påvirke den europeiske utviklingen, og at vi må satse på samarbeid med nærområdene. Men jeg vil også understreke det som John Dale sa her tidligere: Også det tradisjonelle nordiske samarbeidet kan og skal bygges ut, og jeg la vesentlig vekt på det i min redegjørelse. Det er rom for dette. Hvis vi ikke gjør det, kan vi heller ikke gjøre oss gjeldende i Europa. Kjernen i det opprinnelige nordiske samarbeidet synes jeg det er veldig viktig at vi tar vare på og bygger ut.

Så vil jeg slutte meg til det Dorte Bennedsen sa, at de nordiske regjeringer bør lage felles strategier for sysselsetting. Det er først og fremst her de nordiske landene kan gjøre seg gjeldende i Europa, og jeg er veldig glad for det som Finland, Sverige og Danmark gjør nå i forhold til traktatkonferansen.

Så til Schengen, som har vært berørt her, og som det har vært en viss replikkveksling på. Kjellbjørg Lunde sa: Det kan hende at Norge og Island ikke ser seg tjent med Schengen-samarbeidet - hva da med passfriheten? Men det spørsmålet kan man jo stille til alt internasjonalt samarbeid. Hvis man ikke ser seg tjent med internasjonalt samarbeid, er man i grunnen fortapt. Da fortjener man ikke bedre. Hvis man ikke ser seg tjent med FN, kan man ikke gjøre noe med det. Hvis man ikke ser seg tjent med nordisk samarbeid, kan man ikke gjøre noe med det. Man må *ville* internasjonalt samarbeid. Det er det det hele baserer seg på.

Så sa Anne Enger Lahnstein: Hvis Schengen blir en integrert del av Den europeiske union, hva da? Det er klart at da blir det en forandring - det må jo alle se - for Norge og Island. Men da vil jeg straks ta initiativ til at man kan finne praktiske ordninger slik at den nordiske passfriheten likevel kan fortsette. Det kan jo ikke være slik at hvis det er et folkelig ønske om at det skal være passfrihet, at det da ikke skal finnes muligheter for å få det til. Politikk er å ville, og da kan man ikke på en måte oppkonstruere alle problemene. Man må se de mulighetene vi også da, i den nye situasjonen, får. For øvrig er det ikke så mye grunn til å spekulere på det før det eventuelt oppstår. Det er ikke noe nå som tyder på at vi kommer i en slik situasjon.

Presidenten tackade statsminister Jagland för redogörelsen.

Kl 18.00 ajournerades mötet för att återupptas kl 9.00 på tisdagen.
Mötet återupptogs kl 9.00 tisdagen den 12 november 1996.

Mari Kiviniemi övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Göran Lennmarker ersätter Arne Andersson resten av dagen.

Jette Gottlieb (vänstersocialistiska gruppen, El): Præsident! Jeg vil gerne takke for en spændende redegørelse fra statsminister Thorbjørn Jagland. »Jeg tror på Norden«, sagde han, og jeg er glad for, at jeg kan støtte den bekendelse til det nordiske samarbejde.

Men jeg hæftede mig specielt ved to elementer i redegørelsen: overvejelserne om energipolitikken og overvejelserne om den nordiske mangfoldighed.

For det første: Energi må være et vigtigt punkt på den nordiske dagsorden. Statsministeren nævnte det voksende energi- og elektricitetsforbrug i de nordiske lande og tog denne vækst som et urokkeligt faktum, hvorpå de energipolitiske beslutninger må bygges.

Norden bør imidlertid have større ambitioner end som så. Det er bydende nødvendigt, at de nordiske lande går forrest og demonstrerer for såvel i- som ulande, at det er muligt at opretholde en høj levestandard med et minimalt forbrug af ikkevarige energikilder. Norden må på den ene side - og det er overordentlig vigtigt at have dette med - sænke energiforbruget og på den anden side omstille det resterende energiforbrug fra fossile og atomare energikilder til vedvarende energi.

Når det gælder en sænkning af energiforbruget, er energiafgifter et vigtigt redskab. Men det er også vigtigt at påpege, at afgiftsredskabet skal bruges målrettet. Det kan bl.a. gøres ved at bruge det overskud, som skaffes via afgifterne, til energibesparende investeringer, og det gælder både for erhvervslivet og private husholdninger.

Producenterne bør pålægges at anvende en stadig større andel af investeringerne i vedvarende energianlæg. Samtidig skal vi se til, at energiproducenterne ikke blot satser på at sælge så meget som muligt. Man kunne måske sammenligne de store energileverandørers roller med de offentlige spiritusmonopoler i de nordiske lande: Succeskriteriet er, at man skal sælge så lidt som muligt - ikke så meget som muligt!

Når det gælder overgangen til alternative og varige energikilder, kan de nordiske lande inspirere hinanden, selv om vores energisituationer og natur-grundlag er vidt forskellige. Under den fælles overskrift »Overgang

til varige energikilder« må der ske udvikling og målrettede investeringer i decentrale og varige energikilder som vind, solvarme og solceller, bølgekraft osv.

En harmonisering af energiafgifter er ikke en nødvendig forudsætning for en sådan politisk besluttet omstilling, tværtimod. Venter man på dette, sætter man snarere processen i stå, i hvert fald i Danmark.

I Thorbjørn Jaglands redegørelse var et andet vigtigt kodeord den nordiske mangfoldighed. I den sammenhæng er det vigtigt, at vi i det nordiske samarbejde ikke glemmer eller nedprioriterer arbejdet for de oprindelige folk i Norden. Det handler om fortsat at give en høj prioritet til udviklingen af bæredygtige erhverv og til miljøbeskyttelsen i Arktis.

Marianne Jensen var tidligere inde på de problemer, der fortsat møder det grønlandske fangererhverv på den internationale scene. De nordiske lande har her en vigtig rolle at spille i den internationale debat ved at forsvare de oprindelige folks ret til en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne i Arktis.

Tendensen til kun at se mod øst i nærområdearbejdet må modvirkes. Det er vigtigt også at kigge mod nord og vest. Vestnordenarbejdet må ikke nedpriori-teres, hverken politisk eller budgetmæssigt!

Nordisk Råd har også mere generelt en vigtig rolle, når det drejer sig om at gå forrest i kampen for nationale mindretals, herunder de oprindelige folks, rettigheder. Norden kan - hvis vi angriber problemerne rigtigt - være et godt eksempel i europæisk og global sammenhæng.

Thorbjørn Jaglands positive betragtninger om observatør- og konsultationsord-ninger mellem sametingene og Nordisk Råd var opmuntrende. En videreudvik-ling af samarbejdet med sametingene vil forhåbentlig i sidste ende føre til en egentlig repræsentation i Nordisk Råd.

Berit Oscarsson (socialdemokratiska gruppen, s): President! Jag tänkte ta upp en fråga som flera av talarna i går tog upp, nämligen TV-frågan.

TV-frågan kan nog betraktas som en av de klassiska frågorna i det nordiska samarbetet. Den har stötts och blötts och vi har diskuterat den i olika tappningar. Även om det har hänt en del under senare år står vi egentligen fortfarande kvar på ruta 1.

I Sverige är det inte ovanligt att ett hushåll har ett utbud på 13 - 14 kanaler. Det är amerikansk, brittisk och fransk TV, och ibland också spansk och tysk - och så sporten, ofta i ett par tre olika varianter. Inget ont om sport, och inget ont om europeiska eller amerikanska kanaler, men det är sorgligt att vi i Norden fortfarande inte kan se varandras TV. Undantag finns intill gränserna men det är ju inte precis några vanliga geografiska positioner. I Arboga, där jag bor mitt i Sverige, går det inte och så är det också på flertalet andra orter.

Förr eller senare kommer vi att se varandras TV, det är jag övertygad om med min optimistiska syn. Jag är medveten om att det är många delfrågor som måste lösas. En del är enkla, andra är svårare.

Jag välkomnar därför de tre utredningar som ministerrådet har tillsatt och som kommer att vara klara vid årsskiftet. Jag har förhoppningar om att de kommer att ge ett framgångsrikt resultat.

Jag ser det som en av de viktigaste nordiska uppgifterna att vi skall kunna se varandras TV. Vi får kanske leva med detta som ett långsiktigt politiskt mål. Men vi politiker måste understödja och driva på i den här frågan.

I dag anser jag att vi skall koncentrera våra krafter på programsamarbete. Här har vi väldiga möjligheter att värna de nordiska kulturtraditionerna och spegla det aktuella skeendet i de nordiska länderna. Det är särskilt glädjande att samproduktionen mellan de nordiska länderna fortsätter att öka. Det gäller både den samproduktion som sker mellan de olika TV-sällskapen och den produktion som stöds från den särskilda nordiska Kabel-TV-fonden. Här menar jag att vi inte bara kan utan skall ta ett ökat ansvar för att med ökade resurser och på annat sätt understödja det programsamarbete som utvecklas.

I nordenutskottets arbete har vi konstaterat att det är viktigt att samproduktionen breddas och fortsätter att utvecklas vad gäller både film- och TV-verksamhet. Med ökade gemensamma resurser förstärks också förutsättningarna att höja kvaliteten i produktionen. Man tar vara på resurserna från varje land och använder dem på ett effektivt sätt. Därmed blir det också bättre förutsättningar att konkurrera med det amerikanska utbudet genom att vi får fram fler bra nordiska alternativ.

Jag vill också understryka att det är en viktig uppgift för oss att använda de möjligheter som ges genom Nordisk film- och TV-fond. Jag ser som en självklarhet ansträngningar för att stärka fonden och därigenom också öka förutsättningarna för fler samproduktioner.

I sin förlängning ser jag programsamarbete i nordisk TV som ett värdefullt bidrag till att öka den nordiska språkförståelsen. Den språkliga gemenskapen är ju en av grunderna för nordiskt samarbete. Mer nordiska program ökar språkförståelsen - så enkelt är det. Språksamarbetet är "omistligt", som det heter i en rapport om den nordiska språkförståelsen som ministerrådet färdigställt i år. Det är en bra rapport, som ger många uppslag för att värna och utveckla språkförståelsen. Jag hoppas att de goda idéer och förslag som finns i rapporten förverkligas.

Vi har möjligheterna. Låt oss ta ett verkligt krafttag för att utveckla samarbetet på de här områdena.

Motzfeldt (socialdemokratiska gruppen, Si): Fru præsident! Nordisk mangfoldighed, sagde statsminister Jagland så rigtigt i sin tale. Under Grønlands Landstings efterårssamling havde vi mange spændende emner til debat og beslutning. Jeg vil her i dette korte indlæg fremhæve et par punkter, der også har interesse for det nordiske samarbejde.

Det drejer sig om debatten om et selvstændigt Grønland og om Grønlands plads blandt de samarbejdende nationer i verden, vores forhold til vore naboer og andre.

Debatten om et selvstændigt Grønland afslørede en meget stor enighed om, at Grønland skal fortsætte sin politiske, økonomiske og ikke mindst kulturelle udvikling i sin eksisterende hjemmestyreform i samarbejde med kongeriget Danmark.

Dernæst var der lige så stor enighed om, at samarbejdet med Norden i Nordisk Råd skal fortsætte, og vort nødvendige positive samarbejde med Island og Færøerne i det Vestnordiske Parlamentariske Samarbejdsråd skal forstærkes i den nærmeste fremtid inden for mere konkrete områder.

Grønlands Landsting sætter flere og flere kræfter ind på miljøbevarende foranstaltninger i og omkring vort land. Og her blev spørgsmålet om et formaliseret og forpligtende samarbejde med vore nabolande Nordamerika, Island og Færøerne og på mange måder Norge understreget meget stærkt.

Vi i Grønland ikke alene fornemmer reduceringen af vore naturlige ressourcer i havet omkring os. Vi følger også ressourceudviklingen nøje og fortsætter med en intensiveret videnskabelig udforskning af vores natur, der på visse områder bliver fattigere især på fisk og fugle.

Vi har historiske erfaringer, når det drejer sig om overbeskatning af vore naturlige ressourcer. Derfor har vi igangsat en større forskningsindsats i samarbejde med vore naboer. I øvrigt er vi jo mange her i salen, der er klar over Inuit Circumpolar Conferences, ICC's, nuværende samarbejdsgrundlag er bygget op på Nordisk Råds principper. Derfor blev vi meget glade og stolte på vegne af vore venner i ICC, da vi hørte, at Nordisk Råds miljøpris i år tilfalder denne arktiske organisation for en særlig og speciel indsats i det sårbare arktiske miljø.

Jeg vil her nævne, at denne nordiske anerkendelse af en arktisk canadisk, amerikansk og grønlandsk Inuit-organisation fra Nordisk Råd stadig runger over det nordamerikanske kontinent med en effekt, der er meget større end de fleste herinde vist kan forestille sig. Hjertelig tak for denne opmærksomhed til ICC, Inuit Circumpolar Conferences, og tak for jeres bidrag til denne gensidige forståelse.

Jeg vil til slut sige, at en rigtig og nødvendig forståelse vil blive bevaret og videredyrket, når vi snart officielt åbner Katuaq-Grønlands Kulturhus - i februar næste år. Dette kulturcentrum vil blive et kærkomment instrument i vores måde at være på blandt de arktiske befolkningsgrupper, videre indretning af vores rigtige snehytter, der passer til vores måde at leve på - også når det drejer sig om bevaringsværdi natur.

I øvrigt vil jeg udtrykke min glæde og tilfredshed med Præsidiets reaktion over vor henvendelse fra Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd om, at også Vestnordiske Parlamentariske Samarbejdsråd tilpasser sig til Nordisk Råds nye arbejdsform, således at vore relationer til Vestnordenfonden og Nordatlantisk Komité medinddrages i den endelige behandling vedrørende Vestnordiske Parlamentariske Råds fremtidige struktur.

Marianne Samuelsson (mittengruppen, mp): Fru president! Vi har under gårdagen från många håll fått höra uttalanden om Nordens betydelse. Det har talats vackert om ett stärkt samarbete och om hur viktigt det är att vi arbetar tillsammans i Nordiska rådet för våra gemensamm frågor. Men när jag satt här och lyssnade i går blev jag litet förfärad av att det trots det mycket vackra talet om vad vi borde göra i Norden inte fick något riktigt grepp om vart vi är på väg. Jag tyckte att det tydligast kom fram när Schengenfrågorna togs upp.

Det var egentligen ingen som talade om konsekvenserna av Schengenavtalet, som definitivt inte bara gäller ett behållande av den nordiska passfriheten. Det är ett oerhört omfattande avtal, vars texter vi i Sveriges parlament fortfarande inte har fått se, trots att vi ett otal gånger har begärt att få ut dem.

I går sade statsministrarna att avtalet var klart. Samtidigt sade samarbetsministrarna på frågor som vi ställde att man inte kände till konsekvenserna av avtalet t.ex. när det gällde de visumförhandlingar som pågår med några av Östersjöstaterna. Man sade att man inte visste det, men det är klart att man gjorde det. Avtalet är uppbyggt på att det skall vara gemensamma visumregler för Schengenländerna. Därmed kan det inträffa att där något land lyckats förhandla bort kravet på visum återigen tvingas införa detta.

En andra stor fråga är konsekvenserna när det gäller narkotikasituationen, som över huvud taget inte berördes. Vi får med Schengenavtalet öppna gränser ned till Holland, som är ett av Europas mest liberala länder när det gäller knark.

En fråga som flera gånger varit uppe i Norden gäller en gemensam asylpolitik och bättre regler i länder som är mycket restriktiva på det området. Konsekvenserna av detta togs över huvud taget inte upp. Det finns också flera andra Nordenfrågor som i framtiden berörs av detta avtal men som Nordiska rådet historiskt sett inte tagit upp.

Låt mig också peka på EMU-frågan och de konsekvenser som man bl.a. kan läsa om i den svenska konsekvensutredningen, där det talas om migrationseffekterna och görs jämförelser med USA. Den ekonomiska politik som förs i USA gör att det blir ett tryck på människor att flytta dit där jobben finns. Omflyttningar kan även bli en verklighet inom Europeiska unionen.

Detta är frågor som berör Nordenborna mycket och som jag tycker att politikerna glömmer bort i detta sammanhang. Eller är det så att de medvetet aväljs bort för att slippa diskutera konsekvenserna?

Ett tredje område är miljöfrågorna, som vi i många år har diskuterat här i rådet utan att egentligen komma till handling. Det är nu dags att gå från ord till handling.

Erland (mittengruppen, lib): Fru president! Statsministrarnas redogörelse innehåller intressanta prioriteringar för det framtida nordiska samarbetet

under det norska förmanskapet. De utrikes- och säkerhetspolitiska frågorna, som återkommer i debatten idag, har givetvis en framträdande roll.

I denna debatt vill jag bara nämna att ur ett åländskt perspektiv är vår säkerhetspolitiska status formellt stabil, men för en reell stabilitet i den utrikes- och säkerhetspolitiska utvecklingen i Östersjön är det viktigt att alla nya samarbetsformer har som målsättning att reducera militarisering i hela Östersjöregionen och att utöka demilitariseringen. Som ett exempel kan nämnas Kaliningradområdet.

Av särskilt intresse i statsministrarnas redogörelse härutöver är utgångspunkten i den folkliga förankringen. Särskilt positivt är att frivilligorganisationernas roll i utvecklingen av den nordiska demokratin betonas och att en vidareutveckling av ungdomssamarbetet i Norden och med närområdena kommer att prioriteras.

Den nya formen för rådsarbetet har nu prövats i snart ett år. Det står redan klart att indelningen i tre större utskott ger nya möjligheter att koncentrera och specialisera utskottsarbetet, men det är också uppenbart att problemen med överlappningar är besvärande och måste tas upp till förnyad och fördjupad diskussion.

Det är viktigt att överlappningsproblemen får en lösning innan utskottens områden cementeras och blir hårdbevakade revir. Gemensamma arbetsgrupper för utskotten och en samordning av handlingsplaner skulle vara en början till ett samarbete på tvären mellan de tre pelarna.

När reformen om det nordiska samarbetet i en ny tid infördes byggde den på tre förutsättningar: för det första att partigrupperna stärks, för det andra att formerna för samarbetet förenklas och anpassas till aktuella frågor samt att dubbelarbete undviks och för det tredje att förankringen till de nordiska parlamenten stärks.

Endast på den första punkten har utskottsarbetet funnit sin form med en ny tyngpunkt i det partipolitiska arbetet.

På den andra punkten söker sig utskotten fram med underutskott, rapportörer, arbetsgrupper osv. Förväntningarna är stora och ansvaret vilar i första hand på det interna utskottsarbetet.

Den tredje förutsättningen, den parlamentariska förankringen, har emellertid blivit en restpost i reformarbetet.

I budgetutskottets kontrolluppgift för 1995 var slutsatsen bl.a. att det är nödvändigt att den nordiska organisationen utvecklas, moderniseras och rationaliseras så att den blir effektiv och resultatorienterad, med en starkare koppling till de nationella parlamenten. Det enda konkreta resultatet är väl att parlamentens talmän har regelbundna träffar, men med undantag för de självstyrda områdena!

Fru president. Den folkliga förankringen i Nordiska rådet skall förstärkas och det är bra att frivilligorganisationernas roll uppmärksammas. Men en parlamentarisk förankring i det nationella konkreta utskottsarbetet är också en viktig delaktighet för de folkvalda, utöver rådsdelegaterna och därmed för nationen och folket. Det skulle ge det nordiska samarbetet en välbehövlig ökad legitimitet och en starkare förankring i det politiska sys-

temet. T.ex. initiativrätt för de nationella utskotten och en årlig utvärdering i utskotten av regeringarnas uppföljning av rådets beslut och rekommendationer skulle ytterligare främja dynamik, effektivitet och konkreta resultat i det nordiska samarbetet.

Kjellbjørg Lunde (vänstersocialistiska gruppen, SV): Statsminister Jagland var i si utgreiing positiv både når det galdt signalisering av sterk vilje til å vidareutvikle det nordiske samarbeidet i ein ny politisk og organisatorisk situasjon, og når det galdt dei politiske prioriteringane av saker og politikkområde som vil stå i fokus i Norden og også i ein større samanheng dei komande åra. Miljø- og energispørsmål, problemstillingar som gjeld den nordiske velferdsstatsmodellen, kulturen og det folkesbaserte samarbeidet samt tryggingspolitiske tema, som har tvinga seg fram på grunn av dei endringane som har skjedd i vårt nærområde, var viktige tema i innlegget hans.

Eg er glad for at den finske statsministeren i møte med Presidiet i går sa at det allmenne målet ut frå eit finsk utgangspunkt er eit tryggingssystem for Europa der alle land er integrerte. Etter mitt skjønn er det berre eit slikt system som kan gje tryggleik for alle europeiske folk. Målet kan nåast gjennom å bruke allereie eksisterande samarbeidsstrukturar og organisasjonar som dei ulike landa i Norden har ulik tilknyting til.

Jagland sa også at atomrakettar har inga meining i dagens Europa, og at NATO i dag spelar rolla som freds- og samarbeidsbyggar. Med andre ord: NATOs atomstrategi er ikkje brukande i dagens Europa, og etter mitt skjønn må konsekvensen vere at den må avviklast. Nordisk Råd har tidlegare støtta eit forslag frå Den venstresosialistisk gruppa om Norden som atomvåpenfri sone. I innstillinga frå Presidiet til det forslaget som Den venstresosialistiske gruppa har fremma om tryggingspolitikk, er det vist til dette. Mi utfordring til både Jagland og representantar for dei andre regjeringane i Norden er at ein no tar konkret initiativ til å få dette realisert. Det blir nok ein lang veg å gå, så det hastar med å kome i gang.

Vi i Den venstresosialistiske gruppa er glade for at vårt årelange arbeid for å få tryggingspolitikken som eit viktig tema i Nordisk Råd no er ei felles haldning. Vi er også glade for vår argumentasjon om at tryggleik er noko langt meir enn militær styrke, våpen og alliansetilknyting er blitt allment tankegods. Eg viser i den samanhengen til vårt medlemsforslag der vi tek utgangspunkt i dei tryggingspolitiske utfordringane vi står overfor, uavhengig av alliansetilknyting. Det gjeld ikkje minst å bygge opp eit forsvar mot dei reelle truslane som miljøsamanbrot, atomtrusselen ved både den militære og den sivile bruken, den uansvarlege lagringa av materialet og dei usikre anlegga.

Det gjeld også å førebygge sosial og økonomisk ustabilitet i våre nærområder og hindre utviklinga mot eit 2/3-samfunn i våre eigne land.

Statsminister Nyrup Rasmussen sa i sitt innlegg at større ulikskap ikkje gjev framgang. Det er riktig. Men når ein veit dette, kvifor er det då dei

siste åra ført ein politikk i Norden som nettopp forsterkar ulikskapen? Fleire fell ut av fellesskapen på grunn av arbeidsløyse og innstramming i trygdeordningane. Kort og godt skjer det ei marginalisering av grupper, spesielt unge, som ikkje får tilhøyr i samfunnet gjennom utdanning og arbeid. Ein nyleg avslutta studie i regi av Nordisk Ministerråd viser at det er dei unge som er den nye fattigdomsgruppa.

Jagland var også inne på dette då han refererte til grupper i befolkninga som ikkje får ta del i velstandsutviklinga, og han retta særleg merksemda mot dei vilkåra utsette grupper barn og unge har i Norden. Det beste ved den nordiske modellen har vore og er relativt sett framleis at det trass i at det er blitt større forskjellar dei siste åra, likevel er mindre forskjellar hos oss enn i andre delar av verda.

Det er teke ei rekkje initiativ i Rådet i form av konferansar og utgreiingar som har sett den nordiske velferdsstatens skjebne under nye vilkår i fokus. Dei nye vilkåra det her blir referert til, er først og fremst den marknadstilpassinga som har pågått innanfor alle land, uavhengig om dei er medlem av EU eller ikkje. Når så mange synest å frykte konsekvensane av denne politikken kombinert med finansielle nedskjeringar i offentleg sektor, seier det seg sjølv at dette vil vere eit viktig dagsordenpunkt i Norden dei komande åra.

Eg er glad for den vektlegginga Jagland hadde av dei økologiske spørsmåla og dei miljøpolitiske sakene, særleg det som blei sagt om berekraftig produksjon og forbruk. Det er bra at det vil bli utarbeidd ein miljøstrategi med særleg merksemd omkring miljøskadelege stoff, produkt og avfall.

Eg vil her rette merksemda mot dei nye direktiva når det gjeld tilsettingsstoff, kjemikaliar og genteknologi i høve til matvarer. Det er viktig at Norden samordnar sine synspunkt i forkant av handsaminga i EU-organa og såleis kjem fram til ei felles haldning som kan bli tillagt større vekt enn om ein ikkje tar på seg pådrivarrolla. Ein kom seint i gang når det gjeld dei aktuelle direktiva, men det bør vere eit mønster at ein i forkant prøver å sette ein dagsorden, som er viktig for oss sjølve, og også i høve til EUs dagsorden, i håp om å kunne samordne synspunkt og dermed vere ein tyngde også i EU-samanheng.

Etter mitt skjønn er det dessverre slik at når vi alle er med i EØS, må vi ta det som kjem frå EU, uavhengig av om vi er samde eller ikkje - dersom vi ikkje legg ned veto, vi som har høve til det gjennom EØS. Derfor har vi i Den venstresosialistiske gruppa meint at ein viktig strategi for Rådets arbeid er å sette sin eigen dagsorden og samordne seg, både dei som er EU-medlem og dei som ikkje er det i Norden, i eit forsøk på ikkje berre å sette viktige saker på dagsordenen, men også få innverknad på prosessen og få resultat slik at vi kan sikre at folk i vår del av Europa ikkje blir utsett for det negative og skadelege som desse direktiva representerer.

Åhrén (sametingens representant): Fru president, kära nordenvänner! På vägnar av de samiska folkvalda oganen i Finland, Norge och Sverige har jag äran och glädjen att få framföra det samiska folkets hälsning till Nordiska rådet och dess 48:e session här i Köpenhamn

Det är för oss samer, som urfolk i Norden, glädjande att vårt samhällsbygge och vår strävan att stärka det samiska samhället, oberoende om vi är bosatta i Norge, Finland eller Sverige, ses som en tillgång för de nordiska samhällena. Förändringar som görs för att stärka de samiska rättigheterna skall därför ses i perspektivet av att staterna respekterar oss som folk. Jag tar därför med belåtenhet emot statsminister Thorbjørn Jaglands besked att samernas observatörs- och konsultationsordning i Nordiska rådet skall ses över och omprövas.

Samerna i Finland har från och med i år i grundlagen tillerkänts att som urfolk ha rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. I regeringsformen stadgas också att samerna som urfolk skall tillförsäkras kulturell autonomi inom det s.k. samiska hembygdsområdet i ärenden som angår deras språk och kultur. I sametingslagen markeras samernas ställning i det finska samhället, då alla myndigheter stadgas att förhandla med Sametinget i frågor som direkt eller på annat sätt inverkar på samernas ställning som urfolk.

Inom några månader kommer den i Norge tillsatta samerättsutredningen att avlämna sitt sedan länge emotsedda slutbetänkande avseende förslag till stärkande av de samiska rättigheterna och förvaltningen av statens "omartikulerte grunn i Finnmark".

I Sverige har de samiska rättigheterna att få nyttja marker för vinterbete till renarna ifrågasatts. Svegs tingsrätt har i dom den 21 februari 1996 förklarat att någon av avtal oberoende rätt till bete med ren till förmån för samebyarna inte finns på ett stort antal fastigheter belägna i Härjedalen. Vi skall naturligtvis respektera en av domstol förkunnad dom, men här reses omedelbart frågan om lagstiftaren nog tydligt i den första renbeteslagen år 1886 markerade samernas rätt att bruka marker som de av gammal sedvana gjort. Vi vill därför rikta de nordiska regeringarns uppmärksamhet på att det folkrättsliga skydd samerna åtnjuter enligt artikel 27 i FN-konventionen om politiska och medborgerliga rättigheter ser ut att urholkas genom tingsrättens dom. Det vilar naturligtvis ett särskilt ansvar på Sveriges regering och riksdag att säkerställa en trygghet för det samiska folket och rennäringen som tar sin ugångspunkt i folkrätten. Vi har därtill den akuta situationen framför oss att markägarna ser ut att med ekonomiska medel kunna avgöra rättsförhållandena för oss samer, då vi står utan medel att bemöta markägarna i de fortsatta domstolsförhandlingarna.

Sveriges nordiska samarbetsminister Margareta Winberg har i tidningen Politik i Norden, som getts ut till rådets session, uttalat att hon vill lyfta fram urbefolkningsfrågorna. Det är mycket positivt, så det tar vi gärna till oss.

Samernas rätt som urfolk är en fråga, rätt till land en annan. En ytterligare fråga som är väl känd numera för Nordiska rådet, är samernas status

som folk i Norden och rätten att få delta i den nordiska gemenskapen på lika villkor som alla andra folk.

Nordiska rådet har omorganiserat sig för att möta egna och omvärldens krav på förändringar av arbetet och för att stärka det nordiska samarbetet. Vår kunskap om Sápmi bör vara en tillgång - för Nordenutskottet t.ex. - och en resurs att tillgå.

I år har Nobels fredspris tilldelats José Ramos Horta och Carlos Belo, som båda kommer från Östtimor och kämpar för urfolkens rätt i Indonesien.

Nordiska rådets natur- och miljöpris tilldelas i år Inuit Circumpolar Conference, ICC - Grönland. Organisationen har gjort stora insatser för att förbättra inuiternas levnadsvillkor, men samtidigt också verkat för att upprätthålla en för miljön hållbar utveckling i de arktiska områdena.

Fru president! Det är för oss samer som ett av världens urfolk glädjande och hedrande. Det är också ett betyg för att urfolkens insatser och arbete uppmärksammas, värderas och respekteras av de nordiska staterna. Det inger förhoppningar om att vi tillsammans, som statsminister Jagland var inne på genom att markera insatser för stärkt samarbete mellan sametingen, skall kunna uppnå fruktbara resultat för det samiska samhället och för övriga urfolk, för stärkt arktiskt smarbete, för ökat samarbete inom Barentsregionen, för att nå fram till ett beslut om en FN-deklaration för urfolken samt för ett antagande av en nordisk konvention för samerna.

Jag önskar Nordiska rådet lycka till i förhandlingarna!

Kristen Touborg (vänstersocialistiska gruppen, SF): Præsident. I sin redegørelse til det danske Folketing vedrørende det nordiske samarbejde tog den danske minister for nordisk samarbejde afsæt i et meget relevant spørgsmål, nemlig spørgsmålet om »nordisk nytte«. Det samme vil jeg gøre i dag, hvor jeg nu har mulighed for at henvende mig til mine nordiske kolleger på baggrund af formandens tale. Men jeg vil, da min taletid er begrænset, holde mig til tre emner.

Er det »nordisk nytte« at beskrive det skrantende nordiske samarbejde med det glansbillede, som formanden gør? Selv om mange taler næsten samme sprog, og det at ringe til de nordiske naboer næsten svarer til at ringe til naboen, kan det ikke skjules, at de nordiske medlemmer af EU er langt fra hinanden i Europapolitikken og ikke samarbejder tæt nok på EU-regeringskonferencen. Er det »nordisk nytte« at presse på for en udvidelse af Nato´s område mod øst i stedet for at arbejde på at gøre Norden til et lavspændingsområde?

Er det »nordisk nytte«, at det nordiske energisamarbejde efterhånden fuldstændig dirigeres af EU´s tanker om det fri marked, således at muligheden for selvforsyning og mere miljørigtig produktion ødelægges, og sidst men ikke mindst, at energiproduktionen overtages af store monopoler? I SF mener vi, at svaret er nej.

SF er ikke i besiddelse af hele opskriften på, hvordan man gør »nordisk nytte«. Nordisk samarbejde er svært og uden færdige løsninger, men vi er ikke i tvivl om, at de nordiske velfærdsmodeller trænger til fornyelse, og at det nordiske samarbejde nemt risikerer at blive løbet over ende i EU-politikken. Og i den forbindelse nytter det som sagt ikke med de idylillusioner, som formandens tale desværre bærer en del præg af.

I SF mener vi, at der i fremtiden er brug for:

- at de nordiske lande forbedrer samarbejdsrutinerne i forhold til EU og åbner dem og giver dem større gennemsigtighed,
- at den nordiske pasunion fastholdes og ikke tilsidesættes af Schengenaftalerne,
- at de nordiske lande forsøger sig med et tæt samarbejde for at styrke OSCE's rolle i en konfliktforebyggende sikkerhedspolitik og gerne i forbindelse med, at Danmark som det eneste nordiske land i 1997 har formandskabet.

En tæt koordination mellem de nordiske lande med deres ret forskellige placering kan bidrage til at give OSCE den aktive rolle, vi har brug for i Europa. Vi er derfor meget betænkelige ved De Konservatives ønske om at diskutere en udvidelse af Nato. Vi skal i stedet foreslå tanken om Norden og Østersøen som atomvåbenfrit område sat på dagsordenen igen. Selv om muren faldt i 1989 og Warszawapagten blev opløst, kan man desværre ikke sige, at det tidligere Sovjetunionen er blevet et lavspændingsområde som følge af den sociale opløsning, man er vidne til, og som følge af indførelsen af markedsøkonomien.

Vi foreslår endvidere:

- at Nordisk Råd tager energipolitikken alvorligt, således
- at der bliver plads til nationale og miljørigtige energistrategier,
- at man undgår - også nordiske - energimonopoler, og
- at alle lande i Norden tager CO_2 -udslippet alvorligt.

I den forbindelse kan man undre sig over, at et politisk parti under ledelse af den tidligere Rio-konference-præsident Gro Harlem Brundtland kan foreslå opførelse af gasfyrede kraftvarmeværker. Ja, så vidt jeg ved, har man ikke engang taget initiativ til at lave kraftvarme i forbindelse med værkerne. Al overskudsvarmen skal bruges til at fyre op under fiskene og mågerne i den norske del af Nordsøen og Norskehavet.

Det finder vi i SF ikke er en rimelig måde at gøre tingene på.

Charlotta Bjälkebring (vänstersocialistiska gruppen, v): Fru president! Arbetet för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män hoppas den vänstersocialistiska gruppen att vi delar med även de andra grupperna i Nordiska rådet.

I våra nordiska länder och Nordiska rådet är "main streaming" ett begrepp som alla känner till. Samtidigt kan man fråga sig hur integrering av könsperspektivet i våra texter, beslut och verksamhet har vunnit genomslag i verkligheten. Det finns fortfarande stora brister vad gäller jämställd-

het i Nordiska rådets budget och arbetsordning. Det självklara målet - hälften män, hälften kvinnor - är ännu inte uppnått, varken i våra respektive parlament eller i denna församling.

För att main streaming skall kunna bli verklighet räcker det inte med att vi anser att jämställdhet är bra. Förutom attitydförändring krävs det praktisk handling. Det krävs resurser. Det krävs att jämställdheten uppmärksammas på alla nivåer i Nordiska rådet och på ett riktigt sätt. Exempelvis vore det klokt att rikta en del medel inom forskningssektorn till kvinnor- och könsforskning, så att jämställdheten fick en större ekonomisk handlingsfrihet. Ett steg i rätt riktning är jämställdhetsseminariet i Valmeria nästa år.

Fru president! Kvinnorna i Norden är mer jämställda än kvinnor i övriga världen. Detta måste ses som ett resultat av den nordiska välfärdsmodellen. Ett offentligt välfärdssystem har lett till en ökad jämställdhet mellan män och kvinnor samt mellan människor i olika skeden av livet.

Välfärden urholkas nu. Uppsägningarna inom den offentliga sektorn fortsätter, medan det har vänt inom tillverkningsindustrin, åtminstone i Sverige. Med andra ord fortsätter arbetslösheten öka inom främst den kvinnodominerade arbetsmarknaden på den offentliga sektorn.

Kvinnors ekonomiska oberoende minskar och jämställdheten tappar mark. Systemskiftet där vi kvinnor blir mer beroende av våra män vinner framsteg.

Den nordiska välfärdsmodellen är hotad på grund av nyliberala strömningar och tvånget på anpassning till EU och EMU. Detta sker trots att vi vet att både näringsliv och ökad tillväxt är beroende av ett väl fungerande samhälle med en stor och effektiv offentlig sektor.

Roten till det onda är arbetslösheten. Nordiska rådet borde därför lyfta sysselsättningsproblematiken som en jämställdhetsfråga. Vi borde diskutera arbetsdelning och arbetstidsförkortning och driva försök med sex timmars arbetsdag i Norden, för arbete och ekonomiskt oberoende, för livskvalitet och ökad jämställdhet.

Margareta Israelsson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Jag vill börja med att tacka den norska statsministern för att han på ett utmärkt sätt gjorde också barnen synliga i det nordiska arbetet. Thorbjørn Jagland nämnde att resolutionen och slutsatserna från världs-kongressen i Stockholm i somras var någonting som Nordiska rådet skulle titta vidare på. Den frågan kommer vi att behandla i samband med ett förslag från Nordenutskottet i morgon. Jag finner skäl att återkomma till detta då.

I Norge har man sedan flera år en alldeles utmärkt barnbilaga till sin budget, där man pekar på hur medlen för barn fördelas. I Sverige har vi fått en något annorlunda variant av detta i år. Personligen föredrar jag den norska varianten om man vill visa vad man gör samlat, men jag tror att det egentligen finns skäl att göra en liknande sammanställning av hur det ser

ut på det nordiska planet. Vad har barnen i Norden för rättigheter? Hur behandlar vi olika frågor?

I närområdesutskottet har den socialdemokratiska gruppen föreslagit att vi skall göra en insats för att titta på barns förhållanden inom närområdet. Vi vill fokusera på de sociala aspekterna och välfärdens utveckling efter den ekonomiska omvälvningen. Hur ser egentligen barnens levnadsvillkor och rättigheter ut?

Det här stämmer mycket väl överens med den resolution som antogs vid den baltiska församlingens senaste möte, där det sägs: "Under utvecklingen till en fri marknadsekonomi har särskilda problem uppkommit, som rör möjligheterna att säkra barnets rättigheter."

Många organ ser nu behovet av att lyfta fram vad man gör och vad som gäller för barnen. Europarådet har givit ut en publikation över sina beslut på både parlamentariker- och ministerrådsnivå. Likaså finns en sammanställning över hur det ser ut i de olika EU-medlemsländerna.

Jag tror att vi på ett nordiskt plan mycket väl skulle kunna driva en linje för att hävda barnens rättigheter och ta initiativ för att detta också kommer upp på agendan på regeringskonferensen. Även en publikation om hur det egentligen ser ut på det här området också i de nordiska länderna tror jag skulle ha stort värde.

Jørgen Niclassen (konservativa gruppen, Ff): Fru Præsident! Nordisk Råds konstruktion bygger i dag på Præsidiet og de tre udvalg: Nordenudvalget, Europaudvalget og Nærområdeudvalget. Jeg finder den nye konstruktion og denne tredeling rimelig god. Den giver et tydeligt tegn om, at Nordisk Råd ønsker at åbne øjnene mod omverdenen, og det er godt at have åbne øjne udadtil.

Dog må man passe på, at man ikke glemmer sig selv, og dette fører til spørgsmålet: Hvad er Norden? I mange af samtalerne med repræsentanter for de nordiske lande har man en følelse af, at Norden kun er Skandinavien. Finland og Island får måske en sidebemærkning, mens de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland sjældent nævnes. Vi må slå fast, at der er otte lande i Norden og ikke fem, som mange talere har været inde på.

Nærområderne har høj prioritet i Nordisk Råd, og det fremgår også tydeligt af statsministerens redegørelse, hvor han nævner nærområderne adskillige gange. Med nærområderne mener han de baltiske lande, men jeg vil dog gøre opmærksom på, at hverken Grønland, Island eller Færøerne har de baltiske lande som naboer.

I Nordisk Råd prioriteres også arbejdet i Europa. Det er godt og opbyggende at satse internationalt i Nordisk Råd-sammenhæng, både i nærområderne og i Europa, men man bør være opmærksom på, at det kan gå ud over det indbyrdes nordiske arbejde, hvis dette tager overhånd. Vi ved jo, at man skal elske sin næste, men det er sket før, at én har elsket sin nabo så meget, at han har mistet både kone og børn. Lad ikke nordisk samarbejde

drukne i international søgen - lad os også koncentrere os om os selv, både de store og de små.

I nordisk samarbejde har Skandinavien både geografiske og sprogmæssige fordele. Her vil jeg fremhæve de vestnordiske lande, som ikke kun ligger geografisk langt fra det øvrige Norden, men også langt fra hinanden. Det skal derfor være mit ønske, at man i Nordisk Råd vil fremhæve og prioritere de vestnordiske lande højt. Det er også mit ønske, at Norden vil gå mod årtusindskiftet med et samarbejde mellem otte lande, der både udadtil og indadtil vil være opbyggende og styrkende for dets medlemmer.

Ragnhild Queseth Haarstad (mittengruppen, Sp): President! De alvorligste miljøproblemene for Norden finnes i våre nærområder. Jeg vil gjerne kommentere litt det statsminister Jagland sa om atomavfallsproblemene på Kola. Han sa at han nødig ville svartmale situasjonen, men at vi burde begynne å ta innover oss alvoret. Nå tror ikke jeg at det er mulig å male den situasjonen svartere enn den i virkeligheten er - tvert imot.

Atomtrusselen er overhengende, og miljøproblemene er enormt store i Nordvest-Russland. Det dreier seg om enorme mengder med radioaktivt avfall fra militær og sivil virksomhet som finnes spredt rundt omkring uten akseptable lagringsforhold. Det dreier seg om utrangerte atomubåter som venter på opphugging, og det dreier seg om atomkraftverk som helst burde vært stengt.

Opprensking og fjerning av radioaktivt avfall og kjernebrensel vil kreve enormt med ressurser. Problemene er så omfattende at Russland ikke har noen mulighet til å kunne klare dette alene.

Det er derfor, slik statsminister Jagland påpekte i sin tale, helt nødvendig med en aktiv medvirkning fra de nordiske land, fra europeiske og internasjonale finansinstitusjoner. Det trengs både lån og tilskudd. Det er grunn til å merke seg at USA allerede har påtatt seg store økonomiske forpliktelser til å medvirke til opprydding av atomavfallet, mens europeiske land ennå er noe nølende, til tross for at dette altså er en del av vårt nærområde.

Det haster med å komme i gang med konkrete opprenskingstiltak.

La meg få lov å nevne Kola-kraftverket, som Norge helst hadde sett hadde blitt stengt. Der er det nå planer om å bygge tre nye reaktorer, til 1,5 milliarder USD. Atomlobbyen i Russland er minst like sterk som atomlobbyen i andre deler av verden. De presser nå kraftig på for å få realisert dette prosjektet.

Da er det viktig å være klar over at det finnes alternativ - og langt billigere alternativ. Kola Vitenskapelige Senter i Apatitej, institutt for fysikk og teknologi, har nylig lagt fram en utredning som viser at vindkraftverk vil være et reelt alternativ til fortsatt satsing på atomkraft. Og det er et langt billigere alternativ enn fortsatt utbygging av atomkraftverk. Mitt spørsmål til statsministrene og til Nordisk Ministerråd er hva de kan bidra med for å

påvirke Russland til å velge den mest miljøvennlige løsningen for kraftbehovet i Murmansk.

La meg til slutt få lov å nevne et annet område som er meget bekymringsfullt, nemlig Majak-anleggene, reprosseseringsanleggene i Ural. Det er antakelig et av de mest radioaktivt forurensede områder i verden. Dit har radioaktivt avfall blitt sendt fra Russland og andre land for reprossesering, og det er planer om fortsatt å sende radioaktivt avfall dit. At situasjonen er dramatisk, forstår vi etter å ha lest i avisen forrige uke at direktøren ved Majak-verkene hadde begått selvmord fordi han ikke lenger klarte å ta ansvaret for situasjonen der.

Også på det området er det nødvendig at det settes inn tiltak for å se på hva som kan gjøres, og på hvilke andre måter det er mulig å ta vare på det radioaktive avfallet i tidligere Sovjetunionen.

Olof Johansson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Birthe Sörestedt (socialdemokratiska gruppen, s): Herr president! Människorna i Norden känner stor oro inför den ökande arbetslösheten och för krympande resurser. De ställer sig frågor som: Kan mina barn få barnomsorg och god utbildning? Kommer jag att få någon vård när jag blir sjuk? Räcker pengarna till min pension framöver? Arbetslösheten griper in i människors liv. Den påverkar inte enbart deras ekonomi utan hela deras sociala situation.

Många, kanske främst ungdomar som aldrig har kommit in på arbetsmarknaden, har tappat tron att samhället kan lösa uppgiften att ta hand om alla sina medborgare.

Arbetslöshet är en tragedi, ett slöseri med mänskliga resurser, och hela samhället påverkas.

Diskussionen om välfärdspolitiken pågår inte bara i de nordiska länderna utan också i Europa och i USA. Där har man valt andra modeller för sina välfärdssystem än vad vi gjort i Norden.

I den nordiska modellen är socialförsäkringarna knutna till individen, inte till arbetsplatsen eller familjen. Det innebär att både kvinnor och män kan vara ekonomiskt oberoende och att det lönar sig att arbeta oavsett kön. Vi har valt en generell välfärd där socialförsäkringarna ger standardtrygghet. Alla kan behålla en rimlig del av sin standard när det blir arbetslösa, sjuka, är föräldralediga eller går i pension. Det ökar solidariteten och sammanhållningen i samhället. I ett sådant försäkringssystem är alla med och betalar genom skatten, och alla får något tillbaka. Detta är väl förankrat hos medborgarna.

Till den generella välfärden hör också den offentliga servicen. Den bidrar till jämlikheten i samhället och det innebär att alla oavsett inkomst har råd att efterfråga utbildning, vård och omsorg.

Samhället har genomgått stora förändringar. Välfärdspolitiken kommer också fortsättningsvis att ställas inför nya prövningar. Vår uppgift måste vara att ge människor trygghet och tillförsikt inom framtiden. Att människor är trygga påverkar konsumtion och investeringar. Tryggheten lägger grunden för social stabilitet och individuell kreativitet.

Egentligen handlar det ytterst om vilket samhälle vi skall ha, hur vi vill forma framtiden. Det handlar om hur våra trygghetssystem och vår sociala service skall svara upp mot de mer långsiktiga förändringarna i samhället: den ökande internationaliseringen, framväxten av det mångkulturella samhället och informationsteknologins utveckling.

Då är det också naturligt att Nordiska rådet särskilt uppmärksammar dessa frågor. I nordenutskottet är välfärdsfrågorna ett prioriterat område.

Socialdemokraterna i Sverige har tvingats göra besparingar i socialförsäkringarna men i möjligaste mån förhindrat att skola, barnomsorg, sjukvård och äldreomsorg drabbas. Behoven inom dessa områden kommer att öka, och det blir vår utmaning i framtiden.

Den största utmaningen för oss är att få ner arbetslösheten. Inget land mår väl av en arbetslöshet på sådan nivå som vi har i dag. Därför vill vi lägga stora resurser på att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000 och bygga ett ekologiskt hållbart samhälle. Miljö och trygghet är starkt knutna till varandra.

Men det höjs röster i Sverige för sänkta skatter och för att mindre skall gå till det gemensamma. I stället skulle var och en köpa sin vård och omsorg och stå för sina egna trygghetssystem. En sådan politik tvingar fram otrygghet och ökar skillnaderna. Det är en politik som bygger på egoism, inte på solidaritet.

I en ny tid måste vi alltid pröva medlen, men målen står fast: att välfärdspolitiken skall omfatta alla.

Europaminister och nordisk samarbetsminister **Norrback** (SFP): Värderade president! Jag tycker att Birthe Sörestedts analys av den nordiska välfärdsmodellen var bra. Därför begärde jag ordet.

Jag tycker att den stora utmaningen för de nordiska länderna internt är att bevara den välfärdspolitiska modell, som vi har, i ett läge när vi inte har en ständig tillväxt i statens inkomster att räkna med. I dag är det så att alla nordiska länder utom Norge lånar pengar för att hålla välfärden på en nivå som vi inte har inkomster till. Min enkla filosofi är att den bästa socialpolitiken på sikt är att se till att vi minskar den statliga upplåningen. Det har också en generations- och jämlikhetsaspekt. Om vi inte minskar den statliga upplåningen är det våra barn och barnbarn som skall få betala vår oförmåga att sköta den offentliga sektorns ekonomi. Det strider, som jag ser det, mot etiken i den nordiska välfärdspolitiken.

Det första vi måste göra är att få slut på den statliga upplåningen och börja betala bort de skulder som vi har skaffat oss. Samtidigt som vi gör det får vi inte rasera den nordiska välfärdsmodellen, vars kärna Birthe

Sörestedt så bra redogjorde för. Den skall vi hålla kvar, men vi måste ibland sänka nivåer och göra ändringar, men jämställdheten mellan medborgarna måste bevaras. Det gäller också jämlikheten i relation till våra barn. Skall vi leva över våra tillgångar och låta våra barn betala det? Det är den stora utmaningen. Här hoppas jag att Nordiska rådet och socialministrarna tillsammans noggrant går igenom vilka strategier vi behöver för att klara den nordiska välfärdsmodellen. Konferensen i Reykjavik i somras var en bra upptakt, men bara en upptakt. Ännu återstår det oerhört mycket att göra på det här området.

Kulturminister **Claes Andersson**: Herr president! I och med den nya arbetsordningen ställs Nordiska rådet inför nya kulturella utmaningar. Massmedierna är centrala i kulturpolitiken och ministerrådet har de senaste åren satsat på åtgärder som stärker Norden som medieregion i Europa och i förhållande till den globala kulturindustrin. Nordiska Film- och TV-fonden är ett bra exempel på nordiskt samarbete inom detta område.

En av frågorna i samband med den digitala utvecklingen, den viktigaste, är hur de nya kanalerna skall få ett tillräckligt mångfaldigt kulturprogramutbud.

Det är en central mediepolitisk målsättning att bidra till att det produceras program på Nordens språk och med utgångspunkt i nordisk kultur. I Norden finns en tät infrastruktur, en teknologisk kompetens och en hög professionell nivå på aktörerna i mediebranschen. Detta talar klart för att de nordiska länderna gemensamt och genom olika påverkningskanaler i EU-systemet bör arbeta för att Unionen lägger större vikt vid innehållsproduktion i framtiden. Kostnaderna för multimedieprodukter kräver nordiska lösningar.

I en miljö där barn och unga är vana vid många medier och där ungdomskulturen har radikalt andra förebilder än föräldrarnas och lärarnas är det en viktig pedagogisk uppgift av stort format att utveckla en kritisk mediemedvetenhet. En annan uppgift är att lära sig använda medierna kreativt. Mediegiganterna kan utan större måtstånd organisera sig som de själv vill i ett moraliskt vakuum. Utmaningen är att skapa kritisk medvetenhet, att insistera på en mångfald som har principer och värden och att återuppväcka den moraliska diskussionen. Medierna kan inte hjärntvätta människor som har fasta egna uppfattningar, idéer och etiska principer.

Ministerrådet har prioriterat barn- och ungdomskulturen. För första gången har ministerrådet godtagit en tvärsektoriell handlingsplan. Ett kommande Norden, som gäller för åren 1996-2000. Utgångspunkt i handlingsplanen är barns och ungdomars aktiva deltagande och delaktighet i kultursamarbetet.

Inom kulturens område är Nordiska kulturfonden det kanske viktigaste instrumentet. Fondens verksamhet har den senaste tiden inte uppfyllt de krav som ställts på den beträffande prioriteringar och den folkliga förank-

ringen. Jag hoppas att fonden tar sig samman och intar en proaktiv roll i stället för den tidigare reaktiva.

Till slut vill jag påpeka att det språk som används i Nordiska rådets utredningar fortfarande lider av en viss överslätenhet och slapphet. Vi främjar, förstärker, fördjupar, utvidgar och fördelar resurser. Vi borde komma fram till ett språk som är klarare, tydligare och mera konkret.

Lisbeth Mikkelsen (Ungdomens Nordiska Råds representant): Hr. præsident, kære nordiske venner! Ungdommens Nordiske Råd har afholdt sit årlige møde i denne weekend. Vi var samlet omkring 50 personer fra alle de nordiske lande for at drøfte relevante politiske emner samt at forberede os til deltagelsen her i Nordisk Råd.

Særligt det sidste har vi forsøgt at opprioritere denne gang i et forsøg på dels at gøre Nordisk Råds session mere nærværende for Ungdommens Nordiske Råds deltagere og dels for at skabe bedre kontakter imellem partigrupperne i Nordisk Råd og ungdomsorganisationerne.

Det har derfor været glædeligt at opleve en stigende interesse fra både de nationale delegationer og partigrupper. Det er også i fremtiden nødvendigt at få mulighed for at sætte ungdomspolitiske spørgsmål på dagsordenen i Nordisk Råd. Dette vil samtidig øge unges interesse for Nordisk Råds arbejde generelt.

Jeg vil her kort præsentere en del af de politiske emner, som er indeholdt i det slutdokument, der blev vedtaget på vores møde. Delene i dokumentet er: arbejdsløshed, uddannelse og emnet racisme og diskrimination.

Særligt fokus blev der sat på ungdomsarbejdsløshed. Ungdomsarbejdsløsheden er et alvorligt problem både for den enkelte og for samfundet som sådant. Samfundet gør sig selv en bjørnetjeneste ved at henvise unge til langvarige ydelser i passivitet. Alle unge skal have mulighed for at få en uddannelse og et arbejde. Samfundet skal give en reel ret til uddannelse ved at skaffe det nødvendige antal uddannelses- og praktikpladser.

Det er et paradoks, at der findes masser af unge arbejdsløse i Norden, samtidig med at der findes mange uløste opgaver i samfundet. Opgaver, som er oplagte, er f.eks. pleje og omsorg samt opgaver inden for miljøsektoren. Det handler både om livskvalitet for det enkelte menneske, men også om frihed og mulighed for selv at bestemme.

Der skal skabes flere job i den private sektor. Især de små og mellemstore virksomheder bør tilgodeses. Det er vigtigt at opmuntre unge til at blive iværksættere.

Uddannelsespolitik var et andet emne, der blev diskuteret på Ungdommens Nordiske Råd. Vores udgangspunkt er, at alle unge har ret til en erhvervskompetencegivende uddannelse, og der bør derfor være gode muligheder for stipendier og for favorable låneordninger.

Endelig diskuterede Ungdommens Nordiske Råd emnet: racisme og diskrimination. Udgangspunktet for Nordens flygtninge- og indvand-

ringspolitik må være, at ethvert menneske har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed, uanset hvor på jorden det er født.

Intolerance, fremmedhad og racisme er en trussel mod samfundet, men selvfølgelig først og fremmest mod de enkelte mennesker, som risikerer at blive ramt.

Humanisme og næstekærlighed må styre asylpolitikken. Derfor må behandlinger af ansøgninger om asyl aldrig være præget af tilfældighed eller uvedkommende hensyn som f.eks. at tage hensyn til indenrigspolitiske forhold. Behandlinger af ansøgninger om asyl skal foregå så individuelt som muligt uden at begrænse asylsøgernes retssikkerhed. Visumtvang må ikke anvendes som et middel til at forhindre mennesker i at søge asyl.

En ny idé, som Ungdommens Nordisk Råd vil præsentere, er idéen om medborgervenner for asylansøgere. En medborgerven skal være en uvildig person uden for systemet og samtidig se til, at alt går rigtigt til, og hjælpe den fremmede til en succesfuld integration.

Det sidste, jeg vil nævne, er, at vi udover slutdokumentet samlet fra alle organisationerne i Ungdommens Nordiske Råd har vedtaget en udtalelse om energipolitik, som er som følger:

Ungdommens Nordiske Råd rekommanderer Nordisk Råd og de nordiske landes regeringer at samarbejde om områder som klimaspørgsmål i en debat om det nordiske energipolitiske samarbejde, at standse alle planer, som bryder med klimapolitikkens mål om lavere udslip af klimagasser, og det sidste at overveje at gennemføre miljømærkning af elektricitet.

Nu har jeg berettet en smule om de politiske emner, som Ungdommens Nordiske Råd har arbejdet med denne gang. Nu er det nødvendigt at få spredt de tanker og visioner, som Nordens politiske ungdomsorganisationer samlet har vedtaget.

Derfor opfordrer jeg de enkelte medlemmer af partigrupperne til at forholde sig til Ungdommens Nordiske Råds slutdokument, og jeg håber fortsat på en åben dialog imellem parlamentarikere og den nordiske ungdom.

Elver Jonsson (mittengruppen, fp): Nordiska rådet är en unik företeelse i världssamfundet. Det kan se mycket disparat ut med fem länder och tre självstyrande områden. Ändå måste vi konstatera att Norden är det mest homogena område utan överstatlighet som finns på världsatlasen. Tydligt är att vi av en rad omständigheter måste betrakta oss som privilegierade. Med det följer ett stort ansvar för Norden och dess folk, regeringar och parlament.

Aldrig mera krig! utropade hela världen efter andra världskrigets slut och vid FN:s tillblivelse. Ändå har det sedan dess varit hundratals konflikter och regelrätta krig. När vi nämner Afghanistan, Somalia, Nordirland och före detta Jugoslavien känner vi vånda och bedrövelse. Just nu är den kaotiska situationen i Centralafrika, särskilt i gränstrakterna mellan Rwanda och Zaire, det mest brännande och svåra problemet. Miljontals

människor är på flykt, och situationen kan kräva hundratusentals liv inom de närmaste dygnen, om inte situationen förändras och förbättras.

Världssamfundet har stora uppgifter, men också Norden har sin utmanande uppgift. Det gäller att varje nordiskt land tar ett större ansvar för flyktingvågen - den är ju förhållandevis begränsad när den når oss. Det andra som vi borde göra i Norden är att gemensamt diskutera oss samman och aktivera oss i ett generöst och värdigt flyktingmottagande. Den tredje uppgift som våra länder och Nordiska ministerrådet bör känna som ett huvudmål är att än mer aktivt verka för att undanröja skälen för att människor är på flykt.

Det finns knappast något så gränsöverskridande som miljöfaktorer. Luft och vatten är exempel på sådant som inte bryr sig om landgränser. En tydlig konflikt mellan miljö och ekonomisk vinning gäller planerna på oljeutvinning i Skagerrak. Det är ett stort miljöhot, inte minst mot den svenska västkusten. Det samråd som den nordiska miljökonventionen bjuder synes inte ha fullföljts. Därför är det viktigt att den planerade oljeletningen görs under säkra former och med inblandade länders samtycke.

Det som är mest akut vid en oljeutvinning nära kustområdena är att den äventyrar både fiskets kvalitet och fiskbestånden. Bara på västkusten i Sverige är drygt tusen fiskare berörda av Skagerrakfisket. Det är viktigt att underlag presenteras för konsekvenserna för yrkesfisket av en eventuell oljeutvinning. De flesta faktorer talar mot en oljeutvinning i Skagerrak. Därför behövs det ett kraftfullt handlande från berörda länder och Nordiska ministerrådet när det gäller miljö och fiske på den svenska västkusten. Konsekvenserna för fiskeflottan i området måste noggrant prövas. Detsamma gäller påverkan på näringsliv i kustbandet och konsekvenserna för kustboende och turism. Här finns både ett nationellt och ett nordiskt ansvar.

Herr President. Utmärkande för nordisk välfärd är hög levnadsstandard, god livskvalitet och social trygghet samt att den är generell och solidarisk. Solidariteten mellan generationerna kan dock sättas på hårda prov genom att dagens välfärd kan upprätthålls på bekostnad av kommande generationers välvärd. Våra system behöver förändras och utvecklas. Det var bra att Ole Norrback markerade att det måste finnas en balanspunkt i den svåra frågan.

Vid en jämförelse med omvärlden slås jag av två förhållanden. Det första är bristen på mångfald. Det finns en tendens att bygga storskaliga och enhetliga lösningar. Det andra är att ideella och frivilliga krafter svarar för en så liten del av välfärdssystemen i våra länder.

Jag tycker att det är bra att vi i Nordiska rådet uppmärksammar välfärdsfrågorna och ser på frågan om och hur nordisk välfärd fungerar. Jag tror att det finns delar i den som mycket väl skulle kunna bli en god "exportvara" till andra länder ute i Europa och i världen i övrigt.

Herr president! De nyckelord som bör vara ledstjärnor är: folklig förankring, närhet, mångfald och en god portion idealitet.

Handelsminister **Sydow**: Herr president! Det nordiska samarbetet har gått in i en ny fas. Vi ser det på de organisatoriska förändringarna i Nordiska rådet, koncentrationen av ämnen och de nya typerna av sessioner. Jag tycker att det är en bra utveckling. Jag tycker att Europasessionen i våras var spännande och ett steg i rätt riktning. Också inom det område som jag har ett ansvar för i Sveriges regering, handels-politiken, har det skett stora förändringar sedan de nordiska länderna senast valde hur de skulle ställa sig i sitt förhållande till den europeiska unionen.

Jag kan ge några exempel från vardagslivet - man hinner faktiskt ibland också med att ha ett vardagsliv. Hyllorna i våra livsledelsaffärer, både i Konsum och i Ica, har fått nya livsmdel från våra grannländer. Det är plättar och smörgåspålägg från Finland, dansk fläskfilet och inte minst norsk lax. Före EU-medlemskapet var våra gränser i princip stängda för handel med livsmedel, men efter det att Sverige och Finland blev medlemmar och EES-avtalet förnyades öppnades gränserna.

Det här är naturligtvis i de allra flesta fall bara positivt. Inte minst har det lett till en prispress. Det som händer är litet spännande. Jag minns en situation som var otänkbar för ett antal år sedan. Det var plötsligt omöjligt att få tag på färsk kyckling i Sverige. Svensk fågel ansågs under en tid vara garanterat salmonellafri, vilket gjorde att danska konsumenter ville ha färsk kyckling, och det gjorde i sin tur att vi blev utan kyckling.

Men det här innebär också att vi måste umgås på ett nytt sätt, och jag är inte säker på att vi är riktigt klara över det. Ett skarpare läge har inträtt, för att uttrycka det så. Den norske journalisten Per Nordrum har i Aftonposten skrivit: "Det har blivit färre illusioner på norsk sida efter de norsk-svenska samman-stötningarna om fisket och annat sedan Sverige tog plats runt bordet i EU-huvudstaden. Det kom, förunderligt nog, som en chock att Sverige är i Bryssel först och främst för att ta vara på sina egna intressen."

Ja, det är nog så att man när det gäller handel och investeringar främst ser till det egna samhällets och landets intresse. Vi har inte varit vana vid att ha den typen av konflikter mellan de nordiska länderna. Huvudsakligen har vi haft samarbete om saker som inte har varit konfliktartade.

I den här situationen är det alldeles nödvändigt att vi har ett väl utvecklat kontaktnät. Man skall förstå hur vi resonerar och man skall förstå varandras intressen. Det finns på den grundvalen ett ännu större behov av nordiskt samarbete än förr, men kanske organiserat på ett något annat sätt.

Jag är därför glad för att kunna säga att jag och Grete Knudsen, som sitter här i salen, har försökt att införa ett system för relationerna mellan Sverige och Norge där vi skall identifiera och lära oss vilka konflikter som ligger framför oss, förstå hur våra olika intressen ser ut och därigenom sakligt, med fakta, statistik osv. kunna identifiera om det är fråga om motsättningar och konflikter eller om det gäller frågor som skulle kunna lösas eller sådant som kan bero på att vi har olika kunskaper om samma förhållanden.

Hittills har detta kommit i gång och fungerar mellan Norge och Sverige, men jag hoppas att det skall kunna ha en framtid också i EU- och EES-relationerna, så att vi kan använda vår nordiska gemenskap för att förhindra att ekonomiska intressekonflikter tornar upp sig till större konflikter än vad som är rimligt.

Marianne Samuelsson (mittengruppen, mp): Herr president! Handelsministern tog upp en del frågor kring handeln med vår omvärld och de konsekvenser som EU-medlemskapet innebär för Sveriges handel med östsidan. Han nämnde de nya produkter som vi har fått i den svenska livsmedelshandeln, men nämnde inget om kostnaderna idag, nämligen att 75 procent av EUs budget går till jordbruket.

Jag skulle vilja ställa en fråga, vilka konsekvenser vi har fått för det svenska jordbruket. Sveriges andel av EU:s jordbruksbudget är i dag större i kronor räknat än hela den svenska biståndsbudgeten. Jag vill höra hur handelsministern tänker göra för att ändra det förhållandet, om han tänker göra någonting. De bilaterala handelsavtal som vi hade i Sverige om frihandel med de baltiska länderna försvann i och med EU, eftersom EU-länderna har gemensamma handelsavtal. Finns det några negativa konsekvenser i förhållandet till östländerna? Jag vet att detta har diskuterats inom EU, men jag vill veta om det har blivit bättre eller sämre än det var när vi hade bilaterala avtal.

Minister **Sydow**: Herr president! EU:s handel med jordbruksprodukter uppgår inte till 75 procent utan kanske till 60 procent, men det är mycket nog. Det är ett system som måste förändras.

Min bedömning är att de nordiska länderna kan göra rätt mycket inför den omförhandling som skall komma i gång 1997 kring jordbrukspolitiken i ett utvidgningsperspektiv.

Genom att vi har blivit medlemmar i EU har den mindre protektionistiska sidan av EU stärkts, men Tyskland går när det gäller jordbruksprodukter och livsmedel alltmer över till den protektionistiska sidan, och det gör att de krafterna har ett större utrymme än vad gäller industrivaror.

Vad beträffar de östeuropeiska länderna är det riktigt att vi inte har kunnat öppna gränserna för livsmedel så mycket som varit önskvärt, men vi arbetar även där för att så skall ske successivt inom ramen för associationsavtalen med dessa länder.

Marianne Samuelsson (mittengruppen, mp): Herr president! Är det inte något märkligt att man på svensk och nordisk sida säger att utvidgningen i öster är en prioriterad fråga, fastän man där inom EU inte kunnat åstadkomma ens sådana handelsavtal som vi hade med dessa länder? Tror man

verkligen att en sådan utvidgning kommer att ske, när man bjuder med armbågen?

Minister **Norrback**: Ärade president! EU har ingått mycket långtgående avtal med kandidatländerna, s.k. associationsavtal, och de är skapade för att öka handeln, göra handeln friare mellan de länder som vill bli medlemmar i EU och EU-länderna. I det avseendet har man skapat nya och bättre regler för en friare handel.

Lantbrukssektorn är fortfarande, på kandidatländernas önskemål också, slutna, alltså icke-öppna sektorer. Det beror också på att kandidatländerna själva omstrukturerar sitt eget lantbruk för att anpassa det, också produktionsvolymen, till en nivå som gör det möjligt att komma in i EU. Det är kanske orimligt att tänka sig att vi skulle ha en lantbruksproduktion i ett utvidgat EU som långt överstiger konsumtionen i Europa och att den dessutom skulle subventioneras mycket långt. Därför är det rimligt att anpassa produktionen också till konsumtionsnivån i Europa.

En annan sak är om vi kan få en global avsättning på livsmedelsprodukterna, men det har vi haft svårt att göra därför att det fortfarande är så dyrt att producera i Europa. När det gäller lantbruksproduktionen tycker jag att det är viktigt att se till klimatskillnader och att andra kostnadsskillnader elimineras genom stöd från EU i framtiden också. Detta för att vi, av säkerhetsskäl, skall kunna hålla livsmedelsproduktionen igång på hela EU-området, också i Sverige och Finland.

Generellt sett tycker jag dock inte att man kan säga att det har blivit svårare att handla med östländerna. Jag tycker att man kan säga precis tvärtom, att avtalen mellan EU och dessa länder har gjort det betydligt lättare att handla än vad det många gånger var under den kommunistiska tiden, då det det var helt andra bedömningar för handen än vad det är nu. Jag tycker att slutmålet att de skall bli medlemmar också syftar tilll att de skall bli en del av den gemensamma västeuropeiska marknaden och därmed också ha fördelar av det.

Valgerður Sverrisdóttir (mittengruppen, F): Det nordiske samarbejde er og forbliver en faktor i vort daglige liv i Norden. Det kan vi takke befolkningen i Norden for. Det er dem, som sørger for, at samarbejdet eksisterer og fortsat vil eksistere. Hvordan vi end omorganiserer Nordisk Råd, fortsætter de nordiske netværk at fungere på deres måde.

For os i Island er samarbejdet vigtigere end nogen sinde. Vi ser på det og betragter det som en stor støtte i en verden, hvor ændringer hurtigt finder sted. Det er forståeligt, at de lande, som for nylig blev medlemmer af EU, i begyndelsen er optaget af det. Danmark har været medlem af EU længe, men samtidig vist det nordiske samarbejde interesse og været villig til at anvende tid og penge for formålet med samarbejdet.

Naturligvis er det åbenlyst, at et øget nordisk medlemskab af EU skulle medføre ændringer i rådets organisation. Det er endnu for tidligt at bedømme, om den nye organisation fungerer godt eller ikke, men partipolitiseringen synes i hvert fald at være kommet i gang.

Nordisk Råd er begyndt at koncentrere sig om de nordiske nærområder. De baltiske lande har stort behov for hjælp og konsultation på alle områder. Det nordiske samarbejde har virkelig lagt ressourcer ind på dette, og der står meget tilbage, som skal gøres. Vi må imidlertid ikke glemme andre nærområder omkring os. Vestnorden er jo en del af Norden, men er faldet noget i skyggen den sidste tid. Dette område har en speciel kultur baseret på specielle livsforhold. Jeg vil gerne minde om, at ifølge rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" skulle det være en prioriteret opgave at knytte Vestnorden nærmere til det øvrige Norden. Ministerrådet bør kontinuerligt have vestnordiske spørgsmål på dagsordenen.

De nordiske huse i disse lande, Island, Færøerne og Grønland, er stadig af stor betydning. Disse huse spreder landets kultur til andre nordiske lande og almen nordisk kultur til lokalbefolkningen. Jeg hilser det fremkomne forslag om et nordisk kulturhus i New York velkomment. Det ville blive en naturlig fortsættelse af den nordiske kampagne "Scandinavia Today", som blev gennemført i USA for nogle år siden. At de nordiske lande tilsammen enes om et kulturhus i USA har utrolig stor betydning for vor kulturarv.

Härefter höll Valgerður Sverrisdóttir ett inlägg på isländska:

Hr. forseti! Ég mun ljúka máli mínu á íslensku. Eins og áður hefur komið fram, og nú í tilraunaskyni, er mikilvægt fyrir okkur Íslendinga að tala okkar eigið tungumál. Fyrir Íslendinga kostar það oft nokkra erfiðleika að vera virkur í norrænu samstarfi og nota erlent tungumál sem þó er okkur ekki sérlega tamt. Þó að danskan sé fyrsta erlenda tungumálið sem er kennt í íslenskum skólum þurfum við í raun að byrja að skilja þrjú erlend tungumál, dönsku, norsku og sænsku. Norræn tungumálastefna gengur út á það annarsvegar að Norðurlandabúar reyni að skilja hvors annars tungumál eins og hægt er og hins vegar að allir geti komið skoðunum sínum á framfæri í norrænu samstarfi án tillits til tungumálakunnáttu. Þess vegna fagna ég þessari tilraun með túlkun til og frá íslensku.

Valgerður Sverrisdóttirs isländska inlägg i svensk översättning:

Hr president! Jag kommer att hålla mina avslutningsord på isländska. Som tidigare visats, och nu på försök, är det viktigt för oss islänningar att tala vårt eget språk. Islänningar har ofta svårigheter med att vara aktiva i det nordiska samarbetet och använda ett främmande språk som vi inte är så vana vid. Även om danskan är vårt första utländska språk i skolan måste vi i själva verket börja med att förstå tre främmande språk danska, norska och svenska. Nordisk språkpolitik går på ena sidan ut på det att Nordborna försöker att förstå varandras språk så långt det går och å andra sidan att så många som möjligt skall kunna uttrycka sin uppfatttning i det nordiska samarbetet utan hänsyn till språkkunskaper. Därför välkomnar jag detta försök med tolkning till och från isländska.

Löv (mittengruppen, SFP): Herr president! Vi lever i en tid när en del av grunderna för den traditionella nordiska välfärden är i kris. Utan kontinuerlig ganska stor ekonomisk tillväxt måste det offentliga samhället överlåta en del av sina åtaganden åt medborgar-samhället. Det finns en stor styrka i frivilligarbetet och medborgarsamhällets dolda förmågor. Vi måste i denna tid satsa på att stärka medborgarfärdig-heterna. Det gäller kultur, utbildning, forskning, miljökunskap, språk mm., mycket av det som har varit traditionellt nordiskt arbete.

Alla bör ta ansvar i drogfrågor och barnskydd. En stärkt nordisk identitet, som skapas genom arbete i Nordiska Rådet, är en liten satsning med stor effekt för medborgarsamhället. En satsning som är mer viktig nu än någonsin tidigare för att stärka nationernas möjligheter att upprätthålla välfärden.

Jag hoppas att Nordiska rådets budget efter ett par år av minskning skall kunna stabiliseras och sedan växa. Vi har inte råd att förlora några av de medborgar-satsningar vi traditionellt värnat om. Nordiska rådets budget utgör ändå bara en bråkdel av nationernas budgeter.

Jag hade förmånen att nyligen delta i Nordens folkliga församling i Vasa och kunde se med vilken iver och kunskap de frivilliga organisationerna arbetar trots små resurser. Vi bör stöda den formen av nordiskt frivilligt samarbete och ta vara på allt vad dessa föreningar och människor kan ge.

Nordisk miljö- och energipolitik är en viktig dimension i det nordiska samarbetet. Nordiska produkter producerade med arbetskraft som åtnjuter social omsorg och arbetsskydd, nordiska produkter som produceras med miljövänlig metodik, kan få en stämpel som säljer väl på världsmarknaden, som säljer bättre än produkter producerade i nationer utan hänsyn till människorätt eller jordens atmosfär.

Jag hoppas att rädslan för förlorad konkurrensfördel inte förmörkar vårt förnuft att sträva till bl. a. samnordiska energilösningar. Varnande exempel finns. I Finland håller man på att ta bort koldioxidbeskattningen från elproduktionen för att förbättra industrins konkurrensförmåga. En öppen nonchalans mot Rio-konventionens intentioner! En samlad nordisk linje kan på detta område tvinga med Europas länder i en miljövänligare riktning. Nordisk blockbildning är en styrka oberoende av vilka arenor vi rör oss på.

Eirin Faldet (socialdemokratiska gruppen, A): President! Etter at både Sverige og Finland gikk med i EU, er det klart at det europeiske perspektivet i økende grad vil sette sitt preg på arbeidet i Nordisk Råd. Men det betyr ikke - slik noen synes å tro - at nordisk samarbeid vil handle mindre om nordiske forhold, eller at det vil få mindre betydning for vanlige kvinner og menn i de nordiske land. Tvert imot vil den europeiske dimensjon kunne være med på å vitalisere det nordiske samarbeidet. Europadimensjonen vil gi oss muligheter til å ta opp politiske saker som har større

betydning og relevans for Nordens innbyggere enn det arbeidet i Rådet har vært kjennetegnet ved de siste årene.

Hvorfor? Fordi politikk handler om styring, om meninger som ikke bare er til for sin egen skyld, men som kan gi konkrete resultater som betyr noe for folk flest. Og nettopp derfor er den europeiske tenkningen viktig, uansett om vi er medlemmer av EU eller ikke. Den er viktig fordi det gir oss større mulighet til å legge politiske føringer der makt ligger og beslutninger fattes.

Alle de nordiske land har i hele etterkrigstiden lagt stor vekt på å utvikle en najsonal politikk som sikrer levedyktige lokalsamfunn, spredt bosetting og likhet i velferdstilbudet over hele landet. Særlig Sverige, Finland og Norge har stått overfor mange av de samme utfordringene. Med Sverige og Finland som EU-medlemmer har muligheten åpnet seg for å trekke EU med i samarbeidet for å møte disse utfordingene.

For eksempel godkjente EU-kommisjonen senest nå i høst alle de seks INTERREG II-programmene hvor Norge er med. Dette betyr at 1,35 milliarder norske kroner settes inn i nærings- og distriktsutvikling på tvers av landegrensene i de skandinaviske land. Programmene blir utarbeidet i fellesskap av regionale representanter fra Norge, Sverige, Finland og Russland. Både planlegging og gjennomføring er forankret i de lokale politiske miljøene.

Hedmark og Värmland har i mange år hatt et samarbeid over landegrensene. Dette vil nå fortsette, det blir utvidet og forsterket på kommunikasjonsområdet, noe som er en forutsetning for næringsutvikling, verdiskaping og sysselsetting i disse grenseområdene.

På samme måten bidrar INTERREG til å styrke det nordiske grenseregionale samarbeidet og samarbeidet i områder som Barentsregionen, Nordsjøen og Østersjøen. Det er opp til den enkelte region å prioritere satsingsområder som er tilpasset lokale og regionale forhold og ønsker.

Men det er ikke bare pengene som gjør at INTERREG-programmene er viktige. Like viktig er det at vi gjennom disse programmene i stadig større grad ser bort fra landegrenser og satser på å utvikle de naturlige regionene som Barentsregionen, Nordkalotten og Midt-Skandinavia. Dette gir mulighet til en mer helhetlig og langsiktig tenkning. Det gir oss mulighet til å utvikle bærekraftige regioner og levedyktige lokalsamfunn. Det gir næringslivet mulighet til samarbeid og strategi. Det gir befolkningen mulighet til mer kontakt, økt kunnskapsutbytte og sterkere felles identitet på tvers av landegrenser.

På denne måten bidrar det europeiske samarbeidet gjennom EU og EØS til at vi kan forsterke det nordiske samarbeidet og oppnå konkrete goder til fordel for de som bor i disse områdene.

Liisa Hyssälä (mittengruppen, Kesk.): Värderade president! Det har visat sig att problemet med arbetslösheten är svårt att lösa i alla de nordiska länderna. Alla är eniga om att det behövs starkare åtgärder. De unga i

Norden som drabbas på ett helt annat sätt av arbetslösheten än den äldre generationen har kommit med ett radikalt program för sysselsättningspolitiken på 2000-talet. Där finns beröringspunkter med den arbetsreform som det finländska centerpartiet föreslagit. Poängen med arbetsreformen är att man skall förena företagarnas, de arbetslösas och löntagarnas intressen. I dag är situationen den att företagare inte på grund av skattekilar kan anställa nytt folk. Å andra sidan lönar det sig inte för den arbetslöse att åta sig kortare anställningar därför att hon eller han förlorar sin arbetslöshetsersättning. Löntagarna å andra sidan dignar under den ökande arbetsbördan och de höga skatterna. Vi måste börja tillämpa en sysselsättningsfrämjande skattepolitik som gynnar låg- och medelinkomsttagare. Den rådande inställningen hos korporationerna torpederar företagens och de anställdas strävanden efter ökad flexibilitet i arbetslivet. Detta gäller bl.a. lokala överenskommelser om arbetstider och andra arbetsvillkor.

Målsättningen med arbetsreformen är inte att öka otryggheten. Vissa minimumvillkor måste uppfyllas, och de gemensamma intressena måste kunna ses ur ett bredare perspektiv. Det enda sättet att vara flexibel i dag är att säga upp folk med hänvisning till ekonomiska problem i produktionen.

Innan vi är beredda till en gemensam penningunion eller ens till förhandlingar om att eventuellt övergå till en gemensam valuta får de nordiska länderna lösa den stora principiella frågan om arbetslösheten. Förhandlingsordningen utvecklades samnordiskt under den ekonomiska uppväxttiden. Nu när tiderna har ändrats borde vi också våga tillsammans ändra föråldrade system.

Diskussionen avslutades kl 10.45.

Statsministrarnas redogörelse (Dokument 3) lades därefter till handlingarna.

Protokoll

Andra mötet

Tisdagen den 12 november 1996 kl 14.00-19.20

Presidenter: Sten Svensson (1-), Kjellbjørg Lunde (1-), Dorte Bennedsen (2-8)

Dagordning

1. Udenrigs- og sikkerhedspolitisk redegørelse (*Dokument 4)* og debat incl. almen debat på Præsidiets, Nærområdeudvalgets og Europaudvalgets områder.

Närområdesutskottets saker

2. B 163/nær — Ministerrådsförslag om Samarbejdsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde 1997 til 2000
3. A 1107/nær — Medlemsförslag om baltisk-nordiskt Forum i ett av de baltiska länderna
4. A 1133/nær — Medlemsförslag om en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet
5. A 1135/nær — Medlemsforslag om forskning og utvikling av nye og fornybare energikilder

   Dokument 8: — Nordiska ministerrådets redogörelse för det nordiska energipolitiska samarbetet

   Avskrivning av följande rekommendationer:

   47/1992/när — Kärnsäkerhet i Nordområdena
   10/1993/när — Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina
   29/1993/när — Kontroll av kärnteknisk verksamhet
   30/1993/när — Säkerhet, energi och miljö
6. Avskrivning av följande rekommendationer och framställning:

   31/1992/när — Samarbete i det arktiska området
   11/1993/när — Finansiering för räddning av Östersjön
   17/1993/när — Handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden
   1/1994/när — Nordisk miljöstrategi 1994-1996 *(punkt 3)*
   2/1994/när — Behandling av miljöfarligt avfall
   3/1994/när — Redovisning av kärnavfallsprodukter
   4/1994/när — Miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 1-5, 8-10)*
   22/1994/när — Förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 1, 3)*

	24/1994/när	Migration under ordnade former
	26/1994/när	Riskkapitalfond för Baltikum
	12/1995/när	Nordisk sektorsintegrering av naturvård
	30/1995/när	Höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital
	31/1995/när	Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området
		Den nordiska miljöstrategin 1996-2000 (framställning 1/1996)

Europautskottets saker:

7.	A 1127/euro	Medlemsforslag om en koordineret nordisk beskæftigelsesstrategi
	A 1136/euro	Medlemsforslag om tiltag mod arbejdsløsheden
8.	Avskrivning av följande rekommendationer och framställning:	
	13/1993/euro	Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE
	26/1993/euro	Sysselsättning i Norden
	25/1994/euro	Handlingsplan för ökad sysselsättning
	20/1995/euro	Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet
		Höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital (framställning 2/1996)

1.
Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse (Dokument 4) och debatt, inklusive allmän debatt om presidiets, närområdesutskottets och europautskottets områden

Presidenten meddelade, att mötet inleds med en utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse och en allmän debatt om utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och om presidiets, närområdesutskottets och europautskottets sakområden. Efter den allmänna debatten går man över till de enskilda sakerna inom närområdesutskottets och europautskottets sakområden.

Utrikesminister **Tarja Halonen** (utrikesministrarnas talesman): Herr President! Vår geografiska position i norra Europa och runt Östersjön ger oss en gemensam grund att bygga på. Vi står också politiskt nära varandra. Vi har kunnat arbeta för mänskliga rättigheter, demokrati och välfärdspolitik även i den internationella politiken.

Först några ord om det nordiska samarbetet och EU. Finlands ordförandeskap i det nordiska samarbetet började i ett intressant skede. Under det danska ordförandeskapet hade vi framgångsrikt börjat söka former för samarbetet inom EU-frågor. För mig var det viktigt att vi tillsammans skulle fortsätta att utveckla det här samarbetet.

I Bryssel består samarbetet i dag av ett aktivt utbyte av information mellan de nordiska EU- och EES-länderna. I den politiska dialogen mellan EU och EES-länderna har vi på både minister- och tjänstemannanivå kunnat ta upp viktiga aktuella frågor, som säkerhetsarkitekturen för Europa, Ryssland, ex-Jugoslavien och fredsprocessen i Mellanöstern, bara för att nämna några exempel.

I fråga om människorättssituationen i Myanmar och utredningarna av omständligheterna kring konsul Nichols död har vi samarbetat aktivt på ett nordiskt plan. Nu har också EU har nyligen lyckats ta en gemensam ståndpunkt i frågan.

EES-länderna har deltagit i EU-uttalanden. Ett positivt exempel på detta är att EES-länderna anslöt sig till EU:s gemensamma ståndpunkt i frågan om vapenexport till ex-Jugoslavien och Östra Timor.

De nordiska EU-länderna har en viktig uppgift i att inom den Europeiska Unionen upprätthålla intresset för dialogen med EES-länderna. Dessutom har vårt gemensamma arbete för att bevara den nordiska pass- och rörelsefriheten burit frukt i år i Schengenavtalsförhandlingarna.

I mars inleddes EU:s regeringskonferens i Turin i Italien. Tre målsättningar sattes upp för konferensen: "Medborgaren och unionen", "Effektiviteten och demokratin inom unionen" och "Unionens yttre åtgärder". Konferensen har framskridit på ett tillfredsställande sätt. Vid toppmötet i december kommer förslagen till en ny fördragstext för EU troligen att presenteras.

Inom det nordiska samarbetet har vi lagt stor vikt vid att upprätthålla nära kontakter i frågor som gäller konferensen.

Vi kan vara nöjda över att våra nordiska värden; öppenhet, jämlikhet, miljö och sysselsättning har fått ett bra fotfäste i konferensen. I Norden har vi redan länge sett hur öppenheten ökar medborgarnas tillit till och förståelse för statsmakten. Både Finland, Sverige och Danmark har därför under regeringskonferensen lagt fram textförslag till en artikel om offentlighetsprincipen i unionen.

De flesta medlemsländer ställer sig positiva till att jämställdheten mellan könen skall bli ett mål i EU-verksamheten. Det här gäller också en så kallad "positiv särbehandling", för att öka jämställdheten inom områden som traditionellt dominerats av endast det ena könet.

Alla EU:s femton medlemsländer har ställt sig bakom förslaget om att skriva in principen om en hållbar utveckling i EU:s grundfördrag. Miljöhänsyn kommer i framtiden allt mera att prägla verksamheten inom EU.

Beträffande den svåra frågan om arbetslösheten i Europa kan vi med tillfredsställelse konstatera att en majoritet av EU-länderna är färdiga att ta upp sysselsättningen som en punkt i EU:s fördragstext.

Kontakten mellan de nordiska länderna har varit viktig också när det gäller utvecklandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU.

Det nya Europa ställer krav på allt snabbare och effektivare beslutsfattande inom det här området. Likaså har behovet av fredsbevarande verksamhet, katastrofhjälp och krishantering ökat i vår världsdel.

För att ge unionen en möjlighet att i framtiden kunna agera effektivt inom de här områdena, tog Finland och Sverige i april ett gemensamt initiativ inom regeringskonferensen. Grundtanken är att EU skall få en större kapacitet till militär krishantering.

Så över till EU:s utvidgning och de baltiska länderna. Ungefär sex månader efter regeringskonferensen, som enligt planerna skall avslutas under det nederländska ordförandeskapet i EU, har unionen planerat att inleda medlemsförhandlingarna med de nya ansökarländerna. Alla de nordiska EU-länderna har aktivt framhållit att förhandlingarna måste inledas samtidigt med alla ansökarländer. Det här är speciellt viktigt för de baltiska länderna och utvecklingen i hela Östersjöregionen.

Under hösten har vi följt med både presidentvalet i Estland och parlamentsvalet i Litauen. Det är uppmuntrande att märka att de baltiska staterna bygger vidare på sin tradition av demokrati och sakta men säkert intar sin plats i Europa. I samarbetet mellan våra länder har vi också kunnat arbeta för en större rörelsefrihet. Minoritets- och gränsproblem har gett upphov till friktion mellan de baltiska staterna och Ryssland. Vi hoppas att de här problemen snart skall kunna lösas. Vi har redan med tillfredsställelse lagt märke till de baltiska staternas strävan att förbättra förhållandena till minoriteterna.

I det nordiskt-baltiska samarbetet, s.k. 5+3, har strävan varit att stärka den baltiska suveräniteten. Den här formen av dialog mellan våra länder har varit lyckad och har haft en stor betydelse i skapandet av samarbete också mellan de baltiska länderna.

Ett exempel på att samarbetet fortsätter är anordnandet av en jämställdhetskonferens i Lettland nästa sommar.

Av avgörande betydelse för stabiliteten i vår världsdel är situationen i Ryssland. För vår region i norra Europa är det av största vikt att landet kan integreras i samarbetet i Europa. De nordiska länderna har arbetat intensivt för att förbättra kontakterna och bredda samarbetet både bilateralt och i internationella organisationer.

I framtiden är det viktigt att vi fortsätter stöda samarbetet med Ryssland både inom Europeiska Unionen, Europarådet och regionala organisationer som Östersjörådet och Barents råd.

I år har vi tagit ett stort steg framåt i utvecklandet av närområdessamarbetet. En nordisk närområdesstrategi godkändes i oktober av ministerrådet. Med sin alldeles speciella tyngd på befrämjandet av demokratin ger strategin en god bas för hur vi i framtiden skall koordinera vårt arbete i de gemensamma närområdena.

Statsministermötet i Visby gav Östersjörådet den höga politiska profil, som rådet behöver som verktyg för upprätthållandet av säkerhet och stabilitet i norra Europa.

Under det påföljande mötet i Kalmar, fick rådet ett konkret handlingsprogram med tre huvudområden: utvecklingen av demokrati och säkerhet i vidare bemärkelse, det ekonomiska samarbetet och miljöfrågorna.

Vid Visbymötet lade också EU-kommissionen fram sitt initiativ för Östersjöregionen. Det är viktigt att kommissionens initiativ kan ta konkreta former och att tillräckliga finansiella medel för samarbetet beviljas.

Östersjöns betydelse för norra Europa kan väl liknas vid Medelhavets för södra Europa, där EU engagerat sig starkt.

Initiativet till ett Arktiskt Råd har haft de nordiska ländernas stöd allt sedan det föreslogs år 1991.

Det är därför med glädje vi kan konstatera att deklarationen om rådets upprättande den 19 september undertecknades i Ottawa i Canada. Förutom de nordiska länderna finner vi bland rådets grundare också Canada, Ryssland och Förenta Staterna. Dessutom deltar tre takorganisationer för urbefolkningarna i det arktiska området.

Rådets verksamhet består av två samarbetsområden. För det första strategin för arktiskt miljöskydd, den så kallade Rovaniemi-processen, inledd år 1991. Rovaniemiprocessen skall nu smältas ihop med Arktiska Rådet till sommaren 1997.

För det andra består verksamheten i rådet av samarbete för en hållbar utveckling för regionen. Innehållet i det här samarbetet är ännu ett oskrivet blad.

Stora positiva förväntningar har vi också på Sverige som förra veckan vid Barentsrådets möte i Petroskoi 6.11. tog över ordförandeskapet i organisationen. Rådet står nu inför utmaningen att utveckla rambetingelserna för näringslivet och befrämja miljöpolitiken i området. En aktivering av EU-kommissionen är också viktig.

Vi har även andra ordförandeskap där vi kan förbättra våra möjligheter till samarbete.

Det nordiska stödet behövs också i arbetet för demokratisk säkerhet och mänskliga rättigheter. Finland har nyligen påbörjat sitt ordförandeskap i Europarådet. Vi försöker befrämja rådets samarbete med de nya medlemsländerna, bland annat Ryssland och Ukraina. Situationen i de baltiska staterna är speciellt viktig för de nordiska länderna. Vi vill också sträva efter att undvika dubbelt arbete mellan Europarådet och Europeiska Unionen och naturligtvis OSSE.

Danmark tar vid årsskiftet över ordförandeskapet i Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa, OSSE. Det här ger oss utmärkta möjligheter att befrämja samarbetet mellan OSSE och Europarådet.

Jag har ofta konstaterat att medan Europarådet befrämjar säkerheten genom förtroendeskapande åtgärder, hör konfliktförebyggande åtgärder till OSSE:s huvuduppgifter. Under det gångna året har OSSE spelat en viktigt roll i bland annat återuppbyggnaden av det forna Jugoslavien. Likaså har OSSE:s betydelse som diskussionsforum mellan stormakterna ytterligare stärkts.

I juni nästa år tar Danmark också över ordförandeskapet i Östersjörådet efter Lettland. Utmaningarna är också här stora i utvecklingen av det konkreta arbetet.

Jag skall kort beröra IFOR och det forna Jugoslavien. Beträffande det forna Jugoslavien kan vi konstatera att mycket redan har uppnåtts, men mycket återstår ännu att göra.

Den internationella närvaron i området kommer att behövas ännu i många år; vi står inför återuppbyggnad, utvecklandet av mänskliga rättigheter, återvändande flyktingar och utvecklandet av de gemensamma institutionerna i Bosnien-Hercegovina.

Valen i Bosnien-Hertzegovina den 14 september lyckades väl under de rådande förhållandena. Nu är det viktigt att också de uppskjutna lokalvalen kan hållas så fort de politiska förutsättningarna finns.

Den nordiska profilen har varit hög i återuppbyggnadsarbetet. EU:s specialsändebud, Carl Bildt, har gjort ett gott arbete.

Som en fortsättning på det lyckade samarbetet inom IFOR-operationen har de nordiska länderna konstaterat att de är redo att tillsammans delta i den fredsbevarande operationen i Bosnien efter det att IFOR mandatet löpt ut. En huvuduppgift för den operationen bör bli att säkra fredsprocessen och att stödja den nu allt viktigare civila delen av arbetet.

Norden har traditionellt stabila kontakter till Mellanöstern. I synnerhet Norge har hållit en hög profil i fredsprocessen i området.

Efter parlamentsvalet i Israel har fredsprocessen ändå framskridit långsamt. Många öppna frågor, så som Jerusalems ställning och det israeliska tillbakadragandet från staden Hebron, väntar ännu på sin lösning.

Alla försök till medling mellan parterna är nu välkomna. Det är viktigt att förbättra förtroendet mellan parterna och skapa ett positivt förhandlingspolitiskt klimat. Vid sidan av det amerikanska engagemanget har Europeiska unionen uttryckt sitt stöd för fredsprocessen och nu nyligen utsett ett sändebud för att representera unionen i frågan.

Till sist några ord om samarbetet inom Förenta Nationerna. Under sensommaren lyckades vi i Genève avsluta förhandlingarna om ett stoppavtal för kärnprov. Det är med glädje vi kan konstatera att det godkändes av generalkonferensen.

I Sydafrika hölls under året UNCTAD:s nionde konferens, under vilken organisationen och dess verksamhet förnyades. I juni sammankallades FN:s Habitat-konferens i Istanbul och nu i november samlas årets sista FN-konferens i Rom i form av World Food Summit, Livsmedelskonferensen.

Alla de här konferenserna har krävt ett nära samarbete mellan de nordiska länderna. Danmark, Sverige och Finland har sedan försökt anpassa de nordiska synpunkterna till den gemensamma EU-koordinationen. Vi har här funnit fungerande arbetsmetoder och de nordiska synpunkterna har blivit väl framförda både genom EU och i de nationella ställningstagandena.

Vår kanske största framgång i det gemensamma FN-arbetet är naturligtvis valet av Sverige till medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 1997

till 1998. Det nordiska samarbetet inför valet var intensivt och bar också frukt, och jag är säker på att det kan fortsätta där.

Presidenten meddelade att mötet kommer att fortsätta till kl 19.00. Presidenten uppmanade till korta och koncisa anföranden.

Stavad (socialdemokratiska gruppens talesman, S): Hr. Præsident! I den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd glæder vi os over, at det nordiske samarbejde kan spille en stadig større rolle. Vi har stadig vore traditionelle samarbejdsområder.

Når vi ser på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske, har det primært været i relation til FN og i den bløde sikkerhedspolitik. Men derudover har vi også ganske massivt udvidet det samarbejde, som vi har haft tradition for gennem en lang årrække. Det gælder hele Østersøsamarbejdet, det gælder det samarbejde, som vi har fået bygget op og er i gang med at bygge op på EU-området, og i det hele taget er det internationale - udenrigs- og sikkerhedspolitikken - placeret langt stærkere på Nordisk Råds dagsorden, end det var tidligere.

Hvis vi tager det traditionelle nordiske udenrigspolitiske samarbejdsområde, står vi med gode muligheder for det år, vi står over for. Sverige bliver medlem af Sikkerhedsrådet, og derigennem vil vi kunne få en nordisk, stærk platform under forudsætning af, at koordinationen og samtalerne de nordiske regeringer og de nordiske parlamenter imellem bliver prioriteret højt i alle vore lande. Danmark overtager formandskabet i OSCE, og også dér har vi stærke muligheder for at præge dagsordenen med nordiske synspunkter. Og såfremt synspunkterne er koordinerede, og vi står fælles om dem, står vi langt stærkere, end hvis vi står hver for sig.

Hvis jeg så må vende mig til de nye samarbejdsområder, havde vi her i denne sal i marts måned en konference som et nordisk opspil til den regeringskonference, som nu er i fuld gang. Vi havde sat en række nordiske temaer, som vi har prioriteret højt, på dagsordenen for konferencen i marts her i København. Det var temaerne beskæftigelse, miljø, åbenhed og demokrati og forbrugerpolitik. Jeg mener, vi kan glæde os over, når vi står her i dag og kan gøre lidt mellemstatus, at vore nordiske regeringer meget langt har levet op til de fælles mål, vi stillede op under konferencen her i København. Vi har set konkrete, præcise spørgsmål blive fulgt op, både med hensyn til beskæftigelse, miljø og åbenhed. Vi har også set forslag til traktatændringer omkring brugerpolitikken, og derfor er der grund til at sende det signal, at når vi i Norden sætter en dagsorden, har vi også muligheder for at kunne præge det europæiske samarbejde langt stærkere.

Jeg tror, de fleste af os har forventninger om, at de traktatændringsforslag, der er fremsat af de nordiske regeringer - Finland, Sverige og Danmark - vil være synlige på det endelige resultat, man når frem til. Så derfor ingen kritik af vore regeringer i så henseende.

Vi hørte jo i går under generaldebatten, at der var stor samstemmighed med hensyn til at rose vores samarbejde, og det mener jeg også der er god grund til. Men hvis ikke man også skulle bruge en anledning som denne til at spørge, hvor vi kan gøre det bedre, og hvor vi ikke har gjort det godt nok, mener jeg, at det ville være en risiko for det fremtidige samarbejde, og derfor vil jeg godt stille et par spørgsmål, som jeg håber, at vore ministre måske vil kommentere senere.

Vi stillede fælles mål op vedrørende beskæftigelse, miljø, åbenhed og demokrati, og vi har set gode forslag fra vore regeringer. Men vi, der har fulgt debatten tæt, må alligevel stille spørgsmålet: Har man talt tilstrækkeligt sammen vore regering-er imellem? Eller har optagetheden af at komme først med forslaget indimellem vægtet stærkere hos regeringerne end interessen for at få koordineret og sikret tilstrækkelig nordisk samklang i overensstemmelse med de meldinger, der blev givet - også fra regeringerne, også fra statsministrene - tilbage i marts her i København? Det mener jeg er et spørgsmål, vi kan stille, både når det gælder miljø, beskæftigelse, åbenhed og demokrati.

Med hensyn til det forbrugerpolitiske vil jeg godt stille spørgsmålet, om man i vore tre EU-landes regeringer er overbevist om, at de ændringer, der ligger til behandling nu, i alle henseender er tilstrækkelige. Jeg har en lille tvivl om, hvorvidt vi får løst de forbrugerpolitiske problemer, vi har, med det, der vedtages efter reglerne i det indre marked. Det er jo dér, vi har haft problemerne, og det er ikke et specielt EU-landeproblem. Det er et problem, der er fuldt ud lige så aktuelt for vore EØS-lande, for når noget er vedtaget under reglerne for det indre marked, skal det også implementeres i vore EØS-lande. Det håber jeg at vi får en replik til fra vore ministre.

Jeg kan heller ikke lade være med at spørge, når vi i det nye nummer af »Politik i Norden« kan læse på forsiden, at den finske europaminister, der også er nordisk samordningsminister, kan rette en kritik som den, man kan se her, og i øvrigt med støtte fra Nordisk Råds præsident: Er det udtryk for, at koordinationen, også med hensyn til Østersøområdet, er god nok? Jeg forsøger ikke her at stå frem og sige, at nogle er gode, og andre er mindre gode. Det, jeg mener er vores fælles ærinde og vores fælles opgave, er at holde hinanden fast på, at vi kun når de resultater, vi skal nå, og de mål, vi sætter i fællesskab, hvis det er sådan, at vi også holder hinanden op på, når vi svigter, og det skal altid gøres venskabeligt. Sådan læser jeg det, der står på forsiden af det ny blad: Hensigten er ikke at kritisere, men hensigten er at sige, at her er der noget, vi skal være bedre til at løfte i fællesskab.

Jeg synes også, det kunne være interessant under denne debat, at høre fra vore to EØS-regeringer og måske også fra de selvstyrende områder, om de har følt sig tilstrækkeligt med inde i den koordination, både når det gælder EU-området, men også andre ting, der grænser op hertil og måske er en afledet virkning af beslutninger, der træffes inden for EU. For stadig væk: Hvis det skal lykkes for os, lykkes det kun, når vi arbejder sammen, og kun, hvis vi er tilstrækkelig opmærksomme på de steder, hvor vi ikke

gør det godt nok, og tør sige det højt og ikke i al venskabelighed lader være med at sige ordene. Først da vil vi kunne sikre, at det nordiske samarbejde bliver endnu bedre. Det er der gode muligheder for, men det kræver en indsats af mange, både på regeringsbænkene og hos parlamentarikerne.

Bondevik (mittengruppen, KrF): President! Jeg synes det er bra at vi har fått mer utenrikspolitisk debatt i Nordisk Råd, og jeg regner med at det er en tendens som vil forsterkes.

Vi kan gjøre mer felles innenfor utenrikspolitikken enn det vi kanskje tidligere har vært klar over, men det er også enkelte områder hvor det er klare grenser, hvor vi har gått forskjellige veier. Vi har ulike sikkerhetspolitiske løsninger, og det må vi respektere. Vi har ulike forhold til EU - Den europeiske union - det må vi leve med. Men på tross av ulike tilknytninger til EU er alle fem nordiske land med i EØS. Jeg vil så spørre Europautvalgets formann: Hva mener han vi mer kan gjøre også innenfor rammen av Nordisk Råd for å koordinere oss når det gjelder felles utfordringer innenfor EØS, bl.a EU-direktiver som gjøres gjeldende i EØS-området?

Det er to andre oppgaver jeg tror vi kan gjøre mer for å løse i fellesskap: Det ene er fredsbevarende operasjoner, som vi har erfaring fra fra Bosnia, som den norske statsministeren nevnte i går. Hvordan ser Ole Stavad på muligheten for å utvikle dette på flere områder? Og det andre punktet er menneskerettighetene. Utenriksminister Halonen nevnte et visst felles engasjement i forhold til Burma. Men ligger det ikke til rette for at vi i Nordisk Råd kan gjøre mer i fellesskap når det gjelder kampen for menneskerettigheter i ulike deler av verden hvor den kampen i dag står?

Stavad (socialdemokratiska gruppen, S): Ja, nu står jeg ikke her i dag som ordførende for Europaudvalget , men for den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd.

Men alligevel vil jeg gerne prøve at svare Bondevik, for de områder, som Bondevik påpeger, er jeg fuldstændig enig i, er områder, hvor vi nordisk i øvrigt også har tradition for at samarbejde. Og alle de steder, hvor vi kan påpege, at dette samarbejde ikke er tilstrækkeligt intens, eller at koordineringen ikke fungerer, så bør vi selvfølgelig tage det op både i vore udvalg, og hvor vi i øvrigt mødes i Nordisk Råds sammenhæng.

Jeg tror, at Bondevik har ret i, at på områder som menneskerettigheder kunne der være behov for også en større parlamentarisk diskussion. Vi har jo just hørt under høringen i Landstingssalen, at vore udenrigsministre mødes i hvert fald tre gange om året, hvor de har menneskerettighederne på dagsordenen. Spørgsmålet er, om det ikke er os parlamentarikere, der skylder noget mere der.

Inspireret af Bondevik har sagt her, er det noget, jeg synes, vi skal finde måder at følge op på, så vi også parlamentarisk kan få en større klarhed og

kan få nogle retningslinjer, som vi i fællesskab i forhold til de enkelte lande kan gå ud og forsvare. Det, tror jeg, er et rigtigt budskab.

Johan J. Jakobsen (mittengruppens talesman, Sp): Ærede president! Det er utvilsomt en styrke for det nordiske samarbeidet at Nordisk Råd nå kan diskutere både utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål som et viktig nordisk samarbeidsområde.

At en slik debatt var utenkelig så sent som på slutten av 1980-tallet, illustrerer på mange måter den raske utviklingen og de omfattende endringene som har skjedd i Europa på 1990-tallet, endringer som griper direkte inn i den nordiske politiske hverdag.

De nordiske land har valgt ulike sikkerhetspolitiske løsninger. De nordiske land har også valgt ulike samarbeidsløsninger til Den europeiske union. Men behovet for nordisk samarbeid på disse områdene er ikke mindre av den grunn. Tvert om! Skal vi ta vare på det nordiske fellesskapet og føre videre den nordiske samar-beidsviljen innenfor rammen av ulike tilknytningsformer til f.eks. NATO og EU, krever det et forsterket og mer målrettet samarbeid mellom de nordiske land. Bare gjennom et tett samarbeid på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området kan vi hindre at Norden blir splittet opp. I Midtengruppen er vi tilfreds med at begge de aktuelle redegjørelsene så sterkt understreker behovet for nordisk enhet.

At de nordiske land har valgt ulike tilknytningsformer til EU, setter selvsagt rammer for det nordiske samarbeidet. "Mange av de sakene som tidligere stod på den nordiske dagsordenen, sorterer nå under EU/EØS-paraplyen", for å sitere fra statsminister Jaglands redegjørelse i går.

Men det blir allikevel viktig for de nordiske land og de selvstyrende områdene å utnytte de muligheter denne situasjonen innbyr til: De nordiske land som har valgt å stå utenfor unionen, kan via nordiske samarbeidsfora komme i inngrep med EU's beslutningsprosesser på de områder hvor EU's direktiver og andre vedtak gjennom EØS-avtalen forplikter også ikke-medlemsland.

På den annen side kan de nordiske EU-land fremme fellesnordiske synspunkter i internasjonale fora gjennom de land som ikke er EU-medlemmer, og som heller ikke er bundet av EU-beslutninger som forutsetter felles opptreden utad.

Også lovgivningssamarbeidet peker seg ut som et fellesnordisk interessefelt. Når først EU's rettsakter som angår det indre marked, skal inkorporeres i de nordiske lands lovgivning, er det viktig at det skjer på en måte som sikrer størst mulig likhet i utformingen av nasjonale lover og regler.

Redegjørelsene fra statsministrene og utenriksministrene hadde ett felles utgangspunkt: de dramatiske politiske omveltningene i Europa på 1990-tallet. Noe av det mest interessante og jeg vil si det mest oppmuntrende som har skjedd på 1990, er NATOs rolleskifte, som er en direkte konsekvens av murens fall og avviklingen av den kalde krigen. Eller som statsminister Jagland sa i sin redegjø-relse i går: "NATO spiller i dag

rollen som freds- og samarbeidsbygger." Den NATO-ledede IFOR-operasjonen i Bosnia er et iøynefallende eksempel på hvordan en forsvarsallianse kan bidra både til å bevare freden og til å fremme samarbeidsløsninger i aktuelle konfliktområder.

NATO har fattet en prinsippbeslutning om å utvide alliansen østover. Dette er et sakskompleks som ikke bare vedrører de tre nordiske NATO-land, hele Norden blir i større eller mindre grad berørt av NATOs utvidelse - kort og godt fordi denne prosessen kommer til å påvirke den sikkerhetspolitiske situasjonen i hele Europa.

Islands utenriksminister Halldòr Àsgrimsson sa i et foredrag i Oslo nylig at Island støtter det han kalte en "gjennomtenkt" og "forsiktig" utvidelse av alliansen. Han advarte mot forhastede beslutninger og understreket av utvidelsen er en prosess som må tas meget alvorlig. Midtengruppen i Nordisk Råd stiller seg bak den islandske utenriksministerens mål og forutsetninger for en NATO-utvidelse: Utvidelsen av alliansen østover må "bidra til økt stabilitet og sikkerhet i Europa",og en må for all del unngå "nye delelinjer i Europa".

De nordiske land må se det som en viktig oppgave å bidra til å ivareta de baltiske lands legitime sikkerhetsinteresser. Gjennom samarbeid innen rammen av Partnerskap for fred må en sørge for at utvidelsesprosessen skjer på en måte som ikke skaper frykt for at de baltiske land igjen skal få status som randstater i forhold til den store nabo i øst.

Russland må kort og godt integreres i et forpliktende samarbeid som sikrer at en utvidelse av NATO gir økt stabilitet og sikkerhet. Alle euro-atlantiske og regionale samarbeidsorganer må utnyttes med dette for øye.

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa - OSSE - er i dag et hovedforum for å knytte demokrati og menneskerettigheter til de politiske, økonomiske og militære sider av sikkerhetspolitikken. Dette er en side ved utformingen av en kooperativ sikkerhetsordning for Europa som må oppgraderes.

I varierende grad har de nordiske land vært pådrivere i arbeidet for å gi OSSE en mer sentral plass i demokratibyggingen og utformingen av en ny sikkerhetsmodell for Europa. De nordiske land bør nå, mer samlet enn tidligere, gå inn for å styrke OSSE som et operativt verktøy for avspenning og konfliktløsning, og etablere et tettere samarbeid mellom NATO og OSSE, slik alliansen har som mål. På de fleste områder setter EU- og EØS-avtalene trangere rammer for det nordiske samarbeidet. Derfor er det gledelig å kunne registrere at på ett viktig område har det nordiske samarbeidet fått en ny giv. Jeg tenker her på det forsvarspolitiske samarbeidet, som i dag framstår som det mest framgangsrike og målrettede nordiske samarbeidsområdet. Og det interessante er at dette samarbeidet også inkluderer de baltiske land, som derved trekkes med i et nytt og spennende samarbeidsfelt.

I en tid da mange etterlyser konkrete og målbare resultater av det "nyorienterte" nordiske samarbeidet, er det positivt å kunne vise til det forsvarspolitiske samarbeidet, som ikke bare er interessant fra en nordisk

synsvinkel, men som også følger opp forventningene om et utvidet samarbeid med våre nærområder.

Under den sikkerhetspolitiske debatten i Kuopio for et år siden ble det fra Midtengruppens side slått til lyd for etableringen av en felles nordisk fredsstyrke som på kort varsel kan stilles til FN's tjeneste. En slik nordisk beredskapsstyrke eller utrykningsstyrke ville være et viktig fredsbevarende initiativ og samtidig gi det nordiske samarbeidet en ny og framtidsrettet dimensjon.

Europa er i forvandling. De dramatiske omveltningene på overgangen til 1990-tallet representerer starten på en prosess som fortsatt er i utvikling.

Ved tusenårsskiftet vil det etter alle solemerker skje omfattende endringer i de europeiske samarbeidsstrukturer. De nordiske land har valgt ulike samarbeidsløsninger ut fra egne selvstendige valg. Den samme rett til selvstendige valg, uten påtrykk utenfra, må vi også innvilge de nye demokratiene, som har startet på en vanskelig vei for å kunne bli fullverdige og demokratiske samarbeidsaktører i det internasjonale samfunn.

Jan Petersen (konservativa gruppen, H): Det er et spørsmål til avklaring. Jeg merket meg det Jakobsen sa om NATO-utvidelsen og det standpunktet han gav på vegne av Midtengruppen. Det er, for å si det litt forsiktig, ikke det mest konkrete standpunktet jeg har hørt. Jeg vil derfor gjerne teste hva han mener om NATO-utvidelsen. Nå har president Clinton gitt uttrykk for at NATO bør utvides i 1999. Derfor er spørsmålet om han er enig eller uenig i den målsettingen som er satt opp. Det er jo nettopp den målsettingen som landene nå må ta stilling til i det toppmøtet som NATO skal holde om utvidelses-spørsmålene.

Johan J. Jakobsen (mittengruppen, Sp): Det er ingen tvil om at de nordiske NATO-land som er representert i Midten-gruppen, også støtter prinsippvedtaket om en utvidelse av NATO østover. Men Midtengruppen - og jeg snakker her også på vegne av det parti jeg representerer i Midtengruppen - har advart mot å forsere denne meget kompliserte og vanskelige prosessen. En må sørge for at denne utvidelsesprosessen skjer på en slik måte at hovedsiktemålet kan opprettholdes, nemlig at en utvidelse skal føre til økt stabilitiet og økt sikkerhet, og at en for all del må unngå å få en ny delelinje i Europa.

Når jeg refererte til Islands utenriksminister, Halldór Ásgrímsson, var det fordi jeg mener den islandske utenriksminister hadde markert en meget nøktern holdning til nettopp det spørsmålet. Jeg mener det ikke er riktig slik det har vært antydet, at en bør sette nærmest en dato eller et bestemt år for en slik utvidelse. Det helt avgjørende for at denne utvidelsen skal lykkes slik at hovedhensikten med økt sikkerhet kan oppfylles, er at en kommer til forståelse med Russland på en slik måte at dette *ikke* fører til økt usikkerhet - tvert imot kan det i verste fall føre til økt spenning. Men

Senterpartiets og Midtengruppens holdning til utvidelsesspørsmålet er klart. Det tror jeg faktisk også Jan Petersen er fullstendig klar over.

Haarde (konservativa gruppens talesman, Sj): Debatten om utenriks- og sikkerhetssaker har vært et fast innslag i Nordisk Råds møter nå i noen år. Det er selvfølgelig til stor glede i rekken av begivenheter i vår verdensdel at det som tidligere var et tabu på Rådets møter, nå er en selvfølge. Jeg vil takke den finske utenriksministeren for hennes innholdsrike rapport her i dag, men jeg har ikke tenkt å gå nærmere inn på den her.

Jeg vil benytte anledningen først til å gratulere Sverige med sitt vel fortjente sete i FN´s sikkerhetsråd. Samtidig vil jeg uttrykke mitt håp om at de vil arbeide for et aktivt samarbeid mellom de nordiske land innenfor organisasjonen.

I Nordisk Råd kan vi nå ikke bare diskutere sikkerhetspolitikk. Rådet kan nå fremme sitt syn og komme med konkrete anbefalinger om tiltak til medlems-landenes regjeringer. Jeg mener at det er på tide at Rådet benytter seg av denne muligheten og kommer med klare politiske anbefalinger i de sikkerhetspolitiske saker som nå er de viktigste for oss selv og for våre naboer.

Den viktigste saken vi nå står fremfor når det gjelder sikkerhet i Norden og våre nærområder, er helt klart utvidelsen av NATO og en nærmere utdyping av alliansens rolle. De fleste land i Mellom- og Øst-Europa - tidligere medlemmer av Warszawapakten - er nå kommet til den konklusjon at deres sikkerhet blir best ivaretatt i et fellesskap blant de frie demokratiske nasjoner i NATO. Det samme gjelder de tre baltiske stater. Det er naturlig at alle de som står for nasjonal selvbestemmelsesrett, også støtter dette ønske. NATO-landene Danmark, Norge og Island har etter min mening et spesielt ansvar for å arbeide for at ønsket om medlemskap, til disse nå frie nasjoner, blir imøtekommet med en gang de oppfyller alle formelle og politiske forutsetninger. Samtidig må det selvfølgelig bli økt samarbeid med Russland på alle fronter, og russerne må forsikres om at samarbeidet innenfor NATO ikke innebærer noen trussel. NATO er en forsvars-allianse som har sikret freden i Europa i nesten et halvt århundre. Den vil ikke starte ufred verken med russerne eller andre nasjoner.

Noen er av den oppfatning at en utvidelse av NATO er unødvendig eller til og med farlig. En utvidelse kunne føre til at russerne ville føle seg både truet og nedverdiget. Jeg har en annen oppfatning. Riktignok kom de vestlige land som ideologiske vinnere ut av den kalde krigen, men skal ikke av den grunn ydmyke russerne. Tvert imot bør de vises full respekt og assisteres til å gjenopprette sin økonomi som kommunismen la i grus. Men vi kan ikke akseptere at Russland kan nedlegge veto angående skjebnen til sine naboer, store eller små. Ingen vestlig politiker kan tillate en slik russisk krenkelse av disse landenes frihet.

Det er en rik tradisjon innenfor NATO-alliansen å respektere medlemslandenes rettigheter og syn uansett størrelse. Dette har vi islendinger selv

erfart. Men de som yter mest og eventuelt ofrer mest i det forsvarssamarbeidet de har forpliktet seg til, må naturligvis bli hørt. USA er den ledende stat i denne sammenheng, og alle vet at USAs mening vil ha stor innflytelse når det gjelder en utvidelse av NATO. Det er allerede klart at USAs regjering åpner for medlemskap i organi-sasjonen til Polen, Tsjekkia og Ungarn, pluss eventuelt et land til fra samme område, men de er neppe villige til å gå videre i første omgang. Det er også mulig at det amerikanske senatet tilråder en mindre utvidelse - det vil vise seg.

Men dette syn forandrer ikke min mening om den rettighet de andre nasjonene har til medlemskap, så tidlig som mulig. Jeg mener at her i denne forsamling må vi gjøre alt vi kan for at det blir resultatet. Jeg minner om det som statsminister Rasmussen sa her i går, at det ikke kan bli snakk om to divisjoner verken i utvidelsesprosessen i EU eller NATOs aktiviteter - ikke to divisjoner, men alle i samme divisjon.

Nordisk Råds syn kan veie tungt og gi støtte til de NATO-land som har størst interesse i denne sammenheng. Samtidig gir vi viktig politisk støtte til de land som søker medlemskap, når vi legger frem våre anbefalinger.

Med utgangspunkt i dette har den konservative gruppe i rådet kommet med et medlemsforslag om sikkerhetspolitikken som Presidiet har arbeidet med, og som står på dagsordenen her i morgen. Forslaget inneholder bl.a. en tilrådning om NATO-medlemskap til de baltiske land. Samtidig anbefaler vi regjeringene i Sverige og Finland å utrede konsekvensene av en eventuell utvidelse av NATO for landenes sikkerhet.

Jeg tror dette forslaget markerer et tidsskifte, fordi her står folkevalgte representanter fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige sammen i viktige sikkerhetssaker og i forhold til NATOs rolle i Norden og nærområdene. Jeg kjenner ikke til at en slik konklusjon har blitt oppnådd før. Jeg forventer at forslaget får en saklig behandling, og at det får en klar støtte når det til slutt skal behandles her i Rådet.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppens talesman, SV): President! Flere talere har uttrykt glede over at vi har disse sikkerhetspolitiske debattene i Nordisk Råd, og jeg vil slutte meg til det.

Jeg vil i tillegg si at jeg er glad for at vi i venstresosialistisk gruppe nå ser ut til å ha fått gjennomslag for et par forslag vi har arbeidet for en god stund. Det gjelder bl.a. spørsmålet om å trekke forsvarsministrene inn i det nordiske samarbeidet, noe den norske statsministeren, Thorbjørn Jagland, som overtar formannskapet i Nordisk Ministerråd, la vekt på i sitt innlegg i går. Det er helt i tråd med forslag vi har fremmet fra venstresosialistisk gruppe tidligere.

I tillegg blir det, så vidt jeg skjønner, også arrangert en sikkerhetspolitisk konferanse senere, der det blir mulig å diskutere konkrete og til dels vanskelige spørsmål som det ikke har vært vanlig å diskutere i Nordisk Råd tidligere. Det viser at Nordisk Råd er i ferd med å tilpasse seg de forandringene som har skjedd i omgivelsene våre etter slutten på den kalde

krigen. Det har skjedd svært mye på dette området i Nordisk Råd på kort tid, og den prosessen må etter venstresosia-listisk gruppes mening fortsette. Det betyr at vi kan diskutere oss fram til enighet i mange spørsmål, men det betyr også at vi kan begynne å diskutere de forskjellene som fins mellom partigruppene når det gjelder helt sentrale spørsmål i våre forskjellige land.

Etter min oppfatning er den gruppen som virkelig skiller seg ut her i øyeblikket, den konservative, som jo ikke bare nå har gitt støtte til en utvidelse av NATO, men også fremmet et medlemsforslag som oppfordrer regjeringene i tre av de nordiske landene til å arbeide for en utvidelse av NATO mot øst, og også arbeide aktivt for å muliggjøre at de baltiske landene blir medlemmer i NATO.

Det er et noe underlig forslag.

For det første er det litt overraskende at alle de konservative partiene i Norden i den grad ønsker en styrking av NATO. Men det er jo også et forslag som bidrar til å splitte Norden. Det er ingen nordisk løsning å si at det viktigste vi kan gjøre er å arbeide for en utvidelse av et NATO hvor flere av de nordiske landene ikke er med. I stedet er utfordringen å arbeide for mer nordisk samarbeid i disse spørs-målene på tvers av de tradisjonelle blokkgrensene i Europa og ikke å forsterke de blokkgrensene som allerede fins.

Nå er det vanskelig å spå om fremtiden, ikke minst om europeiske sikkerhetsord-ninger. Men ut fra det vi vet i dag, vil jeg advare mot en utvidelse av NATO østover. Etter min mening er det flere grunner til at man ikke bør gjøre det. For det første gjelder det forholdet til Russland. Det helt sentrale spørsmålet i europeisk sikkerhetspolitikk er hvordan man integrerer Russland i felles løsninger som omfatter alle. Man kan ikke bygge varige sikkerhetsløsninger på at Russland er marginalisert og utenfor de viktigste arenaene for sikkerhetspolitisk debatt og sikkerhetspolitisk handling. Jeg syns ikke vi skal gi noe land vetorett. Det har jo vært diskutert om noen skal ha vetorett i denne prosessen. Selvfølgelig har man ikke det. Men man er nødt til å ta hensyn til en supermakt, en atommakt som Russland tross alt er, i disse spørsmålene.

For det andre setter jeg spørsmålstegn ved viljen til å gi reelle sikkerhetsgarantier til de nye landene som skal inn i NATO. Det er jo en lett sak å vedta at man skal åpne for flere medlemmer. Langt vanskeligere er det å garantere, f.eks. Polen, sikkerhet og være sikker på at Vesten er interessert i å øremerke nok soldater og nok penger til å stille opp når det virkelig gjelder. Og enda lenger øst er det enda mindre sannsynlig at man faktisk har en vilje til å gjøre dette når det virkelig gjelder. Ingen av oss har noen problemer med å støtte verken balternes løsrivelse fra Sovjetunionen eller deres rett til selvbestemmelse. Men det er ikke det det handler om. Dette handler om å øremerke soldater, øremerke store militære ressurser for innsats i et område som det heller ikke av geografiske grunner er spesielt lett å forsvare.

Sentralt i NATOs forsvarsstrategi står også bruk og trussel om bruk av atomvåpen. En sikkerhetsgaranti vil også måtte omfatte en atomstrategi. Det betyr at en utvidelse av den vestlige militæralliansen også innebærer en utvidelse av den amerikanske atomparaplyen i Europa lenger østover.

En tredje grunn til at en utvidelse er problematisk , er at det reiser spørsmålet om hvor Vest-Europas grense egentlig går. Sier man at Polen, Ungarn og Tsjekkia kan være medlemmer av NATO, men ingen andre, sier man samtidig at grensen mellom øst og vest i Europa går mellom Polen og Litauen, mellom Ungarn og Romania, mellom Tsjekkia og Slovakia. Og det kan være en langt farligere beslutning enn ikke å åpne for noen nye medlemmer i det hele tatt, fordi man mener at Europas sikkerhet totalt sett er best tjent ved at man ikke rører for mye ved disse ordingene.

Til slutt. Nå er det ingen enkel oppgave å skape sikkerhet og stabilitet i Europa. Selv hvis man lar være å utvide NATO, gir det ingen garantier for noen stabil utvikling. Men det jeg syns man heller burde konsentrere seg om, er å satse på å bruke også de nordiske landenes ressurser på å bruke eksisterende alleuropeiske samarbeidsordninger som inkluderer Russland, bruke kreftene på å bygge et tett partnerskap mellom Vest-Europa og Øst-Europa sånn at vi gjør forskjellen mellom de som er innenfor, og de som er utenfor NATO, mindre enn før, og ikke større enn før.

Og for det tredje å styrke det nordiske samarbeidet om forsvarspolitiske spørsmål, bl.a. følge opp Thorbjørn Jaglands ideer om nordiske fredsbevarende styrker. Jeg tror det er der vi har en rolle å spille i Norden, og ikke splitte Norden ved at noen av regjeringene skal kjempe for en utvidelse av NATO til Baltikum, mens andre regjeringer blir stående utenfor det sikkerhetspolitiske samarbeidet.

Haarde (konservativa gruppen, Sj): President! Det undrer meg i og for seg ikke at den venstresosialistiske gruppe har noen særmeninger når det gjelder NATO. Så vidt jeg kjenner til, har alle partiene i denne gruppen alltid vært imot alt som heter NATO eller vestlig forsvars-samarbeid. Så de har faktisk for lenge siden dømt seg selv ut av noen rasjonell debatt om dette temaet.

Når det gjelder vårt forslag, som er et konkret forslag om et konkret og meget aktuelt emne, undrer det meg at man sier at det er merkelig at det kommer et slikt forslag. Hvis man sier dette, har man ikke fulgt med utviklingen her i Nordisk Råd, hvor man nettopp har søkt å øke partipolitiseringen og forsøkt å få flere dagsaktuelle virkelige politiske temaer her til diskusjon og debatt. Dette emnet, utvidelsen av NATO, er, i motsetning til hva Paul Chaffey sa, nettopp et spørsmål om selvbestemmelsesrett. Disse landene skal ha samme rett som andre nasjoner til selv å bestemme hvilke organisasjoner de vil høre til, men selvfølgelig mot den bakgrunn og under den forutsetning at de oppfyller alle både politiske og andre formelle krav og vilkår som man må stille i denne situasjonen. Det er helt klart. Så kan man selvfølgelig diskutere tidspunktet, tekniske spørsmål osv. Og det er i

og for seg rett, som Paul Chaffey sa, at de baltiske landene kan være vanskelige å forsvare mot angrep fra øst. Men disse tingene kommer senere, etter at man har tatt en prinsippbeslutning om at NATO bør og kan utvides.

Presidenten erinrade om att repliker får omfatta en minut.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! For å ta det siste først: Jeg syns ikke det er noen god ide først å fatte en prinsippbeslutning om en utvidelse, og så etterpå finne ut om man er i stand til å gi sikkerhetsgarantier for disse landene. Det ville være en veldig farlig måte å gå fram på. Hvis man har tenkt å utvide med nye land, bør man først finne ut hvordan man har tenkt å gjøre dette konkret, og hva slags militære ressurser Vesten totalt er villig til å stille til disposisjon.

Når det gjelder hva man har ment før, syns jeg nok utgangspunktet bør være at alle partier skal være meningsberettiget i denne diskusjonen uansett. Og det er heller ikke riktig at alle partiene i den venstresocialistiske gruppen alltid har vært mot alt NATO har stått for. Så vidt jeg vet, er det sånn at både det norske og ett av de danske partiene i vår gruppe ikke er tilhenger av noen ensidig utmelding av våre land av alliansen. Så vi er i aller høyeste grad meningsberettiget om hvordan NATO bør utvikle seg i framtiden. En viktig faktor er landenes selvbestemmel-sesrett - til å bestemme selv hva de skal være med i og ikke være med i. Men i tillegg må de også være opptatt av Europas totale sikkerhet. Det er ikke bare sånn at vi skal overlate til hvert enkelt land å avgjøre hva som er best for dem, og hva som ikke passer.

Lennmarker (konservativa gruppen, m): Herr president! Jag tar den här repliken mot Paul Chaffey därför att han undrade om alla partier i den konservativa gruppen står bakom detta. Jag kan försäkra honom att det gör de. Det gäller inte minst moderata samlingspartiet.

Saken är den, att även vi som kommer från länder som inte är med i NATO uppskattar NATO:s mycket viktiga roll under hela det kalla krigets tid. Vi var själva i en situation där vi inte kunde gå med i NATO. Likväl såg vi det enorma värde som fanns i NATO för att säkra freden i västra Europa under ett halvt sekel.

Det som förvånar mig litet grand i Paul Chaffeys anförande är hans försök att skapa ett slags skiljelinje - om man får hårddra det ett slags Molotov - Ribbentrop-linje - bakom vilken man inte har rätt att komma med i de västliga strukturerna. Jag tror att det är viktigt att vi nu i den här debatten står upp bakom de principer som finns för det europeiska samarbetet. I de principerna finns det inget utrymme för sådana skiljelinjer.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! Jeg har ingenting imot at det blir fremmet sånne forslag, for da får vi jo anledning til å ta en politisk diskusjon om viktige spørsmål. Også partier i land som er utenfor NATO-samarbeidet - det gjelder land i Norden så vel som andre land i Europa - er selvfølgelig meningsberettiget i dette spørsmålet.

Men mitt enkle poeng i innlegget var at utvider man, så må det gå en grense et eller annet sted, ellers gjelder det alle land i verden. Men hvis ikke alle land i verden skal være med i denne alliansen, så må det gå en grense i øst et eller annet sted. Og når man lager den grensen, lager man altså en ny linje for hvor skillet mellom øst og vest i Europa går. Sier man at Polen, Ungarn og Tsjekkia kan være med, sier man samtidig at deres naboland ikke kan være med og må stå utenfor de sikkerhetsgarantiene som er gitt, og da tror jeg det er tryggere og bedre å si at man ikke utvider med noen nye land i det hele tatt.

Lennmarker (konservativa gruppen, m): Herr president! När vi diskuterar EU:s utvidgning tycker vi att de är väldigt viktigt att de europeiska länderna själva har rätten att ansöka om medlemskap. Det är inte upp till de befintliga medlemmarna att välja ut: Ni får komma med, men inte ni.

Det är naturligtvis svårt för mig att tala å Nato:s vägnar, eftersom jag kommer från ett land som inte är medlem i Nato, men jag tror att det vore mycket olyckligt om vi från de västeuropeiska strukturerna skulle börja väga olika länder fram och tillbaka. En sak är att väga dem mot rationella kriterier som krävs för medlemskap i olika organisationer. Börjar vi med geopolitiska resonemang, då mina vänner är vi tillbaka till hur det var i Europa för 60 - 70 år sedan. Det var en förfärlig tid, då man talade om inflytelsezoner, stormakters inflytelsesfärer och rätt att diktera villkoren för sina små grannländer. Det skall vi aldrig komma tillbaka till!

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Hanne Andersen ersätts av Hans-Pavia Rosing.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! Det siste er vi jo sannsynligvis helt enige om. Vi skal bort fra en situasjon der vi har en deling mellom øst og vest, og der vi har en deling mellom militærallianser. Men da er det jo underlig at det man gjør til hovedsaken, er å utvide en tradisjonell militærallianse med nye medlemmer - og særlig når det er partier i land som selv ikke er medlemmer av den militære alliansen, som er opptatt av at andre land bør bli med. Da syns jeg det virker litt underlig. Man er selvfølgelig meningsberettiget, men jeg syns det er litt underlig at

det svenske Moderata samlingspartiet er en pådriver for at de baltiske landene skal bli medlemmer i NATO.

Jeg tror også man ville reagert i for eksempel Norge hvis man prøvde å gjøre Nordisk Råd til en pådriver for at enkelte land skulle bli med i Den europeiske union. Jeg syns det er en måte å lage forslag og anbefalinger til regjeringene på, som jeg i hvert fall ikke vil anbefale Nordisk Råd å fatte noe vedtak ut fra. Men diskusjonen skal vi selvfølgelig ha.

Kirk (konservativa gruppen, KF): Hr. præsident. Jeg synes, at det vigtigste Paul Chaffey sagde var, at Paul Chaffey ikke var indstillet på at ville respektere folkenes selvbestemmelsesret. Det er faktisk kernen i det her.

Dengang Danmark blev medlem af NATO, var vi også under meget, meget stærkt pres fra Sovjetunionen. Jeg er i hvert fald glad for, at de andre Natolande på det tidspunkt respekterede det danske folks, den danske regerings beslutning, således at vi kunne blive medlem.

Det er klart, at man kan ikke lave en udvidelse med alle lande på én gang - Natostrukturen skal også kunne holde til det - men jeg synes, det er sørgeligt, at man her på Nordisk Råds møde skal høre, at man ikke vil respektere f.eks. det polske, det ungarnske og det tjekkiske folks selvbestemmelsesret, hvis de ønsker at blive medlemmer af NATO, og vi kan klare opgaven. Det synes jeg er kedeligt at høre.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! Man skal selvfølgelig være opptatt av hva disse landene selv vil, men det er en grov forenkling av denne situasjonen å si at det i ethvert tilfelle er landet selv som bestemmer om de kan være med i en internasjonal organisasjon eller ikke. Hvis Russland søkte om medlemskap i NATO, tror jeg mange ville se problemer med det. Jeg syns for så vidt det kunne være en god ide, for da ville man definitivt ha bygd ned øst/vest-skillet i Europa. Men de som tror på den tradisjonelle formen for militærallianse, vil ikke akseptere det, og vil ikke akseptere russisk selvbestemmelsesrett i det spørsmålet.

Og det er altså ikke bare sånn at hvert enkelt land kan avgjøre selv, det er også et spørsmål om hva de landene som av forskjellige grunner ikke får bli med, har av synspunkter på en utvidelse. Det kan ikke være sånn at det bare er søkerlandene som skal bestemme hvordan det sikkerhetspolitiske kartet i Europa skal se ut. Det må også være sånn at alle andre land kan ha et ord med i laget der.

Kirk (konservativa gruppen, KF): Hr. præsident! Det er jo meget normalt, at man prøver på at problematisere tingene på en sådan måde, at man faktisk ikke kan komme frem til sagens kerne. Det, der er sagens kerne, og det, vi skal tage stilling til i 1997, er, om NATO kan blive udvidet med Polen, Tjekkiet og Ungarn. Og det er et spørgsmål om de folks selvbestem-

melsesret, når de har søgt om optagelse, og så hjælper det ikke at begynde at problematisere tingene og sige: Hvad nu, hvis Rusland søgte om optagelse osv.?

NATO har jo ud over det at stå for en udvidelse jo også udvidet samarbejdet med alle de lande, som ikke er medlem af NATO, i form af Partnerskab for Fred. Så hele udviklingen går jo i retning af, at man får et tættere og tættere samarbejde med den militære organisation NATO. Men kernen i det her er, om man vil respektere et lands regering og befolkning, når det søger om medlemskab, og jeg forstår, at det vil Paul Chaffey ikke.

Chaffey (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! Jeg skjønner at Kent Kirk er opptatt av at land skal ha selvbestemmelsesrett, men det er altså han som skal bestemme hvilke land som skal ha selvbetemmelsesrett. Og da er vi kommet omtrent like langt.

Jeg tror at det som det eneste prinsippet - og særlig hvis det er det danske Konservatives syn på hvem som skal ha selvbestemmelsesrett - blir et noe tynt utgangspunkt når man skal gå inn i denne prosessen og avgjøre om NATO skal utvides, og eventuelt med hvilke land.

Det er altså konkret bl.a. spørsmål om de baltiske land, som ønsker å være medlemmer. Det vil igjen bety at den vestlige atomparaplyen og sikkerhets-garantiene må utvides til den russiske grense. Det er selvfølgelig et spørsmål om balternes rett til å bestemme. Men det er ikke bare det - det er også et spørsmål om hva slags innflytelse Russland skal ha, og om andre land i Vesten er interessert i å stille opp med de ressursene som trengs for å få dette til. Sverige og Finland er jo utenfor, så de vil ikke behøve å stille opp i det hele tatt, men kan bare kjempe for det teoretisk. Men de andre landene som er med i allliansen, må jo faktisk stille opp når det virkelig gjelder.

Utrikesminister **Lena Hjelm-Wallén**: Herr president! Först vill jag vända mig till Geir H. Haarde, som framförde en välgångsönskan med anledning av invalet av Sverige i säkerhetsrådet. Jag tackar för den. Det var en nordisk kandidatur som fick det här stora förtroendet i FN. Jag kan försäkra att vi på svensk sida kommer att samarbeta mycket nära med våra nordiska grannar.

Herr president! De senaste årens dynamiska säkerhetspolitiska förändringar har skapat nya möjligheter för det nordiska samarbetet också på utrikes- och säkerhetspolitikens område. Tidigare begränsningar har undanröjts. Den nya situationen har fört oss närmare i vårt samarbete med en fördjupad intressegemenskap och en tätare säkerhetspolitisk dialog. Det replikskifte som vi hörde för en stund sedan gav tydligt uttryck för detta.

Det är viktigt att slå fast respekten för varje lands rätt till ett eget säkerhetspolitiskt val, så länge det inte går ut över andra länder. Det är en självklarhet för oss i Norden. Men man kan samtidigt tycka att det är något

långtgående att just här, i Nordiska rådet, lägga fram ett medlemsförslag som direkt talar om att främja några länders Natoansökningar.

Herr president! Demokrati, säkerhet och välstånd i hela Östersjöregionen är ett primärt nordiskt och svenskt säkerhetspolitiskt intresse. Det är också av grundläggande betydelse för hela Europas säkerhet. Vi står nu inför ett antal viktiga beslut, som högst påtagligt berör de här intressena. Jag tänker då på den fortsatta processen att uppta nya medlemmar i den europeiska unionen - det är det viktigaste - men också Natos utvidgning.

Det är av avgörande betydelse att de här processerna inte leder till uppkomsten av nya skiljelinjer och att de baltiska ländernas säkerhet inte påverkas negativt. Framväxt av intressesfärer får inte tillåtas.

I hela vår region växer det fram samarbetsstrukturer på en mängd områden och många nivåer. Här krävs det ett kreativt deltagande, och jag tror vi kan åstadkomma detta kreativa deltagande.

Jag vill visa på sju vägar för att ytterligare förstärka samarbetet vad gäller regional säkerhet.

Först gäller det det bilaterala samarbetet, som syftar till att stärka och fördjupa reformprocessen vad gäller både demokratin och ekonomin i nordvästra Ryssland, Estland, Lettland, Litauen och Polen. För Sveriges del omfattar detta ungefär 1 miljard kronor per år.

Det andra är det regionala samarbetet i Östersjöområdet. Här spelar staternas Östersjöråd den centrala rollen, men det kompletteras av en mängd samarbetsstrukturer och nätverk.

För det tredje gäller utvidgningen. De fyra ansökarländernas anslutning tycker jag är den viktigaste åtgärden för att stärka säkerheten och samarbetet i Östersjöregionen. Vi anser att samtliga ansökarländer måste få påbörja medlemskapsförhandlingarna samtidigt. Hur de objektiva medlemskapskriterierna uppfylls får därefter fälla utslaget för själva inträdet i unionen. I den här processen har vi ett särskilt ansvar gentemot de baltiska länderna.

För det fjärde: ett breddat och fördjupat samarbete inom Partnerskap för fred, genom övningar, utbildning m.m. mellan Nato- och icke Natoländer är av stor säkerhetspolitisk betydelse. Det är vår ambition att aktivt bidra till en vidareutveckling av PFF-samarbetet, och det skall inkludera också praktiskt ryskt deltagande.

För det femte måste dialogen med Ryssland intensifieras både bilateralt och i internationella fora. Inte minst viktigt är att politiskt och ekonomiskt stärka EU:s partnerskap med Ryssland. Det gäller vidare ett utbyggt samarbete med nordvästra Ryssland och närområdet. Av särskild betydelse är dialogen och samarbetet mellan de baltiska länderna och Ryssland.

För det sjätte är ett bevarande och stärkande av det amerikanska engagemanget i Europa också viktigt för Östersjösamarbetet.

För det sjunde gäller det Barentssamarbetet. Den demokratiska omvandlingen i Ryssland har skapat unika möjligheter att återupprätta också det samarbetsmönstret. De allmänna målsättningar som präglar vårt arbete i Östersjöområdet gäller även i Barentsregionen. Båda syftar till att

riva murar och ersätta dem med fredligt samarbete. I Barentsområdet handlar det om gemensamt ansvarstagande vad gäller t.ex. miljö- och kärnsäkerhet men även för att utveckla den stora samarbetspotential som ligger i utbyte mellan människor och andra kontakter.

Herr president! I alla de här samarbetsstrukturerna, som är avgörande för utvecklingen i vår region, kommer det att vara av utomordentlig betydelse att vi står på stadig nordisk bas.

Lennmarker (konservativa gruppen, m): Herr president! Sveriges utrikesminister sade i en bisats att hon tyckte det var konstigt att medlemsförslaget med en uppmaning att se positivt på och arbeta för att de baltiska länderna kommer med i Nato låg i Nordiska rådet.

Jag menar att det är fel synsätt. Jag tycker att det är viktigt att vi använder Nordiska rådet för att diskutera säkerhetsfrågor. Man kan naturligtvis undra om Sverige skall diskutera detta, när vi inte är med i Nato, men jag menar att det är centralt för säkerheten i vårt område och i Europa som helhet att vi diskuterar detta öppet och rättframt, på samma sätt som det är naturligt att Norge och Island har synpunkter på EU och med full kraft och energi ger sig in på diskussion även om EU-frågor, eftersom EU har en avgörande betydelse för allas gemensamma utveckling och välfärd. Därför vill jag med all kraft hävda att det är riktigt och rätt att föra den diskussionen här.

Jag vill också erinra om att det som står i den konservativa motionen är sådant som en svensk statsminister har sagt i en baltisk huvudstad för inte länge sedan.

Minister **Lena Hjelm-Wallén**: Herr president! Som också andra talare före mig har sagt representerar den här debatten någonting nytt i Nordiska rådet. Vi är långt från det läge vi tidigare var i när vi nästan inte vågade röra vid utrikespolitiken. Som allra mest långtgående ser jag det konservativa förslaget om att direkt främja andra länders ansökningar om medlemskap i Nato.

Jag tycker att det är bra att detta diskuteras, för den diskussionen behövs, men jag var något förvånad över medlemsförslaget i just den här församlingen.

Stavad (socialdemokratiska gruppen, S): Mit spørgsmål grænser over til det foregående, for jeg kunne godt tænke mig at spørge den svenske udenrigsminster om, hvordan hun har det med at læse et medlemsforslag fremsat i Nordisk Råd af den konservative gruppe, som rummer medlemmer fra alle vore fem lande - hvoraf to ikke er medlem, og tre er medlem - herunder ministerens egen opposition, der så vidt jeg har forstået ikke har været specielt aktive, i hvert fald ikke for Moderaternes vedkommende,

for et svensk NATO-medlemskab i det hjemlige parlament. Det synes jeg ikke er helt uinteressant i forhold til, hvilke sager vi bør behandle og sætte højt på dags-ordenen - ikke et spørgsmål om debat, men et spørgsmål om rekommendationer.

Hvordan føles det som udenrigsminister at sidde i en nordisk forsamling, hvor de øvrige nordiske lande ligesom vil tage over, hvad der bør være den rigtige svenske udenrigspolitik og derunder også spørgsmålet om NATO-medlemskab?

Minister **Lena Hjelm-Wallén**: Herr president! Jag tycker det är bra att vi diskuterar säkerhetspolitik också här. Jag tror inte att de nordiska utrikesministrarna är ett dugg rädda för att frågan skall tas över. Vi välkomnar en bred diskussion.

Men sedan är det klart att Nordiska rådets talarstol kan användas för olika syften. Jag tror att det bakom den här frågan ligger inhemska politiska syften mer än någonting annat.

Udenrigsminister **Niels Helveg Petersen**: Det nordiske samarbejde forandrer sig. I dag sættes det nordiske samarbejde ind i en europæisk ramme i forhold til EU og i forhold til samarbejdet med Nordens nærområder, de baltiske lande, Østersøregionen, Barentsregionen og det arktiske område.

Vi ser en stigende tendens til regionalisering af det internationale samarbejde. I de nordiske lande har vi en lang erfaring med regionalt samarbejde. Vi har vigtige erfaringer at bringe med os ind i et Europa, som også er regionernes Europa.

Regionalt samarbejde er et vigtigt instrument i mødet med de udfordringer, vi står over for. Hvor sikkerhed under den kolde krig især rettede sig imod territorialt forsvar, ser vi i dag et nyt sikkerhedsbegreb. Politisk, økonomisk og social usikkerhed, miljønedbrydningen og etniske konflikter er eksempler på nye risici mod vores sikkerhed. Sådanne udfordringer kan ikke løses med militære midler eller med militære midler alene. De kræver samarbejde, tillidsskabelse og integration politisk, økonomisk og kulturelt.

Lad mig tage Østersøsamarbejdet som et eksempel: Norden og de baltiske lande, Polen, Tyskland og Rusland. Østersøregionen bliver på mange måder en prøvesag på det nye, åbne og samarbejdende Europa, på en ny sikkerhedsstruktur, for i Østersøregionen finder vi alle de forskellige sikkerhedsarrangementer til stede.

Vi har Natomedlemmer, vi har tidligere sovjetrepublikker, vi har alliancefri lande, vi har Rusland. Vi har en mulighed for at styrke et nært økonomisk samarbejde med vækst i handel og beskæftigelse, et stærkt miljøsamarbejde og nære kulturelle bånd.

Vi ser en tendens til at søge sikkerhed fremmet inden for multilaterale rammer. Vi har skabt et sikkerhedsnetværk mellem en række forskellige organisationer, et netværk baseret på fælles forpligtelse til parallelle politikker og principper om demokrati, menneskerettigheder, respekt for minoriteter, fredelig løsning af konflikter, samhandel og markedsøkonomi for at nævne nogle eksempler.

OSCE, som Danmark om kort tid overtager formandskabet for, giver os en god ramme for bred dialog om fælles sikkerhed og en ramme for integration af nye lande i samarbejdet.

En hovedprioritet for Danmark under formandskabet vil være at fastholde det grundlag, som OSCE hviler på, de forpligtelser, som landene har påtaget sig. Der må foregå en løbende overvågning af overholdelsen af disse forpligtelser samtidig med, at der gives aktiv støtte til løsning af konkrete problemer.

OSCE's sikkerhedsmodel vil være et centralt emne ved OSCE's møde i Lissabon i december og i øvrigt en hovedopgave for det danske formandskab i 1997. Med sikkerhedsmodellen ønsker vi en åben dialog om alle aspekter af sikkerhed, om alle europæiske landes sikkerhed.

Vi må udvikle og styrke de redskaber, vi råder over, til at forebygge konflikter, og samtidig må vi bevare organisationens smidighed og tilpasningsevne og udvikle et tættere samarbejde mellem de forskellige organisationer i Europa uden unødige overlapninger.

Jeg har nævnt Østersøsamarbejdet. Også her har Danmark et kommende formandskab fra juni næste år. En vigtig prioritet for det danske formandskab for Østersørådet bliver at sikre en stadig tættere tilknytning af EU til Østersø-regionen. Danmark vil også arbejde for at udvikle begrebet civil sikkerhed og et samarbejde herom. Vi arbejder tæt sammen med det nuværende lettiske formandskab for Østersørådet om disse spørgsmål.

Den Europæiske Union blev oprindelig skabt for at skabe øget sikkerhed gennem integration. Vi må fortsat arbejde for at styrke samarbejdet mellem EU og samarbejdslandene og for en udvidelse af EU med de central- og østeuropæiske lande og de baltiske lande.

Udvidelse er vigtig, udvidelse er central, for med den kommende udvidelse ændrer overskriften sig: Hvor vi tidligere sagde sikkerhed gennem integration, siger vi nu sikkerhed gennem udvidelse. Ikke mindst i vor del af Europa har vi mulighed for at understrege styrken i dette udgangspunkt.

Jeg vil også nævne samarbejdet med Rusland. Jeg er enig med Tarja Halonen i, at udviklingen i Rusland er af afgørende betydning for stabiliteten. Vi må sikre, at Rusland fortsat involveres i et tæt samarbejde med Europa, og at dette samar-bejde får konkret indhold. Internationalt samarbejde vil kunne medvirke til at styrke Ruslands egen sikkerhed og udvikling af velfærd og demokrati.

Jan Petersen (konservativa gruppen, H): Ærede president! Jeg synes denne debatten har fått en lovende begynnelse. Vi tar fatt i reelle utfordringer og helt konkrete problemer. Jeg synes det er interessant å registrere at det er et medlemsforslag som det har vært fokusert på i debatten, og ikke den redegjørelsen vi fikk fra utenriksministeren, som jo var en ganske vidtfavnende redegjørelse og en ganske vidtfavnende katalog.

Det medlemsforslaget som nå har stått i fokus, nemlig Den konservative gruppes forslag om utvidelse av NATO, er noe alle medlemspartiene står bak. Og det er jo slett ingen innenrikspolitiske begrunnelser bak et slikt standpunkt - snarere tvert imot, dette er en visjon, et ønske om å bidra til Europas sikkerhetsarkitektur, og det er et ønske om å komme de baltiske land i møte i et av deres viktigste anliggender. Når den svenske utenriksministeren altså har fått det for seg at det er en slags innenrikspolitisk begrunnelse, må jeg bare riste oppgitt på hodet. Jeg synes at en utenriksminister burde ha bedre argumenter enn akkurat dette.

Nå er det riktig, slik Paul Chaffey sier, at i denne debatten må alle ha anledning til å være med. Men det Paul Chaffey også må finne seg i høre, er jo at han i de aller fleste sikkerhetspolitiske spørsmål gjennom de siste år, simpelthen har tatt feil - og utviklingen har gått i annen retning. Og det er jo på bakgrunn av denne erfaringen vi også må vurdere Sosialistisk Venstrepartis innvendinger mot de konklusjonene som vi her har trukket. Jeg synes det er en underlig innvending at det ikke er mulig for enkelte land som ikke er medlem av NATO, å ha oppfatninger om hva NATO skal gjøre. Jeg trodde at nettopp noe av siktemålet med en utenrikspolitisk debatt her i rådet er å kunne utvide vår handlefrihet, kunne påvirke, kunne nå inn i nye fora, nye problemstillinger. Ja, det er nettopp det som ville være mitt argument for å si at jeg alltid vil kunne tale for at EU bør åpne seg for nye medlemmer, selv om Norge altså ikke er medlem av EU.

Nå er det ikke slik at Nordisk Råd vil kunne få noen førende rolle i denne debatten - det er det andre fora som vil få - men det vil være nødvendige og viktige supplementer. Og hvis det hadde vært politisk vilje i dette rådet, ville det vært mulig for meg som generalrapportør i Den nordatlantiske forsamling på rådssesjonen i neste uke å si at nå har de nordiske landene en politisk vilje når det gjelder de baltiske land. Det er imidlertid dessverre slik at når vi hører på Jakobsen, på Chaffey og andre, hører vi at noe av den politiske viljen mangler . Det synes jeg er leit. Det er endog så at Mittengruppen ikke kunne gå så langt som den norske utenriksminister, som jo har erklært at han er enig i det tidsperspektivet som president Clinton har trukket opp, hvor 1999 er utgangs-punktet.

Europaminister och nordisk samarbetsminister **Norrback**: Värderade president! Det är ingenting som hindrar grupper att ta initiativ och försöka styra debatten på ett visst område. Om vi skall diskutera hur säkerheten skall kunna stärkas i vår närmiljö kan vi inte bara diskutera Nato som den enda möjligheten.

Från finländsk sida tror vi att vi kan stärka säkerheten i vårt närområde genom att göra det möjligt för de baltiska länderna att bli medlemmar i EU så snart som möjligt. Det ökar säkerheten och är en klart framkomligare väg. Vi tror att det leder på kort sikt till den önskade stabilitet som vi är ute efter. Jag hoppas att debatten skall kunna breddas. Om vi skall föra en analytisk säkerhetspolitisk debatt, borde den gälla hur integrationen kan stärkas på alla områden, inte bara fixera vid Nato.

Jag är vän av integration. Jag tror att det är den bästa garanten för freden och stabiliteten i Europa. Då tycker jag inte att vi skall inskränka den till att enbart gälla Nato. En säkerhetspolitisk debatt borde börja med en preventiv diskussion. Debatten börjar i allmänhet när vi redan har en kris eller en risk för kris på bordet. Den säkerhetspolitiska debatten skall vara preventiv. Och den skall starta med EU.

Jan Petersen (konservativa gruppen, H): Nå håper jeg at et av de standpunktene som ble nevnt, nemlig ønsket om å utvide EU også til de baltiske land, er noe som hele Midten-gruppen står bak. Hvis det var det som lå i dette signalet, synes jeg det er et interessant og viktig poeng som da ble avklart.

Jeg er enig i dette, og jeg har på ingen måte noe ønske om å begrense debatten til NATO. Vi er nødt til å rykke frem på en bred front. Men NATO-debatten er der også, og den er viktig. Den er viktig fordi NATO nå snart nærmer seg et toppmøte hvor en del av beslutningene skal fattes, hvor spørsmålet om hvilke land man skal gå videre på, kommer til å være en av de viktige problemstillingene. Når vi vet at det er motforestillinger mot de baltiske land i deler av den vestlige alliansen, er det viktig at de nordiske land står opp og slåss, og står opp og har en dagsorden. Det er det denne debatten nå egentlig dreier seg om. Nå har Rådet en mulighet for å ha en innflytelse. Hvis man velger nå å ikke ta noe standpunkt og ikke uttrykke noen synspunkter, ja da kan jeg forsikre dere om at når NATO-parlamentarikerne møtes i neste uke, er det ikke et menneske som har hørt om Nordisk Råd. Nå har altså Nordisk Råd en sjanse til å uttrykke en form for politisk vilje.

Minister **Norrback**: Bäste ordförande! Jag tycker i allmänhet illa om debatter där jag tillskrivs åsikter som jag inte har. Skall vi diskutera hur vi kan stärka säkerheten skall vi åtmins-tone respektera varandras åsikter.

Jag tycker att det är viktigt att integrationen debatteras i hela dess vidd. Den skall breddas till att gälla EU. Vi kan öka säkerheten snabbare genom att påskynda EU-integrationen och genom en anslutning av de baltiska länderna tilL EU. Hur den säkerhetspolitiska strukturen i övrigt ändras beror på hur Europa förändras, hur Nato som organisation ändras och hur vi skall kunna stärka säkerheten i de militärpolitiska arrangemangen i vår närregion. Den debatten skall vi också föra. Men jag tycker att debatten i

det här rummet om den övriga integrationen inte är ägnad att öka säkerheten på kort sikt.

Jan Petersen (konservativa gruppen, H): Jeg er uten videre enig i at vi må forfølge EU-sporet, og vi må forfølge andre muligheter for å integrere de baltiske land. Men NATO-debatten er også en av de debattene. Nå er jo ikke en utvidelse av NATO til Baltikum noe som umiddelbart står på dagsordenen. Selve utvidelsen hittil har jo tatt meget lang tid, det er jo ganske mange år nå siden Warszawapakten ble oppløst. Og det vil være et begrenset antall land i første omgang. Men det som jeg tror er viktig, er at når man begynner med de konkrete skrittene, må man sørge for at noen taler de baltiske lands sak slik at også disse, når tiden kommer, kan bli medlem. Og det er i grunnen det som er vår oppgave. Jeg ser det på mange måter slik at vi står overfor et veiskille. Nå kan vi diskutere og ha debatter som ingen legger merke til, eller så kan debatten ende opp ikke i et vedtak, det er jeg klar over, men med at man sitter igjen med et inntrykk av at det er en viss form for politisk vilje i Rådet til å gjøre noe. Men kanskje det ikke er sånn at politisk vilje er det mest fremtredende ved Nordisk Råd.

Udenrigsminister og nordisk samarbejdsminister **Halldór Ásgrímsson**: Fru præsident! Jeg vil begynde med at takke den finske udenrigsminister for et godt og indholdsrigt indlæg i den udenrigspolitiske debat.

Nordens samarbejde er på realistisk vis blevet tilpasset de nye og ændrede forhold i vores verdensdel. Det tydeligste eksempel er naturligvis den vægt, den udenrigspolitiske debat tillægges i Nordisk Råd, som vi har hørt i denne session mere end nogen sinde før.

Men nordisk samarbejde i sig selv har altid haft en udenrigspolitisk side. Til trods for at udenrigs- og sikkerhedspolitik ikek var en del af den fællesnordiske agenda, bidrog det nordiske samarbejde i sig selv til en balanceret, afspændt og tillidsskabende sikkerhedspolitisk situation i Nordeuropa.

I de sidste måneder har det nordiske samarbejdes styrke markeret sig tydeligere. Nordiske landes udvidede internationale forpligtelser og et voksende internationalt samarbejde har tydeliggjort de nordiske landes særstilling i det internationale samfund og ført landene nærmere til hinanden.

Det centrale i det nordiske samarbejde er i virkeligheden de mangeartede forbindelser mellem personer fra forskellige områder i de nordiske samfund. Det har vist sig, at ændringer i enkelte nordiske landes eksterne forpligtelser ikke har haft stor indvirkning på forbindelser af denne art.

Det nordiske samarbejde drejer sig ikke kun om tilpasning til de ændrede forhold, der er en følge af Sveriges og Finlands indtræden i EU. Kontakten til vore naboer Rusland og Baltikum er nu af naturlige årsager

særdeles meget i fokus. Det centrale i dette samarbejde afspejles i den øgede vægt, der tillægges regionalt samarbejde inden for Østersørådet, Barentsrådet og nu for nylig i Arktisk Råd.

Der blev taget et vigtigt skridt den 19. september i efteråret, da Norden sammen med USA, Canada og Rusland undertegnede en konvention om etableringen af Arktisk Råd. Rådets primære opgave vedrører miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling, men det er klart, at landenes samarbejde ligeledes vil bidrage til øget stabilitet i regionen. Meget står på spil og er afhængigt af, at dette bliver vellykket, og at Arktisk Råd bliver den samlende ramme om nationernes samarbejde i Arktis. I den forbindelse er det vigtigt i fremtiden at knytte pålidelige bånd mellem Nordisk Ministerråd og Arktisk Råd samt at styrke det parlamentariske samarbejde i rådet.

Usikkerheden om den økonomiske og politiske udvikling i Rusland volder nogen bekymring. Norden har omfattende interesser at varetage i sine kontakter med Rusland. Det gælder ikke kun økonomiske og sikkerhedsmæssige interesser, men i lige så høj grad miljøspørgsmål og de russiske atomkraftværkers tilstand. Der er i løbet af kort tid opnået betydelige resultater i det regionale samarbejde inden for Østersørådet og Barentsrådet.

Under vort formandskab i EØS-delen af EFTA lægger vi i Island nu stor vægt på yderligere at styrke det politiske og faglige samråd mellem EFTA-landene i EØS og EU. EU's regeringskonference, hvor der vil blive truffet vigtige beslutninger om unionens fremtidige struktur, tiltrækker stor opmærksomhed. Resultaterne af regeringskonferencen vil direkte påvirke medlemslandene i EØS. Island og Norge har i øget omfang været deltagere i EU-oplæg og erklæringer i international sammenhæng. Det er desuden et påtrængende spørgsmål at styrke menings-udvekslinger om EU-anliggender og øge de nordiske landes indbyrdes samråd om disse anliggender her i Nordisk Råd.

De nordiske stater fik observatørstatus vedrørende Schengenaftalen fra og med 1. maj i år og bekræftede dermed i virkeligheden udvidelsen af den nordiske pasunion. EU-landene Danmark, Sverige og Finland bliver fuldgyldige medlemmer af aftalen, og der finder i øjeblikket forhandlinger sted med Island og Norge om, hvilken form samarbejdet med Schengenlandene vil få. Disse forhandlinger forløber planmæssigt.

Totalt ændrede præmisser inden for Europas sikkerheds- og forsvarspolitik og den forestående udformning af et nyt sikkerhedssystem har i de forløbne måneder afspejlet sig i et udvidet og tættere samarbejde mellem de nordiske lande på dette område. Med Sveriges og Finlands indtræden i Den Europæiske Union har de nordiske lande nu muligheden for øget kontakt inden for Den Vesteuropæiske Union som medlemsstater, som associerede medlemmer eller som observatører.

Sverige og Finland deltager også i øget omfang i NATO's Partnerskab for Fred. Denne udvikling har nu skabt forudsætninger for at tage sikkerheds- og forsvarsspørgsmål op til debat inden for Nordisk Råd.

Inden for NATO hersker der enighed om, at det er af afgørende betydning at imødekomme Rusland på konkret vis. En mulighed for at åbne dette kunne være en særlig traktat mellem Alliancen og Rusland, der ville styrke tilknytnings-forholdene og sikre stabiliteten mellem parterne. Det er samtidig nødvendigt at understrege samtlige landes, også de tre baltiske landes, ret til at vælge egne løsninger inden for sikkerheds- og forsvarspolitik.

Næste år bliver der i Island afholdt en historisk øvelse inden for NATO's Partnerskab for Fred. Øvelsen bliver den første af sin art, da der lægges hovedvægt på civilforsvar og træning i at reagere på naturkatastrofer i Island. Island lægger stor vægt på forberedelsen og gennemførelsen af denne øvelse og på den bredest mulige deltagelse.

Sveriges strålende indvalg i FN's sikkerhedsråd skaber nye muligheder for Norden med hensyn til forøget og mere målrettet indflydelse på det reformarbejde, der nu finder sted inden for FN. Samtidig ligger der i valget en opfordring til Norden om at styrke landenes nære samarbejde inden for FN og FN's underorganisationer.

Når alt kommer til alt, vil de ændrede forhold have positiv og styrket indflydelse på de nordiske landes samarbejde. Indbyrdes samarbejde, som bygges på slægtskab og fælles kulturarv, må ikke være så snæversynet og indholdsløst, at det ikke tåler ændringer af de enkelte medlemslandes ydre forpligtelser.

Kjellbjørg Lunde övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Anne Birgitte Lundholt (konservativa gruppen, KF): Præsident! Vi har fået et nyt emne i debatten her i Nordisk Råd. Et emne, som det virker som om, nogle er nervøse og bange for at tage fat på. Den udenrigs- og sikkerhedspolitiske debat har berettiget været præget af det forslag, som også kommer til debat i morgen, fra den konservative gruppe omkring de sikkerhedspolitiske spørgsmål og specielt vores opbakning til Baltikum.

Vi er blevet mødt af forbavselse og forskrækkelse ved et pressemøde blandt statsministrene i går, hvor den danske statsminister nærmest - ja, han kaldte forslaget ved nogle navne, der vel næsten ikke kan gentages fra denne talerstol, hverken når der er Nordisk Råd eller almindelig folketingsdebat. Jeg tager disse bemærkninger som værende en afsky ved, at Nordisk Råd i det hele taget må diskutere noget, der kan vække opmærksomhed, men som kan udfylde det nye formål, og at man fra både regeringernes side og også fra visse delegationers side anser Nordisk Råd som værende noget, der skal være uskadeligt og uinteressant.

Hvad er det, debatten bør dreje sig om, når det drejer sig om den sikkerhedspolitiske debat? Og hvad er det, der i virkeligheden ligger bag det forslag, der har præget debatten?

Det er den forpligtelse, som vi, de små nordiske lande, de små sprogområder, lande, der lægger vægt på suverænitet og selvbestemmelse, har til at bakke andre lande i vores nabolag op, når de kræver de samme rettigheder, den samme position.

I Norden og i Nordisk Råd har vi en helt særskilt forpligtelse over for landene rundt omkring Østersøen og specielt over for de baltiske lande. Om ikke de nordiske lande med tradition for demokrati, med traditioner som små lande, skulle være de første til at bakke op bag suveræne baltiske landes ønske om at træde ind i bl.a. NATO, hvem skulle så? Om ikke vi her i Nordisk Råd i en udenrigs- og sikkerhedspolitisk debat kunne enes om at bakke op bag suveræne, demokratiske landes ønske om at blive tilknyttet til den alliance, hvor de føler sig bedst hjemme, hvem skulle så?

Så jeg vil godt også opfordre til, at vi her tager disse nye punkter, vi har fået mulighed for at debattere i Nordisk Råd, alvorligt, tager vores opgaver alvorligt og ikke glemmer vennerne i Øst. Ikke glemmer vores opgave og forfalder til at diskutere brede, intetsigende temaer, som lyder pænt, når de siges fra talerstolen, men som ikke flytter noget som helst i den internationale debat.

Lad os tage fat på den reelle debat. Vi behøver ikke at begrænse os til at tage fat udelukkende på NATO-debatten, men vi kan ikke komme uden om NATO-debatten. Vi kan ikke komme uden om, at vi bliver nødt til at beskæftige os med, hvorledes vi som små demokratier kan bakke op bag vores baltiske naboer.

Jeg vil opfordre til, at man får den debat sat på dagsordenen og ikke tager afstand fra den på forhånd ved pressemøder, inden man overhovedet mødes i Nordisk Råd.

Stavad (socialdemokratiska gruppen, S): Indimellem kan man jo få en god pointe, hvis man tillægger sine politiske modstandere andre synspunkter, end de har, og det var det, jeg hørte ske i Anne Birgitte Lundholdts tale for et øjeblik siden. Jeg har under denne debat eller andre debatter ikke hørt en eneste afvise, at det er væsentlige spørgsmål, der er sat på dagsordenen med hensyn til det sikkerhedspolitiske, herunder også eventuelt NATO-medlemskab for forskellige lande.

Det, nogle af os, der har reageret imod, det er måden, den konservative gruppe har gjort det på. For det første kommer den meget sent, meget kort op til denne session, og derfor har jeg da også set i den betænkning, der ligger fra Præsidiet, at med tilslutning fra medlemmerne af den konservative gruppe siger man, at man ikke mener, at tidspunktet er til at tage stilling til de store, komplicerede problemstillinger, som medlemsforslaget tager op.

For det andet er det måden, man håndterer det på, hvor der stort set ligger - alt efter hvordan man nu læser det - en opfordring til Sverige og Finland om at gå ind og overveje sin egen tilknytning til NATO samt en

firkantet indstilling i forhold til de baltiske lande; fuldstændig unuanceret. Det er det, fru Anne Birgitte Lundholdt, der er problemstillingen.

Anne Birgitte Lundholt (konservativa gruppen, KF): Præsident! Jo, hr. Stavad, jeg har lyttet til, hvad der blev sagt, også fra hr. Stavads side før. Det bar helt tydeligt præg af, at hr. Ole Stavad enten ikke har læst forslaget eller ikke har ønsket at ville forstå forslagets indhold.

Hvad er det, vi siger i forslaget, hr. Ole Stavad, som i øvrigt er kommet i god tid til at kunne blive behandlet på denne session? Hvad er det, vi siger i forslaget? Vi siger, at vi nordiske lande, små demokratier, har pligten til, at vi ønsker, at vi skal være de første til at bakke op omkring suveræne staters egne ønsker for deres fremtid i den sikkerheds- og udenrigspolitiske stilling. Vi siger også, at vi gerne vil debattere det videre i form af en konference. Vi har forstået, at det er så det, vi kan komme til, og det kommer vi jo tilbage til i morgen. Det vil vi være glade for.

Og så vil vi håbe, at både Ole Stavad og andre, som har taget afstand fra forslaget stort set uden at læse det, når vi når til den konference, også tør tage stilling til vigtige spørgsmål i den forsvarspolitiske debat.

Stavad (socialdemokratiska gruppen, S): Jeg har indimellem været i tvivl om, om forslagsstillerne alle sammen har læst deres eget forslag. Hvis jeg må citere fra forslaget:

»Dersom NATO udgør kernen i en slig sikkerhedsordning, aktualiseres også spørgsmålet om svensk og finsk medlemskab af NATO.«

Og det slutter i øvrigt med at opfordre to specifikke nordiske lande til at gå i gang med nogle analyser af deres landes eget forhold i forhold til NATO. Det tror jeg godt både Sverige og Finland kan finde ud af uden hjælp fra de danske konservative eller andre konservative.

Anne Birgitte Lundholt (konservativa gruppen, KF): Der står, vi skal støtte op om og bidrage til udvidelsen mod Øst. Er hr. Ole Stavad imod det?

Der står, at vi aktivt skal arbejde for, at udvidelsesprocessen er åben, også efter de første kandidater bliver optaget som medlemmer i NATO. Er hr. Ole Stavad imod det?

Der står, at vi aktivt skal arbejde for at muliggøre, at Estland, Letland og Litauen kan optages som medlemmer i NATO. Er hr. Ole Stavad imod deres ønske på det område?

Der står, at vi opfordrer to lande, der i dag ikke er medlem af NATO, til at analysere, hvilken betydning den nye tilstand vil få for dem. Er hr. Ole Stavad imod det?

Her står, at vi opfordrer til, at der afholdes en temakonference, således at disse emner kan blive grundigt bearbejdet. Er hr. Ole Stavad imod det?

Jeg forstår ikke hr. Ole Stavads anfægtelser imod dette forslag, for jeg ser ikke i den daglige debat hverken hr. Ole Stavad eller det parti, hr. Ole Stavad repræsenterer, være imod nogle af disse enkelte punkter.

Utenriksminister **Godal**: President! Det er god tradisjon for et tett utenrikspolitisk samarbeid mellom de fem nordiske landene, og denne tradisjon er lengre mellom regjeringene enn i Nordisk Råd. Samarbeidet er forsterket, ikke svekket, gjennom de siste år. Samarbeidet skjer gjennom de nordiske utenriksministermøtene, det skjer innenfor andre rammer og ved andre anledninger som i EU, EØS, Vestunionen, NATO, Det nordatlantiske samarbeidsråd og PFP-samarbeidet, det skjer globalt i FN, det skjer regionalt både i Østersjø- og Barentssamarbeidet, og det skjer innenfor en nordisk-baltisk ramme.

Jeg har ikke et nøyaktig regnskap, men jeg tror de nordiske utenriksministre i år møtes 10-15 ganger. Det er med andre ord god grunn til å tro at utenriksminister-samarbeidet er blant det mest utviklede på det nordiske ministernivå. Det er selvsagt i vår felles interesse å utnytte dette best mulig og fylle disse samarbeids-mulighetene og -anledningene med et mest mulig nordisk innhold.

Det er vel unødvendig å si det i denne forsamling, men det kan være greit å ha det med seg: Felles historie, kultur, verdier og politikk binder oss sammen og gjør det lettere for oss enn for mange andre å meisle ut nordiske initiativer, nordiske posisjoner og nordiske kompromisser når det er nødvendig.

Utviklingen i Europa og i våre nærområder har gitt oss nye muligheter - og ny mening - til drøfting av europeiske sikkerhetsspørsmål i en nordisk ramme. Det er positivt, og har bidratt ytterligere til en styrking av det nordiske utenriks-politiske samarbeidet.

Nå er det noen som problematiserer det faktum at vi har ulik EU-tilknytning. Det er et elementært faktum som vi selvsagt har som utgangspunkt. Er dette et problem? Er det en mulighet? Eller er det alt sammen?

Jeg ser det slik at vi gjennom de tre nordiske lands EU-medlemskap har fått en forsterket nordisk dimensjon ved det europeiske samarbeidet. Vi håper det fører til økt vektlegging av sentrale nordiske verdier som sysselsetting, miljø, like-stilling og respekt for de menneskelige rettigheter innenfor en bredere europeisk sammenheng. Ikke minst i forhold til Nordens nærområder har det nordiske samarbeidet fått økt betydning. Det er i de nordiske lands gjensidige interesse at EU's politikk overfor de nordligste deler av Europa utvikles på en slik måte at grunnlaget for stabilitet og sikkerhet i disse delene av Europa øker. Med tre nordiske medlemsland og for første gang en felles grense mellom EU og Russland har EU's oppmerksomhet overfor disse problemene økt, og det kan vi i fellesskap være glade for.

Så spurte Ole Stavad i et tidligere innlegg: Har vi tilstrekkelig nordisk samklang på alle disse viktige områdene innenfor rammen av det nordiske

samarbeidet? Hvis svaret på det var ja, kunne vi legge ned store deler av vår virksomhet. Vi har et potensial, og vi har uutnyttede muligheter. Og når vi har uutnyttede muligheter, har vi selvsagt ikke en tilstrekkelig nordisk samklang, men vi har en meget god basis.

Jeg tror, som vi var inne på i dagens høring, som samtlige utenriks- og handels-ministre satte stor pris på, i et tilstøtende lokale her i Folketinget, at vi alle er klar over at bildet varierer noe fra ministerråd til ministerråd - enkelte nordiske ministre har et meget godt fungerende samarbeid også i en bred europeisk sammenheng, mens andre har et noe svakere utviklet samarbeid. I den grad vi kan gjøre noe med dette gjennom å skjerpe oss, skal det ikke stå verken på de nordiske utenriksministre eller på andre.

Men vi må selvfølgelig ha det realistiske utgangspunkt at vi av og til har ulike økonomiske interesser - iallfall næringspolitiske interesser - i Norden, og vi må ha som utgangspunkt at noen nordiske land er med i EU som fulle medlemmer, og noen er det ikke. Det kan selvsagt fra tid til annen føre til ulike avveininger og kanskje endog interessemotsetninger, uten at det i seg selv skal bli en gigantisk konflikt for det nordiske samarbeidet. Det er en selvfølgelig del av et sammensatt bilde, men hvor jeg tror vi alle føler at det nordiske ligger som et grunnlag for våre politiske handlinger på de ulike områder.

Jeg har merket meg min finske kollegas positive omtale av den utenrikspolitiske dialog mellom EU og EFTA/EØS-landene. Jeg slutter meg til hennes meget sterke understreking av de nordiske EU-landenes ansvar for å holde sin bevåken-het på dette spørsmålet, og vil understreke at Norge for sitt vedkommende føler at vi er i et godt inngrep med den utenriks- og sikkerhetspolitiske diskusjonen i EU-landene gjennom de mekanismer for konsultasjon vi har både med EU's formannsskap og gjennom EØS-avtalen. Vi møtes f.eks. nå, mellom EFTA og EU-landene, den 6. desember i Brussel, som det neste halvårige konsultasjons-møtet på det utenrikspolitiske området.

Så avslutningsvis noen ord om det sikkerhetspolitiske samarbeidet. Bortfallet av skillelinjene i Europa har - slik jeg tror vi alle ser det - åpnet for nye muligheter for sikkerhetspolitisk samarbeid i Norden. Nå står slike problemstillinger høyt på dagsordenen i våre nordiske møter. Det illustrerer at vi har et felles perspektiv på hvordan utfordringen i Europa kan løses. Vi ser også hvordan Sveriges og Finlands EU-medlemskap, observatørstatus i Vestunionen og aktive deltakelse i Partnerskap for fred har lagt nye dimensjoner til det allerede etablerte nordiske samarbeidet.

Vi har et praktisk samarbeid i stadig utvikling. Mest iøynefallende er den nordisk-polske brigaden i Bosnia. Her samarbeider tre NATO-land, Sverige og Finland, et tidligere Warszawapakt-land og tre baltiske stater i en felles struktur. Jeg må jo si når jeg hører på deler av religionsdebatten om NATO-utvidelse - i den grad det er en religionsdebatt - hvorfor kan vi ikke konsentrere oss om de enorme mulighetene for et sikkerhetspolitisk samarbeid som denne håndteringen av en praktisk utfordring i Europa reiser? Det er det nye NATO vi snakker om, som nå tar et ansvar i Bosnia.

Det er dette nye NATO Russland forholder seg til på en positiv måte når det kommer til stykket, som det gjør det i Bosnia. Dette reiser selvsagt helt andre perspektiver enn det perspektiv som består i å male en viss mann på veggen og tro at NATO skal ekspandere for så å si å knuse sin gamle fiende. Det er jo ingen som tror på noe sånt lenger.

Derfor tror jeg det er grunn til å tone ned deler av den NATO-debatt som føres av enkelte, med motsatt fortegn, men på litt forskjellige bauger og kanter. Iallfall bør det være i de nordiske lands interesse ikke å overdrive denne øvelse.

Det er selvsagt helt sentralt for Norge at vi utvikler et intimt samarbeid med Russland. Det fins ingen stabilitet i Europa, det fins ingen sikkerhetsordning for Europa, som ikke tar grunnleggende hensyn til sentrale russiske synspunkter og interesser, fordi Russland ikke bare er en stor europeisk stat, det er en stor global stat.

Marianne Samuelsson (mittengruppen, mp): Fru president! Jag har suttit och lyssnat på utrikesministrarnas deklaration över det nya säkerhetspolitiska läget och säkerhetspolitiken i Norden, och jag kan inte låta bli att fundera litet grand över varför man fortfarande bygger så mycket på traditionell säkerhetspolitik och traditionella hotbilder, såvitt jag kan förstå av redogörelsen, som framför allt utgår från Ryssland.

Jag undrar när den nya dimensionen kommer in i den nordiska diskussionen om säkerhetspolitiken, den som handlar om de säkerhetspolitiska hot som vi kan se framför oss - nya hotbilder innefattande miljöförstörelse, resursutarmning och ökade sociala och ekonomiska klyftor. Jag tycker inte att den här debatten över huvud taget har kommit fram i bilderna av de hot som vi verkligen får tampas med i framtiden.

Minister **Godal**: President! Denne betraktning er jeg i sitt innhold grunnleggende helt enig i, og jeg tror jeg kan si på samtlige nordiske kollegers vegne at vi er enig i dette.

Selvsagt er vi kommet inn i en helt annen fase. Det er ikke de tradisjonelle militære spørsmålene som nå er de avgjørende i den sikkerhetspolitiske utviklingen i bred forstand. Miljøtruslene, de etniske motsetningene, arbeidsledigheten - alt det som rir deler av Europa som en mare - er de nye sikkerhetsutfordringene i Europa, selv om de militære, forsvarspolitiske spørsmålene selvsagt også fortsatt er en viktig del av det sikkerhetspolitiske bildet.

La meg ta en konkret illustrasjon: Jeg har pleid å si - til kjedsommelighet for de norske parlamentarikere - at vi ser i Nordvest-Russland den kalde krigens kirkegård, med en lang rekke gamle, utrangerte - gamle sovjetiske, nå russiske -atomubåter som ikke er tilfredsstillende håndtert. Vi ser Tsjernobyl-liknende kjernekraftverk i våre nordiske nærområder.

Truslene fra dette er langt mer betydelig enn den trussel vi måtte føle i forhold til de militære styrker i området.

Marianne Samuelsson (mittengruppen, mp): Fru president! Jag håller med om att det nog är precis så som hotbilden ser ut. Ändå har jag inte hört någon tala om att det behövs en militär nedrustning och att vi måste få loss framför allt ekonomiska resurser för att lösa de globala problemen. Se till exempel på Kolahalvön och de hot som vi möter därifrån! Alla talar om att vi inte har råd att göra något åt detta. Samtidigt har vi dock råd att fortsätta att upprusta i världen. Det måste vara väldigt viktigt för de nordiska länderna att ta tag i detta, betydligt viktigare än att diskutera om Sverige och Finland skall vara med i Nato eller inte. Det är totalt ointresserat i förhållande till de stora globala hot som vi står inför. Det är dem som vi måste möta om vi över huvud taget skall kunna tro på att få en värld i fred.

Presidenten påminde om att replik inte tillåts på replik.

Minister **Tarja Halonen**: Fru ordförande! Jag försöker tala svenska, även om finska är mitt modersmål, men jag tror att ni är vana vid att några av oss försöker använda andra språk.

Jag hade mycket likadana åsikter som Godal hade, och vi har inte haft några svårigheter att i praktiken hitta nya sätt för nya riskanalyser. Jag tycker att det finns mycket nyttigare teman att diskutera. Jag tänker på samma sätt, därför att vi i Finland har haft en koalitionsregering med fem olika politiska partier - de konservativa är också med - och vi är mycket eniga i Natofrågan. Vi har också varit mycket eniga med svaret vi fick från parlamentet, men i de nya frågorna har vi mycket mer arbete med att hitta nya svar.

Lennmarker (konservativa gruppen, m): Fru president! Den civila integrationen och det breda civila säkerhetssamarbetet pågår för fullt. Det viktigaste i det sammanhanget är att se till att de länder som uppfyller villkoren snart kan bli medlem i EU, helst redan år 2000. Det bör rimligtvis vara åtminstone en men helst alla tre av de baltiska länderna som kan komma med då.

Likväl lär oss historien att det är viktigt att diskutera också den hårda kärnan av säkerhetspolitiken - vad som händer om det går snett - nämligen den militära säkerheten.

Det behövs en freds- och säkerhetspolitik i Europa och denna måste vara fast och bestämd. Den måste helt enkelt bygga på att man kan bevara freden genom att garantera säkerheten också för små länder, som inte själ-

va kan försvara sig fullt ut. Det är den lärdom vi kan dra av detta förfärligt blodiga sekels historia.

Under mellankrigstiden var det försök att skapa en säkerhetsordning genom Nationernas Förbund. Det var en s.k. vackert-väder-organisation, som höll så länge man var ense, men den höll inte när onda krafter fick makten, när det uppstod spänningar och utfordringar.

Därför ser vi nu att det sannolikt blir så att Nato växer fram som den militära säkerhetsordningen i Europa. Det vet vi inte säkert än, men det ser så ut. Det har den fördelen, att därmed kan man också ha USA med när man bygger säkerheten med ett fredligt och demokratiskt Ryssland. Det är ju själva poängen med Membership and Partnership, och det är detta vi gärna vill påpeka med vår motion.

Det avgörande för de baltiska länderna är rätten att känna samma trygghet som t.ex. vi fem nordiska länder känner, att slippa ständigt fundera över om juni 1940 återigen skall ske. Därav ligger rätten och vikten för dem att på olika sätt garantera sin nationella självständighet och sin demokrati och frihet.

Det är ändå detta som är själva hjärtat i vår uppgift från de nordiska länderna att på olika sätt hjälpa dem i dessa deras alldeles centrala strävanden.

Samtidigt underlättar det också deras civila omvandling, deras samhällsliv i bred mening, att ha denna trygghet. Då kan man koncentrera sig på andra saker när man inte ständigt likt en ond tand måste återkomma till funderingar kring den nationella säkerheten. Det underlättar också samarbetet med Ryssland. Det är lättare att samarbeta om man själv känner sig trygg.

Låt oss observera att det också är bra för Ryssland. En fast europeisk säkerhetsordning ligger i Rysslands intresse. Om Ryssland får en stabil västgräns med länder som är välmående och som känner sig trygga, innebär detta en fördel för Ryssland inte en nackdel.

Jag är i Moskva ganska ofta - jag kommer just därifrån - och möter där ofta olika uppfattningar om Natoutvidgningen eller, som vi mera korrekt bör säga, rätten för länder att komma med i det Nato som växer fram som en europeisk säkerhetsordning.

Många har missuppfattningen att Nato är aggressivt. Det är en alldeles felaktig föreställning. Där kan länder som Danmark, Norge och Island berätta hur det faktiskt förhåller sig, och det är viktigt att de kan göra en insats i detta. Det är naturligt att det kan finnas kvar missförhållanden efter det kalla kriget.

Andra är emot en Natoutvidgning därför att den stoppar ett revanschistiskt tänkande. Dessa tycker i grunden att Ryssland på något sätt skall ta tillbaka de områden som en gång fanns inom det gamla Sovjetunionen. Poängen med att ha en säkerhetsordning är att sådant tänkande, som vissa rödbruna krafter hänger sig åt, inte skall ges utrymme. Därför stärker man de goda krafterna i Ryssland genom att skapa en stabil och säker västgräns

åt Ryssland och genom ett nära och omfattande samarbete i säkerhetsfrågor med Ryssland.

Lantrådet **Roger Jansson**: Fru president Statsminister Thorbjørn Jagland deklarerade igår inför nästa års Nordensamarbete på den internationella arenan, att "vi ännu klarare skall hålla fram Norden som modell och verkstad, för samarbete mellan länderna i det nya Europa".

Jag noterade också med stor tillfredsställelse att Jagland nu särskilt nämnde den betydelse för demokratiuppbyggnaden och samarbetsbilden av Norden som de självstyrande områdena, Grönland, Färöarna och Åland, skapar i Norden-familjen. Han nämnde också i det sammanhanget samernas ställning och jag kan gärna komplettera med minoriteters starka ställning i Finlands konstitution. Jaglands deklaration i detta ärende bådar gott inför framtiden i mening att Norden i sitt gemensamma demokratifrämjande arbete i världen kan framhålla alla de särdrag som gör Nordenmodellen intressant för de områden där problemen finns.

Konflikterna i Europa och världen tenderar alltmer att koncentreras på regionala konflikter på grund av minoriteters förhållanden till majoriteten i landet. Konflikterna är nästan utan undantag inomstatliga och lokala. De grundar sig på etniska, språkliga, religiösa, historiska, geografiska, ekonomiska eller andra olikheter, och ingen konflikt är den andra lik.

Såsom vi från Ålands landskapsstyrelse deklarerade under Kuopiosessionen ifjol och här i Köpenhamn under Europa-konferensen i mars i år, är vi beredda till och intresserade av att aktivt bidra till såväl Finlands egna som Nordens gemensamma insatser för att i första hand i Europa bygga upp säkerhetsstrukturer med civil inriktning och minoritetsmodeller med drag från våra erfarenheter.

Många länder, organisationer, politiker, forskare och journalister har länge visat stort intresse för den status som Åland åtnjuter på basen av internationella beslut och överenskommelser, liksom på basen av vår starka ställning i den finska statsförfattningen.

De åländska erfarenheterna har redan kommit till viss användning i ett flertal konflikter och de finns på bordet i flera andra. Låt mig bara nämna delar av jugoslavienkonflikterna, palestinafrågan, Nagorno Karabach och Moldavien, där olika lösningar och kunskaper för Ålands del har kommit till nytta i freds- och demokratibyggnaden.

Jag framför både förhoppningen och förslaget att gårdagens deklaration för 1997 års norska ordförandeskap till denna del skall konkretiseras i just det som Jagland nämnde, nyttjandet av dessa erfarenheter och modeller i större utsträckning, men också mera konkret så att ett särskilt koncept kunde utarbetas av utrikesminist-rarna för att heltäckande bygga upp en strategi för hur våra erfarenheter och andra nordiska kunskaper inom området kan spridas och nyttjas inom ramen för nordiska insatser i FN, OSSE, Ifor, Nato, Partnerskap för Fred eller i det löpande diplomatiska

arbetet inom det som kallas second track diplomacy, som kanske sist och slutligen ger de stora praktiska resultaten.

Betecknande för verkliga demokratier är att det finns utrymme för minoritetslösningar. De nordiska länderna har kunnat visa den vidsynen att ge utrymme för sina minoriteter att utvecklas. Detta har vi anledning att dela med oss våra erfarenheter av - inte minst inom demokratiseringsprocessen i Östeuropa.

De nordiska länderna har nu ett synnerligen gott utgångsläge för kraftfulla internationella fredsuppbyggnadsinsatser med Danmark som ordförande i OSSE från årsskiftet, med Finland som för närvarande ordförande i Europarådet och med Sverige i FN:s säkerhetsråd.

Fru president! Åland erbjuder sig att mera aktivt än någonsin vara en medspelare i varje nordisk ansträngning, oberoende av om den är finsk, svensk, norsk, dansk, isländsk eller gemensam, att ta vårt ansvar och vår del av arbetet att stoppa minoritetskonflikter i sin linda med fredliga, civila medel eller att bygga upp nya demokratistrukturer, där minoriteter ges de bästa förutsättningarna att med förnöjsamhet leva vidare i samförstånd med sina majoritetsfolk, i vilket land det vara må.

Siv Friðleifsdóttir (mittengruppen, F): Fru president! Det har vært utenriks- og sikkerhetspolitisk debatt her, men jeg har forstått det slik av dagsordenen at man også kan snakke om Europautvalgets områder, og som viseordfører i Europautvalget har jeg lyst til å komme inn på det her.

Den økte globalisering krever fordypet samarbeid i Norden. At de nordiske land har valgt forskjellige strategier, gjør det nordiske samarbeidet dynamisk og viktigere enn noen gang.

Nordisk Råd fyller et viktig rom mellom nasjonalstatene og de europeiske samarbeidsorganisasjonene. Dette fremgikk ikke minst av Europakonferansen her i København 4.-5. mars d.å.

De nordiske land har felles syn i mange av de viktige spørsmål for nordiske borgere i europeisk sammenheng. Derfor forventer vi oss felles handling for å få gjennomslag for nordiske verdier. Dette gjelder også den pågående regjerings-konferansen. Vi har høye forventninger til den oppfølgingskonferansen som Europautvalget planlegger i februar for en avstemming og evaulering sett fra en nordisk synsvinkel.

Luften og havet kjenner ingen nasjongrenser. Derfor krever miljøspørsmålene en aktiv og bæredyktig politikk både på lokalt og globalt nivå. Som et resultat av det sterke folkelige miljøengasjementet i de nordiske landene har vi på mange områder strengere regler i Norden enn i EU. Vi mener at de nordiske land bør opptre samlet for å beholde disse reglene og virke for at EU´s egne miljøregler blir skerpet. Den nordiske miljøstrategien 1996-2000 må brukes som et redskap for nordisk samordning.

I Europautvalget har Midten-gruppen tatt flere initiativ på miljøområdet. Vi vil f.eks. ha felles nordisk opptreden for å få et unntak fra de så-

kalte matsminke-direktivene, som regulerer tilsetting av fargeemner og søtningsmidler i maten. Vi har også bedt miljøministrene redegjøre for de erfaringer de har til nå av EU-samarbeidet, og at det blir laget en studie av hvordan medlemskapet i EU har påvirket miljøpolitikken i de nordiske land.

Over til sikkerhetsspørsmålene: Helt siden Sovjetunionen oppløstes, har de baltiske landene og samarbeidet i Østersjøområdet stått i sentrum for mange av våre anstrengelser her i Nordisk Råd. Denne priorieringen har vært riktig og naturlig. EU har forutsetninger for å være en viktig motor i Østersjøregionen. Men det nordlige Europa kan ikke reduseres bare til Østersjøregionen. I Barentsregionen finnes store utfordringer for fremtiden. Miljøødeleggelse, konsentrasjon av atomreaktorer og atomavfall og den omfattende militære opprustningen i området gjør Barentsregionen til en nøkkelregion i anstrengelsene for å skape et sikkert og udelt Europa.

Situasjonen i Barentsregionen er alarmerende. En av de største styrkesamlinger i verden finner vi i Nordvest-Russland. Den økonomiske situasjonen i Russland kan fort bli en medvirkende årsak til en eventuell atomulykke. To tredjedeler av deres atomubåtflåte er stasjonert i Murmanskområdet, og vi har allerede sett flere ulykker.

Situasjonen fordrer et økonomisk krafttak, der de nordiske land i fellesskap må gjøre sitt til at spørsmålene blir aktualisert også i EU. Dette er veldig viktig f.eks. for en fiskerinasjon som Island, for hvis vi får en ulykke i Barentsregionen, er det helt åpenbart at markedet for våre vitale fiskeriprodukter vil kunne rase sammen

Ranveig Frøiland (socialdemokratiska gruppen, A): Mykje har skjedd på kort tid på det utanriks- og tryggingspolitiske området. Norden har på mange måtar lenge vore integrert område i grenseland mellom aust og vest. Difor merkar vi det kanskje spesielt godt når den kalde krigen er avslutta. Medan forsvars- og tryggingspolitikk nærast var tabu i Nordisk Råd for nokre år sidan, er det tett og aktivt samarbeid på dette området.

Eit eksempel på den nye tida er det forsvarspolitiske samarbeidet. Det nordiske forsvarsministermøtet som vert arrangert kvar haust og vår, har utvikla seg til eit viktig forum. Ein har nå starta eit arbeid for å vidareutvikla samarbeidet om internasjonale fredsoperasjonar, og ein samarbeider om å støtta etablering av ein baltisk fredsbevarande bataljon.

Det er viktig og riktig at vi som parlamentarikarar i Norden engasjerer oss i desse sakene. Det er også viktig at vi set vårt preg på debatten. Det er ein av grunnane til at vi i den sosialdemokatiske gruppa ønskjer ein utanriks- og tryggingspolitisk konferanse velkommen.

For meg blir det også viktig å seia det som eg meiner er viktig om utanriks- og tryggingspolitikken. Vi lever i ei tid der gamle omgrep og tankar må fornyast. Det som før var klare grenser mellom utanrikspolitikk og innanrikspolitikk, vert gradvis viska ut På same måte må våre tankar om kva tryggleik handlar om, også endra seg. Sjølvsagt er forsvarssamarbeid

og tradisjonell utanrikspolitikk eit spørsmål om tryggleik. Men tryggingsomgrepet må favna vidare dersom det skal ha noko meining.

Store miljøødeleggingar og forureining er ein trussel mot tryggleiken, både for enkeltmenneske og statar. Store sosiale forskjellar, fattigdom og mangelfull velferd truar både tryggleik og stabilitet. Minoritetar kan verta undertrykte utan våpen. Mangel på demokratiske institusjonar og rettar bryt ned samfunn og gir ustabilitet. Tryggingspolitikk handlar også om vår felles innsats i kampen mot internasjonal kriminalitet. Terrorisme, narkotikahandel og menneskesmugling er blant dei mest alvorlege problema som vi står overfor.

Felles for alle desse spørsmåla er at ingen av oss klarer det alene. Ingen land har ressurasar til å løysa desse problema kvar for seg. Ingen land har råderett over dei verkemidla som trengst. Berre gjennom eit tettare og meir effektiv samarbeid i Norden og i Europa kan vi nærma oss desse utfordringane.

Dette må vera ein del av vårt perspektiv når vi diskuterer utanriks- og tryggingspolitikk. Og denne kunnskapen må vi ta med oss i vårt daglege arbeid i Nordisk Råd. I nærområdeutvalet har vi frå sosialdemokratisk side vore opptekne av å prioritera to saker; miljø/energispørsmål og sosial utvikling og utjamning. For eksempel ønskjer vi å sjå nærare på barna sin situajon under dei store omveltningane som dei baltiske samfunna er prega av no. Barna vil vera grunnstammen i arbeidet med å byggja ein stabil og demokratisk framtid for desse landa. Og i denne prosessen ønskjer vi å vera med og yta vårt. Etter mi vurdering handlar dette djupast sett også om vår felles tryggleik.

Europa si største utfordring i dag er å utvida demokratiet, sikra sosial og politisk stabilitet og byggja bro over velstandskløfta mellom øst og vest. Vi har både ei moralsk og politisk forplikting til å hjelpa til i dette arbeidet.

Sasi (närområdesutskottets talesman, konservativa partigruppen, Kok.): Fru president! Som närområdesutskottets ordförande vill jag konstatera att det nordiska närområdessamarbetet och Östersjösamarbetet håller på att bli allt viktigare. Bevis på detta är Visbymötet på toppnivå och det gemensamma mötet mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen i Vilnius i april 1996. Statsministrarna betonade närområdessamarbetets betydelse tidigare under sessionen, vilket också visar den höga prioritet som regeringarna ger åt närområdessamarbetet.

Det är också intressant att konstatera att det råder konkurrens om ledarskap i närområdessamarbetet. Jag anser att Sveriges aktivitet på området kan välkomnas då alla uppbyggande initiativ är välkomna. Det är dock önskvärt att informationen mellan regeringarna och mellan regeringarna och parlamenterikerna löper friktionsfritt. Det är viktigt att ärenden förbereds väl för att målsättningarna skall uppnås.

Jag vill i detta sammanhang ange några av närområdessamarbetets centrala målsättningar

- främja demokrati och respekt för de mänsklig rättigheterna, främja jämställdhet, utveckling av social trygghet och övergång till en fungerande marknadsekonomi.
- utveckla och driva en gemensam nordisk linje i arbetet för ıred och säkerhet som en del av den alleuropeiska ordningen för fred och säkerhet i Europa.
- stödja och stärka uppbyggnaden av folkupplysning och folkligt förankrade samhällsprocesser som ett medel att underlätta den demokratiska utvecklingen med yttrandefrihet och en öppen samhällsdebatt.
- verka för lösningar på miljöproblemen i Östersjöregionen och Arktis samt för ett ansvarsfullt och bärkraftigt resursutnyttjande i området.

Närområdesutskottet har inte haft möjlighet att ta ställning på förhand till den nya närområdesstrategin. Under sessionen har utskottet dock haft tillfälle att diskutera strategin med samarbetsministrarna, vilket utskottet finner positivt. Om Lyrarapporten kan sägas att den bara beskriver det nuvarande läget och inte i tillräcklig mån för fram prioriteringarna. Det är bra att rapporten betonar betydelsen av att koordinera aktioner mellan olika aktörer. Ministerrådet har för sin del tagit ställning till rapporten, och ministerrådets prioriteringa kan anses vara bra.

Industri- och finanssektorerna, jord- och skogsbrukssektorn samt miljösektorn har varit områden var man har kunnat ge ett bidrag till samhällsutvecklingen i närområden. Ministerrådet har för avsikt att fortsätta sina projekt på dessa områden. Jag delar ministerrådets uppfattning att de framtida insatserna på dessa områden skall basera sig på mottagarländernas önskemål.

Likaså har utskottet haft tillfälle att diskutera miljöfrågorna med miljöministrarna. Diskussionen kommer att fortsätta när rådet och ministerrådet tillsammans arrangerar ett miljöfinansieringsseminarium nästa år. Man kan konstatra att det finns tillräckligt med resolutioner på miljöskyddsområdet i våra närområden. Det är handling som fattas.

Jag kan notera med intresse att ministerrådet erbjuder Östersjörådet att vid implementeringen av sina program anlita nordiska institutioner vilka har i sammanhanget relevant kompetens.

Den nya organisationsmodellen har fungerat i ett år. Erfarenheten visar att det framför allt beövs en klarare avgränsning av utskottens arbetssektorer å ena sidan och närmare kommunikationer mellan utskotten å andra sidan.

Närområdesutskottet skall under 1997 fortsätta att samarbeta med Baltiska församlingen och de lokala parlamenten i nordvästra Ryssland, deltaga i Östersjösamarbetet samt följa utvecklingen i Nordens närområden inklusive Arktis. Med Baltiska församlingen orgniseras gemensamma möten på utskottsnivå. Ett seminarium för baltiska parlamentariker gällande EU-frågor skall arrangeras i januari.

Stipendieordningen för de baltiska och ryska parlamentarikerna kommer att förnyas och utvecklas och fortsätta nästa år.

Utvecklingen i Nordens närområden - Östersjöregionen och Arktis, inklusive Barentsområdet - är av stor politisk vikt för de nordiska länderna. Ett uppbyggt samarbete med de baltiska staterna och nordvästra Ryssland är ett viktigt bidrag till stabilitet och demokrati i regionen. I fortsättningen skall mera vikt läggas vid samarbetet med Ryssland. Som ett led i knytandet av kontakter kommer utsktotet att förlägga sitt sommarmöte till Murmansk i augusti 1997.

Som medlem av rådet vill jag delta i den så kallade Natodebatten. Den konservativa gruppen har lämnat in ett medlemsförslag, i vilket man ställer sig positiv till Natoutvidgningen och kräver en nordisk säkerhetspolitisk analys. Jag tycker att motionsförslaget är välmotiverat. Jag anser att det är väldigt viktigt att Nato utvidgas och tar sig an nya medlemmar, detta p.g.a. att det i dag inte finns någon grund för att behålla de gamla säkerhetspolitiska gränser som Stalin på sin tid skapade. Det var inte rättvisa gränser. Dessutom skall varje land ha rätt att självt välja sin säkerhetspolitiska lösning; inget land kan kräva vetorätt i sådana frågor. Dessutom är det så att när säkerhetskänslan ökar i nya demokratier så leder det till mindre spänning i dessa och samtidigt till mindre spänning i deras närområden. Om det ändå finns någon i denna värld som önskar de gamla gränserna tillbaka kan jag säga att Natoutvidgningen garanterar att sådant önsketänkande inte längre har någon chans.

Det är väsentligt att Natos fredsbevarande natur stärks i samband med utvidgningen. Nato kommer också att i det sammanhanget skapa ett bra samarbetsförhållande med Ryssland, vilket ökar säkerheten i Europa. Vad som också är väldigt väsentligt är Natos öppenhet, vilket underlättar vårt handlande med Nato.

Om det är några som är rädda för att upprustningen kommer att öka: ju större Nato, desto större är dess betydelse. Det kan leda till att det behövs mindre militär upprustning, så ur den synvinkeln är utvidgningen också bra.

I dag är det klart att när de baltiska länderna vill, så har de möjlighet att bli medlemmar i Nato, inte i dag men någon gång i framtiden. Det ställer oss inför nya utmaningar i de nordiska länderna. Då vi i Nordiska rådet måste leva i tiden är det välmotiverat att vi håller en säkerhetspolitisk konferens i vilken vi dryftar Natoutvidgningens följder för oss och vårt närområde.

Guðmundur Árni Stefánsson (socialdemokratiska gruppen, A): Fru president! Jeg vil gerne bruge nye muligheder vedrørende tolkning og bruger derfor mit eget sprog - islandsk.

Guðmundur Árni Stefánssons inlägg på isländska:
Utanríkis- og öryggismál eru á dagskrá Norðurlandaráðs. Það er fagnaðarefni! Við skulum á hinn bóginn ekki horfa framhjá þeirri staðreynd að löndin og stjórnmálaflokkarninr hafa eðlilega ólíka sýn á hin fjölþættu

viðfangsefni sem að utanríkismálin heyra undir. En það skulum við ekki óttast hér í Norðurlandaráði. Við skulum einfaldlega fara í gegnum umræðuna og skiptast á skoðunum.

Í prufueintaki af nýju blaði hér í Norðurlandaráði - Politik i Norden - var m.a. fjallað um viðkvæm utanríkismál. Ég hef verið formaður svonefndu infógrúppu ráðsins. Ég vildi fara örfáum orðum um þátt blaðsins í umræðu um utanríkismál. Ég hef heyrt af þeiri gagnrýni að um óeðlilegan fréttaflutning hafi verið að ræða varðandi sjónarmið Knud Enggaard og Ole Norrback gagnvart þætti Svía í afstöðunni til baltnesku landanna.

Ég er ósammála Enggaard og Norrback varðandi þátt Svía í málefnum Eystrasaltsríkjanna. Ég er andvígur greiningu þeirra og tel hana ranga. Ég er fullkomlega sáttur við hlut Svía í afstöðu þeirra til baltnesku landanna. Ég tel hinsvegar nauðsynlegt að ólík sjónarmið fái rúm í blaði sem á að viðra viðhorf í mikilvægum málum innan Norðurlandaráðs. Ég styð heilshugar aðildarumsókn Eistlands, Lettlands og Litáen varðandi NATO og Evrópusambandið og tel það raunar aðeins vera spurningu um tíma og ekki hvort þjóðirnar verði teknar inn. Við hér í Norðurlandaráði skulum hinsvegar fara með gát og gæta þess að mála ekki þessa hluti í svarthvítum litum eins og tillöguflutningur þar að lútandi hefur dálítið borið með sér. Ég tel nauðsynlegt að hlusta með athygli og virðingu á sjónarmið Rússa í þessum efnum. Við verðum að gæta að því að færa ekki öfgahópum í Rússlandi vopn í hendur. En utanríkismálaumræðan hér í Norðurlandaráði má ekki einskorðast við nærsvæðin, þ.e. Eystrasaltslöndin og tengsllin við Evrópu.Við verðum jafnframt og ekki síður að greina og fara í gegnum þau mál er lúta að æ frekari tvískiptingu heimsins - suðurnorræna skiptingin - þróunarríkin og hin vanþróuðu ríki. Það er vitanlega áhyggjuefni hvernig misskipting veraldlegra gæða eykst stöðugt. Og ef ekki verður á því tekið mun ólgan aukast og upp úr getur soðið með afleiðingum sem enginn getur séð fyrir. Þær eru víða púðurtunnurnar við Mið-Austurlönd, Bosníu og einstök Afríkuríki eru dæmi sem segja sögu þá alla.

Alþjóðastofnanir okkar, svo ágætar og nauðsynlegar sem þær eru, eru þungar og svifaseinar og eiga enn langt í land með að vera þær virku stofnanir sem varðveita frið og öryggi um heim allan.

Norðurlandaþjóðirnar hafa hlutverki að gegna í umræðunni um öryggis- og varnarmál. Það hafa þær sýnt og munu gera enn frekar í framtíðinni, ekki síst vegna hinnar nýju og nauðsynlegu umræðu hér á þingi Norðurlandaráðs. Þótt okkur greini á í umræðunni skulum við ekki gleyma því að við erum samstiga um hin stóru mál um grunvallaratriði.

Gudmundur Árni Stefánssons inlägg i svensk översättning:
Fru president! Jag vill gärna använda de nya möjligheter som tolkning innebär och därför använda mitt eget språk - isländska.

Utrikes- och säkerhetsfrågor är på Nordiska rådets dagordning. Det är glädjande! Vi skall å andra sidan inte se förbi det faktum att länderna och de politiska partierna naturligt har olika syn på de mångfacetterade

spörsmål som utrikesfrågorna tillhör. Men det skall vi inte befara här i Nordiska rådet. Vi skall helt enkelt ta oss igenom debatten och utväxla våra synpunkter. I ett provnummer av en ny tidning här i Nordiska rådet - Politik i Norden - behandlades bl.a. känsliga utrikesfrågor. Jag har varit ordförande i presidiets så kallade info-grupp. Jag vill använda några ord om tidningens del i utrikesdebatten. Jag har förstått, av den kritik som framförts, att det handlat om en onaturlig nyhetsförmedling vad avser Knud Enggaards och Ole Norrbacks åsikter kring svenskarnas hållning till de baltiska staterna. Jag är oenig med Enggaard och Norrback angående svenskarnas del i Östersjöstaternas angelägenheter. Jag är oenig i deras analys och anser den vara fel. Jag är fullkomligt enig med svenskarnas del och i deras hållning till de baltiska länderna. Däremot anser jag att det är nödvändigt att ventilera olika uppfattningar i viktiga frågor inom Nordiska rådet. Jag stödjer helhjärtat Estlands, Lettlands och Lithauens ansökan om medlemskap i Nato och i EU och anser det endast i själva verket vara en fråga om tid och inte om nationerna kommer att bli antagna. Vi här i Nordiska rådet skall å andra sidan vara försiktiga och akta oss för att inte måla dessa saker svartvitt som till en viss del har präglat framläggningen av förslag i dessa saker. Jag anser det vara nödvändigt att med uppmärksamhet och respekt lyssna till ryssarnas åsikter i dessa saker. Vi måste akta oss för att inte sätta vapen i händerna på extremistgrupper i Ryssland.

Men utriesdebatten här i Nordiska rådet får inte inskränkas til att gälla närområdena, dvs. Östersjöstaterna och kontakterna till Europa. Vi måste dessutom och inte minst analysera och behandla de saker som handlar om den allt mer ökade tudelningen av världen - syd-nord-fördelningen - industristaterna och utvecklingstaterna. Det är ytterst bekymrande hur missfördelning av världsliga värden ständigt ökar. Och om det inte uppmärksammas kommer oron att öka och koka över med konsekvenser som ingen kan förutse. De finns på flera håll dynamitladdningarna, i Mellanöstern, i Bosnien och flera Afrikaländer kan berätta sin saga.

Våra internationella organisationer, så utmärkta och nödvändiga som de nu är, är tunga och långsamma och har långt kvar att kunna fungera som ansedda institutioner som klarar av att försäkra fred och säkerhet runt om i världen.

De nordiska nationerna har en roll att spela i diskussionen kring säkerhets- och försvarsfrågor. Det har de visat och kommer fortsatt att visa i framtiden, inte minst på grund av den nya och nödvändiga diskussionen här på Nordiska rådets session. Även om vi inte är eniga om enstaka delar i debatten får vi inte glömma det att vi går hand i hand vad gäller de stora fundamentala sakerna.

Syse (konservativa gruppen, H): Jeg er glad for at nærområdesamarbeidet nå har fått et nytt tilskudd: det arktiske samarbeidet. Det har vært lange og til dels vanskelige forhandlinger om etableringen av Arktisk Råd. Beslutningen om å opprette det nye organet der Canada, USA og Russland del-

tar sammen med de nordiske land, ble fattet i Ottawa i september. De nordiske landene har deltatt aktivt i drøftelsene om Arktisk Råd. Canada har formannskapet i de neste to år.

Dessverre har ikke Arktisk Råd fått den parlamentariske dimensjon vi hadde foreslått , og som vi hadde forventet. I vårt forslag var det lagt opp til at det i erklæringen om opprettelsen av Arktisk Råd skulle gjøres en direkte referanse til parlamentarikerkomiteen. I stedet ble det en generell formulering om observatørstatus for bl.a. parlamentariske organisasjoner. Jeg noterer med tilfredshet at regjeringene hadde argumentert for komiteens syn, men de nådde dessverre ikke frem. Men det var tross alt gledelig at regjeringene i sluttkom-munikeet ser frem til et nært samarbeid med parlamentarikerkomiteen.

Desto viktigere blir det nå at det legges opp til faste rutiner i kontaktene mellom parlamentarikerkomiteen og Arktisk Råd. Norge kan gjøre en særlig innsats gjennom arbeidet i Arktisk Råd, men også ved at vi har formannskapet i AEPS. Parlamentarikerkomiteen vil for sin del strebe etter å komme med konstruktive innspill. I vår første konferanse, i 1993, var vekten lagt på miljø, urbefolkning-enes situasjon og bærekraftig utvikling. I den andre konferansen, i Yellowknife i år, var hovedvekten lagt på miljøsituasjonen i Arktis. Den tredje konferansen planlegges nå å bli holdt i Salekhard i nordvestre del av Sibir. Et naturlig tema for denne konferansen, som finner sted i et område der den vesentligste del av Russlands gassproduksjon finner sted, er økonomisk utvikling i Arktis under hensyntagen til den sårbare naturen.

Jeg tror jeg kan si at et godt samarbeid med parlamentarikerne vil gjøre det lettere også for regjeringene å nå sine mål i Arktis.

De nordiske NATO-land burde ha en klar profil i NATOs utvidelsesprosess. Norden burde for det første støttet aktivt opp om Polens og de baltiske staters ønske om NATO-medlemskap. Nå som Polen er på god vei inn i NATO, bør det være vår oppgave å si at døren fortsatt står åpen. NATOs stabilitetsskapende arbeid i øst er en kontinuerlig prosess. Den stopper ikke selv om noen land kommer inn som medlem på tidligere tidpunkt enn andre. Det må heller ikke skapes et inntrykk av at utvidelsen går til grensen mellom Polen og Litauen og ikke lenger. Det vil skape stor uro i området og virke destabiliserende, dvs. det vil være kontraproduktivt i forhold til NATOs målsetting om å skape stabilitet. Den konservative gruppen i Nordisk Råd vil sette dette spørsmålet i fokus her i København. Vi har fremmet et medlemsforslag som går ut på å støtte opp om utvidelsesprosessen, og å se denne som en kontinuerlig prosess som ikke utelukker de baltiske stater.

Finner de nordiske politikerne sammen om felles innfallsvinkler og felles løsninger på utfordringene i nærområdene spesielt og i det større Europa generelt, vil samarbeidet få ny kraft. Nordisk Råd er nå ferdig med å diskutere organisasjonsendringer. Nå kan vi konsentrere oss om de politiske utfordringene. Og de er mange.

Å sikre stabile forhold i våre ustabile nærområder i Nordvest-Russland og Baltikum er utfordring nr. 1 for alle nordiske land. Det er på dette området det er mest akutt å finne løsninger. Det er på dette området at resten av Europa forventer at Norden skal spille sin rolle i regionenes Europa. De konservative partiene har lagt og legger spesiell vekt på dette området. Nærområdene blir også en prøvesten på nytten av og energien i det nordisk samarbeid.

Ingrid Näslund (mittengruppen, kd): Fru ordförande! Jag dristar mig att ta upp en internationell fråga, som har anknyt-ning till det förslag som Thorbjørn Jagland lade fram om en samlad nordisk fredsstyrka. Jag hade tillfälle tidigare i dag att dryfta frågan tillsammans med utrikesministrarna. Jag avser då den aktuella situationen i östra Zaire, dvs. Kivuprovinsen, och Rwanda och Burundi.

Vi vet att den humanitära situationen där är katastrofal. Risken för att tiotusentals människor dör av umbäranden, svält, epidemier och fiendens kulor är överhäng-ande. För många är det redan för sent. 80.000 barn under tre år kommer inte att kunna klara sig in i december månad, om de inte får hjälp omedelbart. I flykting-lägren har ungefär 65.000 barn fötts under de senaste åren. Vi kommer att stå där med skuld, om vi inte engagerar oss och tar vårt ansvar genom att göra absolut allt som är möjligt.

De humanitära resurserna finns inom räckhåll. Det gäller bara att komma fram och att hjälparbetarnas och flyktingarnas säkerhet kan garanteras.

FN:s säkerhetsråd har äntligen kommit till skott och beslutat att be medlems-länderna ställa en fredsstyrka till förfogande i samförstånd med parterna i de aktuella länderna.

Vi vet ännu inte om det är möjligt att göra de humanitära insatserna utan en sådan styrkas hjälp, men det är mycket osäkert.

Vi vet också att både rebelledare i Zaire och Rwandas regering har förklarat den hjälpstyrka som Frankrike har erbjudit såsom non grata. Man har också sagt att Sydafrika inte duger därför att landet anses ha tagit ställning, och flera gamla kolonialländer har gjort sig omöjliga i det sammanhanget. Canada har erbjudit sig att ställa sig i ledningen för en eventuell styrka, och det landet skulle troligen accepteras. FN:s emissarie Raymond Chrétien är ju också av kanadensisk börd.

I denna prekära situation skulle en nordisk fredsinsats kunna bli väl mottagen. Det vill jag påstå, därför att norsk och svensk mission har bedrivits i detta område sedan 75 år. Det är en insats som har vuxit sig stark - nu finns det mer än en miljon människor som tillhör de aktuella kyrkorna. Det är ett arbete som nu bedrivs helt av folken själva men organisationernas har fortsatt sitt bistånd. Det rör sig om skolor, och det rör sig om sjukvård som har kommit ut till varje del av områdena. Under senare decennier har stora insatser också gjorts av svenska och norska myndigheter.

Därmed har ett stort förtroende byggts upp, och det är grunden för möjligheterna att göra insatser.

Nu vet jag att en fredsstyrka inte finns på plats i dag. Jag ställde tidigare en fråga till Norges utrikesminister, och jag vill upprepa den, eftersom jag inte tycker att jag fick ett klart svar: hur långt har de här tankarna kommit? Har utrikesminist-rarna diskuterat saken sinsemellan? Finns det möjlighet att redan nu göra insatser exempelvis från norsk sida - jag vet att man har en stående Natostyrka. Får en sådan användas?

Jag vill avsluta med att säga att vi gärna talar om tidiga insatser och om att lyssna på varningssignaler. I detta område har alla varningsklockor ljudit i minst två år - sedan katastrofen i Rwanda blev verklighet och långt innan dess.

Nils T. Svensson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! I den svenska riksdagen har ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott nyligen blivit färdigt med ett säkerhetspolitisk betänkande. I detta betänkande slår vi fast att Sveriges militära alliansfrihet syftande till att vårt land skall kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde består. Men bevarandet av den militära alliansfriheten förutsätter inte att Sverige i något annat avseende skulle behöva pålägga sig restriktioner när det gäller deltagande i det framväxande europeiska säkerhetssamarbetet. Det är därför viktigt för oss att vi bevarar handlingsfriheten för att i takt med förändringar i omvärlden kunna utveckla vårt deltagande i det europeiska säkerhetssamarbetet.

Stödet till FN är en hörnsten i Sveriges utrikespolitik. Som medlem i säkerhetsrådet, som Sverige blir den 1 januari 1997, vill vi bidra till att stärka folkrättens ställning, bidra till åtgärder för att förhindra konflikter och bidra till att söka lösa konflikter med fredliga medel.

Det är framför allt två viktiga förändringar som skett i säkerhetspolitiken.

För det första har vi nu möjlighet att arbeta med ett bredare säkerhetsbegrepp. Säkerhet är inte längre primärt en militär fråga. Det handlar inte längre enbart om att undvika krig, utan mer om att skapa förutsättningar för fred.

I detta bredare säkerhetsbegrepp ökar vardagsanknytningen. Miljöfrågor, mänskliga rättigheter, kriminalitet, flyktingströmmar, demokrati och handel hamnar i centrum för den säkerhetspolitiska diskussionen. Det innebär också att den säkerhetspolitiska betydelsen av organisationer som EU, Europarådet, FN och OSSE, organisationen för säkerhet och samarbete i Europa växer. Också Nordiska rådet och Östersjörådet är säkerhetsskapande organisationer.

Säkerhet kan i dag inte heller begränsas till att enbart värna nationellt oberoende. I en internationaliserad värld handlar säkerhet alltmer om att skapa förutsättningar för mänsklig samlevnad såväl mellan som inom stater.

För det andra handlar säkerhet i allt högre grad om att ta ett kollektivt ansvar för att identifiera och lösa spänningar och kriser så tidigt som möjligt och innan de övergår i väpnad konflikt.

Nästan alla konflikter är, eller börjar som, inomstatliga. Det ställer nya krav på organisationer som FN och OSSE, men också på medlemsländerna, till ett aktivt och solidariskt deltagande i fredsbevarande och förebyggande arbete.

Det ställer också krav på EU att aktivt bidra till konflikthantering.

Det vidgade säkerhetsbegreppet är av central betydelse. I riksdagen har vi betonat att stor vikt skall läggas vid Sveriges deltagande i Östersjösamarbetet liksom vid vårt engagemang inom PFF, och inom VEU när det gäller krishantering. Sverige bör medverka till en ökad PFF-verksamhet. Här har de baltiska länderna, Ryssland och andra Östersjöstater liksom NATO:s länder möjlighet att medverka. De gemensamma PFF-aktiviteterna stärker och utvecklar därigenom Östersjö-samarbetet.

I dag karakteriseras Östersjösamarbetet av en mängd bilaterala och multilaterala kontakter på alla nivåer och en väldig bredd av samarbetsområden. Det kan med fog hävdas att Östersjöregionen är den subregion i Europa som i dag har störst förutsättningar att snabbt stärka den gemensamma säkerheten och den region där samarbetet utvecklats mest. Men mycket återstår att göra, som har framförts tidigare i debatten.

Jag menar att ingen annan region i Europa har påverkats så positivt av det kalla krigets slut som Östersjöregionen. Det ligger oanade möjligheter framför oss - politiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt. I detta arbete har Nordiska rådet en stor roll och ett mycket stort ansvar.

Manninen (mittengruppen, Kesk): Den grundläggande målsättningen för varje stat är att ombesörja den nationella säkerheten och medborgarnas välstånd. Medel för att uppnå denna målsättning varierar allt efter ländernas olika förutsättningar i sin omgivning och de politiska linjedragningarna.

Ett lands säkerhet baserar sig på två centrala faktorer: landets förmåga att självt eller som part i en sammanslutning ta hand om sitt försvar och yttre säkerhet samt landets ställning i det övernationella säkerhetssystemet.

Finlands säkerhetspolitik grundar sig på militär alliansfrihet och ett trovärdigt eget försvar. Dessutom tror vi på de övernationella samarbetsinstitutionernas förmåga att skapa kollektiv säkerhet.

Det ligger i Finlands intresse att skapa stabilitet i våra närområden. Detta lyckas bäst om Ryssland och de mellaneuropeiska östländerna förbinder sig till de gemensamma värden som förenar hela Europa; nämligen demokrati, marknads-ekonomi och de mänskliga rättigheterna. I detta arbete kan också Nordiska rådet ha sin roll i förhållande till våra närområden. Därför är det positivt att demokrati-utvecklingen är ett prioriterat område i närområdesutskottet.

Utvidgningen av Europeiska unionen och Nato påverkar säkerheten i Norden betydligt. I sitt förslag lägger de konservativa ett särskilt ansvar på de nordiska länderna för att Estland, Lettland och Litauen skulle tas med i Nato.

Nordiska rådet kan göra utredningar och arrangera seminarier. Det kan dock inte påta sig ansvaret för grannländernas medlemskap i Europeiska unionen eller Nato.

Det är mycket viktigt att varje nation själv beslutar om sin säkerhetspolitiska linje. Så har ju också de nordiska länderna gjort och kommit fram till olika lösningar.

Det finns inget militärt hot i sikte för Finland. Därför behöver inte vårt land söka sig några nya säkerhetspolitiska lösningar. Däremot är den fortsatta demokrati-seringen i Ryssland och våra närområden viktig. För Finlands och för hela Europas del måste man se till att Ryssland inte isoleras, och att man inte heller låter Ryssland isolera sig från det internationella samarbetet.

När man behandlar Natos utvidgningsmöjligheter, skall man också komma ihåg att Nato är i dag en annorlunda organisation än under det kalla kriget. Å andra sidan får inte utvidgningen leda till nya säkerhetspolitiska problem. Finland har inte behov av att söka medlemskap i Nato och det bör det inte göra heller. Vår säkerhetspolitiska grund ligger också i framtiden på en nationell försvars- och säkerhetspolitik samt olika samarbetsbaserade säkerhetsarrange-mang.

Bondevik (mittengruppen, KrF): President! På Nordisk Råds dagsorden har utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål gjennom de seinere år fått en stadig viktigere plass. I lys av den internasjonale utvikling må vi spørre oss hvilken rolle Nordisk Råd nå kan spille - jeg ser spesielt for meg to:

For det første: samordning og koordinering. Selv om de nordiske land har forskjellige sikkerhetspolitiske posisjoner, har vi likevel felles interesser. Både Østersjøregionen og Barentsregionen er eksempler på dette, og det krever oppmerksomhet utover Norden.

For det andre: Nordisk Råd bør i økende grad kunne bli et politisk verksted, en tenketank.Vi trenger et forum der vi på nordisk basis utveksler erfaringer, synspunkter og ideer, noe som kan bidra til større forståelse og at det tas mer hensyn til de forskjellige posisjoner i utformingen av sikkerhetspolitikken. Skal vi få til et godt samarbeid i Nordisk Råd, må vi være tilbakeholdne med å la Rådet uttale bastante synspunkt som fører til unødig splittelse. Det er grunnen til at jeg ikke synes de konservatives forslag om støtte til de baltiske stater for medlemskap i NATO var spesielt godt utformet. Intensjonen vil mange av oss dele, men vi vet at dette fort blir splittende.

Statsminister Jagland stilte i sin tale i går dette spørsmålet: Hvordan kan vi sikre et mer permanent nordisk arrangement for fredsbevarende operasjoner? Dette er en utfordring til oss i Nordisk Råd.

Det var en historisk nyvinning da Bosnia fikk en nordisk styrke - med deltakelse fra Polen og baltiske stater. Denne felles styrke deltar i en fredsbevarende operasjon under NATO-kommando. Vi må forbedre de nordiske lands evne til felles innsats i internasjonale fredsoperasjoner. Vi bør hver for oss skape enheter som kan settes sammen til en fellesnordisk styrke. Størrelsen og utformingen av den må avgjøres ut fra behovet i den aktuelle situasjon.Og jeg er enig med Ingrid Näslund i at dette bør overveies nå i forbindelse med katastrofen i Zaire og i den regionen i Afrika.

I Europautvalgets høring tidligere i dag reiste Haakon Blankenborg spørsmålet om vi mellom de nordiske land har en god nok koordinering når det gjelder menneskerettighetspolitikk, f. eks. i forhold til Kina og Indonesia. Spørsmålet er relevant og kommer også ekstra mye i fokus siden Nobels fredspris 1996 går til to forkjempere for menneskerettigheter, demokrati og selvstendighet for Øst-Timor. Det er grunn til å spørre om en del muligheter til å føre en aktiv og samordnet menneskerettighetspolitikk går tapt fordi hvert enkelt land er bekymret for å miste posisjon i konkurransen om kontrakter for eget næringsliv på slike vekstkraftige markeder. Hvis vi hadde en mer samordnet menneskerettighetspolitikk, kunne vi unngå en slik svekkelse av vår kamp, og det er noe jeg vil oppfordre både utenriksministrene og oss parlamentarikere til å arbeide for.

Til slutt: Vi vil ikke oppnå noen varig europeisk stabilitet uten russisk medvirkning. Kontakten med Russland må utvikles.Dette arbeidet må føres parallelt og med samme intensitet som arbeidet for en NATO-utvidelse. OSSE står i dag i en særstilling fordi Russland her deltar med samme rettigheter og plikter som andre medlemstater. Følgelig må vi legge økt vekt på OSSE ,og Danmarks formannskap her gir oss en mulighet.

Jeg har en visjon for Norden : som en region som i enda større grad og mer samordnet enn tidligere kan framstå som en region i kamp for solidaritet, utvikling og menneskerettigheter.

Sigríður Anna Þórðardóttir (konservativa gruppen, Sj): Fru Præsident! Vi lever i et nyt Europa med nye muligheder og nye udfordringer. Den sikkerhedspolitiske situation i Europa er undergået betyderlige forandringer siden Murens fald, og tilpasningsprocessen er langtfra slut.

Europas fælles sikkerhed vil i fremtiden bygge på styrken af de organisationer, som behandler sikkerhedsspørgsmål, og deres evne til sammen at arbejde på at løse de problemer, som dukker op undervejs.

De politiske og økonomiske reformer er i mange østeuropæiske lande endnu ikke nået ret langt, og opgøret efter kommunismen er endnu langtfra overstået. Desuden er der i kølvandet af den kolde krig fremkommet »nye« sikkerheds-problemer som f.eks. manglende politisk stabilitet, regionale sammenstød, nationalistiske sammenstød, religiøse stridigheder og international kriminalitet.

Alment er holdningen, at for at kunne tage fat på alle disse nye problemer må der indføres et sikkerhedssystem i Europa, som foruden at

omfatte politiske og sikkerhedsmæssige faktorer også skal dække menneskerettighedsspørgsmål, forankring af retsstaten, økonomisk samarbejde og miljøbeskyttelse. Alle beslutninger, som tages af de enkelte medlemmer eller organisationer, vil have indflydelse på de øvriges holdning. Dette faktum er især vigtigt for de lande, som ikke har fuld adgang til organisationerne.

De næste begivenheder i alle disse sager vil blive resultaterne af EU's regeringskonference, især når det drejer sig om en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitisk holdning og NATO'sbeslutning i forbindelse med udvidelse.

Det er vigtigt, at der udvikles en europæisk freds- og sikkerhedsordning, som er stærk nok til at kunne bevare freden ved at garantere sikkerheden, også for små lande, som har ringe muligheder for at forsvare deres frihed ved egen kraft.

Det er vigtigt at støtte de østeuropæiske lande, som netop har opnået frihed, og vi må opfylde deres indtrængende ønske om medlemskab af NATO. En udvidelse af NATO vil give en unik, historisk mulighed for at forankre demokrati og stabilitet i Mellem- og Østeuropa. Den mulighed må ikke forpasses.

NATO er af natur et forsvarsforbund, og til trods for russisk kritik af de baltiske landes optagelse står det helt klart, at Rusland aldrig kan nedlægge veto i sagen. Og sandt at sige kan det ikke føre til manglende sikkerhed for en stormagt som Rusland, selv om de tre små baltiske lande bliver medlemmer af NATO. For Nordisk Råd er det specielt vigtigt at understrege små landes ret til selv at vælge den sikkerhedspolitiske linje.

Den konservative gruppe har fremlagt et medlemsforslag i Nordisk Råd om sikkerhed i Norden. Heri opfordres Danmark, Islands og Norges regeringer til ihærdigt at arbejde for, at de baltiske lande Estland, Letland og Litauen bliver optaget i NATO. De baltiske lande banker på vores dør, og det er vores pligt som venner og nabolande at støtte dem kraftigt og bidrage til, at de bliver optaget i første omgang.

Miljöminister **Haavisto**: Fru President. Det nordiska år som gått har i hög grad präglats av de förändringar och omstruktureringar som nu genomförts utgående från bland annat Finlands och Sveriges EU-medlemskap. Det nordiska miljösamarbetet präglas i allt högre grad av aktiva kontakter till den övriga världen. Vi har gjort en stor ansträngning och lyckats rikta in det nordiska miljösamarbetet mot de tre nu etablerade pelarna Norden, EU/EES och närområdena samt Arktis. Vi kan konstatera att det arbete som utförs inom våra fasta arbetsområden har kommit till stor nytta speciellt i europeiska sammanhang. På ministernivå har den europeiska dimensionen aktivt diskuterats, speciellt förberedelserna av EU-ländernas regeringskonferens.

Den nordiska miljöstrategin för åren 1996-2000 trädde i kraft i början av detta verksamhetsår. Inom strategin får de arktiska aspekterna och natur-

vårdsfrågorna ökad betydelse, likaså miljösektorns samarbete med övriga sektorer. Här kan nämnas att ministrarna tidigare i dag har offentliggjort en heltäckande rapport om den arktiska miljöns tillstånd i Norden, och hur detta påverkas av människan. Rapporten bidrar till det viktiga arbetet med en arktisk "Agenda 21", där utformningen av kriterier för en bärkraftig utveckling i det arktiska området är väsentlig. Det nyss etablerade Arktiska rådet bör ta vara på de miljöfrågor som behandlats inom den så kallade Rovaniemiprocessen, såsom de nordiska miljöministrarna har strävat efter. Den arktiska forskningens roll bör förstärkas.

De nordiska miljöministrarna har prioriterat närområdessamarbetet högt och strävat efter att finna nya finansieringsmodeller. Beslutet att grunda en miljölånefacilitet på 100 millioner ECU under Nordiska Investeringsbanken är ett steg på vägen. Denna låneordning, vars verksamhet inleds redan i januari 1997, och den tidigare etablerade faciliteten för mjukgöring av finansiering av närområdesinvesteringar under det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO kompletterar varandra. Dessa verktyg, och de bilaterala insatserna, ger möjligheter till olika kombinationer av internationell samfinansiering utan behov av stora investeringar med nordiska medel. Miljöministrarna förväntar sig att verksamheten även beaktas i ministerrådets resursfördelning. Det är av stor betydelse att både låneordningen och den så kallade mjukgöringsfaciliteten i god balans beaktar såväl Östersjöområdet som Barentsområdet, för vilket det i övrigt varit svårt att finna intresserade samarbetspartner.

Av stor betydelse för de nordiska länderna är även det Östersjösamarbete och speciellt arbetet med en "Agenda 21" för Östersjöområdet, som inletts som en uppföljning av den så kallade Visbykonferensen på Sveriges initiativ. Förbättrad strålsäkerhet och hantering av radioaktivt avfall är viktiga mål i miljösamarbetet med närområdet både inom Barentsområdet och Östersjöområdet.

I början av året beslöt ministrarna om en miljöstrategi för jord- och skogsbruket. Beredningen av verksamheten utgående från strategin sker i god kontakt mellan de berörda sektorerna. Under det gångna året har kontakterna till nya sektorer aktiverats, och dialoger och växelverkan med energi-, närings- och konsumentsektorn har inletts. Till detta kommer det samarbete med bland annat kultur- och forskningssektorn som den nyss godkända tvärsektoriella kulturhandlingsplanen kommer att ge uppskov till.

Det nordiska samarbetet har på många håll rykte om sig att vara mera tal och byråkrati än verksamhet. Vi bör därför vända blicken mot ännu mera aktuella och politiska frågor. Vi bör även kunna, bättre än nu, synliggöra resultaten av vår verksamhet, då den lyckats nå fram till de politiska målsättningar man satt.

Miljøvernminister **Berntsen**: Ærede president! Norge overtar formannskapet i miljøministerrådet fra 1. januar. Jeg vil derfor si litt om det opplegget som Norge tenker seg for det kommende året.

Den nordiske miljøstrategien for årene 1996-2000 utgjør grunnlaget for det norske formannskapets satsinger innenfor miljøsektoren og samarbeidet med de øvrige sektorer. I 1997 vil det bli lagt spesiell vekt på arbeidet med bærekraftig produksjon og forbruk, naturvern og kulturminner, integrering av miljøhensyn i sektorsamarbeidet samt løsning av miljøproblemene i Nordens nærområder og Arktis.

Norge vil i formannskapsperioden sette i fokus de verdivalg og samfunnsmessige drivkrefter som legger rammer for miljøvernpolitikken. De fleste gjenværende miljøproblemer i de nordiske land er av en slik art at de ikke kan løses uten et tett samarbeid mellom miljøsektoren og øvige samfunnssektorer. På bakgrunn av dette ønsker Norge å styrke og videreutvikle dette samarbeidet. Miljøsektoren har allerede et utstrakt samarbeid med jord- og skogbruks-, fiskeri-, energi- og finanssektoren. I 1997 vil det bli tatt inititiv til et utvidet samarbeid med konsument-, nærings- og kultursektoren.

Det er viktig å se energi- og miljøspørsmål i sammenheng. Norge vil derfor, i samsvar med den nordiske miljøstrategien for 1996-2000, legge vekt på utviklingen av et tett samarbeid mellom miljø- og energisektoren i Norden. Norge vil ta initiativ til en løpende diskusjon om energirelaterte miljøspørsmål innen det nordiske samarbeidet fra begynnelsen av 1997. I tilknytning til de internasjonale klimaforhandlingene fram mot desember 1997 vil energirelaterte klimaspørsmål være særlig sentrale. Den nordiske behandlingen av klimaspørsmål må skje i lys av framdriften i de internasjonale forhandlingene.

Det tas sikte på å arrangere et internasjonalt fagseminar om aktuelle klimapolitiske problemstillinger i første halvdel av 1997. Med tanke på begrensninger av de samlede utslipp av klimagasser fra regionen vil hovedtemaer på dette seminaret kunne være: byrdefordeling, felles gjennomføring og omsettelige kvoter.

Arbeidet med bærekraftig produksjon og forbruk vil bli prioritert i 1997. Det vil bl.a. bli utarbeidet en produktorientert miljøstrategi med særlig fokusering på miljøskadelige stoffer i produkter og avfall for å fremme bærekraftig produksjon og forbruk.

For Norden som nettoimportør av forurensninger er internasjonale miljøvernavtaler av avgjørende betydning. Det vil under norsk formannskap bli lagt vekt på felles nordiske forberedelser og samråd i forbindelse med pågående internasjonale prosesser på miljøvernområdet.

I 1997 vil oppfølgingen av den nye miljølåneordningen under Den Nordiske Investeringsbank stå sentralt. Sammen med Det nordiske miljøfinansierings-selskapets - NEFCOs - ordinære virksomhet samt NEFCOs fond for subsidiering av lån vil denne ordningen utgjøre et viktig bidrag i arbeidet med miljøproblemene i nærområdene, som også miljøvernminister Haavisto nettopp nevnte. Spesielt er det viktig at sam-

arbeidet rettet mot Russland og Baltikum blir fokusert. Fra norsk side understrekes betydningen av å få igangsatt prosjekter som er identifisert i Barentsregionen.

Fra norsk side vil vi særlig fokusere på atomavfallsproblemene på Kola-halvøya. Vi ønsker ikke å dramatisere situasjonen, men skal vi ta det hele og fulle ansvaret innover oss, må vi øke våre anstrengelser. Befolkningen i den nordlige regionen er avhengig av at vi finner løsninger. Foreløpig mangler det imidlertid ressurser. Vi vil trenge aktiv medvirkning fra Russland, de nordiske land og fra europeiske og internasjonale finansieringsinstitusjoner. I denne situasjonen er det viktig at Norden står sammen for å markere denne saken utad.

I det arktiske samarbeidet vil det nyopprettede Arktisk Råd stå sentralt, herunder bl.a. oppfølgingen av den arktiske miljøvernstrategien. I 1997 vil det bl.a. bli påbegynt et arbeid med en handlingsplan for naturforvaltning i Arktis. Den sterkeste ytre innflytelsen på nordisk miljøpolitikk kommer fra EU. Miljøsektoren har et godt utviklet samarbeid om EU-saker. Norge vil i samråd med de andre nordiske landene videreutvikle det gode samarbeidet i EU/EØS-relaterte miljøspørsmål i kommende formannskapsperiode.

Ragna Berget Jørgensen (socialdemokratiska gruppen, A): President! Alle land har sin egen nasjonale utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det vil ikke være aktuelt for noen å gi fra seg den endelige kontrollen over denne. Men samtidig er ikke sikkerhet noe nasjonalt fenomen uavhengig av og upåvirket av omverdenen. Tvert imot. Vår gjensidige sikkerhet veves stadig tettere sammen - og vår gjensidige avhengighet blir stadig større.

Alle de nordiske land deltar mer og mer aktivt i ulike europeiske samarbeidorganer. Dette er en naturlig utvikling - en utvikling som gir både muligheter og utfordringer i forhold til bedre kontakt, dialog og samarbeid.

I denne dialogen er det viktig at vi bygger på det vi har felles, at vi ikke forsterker skillelinjene, men finner noen felles målsettinger for det arbeidet. Det fredsskapende og fredsbevarende prinsipp som ligger til grunn for Petersburgerklæringen, er et slikt grunnlag.

Vi må bygge videre på broen som går mellom de som står utenfor NATO, og de som er medlemmer - mellom de som deltar i Vestunionens arbeid, og de som står utenfor - og mellom EU-landene og de som deltar gjennom EØS og EFTA. Vi har bevist at vi kan samarbeide om felles mål gjennom den felles innsats og den operasjon vi kunne enes om å gjøre i Bosnia. Dette eksemplet på samarbeid om fredsbevarende og fredsskapende operasjoner bør vi kunne bygge videre på også i framtida. Derfor er også jeg enig med den norske statsministeren i målsettingen om en felles nordisk fredsstyrke. En felles innsats kan bare styrke oss som nordisk enhet og overfor andre.

Sikkerhetspolitikk må utvides fra et snevert begrep om staters militære forsvarsevne til også å omfatte konfliktforebygging, demokratibygging og humanitært arbeid og menneskerettighetsarbeid. Slik ser man utenriks- og sikkerhetspolitikken i et større perspektiv - ikke snevre det inn til bare å gjelde utvidelse av NATO, slik jeg følte at Høyres Jan Petersen gjorde i sitt innlegg. Et annet område som jeg vil sette søkelyset på og som bør være et felles anliggende, er de enorme atomavfallsproblemene som eksisterer på Kolahalvøya. Problemene er av en slik størrelse at de vanskelig kan løses uten felles innsats. Russland med sine 215 ubåtreaktorer og 36 atomkraftverk er en alvorlig atom-forurenser, og når vi vet at 2/3 av ubåtflåten er stasjonert i Murmanskområdet, med nærhet til den norske grensen, blir situasjonen sett med norske øyne, ekstra bekymringsfull.

De utrangerte ubåtene og lagring av atomavfall, både sivilt og militært, krever også ekstra opmerksomhet. Teknologisk er Russland kommet langt, men deres holdning til sikkerhetspoblemene er bekymringsfull. Russland må være klar over at det er *deres* hovedansvar, men uten et internasjonalt engasjement - fra Norge som naboland, fra Nordisk Råd og landene i Norden, fra EU-landene og fra G7-landene - kan dette alvorlige miljøproblemet vanskelig løses. Den nyetablerte miljølåneordningen innenfor Nordisk Investeringsbank må komme i gang så snart som mulig.

De siste dagene har vi også fått melding om ny opprustning av militært engasjement i nordområdene. Dette kan selvsagt bare registreres, men det bør også gi oss en understrekning av at Barentsområdet og Kolaområdet er viktig, og vi må også fra alle de nordiske land vie området oppmerksomhet i langt større grad enn hva vi hittil har gjort. Gjennom felles innsats kan vi bygge broer til vår nabo i øst.

Vi har etablert samarbeidsinstitusjoner i nordområdene gjennom Barentssamarbeidet og det arktiske samarbeidet, vi har Østersjøsamarbeidet og samarbeidet med de baltiske landene lenger sør. Disse samarbeidsstrukturene utfyller og kompletterer hverandre. Vi må se dem i sammenheng - som en del av vår felles langsiktige strategi for å trygge stabilitet, sikkerhet, demokrati og velferd for oss selv og våre naboer.

Erland (mittengruppen, lib): Fru president! Den säkerhets- och utrikespolitiska omvärlden förändras och säkerhetsbegreppet har fått en vidare och mer utpräglat civil dimension. Trots förändringarna är debatten fortfarande i huvudsak inriktad på militära frågor och försvarssamarbete. Varför är det så svårt att få genomslag för den fredsbyggande och civila dimensionen?

Det militära tänkandet finns representerat i starka organisationer med goda kontakter till de politiska institutionerna på nationell och internationell nivå. Stora resurser kan läggas på lobbying och information. Det civila tänkandet, å andra sidan, har en diffus organisationsanknytning och svaga kontakter till det politiska systemet.

Debatten måste dessutom föras på det traditionella militära tänkandets villkor och förankringen till frivilliga organisationer, till medborgarna och till den politiska oppsitionen är svag när konfliktområden, såsom i det forna Jugoslavien, skall bygga en stabil och demokratisk samhällstruktur som ger stabilitet och säkerhet. Den enkla frågan vem som griper till vapen har två svar, för det första den som har vapen och för det andra den som inte har trygghet och identitet.

Den som har vapen har skaffat vapen för att andra hotar med vapen. Nationerna bevakar och bedömer då varandra och söker nya övergripande strukturer och allianser.

Vi känner igen den traditionella utrikes- och säkerhetspolitiska debatten i detta resonemang, som leder till kravet på rätten till försvar.

Enligt det civila säkerhetsperspektivet däremot är rätten till trygghet och identitet med en gemnsam säkerhet det primära kravet.

När statsminster Jagland nästa år inbjuder försvarsministrarna till nordiskt samarbete borde det vara med utgångspunkt från en uttalat ickemilitär, civil dimension. Denna civila dimension borde bygga på det nordiska samarbetets folkliga förankring, med pluralism och mångfald som grund för samhällets utveckling.

Palmekommissionen skrev redan 1972: "Säkerheten har också mindre gripbara dimensioner. Medborgarna i alla länder vill förbli trogna de principer som deras land bygger på och de vill ha frihet att utstaka sin egen framtid såsom de själva önskar" och "det internationella systemet måste kunna förändras under fredliga och ordnade former och vara öppet för idéer, handel, resor och kultur."

I dag borde vi kräva väsentligt större insatser inom detta område, uppbackade av en preventiv diplomati.

Statsminster Jagland nämnde också de självstyrande områdenas betydelse och Ålands möjligheter att vara modell för lösandet av minoritetskonflikter.

Men Ålandslösningen en gång i tiden var egentligen ingen minoritetslösning. Ålands självstyrelse skapade däremot en ny minoritet inom Finlands ram. Det intressanta med Åland är autonomin; den politiska delaktigheten, självbilden och känslan av att finnas med också i ett större sammanhang; i Finland, i det svenska språkområdet, i Europa och som nu i Norden.

Det väsentliga med exemplet Åland är att decentralisering, demokrati och lokal förankring skapar trygghet och identitet.

Fru president! I den temakonferens om säkerhetspolitiken som Nordiska Rådet planerar bör den civila dimensionen och möjligheten att bygga stabila, trygga och demokratiska samhällsstrukturer, med decentralisering och lokal autonomi som utgångspunkt, ha en framträdande plats vid sidan av den traditionella militära.

Rosing (socialdemokratiska gruppen, S): Fru præsident! Jeg vil gerne sige lidt om Arktisk Råd, som også tidligere har været nævnt her. Hr. Jan P. Syse talte lidt om stiftelsen af Arktisk Råd. Jeg deler også glæden over, at Arktisk Råd endelig er blevet en realitet gennem en aftale mellem de arktiske regeringer, men når vi glæder os over Arktisk Råds stiftelse, må vi ikke glemme oplægget til Arktisk Råd, de rødder, der ligger bag Arktisk Råd - at det er de mennesker, der bor i det arktiske område, som har skubbet på, og som har lavet hele fodarbejdet, og som også har konsekvenserne af dette arktiske samarbejde. Midt i glæden over stiftelsen af Arktisk Råd er det vigtigt, at vi tænker på, hvad vi kan bruge det til, og hvad historien bag Arktisk Råd egentlig er.

Der har nemlig været et langt arbejde op til stiftelsen af Arktisk Råd. Det er ikke alle de otte arktiske nationer, der har været med hele vejen igennem af politiske årsager, og selv om de politiske årsager ikke har spillet den store rolle, så er det heller ikke den store samarbejdsvilje, vi har set tilbage i 1960'erne, 1970'erne og i begyndelsen af 1980'erne. Men lad det ligge - igen en glæde over, at Arktisk Råd nu er en realitet, og lad os bruge det!

Lad os også bruge den rolle, som NGO'erne kan spille i det arktiske samarbejde. NGO'erne har fået observatørstatus og har mulighed for at tale i Arktisk Råd. Men det er faktisk blandt NGO'erne, at skoen trykker i det arktiske, så derfor er det vigtigt at vide i regeringerne, at NGO'ernes rolle bliver en meget vigtig rolle.

Ligesom hr. Jan P. Syse mangler jeg en definition af parlamentarikernes rolle i Arktisk Råd. Det er noget, vi har diskuteret ved forskellige lejligheder ved parlamentarikermøder, og som jeg har forstået det fra de andre arktiske nationer - vi havde et møde med den canadiske delegation, som er vært for Arktisk Råd - er der stor interesse for, at parlamentarikerne kommer til at spille en rolle i det arktiske samarbejde. Der er et plan i Arktisk Råd, som mangler, og det er parlamentarikerne. Jeg mener, at når vi er samlet her i Nordisk Råd, bør vi tage det ad notam og arbejde for, at parlamentarikerne også i dette samarbejde, som er et stort potentiale for fremtiden, også får en direkte rolle at spille.

Prioriteringen i arbejdet er selvfølgelig miljøet, men ikke mindst også samhandelsmuligheder for at øge oprindelige folks økonomi. Det er virkelig det, der mangler både i Norge, Sverige, Finland, Danmark, Grønland, Rusland og andre arktiske områder: at vi selv får muligheder for at øge vores egen økonomi.

Hvis vi skal bevare Arktis som de arktiske staters stolthed, vil jeg kalde det, og et økonomisk potentiale med en optimal hensyntagen til miljøet, så må alle gode kræfter forenes, og herunder også parlamentarikernes. Det kan måske være svært at se Danmark som en arktisk stat, hvis man kun ser landet Danmark. Men det skal vides, at samarbejdet mellem Danmark og Grønland i oplægget til Arktisk Råd, i det hele taget det politiske samarbejde, der er imellem Danmark og Grønland, er et ligeværdigt samarbej-

de og det er også det, vi håber at se i Arktisk Råd mellem de forskellige arktiske nationer og de oprindelige folk i det arktiske område.

Dorte Bennedsen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Diskussionen förklarades avslutad.

Den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (Dokument 4) lades till handlingarna

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Arne Andersson ersätts av Christel Anderberg för resten av sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Närområdesutskottets saker

2.
B 163/när Ministerrådsförslag om Samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997 till 2000

Närområdesutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet i anledning av ministerrådsförslaget B 163/när antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att fastställa samarbetsprogrammet för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 163/när och med beaktande av de synpunkter som framförts av närområdesutskottet.

Landskapsstyrelseledamot **Anders Eriksson** (ministerrådets talesman): Fru president! Jag vill först ge en kort bakgrund till ministerrådsförslaget. Fiskeriministrarna godkände den 20. augusti i år, ett nytt 4-årigt samarbets-program för det nordiska fiskerisamarbetet och beslutade att inhämta rådets synpunkter. Detta samarbetsprogram ersätter "Nordisk Fiskeri Samarbejds-program 1993-96", som de senaste åren har utgjort den överordnade ramen för det nordiska fiskerisamarbetet. I förberedelsen av det här programmet har man tagit sikte på det reformerade nordiska samarbetet, genom att behandla aktiviteter inom Norden, Närområdena och EU/EES.

Programmet är formellt indelat i tre insatsområden: 1. Förvaltningssamarbete 2. Organisations- och tvärsektoriellt samarbete. 3. Forsknings och utvecklingssamarbete.

Arbetsuppgifterna för det nordiska fiskerisamarbetet har påverkats av utvecklingen sedan det förra programmets tillkomst 1992. Förutom att det nordiska samarbetet har reformerats på grund av ländernas ändrade EU-anknytning, övrig europeisk utveckling och den nordiska reformprocessen, har också ländernas fiskerisektorer påverkats av den internationella utvecklingen vad gäller synen på resurs- och miljöförvaltning.

Det kan konstateras att de internationella kraven på en hållbar förvaltning av marina resurserna blir allt mer uttalade och kommer att få allt större genomslag lokalt i framtiden. De nordiska och arktiska havsområdena är bland de marina områden i världen som har den största biologiska produktionen. En huvuduppgift är att vårda denna resurs för framtida generationer och bevara den marina miljön i ett hållbart skick som näringsunderlag för det nordiska folket.

Utvecklingen mot att få fisket mera miljöneutralt har prioriterats. Fortsatt arbete mot utveckling av skonsammare och mera selektiva fångstredskap, renare teknologi och andra frågor med sikte på att integrera miljöhänsyn är viktigt i detta program. Härvid betonar programmet också behovet av ett nordiskt utvecklingsarbete för akvakultur, fiskodling.

Det är inget tvivel att fisket har en miljöpåverkan, men den aktuella debatten är icke i balans ! Fisket kan i princip stoppas i morgon, men en reduktion av den landbaserade påverkan på havsmiljön tar dock lång tid. Fiskbestånden kan återhämta sig inom en förhållandevis kort tid med en förnuftig förvaltning, men föroreningen kan ha effekter på miljön och fiskbestånden i generationer framöver.

Tyngdpunkten på miljödebatten bör därför ligga på insatser för att begränsa utsläpp av miljöpåverkande ämnen till havsmiljön.

De nordiska fiskeriorganisationerna bör engagera sig ytterligare i miljödebatten. De nordiska fiskeriorganisationerna är små och har inte enskilt resurser till detta. Därför bör deras samarbete stödas. Genom att förstärka organisationernas samarbete är syftet att dessa genom upplysningsarbete och seriös debatt, ofta med stora, internationella intressegrupper kan säkra att havets resurser också framöver kommer att vara tillgängliga för alla intressegrupper - och inte bli ett utställningsakvarium.

Det nordiska fiskerisamarbetet skall utnyttjas till att utveckla relevanta nordiska aktiviteter, som har intresse för de nordiska länderna oavsett om dessa är EU-medlemmar eller inte. Dagens situation, där tre nordiska länder och ett självstyrt område är medlemmar i EU, ger möjligheter till en förnuftig dialog och ett ömsesidigt informationsutbyte mellan det nordiska fiskerisamarbetet och fiskerisamarbetet i EU. Under programperioden skall denna del av det nordiska fiskerisamarbetet utvecklas ytterligare.

Ett mål för samarbetet på internationellt och regionalt plan är att de internationella kraven på resursförvaltning och miljöhänsyn utformas så att de tar hänsyn till de nordiska ländernas förhållanden och intressen.

Det pågående östersjösamarbetet inom ramen för BAFICO (Baltic Fisheries Committee) fortsätter. Ministerrådet vill undersöka möjligheterna att utvidga samarbetet till andra närområden, också utanför Östersjö-, Barents- och Arktisregionen, för att åstadkomma förbättrad resursförvaltning och informationsutbyte.

Fiskerisektorn vill fortsättningsvis arbeta för den andra viktiga målsättningen för samarbetet, nämligen att åstadkomma en bärkraftig och positiv utveckling inom fiskerinäringen i alla länder och särskilt vad gäller Färöarna, Grönland och Island, där fiskesektorn har dominerande betydelse för samhällsekonomin.

På det nordiska planet arbetas för en ökad förståelse från näringarnas sida för gemensamma marknadsinriktade åtgärder i form av marknadsanalyser, viss generell marknadsföring, dokumentation av fiskkvalitet, och andra former av utökat näringssamarbete.

För att stärka den nordiska fiskeriförvaltningen och fiskeriorganisationerna är det väsentligt att stöda fiskeriforskningen i Norden. Det är viktigt för att få gehör i europeiskt och internationellt sammanhang. Innevarande år kan tas som exempel på att det föreligger stor kapacitet och stort intresse i Norden. Ministerrådet har mottagit ansökningar på mera än 14 miljoner DKK.

Fru president! Till sist några ord om genomförandet av programmet. Avsikten med programmet är att utgöra en överordnad ram för det nordiska fiskerisamarbetet under den kommande fyraårsperioden. Genomförandet av samarbets-programmet kommer att konkretiseras genom de årliga handlingsplanerna för det nordiska fiskerisamarbetet. Resultatet av arbetet rapporteras i Nordiska Ministerrådets verksamhetsberättelse.

Det föreliggande programmet för "Nordisk Fiskerisamarbejde 1997 - 2000" har, som det framgår, ambitiösa mål men avspeglar de faktiska krav och förväntningar som sektorn konfronteras med och måste hantera. De nya dimensionerna i fiskerisamarbetet förutsätter, som nämnt, en ökad aktivitet och förstärkta resurser, vilket också kommer att avspeglas i budgetbehovet för den 4-åriga period som programmet täcker.

Kaj Larsson (närområdesutskottets talesman, socialdemokratiska gruppen, S): Fru president! I Nordiska rådet har genom åren många vackra dokument producerats, med fina formuleringar som uttrycker hur ett bra samarbete skall kunna ske länderna emellan. Så är det även vad gäller samarbetsprogrammet för fiskerisamarbetet. Problemet är att i vardagen och i verkligheten blir det annorlunda.

Det här är inte något nytt program. Vi har haft ett program tidigare, som gäller i dag, medan detta har fräschats upp. Det ligger ingenting negativt i det, utan det tycker vi är bra.

Men när jag läser de där fina formuleringarna får jag ofta en underlig känsla av att den marina miljön är något som man inte bryr sig så mycket om. Man får ofta intrycket att det man inte ser bryr man sig inte så mycket

om. Om det händer någonting på landbacken, om älgarna dör eller om vilddjuren ger tecken på skador - då blir det full utryckning. Varför är det så? Ja, det har jag frågat mig många gånger.

Det låter naturligtvis bra när vi i programmet bl.a. kan läsa följande: att de nordiska ländernas marina ekosystem beskyddas och att det är en balans i utnyttjandet av havets levande resurser. Det där tror jag alla kan ställa upp på. Men i verkligheten blir det annorlunda.

Jag skall nämna ett exempel och väljer då laxen i Östersjön. Av den totala laxen i Östersjön är det i dag knappt 10 procent som är naturreproducerad. Resterande 90 procent är utplanterad lax. Laxen är också behäftad med en sjukdom som heter M 74. Viktiga laxstammar är på väg att utplånas. När det då föreslås att det totala uttaget av lax i Östersjön minskas genom att fiskekvoterna dras ner eller andra åtgärder som fördröjd utsättning för att på så vis minska drivgarnsfisket och bättre bevara den naturreproducerade laxen i Östersjön, har samarbetet inte verkat så intressant, varken från Finlands sida eller från Danmarks sida.

Det finns naturligtvis mycket man skulle kunna göra för att rädda den naturreproducerade laxen, men intresset för detta har som sagt inte varit stort. Med detta vill jag ha sagt att vi är duktiga på att producera program men mindre duktiga på att genomföra programmen. I Nordiska rådet har fisket inte någon högre status.

Havets resurser skall vi vara rädda om. Det fordras både kunskap och ett bra samarbete för att kunna utnyttja resurserna på ett väl avvägt sätt. Ett felaktigt utnyttjande kan ge förödande konsekvenser för lång tid framöver.

Det är därför viktigt att alla som arbetar med fisk, men speciellt yrkesfiskaren, får utbildning och kunskap. Tekniken rusar framåt med större båtar, kortare gångavstånd och moderna fiskeredskap. Det gör att havets resurser utsätts för stora påfrestningar. Det är viktigt att den nya unga generation som skall ta över yrkesfisket får utbildning och kunskap inte bara om tekniken utan om miljön och ekologin. Jag vill starkt understryka att det viktiga inte är utbildning för handeln, som det skrivs. Det viktiga är att utbilda yrkesmänniskorna på sjön.

Akvakultur, dvs. odling av fisk, nämndes. Detta skulle kunna utvecklas på ett bättre sätt i våra länder. Norge har kommit långt och har en stor marknad på detta område.

Men det är inte bara utvecklingsarbete som behövs. Miljösynen på vattenbruk måste bli lika i våra länder. Det finns de som påstår att vattenbruk är en stor påfrestning för miljön. Självfallet skall vi vara rädda om vår miljö och ställa krav. Men oavsett om vattenbruket sker i Norge, Sverige eller något annat land, är påfrestningarna samma. Det är samma foder och samma teknik. Varför ställer vi då inte samma krav?

Kina är ett land som har kommit långt och har en stor produktion inom vattenbruket. I Norden borde vi också tillsammans kunna utveckla vattenbruket, som skulle kunna skapa arbetstillfällen.

Jag delar ministerrådets syn på behovet av ett nordiskt utvecklingsarbete för akvakultur som både bra och nödvändigt.

Fru president! Närområdesutskottet har inte några förslag till ändringar i samarbetsproprammet, utan vi nöjer oss med de synpunkter som jag har framfört.

Ytterligare en synpunkt är att programmet skulle kunna kläs med en ekonomisk ram. Det hade varit bra att under perioden 1997 - 2000, som programmet omfattar, också få någon vetskap vilka ekonomiska möjligheter som står till förfogande.

Till sist: Programmet är bra - men nu gäller det att omsätta detta i praktisk handling, så det inte bara blir en önskan och en skrivbordsprodukt.

Landskapsstyrelseledamot **Anders Eriksson**: Fru president! Det var flera viktiga synpunkter som Kaj Larsson tog upp. Repliktiden omöjliggör för mig att bemöta alla. Det sades att vi har haft program tidigare och att detta bara är ett uppfräschat program. Jag uppfattde lite ironi i det, men jag hoppas att det inte var så. Det är väldigt viktigt att det i den här typen av strategier finns en kontinuitet. Det är rätt att vi har haft ett program tidigare, och detta följer den linje som också fanns i det tidigare. Vi har reviderat det med utgångspunkt i de förhållanden som gäller idag. När det gäller frågan om den naturligt reproducerade laxen, som också togs upp, kan jag från fiskeriministrarnas sida säga att vi inte på något sätt sopat problematiken under mattan. Tvärtom inser vi att det är ett stort problem. Just därför är sådana här program där man kan föra in forskningsåtgärder viktiga. Forskning på det här området får inte ske ad hoc utan måste ske efter klara strategier för att man skall kunna få ut någonting av det.

Till sist om utbildningen. Jag hann inte ta upp det i min presentation, men jag håller med Kaj Larsson om att utbildningen är viktig. När det gäller utbildningen och att höja kompetensen för fiskarkåren och unga fiskare bör vi vara medvetna om att det inte är så lätt att få fiskare att söka sig till en utbildning med tanke på den debatt som förs i dag där allting inom fiskerinäringen pekar neråt.

Erland (mittengruppen, lib): Fru president! Programmet för fiskerisamarbetet är relativt heltäckande och flexibelt. Med tanke på den nordiska nyordningen med krav på nordisk nytta skulle ett program med rejäla satsningar på vissa tyngdpunktsområden vara välkommet, men sådana förslag och de resurser som krävs tas förhoppningsvis upp i de kompletterande årliga handlingsprogrammen.

En viktig erfarenhet av hittillsvarande samarbetsprogram är avståndet mellan den byråkratiska - och kanske mer teoretiska - tjänstemannanivån och de konkreta problemen för fiskerinäringen.

Därför är det viktigt att organisationen och informationsflödet utformas så att näringen effektivt kan utnyttja de möjligheter som ges.

En gemensam nordisk angelägenhet inom insatsområdet förvaltningssamarbete borde vara att få till stånd en anpassning av EU:s fiskeripolitik till våra förhållanden och att utforma principer och regelverk för strukturstöd.

Kvoterings- och fartygsprogram måste anpassas till speciella förhållanden inom Norden, där till exempel Östersjön har andra förutsättningar än Västnorden.

En övergripande målsättning bör också vara att förverkliga konkurrens på lika villkor för fisket i Norden och i EU, bland annat när det gäller stöd och miljökrav.

Inom insatsområdet forsknings- och utvecklingssamarbete är det viktigt att fiskerinäringen är med i planeringen och att programmen utgår från näringens behov. En strukturomvandling, där vattenbruket ökar och det traditionella fisket minskar, ställer krav på bättre faktaunderlag och utvärderingsgrunder, bl.a. när det gäller effekter på den marina miljön.

Fru president! Samarbetsprogrammet utgör en bra ram för fiskeripolitiken, men anpassningen till olika lokala förhållanden och en nära samverkan med näringen är viktiga faktorer för att uppnå resultat och därmed nordisk nytta, dvs. som föregående talare Kaj Larsson sade: att omsätta programmet i praktisk handling är det som behövs.

Sturla Böðvarsson (konservativa gruppen, Sj): Fru præsident! Det nordiske samarbejde er en stor støtte for os islændinge internationalt, og det alsidige samarbejde mellem de nordiske broderfolk er et grundlæggende træk i islandsk udenrigspolitik. Med den ændrede organisation i Nordisk Råds virksomhed er der indledt en ny tid i nordisk samarbejde.

Ændringer i Nordisk Råds organisation har brudt et vist dødvande, som kunne opstå i de nordiske landes samarbejde.

Samarbejdet med nærområderne inden for Nordisk Råd har givet rådet ny vidde og skabt nye opgaver.

De sidste år er de nordiske landes relationer til de omkringliggende lande blevet kraftigt forøget, og man tog et historisk skridt med oprettelsen af Arktisk Råd. Det er af stor betydning, at Arktisk Råd kan blive et stærkt samarbejdsforum for landene i de nordiske regioner, ikke mindst i beskyttelse mod forurening af havet og i at sikre moderat udnyttelse af havets ressourcer.

Samarbejdet i Østersørådet giver de vestlige lande i Rådet lejlighed til at medvirke til reformer i de lande i området, som for nylig har opnået frihed. De vestlige lande har pligt til at assistere disse lande ved opbygning af demokrati og retsstat samt respekt for miljøet.

Jeg anser det for naturligt, at Nordisk Råds Nærområdeudvalg særlig retter sine kræfter mod miljøspørgsmål og assisterer de omkringliggende

lande med at bringe disse faktorer i acceptabel stand, så forurening ikke truer økologien til lands og til vands.

Over hele verden er der stigende krav om forbedret miljø. Beskyttelse mod forurening kan ikke andet end være en fælles opgave for de nordiske lande.

Nærområdeudvalget må lægge større vægt på miljøspørgsmålene og da ikke mindst beskyttelse mod forurening af havet, og jeg mener, at det er naturligt, at der bevilges flere nordiske midler til dette arbejde. Miljøspørgsmålene kan ikke andet end få førsteprioritet i den nordiske nærområdehandlingsplan.

Fiskeri er grundlaget for vores økonomi i Island. Fiskeriet er derimod et bierhverv i de øvrige nordiske lande. Vore venner og beslægtede i de nordiske lande burde derfor mere end andre have forståelse for de interesser, vi har vedrørende fangst på fiskebankerne og beskyttelse af fiskebestandene. Det har givet anledning til megen skuffelse, at vi islændinge har været i konflikt med vore broderfolk i Norden på grund af fiskeriet. Vi bør bruge det nordiske forum til at nå til enighed og løse sådanne konflikter.

Islændingene er helt afhængige af, at fiskebestandene ved landet udnyttes moderat, og at man undgår den fare, som truer fiskebestandene i form af forurening af havet. Vi må derfor benytte enhver lejlighed til at opfordre til forsigtighed ved dumpning af forurenende og skadelige materialer i havet, som kan ødelægge fiskebestandene. Jeg er derfor meget tilfreds med den handlings-plan om fiskerisamarbejdet de næste fire år, som fremlægges her. Den bør kunne styrke de lande, som f.eks. Island, som udnytter havets ressourcer.

Ved at Nordisk Råd lægger vægt på bæredygtig udnyttelse af havets fiskebestande og forestår vigtige tiltag mod forurening af havet, kan Norden stå i spidsen for andre lande i verden og stille krav om lignende politik i Nordens nærområder.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

Presidenten meddelade att votering på dagrodningens punkt 7 och eventuella andra voteringar skjuts upp till nästa dag kl 10.00.

3.
A 1107/när: Medlemsförslag om baltisk-nordiskt forum i ett av de baltiska länderna

Närområdesutskottet hade konstaterat med anledning av medlemsförslaget A 1107/när att ministerrådet redan beslutat anordna en jämställdhets-

konferens i Lettland i augusti 1997 och att det därför inte fanns behov för rådet att företa sig några åtgärder med anledning av förslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *bifölls utskottets förslag.*

4.
A 1133/när: Medlemsförslag om en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

Närområdesutskottet hade föreslagit att rådet i anledning av medlemsförslaget A 1133/naer antar en rekommendation med följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stöda utbytet mellan medborgarna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag och rekommendationen antogs med acklamation.*

5.
A 1135/när: Medlemsförslag om forskning och utveckling av nya och förnybara energikällor,
Dokument 8: Nordiska ministerrådets redogörelse för det nordiska energipolitiska samarbetet,
Avskrivning av följande rekommendationer:
rek 47/1992/när: Kärnsäkerhet i Nordområdena,
rek 10/1993/när: Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina,
rek 29/1993/när: Kontroll av kärnteknisk verksamhet,
rek 30/1993/när: Säkerhet, energi och miljö

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Närområdesutskottet hade föreslagit
1) att rådet antar en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar med följande lydelse

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att det görs en grundläggande analys av möjligheterna till och effekterna av en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna, med målsättningen att den nordiska marknadens pris på elektricitet återspeglar de olika energislagens miljökostnader.

att rådet antar en rekommendation till Nordiska ministerrådet med följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet angående forskning och utveckling av teknologi inom nya och förnybara energikällor förstärks, med målsätt-ningen att fördela FoU-insatsen så att mångfalden i de nordiska institutionerna tillgodogörs i högre grad och att det vid behov för målriktade informations- och demonstrations-projekt upprättas nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi,

att det etableras ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter.

3) att rådet antar en rekommendation till Nordiska ministerrådet med följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete,

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.

att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet,

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalott-området,

att, för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utvecling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion, samt

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

4) att meddelandena om de nämnda rekommendationerna läggs till handlingarna och anses slutbehandlade för rådets del.

Salmén (närområdesutskottets talesman, mittengruppen, ÅC): President! FN:s klimatpanel har framfört att det globala utsläppet av CO_2 måste reduceras med minst 60 procent. Annars riskerar vi att de av människan förorsakade utsläpp till atmosfären förorsakar allvarliga klimatiska obalanser.

Närområdesutskottet har behandlat medlemsförslag om nya och förnybara energikällor. Förslaget tar upp väsentliga problem angående miljöpåverkan av fossila bränslen. Vi menar att vi inte kan negligera de varningar som vetenskaps-män för fram om ett starkt samband mellan utsläppen av CO_2 och registrerade klimatförändringar. Om redan de nuvarande utsläppen har en påverkan är det mycket illavarslande att prognoserna förutspår en ökad användning av fossila bränslen med upp till 70 procent fram till år 2020.

Utsläppen av CO_2 beror till största delen på användning av fossila energikällor. Mer än 85 procent av världens kommersiella försäljning av energi utgörs av fossila energikällor. Mot den bakgrunden förefaller det uppenbart att vi står inför dramatiska omläggningar av våra energisystem och förändringar i den globala energianvändningen.

Under alla förhållanden är de fossila energiresurserna begränsade. Även om det sannolikt finns stora oupptäckta reserver av olja och gas är det en självklarhet att tillförlitliga alternativ till dessa bränslen snarast måste tas fram. Utskottet menar därför att samhället måste stimulera utvecklingen av andra bärkraftiga energi-källor. Medlemsförslaget nämner EU:s mål att 8 procent av energibehovet skall täckas med förnybara energikällor år 2005. Detta kan synas blygsamt, men det innebär en ökning med tre gånger jämfört med idag.

World Energy Council (WCE) har i en rapport från 1994 om "New Renewable Energy Sources - A Guide to the Future" framhållit att energin från biomassa och vattenkraft tillsammans med annan förnybar energi kan täcka 30 procent av det globala energibehovet år 2020. Detta är 8 gånger så mycket som i dag.

Det var med stort intresse jag lyssnade på statsminister Thorbjørn Jaglands redogörelse för det kommande norska förmanskapet i Nordiska ministerrådet. Hans påpekande om att alternativa energikällor måste utvecklas som kan ge energi med begränsat utsläpp av klimatgaser stämmer väl med utskottets synpunkter. Det är positivt att denna viktiga fråga tas upp på statsministernivå och jag anser det glädjande att Norge kommer att ta initiativ till en löpande diskussion om miljö- och energifrågor.

Närområdesutskottet har haft en diskussion om de samhällskostnader som bör påföras olika energislag. Dessa samhällskostnader varierar från energikälla till energikälla men är i princip högre för icke förnybar energi. Varje energikälla måste i framtiden bära sina samhällskostnader. Först då

kan vi uppmuntra den ur samhällets synpunkt minst kostsamma energikonsumtionen.

Utskottet anser att den nordiska energipolitiska strategin på myndighetsnivå i nuvarande övergångsskede bör främja övergång till bärkraftiga energikällor. Vad gäller användning av fossila bränslen bör marknaderna påverkas och konsumtionen styras till det som förorenar minst.

Vi noterar att Nordiska ministerrådet skall kartlägga möjligheterna att utveckla energisamarbetet med närområdena. Erfarenheterna av pågående eller slutförda energiprojekt skall utnyttjas i kartläggningen. Planeringen av framtida aktiviteter skall enligt ministerrådet baseras på kartläggninges resultat. Nordiska rådet har sedan länge påtalat att energisituationen i våra närområden måste ses i ett regionalt perspektiv. Vi ser detta som ett viktigt första steg mot en regional energilösning.

Ministerrådets nuvarande insatsområden i Nordens närområden anges bl.a. vara säkerheten i kärnkraftverken och energisystemens miljöpåverkan. Dessa prioriteringar stämmer väl överens med utskottets.

Utskottet noterar i detta sammanhang att de enskilda gasbolagen i Danmark, Finland och Sverige avtalat att utreda förutsättningarna för ett samnordiskt gasnät (Nordic Gas Grid) och ansökt om att projektet upptas i EU:s projektförteckning för Trans European Energy Networks.

Remissinstanserna har påpekat riskerna för minskad konkurrenskraft, flyttning av verksamhet till andra områden utan miljörestriktioner, m.m. som kan bli följden om ett land ensidigt inför miljöavgifter. En harmonisering mellan länderna är mot den bakgrunden en förutsättning för en miljöinriktad energipolitik. En remiss-instans har påpekat att en samordning av miljö- och energiavgifterna i Norden kan bidra till en mer effektiv kraftproduktion mellan länderna där det stimuleras till att bruka elproduktion som är minst möjligt förorenande. Vi anser det positivt att ministerrådet kommer att analysera förutsättningarna för att samordna beskattningen på elområdet i de nordiska länderna. Bl.a. är det viktigt att utreda hur beskattningen påverkar kraftutbytet, investeringar och miljöeffekter. Utskottet noterar vidare att ministerrådet, för att främja internationellt samarbete om användning av ekonomiska styrmedel, kommer att arrangera ett internationellt seminarium om beskattningen på energiområdet.

Vad gäller miljömärkning av elektricitet på den nordiska elmarkanden noterar utskottet dels att det norska Nærings- og Energidepartementet menar att Sveriges erfarenheter på området bör studeras och att det främst är på förbrukarområdet som miljömärkning får effekt, inte på elmarknaden, dels att det finska Handels- och industriministeriet menar att frågan bör utredas av en i ministerrådet etablerad arbetsgrupp om energieffektivisering på en liberaliserad marknad. Vidare noterar utskottet att det danska miljöministeriet anser att miljömärkning av elektricitet har ett mycket begränsat perspektiv. Miljövänlig elproduktion kräver klara politiska prioriteringar och kan inte baseras på den enskilde förbrukarens val. Utskottet anser mot bakgrund av de olikartade synpuntera att det i nuläget inte finns förutsättningar att införa miljömärkning av el på den nordis-

ka markanden. En undersökning, baserad på de svenska erfarenheterna miljömärkning i energi-bolagens regi, bör göras av möjligheterna till miljömärkning av elektricitet på den nordiska elmarknaden.

Utskottet yrkar nu att plenarförsamlingen bifaller utskottets förslag till rekommendationer i enlighet med dagordningspunkt 5 angående 1. energins miljökostnader, 2. samarbete angående forskning och utveckling samt 3. kärnsäkerhet.

Handels- och industriminister **Kalliomäki** (ministerrådets talesman): Ärade ordförande! Den nordiska och internationella utvecklingen har ökat behovet av nordiskt samarbete på energisektorn. Detta gäller i synnerhet frågor som anknyter till de nordiska elmarknaderna, samarbetet inom ramen för EU och EES, klimatfrågor samt närområdessamarbetet.

Syftet med den redogörelse som nu presenteras är att informera Nordiska rådet om situationen i det nordiska energipolitiska samarbetet och om de ny åtgärder som har planerats. Redogörelsen är också ett svar på den rekommendation som Nordiska rådet gav de nordiska regeringarna hösten 1995. I den föreslogs att ett regionalt miljövänligt energisystem skulle utvecklas i samarbete med de baltiska länderna och Ryssland.

Jag kommer i det följande att kommentera frågor som gäller el- och gasmarknaderna, energibeskattning samt närområdesfrågor. Övriga viktiga samarbetsområden - klimatfrågor, energieffektivering och energiforskning - är jag, på grund av den begränsade tiden, tvungen att lämna utan kommentarer i detta skede.

Vid utvecklandet av elmarknadssamarbetet har Norden redan länge gått i täten för utvecklingen. De senaste årens arbete på att modernisera elmarknadens uppbyggnad, som först inleddes i Norge, har medfört nya utmaningar för utvecklandet av elmarknadssamarbetet. Resultat av detta arbete har redan kunnat bokföras. Den gemensamma elbörsen för Norge och Sverige, Nordpool, har påbörjat sin verksamhet i år. Också de finska och de danska elförsäljarna och elköparna kan idka handel på den norsksvenska börsen. Mellan Norge och Sverige har gränstarifferna slopats.

Elhandeln kan fortsättningsvis utvecklas. Finland håller på att få sådana lösningar klara som gör oss strukturellt mogna att ansluta oss som tredje part till den norsksvenska elbörsen och elmarknaden med lika villkor och skyldigheter. Också i Danmark håller man på att utreda behoven att förnya elmarknadens strukturer.

När elmarknaderna utvecklas bör man komma ihåg att med en ökande förbrukning måste någon också bygga ny produktionskapacitet för el. En situation där möjligheten att bygga ut elproduktionskapaciteten begränsas till endast dyra produktionsformer leder till att elpriset stiger.

Vi kan inte slå oss till ro och invänta att den energiintensiva industrin börjar söka sig utanför Norden till följd av osäkerhetsfaktorer i elförsörjningen. Om inte investeringarna i elproduktionen kan fortgå som tidigare, kan vi råka in i en situation där Norden importerar alltmera el som har

producerats med fossila bränslen eller i atomkraftverken, som är i dåligt skick. Alla vi som granskar utvecklingen, också ur miljöpolitiskt perspektiv, har ett stort ansvar för att detta inte händer.

Som vi vet, har en reformering av energibeskattningen under den senaste tiden varit uppe till behandling inom det politiska beslutsfattandet i samtliga nordiska länder. Finland var föregångare i fråga om beskattningen av elproduktioner. Tyvärr är det så att ett land, som ensamt beskattar sin produktion, med tiden beskattar sina producenter och sin sysselsättning för mycket. Därför är Finland tvunget att anpassa uppbyggnaden av sin beskattning så att den bättre motsvarar beskattningen i EU-länderna och i de nordiska länderna.

Till följd av de motstridiga målen är det svårt att fatta skattebeslut. Hittills har varje land i Norden granskat sin energibeskattning nationellt. Emellertid vet vi nu att elbeskattningen bör harmoniseras för att den gemensamma nordiska elmarknaden skall fås att fungera miljö- och energipolitiskt ändamålsenligt.

Ministerrådet har följaktligen inlett en utredning av vilka effekter harmoniseringen av elbeskattningen har på elproduktionen, investeringarna, miljöbesluten och handeln. Jag anser att det pågående arbetet är viktigt för den fortsatta utvecklingen på de nordiska elmarknaderna.

En annan viktig utredning som inleds som bäst gäller vilka effekter en utökad användning av naturgas har på de nordiska utsläppen i miljön. Denna politiskt intressanta utredning genomförs i nära samarbete med bolagen på naturgassektorn, framför allt de bolag som är med om projektet Nordic Gas Grid, som inleds inom EU:s projekt Trans-European - Network. På detta sätt kan utredningarna sammanjämkas på ett ändamålsenligt sätt och tilläggsmaterial erhållas när man bedömer vilken betydelse naturgasen har då det gäller att uppnå våra länders energi - och miljöpolitiska mål.

Viktiga verksamhetsområden i närområdetssamarbetet är bl.a. kärnsäkerhet, effektivering av energiproduktion, överföring och användning samt en minskning av energisystemens miljökonsekvenser. Nordiska rådets rekommendatiuon från hösten 1995 beaktas i fortsättning bl.a. på så sätt att ministerrådet kommer att utreda möjligheterna att utveckla energisamarbetet på närområdena.

I detta sammanhang är det skäl att konstatera att energimarknadens funktion och öppenhet är en viktig fråga när de baltiska ländernas och Polens beredskap att bli medlemmar i EU bedöms. Det är skäl för Norden att också i detta hänseende intensifiera sina kontakter till de baltiska länderna och Polen.

Ärade ordförande! Jag har här i korthet presenterat vissa av redogörelsens huvudpunkter. På plats finns energiministrar som jag hoppas att för sin del är beredda att svara på frågor och kommentera dessa teman. De synpunker som kommer fram här försöker vi så väl som möjligt beakta i den fortsatta beredningen.

Närings- och energiminister **Grete Faremo**: Den energipolitiske redegjørelsen er et godt grunnlag for debatten nå og videre. De nordiske land har ulike energiløsninger og ulike forutsetninger fra naturens side, og samtidig er vi mer avhengige av hverandre enn noen gang.

På samme måte som vi før snakket om den nordiske sikkerhetspolitiske balanse, må vi nå snakke om og søke etter den nordiske energibalanse. Det er en balanse som omfatter miljøpolitiske mål og hensynet til nye generasjoner. Det er nå ingen grense for hvor mange generasjoner vi må ta hensyn til når vi stiller opp målene i energi- og miljøpolitikken.

Den norske regjering har som mål å utvikle et bærekraftig energisystem. Det betyr at vi har pålagt oss selv å forene mål som trekker i ulike retninger. Vi vet ikke i dag hvordan framtidens sammensetning av energikilder vil bli. Vi vet ikke hvor stor del av forsyningen vi kan hente fra nye, alternative energikilder. Men vi vet at de vil spille en økende rolle.

Vi har et stabilt energiforbruk i Norge, men forbruket av elektrisitet er økende. Svikten i vannkraften i Norge og Sverige illustrerer tydelig den gjensidige avhengigheten mellom landene.

Utslippene til atmosfæren fra norske kraftverk er i dag null. Da sier det seg selv at det ikke er mulig å redusere utslipp som ikke finnes. Og tar vi hensyn til utslipp fra to planlagte gasskraftverk - som vil produsere for eksport - kommer utslippene av CO_2 opp i 1 pst. av utslippene fra de danske kraftverk. Og svovelutslippene i Norge vil fortsatt være null.

Det gode må ikke bli det bestes fiende. Vi ser at våre naboer også står overfor målkonflikter. Summen av nasjonale beslutninger kan gi dårligere totale energi- og miljøløsninger enn om vi ser på Norden som en enhet, harmoniserer avgifter og lager miljøpolitikk av energipolitikken.

Vi følger med interesse debatten i Sverige og hvordan man der vurderer å dekke inn bortfallet av kjernekraften.

Jeg kan ikke se det annerledes enn at vi har et økt behov for nordisk energipolitisk samarbeid. De nordiske land vil ha en rekke felles utfordringer. Dette vil være spørsmål knyttet til elektrisitetsmarkedet og samspillet med det indre marked i EU/EØS, det vil gjelde andre viktige spørsmål innen energi og miljø og forholdet til våre nærområder.

Derfor trenger vi også en mer systematisk energipolitisk debatt. Virkeligheten er konkret, og med utgangspunkt i en sann virkelighetsbeskrivelse må vi legge opp prosesser som peker fram mot konkrete løsninger på poltiske utfordringer. Naturgassanvendelsen i Norden er begrenset, men interessen er økende. Hittil har ikke etterspørselen etter gass på den finske vestkysten og i det svenske markedet vært tilstrekkelig stor til å motivere kommersielle innvesteringer.

Det synes åpenbart at energipolitiske beslutninger i Sverige er sentrale for utviklingen av naturgassens muligheter. Jeg tror alle som er opptatt av energipolitikk i Norden, ser fram til avklaringer i Sverige når det gjelder framtidig energiforsyning.

Økt bruk av naturgass i Norden kan bidra til å redusere det totale miljøutslipp og begrense bruken av kjernekraft. Den norske regjering

støtter med andre ord opp om naturgassen som et miljøvennlig alternativ i den nordiske energiforsyning.

I klimapolitikken må vi arbeide mer med prinsipper for byrdefordeling, felles gjennomføring og kostnadseffektive løsninger. Den nordiske konferansen neste år om felles gjennomføring vil være svært viktig.

De nordiske energiministre har i redegjørelsen signalisert at vi vil trappe opp innsatsen overfor nærområdene, spesielt i de baltiske land - og jeg vil legge til Russland. Vi må virkelig arbeide med hvordan vi skal styrke energisamarbeidet med nærområdene i øst. Nøkkelen ligger i nye investeringer. Bare utslippene fra lekkasjer i russiske gassledninger overstiger langt de samlede nordiske klimagass-utslipp. Det sier noe om omfanget av den klimautfordring som vi må venne oss til å behandle i stort.

Marianne Samuelsson (mittengruppen, mp): Fru president! Det var ett vackert försvarstal för naturgasen. Nu ryms naturgasen tyvärr inte inom det som är ekologiskt hållbart. Det är nämligen fråga om en fossilgas. Det har i svenska medier förekommit uppgifter om att man i Norge tänker bygga två fossilgaskraftverk, som tillsammans skulle släppa ut 2,1 miljoner ton koldioxid om året. Det är inget litet koldioxidutsläpp.

Huvudsyftet med de här byggprojekten skulle vara att sälja el till Sverige. Jag vill därför ställa följande fråga till ministern: Är tanken bakom skapandet av ytterligare en koldioxidbelastning i Norden att sälja detta till Sverige?

Minister **Grete Faremo**: Etter min oppfatning kan det ikke være tvil om at norsk naturgass kan virke positivt inn i det nordiske miljøregnskapet. Det er noe av det sentrale når man skal diskutere hvordan vi bl.a. også kan bidra til reduksjon av klimagassutslipp innen Norden.

Som jeg gjorde rede for, er utslippene til naturen på norsk side slik at selv om man tar hensyn til utslippene fra de to planlagte gasskraftverkene - som etter planen vil produsere for eksport, så langt det er behandlet i den norske debatten, noe jeg antar at spørreren er kjent med - kommer utslippene av CO_2 selv med disse to gasskraftverkene opp i 1 pst. av det vi i dag kjenner til er utslippene i Danmark. Jeg syns det er viktig at vi alle beholder det rette perspektivet på disse sakene når vi skal diskutere. Det er vanskelige spørsmål, og som jeg sa i mitt innlegg, her må vi søke å finne løsninger som kombinerer de ulike vanskelige hensyn som ligger i energidebatten.

Marianne Samuelsson (mittengruppen, mp): Fru president! Också de danska utsläppen av koldioxid måste naturligtvis minska. Vad som händer är ju att Norge ökar sina utsläpp med 5-7 % , vilket är en ganska stor andel av den totala ökningen av koldioxidutsläppen. Detta klarar naturen inte av i nuvarande läge. Jag tycker inte alls att gaskraftverken är det som man skall gå inför, om man vill satsa miljövänligt. Det är inte ekologist försvarbart, och är inte en förnyelsebar energikälla.

Chris Heister (konservatiga gruppen, m): Fru president! Jag tror det finns anledning att ha ett ännu något bredare perspektiv än det här replikskiftet har givit vid handen.

Jag tycker det är bra om man kan ersätta dansk kolkraftel med naturgas. Det skulle innebära minskade påfrestningar på koloxidutsläppen. Och vi kan också se att som en effekt av att vi har haft problem med elförsörjningen i Sverige har vi importerat finsk el, som också innehållit rysk kärnkraftel.

Man bör ha ett bredare perspektiv när man talar om nordiskt samarbete och om samarbete inom närområdet. När man försöker utforma en bra energipolitik i Norden och dess närområden bör man se till att inte i första hand avveckla säker svensk kärnkraft och behålla osäkra kärnkraftverk i våra närområden, som då kommer att försörja den nordiska marknaden med el.

Minister **Grete Faremo**: President! Jeg syns det er svært viktig ikke å gjøre perspektivet i denne debatten for snevert, for vi har lagt på oss en svært vanskelig oppgave. Vi har pålagt oss å forene mål som trekker i ulike retninger. Fra min side var det derfor viktig å poengtere at om norsk naturgass kan erstatte elproduksjon, hvor man gjør bruk av fossile brensler, vil dette kunne virke positivt. Det vil kunne virke positivt inn i det nordiske miljøregnskapet.

Jeg syns det er viktig at vi tar en diskusjon om realitetene, ikke symbolene, når vi har satt oss den ambisiøse målsettingen som går fram av redegjørelsen fra energiministrene.

Chris Heister (konservativa gruppen, m): Fru president! Min poäng var att det inte är positivt att ersätta säker svensk kärnkraftel med el från naturgasverk i Norge. Däremot är det bra om man ersätter kolkraftproducerad el i Danmark med naturgas.

Dalheim (socialdemokratiska gruppen, A): President! Energiministrene i Norden har i sin redegjørelse overfor Nordisk Råd gitt en gjennomgang av det energipolitiske samarbeid, en gjennomgang som synliggjør det mangfold som preger den nordiske elektrisitetsproduksjon, fra den fornybare ikke forurensende vannkraft til den mer eller mindre forurensende varmekraftproduksjon fyrt med forskjellige fossile brensler eller atomreaktorer.

Problemstillinger knyttet til felles energimarked og mer ensartet beskatning av energi drøftes. Interessen er da også stor fra andre sterke grupper for å gjøre elkraft til mest mulig vanlig handelsvare - et nytt, spennende felt å hente profitt fra for slike. Selv med i hovedsak offentlige eiere av energiproduksjonen viser kreativiteten seg å være stor i jakten på økt fortjeneste. For oss politikere bør slik atferd være en nødvendig på-

minnelse om at det er vi som må sette regler for iva-retakelse av de miljø- og samfunnsøkonomiske sider av energiproduksjon og salg.

Statsminister Thorbjørn Jagland understreket i sitt innlegg den betydning et felles nordisk energiområde, energinettverk, bør få. Den sosialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd tar disse utfordringer på alvor. Vi har i flere sammenhenger, senest på et seminar i Oslo i slutten av oktober, drøftet nødvendige tiltak.

Tankekors knyttet til at alle de nordiske land hver for seg har sine egne nasjonale miljø- og energipolitiske målsettinger, synliggjør de muligheter til forbedringer en forpliktende, felles nordisk målsetting kan gi. Eksempelvis vil en mer bevisst bruk av den ikke forurensende, lett regulerbare vannkraften gi oss muligheter til å etablere de framtidige varmekraftverkene i vår region på et lavest mulig produksjonsnivå.

Utfordringen for varmekraftverkene vil så være politiske krav om at de minst miljøforurensende energikilder kommer til bruk i disse. Det norske Arbeiderpartis landsmøte har i helgen sluttet seg til en slik strategi.

Den sosialdemokratiske gruppen i Nærområdeutvalget har i utvalgets arbeidsprogram for 1997 reist debatten omkring et felles nordisk miljøregnskap, en felles, forpliktende strategi for et bærekraftig energisystem i Norden. Sentrale elementer i en slik debatt vil bl.a. være forpliktende, miljøbegrunnet kraftutveksling og utvikling av mer effektive og mest mulig miljøvennlige produksjonssystemer.

Nordisk Råd har mange og viktig oppgaver. Miljø, en bærekraftig utvikling, kan ikke nås med markedets kjøreregler alene. I Norge har Arbeiderpartiets landsmøte nå forutsatt en total gjennomgang av en ekstremt liberal energilov - et viktig bidrag til en miljøpolitisk mer hensiktsmessig utvikling også i Norden hvis man griper de erfaringene vi har, på en hensiktsmessig måte.

Ragnhild Queseth Haarstad (mittengruppen, Sp): President! La meg innledningsvis si at jeg er helt uenig i det resonnementet som energiministeren hadde omkring gasskraftverk i Norge. Realiteten er at det vil føre til at Norge slipper ut 20 pst. mer CO_2 i forhold til 1989-nivået enn det vi den gangen la opp til, nemlig en stabilisering.

Men jeg bad om ordet for å kommentere medlemsforslag 1135, om forskning og utvikling av nye og fornybare energikilder. Ved behandlingen i komiteen har dette forslaget blitt noe neddempet. Jeg tenker da særlig på forslaget om harmonisering av energibeskatning og miljømerking av elektrisk kraft.

Når det gjelder å utforme en energibeskatning slik at prisene på elektrisk kraft gjenspeiler miljøkostnadene ved de ulike energibærere, anbefales nå at det gjøres en grundig analyse. Det står i pkt. 1 i komiteens forslag.

For ordens skyld vil jeg gjøre oppmerksom på at det allerede er gjennomført en rekke studier av de samfunnsmessige kostnadene for energibruk som i dag ikke er inkludert i markedspriser, og som dermed altså betales av samfunnet.

Det er også foretatt en rekke utredninger som viser at ved å få fram de reelle kostnadene ved de ulike energibærere vil nye fornybare energikilder som sol, vind, biomasse osv. være konkurransedyktig på pris.

Det var også skepsis i komiteen til miljømerking av elektrisk kraft - overraskende nok. Desto gledeligere var det å registrere i dag at Ungdommens Nordiske Råd, med alle de politiske ungdomsorganisasjoner, støtter forslaget om miljømerking. Jeg håper at også de andre partiene etter hvert vil se at dette kan være en vei å gå.

Det er enighet i komiteen om å forsterke samarbeidet innen forskning og utvikling av teknologi innen nye fornybare energikilder, slik at mangfoldet i de nordiske institusjonene nyttiggjøres i større grad enn i dag, og det er positivt.

Jeg har derfor med overraskelse registrert at med unntak av Nærings- og energidepartementet i Norge har alle vært positive til dette forslaget. Men betegnende nok sier altså det norske departementet med et visst forbehold at de ikke ser det store i å satse ytterligere på det nordiske samarbeidet når det gjelder forskning av teknologi på fornybare energikilder. Det tror jeg nok må ses i lys av at dette er et område som verken Regjeringen eller stortingsflertallet har ønsket å prioritere så langt. Sammenlignet med Danmark og Sverige ligger vi på jumboplass i Norden.

Nå har jeg registrert at statsminister Jagland har snakket mye og pent om både fornybare energikilder og energiøkonomisering. Jeg registrerte også at energiminister Faremo nå var oppe og understreket behovet for nordisk samarbeid. Så får vi håpe at vi kan få en forandring i nærmeste framtid. Men det er - og det har vi merket før - langt fra ord til handling. Uansett må det iallfall være riktig, og jeg er glad for at det er et flertall i komiteen som nå anbefaler et forsterket nordisk samarbeid på dette området.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs utskottes tre förslag till rekommendationer med aclamation. Rådet biföll utskottets förslag om att lägga rekommendationerna till handlingarna och anse dem slutbehandlade för rådets del. Ministerrådets redogörelse Dokument 8 lades till handlingarna.*

6.
Avskrivning av följande rekommendationer och framställning:

31/1992/när,	Samarbete i det arktiska området
11/1993/när,	Finansiering för räddning av Östersjön
17/1993/när,	Handlings- och samarbetsprogr. för Nordens närområden
1/1994/när,	Nordisk miljöstrategi 1994-1996 (punkt 3)
2/1994/när,	Behandling av miljöfarligt avfall
3/1994/när,	Redovisning av kärnavfallsprodukter
4/1994/när,	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis (punkterna 1 till 5 och 8 till 10)
22/1994/när,	Förstärkt Nordsjösamarbete (punkterna 1 och 3)
24/1994/när,	Migration under ordnade former

26/1994/när, Riskkapitalfond för Baltikum
12/1995/när, Nordisk sektorsintegrering av naturvård
30/1995/när, Höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital
31/1995/när, Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området
1/1996/när, Den nordiska miljöstrategin 1996-2000 (framställning)

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Närområdesutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anse rekommendationerna samt framställningen för rådets del slutbehandlade.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag.*

Europautskottets saker

7.
A 1127/euro: Medlemsförslag om en koordinerad nordisk sysselsättningsstrategi och
A 1136/euro: Medlemsförslag om åtgärder mot arbetslösheten

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Europautskottet hade föreslagit att rådet i anledning av medlemsförslag A 1127/euro och A 1136/euro antar följande rekommendation till de nordiska ländernas regeringar

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning. Redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råd årlige september-møder.

Europaudvalgets medlem Carl I. Hagen (FrP) hade framfört en reservation, där han ser det som helt unødvendigt at Nordisk Råd vedtager en selvstændig rekommandation om beskæftigelsesspørgsmål, idet dette tema allerede er højt på dagsordenen i alle nordiske lande og behandles i relevante internationale organer som f.eks. EU og OECD.

Stavad (europautskottets talesman)(socialdemokratiska gruppen, S): Fru præsident! Jeg ville i alt væsentligt henvise til den optrykte betænkning, som er ganske omfattende, og som der ikke er nogen anledning til at fore-

tage en nøjere gennemgang af. Men kun et par supplerende bemærkninger på udvalgets vegne.

Vi har i de forslag, vi her behandler, forsøgt at samle de rekommandationer, der i tidligere sessioner er vedtaget, som hænger sammen med det her område. Og det, der dermed lægges op til, er en årlig beskæftigelsesdebat på et sagligt og veloplyst grundlag.

Det betyder, at hvis Ministerrådet leverer varen, vil vi hvert år få et ganske godt grundlag både fra hvert enkelt af vore fem nordiske lande. I forhold til det samar-bejde, der er foregået på beskæftigelsesområdet imellem vore fem nordiske lande. Og også den koordination, der sker i forhold til EU og andre internationale fora. Det er både i forhold til det, der er sket, de fremadrettede initiativer, som indgår i de fem regeringers individuelle planlægning, og det samarbejde, der er planlagt.

Jeg håber, at vi hermed har skabt et fundament for en spændende beskæftigelsesdebat på den årlige session, hvor vi også har rekommanderet, at vi får svaret fra Ministerrådet så tidligt, at vi har mulighed for at få kommentarer fra arbejdsmarkedets parter.

Og med de bemærkninger så håber jeg, at vi med det arbejde, der har været et meget positivt samarbejde om i Europaudvalget fra de forskellige partigrupper, at vi har skabt et grundlag for en ny tradition i vores nordiske samarbejde på de årlige sessioner, som kan give et løft til beskæftigelsesdebatten, og at det sker på et sagligt og veloplyst grundlag.

Eirin Faldet (socialdemokratiska gruppen, A): President! Arbeid til alle har vært og er grunnlaget for velferden i alle de nordiske land. Ingen ting er mer avgjørende for enkeltmenneskers mulighet til å delta i velferdssamfunnet enn retten til en jobb. Arbeidsløshet er fortsatt det største sosiale og økonomiske problem i både Norden og Europa.

Vi i den sosialdemokratiske gruppen har stilt oss i spissen for arbeidet med å reise sysselsettingspolitikken på den europeiske dagsorden. Gjennom rapporten "Sett Europa i arbeid" satte de sosialdemokratiske partiene i Norden spørsmålet for alvor på den europeiske dagsorden. Under denne sesjonen har vi presentert forslag om hvordan vi bedre kan koordinere det nordiske arbeidet for å få flere i arbeid.

Ny teknologi og en stadig mer internasjonal økonomi stiller oss overfor to hovedutfordringer:

For det første er vi avhengig av et tettere politisk samarbeid over landegrensene. Få steder i verden finnes det en region hvor forutsetningene for dette burde være bedre enn i Norden. Vi har et felles arbeidsmarked, vi forstår stort sett hverandres språk, våre utdanninger ligner på hverandre, vi har de politiske institusjonene og vi har et nært kulturelt fellesskap. Nå må dette utnyttes på en bedre måte for å nå målsettingene.

Den andre utfordringen er å investere i menneskelige ressurser, utdanning og kompetanse som setter oss bedre i stand til å takle ny teknologi og raske omstillinger. Ingen generasjon gjennom historien har opplevd så grunnleggende samfunnsendringer som vår. Aldri tidligere har kravene til

ny kunnskap og evne til omstilling vært større. Ingen unge kan i dag avslutte sin skolegang et sted midt i 20-årsalderen og tro at de har fått den kunnskap de trenger for et langt yrkes-aktivt liv. De vil gjennom hele sin yrkesaktive karriere møte krav som krever etterutdanning og oppdatering.

Den økonomiske situasjonen er svært ulik i de nordiske land. Det samme gjelder ledigheten, som varierer svært sterkt. Men dette er jo ikke noe argument mot tett og nært samarbeid. Tvert imot. For det er jo ikke slik at vi bare kan samarbeide der vi er like; like utfordringer kan vi ha selv om ståstedet varierer.

Sysselsetting og arbeidsmarkedspolitikken er et område hvor vi helt åpenbart har mange felles utfordringer. Derfor er det gledelig at de andre partigruppene i større eller mindre grad har sluttet seg til vårt forslag om en bedre koordinert sysselset-tingsstrategi. I forslaget har vi satt noen helt konkrete tiltak på dagsordenen. Vi ønsker at Rådet skal få en årlig redegjørelse fra ministrene. Gjennom en slik redegjørelse oppnår vi minst to ting: Vi øker den politiske oppmerksomheten omkring ledighetssituasjonen, og vi får et helhetlig inntrykk av situasjonen i Norden sett under ett. På denne måten kan vi lettere finne fram til felles tiltak og handlinger for å få ned ledigheten. Kanskje kan vi også ha ett og annet å lære av hverandre.

For oss i den sosialdemokratiske gruppen er det også et viktig poeng at vi på denne måten kan komme i en bedre dialog med fagbevegelsen og arbeidsgiverorganisasjonene på nordisk nivå. Jeg er i hvert fall helt overbevist om at det bare er gjennom et langsiktig samarbeid med disse organisasjonene at vi kan komme arbeidsledigheten til livs.

Jeg ser at den konservative gruppen også har lagt fram et medlemsforslag på dette området. Det synes jeg er bra. Det er bra fordi debatten i Rådet blir mer aktuell og relevant, fordi vi politiserer vårt arbeid og fordi det tydeliggjør de politiske skillelinjene mellom partigruppene.

Vi ønsker en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, et skikkelig sosialt sikkerhetsnett, å gi folk flere og nye muligheter gjennom retten til livslang læring og videreutdannelse, og vi har en likhetsstrategi hvor sysselsettingen øker samtidig som velferdssamfunnet opprettholdes og videreutvikles. Og vi ønsker hverandre lykke til med arbeidet fremover!

Dale (mittengruppen, Sp): President! Europautvalet har drøfta spørsmålet om å skape ein felles nordisk sysselsetjingsstrategi, men det forslaget som synest å samla stort fleirtal i denne omgangen, går ut på at ein skal få fram ein årleg sysselsetjingsrapport.

Korleis er dette å forstå? Etter mi oppfatning er dei politiske hovudgrupperingane i rådet svært forsiktige med å presentera klare alternativ kvar for seg. Ein slik situasjon kan tyda på at denne store saka vert avpolitisert og kanskje snart flytta ut av politikkens område for godt. Liberalistane mellom oss vil opplagt tolka det slik, og dei vil meina at det er bra at me folkevalde omsider sluttar å nøra opp under urealistiske forventningar - arbeidsløyse er jo langt meir naturgitt enn politisk.

Men her er det viktig å få fram at mange av oss støttar innstillinga av heilt andre grunnar. Me meiner sysselsetjingsproblema i høg grad er politiske - eit resultat av dei vegvala me gjer, resultat av dei verdiane som vert lagde til grunn for utform-inga av samfunnet. I det perspektivet er det ille at me på det politiske planet ofte nøyer oss med svært så lite.

Men eg trur ikkje denne situasjonen vil kunna vedvara over lengre tid, og det vil vera nyttig at vi stadig analyserer problemet, innhentar opplysningar, skaffar fram kunnskap. Kan me på nokon måte stimulera til debatt, er det av det gode.

Det får vera ei stemmeforklaring. Eg synest eg hadde behov for å gje den.

Europautvalet har heldigvis svært klare oppfatningar av kva innhald dei årlege sysselsetjingsrapportane bør ha. Lista over aktuelle emne er lang. På enkelte område veit me opplagt altfor lite. For eksempel er det viktig å få fram ei oversikt over nordiske investeringar utanfor Norden, ikke-nordiske investeringar i Norden og investeringar mellom dei nordiske landa. Korleis påverkar den frie kapital-flyten over grensene sysselsetjingssituasjonen i vår del av Europa? I kva grad er det riktig å hevda, som det ofte vert gjort, at investeringar ute skapar fleire arbeidsplassar heime. Svar på slike spørsmål kan hjelpa oss med å avklara kva styringsbehov me har framover.

I tråd med dette synest eg den komande årlege rapporten også bør innehalda vurderingar av kva slags årsaker me har å gjera med. Val av verkemiddel er avhengig av kva utfordring me står framfor i praksis. Enkelte hevdar i debatten at alt står og fell med vår konkurranseevne, andre meiner søkjelyset må rettast sterkare mot etterspurnaden, atter andre påpeiker at det er for lite samsvar mellom produksjonskapasitet og reelle behov. Og kva innverknad har snøgg innføring av teknologi? Gjennomdrøfting av slike problemstillingar er avgjerande for valet av strategi. Eg går ut frå at tilstandsrapporten om sysselsetjinga til sjuande og sist vil utløysa handling, og at det er det som er meininga.

Elles viser eg til merknaden frå Midtengruppa, som legg sterk vekt på vilkåra til dei små og mellomstore verksemdene. Eg trur det på dette punktet er brei semje i Norden om å setja i verk konkrete forslag til beste for sysselsetjinga. I denne samanhengen trengst ingen nye analysar.

Talleraas (konservativa gruppen, H): Europautvalget har avlevert en praktisk talt enstemmig innstilling som ber Ministerrådet avgi en årlig redegjørelse om status for sysselsettingssituasjonen, kombinert med en orientering om noen av de tiltak som det siktes mot å gjennomføre i det året som kommer.

Dette bør Ministerrådet se på som en invitasjon fra Nordisk Råds side til et bredt samarbeid om et tema som er altfor aktuelt i store deler av Norden og Europa.

Dette forslaget om redegjørelse betyr også at Sosialdemokratene nå kan avslutte sin hyppige forslagsvirksomhet om felles nordiske beskjeftigelses-

strategier og konsentrere seg om tilbakemeldinger til Ministerrådets redegjørelser. Det var for øvrig interessant å merke seg at praktisk talt ingen av de høringsinstanser som uttalte seg, ønsket en slik felles strategi for å kjempe mot arbeidsledigheten - til det er forholdene i våre land for ulike.

Sosialdemokratenes forslag førte til at også vi fra Den konservative gruppen reiste et medlemsforslag - for øvrig et meget godt forslag - om tiltak mot arbeidsledigheten, hvor vi lister opp helt konkrete forslag til tiltak som vi vet er nød-vendige i kampen for å skape nye arbeidsplasser og redusere ledigheten. Det betyr bl.a. lavere skatter og avgifter, mindre restriksjoner og et mer næringslivsvennlig klima. Tatt i betraktning tidspunktet på døgnet og den store forsamling som er igjen i salen, viser jeg for øvrig til forslaget og til utvalgets kommentarer der.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved**: Jeg vil allerede i dag gerne komme med et par principielle betragtninger i anledning af medlemsforslagene.

Først vil jeg sige, at heldigvis er ledigheden faldende i Norden i den senere tid, men selv om det er glædeligt, er det ikke tilstrækkeligt, for ledigheden er fortsat høj i flere af de nordiske lande, og som bekendt lægger alle landene stor vægt på at nedbringe ledigheden yderligere.

En strategi til fremme af en varig og høj beskæftigelse må nødvendigvis være baseret på og i overensstemmelse med den generelle økonomiske politik. De enkelte lande i Norden har selvfølgelig forskellige udgangspunkter, forskellige prioriteringer for den økonomiske politik, men en stabilitetsorienteret økonomisk politik, der sigter mod lav inflation og sunde offentlige finanser, er uomtvisteligt et vigtigt grundlag for en varig fremgang i beskæftigelsen, bl.a. fordi stabile og bæredygtige økonomiske rammer er et vigtigt grundlag for virksomhederne.

Inflationen er i øjeblikket lav i alle de nordiske lande. Det er dog bekymrende, at lønstigningerne nogle steder er tiltagende, selv om ledigheden er ret høj. Det betyder, at vi i den kommende tid må være ekstra opmærksomme på at føre en politik, der bidrager til en lav pris- og lønudvikling. Også arbejdsmarkedets parter har et stort ansvar for en fortsat gunstig økonomisk udvikling.

De nordiske EU-lande lægger vægt på, at beskæftigelsen får en central placering i EU-samarbejdet. Landene udarbejder inden for rammerne af fælles overordnede økonomiske, politiske retningslinjer flerårige nationale beskæftigelsesstrategier, der løbende opdateres, og den gensidige erfaringsudveksling, som disse programmer indebærer, er af stor vigtighed. De bidrager også til at sikre, at beskæftigelsens høje prioritet afspejles i de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik i EU.

Generelt gælder, at der ikke findes én løsning på ledighedsproblemet, men at der skal sættes ind over en bred front, og det må nødvendigvis ske under hensyn til hvert enkelt lands særlige forhold. Og til allersidst: Desværre er der ikke ét enkelt columbusæg til løsning af dette.

Anita Johansson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! För varje människa, oavsett om man bor i Rovaniemi, Bergen, Köpenhamn, Reykjavik, Nuuk, Nacka eller någon annanstans i Norden, är den mest grundläggande frågan att ha ett jobb. I Norden står närmare 2 miljoner utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det är ett oerhört slöseri med mänskliga resurser.

I spåren av arbetslösheten försvagas den sociala sammanhållningen och utslagningen ökar. Människor far illa, ungdomar känner sig överflödiga, 40-åringar känner sig gamla, orättvisorna fördjupas. Samtidigt ökar risken för intolerans och extremism. Följden blir att samhället utsätts för väldigt stora påfrestningarna.

Varje människa måste därför kunna erbjudas ett arbete - kvinna som man, ung som äldre, nordbo som invandrare. Det är ett övergripande mål, där alla goda krafter måste samverka.

För oss socialdemokrater har frågan om jobben en alldeles särskild dimension också i det nordiska arbetet. För oss är målet att halvera arbetslösheten fram till år 2000 är inte bara en svensk målsättning, den ställer vi också främst i det nordiska arbetet - liksom vi gör i det europeiska jobbet.

Det är varje nations ansvar att sätta sitt folk i arbete, men ett faktum är att länder i samverkan kan göra mer än ett enskilt land, vilket också betonas i riktlinjerna för Nordiska rådets arbete.

Nordiska rådet har under åren tagit en rad initiativ på sysselsättningens område: rekommendationer, handlingsplaner, rapporter och mycket annat. Nu på den här sessionen lägger vi socialdemokrater fram nya förslag i kampen mot arbetslösheten. Vi kommer ständigt att återkomma med nya förslag i ansträngningarna för att öka sysselsättningen.

Nordisk arbetarrörelse har målmedvetet arbetat för att höja den politiska ambitionsnivån i sysselsättningsarbetet.
Ekonomi och politik blir alltmer internationella. Gränserna mellan länderna försvinner alltmer. Då behövs en samlad sysselsättningspolitik. Vi socialdemokrater sätter ett ökat tryck över ländergränserna i kampen för att lösa denna uppgift.

Christel Anderberg (konservativa gruppen, m): Fru president! Anita Johansson och jag är helt överens om att arbetslösheten är ett av de allvarligaste problem vi har i de nordiska länderna.

Men ni har ju faktiskt i det här förslaget egentligen inte åstadkommit någonting mer än mera prat. Genom det skapas det inte fler arbeten. Det är bara genom bättre villkor för företagen, sänkta skatter och en avreglerad arbetsmarknad som vi kan skapa nya jobb och ekonomisk tillväxt.

Därför undrar jag: Vad har ni socialdemokrater lagt för förslag för att förbättra villkoren för företagande och för att minska regleringarna på arbetsmarknaden? Vad gör ni socialdemokrater konkret inom det nordiska samarbetet för att minska arbetslösheten?

Anita Johansson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Först efter det att vi hade lagt vårt förslag om sysselsättningen kom det ett förslag även från den konservativa gruppen. Jag tycker det är bra att den konservativa gruppen börjar bekymra sig för sysselsättningsfrågorna även här i Nordiska rådet.

Det här är samma debatt som vi brukar ha hemma, om att sänkta skatter, sänkta skatter och sänkta skatter ger fler sysselsatta. Den teorin tror inte jag på. Jag tror vi måste jobba på ett mycket bredare plan än att bara sänka skatterna - det är inte allena saliggörande.

Christel Anderberg (konservativa gruppen, m): Ja, det är bra att vi har fått i gång en debatt om arbetslösheten - det tycker vi konservativa också.

I Sverige har vi extremt höga skatter på bl.a. alkohol och tobak, i det uttalade syftet att hålla nere efterfrågan på dessa produkter.

I Sverige har vi också extremt höga skatter på arbete. Kan det möjligen vara socialdemokraternas syfte att minska efterfrågan även på arbete?

Liisa Hyssälä (mittengruppen, Kesk): Ärade president! Det är mycket viktigt att vi behåller arbetslösheten som första punkt på rådets dagordning tills vi får hela problemet till en mera acceptabel nivå. Vi i mittengruppen stöder förslaget om att ministerrådet årligen ger en redogörelse över de åtgärder som vidtagits för att lösa det.

En hög arbetslöshet är ett allmänt gissel i hela Europa. Risken är att om de nordiska länderna ansluter sig till EMU, kommer de offentliga utgifterna ytterligare att skäras ned. Den gemensamma monetära unionen kan påverka lönenivån på ett sätt som ökar inkomstskillnaderna. Det kan hända att det uppstår nya låglöneområden. Det är oftast kvinnorna som drabbas. Som exempel kan jag nämna omsorgs- och vårdsektorn. Inom den är över 90 % av arbetskraften kvinnor.

Vi behöver en pålitlig och utförlig utredning över EMU:s inverkan på sysselsättningen.

Norden behöver ny företagsverksamhet men framför allt behöver vi en företagarorienterad livssyn i allt arbete. Inom närings- och samhällslivet lever vi nu i en tid av stagnation som orsakats av arbetslösheten. Strukturerna inom ekonomin och företagsverksamheten förmår inte förnya sig - anpassningen till informationssamhället är lagd på is.

Statens skuldbörda ökar som en följd av den massiva arbetslösheten. De samhällsresurser som skulle behövas för att främja anpassningen och reformpolitiken har samhället nu varit tvunget att använda för att trygga utkomsten för de arbetslösa. Detta kan inte vara något mål; målet måste vara att sysselsätta de arbetslösa.

Statens förmåga och skattebetalarnas vilja att stå för kostnaderna för arbetslösheten avgör gränserna för utkomstskyddet för arbetslösa. Systemet håller den arbetslösa i sitt grepp och medger att han inte själv kan förbättra sin egen livssituation.

Det viktigaste syftet är att bryta denna cirkel. Arbetsmarknaden måste öppnas så att det finns rum för företagssamhet och det blir lättare och mera sporrande att ta emot arbete.

Uppkomsten av nya arbetsplatser förutsätter att företagarna har bättre möjligheter att behärska de risker som ställningen som arbetsgivare medför. De gemensamma intressen som den anställda och företagaren obestridligen har kan bäst samman-jämkas på arbetsplatsnivå.

Christel Anderberg (konservativa gruppen, m): Fru president! Europautskottet föreslår att de nordiska ländernas regeringar skall lämna en årlig redogörelse för sysselsättningspolitiken, som skall ligga till grund för en likaledes årlig debatt i Nordiska rådet. Det är alldeles utmärkt bra att arbetslösheten i våra länder definitivt placeras på dagordningen, men det här förslaget är fullständigt meningslöst om man inte tolkar in krav på konkreta åtgärder så att det faktiskt finns något för regeringarna att redogöra för. Varken Nordiska rådet eller den miljon arbetslösa i de nordiska länderna är betjänta av mer prat, vare sig i ord eller i skrift.

Tredje delen i den tänkta redogörelsen skulle, åtminstone för Sveriges del, bli skäligen innehållslös, eftersom den socialdemokratiska regeringen inte har någon framåtsyftande strategi när det gäller att pressa tillbaka arbetslösheten. Den står helt tomhänt och vilsen och tror fortfarande att nya jobb kan skapas med arbetsmarknadspolitik. Den vägrar att ta till sig att Essen-deklarationen ställer krav på att arbetsmarknadspolitiken integreras i den ekonomiska politiken.

I medlemsförslaget från den konservativa gruppen ställs ett antal mycket konkreta förslag till åtgärder som skulle få effekt på arbetslösheten. Anders Talleraas har redogjort för en del av dem. Vi fäster alltså stort avseende vid lägre skatter och avgifter och vid en avreglering av arbetsmarknaden, liksom vid ett allmänt näringsvänligt klimat. Vi fäster stort avseende vid Essen-programmets del om att sänka löneomkostnaderna.

Vi trycker också på att välfärd förutsätter välstånd. Vi tar därför mycket bestämt avstånd från alla tankar på att genom lagstiftning fördela redan existerande arbeten, t ex genom en generell förkortning av arbetstiderna. Sådana metoder leder enligt vårt sett att se saken endast till att man delar på arbetslösheten, och det är den verkliga kapitulationen inför arbetslöshetsproblemet.

Det finns delar i Essen-programmet som är positiva och bra, men det finns också destruktiva krafter inom EU som nu börjar glida in på den enklaste vägen ut ur problemen, nämligen arbetsdelninng. Det är mycket viktigt att de nordiska länderna gemensamt försöker motverka dessa destruktiva krafter.

Den konservativa gruppen har alltså ställt upp på utskottets förslag, men vi förutsätter och kräver därvid att förslaget också ges ett konkret innehåll.

Per Olof Håkansson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Det kan finnas skäl trots tidsbristen att be Christel Anderberg precisera sig.

Vi fick höra den vanliga visan, att lösningen på problemet är att sänka skatterna och öka löneskillnaderna. Min enkla fråga är: Var i verkligheten har en politik, utformad på detta sätt, lett till ett stabilare och starkare samhälle?

Christel Anderberg (konservativa gruppen, m): Tack fru president! Svaret är mycket enkelt och kort. Sverige själv är ett exempel på detta ända fram till ungefär 1970 när socialdemokraterna satte igång och höjde skatterna på ett sätt som gjorde att Sverige definitivt mälde sig ut ur europeiska genomsnittet. Efter det året har det också barkat utför med svensk ekonomi. Det är därför vi har ett sådant stort arbetslöshetsproblem som vi nu har.

Under den förra borgerliga regeringsperioden började man se ljusningar vid horisonten. När socialdemokraterna åter kom till makten 1994 släcktes ljuset för Sverige igen.

Per Olof Håkansson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Det går att vända upp och ner på allting, även på en fråga.

Frågan var inte vad som händer när man höjer skatterna och ökar löneskillnaderna utan om man gör tvärt om, var har detta fungerat? Det var det jag ville ha svar på.

Christel Anderberg (konservativa gruppen, m): Fru president! Vad händer när man sänker skatten på arbete? Man får tusen nya jobb i veckan. Vad händer när man höjer skatten på arbete? Man får lika många nya arbetslösa i veckan.

Eva Johansson (konservativa gruppen, m): Fru president! Arbetslöshetsfrågorna kommer tillbaka på dagordningen med det förslag som Europautskottet nu lägger fram. Jag vill framföra en förhoppning om att det sker på en tid som medger att vi kan ta upp en ordentlig debatt, för det är arbetslöshetsfrågorna värda. Jag ser fram emot en sådan debatt, till skillnad från Christel Anderberg, som uppenbarligen inte riktigt tror på att en sådan debatt kan ge så mycket. Jag vill hävda att det inte räcker med att ha arbete åt alla som mål. Välfärden i våra länder är också beroende av vilken väg vi väljer i sysselsättningspolitiken:

- en uppdelning av arbetsmarknaden i ett A- och ett B-lag, där löner, arbetsvillkor och trygghet tillåts skilja sig avsevärt och där en del fattar besluten medan andra utför hantverket, eller
- en arbetsmarknad där alla erbjuds möjligheter att delta i utvecklingen och även vara med om att dela på resultatet.

För oss socialdemokrater är valet enkelt. Vi väljer att satsa på kvalitet, kunnande och delaktighet. För oss är det otänkbart att klara sysselsättningsfrågorna genom att hänvisa en del löntagare till att konkurrera om lågavlönade arbeten med litet kunskapsinnehåll.

För att undvika en uppdelad arbetsmarknad krävs det mer kunskaper. Forskningen förser oss ständigt med nya rön. Den högre utbildningen byggs ut och blir tillgänglig för allt fler. Men detta är inte nog. Det handlar nu om att se till att hela folket blir delaktigt i det kompetenslyft som är nödvändigt för att bredda basen för företagandet, för nya jobb, för utveckling av företag och produkter.

På snart sagt varje arbetsplats sker i dag en utveckling mot ökat ansvar för alla, större flexibilitet och bredare arbetsinnehåll. Det ger möjligheter att demokratisera arbetslivet, men det kan också leda till större klyftor. Det är vi som skall välja väg.

I Sverige har vi i praktiken en 13-årig utbildning för alla barn och unga. Det ger oss den bäst utbildade ungdomsgeneration som vi någonsin haft, men det är inte nog. De unga kommer inte, med aldrig så goda kunskaper, att kunna fylla de luckor som uppstår på arbetsmarknaden när dels de äldre lämnar den, dels det kommer till nya jobb med större krav på kunskaper. Det är nu som de med den allra kortaste utbildningsbakgrunden måste få sin chans. Det är fråga om de drygt en och en halv miljon löntagare i Sverige som inte har det som snart sagt varje ung människa får - en gymnasiekompetens.

Nu måste vuxna erbjudas att få studera på sina villkor. Det gäller självfallet ekonomiskt, men det gäller också att se till att formerna måste anpassas till vuxna människors förutsättningar.

Samhällen av vår nordiska typ står inför viktiga vägval. Vad vi väljer avgör hur vi kan leva i framtiden. Den övertygelse om att alla måste vara med som har drivit fram utbildningssystem i våra länder som liknar varandra gäller i lika hög grad nu som tidigare. Nu handlar det om att gå vidare och inse att utbildning för alla är en livslång verksamhet, om vi vill hålla jämlikhetstanken levande i en föränderlig värld.

Christel Anderberg (konservativa gruppen, m): President! Det var en väldigt vacker, nästan rörande beskrivning som Eva Johansson gjorde av hur alla på arbetsmarknaden skall få ökat inflytande. Tyvärr glömde hon en stor grupp, nämligen de som inte har något arbete. Jag hörde inte heller ett enda ord, inte en stavelse, i hennes anförande som syftade till att öka inflytandet för den stora gruppen.

Varför, Eva Johansson, är ni socialdemokrater så upptagna med att förbättra situationen för "*the insiders*", så att ni hela tiden stänger ute "*the outsiders*"?

Eva Johansson (konservativa gruppen, m): Fru president! Om min beskrivning var vacker, var Christel Anderbergs beskrivning av vad jag sade konstig.

Jag är helt övertygad om att ett kunnigt folk, oavsett i vilket av våra länder som folket bor, är mycket bättre på att skapa trygghet, arbete och välfärd än ett folk som saknar viktiga kunskaper inför framtiden. Det handlar om kunskaper i språk och i att hantera den nya informationstek-

niken, det handlar om miljökunskap och mycket annat, något som den generation som nog både Christel Anderberg och jag tillhör inte har fått i samma höga grad som de som går i ungdomsskolan i dag. Vi behöver allihopa kunskap för att kunna gå vidare och skapa trygghet i välfärden. Det är inte fråga om ett antingen - eller. Att skapa jobb för alla är i stor utsträckning en fråga om att skapa kunskaper. Det finns en koppling däremellan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad meddelades att votering kommer att företas mellan utskottets förslag till beslut och reservationens förslag, och att denna votering kommer att äga rum på onsdagen kl 10.

Votering företogs på onsdag kl 10, efter det att frågetimmen som inledde plenarförsamlingens 3:e möte, avslutats. Som president fungerade Dorte Bennedsen.

Första votering :

För utskottets förslag till beslut röstade 61 medlemmar.
Ingen röstade för reservationens förslag.
Ingen avstod från att rösta.

Reservationens förslag hade därmed förkastats.

Andra votering:
Utskottets förslag till beslut togs sedan upp till slutlig votering.

För utskottets förslag röstade:

Hanne Andersen (S), Arne Andersson (MGR), Børge Bakholt (S), Dorte Bennedsen (S), Charlotta Bjälkebring (v), Kjell Magne Bondevik (MGR), Sturla Bødvardsson (KF), John Dale (MGR), Erik Dalheim (S), Anneliese Dørum (S), Eirin Faldet (S), Ranveig Frøiland (S), Martin Glerup (S), Søren Hansen (S), Chris Heister (KF), Svend Erik Hovmand (MGR), Per Olof Håkansson (S), Geir H. Haarde (KF), Ragnhild Queseth Haarstad (MGR), Margareta Israelsson (S), Johan J. Jakobsen (MGR), Anita Johansson (S), Eva Johansson (KF), Olof Johansson (MGR), Elver Jonsson (MGR), Ragna Berget Jørgensen (S), Kent Kirk (KF), Mari Kiviniemi (MGR), Inger Koch (KF), Ossi Korteniemi (MGR), Henrik Landerholm (KF), Berit Brørby Larsen (S), Ester Larsen (MGR), Kaj Larsson (S), Karin Lian (S), Kjellbjørg Lunde (VS), Anne Birgitte Lundholdt (KF), Berit Löfstedt (S), Pehr Löv (MGR), Hannes Manninen (MGR), Jonathan Motzfeldt (S), Mats Nyby (S), Ingrid Näslund (MGR), Berit Oscarsson (S), Sigríður Anna Þórðardóttir (KF), Riitta Prusti (S), Marianne Samuelsson (MGR), Kimmo Sasi (KF), Ole Stavad (S), Otto Steenholdt, (MGR), Gudmundur Árni Stefánsson, Siri Frost Sterri (KF), Håkan Strömberg (S), Nils T. Svensson (S), Sten Svensson (KF), Valgerður Sverrisdóttir (MGR), Jan P. Syse (KF), Birthe Sörestedt (S), Anders Talleraas (KF), Tom Thoresen (S), Kristen Touborg (VS).

Ingen röstade mot utskottets förslag.
Ingen avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Janina Andersson (MGR), Aage Brusgaard (FP), Paul Chaffey (VS), Knud Enggaard (MGR), Olof Erland (MGR), Siv Friðleifsdóttir (MGR), Carl I. Hagen (FP), Sinikka Hurskainen (S), Liisa Hyssälä (MGR), Ossi Kurola (KF), Marjut Kaarilahti (MGR), Anne Enger Lahnstein (MGR), Annika Lapintie (VS), Lauri Metsämäki (S), Jørgen Niclasen (KF), Vibeke Peschardt (MGR), Marita Petersen (S), Olof Salmén (MGR), Steingrímur J. Sigfússon (S), Erkki Tuomioja (VS), Marjatta Vehkaoja (S) och Jorma Wahlström (VS).

För utskottets förslag till rekommendation röstade 64 medlemmar.
Ingen medlem röstade mot förslaget.
Ingen medlem avstod från att rösta.
22 medlemmar var frånvarande.

Utskottets förslag till rekommendation hade sålunda antagits av rådet med 64 röster.

8.
Avskrivning av följande rekommendationer och framställning:

13/1993/euro	Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE;
26/1993/euro	Sysselsättning i Norden
25/1994/euro	Handlingsplan för ökad sysselsättning
20/1995/euro	Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet
2/1996/euro	Höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital (framställning)

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

Europautskottet hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationerna och framställningen för rådets del slutbehandlade.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *bifölls utskottets förslag.*

Mötet avslutades kl 19.20.

Protokoll

Tredje mötet

Onsdagen den 13 november 1996 kl. 9.00 - 14.15

Presidenter: Knud Enggaard (1), Berit Brørby Larsen (2-7), Dorte Bennedsen (8-10), Geir H. Haarde (11-28)

Ändringar i medlemslistan
Det meddelades att Charlotta Bjälkebring ersätts av Gudrun Schyman, att Siri Frost Sterri ersätts av Jan Petersen.

Rådet beslutade att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Dagordning

1. Spørgetime med samarbejdsministrene (kl. 9.00 - 10.00)

Presidiets saker (s. 220)

2. B 161/p; C 2 Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1997 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
   C 1 Nordisk samarbete 1995, Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse
   - Meddelande om rekommendation nr 24/1995/p
   Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet og
   - Meddelande om rekommendation nr 26/1995/p
   Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet
3. A 1123/p Medlemsforslag om sikkerhetspolitikk
   A 1137/p Medlemsforslag om sikkerhet i Norden
   A 1141/p Præsidieforslag om afholdelse af en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærområder
4. Ny forretningsorden for Nordisk Råd
   A 1139/p Præsidieforslag om ny forretningsorden for Nordisk Råd
5. Afskrivning af følgende rekommandationer:
   7/1994/p Nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997
   3/1995/p Förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing
   13/1995/p Inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris

17/1995/p	Ändringar i Helsingforsavtalet
18/1995/p	Mål och prioriteringar för budget 1996
19/1995/p	Uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens
23/1995/p	Ändringar i Helsingforsavtalet
25/1995/p	Fastställande av budgeten för 1996
27/1995/p	Bättre information om andra nordiska länders lagstiftning
28/1995/p	Utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner
38/1995/p	Det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde

Kontrollkommitténs saker (s. 243)

6.	Dokument 5:	Kontrolkomiteens redegørelse for arbejdet i 1996
7.	C5/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1995)
8.	C9/k	Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1995)
	Dokument 1:	Rapport från Nordiska rådets presidium inkl. meddelanden om interna beslut

Nordenutskottets saker (s. 246)

9.	Almen debat på Nordenudvalgets sagsområde	
	Dokument 6	Det nordiske samarbejde på kulturområdet - Nordisk Ministerråds redegørelse for prioriteringer i det fremtidige nordiske samarbejde på kulturområdet og for gennemførelsen af nysatsningen på kulturområdet 1994-96
	Dokument 9	Rapport till de nordiska ländernas statsministrar. Nysatsning på kultur, utbildning och forskningsområdet 1994-96 (juni 1995) jämte tilläggsinformation om nysatsningarna inom utbildning och forskning 1995-96 (september 1996)
	Dokument 7	Ett kommande Norden - Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000
10.	B 162/nord	Ministerrådsforslag om Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde
11.	B 164/nord	Ministerrådsförslag om Västnorden Fondens framtid
12.	A 1115/nord	Medlemsforslag om utbygging av informasjonsteknologisk kompetanse innen medieområdet
	A 1125/nord	Medlemsförslag om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi
13.	A 1124/nord	Medlemsförslag om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden
14.	A 1128/nord	Medlemsförslag om ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden

15. A 1129/nord Medlemsförslag om grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken
16. A 1130/nord Medlemsforslag om det fremtidige samarbeidet mellom frivillige nordiske organisasjoner og de offisielle nordiske samarbeidsorgan
17. A 1131/nord Medlemsförslag om gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna
18. A 1132/nord Medlemsforslag om samarbejde i Norden om behandling af små diagnosegrupper
19. A 1140/nord Udvalgsforslag om bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn
20. Afskrivning af følgende rekommandationer:
    - 26/1990/nord Telekommunikationer för handikappade
    - 9/1991/nord Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
    - 18/1992/nord Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
    - 6/1993/nord Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
    - 21/1993/nord Uppgörelser om vårdnaden av barn vid skilsmässa
    - 11/1994/nord Nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv
    - 17/1994/nord Nordisk alkoholpolitisk tidskrift
    - 1/1995/nord Samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995-2000
    - 2/1995/nord Handlingsprogram för finansiella tjänster
    - 6/1995/nord Hållningsskapande arbete för barn och unga via media
    - 7/1995/nord Nordiska rådets musikpris och de självstyrda och samiska områdena
    - 8/1995/nord Förstärkt litteratursamarbete i Norden
    - 21/1995/nord Förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning

Val (s. 281)

21. Valg af præsident og af øvrige medlemmer af NR:s Præsidium
22. Valg af medlemmer af Nordisk Råds udvalg, kontrolkomite og valgkomite samt formænd og viceformænd for Rådets udvalg og kontrolkomite
23. Valg af medlemmer til Nordisk Investeringsbanks kontrolkomite for perioden 1. maj 1997 - 30. april 1999
24. Valg af medlemmer og suppleanter til bestyrelsen for Nordisk Kulturfond for årene 1997 og 1998
25. Valg af revisorer og revisorsuppleanter til Nordisk Kulturfond for årene 1997 og 1998
26. Tale af den nyvalgte præsident for Nordisk Råd
27. Fastlæggelse af tid og sted for næste session
28. Afslutning af sessionen

1.
Frågetimme med samarbetsministrarna

Ändring i medlemslistan
Det meddelades att Carin Lundberg ersätter Margareta Israelsson under resten av sessionen.

Rådet beslutade att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Presidenten meddelade följande: Samarbetsministrarna under denna frågestund intar särskilda platser i första bänkraden och besvarar frågorna från sina platser. De medlemmar som önskar ställa fråga till samarbetsministrarna, eller till någon av dem, anmäler detta till presidenten. Frågorna ställs från respektive ledamots plats, när presidenten meddelat vem som får ordet.

Frågeställarna uppmanas också lämna frågan skriftligt till protokollföraren nedanför podiet, för att underlätta protokollering av frågestunden.

Medlem eller minister som ber om ordet skall ammäla sig till presidenten och trycka på knappen "ønsker ordet" på sin egen panel längst ner till vänster.

Man får först tala från sin plats när man har fått ordet och den gröna lampan överst till vänster på panelen med texten "mikrofon tændt" lyser.

Efter frågestunden fortsätter plenarförsamlingens 2:a möte från igår med dagordningspunkten 7 sysselsättningsfrågor. Debatten avslutades igår, men eftersom inte tillräckligt många medlemmar var närvarande flyttades omröstningen till idag.

E 6: Spørgsmål til Norges samarbeidsminister vedrørende utvidet kontakt med myndighetene i nærområdene og aktuelle samarbeidsområder

Frågan, ställd av Ragna Berget Jørgensen (socialdemokratiska partigruppen, A), har följande lydelse:

> Statsminister Jagland uttalte i sitt formannskaps innlegg at Norge ville legge opp til en utvidet kontakt med myndighetene i nærområdene og aktuelle samarbeidsområder. Jeg vil be statsråd Knudsen utdype hvilke vurderinger, hvilke områder Norge vil prioritere i sitt formannsskap og hvordan samarbeidet med myndighetene skal organiseres.

Handelsminister och nordisk samarbetsminister **Grete Knudsen**: Det spørsmålet som representanten Ragna Berget Jørgensen tar opp, ser jeg på som en viktig dimensjon av det nordiske samarbeidet. Men når man skal samordne initiativene i vårt nærområde, er det viktig å ha en dialog med

mottakerlandene, og det vil vi ha ut fra en streng prioritering av det vi har som utgangspunkt som ledd i demokratiseringsprosessen og også ut fra de nordiske holdningene. Her vil det også kunne bli uenighet om prioriteringene, men nettopp derfor er det viktig med en dialog med mottakerlandene. Vi vil så komme tilbake og foreslå en arbeidsgruppe etablert sammen med de baltiske land, så vi er sammen om det som blir fremlegget fra Nordisk Ministerråd.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 7: Fråga till Nordiska ministerrådet Schengenavtalet

Frågan, ställd av Gudrun Schyman (vänstersocialistiska gruppen, v), har följande lydelse:

> Herr president! Jag vill ta upp Schengenfrågan. Jag vet inte vem av er som vill besvara min fråga. Det får ni avgöra själva. Schengenavtalet och den förhandling som nu har genomförts av de nordiska samarbetsministrarna har ju lanserats som ett sätt att rädda den nordiska passunionen. Vad händer för det första om något av länderna inte ratificerar överenskommelsen när den kommer upp i respektive parlament - riksdag, storting eller folketing? Faller då hela idén, och vad händer i så fall med passfriheten? Vad händer för det andra, om Schengensamarbetet blir en del av den europeiska unionen, där ju Norge står utanför? Vad blir då resultatet för passfriheten?

Europaminister och nordisk samarbetsminister **Norrback**: Herr president! För det första skall jag säga att målsättningen faktiskt har varit att de nordiska ländernas passfrihet skall bevaras. Den operation som sattes i gång från de nordiska ländernas sida har också lett fram till ett sådant avtal. Jag har svårt att tänka mig att något land inte skulle ratificera Schengenavtalet eftersom förhandlingarna har varit omfattande och man har också nått enighet. Jag tror inte att den risken finns, men jag skulle bedöma det så att om något land skulle säga nej, skulle det leda till nya förhandlingar eller också skulle det hela falla för det landets del. Jag har inte varit med i förhandlingarna så jag vet inte riktigt, men jag skulle tro att det blir så.

För det andra tror jag inte att det skulle bli någon större skillnad mellan de nordiska länderna om Schengenavtalet blir en del av EU-medlemskapet. Norge och Island har var sitt EES-avtal. Ett sådant tillägg skall kunna gå att förena med det. Jag ser faktiskt inga bekymmer i det här avseendet.

Detta går lite utanför frågan men jag tror att det kan bli större bekymmer när det gäller närområden om Schengenavtalet leder till hårda tolk-

ningar när det gäller människor från tredje land. Den frågan är delvis öppen, men det är en annan problematik.

Gudrun Schyman (vänstersocialistiska gruppen, v): Herr president! Jag undrar om inte ministern tar litet lätt på det förhållandet att detta skall passera de olika ländernas godkännandeprocess. Jag vill, eftersom debatten har varit mycket knapphändig, ställa följande fråga: Varför har samarbetsministrarna inte tagit upp en debatt om det mycket omfattande polisiära samarbete som blir en följd av Schengenavtalet och om det mycket långtgående datasamarbetet med en mycket noggrann registrering av personer, som är i högsta grad integritetskränkande? Denna fråga har ju vållat debatt i många länder, och jag undrar om ni har en tyst överenskommelse om att man icke skall tala om detta.

Minister **Norrback**: Herr ordförande! Vi har inga tysta överenskommelser om att vara tysta, men vi har öppna överenskommelser om att vara öppna. Den generella regeln gäller det nordiska samarbetet, och den skall alltid gälla. Man kan naturligtvis se på Schengenavtalet på många olika sätt. EU-medlemskapet var tänkt att garantera de fyra friheterna, av vilka människors frihet att resa i Europa är en av dessa. I Schengenförhandlingarna var utgångspunkten behovet att kontrollera personer från tredje land och deras vistelse i EU-området. Någon form av registrering måste det leda till.

Jag har inget intresse av att ta lätt på någon uppgift, inte heller Schengenavtalet. Däremot har jag en aning svårt att förstå varför det intensifierade polisiära samarbetet inte skulle vara t.o.m. önskvärt. Om skurkarna i Europa kan samarbeta över gränserna måste väl även de som skall jaga dem ha möjlighet att samarbeta utan att överdramatisera eller ironisera. Det är den typen av samarbete som vi behöver för att komma åt kriminaliteten, som naturligtvis inte bara är förknippad med personer från tredje land men det finns berörelsepunkter mellan den kontrollen och det polisiära samarbetet över huvud taget.

Minister **Grete Knudsen**: President! Det ble reist spørsmål om hvorfor man ikke hadde tatt dette opp i parlamentene. For det norske parlaments del har den tidligere justisminister, Grete Faremo, gitt en redegjørelse i Stortinget om alle sider av Schengen-avtalen, også de spørsmålene som representanten her reiste, så det er ikke slik at dette på noen som helst måte har vært skjult for de folkevalgte.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 8: Fråga till Norges samarbetsminister informationsteknikens roll för sysselsättningen i de nordiska länderna

Frågan, ställd av Eva Johansson (konservativa gruppen, m), har följande lydelse:

> Herr president! Alla torde vara överens om att medelstora och små företag spelar en stor roll för sysselsättningen i våra nordiska länder. På samma sätt tror jag vi räknar med att den nya informationstekniken skall spela en stor roll.

På de här områdena ligger de nordiska länderna generellt långt framme - det gäller både den tekniska utvecklingen, tillgången till tekniken och människors utbildning. Thorbjörn Jagland antydde i sin föredragning att det skall vidtas ytterligare åtgärder i Nordiska rådet.

Jag skulle vilja fråga Grethe Knudsen, vilka konkreta åtgärder vi kan vänta oss.

Minister **Grete Knudsen**: President! Det vi vet når det gjelder informasjonsteknologi, er at vi går inn i både den digitale tidsalder og i informasjons- og kunnskapssamfunnet. Og det er ikke tilfeldig at de nordiske samfunnene er langt fremme på dette området - fordi vi har et høyt utdanningsnivå. Det er viktig at vi i dette arbeidet trekker med oss alle deler av vårt samfunn, slik at ikke noen er utenfor den nye tiden.

Når det gjelder forslagene som statsminister Jagland nevnte spesielt i sin tale, vil det bli satt i gang et utredningsprosjekt som spesielt henvender seg til de små bedriftene, for vi vet at det er de små foretakene som har de største problemene fordi de har en travel hverdag og problemer med å klare de nye utfordringene. Derfor vil vi fokusere spesielt på dette området.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 9: Spørsmål til Danmarks och Norges samarbeidsministre vedrørende de nordiske landes aftale om unges ret til at studere i andre nordiske lande

Frågan, ställd av Jonna Grønver (mittengruppen, V), har följande lydelse:

> Jeg vil gerne stille et spørgsmål, som egentlig retter sig mod samtlige samarbejdsministre, men hvis der er nogle, det specielt er rettet til, og som jeg måske kunne få et svar fra, så er det den danske eller den norske:

Hvordan vil samarbejdsministrene sikre, at de nordiske landes aftale om unges ret til at studere i andre nordiske lande bliver udmøntet i en gensidig udveksling af studerende og ikke en ensidig udnyttelse af et af de andre landes uddannelsessystemer?

Det sidste vækker ikke almindelig folkelig forståelse for det nordiske samarbejde.

Minister **Grete Knudsen**: President! Først: Jeg synes det er viktig å understreke at vi har en felles overenskomst om at våre ungdommer skal kunne ha de samme utdannelses-mulighetene i alle våre nordiske land. Det er et viktig prinsipp. Så forstår jeg, når spørsmålet er reist til Norge, at Danmark føler at det er litt for mange norske sykepleierstudenter, og kanskje også litt for mange medisinerstudenter i Danmark. Jeg så på en oversikt at det er for få som reiser til Norge, så kanskje har vi her en jobb å gjøre. Men det er etablert en ekspertgruppe som nå skal følge dette arbeidet videre for å sikre at man får en balanse her. Og samtidig er det også en utveksling når det dreier seg om å betale for plassene.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved**: Der er jo allerede tale om en gensidig udveksling af studiemuligheder, så man kan jo også opfordre danske unge til at studere i andre nordiske lande.

Så vil jeg da gerne sige til den underliggende dagsorden i Jonna Grønvers spørgsmål, at vi selvfølgelig drøfter de her ting mellem de nordiske regeringer og følger, hvordan tingene udvikler sig.

Men jeg vil godt understrege, at der er tale om en gensidig aftale med gensidige muligheder for udveksling af studiepladser.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 10: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende samarbeidet mellom jernbaneselskapene i de nordiske land

Frågan, ställd av Bondevik (mittengruppen, KrF), har följande lydelse:

> President! Jernbanen er en miljøvennlig transportform. Derfor er det ønskelig å styrke den, både nasjonalt i de enkelte av våre land som har jernbane, og mellom de nordiske land. Jeg vil da gjerne spørre Ministerrådet hvordan en ser på både ønskeligheten av og muligheten for å styrke samarbeidet mellom jernbane-selskapene i de nordiske land for å bedre jernbanen som transportmiddel også mellom steder i våre land.

Kan det tenkes - og hvordan vurderer man muligheten for - at man kan lage et felles jernbaneselskap mellom nordiske land, et slags jernbanenes SAS?

Minister **Norrback**: Samarbetet mellan järnvägsbolagen i de nordiska länderna är ganska intensivt och det pågår just nu förhandlingar om ett utvidgat och fördjupat samarbete bl. a. när det gäller godstransporter och också när det gäller persontransporter. Jag kan hålla med om att järnvägen är ett miljövänligt och dessutom förhållandevis billigt och konkurrenskraftigt transportmedel, som nog går att använda mer än det nu används.

Ett problem i glesbefolkade länder i Norden är att tåg har en benägenhet att gå bara på spår, medan transporter som är mindre till omfång och omfattning måste transporteras på gummihjul. Det är ett av problemen i våra nordiska samhällen. Jag har svårt att tänka mig att man skulle bilda ett bolag, men däremot kan man gärna ha gemensamma försäljningsorganisationer och ett intensifierat samarbete på det området. Sedan vill jag bara påminna om att vi har ett mycket konkret problem. Vi har en annan spårbredd i Finland än i de andra nordiska länderna och det skapar ibland komplikationer när det gäller de nordiska transporterna på järnväg.

Minister **Grete Knudsen**: Det er satt i gang et arbeid mellom de ulike landenes transportministre når det gjelder hele den fremtidige infrastrukturen. Det vil bli lagt frem en rapport i juni 1997, så vi vil følge opp deler av det som Kjell Magne Bondevik nå har tatt opp.

Bondevik (mittengruppen, KrF): President! Det er positivt hvis ting er på gang. Men jeg tror ikke ministrene skal si seg fornøyd med dagens situasjon, for vi har flere eksempler på at den kunne ha vært klart bedre.

I Nordenutvalget har vi f.eks. fått henvendelser når det gjelder reisetiden med tog mellom hovedstedene Oslo og Stockholm - en reisetid som i dag er på ca. 6 timer, men som det teknisk skal være mulig å bringe ned i vel 3 timer. Da ville toget bli konkurransedyktig med fly mellom Oslo og Stockholm. Det er tydelig av de svar vi har fått fra jernbaneselskapene i de to land, at samarbeidet ikke kan ha vært godt nok. Investeringene har kommet ganske langt på svensk side for å mulig-gjøre dette, men de har kommet langt kortere på norsk side. Jeg nevner bare dette som et eksempel på at samarbeidet bør bli bedre. Vi ber en notere spesielt dette spørsmålet, ikke minst på norsk side, når en nå skal gå videre og forsterke samarbeidet.

Minister **Norrback**: Slutet av frågan gällde mer konkret Sverige och Norge, men rent generellt är ju en utveckling på gång där man sätter in snabbare

tåg i alla länder. Det sker åtminstone i Sverige och i Finland och i många andra länder, och det gör naturligtvis att restiden kan förkortas. När det gäller passagerartransporter på medellånga distanser i Norden kan järnvägen bli en reell konkurrent till flyget, och det tycker jag i och för sig är en god utveckling som vi säkert i alla länder har anledning att stöda.. Problemet är att investeringarna när det gäller snabb-tågen är så oerhört stora att processen med investeringarna tar längre än vad som egentligen är önskvärt.

Minister **Marianne Jelved**: Ja, jeg kan jo ikke nære mig, men vil anbefale Kjell Magne Bondevik måske at interessere sig lidt for EU's, altså Den Europæiske Unions transeuropæiske netværksprojekter, der jo også omfatter nordiske lande, som man måske kunne inddrage i den kamp for et bedre transportmiljø. Det var bare en idé, jeg gav videre.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 11: Spørgsmål til de nordiske samarbejdsministrene vedrørende udleverering af kulturelle ejendomme

Frågan, ställd av Kent Kirk (konservativa gruppen, KF), har följande lydelse:

> FN's generalforsamling vedtog en resolution i november 1983 om udlevering af kulturelle ejendomme. Europarådet har i januar i år vedtaget en beslutning om, at russerne skal aflevere de kulturelle skatte, de har taget fra de baltiske lande, og som de har taget fra Tyskland efter 1945.

Når jeg stiller dette spørgsmål til samordningsministrene, er det, fordi jeg gerne vil have et svar på, om man ikke synes, at tiden nu her i 600-året for Kalmarunionen er inde til, at man finder ud af, hvordan vi kan få vores kulturelle ejendomme udvekslet imellem de nordiske lande.

Situationen er jo den, at Jydske Lov fra 1241, der er fundamentet for den danske retsstat, ligger i Stockholm, og da man spurgte til den for et par år siden, vidste man slet ikke i Sverige, at man havde Jydske Lov. Situationen er altså den, at hvis en dansker har lyst til at se originaludgaven af Jydske Lov, skal man rejse til Stockholm. Man kan vel ikke sige, at Jydske Lov har nogen stor økonomisk betydning som krigsbytte for Sverige, så mit spørgsmål er: Er tiden nu ikke inde til, at samordningsministrene og regeringerne går sammen og finder en løsning, således at de kulturskatte, der hører til i de enkelte nordiske lande, kommer tilbage igen?

Arbetsmarknadsminister och nordisk samarbetsminister **Margareta Winberg**: Herr president! Jag vet att den här frågan har diskuterats i det danska Folketinget. Jag vet också vad den danska kulturministern sade, nämligen att detta var en fråga som skulle tas mellan kulturministrarna. Hon hävdade också att det kanske inte var så lätt att hävda dagens rätt för någonting som hade skett för så många år sedan.

Frågan kommer alltså bli föremål för diskussion mellan den svenska och danska kulturministern.

Kirk (Konservativa gruppen, KF): Jeg gør også opmærksom på, at der er en dialog i gang, men mit spørgsmål er lidt mere generelt: Synes vi ikke, at vi imellem de nordiske lande burde sætte os sammen og prøve på at finde ud af, hvordan de kulturskatte, som tilhører de enkelte lande, kan komme tilbage?

Der er sket en international udvikling. Vi taler ikke længere om krigsbytte. Nu taler vi om kulturejendomme, som egentlig tilhører de enkelte lande.

Når Europarådet har en vedtagelse i januar måned om det, som Rusland har taget fra de baltiske lande og fra Tyskland, er det jo, fordi man internationalt mener, at der er et problem her. Så skulle vi ikke bruge det nordiske samarbejde til at finde en løsning her i 600-året for Kalmarunionen?

Arbetsmarknadsminister och nordisk samarbetsminister **Margareta Winberg**: Herr president! Det finns säkert anledning att diskutera det här också i generella termer, men då kan det vara lämpligt att börja med det här konkreta exemplet för att undersöka om det är möjligt att göra någonting. Kan man göra någonting i det enskilda fallet så kan man ju också tillämpa det generellt. Låt oss därför börja med det enskilda fallet.

Minister **Marianne Jelved**: Danmark har jo allerede igennem årene afleveret en del kulturskatte. Jeg kan nævne de islandske håndskrifter som eksempel. Jeg kan nævne, at meget store dele af den grønlandske samling på det danske Nationalmuseum er afleveret i Nuuk.

Jeg vil da godt give Kent Kirk tilsagn om, at man - de nordiske regeringer imellem - kunne tage hul på den diskussion. Det er det mindste, man kunne gøre på baggrund af de konventioner, der er henvist til.

Socialminister **Páll Pétursson**: Jeg vil gerne bekræfte, at danskerne afleverede håndskrifterne til Island og det er vi meget taknemmelige for. Jeg tror, det er det af de bedste eksempler på godt venskab i Norden.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 12: Fråga till de nordiska samarbetsministrarna nordiska överenskommelser om fri gränsöverskridning

Frågan, ställd av Erland (mittengruppen, lib), har följande lydelse:

> För ett par månader sedan avvisade finska uniformerade gränsvakter i Eckerö på Åland en kvinna som saknade visum för inresa till Åland. Kvinnan deltog som sjukskötare för en grupp med handikappade och ålderspensionärer. Kvinnan, som är indisk medborgare, hade giltigt pass och uppehållstillstånd i Sverige. Hon är sedan fem år gift med en svensk man som medföljde på resan.

Det här är ett exempel på de tusentals personer som kontrolleras vid inresa till Åland från Sverige. I de flesta fall leder kontrollen till att personerna återvänder utan formella avvisningsbeslut.

Min fråga är: Anser samarbetsministrarna att det är förenligt med nordiska överenskommelser om fri gränsöverskridning och med ändamålsenlig visering att uniformerade gränsvakter kontrollerar och avvisar resande som har uppehållstillstånd i ett annat nordiskt land?

Minister **Norrback**: Den här frågan har utretts av de finländska myndigheterna och myndigheterna har kommit till att man inte har förfarit korrekt på den här punkten. Det har gått ut nya direktiv om hur man skall bete sig i den här typen av fall, så till den delen har det här konkreta fallet lett till åtgärder. Överhuvudtaget tycker jag att samarbetet mellan de finländska och de svenska gränsmyndigheterna utvecklas ganska positivt, vilket också är värt att notera. Man vill börja mera än hittills använda gemensamma resurser för att spara tid och också göra resandet så bekvämt som möjligt. Avsikten med EU-medlemskapet och också med EES-avtalet var att få till stånd rätt att resa fritt inom Euorpa, och den målsättningen finns naturligtvis kvar. Sedan när Schengen-avtalet är i kraft skall mycket av det här också kunna underlättas. Schengen-avtalet kan, som jag redan sade, leda till problem åt annat håll, men inom Schengen-området skall det avtalet nog leda till betydande lättnader när det gäller resandet, vilket är målsättningen.

Erland (mittengruppen, lib): Jag vill ännu ställa frågan om samarbetsministrarna avser att vidta åtgärder för att ta bort en så integritetskränkande åtgärd som att personer kontrolleras mellan Åland och Sverige, alltså inom ett svenskt område, kan man säga, på grund av utseende. Jag vill också påpeka att Schengen-avtalet inte kommer att ta upp viseringsfrågan, utan

det gäller passfriheten; dessutom gäller inte Schengen-avtalet automatiskt på Åland utan det kommer att krävas särskilda åtgärder. Problemet kvarstår alltså oberoende av EU-anslutningen och det är en fråga för Finland att ta upp i Nordiska rådssammanhang.

Minister **Norrback**: När det gäller resandet till och från Åland gäller inte andra regler än mellan de nordiska länderna i övrigt. Det är samma regler som gäller och det är samma förfarande som gäller. Om någon enskild tjänsteman är övernitisk i Mariehamn eller i Helsingfors eller i Vasa är det sådant som man ibland får leva med, men då måste man rätta till bestämmelserna. Det är sant att Schengen-avtalet inte löser alla problem, men avsikten är i alla fall att göra det betydligt lättare. Visum skall man ha för att komma in på EU-området från länder som EU har visumavtal med. Det är självfallet så. Men den interna kontrollen inom Schengenområdet kommer att i princip försvinna vid gränserna, så i det avseendet sker det en förändring. Men jag upprepar, att om det finns någon enskild övernitisk tjänsteman så kanske man inte skall belasta hela systemet för den saken skull.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 13[1]: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende Norden som atomvåpenfri sone

Frågan, ställd av Kjellbjørg Lunde (vänstersocialistiska gruppen, SV), har följande lydelse:

> President! I si utgreiing for Rådet på mandag sa statsminister Jagland: "Atomrakettene har ingen mening i dagens Europa, og NATO spiller i dag rollen som freds- og samarbeidsbygger". Men det er faktisk slik at NATO framleis har sin atomstrategi og dess meir ein førsteslagsdoktrine. I den betenkninga som Presidiet no har gjort til det tryggingspolitiske forslaget frå Den venstresosialistiske gruppa, blir det vist til at Rådet tidlegare har avgitt ein rekommandasjon om Norden som atomvåpenfri sone - det var også etter initiativ frå Den venstresosialistiske gruppa, for nærare to år sidan. Eg vil spørje Ministerrådet: Kva har skjedd med den rekommandasjonen som samrøystes blei vedtatt i dette forum? Kva har Ministerrådet gjort for å komme vidare med dette spørsmålet, og kva vil Ministerrådet gjere for å følgje opp denne utsegna frå statsminister Jagland, der han seier at "atomrakettene har ingen mening i dagens Europa"?

---

[1] Tilläggssvar, avgivet av Nordiska ministerrådet den 15 januari 1997, se s. 1097

Minister **Grete Knudsen**: President! Jeg må i denne sammenhengen begrense meg til å si at vi på bakgrunn av det som statsminister Jagland har tatt opp for det kommende formannskapet, selvfølgelig skal følge opp det som er enstemmig fra Nordisk Råd, og ta det med i det videre arbeidet omkring disse spørsmålene.

Kjellbjørg Lunde (vänstersocialistiska gruppen, SV): President! Det vil vel seie at Grete Knudsen vil ta initiativ saman med hr. Jagland til at ein set i gang ein prosess for å forandre NATOs atomstrategi, også dette med førsteslagsevna. Men samarbeidsminister Norrback kan vel svare på kva førre ministerråd har gjort for å følge opp den rekommandasjonen som galdt dei atomvåpenfrie sonene, for Rådet meinte vel - iallfall gjorde Den venstresosia-listiske gruppa det - at Ministerrådet skulle jobbe vidare med dette spørsmål når det kom ein sånn rekommandasjon frå Rådet. Eg kan også referere til at OSSEs parlamentariske forsamling har vedtatt den såkalte Stockholmsdeklarasjonen om at ein skal arbeide for dette i europeisk samanheng.

Minister **Norrback**: Ordförande! Jag har svårt att svara direkt på frågan om vad vi har gjort på basis av det som här hänvisades till. Det måste vi utreda, och är det så att det blir en öppen fråga så kan vi återkomma till den. Jag kan inte svara direkt på frågan med den kunskap jag har.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 14: Fråga till de nordiska samarbetsministrarna informationskontoret i S:t Petersburg

Frågan, ställd av Chris Heister (konservativa gruppen, m), har följande lydelse:

> Herr president! Jag vill ställa en fråga om informationskontoret i S:t Petersburg. Närområdesutskottet hade i söndags kväll ett gemensamt möte med samarbets-ministrarna, då vi diskuterade informationskontoret i S:t Petersburg. Det handlade bl.a. om att man skall bygga ut verksamheten med kontaktpersoner i Murmansk, Archangelsk och Petrozavodsk och även om att man genom en kontraktsstyrning skall få större frihet att bedriva verksamhet. Vi diskuterade också problemet med den status som informationskontoret i S:t Petersburg har. Samarbetsministrarna antydde dock inte på något sätt att man hade för avsikt att lägga ned informat-ionskontoret i S:t Petersburg. Jag har nu under hand fått höra att man tydligen har fattat beslut om att om frågan om informa-

tionskontorets status inte blir löst, har man för avsikt att lägga ned det vid årsskiftet 1996-1997. Jag vill till samarbets-ministrarna ställa följande fråga: Är det verkligen så?

Minister **Norrback**: Ordförande! Det är långt över två år sedan vi beslöt att grunda ett informations-kontor i Sankt Petersburg och vi har också en verksamhet där, men den har inte officiellt sanktionerats av de ryska myndigheterna. Det är problemet.

Vi har gjort upprepade framställningar, vi har sänt brev och vi har förhandlat upprepade gånger. Problemet är, att eftersom kontoret inte är officiellt godkänt av de ryska myndigheterna, är det svårt att få det att fungera på ett avsett sätt.

Nu vill vi tvinga fram ett slutgiltigt ställningstagande från de ryska myndigheterna om de accepterar den här formen eller inte. Om de inte gör det, får vi ta verksamheten i Sankt Petersburg till ny prövning, möjligen organisera den på ett annat sätt eller helt enkelt avstå från den här tanken, beroende på vilken inställning de ryska myndigheterna har.

Det är naturligtvis ingenting som vi gärna vill göra. Det har varit en klart målmedveten politik att vi skall ha informationskontor i de baltiska länderna och att vi också skall ha det i Ryssland. Men vår beslutanderätt sträcker sig inte in i Ryssland när det gäller att ge det behövliga tillståndet, och vi kan bara beklaga att vi inte - trots det mycket enträgna arbete vi har gjort - ännu har fått ett slutgiltigt besked från de ryska myndigheterna. Det försöker vi ännu skynda på, och vi tror att genom att sätta en bestämd tid för när vi vill ha besked hoppas vi att det skall ha en positiv effekt.

Chris Heister (Konservativa gruppen, m): Herr president! Jag var glad över att samarbetsminister Norrback sade att man är beredd till en nyprövning. Jag tycker inte att man skall ropa på vargen, om man inte är beredd att fullfölja sina beslut. Om det finns gamla byråkratiska strukturer i Moskva som vill stoppa informationskontoret, vore det synd om det skulle få sabotera vår strategi för samarbete med nordvästra Ryssland. Jag uppfattar det dock som positivt att samarbetsministrarna sagt att man vill göra en nyprövning. Jag vill inte se en nedläggning av informationskontoret i S:t Petersburg.

Minister **Norrback**: Herr president! Ingen av oss vill lägga ned verksamheten. Alla har väl utgått från att den skall finnas kvar och utvecklas men eftersom verksamheten förutsätter ryska myndigheters tillstånd och vi inte fått det tillståndet än, är det ett bekymmer. Det är det som är problemet. Vi har inte fattat något beslut om att lägga ner verksamheten.

Personligen tror jag att vi, genom att ställa något slags tidsgräns, kan hoppas att få ett definitivt besked. Vi har naturligtvis ett intresse och en vilja att vara verksamma i de västra delarna av Ryssland. Intresset är mycket stort och vår vilja att satsa där är betydande i alla de nordiska länderna. Om det inte går att arbeta på det här sättet, får vi hitta på nya former.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 15: Fråga till Norges och Sveriges samarbetsministrar Västerhavets framtid

Frågan, ställd av Elver Jonsson (mittengruppen, fp), har följande lydelse:

> Herr president! Min fråga riktar sig i första hand till Norges och Sveriges samarbetsministrar och gäller Västerhavets framtid. Satstningen på Östersjöområdet och Barents hav ger ett intryck av att Västerhavet kommer på undantag.

Min konkreta fråga är: Vad har de norsk-svenska överläggningarna om eventuell oljeutvinning i Skagerak lett fram till? Är konsekvenserna för fiskeflottan i området, näringslivet i kustbandet och påverkan på turism utredda och genomlysta?

Arbetsmarknadsminister och nordisk samarbetsminister **Margareta Winberg**: Herr president! Bakgrunden är att Norge i det första skedet, som gäller oljeutvin-ning i Skagerak, inte gick med på att Sverige skulle konsulteras. Norge och Sverige hade där olika uppfattningar. Sverige ansåg att detta borde ha skett enligt det nordiska miljöavtalet. Men vi har fått ta del av de miljökonsekvensbeskrivningar som gjordes då.

Nästa skede är när oljebolagen kommer in med ansökningar om koncession för provborrning. Vi har fått löfte om att Norge avser att konsultera Sverige enligt det nordiska miljöavtalet. Därför är processen inte avslutad. Konsultationerna avser de områden - fiske och turism - som Elver Jonsson frågade om.

Minister **Grete Knudsen**: Først har jeg lyst til å understreke at Norge har hatt en olje- og gassvirksomhet i over 30 år, og fiskeriene og olje- og gassvirksomheten har levd side om side. Det er riktig som Margareta Winberg sier, at vi har et nært samarbeid med svenske myndigheter der vi vil forsøke å nå frem til en omforent løsning. Det har nå vært foretatt studier av spørsmålet om prøveboring. Det har vært til høring hos ulike norske

interesser og vil også gå til svenske myndigheter. Vi håper at det vil være mulig å komme frem til en omforent løsning.

Elver Jonsson (mittengruppen, fp): Herr president! Jag konstaterar att här inte föreligger någon samstämmighet och att man inte har följt gängse konventioner. Det finns anledning att fånga in den förlorade tiden.

Det är inget tvivel om att man på norsk sida har gått händelserna i förväg. Jag har förhoppningen att Sverige aktiverar sig så att man kan uppnå enstämmighet.

Utan tvivel föreligger det ett hot mot det svenska västkustfisket. Statsrådet Knudsen kommenterar att fiske och oljeletning har pågått parallellt i Nordsjön, men det är en viss skillnad mellan att hålla till ute på havet och i kustbandet. I konsekvensutredningen sägs det att också ett litet haveri kan medföra att utsläpp inom två dygn kan nå de svenska och danska kusterna. Därför måste miljöhotet noga undersökas och genomlysas.

Minister **Grete Knudsen**: Det kan nok være ulik vektlegging fra de ulike land om hvorvidt Norge skulle ha hatt med Sverige fra starten. Men her var vi inne i en undersøkelsesperiode. Så går man videre over til å diskutere en eventuell oljeboring. Men den rapporten som nå foreligger, vil gå til svenske myndigheter med sikte på at vi skal nå frem til en omforent løsning.

Diskussionen förklarades härefter avsltuad.

E 16: Fråga till Norges samarbetsminister UNESCO-rapporten "Vår skapande mångfald"

Frågan, ställd av Berit Oscarsson (socialdemokratiska gruppen, s), har följande lydelse:

> Herr president! Jag skulle vilja ställa en fråga kring UNESCO-rapporten Vår skapande mångfald, som har utarbetats av världskommissionen under ledning av förre FN-chefen de Quellar.

Det är en stor händelse. Detta är första gången man diskuterar kultur i ett globalt perspektiv. Ett av de viktigaste budskapen i rapporten är att man ger kulturen en social dimension.

Nu är rapporten på remiss i varje land, och det skall hållas en stor internationell konferens i Stockholm 1998. Jag anser att det finns en nordisk dimension i detta, och vi bör sprida kunskap om det unika nordiska kulturutbytet framför allt när det gäller folkbildning och kultur. Saken kom-

mer säkert upp på kulturkonferensen i mars i Oslo, men jag vill fråga samarbetsministrarna vad vi kan göra gemensamt för att påverka det slutdokument som så småningom kommer. Jag ställer frågan till samarbetsministern i Norge som det tillträdande ordförandelandet.

Minister **Grete Knudsen**: Spørsmålet som er reist fra Berit Oscarsson, er av stor viktighet for mange små land når vi opplever internasjonalisering, der nasjonale grenser kanskje mer erstattes med at vi må bli mer bevisst vår egen identitet, våre tradisjoner og vår historie. Jeg vil ta initiativ til at den konferansen som skal holdes i mars i Oslo, hvis det er mulig kan gå inn som et ledd i det FN-arbeidet og det UNESCO-arbeidet som pågår, nettopp for at de små land kan bringe inn den dimensjonen.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 17[2]: Spørgsmål til Nordisk Ministeråd vedrørende genmodificerede fødevarer

Frågan, ställd av Kristen Touborg (vänstersocialistiska gruppen, SF), har följande lydelse:

Dette år vil Europa for første gang blive oversvømmet af genmodificerede fødevarer. Det sker i form af genmodificerede sojabønner, udviklet af kemi-giganten Monsanto for at gøre sojaplanten mere resistent over for sprøjtegiften Roundup, som i øvrigt også produceres af Monsanto. 2 pct. af 1996-høsten er genmodificeret, og en del af denne høst vil blive blandet med traditionelle bønner før udskibningen til Europa.

Sojaprodukter findes i omkring halvdelen af butikkernes færdigvarer, og forbrugerne kan derfor vanskeligt undgå kontakt med sojaprodukter. Da Monsanto og fødevareproducenterne nægter at mærke sojaprodukterne, har forbrugerne ikke et frit valg mellem genmodificerede og traditionelle sojaprodukter. I Norge og Sverige har hovedparten af detailhandlerne krævet, at den genmanipulerede ...

Presidenten avbröt talaren och påminde om att frågetiden är begränsad.

Kristen Touborg (vänstersocialistiska gruppen, SF): Hvad agter Nordisk Ministerråd at foretage sig for at hjælpe forbrugerne til et frit valg?

---

[2] Tilläggssvar, avgivet av Nordiska ministerrådet den 13 december 1996, se s. 1101

Minister **Marianne Jelved**: Når jeg tøver med at svare, er det, fordi jeg ikke kan huske den sag totalt i EU-sammenhæng. Men hvis jeg skulle give et råd her og nu, ville jeg da sige til forbrugerne: Kig efter, om der overhovedet er sojaprodukter i den fødevare, I tager! Og hvis der kommer en forbrugerboykot af alle fødevarer, der indeholder soja, skal der nok komme gang i diskussionen.

KristenTouborg (vänstersocialistiska gruppen, SF): Jeg er indforstået med, at Marianne Jelveds råd vil hjælpe. Men det er en meget langsommelig vej, så jeg efterlyser sådan set et fællesnordisk initiativ på regeringsplan. Det vil efter min opfattelse virke mere effektivt og hurtigere, og jeg vil gerne høre, om det ikke også er ministrenes opfattelse.

Minister **Marianne Jelved**: Det er da klart, at hvis man kunne finde en løsning i fællesskab, står man bedre; det er jeg enig i. Men der er sagen, at Danmark bl.a. er involveret i den diskussion i EU-sammenhænge, men det skal da ikke afholde os fra at diskutere, om vi i de nordiske lande kunne finde en løsning, som bidrager til, at EU også finder en løsning; det kunne være en god idé. Det, jeg kan give tilsagn om, er at prøve - som det hedder på politikersprog - at dyrke sagen lidt.

Arbetsmarknadsminister och nordisk samarbetsminister **Margareta Winberg**: Också i Sverige har den frågan diskuterats livligt. Man kan se två spår i den diskussionen.

Det ena spåret var om vi skulle kunna förbjuda genmanipulerad mat. Det anses emellertid strida mot en av de fyra friheterna och därmed vara ett handelshinder.

Nästa spår är om vi skulle kunna märka de produkter som är genmanipulerade. I Sverige håller en kommitté på att undersöka den saken, men också den vägen tycks vara rätt så svår.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 18: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende tiltak for å bekjempe sexuelle misbruk av barn

Frågan, ställd av Karin Lian (socialdemokratiska gruppen, A), har följande lydelse:

> Nordenutvalget har i flere møter drøftet hvordan vi kan bekjempe seksuelt misbruk av barn. Senere i dag vil Nordisk Råd etter all sann-

synlighet vedta en rekom-mandasjon som utvalget har foreslått, og der Ministerrådet blir oppfordret til å gjennomføre en rekke tiltak for å bekjempe det utbredte seksuelle misbruk av barn.

Mitt spørsmål er om Ministerrådet kan gi tilsagn om å gi dette alvorlige problem prioritet, om samarbeidsministrene vil påse at rekommandasjonen får en rask og positiv behandling, og om samarbeidsministrene vil sørge for at skikkelige ressurser blir stilt til disposisjon til dette formålet.

Minister **Norrback**: Herr president! Det här är ett aktuellt diskussionsämne i alla länder; speciellt inom EU har frågan varit uppe många gånger. Avsikten är att skapa klarare regler på det här området så fort som möjligt. Det är faktiskt i alla parters intressen. Inom Nordiska ministerrådet är det justitieministrarna och möjligen socialminist-rarna som har ansvaret. Jag tror att jag kan lova att beredningen på basis av det beslut som här fattas, skall inledas så snart som möjligt.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 19: Spørsmål til Nordisk Ministerråd vedrørende pengebruken av nordiske midler i nærområdene

Frågan, ställd av Dale (mittengruppen, Sp), har följande lydelse:

Mitt spørsmål går til Ministerrådet. Som kjent løyver vi over nordiske budsjett beskjedne pengesummar til våre nærområde, f.eks. Barentsregionen og Baltikum. Pengane vert brukte på mange enkeltståande prosjekt, men utan at me kan kjenna oss trygge på at det skjer ei fornuftig oppfølging. Vil Ministerrådet ta initiativ til at nordiske midlar som går til våre nærområde, blir disponerte ut frå eit noko lengre tidsperspektiv, f.eks. ved at Ministerrådet planlegg pengebruken over ein treårsperiode?

Minister **Norrback**: Värderade president! Det är säkert till fördel att vissa projekt kan räkna med anslag under en längre tids period. Vad gäller informationskontoret hade vi först ett tidsbestämt mandat. Sedan har vi förbundit oss att ge anslag för den verksamheten under en längre tidsperiod.

Det är sant att en del av de institutioner som har egna budgetar också är aktiva i närområdet. På den punkten finns det säkert rum för förbättringar när det gäller information om vad som sker. Generellt sett kan man säga att efter den genomgång av institutionerna som vi haft om vad vi över huvud taget sysslar med och efter det att vi lagt ner en del och lagt

samman vissa, gett grönt ljus för vissa att fortsätta och t.o.m. gett vissa utökat mandat, har vi en så noggrann granskning av verksamheten att jag inte tror att det förekommer särskilt mycket spill i verksam-heten. Men det är riktigt att vi måste följa detta så effektivt som möjligt.

Sedan har vi skurit ner totalramarna för budgen under två år. Det har naturligtvis konsekvenser för alla områden. Oberoende av hur lång tidsplan man har för den egna budgeteringen kan man inte hålla den om den totala budgetramen krymper, vilket också har varit problem i det här sammanhanget.

Diskussionen förklarades härefter avslutad.

E 20: Fråga till de nordiska samarbetsministrarna regeringarnas roll i det nordiska samarbetet

Frågan, ställd av Mari Kiviniemi, har följande lydelse:

> Strukturen av och innehållet i det nordiska samarbetet har varit föremål för förändringar de senaste åren. Bakgrunden är Finlands och Sveriges medlemskap i Europeiska unionen samt förändringarna i våra närområden.

På en extra session den 29 september 1995 beslöt rådet rekommendera de nordiska regeringarna att ändra Helsingforsavtalet i enlighet med den nya utskottsstrukturen och de nya arbetssätten och att anta presidiets förslag till ny organisation.

Avsikten var dock inte att ändra förhållandet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Nordiska rådet representerar fortfarande de nordiska parlamenten och ministerrådet regeringarna.

Den senaste tidens händelser ger oss anledning att misstänka att regeringarnas roll i det nordiska samarbetet har blivit förstärkt. Jag vill fråga de nordiska ländernas samarbetsministrar, om man avtalat om Nordiska rådets avgöranden mellan rege-ringspartierna. Vilka möjligheter har oppositionen att påverka rådets avgöranden?

Minister **Norrback**: Herr president! Den erfarenhet jag har av det nordiska samarbetet på ministerråds-nivå är den att eftersom regeringarna i de nordiska länderna är politiskt olika sammansatta är det svårt att nå överenskommelser över de ideologiska gränserna, om man nödvändigtvis vill ha en sådan uppdelning. Det har inte varit önskvärt och inte heller möjligt. Den risken tror jag inte finns.

Det är sant att ministerrådets aktivitet har förändrats och effektiverats p.g.a. den nya synen på organisationen. Också rådet självt har försökt för-

nya sin organisation och verksamhet. Det är inte min sak att säga hur lyckad den förändringen har varit. När man talar med rådets representanter verkar det råda delade meningar om organisa-tionen har blivit kännbart förbättrad eller inte. Det kan vara bra att fortsätta den diskussionen.

När Finland blev ordförandeland för ett år sedan hade vi faktiskt planer på att se över Helsingforsavtalet. Nu har vi blivit mer tveksamma och tycker att behovet av att se över Helsingforsavtalet kanske ändå inte är särskilt stort. Helsingforsavtalet i sin nuvarande form hindrar inte någon av de verksamhetsformer som Nordiska rådet eller Ministerrådet har. Det är orsaken till att granskningen av avtalet uteblivit i det här skedet.

Presidenten förklarade härefter diskussionen avslutad. Frågetimmen avslutades kl. 10.00. Härefter fortsatte plenarförsamlingens 2:a möte med omröstning dagordningspunkten 7 om sysselsättningsfrågor. Därefter återupptogs plenarförsamlingens 3:e möte.

Berit Brørby Larsen övertog ledningen av förhandlingarna.

Presidiets saker

2.
B 161/p; C 2: Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1997 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet;
C 1: Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse om nordiskt samarbete 1995;
Meddelande om rekommendation 24/1995/p fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet;
Meddelande om rekommendation 26/1995/p ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet

Presidiet föreslår att Nordiska rådet i anledning av B 161/p, C 1 och C 2 antar följande rekommendation till Nordiska ministerrådet

I. Fullföljande av reformprocessen

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet betonade i betänkandet B 151/b och därvid särskilt notera

att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet, och att därvid rapporten "Nordisk nytte" skulle utgöra del av underlaget för diskussionen

att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser,

att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

II a. Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:

- Utökad beviljning till Nordiska Kulturfonden
- Barn och ungdom
- Folkbildning- och vuxenutbildning
- Folkligt kultursamarbete
- IT-området
- Demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden
- Bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis,

b. Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:

Att bygg- och boligsektorn inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk Ungdomskommitté 150 TDKK, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 TDKK samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlingsplan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 TDKK.

Att 500 TDKK överförs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa.

Att 400 TDKK överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier.

Att ministerrådet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omdisponering - dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar - ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 TDKK.

Att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 TDKK, avsätts till Nordiska kulturfonden.

- Presidiet föreslår vidare plenarförsamlingen

att ministerrådets årsberättelse 1995, C 1, samt ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet, C 2, läggs till handlingarna.

Presidiet föreslår vidare plenarförsamlingen att anta följande yttrande:

att i fråga om budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen hänvisa till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av Budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen (C2; B 151/b) under punkterna 1 och 3.

Sten Svensson (presidiets talesman) (konservativa gruppen, m): Fru president! Presidiet är enigt om betänkandet över berättelsen om ministerrådets verksamhet år 1995 och över verksamhetsplan och förslag till budget för det nordiska samarbetet 1997.

Vår övergripande uppfattning är för det första att det är viktigt att de reformer vi beslutade vid rådets förra session - i Kuopio - genomförs i enlighet med de politiska intentionerna. För det andra konstaterar vi att ministerrådet inte har lyckats fullt ut med detta.

Budgeten skall utgöra ett instrument för den politiska styrningen av verksamheten. Vi är eniga i Nordiska rådet om att insatserna skall koncentreras till ett antal högt prioriterade sakområden.

Detta ställer krav på en effektiv budgetprocess och på underlagsdokumentens utformning. Vi anser att budgetförslaget måste gå att relatera till de politiska prioriteringar som presenteras i planerna för det nordiska samarbetet, dvs. C 2-dokumentet.

Ministerrådet menar att reformerna i det nordiska samarbetet är genomförda och att det nu gäller att ta vara på de politiska intentionerna. Detta stöder vi fullt ut, men skulle hellre formulera oss så, att de politiska intentionerna skall tas till vara när reformerna fullföljs. De nödvändiga besluten finns, men på det praktiska planet är det ett stycke kvar.

Presidiets förslag till förbättringar av budgetproceduren sammanfattas i punkt 1 i vårt betänkande - förslag till rekommendationer till ministerrådet.

När detta är sagt, vill jag också framhålla att presidiet i stort är enigt med ministerrådet i prioriteringarna för det nordiska samarbetet under nästa år. En av de bärande principerna bakom verksamheten skall vara den vi kallar "nordisk nytta", dvs. att samarbetet skall ge ett plus utöver vad länderna skulle kunna åstadkomma var för sig.

Ett viktigt sådant område, som bör ges ökad tyngd i det nordiska samarbetet, är samråd i politiska frågor på den alleuropeiska eller globala dagordningen, som är av gemensamt nordiskt intresse. Några ytterligare områden för framtida satsningar nämns i avsnitt 2 a) i vårt betänkande. I övrigt får jag hänvisa till texten i betänkandet.

När det sedan gäller enskilda budgetposter hänvisar vi i huvudsak till det som anförs i yttrandena från de tre utskotten. Presidiet anser att det finns starka skäl för ministerrådet att beakta just deras synpunkter och förslag.

Till sist, fru president, vill jag säga att jag och övriga i presidiet anser att reformarbetet nu har gett oss en både fast och god grund för ett nordiskt samarbete som står i samklang med de politiska frågor som i dag dominerar dagordningen. Kort sagt, en samarbetsmodell som motsvarar framtidens krav. Färdriktningen är den rätta, men en fortsatt förändringsprocess är likväl angelägen.

Norden, och inte minst världen omkring oss, har gått ingenom stora - t.o.m. historiska - förändringar det senaste decenniet. Min och hela presidiets övertygelse är att de förändringarna inte bara talar för att det nordiska samarbetet ges en delvis ny roll och utformning. Än mer talar de för ett starkare nordiskt samarbete i viktiga framtidsfrågor.

Minister **Norrback**: Värderade President. Generaldebatten och den utrikes- och säkerhetspolitiska debatten har gett oss möjlighet att ventilera frågor som också berörs i ministerrådets planeringsdokument C2. Jag kommer därför att koncentrera mig på behandlingen av budgeten för år 1997.

Ministerrådet har framlagt en sparbudget. Budgeten minskar med ca 20 milj danska kronor jämfört med innevarande år. Budgetlinjen återreflekterar den nationella budgetsituation vi har i flera medlemsländer. Den nordiska budgeten har granskats med en motsvarande kritik som präglar vårt nationella budgetarbete.

Liksom på det nationella planet är spartvånget inte enbart av ondo. Vi tror att sparpolitiken i kombination med reformprocessen gett oss ett nordiskt samarbete som bra kan försvaras inför kritiska skattebetalare. Det vi förlorat i budgetvolym har vi vunnit i trovärdighet och legitimitet.

Samtidigt vill jag understryka att vi vid en fortsatt nedskärning snart skulle bli tvungna att avstå från sådana samarbetsformer få av oss vill se förlorade. Redan nu har vi inom ramen för den nordiska budgeten blivit tvungna att i praktiken helt avsluta vissa samarbetsområden. Ett exempel är trafiksektorn, som åtminstone vi i Finland upplever att den gått miste om något värdefullt när det nordiska samar-betet nästan helt upphört. Ett avsmalnande samarbetsområde innebär samtidigt att en krympande andel av den nationella förvaltningen involveras i ett organiserat nordiskt samarbete. Hela ministerier kan förlora sitt intresse för det nordiska samarbetet, och det borde inte få ske.

Liksom i tidigare budgeter avdelas nästan hälften av budgeten för samarbetsområdena undervisning,kultur och forskning. Andelen har i någon mån sjunkit, vilket föranlett kritik inom kultursektorn men också bland parlamentarikerna. Jag noterar att presidiet föreslår att samarbetet inom bygg och bo helt skulle avslutas, medan anslag inom undervisnings- och kultursektorn ytterligare skulle ökas.

I ministerrådet ser vi med bekymmer på en utveckling som innebär att samarbetet inom hela sektorer skulle avslutas. Bygg och bo är ett intressant område både i ett EU-perspektiv och inom ramen för närområdessamarbetet. Samarbetet med standarder på området har ett näringspolitiskt intresse och har en uppenbar kontaktyta med både miljö- och energibesparing.

Ministerrådet har haft särskilda bekymmer att bereda närområdessatsningarna för nästa år vilket ledde till att ministerrådet kunde presentera sitt förslag till fördelning inom närområdesbudgeten först den 23 oktober. Vi beklagar att så blev fallet. En något förmildrande omständighet är att ministerrådet på synnerligen kort tid lyckades utarbeta en närområdesstrategi, som också tillämpas i budgeten för år 1997. Denna strategi har uppgjorts på basen av Nordiska Rådets och ministerrådets gemensamma uppmaning inom ramen för reformbeslutet "Det nordiska samarbetet i en ny tid".

Strategin har uppgjorts samtidigt som förutsättningarna för närområdessamarbete påverkats på många sätt. Visbyprocessen på statsministernivå har gett Östersjösamarbetet en ny dynamik samtidigt som Östersjörådet kunnat fatta beslut om ett konkret handlingsprogram. I enlighet med den nya nordiska strategin pågår arbetet med att inpassa projektverksamheten i de ramar som statsministrarna i Visby och Östersjörådet fattat beslut om. Därtill eftersträvas en allt bättre arbets-fördelning och koordinering mellan de samnordiska och de nordiska ländernas bilaterala insatser i närområdena.

Förutsättningarna att igångsätta en motsvarande koordinerings- och arbetsfördelningsprocess i fråga om samarbetet i Barentsområdet har förbättrats i och med att Sverige som nytt ordförandeland i Barents euro-arktiska råd har goda möjligheter att dra nytta av de erfarenheter som vunnits i Östersjösamarbetet. En särskild viktig utmaning är att lyckas engagera EU djupare med i Barentssamarbetet.

Grundandet av Arktiska rådet påverkar också ministerrådets närområdessamar-bete inte minst mot bakgrunden av behovet av en fungerande arbetsfördelning mellan Arktiska rådet och Barents euro-arktiska råd. Mot bakgrunden av att Arktiska rådet saknar egen budget är det viktigt att de nordiska länderna och Nordiska ministerrådet tar ett ansvar för att genomföra och finansiera verksam-heter inom ramen för Arktiska rådets rekommendationer. Det särskilda anslaget för uppföljandet av det nordiska arktiska samarbetsprogrammet är en god start. Ministerrådet har för våra samarbetspartner i närområdena klart markerat att vi vill basera projektverksamheten på en fungerande dialog med mottagarna. Detta budskap

har understrukits nu senast på statsministrarnas 5+3-möte med de baltiska länderna i samband med denna session. Vår beredskap till dialog innebär också att vi måste vara flexibla i budgeteringen och i valet av projekt. Vi har hunnit rätt långt i vår dialog med de baltiska länderna.

Samarbetsförutsättningarna med Ryssland kräver emellertid några särskilda kommenterar. Efter ett seminarium i Moskva i vintras inleddes en dialog med ryska myndigheter som lyft fram intressanta samarbetsutsikter bl.a. inom utbildning , forskning och miljö. Nordiska Investeringsbanken har för sin del mött stort intresse hos de ryska myndigheterna och har på kort tid kunnat uppnå ett preliminärt avtal med Ryssland.

Nordiska ministerrådets informationskontor i St Petersburg skulle på samma sätt som kontoren i de baltiska länderna ha en nyckelroll i genomförandet av det konkreta projektsamarbetet. Detta har de ryska myndigheterna länge varit medvetna om. Trots detta har myndigheterna i Ryssland ännu inte garanterat kontoret de verksamhetsförutsättningar som är nödvändiga för att verksamheten skall kunna bedrivas någon längre tid. Ifall inte ett positivt besked erhålles inom den närmaste framtiden, ser det mörkt ut vad beträffar möjligheterna att förverkliga de satsningar vi planerat inom ramen för nästa års budget.

Utvecklingen vad beträffar samarbetsförutsättningarna i Ryssland kan få betydande återverkningar för disponeringen av närområdesmedlen. Innan denna fråga kan bedömas slutgiltigt är det svårt att omdisponera medlen på det sätt som presidiet önskar. Ministerrådet har dock beredskap att öka beviljningen till miljösektorn ifall svårigheterna vad beträffar verksamheten i Ryssland inte kan skingras.

Värderade president! Jag delar presidiets uppfattning vad beträffar anmärkningarna i fråga om forskningssamarbetet. Det går inte att avblåsa reformprocessen innan en forskningspolitisk strategi har behandlats och godkänts. Behandlingen av den nya forskningsstrategin inleds ännu under det finska ordförandeskapet och förs vidare av det norska ordförandeskapet. Processen är omfattande, eftersom strategin skall involvera alla relevanta sektorer. Forskningsstrategin kommer att framläggas som ett ministerrådsförslag för Nordiska rådet. Värdefullt är om dialogen kan inledas i ett tidigt skede i processen.

Ministerrådsreserven är ett viktigt politiskt instrument. En reserv behövs för att varje nytt ordförandeskap skall kunna inleda förverkligandet av de prioriteringar i programförklaringen som framförts utan att vänta ett helt år på budgetmedel. Min iakttagelse är att statsminister Jaglands redogörelse på många centrala punkter motsvarar önskemål som i många sammanhang framlagts av Nordiska rådets presidium eller något av utskotten. Behovet av utrymme för dessa satsningar måste vägas mot de satsningar som presidiet redan nu önskat använda reserven till. Ministerrådet anser det vara mest ändamålsenligt att bibehålla en rimlig ministerrådsreserv för att sedan under året pröva de behov presidiet pekat på tillsammans med andra akuta behov, främst inom ramen för det norska ordförandeskapsprogrammet. Ett tilläggsargument för att behålla minister-

rådsreserven ograverad är behovet av en buffert med tanke på svårbedömbara övergångskostnader föranledda av institutionsreformen. Det är t.ex. möjligt att ett fortsatt fungerande statistiksamarbete kräver något större resurser än vad vi har budgeterat.

Tillåt mig till slut ansluta mig till presidiets uppfattning om behovet av utvecklade former för dialog mellan ministerrådet och Nordiska rådet under budgetarbetets gång. Jag är övertygad om att samlokaliseringen ger nya och bättre förutsättningar för en sådan dialog.

Tack för uppmärksamheten!

Per Olof Håkansson (socialdemokratiska gruppens talesman, s): Fru president! Jag vill först notera något som också Sten Svensson lyfte fram, nämligen att presidiet står enigt bakom detta betänkande. Men att man är enig betyder ju inte att man saknar åsikter. Betänkandet är fullt av framförda åsikter. Jag skulle gärna se att ministerrådet studerade dessa åsikter.

Jag utgår från att man har studerat också åsikterna i de tidigare budgetbetänkandena. När man gör det finner man att det är i stort sett samma synpunkter som de som nu förs fram. Jag skulle önska att man inte bara studerade de åsikter som finns i ett enigt budgetbetänkande. Budgetutskottets betänkande var i fjol lika enigt i dessa avseenden som tidigare budgetutskottsbetänkanden varit. Man borde också försöka se vilka syften som ligger bakom dessa åsikter.

Jag kan bara beklaga att ministerrådets intresse av följsamhet till de framförda åsikterna inte är särskilt välutvecklat. Jag kan t.ex. konstatera att det för rådet inte har presenterats något bokslut för 1995. Det ges visserligen i bilagan ett besked om att man preliminärt har fattat beslut om hur ett bedömt överskott från 1995 skall hanteras, men något slutligt sådant besked föreligger inte. Jag tövar visserligen att ställa följande fråga, men jag vill ändå göra det: Har ministerrådet självt gjort ett bokslut, så att man vet på vilka grunder man egentligen går vidare? I rådet har vi inte tillgång till något sådant. Frågan är vilken syn ministerrådet har på en budget.

Låt mig mot denna bakgrund kort redovisa vilken syn vi socialdemokrater har på en budget. Vi tycker att den skall tillgodose tre huvuduppgifter: en kameral funktion, en politisk funktion och en informationsfunktion. När det gäller den kamerala funktionen har vi inga synpunkter på det framlagda budgetförslaget. Det är såvitt vi kan förstå fullt acceptabelt i den delen. När det gäller den politiska funktionen måste vi tyvärr konstatera att det finns betydande brister.

Vi är litet ledsna över detta, eftersom rådets budgetroll är förändrad. Vi har nu att inom en given ram ange verksamhetens inriktning, mål etc. På grundval av den knapphändiga politiska information och de resursförslag som finns i budgeten har vi svårt att fullgöra den uppgiften.

Man skall ju vara konstruktiv och blicka framåt, och vi är för vår del beredda att i bildlig och faktisk mening stryka ett streck över det förgångna och i stället koncentrera oss på att skapa en ny och fungerande budgetpro-

cedur. Det är tämligen meningslöst att fortsätta att resonera om vad som förekommit tidigare, och vi vill, som också samarbetsministrarnas talesman sade, få i gång en fungerande budgetdialog.

Det vore bra att få svar på följande centrala och grundläggande fråga: Är man från ministerrådets sida beredd att ställa de nödvändiga relevanta budgetdokument som rimligen finns också till rådets förfogande, så att vi gemensamt med ministerrådet kan föra en diskussion och så småningom komma fram till ett ställningstagande i budgetfrågorna som är litet säkrare grundat än på det lösa fundament som detta budgetbetänkande i praktiken bygger på?

Valgerður Sverrisdóttir (mittengruppens talesman, F): På vegne af Midtergruppen vil jeg komme med nogle synspunkter og kommentarer til budgetindstillingen.

Indstillingen bærer præg af, at det er et stramt budgetforslag, vi er blevet forelagt. Budgetforslaget har en totalramme på vel 687 mio. danske kroner, som altså er 20 millioner mindre end i indeværende år. Nedskæringerne i 1997 kommer desuden oveni tidligere nedskæringer i budgettet.

For at komme i havn med budgettet er der foretaget reduktioner i flere poster og sektorer. Det siger sig selv, at det er vanskeligt at foretage omfattende omprioriteringer i et budget, som er så stramt som det, vi er blevet forelagt. Vi respekterer, at det er regeringerne, som sætter budgetrammerne, men der er alligevel grund til en advarsel: Hvis der bliver yderligere nedskæringer, vil det ramme vigtige nordiske samarbejdstiltag, og det vil være meget beklageligt.

I Midtergruppen er vi glade for, at der er taget hensyn til samarbejde med nærområderne og miljø i budgetforslaget. Udviklingen i nærområderne er af stor betydning for Norden. Udfordringerne er store og opgaverne nærmest uendelige ikke mindst på miljøsiden.

Gennem fællesnordisk optræden i indsatsen for vore nærområder vil det være muligt at løfte i flok. Det nordiske bidrag kan rettes mod mange områder som bl.a. miljø, demokrati, velfærd og økonomi. Der bør udarbejdes en langsigtet plan for samarbejdet, vi må her arbejde på lang sigt.

Det er også positivt, at der i 1997-budgettet er fundet plads til forøgelse af midlerne til arktisk samarbejde. Arktisk Råd åbner her for nye muligheder. En vigtig opgave må være at videreføre og videreudvikle miljøsamarbejdet inden for rammen af den arktiske miljøværnsstrategi.

I et stramt budget er det vigtigt at foretage de nødvendige prioriteringer. Jeg finder det derfor nødvendigt at minde om, at institutionsgennemgangen ikke kan anses som værende færdig. De fleste af forskningsinstitutionerne er ikke taget med, da man afventer forskningsministrenes nye nordiske forskningsstrategi.

Tilsammen disponerer de aktuelle forskningsinstitutioner over ca. 100 mio. danske kroner. Noget af hensigten med institutionsgennemgangen

var at frigøre midler til prioriterede indsatsområder. Det er derfor vigtigt, at tidsplanen her holdes, dvs. at forskningsstrategien bliver fremlagt så hurtigt som muligt.

Selv om det er et stramt budgetforslag, som vi er blevet forelagt, har Midtergruppen taget den relativt nye budgetkompetence i Nordisk Råd alvorligt. Vi har derfor gennemgået budgettet for at se, om vi har andre politiske prioriteringer end ministerrådet. På de områder, hvor vi har haft ændringer, er vi kommet frem til en fælles holdning med de andre partier, bl.a. med en øget indsats for børn og unge.

Her vil jeg også fremhæve samarbejdet inden for alkohol- og narkotikaspørgsmål. Til trods for ambitiøse planer foreslår ministerrådet desværre, at midlerne til denne sektor reduceres. Dette er en sektor, hvor der er meget at vinde ved øget samarbejde. Der foreligger her også en rekommendation fra 1994, som beder ministerrådet udarbejde en handlingsplan mod stofmisbrug i Norden og i nærområderne.

Handlingsplanen skal bl.a. bidrage til at øge samarbejdet hos politi og toldmyndigheder, inden for oplysnings- og undervisningssektoren og på behandlings- og rehabiliteringsområdet. Ministerrådet har ikke udarbejdet en sådan handlingsplan, men ønsker derimod at afskrive denne rekommendation med den begrundelse, at der allerede sker meget inden for denne sektor. Det er rigtigt, at der allerede foregår et vigtigt samarbejde på dette område.

I Midtergruppen mener vi imidlertid, at der fortsat er et potentiale i øget samarbejde, og vi har arbejdet for en forøgelse af samarbejdet inden for alkohol- og narkotikaspørgsmål, og at midler til dette tages fra bygge- og boligsektoren.

Vi har også fremhævet, hvilke sektorer og områder vi ønsker skal være fremtidige satsningsområder. Fælles indsats på kulturområdet fremstår som et de vigtigste tiltag både for at styrke sammenholdet og selvfølelsen i Norden samt for at markere nordisk identitet i Europa og for at fremme international forståelse.

I dette samarbejde har Nordisk Råd, nordisk ministerråd og dets institutioner en meget central rolle. Virkemidler til dette er bl.a. folkeligt kultursamarbejde, mobilitet og kontakt, børn og unge og Nordisk Kulturfond.

Sasi (konservativa gruppens talesman, Kok): Fru president! Denna session visar bra det faktum att den organisationsreform som genomfördes vid årsskiftet är lyckad. I dag har Nordiska rådet mycket mera politisk dynamik på sina möten och vi har i många diskussioner koncentrerat oss speciellt på närområdespolitiken och den europeiska politiken.

I en budgetdebatt skall man alltid fråga sig hur mycket pengar man skall använda till det nordiska. Man kan säga att Nordiska rådets budget ändå är relativt liten; om man använder 687 miljoner danska kronor till nordiskt samarbete kan man säga att det inte är så väldigt mycket. Då kan man fråga sig om det finns något behov av att skära ner i vår budget. Man

minskar ju budgetanslagen totalt med 20 miljoner danska kronor. Men den konservativa gruppen anser ändå att detta är motiverat. I alla våra egna länder kämpar vi med stora ekonomiska svårigheter och är tvungna att vidta sparåtgärder, och sparåtgärder måste därför också gälla Nordiska rådet. Vi litar på att genom att effektivera vårt arbete kan vi utan att lida på något sätt av nedskärningarna ändå nå goda resultat. Vi kan arbeta mera effektivt.

Den konservativa gruppen anser också att den institutionsgenomgång som man hade var välmotiverad då varje organisation alltid då och då skall omskakas och dess ändamålsenlighet granskas. Slutresultatet av institutionsgenomgången är relativt bra. Men vissa brister kan ändå ses. Nämligen de olika enskilda nordiska länderna använder väldigt mycket pengar till åtgärder där vi har gemensamma kontaktpunkter. Vad speciellt gäller närområdessamarbetet kan man utan vidare säga att den koordinering som skulle behövas mellan de nordiska länderna inte existerar i tillräcklig mån i dag. Där behövs det politisk koordinering och speciellt i detta sammanhang kan Nordiska rådet användas.

Minister Norrback tog upp frågan om Nordiska ministerrådets kontors framtid i S:t Petersburg. Det är tyvärr sant att man redan i två år har diskuterat kontorets status. Det är alldeles klart att någon gång måste det hända någonting i denna fråga och nu skall man vädja till de ryska myndigheterna att de ger detta kontor den status som det skall ha. Om kontoret inte får denna status kommer hela vår närområdespolitik i Ryssland i farozonen, och detta skulle vara synd. Därför önskar vi att de ryska myndigheterna förstår att kontoret skall få status som en diplomatisk representation.

Den konservativa gruppen är enig med de principer som ministerrådet har i C2-dokumentet och vi anser också att de medel som används till det nordiska skall koncentreras på politiskt prioriterade områden. När man överväger medelsanvändningen skall principen "Nordisk nytta" alltid följas.

Vi har länge i Nordiska rådet diskuterat kulturens andel i vår budget och den andelen har kontinuerligt ökat. Den konservativa gruppen anser att kulturens och utbildningens betydelse är så väsentlig för det nordiska samarbetet att den kakan därför skall ökas, eftersom kultur och utbildning stärker den nordiska identiteten.

Den konservativa gruppen är också enig med presidiet i det att budgetpresentationen inte fyller de krav som organisationsreformen ställer på budgeten. Nu är budgeten indelad enligt fackområden och inte enligt geografiska pelare. Om man tänker att vi ändå borde uppställa klara mål på budgeten är det välmotiverat att budgeten i framtiden indelas, hoppeligen redan fr.om. 1998, enligt tre huvudpelare i vårt samarbete.

Vi är också eniga med presidiet i kravet att budgeten skall presenteras på ett mera enkelt och lättförståeligt sätt. Det är alldeles klart att man borde få mera upplysningar i budgeten för att kunna ta politisk ställlning till de målsättningar som ministerrådet har för det nordiska samarbetet.

Vi önskar också att budgeten skulle kompletteras med en årsredogörelse från föregående år för att bättre kunna se på ett överskådligt sätt i vilken riktning vårt arbete är på väg.

Nordiska ministerrådet skall också ge information om kommande handlingsplaner i ett så tidigt skede som möjligt för att man kan få en dialog mellan parlamentarikerna och ministerrådet. Tyvärr kan man säga att den nya organisationen delvis har lett till att man inte har en så livlig dialog mellan ministrarna och parlamentarikerna som man hade tidigare, och detta är någonting som allvarligt måste övervägas också i budgetberedningen så att ett tillräckligt stort inflytande kan åstadkommas.

Presidiet föreslår att bostadssektorn inte får mera medel i budgeten. Detta är ett gammalt konservativt krav, kan man säga. Den konservativa gruppen anser att bostadssektorn skall vara föremål för nationella initiativ och dessutom kan man ändå konstatera att i Jaglandsdokument fanns inga konkreta förslag på detta område, och detta var en god grund att göra en sådan budgetändring.

Fru president! Den konservativa gruppen stöder presidiets förslag.

Kjellbjørg Lunde (vänstersocialistiska gruppens talesman, SV): President! Nokre få ord frå den venstresosialistiske gruppa til denne samrøystes innstillinga frå Presidiet. Dei viktige spørsmåla som Presidiet er einig om og som er nedfelte i dokumentet og som fleire av talarane har vore inne på, ser eg ikkje nokon grunn til å gå gjennom på nytt, men nokre få ord frå vår ståstad.

Som kjent hadde den venstresosialistiske gruppa eit alternativt forslag til ny struktur for Rådet som vi meinte var meir målretta og betre i forhold til dei prioriteringane som Rådet skulle gjere på dei ulike saksområda. Men når fleirtalet i Rådet har vedtatt denne strukturen, er vi villige til å fylgje opp med vårt bidrag til at arbeidet kan bli så konstruktivt - og få dei resultata - som vi alle ynskjer. Vi har ingen innvendingar til dei prioriteringane som ligg i dokumenta og i budsjettet.

Men når det gjeld det meir langsiktige arbeidet, som fleire har vore inn på, er det utruleg viktig, når ein no har ein ny struktur og har denne gjennomgåinga av dei ulike institusjonane med henblikk på denne felles målsettinga om Nordisk nytte, at ein er veldig bevisst på at det er nødvendig med ein viss storleik på grunnfi-nansieringa og ein meir langsiktig strategi for å kunne fylgje opp på dei ulike politikkområda. Dersom ein skal arbeide meir etter ad hoc-prinsippet og strikt gå ut frå dette med Nordisk nytte, kan det bli problematisk både i forhold til prinsippa om forskingas frie stilling og til det å sikre at dei personane, dei fagfolka som jobbar med dette på vegner av oss alle, har moglegheit til å forfylgje prosjekta over lengre tid. Eg synest det er ein del foruroligande signal om at det kan bli vanskeleg. Dessutan er det ikkje slik at dette med Nordisk nytte er eit eintydig omgrep. Det er faktisk slik at det er rom for ulike tolkingar,

og i respekt for dei som har sin faglege integritet å ta i vare, er det også viktig at Rådets medlemer er klar over dette.

Når det gjeld budsjettet og budsjettets storleik, har vi gjentatte gonger uttrykt otte for at dei nedskjæringane som har blitt konsekvensen av det som eg har forstått har vore eit svensk veto, skulle få dramatisk konsekvens for moglegheita for framleis å kunne drive eit aktivt nordisk samarbeid. No er det slik at med dei prioriteringane som no er gjorde ut frå realitetane, ser det ut til å gå rimeleg bra i år, men det er ikkje akseptabelt at ein skal halde fram med ei slik nedskjæring, og sidan det har vorte eit fleirtal i Rådet og i Ministerrådet for at ein ikkje skal halde fram med nedskjæringar, reknar eg med at vi ikkje opplever det neste gong. Busjettetoppsettet som innstillinga kritiserer på ein del punkt, stiller vi i den venstresosialistiske gruppa oss bak. Men eg vil likevel seie at slik den nye strukturen no er, med dei tre søylene og dei problema det er i forhold til dei ulike saksområda og politikkområda som nødvendigvis går over desse komite/ utvalsgrensene, kan det også bety ein del problem for budsjettet når dette skal setjast opp på ein oversiktleg måte. Men eg håpar at vi neste år får eit betre grunnlag - og på eit tidlegare tidspunkt - til å kunne bidra til dei prioriteringane som Rådet synest er nødvendige.

Med desse orda vil eg tilrå den samrøystes innstillinga frå Presidiet.

Minister **Marianne Jelved**: Fru præsident! Debatten under denne session har vist, at Nordisk Råd har værdi som et meningsfuldt forum. Samarbejdet har bekræftet sin evne til at tilpasse sig nye vilkår i en ændret europæisk ramme.

Hvordan vægter vi herefter samarbejdet? Spørgsmålet er på en måde afgjort med, at vi efter reformerne har et fundament med tre søjler. Der er ikke alene det traditionelle samarbejde, men nu også det udadrettede samarbejde i forhold til EU og nærområderne.

Det betyder for det første, at det nordiske samarbejde må finde sin rolle i forhold til udviklingen i Europa mere generelt. Men dernæst ligger der en særlig opgave i at udvikle forholdet til de øvrige regionale fora i vort nærområde.

I denne nye orientering i samarbejdet ligger ikke en nedprioritering af det traditionelle nordiske samarbejde. Nordisk ministerråds budget for 1997 er en bekræftelse af det.

Men det er også et mål, at vi fremover i budgettet skaber mere fleksibilitet. Som resultat af institutionsgennemgangen vil der bl.a. frigøres midler fra institutionerne til enkeltprojekter. Det er en udvikling, jeg fuldt ud støtter.

At vi i dag afsætter ca. halvdelen af budgettet til områder som kultur, undervisning og forskning afspejler ønsket om at fastholde nordisk identitet i det nye Europa. Også denne prioritering er rigtig. Det handler om kultur, om studiemuligheder, udvekslingsordninger og meget andet. Og vi må især prioritere de unge. Det er en prioritering af samarbejdet på disse

områder, der er vigtige i en tid, hvor alting i stigende grad internationaliseres.

Lad mig i den forbindelse nævne værdien af den fælles sprogforståelse. Under det danske formandskab i 1995 tog vi initiativ til at undersøge, hvordan vi kan styrke den fælles sprogforståelse i Norden. En arbejdsgruppe afleverede sin rapport i juni i år med den sigende titel: »Det Umistelige«. Forfatterne har villet understrege det vigtige i, at vi i en tid præget af internationalisering bevarer og udbygger det fællesskab, der har som noget afgørende, at vi uden alt for meget besvær umiddelbart forstår hinandens sprog.

Og det er vigtigt at holde fast i, at når vi taler om den fælles sprogforståelse, bygger det på kendskab til de tre skandinaviske sprog. Der kan i det nordiske arbejde spores en udvikling i retning af en øget anvendelse af andre nordiske sprog. Jeg erkender gerne, at sprogspørgsmål er vanskelige og følsomme, men det er vigtigt, at vi holder fast i kendskabet til de skandinaviske sprog som noget fundamentalt i samarbejdet. Derfor vil vi fra dansk side bl.a. arbejde for, at der afsættes øgede midler til samarbejdet mellem sprognævnene i de nordiske lande i de kommende år.

Lad mig også som et andet særlig punkt nævne, at der på budgettet for 1997 er afsat øgede midler til arktisk samarbejde som udtryk for den opmærksomhed, regionen har i det nordiske samarbejde. Fra dansk og grønlandsk side vil vi også fremover arbejde for yderligere midler til det arktiske samarbejde. Det vil være en naturlig opfølgning på det ministerrådsforslag om samarbejde i det arktiske område, der blev vedtaget på Nordisk Råds session i Kuopio i 1995. At der i september i år opnåedes enighed om oprettelsen af det internationale Arktiske Råd er en yderligere bekræftelse af regionens øgede betydning.

Som et led i reformarbejdet blev det besluttet, at Nordisk Råds præsidiesekretariat i Stockholm skulle flytte til København for at kunne arbejde i nær kontakt med Nordisk Ministerråds sekretariat i Store Strandstræde. Denne overflytning er sket i august i år. Og det er lykkedes at skaffe lokaler i Store Strandstræde, så de to sekretariater i dag i bogstavelig forstand er »samlokaliseret«, som det var ønsket. Der er herved skabt en bedre dialog mellem regeringssiden og parlamentarikerne. Og der skulle også herved kunne opnås en vis rationaliseringsgevinst. Og et velkommen til København til den nye præsidiesekretær Sigridur Berglind Ásgeirsdóttir og en tak til Anders Wenström for samarbejdet.

Lad mig også nævne skiftet på generalsekretærposten for Nordisk Ministerråd fra den 1. januar 1997. Jeg vil benytte denne lejlighed til at takke Per Stenbäck for en god og dygtig indsats gennem hans godt fire år på posten i København. Og jeg ønsker ham alt mulig held og lykke med de nye opgaver. På samme måde vil jeg ønske den nyvalgte generalsekretær velkommen i den nordiske kreds. Vi ser frem til samarbejdet med Søren Christensen.

I budgetarbejdet skal vi løbende evaluere og løbende prioritere. Verden forandrer sig jo hele tiden. Efter reformarbejdet er der et skærpet krav om

prioritering, og jeg vil give tilsagn om at arbejde for, at vi i stadig højere grad inddrager parlamentarikerne i prioriteringsdiskussionen og i budgetprocessen på en måde, der er tilfredsstillende for alle parter.

Marita Petersen (mittengruppen, Jvfl): Fru Præsident! Samarbejdsminister Marianne Jelved kom i sit indlæg meget ind på et af de gennemgående temaer på denne session, sprogfællesskabet og forståelse af sproget. Hun presiserede også, at det drejer sig om forståelse af de skandinaviske sprog, og der blev henvist til, at man ville give støtte til de områder, hvor man har problemer med at forstå de skandinaviske sprog.

Nu kommer jeg fra et område, hvor man ikke har nogen problemer med at forstå de skandinaviske sprog, og hvor vi af vore nationale penge sørger for, at indbyggerne i vores land forstår alle de skandinaviske sprog. Men vi har nogle andre problemer: Vi er et fåtalligt folk, og vi har problemer med udgivelse af litteratur og andre ting fra de nordiske lande, fordi vi ikke har en stor køberkreds. Og derfor vil det være mit spørgsmål, om der kunne være muligheder for inden for Nordisk Råd at prøve på at give støtte på anden måde inden for sprogområdet end direkte til forståelsen.

Minister **Marianne Jelved**: Umiddelbart vil mit svar være, at jeg synes, man skulle tænke på Nordisk Kulturfond, som jo har som en af sine muligheder at bidrage til den type opgaver; men jeg vil gerne give Marita Petersen tilsagn om, at jeg selv vil prøve at undersøge, hvilke muligheder der kan være. Men det er et meget stort spørgsmål og også et principielt spørgsmål. Men lad os drøfte det, i hvert fald mellem Færøerne og Danmark i første omgang.

Minister **Grete Knudsen**: President! Den finske statsminister sa for noen måneder siden at det kan ikke nektes at EU-medlemskapet for Sverige og Finland foranlediget noe av en nordisk identitetskrise. Denne sesjonen i Nordisk Råd har etter min mening vist at det nordiske samarbeid ikke er i krise, men i en kontinuerlig og konstruktiv prosess, med ny dagsorden og nye arbeidsformer. Samkvemmet mellom de nordiske land favner bredere og stikker dypere enn typen av formell tilknytning til det bredere europeiske samarbeid. Det ligger hundrevis av år bak samarbeidstradisjonene i den nordiske regionen - de ligger fast i hele vårt følelsesliv.

Fra norsk side er vi tilfreds med resultatene av reformprosessen, og vi er innstilt på, når vi overtar formannskapet, å bidra til at de elementer som krever ytterligere oppfølging og nærhet til Rådet, blir tatt hånd om. Reformarbeidet kan imidlertid ikke avsluttes en gang for alle. Vi må hele tiden være oppmerksom på nye muligheter for å forbedre og modernisere dette samarbeidet. Men vi er nå kommet inn i en fase der det er viktig å gi det reformerte nordiske samarbeid innhold og oppgaver som er menings-

fulle og nyttige for alle land. Og vi håper at vi fra norsk side kan gi vårt bidrag til dette.

Det er ikke egnet til å overraske noen at vi fra norsk side har lagt stor vekt på å gi den europeiske samarbeidssøylen en konstruktiv innretning. Vi har med tilfredshet merket oss Rådets og Europautvalgets aktive interesse for disse spørsmål. På ministerrådssiden har vi nå også etablert rutiner og retningslinjer for arbeidet med Europa-spørsmål som burde sikre at den nordiske dimensjonen blir tatt vare på i den europeiske utvikling. Fra norsk side er vi innstilt på å gi den nordiske kanal en prioritert plass i vår Europapolitikk.

Viktige temaer på den europeiske dagsorden innbyr til nordisk samarbeid:

- Regjeringskonferansen og utvidelsesplanene, der Norden står samlet om at de baltiske land må stille på startstreken i første runde
- tilsetningsstoffer i matvarer, der øvrige nordiske lands eventuelle unntak og tilpasninger også har stor relevans for de øvrige landene
- arbeidslivsspørsmål og sysselsetting
- likestilling
- miljøvern, ikke minst i nærområdene i nord
- åpenheten i EU's beslutningsprosess
- regionalt samarbeid med deltakelse i EU's INTERREG-program
- EU's transeuropeiske nettverk
- og kommisjonens arbeid med informsjonssamfunnet.

Samarbeidet med våre nærområder i øst er et annet viktig område på vår dagsorden. Hver for oss og i fellesskap ønsker vi å bidra til å stabilisere demokratiet, til å løse miljøutfordringene og til en fungerende markedsøkonomi basert på en bærekraftig utvikling - men ikke minst: til beste for en økt velferd i de landene det gjelder.

Vi vil fra norsk side følge opp de retningslinjer for nærområdesamarbeidet som vi søndag kveld fikk anledning til å drøfte med Rådets nærområdeutvalg. Som vår statsminister varslet i sin redegjørelse, vil vi foreslå en særlig innsats for å stimulere til ungdomsutveksling for å engasjere de frivillige organisasjonene i nærområdesamarbeidet.

Vi har dessuten merket oss at både den svenske og finske statsminister har varslet et økt engasjement i Barentsregionen, og at de vil arbeide for et sterkere EU-engasjement nettopp i denne regionen.

Det er behov for å møte de utfordringer på miljøområdet som er knyttet til arven etter Sovjetunionen. Ved siden av de direkte miljø- og helseødeleggende følgene på tidligere sovjetisk område ser vi i dag konsekvenser over grensene til de nordiske land.

Det nordiske miljøfinansieringsselskapet yter en verdifull innsats i dette arbeidet. Vi har forventninger til at den nye miljølåneordningen i Nordisk Investeringsbank kan bidra her. Men oppgavene er enorme.

Også det arktiske området er en del av vårt nærområde. Vi vil følge opp det vedtatte samarbeidsprogrammet som jeg vet at våre grønlandske kolleger og den samiske befolkning tillegger stor vekt.

Nordisk Råd har på denne sesjonen satt søkelyset på et bredt spekter av oppgaver innenfor den nordiske søylen. Vi skal samvittighetsfullt ta for oss og behandle Rådets anbefalinger.

Det nordiske språksamarbeid skal reorganiseres, og vi har innledet en debatt og analyse av de utfordringer som den nordiske velferdsmodell står overfor. Det er en debatt med mange sider, og det er en utfordring som direke angår hver enkelt av oss - men ut fra den holdning at våre velferdsstater skal videreutvikles og bli enda bedre.

Vi vil arbeide videre med det energipolitiske tiltaket som Ministerrådet har presentert for denne sesjonen, og vi har varslet et forslag om en felles nordisk konferanse for å registrere kunnskap, erfaringer og analyser når det gjelder hele det informasjonsteknologiske området.

Så til budsjettrekommandasjonene: Jeg går ut fra at de rekommandasjonene som her foreligger, har romslighet, slik at vi nå kan gå inn på nettopp de prioriterte områdene som under denne debatten har kommet frem fra alle Rådets medlemmer som har hatt ordet etter statsminister Jaglands innlegg, nemlig at man nå skal kunne vektlegge både ungdomsarbeidet, velferdsstatsordningene, nærområdet vårt, informasjonssamfunnet - hele den digitale tidsalderen som vi nå sammen skal gå inn i. Men det betinger et nært samarbeid med Rådet, slik at en dialog er reell. Det er jo spesielt viktig når vi ser at vi ikke kan greie å oppfylle alle de prioriterte ønskene på en eneste gang. Jeg håper at vi skal klare å få en tett og nær dialog med Rådet ut fra en fleksibel og romslig budsjettsituasjon i denne diskusjonen, og vi inviterer til et slikt samarbeid.

Anneliese Dørum (socialdemokratiska gruppen, A): I den betenkning som Presidiet har lagt fram om Ministerrådets budsjettforslag for 1997, har jeg merket meg at Presidiet foreslår at hele overskuddet på 2,5 mill. kr skal tilføres Nordisk Kulturfond. Fondet økes i så fall fra 22 mill. kr til 24,5 mill. kr. Fondet er et viktig instrument på kulturområdet. Men samtidig vil Presidiets forslag om å la hele overskuddet for 1995 gå til Kulturfondet, legge visse bindinger på det kommende arbeid i Ministerrådet. I statsministrenes redegjørelse som ble fremført av statsminister Jagland, ble det lagt vekt på at nye initiativ i 1997 skal omfatte barn og unge, kontaktene med de frivillige organisasjonene skal utvikles, og samarbeidet med nærområdene skal styrkes. Jeg har registrert at det i debatten har vært full oppbakking om disse ideene. Det må imidlertid også finnes visse midler til disposisjon for å sette i gang tiltak på disse områdene. Presidiets forslag fastsetter reserven til bare 1 mill. kr. Det kan vise seg å være for lite. Det ville ikke være urimelig at noe av overskuddet for 1995 overføres til reserven. Jeg vil ikke fremme noe konkret forslag om forde-lingen av overskuddet for 1995 mellom Kulturfondet og økning av reserven, men jeg synes at det er på sin plass å peke på at ønsker vi en utvikling og dynamikk i det nordiske samarbeidet, må vi også ville midlene. I dette tilfelle er det altså en større reserve på Ministerrådets budsjett.

Jeg vil også oppfordre samarbeidsministrene og statsministrene til å vurdere muligheten for å benytte midler fra respektive lands budsjett for innsats i nærområdene til felles nordiske prosjekt. Vi snakker ikke her om de store beløpene i forhold til hva de nordiske land satser bilateralt i disse områdene. Men dette er viktige penger da disse skal brukes til pilotprosjekt som kan vise veien for nasjonale innsatser. Denne fremgangsmåte har vært benyttet på andre områder i det nordiske samarbeidet, f.eks. energiforskningsprogrammet og Nordiska Hälsovårdsskolan i Gøteborg.

Syse (konservativa gruppen, H): President! Jeg vil gjerne ta opp en sak i budsjettforslaget som i vide kretser er blitt mottatt med stor forferdelse. Det har sin basis i rapporten Nordisk nytte, som ble avlevert til de nordiske samarbeidsministrene 12. oktober 1995. I rapporten blir det foreslått at Nordisk språksekretariat skal flyttes til Helsingfors og slås sammen med Nordiska språk- og informationscentret. Samtidig blir det foreslått at finansieringen skal gå over til overveiende nasjonal basis, dvs. finsk. Norsk språkråd har behandlet denne saken og mener at det vil føre til en alvorlig svekkelse av det nordiske språksamarbeidet, og Språkrådet går derfor sterkt imot forslaget. Det er bred enighet om at arbeidet for å bedre språkforståelsen i Norden er en av de høyest prioriterte oppgavene i det nordiske samarbeidet. Dette kom senest til uttrykk fra det nåværende formannskap i Nordisk Ministerråd, som i sitt program fremhever språkfellesskapet som en grunnleggende forutsetning for det nordiske samarbeidet, for at det kan opprettholdes og utvikles. Norsk språkråd finner det da underlig at det nesten samtidig med denne programerklæringen kommer forslag som i betydelig grad vil svekke det nordiske språksamarbeidet. Den internordiske språkforståelsen er under sterkt press og i tilbakegang. Arbeidet for å styrke språkforståelsen i Norden bør derfor opprettholdes og helst styrkes, og det bør selvsagt finansieres med nordiske midler. Det virker nesten absurd dersom den finske staten skal finansiere arbeidet for å bedre språkforståelsen mellom f.eks. dansker, nordmenn og svensker.

Også den danske språknemnd har uttalt seg om dette, og denne nemnden sier at den kun oppfatter rapportens forslag som et forslag om å nedlegge Nordisk språksekrektariat. Etter den danske språknemnds mening vil en slik nedleggelse av språksekretariatet være ødeleggende for det brede nordiske språk- og kultursamarbeidet. Som kjent bygger det nordiske språkfellesskapet på forståelsen mellom dansk, norsk og svensk. Etter den danske språknemnds mening er det viktig at det organ som skal arbeide for å styrke dette fellesskap, blir opprettholdt. Jeg vil spesielt bemerke de positive formuleringer som Marianne Jelved hadde om denne saken, og som jeg helt ut vil si meg enig i. Jeg håper at også Grete Knudsen vil legge merke til hva Marianne Jelved sa. Det foreslåtte anslag til språknemndenes samarbeid på 1/2 million kr. er for lite. Jeg vil derfor anmode om at dette anslaget økes betydelig og finansieres i tillegg til det som er anslått til "Øvrig språksamarbeid".

Jeg vil sterkt anmode om at alle gode krefter går inn for å bevare dette arbeidet slik det har vært.

Minister **Norrback**: Värderade president! Först ett par korta kommentarer till bokslutet för 1995. Det är reviderat och behandlat av ministerrådet, och självfallet är ministerrådet berett att sända över handlingarna till rådets kontrollkommitté under de allra närmaste dagarna.

Ministerrådet kommer i sitt svar på rådets rekommendation att meddela att Nordiska ministerrådet är berett att år 1997 överlämna alla dokument samtidigt på sommaren, nämligen C1/C2-budgetförslaget och det reviderade bokslutet, under förutsättning att Riksrevisionsverket har fått sitt arbete färdigt till den tidpunkten. Det här var bara ett meddelande.

Sedan vill jag kort tala om språksamarbetet. Det har inte skett någon budgetmässig nedskärning på den punkten, men man söker i stället nya former för samarbete. Och språksekretariatet är inte överfört till Helsingfors.

Sedan ville jag ännu framhålla, att språksamarbetet nog de facto borde gälla också isländska och finska om vi skall tala om ett nordiskt språksamarbete på det här området, och det ställer vissa krav på den här verksamheten. Självfallet är det här ett av de viktigaste områden vi har att fundera över när det nu söks nya verksamhetsformer.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs presidiets förslag till rekommendation med acklamation.*

Rådet biföll presidiets förslag att lägga C 1 och C 2 till handlingarna.

Rådet biföll presidiets förslag till yttrande med acklamation.

Rådet biföll presidiets förslag att lägga meddelandena om rekommendationerna 24/1995/p och 26/1995/p till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa session.

3.
A 1123/p: Medlemsförslag om säkerhetspolitik
A 1137/p: Medlemsförslag om säkerhet i Norden
A 1141/p: Presidieförslag om anordnande av en temakonferens om säkerhet i Norden och Nordens närområden

Presidiet föreslår i presidieförslag A 1141/p

att Nordisk Råd godkender Praesidiets forslag om at afholde en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærområder inden udgangen af 1997.

I sina betänkanden om medlemsförslagen A 1123/p och A 1137/p meddelar presidiet att behandlingen av medlemsförslagen fortsätter i presidiet.

Enggaard (presidiets talesman, mittengruppen, V): Præsident! Jeg kan berolige med, at jeg bruger ikke mine 8 minutter. Jeg vil ganske kort berette om præsidiets arbejde med disse forslag.

Præsidiet har som bekendt afgivet beretning om to medlemsforslag: et fra den venstresocialistiske gruppe A 1123/p og et fra den konservative gruppe A 1137/p. Forslagene har været genstand for en række forhandlinger med henblik på betænkning.

Under dette arbejde har midtergruppen desuden indbragt en række synspunkter om den overordnede sikkerhedspolitiske situation i Østersøregionen.

Konklusionen af disse overvejelser er blevet, at der fra alle forslag er en fællesdel, nemlig at Rådet bør afholde en sikkerhedspolitisk temakonference i 1997. Præsidiet indstiller derfor enstemmigt forslag A 1141/p til vedtagelse.

De to stillede medlemsforslag vil således fortsat være under behandling, som netop refereret af præsidenten.

Haarde (konservativa gruppen, Sj): President! Jeg vil gjerne benytte anledningen til på Den konservative gruppes vegne å uttrykke min tilfredshet med debatten i går om sikkerhetspolitikk. Den viser at vi kan ha vitale debatter her i Nordisk Råd om viktige temaer og viktige spørsmål.

Det som her er foreslått av Presidiet, er at medlemsforslaget fra Den konservative gruppe sammen med et annet forslag skal gå til videre behandling i Presidiet. Det er i og for seg helt korrekt. Det viktige er at vi nå har besluttet - eller kommer til å beslutte, håper jeg - å holde en temakonferanse om dette viktige emne allerede neste år. Da er det selvfølgelig viktig å sette i gang med forberedelser, for dette skal være en veldig viktig konferanse med spesielt inviterte gjester, talere osv., hvor temaene NATOs utvi-

delse og stabilitet og sikkerhet i vår verdensdel selvfølgelig blir hovedspørsmålene.

Det ble hevdet i går fra sosialdemokratisk side at de konservative medlemmer i Presidiet på en måte hadde innrømmet at tidspunktet for forslaget ikke var riktig, fordi det står i betenkningen at Presidiet mente at man ikke kunne ta stilling til disse store og kompliserte problemstillingene allerede på dette tidspunkt. Denne påstanden fra sosialdemokratisk side er selvfølgelig feil. Det som står i betenk-ningen, betyr at Presidiet mener at man i *Nordisk Råd* ikke kan ta stilling til disse store spørsmålene på dette tidspunkt. Vi har fått kritikk for at forslaget kom sent frem. Det er i og for seg riktig, det kom sent frem, og vi har gått med på at vi ikke ferdigbehandler det nå, men gjør det senere etter en nærmere debatt både i Presidiet og på vår temakonferanse. Det står også i betenkningen at Presidiet har hatt en første drøftelse av medlemsforslaget, så det skal drøftes og diskuteres videre i Presidiet - som jo er en helt normal prosess for et viktig forslag om et viktig emne.

La meg bare si til slutt: Jeg håper at vi i Presidiet i dag kan ta en beslutning om å nedsette et arbeidsutvalg for å forberede vår konferanse. Det vil ta mye tid, og det er viktig at vi setter i gang med det samme.

Per Olof Håkansson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Ibland har jag litet svårt att förstå vad Geir H. Haarde säger. Det beror inte på språkförbistring, utan på att de framförda synpunkterna är litet märkliga enligt mitt sätt att se.

Kritiken mot medlemsförslaget går inte ut på att det kom för sent - det finns inga bestämmelser om hur sent man får lägga fram ett medlemsförslag. Vad vi har velat diskutera är hur mycket tid man behöver mellan det att ett medlemsförslag läggs fram tills frågan avgörs i beredande instanser och i plenum. Min uppfattning är att vi i detta fall har alldeles för kort tid för att få en sakdiskussion vid denna församling om en så viktig fråga. Därför har vi enats om att skjuta upp den och resonera igenom sakfrågorna vid en temakonferens för att därefter föra fram ärendet till rådet.

Jag är något förvånad över att Geir H. Haarde tar detta som utgångspunkt för att kritisera. Jag trodde vi var överens om att i vanlig ordning genomföra temakonferensen för att därefter lägga fram våra förslag i plenarförsamlingen.

Haarde (konservativa gruppen, Sj): President! Håkansson sa han har problemer med å forstå mine synspunkter. Men jeg må si at jeg forstår ikke noe av det som ble sagt nå, for på den ene side sa Håkansson at forslaget kom for sent, og på den annen side sa han at det ikke kom for sent. Det er kanskje ikke hele poenget heller. Det riktige i saken er at dette emnet skal bli diskutert videre på grunnlag av det forslag som ligger på bordet, både i Presidiet og på den planlagte temakonferanse. Der kan vi ta en saklig dis-

kusjon om dette, og la være å kritisere at et forslag kom for sent eller ikke for sent. Det ble sagt i går at det ikke var tid til å ta det opp. Vi ble kritisert for å komme sent med det - det ble bl.a. referert i pressen at den sosialdemokratiske talsmann hadde sagt dette, og det ble kritisert i Presidiet. Dette har vi tatt hensyn til. Vi har gått med på et forslag om å utsette diskusjonen i Presidiet, og derfor forstår jeg ikke at dette skulle være noe problem.

Per Olof Håkansson (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Om ett förslag läggs fram för sent eller inte hänger samman med om vi kan behandla det seriöst. Formellt kom medlemsförslaget inte för sent, men enligt min uppfattning kom det för sent för att kunna få en seriös behandling. Det är två skilda typer av förseningar, som inte får blandas ihop.

Geir H. Haarde är uppenbarligen besvärad av diskussionen, men jag tycker att vi kan stryka det. Det intressanta är om vi är överens om att ha en temakonferens, och det är vi. Är vi också överens om att lägga fram våra förslag i rådet, så gör vi det.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs presidiets förslag till internt beslut med acklamation.*

Rådet lade presidiets meddelande till handlingarna.

4.
A 1139/p: Presidieförslag om ny arbetsordning för Nordiska rådet

Presidiet föreslår Nordiska Rådet

at godkende Præsidiets forslag til ny forretningsorden for Nordisk Råd og at godkende at forretningsordningen træder i kraft den 1. januar 1997, bortset fra kapitel 7: Valg, der træder ikraft omgående.

Per Olof Håkansson (presidiets talesman, socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Plenarförsamlingen är nu på väg att ta det fjärde steget i sitt viktiga förändringsarbete. Det är också det sista steget i den serie som vi är inne på.

Vilka har problemen i detta arbete på att ta fram en ny arbetsordning varit? Det är kort uttryckt tre problem. Det första gäller de bestämmelser som finns i Helsingforsavtalet, bestämmelser som man måste ansluta till men som i några stycken inte är moderna eller helt enkelt inte fungerar bra i den arbetsordning som vi vill åstadkomma. Det andra problemet är att vi har bestämt oss för att lämna konsensustekniken och skapa en möjlighet att arbeta med traditionella parlament-ariska verktyg, dvs med majoritet och

minoriteter. Det tredje problemet är att vi i de nordiska parlamenten har litet olika praxis i våra lösningar. Det är inte alltid möjligt att anpassa detta till en gemensam nordisk praxis, utan vi har helt enkelt måst välja ett alternativ och försöka skapa en trygghet i det nya på detta sätt.

Vilka målsättningar har vi då arbetat efter? Vi har för det första tagit sikte på att reglera det parlamentariska arbetet. Det är viktigt att understryka att arbetsordningen är inriktad på att reglera det parlamentariska arbetet. Sekretariatsfrågor, sekretariatssamverkan etc kommer att lösas i annan ordning och har inte bedömts skola ingå i detta arbete.

Vi har för det andra försökt skapa så lika regler som möjligt för samma delproblem i rådets olika organ. Det är en bra utgångspunkt, eftersom vi då känner igen oss när vi går från ett organ till ett annat.

För det tredje har vi försökt att få till stånd heltäckande grundregler, ett stabilt fundament som det skall vara möjligt att komplettera i den aktuella mötessituationen. Vi vill också utforma det så att man kan ha en flexibilitet när det gäller att möta de speciella problemen i dessa situationer.

Vi har också sagt att detta självfallet skall bygga på allmänna parlamentariska principer, dvs den gemensamma nordiska föreningstekniken, som vi är väl förtrogna med.

Allra sist har vi i uppräkningen av målsättningar satt ett värde på att utforma arbetsordningen så att reformgruppens reformarbete fullföljs i stort.

Resultatet kan var och en studera. Det har blivit en helt ny struktur, och jag vill framför allt peka på att det ges nya möjligheter att ta initiativ. Det är av grundläggande vikt i ett parlamentariskt arbete att kunna ta initiativ, och det ges här vidgade möjligheter till detta.

Arbetsgruppen och även presidiet tycker att man med detta har skapat en användbar organisatorisk plattform. Jag är för egen del övertygad om att det är en bra plattform, som ger ett gott fundament för fortsatt politiskt arbete. Det är nu upp till oss själva att fylla denna organisatoriska ram med ett innehåll. Det ankommer på var och en av ledamöterna och även på partigrupperna att medverka i detta arbete.

Med detta ber jag att få yrka bifall till presidiets förslag.

Inger Koch (konservativa gruppen, m): Fru president! Jag har ingenting emot förslaget till arbetsordning som sådant, men jag skulle vilja påpeka några saker. Många talare har under de här tre dagarna kommenterat den ökade politiska betydelsen i vårt arbete. Stärkandet av de politiska partigruppernas betydelse och deltagande i den politiska dialogen borde vi mer påtagligt kunna se även här i salen.

I kommentarerna till paragraf 5 i förslaget till ny arbetsordning för Nordiska rådet föreslås att presidiet beroende på sessionens art och eventuella teman skall kunna besluta om avvikelser från placeringen i alfabetisk ordning, t ex så att medlemmarna intar sina platser i sessionssalen partigruppsvis.

Nordiska rådet har gått in i ett nytt skede. Låt oss, fru president, markera detta genom att vid nästa möte placera oss partigruppsvis, gärna i alfabetisk ordning inom varje grupp.

Ytterligare ett sätt att markera de politiska partigruppernas betydelse kan tillämpas i generaldebatterna. Ett tips som jag skulle vilja komma med inför kommande tilldelning av taletid är att varje partigrupp får en viss tid till förfogande. En sådan ordning har använts i Europaparlamentet. Det har mött positivt gensvar. Man tilldelas en viss tid beroende på partiernas storlek. Inom den tiden får partigrupperna själva fördela taletiden för dem som önskar yttra sig. Detta skulle, fru president, vara ytterligare ett sätt att i debatterna markera partigruppernas ökade betydelse.

Marita Petersen (socialdemokratiska gruppen, Jvfl): Fru præsident! Ja, måske skulle det være ordet, jeg fik, men dette er en kort bemærkning til de arbejdsordninger, der foreligger her, og som jeg kan tilslutte mig.

I de indledende bemærkninger til forslaget står forhistorien om de selvstyrende områders repræsentation, og den følger historiens gang, men hvis vi ser på selve vedtægterne, så står der i dem, at de selvstyrende områder kan være til stede, ytre sig og komme med forslag. Men en betingelse for, at de selvstyrende områder skal kunne gøre det, er, at vi får mulighed for at vide, om der er nogle sager, som er af interesse for os. Så jeg vil sige, at betingelsen for, at det skal være tilfredsstillende for os, er, at vi får de nødvendige oplysninger i forbindelse med præsidiets møder, og om, hvilke sager der er på dagsordenen. Nu ved jeg, at den nye arbejdsordning først kommer den 1. januar, men jeg har hørt om en sag, som var oppe på præsidiets møde i september måned i år, hvor der ikke var nogen repræsentanter fra vores område, for vi vidste intet. Den fik en positiv udgang, så det var i orden med den.

Men det er svært at arbejde inden for de her områder, hvis ikke alle oplysninger foreligger, så vi kan tage stilling til de sager, der foreligger. Men vi vil tilslutte os den nye arbejdsordning, men vi vil også komme med den anmodning til præsidiet om at sørge for, at vi får de informationer, som er nødvendige, for at ordningen skal virke.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs den nya arbetsordningen av rådet med acklamation.*

Presidenten konstaterade, att arbetsordningen träder i kraft den 1 januari 1997, bortsett från Kapitel 7 val som träder i kraft omgående. Presidenten konstaterade vidare att vid samma tidpunkter upphör nu gällande arbetsordning från den 17 februari 1971, med senare ändringar, att gälla.

5.
Avskrivning av följande rekommendationer:
7/1994/p: nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997
3/1995/p: förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing
13/1995/p: inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris
17/1995/p: ändringar i Helsingforsavtalet
18/1995/p: mål och prioriteringar för budget 1996
19/1995/p: uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens
23/1995/p: ändringar i Helsingforsavtalet
25/1995/p: fastställande av budgeten för 1996
27/1995/p: bättre information om andra nordiska länders lagstiftning
28/1995/p: utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner
38/1995/p: det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet

Presidiet föreslår att rådet lägger meddelandena om dessa rekommendationer till handlingarna och anser rekommendationerna för slutbehandlade för rådets del.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet presidiets förslag.*

Kontrollkommittens saker

6.
Dokument 5: Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1996

Kontrollkommittén föreslår att rådet lägger redogörelsen till handlingarna.

Anita Johansson (kontrollkommitténs talesman) (socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Vid sessionen i Reykjavik i mars 1995 lade vi fast grunden för förnyelse och utveckling av nordiskt samarbete genom att anta det politiska innehållet i rapporten Nordiskt samarbete i en ny tid. Samtidigt fick presidiet i uppdrag att vidareutveckla rådets organisation och nya arbetssätt. Resultatet blev en förstärkt ledningfunktion, en ny utskottsstruktur och en kontrollkommitté som skulle ta över det tidigare budgetutskottets kontrolluppgift.

Kontrollkommitténs ledamöter utsågs på Kuopiosessionen med avsikt att träda i kraft från den 1 januari 1996 men vi tjuvstartade något och hade vårt första planeringsmöte i december samma år.

Några ord om våra arbetsuppgifter. Enligt det beslut som har tagits om den nya rådsorganisationen är kommitténs huvudsakliga arbetsuppgift att granska och kontrollera Nordiska ministerrådet samt effektivitetskontroll av Nordiska rådet. Vi har vidare ett ansvar när frågor av konstitutionell karaktär uppstår i rådets verksamhet.

Vi inledde arbetet med att besöka ett antal nordiska institutioner, främst kanske för att informera oss om deras verksamhet - något som visat sig vara mycket nyttigt.

Kommittén har också hållit möte med presidiet för att diskutera framtida arbetsuppgifter, liksom med Norden- och Europautskotten.

Vid vårt första möte diskuterades uppläggningen av det framtida arbetet, där vi kom fram till att arbetet skulle bedrivas i form av granskningsprojekt, s.k. kontrolluppgifter.

Kontrollkommittén har i likhet med utskotten haft till uppgift att behandla Nordiska ministerrådets budgetförslag och har därvid kunnat konstatera att förslaget till budget 1997 på en rad punkter inte kan anses tillfredsställande som beslutsunderlag för rådets ställningstagande till behov av omfördelningar. Vi har därför beslutat att en av våra kontrolluppgifter för 1997 skall vara att under en viss tidsperiod undersöka i vilken utsträckning ministerrådet uppfyllt rådets begäran om justeringar och andra åtgärder i anledning av ministerrådets budgetförslag.

En annan uppgift som vi överväger att ta oss an är hur informationen om EU-frågorna på ett överskådligt och hanterligt sätt skall komma Nordiska rådet till del. Här finns många intressanta idéer att följa upp.

Som tidigare nämnts inledde vi vår verksamhet med att besöka ett antal nordiska institutioner. Vi anser det angeläget att följa våra institutioners arbete främst för att se om den bedrivna verksamheten ligger i linje med de av rådet gjorda prioriteringarna. Intrycket från besökta institutioner är att den verksamhet som bedrivs är effektiv, men att den är effektiv behöver inte betyda att slutprodukten är den önskade. Vad som ytterligare kan förbättras är den politiska styrningen. Här har givetvis vi politiker ett mycket stort ansvar.

En målsättning måste vara att kriterierna för Nordisk nytta får genomslagskraft och att det nordiska samarbetet även inom institutionernas ram koncentreras till verksamhet inom de politiskt prioriterade områdena.

En bärande tanke i den nyss genomförda institutionsutredningen har varit att nordisk verksamhet i större utsträckning än i dag skall bedrivas i projektform. Kommittén är inte helt övertygad om att den tanken skall drivas alltför långt. Visserligen vinner man större flexibilitet i resursutnyttjandet, men man förlorar möjligheten till en långsiktig planering av verksamheten. Därtill kommer att institutionerna får avsätta en stor del av sin tid för att söka medel - tid som dessutom blir helt förspilld om man inte får sin projektansökan beviljad. Här är det viktigt att man finner en lämplig fördelning mellan projektstöd och fast stöd.

Fru president! Den nyinrättade kontrollkommittén har kanske ännu inte helt funnit sina arbetsformer, men jag kan försäkra er alla att vi tar vår uppgift på stort allvar och att vi vid nästa session skall kunna redovisa mer konkreta resultat av den parlamentariska kontrollen över verksamheter som finansieras med gemensamma nordiska medel. Vi har för avsikt att i projektform eller på annat lämpligt sätt kontrollera att nordiskt finansierad

verksamhet bedrivs på ett försvarligt, effektivt sätt och i samklang med de politiska prioriteringarna.

Jag yrkar bifall till vår berättelse.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet kommitténs förslag.*

7.

C5/k Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1995)

Kontrollkommittén föreslår

att rådet godkänner Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelse för 1995 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1995,

att rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden till handlingarna samt

att Nordiska ministerrådet ombesörjer att de av Rigsrevisioinen påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas.

Diskussionen förklarades avslutad.

Rådet biföll kommitténs förslag, godkände berättelserna och lade dem till handlingarna samt beviljade kulturfondens styrelse ansvarsfrihet.

Rådet biföll kommitténs förslag och antog yttrande till Nordiska ministerrådet.

Dorte Bennedsen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

8.

C9/k: Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1995)
Dokument 1: Rapport från Nordiska rådets presidium, inklusive bilaga med presidiets meddelanden om interna beslut

Kontrollkommittén föreslår

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1995 till handlingarna och

att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Presidiet föreslår att Dokument l, med tillägg, läggs till handlingarna.

Diskussionen förklarades avslutad.

Rådet biföll kommitténs och presidiets förslag.

Nordenutskottets saker

9.
Allmän debatt på Nordenutskottets sakområde
Dokument 6: Det nordiska samarbetet på kulturområdet - Nordiska Ministerrådets redogörelse för prioriteringar i det framtida nordiska samarbetet på kulturområdet och för genomförandet av nysatsningen på kulturområdet 1994-96
Dokument 9: Rapport till de nordiska ländernas statsministrar. Nysatsning på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet 1994-96
Dokument 7: Ett kommande Norden - Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000 (rekommendation 35/1995/nord)

Bondevik (Nordenutskottets talesman) (mittengruppen, KrF): President! Ett år er gått siden vi foretok omorganiseringen av Nordisk Råd, og vi har gjort våre første erfaringer med den nye strukturen. Hensikten med omorganiseringen var å skape en struktur og et apparat mer i samsvar med dagens og fremtidens behov. Utfordringen nå har vært å utnytte den nye strukturen til å ta opp aktuelle og viktige politiske saker for alle nordiske land. I Nordenutvalget mener jeg at vi har lykkes med dette. I perioden som er gått, har utvalget diskutert og behandlet en rekke viktige spørsmål.

Med opprettelsen av arbeidsgrupper med avgrenset mandat og funksjonstid tror jeg også at Nordenutvalget er i ferd med å finne en form på arbeidet der vi trekker med så mange som mulig av medlemmene i arbeidet samtidig som utvalget som helhet får en god forberedelse av de mer tunge og viktige saksområdene. Dette har også vært noe av hensikten med den rapportørordning som vi praktiserer. Rapportørordningen og opprettelsen av arbeidsgrupper har vært nødvendig tatt i betraktning at Nordenutvalget er et stort utvalg med mange saker. I og med at utvalget har ansvaret for internordiske spørsmål, sorterer mange av sakene til de tidligere saksutvalg under Nordenutvalget. Det har vært viktig for oss å finne en mest mulig hensiktsmessig måte å arbeide på.

I perioden fram til denne sesjonen har vi hatt fire arbeidsgrupper i funksjon. Disse har vært: - Nysatsing for kunst og kultur.

- Nysatsing for utdannelse og forskning.
- Barn- og ungdomsspørsmål.
- Den nordiske velferdsmodellen.

De tre første arbeidsgruppene har alle avlevert sin rapport til utvalget, og lederne for gruppene vil redegjøre nærmere for dette i løpet av debatten. Arbeidsgruppen for "Den nordiske velferdsmodellen" vil avlevere sin rapport i mars/april neste år. Velferdsspørsmål har vært et prioritert arbeidsområde i utvalget dette året, og vil også bli det i 1997. Det er et aktuelt tema i alle de nordiske land.

Velferdssamfunnet, og også den nordiske velferdsmodellen, gjennomgår nå store forandringer - forandringer som konfronterer oss med vanskelige spørsmål som også berører grunnleggende verdier som solidaritet og menneskeverd. Den nordiske velferdsmodell er ikke bare presset som følge av arbeidsledighet og økonomiske problemer. Også tilpasningskrav til EU og EØS og utviklingen av en økonomisk og monetær union representerer en utfordring for de nordiske land. Hvis Nordisk Råd skal være en politisk "tenketank", må dette være et prioritert spørsmål i vårt arbeid. Vi håper derfor at vi i 1997 kan presentere en rapport der noen av de viktige veivalg vi står overfor, blir skissert som utgangspunkt for den videre debatt. Vi ønsker i den sammenheng også at det blir arrangert en temakonferanse om "Den nordiske velferdsmodellen" i regi av Nordisk Råd. Temakonferansen om nordisk kultur under internasjonalt press har også vært en viktig sak for Nordenutvalget. Vi er glad for at nordisk kultur og egenart blir hovedtema for en slik konferanse våren 1997. Vi tror vi har fått utarbeidet et godt program med gode innledere. Det ligger til rette for en interessant konferanse.

Norden blir en stadig mer integrert del av Europa, og i takt med denne prosessen øker behovet for å bevisstgjøre oss vår egen kulturelle identitet i møtet med internasjonal massekultur. Felles innsats på kulturområdet fremstår som et av de viktigste tiltakene for å styrke samholdet og selvfølelsen i Norden, samt for å markere nordisk identitet i Europa og for å fremme internasjonal forståelse. Innenfor kulturområdet vil jeg spesielt peke på TV-samarbeid. Det er utilfredsstillende at mange mennesker i Norden fortsatt ikke kan se nabolandenes TV-programmer. Nordenutvalget har grepet fatt i denne saken, har hatt et møte med kulturministrene om den, og har nå nedsatt en arbeidsgruppe for å arbeide videre med saken, samtidig som den også vil ta opp det viktige filmsamarbeidet. Vi håper å komme tilbake til dette på neste sesjon.

Nordisk Kultufond representerer kanskje det viktigste instrumentet vi har for kultursamarbeid i Norden. Det er viktig at fondet prioriterer i samsvar med de kulturpolitiske prioriteringer som vi har i Norden. Jeg vil i den sammenheng særlig peke på viktigheten av det folkelige kultursamarbeid og språksamarbeidet. Nordenutvalget har også tatt opp og satt på dagsordenen andre aktuelle saker. I september arrangerte vi en høring om seksuelt misbruk av barn, med innledere fra forskjellige faglige miljøer. Seksuelt misbruk av barn er en grusom forbrytelse, som dessverre ser ut til

å øke i omfang. Det må ikke herske tvil om at vi som politikere utvetydig stiller oss på barnas side. Fra utvalgets side utgir vi en debattbok fra denne høringen, samtidig som vi i dag legger fram et utvalgsforslag. Mye kan og må gjøres for å bekjempe problemet, og vi har mye å vinne på at de nordiske land gjør dette mest mulig i fellesskap. Det gjelder f.eks. innenfor lovgivning, informasjon og problemet med sex-turisme. Utvalgets rapportør vil redegjøre mer for våre forslag senere.

Jeg vil imidlertid peke på at dette ikke er første gang Nordisk Råd tar opp et slikt problem. Det foreligger en rekommandasjon fra 1994 om kriminalisering av besittelse av barnepornografi. Ministerrådet har anbefalt å avskrive denne. Nordenutvalget vil ikke godta det. Besittelse av barnepornografi er fortsatt ikke kriminalisert i Sverige, og fortsatt kan også mye gjøres når det gjelder samarbeid mellom politi- og tollmyndigheter.

Nordenutvalget har også diskutert det nordiske samarbeidet for å bekjempe alkohol- og narkotikaproblemet. Også her foreligger det en rekommandasjon fra 1994 som Ministerrådet vil avskrive. Det vil ikke Nordenutvalget.

Nordenutvalget har også diskutert rasisme og fremmedhat, innvandrings- og flyktningspørsmål og har hatt et møte med flyktningministrene om dette. Fortsatt er det mye ugjort når det gjelder å koordinere regelverk og praktisering av asylinstituttet i de nordiske land.

La meg avslutningsvis si at jeg syns vi har hatt et interessant arbeidsår i Nordenutvalget. Jeg tror vi etter hvert har funnet arbeidsformer som er tjenlige. Selv om det er for tidlig å trekke noen endelig konklusjon om vår nye struktur, tror jeg vi er i ferd med å finne en hensiktsmessig form som gjør det mulig å fange opp og drøfte aktuelle saker. Mitt håp er at vi gjennom det arbeidet som gjøres, kan vise betydningen av det nordiske samarbeidet, og på den måten gjøre vårt til at nordisk samarbeid får den oppmerksomhet og oppslutning det fortjener.

Minister **Norrback** (Ministerrådets talesman): Värderade president! Utvärderingen av det nordiska samarabetet ledde till en förstärkning av samarbetet på kulturområdet.

Mot denna bakgrund inledde kultur- och undervisningsministrarna arbetet med ett program f ör en kultur- och utbildningspolitisk nyorientering, som lades fram på Nordiska rådets 42:a session.

Huvudprinciperna i nyorienteringen var koncentration, nationell förankring, starkare politisk styrning, effketivitet, den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete och insatser för barn och unga.

Nysatsningen på undervisnings- och forskningsområdet kommer att tas upp senare, så jag skall begränsa mitt inlägg till kulturområdet, som ju är brett nog ändå.

Målet med nysatsningen på kulturområdet var

- att synliggöra och förstärka den kulturella och språkliga gemenskapen

- att göra den unga generationen medveten om den nordiska kulturella egenarten
- att säkra och främja kvaliteten och mångfalden inom konstområdet och inom det folkliga kultursamarbetet och
- att höja den nordiska kulturella profilen både inom och utanför Norden.

En rad insatsområden definierades - exempelvis barn och unga, film och medier, konstområdet, språksamarbetet och det folkliga kultursamarbetet. Varje område tilldelades egna medel och Nordiska Kulturfonden fick självfallet också en väsentlig anslagsförhöjning.

Önskan om en starkare politisk styrning var orsaken till att de flesta av nysatsningsmedlen samlades i särskilda potter i stället för att fördelas på kända budgetposter. På det här sättet har besluten om enskilda nysatsningsprojekt kunnat tas med utgångspunkt i större sammanhang, i spridningseffekten och möjligheterna att nå nya målgrupper.

På film- och medieområdet har målet varit att stärka mediernas position i den samlade bilden av nordisk kultur såväl kvalitativt som kvantitativt. En stärkning av Nordiska film- och TV-fonden, ökat filmutbyte i Norden och stöd till vidareutbildning av film- och TV-medarbetare har varit centrala insatsområden. På konstområdet har det funnits en stark önskan att öka mobiliteten bland nordiska konstnärer. Detta har skett genom resestipendiesystemet Sleipnir, som har blivit en stor framgång. Stipendiesystemet skall evalueras nästa år, men mycket tyder redan nu på att Sleipnir bör fortsätta också i framtiden. Den nordiska ungdomssymfoniorkestern - Orkester Norden - som nyligen har evaluerats, har under de få år den har funnits förstärkt den nordiska samhörig-heten hos den uppväxande generationen av musiker och musiklärare i Norden och bidragit till att göra nordisk musik och nordiska komponister mer kända.

Barn och unga är ett mycket centralt satsningsområde, där man inte bara har genomfört ett stort antal projekt utan också har dragit upp klara linjer för de kommande årens arbete. Detta har gjorts inom ramen för "Ett kommande Norden" - en handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskulturarbete 1996-2000, som behandlades på sessionen i Kuopio och som jag skall återkomma till senare.

Nordiska Kulturfonden har i samband med nysatsningen reviderat sina prioriteringar och fördelningsprinciper enligt de överordnade riktlinjerna för det nordiska samarbetet. Fondens roll kommer i fortsättningen att ändras från att ha varit reaktiv till att bli aktiv.

Ramarna för det framtida kultursamarbetet utvecklas vidare men har också dragits upp vid flera tillfällen.

Rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" som avläts av en gemensam arbetsgrupp för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, koncentrerar samarbetet inom de tre bekanta områdena: samarbetet inom Norden, Norden och Europa och samarbetet med närområdena. Huvudprincipen med Nordisk Nytta täcker också kultursamarbetet där bland annat prioriteringen av barn och unga på nytt lyfts fram.

Det är klart att nysatsningen i det nordiska samarbetet på kulturområdet inte avslutas med utgången av den s.k. nysatsningsperioden. Några prioriteringar och insatsområden sträcker sig flera år in i framtiden. Det är frågan om en fortlöpande utveckling och anpassning till de samnordiska prioriteringarna, men det är klart att kulturområdet också på lång sikt kommer att vara en av hörnstenarna i det nordiska samarbetet.

Det är en av de svåraste och på samma gång mest utmanande uppgifterna, att ge möjlighet till barn och ungdomar att vara delaktiga i det nordiska samarbetet. Det är de som skapar Norden under det nya årtusendet.

Varje generation har sin egen identitet, ungdomskultur med egna värderingar. Även om kulturen globaliseras, har vi vuxna ansvaret över att ge barn och ungdomar möjlighet för att bygga upp även en nordisk identitet. Framtidens nordiska identitet kan bestå av något annat än den gör idag och innehålla även andra element.

Huvudmålet i handlingsplanen för Ministerrådets kultursamarbete inom barn- och ungdomsområdet är att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars deltagande i, kunskap om och intresse för nordisk kultur. Ministerrådet framlade ett ministerrådsförslag om Ett kommande Norden - handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000 på Nordiska rådets 47:e session i Kuopio.

Kulturministrarna definierade fem centrala strategier för samarbetet inom barn- och ungdomsområdet.

Utgångspunkten är att företrädesvis stimulera och utnyttja befintliga samarbetsorgan och nätverk.

För det andra skall samarbetet utgå från en helhetsuppfattning om barn och ungdomars villkor och den vardag barn och ungdomar lever i. I detta sammanhang bör det uppmärksammas att de olika medierna upptar en stor del av barns och ungdomars tid och därför läggs det stor vikt på detta område i handlingsplanen.

Ytterligare behövs det sektorövergripande verksamhet för att fördjupa kontakterna mellan skola och kulturliv i syfte att utveckla skolan som skapare och förmedlare av nordisk identitet.

Dessutom är det viktigt att öka kunskapen om de nordiska länderna och nordiskt samarbete genom spridning av information som har barn- och ungdomar i Norden som målgrupp. Det är naturligt att man i framtiden använder ny teknologi som redskap vid informations- och erfarenhetsutbyte.

I övrigt bör man låta projekt få utvecklas under längre tidsperioder och tillvarata erfarenheter. Vi som är vuxna vet att barndom och ungdom är förbigående faser i livet - och att målgruppen förnyas varje år.

Enligt Nordiska rådets rekommendation ansågs barn- och ungdomskultursamarbetet så centralt att grunden för handlingsplanen borde ha utvidgats. Minis-terrådet ansåg i sin tur att det är viktigt att igångsätta de konkreta aktiviteterna och föredrog att rapportera till Nordiska rådet om verksamheten.

Den nu föreliggande redogörelsen om handlingsplanens genomförande bör betraktas i det ljuset att det är fråga om enbart sex månaders erfarenhet sedan Ministerrådet godkände handlingsplanen.

Redogörelsen beskriver handlingsplanen som en ram, där Ministerrådet skapar förutsättningar för samarbetet, och de olika aktörerna ges möjlighet att skapa innehållet i barn- och ungdomskultursamarbetet.

I redogörelsen rapporteras det om de centrala pågående projekt som finns; exempelvis kan nämnas den nordiska ungdomskulturmönstringen som kommer att äga rum i Trondheim 1997 under namnet Ung i Norden. Ett mångkulturellt Norden är ett annat exempel av de utvecklingsprojekt, som påbörjats med nysatsningsmedel och pågår i fem nordiska städer i samarbete med skolor och konstmuseer. Syftet är att nå nya målgrupper och därför har en stor del av deltagarna en utomnordisk etnisk bakgrund. Den föreliggande redogörelsen, inkluderar även en beskrivning av utbildningssektorns bidrag till handlingsplanen.

Ytterligare rapporteras det även om hur Ministerrådets samarbetsorgan verkställer den politiska prioriteringen när det gäller barn och ungdomar. De nordiska konstkommittéernas, Nordiska Kulturfondens och de nordiska kulturinstitutionernas verksamhet omfattar numera även denna dimension.

Ett kommande Norden - handlingsplanen är inne på sitt första år och dess genomförande är en omfattande uppgift som Ministerrådet ålägger samtliga samarbetsorgan och stödordningar inom kultursamarbetet.

Att stärka den nordiska identiteten är en krävande uppgift i en värld av ökad internationalisering och med de utmaningar som det snabbt förändrande medialandskapet barn och ungdomar lever i. Låt oss tillsammans anta den här utmaningen!

Berit Oscarsson (Nordenutskottets talesman, socialdemokratiska gruppen, s): Fru president! Kulturen är en av hörnstenarna i det nordiska samarbetet. Det handlar då om kultur i vid bemärkelse - det framgår inte minst av ministerrådets förslag till framtida prioriteringar inom kultursamarbetet. Förslagen omfattar tio olika områden, och jag förutsätter att det inte finns någon rangordning av dem.

Nordenutskottet har haft en arbetsgrupp för konst och kultur, som vår ordförande sade, som jag har lett. Jag vill framföra de synpunkter som har kommit fram i den arbetsgruppen.

Det är bra att ministerrådet lyfter fram det nordiska kulturarvet, kulturen och IT, och det mångkulturella Norden som tre av de prioriterade områdena. Däremot är både arbetsgruppen och utskottet kritiska mot att det folkliga kultursamarbetet över huvud taget inte nämns. Det folkliga samarbetet har under ett flertal år varit med som ett av de prioriterade områdena, och vi frågar oss varför ministerrådet har tagit bort just den punkten.

Det folkliga, i form av t.ex. föreningsliv och folkbildning, är något unikt nordiskt som vi skall slå vakt om och vara stolta över. De nordiska erfa-

renheterna på det här området är någonting som exempelvis folken i de baltiska staterna kan ha nytta av när de nu formar sina samhällen, detta som ett viktigt led i uppbyggnaden av ett demokratiskt samhälle. Men också ute i Europa i övrigt finns det ett intresse för hur vi i Norden organiserar föreningsliv och folkbildning.

Nordenutskottet understryker Nordiska kulturfondens roll som brobyggare mellan de nordiska folken och de officiella organen. Kulturfonden är också ett viktigt redskap för att stödja det folkliga samarbetet.

Ministerrådet konstaterar att ansökningarna vida överstiger det belopp som fonden förfogar över, men tyvärr nöjer sig ministerrådet med att konstatera detta. Nordenutskottet föreslår att kulturfonden blir det centrala stödorganet på kulturområdet. Vi har också föreslagit att de medel som ministerrådet inte använde för 1995 skall överföras till fonden.

Nordenutskottet anser att ett av de viktigaste målen är att synliggöra och förstärka den kulturella och språkliga gemenskapen mellan folken i Norden. Den språkliga gemenskapen är en av grunderna för det nordiska samarbetet. Därför är det märkligt att så litet av nysatsningarna har gått till språksamarbete. Vi vill därför understryka vikten av att man nu genomför Nordmål 1997-2000 och också följer upp de idéer som framförs i utredningen Det umistelige.

Mobilitetsprogrammen Nordplus Junior, Nordplus och Nordjobb är mycket verksamma och har stora utvecklingsmöjligheter. Här vill Nordenutskottet understryka vikten av en fortsatt satsning på barn och ungdomar. Att mötas, att resa, att lära känna varandra och varandras språk och kultur och att knyta kontakter är oerhört viktigt. Vi har haft en särskild arbetsgrupp om barn och ungdom som Karin Lian senare kommer att beröra.

Andra sätt att öka språkgemenskapen och därmed förståelsen för varandra är att stödja Föreningen Nordens projekt i skolorna om att stimulera brevväxling. Även datakommunikationer mellan skolelever i Norden är viktigt.

När det gäller närområdet har vi diskuterat att det är viktigt att vi kan få en översättning av barnböcker samt stöd till barnboksförfattare och illustratörer.

Film och TV har naturligtvis en central roll för språkgemenskapen. Bättre möjligheter att se varandras TV är kanske en fråga på litet längre sikt, men en fråga som vi från rådet måste följa noggrant.

Däremot kan och måste vi göra mera för att få en ökad samproduktion mellan de nordiska TV- och filmbolagen. Med samlade ökade gemensamma resurser ökar också förutsättningarna för att höja kvaliteten på produktionerna. Därmed får vi bättre förutsättningar för att kunna konkurrera med det amerikaniserade utbudet. Här betyder film- och TV-fonden mycket.

Den viktiga frågan är: Hur kommer de nordiska språken och den nordiska kulturen att kunna hävda sig i framtiden - kommer de att kunna stå emot det film- och TV-utbud som produceras av internationella mediejät-

tar? Om vi i Nordiska rådet menar allvar när vi säger att den kulturella och språkliga gemenskapen måste stärkas, måste vi med större kraft ta ställning till den frågan.

Vi ser fram mot den kulturkonferens med titeln Nordisk kultur under internationell press i mars då vi skall fortsätta att diskutera just dessa frågor.

Karin Lian (Nordenutskottets talesman) (socialdemokratiska gruppen, A): Nordenutvalget har vurdert handlingsplanen for barne- og ungdomskultur, "Et kommende Norden 1996-2000". Det har vært satt i gang mange interessante og inspirerende tiltak for å vekke barn og unges interesse for nordisk kultur, og på den måten forsterke den nordiske identiteten.

En av de positive effektene av nysatsingene har vært at de når ut til nye målgrupper, f.eks. i "Ett mangkulturelt Norden", som engasjerte ungdommer med ulik etnisk bakgrunn. Vi synes også det er positivt at det er etablert kontakter med nye grupper i Nordens utkantområder og Vestnorden.

Derimot reagerer vi på enkelte ting, bl.a. at bare en liten del av nysatsingene omfatter språksamarbeid. Bare halvparten av nysatsingene er blitt avrapportert. Dette gjør det umulig å vurdere resultater i forhold til de målsettinger som er satt opp; å gjøre ungdom mer bevisst på den nordiske kulturelle identiteten, å sikre og fremme kvalitet og mangfold på det kunstneriske området samt innen det folke-lige kultursamarbeidet i Norden, og til slutt å høyne den nordiske kulturelle profilen innen Norden og internasjonalt.

Styringsgruppen for barne- og ungdomskultur nedsatt av Ministerrådet har i oppgave å undersøke hvilke prosjektforslag som kan videreutvikles i samsvar med Ministerrådets kulturpolitiske mål. Nordenutvalget synes det er uheldig at det tok lang tid før styringsgruppen kom i gang med sitt arbeid.

Vi er heller ikke kjent med hvordan styringsgruppen har tenkt å anvende de tre millionene som er avsatt til gjennomføring av handlingsplanen i 1997. Styrings-gruppens oppgaver burde blitt tatt hånd om av kultur- og utdanningsministrene i fellesskap, ettersom det i høy grad er tale om tverrsektorielle satsinger som berører ulike institusjoner og samarbeidsorganer i Ministerrådets regi. Dette har Nordisk Råd gitt sin tilslutning til.

Vi har også en kommentar vedrørende Nordisk ungdomskomite, som under nysatsingene er den eneste mottakeren av støtte til barn og unge i det nordiske budsjettet. Nordenutvalget er ikke kjent med Nordisk ungdomskomites innflytelse i den nyopprettede styringsgruppen. Men siden en av hensiktene i den nye hand-lingsplanen er å øke ungdoms innflytelse, bør det kunne gi Nordisk ungdoms-komite en høy status i dette forum. Nordisk Råd vil etter all sannsynlighet øke bevilgningene fra 1997 på dette området.

Når det gjelder Orkester Norden, er det gledelig å konstatere at prosjektet er forlenget til 2000, og at det ligger et forslag om en fortsatt bevilgning på 1997-budsjettet.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd bør samarbeide om å utgi informasjonsmateriell til barn og unge. Og vi anbefaler den nye IT-policy gruppen å utarbeide en informasjonsstrategi med utgangspunkter i informasjonsteknologi også for barn og unge. Vi foreslår derfor at informasjonsansvarlig ved Rådet og Ministerrådet samarbeider med framstillingen av nytt informasjonsmateriale for barn og unge. Nordenutvalget mener at selv om arbeidet med å oppfylle målsettingene med handlingsplanen har gått langsomt det første året, skal problemene identifiseres og ryddes av veien så snart som mulig.

Statusrapporten tar heller ikke opp forholdet mellom den nordiske kulturhandlingsplanen og hva som skjer nasjonalt. Nordenutvalget savner også et avsnitt hvor det fokuseres på nasjonale tiltak og prosjekt. Det er viktig at de tiltak som finansieres i nordiske prosjekt, stimulerer de nasjonale tiltakene. I og med at styringsgruppen representerer alle kulturdepartementene i Norden må det kunne kreves at styringsgruppen sammenholder de tiltak som gjøres nasjonalt for barn og ungdomskultur.

Nordenutvalget har en rekke forslag til fremtidige prioriteringer og prosjekter. Blant annet foreslår vi å fremme den nordiske kulturidentiteten ved at museene får større ansvar for å formidle den kulturelle arven gjennom aktiv informasjon rettet mot barn og unge. Vi håper, når det gjelder språket, at NordMÅLs formål og ideer tas med i satsingene innen rammene for handlingsplanens virksomhet og prosjekt, og at ideer fra språkrapporten "Det umistelige" når fram til styringsgruppen.

Til slutt vil vi understreke Nordisk Råds vilje til å satse på kultur for barn og unge, og vi har tro på at den nye organiseringen av Nordisk Råd gir positive resultater for barn og unge.

Undervisningsminister **Ole Vig Jensen** (Ministerrådets talesman): På Ministerrådets vegne vil jeg godt sige et par ord om de sidste 3 års nysatsninger på undervisnings- og forskningsområdet.

Det har været det overordnede mål for samarbejdet inden for området at udvikle og styrke det nordiske uddannelses- og forskningsfællesskab. Ministerrådet har på enhver måde ønsket at gøre det nemmere for studerende, for lærere og forskere at skabe kontakter, udveksle ideer og bevæge sig mellem uddannelses- og forskningsmiljøerne i Norden. Samarbejde i et nordisk fællesskab skal føre til en bedre udnyttelse af Nordens samlede ressourcer ved en effektiv anvendelse af nordboernes samlede kompetence, ved arbejdsdeling og ved udnyttelse af det potentiale, der ligger i, at de nordiske lande kulturelt står hinanden så nær.

Midlet til at nå dette har været såvel målrettede som strukturelle tiltag inden for uddannelses- og forskningsområdet. Til de målrettede tiltag hører

- udvikling og styrkelse af mobilitetsprogrammer på alle niveauer inden for uddannelses- og forskningsverdenen
- udvikling og styrkelse af det nordiske sprog- og kultursamarbejdet inden for uddannelsesområdet
- og endelig en særlig prioritering af Vestnordensamarbejdet.

Og så en samling omkring temaer inden for det nordiske forskningssamarbejde bl.a. gennem et nyt forskningsprogram - Norden og Europa - der med en ramme på 35 mio. kr. sætter fokus på forskningsområderne inden for humaniora og samfundsvidenskab.

Til de strukturelle tiltag hører arbejdet med at udvikle generelle nordiske aftaler som f.eks. gymnasieaftalen og overenskomsten om adgang til videregående uddannelse.

Ministerrådet har også udviklet generelle værktøjer til effektiv kommunik-ation og informationsformidling inden for skolen, inden for de videregående uddannelser og forskning. Jeg kan her nævne etableringen af Nordisk Skole-datanet og udviklingen af NORDU-net.

Endelig bør nævnes det udvidede nordiske samarbejde inden for informationsteknologien. Ministerrådet har her på et antal indsatsområder medvirket til, at Norden i flere henseender fremstår som et eksempel for det øvrige Europa.

Lad mig desuden sige et par ord om Ministerrådets planer for fremtiden.

De tiltag, jeg lige har nævnt, vil blive fulgt op og udviklet i den kommende tid. Med udgangspunkt i rapporten om Nordisk Samarbeje I En Ny Tid og Nordisk Nytte er Ministerrådet i gang med at forny institutionsstrukturen. Desuden har princippet om aktivt fomandskab haft stor betydning for dynamikken og fornyelsen i det nordiske samarbejde. I indeværende år forberedes det kommende operative samarbejde som en opfølgning på de politisiek beslutninger, der allerede er truffet. På dagsordenen for Ministerrådets møde i december står bl.a. Handlingsplanen For Nordisk Skolesamarbejde 1997-1999 og tilsvarende Handlingsplan For Nordisk Samarbejde Inden For Folkeoplysing og Voksenundervisning i samme tidsinterval. På samme måde vil der til foråret blive fremlagt forslag til et nyt mandat for samarbejdet inden for de videregående uddannelser.

En række forskellige temaer vil komme til at præge uddannelsessamarbejdets indhold, og jeg vil gerne give et par eksempler herpå.

Det Nordiske Sprogsamarbejde som det første. Ministerrådet er i gang med en udredning om en fornyelse af sprogsamarbejdet. I denne indgår f.eks. oprettelse af en ny institution for sprog og kultur i Helsinki, samarbejdet mellem de nordiske sprognævn og sprogkonsulentarbejdet i Reykjavik. Sprogsamarbejdet har fortsat meget høj prioritet og vil blive udviklet yderligere i den kommende periode.

Et andet eksempel er princippet om livslang læring. Den nye Handlingsplan For Nordisk Samarbejde Inden For Folkeoplysning Og Voksenuddannelse vil blive præget af begrebet livslang læring med forsøg på

udvikling af et nordisk grundsyn på begrebet. Ministerrådet gennemførte i sidste uge en nordisk-europæisk konference om begrebet, hvor man også fik belyst konsekvenserne for skolen og for den videregående uddannelse.

Om som det tredje selvstændighedskulturen, iværksætteriet. Dette tema blev belyst på en konference her i efteråret, der blev afholdt på det finske formandskabs initiativ. Ved konferencen blev temaet belyst af eksperter fra de forskellige nordiske lande. Konklusionen blev, at man inden for alle dele af uddannelsesområdet kan finde interessante aspekter og muligheder for spændende udviklingsarbejder. Ministerrådets arbejdsgrupper for de forskellige niveauer i uddannelsessamarbejdet har fået til opgave et foreslå, hvordan man kan følge op på og udvikle temaet i et konkret fællesnordisk udviklingsarbejde.

Og endelig vil jeg nævne samarbejdet om informationsteknologien. Denne finder anvendelse inden for vidt forskellige områder, ved vi i dag, og har efterhånden vist sin gennemslagskraft over alt i samfundet. Man kan forvente en fortsat hurtig udviking i teknikken og faldende priser på tekniktjenester, samtidig med at teknikkens funktionsanvendelighed øges. Samtidig ser man en tendens til, at medieindustrien, data- og elektronikindustrien og software-industrien integreres i nye konstellationer. Nye tilbud om produkter og tjenester dukker op, og teknikkens anvendelsesområder øges. Det giver mange nye muligheder, men også mange udfordringer, og det giver derudover problemer. Inden for informationsteknologien foregår et intensivt udviklings-arbejde både nationalt og nordisk. På flere områder og ikke mindst gennem NORDU-net placerer de nordiske lande sig pænt i denne udvikling, og området vil få høj prioritet i ministerrådets arbejde i de kommende 3 år. Ikke mindst på grund af udfordringer, der ligger i at implementere informations-teknologien på en måde, der stemmer overens med vor fælles kulturs grundlæggende sociale og kulturelle normer. Ministerrådet har nedsat en særlig IT-policygruppe - den er også nævnt her tidligere - der dels har til opgave at skabe et samlet overblik over den projektvirksomhed, der finder sted i de nordiske lande på både nordisk og nationalt niveau, og dels skal følge EU-samarbejdet på området og være rådgivende for ministerrådet. Policygruppen skal også fungere end som en fællesnordisk visionsgruppe, der skal forsøge at se 3-5 år frem inden for informationsteknologien i uddannelsen, hvor udvikingen forløber - kan man godt sige - rasende hurtigt. Policygruppen rapporterer første gang til ministerrådet i denne måned.

Som et sidste eksempel vil jeg nævne et nyt samlet forskningspolitisk program. Forsknings- og samarbejdsministrene har givet Det Nordiske Forskningspolitiske Råd til opgave et komme med et forslag til et nyt tværsektorielt forskningspolitisk program. Programmet forventes at kunne skabe en klarere sammenhæng mellem det nordiske forskningsarbejde og forskningspolitikken både i de enkelte nordiske lande og i EU. Forslaget står på dagsordenen for ministerrådets møde i næste måned.

Dette var blot nogle eksempler på nye indslag i planerne for det fremtidige arbejde. Hertil kommer de initiativer, der løbende tages af formand-

skabet. I den kommende 3-års-periode har Norge, Sverige og Island dette formandskab. I handlingsplanerne er der indbygget et råderum for nye initiativer fra formandslandene. På denne måde tilstræber ministerrådet at sikre kontinuitet i en rimelig kombination med en fortsat fornyelse af det nordiske samarbejde på uddannelses- og forskningsområdet.

Siri Frost Sterri (Nordenutskottets talesman) (konservativa gruppen, H): President! Jeg lyttet med interesse til Ole Vig Jensen, som i sitt innlegg nettopp bekreftet en sterk satsing på utdanning og forskning i årene fremover. Jeg vet jeg har Nordenutvalget med meg, men jeg tror også at hele Nordisk Råd setter pris på og er enig i en slik satsing og at det vil gi særdeles vellykkede resultater.

Som Kjell Magne Bondevik, lederen av Nordenutvalget, nevnte i sitt innlegg, har jeg ledet en arbeidsgruppe som særlig har vurdert nysatsinger innen forskning og utdanning, med utgangspunkt i Ministerrådets rapport til statsministrene av 1995 og tilleggsrapport av 10. september om nysatsinger i årene 1995-1996. Og det er gledelig å kunne konstatere at nysatsingene i den treårige forsøksperioden synes å gi gode resultater på flere områder.

Imidlertid ønsker nok Nordenutvalget å kunne motta informasjon om handlings-planenes innhold på et tidligere stadium enn slik det praktiseres i dag. Jeg tror det vil både kunne berike og lette samarbeidet og meningsutvekslingen mellom Rådet og Ministerrådet. Vi ønsker også at Ministerrådet kan opplyse om når handlingsplanene legges frem, og hvordan de formelt skal behandles i Rådet.

En bedre samordning av nordiske læreplaner vil kunne tilføre skolesamarbeidet mye. Nordenutvalget viser i den sammenheng til en tidligere rekommandasjon på dette området. Vi ønsker at dette føres inn i den kommende handlingsplanen om skolesamarbeid, med særlig vekt på skoler i Nordens utkanter med aldersblan-dede skoleklasser.

Ministerrådet har besluttet å forlenge Nordplusprogrammet til år 2000. Programmet får imidlertid, til tross for evalueringens positive konklusjoner, ingen økte bevilgninger neste år, og vi frykter at det kan svekke programmets positive effekt. Nordenutvalget ønsker å bli orientert om de planer Ministerrådet har for dette programmets fremtid og utvikling, og vi ber Ministerrådet vurdere en utvidelse av Nordplus til nye områder innen sentrale og tunge universitetsutdanninger.

Det bør også nevnes den avtale som er inngått om Norden som felles opptaksområde til høyere utdanning, som nå er til godkjenning i landenes parlamenter. Vi er svært glad for at det har lykkes å komme frem til økonomiske oppgjørsformer knyttet til denne avtalen, som nå for alvor kan sette fart i nordisk studentutveksling.

Når det gjelder den vellykkede satsingen på elevutveksling mellom Vest-Norden og det øvrige Norden, anbefaler Nordenutvalget at også ungdommer bosatt i Nordens ytre områder, som Finland og Grønland, får

bedre muligheter til å møte hverandre, og det bør kunne vurderes en utvidelse av mobilitetsprogrammet med tanke på økt samarbeid med Østersjøregionen og Nordvest-Russland. Men i Nordenutvalget er vi rause også med å gi uttrykk for vår positive holdning når det skjer spennende saker, og vi ønsker å gratulere med opprettelsen av det nordiske skoledatanettverket - ODIN. Vi anbefaler at dette nettverket også blir et støtteinstrument i språkundervisning og folkeutdanning i Norden, og at mulighetene for å introdusere dette skoledatanettet i nærområdene bør undersøkes. En målsetting bør være at alle barn som begynner i skolen et eller annet sted i Norden i løpet av høsten 1998, kan få tilgang til skoledatanettet. Når det gjelder forskningsområdet, mener Nordenutvalget spesielt at NorFAs mobilitetsprogrammer er svært viktige.Vi har gått nøye gjennom de forslag NorFA har om fremtidige satsinger, og vi er enig i de satsinger de anbefaler, spesielt vil vi peke på satsing som går på nordiske gjesteprofessorat og post.doc.programmer. Vi vil fra Nordenutvalget spesielt be Ministerrådet vurdere om det kan iverksettes et post.doc.program for nordiske kvinnelige forskere.

Ettersom det arktiske området har status som nordisk samarbeidsregion, mener Nordenutvalget at forskning om Arktis er svært relevant. Vi minner om at Arktisk Råd ble dannet den 19. september i Ottawa, og foreslår at fremtidige priorite-ringer i Nordens nærområde også omfatter det arktiske området.

"Nordisk Identitet 1994-97" er et annet spennende forskningsprogram. Vi mener forskning knyttet til identitetsoppfatninger kan ha relevans for rasismeproblematikken.

Vi i Nordenutvalget er også glad for at det tas nye grep om folkeopplysning og voksenopplæring, og vi ønsker en ny plan på området velkommen.

Imidlertid er vi svært skeptisk til et nytt prinsipp vedrørende blokkbidraget. Nordisk Råd har, senest i Kuopio, uttrykt at blokkbidraget ikke skal forandres. Hensikten med å forlate dette prinsipp og henvise studieorganisasjonene til å søke prosjektmidler, er å nå andre målgrupper. Vi er positiv til denne ambisjonen, men mener usikkerhet om årlige økonomiske tilskudd vil kunne føre til at interessen for nordiske kurs og prosjekter avtar, og at studieforbundene må redusere sine nordiske samarbeidsrelasjoner.

Vi anbefaler derfor - igjen - at man beholder den årlige grunnstøtten og at studieforbundene i tillegg kan søke om prosjektmidler.

Klokken går fort, president, og for å rekke over det meste andre, vil jeg bare kort nevne at vi også anbefaler at det blir tatt initiativ til en vestnordisk folkehøyskole, gjerne med sete i Island. Og vi har også pekt på at når det gjelder folkeopplys-ningsinnsatsen, bør den også forsterkes i Vest-Norden, Barentsregionen, Arktis, Baltikum, i det nordvestre Russland og i det øvrige østersjøområdet. Vi peker på at kontaktene med EU vedrørende folkeopplysning og voksenopplæring forsterkes, og at det satses på nordisk knowhow som eksportvare. Vi tror det er viktig å avmystifisere tek-

nologiske nyvinninger ved at menneskene får større tilgang til selv å anvende teknologi. Livslang læring må også inkludere mennesker som står utenfor arbeidsmarkedet.

Marianne Andersson (mittengruppen, c): Fru president! Nordenutskottet börjar så smått finna formerna för sin verksamhet. Eftersom arbetsområdet är så brett, har arbetsgrupper tillsatts, verkat och avslutats. Jag tror det är en bra metod för att klara av detta breda område. Jag skall ta upp några exempel från Nordenutskottets arbetsområde som rör kulturen.

Det är bra att presidiet så tydligt har insett kulturens betydelse och fördelat överskottet från 1995 till kulturen som en fortsättning på nysatsningen på kultur. Kultursamarbetet är ju kittet och fundamentet för den nordiska identiteten och samhörighetskänsla och därmed för övrigt allt nordiskt samarbete.

Nordiska kulturfonden är nog det viktigaste instrumentet för att tillgodose Nordiska rådets prioriteringar framför allt för det folkliga kultursamarbetet och även arbetet bland barn och ungdomar. Det är därför glädjande att kulturfonden får ökade resurser. Det förpliktar till ökade ansträngningar av fonden för att stimulera till goda projekt och bra ansökningar. Vi menar att arbetets absoluta tyngdpunkt bör ligga på allmänkulturen.

Under den här sessionen har Nordenutskottet träffat kulturministrarna och diskuterat nordiska TV-frågor. Möjligheterna för folket i de nordiska länderna att se varandras TV-program hör enligt min uppfattning till de viktigaste nordiska frågorna. Det handlar om den folkliga förankringen, om identiteten och om språkförståelsen.

Vi kan konstatera att det har hänt en hel del i den här gamla segslitna nordiska frågan, men det som har hänt beror till största delen på teknisk utveckling och mindre på politisk handlingskraft. Fortfarande kan de flesta medborgarna i de nordiska länderna inte se varandras program - däremot kan de se mängder av program från avlägsna delar av världen.

Det är bra att det pågår en hel del samproduktion mellan de nordiska TV-bolagen. Film- och TV-fonden spelar här en betydande roll. Som jag ser det skulle ett bra sätt att få många nordiska tittare och väcka intresse i Norden för nordiska program vara om man kunde skapa en samredigerad kanal med TV4 i Finland som förebild. Det finns inga tekniska hinder för att sprida nordiska program i de nordiska länderna. Det handlar mera om att bestämma sig och att ställa upp med den finansiering som behövs. Jag tycker att det är en angelägen uppgift för Nordiska ministerrådet att äntligen bli av med sin beslutsvånda, så att människorna i Norden kan se nordiska TV-programmen.

Till sist vill jag kommentera frågan om sexuella övergrepp mot barn och om barnpornografi som har varit uppe till behandling i Nordenutskottet och även i plenum. Det påpekas att innehav av barnpornografi inte är kriminaliserat i Sverige. Jag vill då säga att det råder stor enighet i Sve-

rige om att innehav skall kriminaliseras. Anledningen till dröjsmålet är att en sådan lagstiftning förutsätter grundlagsändring och två riksdagsbeslut med mellanliggande val. En sådan lagstiftning kan därför inte träda i kraft förrän den 1 januari 1999. Nu gäller det att få fram den bästa tekniska lösningen, som gör det möjligt att effektivt bekämpa övergrepp mot barn och barnpornografi.

Marita Petersen (socialdemokratiska gruppen, Jvfl): Fru Præsident! Det sidste år har Nordisk Råd været igennem en ændringsproces, hvor den nye struktur er blevet indarbejdet. Men allerede nu kan vi mærke virkningerne, og især er det meget klart, at de politiske grupper bliver mere synlige.

Som en repræsentant for et selvstyrende område må jeg sige, at den nye struktur synes at være god. Forankringen i en partigruppe kombineret med arbejdet i udvalget giver os gode muligheder for at arbejde på lige fod med de store landes repræsentanter.

De tre søjlerne, Nordenudvalget, Nærområdeudvalget og Europaudvalget, skal sikre en bedre og grundigere behandling af sagerne inden for disse områder, men det er nødvendigt i den kommende tid at være opmærksom på, at mange arbejdsområder berører mere end et enkelt udvalg.

Et af disse arbejdsområder er miljøet. Når man lever i et samfund, hvis hele eksistensgrundlag er baseret på et rent miljø, har den politik, der føres på miljøområdet, betydning for alle områder, også for kunsten og uddannelsen, og derfor må der ske en koordinering på tværs af udvalgene.

Regionalt samarbejde har været nævnt ofte på denne session, især i forbindelse med arbejdet i nærområderne. Dette regionale samarbejde er udmøntet i konkrete initiativer i den arktiske region, Barentsregionen og Østersøområdet. Alle disse regioner ligger både i og uden for Nordisk Råds område, og det, arbejde, der foregår her, er vigtigt og nødvendigt.

Vestnorden er en region, som ligger helt inden for Norden, og i dag er Vestnorden et godt indarbejdet regionsarbejde, der udmønter sig i flere konkrete tiltag. Men Vestnordens Parlamentariske Råd er 10 år gammelt, og først i år er en officiell repræsentant for rådet blevet inviteret som observatør til Nordisk Råds session. Dette hilser vi velkommen.

Styrkelsen af Vestnorden er vigtig, og en måde at styrke os på er at styrke de interne relationer, så vi kan fremstå som en samlet og velkoordineret faktor i nordisk og europæisk samarbejde. Men vi må ikke blive for isolerede, og derfor har vi været tilfredse med de ordninger, vi har haft i forbindelse med støtte til elevudveksling, hvor man kan støtte rejser mellem Vestnorden og resten af Norden. Men det er en realitet, at det er uforholdsmæssig dyrt at rejse inden for Vestnorden, og det er derfor positivt, at man med forhøjelsen af støtten i 1997 har åbnet mulighed for at støtte elevudvekslingen internt i Vestnorden.

En ny region er fremkommet i Nordisk Råd: Den nordatlantiske region, som består af Vestnorden og Kystnorge. Denne region ligger langt væk fra det pulveriserende og folkerige Europa, og der er derfor mange vanskelig-

heder med at profilere regionen og vise andre, at denne vigtige del af Norden også eksisterer. Det væsentligste problem i regionen er de meget store afstande, den spredte befolkning og den manglende infrastruktur, der kan støtte erhvervslivet, først og fremmest fiskeriet.

Det nordatlantiske samarbejde, NORA, ser vi som et væsentligt fremskridt for samarbejde i denne region, og vi kan yde fuld støtte til NORAs virksomhed, som sammen med Vestnorden Fonden kan blive en betydningsfuld faktor til at styrke hele regionen mod vest og nord.

Fru Præsident! Efter dette første år med den ændrede arbejdsform oplever jeg Nordisk Råds virksomhed som levende og vedkommende, og at den kan føre til konkrete resultater.

Marjatta Vehkaoja (socialdemokratiska gruppen, SDP): Fru president! Vi vet alla att socialutskottet försvann i samband med omorganisationen av Nordiska rådet, och dess ärenden flyttades över till Nordenutskottet. Det har varit intressant att se hur rådsmedlemmarnas aktivitet fortfarande är hög, åtminstone om man ser på antalet medlemsförslag. De flesta av förslagen i utskottet gäller de socialpolitiska frågorna. De nordiska riksdagsledamöterna har fortfarande stort intresse för dessa frågor.

I behandlingen av förslagen ingår inhämtande av remissutlåtanden. Allt oftare blir det så att remissinstanserna hänvisar till det europeiska samarbetet, och de liksom inte orkar längre engagera sig i några nordiska särlösningar. Inom socialpolitiken anses dock Nordiska rådet ha en uppgift att fylla och också möjligheter till att så att säga föra missionen vidare till hela Europa.

I alla nordiska länder, utom kanske i Norge, känner man stor vånda över arbetslösheten och nedskärningarna i statsbudgeten. Den nordiska välfärdsmodellen sätts på prov på grund av nedskärningarna. I Finland utgick man i prioriteringarna från att i en svår situation är det viktigast att upprätthålla välfärdstjänsterna. Däremot har man varit tvungen att i viss mån gå ifrån inkomstöverföringarna. På 90-talet skars socialutgifterna med 10 % i Finland. Ändringarna gjordes utan att vi ändå skulle ha gått ifrån välfärdsmodellen i alla fall formellt sett. Detsamma gäller de övriga nordiska länderna.

Resultaten från EU:s regeringskonferens och EMU, om det nu blir verklighet, medför sådana förändringar i vår verksamhetsmiljö att vi måste uppenbarligen dra vissa slutsatser av dem också i det nordiska samarbetet.Om de nordiska länderna kommer att hålla ihop eller vilka ändringar kommer att behövas på grund av nationella eller internationella orsaker, blir också centrala frågor.

Enligt min uppfattning är det fint att Nordenutskottet har den så kallade välfärdsarbetsgruppen för att ventilera dessa frågor och eventuellt lägga fram förslag. Jag är själv med i denna arbetsgrupp. Arbetet är långt ifrån färdigt. Åtminstone i detta skede drömmer vi om att vi skulle hitta något gemensamt att säga. Även om den nordiska modellen säkert kom-

mer att omformas enligt tidens krav, är grunden för den värd att försvara också i fortsättningen. I detta skede kan man enligt min åsikt drömma om att vår välfärdsmodell kommer att bli en exportprodukt till Europa. Nordbor måste dock ge sitt stöd till detta utvecklingsarbete.

Diskussionen förklarades avslutad.

Dokumenten 6, 7 och 9 lades till handlingarna.

10.
B 162/nord: Ministerrådsförslag om Samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Nordenutskottet har föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde

at den årlige handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver fremlagt for Nordisk Råd i forbindelse med rådets session hvert år.

Justitieminister **Westh** (Ministerrådets talesman): Der er en lang tradition for, at de nordiske lande har et tæt lovgivningssamarbejde. Det har vist sig at være at stor værdi både for de enkelte lande og for opretholdelsen af de tætte bånd, de nordiske lande imellem.

I forbindelse med dette lovgivningssamarbejde er der løbende udarbejdet lovgivnings- og samarbejdsprogrammer. Det seneste er således udarbejdet i 1993. Som opfølgning på rapporten: »Nordisk samarbejde i en ny tid« og på baggrund af Den Europæiske Unions udvidelse med yderligere to nordiske lande har det imidlertid været nødvendigt at udarbejde et nyt samarbejdsprogram.

Det er der kommet det foreliggende forslag ud af. Det nye samarbejdsprogram består i realiteten af to dele, idet der som en slags bilag, et anneks, til den generelle del er knyttet en handlingsplan, der indeholder en beskrivelse af konkrete aktuelle samarbejdsområder. Denne handlingsplan skal årligt justeres og ajourføres, efterhånden som de omtalte samarbejdsprojekter afsluttes, og nye iværksættes.

Den generelle del af samarbejdsprogrammet indeholder derimod først og fremmest mere generelle retningslinjer for procedurer og samarbejdsformer.

Med hensyn til den generelle del af samarbejdsprogrammet skal det fremhæves, at afsnittene B og D, 1-3, indeholder en omtale af nogle hjørnestene i det nordiske lovgivningssamarbejde. Den første hjørnesten er den nordiske embedsmands-komité for lovgivningsspørgsmål, NEL. NEL består af de ledende embedsmænd, der er ansvarlige for lovgivning i hvert af de nordiske landes justitsministerier. Det er NEL, der har ansvaret for, at det praktiske lovgivningssamarbejde fungerer.

Den anden hjørnesten er princippet om nordisk nytte. Princippet om nordisk nytte betyder, at samarbejdet som udgangspunkt alene skal udstrækkes til at omfatte områder, hvor der ved samarbejde kan opnås en sådan nordisk nytteværdi. Der skal med andre ord være tale om en virksomhed, som ellers skulle finde sted i nationalt regi, men hvor påviselige positive effekter for de nordiske landes befolkninger kan opnås gennem fælles nordiske løsninger.

Den tredje hjørnesten er princippet om retslighed. Udtrykket retslighed i denne sammenhæng dækker over den forudsætning, at der i de nordiske lande til stadighed skal arbejdes for, at der etableres ensartethed i lovgivningen.

Den fjerde hjørnesten er, at der skal ske en konkretisering af formålet med et givet nordisk samarbejde. Det skal altså i al nordisk lovgivningssamarbejde gøres klart, hvilket formål der egentlig ønskes tilgodeset gennem det pågældende samarbejde.

Under samarbejdsprogrammets pkt. E er nærmere angivet retningslinjer m.v. for det praktiske samarbejde. Omtalen af spørgsmålet om samarbejdsprocedure er rubriceret efter de tre søjler, som det nordiske samarbejde er bygget op omkring. Det vil sige søjle 1, det er samarbejdet i Norden, søjle 2, samarbejdet mellem Norden og Europa, EU, EØF, og endelig søjle 3, samarbejdet med nærområderne.

Herudover kan man tale om en søjle 4, som vedrører det nordiske samarbejde i andre internationale organisationer. Rubriceret under disse tre, man kan måske sige her fire søjler, er indeholdt en beskrivelse af den måde, det praktiske lovgivningssamarbejde tilrettelægges på.

Generelt kan det siges, at samarbejdsprocedurerne er formuleret med henblik på at sikre, at de hjørnesten, jeg har omtalt for et øjeblik siden, iagttages og forfølges.

Hvis jeg helt kort skal omtale enkelte områder fra det omtalte bilag, vil jeg fremhæve tre umiddelbart væsentlige områder, hvor der for tiden foregår et særligt intensivt nordisk samarbejde. Det er indsatsen mod organiseret kriminalitet på forskellige ledder. Det er Schwengensamarbejdet, og endelig registerlovgivningsområdet, her bl.a. implementering af de regler, der kommer fra EU, Registerdirektivet.

Disse områder er ikke de eneste naturligvis, hvor der foregår et tæt nordisk samarbejde, men jeg fremhæver dem her, fordi der er tale om områder, som er særdeles dagsaktuelle, og hvor vi har stor glæde af at samarbejde om fælles nordiske løsninger.

Johan J. Jakobsen (Nordenutskottets talesman) (mittengruppen, Sp): Ærede president! Det nordiske lovsamarbeidet er over hundre år gammelt, og de nordiske juristmøter er antakelig den eldste bestående nordiske institusjon. Dette samarbeidet har overlevd unionsoppløsninger, og det vil også overleve det faktum at det nå er tre land som har gått med i Den europeiske union. Ikke bare der vi har oppnådd harmonisering av lover, har dette samarbeidet stor verdi - også i informasjonsutvekslingen mellom de nordiske land og når det gjelder samarbeidet på strafferettens område, har samarbeidet stor nytte. Jeg minner i den forbindelse om det samarbeidet som nå foreslås når det gjelder tiltak mot seksuelt misbruk av barn.

Det er først og fremst på det privatrettslige området at samarbeidet har ført til harmonisering av lover i de nordiske land, noe som har vært til stor nytte for nordisk samhandel og for nordisk samarbeid i vid forstand. Det er viktig at den rettslikhet som er oppnådd, kan bevares i størst mulig grad - også på de områder der Den europeiske union utøver sin lovgivningskompetanse. Derfor er det viktig å ha prosedyrer som sikrer en nordisk samordning både i forberedelsen og i implementeringen av EU's direktiver. For, enig eller uenig i EU eller EØS, vi må alle forholde oss til den realitet at EU's regelverk i varierende grad også forplikter EØS-landene.

Informasjonsteknologien preger i stadig større grad vårt samfunn og reiser flere juridiske spørsmål. På det opphavsrettslige området har vi allerede et godt nordisk samarbeid, og det vil være hensiktsmessig at dette videreføres, både når det gjelder opphavsretten til informasjonsteknologi, og de ufordringer den tradisjonelle opphavsretten møter i dataalderen. Utviklingen innen informasjons-teknologi gir oss også utfordringer innen strafferetten. Når det gjelder det nordiske samarbeidet om beskyttelse av barn og unge mot seksuelt misbruk, er det viktig å ta i betraktning de problemstillinger som reiser seg i forbindelse med nettopp moderne informasjonsteknologi. Vi har alle hørt at Internett blir brukt av kriminelle i denne sammenheng, og dette stiller oss overfor et problemområde der vi vil ha nytte av et godt nordisk samarbeid.

Også når det gjelder den internasjonale innsatsen mot seksuelt misbruk av barn, er det viktig med et konkret nordisk samarbeid. Dette er et problem som angår oss alle, og vi vil ha god nytte av et slikt samarbeid.

Innen Norden har vi allerede et godt samarbeid når det gjelder internasjonal strafferett og straffeprosess, med informasjonsutveksling, utlevering av straffedømte osv. Det er viktig at dette samarbeidet kan bevares og utvikles etter hvert som EU´s tredje søyle griper inn i det nordiske samarbeidet på dette området. Også Schengen-samarbeidet vil påvirke dette. Ved et eventuelt medlemskap i Schengen er det viktig å ta hensyn til det eksisterende nordiske samarbeidet og samordne implementeringen av Schengens regler. At det i Nordenutvalget gjør seg gjeldende noe ulike syn på Schengen, rokker ikke ved denne realitet.

Samarbeidsprogrammet for det nordiske lovgivningssamarbeidet setter opp arbeidsformer som delvis er basert på gammel erfaring, og delvis møter de nye utfordringene fra EU-retten. Handlingsplanen er svært om-

fattende, men det er vanskelig å se noen prioriteringer innen den lange listen av rettsområder som er satt opp. Det vil utvilsomt kreves store ressurser å satse på alle disse områdene samtidig med at Schengensamarbeidet etter planen skal iverksettes og EU-direktiver dessuten vil kreve økt arbeidsinnsats for de nordiske EU-medlemmer. Mot denne bakgrunn ville det nok ha vært ønskelig med en klarere prioriering i handlingsplanen.

Men som det går fram av betenkningen fra Nordenutvalget, vil dette saksområdet forelegges Nordisk Råd hvert eneste år, og det betyr også at det vil være god anledning for Rådet til å justere dette opplegget hvis utviklingen skulle vise at det er nødvendig.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag och antog förslaget till rekommendation med acklamation.*

Geir H. Haarde övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

11.
B 164/nord: Ministerrådsförslag om Västnordenfondens framtid

Nordenutskottet har föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre foreslåede forandringer i Vestnordensfondens vedtaegter hvad gaelder reform af fondens virksomhed

at der ikke anvendes midler fra fondens forrentning til forhöjning af kapital for Komitén for Nordisk Atlantsamarbejde.

Landsstyresmand for undervisning, miljø, kommunalpolitik, energi og for nordisk samarbejde **Eilif Samuelsen** (Ministerrådets talesman): Præsident! Årsagen til, at vi i dag skal diskutere Vestnorden Fonden, er de eksisterende vedtægters formulering, som fastsætter, at Nordisk Ministerråd skal træffe bestemmelse om Vestnorden Fondens fremtid efter år 1999. Ministrrådet tog derfor initiativ til en evaluering i efteråret 1995. I korthed gik opgaven ud på at vurdere, hvorvidt Vestnorden Fonden har nået sit mål, og give et oplæg til, hvilke eventuelle ændringer der bør foretages i fremtiden.

Nordlandsforskning i Norge, som gennemførte evalueringen, kom til følgende hovedkonklusioner: Vestnorden Fonden har ikke magtet at opfylde de vigtigste målsætninger, som er fastsat i vedtægterne. Fonden har siden oprettelsen i 1987 kun haft begrænsede regionalpolitiske og kredit-

politiske virkninger; fonden har f.eks. ikke i væsentlig grad bidraget til, at nye erhvervsvirksomheder er blevet etableret. De midler, som er bevilget, er først og fremmest gået til Island. Det er med andre ord ikke lykkedes for Vestnorden Fonden at stimulere til nordisk samarbejde, eller sagt med andre ord: Evaluatorerne satte spørgsmålstegn ved den nordiske nytte af fonden.

Der er flere vigtige årsager til, at fonden ikke har opnået de resultater, man håbede på, da fonden blev etableret for snart 10 år siden. Én vigtig grund er, at den økonomiske udvikling på Færøerne og Grønland har medført, at der har været mangel på gode ideer og dermed gode projekter, som kunne have modtaget støtte. Imidlertid har Færøerne og Grønland argumenteret for, at områderne nu er i en anden og gunstigere situation, og at der vil være væsentlig større behov for finansiel støtte fra fonden i tiden fremover. Det har derfor ikke været aktuelt at nedlægge fondens virksomhed, som ellers kunne have været en af konklusionerne på grundlag af evalueringen.

Ministerrådet tog udgangspunkt i denne evaluering og diskuterede sig frem til enighed efter flere måneders grundige vurderinger. Det er helt klart, at det forslag til ændringer i fondens aktiviteter, som er lagt frem af Ministerrådet, er et kompromisforslag. Som det er tilfældet med mange slige forslag, vil næppe alle være helt tilfredse, men det er samtidig et forslag, alle bør kunne leve med.

I korthed lyder forslaget som følger:

- Fonden skal ikke længere yde lån til virksomheder på Island, hvis der ikke er tale om reelle samarbejdsprojekter med virksomheder på Grønland og Færøerne.
- Midler, som går til Færøerne og Grønland, skal i størst mulig udstrækning gå til samarbejdsprojekter over landegrænserne.
- Mindst 2 mio. kr. af fondens overskud skal gå til Komiteen for Nordisk Atlantsamarbejde.

Jeg konstaterer, at Nordenudvalget i sin betænkning erklærer sig enig i de to første forslag til vedtægten, men er uenig i det sidste. Nordenudvalget mener ikke, at man skal tage 2 mio. kr. fra Vestnorden Fonden hvert år og give disse midler til det nordatlantiske samarbejde.

Ministerrådets begrundelse med hensyn til denne del af forslaget er, at ordningen vil bidrage yderligere til at styrke den nordiske dimension i arbejdet for at styrke næringsvirksomheder i Vestnorden. Komiteen for Nordisk Atlantsamarbejde er i færd med at gennemgå forberedelses- og udviklingsprojekter, som ser ud til at få en bredere geografisk forankring end de projekter, Vestnorden Fonden har støttet.

Jeg må gøre opmærksom på, at dette punkt ikke er noget uvæsentligt punkt. Tværtimod var det den vigtigste forudsætning for alle fem lande, hvis de skulle blive enige om den samlede pakke i Ministerrådets forslag.

For en sikkerheds skyld skal jeg præcisere, at Ministerrådets forslag ikke indebærer, at de skal tages 2 mio. kr. fra fonden hvert år, uanset hvilket økonomisk resultat fonden måtte fremvise. Først når der findes et over-

skud efter hensættelse til dækning af driftsomkostninger og udlånsrisiko, skal dette overskud kunne anvendes til projekter og initiativer inden for det nordatlantiske, grænseregionale samarbejde.

Den røde tråd gennem de tre forslag er at sørge for, at fonden i større grad kan opfylde sine målsætninger, nemlig at være et nordisk finansielt instrument for erhvervsudvikling i Vestnorden - et instrument, som i større grad motiverer til samarbejde melle lande og områder i Vestnorden og mellem Vestnorden og resten af Norden. Det er ikke i nogen landes eller områders interesse, at fondens midler først og fremmest går til ét land. Det er min opfattelse, at Vestnorden Fonden med dette ministerrådsforslag får nye og bedre retningslinjer at forholde sig til i sit videre arbejde, og at vi dermed kan forvente større nordisk nytte af fonden i fremtiden.

Hr. Præsident! Som jeg nævnte før, har Ministerrådet noteret sig, at Nordenudvalgets betænkning ikke er helt i overensstemmelse med ministerrådsforslaget. Men dette må Ministerrådet tage stilling til i den nærmeste fremtid.

Jørgen Niclassen (Nordenutskottets talesman) (konservativa partigruppen, Ff): Hr. præsident! Nordenudvalget finder, at det er vigtigt at anpasse Vestnorden Fondens virksomhed til dens oprindelige formål og tilslutter sig derfor Ministerrådets forslag dette.

Udvalget mener endvidere, at Komiteen for Nordisk Atlantsamarbejde skal have flere midler, men disse midler skal ikke komme fra Vestnordens overskud og forrentning. Tager man overskuddet fra Vestnorden Fonden, kan denne ikke fungere efter sit formål.

Når man taler om midler til projekter i Nordisk Atlantsamarbejde, NORA, vil jeg gøre opmærksom på, at der er mulighed for, at projekter i NORA på lige fod med andre kan søge Vestnorden Fonden om lån eller tilskud. Denne mulighed har der været, men den er desværre endnu ikke udnyttet.

Nordenudvalget ønsker at beholde Vestnorden Fonden intakt, og på baggrund af dette foreslår et estemmigt Nordenudvalg, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at gennemføre de foreslåede forandringer i Vestnorden Fondens vedtægter, hvad angår reform af fondens virksomhed, og at der ikke anvendes midler fra fondens forrentning til forhøjelse af kapitalen for Komiteen for Nordisk Atlantsamarbejde.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *bifölls utskottets förslag och rådet antog förslaget till rekommendation med acklamation.*

12.

A 1115/nord: Medlemsförslag om utbyggnad av informationsteknologisk kompetens inom medieområdet

A 1125/nord: Medlemsförslag om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi

Nordenutskottet hade föreslagit i anledning av medlemsförslaget A 1115/nord att rådet inte företar sig något, och i anledning av A 1125/nord att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin och som konkret projektsatsning genomföra att varje folkbibliotek i Norden ges tillgång till utbildningsnätverken.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antog rådet utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

Rådet biföll utskottets förslag om att lägga medlemsförslaget A 1115/nord till handlingarna.

13.

A 1124/nord: Medlemsförslag om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden

Nordenutskottet har föreslagit att rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Ragna Berget Jørgensen (Nordenutskottets talesman) (socialdemokratiska gruppen, A): President! Medlemsforslaget om tiltak til beskyttelse av den nordiske fjellverden munner ut i et forslag til rekommandasjon til Finland, Norge og Sverige om handling for bedre naturvern og miljøvern, og om at det skal innføres enhetlige bestemmelser for beskyttelse av den nordiske fjellverden.

Fjellområdene i Finland, Sverige og Norge er et av Europas siste store områder med for en stor del uberørt natur. Dette er en ressurs som det er viktig å ta vare på. På den annen side kommer hensynet til menneskene som bor og virker i og nær disse områdene. Det er store ressurser i villmarken, både når det gjelder reindrift, turisme og annen næringsvirksomhet. Vi må finne en måte å utnytte disse på, uten at det går ut over naturverninteressene. Turismen har for sin del også stor interesse av at bruken av naturen er skånsom. For det er først og fremst villmarken, det rene,

uberørte og opprinnelige, som trekker turistene til seg. Vi kan og må finne en balanse mellom bevarings- og utnyttelsesinteressene - og det er her det vanskelige ligger.

Motorferdsel i utmark innebærer forstyrrelser for dyrelivet og slitasje på vegetasjonen. På den annen side er motorferdsel helt nødvendig for å drive reindrift og andre næringer på en moderne og effektiv måte. Derfor er det nødvendig med regulering. Det er en fordel at fritidskjøring med snøscooter reguleres likt i de tre landene slik at vi unngår en eksport av miljøproblemene dette innebærer - i stedet for en økoturisme kan en antiøkoturisme lett utvikle seg. I Norge har vi tilstrekkelige regler for å kontrollere unødvendig motorferdsel i utmark, selv om det til tider reises kritikk mot håndhevelsen. Det er opplyst at tilsvarende regler er i kraft i Finland og i ferd med å innføres i Sverige, som er det landet der fritidskjøring hittil har medført størst problemer. Med denne bakgrunn er det ikke lenger behov for et nordisk initiativ på dette området.

Andre nasjonale regler for vern av fjellområdene er i stor grad overensstemmende eller harmoniserte, og det samarbeides på bilateralt plan om verneområder i grensetraktene. På nordisk plan er naturvern allerede et viktig felles innsatsområde. De felles nordiske problemstillingene drøftes i en permanent arbeidsgruppe på embetsmannsnivå, og resultatene av dette arbeidet følges opp i den nordiske miljøstrategien 1996-2000. Disse initiativene er det viktig å bevare og utvikle.

Det er viktig å ta vare på miljøet i fjellområdene. Men det er også viktig at arbeidet i Nordisk Råd er oversiktlig, og at vi ikke får overlappende rekom-mandasjoner. Det er derfor vi foreslår at det ikke foretas noe med dette medlems-forslaget. Dette innebærer på ingen måte en nedprioritering av de hensyn som ligger bak medlemsforslaget. Arbeidet er i gang, derfor trenger vi ikke å sette det i gang en gang til. Det er generelt et godt prinsipp, og det bør også være et godt prinsipp i Nordisk Råd.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *antogs utskottets förslag av rådet.*

14.

A 1128/nord: Medlemsförslag om ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden

Nordenutskottet hade föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att uppmana de enskilda länderna att noggrant utvärdera behovet av specialister i reumatologi och vidta åtgärder för eventuelt ökad utbildning

att länderna speciellt ser till att förbättra kvaliteten på grundkunskaperna i reumatologi för primärvårdens personal

att tillsätta en arbetsgrupp bestående av kliniker, forskare, representanter för reumaförbunden och en till två politiker med uppdrag att uppgöra ett nordiskt forskningsprogram i klinisk reumatologi, omfattande biomedicin och läkemedelsprövning samt att initiera forskningsprojekt med tanke på en kostnadsnyttoanalys av rehabiliteringsåtgärder, innefattande tekniska hjälpmedel.

Löv (Nordenutskottets talesman) (mittengruppen, SFP): Herr president! Förslagsställarna hänvisar till nordiska reumatikeråret 1992, som genomfördes efter beslut av Nordiska ministerrådet och rekommendation av Nordiska rådet.. Enligt förslagsställarna var uppföljningen från ministerrådet då inte effektiv. Ansvaret lades på reumatismorganisationerna i Norden och ledde till att reumatismsjukdomarna blev kända efter reumatismåret. Någon samnordisk synergieffekt har dock inte kunnat konstateras. Åtgärderna inskränkte sig till rekommendationer om nationella åtgärder. Forskning och utbildning fick ingen uppmärksamhet.

Förslagsställarna tror på ett genombrott i forskningen om reumatismens gåta ganska snart, ifall behövliga resurser kan fås. Man betonar också rehabilite-ringens betydelse och behovet av koordination i användningen av tekniska hjälpmedel. Smärttillstånd i stöd- och rörelseapparaten förorsakar mycket lidande och invaliditet för människor i alla nordiska länder. Omkring 1/3 av vårdkostnaderna och 1/3 av arbetsoförmågan har sin bakgrund i dessa sjukdomar.

Optimal vård och rehabilitering har stor inverkan på den individuella livskvaliteten och indirekt på samhällsnyttan. Speciellt de inflammatoriska ledsjukdomarna, t.ex. ledgångsreumatism, leder till obotliga leddeformationer utan snabbt insatt riktig behandling.

Utbytet av forskningsresultat kan ge samnordisk synergieffekt. Tillgången på reumatismspecialister och kunnig primärvårdspersonal är synnerligen viktig för kvaliteten i vårdprocessen.

Nordenutskottet förenar sig med förslagsställarna. Utskottets förslag till ministerrådet utmynnar i två rekommendationer: om ökad satsning på utbildning i respektive nationer och om tillsättande av en arbetsgrupp bestående av kunniga resurspersoner för att uppgöra ett samnordiskt forskningsprogram om vård, rehabilitering och kostnadsnyttoeffekter vid olika metoder i vården.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *antog rådet utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

15.
A 1129/nord: Medlemsförslag om grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken

Nordenutskottet hade föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

Strömberg (Nordenutskottets talesman) (social-demokratiska gruppen, s): Herr president! Det medlemsförslag 1129/nord som rådet nu har att ta ställning till kommer från Finland och är undertecknat av Sinikka Hurskainen m.fl. I förslaget påpekas en rad problem som kan uppstå i samband med den gränsöverskridande yrkestrafiken.

I själva verket är det inte gränsöverskridandet som är problemet. I nordisk samarbetsanda har man ju sedan lång tid tillbaka avskaffat många gränsregler och infört passfrihet och också tullfrihet på många områden. Problemen kan uppstå om det sker en olycka eller om oturen är framme. Det beror på att det finns olika regler för ansvarsfördelning mellan de nordiska länderna.

I medlemsförslaget påpekas att den som utanför sitt hemland utför yrkestrafik och blir inblandad i trafikolyckor kan råka ut för språksvårigheter men också problem när det gäller ersättningar och ansvarsfördelningen. Det kan också leda till stora sociala problem.

Efter att man inhämtat svar från yrkesförarna. Åkeribranschen och myndigheter har det visat sig att förhållandena i regelverken är väldigt olika mellan våra nordiska länder. I Danmark har man ett försäkringsskydd som täcker praktiskt taget alla problem som kan uppstå. Vederbörande kan också drabbas av sjukdom eller stöld, och också medresenär kan bli inblandad i frågor där det kan uppstå tvister och där ansvarighetsfrågan är oklar.

Bakom det danska obligatoriska försäkringsskyddet finns en lag som ålägger åkeribranschen att teckna en fulltäckande försäkring. Någon sådan lagskyldighet finns inte i de övriga nordiska länderna, och därför finns det stora brister i yrkesförarnas försäkringsskydd.

Man har försökt att genom avtal få ett mera heltäckande skydd, men utan att nå någon större framgång. I Sverige och Norge finns avtal mellan parterna om vissa skyldigheter som skall regleras, som sedan kompletterat med försäkringar genom medlemskap i förarens fackliga organisation. I Finland är yrkesförarna praktiskt taget hänvisade till de försäkringar som finns inom den fackliga organisationen. Inte sällan sker bedömningen för ekonomisk ersättning av skada eller utdömda skadeståndsanspråk från fall till fall.

För oss som arbetar med att utveckla samarbetet mellan våra nordiska länder till fromma för Nordens boende kan det knappast vara tillfredsställande att få konstatera att en förare i yrkestrafik drabas extra hårt ekonomiskt och socialt därför att en trafikolycka inträffar i ett annat nordiskt land än förarens hemland även om olycksorsaken varit helt likartad.

Därför, herr president, vill jag föreslå denna rådssession att bifalla Nordenutskottets förslag, att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *antog rådet utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

16.

A 1130/nord: Medlemsförslag om det framtida samarbetet mellan nordiska frivilligorganisationer och de officiella nordiska samarbetsorganen

Nordenutskottet har föreslagit att rådet antar följande beslut:

I. - Nordens Folkelige Forsamling videreføres som et sentralt forum for dialog og samarbeid mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene i Norden.

- det etter NFF 1998 gjennomføres en evaluering av arrangementet, som grunnlag for en nyvurdering av NFF som møtested for dialog og samarbeid. En slik evaluering skal omfatte både omfang, form og innhold.

- Nordisk Råd sørger for at NFF - eller et tilsvarende arrangement - blir gitt endog økonomisk støtte over de nordiske budsjetter, som gjør det mulig å videreføre tradisjonene fra Hvidovre og Vasa.

II. - Nordisk Råd arrangerer temakonferanser eller høringer mellom Rådet og de frivillige organisasjonene når det foreligger behov for dette. Initiativ til slike arrangementer kan komme både fra organisasjonene og fra Nordisk Råd.

- Nordisk Råd er med på å arrangere forberedende møter mellom organisasjonene og Nordisk Råds Presidium, i mellomårene mellom møtene i Nordens Folklige Forsamling.

- Nordisk Råds ulike utvalg og arbeidsgrupper oppmuntres til å etablere kontakt med grupper av nordiske organisasjoner som dekker et tilsvarende område.

- de nasjonale delegasjonene oppfordres til å etablere regelmessige kontaktmøter med de frivillige organisasjonene.
- de frivillige organisasjonerne stimuleres til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområderne.

Johan J. Jakobsen (Nordenutskottets talesman) (Mittengruppen, SP): Ærede president! Når vi som politikere snakker om nordisk samarbeid, tenker vi i hovedsak på det samarbeid som skjer innen rammen av Nordisk Råd. Vi glemmer lett at dette offisielle samarbeidet egentlig bare er en "flik" av det omfattende samarbeidsnett som finnes i Norden.

Nordisk samarbeid omfatter altså langt mer enn Nordisk Råd. En regner med at mellom 600 og 700 organisasjoner i Norden har nordisk samarbeid på sine programmer. Når det nordiske samarbeidet - ifølge meningsmålinene - har en så sterk folkelig forankring i Nordens folk, skyldes det ikke minst at så mange av Nordens innbyggere selv er engasjert i et organisasjonssamarbeid med andre nordiske land.

Det medlemsforslag som ligger til grunn for den foreliggende sak, har som utgangspunkt at de frivillige organisasjonene, og den sterke folkelige støtten til nordisk samarbeid, er en ressurs som i sterkere grad bør utnyttes i arbeidet for å videreføre samarbeidet i Norden.

Etter omorganiseringen og nyorienteringen av Nordisk Råd er det riktig å si at det nordiske samarbeidet er i støpeskjeen. Samarbeidet har endret karakter bl.a. fordi flere saksområder som tidligere ble behandlet i Nordisk Råd, nå må finne sin løsning i andre fora, og det vil i klartekst si EU- og EØS-sammenheng.

Vi må derfor være villige til å gå nye veier i det nordiske samarbeidet. Her kommer det omfattende nettverk av frivillige organisasjoner i Norden inn, både som en inspirasjonskilde og som et operativt verktøy i arbeidet for å videreføre samarbeidet i Norden. Eller for å sitere Nordenutvalget: "Utvalget ønsker å hente kraft til et forsterket nordisk samarbeid i de frivillige og folkelige organisas-jonene. Et forsterket samarbeid mellom de frivillige organisasjonene og det offisielle nordiske samarbeidet vil bidra til inspirasjons- og meningsutveksling til nytte for begge parter."

Det er Nordenutvalgets siktemål - og håp - at den samarbeidsstrategi som skisseres i betenkningen, skal bidra til å vitalisere det nordiske samarbeidet.

Medlemsforslaget og betenkningen er også en oppfølging av rapporten"Nordisk samarbeid i en ny tid", hvor betydningen av "en kontinuerlig dialog mellom det offisielle og det frivillige samarbeidet" ble sterkt understreket.

Medlemsforslaget og betenkningen fra Nordenutvalget tar sikte på å sette en ramme for denne dialogen. De fleste høringsinstansene har stilt seg positive til intensjonene bak medlemsforslaget og har gitt uttrykk for at

aktiv medvirkning av de frivillige organisasjonene i et kontaktnett med de offisielle nordiske organer vil bidra til å styrke det nordiske samarbeidet.

Mangfold og uavhengighet er "den tredje sektors" kjennetegn og styrke. Når de frivillige organisasjonene nå skal trekkes med i et mer f ormalisert samarbeid, er det viktig at det skjer på en måte som tar vare på denne uavhengigheten. De frivillige organisasjonene må ikke presses inn i et for stivt samarbeidsmønster som går på uavhengigheten og identiteten løs. Dette hensyn mener utvalget å ha ivaretatt i sitt forslag til samarbeidsramme.

De frivillige organisasjonene har behov for et felles møtested, et "paraplyforum" for dialog og samarbeid, og hvor en kan møte representanter for de offisielle nordiske samarbeidsorganer.

Pr. i dag peker "Nordens Folkelige Forsamling" seg ut som det mest aktuelle forum for en slik dialog. Nordenutvalget har imidlertid ikke ønsket å låse seg for sterkt til en slik - det vi kan kalle - "NFF-modell". En har derfor bedt om en evaluering av dette arrangementet etter den kommende Folkelige Forsamling i Norge i 1998. Da har en erfaringer fra tre arrangementer som grunnlag for en nyvurdering av NFF. Det gir gode forutsetninger for å bedømme om omfang, form og innhold samsvarer med de forventninger som er knyttet til Nordens Faglige Forsamling som ramme for dialog og samarbeid med Nordisk Råd.

Et felles forum for dialog og samarbeid bør en imidlertid ha. Nordenutvalget anbefaler derfor at Nordisk Råd sørger for at Nordens Folkelige Forsamling - eller et tilsvarende arrangement - blir tilført også økonomiske ressurser, slik at tradisjonene fra Hvidovre og Vasa kan videreføres.

Som medforslagsstiller og rapportør for det foreliggende medlemsforslag er det oppmuntrende å registrere at forslaget om et formalisert samarbeid mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene også har fått støtte fra ministersiden. Dette gikk bl.a. klart fram av statsminister Thorbjørn Jaglands redegjørelse for Nordisk Råd. Han foreslo konkret å stimulere de frivillige organisasjonene til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområdene, et forslag som nå er tatt inn som et eget punkt i Nordensutvalgets forslag.

Mot denne bakgrunn vil jeg anbefale Nordenutvalgets forslag.

Anneliese Dørum (socialdemokratiska gruppen, A): Under statsminister Thorbjørn Jaglands redegjørelse for det kommende norske formannskap i Nordisk Ministerråd kom han også inn på de frivillige organisasjonene. Han gjorde det klart at vi fra norsk side foreslår særlig gjennomgang av hvordan vi kan stimulere de frivillige organisasjonene. Han gjorde det klart at vi fra norsk side ville foreslå en særlig gjennomgang av hvordan vi kan stimulere de frivillige organisasjoner til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområdene. Han la vekt på at de frivillige organisasjonene er en nordisk ressurs, og at de utgjør en av bærebjelkene i utviklingen av det nordiske demokratiet. I den forbindelse foreslo Jagland at det skal utarbei-

des et samarbeidsprogram mellom Ministerrådet og de frivillige organisasjonene. Medlemsforslaget om det framtidige samarbeidet mellom frivillige nordiske organisasjoner og de offisielle nordiske samarbeidsorganene er et viktig innspill for å styrke organisasjonene og samarbeidet i Norden. Et enstemmig utvalg har med en del justeringer og tilføyelser sluttet seg til forslaget. Vi ønsker å trekke organisasjonene sterkere med i arbeidet i Nordisk Råd. Det kan bl.a. skje ved at Nordisk Råd arrangerer temakonferanser, høringer mellom Rådet og de frivillige organisasjonene. Vi mener videre at de ulike utvalgene i Nordisk Råd må oppmuntres til å etablere kontakt med grupper av nordiske organisasjoner som dekker et tilsvarende område.

Nordisk Råd må også fortsatt ta sin del av ansvaret for å støtte de nordiske frivillige organisasjonene økonomisk. Med dette medlemsforslaget og de signaler vi har fått fra ministersiden ser vi fram at samarbeidet med de frivillige organisasjonene i Norden styrkes.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *bifölls utskottets förslag till internt beslut med acklamation.*

17.
A 1131/nord: Medlemsförslag om gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna

Nordenutskottet har föreslagit att rådet antar följande rekommendation

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna.

Marjatta Vehkaoja (Nordenutskottets talesman, social demokratiska gruppen, SDP): Herr President! Nordenutskottet har behandlat ett medlemsförslag som går ut på att Ministerrådet skulle utreda vilka möjligheter det finns att skapa ett gemensamt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna. Det föreslås konkret att de nordiska medborgarna skulle ha ett personligt aktivkort, som skulle innehålla en kopia av sjukjournalens viktigaste uppgifter om sjukdomar och behandlingar.

Saken är viktig och målsättningen idealisk. I de utlåtanden som utskottet fått förhåller man sig ganska skeptisk till förslaget, till och med negativ. De mest tveksamma svaren kom från Finland, Danmark och Norge.

Det finns många orsaker till detta. Det finns mycket att önska också i de nationella systemen att föra över uppgifter eller handlingar ens inom det

egna landet. Flera försök har gjorts i ärendet. Aktivkortet kan komma ifråga först efter att man kommit så långt att sjukjournalerna skrivs i elektronisk form.

Datasekretessen är den centrala frågan när man skall samla, sammanslå eller lämna ut uppgifter om en människas hälsa. Den nya lagstiftningen i t.ex. Finland om datasekretessen är krävande. Samtidigt skall man dock komma ihåg att uppgifterna i ett aktivkort är bättre skyddade från utomstående än t.ex. i ett så kallat hälsopass, som används i vissa länder och i vilket uppgifterna står utskrivet i klar text.

I Europeiska unionen pågår flera projekt patient- och sjukjournaluppgifter, i vilka man försöker uppnå standardisering när det gäller både innehållet och dataöverföringen. Europarådet har redan fattat ett beslut om innehållet av data i akuta fall inom hälsovården.

T.ex. Finlands social- och hälsovårdsministerium anser att det bästa vore om man aktivt deltog i det europeiska standardiseringsarbetet och i olika forsknings- och utvecklingsprojekt. Vi borde inte utarbeta någon egen separat strategi för de nordiska länderna.

Ärade president, Nordenutskottet föreslår att man skulle utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna. Förslaget till beslut kräver nog en förklarande text. Utskottets beslutsförslag är skrivet i allmänna ordalag, och det ligger någonstans mittemellan av remissinstansernas ståndpunkter. Vi har ännu inte tagit slutlig ställning till förslaget, därför att remisssvaren är så motstridiga. Saken bör dock utredas. Kanske kan vi med nordiskt samarbete ge gemensamma lösningar i denna viktiga fråga.

Med dessa motiveringar yrkar jag bifall till detta förslag.

Erland (mittengruppen, lib): Herr president! Som en av initiativtagarna till medlemsförslaget om överföring av sjukjournaluppgifter är det med stor tilllfredsställelse jag konstaterar att utskottet ger förslaget en positiv behandling.

I motsats till den presentation som gjordes från utskottets sida har jag för min del noterat de positiva remissvaren som ger förslaget ett direkt stöd, från t.ex. Färöarna, Island, Norge, Sverige och Åland.

Förslaget bygger på erfarenheter från konkreta fall på Åland, men problemet är generellt och i förlängningen kan en nordisk lösning utvidgas till en europeisk.

När hälso- och sjukvården blir mera specialiserad och avancerad måste nya informationssystem utvecklas. Det är vanligt att sjukdomar kräver behandling utanför de lokala vårdinstitutionerna och att behandling kan krävas på flera olika enheter i olika stadier av ett sjukdomsförlopp. En del remissinstanser befarar att kostnaderna för ett kortinformationssystem eller Internet-lösningar kan bli höga. I dag finns dock redan avancerade interna system på sjukhus och nationella system. Den tekniska utvecklingen

har medfört att de inte behöver vara dyra i förhållande tilll de besparingar som görs. Ett kortsystem skulle också medföra en höjd effektivitet och kvalitet i vården. Ett problem som måste lösas, och som påpekas i utskottets betänkande, är frågan om sekretess, personlig integritet och reglering av vilka uppgifter som skall ingå.

Herr president! Jag ser fram emot ministerrådets fortsatta beredning av ärendet och förslag om konkreta, genomförbara åtgärder med vårdens kvalitet och den enskilda patientens bästa som bärande principer.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *antog rådet utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

18.
A 1132/nord: Medlemsförslag om samarbetet i Norden om behandling av små diagnosgrupper

Nordenutskottet hade föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksaette en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper.

Löv (Nordenutskottets talesman)(mittengruppen, SFP): Herr president! Samarbetet i Norden om behandlingen av små diagnosgrupper eller sällsynta sjukdomar är ett mycket bra medlemsförslag, som Nordenutskottet stöder.

I beredningen har framkommit att ministerrådet redan har aktiverat ett system med kontaktpersoner för tre diagnosgrupper för att hitta behandlingsmetoder. Avsikten är att resultatet utvärderas innan flera grupper tas med i samarbets-projektet.

Genom att stöda medlemsförslaget vill Nordenutskottet ge större tyngd åt ett arbete, där expertkunnande, ansvarsfördelning och kunskapsutbyte ger verkliga synergieffekter i Norden. För tillfället förekommer en tendens att sprida behandlingen av sällsynta sjukdomar, t.ex. svåra ansikts- och käkanomalier, till nya centra med mycket liten erfarenhet. Då får vården karaktär av experiment med invalidiserade barn.

Nordenutskottet föreslår därför för ministerrådet att man genomför en utvidgad kartläggning av behovet av samarbete och tar ytterligare initiativ behandling av sällsynta sjukdomar.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *antog rådet utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

19.
A 1140/nord: Utskottsförslag om bekämpning av sexuellt missbruk av barn

Nordenutskottet hade föreslagit att rådet antar följande rekommendation

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at prioritere bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at genemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af sexuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi

- vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået sexuelle overgreb mod børn
- ørge for at sprede kundskab og information om sexuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pæadager
- sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for sexuelle overgreb
- sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for sexuelle overgreb

at bekæmpe sexturisme ved at

- forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer
- gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar

at i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. Unicef og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb sexuelt misbrug mod børn er.

Karin Lian (Nordenutskottets talesman) (socialdemokratiska gruppen, A): President! Vi har friskt i minne de tragiske hendelsene i Belgia og Frankrike som ble opprullet tidligere i år. Det er tydelig at vi står overfor et stort problem. Verdenskonferansen om kommersiell seksuell utnyttelse av barn, som ble holdt i Stockholm i august i år, var svært betimelig i så måte. Som et ledd i oppfølgingen av konferansen arrangerte Nordenutvalget en høring den 27. september i Oslo for å diskutere hva man fra nordisk side kan gjøre for å bekjempe seksuelt misbruk av barn.

Nordisk Råd har også tidligere hatt spørsmålet vedrørende seksuelt misbruk av barn på dagsordenen. I 1993/94 diskuterte man bekjempelse av barnepornografi.

Resultatet var en rekommandasjon, nr. 9/1994, virkemidler for å bekjempe barnepornografi, hvor Rådet anbefalte Nordisk Ministerråd bl.a. å gjennomføre nødvendige tiltak for at besittelse av barnepornografi skulle kriminaliseres i Norden. Dessverre har ikke anbefalingen ledet til større forbedringer på dette området, ettersom man kan konstatere at besittelse av barnepornografi hittil bare er straffbart i Danmark og Norge - men det diskuteres i de andre land. Nordenutvalget er ikke tilfreds med denne situasjonen.

Når det gjelder seksuell utnyttelse av barn, må de nordiske land gå i spissen for å gi barn den beskyttelse som de behøver og er berettiget til. Fokuseringen på problematikken i andre deler av verden må ikke lede til at de nordiske land undervurderer sin egen situasjon.

Når et barn er blitt seksuelt utnyttet, er det viktig at barnet får behandling og hjelp så snart som mulig. Helsepersonell, lærere og pedagoger må lære å ta signaler. Dette kan skje ved at disse gruppene får informasjon under deres utdanning eller gjennom kurs. Mer informasjon til befolkningen medvirker til å spre den allmenne anerkjennelsen av at seksuelle overgrep mot barn har en ødeleggende virkning og er fullstendig uakseptabelt. Her kan også media spille en rolle når det gjelder å spre informasjon.

Nordenutvalget mener det bør vurderes om strafferammene er harde nok når det gjelder forbrytelser som innebærer seksuelle overgrep mot barn. Straffen må gjenspeile de verdier som vi har i samfunnet. Det bør undersøkes om straffemåten spiller noen rolle for forebygging av seksuelle overgrep mot barn. Vi foreslår derfor i denne forbindelse at de nordiske land igangsetter et eksperiment hvor man oppfordrer de som har begått seksuelle overgrep til å ta del i frivillig behandling i tillegg til straff.

Nordenutvalget etterlyser en større innsats og samarbeid med reisebyråer for å kartlegge destinasjoner som er kjente reisemål for sex-turisme. Vi synes videre at reisebyråene burde ha større ansvar for å advare kundene mot disse reisemålene. Holdningene til seksuelt misbruk av barn må endres, slik at vi ikke bare lukker øynene og aksepterer at barn i fjerne deler av verden utsettes for disse overgrepene.

Nordenutvalget mener at Nordisk Ministerråd omgående må reagere på det alvorlige problem som seksuell utnyttelse av barn er. Vi minner om at problemet er mangfoldig, og det krever et tverrsektorielt samarbeid. Utvalget minner samtidig om ovennevnte rekommandasjon, nr. 9/1994/nord, om virkemidler for å bekjempe barnepornografi.

Vi anbefaler Nordisk Råd å støtte utvalgets forslag.

Jonna Grønver (mittengruppen, V): Hr. præsident. Efter at grusomhederne i Belgien og lignende begivenheder andre steder er blevet præsenteret for os hårdt og brutalt og har åbenbaret rækkevidden af seksuel mishandling af børn i al sin gru, så er det på høje tid, at vi nu samler kræfterne for i fællesskab at gøre en indsats imod seksuel udnyttelse af børn.

Efter at Verdenskongressen mod kommerciel udnyttelse af børn havde fundet sted i Stockholm sidst i august i år, tog Nordenudvalget emnet op i en høring i september og udfærdigede det udvalgsforslag, som vi nu behandler.

Samtidig vedtog Europarådet rekommendationer imod seksuel udnyttelse af børn, og Europa-Parlamentet vedtog enstemmigt et forslag, som opfordrer medlemsstaterne til at kriminalisere egne borgeres alfonseri og seksuelle misbrug af mindreårige i udlandet på lige fod med gældende bestemmelser i hjemlandet.

Blikket har hidtil været rettet imod den asiatiske sexturisme, som har været kraftigt fordømt, men afsløringen af handel med børn af seksuelle grunde og eksistensen af pædofile og pornografiske netværk på europæisk jord samt en voksende sexturisme til lande som Polen og Rumænien kalder på øjeblikkelig handling for at bekæmpe disse tiltagende forbrydelser imod børn.

Udviklingen af børneprostitution har været særlig alarmerende i central- og østeuropæiske lande. I april i år blev der anslået et antal på 100.000 børn, som er involveret i prostitution i Østeuropa, nogle af dem helt ned til 7 år gamle.

Flere og flere vestlige pædofile fatter interesse for disse områder enten som »ordinære« turister eller som aktive medlemmer af netværk for handel med børn til seksuelle formål. Østeuropa er blevet et »pædofilt supermarked«, som en fransk avis skrev for nylig. I Warszawa menes at være alene 5.000 børneprostituerede, og et netværk, som udnyttede 70 tjekkiske og slovakiske børn, blev afsløret i begyndelsen af september i år.

Dette må give os anledning til at rette søgelyset mod den sexturisme, som altså ikke alene foregår på asiatiske destinationer, men i høj grad også forekommer i vort nærmeste nabolag. Ud over de politiske tiltag vi i øvrigt beslutter at fremme, bliver vi nødt til at arbejde målrettet mod også at ansvarliggøre vore nationale rejseudbydere. Nogle rejseselskaber indgår gerne og frivilligt i et samarbejde om at begrænse sexturisme, mens andre er tøvende eller helt afvisende.

Det er jo uholdbart, at alle europæiske politikere i de nationale parlamenter, i Nordisk Råd, i Europarådet og i Europa-Parlamentet vedtager at gøre en indsats imod sexturisme, alt imens rejseudbydere sælger mere eller mindre færdige pakkeløsninger til destinationer, hvor børneprostitution er et velkendt begreb.

Vi skal have en dialog i gang med alle rejseudbydere for at finde frem til et samarbejde om at begrænse sexturisme. Lykkes det ikke ad frivillighedens vej, må der lægges et ret så kraftigt pres på rejseudbydernes organisationer.

Der skal ikke herske den mindste tvivl om, at de lovgivende myndigheder betragter kommerciel seksuel udnyttelse af børn som en særdeles grov forbrydelse, og at vi er parate til at agere derefter.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *antog rådet utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

20.
Avskrivning av följande rekommendationer:

26/1990/nord:	**Telekommunikationer för handikappade**
9/1991/nord:	**Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi**
18/1992/nord:	**Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd**
6/1993/nord:	**Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet**
21/1993/nord:	**Uppgörelser om vårdnaden av barn vid skilsmässa**
11/1994/nord:	**Nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv**
17/1994/nord:	**Nordisk alkoholpolitisk tidskrift**
1/1995/nord:	**Samarbetsprogram på jämställdhetsområdet1995-**
2/1995/nord:	**Handlingsprogram för finansiella tjänster**
6/1995/nord:	**Hållningsskapande arbete för barn och unga via media**
7/1995/nord:	**Nordiska rådets musikpris och de självstyrda och samiska områdena**
8/1995/nord:	**Förstärkt litteratursamarbete i Norden**
21/1995/nord:	**Förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning**

Nordenutskottet hade föreslagit att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationerna för rådets del slutbehandlade.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag.*

Val

21.
Val av president och övriga medlemmar av Nordiska rådets presidium

Valkommittén hade föreslagit att till president i Nordiska rådet 1997 väljs Olof Salmén (Åländsk center), Finlands delegation och till övriga medlemmar i presidiet följande rådsmedlemmar:

Socialdemokratiska gruppen:
Dorte Bennedsen (S), Danmark
Mats Nyby (SDP), Finland
Guðmundur Árni Stefánsson (A), Island
Berit Brørby Larsen (A), Norge
Per Olof Håkansson (s), Sverige

Mittengruppen:
Knud Enggaard (V), Danmark,
Olof Salmén (ÅC), Åland
Valgerður Sverrisdóttir (F), Island
Olof Johansson (c), Sverige

Konservativa gruppen
Geir H. Haarde (Sj), Island
Jan. P. Syse (H), Norge
Sten Svensson (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen:
Kjellbjørg Lunde (SV), Norge

Olof Johansson (valkommitténs talesman) (Mittengruppen,c): Herr president! Som representant för valkommittén vill jag göra några kommentarer inför kommande val under dagordningspunkterna 21-25. Valkommittén är enig i allt utom när det gäller valet av rådets president.

Jag vill i det här sammanhanget tacka för det arbete som utförts av kommitténs kunniga och engagerade ledamöter. Ett tack går också till partigrupperna - även om beskeden ibland har kommit sent - och till gruppsekreterarna.

I den nya arbetsordningen för rådet införs nu också regler för fördelningen av poster vid fall av oenighet. Detta är ju beslutat av rådet. Dessutom tillförs en regel om jäv i s k personindividualiserade ärenden, dvs då ärendet angår en medlem personligen. På denna grund har jag ingått som ersättare för ordföranden i valkommittén.

Så till valet av rådets presidium, där valkommittén, som nämnts, är enig om de övriga tolv ledamöterna, däremot ej om valet av president.

Jag citerar direkt ur arbetsordningen vad som gäller länderrotation/länderval: "Till president väljs vald medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum." Detta land är Finland. Därifrån har flera dugliga kandidater förts fram, och därmed har valkommittén haft välja mellan dessa. Valkommittén har efter sondering med partigrupperna och med röstsiffrorna 5-2 förordat Olof Salmén, Åland, vilket som alla vet är ett självstyrande område inom den finländska nomineringskretsen. Därmed markeras för första gången att också representanter för självstyrande områden kan väljas till rådets främsta position, om detta skulle bli rådets beslut.

Som representant för valkommitténs majoritet vill jag alltså föreslå Olof Salmén som president för Nordiska rådet under 1997.

Valkommitténs förslag bifölls.

22.
Val av medlemmar av Nordiska rådets utskott, kontrollkommittén och valkommittén samt ordförande och vice ordförande för Nordiska rådets utskott och kontrollkommittén

a) Nordenutskottet

Valkommittén hade föreslagit att till ordförande i Nordenutskottet för 1997 väljs Kjell Magne Bondevik (KrF), Norge (mittengruppen), med Berit Oscarsson (s), Sverige (socialdemokratiska gruppen) och Jørgen Niclasen (Ff), Färöarna (konservativa gruppen) som vice ordföranden.

Valkommitténs förslag till Nordenutskottets sammansättning 1997 med 30 medlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (12 poster):
Søren Hansen (S), Danmark
Marita Petersen (Jvfl), Färöarna
Jonathan Motzfeldt (Si), Grönland
Riitta Prusti (SDP), Finland
Marjatta Vehkaoja (SDP), Finland
Anneliese Dørum (A), Norge
Ulf Guttormsen (A), Norge
Karin Lian (A), Norge
Widar Andersson (s), Sverige
Anita Johansson (s), Sverige
Berit Oscarsson (s), Sverige, *vice ordförande*
Birthe Sörestedt (s), Sverige

Mittengruppen (9 poster):
Jonna Grønver (V), Danmark
Kjell Magne Bondevik (KrF), Norge, *ordförande i Nordenutskottet*
Solveig Sollie (KrF), Norge
Janina Andersson (Vihr.), Finland
Ossi Korteniemi (Kesk.), Finland
Pehr Löv (SFP), Finland
Olof Erland (lib.), Åland
Johan J. Jakobsen (Sp), Norge
Elver Jonsson (fp), Sverige

Konservativa gruppen (6 poster):
Aage Brusgaard (FP); Danmark

Anne Birgitte Lundholt (KF), Danmark
Jørgen Niclassen (Ff), Färöarna, *vice ordförande*
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Island
Siri Frost Sterri (H), Norge
Arne Andersson (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (3 poster):
Kristen Touborg (SF), Danmark
Steingrímur J. Sigfússon (Ab), Island
Charlotta Bjälkebring (v), Sverige

Valkommitténs förslag bifölls.

b) Europautskottet

Valkommittén hade föreslagit att till ordförande i Europautskottet för 1997 väljs Ole Stavad (S), Danmark (socialdemokratiska gruppen), med Siv Friðleifsdóttir (F), Island (mittengruppen) och Paul Chaffey (SV), Norge (vänstersocialistiska gruppen) som vice ordföranden.

Valkommitténs förslag till Europautskottets sammansättning 1997 med 22 medlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (8 poster):
Børge Bakholt (S), Danmark
Ole Stavad (S), Danmark, *ordförande*
Sinikka Hurskainen (SDP), Finland
Erkki Tuomioja (SDP), Finland
Eirin Faldet (A), Norge
Tom Thoresen (A), Norge
Berit Löfstedt (s), Sverige
Nils T. Svensson (s) Sverige

Mittengruppen (7 poster):
Svend Erik Hovmand (V), Danmark
Vibeke Peschardt (RV), Danmark
Liisa Hyssälä (Kesk.) Finland
Bjarne Kallis (SKL), Finland
Siv Friðleifsdóttir (F), Island, *vice ordförande*
John Dale (Sp), Norge
Ingrid Näslund (kd), Sverige

Konservativa gruppen (4 poster):
Kent Kirk (KF), Danmark
Heikki Koskinen (Kok.), Finland
Anders Talleraas (H), Norge
Carl Bildt (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Jarmo Wahlström (Vas.) Finland
Paul Chaffey (SV), Norge, *vice ordförande*

Övriga (1 post):
Carl I. Hagen (FrP), Norge

Valkommitténs förslag bifölls.

c) Närområdesutskottet

Valkommittén hade föreslagit att till ordförande i Närområdesutskottet för 1997 väljs Kimmo Sasi (Kok.), Finland (konservativa gruppen) med Ranveig Frøiland (A), Norge (socialdemokratiska gruppen) och Mari Kiviniemi (Kesk), Finland (mittengruppen) som vice ordföranden.

Valkommitténs förslag till närområdesutskottets sammansättning 1997 med 22 medlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (8 poster):
Hanne Andersen (S), Danmark
Martin Glerup (S), Danmark
Tarja Kautto (SDP), Finland
Erik Dalheim (A), Norge
Ranveig Frøiland (A), Norge, *vice ordförande*
Margareta Israelsson (s), Sverige
Kaj Larsson (s), Sverige
Reynold Furustrand (s), Sverige

Mittengruppen (7 poster):
Anders Mølgaard (V), Danmark
Otto Steenholdt (At), Grönland
Hannes Manninen (Kesk.), Finland
Mari Kiviniemi (Kesk.), Finland, *vice ordförande*

Peter Angelsen (Sp), Norge
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp), Norge
Marianne Samuelsson (mp), Sverige

Konservativa gruppen (5 poster):
Marjut Kaarilahti (Kok.), Finland
Kimmo Sasi (Kok.), Finland, *ordförande*
Sturla Böðvarsson (Sj.), Island
Chris Heister (m), Sverige
Inger Koch (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Jette Gottlieb (EL), Danmark
Outi Ojala (Vas), Finland

Valkommitténs förslag bifölls.

d) Val till Kontrollkommittén

Valkommittén hade föreslagit att rådet till medlemmar i Kontrollkommittén för 1997 väljer:

från Danmark: Vibeke Peschardt (RV), mittengruppen
från Finland: Pehr Löv (SFP), mittengruppen
från Island: Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.), konservativa gruppen
från Norge: Erik Dalheim (A), socialdemokratiska gruppen
från Sverige: Anita Johansson (s), socialdemokratiska gruppen

med Anita Johansson som ordförande och Vibeke Peschardt som vice ordförande.

Valkommitténs förslag bifölls.

e) Val till Valkommittén

Valkommittén hade föreslagit att rådet till medlemmar i valkommittén för 1997 väljer:

Dorte Bennedsen (S), socialdemokratiska gruppen, Danmark
Per Olof Håkansson (s), socialdemokratiska gruppen, Sverige

Mari Kiviniemi (Kesk), mittengruppen, Finland
Solveig Sollie (KrF), mittengruppen, Norge
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), konservativa gruppen, Island
Anders Talleraas (H), konservativa gruppen, Norge
Kjellbjørg Lunde (SV), vänstersocialistiska gruppen, Norge

Valkommitténs förslag bifölls.

23.
Val av medlemmar till Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté för perioden 1 maj 1997 - 30 april 1999

Valkommittén hade till medlemmar i Nordiska investeringsbankens styrelse föreslagit:

från Danmark	Anne Birgitte Lundholt (KF)
från Finland	Lauri Metsämäki (SDP)
från Island	Siv Friðleifsdóttir (F)

(forts NIBs kontrollkommitté)

från Norge	Anders Talleraas (H)
från Sverige	Per Olof Håkansson (s)

Valkommitténs förslag bifölls.

24.
Val av medlemmar och suppleanter till styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1997 och 1998

Valkommittén hade föreslagit att rådet till ordinarie ledamöter och suppleanter i Nordiska kulturfondens styrelse för åren 1997 och 1998 väljer:

Danmark	Søren Hansen, medlem av Folketinget, som ledamot
	Torben Rechendorff, medlem av Folketinget, som suppleant
Finland	Kirsti Ala-Harja, riksdagsman, som ordförande
	Outi Ojala, riksdagsman, som suppleant
Island	Valgerður Sverrisdóttir, altingsmand, som ledamot
	Sigríður Anna Þórðardóttir, altingsmand, som suppleant
Norge	Karin Lian, stortingsrepresentant, som ledamot
	Ragnhild Queseth Haarstad, stortingsrepresentant, som suppleant

Sverige	Marianne Andersson, riksdagsledamot, som ledamot
	Berit Oscarsson, riksdagsledamot, som suppleant
Färöarna	Jóannes Dalsgaard, lagtingsmedlem, som 2. suppleant för de självstyrande områdenas representant
Grönland	Jonathan Motzfeldt, landstingsmedlem, som 1. suppleant för självstyrande områdenas representant

Valkommitténs förslag bifölls.

25.
Val av revisorer och revisorssuppleanter till Nordiska kulturfonden för åren 1997 och 1998

Valkommitten hade tilll revisorer för Nordiska kulturfonden för åren 1997 och 1998 föreslagit:

folketingsmedlem Hanne Andersen
rigsrevisor Henrik Otbo
(forts Nordiska kulturfondens revisorer)

Valkomittén hade till revisorssuppleanter för Nordiska kulturfonden för åren 1997 och 1998 föreslagit:

folketingsmedlem Niel Ahlmann-Ohlsen
afdelingschef Hans Andersen

Valkommitténs förslag bifölls.

26.
Tal av den nyvalde presidenten för Nordiska rådet

Salmén (mittengruppen, ÅC): Herr president! På det nyvalda presidiets vägnar vill jag tacka för det förtroende som rådet har visat oss. Jag vill också på rådets vägnar tacka avgående presidenten Knud Enggaard för hans insatser under det arbetsår som nu går mot sitt slut.

Knud Enggaard har haft en central roll vid genomförandet av de reformer som nyligen företagits. Han har också med sin sakkunskap på ett värdefullt sätt bidragit till att den utrikes- och säkerhetspolitiska diskussionen har kunnat föras vidare och konkretiserats.

Ett år har gått sedan vi beslutade om att skapa nya ramar för vårt samarbete. Vi kan i dag konstatera att nyordningen var nödvändig och att en värdefull koncentrering av insatserna skett till de intresseområden som förtjänar att prioriteras. Samtidigt är det uppenbart att organisationen lider av ett antal barnsjukdomar som vi måste finna ett botemedel mot. Det står klart att vissa modifieringar är nödvändiga och att det blir en uppgift som det nya presidiet med kraft måste engagera sig i.

Under ett antal år har vi kunnat åse hur ministerrådet stramat upp sin organisation och förstärkt sin ställning. Det har varit en nödvändig och naturlig utveckling som varit till gagn för hela det nordiska samarbetet. Särskilt värdefullt är naturligtvis stats-ministrarnas ökade engagemang och därav föranledda insatser. Nu är det därför dags för oss att följa efter och stärka det parlamentariska samarbetet. Jag kommer inte nu med en programförklaring utan jag vill lyssna och diskutera, och jag kommer att ta upp förslaget om en starkare koppling till de nationella parlamenten för att på så sätt göra rådet till ett mera resultatorienterat organ.

Jag är glad över att vi har haft en livlig debatt om stora frågor på sessionen. De nya utskotten har under hösten klart kommit igång med de verkliga sakfrågorna. Det inger gott hopp för framtiden. Inom vart och ett av de områden som de tre pelarna representerar finns väsentliga utmaningar att ta itu med under år 1997. Inom mitt eget utskott, närområdesutskottet, ses frågan om en samordning av de olika initiativen i Östersjöregionen som en av de viktigaste uppgifterna. En del har åstadkommits i den här regionen, men mycket kvarstår att göra. Med tillfredsställelse kan vi därför konstatera att det nu är klart att närområdesutskottet och ministerrådet under första hälften av år 1997 kommer att arrangera ett seminarium med syfte att samordna finansieringen av åtgärder som syftar till att undanröja de värsta föroreningskällorna på östra sidan av Östersjön.

Till Nordenutskottets arbetsfält hör många av de sakfrågor som traditionellt har varit rådets mest centrala ämnesområden: kultur, konst, utbildning och forskning, alltså frågor som har stor betydelse ur ett medborgarperspektiv och där den folkliga förankringen och frivilliga organisationernas medverkan har stor betydelse. Den största utmaningen för utskottet blir dock frågan om den nordiska välfärdsmodellens fortlevnad och hur dagens arbetslösa ungdomar skall kunna tillförsäkras delaktighet av denna gemenskap. Vi får inte låta den generation som växer upp i dag stå utanför när framtidens samhälle formas. Slutligen vill jag ge utskottet en eloge för initiativet att hålla offentliga utfrågningar. Det har gett nytt liv åt rådsarbetet och kan med fördel utvecklas.

Betydelsen av ett utvecklat engagemang i Europafrågor kommer hela tiden att öka. Efter gårdagens hearing i Europautskottet kan vi konstatera att samarbetet mellan de nordiska ministrarna verkar fungera väl med avseende på samordning av internat-ionella insatser och också i fråga om förekomsten av en aktiv dialog med de länder och självstyrande områden som ställt sig utanför EU-gemenskapen.

I det här sammanhanget vill jag väcka till liv frågan om ett nordiskt kontor i Bryssel som varit aktuell i närmare tio år. Med den inriktning vi har på vårt arbete i dag är det märkligt att frågan fortfarande är olöst. I dag finns många på plats i Bryssel, åtminstone alla som vill betyda någonting. Vi måste visa att vi menar allvar när vi talar om att driva nordiska frågor gemensamt på europeiskt plan. Det skulle också vara en viktig signal till medborgarna i våra länder att vi håller samman i den europeiska utvecklingen. Politiskt har vi ju sett att det nordiska samarbetet har blivit om möjligt ännu viktigare efter Sveriges och Finlands EU-medlemskap. Problemet är inte att få information från Bryssel, problemet är att Norden inte syns tillräckligt tydligt i det europeiska samarbetet. Kontoret skall framför allt ha till uppgift att genom kontakter med olika europeiska organisationer och massmedier öka kunskapen inom unionen om den nordiska modellen och det nordiska samarbetet.

Jag skulle också vilja beröra möjligheten för Nordiska rådet att i större utsträckning dela med sig av sina erfarenheter av det nordiska parlamentarikersamarbetet. De baltiska staterna har länge visat stort intresse för vår samarbetsform och vi har gärna delat med oss av våra erfarenheter. Nu är det tid att ställa sig till förfogande för de länder och regioner i öst som genomgår en demokratiseringsprocess och som söker modeller för samarbetsformer med forna och nya grannar. Här ser vi Baltiska församlingen och de självständiga republikernas parlamentariska församling i St Petersburg som naturliga samarbetsparter, och där representanter från de nordiska länderna har hand om ordförandeskapet i internationella organ bör det finnas större förutsättningar än någonsin för ett slagkraftligt nordiskt agerande.

På grund av det intensiva arbetet med organisationsfrågor har våra internationella kontakter under senare tid inte kunnat ägnas så stor uppmärksamhet som är nödvändigt , och därför kommer presidiet nu att med förnyad kraft engagera sig i den verksamheten. Närområdesutskottet har för sin del varit aktivt, och Europautskottet håller på att konkretisera sina planer. Framför allt kontakter med Europaparlamentet är viktiga med tanke på vårt område.

Arbetet med de säkerhetspolitiska frågorna fortsätter. Det är viktigt att vi behandlar säkerhetspolitiken på ett nyanserat sätt, som ökar förståelsen för olika länders behov och vägval. Vi har därför stora förväntningar på den konferens om säkerhetspolitiska frågor rådet har för avsikt att arrangera under år 1997. Jag hoppas att vi kan genomföra den i nära samarbete med regeringarna.

Samarbetet i Östersjöområdet fungerar väl, och nu är det dags att utveckla det arktiska samarbetet och ge det den uppmärksamhet det förtjänar. Rådet bör få ordentliga resurser och egen budget, och antagligen behövs ett eget sekretariat.

Bästa sessionsdeltagare! Flera gånger har vi ålänningar kunnat hälsa Nordiska rådets medlemmar välkomna till session i Mariehamn, men aldrig från podiet. Jag har i dag getts möjlighet att hälsa er välkomna till nästa

ordinarie session i Helsingfors. Det ser jag som ett tecken på förtroende och gott samarbete. Nordiska rådet har i dag visat att alla vackra formuleringar om de självstyrande områdenas deltagande i det nordiska samarbetet inte bara är tomma ord utan att det också kunnat omsättas i praktiken. Det tackar jag för och försäkrar er att det är med stort engagemang jag kommer att ägna mig åt uppgiften att tillsammans med presidiet leda Nordiska rådet.

27.
Fastställande av tid och plats för nästa session

Presidiet föreslår att rådets 49:e session hålls den 11-13 november 1997 i Helsingfors, Finland.

Presidiets förslag bifölls.

28.
Avslutning av sessionen

Enggaard (mittengruppen, V): Hr. præsident, kære nordiske venner!

En kendt dansk roman af Christian Kampmann hedder »Andre måder«. Vi har nu vist, at vi kan arbejde med andre måder. Vi har fuldbragt vort værk på Nordisk Råds 48. session, og det er mit indtryk, at vi kan lykønske hinanden med et godt værk.

Vi har på samme tid formået at koncentrere arbejdet tidsmæssigt og at forny det med nogle velfungerende nyskabelser. Omstillingen til en fornyet form er godt på vej.

Der har været rum for en fyldig generaldebat, for en udenrigs- og sikkerhedspolitisk debat med stor tyngde og samtidig for en god og lødig sagsbehandling, som i sig selv har været betegnet af en betydelig rækkevidde. Jeg tænker her bl.a. på behandlingen af beskæftigelsespolitikken.

Oven i dette er det lykkedes os at forøge mætningsgraden med en meget spændende spørgetime her til morgen og med en mildt sagt velbesøgt Europahøring foranstaltet af Europaudvalget i går.

Der er grund til at påskønne den beredvillighed, vi har mødt hos vort Ministerråd. Det har gjaldt, når man ønskede at stille op til et så mættet forløb, og jeg er sikker på, at vi alle føler os styrket i vore forventninger til det kommende års arbejde gennem præsentation af programmet - det program, som vi fik af den nytiltrådte norske statsminister i hans egenskab af tiltrædende leder af regeringssamarbejdet. Tak for det!

Endnu en gang tak til Folketingets Præsidium for at have stillet sit hus til vor rådighed og tak til Folketingets og til vore egne medarbejdere for

godt udført arbejde. De nationale delegationers sekretariater har givet en hånd med - tak for det!

Tak ikke mindst til tolkene for deres indsats, ikke blot her i salen, men også ved udvalgsmøderne og ved høringen.

Tilbage er blot at sige tillykke til den nyvalgte præsident. Tak for hans pæne ord til mig. Det er altid betryggende, at man, 2 måneder før man afgår i et job, begynder at få takken. Så er der plads til, at den kan gentages flere gange. Det er et vilkår, jeg må leve med.

Tak til alle. Tak for denne gang. Kom godt hjem!

Sessionen avslutades kl. 14.15.

Godkännande av protokoll

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 48:e session i Köpenhamn den 11 - 13 november 1996, har förts av Guðrún Garðarsdóttir, Anneli Joneken och Eva Hjelm vid presidiesekretariatet.

Huvudsekreterare vid sessionen var Henrik Hagemann generalsekretær vid den danska delegationen.

I enlighet med § 15 i rådets arbetsordning godkännes protokollet härmed.

För Nordiska rådets presidium

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

SAKER M. M.

Närområdesutskottets betänkande

över medlemsförslag om baltisk-nordiskt forum i ett av de baltiska länderna

(Medlemsförslaget har väckts av Sinikka Hurskainen samt Elisabeth Arnold, Eirin Faldet, Eeva-Liisa Moilanen, Håkan Nordman, Eeva Turunen och Markku Rossi, se s. 299)

1. Bakgrund

Som en uppföljning av det stora nordiska jämställdhetsevenemanget Nordiskt Forum i augusti 1994 i Åbo, Finland föreslås att ett baltiskt-nordiskt forum arrangeras, i samarbete med Baltiska församlingen, i något av de baltiska länderna senast 1997.

Nordiskt Forum blev, bl.a. genom starkt parlamentariskt engagemang på nordiskt plan, en betydelsefull markering av de nordiska ländernas intentioner att fortsätta traditionen av aktivt deltagande och effektivt samarbete om jämställdhetsfrågor både inom Norden och i internationella fora.

De baltiska ländernas representanter både på regerings-, parlamentariker- och organisations/folkrörelsenivå var inbjudna och deltog aktivt i Forum 1994. Det nordiska samarbetet inom jämställdhetsområdet har i praktiken utvidgats till att omfatta även Baltikum. De estniska deltagarna föreslog att ett baltiskt jämställdshetsforum skulle ordnas år 1997 eller 1998 med finansiellt stöd från den nordiska budgeten. Detta understöddes av de lettiska och litauiska deltagarna. Vid ett nordisk-baltiskt möte i Riga i februari 1995 inför FN-kvinnokonferensen i Beijing uttalades önskemålet om ett gemensamt forum senast år 1997.

Alla tre baltiska länder har vid årsskiftet 1995 - 1996 tagit kontakt med NMR och meddelat om sitt intresse av att organisera ett nordiskt-baltiskt forum under sommaren 1997. Även Baltiska församlingen och Baltiska ministerrådet understöder tanken om ett baltiskt-nordiskt jämställdhetsforum. Ministerrådet har beslutat att konferensen kommer att anordnas i Valmiera, Lettland 7 - 10 augusti 1997.

2. Utskottets kommentar

Närområdesutskottet anser att det är viktigt att Norden kan bidra till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i de baltiska staterna. Ett nära samråd mellan nordiska och baltiska länder har redan ägt rum i flera internationella sammanhang, t.ex. inom Europarådet, ECE och FN. Rådets medlemmar har i sitt arbete med jämställdhetsfrågorna haft denna aspekt som bärande princip. Rådets representanter har vid internationella möten samarbetat med de baltiska parlamentarikerna.

De nordiska länderna och deras regeringar bör ha ambitionen att spela en aktiv roll för utvecklingen i Baltikum i samverkan med parlament och regeringar där, och instämmer i förslaget om att manifestera denna ambition genom någon form av nordiskt-baltiskt arrangemang.

Med utgångspunkt från de erfarenheter som man fick från Nordiskt Forum 1994 kunde ett evenemang med i storleksordningen 500 - 1000 deltagare organiseras. Med ett sådant antal deltagare kunde man få till stånd en koncentrerad behandling av olika teman förknippade med jämställdhet mellan kvinnor och män. Utbud av seminarier och diskussioner skall bygga på det aktuella läget i jämställdhetsarbetet, i Baltikum, i Norden och globalt.

Ett baltiskt-nordiskt möte skall fungera samtidigt som en uppföljning både av Nordiskt Forum 1994, Nordiska rådets FN-konferens i januari 1995, FN:s sociala toppmöte i mars 1995 i Köpenhamn och den fjärde kvinnokonferensen i september 1995 i Beijing. Ett gemensamt forum skulle vara en viktig manifestation av Nordiska rådets och Baltiska församlingens samarbete.

Utskottet är tillfredsställt med information om organisering av jämställdhetskonferensen och kommer att deltaga i förberedelser av konferensen.

Med anledning av att ministerrådet redan beslutat att anordna en jämställdhetskonferens i Valmiera, Lettland i augusti 1997 konstaterar Närområdesutskottet att det inte finns behov för Nordiska rådet att företar sig några åtgärder med anledning av medlemsförslaget.

Köpenhamn den 10 november 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

A 1107/p

Medlemsförslag[1]

om baltisk-nordiskt Forum i ett av de baltiska länderna

(Väckt av Sinikka Hurskainen samt Elisabeth Arnold, Eirin Faldet, Eeva-Liisa Moilanen, Håkan Nordman, Eeva Turunen och Markku Rossi)

Det stora nordiska evenemanget Nordiskt Forum den 1 - 6 augusti 1994 i Åbo, Finland tilldrog sig ett stort antal deltagare. De som var där tyckte att målsättningarna förverkligades och inspirerades till fortsatt förstärkt jämställdhetsarbete i Norden. Ett av Nordiska ministerrådets uppställda mål var att integrera Nordens närområden i Nordiskt Forum. För att uppnå det syftet organiserade Nordiska ministerrådet, Nordiskt Forums styrgrupp och de nordiska informationskontoren i Baltikum en serie seminarier i samarbete med kvinnorganisationerna i de tre baltiska länderna åren 1992-1994.

I Estland, Lettland och Litauen grundades under senhösten 1993 s.k. Forumkommittéer, vars uppgift var att sprida information om Nordiskt Forum 1994 och koordinera organisationernas evenemang samt att befrämja kvinnornas situation och jämställdhetsarbetet. Kommittéerna bestod av representanter för kvinnoorganisationerna, ungdoms- och handikapporganisationerna samt nationella minoritetsgrupper.

Det fanns ett stort utbud seminarier och föredrag under Forumveckan. Från Estland deltog 12 arrangörer, från Lettland 19 och från Litauen 34. Vid de olika seminarierna beskrevs de baltiska staternas närhistoria ur kvinnoperspektiv, homo- och bisexuellas rättigheter, arbetsmarknadssituationen för kvinnor, unga kvinnors syn på feminism m.m.

De baltiska deltagarna arrangerade också 25 kulturevenemang, bl.a. författarträffar samt handarbets- och konstutställningar. Körer deltog från de tre baltiska länderna.

Att också män deltog i Forum och sakligt kunde diskutera frågor om jämställdhet och manlighet överraskade de baltiska deltagarna positivt.

Bristande språkkunskaper begränsade emellertid deltagarnas möjligheter att delta i olika evenemang.

---

[1] Sakbehandlingen flyttad från juridiska utskottet till presidiet, enligt presidiets beslut 1995-04-20.

Estland
Enligt de estniska deltagarna var Nordiskt Forum en oförglömlig upplevelse. Deltagarna var nöjda med både arrangemang och program. Nya kontakter knöts och det fanns rikligt med ny information som gav upphov till nya idéer och projekt.

De estniska deltagarna föreslog att ett baltiskt jämställdhetsforum i stil med Nordiskt Forum skulle ordnas inom den närmaste framtiden, år 1997 eller 1998 förutsatt finansiellt stöd från nordiska medel.

Lettland
I Lettlands television visades en 45 minuter lång film från Nordiskt Forum och tidningarna publicerade flera artiklar om evenemanget. Stoff sett ur kvinnors synvinkel får ingen nämnvärd mediebehandling i Lettland. Nordiskt Forum väckte även behovet av en kvinnotidning som för fram feministiska tankar. Inom fackföreningsrörelsen finns det behov för att upprätta kvinnonätverk. Likaså har det nersatts en nationell kommitté för att förbereda FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing.

Litauen
Enligt de litauiska deltagarna var Nordiskt Forum ett intressant evenemang som gav nya erfarenheter och kontakter. De litauiska kvinnorna har sedan tidigare etablerade kontakter med journalister och Forum gav upphov till ytterligare kontakter.

Nordiskt Forum gav de litauiska deltagarna kraft och mod och var en lektion i hur kvinnofrågor förs fram och utvecklas. Konstnärer och kvinnliga företagare har sedan dess upprätthållit kontakterna med nordiska kvinnor. Likaså har televisionen, radion och tidningarna tagit upp kvinnofrågan mer än tidigare. De litauiska kvinnorna hoppas på ett nytt Forum för de baltiska och nordiska kvinnorna. Även i Litauen har det nersatts en officiell kommitté för förberedelser kring FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing.

Såsom framgår av ovanstående var det baltiska deltagandet i Nordiskt Forum viktigt för kvinnoorganisationerna i Baltikum och för det officiella jämställdhetsarbetet.

I februari 1995 hölls ett nordisk-baltiskt möte i Riga där man behandlade ländernas förberedelser inför FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing 1995. Vid mötet uttalades igen önskemålet om behovet för att arrangera ett baltisk-nordiskt Forum i något baltiskt land senast år 1997.

Mot bakgrund av det ovan nämnda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samarbete med Baltiska rådet arrangera ett baltisk-nordiskt Forum i ett av de baltiska länderna senast år 1997.

Reykjavík den 27 februari 1995

Sinikka Hurskainen (SDP)
Eirin Faldet (A)
Håkan Nordman (SFP)
Markku Rossi (Kesk.)
Elisabeth Arnold (RV)
Eeva- Liisa Moilanen (SKL)
Eeva Turunen (Kok.)

Nordenutskottets betänkande

över medlemsforslag om utbyggelse av informasjonsteknologisk kompetense innen medieområdet

(Medlemsförslaget väckt av vänstersocialistiska gruppen, se s. 306)

Den vänstersocialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet väckte ovannämnt förslag den 5 augusti 1995. Förslaget har därefter hänvisats till kulturutskottet och sedan Nordenutskottet. Förslaget har ej remissbehandlats. Medlemsförslaget har behandlats vid Nordenutskottets möte den 22 augusti 1996 samt den 10 november 1996.

1. Medlemsförslaget

Det föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

å ta initiativ til en styrking av den informasjonsteknologiske kompetanse ved Nordisk Journalistcenter og Nordicom, i form av en økning av prosjektmidlene slik at kurs- og seminarvirksomheten kan styrkes, og ved nødvendige investeringer av ny teknologi ved institusjonene.

2. Utskottet

Anledningen till den fördröjda behandlingen av medlemsförslaget är att kulturutskottet ville avvakta den s.k. institutionsgenomgången. Medlemsförslaget behandlades därför inte vid Kuopiosessionen. Av utredningsförslaget framgick att Nordisk Journalistcenter (NJC) ansågs ha låg nytta medan Nordicom bedömdes ha hög nytta. Nordisk Journalistcenter fanns i förslaget förtecknad bland de institutioner som därför var nerläggningshotade. Utgången av Nordisk nytta-utredningen blev dock att Nordisk Journalistcenter behölls som en nordisk institution.

Nordiska ministerrådet har i år tillsatt en nordisk IT-policygrupp vars uppgift är bl.a. att se över de behov som finns på området och informationsteknologi kommer fortsatt att vara ett högt prioriterat nordiskt samarbetsområde. Nordenutskottet har angående budgetförslaget 1997 föreslagit att informationsteknologi blir ett tvärsektoriellt satsningsområde år 1998.

Vid Nordenutskottets sommarmöte ombads vänstersocialistiska partigruppen att överväga om inte förslaget borde dras tillbaka. Efter diskussi-

on beslöt utskottet att medlemsförslaget skulle behandlas och slutbehandlas vid Köpenhamnssessionen.

Mot bakgrund av en förmodad förändrad situation i institutionernas verksamhet, jämfört med tidpunkten när förslaget väcktes, har Nordenutskottet den 14 oktober inbegärt skriftliga synpunkter från de i förslaget berörda institutionerna angående den dagsaktuella situationen för institutionerna (se *BIHANG*).

Nordenutskottet konstaterar att Nordicom i skrivelse av den 16 oktober 1996 är enbart berett att stödja punkt 6 i Nordisk Journalistcenters skrivelse av den 15 oktober:

> "Nordicom, som har avdeling i Århus, råder over betydelig informasjonsteknologisk kompetanse innen dokumentasjon og forskning. Et seminar- og prosjekt- samarbeid mellom Nordicom og NJC vil kunne øke interessen for og kunnskapen blant Nordens journalistiske yrkesutøvere om de kunnskapsressurser som Nordicom stiller til disposisjon ved hjelp av ny informasjonsteknologi".

Nordenutskottet är, mot bakgrund av den nya information som inhämtats från de berörda institutionerna, inte berett att stödja medlemsförslagets ursprungliga intentioner. Däremot anser Nordenutskottet att det ovan föreslagna seminarie- och projektsamarbetet mellan Nordisk Journalistcenter och Nordicom vore mycket positivt.

Nordenutskottet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

København, den 10. november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

BIHANG

Udtalelse fra Nordisk Journalistcenter vedr. medlemsforslag om utbygging av medieteknologisk kompetanse innen medieområdet (A 1115/nord)

Nordisk Journalistcenter ble kjent med foreliggende forslag foran sesjonen i Nordisk Råd i Kuopio høsten 1995 og har forstått at det den gang ble lagt til side i påvente av den pågående nordiske institusjonsgjennomgang.

Siden har det skjedd en rekke ting som har styrket mulighetene for at en med relativt små nordiske midler kan oppnå en stor effekt på det medieteknologiske området:

1. Nordisk Journalistcenter i Århus er reorganisert, med en ny budsjett- og virksomhetsstruktur som gir økt fleksibilitet.

2. I det hus der Nordisk Journalistcenter leier kontorer og undervisningslokaler er den danske journalistiske efteruddannelse (DjE) i ferd med å investere DKK 1.25 millioner kroner i et medieteknologisk laboratorium med 16 arbeidsplasser og med en teknisk kompetent medarbeider i full stilling som underviser og systemansvarlig.

3. NJC er mot et rimelig vederlag tilbudt full adgang til de nye tekniske fasiliteter og til den kompetanse som DjE bygger opp.

4. I mediebedrifter og ved de nasjonale etterutdanningsinstitusjoner for journalister har det de siste 12 måneder vært en enorm mobilisering for å bygge ut informasjonsteknologisk kompetanse, og etterspørselen etter undervisnings- og utviklingstiltak på nasjonalt og internasjonalt nivå er meget stor.

5. Ved kurser, seminarer og samarbeidsprosjekter med nasjonale institusjoner i de enkelte nordiske land kan NJC i den foreliggende situasjon ha muligheter for å bygge opp en kompetanse og et nettverk på nordisk og europeisk nivå, med betydning for nordisk nytte og konkurransekraft.

6. Nordicom, som har avdeling i Århus, råder over betydelig informasjonsteknologisk kompetanse innen dokumentasjon og forskning. Et seminar- og prosjektsamarbeid mellom Nordicom og NJC vil kunne øke interessen for og kunnskapen blant Nordens journalistiske yrkesutøvere om de kunnskapsressurser som Nordicom stiller til disposisjon ved hjelp av ny informasjonsteknologi.

Nordisk Journalistcenters budsjett er etter omorganiseringen delt i et basisanslag som sikrer institusjonens drift, kompetanse og kontinuitet, og et prosjektanslag som delfinansierer konkrete aktiviteter. Selv små økninger av prosjektanslaget vil følgelig kunne gi synlige resultater.

Med de teknologiske investeringer sikret ved et samarbeid med den danske institusjonen DjE, vil en øremerket bevilgning til utvikling av informasjonsteknologisk kompetanse kunne gå ubeskåret til de enkelte prosjekter.

I det foreliggende budsjettforslag for 1997 er NJCs samlede budsjett redusert med DKK 250.000, til DKK 2.820.000. Dersom medlemsforslaget til Nordisk Råd kunne føre til en tilbakeføring av disse midlene, ville det kunne være en god begynnelse til en innsats på dette nye området.

Udtalelse fra Nordicom vedr. medlemsforslag om utbygging av medieteknologisk kompetanse innen medieområdet (A 1115/nord)

Nordicom har tagit del av uttalande från Nordisk Journalistcenter til nämnda medlemsförslag.

Förslaget rör, som framgår av uttalande från Nordisk Journalistcenter (NJC), huvudsakligen denna institution. Det är dock eftersträvansvärt att stärka samarbetet mellan Nordisk Journalistcenter och Nordicom. Olika former för sådant samarbete har diskuterats. Den typ av samarbete som NJC nämner i sitt uttalande, punkt 6, stämmer väl överens med intentionerna i dessa diskussioner.

Nordicom kan mot bakgrunden, vad gäller denna gemensamma fråga, instämma i uttalandet från Nordisk Journalistcenter i Århus.

A 1115/nord

Medlemsforslag

om utbygging av informasjonsteknologisk kompetanse innen medieområdet

(reist av den venstresosialistiske gruppe)

Et viktig nordisk samarbeid er knyttet til kultur, utdanning og forskning, samt samarbeid for å bevare nordisk egenart og språkfellesskap.

Ulike typer media spiller en viktig rolle for kulturelt og språklig fellesskap i Norden. En felles nordisk mediepolitikk og samarbeid om utdanning og forskning innen området, bør følgelig være en viktig del av nordisk samarbeid.

På bakgrunn av dette bør det vurderes hvordan den nordiske innsatsen på dette området kan utbygges og tilpasses de nye krav som stilles ved utvikling av elektroniske nettverk (de elektroniske motorveier) og nye elektroniske media.

De aktuelle nordiske institusjoner på området er idag Nordicom som samler dokumentasjon, utvikler nettverk og organiserer informasjonsutveksling mellom medieforskere og Nordisk Journalistcenter som tilbyr kortere og lengre kurser, seminarer og konferanser for nordiske yrkesutøvere innen medieområdet, såvel skriftlige som elektroniske medier. I denne kursvirksomheten legges det vekt på å presentere forskjellige sider av nordisk samfunnsliv, og de enkelte land og selvstyrte områders særpreg.

Begge institusjoner, Nordicom og Nordisk Journalistcenter, kan med en relativ beskjeden økning av prosjektbudsjettene øke sin innsats betydelig som faglige fora for nordiske mediefolk og som møtesteder for mediepolitisk interesserte politikere, kulturarbeidere, forskere og journalister.

Ny informasjonsteknologi, elektroniske nettverk og elektronisk presentasjon, stiller nordiske media overfor nye krav og utfordringer. De elektroniske motorveier åpner adgang til nordiske databaser såvel som kunnskapsbaser over hele kloden, og gir journalisten nye arbeidsmetoder. Samtidig eksperimenteres det i nordiske aviser med elektronisk presentasjon av avisinnholdet.

Ved å gi nordiske institusjoner mulighet for å møte denne utfordringen og bygge opp et fellesnordisk fagmiljø, vil det kunne bidra til økt kompetanse og konkurrensekraft i nordiske media, samtidig som det også vil utvikle nye faglige nettverk og bidra til styrket nordisk samhørighet.

Innen rammen av det felles nordiske kulturbudsjett bør Nordicom og Nordisk Journalistcenter gis muligheter til å utbygge sin kompetanse innen informasjonsteknologi og gjøres i stand til å tilby yrkesrettede kurser på området. Samtidig bør institusjonene gis en mulighet til å styrke sin sam-

funnsorienterte kursvirksomhet, og til å stimulere den nordiske mediepolitiske debatten.

Nordisk Journalistcenter vil med sitt tilhold i Århus ligge godt til rette for et nytt nordisk informasjonsteknologisk miljø for medieområdet. Også Nordicom har en avdeling i Århus, og fra dansk side foreligger det forslag om å bygge opp et nytt Institutt for Journalistikk i Århus for etter- og videreutdanning av danske journalister. Synergieffekter vil derfor være mulig ved plassering også av det nordiske miljøet i Århus.

På denne bakgrunn foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til en styrking av den informasjonsteknologiske kompetanse ved Nordisk Journalistcenter og Nordicom, i form av en økning av prosjektmidlene slik at kurs- og seminarvirksomheten kan styrkes, og ved nødvendige investeringer av ny teknologi ved institusjonene.

Stykkishólmur, 5. august 1995

Jette Gottlieb (EL)
Paul Chaffey (SV)
Maggi Mikaelsson (v)
Anni Svanholt (SF)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Outi Ojala (Vas.)
Jarmo Wahlström (Vas.)

A 1123/p

Præsidiets betænkning

om medlemsforslag om sikkerhedspolitikk

(Medlemsförslaget, stillet af den Venstresocialistiske gruppe, se s. 311)

1. Behandling

Nærområdeudvalget har afgivet en udtalelse om de dele af medlemsforslaget, der drejer sig om miljøspørgsmål samt spørgsmål om atomenergi og atomvåben.

2. Præsidiet

Præsidiet har drøftet medlemsforslaget og Nærområdeudvalgets synspunkter herpå.

Medlemsforslaget indeholder et forslag af intern organisatorisk natur, idet der foreslås oprettet et sikkerhedsudvalg bestående af partigruppernes repræsentanter i udvalget samt af formændene for de tre udvalg.

Rådet fik ved ændringer i sin forretningsorden fastlagt en ny struktur ved sin 48. session i Kuopio, november 1995. Af Rådets forretningsorden fremgår det derfor nu, at overordnede udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål er henlagt til Præsidiet. Præsidiet finder ingen anledning til at foreslå en ændring af den så sent som i 1995 vedtagne organisation af Rådet og finder fortsat, at overordnede udenrigspolitiske emner, herunder sikkerhedspolitik, bør håndteres af Præsidiet.

Medlemsforslaget foreslår videre, at Nordisk Råd inden udgangen af 1997 afholder en temasession om sikkerhedspolitik.

Præsidiet er enig i, at der er en kraftig udvikling i gang inden for det sikkerhedspolitiske område således som det bl.a. afspejler sig i det nordiske samarbejde om deltagelse i de fredsskabende og -bevarende styrker på Balkan. En udvikling, der også bør afspejles i Nordisk Råds debatter. Præsidiet forventer, at sikkerhedspolitikken vil blive et stort og vigtigt tema på Rådets 48. session i København, november 1996. Præsidiet vil på baggrund af denne debat overveje, hvilke initiativer, der iøvrigt vil kunne være behov for.

Præsidiet kan til forslaget om en rekommandation til Nordisk Ministerråd om at give sikkerhedspolitik en høj prioritet som samarbejdsområde bemærke, at man er enig i, at den tidligere nævnte kraftige udvikling i sikkerhedspolitikken kan tale for, at sikkerhedspolitik mere formelt overvejes

inddraget i det nordiske samarbejde i form af, at forsvarsministrene deltager i Rådets arbejde. Såfremt dette gennemføres, vil det være naturligt, at de nordiske forsvarsministre deltager på Nordisk Råds sessioner. Desuden foreligger der altid mulighed for i særlige situationer at invitere en eller flere af de nordiske forsvarsministre til at deltage i sessionerne.

Vedr. forslaget til rekommandation om at oprette et fælles nordisk miljøberedskab kan det påpeges, at der allerede findes et omfattende nordisk samarbejde inden for miljøovervågning, og at der forsåvidt angår katastrofeberedskab findes et veletableret samarbejde på bilateral basis. Det forekommer usikkert om et nordisk samarbejde på dette område i praksis kan blive mere effektivt. Renseudstyr må kunne sættes ind hurtigt og derfor forefindes på national eller i hvert fald bilateral basis. Der forekommer allerede et vist samarbejde om øvelser og anvendelse af udstyr.

Hvad angår forslagene til rekommandation om dels at traktatfæste Norden som atomvåbenfri zone og at udvide denne zone til også at omfatte Østersøområdet og Kola/Karelien og dels at igangsætte kortlægning og vurdering af kernefysisk militær og civil brug af arktiske områder, er der allerede afgivet rekommandationer vedr. disse forhold i rek. 47/1992/m og i rek. 4/1994/m. Det samme gælder forslaget til en rekommandation om, at Norden tager initiativ i FN og OSCE, som kan bidrage til en omlægning fra militær- til civil produktion. Et sådant initiativ blev rekommanderet i nr. 30/1993/m.

Til forslaget om at der skal arbejdes for forvaltning af Arktis svarende til den der gælder for Antarktis, skal der henvises til rekommandation 4/1994/m. Endvidere skal der henvises til, at Ministerrådet dels i en rapport, dels i det på den 47. session behandlede ministerrådsforslag om Arktis behandler flere af de i medlemsforslaget berørte problemstillinger.

For så vidt angår forslaget til en rekommandation om at igangsætte fælles nordiske projekter for at sikre atomaffald i Rusland og Baltikum, er der ingen tvivl om, at dette er et meget aktuelt problem. Imidlertid finder Præsidiet, at det er et problem af en sådan karakter og størrelsesorden, også finansielt, at det bør løses i en større international sammenhæng.

Det må således konstateres, at Præsidiet ikke finder behov for at ændre på Rådets struktur ved at overlade sikkerhedspolitiske spørgsmål til et sikkerhedsudvalg.For så vidt angår afholdelse af en temasession om sikkerhedspolitik skal Præsidiet henvise til sit eget forslag herom A 1141/p. Hvad angår forslaget til rekommandationer drejer flertallet af at-sætninger sig om forhold, som det allerede tidligere er anbefalet Ministerrådet eller landenes regeringer at tage op.

Præsidiet skal hermed meddele Rådet, *at behandlingen af forslaget fortsætter* i Rådets Præsidium.

København den 10. november 1996

Dorte Bennedsen (S)
Knud Enggaard (V)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johansson (c)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Berit Brørby Larsen (A)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

A 1123/p

Medlemsforslag

om sikkerhetspolitikk

(reist av den venstresosialistiske gruppe)

På bakgrunn av rapporten "Nordisk samarbeid i en ny tid" vedtok Nordisk Råds sesjon i Reykjavík februar - mars 1995 å konsentrere nordisk samarbeid innenfor rammen av Nordisk Råd om tre politiske søyler. Ekstrasesjonen i København september 1995 vedtok videre at Nordisk Råd f.o.m. 1996 skal organiseres gjennom tre utvalg som følger de tre hovedsøylene som ble vedtatt i Reykjavík. Forut for hele denne prosessen lå en politisk gjennomgang av politiske saker som det nordiske samarbeidet bør konsentreres om. En av de sakene sesjonen i Reykjavík ga sin tilslutning til som prioritert samarbeidsområde, var utenriks- og sikkerhetspolitikk.

En dreining i retning av sterkere fokusering på utenriks- og sikkerhetspolitikk i det nordiske samarbeidet har imidlertid pågått over tid, som en naturlig konsekvens av blokkpolitikkens sammenbrudd og Berlinmurens fall. Konkret har dette kommet til syne blant annet gjennom utenriksministrenes tilstedeværelse på sesjonene og den årlige utenrikspolitiske redegjørelsen og debatten på Nordisk Råds hovedsesjon. På sesjonen i Mariehamn, november 1993, ble miljø- og sikkerhetspolitiske utfordringer grundig debattert med den konsekvens at Rådet vedtok å rekommandere Nordisk Ministerråd å arbeide for opprettelse av Norden som atomvåpenfri sone. Ministerrådet har ikke fulgt opp denne rekommandasjonen. I inneværende år har det imidlertid funnet sted flere hendelser som ytterligere aktualiserer denne saken.

I Danmark har det høsten 1995 framkommet opplysninger om at det, i strid med dansk atompolitikk, har vært utplassert atomvåpen på Thulebasen på Grønland helt fram til 1968. I Norge har det framkommet opplysninger om at norske havner gjentatte ganger har fått besøk av fartøy som har medbrakt atomvåpen, til tross for at dette har vært i strid med norsk base- og atompolitikk. Tilsvarende opplysninger har framkommet i Danmark og etter all sannsynlighet har tilsvarende også vært tilfellet på Island.

Nyhetsbildet høsten 1995 har vært preget av franske prøvesprengninger av atomvåpen, og av verdenssamfunnets fordømmelse av disse. Samtlige nordiske regjeringer, samt Nordisk Råds presidium, har tatt sterk avstand fra prøvesprengningene og fagforeninger over hele Norden har oppfordret til boikott av franske varer. Utdelingen av Nobels fredspris til atomvåpenmotstanderen Joseph Rotblat og Pugwash-bevegelsen representerer i realiteten en sterk støtte til arbeidet mot atomvåpen.

En naturlig konsekvens av disse sakene bør være å erklære Norden som atomvåpenfri sone.

Nye sikkerhetspolitiske utfordringer

Den nye situasjonen som har oppstått etter blokkpolitikkens sammenbrudd framtvinger en omdefinering av sikkerhetspolitikken. Etter Berlinmurens fall har et utvidet sikkerhetsbegrep fått ny aktualitet, og begrepet er i dag anerkjent i de fleste politiske miljøer og i forsvarets rekker. Med et utvidet sikkerhetsbegrep forstås et sikkerhetsbegrep som ikke bare tar hensyn til eventuelle militære trusler, men i like stor grad er innrettet blant annet mot trusler i form av sosial og etnisk uro, trusler fra kjernekraftverk og et mulig miljøsammenbrudd. Nordisk Råds sesjon i Reykjavík ga sin tilslutning til et slikt sikkerhetsbegrep.

Viktige sikkerhetspolitiske utfordringer for Norden i dag er:

1. Alleuropeisk samarbeid

Russisk isolasjon har alltid vært katastrofalt for Europa. Følgelig er det av største betydning å arbeide for at Russland trekkes aktivt inn i et alleuropeisk samarbeid. For å bidra til lavspenning i nord er det spesielt viktig å styrke Barentssamarbeidet og samarbeidet i Arktis. Selv om flere av de østeuropeiske landene, som har søkt medlemskap i EU, skulle bli tatt opp som medlemmer, vi EU/VEU aldri kunne utvikle seg til et alleuropeisk samarbeid, fordi samarbeidet ikke vil inkludere Russland. Av den grunn må europeisk sikkerhet utvikles innenfor FN og Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSCE).

Mange konflikter med utspring i sosiale, etniske og nasjonalistiske motsetninger av regional karakter, kan i dagens situasjon utløse vold som kan destabilisere store områder. Slike konflikter utgjør følgelig en av de største sikkerhetspolitiske truslene mot Europa og Norden.

De nye demokratiene i det tidligere Øst-Europa er svært sårbare. Å bidra til en demokratisk utvikling i øst representerer en viktig sikkerhetspolitisk utfordring for Norden. Ved å trekke disse landene inn i et aktivt politisk samarbeid på en rekke områder kan Norden bidra til å trygge de skjøre østeuropeiske demokratiene, avhjelpe sosial nød, hindre østeuropeisk isolasjon og bidra til et alleuropeisk samarbeid.

2. Kjernekraftinstallasjoner i Norden og Nordens nærområder

En av de største sikkerhetspolitiske utfordringene Norden står overfor er trusselen fra atomkraftverk i Norden og Nordens nærområder.

Energisamarbeidet i Norden har vært begrenset, og det har manglet visjoner om å kunne bidra til løsninger av regionale og globale miljøproblemer, Med sin store tilgang på fornybar energi har imidlertid Norden gode muligheter til å gjennomføre Brundtland-kommisjonens anbefalin-

ger. Dette krever at landene har en samordnet energipolitikk, med målsetting å avskaffe sine kjernekraftverk.

Kjernekraftverkene i Russland og Ignalina-kraftverket i Litauen representerer store miljø- og sikkerhetspolitiske trusler. Norden bør derfor inngå energipolitisk samarbeid med Russland og Litauen med sikte på å avvikle disse kraftverkene. Norden må støtte Russland med utvikling av teknologi, energiøkonomisering og utvikling av nye energikilder.

Til tross for de siste årenes militære avspenning, befinner det seg i Nordens nærområder et stort antall atomvåpen. Disse våpnene representerer en stor trussel overfor de nordiske land. Det faktum at vedlikehold og sikkerhet ved mange av anleggene er svært dårlig øker risikoen både for ulykker som for eksempel radioaktiv lekkasje, og for at atomvåpen - eller materiale som benyttes i framstillingsprosessen - skal komme på avveie.

I 1991 ble det kjent at det i det tidligere Sovjetunionen, vesentlig i Sibir og Ural, fantes ti atomforskningssentra som har vært så hemmelige at byene de har ligget i ikke engang har vært avmerket på kartet. Dette til tross for en samlet befolkning på hele 700 000 innbyggere. Ifølge amerikanske etterretningsrapporter er det i dag trolig så mange som 2000 av de ansatte i "de hemmelige byene" som har kunnskap til å kunne produsere kjernevåpen. Med de enorme sosiale problemene Russland har, er det berettiget frykt for at disse forskerne kan søke arbeid i andre land, og dermed bidra til spredning av kompetanse om atomvåpenproduksjon.

3. Truslene som ligger i et miljøsammenbrudd

Ifølge World Watch Institute mistet verden i løpet av de siste tyve årene en syvendedel av sin matjord - like mye som all dyrket mark i India.
- I løpet av samme tidsrom gikk kolossale områder av verdens gress- og beiteområder over til ørken, alt i alt større areal enn all dyrket mark i Kina.
- Gjennom de samme tyve år forsvant livsviktige skogarealer på størrelse med alle USAs landområder øst for Mississippi.
- Utryddelsen av dyre- og plantearter økte til hundre arter daglig.
- Samtidig økte antall verdensborgere som skal leve av dette reduserte livsgrunnlaget med ett tusen seks hundre millioner.

Den pågående miljøødeleggelsen og overutnyttelsen av naturen er et globalt problem, men er også synlig i Nordens nærområder. Denne ødeleggelsen må tas på alvor, hvis ikke må vi frykte konflikter innenfor eller mellom stater, dessuten store ubeboelige områder som skaper:
- flyktningeproblemer
- ressursknapphet, med påfølgende fare for konflikt.

4. Utviklingen mot 2/3-samfunnet

Det vi kaller 2/3-samfunnet er egentlig en "nord-sør-konflikt" i våre egne samfunn. Også i Norden har konfliktnivået økt betydelig de senere årene, selv om konfliktene ikke har vært like synlige som i andre deler av Europa. Opptøyer og sosial uro har blitt et stadig vanligere innslag i de store bye-

ne. Det samme gjelder voldelige demonstrasjoner og rivalisering mellom forskjellige samfunngsgrupper. En slik utvikling representerer en sikkerhetspolitisk utfordring. Det er derfor av største viktighet å motarbeide en videre utvikling i retning av "2/3-samfunnet".

Nordisk sikkerhet

Selv om de nordiske land har valgt ulik EU-tilknytning, er det et faktum at ingen av de nordiske land er medlem av Vestunionen. Dette sammen med felles behov for en ny sikkerhetspolitikk, etter militærblokkenes sammenbrudd, har gitt nye muligheter for felles nordisk sikkerhet.
Nordisk sikkerhet må utvikles gjennom Nordisk Råd og gjennom de andre regionale samarbeid i Nordens nærområder som for eksempel Barentssamarbeidet og Østersjørådet.

Et skritt i retning av et tettere nordisk sikkerhetspolitisk samarbeid vil være å videreføre de siste årenes utvikling som har gjort utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid til en del av Nordisk Råds arbeid. Et skritt i riktig retning kan være at også forsvarsministrene møter på Nordisk Råds sesjoner. Et annet skritt kan være at Norden samarbeider om opprettelse av en felles nordisk miljøberedskap som skal stå for miljøovervåkning, katastrofeberedskap og tiltak for å bedre miljøkvaliteten.

Innen Østersjørådet har land som Ukraina og Hvite-Russland vedtatt å fjerne sine atomvåpen. Det vil være et viktig nedrustningsbidrag, og en styrking av nordisk sikkerhet, å erklære Norden og Nordens nærområder (Østersjøområdet og Kola/Karelien) som atomvåpenfri sone. Videre bør det arbeides for en forvaltning av Arktis tilsvarende den som eksisterer for Antarktis, herunder Arktis som atomvåpenfri sone, slik Antarktis er.

For Arktis bør en snarest mulig sette igang kartlegging og vurdering av kjernefysisk militær og sivil bruk av arktiske områder, blant annet med tanke på følgene av prøvesprengninger, dumping og lagring av kjernefysisk materiale og risiko knyttet til atomubåter og atomisbrytere.

Konkrete forslag

På bakgrunn av det som er nevnt framgår det at spørsmål tilknyttet sikkerhetspolitikk ikke lar seg gruppere innenfor ett av Nordisk Råds nye utvalg som vil bli opprettet fra og med 1996. Spørsmål tilknyttet nordisk sikkerhet angår hele bredden i det nordiske samarbeidet og er for omfattende til at presidiet alene kan ta hånd om slike spørsmål.
På bakgrunn av dette foreslås at det innenfor Nordisk Råd opprettes et eget sikkerhetsutvalg bestående av partigruppenes representanter i presidiet, samt formenn for de tre utvalgene. Videre foreslås at Nordisk Råd innen utgangen av 1997 avholder en temasesjon om sikkerhetspolitikk.

Videre foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å gi sikkerhetspolitikk høy prioritet som samarbeidsområde innen Norden ved at de nordiske forsvarsministrene heretter deltar på Nordisk Råds sesjoner

at det opprettes en felles nordisk miljøberedskap som skal stå for miljøovervåkning, katastrofberedskap og tiltak for å bedre miljøkvaliteten

at Norden traktatfestes som atomvåpenfri sone, og at det arbeides for en utvidelse av en slik sone til også å omfatte Østersjøområdet og Kola/Karelien

at det igangsettes kartlegging og vurdering av kjernefysisk militær og sivil bruk av arktiske områder med tanke på følgene av prøvesprengninger, dumping og lagring av kjernefysisk materiale og risiko knyttet til atomubåter og atomisbrytere

at det igangsettes kartlegging og vurdering av kjernefysisk militær og sivil bruk av arktiske områder med tanke på følgene av prøvesprengninger, dumping og lagring av kjernefysisk materiale og risiko knyttet til atomubåter og atomisbrytere

at det igangsettes felles nordiske prosjekter for å sikre atomavfall i Russland og Baltikum

at det arbeides for Arktisk forvaltning tilsvarende Antarktisk forvaltning, herunder Arktis som atomvåpenfri sone slik Antarktis er

at Norden tar initiativ i FN og OSCE som kan bidra til omlegging fra militær- til sivil produksjon.

Kuopio, 14 november 1995

Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Jette Gottlieb (EL)
Maggi Mikalesson (v)
Kristen Touborg (SF)
Paul Chaffey (SV)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Outi Ojala (Vas.)
Jarmo Wahlström (Vas.)

Nordenutskottets betänkande

över medlemsförslag om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden

(Medlemsförslaget väckt av Sinikka Bohlin samt Tarja Kautto, se s. 319)

1. Medlemsförslaget

Till Nordenutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1124/nord om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden.

2. Beredningen av medlemsförslaget

I medlemsförslaget betonas främst de problem som kan relateras till snöskotertrafik i den norsk-finsk-svenska fjällvärlden. Vidare tas upp problemet med det ökande antalet renar, vilket leder till överbetning med markskador och försämrade förutsättningar för rennäringen. Nordenutskottet har som ett led i beredningen av medlemsförslaget inhämtat information dels om den nationella naturskyddslagstiftningen i samtliga nordiska länder, med särskild betoning på de olika ländernas regler för skydd av fjällvärlden, dels om arbetet med naturskydd och naturförvaltning på nordiskt plan, bland annat vad gäller behovet av att reglera fritidskörning med motorfordon i naturområden.

3. Utskottets överväganden

Fjällvärlden i de norra delarna av Finland, Norge och Sverige har i sig ett stort värde som ett av Europas sista områden med oförstörd natur, vilken måste skyddas och bevaras. Det tunna jordlagret innebär en hög risk för erosion vid markskador och området har låg tålighet mot miljöförorenande ämnen. Samtidigt utgör områdets vildmarker unika rekreationsområden med stor dragningskraft och ger därmed underlag för en turistnäring. Denna turistnäring utgör idag en betydande del av områdets ekonomiska underlag och är av stor betydelse för områdets framtida utveckling. Denna konflikt mellan natur- och näringsintressen är inte ovanlig och den innebär alltid en svår balansgång mellan bevarande- och exploateringsintressena. Som förslagsställarna påpekar är det dock vad gäller fjällvärlden också i turistnäringens intresse att området inte överexploateras. Nordenutskottet är enigt med förslagsställarna att det finns ett generellt behov av att skyd-

da och bevara de nordiska fjällområdena och att detta skall ske inom ramen för en bärkraftig utveckling för fjällområdet.

Nordenutskottet är vidare enigt med förslagsställarna att det stora användandet av snöskoter och andra terrängmotorfordon medför problem och miljöstörningar i fjällområdena. Utskottet har i detta sammanhang noterat att en nordisk rapport, TemaNord 1994:604 "Motor i natur på fritid", har studerat de problem som uppstår i samband med körning med snöskoter och andra terrängfordon. Det framgår bl.a. att snöskotertrafiken tidigt reglerats i Norge och Finland vilket hållit tillbaka innehavet av skotrar. De största problemen förorsakade av snöskoterkörning finns därför i Sverige. Det finns ca 300.000 snöskotrar registrerade i Norden, varav ca hälften i Sverige och mellan 80.000 - 90.000 snöskotrar i Finland. I rapporten lämnas förslag till åtgärder angående körning på såväl barmark som snö. Rapporten gavs stor uppmärksamhet i Sverige, där de olika förslagen om reglering av icke yrkesmässig skotertrafik, innebärande ett generellt förbud i de nordiska länderna mot körning på snötäckt mark utan markägarens tillstånd, generell hastighetsbegränsning för sådan körning till 50 km/h och åldersgräns m.m. fick utstå viss kritik från olika organisationer.

Av den information utskottet inhämtat angående den nationella lagstiftningen framgår att den svenska lagstiftningen från 1 januari 1997 kommer att skärpas vad gäller skoterleder, införande av krav på traktorkort eller körkort som behörighetskrav för förare av terrängskoter, ökat skydd mot terrängkörning på jordbruksmark samt skärpta bestämmelser vid överträdelser av terrängkörningslagen. Finlands, Norges och Sveriges bestämmelser kommer därmed att bli väsentligt mer harmoniserade vad gäller körning med snöskoter än vad som hittills varit fallet. Vad gäller körning på barmark har ländernas bestämmelser redan i nuläget ett i stort sett likartat innehåll.

Vad gäller åtgärder på det nordiska planet noterar Nordenutskottet att naturvård är ett av de prioriterade insatsområdena i det nordiska miljösamarbetet och att en permanent arbetsgrupp för natur- och friluftslivsfrågor inrättats under ämbetsmannakommittén för miljöfrågor. Vid Nordiska rådets 45:e session i Reykjavik lade ministerrådet på begäran av Nordiska rådet fram ett diskussionsunderlag och informationsmaterial om principer och förutsättningar för nordisk naturförvaltning. I materialet fanns bland annat ett avsnitt om kriterier för en bärkraftig renskötsel. Vidare ingick åtgärder av mer generell natur till bevarande av biodiversitet, bl.a. i fjällområdena. På rekommendation av Nordiska rådet vidarefördes dessa förslag till åtgärder i den nordiska miljöstrategin 1996-2000. I miljöstrategin har införts en målsättning för fjällområdena att användningen av fjällområdena skall ske "indenfor de rammer, som sættes af naturens tålegrænser for att bevare biodiversiteten og give mulighed for en bæredygtig udvikling af rendrift, turisme og friluftsliv". Det nordiska samarbetet gällande fjällområdena är också en del av de nordiska ländernas insatser inom ramen för samarbetet mellan de arktiska länderna, d.v.s. de nordiska länderna samt Canada, Ryssland och USA. Inom ramen för Arctic Environ-

ment Protection Strategy (AEPS) utför de nordiska länderna en kartläggning av miljötillståndet i de nordiska delarna av området som ett bidrag till den totala kartläggningen av Arktis miljötillstånd. Den nordiska insatsen beräknas vara klar i början av 1997.

Vad gäller förslaget att rekommendera ministerrådet att agera för införandet av enhetliga bestämmelser angående naturskydd anser Nordenutskottet att det - genom den svenska ändringen av bl.a. bestämmelserna om skoterkörning - numera finns likartade legala förutsättningar för naturskyddet i länderna. Dessa är visserligen inte identiskt utformade, men samtliga ger möjligheter till nationella insatser i enlighet med medlemsförslaget. Vidare anser utskottet att det på det nordiska planet och inom ramen för AEPS redan upprättats de målsättningar och att det i många fall inletts och pågår aktiviteter i enlighet med vad som efterfrågas i medlemsförslaget.

Vad gäller införande av bärkraftsprincipen som miljömål för rennäringen har det, som påpekats ovan, införts en målsättning i den nordiska miljöstrategin om att åstadkomma en bärkraftig utveckling för rendrift. Vidare pågår, som också påpekas i medlemsförslaget, en intern diskussion bland samerna om hur problemen med överbetning, ökad motorisering inom rennäringen, m.m. skall lösas. Det är dock utskottets mening att.

Nordenutskottet konstaterar med hänvisning till vad ovan anförts att regelverket för naturvården vad gäller fjällvärlden i Finland, Norge och Sverige från 1997 i väsentliga delar kommer att uppnå en hög grad av enhetlighet samt att detta regelverk ger goda möjligheter att skydda områdets natur. På det nordiska planet finns redan de önskade målsättningarna införda i den nordiska miljöstrategin. Utskottet föreslår därför att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Oslo den 26 september 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (ff) viceformand
Marita Petersen (jf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson(s)
Annelise Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp) 26.9.
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s)
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

A 1124/nord

Medlemsförslag

om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden

(väckt av Sinikka Bohlin och Tarja Kautto)

Den nordiska fjällvärlden, gemensam för Norge, Finland och Sverige, erbjuder som en av Europas sista vildmarker enastående natur- och rekreationsupplevelser. Fjällen ger samtidigt utkomstmöjligheter för de där bofasta. Oförstörd natur och vildmark är av avgörande betydelse för turismen. Samtidigt medverkar turismen till miljöförstöring i form av bl.a. markslitage, oljud och störningar på djurlivet.

Spångar och broar, övernattningsstugor och vindskydd har öppnat svårtillgängliga områden för allmänheten men samtidigt ändrat landskapets karaktär och krympt vildmarken och orsakat miljöproblem. Miljökonsekvenserna måste i betydligt större utsträckning beaktas i planering av fjällturism.

Ett stort problem utgör den starkt växande snöskotertrafiken. I Sverige fanns 1975 knappt 30 000 registrerade snöskotrar och 1995 närmare 180 000. I Norge, där generellt skoterförbud alltid rått i fjällvärlden, finns drygt 40 000. I Finland är generellt förbud huvudregel.

Fjällsluttningar i Sverige genomkorsas av skoterspår med buller och andra störningar på djurlivet som följd. Skotrarna svarar också för en stor del av kolväteutsläppen och avsevärda utsläpp av kväveoxider, svaveldioxid och tungmetaller.

Vidare har terrängfordon och motorcyklar blivit allt vanligare i fjällvärlden. Barmarkskörning river upp svårläkta sår. Även små skador på fjällets tunna jordlager kan leda till erosion. Barmarkskörning med motorfordon är i Sverige tillåten bara för yrkestrafik, t.ex. för renskötsel, men kontrollen är dålig och straffrisken liten.

Med nya väganläggningar i otillgängliga och sällan besökta trakter försvinner vildmarksprägeln. Trafiken inverkar också menligt på vildfågelliv och häckningsresultat.

Flygtrafiken i fjällvärlden har ökat, med nöjestrafiken som en växande del.

Det ökade antalet renar på begränsade ytor och överbetning har lett till slitage och markförstöring med erosionsskador och jordflytning till följd, eventuellt även minskat lavtäcke, vilket tillsammans med rennäringens ökade motorisering lett till debatt bland samerna själva. Bärkraftsprincipen som miljömål bör införas även i rennäringen.

Den nordiska fjällvärlden är de nordiska ländernas gemensamma tillgång, som vi i samverkan bör värna och tillförsäkra en bärkraftig

utveckling. I takt med Europaintegrationen och det krympande antalet rekreationsområden på kontinenten ökar sannolikt turismen på den nordiska fjällvärlden.

Det är därför angeläget att Finland, Norge och Sverige gemensamt agerar för bättre naturvård och miljöskydd och inför enhetliga bestämmelser till skydd för den nordiska fjällvärlden.

Mot bakgrund av ovanstående hemställs att

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige

att agera för bättre naturvård och miljöskydd och inför enhetliga bestämmelser till skydd för den nordiska fjällvärlden.

Kuopio den 15 november 1995

Sinikka Bohlin (s) *Tarja Kautto (SDP)*

Nordenutskotetts betänkande

över medlemsförslag om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi

(Medlemsförslaget väckt av den socialdemokratiska gruppen, se s. 333)

Ovannämnt förslag, som väcktes vid Kuopiosessionen, har hänvisats till till Nordenutskottet. Medlemsförslaget har slutbehandlats av utskottet den 10 november 1996.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en nordisk handlingsplan för informationsteknologisk utveckling och samverkan i Norden och

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att engagera de unga i nordiskt och internationellt samarbete.

Inledningsvis nämner förslagsställarna två förankringsområden, nordiskt regionalpolitiskt samarbete och nordiskt utbildningssamarbete som potentiella områden för nordisk samverkan och hänvisar till pågående satsingar i ministerrådets regi som t.ex. det nordiska skoldatanätverket ODIN och IDUN-projektet. Det hänvisas också till enstaka nationella handlingsprogram och rapporter.

Förslagsställarna påpekar att de nordiska länderna har goda förutsättningar för att gemensamt kunna vidta åtgärder gällande IT. De hänvisar till likartade geografiska, socioekonomiska och kulturella förhållanden som t.ex. glesbefolkade områden, högt antal dataanvändare och omfattande innehav av datateknisk utrustning.

Informationsteknologin måste, enligt förslagsställarna, utvecklas till att bli instrument för deltagande i och medansvar för fördjupad demokrati. Särskilt viktigt anses vara barns och ungdomars möjligheter att tidigt lära sig behärska datatekniken. En stark nordisk samverkan skulle också gagna reformprocessen och den demokratiska utvecklingen i Nordens närområden.

Förslagsställarna efterlyser ingående analys av målsättningar, behov och förutsättningar för användning och utveckling av IT och anser att en nordisk handlingsplan bör innefatta följande:

- målsättningar för informationsteknologins användbarhet, särskilt i relation till de ekonomiska och sociala sektorerna,
- lagstiftningsåtgärder för att anpassa ländernas infrastruktur till en användbar informationsteknologi,
- lagstiftningsåtgärder för att anpassa det rättsliga regelverket, bl.a. arbets- och arbetsmiljörätten, till distansarbete,
- etiska normer för användandet av informationsteknologin,
- översyn av de avtalsrättsliga och upphovsrättsliga områdena, säkerhetsfrågor m.m.
- fackmässiga tillämpningar i fråga om såväl bearbetad information som teknikanpassning efter användarbehov,
- stöd för industriell export av IT-produkter omfattande även tjänster, policyutveckling, användaretik, urvalstillämpning m.m.
- stöd för utbyggnad av samnordiska telekommunikationsnätverk
- åtgärder för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin,
- nordisk samverkan i det europeiska och internationella samarbetet.

2. Remissyttranden

Enligt beslut vid utskottets januarimöte ombads de nationella sekretariaten att själva komma med förslag till remissinstanser. Inget svar har inkommit från Island och Grönland. Förslaget har den 26 februari sänts på remiss till nordiska och nationella instanser med remisstid till den 15 maj 1996. Följande remissvar har, den 28 oktober 1996, inkommit till utskottet:

Nordiska
Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning (Nordicom)
Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (Nordinfo)
Nordiska ungdomskommittén (NUK)

Danmark
Forskningsministeriet

Färöarna
Telefonverkið

Finland
Undervisningsministeriet
Undervisningsministeriet, skolavdelningen
Handels- och industriministeriet
Tekno ry (The Finnish organization for Interactive Network services)

Åland
Ålands landskapsstyrelse

Norge
Det kongelige samferdselsdepartement

Sverige
Skolverket
Högskoleverket
Arbetsmarknadsstyrelsen
Industriförbundet
Telia

2.1 Sammanfattning av remissvar

Nordiska
Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning (Nordicom) menar att förslaget är av stort intresse, väl underbyggt och koncentrerat kring centrala frågor. Dock saknar Nordicom inslag om hur den nya informationsteknologin påverkar samhället. Nordicom påtalar behovet av relevant forskning inom området och föreslår att det nordiska IT-samarbetet ska innefatta stöd för i sammanhanget relevant forskning.

Nordinfo understryker bibliotekens och informationscentras betydelse i IT-samarbetet och vikten av att IT-systemen genomgående säkras kvalificerat underhåll samt sektorövergipande koordinering på nordiskt plan, bl.a. för att motverka dubbelarbete. Hänsyn måste tas till etiska och moraliska aspekter utan att detta leder till censur eller motverkar yttringsfriheten. Nordinfo föreslår att förslagets första målsättningspunkt (s. 2) utökas med orden "samt inom kultur och vetenskap", och anser att förslaget också bör innehålla en konkret målsättning om att folkbiblioteken ska komma upp på samma nivå som fack- och forskningsbiblioteken när det gäller tillgång till och användning av informationssökning och -hämtning. Nordinfo påpekar dessutom att det redan existerar/fungerar väl utarbetade och genomtänkta nationella handlingsplaner i de nordiska länderna.

Nordiska ungdomskommittén (NUK) välkomnar förslaget, särskilt dess tonvikt på barn och unga. NUK påpekar att förhållandet mellan utbud och konsumtion på IT-området inte nödvändigtvis är avhängiga marknaden och privatekonomin. Som exempel för denna växelverkan nämns Internet, som enligt NUK fått störst genomslagskraft i samhällen med stark, moder-

niserad offentlig sektor. Följande projekt utpekas som möjliga utvecklingsinstanser:
1. Nordiskt ungdomsforskningssamabete (NYRI) byggs upp som en internationellt ledande mötesplats för forskare, bibliotekarie och andra som forskar på området.
2. Det finländska, EU-finansierade arbetet "Pro Youth International" och samarbetsorganet Allianssi samt förnyade arbetsformer i organisationer på nordisk, europeisk och nationell nivå.
3. Nordiskt skoldatanätverk - ODIN.

NUK är engagerat i uppbyggnaden av ett fungerande elektroniskt nätverk för ungdomsforskningssamarbete med följande målsättningar:
1. Utveckling av "public service" som har kapacitet för ett komplett barn- och ungdomsområde på Internet, dvs. ungdomssamarbete, -information, -politik, -forskning, föräldrarådgivning och Childrens House på en och samma elektroniska mötesplats.
2. Att arbeta för att informationen blir tillgänglig för alla barn och ungdomar i Norden. I detta avseende är det viktigt att skolorna, ungdomsföreningarna och folkbiblioteken får tillgång till informationen för att förhindra isolerad användning.

Danmark
Forskningsministeriet (IT-politisk kontor) motsätter sig en nordisk handlingsplan. Ministeriet är enigt i att det behövs nordiska samarbetsåtgärder, men hänvisar i det avseendet till de åtgärder som redan finns upptagna i ministerrådets nystiftade IT-policygrupp.

Färöarna
Telefonverkið anser att företaget har ett ansvar för att skapa förutsättningar för integreringen av informationsteknologin i hela samhället. Telefonverkið samarbetar redan med Fróðskaparsetrið og Handilsskólan á Kambsdali. Telefonverkið ber att fortsatt bli underrättat om medlemsförslagets utveckling.

Finland
Tekno ry (The Finnish organization for Interactive Network services) organiserade 1990, i samråd med Nordiska ministerrådet, nordiskt seminarium "Interactive Information Network Services for the Citizens". I anslutning till seminariet utkom en seminarierapport med samma titel (Tema Nord 1994:553). I rapporten konstateras bl.a. att informationsutbyte mellan de nordiska länderna är nyttigt, men att det inte finns ett omedelbart behov för omfattande projekt. Tekno hänvisar till INSTA CA, som sedan 1980 drivit standardiseringssamarbete inom IT på nordisk nivå. Samarbetet har avtagit samtidigt som ländernas direkta medverkan i internationella fora har ökat. Informationsteknologi och nätverk m.m. utgör numera ett tydligt internationellt, globalt verksamhetsfält och handläggning av problematiken sker i internationella fora. EU-kommissionen

genomför omfattande utvecklingsprogram och G 7 länderna samt OECD har motsvarande aktiviteter. Det innebär att de resurser som kvarstår för ett särskilt nordiskt utvecklingssamarbete är marginella. Sammanlagt kräver detta en noggrann beredning av nordiska projekt. Förutsättningar för projekten:
a) de skall avspegla ett verkligt gemensamt och erkänt nordiskt intresse och
b) ärenden ska inte handläggas på europeisk eller internationell nivå. Till gruppen (a) kan räknas sådana samnordiska ställningstaganden, med vilka man kraftfullt vill påpeka den internationella utvecklingen.

Det finns gott om samhälleliga och kulturella områden som väl är lämpade för nordiskt samarbete. IT-teknologin kan, på flera områden, spela en viktig roll som arbetsredskap (kommunikation, databehandling, systematisk lagring, sökning av information o.s.v.). Inom dessa områden kan det träffas överenskommelser om användning av kompatibla och samverkande informationstekniska lösningar.

Tekno föreslår i första hand en utredning av behovet för informationsteknologiskt samarbete i Norden och att de mest centrala områdena för samarbetet identifieras. Utredningens resultat får sedan ge upphov till beslut om en egentlig handlingsplan. I utredningsuppdraget kunde också ingå värdering av medlemsförslagets utvecklingsprojekt för unga.

Undervisningsministeriet informerar om att på ministeriets forskningsområde finns programmen *Utbildningens och forskningens informationsstrategi* samt *Det kulturella samhället på Internet* och att Finland i egenskap av ordförandeland föreslår intensifiering av IT-samarbetet. En särskild ledningsgrupp för utbildnings- och forskningssamarbetet och för kultur- och mediasamarbetet har tillsatts.

Undervisningsministeriet, skolavdelningen presenterar det finska handlingsprogrammet *Finland som informationssamhälle.* Programmet har genomgripande målsättningar fram till sekelskiftet. Syftet är att påverka den internationella konkurrenskraften och sysselsättningen genom informationsteknologin, att knyta skolorna och biblioteken till informationsnätverk samt att utveckla forskning och utbildning på området. Det föreslagna nordiska samarbetet skulle kunna främja den praktiska tillämpningen av det finländska programmet, men det bör övervägas om det inte är mer ändamålsenligt att knyta det föreslagna projektet till det nordiska skolsamarbetet och till de projekt som startats i Europeiska unionens regi för att bygga upp ett informationssamhälle.

Handels- och industriministeriet framhåller att i såväl Finland, Norden som i Europeiska unionen har man fullföljt och fullföljer som bäst en stor mängd handlings- och samarbetsprogram samt strategiska utvecklingsprojekt vilka anknyter till informationsteknologin. Ministeriet nämner en rad projekt som genomförs i Finland och håller med om att förslaget gäller

ett ytterst aktuellt men samtidigt ofta behandlat ämne. De samnordiska informationsteknologiprojekten kan i vissa fall ge det europeiska samarbetet eller de nationella projekten värdefulla tillägg och möjliggöra ett djupare samarbete. De nordiska projekten är mera avgränsade, har regionalpolitiska likheter, liknande teknisk utveckling och står kulturellt varandra nära. Innan det föreslagna projektet påbörjas bör man överväga om det tillför de många motsvarande nationella projekten och projekten på EU-nivå ett mervärde av detta slag.

Ålands landskapsstyrelse delar åsikten att en nordisk koordinering på IT-området kan innebära många fördelar, t.ex. ekonomiska inbesparingar samt politisk och kulturell betydelse för och inom Norden. I förhållande till omvärlden framstår Norden, genom sin samverkan, som en stark och progressiv enhet. Inte minst när det gäller de demokratiska aspekterna på användningen av informationsteknologin bör de nordiska länderna gemensamt kunna hävda människors lika rätt till utbildning. Det är viktigt att teknologin bidrar till regional jämlikhet och att satsningen på ungdom fortsätter och utbyggs ytterligare.

Norge
Det kongelige samferdselsdepartement understryker att förslaget till handlingsplan bör utvecklas med utgångspunkt i de många handlingsplaner som redan finns i de nordiska länderna. Departemenetet nämner särskilt den färska IT-rapporten *Den norske IT-veien - Bit for Bit* samt att IT-regeringsutskottet arbetar under statsministerns ledning. 1995 kom en fyraårig handlingsplan om IT inom utbildningssektorn och 1992-1995 fanns det redan IT-planer för näringslivet respektive förvaltningen. En "tvärdepartementiell" arbetsgrupp lade 1994 fram en rapport om informationsstrukturens status. Departementet föreslår att spörsmål med anknytning till personskydd och rättssäkerhet får särskild behandling. Begreppet "sociala- och samhällsmässiga konsekvenser" bör också få ett särskilt utrymme i den tilltänkta planen.

Sverige
Högskoleverket är tveksamt till att en diskussion om förhållningssätt till informationstekniken m.m. ska ha som mål att utarbeta en nordisk handlingsplan och befarar att ett samlat grepp på nordisk nivå i värsta fall kan fungera som en hämsko. Det föreslås att som första steg bör ett antal debattinlägg beställas från debattörer inom området representerande de olika nordiska länderna och att sedan ställning tas till om det är meningsfullt att utarbeta en plan. De nordiska aspekterna kan stärkas genom att ta fram moderna läromedel på nordiska språk för de lägre åldersklasserna, bl.a. för att stärka de nordiska språkens ställning. Verket uppmärksammar den svenska regeringspropositionen som innehåller förslag på flera av de områden som medlemsförslaget nämner, inte minst avseende lagstiftning. Samordning av lagstiftningsarbetet är att föredra förutsatt att det görs i samband med översyn av lagar och förordningar i hela Norden. Det nordi-

ska skoldatanätet nämns som exempel på att samarbete inom vissa sektorer kan etableras spontant utan att ingå i en övergripande plan. Inom forskningsområdet kan det bli tungt att hitta formerna för samarbete p.g.a. konkurrens och sekretess.

Skolverket ställer sig tveksamt till förslaget. Skälen är följande: Regeringen överlämnade till riksdagen, i mars 1996, propositionen *Åtgärder för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik.* I den redovisas förslag till en övergripande nationell IT-strategi. Rättsordning, utbildning och samhällets informationsförsörjning föreslås bli de områden som staten skall prioritera inom IT-området. Skolverket nämner att i de andra nordiska länderna finns förslag eller beslut om nationella strategier och handlingsplaner för IT-utveckling. En nordisk handlingsplan kommer inte att kunna tillföra nya idéer och kunskap utöver det som redovisas i de nordiska ländernas nationella handlingsplaner. Det fortsatta nordiska samarbetet bör därför utvecklas utifrån nationella strategier och handlingsplaner och inriktas på IT:s användning och innehåll.

Skolverket tillstyrker dock förslaget att Nordiska ministerrådet ges i uppdrag att utarbeta utvecklingsprojekt med IT som instrument för att engagera unga i nordiskt och internationellt samarbete. Inom skolområdet framhålls betydelsen av det internetbaserade nordiska skoldatanätet som Skolverket anser fått blygsamma summor för utveckling. Ett annat viktigt samarbetsområde är utveckling och användning av IT i undervisning och utbildning. Inom ministerrådets projekt IDUN pågår flera pilotprojekt som bidrar till att lösa många av de problem som står i vägen för användning av IT i skolorna både för lärare och elever. Det är viktigt att IDUN-projektet följs upp och att nya projekt initieras.

Arbetsmarknadsstyrelsen uppmärksammar Toppledarforum. Inom dess ramar har Statskontoret aktivt informerat om de nordiska ländernas verksamhet på IT-området. Toppledarforum har kartlagt behovet av spelregler för samverkan mellan myndigheter. Resultatet visar tydligt på prioritering av de legala frågorna. Långsamheten i processen påkallar åtgärder som påskyndar handläggningen av dessa frågor. Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker förslaget att utarbeta en nordisk handlingsplan med koncentration på ett fåtal punkter: 1. lagstiftningsåtgärder för att anpassa ländernas infrastruktur till en användbar informationsteknik samt för att anpassa det rättsliga regelverket, bl.a. arbets- och miljörätten, till distansarbete, 2. översyn av de avtalsrättsliga och upphovsrättsliga områdena, säkerhetsfrågor m.m. 3. etik för användandet av informationstekniken

Industriförbundet anser att IT-samarbete kan vara ändamålsenligt på nordisk basis.Det skall dock beaktas att Sverige är medlem av den Europeiska unionen och bör prioritera de åtaganden detta medför. Den nordiska värde- och kulturgemenskapen är en gemensam tillgång värd att vårda. Den fortsatta utvecklingen av IT och telekommunikationer kan i viss

mån ses som ett hot mot denna. Förbundet anser att förslaget att utarbeta ett utvecklingsprojekt för att engagera unga i nordiskt och internationellt samarbete har fog för sig.

Telia, som är ett kommersiellt telebolag, tillstyrker andan i förslaget men anser att istället för lagstiftningsåtgärder är marknadskrafterna bäst ägnade att åstadkomma anpassningen.

3. Överväganden

Medlemsförslaget, innehåller många problemställningar som i hög grad upptar forskare världen över och som med jämna mellanrum kommer till uttryck i samhällsdebatten, tyvärr oftast i termerna för eller emot IT-samhället.

Förslagets målsättningar är i vissa stycken hanterliga och genomförbara, som t.ex. möjlighet till distansarbete och -studier samt ökat samarbete inom utbildning och forskning. Men de flesta är sammansatta och krävande.

Finland har som nordiskt ordförandeland koncentrerat sig på frågan om informationssamhället och nordiskt samarbete och avser genomföra en samfälld analys och jämförelse av strategierna i de nordiska länderna. Norden bör ha som målsättning att påverka utvecklingen globalt och på europeiskt plan.

I likhet med några av remissinstanserna konstaterar utskottet att förslaget tar upp angelägna spörsmål men att det samtidigt lämnar åt sidan en del centrala och övergripande frågor:

- hur påverkar den nya teknologin oss och det samhälle vi lever i?
- vem äger, styr och bearbetar information och vad ska informationen kosta?
- sammansmältning av den privata och den offentliga sektorn?
- hur påverkas den demokratiska utvecklingen?
- hur är situationen kring yttrandefriheten, informationsfriheten, offentlighetsprincipen och frågor kring upphovsrätt i de nya nordiska kunskapssamhällena?

Informationssamhället karaktäriseras, bl.a. *av* en allmänt ökad kunskapsproduktion, *av* ett ökat beroende av tillgång till information, ny informationsteknologi i form av integrerade system för dator- och teleteknik och *av* framväxten av en särskild informationssektor i ekonomin. I detta samhälle är information en maktresurs; ett värde för den som har tillgång till den, gör bruk av den, och kan använda den för sina syften. I samhällsdebatten har detta perspektiv på informationssamhället aktualiserat viktiga frågor om hur makten över informationen är fördelad i ett samhälle.

Informationsfrihet, dvs. alla medborgares rätt till insamling, bearbetning och spridning av information, liksom yttrandefrihet, dvs. frånvaro av

maktmonopol över produktion och förmedling av information är grundläggande element i ett demokratiskt styrelseskick.

Under årens lopp har det talats om att i informationssamhället finns en inneboende kraft som hotar demokratin genom t.ex. massmedias roll. I medierna får vissa idéer en stor genomslagskraft och betraktas som den enda möjliga politiska vägen. Konsekvensen kan bli att viktig debatt inte tillåts, inte heller vissa eftersökningar av kunskap, vilket leder till urholkning av demokratin, dvs. stora grupper vänder både samhällsdebatt och politik ryggen.

Ett av förslagets målsättningar är etiska normer för användandet av informationsteknologi. Det är en målsättning som innehåller en mängd komplikationer. Forskare, politiker och representanter för marknaden är t.ex. inte eniga om hur centrala begrepp som etik, sekretess och censur ska tillämpas.

Det anses numera vara sant att informationssamhällets medborgare ständigt utsätts för integritetsbrott och att en lagstiftning måste tillgripas för att skydda människornas privata sfär. Men det finns forskare som menar att detta hot är starkt överdrivet och att åtgärder som t.ex. lagstiftning, i syfte att stärka integritetsskyddet, snarare skapar motsatt effekt och bidrar till att begränsa den informationsfrihet som varje människa i en levande demokrati har rätt till. Samma forskare anser att just informationsfriheten urholkas i övergången till IT-samhället.

Den tvåhundraåriga svenska tryckfrihetsordningen är ett exempel på att det gick att integrera informationsfriheten i det s.k. papperssamhällets lagstiftning. Att det fortfarande inte gått att på samma sätt som då lagstifta om informationsfriheten i det s.k. informationssamhället kan stå våra demokratier dyrt. Men vilka ska leda lagstiftningsarbetet och hur omfattande ska politikens inblandning i lagstiftningen om det goda datasamhället vara?

Offentlighet i myndigheternas verksamhet och medborgarnas möjlighet till insyn i offentlig dokumentation kännetecknar de nordiska länderna. Samtliga nordiska länder har en egen datalag om integritetsskydd. I Sverige tillkom datalagen 1973 för att motarbeta risken för ett s.k. kontrollsamhälle. Hittills har den varit underställd grundlagen. 1994 dödförklarades datalagen. Det råder enighet om att en ny lag måste skrivas, men det betyder inte att det råder enighet om hur en ny lagstiftning ska se ut. EU:s lagstiftning står å andra sidan över medlemsländernas grundlag.

Vad angår den nordiska offentlighetsprincipens överlevnad har NR:s kulturutskott varit överens om att utarbeta en nordisk strategi för att medverka till en öppen förvaltningskultur inom EU/EES, som är förenlig med centrala nordiska principer på detta område.

Informationsteknologi är ett vitt begrepp. Den bör inte definieras enbart som teknologi utan också som *princip*, tillämpningsbar på alla områden som t.ex. väpnade konflikter, katastrofer, ekonomiska kriser, och arbetslöshet. Vår tid kräver att viktiga beslut fattas på kort tid. Informationsteknologins princip är viktig, medan tekniken ständigt förnyas. Infor-

mationsteknologi borde kunna användas i syfte att förbättra medborgarnas rättigheter att både tekniskt och principiellt kunna ta del av myndigheters information. Forskningspolitiska rådet kommer att inarbeta informationsområdet i det förslag till ny strategi på forskningsområdet, som är under arbete.

4. Utskottets synpunkter

I förslagets *första att-sats till rekommendation* föreslås att det utarbetas en nordisk handlingsplan för informationsteknologisk utveckling och samverkan i Norden. Varje nordiskt land har numera övergripande handlingsplaner i syfte att klara av de förändringar som den nya tidsåldern kräver. Några av remissinstanserna anser att förslaget inte tagit utgångspunkt i detta faktum. En förklaring är att när förslaget väcktes hade varken Norge eller Sverige lagt fram sin strategi. Nordenutskottet noterar att det från några håll uttrycks skepsis om att en nordisk handlingsplan, av det slag som här omfattas, skulle kunna tillföra de nu redan etablerade nationella handlingsplanerna något. Det fortsatta nordiska samarbetet föreslås heller utvecklas utifrån nationella strategier och handlingsplaner och inriktas på IT:s användning och innehåll.

Förslagets *andra att-sats till rekommedndation,* som avser utarbetande av utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att engagera de unga i nordiskt och internationellt samarbete, ges stöd hos flera instanser. Samma instanser stöder samarbete mellan sektorerna. Dessa remissinstanser påminner emellertid om att i ministerrådets regi pågår satsningar inom t.ex. IDUN-projektet och det nordiska skoldatanätverket ODIN, som med ytterligare ökade prioriteringar väl kunde tänkas klara av denna ungdomssatsning. Särskilt de finska remissinstanserna poängterar samordning med de europeiska initiativen på området. Det bör enligt *Undervisningsministeriet* övervägas om det inte är mer ändamålsenligt att knyta det föreslagna projektet till det nordiska skolsamarbetet och till de projekt som startats i Europeiska unionens regi för att bygga upp ett informationssamhälle.

På denna tidpunkt är Nordenutskottet inte övertygat om att en nordisk handlingsplan är rätt styrinstrumentet för att verkställa förslagets många högst aktuella intentioner. Utskottet anser att det kan ligga en fara i att isolera informationsteknologin som en egen sektor, administrerad av experter, och att en samnordisk handlingsplan skulle sålunda kunna medföra en sådan risk.

Nordentskottet anser att samtliga sektorer bör ta eget ansvar för integreringen av informationsteknologin som ett instrument i människans vardag. Informationsteknologin är en realitet som genomgriper och påverkar hela samhället och alla människor. Nordenutskottet är därför skeptiskt till att prioriteringarna inom IT-området särskilt ska gälla barn och ungdomar. Nordenutskottet har i sitt uttalande om ministerrådets budgetför-

slag 1997 föreslagit att det tas krafttag om IT-frågorna och föreslår tvärsektoriella satsningar på IT-området 1998.

Med tanke på förslagställarnas andra att-sats, om särskilda utvecklingsprojekt, föreslår utskottet satsningar på projekt som motverkar generationsklyftan i IT-frågan och som istället skapar förutsättningar för en förbättrad information till samtliga samhällsmedborgare. Nordenutskottet vill i detta sammanhang särskilt föreslå åtgärder som förbättrar medborgarnas tillgång till den information som redan finns tillgänglig i utbildningsnätverken. Utskottet föreslår därför att varje folkbibliotek i Norden ges tillgång till utbildningsnätverken, som också innebär att studieförbunden får tillgång till informationen.

Nordenutskottet anser att förslagsställarna utpekat flera ytterst tidsaktuella områden som kräver samordning och åtgärder i framtiden, både nordiskt och internationellt. Nordenutskottet är, utifrån de utpekade områdena i medlemsförslaget, berett att i sitt fortsatta arbete undersöka förutsättningarna för följande:

1. Lagstiftningsåtgärder för att anpassa ländernas infrastruktur till en användbar informationsteknologi samt lagstiftningsåtgärder för att anpassa det rättsliga regelverket, bl.a. arbets- och arbetsmiljörätten, till distansarbete.

Nordenutskottet understryker vikten av att varje sektor själv ska lämna förslag till lagstiftningsåtgärder som därefter lämnas till de nordiska ministerråden.

2. Översyn av de avtalsrättsliga och upphovsrättsliga områdena, säkerhetsfrågor m.m.

Nordenutskottet efterlyser översyn av de avtalsrättsliga och upphovsrättsliga områdena, säkerhetsfrågor m.m.

3. Etiska normer för användandet av informationsteknologin

Utskottet vill särskilt nämna att språkanvänvändning i de elektroniska medierna också är en fråga om kulturell attityd.

4. Nordisk samverkan i det europeiska och internationella samarbetet

Nordenutskottet vill särskilt understryka de små språkens situation i de elektroniska medierna. Nordenutskottet påminner om att det är människan som ska styra den tekniska utvecklingen och inte tvärtom och att det finns anledning till att noga försvara de små språkens ställning i mötet med i synnerhet engelskan som är det dominerade språket i de elektroniska medierna. Nordenutskottet anser att ett grundläggande krav är att de nordiska språken återges korrekt i nätverken. Nordenutskottet betonar också behovet av att jämföra de europeiska insatserna på IT-området med de nordiska och att Norden i mötet med de internationella aktörerna på området har en gemensam nordisk beredskap

som gynnar och skyddar den fundamentala nordiska kulturgemenskapen.

5. Nordenutskottet anser dessutom att följande frågor bör få en central plats vid den kommande temakonferensen Nordisk kultur under internationell press:

- hur påverkar den nya teknologin oss och det samhälle vi lever i?
- vem äger, styr och bearbetar information och vad ska informationen kosta?
- sammansmältning av den privata och den offentliga sektorn?
- hur påverkas den demokratiska utvecklingen?
- hur är situationen kring yttrandefriheten, informationsfriheten, offentlighetsprincipen och frågor kring upphovsrätt i de nya nordiska kunskapssamhällena?

Nordenutskottet understryker att dessa frågor bör få en uppföljning även efter temakonferensen i mars 1997.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår Nordenutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin och som konkret projektsatsning genomföra att varje folkbibliotek i Norden ges tillgång till utbildningsnätverken.

København, den 10. november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

A 1125/nord

Medlemsförslag

om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi

(väckt av den socialdemokratiska gruppen)

Nordiska rådet tillstyrkte vid sin 46:e session 1995 i Reykjavík ett ministerrådsförslag om regionalpolitiskt samarbete 1995-2000. Härvid fäste miljöutskottet särskild uppmärksamhet vid behovet av en kraftfull regionalpolitisk satsning på informationsteknologin och dess möjligheter till och påverkan på regionalpolitiska tillväxteffekter. Det var, enligt utskottet, särskilt viktigt för glesbygd och småföretag att ha god och likvärdig tillgång till informationsteknologins möjligheter.

Vidare har Nordiska ministerrådet inom ramen för det nordiska utbildningssamarbetet inlett samarbete rörande användning av informationsteknologi i undervisning och inlärning. Ett gemensamt handlingsprogram startade den 1 januari 1995 beträffande bl.a. utbildningspolitik och informationsteknologi, utveckling och utväxling av pedagogisk programvara, distansutbildning, tillgång till databaser och -nät samt upphovsrätt och avtal.

Ministerrådets dataprogramgrupp har arbetat med lärarfortbildning, know-how och produktutveckling samt inlett framställning av programvara och CD-ROM på nordiskt plan. Det danska ordförandeskapet har med högsta prioritet initierat arbete på att investera i de nordiska samarbetsnäten och genom en förbättrad samnordisk datatrafik söka uppgradera NORDUNET. Ett gemensamt nordiskt skoldatanät har efter invigningen 1994 utvecklats snabbt bl.a. i fråga om koordinering av tekniskt utvecklingsarbete, utveckling av informationsinnehållet bl.a. i fråga om koordinering av tekniskt utvecklingsarbete, utveckling av informationsinnehållet bl.a. på kulturområdet, utbildning av projektledare m.m.

I Danmark har lagts fram rapporten *Info-samfundet år 2000*, en strategi med konkreta förslag till fortsatta insatser, som efter remissbehandling lett fram till rapporten *Från vision till handling - IT-politisk handlingsplan 1995*. I Norge har utarbetats ett förslag till ett nationellt informationsnätverk (*uppgift 1994*). EU har med den s.k. Bangemann-rapporten introducerat informationsteknologin som ett nytt centralt ämne för det europeiska samarbetet. I Sverige har tidigare lagts fram rapporten *Informationsteknologin - Vingar åt människans förmåga* och den 1 januari 1995 tillsattes en ny IT-kommission, som avser presentera sitt förslag till sommaren.

De nordiska länderna har goda förutsättningar för ett framgångsrikt införande av en användbar informationsteknologi. Bl.a. har länderna hög penetration, dvs. ligger i täten i fråga om antal datorer, modem och mobiltelefoner. En nordisk samverkan på området, även i det infrastrukturella Europasamarbetet bör utvecklas med hänsyn till bl.a. det specifikt nordiska såsom relativ gleshet och långa avstånd.

Inför informationssamhällets intåg krävs ingående analys av målsättningar, behoven av en selektiv användning och utveckling av en användaretik. Vidare krävs lagstiftningsåtgärder för att anpassa bl.a. infrastruktur, avtals- och arbetsrätt. Prioritering av användningsområden, selektiv användning och facklig tillämpning skulle kunna underlätta kunskapssamhällets framväxt.

Informationsteknologin måste utvecklas till att bli instrument för deltagande i och medansvar för fördjupad demokrati. Särskilt viktigt är att alla barn och ungdomar ges möjlighet att tidigt lära sig behärska datatekniken i detta syfte. Det nordiska samarbetet - bl.a. det nordiska skoldatanätet - måste också ha denna inriktning. I anslutning till handlingsplanen för det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet bör därför övervägas möjligheterna att utveckla program för barns och ungdomars engagemang i nordiskt och internationellt samarbete via informationsteknologin.

Mot bakgrund av de nordiska ländernas likartade geografiska, socioekonomiska och kulturella förhållanden samt informationsteknologins övergripande och övernationalla karaktär bör förutsättningarna vara goda för nordisk samverkan och koordinering, särskilt på forsknings- och utvecklingsområdet. Inte minst telekommunikationsindustrin skulle kunna dra fördelar av en gemensam satsning på informationsteknologi. Med avstamp i en nordisk samverkan på detta område kan likartade nordiska synsätt göras gällande även i det europeiska och internationella samarbetet. En mera anpassad informationsteknologi skulle även kunna vara till fördel för bl.a. reformprocesser och demokratisk utveckling i våra baltiska grannländer och i Ryssland.

En gemensam nordisk handlingsplan bör utarbetas innefattande bl.a.:

- målsättningar för informationsteknologins användbarhet, särskilt i relation till de ekonomiska och sociala sektorerna,
- lagstiftningsåtgärder för att anpassa ländernas infrastruktur till en användbar informationsteknologi,
- lagstiftningsåtgärder för att anpassa det rättsliga regelverket, bl.a. arbets- och arbetsmiljörätten, till distansarbete,
- etik för användandet av informationsteknologin,
- översyn av de avtalsrättsliga och upphovsrättsliga områdena, säkerhetsfrågor m.m.,
- fackmässiga tillämpningar i fråga om såväl bearbetad information som teknikanpassning efter användarbehov,
- stöd för industriell export av IT-produkter omfattande även tjänster, policyutveckling, användaretik, urvalstillämpning m.m.,
- stöd för utbyggnad av samnordiska telekommunikationsnätverk,

- åtgärder för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin,
- nordisk samverkan i det europeiska och internationella samarbetet.

Med hänvisning till det anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en nordisk handlingsplan för informationsteknoligisk utveckling och samverkan i Norden

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att engagera de unga i nordiskt och internationellt samarbete.

Kuopio den 13 november 1995

Sinikka Bohlin (s)
Per Olof Håkansson (s)
Mats Nyby (SDP)
Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby Larsen (A)
Søren Hansen (S)

Europaudvalgets betænkning

over medlemsforslag A 1127/euro om en koordineret nordisk beskæftigelsesstrategi og medlemsforslag A 1136/euro om tiltag mod arbejdsløsheden

(Medlemsforslag A 1127/euro stillet af den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd, se s. 345; medlemsforslag A 1136/euro stillet af den Konservative gruppe i Nordisk Råd, se s. 347)

1. Generelt

Europaudvalget har behandlet medlemsforslag A 1127/euro ved sine møder den 6. august 1996 i Reykjavik og den 27. september 1996 i Oslo. På mødet i Oslo fremlagde den Konservative gruppe i Nordisk Råd medlemsforslag A 1136/euro, som udvalget besluttede at behandle i samme betænkning som A 1127/euro. Udvalget har behandlet betænkningen over de to forslag samlet i skriftlig procedure og på sit møde den 10. november 1996 i København.

1.1. Medlemsforslag A 1127/euro om en koordineret nordisk beskæftigelsesstrategi

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

> *at* udarbejde en fælles nordisk beskæftigelsesstrategi, der kan indgå i den nordiske indsats for en positiv beskæftigelsesindsats i Europa,
>
> *at* redegøre for, hvorledes de nordiske lande har koordineret deres synspunkter i EU og anden europæisk sammenhæng,
>
> *at* fremlægge en årlig redegørelse over for Nordisk Råd indeholdende bidrag om de nationale beskæftigelsesinitiativer,
>
> *at* den årlige redegørelse skal foreligge senest 6 uger inden Nordisk Råds årlige session.

Den Socialdemokratiske gruppe ønsker, at Nordisk Råd skal følge beskæftigelsesudviklingen tæt og arbejde for, at de nordiske landes regeringer fortsætter en aktiv arbejdsmarkedspolitik i Norden og koordinerer deres indsats for at styrke nordiske synspunkter om en aktiv arbejdsmarkedspolitik i europæisk sammenhæng og på regeringskonferencen.

Den Socialdemokratiske gruppe ønsker, at hvert af de nordiske lande udformer en beskæftigelsesstrategi, som skal indgå i en fælles nordisk beskæftigelsesstrategi. Endvidere ønsker gruppen at de nordiske landes regeringer udarbejder en årlig redegørelse, som fremlægges senest 6 uger forud for Nordisk Råds årlige session. Redegørelsen skal indeholde en status over den faktiske udvikling, og de initiativer der er taget siden sidste redegørelse, samt en status over hvad der er gjort for at koordinere indsatsen mellem de nordiske lande og i forhold til EU og det øvrige Europa. Redegørelsen skal danne grundlag for en generel debat om beskæftigelsesudviklingen på Nordisk Råds session.

1.2. Medlemsforslag A 1136/euro om tiltag mod arbejdsløsheden

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

> *at* tilpasse de i medlemsforslaget angivne erhvervs- og arbejdsmarkedspolitiske retningslinier i sin politik.

Den Konservative gruppe ønsker, at de nordiske landes parlamenter og regeringer skal påtage sig deres ansvar for at sætte gang i økonomien og dermed bidrage til at skabe nye arbejdspladser. De nordiske lande må gennemføre omfattende strukturelle ændringer for at skabe de rigtige forudsætninger for økonomisk vækst, som fører til at virksomhederne ekspanderer og skaber nye arbejdspladser. Gruppen mener, at det er vigtigt at de nordiske landes regeringer holder tæt kontakt for at samordne indsatserne, således at nationale tiltag ikke modvirker hinanden; endvidere bør de nordiske lande koordinere deres beskæftigelsespolitik med det øvrige Europa. Den Konservative gruppe mener, at den vigtigste forudsætning for at mindske arbejdsløsheden er forbedrede vilkår for erhvervslivet og at føre en økonomisk politik, der skaber vækst og arbejdspladser. Forslaget indeholder en række konkrete forslag til initiativer.

2. Høringssvar

Medlemsforslag A 1127/euro har været sendt til høring med frist den 16. september 1996. Udvalget mente, at medlemsforslag A 1136/euro var dækket af denne høring. Der er kommet høringssvar fra følgende ministerier, myndigheder, organisationer og nordiske samarbejdsorganer:

Nordisk: Nordens faglige samorganisation
Danmark: Arbejdsministeriet, Økonomiministeriet, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark
Finland: Finansministeriet, Arbetsministeriet, Industriens och Arbetsgivarnas Centralförbund, Tjänstemannacentralorganisationen
Island: De Samvirkende Fagforbund i Island

Norge: Kommunal- og arbeidsdepartementet/Finansdepartementet, Landsorganisasjonen
Sverige: Svenska Arbetsgivareföreningen, Arbetsmarknadsdepartementet, Sveriges Industriförbund
Åland: Tjänstemannaorganisationerna på Åland r.f., Finlands Fackförbunds Central- organisation FFC r.f., distriktskontor på Åland

Sammenfatning af høringssvar

2.1 Høringssvar fra ministerier og offentlige myndigheder

Sammenfattende er svarene fra regeringssiden negative overfor en nordisk beskæftigelsesstrategi, som man ikke mener vil give merværdi og være formålstjenlig, da de nordiske EU-landes beskæftigelsesstrategier allerede er udarbejdet indenfor EU´s overordnede økonomiske og politiske retningslinier. Regeringssiden er mere positiv overfor forslaget om årlige redegørelser om initiativer for at fremme beskæftigelsen. Der henvises til eksisterende materiale udført i OECD, EU, Norden og nationalt, særligt policy-papiret "En nordisk vej i arbejdsmarkedspolitikken" fra 1995 og de årlige udgivelser af "Arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik i Norden", som man mener kan danne grundlag.

2.2 Høringssvar fra arbejdstagerorganisationerne i Norden

Arbejdstagerorganisationerne er generelt positive overfor intentionerne i forslaget, men fra flere organisationer påpeger man, at der bør satses på en bredere europæisk beskæftigelsesstrategi (EU og EØS). De peger på, at de årlige redegørelser også skal indeholde en vurdering af de forskellige beskæftigelsesstrategiers og- aktiviteters kvalitet og effekt.

2.3. Høringssvar fra arbejdsgiverorganisationerne i Norden

Fra *arbejdsgiverorganisationernes* side mener man, at det vil være positivt at Nordisk Råd drøfter arbejdsløshed på sine sessioner, da det kan betyde, at de lande som står udenfor EU tager Essen-punkterne til sig. Flere arbejdsgiverorganisationer mener, at arbejdsløsheden er strukturel og skyldes et stift system og foreslår ændringer, som skal gøre arbejdsmarkedet mere fleksibelt for virksomhederne. Nogle organisationer peger på, at forudsætningerne for en fælles strategi savnes, da landenes erhvervsstruktur og lovgivning er forskellig.

2.4. De nordiske partigrupper

Den Venstresocialistiske gruppe i Nordisk Råd har den 11. september 1996 fremsendt følgende kommentar til medlemsforslag A 1127/euro om en koordineret nordisk beskæftigelsesstrategi:

"Vänstersocialistiska gruppen förhåller sig i princip positiv till försalget, men vill tillägga några i sitt tycke relevanta frågor som inte tas upp i själva medlemsförslaget.

I uppgörelsen av en koordinerad nordisk sysselsättningsstrategi bör alla tillbudsstående åtgärder för att bekämpa arbetslösheten ingå. I medlemsförslaget nämns särskilt behovet av ökade investeringar, bl.a. gällande både teknologi och mänsklig kompetens. Dessa investeringar utgör en viktig del av strategin, men minst lika viktiga är strävandena att dela på arbetet och förkorta arbetstiden generellt.

I de nordiska länderna har under de senaste åren genomförts flere experiment som syftat till att genom en delning av arbetet dels minska på arbetslösheten, dels öka produktiviteten inom både den privata och den offentliga sektorn. Experimenten har i de flesta fall varit lyckade och har lett till liknande arrangemang i andra nordiska länder. Också i bl.a. Tyskland finns förebilder som ofta citeras i debatten i de nordiska länderna.

Enligt den Vänstersocialistiska gruppen bör olika former av arbetsfördelning ingå som en av de absolut centralaste åtgärderna i fråga om att bekämpa arbetslösheten i Norden och EU. Att dessa åtgärder samtidigt i de flesta fall leder till ökad produktivitet, lägre sjukfrånvaro och mindre stress på arbetsplatserna sporrar naturligtvis ytterligare till att komma framåt på detta område.

En koordinering och sammanställning av planer och redan genomförda experiment, samt en förteckning på problem som ser ut att förhindra delning av arbetet, bör i första hand ske inom ramen för Nordiska Rådet. Inom EU är det därefter lättare att driva denna fråga gemensamt.

En generell övergång till 6-timmars arbetsdag är på sikt ett mål som bör koordineras i Norden och i hela EU."

Midtergruppen i Nordisk Råd har den 7. oktober fremsendt følgende udtalelse til behandlingen af medlemsforslag A 1127/euro om en nordisk beskæftigelsesstrategi og medlemsforslag A 1136/euro om tiltag mod arbejdsløshed.

"Synpunkter som bör ligga till grund för en debatt om möjligheterna i Norden och i Europa att bekämpa arbetslösheten och skapa nya arbetstillfällen främst i små och medelstora företag

Det är nödvändigt att arbetslösheten kommer högt upp på agendan när representanter för de nordiska länderna möts. Den höga arbetslösheten är ett av vår tids största gissel. Den måste bekämpas genom insatser såväl på nationell som internationell nivå.

Mittengruppen vill framhålla att utgångspunkten för att främja en positiv utveckling på arbetsmarknaden är stabila statsfinanser och möjlighet till en ökad och hållbar ekonomisk tillväxt.

Ett gynnsamt företagsklimat är också en grundförutsättning för att öka sysselsättningen. Det är allvarligt, som påvisats i aktuella studier, att byråkratiska hinder och krångliga skattesystem i de nordiska länderna bidrar till att många småföretag misslyckas.

Den växande arbetskraften har under flera decennier tagits emot i den expanderande offentliga och privata tjänstesektorn. Men även där sker nu rationaliseringar inte minst genom en ökad användning av informationsteknologi. Investeringar inom såväl industrin som de mogna servicebrancherna leder snarare till att antalet sysselsatta minskar istället för ökar. Internationell konkurrens, särskilt från länder med lägre arbetskraftskostnader än Norden, fortsätter att ta över arbetsintensiva verksamheter.

Att öka konkurrenskraften genom lägre löner och sämre arbetsmiljö är inget alternativ för de nordiska länderna. Tvärtom kan en god arbetsmilö stimulera produktivitet och sysselsättning. Ekonomin i de nordiska länderna måste bygga på avancerade och kunskapsintensiva verksamheter och ett kraftfullare entreprenörskap. Samtidigt bör lönebildningen bättre ta hänsyn till småföretagens villkor.

Det strategiska samarbetet både inom industri- och forskningspolitiken måste öka inom Norden inom de områden där vi ligger långt framme såsom telekommunikationer, medicin, miljöteknologi och logistik.

Ett annat problem i Norden är att merparten av de akademiskt utbildade återfinns i offentlig verksamhet eller i andra skyddade sektorer. Benägenheten hos akademikerna i Norden att starta egna företag är låg jämfört med andra länder. Bristen på entreprenörskap är påfallande också inom andra grupper. Trots att jämställdheten generellt anses ha kommit långt i Norden är nyföretagandet bland kvinnor lågt. På samma sätt förhåller det sig med invandrare. Ideologiska hinder i flera nordiska länder försvårar ett företagande inom hushållssektorn och områden som traditionellt utförts i den offentliga sektorn.

Mittengruppen anser att det är ytterst angeläget att nu pröva nya grepp för att stimulera framväxten av små och medelstora företag. Ansträngningarna måste särskilt rikta sig till nya grupper av entreprenörer såsom akademiker, kvinnor och indvandrare, som kan tillföra nya dimensioner i det nordiska affärslivet.

Norditalien är ett exempel på en europeisk region, som trots en mognad industri, har en dynamisk utveckling med många nya företag. Det är en rad olika faktorer som har medverkat till att skapa en sådan kultur. Viktigt för framgången i Italien är momsregler som gynnar småföretag.

De nordiska länderna bör samla sig för att analysera vilka faktorer som i våra länder minskar benägenheten att starta företag. Tillsammans i Norden bör vi initiera ett omfattande arbete för att skapa mer positiva attityder och mer gynnsamma förutsättningar för nyföretagsamhet. Det är också angeläget att all den administrativa och skattemässiga byråkrati som omgärdar småföretagandet ses över.

Det är Mittengruppens uppfattning att den höga beskattningen på arbetskraft har blivit en hämsko för ekonomisk utveckling och ökad sysselsättning. Därför förordas en skatteväxling som innebär en sänkning av kostnaderna för arbetskraften och fördyrar miljöskadliga utsläpp och ickehållbar användning av naturresurser. En sänkning av arbetskraftskostnaderna bör i första hand komma de små- och medelstora företagne till godo

där förutsättningarna att skapa nya arbeten är störst.

De nordiska länderna måste driva på i dessa frågor. En skatteväxling som får genomslag i det europeiska samarbetet är av stor betydelse för såväl Europas miljö som arbetsmarknad."

3. Udvalgets behandling

3.1. Gennemgang af tidligere rekommandationer og arbejder på beskæftigelsesområdet

Europaudvalget har inddraget tidligere rekommandationer og Ministerrådets opfølgning på disse i sin behandling.

Nordisk Råd rekommanderede i *rek. 26/1993/e om beskæftigelse i Norden*, på baggrund af medlemsforslag fra de nordiske partigrupper, Nordisk Ministerråd at fremlægge forslag til tiltag, som på nordisk plan kunne bidrage til øget beskæftigelse. Der blev peget på, at Ministerrådet kunne tage fat på at smidiggøre arbejdsmarkedet; og på behovet for satsning på forskning, uddannelse, udviklingsarbejde, miljø- og ressourceforvaltning. Nordisk Råd gentog i *rek. 25/1994/e om handlingsplan for øget beskæftigelse* intentionerne.

Nordisk Ministerråd udarbejdede som opfølgning rapporten "Nordisk samarbejde for øget beskæftigelse", den indeholdt en oversigt over de makroøkonomiske rammevilkår og økonomiske udsigter i Norden (arbejdsløshedstal og tilvækst, BNP og tilvækst) og en oversigt over internationalt samarbejde for at fremme vækst og beskæftigelse (GATT, EØS, EU, EFTA, OECD). Der blev peget på en lang række nordiske samarbejdsopgaver på områderne uddannelse, fleksibilitet på arbejdsmarkedet, reformering af arbejdsløshedsforsikringen, effektivere arbejdsmarked, bedre klima for små- og mellemstore virksomheder, indsats for at få mere beskæftigelse for de offentlige udgifter og infrastrukturinvesteringer.

Nordisk Ministerråd vedtog i 1995 efter rekommandation *20/1995/s* fra Nordisk Råd "Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet". Programmet indeholder 7 målsætninger for Ministerrådet, hvoraf den første er at sikre fuld beskæftigelse ved at fremme en aktiv og effektiv arbejdsmarkedspolitik, forbedre beskæftigelsessituationen for unge og udsatte grupper, sikre arbejdsmarkedspolitikkens indflydelse på andre områder gennem et helhedssyn.

Nordisk Ministerråd har endvidere siden slutningen af 1980´erne støttet forskningsprojektet "1900-talets arbetsmarknad i Norden", også kaldet "Paraply-projektet", som bl.a. har resulteret i et policy-papir udarbejdet af lektor Per Kongshøj Madsen: "En nordisk vej i arbejdsmarkedpolitikken". Policy-papiret baseres på forskningsprojektets viden om årsagerne til den høje ledighed blandt unge og faktorerne bag ældres tendens til tilbagetrækning. Der peges på følgende faktorer, som bidrager til at opbygge og fastholde et højt ledighedsniveau: svag konjunkturudvikling rammer især unge; snæver lønspredning; dagpengesystemer med høj kompensations-

grad kan bidrage til overledighed; manglende incitament til uddannelse og usmidig overgang mellem skole og arbejdsliv.

Policy-papiret tager udgangspunkt i, at den nordiske velfærdsmodel er under pres, dels indefra (økonomisk, ideologisk), dels fra internationaliseringen. En nordisk arbejdsmarkedsstrategi bør derfor i følge forskningsprojektet indeholde følgende:

- uddannelse for at forbedre arbejdskraftens kvalitet, fleksibilitet og mobilitet og for at mobilisere marginalgrupper,
- en indsats mod langtidsledige hvor ansættelsesbarrierer overvindes,
- oprettelse af et tredje arbejdsmarked (skånejob, kultur m.m.),
- fleksibilitet i arbejdslivet (orlov, delpensionering, førtidspension),
- institutionelle reformer (decentral lønfastsættelse, reform af skat og dagpenge),
- fremme af teknologisk udvikling,
- mindsket pres på omfordelingssystemerne.

3.2. Udvalgets overvejelser

Europaudvalget kan konstatere, at høringssvarene hovedsageligt forholdt sig positivt overfor årlige redegørelser og debatter på Nordisk Råds sessioner. Derimod var der ikke nogen stor tilslutning til en nordisk beskæftigelsesstrategi.

Europaudvalget har derfor valgt at foreslå Nordisk Råd, at man ikke foretager sig noget i forhold til forslaget om en nordisk beskæftigelsesstrategi i medlemsforslag A 1127/euro og i forhold til forslaget om at tilpasse de i medlemsforslag A 1136/euro angivne erhversv- og arbejdsmarkedspolitiske retningslinier i sin politik.

Europaudvalget foreslår Nordisk Råd at rekommandere de nordiske landes regeringer at udarbejde en årlig redegørelse til Nordisk Råd om nationale, nordiske og internationale bestræbelser for at opnå øget beskæftigelse. Redegørelsen skal foreligge senest 1 uge forud Nordisk Råds årlige september-møder og fungere som grundlag for en debat om beskæftigelse på den årlige session. Rådet kan indhente kommentarer til redegørelsen fra arbejdsmarkedets parter. Kommentarerne kan således indgå i grundlaget for debatten på sessionen.

Europaudvalget finder det vigtigt, at Nordisk Råd deltager i debatten om beskæftigelse og får mulighed for i en direkte dialog med regeringerne at drøfte deres initiativer nationalt, nordisk og i EU. Redegørelsen skal give et alsidigt politisk grundlag for den årlige debat på Nordisk Råds session og for videre arbejde med politiske anvisninger til regeringerne og Nordisk Ministerråd. Redegørelsen bør falde i 3 dele:

1. Beskrivelse af beskæftigelsessituationen.
2. Status over hvad regeringerne har gjort for at fremme beskæftigelsen:

- i hvert af de nordiske lande
- samarbejdet mellem de nordiske lande
- koordination i forhold til EU og andre internationale fora.

3. Fremadrettede initiativer:
- i hvert af de nordiske lande
- samarbejdet mellem de nordiske lande
- koordination i forhold til EU og andre internationale fora.

Redegørelsens beskrivende del skal indeholde en status over den faktiske udvikling i beskæftigelsen, i arbejdsstyrken og i ledigheden samt den økonomiske udvikling, herunder
- oversigt over nordiske investeringer udenfor Norden, ikke-nordiske investeringer i Norden og investeringer mellem de nordiske lande,
- oversigt over forsørgelsessituationen for den ikke beskæftigede del af den erhvervsaktive del af befolkningen
- oversigt over antallet som går fra ledighed til beskæftigelse, herunder hvor stor en del kommer i støttet beskæftigelse.

De nordiske landes regeringer udarbejder årligt nationale rapporter om den økonomiske udvikling og udviklingen på arbejdsmarkedet, som indgår i Nordisk Ministerråds rapport "Arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik", denne kan danne grundlag for arbejdet med statusdelen af redegørelsen. De årlige rapporteringer som de nordiske EU-lande skal afgive til EU kan ligeledes være et bidrag.

Europaudvalget mener, at redegørelsens 3. del bør indeholde en vurdering af eventuelt planlagte initiativers effekt eller forventede effekter. Relevante temaer, der kan indgå i redegørelsen, er:
- uddannelse og videreuddannelse af arbejdskraften,
- evne til omstilling i arbejdsstyrken,
- investeringer i forbedret teknologi,
- investeringer i beskæftigelsestunge og fremtidsrettede erhverv som miljø, transport, energi, byfornyelse og service,
- ændringer i arbejdsmarkedets struktur,
- erhvervsbeskatning,
- beskatning af arbejdskraften- indirekte lønomkostninger,
- socialbeskyttelse - betydning for arbejdsmarkedets struktur,
- løndannelse,
- arbejdsdeling (herunder orlovsordninger),
- små og mellemstore virksomheder,
- etablering af en iværksætterkultur,
- forandring i udgifterne til den offentlige sektor,
- tiltag for at fremme investeringslysten,
- ligestilling.

Spørgsmålet om en nordisk beskæftigelsesstrategi eller mere begrænsede anvisninger på områder, som anses for specielt egnede til at afhjælpe de nordiske beskæftigelsesproblemer kan tages op på baggrund af de nordiske regeringers årlige redegørelser og og den efterfølgende beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session, første gang ved Nordisk Råds 49. session i Helsingfors i november 1997.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning. Redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råds årlige septembermøder.

København, den 10. november 1996

Den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råds medlemmer af Europaudvalget

Børge Bakholt (S)	*Ole Stavad (S) formand*
Sinikka Hurskainen (Sdp)	*Erkki Tuomioja (SDP)*
Eirin Faldet (A)	*Tom Thoresen (A)*
Berit Löfstedt (s)	*Nils T. Svensson (s)*

Midtergruppen i Nordisk Råds medlemmer af Europaudvalget

Svend Erik Hovmand (V)	*Siv Friðleifsdóttir (F)*
John Dale (Sp)	*Ingrid Näslund (kd)*

Den Konservative gruppe i Nordisk Råds medlemmer af Europaudvalget

Osmo Kurola (Kok.)	*Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)*
Anders Talleraas (H)	

Den Venstresocialistiske gruppe i Nordisk Råds medlemmer af Europaudvalget

Jarmo Wahlström (Vas)	*Paul Chaffey (SV)*

Reservation:
Europaudvalgets medlem Carl I. Hagen (FrP) ser det som helt unødvendigt at Nordisk Råd vedtager en selvstændig rekommandation om beskæftigelsesspørgsmål, idet dette tema allerede er højt på dagsordenen i alle nordiske lande og behandles i relevante internationale organer som f.eks. EU og OECD.

A 1127/euro

Medlemsforslag

om en koordineret nordisk beskæftigelsesstrategi

(Stillet af den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)

Arbejdsløsheden er det største sociale og økonomiske problem i Norden og Europa. Hvert enkelt land har det endelige ansvar for beskæftigelsespolitikken, men effekten af den nationale indsats bliver større, hvis den koordineres med de lande, vi handler mest med. De nordiske landes største samhandelspartnere findes blandt EU og EØS-landene på grund af det store fælles marked.

Nordisk Råd har ved flere lejligheder sat fokus på beskæftigelsen og Nordisk Råd skal følge udviklingen tæt og fastholde de nordiske regeringer på en aktiv indsats for større beskæftigelse. Hvert nordisk land bør udforme en national beskæftigelsesstrategi, som skal indgå i en fælles samordnet beskæftigelsesstrategi inden for rammen af det nordiske samarbejde, De bør ligeledes koordinere deres indsats for at styrke nordiske synspunkter i europæisk sammenhæng.

De nordiske EU-lande har arbejdet på at få sat beskæftigelsen på dagsordenen i EU og der er sat en proces i gang. På Essen-topmødet enedes EU-landene om et mere systematisk samarbejde om beskæftigelsen og iværksætte foranstaltninger, der særlig skal fremhæve uddannelse og videreuddannelse, beskæftigelsesfremmende tiltag, forbedring af arbejdsmarkedets funktionsmåde og forbedrede tiltag for særligt udsatte grupper som unge og indvandrere. Det blev samtidig besluttet, at udarbejde en årlig rapport om udviklingen i beskæftigelsen. Disse rapporter bør også indgå i den nordiske beskæftigelsesstrategi.

Det er lykkedes at få beskæftigelsen centralt placeret på EU's regeringskonference. På topmødet i Torino blev bekæmpelse af arbejdsløsheden omtalt som den vigtigste opgave for Unionen og medlemsstaterne. Regeringskonferencen skal undersøge, hvorledes Europa kan skabe grundlaget for et bedre samarbejde og en bedre koordinering, som kan styrke og supplere de nationale politikker.

En styrket indsats i EU får afsmittende effekt på alle de nordiske lande. Nordisk Råd bør derfor arbejde for, at nordiske synspunkter får en tydelig gennemslagskraft på EU:s regeringskonference. Det nordiske synspunkt er, at forudsætningerne for en bedre beskæftigelsespolitik skabes gennem en aktiv arbejdsmarkedspolitik, der satser på aktive tilbud til ledige og på uddannelse og efteruddannelse, og ikke gennem en ensidig fokusering på overførselsindkomsternes størrelse. De nordiske lande bør koordinere deres indsats omkring beskæftigelsen i EU.

De nordiske socialdemokrater fremlagde allerede i rapporten "Sæt

Europa i Arbejde" nogle retningslinier for indholdet af en koordineret europæisk beskæftigelsesstrategi. I Europa-Kommissionens visionære Hvidbog om Vækst, Konkurrenceevne og Beskæftigelse genfindes mange af disse tanker. Udgangspunktet for begge rapporter er, at velfærdssamfundet fortsat skal fornyes og videreudvikles i en tid med fortsat internationalisering.

Som det også fremgår af begge rapporter, forudsætter bekæmpelse af arbejdsløsheden øgede investeringer i både menneskelig uddannelse og opkvalificering i ny teknologi og maskiner. En afgørende nøgle til større beskæftigelse er således øgede investeringer. Ikke mindst i mere fremtidsrettede beskæftigelsesområder som miljø, transport, energi, byfornyelse og service.

Som et led i arbejdet med en samordnet beskæftigelsesstraategi bør de nordiske regeringer forud for Nordisk Råds session udarbejde en samlet redegørelse med bidrag fra alle de nordiske lande om de nationale beskæftigelsesinitiativer, Redegørelsen, som forelægges Nordisk Råd, skal indeholde en status over den faktiske udvikling og de initiativer, der er taget i den sidste periode. Redegørelsen skal desuden indeholde en status over hvad der gjort for at kordinere indsatsen mellem de nordiske lande og i forhold til samarbejdet i EU og det øvrige Europa.

Redegørelsen kan bruges som afsæt til en generel debat om beskæftigelsesudviklingen i forbindelse med Nordisk Råds årlige session, hvor der forinden er mulighed for at indhente synspunkter fra arbejdsmarkedets parter.

Med henvisning til ovenstående foreslår den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en fælles nordisk beskæftigelsesstrategi, der også kan indgå i den nordiske indsats for en positiv beskæftigelsesindsats i Europa

at redegøre for, hvorledes de nordiske lande har koordineret deres synspunkter i EU og anden europæisk sammenhæng

at fremlægge en årlig redegørelse over for Nordisk Råd indeholdende bidrag om de nationale beskæftigelsesinitiativer

at den årlige redegørelsen skal foreligge senest 6 uger inden Nordisk Råds årlige session.

Stockholm den 26 juni 1996

Dorte Bennedsen (S)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Anita Johansson (s)
Mats Nyby (SDP)
Ole Stavad (S)
Ranveig Frøiland (A)
Per Olof Håkansson (s)
Berit Brørby Larsen (A)
Berit Oscarsson (s)

A 1136/euro

Medlemsforslag

om tiltag mod arbejdsløsheden

(stillet af den Konservative gruppe i Nordisk Råd)

1. Indledning

De nordiske lande har i lighed med de fleste andre vesteuropæiske lande en arbejdsløshed af en meget alvorlig karakter. Over 1 million nordiske medborgere er i dag uden regulært arbejde. Antallet af langtidsledige udgør en væsentlig andel af arbejdssøgende og antallet af unge arbejdsløse giver grund til ekstra uro. Langtidsvirkningene for unge mennesker ved at møde et arbejdsliv som ikke har brug for deres indsats og engagement, kan blive dramatiske. En forudsætning for at ændre denne situation er at de rigtige beslutninger på det økonomiske og erhvervspolitiske område gennemføres med fast beslutsomhed.

De Nordiske lande står overfor en stor udfordring. Den Konservative gruppe mener at det primære ansvar for at skabe de rigtige rammer, for at sætte fart i det økonomiske liv og dermed bidrage til at skabe nye arbejdspladser, må påhvile de nordiske parlamenter og regeringerne. De må gennemføre en omfattende strukurel forandring, for at skabe de rigtige forudsætninger for økonomisk vækst som fører til ekspanderende virksomheder og nye varige arbejdspladser. Alligevel kan beskæftigelsesproblematikken ikke løses i det enkelte land alene. Derfor er det vigtigt at de nordiske landes regeringer holder nær kontakt indbyrdes for at samordne indsatserne, således at nationale tiltag ikke modvirker hinanden eller fører til et skævt konkurranceforhold imellem landene. Reelt er det heller ikke gruppens opfattelse, at problemerne alene kan løses inden for Norden. De nordiske lande er en del af det internationale samfund og bør derfor koordinere deres beskæftigelsespolitik i forhold til det øvrige Europa og også i forhold til andre WTO lande.

Den Konservative gruppe mener at en forudsætning for at skabe nye arbejdspladser og dermed at reducere den høje arbejdsløshed er at forbedre vilkårene for erhverslivet, at føre en økonomisk politik, der skaber vækst og arbejdspladser. En sådan politik bør efter gruppens mening indeholde bl.a. de punkter som nævnes nedunder.

2. Aktuelle tiltag

Virksomhederne må gives gunstigere rammevilkår igennem lavere skatter og afgifter, mindre restriktioner og et mere næringslivsvenligt klima, hvilket får særlig stor betydning for små og mellemstore virksomheder. Vi

lægger vægt på at de nordiske lande følger udfordringen i Essen-programmet om at sænke lønomkostninger. Kort sagt, det må blive lettere og billigere at oprette nye virksomheder og arbejdspladser

Forholdene må lægges bedre til rette for tilgang på risikokapital til næringslivet således at vi får større vilje til at foretage risikobetonede investeringer. Det må også gennemføres tiltag som letter de økonomiske belastningene ved ejerskifte i generationsbedrifter.

De offentlige udgifter må reduceres og omfanget på den offentlige sektor indskrænkes. Den offentlige sektor må samtidigt effektiviseres. Den offentlige virksomhed som ikke udøver myndighedsbeføjelser, skal i størst mulig udstrækning privatiseres og iøvrigt udsættes for konkurrence.

Det statslige regelsæt indenfor arbejdsmarkedet må forenkles for at lette presset på erhvervslivet. Indflydelsen på den enkelte virksomhed må styrkes på bekostning af centralstyringen.

Forholdene må lægges bedre til rette for større flexibilitet på arbejdsmarkedet. Det indebærer tilpasning af resultatorienteret lønudvikling indenfor erhvervslivet, samt tilpasning af tryghedsordningerne således at incitamenterne til at søge arbejde istedet for arbejdsløshed kan varetages.

Den konservative gruppe tager klart afstand fra alle tanker på at igennem lovgivning fordele eksisterende arbejde genom forskellige former af arbejdsdeling, f.eks. igennem generel forkortning af arbejdstider, hvilket nu diskuteres i EU. Sådanne metoder ser vi som en kapitulation overfor arbejdsløshedsproblemet. Efter vor mening kan problemet varigt løses udelukkende gennom øget økonomisk aktivitet i vores lande.

Forudsætningerne for en rentepolitik som kan bidrage til øgede investeringer bør lægges til rette. Heraf følger, at inflationen må holdes på et lavt niveau. Offentlige investeringer til infrastrukturtiltag kan være forsvarlige, men det må alligevel påmindes om forsigtighed. Investeringer som finansieres ved budgetunderskud, for ikke at nævne øgede offentlige drifteudgifter, giver pres på renten og bidrager til forværret konkurrenceevne.

Der bør lægges vægt på forskning og udviklingsarbejde som fremmer nyskabelse i industrien.

Undervisnings- og skolesystemets fleksibilitet bør øges, således at programmer for omskolings og efteruddannelsestilbud kan medvirke til en bedre udnyttelse af menneskelige ressourcer.

Med henvisning til det anførte foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at tilpasse de i medlemsforslaget angivne erhvervs- og arbejdsmarkedspolitiske retningslinjer i sin politik.

Den konservative gruppe i Nordisk Råd

A 1128/nord

Nordenutskottets betänkande

över medlemsförslag om ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden

(Medlemsförslaget väckt av Outi Ojala samt Riitta Prusti, Jarmo Wahlström och Marjatta Vehkaoja, se s. 355)

Nordenudvalget har fået et medlemsforslag om forøget forskning og uddannelse i reumatologi i Norden til behandling. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde den 10. november 1996.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås at Nordisk råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at øge indsatsen inden for reumatologi igennem at

- initiere og støtte et samnordisk tværfagligt forskning;
- forøge uddannelsen af reumatologer og give reumatologi større andel i den grundlæggende uddannelse af alt sundhedspersonale;
- gøre en nytte- och kostnadsanalyse af rehabiliteringsindsatser og tekniske hjælpemidler for reumatikere.

Inledningsvis fremkommer, at Nordisk Ministerråd arrangerede et Nordisk Reumatikerår år 1992 ifølge rekommandation fra Nordisk Råd, hvor Ministerrådet fik den opgave at udarbejde en plan for forøgede indsatser i Norden mod reumatiske sygdomme, angående forebyggende foranstaltninger, pleje, forskning og uddannelse. Hovedansvaret for gennemførelse af Reumatikeråret var hos Reumatikerorganisationerne i Norden. Forslagsstillerne mener at opfølgningen af Reumatikeråret ikke har været så effektiv, som man havde ønsket.

Det noteres, at der er mangel på uddannelse og forskning på reumatologiområdet. Forslagsstillerne fremhæver, at der i Norden findes ca. 4 millioner mennesker med nogen form af reumatiske sygdomme. En forøget indsats for forskning behøves, og det drejer sig både om årsagen til sygdommen, og om tværfaglig forskning til at belyse reumatikernes livssituation. Endvidere kommer der til at behøves yderligere ca. 200 reumatologer under de nærmeste ti år, samt en uddannelse af øvrigt personale inden for sundheds- og plejesektoren.

Vigtigheden af rehabilitering understreges, og det konstateres, at indsatser for rehabiliteringer formindskes når samfundsøkonomien er anstrengt. Dette kan forårsage højere udgifter for kvalificeret pleje og for fortidspensionering.

Tekniske hjælpemidler kan i mange tilfælde kompensere en funktionsnedsætning. Det handler ofte om billige investeringer, som formindsker behovet af service. Det er vigtigt at formidle kundskaber om nye og bedre produkter som udvikles i landene, og at hjælpemidler bliver tilgængelige uafhængig af beliggenhed af bopæl og individernes økonomi.

2. Høringssvar

Medlemsforslaget er blevet sendt ud til høring. Følgende høringssvar er kommet:

Nordiska

Nordiska hälsovårdshögskolan havde en stor rolle i samarbejdet omkring Nordisk Reumatikerår 1992. I svar fra NHV fremkommer, at de reumatiske sygdomme er både den største enkelte sygdomsgruppe, og den som koster samfundet mest, og et større stød til uddannelse og forskning er nødvendigt. NHV støtter medlemsforslaget. Når det drejer sig om forøget uddannelse af reumatologer understreges også vigtigheden af at uddanne læger, sygeplejersker, fysioterapeuter og andet sundheds- og sygehuspersonale.

Nordiska nämnden för handikappfrågor er enigt i at en større satsning på det nordiske samarbejde om hjælpemidler og tilgængelighedsspørgsmål skulle kunne bidrage til at forbedre situationen for reumatikere og andre handicapgrupper i de nordiske lande.

Danmark

Sundhedsministeriet ser positivt på at man tager initiativ til iværksættelse og støtte til samnordisk forskning i reumatologi. Med hensyn til uddannelse oplyses der at Sundhedsstyrelsen i samarbejde med Specialistnævnet i en årrække har øget indsatsen for videreuddannelse af speciallæger i reumatologi og på baggrund af det finder Sundhedsministeriet ikke, at der er et særligt behov for en yderligere forøgelse af uddannelsesindsatsen på dette område.

Finland

Social- och hälsovårdsministeriet konstaterer at der generelt findes tilstrækkelige tjenester og ressourcer inden for den reumatologiske specialiserede sundhedspleje i Finland. Nuværende reumatologiske uddannelseskvantitet er tilstrækkelig angående den specialekundskap som behøves. I stedet for at øge specialkundskaben burde man øge kundskaben om reuma ved uddannelsen af alle personalegrupper inden for sundhedsple-

jen. Ministeriet støtter en nytte- og kostnadsanalyse, men mener at den burde være mere generel og ikke kun handle om reumatiske sygdomme.

Undervisningsministeriet mener at der ikke findes særlige behov for forøget uddannelse inden for reumatologin. Men ministeriet støtter et nordisk tværfagligt samarbejde angående forskningen af reumatiske sygdomme. En nytte- og omkostningsanalyse anses være en del af en mere omfattende forskning.

Norge
Sosial- og helsedepartementet støtter medlemsforslaget. Der påpeges, at det er vanskeligt at få entydige tal om udbredelsen af reumatiske sygdomme, og at det antal, som nævnes i medlemsforslaget, ca. 4 millioner patienter i Norden, måske er for højt. Endvidere mener man at det ikke er realistisk at antyde, at reumatismens gåde bliver løst inden år 2000. Men det anses for betydningsfuldt at samordne internationale forskningsinstanser for reumatikergruppen, og departementet ser positivt på at dette stimuleres via Nordisk Råd. Det bemærkes dog, at der ikke er store midler til rådighed for en fælles nordisk forskningsinstans. Departementet har ikke noget imod nytte- og omkostningsanalyser, men mener, at dette bør gælde for hvert land for sig. Endvidere støtter departementet forslaget om at forøge uddannelsen af reumatologer.

Island
Rigshospitalets rheumatologiske afdeling støtter medlemsforslaget.

Sundhedsministeriet støtter medlemsforslaget, og oplyser, at man har nedsat et reumaråd i Island som bl.a. har de opgaver, som fremkommer i medlemsforslaget.

Sverige
Landstingsförbundet er enigt i at langsigtige foranstaltninger som forøget forskning og uddannelse, og at gøre nytte- og omkostningsanalyser, er en investering for fremtiden. Derimod mener Landstingsförbundet, at de foranstaltninger, som foreslås, ikke ligger på forbundets finansielle ansvarsområde og antager, at det vil gennemføres af andre.

Reumatikerförbundet støtter medlemsforslaget. Der påpeges, at samfundets totale udgifter angående sagen er enorme og øgede indsatser burde kunne lønne sig. Eftersom reumatologin er et relativt lille specialistområde inden for sundhedsplejen burde nordisk tværfagligt samarbejde være interessant. Reumatikerförbundet mener også at der er for få personer beskæftiget inden for reumatologien, hvad angår professurer og andre forskningsstillinger. En undersøgelse viser, at der er et stort behov af reumatologer (omkring 50% forøgelse behøves). En større indsats i grunduddannelsen af personale i sundhedsplejen er endvidere nødvendig, eftersom hovedproblemet er at diagnosen ofte stilles sent.

Svenska läkaresällskapet - Svensk Reumatologisk Förening (SRF) støtter forslaget. Forudsætningerne er gode til at nå store forbedringer for reumatikere via forøget klinisk reumatologisk forskning, under forudsætningen at man integrerer behandlingsforskningen med biomedicinsk forskning og lægemiddelsudvikling. Når det gælder øgning af reumatologer bør de nordiske specialistforeninger sammen med de medicinske fakulteter have ansvar for uddannelsen. Forøget stød til oprettelsen af et kvalitetsregister for alle de vigtigste kroniske reumatiske sygdomme er også meget ønskværdigt; det er et område hvor nordisk samarbejde skulle kunne give unike resultater.

Utbildningsdepartementet-Medicinska forskningsrådet (MFR) støtter forslagets generelle formål. Forslagets første punkt er vigtigt, men det konstateres, at effektiv tværfaglig forskning kræver en effektiv støtte bl.a. til biomedicinsk/klinisk forskning och lægemiddelsudvikling. Det konstateres angående punkt 3 at støtten til oprettelsen af gode opfølgningsregistrer for patienter med reumatisk sygdom er væsentlig.

Åland
Ålands Reumaförening stöder medlemsförslagets punkter i avsikt att utarbeta en plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar, beträffande förebyggande åtgärder, vård, forskning och utbildning.

3. Udvalget

Allmänt om reumatiska sjukdomar i Norden
Smärttillstånd i stöd- och rörelseapparaten är synnerligen vanliga och förorsaker mycket lidande och arbetsoförmåga i alla nordiska länder. Om man inordnar alla dessa smärttillstånd under gebitet reumatiska sjukdomar, torde förslagsställarnas uppgift om att ca 4 miljoner människor i Norden lider av dessa störningar vara någorlunda riktig. Vid en stängare definition, där man beaktar endast inflammatoriska ledsjukdomar som ger varaktig vanförhet i lederna, torde siffran röra sig om högst 300 000 i Norden. Reumatiska sjukdomar förorsakar stora vårdkostnader och mänskligt lidande. Enligt uppgifter från Sverige kan upp till en tredje del av invaliditetspension i för tidig ålder förorsakas av sjukdomar i stöd- och rörelseapparaten. Vården av de inflammatoriska reumatiska sjukdomarna, såsom äkta ledgångsreumatism, kräver mycket djupa specialistinriktade kunskaper. Det är dessutom viktigt att primärvårdens diagnostiker har en god grundutbildning för att patienterna skall bli remitterade till effektiv behandling i god tid. Behandlingsresultatet är nämligen goda. Behandlingen är ofta mycket aggressiv med till och med cellgifter. Förutsättningen för ett gott resultat är dock att behandlingen sätts in i mycket tidigt stadium. På detta sätt kan långvarig invaliditet undvikas och patienterna kan vanligtvis leva ett fullödigt liv och också arbeta. Man kan alltså säga att individnyttan och samhällsvinsten med en optimal diagnostik och vård är be-

tydande. Reumakirurgin kräver också speciella färdigheter och måste ske i intensivt samarbete med inremedicinska reumatologer. Rehabiliteringen av patient med reumatiska sjukdomar är synnerligen viktig för att maximera funktionsförmågan. I denna process deltar fysiater, fysioterapeuter, handledare m.fl. I denna rehabiliteringsbehandling ingår också utprovning och användning av tekniska hjälpmedel. Denna anpassningsträning är viktig för patientens livskvalitet och samhällsnyttan.

Vårdprocessen kräver alltså mycken specialkunskap, som skaffas genom forskning och utbildning. Enligt reumaorganisationerna anses antalet reumatologer, "specialister i reumasjukdomar" i Norden överlag vara för få. Ansvariga ministerier anser att situationen är i relativt god balans. Bekymmersamt är nog att t.ex. Finland nyligen beslutat indra sin enda professur i reumatologi. Forskning i reumatologi bedrivs med något varierande intensitet i alla nordiska länder. Forskning som berör speciellt hjälpmedelsteknologi och kostnadsnyttoeffekt med olika rehabiliteringsåtgärder är ovanlig men enstaka projekt har förekommit.

Sammanfattningsvis kan sägas att vården är långvarig och dyr, men riktig vård och rehabilitering kan producera ansenlig individ- och samhällsnytta.

Vad kan man vinna med samnordiska insatser ?

I forskningen sker redan ett relativt effektivt utbyte av uppnådda forskningsresultat genom medicinska artiklar och vetenskapliga seminarier. Man kan sannolikt få synergivinster inom klinisk reumatologisk forskning, biomedicinforskning och läkemedelsutveckling. Kostnadsnyttoforskning angående olika rehabiliteringsinsatser till och med rehabilitering i varmt klimat utomlands och bedömning av olika tekniska hjälpmedel skulle sannolikt generera en samnordisk nytta.

På basen av inkomna utlåtanden konstaterar Nordenutskottet att det råder en viss brist i kunskap om de reumatiska sjukdomarna, som förorsakar stora kostnader och ökat lidande.

På bakgrund av ovan anfört föreslår Nordenutskottet att

Nordiska Rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att uppmana de enskilda länderna att noggrant utvärdera behovet av specialister i reumatologi och vidta åtgärder för eventuellt ökad utbildning

att länderna speciellt ser till att förbättra kvaliteten på grundkunskaperna i reumatologi för primärvårdens personal

att tillsätta en arbetsgrupp bestående av kliniker, forskare, representanter för reumförbunden och en till två politiker med uppdrag att uppgöra ett nordiskt forskningsprogram i klinisk reumatologi, omfattande biomedicin och läkemedelsprövning samt att initiera

forskningsprojekt med tanke på en kostnadsnyttoanalys av rehabiliteringsåtgärder, innefattande tekniska hjälpmedel.

Köpenhamn den 10 november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

A 1128/nord

Medlemsförslag

om ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden

(Väckt av Outi Ojala samt Riitta Prusti, Jarmo Wahlström och Marjatta Vehkaoja)

År 1992 genomfördes ett Nordiskt Reumatikerår efter beslut av Nordiska ministerrådet och rekommendation från Nordiska rådet. Målet var att ge beslutsfattare i Norden information om reumatikernas situation, så att de beslut som tas bättre tar hänsyn till reumatikers speciella behov.

I rekommendationen föreslogs också att man skulle utarbeta en plan för förstärkta insatser mot reumatiska sjukdomar, beträffande förebyggande åtgärder, vård, forskning och utbildning. Huvudansvaret för Reumarikerårets genomförande låg på reumatikerorganisationerna i Norden. Det genomfördes på ett bra och målinriktat sätt. Man fokuserade problemet och de reumatiska sjukdomarna blev kända som folksjukdomar.

Några gemensamma nordiska effekter kan dock inte utläsas. Ministrar har hänvisat till nationella åtgärder samt till att reumatikerorganisationerna själva följer upp vad som sker. De nationella åtgärderna har handlat om särskilda kommittéer i ett par fall, handlingsplan i ett land, generella handikappolitiska åtgärder samt utbyggd rehabilitering. Forsknings- och utbildningsfrågorna, som hade en mycket framskjuten plats i medlemsförslaget och i utskottsbetänkandet som låg till grund för rekommendationen, har kommit helt i bakgrunden.

I Norden har ca 4 miljoner människor någon form av reumatisk sjukdom. De flesta av dessa sjukdomar är kroniska och man vet ännu inte orsaken till dem. Stora vinster finns att hämta både beträffande livskvalitet och samhällsekonomi, om större insatser på forskningssidan kunde göras. Man är mycket nära ett genombrott i forskningen. Gåtan om de reumatiska sjukdomarnas ursprung kan vara löst år 2000, om man satsar nu. En normaliserad tvärfacklig forskningsverksamhet skulle vara av stor betydelse i detta sammanhang, så att man kan belysa reumatikernas hela livssituation.

De nya kunskaper som forskningen ger oss, ställer krav på ökad utbildning både kvantitativt och kvalitativt. Under de närmaste tio åren kommer vi exempelvis att behöva ytterligare ca 200 reumatologer. Parallellt med detta behöver också övrig personal inom hälso- och sjukvård mer utbildning. Då dessutom huvuddelen av reumatikerna söker upp och blir behandlade i primärvård, är det av största vikt att reumatologi ges större utrymme i all grundläggande utbildning av läkare och övrig vårdpersonal.

En bra rehabiliteringsverksamhet förhindrar i många fall allvarligare funktionsnedsättningar och ett liv fyllt med smärta. Fullgod rehabilitering fordrar helhetssyn, kontinuitet, samverkan, närhet och insats i rätt tid. Tecken tyder på att insatserna för rehabilitering krymper när samhällsekonomin är pressad. Detta kan dock riskera att ge högre kostnader för kvalificerad vård och för tidig pensionering. Regelmässig träning i uppvärmd bassäng samt aktiv rehabilitering i varmare klimat bör också komma fler nordiska reumatiker till del. En gemensam nordisk lösning för utlandsvård kunde kanske övervägas.

Tekniska hjälpmedel kan i många fall kompensera en funktionsnedsättning, både i det dagliga livet och i arbetssituation eller skola. Hjälpmedel är också ett bra instrument i det förebyggande arbetet. Ofta handlar det om billiga investeringar, som minskar behovet av service och omvårdnad, och som skyddar mot ytterligare påfrestningar. Det är viktigt att man sprider kunskap om nya och bättre produkter som utvecklas i våra olika länder, samt att dessa blir tillgängliga oberoende av bostadsort och den enskildes ekonomi. Tekniska hjälpmedel och en mer tillgänglig miljö skulle öka förutsättningarna för delaktighet och jämlikhet, vilket ju är målet i WHO:s program "Hälsa för alla år 2000". Ett bredare nordiskt samarbete på hjälpmedelsområdet är önskvärt. Exportmöjligheterna bör då också uppmärksammas.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställes att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att initiera och stödja samnordisk tvärfacklig forskning inom reumatologi,

att öka utbildningen av reumatologer och att ge reumatologi större utrymme i grundläggande utbildning av all hälso- och sjukvårdspersonal,

att göra en nytto- och kostnadsanalys av rehabiliteringsinsatser och tekniska hjälpmedel för reumatiker.

Helsingfors den 23 februari 1996

Outi Ojala (Vas.)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

A 1129/nord

Nordenutskottets betänkande

om medlemsförslag om grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken

(Medlemsförslaget väckt av Sinikka Hurskainen samt Pehr Löv, Hannes Manninen, Riitta Prusti, Aulis Ranta-Muotio och Erkki Tuomioja, se s. 361)

Nordenudvalget har fået et medlemsforslag om grundtryghed for nordiske transportarbejdere inden for den grænseoverskridende trafik. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde i København den 10. november 1996.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

Inledningsvis påpekas att landsvägstrafiken är förknippad med olika sorters faror. I detta hänseende är förare av fordon i yrkestrafik en utsatt grupp. Okunnighet om länders lagregleringar inom trafiksektorn, språksvårigheter, praxis och kutym skapar svårigheter att få hjälp vid olyckstillfällen, vilket kan medföra ekonomiska svårigheter, personligt lidande samt otrygghet i arbetet.

Av de remissvar som inhämtats påpekar *yrkesförarnas fackliga organisation* brister vad gäller regler och kostnadsansvar vid trafikolyckor och sjukdom som uppstår i samband med gränsöverskridande yrkestrafik och tillstyrker förslaget.

Beträffande höringssvar från *yrkesförarnas arbetsgivarorganisation och ministerier*, som intar en restriktivare eller avvikande hållning, framhålls att hithörande frågor kan inrymmas i avtal mellan parterna på arbetsmarknaden och tecknande av försäkringar. Ett lagförslag som ålägger arbetsgivarna att svara för kostnader som uppstår i samband med trafikskador skulle kunna innebära ett snedvridet konkurrensförhållande enligt Cabbotageförordningen (rätt att utföra transportarbete i annat land).

En sammanfattning visar att det finns olikheter i lagstiftning och försäkringssystem mellan de nordiska länderna. Om olyckan är framme och föraren är i behov av medicinsk vård och/eller rättshjälp så har man i de olika länderna valt att lösa de problem som kan uppstå på olika sätt.

Danmark
I Danmark är arbetsgivaren enligt lag skyldig att betala kostnader i samband med insjuknande och hemtransport för danska förare i utlandet. Arbetsgivaren är också skyldig att betala kostnader i samband med rättshjälp och liknande utgifter som uppkommit genom konflikt med utländsk myndighet om händelsen har samband med transportverksamheten. Med andra ord är arbetsgivaren skyldig att ta ansvar för sina förare för i stort sett alla tänkbara situationer.

Denna skyldighet gäller även vid grov oaktsamhet, andra överträdelser av trafiklagar och för händelser som är ovidkommande för arbetsgivaren. Då frågan avgjorts inför domstol och böternas storlek fastställts och tillkännagetts, kan arbetsgivaren kräva återbetalning från föraren.

Lagen föreskriver att arbetsgivaren skall ställa säkerhet för täckande av de ekonomiska förpliktelser som han eventuellt kan bli pålagd. Säkerheten kan utgöras av en försäkring, en banksäkerhet eller ett medlemskap i en organisation som ansvarar för medlemmarnas ekonomiska förpliktelser.

Finland
För finländska förare i utländsk trafik ger AKT sina medlemmar rättshjälp. Kollektivavtalen reglerar inte frågan, utan det är ett åtagande från AKT:s sida. Rättshjälpen omfattar huvudsakligen tvistemål om anställningsförhållanden. I undantagsfall ges även rättshjälp med anledning av olyckor som inträffat i samband med arbetsuppgiften, framförallt i de fall förarens arbetsplats är hotad eller föraren krävs på stora ekonomiska belopp. AKT beslutar om rättshjälp från fall till fall och i de fall då rättshjälp beviljas svarar AKT för samtliga kostnader som fallet föranleder.

Utländska förare i trafik i Finland beviljas rättshjälp genom AKT om de tillhör NTF:s och ITF:s medlemsförbund.

Island
Från Island förekommer ingen gränsöverskridande yrkestrafik.

Norge
För norska förare i utländsk trafik har bl.a. Norges Lastebileier Forbund (arbetsgivarorganisationen på området) en försäkring för sina medlemmar som täcker upp problemet för yrkesförarna.

Norsk Transportarbeiderforbund ger i enstaka fall ekonomiskt bidrag till juridisk hjälp för sina medlemmar. Hjälpen värderas från gång till gång.

För utländska förare i trafik i Norge kan Norsk Transportarbeiderforbund, efter utvärdering, bevilja rättshjälp om de tillhör NTF:s och ITF:s medlemsförbund.

Självstyrande områdena
Från de självstyrande områdena, Färöarna, Grönland och Åland förekommer ingen gränsöverskridande yrkestrafik.

Sverige
För svenska förare i internationell trafik har Svenska Transportarbetareförbundet och Biltafikens Arbetsgivareförbund skrivit in i nu gällande kollektivavtal att arbetsgivaren skall teckna försäkring som skall gälla i de fall försäkringskassan eller fordonsförsäkring ger hel eller delvis ersättning. Försäkringen skall täcka de kostnader som drabbar utlandsförare i fork av läkekostnader vid olycksfall, förhöjda hemtransportkostnader, merkostnader för kost och logi vid olycksfall eller akut sjukdom och tandbehandling.

Dessutom är arbetsgivaren skyldig att teckna rättsskyddsförsäkring som skall gälla vid trafikolycka.
Svenska förare har ytterligare skydd genom att såväl Svenska Transportarbetareförbundet som Svenska Kommunalarbetareförbundet har inskrivit i sina stadgar att förbundsstyrelsen kan bevilja rättshjälp till medlemmar för att de skall kunna hävda sina intressen gentemot arbetsgivaren. Rättshjälp kan även lämnas till en medlem som i arbetet har utsatts för händelser som medför rättslig tvist, om inte rättshjälp beviljas enligt kollektivavtalet. Om förbundsstyrelsen beslutar särskilt, kan rättshjälp dessutom beviljas medlem i andra fall än de som räknats upp.

2. Utskottet

Såväl förekomsten av lagar som försäkringar varierar mellan de nordiska länderna. Dessutom varierar försäkringarnas och lagarnas omfattning när det gäller rättshjälp och ersättning för kostnader som uppstått till följd av medicinsk vård. Vidare skiljer sig arbetsgivarnas och fackförbundens ansvar och skyldigheter åt mellan länderna.

För de enskilda förarna i Norden är olikheterna och ersättning för medicinsk vård därför stora. Den finländske har t.ex. bara ett mycket begränsat skydd som gäller i vissa fall, medan den danske föraren har ett lagstadgat skydd för i stort sett alla situationer som kan uppstå.

En slutsats blir sålunda

- att grundtryggheten för förarna inom den gränsöverskridande trafiken inom Norden bör förbättras och göras enhetlig,

- att motsvarigheter till den danska lagen, som innebär att arbetsgivaren är skyldig att ta ansvar för sina förare i stort sett alla tänkbara situationer, bör införas i de övriga nordiska länderna.

På bakgrund av ovan anfört föreslås, att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken

Köpenhamn, den 10 november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

A 1129/nord

Medlemsförslag

om grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken

(Väckt av Sinikka Hurskainen samt Pehr Löv, Hannes Manninen, Riitta Prusti, Aulis Ranta-Muotio och Erkki Tuomioja)

Den gränsöverskridande trafiken är mer omfattande än någonsin. Den europeiska integrationen har intensifierat denna utveckling. Den tekniska utvecklingen har för sin del medfört stora förändringar. Trafiken som domineras av landsvägstrafiken är i dag långt datoriserad.

Landsvägstrafiken är förknippad med faror. Årligen omkommer eller skadas tiotusentals nordbor på de nordiska landsvägarna. Förare i yrkestrafik är i detta hänseende en utsatt grupp. Utöver de direkta olycksriskerna finns lagar och regelverk som kan förorsaka problem för transportsektorns yrkesutövare.

Lagregler, språk, praxis och kutym försvårar ofta förares möjligheter att förklara och försvara sig på ett enkelt och naturligt sätt. Enligt den nordiska språkkonventionen skall en medborgare från ett annat nordiskt land vid behov kunna använda sitt modersmål i kontakt med myndigheter och andra officiella organ i ett annat nordiskt land.

Det förekommer talrika fall där nordiska förare är inblandade i olyckor och har svårt att få hjälp. Detta medför i sin tur ekonomiska och personliga lidanden och betydande otrygghet i arbetet.

Nordiska Transportarbetarefederationen (NTF), som representerar 335 000 transportarbetare i Norden, har fäst uppmärksamhet vid dessa problem. Grundtryggheten för transportarbetarna inom den gränsöverskridande trafiken måste förbättras. För detta krävs bl.a. att arbetsgivare inom utlandstrafiken åläggs skyldighet att skapa en grundtrygghet inom den gränsöverskridande trafiken med följande innehåll:

Arbetsgivare inom utlandstrafiken åläggs skyldighet att teckna en för de anställda avsedd försäkring som täcker

- tolkning
- läkarhjälp
- sjukhusvistelse
- medicin som ordinerats av läkare
- hemtransport
- hemtransport vid individens död
- rätt för anhörig till besök vid längre än sju dagars sjukdom, om hemtransport ej kan genomföras

- juridisk hjälp vid åtal mot förare vid förfaranden som måste anses vara en naturlig del av transportens genomförande. I detta sammanhang handlar det i första hand om överträdelse av trafiklagstiftningen såsom hastighetsöverträdelser och brister i fordonsmaterialet.
- praktisk hjälp, då det är fråga om trafikolycka som omfattar ansvaret för kostnader för rättshjälp, såväl i samband med den rent straffrättsliga bedömningen av omständigheterna som den civilrättsliga bedömningen av eventuella ersättningskrav.

Med hänvisning till ovanstående föreslår undertecknade att

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

Köpenhamn den 5 mars 1996

Sinikka Hurskainen (SDP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Pehr Löv (SFP)
Riitta Prusti (SDP)
Erkki Tuomioja (SDP)

Nordenudvalgets betænkning

om medlemsforslag om om det fremtidige samarbeidet mellom frivillige nordiske organisationer og de offisielle nordiske samarbeidsorgan

(Medlemsförslaget väckt av John Dale samt Peter Angelsen, Kjell Magne Bondevik, Ragnhild Queseth Haarstad, Johan J. Jakobsen og Solveig Sollie, se s. 371)

Nordenudvalget har fået et medlemsforslag om forstærket samarbejde mellem frivillige organisationer og officielle nordiske samarbejdsorganer til behandling. Udvalget har behandlet sagen ved sit møde den 10. november 1996.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

1. *å* etablere faste formaliserte samarbeidsformer med de frivillige organisasjonene, ved at offisielle representanter fra parlamentariker- og regjeringssiden deltar som observatører til Nordens Folkelige Forsamling, ved å etablere et forberedende møte mellom organisasjonene og Nordisk Råds presidium i mellomåret mellom forsamlingene, samt ved å opprette regelmessige kontakter mellom Nordisk Råds respektive utvalg og motsvarende organisasjoner;

2. *å* arrangere temakonferanser mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene når det foreligger behov for dette;

3. *å* sørge for at Nordens Folkelige Forsamling, som arrangeres hvert annet år, tilføres tilstrekkelige midler over de nordiske budsjetter.

Inledningsvis fremkommer, at den nordiske samhørighed sættes på prøve på grund af forstærket internationalisering, og det vil derfor være en vigtig opgave at styrke og udvikle den nordiske identitetsfølelsen. Der kan de frivillige organisationer spille en central rolle, f.eks. kan de bidrage til at knytte bedre kontakter mellem det lokale, nationale og nordiske niveau.

Forslagsstillerne fremhæver, at spørgsmålet om den nordiske identitet også er knyttet til den sociale dimension, den nordiske velfærdsmodel. Der råder betydelig usikkerhed om velfærdsstatens fremtid og da gælder det at videreudvikle den store tillægsresurse som den tredje sektor repræsente-

rer. Det kunne f.eks. være aktuelt at mobilisere frivillige resurser i samfundet med sigte på at yde velfærdstjenester, og at ivaretage værdier som solidaritet og ansvar.

Der understreges behovet for et fælles kontakt- og diskussionsforum mellem det frivillige og det officielle nordiske organ. Forslagsstillerne mener, at der vil Nordens Folklige Forsamling udgøre et naturligt udgangspunkt.

2. Høringssvar

Medlemsforslaget er blevet sendt ud til høring. Følgende høringssvar er kommet:

Nordiske

Foreningerne Nordens Forbund støtter forslaget og konstaterer, at der længe har bestået en vilje til et forøget samarbejde mellem de frivillige organisationer og de officielle nordiske organer, og påpeger i det sammenhæng at organisationerne i FNF de sidste år har haft vellykkede møder med Nordisk Råds nationale delegationer. FNF fremfører følgende forslag: at Nordisk Råd bør tage initiativ til at samle og analysere erfaringer om arbejdsfordeling mellem det offentlige og det frivillige når det gælder velfærdstjenester. At venskabssamarbejde mellem kommuner styrkes både nationalt og indenfor det nordiske budget. At Nordisk Råd burde tage initiativ til at Ministerrådets forskningsprogram "Norden og Europa" fokuserer på de bidrag som de folkelige organisationer kan give til at forstærke det europæiske demokrati. FNF støtter forslaget om at tilføre Nordens Folkliga Forsamling tilstrækkelige midler fra det nordiske budget, og mener at det er særlig vigtigt at styrke projektet finansielt for at give de folkelige organisationer i Vestnorden muligheder for at deltage i dette.

Nordiska Ekumeniska Rådet støtter forslaget og foreslår, at kirkens og samfundets rolle og betydelse lyftes frem og forstærkes i det fremtidige nordiske samarbejde mellem de frivillige organisationer og de officielle nordiske organer.

Danmark

Dansk kirke i udlandet støtter forslaget.

Danske Studerendes Fællesråd støtter forslaget. De mener, at Nordisk Råd kunne få en mere aktiv rolle som igangsætter for nye samarbejdsformer på området eller alternativt som en aktiv samarbejdspartner til disse fora, i forbindelse med afholdelsen af forskellige projekter. Regelmæssige møder med Nordens Folkelige Forsamling er en positiv foranstalning, men man skal være varsom med at lade et så forholdsvis enkeltstående tiltag være det bærende element i et samarbejde.

Landssammenslutningen af Moderate Studenter støtter forslaget.

Undervisningsministeriet mener at forslaget i meget begrænset omfang berører Nordisk Ministerråd. Der konstateres at i den nuværende, økonomiske situation må man generelt nære betænkeligheder ved at påføre Ministerrådet yderligere faste udgifter.

Finland

Centralförbundet för Studieverksamhet støtter forslaget.

Finlands sjömanskyrka støtter forslaget og mener at Nordens Folklige Forsamling er et naturligt forum for at tjene forslagets formål.

Finlands Svenska Ungdomsförbund och **Finlands Amatörteaterförbund** anser att det är viktigt att förstärka den nordiska gemenskapskänslan. Der påpekas att i de ekonomiska svåra tiderna har staten varit tvungen att skära ner på olika stöd- och verksamhetsformer, och vissa frivilliga organisationer tagit över uppgifter som staten handhaft tidigare. Man stöder tankerna i medlemsförslaget, men viktigheten af att utvärdera samarbetsformena kontinuerligt understryks, og att Nordens Folkliga Församling inte blir ett självändamål.

Kyrkans Central för Fostran støtter forslaget generelt. Et forum som startes i Nordens Folklige Forsamling er vigtigt, men på længere sigt bør det vurderes om NFF er blevet en fungerende kanal for samarbejde mellem de frivillige organisationer.

Pohjola-Norden mener at det er en vigtig opgave i samarbejdet mellem de frivillige organisationer og de officielle organer at vedligeholde samarbejdet inden for hele Norden, eftersom bl.a. en svag økonomi leder til at Vestnorden bliver mere fjern end tidligere. Der påmindes om vigtigheden af Nordens dag, den 23. marts, og det foreslås at den kunne blive en dag for møder med Nordisk Råd. Forbundet støtter medlemsforslaget og ser det som et signal til en politisk vilje til konkrete foranstaltninger for det folklige samarbejde i Norden. Forbundet udtrykker endvidere en interesse for samarbejde med søsterorganisationer i Nærområderne, specielt i de baltiske lande, og der foreslås at der indføres en særlig bevilling for dette, f.eks. inden for Nordisk Kulturfonds budget.

Pohjola-Nordens Ungdomsförbund støtter forslaget men udtrykker bekymringer for tanken at de frivillige ressourcer under alle omstændigheder bør aktiveres for at udføre velfærdstjenester; staten får ikke nedskære disse tjenester til at de kan erstattes med ubetalt arbejde. Forbundet mener at eftersom en betydelig del af Nordisk Råds virksomhed foregår i udvalgene, bør disses møder være åbne for organisationsrepræsentanter.

Svenska Finlands folkting støtter forslaget.

Færøerne
Føroya Ungdómsráð støtter forslaget.

Island
Islands idrætsforbund støtter medlemsforslaget. Der understreges dog, at en ny kontaktform ikke må føre til nedskæringer af de i forvejen små bevillinger, som ydes til idrætten.

MFA (Arbejdernes oplysningsforbund i Island) støtter at der oprettes et samarbejdsforum for de nordiske foreningsorganisationer og parlamentarikerne i Nordisk Råd. MFA mener derimod, at forslagets tredje del kunne føre til oprettelsen af en slags institution, hvilket ikke er en forsikring for et bedre arbejde. Tilskud fra nordiske midler skal ses i et bredere sammenhæng, og det skal vurderes hvordan man i hvert enkelt tilfælde får det bedste resultat af samarbejdet mellem foreningsorganisationerne og Nordisk Råd.

Norge
Det kongelige kommunal- og arbeidsdepartement oplyser at et forslag om forstærkning af kontakter mellem de officielle nordiske samarbejdsorganer og nordisk foreningsliv er under behandling i Ministerrådets sekretariat og vil senere blive drøftet i Ministerrådet. Departementet har ingen indvendinger mod forslaget i øvrigt.

Landsförbundet Mot Stoffmisbruk mener, at den frivillige sektor kan være en stor resurse i kampen mod narkotika sammen med andre organisationer drevet på et idealistisk grundlag og understreger, at betingelsen for sådan en indsats er at lægge de økonomiske betingelser til rette. LMS støtter medlemsforslaget.

Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisationer støtter medlemsforslaget. Man mener dog at der i forslaget lægges for entydig vægt på Nordens Folklige Forsamling som arena for forøget, formaliseret samarbejde mellem organisationerne og politikere i Norden, idet Forsamlingen har for stort antal deltagere og er for generel tematisk til at kunne ivaretage mangfoldet af interesser hos de frivillige organisationer i Norden. Til at bedre kunne ivaretage de frivillige børne- og ungdomsorganisationers interesse vil LNU oprette faste formaliserede samarbejdsformer mellem disse og representanter fra nordisk parlamentariker- og regeringsside. Man har haft gode erfaringer fra Nordisk Ungdomskomité og man mener, at den type samarbejde godt kan benyttes på andre politiske områder. Det ville f.eks. være ønskværdigt med organisationsrepræsentation i styringsgruppen for børne- og ungdomskultur.

Nordisk Samorganisasjon for Ungdomsarbeid er positivt til det fremlagte forslag. Det understreges, at for at kunne fungere som samarbejdspartnere behøver de frivillige organisationer tilstrækkelige økonomiske resurser. Set

i dette lys mener man at signaler om mulig omfordeling af Nordisk Ungdomskomités støtteordninger er negative.

Sverige

Arbetarnas Bildningsförbund støtter forslagets beskrivelse og motivering. Derimod kan ABF ikke støtte at Nordisk Råd bevilger midler kun til Nordens Folkliga Församling, og mener at dette bør ses i større sammenhæng.

Folkbildningsrådet är positivt till medlemsförslaget men betonar att där finns en risk för att samarbetet institutionaliseras och inte får den spontana och fria karaktär som bör prägla frivilliga organisationers överläggningar. En förstärkt status för Nordens Folkliga Församling får heller inte efter Folkbildningsrådets mening leda till att all uppmärksamhet mot de frivilliga organisationerna kanaliseras den vägen.

Immigranternas centralförbund stöder medlemsförslaget. Solidaritet och ansvar är framstående värderingar inom den nordiska gemenskapen. Särskilt viktiga är dessa värderingar i det nya dynamiska mångkulturella samhället, där främlingsfientligheten ibland kan ta sig grymma uttryck. Det finns en god grund för att fördjupa och förstärka samarbete i kampen mot rasistiska tendenser. Immigranternas centralförbund hoppas att det får plats i detta nya forum som föreslås.

Svenska kommunförbundet støtter medlemsforslaget.

Svenska studiecentralen stöder förslaget. Det konstateras att det i de nordiska länderna inte finns något gemensamt forum för hela den tredje sektorn - de frivilliga organisationerna - som på den europeiska arenan, t ex CEDAG (The European Council for Voluntary Organizations) som representerar en rådgivande kommitte inom kommissionen. Det er därför viktigt att hitta smidiga och effektiva samarbetsformer mellan organisationerna och Nordiska Rådet. Svenska studiecentralen betonar den betydelse som Nordens Folkliga Församling har som kontakt och forum för hela den tredje sektorn i Norden.

Sveriges Kristna Råd støtter forslaget og udpeger Nordisk ekumenisk råd som en naturlig samarbjedspartner mellem Nordisk Råd og kirkerne i de nordiske lande.

Tjänstemännens Bildningsverksamhet henvisar til Folkbildningsrådet och avstår från eget svar.

3. Udvalget

De fleste høringsinstanser stiller seg positive til medlemsforslaget, og betoner viktigheten av et økt samarbeid mellom offentlige nordiske organer

og den frivillige sektor. Flere av høringsinstansene understreker at den frivillige sektor spiller en viktig rolle i nordiske medborgeres liv. Aktiv medvirkning av de frivillige organisasjonene i et kontaktnett med de offisielle nordiske organer, vil bidra til å styrke det nordiske samarbeidet.

Flere høringsinstanser viser til at det allerede i dag eksisterer felles nordiske fora for enkelte organisasjoner. Bl.a. betoner barne- og ungdomsorganisasjonene dette. Det vises til at det f.eks. eksisterer et vel fungerende samarbeid igjennom Nordisk ungdomskomité. Flere av organisasjonene mener at for best å kunne ivareta barne- og ungdomsorganisasjonenes interesse, bør det opprettes faste samarbeidsformer mellom disse og Nordisk Råd.

Noen av høringsuttalelsene uttrykker en bekymring for at man fokuserer for entydig på Nordens Folkliga Forsamling som arena, når det gjelder økt innsats i samarbeidet mellom den offentlige og den frivillige sektoren i Norden. De fleste støtter imidlertid arrangementet og ser det som meget positiv og mener samarbeidsformene mellom det offisielle og det frivillige kontinuerlig må vurderes og fornyes.

Utvalget er enig i at de frivillige organisasjonene ikke må presses inn i et for stivt mønster som går på uavhengigheten og identiteten løs. Vi må forsøke å finne kontakt- og samarbeidsformer som tar vare på mangfoldet og uavhengigheten. Dette kan gjøres bl.a. ved å foreslå at det opprettes regelmessige kontakter mellom Nordisk Råds respektive utvalg eller underutvalg/arbeidsgrupper, og grupper av organisasjoner som dekker et tilsvarende område.

Utvalget samtykker også med de høringsinstansene som har påpekt at Nordens Folkliga Forsamling ikke er den eneste arena hvor møte mellom frivillige organisasjoner og møte med representantere fra det offisielle nordiske samarbeidet kan finne sted. Nordens Folkliga forsamling er nevnt i forslaget fordi det er det arrangement som per i dag fungerer som kontaktforum for *hele* den tredje sektor i Norden. Utvalget ser på NFF som et slags "paraplyforum" for de frivillige organisasjoner i Norden.

Utvalget mener at det må være en grunnleggende oppgave for Nordisk Råd å bidra til en åpen dialog med de frivillige organisasjonene i Norden. Utvalget ønsker videre at det skal stimuleres til økt samarbeid mellom det offisielle nordiske samarbeidet og de frivillige organisasjonene.

Nordenutvalget mener Nordisk Råd har ansvar for å støtte de nordiske frivillige organisasjoner økonomisk. Dette kan bl.a. gjøres ved at Nordens Folklige Forsamling - slik som i dag - får økonomiske tilskudd over de nordiske budsjettene. Dersom NFF skal inngå som et fast arrangement hvert annet år, forutsetter dette at arrangementet blir tilført midler som gjør det mulig å opprettholde et forum for dialog og samarbeid mellom organisasjonene og Nordisk Råd.

Utvalget ønsker at Nordisk Ministerråd skal være med på å stimulere samarbeidet mellom det offisielle nordiske samarbeidet og de frivillige organisasjonene. Dette kan blant annet gjøres ved at Nordens Folkliga Forsamling - slik som i dag - får økonomiske tilskudd over de nordiske

budsjettene. Dersom Nordens Folkliga Forsamling skal inngå som en fast begivenhet hvert annet år, forutsetter dette at arrangementet tilføres tilstrekkelige midler over de nordiske budsjetter. Nordenutvalget ønsker videre at representanter fra parlamentariker- og regjeringssiden deltar som observatører under Nordens Folkliga Forsamling, uten at denne tilstedeværelsen skal dominere forsamlingen.

For å trekke organisasjonene sterkere med som premissleverandører i arbeidet i Nordisk Råd, anbefaler utvalget at det arrangeres temakonferanser eller høringer mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene.

Utvalget ønsker å hente kraft til et forsterket nordisk samarbeid i de frivillige og folkelige organisasjonene. Et forsterket samarbeid mellom de frivillige organisasjonene og det offisielle nordiske samarbeidet vil bidra til inspirasjons- og meningsutveksling til nytte for begge parter.

Med henvisning til ovenstående presiserer Nordenutvalget at det må være en grunnleggende oppgave for Nordisk Råd å bidra til en åpen dialog med de frivillige organisationerne i Norden.

Nordenudvalget foreslår, at

- Nordens Folkelige Forsamling videreføres som et sentralt forum for dialog og samarbeid mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene i Norden.

- Det etter NFF 1998 gjennomføres en evaluering av arrangementet, som grunnlag for en nyvurdering av NFF som møtested for dialog og samarbeid. En slik evaluering skal omfatte både omfang, form og innhold.

- Nordisk Råd sørger for at NFF - eller et tilsvarende arrangement - blir gitt endog økonomisk støtte over de nordiske budsjetter, som gjør det mulig å videreføre tradisjonene fra Hvidovre og Vasa.

- Nordisk Råd arrangerer temakonferanser eller høringer mellom Rådet og de frivillige organisasjonene når det foreligger behov for dette. Initiativ til slike arrangementer kan komme både fra organisasjonene og fra Nordisk Råd.

- Nordisk Råd er med på å arrangere forberedende møter mellom organisasjonene og Nordisk Råds Presidium, i mellomårene mellom møtene i Nordens FolkligeForsamling.

- Nordisk Råds ulike utvalg og arbeidsgrupper oppmuntres til å etablere kontakt med grupper av nordiske organisasjoner som dekker et tilsvarende område.

- de nasjonale delegasjonene oppfordres til å etablere regelmessige kontaktmøter med de frivillige organisasjonene.

- de frivillige organisasjonerne stimuleres til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområderne.

København, 11. november 1996

Arne Andersson (m)
Charlotta Bjälkebring (v)
Anneliese Dørum (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)
Janina Andersson (Vihr.)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Anita Johansson (s)
Ragna Berget Jørgensen (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)

A 1130/nord

Medlemsforslag

om det fremtidige samarbeidet mellom frivillige nordiske organisasjoner og de offisielle nordiske samarbeidsorgan

(Reist av John Dale samt Peter Angelsen, Kjell Magne Bondevik, Ragnhild Queseth Haarstad, Johan J. Jakobsen og Solveig Sollie)

Vår nordiske samhørighet har sitt opphav i geografisk nærhet, historie og spåkfellesskap. Den kommer til uttrykk i livsstil, litteratur, kunst og politikk, og vil alltid utgjøre et solid grunnlag for samarbeid mellom landene. Men samhørigheten settes på prøve, særlig i en tid med sterk internasjonalisering på de fleste områder. Det vil derfor være en viktig oppgave å styrke og utvikle den nordiske identitetsfølelsen. I et slikt perspektiv kan de frivillige nordiske organisasjonene spille en sentral rolle. F.eks. kan organisasjonene bidra til å knytte bedre kontakt mellom det lokale, nasjonale og nordiske nivå. Ingen har bedre forutsetninger for å lytte til og bringe videre impulser fra nordiske lokalsamfunn. Organisasjonene legger grunnlag for deltakerdemokratiet, som tradisjonelt har stått sterkt i Norden. Derfor forvalter de mye av det spesifikt nordiske, og som vi ønsker skal formidles inn til kjernen i det offisielle samarbeidet.

Spørsmålet om nordisk identitet er også knyttet til den sosiale dimensjon, ofte uttrykt i begrepet "nordisk velferdsmodell". Det råder betydelig usikkerhet om velferdsstatens fremtid, knyttet opp til landenes finansieringsevne og til spørsmålet om hvordan forholdet politikk/marked kommer til å utvikle seg videre. Under enhver omstendighet vil det være aktuelt å mobilisere frivillige ressurser i våre samfunn, med sikte på å yte velferdstjenester, og å ivareta verdier som solidaritet og ansvar. De frivillige organisasjonene tilfører allerede samfunnet kvaliteter vi ikke kan være foruten, uavhengig av hvilken konjunktursituasjon vi befinner oss i. Nå gjelder det å utvikle videre den store tilleggsressurs som den tredje sektoren representerer. Dette kan skje gjennom et fast formalisert samarbeid mellom organisasjonene og den offentlige sektor, noe som vil være en stor utfordring.

I Nordisk Råds debattbok "Norden er død, lenge leve Norden", sier forskeren Pertti Joenniemi at Nordisk Råd bør utvikles til å bli en åpen "hearing" om Nordens framtid i et annerledes Europa. Aktører som er interessert i samarbeidets innhold og former - det være seg medborgerorganisasjoner, fagforeninger, representanter for næringslivet, kommuner og regionale aktører, bør gis anledning til å framføre synspunkt. En slik åpenhet og bredde kan stimulere og skape tilstrekkelig legitimitet for fornyelsen av

samarbeidet. Nordisk Råds temaseminarer bør bli et viktig instrument i denne sammenhengen.

Behovet for et felles kontakt- og diskusjonsforum mellom de frivillige organisasjonene og det offisielle Norden må imidlertid løses innen en bredere ramme. Nordens Folkelige Forsamling, som annethvert år samler representanter for organisasjonslivet, framstår i denne forbindelsen som det naturlige utgangspunkt. Den første Forsamlingen fant sted i Hvidovre i Danmark høsten 1994, der nærmere 200 frivillige nordiske organisasjoner var til stede. Neste Forsamling arrangeres i Vasa høsten 1996. Til denne innbys, som tilfellet var i Hvidovre, observatører fra såvel parlamentariker- som regjeringssiden i Nordisk Råd.

Sluttdokumentet fra den første Forsamlingen i Hvidovre beskriver 10 viktige samfunnsområder der organisasjonene kan spille en viktig rolle innen den nordiske samfunnsmodellen, og den er blitt sendt til nordiske og nasjonale myndigheter. I sitt svar påpeker Nordisk Ministerråd det positive i at organisasjonene på nordisk nivå ønsker å delta i utførelsen av ulike samfunnsoppgaver. Ministerrådet uttaler bl.a. følgende:

"Vi ser idag en utveckling där behovet av en växelverkan mellan det statliga och det frivilliga arbetet blir allt viktigare. Inte minst nu då det nordiska samarbetet befinner sig i en viktig utvecklingsfas, med tre av fem länder i EU, är det viktigt att de nordiska organisationerna kan ge sin syn på det framtida nordiska samarbetet."

Nordisk Råds presidium har også vist stor interesse for Nordens Folkelige Forsamling, og for de ideer og forslag organisasjonene har samlet seg om i sluttdokumentet. Dermed skulle grunnlaget være lagt for et økt og mer formalisert samarbeid mellom de nordiske frivillige organisasjonene og nordiske/nasjonale myndigheter.

Det foreligger lite forskning som gir innsikt i den tredje sektoren. Mye tyder imidlertid på at den politiske interessen for de frivillige organisasjonene er stigende, og at dette henger sammen med økt forståelse for den innsats som gjøres innen flere samfunnsområder. I boken Frivillig organisering i Norden", slår et flertall forskere fast at organisasjonene framstår med større legitimitet enn noen gang.

På denne bakgrunn bør Nordisk Råd anbefale Nordisk Ministerråd

1. *å* etablere faste formaliserte samarbeidsformer med de frivillige organisasjonene, ved at offisielle representanter fra parlamentariker- og regjeringssiden deltar som observatører til Nordens Folkelige Forsamling, ved å etablere et forberedende møte mellom organisasjonene og Nordisk Råds presidium i mellomåret mellom forsamlingene, samt ved å opprette regelmessige kontakter mellom Nordisk Råds respektive utvalg og motsvarende organisasjoner;

2. *å* arrangere temakonferanser mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene når det foreligger behov for dette;

3. *å* sørge for at Nordens Folkelige Forsamling, som arrangeres hvert annet år, tilføres tilstrekkelige midler over de nordiske budsjetter.

Oslo, 3. maj 1996

John Dale (Sp)
Kjell Magne Bondevik (KrF)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Peter Angelsen (Sp)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Solveig Sollie (KrF)

Nordenutskottets betänkande

om medlemsförslag om gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna

(Medlemsförslaget väckt av Olof Salmén samt Olof Erland, Pehr Löv, Riitta Prusti, Johan Rothberg og Lasse Wiklöf, se s. 378)

Nordenudvalget har fået et medlemsforslag om et fælles nordisk system for overføring af sygejournaloplysninger mellem landene til behandling. Udvalget har slutbehandlet medlemsforslaget ved sit møde den 10. november 1996.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås at Nordisk Råd rekommanderar Nordisk Ministerråd at udrede forudsætningerne for et fælles nordisk system for overføring af sygejournaloplysninger mellem landene.

I forslagets motivering fremkommer bl.a., at et velfungerende samarbejde på sundhedsplejens område er særlig vigtigt når akute sygdomme og ulykker opstår. I forbindelse med den pågående eller fremtidige datorisering af sygejournaler i de enkelte lande, og på grund af den forøgede rørlighed i Europa, burde de nordiske lande udvikle en fælles strategi for at muliggøre overføring af sygejournaloplysninger mellem landene.

2. Høringssvar

Medlemsforslaget er blevet sendt ud til høring. Følgende høringssvar er kommet:

Danmark
Sundhedsministeriet konstaterer at der ikke foreligger en politisk vilje i Danmark for at indføre chipkort med persondata. Et nordisk samarbejde om dette er derfor ikke aktuelt. Derimod støtter ministeriet et fælles nordisk samarbejde omkring udvikling af elektroniske patientjournaler.

Finland
Dataombudsmannen fremfører at datasystem med patientoplysninger har mange brister med tanke på datasekretessen. Der er også spørgsmål hvor-

fra eventuelle oplysninger skal komme fra, og det kan ikke garanteres at de er fejlfri. Dataombudsmannen mener at den tekniske overførelse af patientoplysninger er så præget af risikoer når det gælder oplysningernes kvalitet og aktualitet at dataoverførselen ikke kan være et realistisk og muligt alternativ.

Finlands Läkarförbund mener at der er ikke anledning til et særligt nordisk samarbejde når det gælder den tekniske del af oprettelsen af et personligt sundhedskort, eftersom det eksisterer et europæisk samarbejde på området. Men dersom der råder delte meninger om indeholdet af oplysninger i et sundhedskort, kunne de nordiske lande på et europæisk niveau repræsentere forslag til løsninger.

Social- og hälsovårdsministeriet konstaterer at forsøg med overføring af sygejournaloplysninger har vist, at udgifterne omkring dette kan blive meget høje. Der kan også opstå vanskeligheder vedrørende indholdsdefinitioner, og sproget kan også medføre vanskeligheder. Ministeriet oplyser at man inden for EU arbejder for at skabe forudsætninger for en elektronisk sygejournal igennem flere projekter, og der arbejdes for at standardisere både dataindhold og dataoverføringsmetoden. Social- og hälsovårdsministeriet mener at det aktuelle initiativ, som fremkommer i medlemsforslaget, er et skridt i rigtig retning, men i øjeblikket tjenes formålet bedst ved at man deltager i det europæiske samarbejde på området, i stedet for en overføring af sygejournaloplysninger udelukkende mellem de nordiske lande.

Finlands patientförbund anser at forslaget er yderst vigtigt og mener, at det kunne være af interesse at udrede hvorvidt vigtige oplysninger kunne samles i et nationelt eller nordisk register. Der påpeges, at der kan opstå problemer, når det gælder registrering af behandlingsmetoder for forskellige sygdomme og mediciner. Det fremhæves at et fælles register i det mindste kunne findes for forskellige risikogrupper. Patientforbundet betoner at registrering i et fælles register bør være frivilligt, og at den forudsætter patientens samtykke.

Færøerne
Færøernes sygehusdirektør tilslutter sig medlemsforslaget.

Island
Medicinaldirektøren støtter medlemsforslaget, men påpeger at man bør være opmærksom på at udveksling af oplysninger fra sygejournaler altid er afhængig af vedkommende patients tilladelse.

Norge
Det kgl. sosial- og helsedepartement, fremfører at forslaget er relevant og vigtigt, og også meget ambitiøst. Departementet arbejder for nuværende med de sager som medlemsforslaget tager op, og er ved at udgive en

handlingsplan for IT-samarbejdet i sundhedsvæsenet, som skal gennemføres de næste fire år. Der tages bl.a. overføring af patientinformation op som et vigtigt område. På baggrund af dette konstaterer departementet at det er for tidligt at igangsætte et fælles nordisk strategisamarbejde på området. Endvidere påpeges vigtigheden af at et eventuelt samarbejde er i sammenhæng med det europæiske standardiseringssamarbejde på området.

Sverige
Socialstyrelsen støtter medlemsforslaget.

Svenska Läkaresällskapet støtter medlemsforslaget. Der understreges at en eventuel udredning også skal tage hensyn til det arbejde som foregår i EU.

Åland
Ålands Landskapsstyrelse, social- og hälsovårdsavdelningen støtter forslaget, men påpeger, at spørgsmål angående tavshedspligt, sprog, standardisering af information og tekniske løsninger og udgifter må løses. De nævnte "smartkort" kunne i øvrigt indeholde mere vigtig information end medicinsk data, f.eks. den information som er nødvendig for at kunne nyde sociale og sygeforsikringsydelser i de nordiske lande ifølge nordiske aftaler.

3. Udvalget

Udvalget tilslutter sig medlemsforslagets motivering og mener, at det bør undersøges om det er muligt at have et fælles nordisk system for overføring af oplysninger fra sygejournaler. Hvis nogen god løsning findes kan den fremmes i det europæiske samarbejde.

Det som særlig bør vurderes i dette sammenhæng er, hvilke oplysninger der skal være overførbare, hvilket sprog der skal anvendes, og hvordan oplysningerne kan overføres. Patientens samtykke må her være en nødvendighed. Endvidere må det undersøges, hvilke positive effekter (besparelser) såvel som udgifter et fælles system medfører.

Med baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna.

København, den 10. november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

A 1131/nord

Medlemsförslag

om gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna

(Väckt av Olof Salmén samt Olof Erland, Pehr Löv, Riitta Prusti , Johan Rothberg och Lasse Wiklöf)

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och den växande turismen leder till en allt större rörlighet som de nordiska länderna gemensamt sökt trygga bland annat genom bestämmelser på sjukvårdens område. Genom den nordiska konventionen om social trygghet likställs i princip medborgare i ett annat nordiskt land med landets egna medborgare i fråga om sjukvårdsförmåner, och enligt den nordiska språkkonventionen skall medborgare från ett annat nordiskt land vid behov kunna använda sitt modersmål i kontakten med sjukvårdsmyndigheterna.

Ett välfungerande samarbete på sjukvårdens område är givetvis extra viktigt i händelse av akuta sjukdomar och olycksfall då det ofta är fråga om en kapplöpning med tiden. De första insatserna kan vara livsavgörande och får därför inte fördröjas samtidigt som risken för felbehandling måste minimeras. En av de främsta förutsättningarna för en adekvat behandling vid olycksfall och akuta sjukdomsfall är att sjukvårdspersonalen snarast möjligt får tillgång till patientens sjukjournal. Speciellt viktigt är det för patienter med sjukdomar som påverkar möjligheterna till medicinering, som exempel kan nämnas blödarsjukdomar, allergier, hemofili, diabetes, epilepsi och hjärtsjukdomar.

Att från en sjukvårdsmyndighet till en annan översända sjukjournaler är idag, trots den tekniska utvecklingen i fråga om t.ex. telefax, både tids- och kostnadskrävande. Den sjukvårdsmyndighet som för patientens journal måste först lokaliseras, journaluppgifterna måste beställas, plockas fram och därefter försändas. Mot bakgrund av de datatekniska framstegen ter sig en sådan hantering allt mer gammalmodig och en snabb utveckling på området är att vänta.

Med tanke på den ökade rörligheten vore det nu synnerligen angeläget att de nordiska länderna, kanske som föregångare i Europa, i samband med den pågående eller förestående datoriseringen av sjukjournalerna i de enskilda länderna, utvecklade en gemensam strategi i syfte att möjliggöra överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna. Det snabbaste och säkraste sättet vore sannolikt att individerna själva bar en kopia, i form av ett s.k. smart-card, av sin journal och därmed av den viktigaste sjukdoms- och vårdinformationen, men även andra alternativ bör utredas. Med beaktande av de tekniska och juridiska problem som ännu kvarstår inför

datoriseringen av sjukjournalerna kunde en början eventuellt vara att förse vissa riskgrupper med "smartkort" med data av mer bestående karaktär.

Syftet med samarbetet på området bör i första hand vara en ökad säkerhet för patienterna. En hantering som är förenklad och som därtill möjliggör att de rätta sjukvårdsinsatserna sätts in i ett tidigt skede kan dock på sikt även innebära inbesparingar.

Med hänvisning till ovanstående föreslår undertecknade att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna.

Mariehamn den 23 maj 1996

Olof Salmén (ÅC)
Pehr Löv (SFP)
Johan Rothberg (FS)
Olof Erland (lib)
Riitta Prusti (SDP)
Lasse Wiklöf (ÅSD)

Nordenudvalgets betænkning

om medlemsforslag om samarbejde i Norden om behandling af små diagnosegrupper

(Medlemsförslaget väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska Rådet, se s. 382)

Nordenudvalget har fået et medlemsforslag til behandling om samarbejde i Norden om behandling af små diagnosegrupper. Sagen er blevet behandlet på udvalgets møde den 10. november.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at fremme samarbejdet angående behandlingen af små diagnosegrupper igennem at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde og sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejdet.

Indledningsvis fremkommer at Ministerrådet er ved at starte en kortlægning af små og mindre kendte handicapgruppers behandlingsbehov, ifølge målsætninger i Ministerrådets samarbejdsprogram for social- og sundhedssamarbejdet 1995-2000. Dette finder forslagsstillerne ikke tilstrækkeligt, og mener at samarbejdet må koncentrere sig mere om selve behandlingen.

Forslagsstillerne mener at samarbejdet om patientbehandling må udvides yderligere og at flere diagnosegrupper inddrages, eftersom befolkningsgrundlaget i hele Norden er af en størrelse, der kan sikre en rationel og effektiv behandling inden for små diagnosegrupper.

2.Udvalget

Udvalget støtter medlemsforslagets formål, at styrke nordisk samarbejde om behandling af små diagnosegrupper. Det fremkommer i svar fra Nordisk Nævn for Handicapspørgsmål, at spørgsmål om medicinsk behandling er aktuelle i Nordisk socialpolitisk komité (ÄK-S), som har besluttet at gennemføre en kortlægning af små og mindre kendte handicapgruppers behandlingsbehov. Dette bekræftes af Socialstyrelsen i Sverige, som oplyser at kontaktpersoner i de nordiske lande er blevet udpeget og tre diagnoser, Apert, Cruzon og Wiskott-Aldrich syndrom skal behandles. Efter

at arbejdet er blevet udført, kommer en vurdering af arbejdsmodellen, metoderne og resultaterne at vurderes inden flere grupper behandles.

Medlemsforslaget støttes i øvrigt af andre høringsinstanser; Sundhedsministeriet, Den almindelige danske lægeforening og Center for Små Handicapgrupper, Danmark, Finlands Läkarförbund, social- och hälsovårdsministeriet og Invalidförbundet, Finland, Handicapforeningen, Færøerne, Landstingsförbundet og Svenska Läkaresällskapet, Sverige og Ålands landskapsstyrelse.

Udvalget er sig bevidst, at Nordisk Ministerråd arbejder med sagen. Udvalget støtter dog medlemsforslaget, dels fordi det er mere vidtgående end Ministerrådets planlagte indsatser, og dels fordi det kan virke som påtrykning på det arbejde, der foregår i Ministerrådet.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejdet om behandlingen af små diagnosegrupper.

København, den 10. november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønver (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

A 1132/nord

Medlemsforslag

om samarbejde i Norden om behandling af små diagnosegrupper

(Stillet af den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)

Der har i mange år været et omfattende og velfungerende nordisk samarbejde på det sundhedsmæssige område. Det forhold at de nordiske lande har prioriteret en række fælles principper som tryghed, ligebehandling, kvalitet og retssikkerhed har sammen med et udbredt sprogligt og kulturelt slægtskab gjort et sådant samarbejde lettere. Samarbejdet har specielt været koncentreret om områder som forskning, uddannelse, sikring af nordiske borgeres ret til behandling i alle nordiske lande m.v.

Derimod har samarbejdet om selve behandlingen ikke på samme måde været genstand for en fælles nordisk indsats på det formelle plan.

I Ministerrådets "Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995 - 2000" hedder det:

"Der vil blive arbejdet på en kortlægning af behovet, mulighederne og fordelene ved et øget samarbejde om små og mindre kendte diagnosegrupper med højt specialiserede medicinske behandlingsbehov."

Dette er indtil nu kun udmøntet i, at Nordisk socialpolitisk Komité er ved at starte en kortlægning af små og mindre kendte handicapgruppers behandlingsbehov.

Den socialdemokratiske gruppe påskønner dette initiativ, men finder det fornuftigt, at samarbejdet om patientbehandlingen udvides yderligere og at flere diagnosegrupper inddrages. Der er en række argumenter som taler herfor.

Hensynet til patienten taler for et stærkere fælles nordisk samarbejde. Behandlingen af sjældne og komplicerede lidelser kræver særlig ekspertise, og erfaringsmæssigt vil kvaliteten af behandlingen bedst kunne sikres hvis patientgrundlaget er af en vis størrelse. Et fælles nordisk samarbejde vil kunne gavne patienterne ved at sikre at behandlingen er af tilstrækkelig høj kvalitet. Det vil samtidig i praksis styrke princippet om borgernes lige adgang til nødvendige sundhedsydelser.

En del lidelser rammer så få patienter årligt, at det kan være forbundet med ganske store omkostninger at opretholde et beredskab i det enkelte nordiske land.

Endvidere er behandlingen af meget komplicerede lidelser så omkostningskrævende, at det kan være rationelt at indlede et samarbejde om behandlingen på fælles nordisk plan.

Et fælles nordisk samarbejde vil således kunne forbedre kvaliteten af behandlingerne, sikre vedligeholdelse og udvikling af den behandlingsmæssige ekspertise samt betyde en optimal udnyttelse af ressourcerne.

Det må forudses, at behovet for samarbejde vil vokse i de kommende år. Udviklingen af avanceret ny teknologi øger behandlingsmulighederne over for sjældne og komplicerede lidelser. Men det kan samtidig betyde, at det bliver dyrere og mere ressourcekrævende at tilvejebringe behandlingstilbud af tilstrækkelig kvalitet i det enkelte nordiske land.

Befolkningsgrundlaget i de enkelte nordiske lande varierer, men fælles er dog, at de nordiske lande befolkningsmæssigt er blandt de mindre lande i Europa. Lægger man derimod befolkningstallene i de nordiske lande sammen får man et befolkningsgrundlag af en størrelse der kan sikre en rationel og effektiv behandling inden for små diagnosegrupper.

Et fælles nordisk samarbejde vil i første række være af interesse inden for små diagnosegrupper, hvor behandlingen er særligt ekspertisekrævende og omkostningstung.

Som et eksempel kan nævnes den kirurgiske behandling af særligt svære tilfælde af medfødte misdannelser i ansigt, kranie og kæber.

Et andet eksempel kunne være en samling af visse patientgrupper inden for transplantationsområdet - f.eks. børn der skal have foretaget hjertetransplantation, patienter der skal have foretaget levertransplantation for anden gang eller patienter der skal have transplanteret flere organer.

Med henvisning til ovenstående henstilles at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejdet om behandlingen af små diagnosegrupper.

Stockholm den 26 juni 1996

Dorte Bennedsen (S)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Anita Johansson (s)
Mats Nyby (SDP)
Ole Stavad (S)
Ranveig Frøiland (A)
Per Olof Håkansson (s)
Berit Brørby Larsen (A)
Berit Oscarsson (s)

Närområdesutskottets betänkande

över medlemsförslag A 1133/när om en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

(Medlemsförslaget, se s. 386)

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet tar initiativ till att en folkupplysningskampanj om närområdet genomförs.

2. Remisser

Föreningarna Nordens Förbund konstaterar i sitt remiss att det kommer att vara avgörande för genomförande av kampanjen att det finns finansiella resurser till både en upplysningskampanj och även till uppföljning. Förbundet ber Nordiska rådet att undersöka möjligheter att upprätta en egen fond för finansiering av kommunernas och organisationernas kontakter med närområden.

Vidare meddelar Föreningarna Nordens Förbund att det är färdigt att delta i planering och genomföring av en kampanj ifall det ges ekonomiska förutsättningar för det.

Nordens Fackliga Samorganisation NFS konstaterar i sitt remissvar att de nordiska medborgarna även genom massmedia får information om närområdena. NFS rekommenderar at insatser i första hand sker genom utbytesprogram och anser att kampanjen kunde genomföras genom att ekonomiska resurser skulle frigöras för utvecklande av olika former av utbytesprogram i NR:s regi så att den ömsesidiga förståelsen och kunskapen om varandras förhållanden ökas. Vidare konstaterar NFS att kampanjen kan genomföras t.ex. genom att ge bidrag till folkrörelser/organisationer för deras utbytesprogram och materialproduktion förutsatt att de åtar sig att informera sina medlemmar om utvecklingen och förhållandena i närområden. Enligt NFS´ uttalande skulle Nordiska rådet uppmana de nordiska regeringarna att låta aktualisera all undervisningsmaterial gällande information om våra närområden; inte bara historieböckerna.

3. Närområdesutskottets motivering

Nordeuropas förändrade politiska situation möjliggjorde ett ökat och intensivt samarbete mellan Norden och dess närmaste närområden, såsom Baltikum, de nordvästra delarna av Ryssland, Polen och Nordtyskland.

Samarbetet har skett bl.a. mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen, OSS-interparlamentariska sekreteriatet eller med berörda länder och regioner t.ex. inom ramen för Östersjösamarbetet.

De nordiska stipendieordningarna och praktikantutbytesprogrammen har, för att underlätta förståelse och öka kunskap om närområdena, bidragit till att sprida information om utvecklingen i Nordens närområden. Det största problemet för utökad kontakt mellan de folkliga rörelserna och närområdena är språkförståelse och kunskap om varandras förhållanden.

De folkliga organisationerna har från sina egna utgångspunkter byggt upp ett samarbetsnätverk med motsvarande organisationer och föreningar i Baltikum. Stöd har givits i flera olika former, det har varit ekonomiskt, materiellt eller överförande av nordiskt kunnande och kunskaper till mottagarna. De folkliga organisationerna har under
årens lopp fått en bra erfarenhet och kunskaper om omständigheterna i de närområden var deras projekt har varit riktade till.

Norden-utskottets arbetsgrupp konst och kultur har som ett av sina förslag haft i diskussionen tanken om att sprida information om Nordens närområden. Eftersom verksamheten riktar sig mot förverkligande av aktiviteter i Norden, skall Norden-utskottet knytas i uppföljningen av medlemsförslaget.

4. Närområdesutskottets förslag till rekommendation

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stödja utbytet mellan medborgarna.

Köpenhamn den 10 november 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

A 1133/när

Medlemsförslag

om en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

(väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

De nordiska ländernas relationer med grannarna i närområdet har en mångfacetterad historia som går hundratals år tillbaka i tiden. Den är innehållsrik och på många sätt en dramatisk historia. Det är också en historia om handel, kulturellt utbyte och mycket annat.

Vi har en känsla av att det är framför allt i det historiska perspektivet som Nordens medborgare känner länderna i närområdet. Medan kunskapen är begränsad i tidsperpektivet 50 år tillbaka i tiden och särskilt om de enskilda ländernas aktuella situation.

Att kunskapen är låg är inte särskilt märkligt. Från andra världskriget fram till nittiotalets början - kommunismens kollaps - var länderna slutna, styrda av ett totalitärt system som inte tolererade öppenhet och fria kontaktar.

Nordiska rådet intog tidigt en ledande roll för att utveckla kontakter och samarbete med närområdet, särskilt med de baltiska länderna. Numera markeras att Nordiska rådets samarbete med närområdet är en av tre centrala huvuduppgifter.

Under årens lopp har det varit en självklar uppgift för Nordiska rådet att aktivt öka kunskaperna om de nordiska länderna medlemsländernas folk emellan. Vi ser det också som en naturlig uppgift för Nordiska rådet att medverka till en ökad folklig kunskap om våra närmaste grannar. Bättre kunskaper ger dessutom ökade förutsättningar för breddade insatser i närområdet. Vi kan inte heller, när Nordens medborgare allt mer drabbas av arbetslöshet och sociala neddragningar, bortse från att det är nödvändigt att öka förståelsen genom information och kunskap och aktivt understödja den demokratiska och sociala utvecklingen i delar av närområdet.

Vi föreslår en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet, med utgångspunkt i de länder och regioner som preciseras i närområdesutskottets arbetsprogram, dvs. Baltikum, nordvästra Ryssland, Kaliningrad, Östersjöområdet, Polen och Nordtyskland.

Även om tyngdpunkten i upplysningskampanjen bör ligga på de länder som blev fria efter Sovjetunionens fall vill vi betona att närområdet skall ses som en helhet, varför även Nordtyskland bör uppmärksammas.

När det gäller formerna för en folkupplysningskampanj skall de utgå från att folkliga organisationer engageras. Här är det viktigt att ta tillvara de erfarenheter som folkliga organisationer och andra har av samarbete

och projekt i närområdet. Det bör också finnas viktiga erfarenheter från vänortsutbyten. I kampanjen bör också skolan engageras.

Nordiska rådet bör påta sig det yttersta ansvaret för kampanjen. Ekonomiska resurser bör frigöras för verksamhet som initieras av de folkliga organisationerna för att möjliggöra studiematerial och annan verksamhet.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi

att Nordiska rådet tar initiativ till att en folkupplysningskampanj om närområdet genomförs.

Stockholm den 26 juni 1996

Dorte Bennedsen (S)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Margareta Israelsson (s)
Berit Brørby Larsen (A)
Mats Nyby (SDP)
Yvonne Sanberg-Fries (s)
Ranveig Frøiland (A)
Per Olof Håkansson (s)
Anita Johansson (s)
Kaj Larsson (s)
Berit Oscarsson (s)
Ole Stavad (S)

Närområdesutskottets betänkande

över medlemsförslag A 1135/när om forskning och utveckling av nya och förnybara energikällor, över dokument 8: Nordiska ministerrådets redogörelse till Nordiska rådet över det nordiska energipolitiska samarbetet samt över Nordiska ministerrådets meddelanden om rekommendation 47/1992/när, 10/1993/när, 29/1993/när samt 3/1995/när

(Medlemsförslaget samt dokument 8: energipolitisk redogörelse, se s. 398 och 1350

Rekommendationerna 47/1992/när, 10/1993/när, 29/1993/när samt 3/1995/när, se s. 1053, 1057, 1069 och 1106)

Till närområdesutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1135/när om forskning och utveckling av nya och förnybara energikällor, Nordiska ministerrådets redogörelse över det nordiska energipolitska samarbetet samt rubricerade meddelanden från Nordiska ministerrådet om rekommendationer, redovisade i ministerrådets verksamhetsberättelse 1995, C 1.

1. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget är väckt av Kjell Magne Bondevik, Johan J. Jakobsen, Valgerður Sverrisdóttir, Elver Jonssson och Bjarne Kallis.

2. Ministerrådets redogörelse över det nordiska energipolitiska samarbetet

Ministerrådets redogörelse beskriver status i det nordiska energipolitiska samarbetet samt presenterar behov av och planer för ytterligare aktiviteter av Nordiska Ministerrådet. Redogörelsen bifogas.

3. Ministerrådets meddelanden om vissa rekommendationer rörande kärnsäkerhetsfrågor, nr 47/1992/när, nr 10/1993/när, nr 29/1993/när, samt nr 30/1993/när

Närområdesutskottet noterar att Nordiska rådet riktar ett flertal rekommendationer till Nordiska ministerrådet samt till de nordiska ländernas regeringar inom området kärnsäkerhet. Rekommendatioerna berör skilda aspekter av problemen med kärnsäkerhet, bland annat anläggningssäkerhet, internationella avtal och frågan om säkrare och miljövänlig ersättningsproduktion. Dock är de delvis överlappande och det finns en risk att mångfalden av rekommendationer inom ett och samma huvudproblemområde kan verka förvirrande. Vidare ingår kärnsäkerhetsåtgärder som insatsområden i den nordiska miljöstrategin och i det arktiska samarbetsprogrammet. Utskottet anser därför att det finns ett behov av översyn av de aktuella rekommendationerna.

De rubricerade rekommendationerna bör ersättas med en ny rekommendation, riktad till ministerrådet. Innehållet i rekommendationen bör sammanfatta det behov av åtgärder vad gäller ökad kärnsäkerhet samt åtgärder för säkerhet, energi och miljö som framförts i tidigare rekommendationer och som utgör en konkretisering av den nordiska miljöstrategin.

4. Remissinstansernas synpunkter på medlemsförslaget

Följande remissinstanser har yttrat sig över medlemsförslaget:

Danmark

Forskningsministeriet är positivt inställt till förslaget att upprätta nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor. Ministeriet lägger vikt på forskning och utveckling av renare och mera effektiva teknologier med särskild vikt på vindenergi och biomassa, bland annat havsbaserade vindkraftverk och biobaserad kraftvärmeproduktion.

Miljø- og Energiministeriet stödjer införandet av miljöavgifter på internationell nivå. Ministeriet meddelar att en utredning pågår nordiskt för att se hur samordning av avgifterna på bränsle till elproduktion kan samordnas i praktiken. Risken påtalas att ensidigt nordiska miljöavgifter medför konkurrenssnedvridning i förhållande till andra länder och att förorenande elproduktion växer utanför Norden.

Ministeriet anser att miljömärkning av elektricitet har ett mycket begränsat perspektiv. Miljövänlig elproduktion kräver klara politiska prioriteringar och kan inte baseras på den enskilde förbrukarens val. Ministeriet anser vidare att det nordiska energiforskningsprogrammet bör vidareföras utan grundlägggande ändringar, men att något pilot- eller demonstrationsprojekt kunde genomföras bilateralt, ex.vis angående förgasning av biomassa.

Angående utveckling av teknologi för förnybar energi framhåller ministeriet att en avgörande faktor för industrialiseringen är att produktionsformen ändras från småskalig och hantverksmässig produktion till industripräglad serieproduktion. Ett närmare samarbete kan ske om "köparpolitik"/teknikupphandlingsprojekt med syfte att förbättra och förbilliga de existerande produkterna. Man är positiv över förslaget att utarbeta ett samnordiskt informationsmaterial m.m. om olika teknologier för förnybar energiproduktion. Etablerandet av en subsidierad nordisk hemmamarknad torde vara omöjligt på grund av EU-rättsliga hinder.

Finland

Handels och industriministeriet framhåller att problemet med produktionsskatt är att den kan påverka hur investeringar och produktion fördelas mellan länderna. Produktionsskattens indirekta verkningar måste därför beaktas noga innan man börjar tillämpa den. Ministeriet påtalar den pågående utredningen inom ministerrådet om harmonisering av energibeskattningen samt det seminarium som planeras. Man meddelar vidare att Finland håller på att harmonisera sin energibeskattning så att den närmar sig de andra nordiska ländernas. Tyvärr innebär detta att beskattningens styrande effekt på miljöutsläppen minskar, men det påpekas att en styrning som enbart äger rum i Finland kan, beroende på teknisk standard och bränsle på den elproduktion som ersätter den finska produktionen, i vissa förhållanden t.o.m. öka de globala utsläppen av klimatgaser.

Beträffande möjligheterna till miljömärkning av elektricitet påtalar ministeriet att frågan har anknytning till det arbete inom ministerrådet som utreder förutsättningar för energieffektivisering på en liberaliserad energimarknad. Ministerrådets arbetsgrupp kunde få i uppdrag att även diskutera vilken roll miljömärkning av elektricitet kunde ha i den nya situationen och vilken roll myndigheterna kunde ha för att skapa möjliga gemensamma kriterier på miljövänlig el.

Angående forskning och utveckling av teknologi samt demonstrationsanläggningar inom nya och förnybara energikällor anser ministeriet att frågan kan tas upp i samband med utvärderingen av det nuvarande energiforskningsprogrammet inför beslut om framtida inriktning. Programmet innehåller redan viss forskning, framför allt om biomassa. Ett ökat samarbete om forskning och demonstrationsanläggningar kan övervägas.

Vad gäller ökad industrialisering av teknologi för nya och förnybara energianläggningar påtalas att huvudproblemet är den ekonomiska lönsamheten. Alla länder har använt stödsystem, men budgetproblem begränsar möjligheterna. Företagens egna insatser är mycket viktiga för utveckling och industrialisering av teknologin i framtiden.

Ålands Landskapsstyrelse välkomnar en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna. Ett gemensamt nordiskt skattesystem bör dock inte inskränka möjligheterna till fortsatt kraftvärmeproduktion.

Norge

Nærings- og energidepartementet framhåller inledningsvis det positiva i att Nordiska ministerrådet nu genom den energipolitiska redogörelsen blivit eniga om det framtida samarbetet inom energiområdet. Vad gäller de olika delarna i medlemsförslaget anser departementet att en samordning av miljö- och energiavgifterna i Norden kan bidra till en mer effektiv kraftproduktion mellan länderna där det stimuleras till att bruka elproduktion som är minst möjligt förorenande. Med en samordning av avgifterna på el kan det bli enklare för respektive land att införa kostnadseffektiva miljöavgifter, också i elsektorn, utan att det medför stora omställningskostnader i ekonomin. Departementet påtalar att harmoniseringen bör ses i sammanhang med EUs arbete om harmonisering av CO_2/energiavgifter, men att ministerrådet likväl startat en undersökning av förutsättningarna för att samordna beskattningen på elområdet i de nordiska länderna.

Vad gäller miljömärkning av el föreslår departementet att man inte startar ett nordiskt projekt, men att man studerar Sveriges erfarenheter på området. Departementet framhåller att det är i förbrukarledet, inte på den nordiska elmarknaden, som miljömärkning kan ha effekt. Dock är det endast undantagsvis möjligt att etablera en fysisk koppling mellan förbrukaren och respektive produktionsform, varför konceptet miljömärkning av el i de flesta fall är en rent finansiell transaktion utan förbindelse med den fysiska driften av produktionsanläggningar.

Vad gäller forskning om teknologi och utveckling av nya och förnybara energikällor anser departementet att det av resursskäl bör strävas efter att bättre utnyttja de fora där de nordiska länderna redan är representerade. En strategi kan vara att styrka det nordiska samarbetet vad gäller deltagandet i övriga internationella program, t.ex EU-programmet för att främja alternativa energikällor (CALTENER). Vidare kan en informell grupp bildas för informationutväxling, genomförande av workshops m.m. för att därigenom definiera möjligheterna till ökat samarbete mellan anläggningar och institut inom området.

Vad gäller samarbete för ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor framhålls dels att de nordiska länderna byggt upp nationella system för stimulansåtgärder, dels nödvändigheten av industrins medverkan för att bära kostnaderna vid marknadsintroduktion. Nya nordiska instrument för detta ändamål behövs inte.

Sverige

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) instämmer i medlemsförslagets bakgrundsbeskrivning och i att det behövs ökade insatser av forskning och samarbete mellan olika aktörer såsom industrier, kraft/energiföretag och universitet för att öka introduktionstakten av de nya teknologierna. Vad gäller harmonisering av energibeskattningen i Norden anser NUTEK att beskattnigne bör vara oberoende av användningsområdet. Olja bör beskatta lika oavsett om den används till transport eller el/värmeproduktion. Konkurrensaspekten gentemot andra länder påtalas.

NUTEK framhåller att regler och beskattning måste vara stabila över tiden eftersom produktionen av energibärare kräver stora investeringar och därmed långa avskrivningstider. Den nya tekniken innebär nya tekniska och därmed sammanhängande ekonomiska risker.

NUTEK stödjer att möjligheterna till miljömärkning av el utreds. Man påtalar att alla aspekter på miljöeffekter vid elproduktion måste beaktas. Detta kan innebära ny forskning om olika elproduktionsteknikers miljöpåverkan samt angående värdering av miljöeffekter i ekonomiska termer. Om energiforskning generellt påtalas att koordinering av forskningen kan ske, men viktigare är att samarbetet mellan forskningsinstituten utvidgas att omfatta också företagen på marknaden. Demonstrationsanläggningar bör uppföras på marknadens villkor, dvs att företag från flera länder samarbetar för att demonstrera t.ex ny förgasningsteknik eller solcellsteknik. I introdutionsskedet bör visst stöd ges till företag som planerar att satsa på den nya tekniken. Samarbetet bör ha sitt ursprung i marknaden och djupt involvera energiproducenter och energikonsumenter.

5. Utskottets synpunkter

5.1 Allmänna synpunkter på medlemsförslaget

Närområdesutskottet anser att det i medlemsförslagets inledande bakgrundsmotivering tas upp väsentliga problem och frågeställningar angående miljöpåverkan av fossila bränslen. De rapporter som åberopas angående mycket starka misstankar om ett samband mellan utsläppen av CO_2 och registrerade klimatförändringar är alarmerande, liksom de prognoser som förutspår en ökad användning av fossila bränslen med upp till 70% fram till år 2020.

Vidare är det ett sedan länge välkänt - och ofta påpekat - faktum att de fossila energiresurserna är begränsade. Även om det sannolikt finns stora oupptäckta reserver är det en självklarhet att perioden med fossila bränslen endast kan utgöra en kort period i det globala energiförsörjningsperspektivet.

Samhället måste därför utveckla andra bärkraftiga energikällor. Medlemsförslaget nämner EUs mål att 8% av energibehovet skall täckas med förnybara energikällor år 2005. Detta kan synas blygsamt, men det innebär en ökning med tre gånger jämfört med idag.

Utskottet instämmer vidare i att de kommande två årtiondena kommer att bli en epok i förändring och att betydliga resurser måste satsas på forskning och utveckling, information och demonstration. Ett viktigt steg blir därvid att övervinna en rad olika politiska och organisatoriska barriärer vilka utgör hinder mot förändringar - subventioner, prissättning m.m. av konventionell energi.

I medlemsförslaget framhålls det nordiska energiforskningsprogrammets projekt om bioenergiprocesser och fotosyntes, fjärrvärme, m.m. och det påpekas att det i programmet satsas på ett förstärkt samarbete inom

fackligt starka områden för att åstadkomma ökad konkurrenskraft gentemot EU.

Närområdesutskottet noterar vidare den tabell som redovisas angående de samhällskostnader som bör påföras olika energislag. Grundproblemet är att de nya förnybara energikällorna i nuvarande system av olika skäl har svårt att konkurrera med konventionell energi. Med hjälp av en korrekt information om de verkliga kostnaderna skulle det i princip vara möjligt att uppmuntra den ur samhällets synpunkt minst kostsamma energikonsumtionen. Det påtalas att nya förnybara energikällor i många fall skulle framstå som konkurrenskraftiga gentemot konventionell energi. Problemet att åberopa sådana samhällskostnader är enligt utskottets mening den stora osäkerhet som vidlåder beräkningarna, t.ex. vilka faktorer som skall ingå och prissättningen på olika former för miljöbelastning. Det är riktigt att de flesta utredningar som har gjorts visar att de konventionella energikällorna inte betalar sina samhällskostnader. Trots detta tenderar debatten att hamna i en diskussion om sanningshalten i olika experters beräkningar i stället för att leda till åtgärder.

Det bör i detta sammanhang noteras att liberaliseringen av elmarknaderna på ett genomgripande sätt ändrar staternas och myndigheternas roll på energimarknaderna. Myndigheterna ansvarar för tillhandahållandet av en på lämpligt sätt anpassad infrastruktur och de ansvarar för att lagstiftning och bestämmelser ger de nödvändiga förutsättningarna för marknaden. Marknadsaktörernas företagsekonomiska målsättningar får allt större betydelse för hur marknaderna fungerar. Det bör dock noteras att i och med att marknaderna är under utveckling uppstår också möjligheter för myndigheterna att påverka ramförutsättningarna. I ett sådant läge har de nordiska utredningar som gjorts om elsamarbete m.m i kombination med energiministrarnas gemensamma utlåtanden haft betydelse för utvecklingen. Det är angeläget att det nordiska samarbetet även i fortsättningen främjar att marknaden utvecklas i bärkraftig riktning.

Utskottet anser att den nordiska energipolitiska strategien på myndighetsnivå i nuvarande övergångsskede bör främja övergång till bärkraftiga energikällor. Vad gäller användning av fossila bränslen bör marknaderna påverkas och konsumtionen styras till det som förorenar minst. Vidare bör stor uppmärksamhet läggas på möjligheterna att åstadkomma marknadspåverkan genom attitydförändring i konsumtionsledet. Utskottet noterar att denna synpunkt väl instämmer med de förslag till åtgärder som förs fram i medlemsförlaget.

5.2 Ministerrådets redogörelse för det nordiska energipolitiska samarbetet

Närområdesutskottet noterar att det nordiska samarbetet om energifrågor är under snabb utveckling. Det tidigare Nordel-samarbetet har övergått till tekniskt samarbete och allt mer ersatts av andra typer av energifrågor, såsom den nordiska elmarknadens samspel med den inre marknaden i EU/EES, ett ökat betonande av energins miljöfrågor, bl.a. kärnsäkerhets-

och klimatfrågor och det därav följande behovet av regionala energilösningar. Målsättningen med det nordiska energipolitiska samarbetet anges av ministerrådet vara att främja en effektiv, konkurrenskraftig och miljövänlig energiförsörjning i Norden.

Utskottet noterar vidare den redogörelse som ges angående de nordiska regeringarnas insatser bl.a. inom ramen för rekommendation nr 34/1995/när för att åstadkomma en miljövänlig energiförsörjning i Östersjö- och Nordkalottområdet. Vidare noterar utskottet att Nordiska ministerrådet avser att genomföra en kartläggning av möjligheterna att utveckla energisamarbetet med Närområdena. Erfarenheterna av pågående eller slutförda energiprojekt utnyttjas i kartläggningen. Planeringen av framtida aktiviteter skall enligt ministerrådet baseras på kartläggningens resultat.

Viktiga nuvarande insatsområden i Nordens närområden anges bl.a. vara säkerheten i kärnkraftverken, effektiviteten vid produktion, överföring och förbrukning av energi samt energisystemens miljöpåverkan.

Utskottet noterar vad gäller användning av naturgas ministerrådets synpunkt att utvecklingen är beroende av kommersiella beslut. Ministerrådet påpekar också att utbyggnaden av ett nordiskt naturgasnät i hög grad är beroende av de framtida energipolitiska besluten i Sverige. Enligt utskottets mening är den osäkerhet som länge rått om de framtida betingelserna för naturgasanvändning en bidragande orsak till att gasbolagen inte investerat för att åstadkomma en ökad användning av naturgas. Utskottet noterar i detta sammanhang att de enskilda gasbolagen i Danmark, Finland och Sverige avtalat att utreda förutsättningarna för ett samnordiskt gasnät (Nordic Gas Grid) och ansökt om att projektet upptas i EU:s projektförteckning för Trans European Energy Networks.

5.3 Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att remissinstanserna genomgående är positiva till att de frågor som berörs i medlemsförslaget tas upp på nordiskt plan. Remissinstanserna är däremot inte helt eniga om vilka åtgärder som bör väljas, men utskottet noterar att de på de flesta punkter är positiva till att åtgärder vidtagas.

Utskottet noterar de synpunkter som framförs om rubbbning av företags konkurrenskraft, flyttning av verksamhet till andra områden utan miljörestriktioner, m.m som kan bli följden om ett land ensidigt inför miljöavgifter. En harmonisering mellan länderna är mot den bakgrunden en förutsättning för en miljöinriktad energipolitik. Utskottet noterar i detta sammanhang det norska Nærings- og energidepartementets påpekande att en samordning av miljö- och energiavgifterna i Norden kan bidra till en mer effektiv kraftproduktion mellan länderna där det stimuleras till att bruka elproduktion som är minst möjligt förorenande. Det bör också noteras att ministerrådet konstaterar att den nordiska elhandeln bl.a. påverkas av skillnaderna i energibeskattning mellan länderna. Ministerrådet avser därför att analysera förutsättningarna för att samordna beskattningen på

elområdet i de nordiska länderna. Bl.a. är det viktigt att utreda hur beskattningen påverkar kraftutbytet, investeringar och miljöeffekter. Utskottet noterar vidare att ministerrådet, för att främja internationellt samarbete om användning av ekonomiska styrmedel, kommer att arrangera ett internationellt seminarium om beskattningen på energiområdet.

Vad gäller miljömärkning av elektricitet på den nordiska elmarknaden noterar utskottet dels att det norska Nærings- og energidepartementet menar att Sveriges erfarenheter på området bör studeras och att det främst är på förbrukarområdet som miljömärkning får effekt, inte på elmarknaden, dels att det finska Handels- och industriministeriet menar att frågan bör utredas av en i ministerrådet etablerad arbetsgrupp om energieffektivisering på en liberaliserad marknad. Utskottet instämmer i den senare synpunkten.

Utskottet anser att det är angeläget att det nordiska samarbetet stöder forskning och utveckling av teknologi samt demonstrationsanläggningar inom nya och förnybara energikällor. Utskottet anser att den kommande revideringen att det nuvarande energiforskningsprogrammet bör beakta behovet. En viktig aspekt av förbättrade förutsättningar för utvecklandet av nya och förnybara energikällor är de industriella möjligheterna förknippade med utvecklingen av ny teknik och skapandet av arbetsplatser utanför storstadsregionerna. Utskottet anser att detta måste uppmärksammas och noterar att också remissinstanserna, med undantag av Norge, stödjer ett ökat nordiskt samarbete om forskning och demonstrationsanläggningar. Ett problem för etableringen av dessa typer av energikällor har hittills varit svårigheterna att göra verksamheten lönsam. Det är viktigt att hela Norden kan utgöra en marknad för de konkreta förnybara energianläggningar som utvecklas.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslås att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att det genomförs en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna, med målsättningen att den nordiska marknadens pris på elektricitet återspeglar de olika energislagens miljökostnader.

Vidare föreslås att

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att möjligheterna till miljömärkning av elektricitet på den nordiska elmarknaden utreds,

   att samarbetet angående forskning och utveckling av teknologi inom nya och förnybara energikällor förstärks, med målsättningen att fördela FoU-insatsen så att mångfalden i de de nordiska institutionerna tillgodogörs i högre grad och att det vid behov för målriktade informations- och demonstrationsprojekt upprättas nordiska demon-

strationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi,

att det etableras ett samarbete som kan bidra til ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter.

Med hänvisning till vad som framförts i avsnitt 3 om åtgärder för ökad kärnsäkerhet föreslås vidare att

3. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete,

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m,

att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet,

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet,

att, för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion, samt

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

Utskottet föreslår slutligen att meddelandena om följande rekommendationer läggs till handlingarna och att de förklaras *slutbehandlade*:

47/1992/m	Kärnsäkerhet i Nordområdena
10/1993/m	Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina
29/1993	Kontroll av kärnteknisk verksamhet
30/1993	Säkerhet, energi och miljö

Köpenhamn den 11 november 1996

Hanne Andersen (S)
Erik Dalheim (A)
Martin Glerup (S)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Annika Lapintie (Vas.)
Karin Lundberg (s)
Lauri Metsämäki (SDP)
Marianne Samuelsson (mp)
Sturla Böðvarsson (Sj)
Rannveig Frøiland (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (Kok.)
Anne Enger Lahnstein (Sp.)
Kaj Larsson (s)
Hannes Manninen (Kesk.)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok.)

A 1135/när

Medlemsforslag

om forskning og utvikling av nye og fornybare energikilder.

(Fremmet av Kjell Magne Bondevik, Johan J Jakobsen, Valgerdur Sverrisdottir, Elver Jonsson og Bjarne Kallis)

1. Innledning

Sommeren 1990 offentliggjorde FNs klimapanel (IPCC) en rapport som konkluderte med at det globale utslipp av CO_2 måtte reduseres med minst 60% dersom man skulle være rimelig sikker på at menneskeskapte utslipp til atmosfæren ikke skulle forårsake alvorlige klimatiske ubalanser. Senere rapporter bekrefter denne antagelsen, og det anses nå med mer enn 90% sikkerhet at CO_2-utslippene er hovedårsaken til de registrerte klimaendringer. Når vi vet at mer enn 85% av verdens kommersielle energisalg utgjøres av fossile energikilder, innebærer dette krav om dramatiske endringer i det globale energisystem.

Det forventes en betydelig økning i verdens forbruk av fossile brensler frem til 2020 dersom vi ikke gjennomfører de nødvendige endringer. World Energy Council (WEC) antar at med den vekstraten vi har nå i forbruket av fossile brensler kan utslippene av CO2 øke med 70% frem til år 2020, hvilket er stikk i strid med IPCCs anbefalinger. Ved bevisst satsing kan denne utviklingen snus. I følge World Energy Council (WEC) rapport fra 1994 om «New Renewable Energy Sources - A Guide to the Future» kan ny og fornybar energi utgjøre 30% av globalt behov i 2020 dersom tradisjonell biomasse og vannkraft inkluderes. Dette er 8 ganger så mye som i dag.

Fossile energiressurser er dessuten begrensede. De er dannet over millioner av år og representerer derfor et reservoar som ikke vil kunne fornyes. Når det gjelder olje og gass regner en med reserver svarende til 50-60 års forbruk på dagens nivå. Kullreservene vil rekke i flere hundre år. Usikkerhetene i disse anslagene er imidlertid meget store idet det stadig gjøres nye funn. I et større tidsperspektiv viser figuren at perioden med fossile brensler likevel kun vil utgjøre en kort epoke i global energiforsyning. Samfunnet må finne frem til andre bærekraftige energikilder.

Det er i lys av disse utfordringene at muligheter for bruk av nye fornybare energikilder får stadig større internasjonal oppmerksomhet. EU har som mål at 8% av energibehovet i 2005 skal dekkes med fornybare energikilder, hvilket innebærer tre ganger så mye som i dag.

An Action Plan for Renewable Energy Sources in Europe (1994):
- dagens marked for fornybar energi utgjør årlig ca 16 mrd kr i EU
- fornybare energikilder kan dekke 15% av Europas energibehov i 2010
- dette innebærer 300 000-400 000 nye arbeidsplasser.

World Energy Council hevder at de neste to tiår vil bli en epoke i forandring, og det må settes inn betydelige ressurser til forskning og utvikling, informasjon og demonstrasjon. Ikke minst blir det viktig å overvinne politiske og organisatoriske barrierer. Nåværende subsidier på konvensjonell energi bør fjernes. Dagens priser på konvensjonell energi reflekterer ikke samfunnets totale kostnader som følge av miljøbelastninger på omgivelsene.

Det argumenteres ofte mot nye fornybare energikilder med at ressursgrunnlaget er spinkelt og energiproduksjonen båndlegger store arealer. Verdensbanken har gjennomført studier som viser at produksjonen av elektrisitet med solenergi i solrike strøk bare krever 2-5% av det oversvømmede areal som er nødvendig for å produsere tilsvarende mengde elektrisitet (el) med vannkraft.

Nye fornybare energikilder er en lokal energiressurs. Økt satsing på disse energikildene vil gi varige arbeidsplasser. Det er særlig økt bruk av bioenergi som på kort sikt vil være det mest konkurransedyktige alternativ. For bioenergi er det beregnet at én produsert Twh/år gir omlag 300 - 500 varige arbeidsplasser. En årlig bioenergiproduksjon på 20 Twh gir følgelig 6000 - 10 000 varige arbeidsplasser.

Fornybare energikilder vil også kunne gi grunnlag for betydelige industrielle muligheter. Som et eksempel kan nevnes vindenergi i Danmark. Den samlede eksportverdien utgjorde hele 3,5 mrd kr i 1995, og er blant landets 10 største eksportnæringer. Til sammenligning var den norske eksporten av vannkraftteknologi ca 2,0 mrd kr. Langsiktig satsing på forskning og utvikling er grunnlaget for Danmarks posisjon innen vindenergiteknologi.

Likevel, forskning og utvikling av nye og fornybare energikilder er fortsatt på et innledende stadium. Samtidig er utfordringen også å skape større etterspørsel der det allerede foreligger god teknologi som er kommersiell utnyttbar. Forsterktet nordisk samarbeid vil her være av betydning, og vil kunne gi postive ringvirkninger for hele det nordiske energimarkedet.

2. Nordisk samarbeid i dag

Det nordiske energipolitiske samarbeidet prioriterer områder som kraftmarkedet, avgiftsspørsmål, naturgass, klimaspørsmål, energiøkonomisering og energiforskning. De nordiske energiministrene har vedtatt å utarbeide en redegjørelse om det nordiske energipolitiske samarbeidet. Utred-

ningen skal behandles ved Nordisk Råds sesjon i København 1996 og vil i hovedsak berøre spørsmål som det nordiske el-markedet, harmonisering av energibeskatning og bruk av naturgass i Norden.

De nordiske energi- og næringsministrene vedtok våren 1994 også å fortsette Nordisk Energiforskningsprograms (NEFPs) virksomhet med en ny fireårs periode., dvs. fra 1995 og ut 1998. Programmet har pågått siden 1985 og finansieres hovedsaklig med nasjonale midler. Programmet inneholder følgende fagområder: bioenergiprosesser og fotosyntese, fjernvarme, prosessintegrasjon, brenselceller, energi og samfunn, fast brensel og petroleumsteknologi.

Energiforskningsprogrammet vil, ut over grunnideen om gjennom nordisk samarbeid å styrke kompetansen ved universiteter og forskningsinstitusjoner, også satse på forsteket samarbeid innen faglig sterke områder for å bidra til økt konkurransekraft vis a vis EU.

Det nordiske samarbeidet innen energiforskning kan og bør videreutvikles innen nye og fornybare energikilder, samtidig som utviklingen i retning et nordisk el-marked gjør det nødvendig å styrke også det energipolitiske samarbeidet.

3. Samarbeid om energiavgifter og forskning, utvikling og industrialisering av fornybare energikilder

3.1. Energiavgifter

Det er gjennomført en rekke studier av de samfunnsmessige kostnader for energibruk som i dag ikke er inkludert i markedsprisen, og som dermed betales av samfunnet. Med utgangspunkt i ulike internasjonale utredninger, viser sammenstillingen nedenfor hvilke beløp i øre pr. kWh som bør legges på de ulike energikilder grunnet miljøbelastninger. Spredningen i tallene er et uttrykk for de usikkerheter som slike beregninger er forbundet med.

Energikilder	Tillegg i øre/kWh
Kull	10-100
Olje	12-75
Avfall	20-35
Naturgass	6-35
Kjernekraft	15-110
Sol	0-5
Vind	0-2
Bio	0-6

Miljøkostnader for ulike energikilder.

Ved fjerning av subsidier og påplussing av miljøkostnader (som samfunnet i alle fall må betale), vil nye fornybare energikilder i mange sam-

menhenger, bli konkurransedyktige med konvensjonell energikilder allerede idag.

De nordiske land har dessverre ikke lykkes i arbeidet så langt for å få til en harmonisering av energibeskatningen. Utviklingen i retning et nordisk el-marked nødvendiggjør en harmonisering av energibeskatningen i de nordiske land. Ulikheter i bruk av energiavgifter kan føre til uheldige konkurranseforskyvninger som hindrer utviklingen av fornybare energikilder.. En harmonisering av energiavgifter må ha som målsetting at miljøkostandene ved de ulike energibærerne så langt som mulig innarbeides i prisene. Dette er en forutsetning for at markedet skal bidra til både effektivisering og overgang til mindre miljøbelastende energikilder.

3.2 Miljømerking av elektrisitet

I senere år er miljømerking blitt stadig mer utbredt innen flere produkttyper. På denne måten har forbrukerne blitt gjort oppmerksom på miljøkvaliteten ved ulike produkter, noe som har bidratt til at forbrukerne kan bruke sin posisjon som forbrukere til å drive frem forbedringer i produkt og produksjonsmetoder.

Konseptet om miljømerking bør kunne overføres til el-markedet. Med miljømerking av elektrisitet vil forbrukerne bli gjort oppmerksom av hvilken elektrisitet som er produsert fra fornybare energikilder. Forbrukerne vil få informasjon som gjør dem i stand til å velge og betale for elektrisitet produsert fra for eksempel vannkraft, vindkraft og biobrensel, som i hovedsak er de energityper i Norden som bør miljømerkes.

Dersom miljømerking skal iverksettes innen el-markedet forutsetter det at el-slegende foretak tilbyr kontrakt på elektrisitet fra spesifiserte anlegg. Med dagens el-marked er det i utgangspunktet gjennomførbart.

3.3. Utvikling av forskningssamarbeidet

Teknologiutviklingen befinner seg fortsatt på et innledende stadium for hovedparten av de nye og fornybare energikildene. Det vil derfor være en fordel at det oppnås større nytteeffekter av den samlede FoU-innsats, både med hensyn til koordinasjon av innsatsområder, konkrete forskningsprosjekter og «timing» av FoU-innsatsen i forhold til industrialiseringsutviklingen.

Det er av stor viktighet at denne koordinasjon ikke bare gjelder mellom forskningsinstitusjonene, dvs. innenfor det institusjonelle FoU-nettverk i Norden, men også mellom nordiske forskningsinstitusjoner og nordiske teknologiprodusenter. Oppgavene kunne bestå av følgende:

- Utvikling av forskningssamarbeidet, som tar utgangspunkt i en felles forståelse av utviklingsstadier i gjeldende teknologis og hvor der er mest behov for videre FoU-innsats. Koordinasjon og informasjon med sikte på å fordele FoU-innsatsen vil her være viktig for at mangfoldigheten i de nordiske institusjoner skal nyttiggjøres.

- Oppførelse av nordiske demonstrasjonsanlegg for nye og fornybare energikilderkilder og teknologi der det er behov for målrettet informasjons- og demonstrasjonstiltak.

3.4. Markeds- og industrialiseringsinnsats

Industrialisering av teknologi innen nye og fornybare energikilder forutsetter at det skapes tilstrekkelig etterspørsel gjennom blant annet etablering av markedsstøtteordninger. Destod større markedet er desto enklere er det også å få til en industrialisering av produktene. Flere typer teknologier, som vindmøller og tildels bioenergi, er allerede kommersielle og konkurransedyktige.

Det vil her være viktig med informasjon, koordinasjon og samarbeide angående konkrete markedsstøtteordninger i de nordiske land som kan bidra til synliggjøring av både markeder og produktene. Oppgavene kan blant annet bestå i:

- Samarbeid om og undersøkelse av virkemidler som kan fremme mulighetene for å utnytte hele Norden som marked for konkrete fornybare energianlegg da markedene i de enkelte land i mange tilfeller er for små til å kunne etablere en levedyktig industri.

- Utvikling av metoder for å vurdere kjente og nye virkemidler som kan understøtte industrialisering og markedsutvikling av konkret teknologi.

Forslagene her har som siktemål å utvikle konkurransedyktige fornybare energiteknologier ved å utnytte de innovative og markedsmessige potensialer som er i Norden.

På sikt er ikke dette de eneste samarbeidsmuligheter. Med utvikling og implementering av konkurransedyktige fornybare energiteknologier kan det etableres samarbeid om produksjon av el til hele det nordiske marked fra fornybare energikilder.

4. Forslag

På bakgrunn av det som her er nemnt foreslår forslagsstiller at Nordisk Råd rekommenderer følgende til de nordiske lands regjeringer:

at det foretas en harmonisering av energibeskatningen i de nordiske land der siktemålet er at prisene på elektrisitet i det nordiske elmarkedet gjenspeiler miljøkostandene ved de ulike energibærerne.

Videre foreslår forslagsstilleren at Nordisk Råd rekommenderer følgende til Nordisk Ministerråd:

at mulighetene for miljømerking av elektrisitet på det nordiske elmarkedet utredes

at samarbeidet innen forskning og utvikling av teknologi innen nye og fornybare energikilder forsterkes med sikte på å fordele FoU-innsatsen slik at mangfoldigheten i de nordiske institusjoner nyttiggjøres i større grad. Der det er behov for målrettet informasjons- og demonstrasjonstiltak bør det opprettes nordiske demonstrasjonsanlegg for nye og fornybare energikilderkilder og teknologi

at det etableres et samarbeid som kan bidra til økt industrialisering av teknologi innen nye og fornybare energikilder gjennom blant annet å undersøke virkemidler som kan gjøre det mulig å utnytte hele Norden som marked for konkrete fornybare energianlegg. Informasjon, koordinasjon og samarbeide om konkrete markedsstøtteordninger i de nordiske land vil her være viktig for å synliggjøre både markeder og produkter.

Köpenhamn den 10 november 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

A 1137/p

Presidiets betænkning

om medlemsforslag om sikkerhet i Norden.

(Medlemsforslaget, väckt av den konservative gruppe, se s. 406)

Præsidiet har haft en første drøftelse af medlemsforslaget, som bl. a. opfordrer til, at Nordisk Råd går mere ind i den sikkerhedspolitiske debat.

Det grundliggende mål med sikkerhedspolitikken i hvert og et af de nordiske lande er at bevare friheden og den nationale suverænitet. De nordiske lande har valgt forskellige strategier for at nå dette mål. Trods forskellene er der en fælles interesse i at så langt som muligt at udvikle det nordiske samarbejde i udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Takket være gensidig respekt for hinandens holdninger har det i mange spørgsmål været muligt at nå frem til en fælles nordisk forhandlingslinie.

Den europæiske sikkerheds- og samarbejdsstruktur er efter den kolde krigs afslutning inde i en fase med mange og meget store forandringer, og parallelt med denne europæiske udvikling er der en meget dynamisk proces under udvikling i det nordiske samarbejde om forsvars- og sikkerhedspolitik.

Alle de nordiske lande, er nu knyttet til den Vesteuropæiske Union, enten som observatører eller som associerede medlemmer. Sverige og Finland har også indgået individuelle partnerskabsaftaler med NATO og deltager aktivt i Partnerskab for Fred programmet. Denne udvikling har betydet, at der er etableret et helt nyt grundlag for at diskutere sikkerhedspolitiske spørgsmål i det nordiske samarbejde. De nordiske lande arbejder sammen i flere forsvars- og sikkerhedspolitiske fora. Dette nye, nordiske samarbejde afspejles i oprettelsen af fælles fredsbevarende styrker, der kan rykke ud med kort varsel.

Præsidiet mener ikke, at man allerede på dette tidspunkt kan tage stilling til de store og komplicerede problemstillinger, som medlemsforslaget tager op. Der er behov for tid til at tage en mere grundig og helt specifik drøftelse af emnet sikkerhedspolitik i Norden og Nordens nærområder. Præsidiet finder, at en sådan drøftelse bedst finder sted på en temakonference engang i løbet af 1997 og skal henvise til sit forslag herom A 1141/p.

Norden kan spille en aktiv og konstruktiv rolle i arbejdet for fælles sikkerhed og Nordisk Råd bør medvirke til, at nordiske parlamentarikere og ministre samt specielt indbudte gæster mødes for at drøfte fælles sikkerhed og mulige fælles nordiske foranstaltninger og med henblik på dette

arrangere en sikkerhedspolitisk konference om det udvidede sikkerhedspolitiske begreb.

Præsidiet skal hermed meddele Rådet, *at behandlingen af forslaget fortsætter* i Rådets Præsidium.

København, 10. november 1996

Dorte Bennedsen (S)
Knud Enggaard (V)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johansson (c)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Berit Brørby Larsen (A)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

A 1137/p

Medlemsförslag

om sikkerhet i Norden

(fremlagt av Den konservative gruppen i Nordisk Råd.)

Den europeiske sikkerhetsstruktur befinner seg i en oppbyggingsfase etter den kalde krigens slutt.

Når det gjelder sivile aspekter ved sikkerhetspolitikken spiller EU hovedrollen i arbeidet med å knytte sammen øst og vest og forene Europa. Estland, Latvia, Litauen og Polen er assosierte medlemmer i EU gjennom Europaavtalene, som har medlemskap som mål. Konkrete forhandlinger om medlemskap påbegynnes etter EUs regjeringskonferanse. EU har inngått en omfattende partnerskaps- og samarbeidsavtale med Russland.

I Barents- og Østersjøområdet finner det sted et stadig mer omfattende samarbeide landene imellom. Nordisk Råd bidrar aktivt til dette.

Sikkerheten hviler på to ben. Det brede sivile integrasjonsarbeid hviler på det militære forsvar.

Det er viktig at det vokser frem en europeisk freds- og sikkerhetsordning som er sterk nok til å kunne bevare freden gjennom å garantere sikkerheten også for små land som har små muligheter til å forsvare sin frihet ved egen kraft.

Partnerskap for fred, PFP, har skapt en viktig dynamikk i det voksende militære samarbeidet. Gjennom PFP deltar praktisk talt alle land i Europa i større eller mindre grad i det militære samarbeidet innenfor rammen av NATO.

NATOs rolle i den europeiske sikkerhetsstrukturen er ytterligere markert gjennom IFOR i Bosnia-Herzegovina. Under NATOs ledelse har det lykkes å opprettholde freden i henhold til Dayton-avtalen ved hjelp av en effektiv fredsstyrke bestående av de fleste europeiske land - både i og utenfor NATO - inkludert Russland.

Det springende punkt i sikkerhetsstrukturen handler imidlertid om sikkerhetsgarantier. Flesteparten av de nye demokratier i Sentral- og Øst-Europa ønsker medlemskap i NATO. Tolv land, deriblant Estland, Latvia, Litauen og Polen har søkt om medlemskap.

NATO ga sin prinsippielle tilslutning til utvidelse på toppmøtet i Brussel i 1994. Siden har NATO gjennomført en studie som konkluderer at en utvidelse av Alliansen vil bidra til å styrke sikkerheten og stabiliteten i hele det euro-atlantiske området. Ved årsskiftet planlegger NATO å starte konkrete forberedelser til å ta opp nye medlemsland.

NATO har videre understreket at det handler om "membership and partnership". Parallelt med medlemskap for de nye demokratiene bygges det opp et partnerskap med Russland og andre land som av forskjellige grunner ikke ønsker medlemskap i Alliansen. I Russland finnes det imidlertid motforestillinger mot utvidelsen, særlig når det gjelder de baltiske land.

For Nordisk Råd er det særlig viktig å understreke små lands rett til *selv* å velge sin sikkerhetspolitiske linje. I Norden har landene av historiske grunner valgt forskjellig sikkerhetspolitisk linje, men samarbeidet landene imellom har likevel fungert utmerket, og de ulike lands sikkerhetspolitikk har vært gjensidig respektert.

Det er derfor viktig at såvel Estland, Latvia og Litauen som Polen og andre østeuropeiske land selv får avgjøre sin sikkerhetspolitiske linje uten påtrykk utenfra.

Det er forståelig at de nye demokratiene vil trygge sin selvstendighet gjennom troverdige sikkerhetsgarantier. Land som kjenner seg trygge kan lettere samarbeide også på andre områder.

Derfor bør Nordisk Råd ønske de baltiske staters og Polens ønske om medlemskap i NATO velkommen. Det bidrar til å sikre deres frihet og øker dermed stabiliteten og sikkerheten i Østersjøområdet.

Et ytterligere stabilitetsskapende moment er det fremvoksende militære samarbeidet mellom landene i regionen. Det ville være naturlig å styrke dette samarbeidet i Norden, ikke minst ut fra erfaringene med fredsoperasjoner innen IFOR, der de nordiske land og Polen deltar i en felles brigade, og i Makedonia, der de nordiske land har samarbeidet i den fredsbevarende styrken over flere år.

Finland og Sverige, som av historiske grunner ikke kunne gå inn som medlemmer av NATO, påvirkes også av NATOs utvidelsesprosess. Begge land har lagt stor vekt på å fremme en europeisk freds- og sikkerhetsordning, hvor de begge ønsker å delta. Dersom NATO utgjør kjernen i en slik sikkerhetsordning aktualiseres også spørsmålet om svensk og finsk medlemskap i NATO.

Sikkerheten og stabiliteten i Norden og Nordens nærområder påvirkes fundamentalt av NATO-utvidelsesprosessen. Det er viktig at Nordisk Råd tar del i det fremvoksende europeiske sikkerhetssamarbeidet.

Det er Den konservative gruppens oppfatning at NATOs utvidelse vil bidra til å styrke europeisk sikkerhet, ikke minst i vår del av Europa. De nordiske land har et spesielt ansvar for å hjelpe de baltiske stater inn i de europeiske samarbeidsinstitusjoner, i første rekke NATO og EU. Gruppen mener derfor det er viktig å bidra til å fremme Estlands, Latvias og Litauens ønske om medlemskap i Alliansen.

Samtidig er det nødvendig og å ha et godt sikkerhetspolitisk forhold til Russland. Russland må få en viktig rolle i europeisk sikkerhetspolitik. NATO og Russland er idag i ferd med å bygge ut sitt partnerskap som nettopp er egnet til å gi Russland en større deltakelse i europeisk sikkerhetspolitikk. Russland bør dessuten delta aktivt i fredsoperasjoner slik

landet gjør idag i det tidligere Jugoslavia. Den konservative gruppen hilser den russiske deltakelsen i den NATO-ledete operasjonen i Bosnia velkommen. Nordiske politikere bør aktivt diskutere utviklingen i forbindelse med NATO-utvidelsesprosessen med russiske kolleger, og arbeide for at det russiske folk oppfatter NATO som den defensive, stabilitetsbyggende og fredsskapende allianse NATO er.

Nordisk Råd bør dessuten allerede tidlig neste år initiere en temakonferanse om Nordens nye sikkerhetspolitiske situasjon. Skal Nordisk Råd være relevant må det være aktivt i de for regionen mest sentrale og brennbare spørsmål.

Med henvisning til det ovenstående fremmer Den konservative gruppen forslag - med den hensikt å styrke den sikkerhetspolitiske situasjon i Norden - om at

Nordisk Råd oppfordrer regjeringene i Danmark, Island og Norge til

å aktivt støtte opp om og bidra til NATOs utvidelse mot øst, og at alle demokratiske søkerland deltar i denne prosessen,

å aktivt arbeide for at utvidelsesprosessen er åpen også etter at de første kandidater blir opptatt som medlemmer i NATO,

å aktivt arbeide for å muliggjøre at Estland, Latvia og Litauen opptas som medlemmer i NATO.

Videre foreslår Den konservative gruppen at

Nordisk Råd oppfordrer regjeringene i Finland og Sverige til

å analysere hvilken betydning de baltiske landenes tilslutning til NATO kan ha for deres sikkerhet og forsvar, samt
å anbefale Nordisk Ministerråd til å overveie å arrangere en temakonferanse om Nordens nye sikkerhetspolitiske situasjon.

Den konservative gruppe i Nordisk Råd

A 1139/p

Præsidieforslag

om ny forretningsorden for Nordisk Råd

(fremsat af Nordisk Råds Præsidium)

Præsidiet fremlægger herved forslag til ny forretningsorden for Nordisk Råd. For så vidt angår ny forretningsorden for Nordisk Råds sekretariat og Sekretærkollegiet har Præsidiet bedt præsidiesekretæren fremlægge forslag hertil.

Forslag til beslutning:

Præsidiet foreslår Nordisk Råd

at godkende Præsidiets forslag til ny forretningsorden for Nordisk Råd og

at godkende at forretningsordenen træder i kraft den 1. januar 1997 bortset fra kapitel 7: Valg, der træder i kraft omgående.

København, 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

(Rapport från Nordiska rådets arbetsgrupp för översyn av arbetsordningen, se s. 1356)

Kapitel 1 Plenarförsamlingen

Tid och plats för session
§ 1

Plenarförsamlingen beslutar vid ordinarie session tid och plats för följande ordinarie session.

Presidiet kan på uppdrag av plenarförsamlingen eller när särskilda omständigheter föreligger fastställa eller ändra tid och plats för ordinarie session.

Tid och plats för annan session än ordinarie fastställs av presidiet.

Genomförande av session
§ 2

För sessions genomförande ansvarar presidiet genom rådets sekretariat och delegationssekretariatet i det land, i vilket sessionen hålls.

Kallelse
§ 3

Kallelse till session utfärdas av presidiet och skall utsändas senast en månad före sessionens början. Av kallelse skall framgå vilka ärenden som föreslås bli behandlade under sessionen.

Närvarolista
§ 4

Vid sessions början fastställer plenarförsamlingen listan över de närvarande medlemmarna och de suppleanter som är närvarande och som ersätter vald medlem.

Suppleant som i plenarförsamlingen skall träda i ordinarie medlems ställe inkallas i den ordning de nationella parlamenten eller delegationerna beslutat.

Ändringar i närvarolistan fastställs likaså av plenarförsamlingen. Ändringar får inte fastställas under behandlingen av ett ärende eller under pågående debatt.

Placering
§ 5

Vid session intar de valda medlemmarna och regeringsrepresentanterna var för sig sina platser i alfabetisk ordning om inte presidiet beslutar annat.

Mötesledning
§ 6

Plenarförsamlingens förhandlingar leds av presidenten eller någon av presidiets övriga medlemmar som presidenten sätter i sitt ställe.

Den som deltagit i debatten i ärende som utmynnar i beslut får därefter inte leda förhandlingarna i ärendet.

Dagordning
§ 7

Vid sessions början fastställer plenarförsamlingen dagordningen för sessionen.

Dagordningen, som läggs fram av presidiet, skall uppta de ärenden som skall behandlas vid sessionen samt ange de tider då plenarförsamlingen sammanträder. Dagordning för annan session än ordinarie får uppta ärende som inte anmälts i kallelsen endast om plenarförsamlingen så beslutar på förslag av presidiet och med två tredjedels majoritet.

Ändringar i den fastställda dagordningen kan på förslag av presidiet beslutas av plenarförsamlingen med två tredjedels majoritet

Regler för sessions genomförande
§ 8

Plenarförsamlingen kan vid inledningen av en session på förslag av presidiet fastställa kompletterande regler för sessionens genomförande.

Plenarförsamlingen kan, på förslag av presidiet, besluta att ändra fastställda regler med två tredjedels majoritet.

Beredning
§ 9

Förslag som väckts i enlighet med artikel 55 i Helsingforsavtalet, skall beredas av presidiet, utskott eller kontrollkommittén innan det slutbehandlas i plenarförsamlingen.

Debatt
§ 10

Innan plenarförsamlingen fattar beslut i ett ärende skall rådsmedlemmarna beredas tillfälle till debatt.

Presidiet kan fastställa regler för i vilken ordning de medlemmar som anmält sig till talarlistan skall få ordet. Saknas sådana regler får medlemmarna ordet i den ordning de anmäler sig.

Plenarförsamlingen kan under pågående debatt på förslag av presidiet eller den som leder förhandlingarna besluta att för en bestämd debatt eller del av session begränsa inläggens längd.

På förslag av den som leder förhandlingarna eller av fem valda medlemmar kan plenarförsamlingen med två tredjedels majoritet besluta att debatten om ett visst ärende skall avslutas. Om sådant förslag får debatt inte äga rum.

Replik
§ 11

Oberoende av talarordningen skall ordet för högst två repliker lämnas till medlem som direkt

berörs av ett huvudanförande. Därutöver kan den som leder förhandlingarna oberoende av talarordningen lämna ordet till medlem för högst två repliker på varje huvudanförande om inte reglerna för sessionens genomförande anger annat.

Om inte reglerna för sessionens genomförande anger annat får replik räcka högst två minuter.

Replik får endast innehålla upplysning, rättelse eller bemötande med anledning av närmast föregående huvudanförande.

Uppskjuten behandling och återremiss
§ 12

Plenarförsamlingen kan besluta att behandlingen av ett ärende skall skjutas upp till en senare tidpunkt som fastställs av plenarförsamlingen. Plenarförsamlingen kan även besluta att ett ärende skall återremitteras till det organ vars förslag ligger till grund för behandlingen.

Beslut om uppskjuten behandling eller återremiss fattas med enkelt flertal. För beslut om uppskjutande till senare session krävs dock två tredjedels majoritet.

Väcks under pågående debatt förslag om uppskjuten behandling eller återremiss skall första gången debatten enligt talarlistan avbrytas och medlemmarna omedelbart beredas tillfälle att yttra sig om förslaget, varefter beslut därom fattas. Upprepas förslaget tas detta upp till avgörande då debatten på vanligt sätt avslutats.

Om förslag om uppskjuten behandling eller återrmiss godkänns avbryts omedelbart behandlingen av ärendet, i annat fall fortsätter den pågående debatten.

Nytt yrkande
§ 13

Vill vald medlem inför avgörandet av ett ärende framställa förslag som inte redovisas i betänkande skall den som leder förhandlingarna snarast möjligt underrättas om detta. Medlem kan få ordet omedelbart utan hänsyn till ordningen på talarlistan för att framställa sådant förslag utan dess motivering.

Förslagsställaren skall sätta upp förslaget skriftligt om det inte är uppenbart vad som avses. Så snart förslaget framställts skall det delas ut till

medlemmarna.

Har förslag som inte redovisas i betänkande framställts under debatten kan den sakliga behandlingen av ärendet skjutas upp till en senare tidpunkt under samma session om det vid första avgörandet om senareläggning får stöd av en tredjedel av de närvarande medlemmarna.

Beslutförhet
§ 14

Plenarförsamlingen är beslutför när minst hälften av de valda medlemmarna är närvarande.

I ärende, vari endast valda medlemmar från vissa länder har rösträtt, är plenarförsamlingen beslutför när minst hälften av dessa länders valda medlemmar är närvarande.

Beslut
§ 15

Plenarförsamlingen kan anta rekommendation eller fatta annat beslut med acklamation om inte vald medlem begär omröstning.

Plenarförsamlingen kan anta rekommendation eller fatta annat beslut endast inom ramen för förslag som väckts enligt bestämmelserna i artikel 55 i Helsingforsavtalet.

Om inte något annat är föreskrivet fattas beslut med enkel majoritet bland de närvarande medlemmarna. Uppstår lika röstetal avgör lotten.

Propositionsordning
§ 16

När debatten är avslutad lägger den som leder förhandlingarna fram förslag till propositionsordning som skall formuleras så att den kan besvaras med ja eller nej.

Propositionsordningen skall godkännas av plenarförsamlingen.

Omröstning
§ 17

Om vald medlem begärt det företas omröstning som skall vara öppen. För val gäller särskilda bestämmelser.

Vid omröstning skall oförenliga förslag ställas mot varandra tills ett enda motförslag till det förslag som ligger till grund för behandlingen kvarstår. Det av dessa kvarstående förslaget skall prövas mot avslag.

Omröstning företas genom namnupprop eller med omröstningsapparat. Vald medlem kan rösta ja eller nej eller avstå från att rösta.

Om inte något annat är föreskrivet fattas beslut med enkel majoritet bland de närvarande medlemmarna. Uppstår lika röstetal avgör lotten.

Frågor
§ 18

Fråga kan ställas av vald medlem till regering, landsstyre, landskapsstyrelse eller till ministerråd

Skriftlig fråga
§ 19

Skriftlig fråga kan vara försedd med kort motivering och presidiet skall snarast underrätta berörd regering, landsstyren, landskapsstyrelsen eller ministerrådet om frågan.

Skriftlig fråga som inlämnats senast en vecka före ordinarie session skall om inte särskilda skäl föreligger, muntligen besvaras under sessionen. Frågeställare har därvid rätt till en kort tilläggsfråga.

Skriftlig fråga som inte besvaras under session skall skriftligen besvaras tre veckor efter det att den kommit den som frågan riktas till tillhanda.

Muntlig fråga
§ 20

Muntlig fråga skall ställas och besvaras vid särskild frågestund som på förslag av presidiet kan ordnas under session. Närmare bestämmelser om sådan frågestund skall ingå i reglerna för sessionens genomförande.

Protokoll
§ 21

Vid session förs protokoll.

Protokoll skall återge behandlade ärenden, uttalanden, vid beslutstillfället kvarstående yrkanden och förslag, propositionsordning, namnen på dem som yttrat sig, utgången av omröstningar och val samt plenarförsamlingens beslut.

Vid ordinarie session och, efter särskilt beslut av presidiet, vid annan session än ordinarie förs dessutom fullständiga protokoll över de inlägg som gjorts under sessionen.

Protokoll förs på presidentens ansvar och justeras av presidiet och offentliggörs därefter utom i de delar som angår förhandlingar inom stängda dörrar.

Inbjudna
§ 22

Presidiet kan inbjuda representanter för folkvalda organ, som kan ges ställning som observatör, och andra gäster att övervara session.

Presidiet kan besluta att ge inbjudna rätt att yttra sig under sessionen.

Jäv
§ 23

Medlem får inte delta i behandlingen av ett ärende som direkt rör honom eller någon honom närstående.

Ordningsregler
§ 24

Ingen får vid möte uttala sig otillbörligt om annan eller begagna förolämpande uttryck eller i övrigt i ord eller handling uppträda på sätt som strider mot god ordning.

Åhörare
§ 25

Åhörare som uppträder störande kan genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörare kan den som leder förhandlingarna utvisa samtliga åhörare.

Kapitel 2 Ärendenas behandling

Väckande och återkallande av förslag
§ 1

Förslag som väcks i enlighet med artikel 55 i Helsingforsavtalet skall skriftligen inges till presidiet. Återkallande av förslag skall ske i samma ordning som det ingivits.

Medlemsförslag, presidieförslag, utskottsförslag och förslag från kontrollkommittén skall innehålla förslag till beslut.

Suppleant kan underteckna medlemsförslag som väckts av ordinarie medlem.

Beredning
§ 2

Presidiet beslutar om vilket eller vilka organ som skall bereda ett ärende.

Samråd med annat organ
§ 3

Presidiet, utskott eller kontrollkommittén kan begära in yttrande från annat organ i rådet.

Samråd skall ske mellan organ som är berörda av samma fråga.

Om ärende som slutligt skall avgöras i plenarförsamlingen och som berör annat organ än det som har ansvaret för att lägga fram förslag inför sessionen skall, om inte särskilda skäl föreligger, sådant organ ges tillfälle att yttra sig innan ären-

det slutligt behandlas i det beredande organet.

Betänkande
§ 4

Presidiet, utskott och kontrollkommittén avger betänkande över ärende som hänskjutits till deras behandling. Betänkandet skall innehålla ett motiverat förslag till beslut och skall riktas antingen till plenarförsamlingen eller presidiet.

Om inte plenarförsamlingen beslutar annat får betänkande inte behandlas förrän dagen efter det betänkandet blivit tillgängligt för medlemmarna.

Reservation
§ 5

Medlem som inte omfattar ett beslut har rätt att till betänkandet eller utlåtandet foga reservation. Innefattar reservation förslag till beslut skall reservationen avfattas i samma form som betänkandet respektive utlåtandet. Motsvarande gäller i tillämpliga delar rapport från samordningsgrupp och beredningsorgan.

Kapitel 3 Gemensamma bestämmelser för presidium, utskott och kontrollkommitté

Rådets organ
§ 1

I samband med ordinarie session väljer plenarförsamlingen bland de valda medlemmarna för det kommande kalenderåret ett presidium, en kontrollkommitté, en valkommitté samt utskott. Plenarförsamlingen utser samtidigt rådets president samt ordförande och vice ordföranden i utskotten och kontrollkommittén

Aktivt ordförandeskap
§ 2

Presidenten och ordförandena i utskotten och kontrollkommittén ansvarar inom ramen för det aktiva ordförandeskapet för att deras respektive organ har en aktuell verksamhetsplan samt för förberedelse av möten och andra sammankomster.

Det aktiva ordförandeskapet utövas i samråd med respektive vice ordföranden, rådets sekretariat, delegationerna, partigrupperna samt andra berörda organ.

Ledamöter i rådets organ
§ 3

Vald medlem skall om inte synnerliga skäl föreligger, vara ledamot i minst endera presidium, utskott eller kontrollkommitté. För ledamot i kontrollkommittén gäller särskilda bestämmelser.

Offentlighet
§ 4

Möten med presidiet, utskotten eller kontrollkommittén är inte offentliga. Företrädare för delegationssekretariaten och partigruppernas sekretariat har dock rätt att närvara om inte respektive organ beslutar annat.

Aktualiserande av ärende
§ 5

Medlem i presidium, utskott och kontrollkommitté får genom skrivelse till respektive organ väcka förslag till beslut i detta.

Tid och plats för möten
§ 6

Presidiet, utskotten och kontrollkommittén bestämmer tid och plats för sina möten. Presidiet fattar dock beslut om tid och plats för sådana utskottsmöten som skall hållas gemensamt.

Presidenten, ordföranden i utskott eller kontrollkommittén kan därutöver vid behov kalla till extra möte i respektive organ. Extra möte skall även sammankallas om minst en fjärdedel av presidiets eller ett utskotts ordinarie medlemmar begär det. För extra möte med kontrollkommittén krävs att två medlemmar önskar ett sådant.

Kallelse – möteshandlingar
§ 7

Presidenten respektive ordföranden ansvarar för innehållet i dagordningar och övrigt material som krävs för ett mötes genomförande.

Kallelser bör sändas ut en månad före tidpunkten för mötet medan dagordning med tillhörande mötesmaterial skall vara ledamöterna och övriga berörda tillhanda senast en vecka före mötestidpunkten.

Självstyrande områdena
§ 8

När frågor som berör de självstyrande områdena behandlas vid presidiemöte eller möte i kontrollkommittén kan en vald medlem från berörda självstyrda område om sådan inte finns i presidiet, närvara, yttra sig och framlägga förslag.

I utskott där det inte ingår någon vald medlem från de självstyrande områdena får sådan medlem delta i utskottets arbete. Sådan medlem får efter överenskommelse med de danska respektive finska medlemmarna i utskottet delta i beslut i stället för en av dessa.

Genomförande av möten
§ 9

För genomförande av möten ansvarar rådets sekretariat som har att samverka med delegationssekretariatet i det land, i vilket respektive möte hålls.

Särskilda beredningsorgan
§ 10

Presidiet, utskott eller kontrollkomitté kan för viss tid och för utförande av bestämda uppgifter inom sig tillsätta beredningsorgan.

Övriga närvarande
§ 11

Presidium, utskott och kontrollkommitté får inbjuda andra personer att närvara och yttra sig vid sina respektive möten.

Beslutförhet
§ 12

Presidiet och utskott är beslutfört, när minst hälften av medlemmarna är närvarande. Kontrollkommittén är beslutför när minst tre medlemmar är närvarande.

I ärende, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är presidium eller utskott beslutfört när minst hälften av medlemmarna från dessa länder är närvarande.

Beslut
§ 13

Beslut fattas med enkel majoritet. För propositionsordning och omröstning gäller i tillämpliga delar om inget annat anges bestämmelserna om beslut i sessionen.

Vid lika röstetal har den som leder förhandlingarna utslagsröst.

Protokoll
§ 14

Vid möten med presidiet, utskotten och kontrollkommittén förs protokoll på ansvar av den som leder förhandlingarna. Om inte respektive organ beslutar annat justeras protokollet av den som leder förhandlingarna jämte två för varje tillfälle utsedda ledamöter. Protokoll skall utformas som beslutsprotokoll och i tillämpliga delar på motsvarande sätt som föreskrivs för protokoll från session.

Protokoll skall föras över beslut som fattas med stöd av delegering efter samma regler som för det organ som överlämnat rätten att fatta beslut. Sådant protokoll skall tillställas det organ som lämnat delegationen.

Jäv
§ 15

I möte får ingen närvara, när ärende som direkt rör honom eller någon honom närstående förekommer till överläggning eller beslut.

Ordningsregler
§ 16

Ingen får vid möte uttala sig otillbörligt om annan eller begagna förolämpande uttryck eller i övrigt i ord eller handling uppträda på sätt som strider mot god ordning.

Kapitel 4 Presidiet

Sammansättning
§ 1

Presidiet består av presidenten och högst tolv andra valda medlemmar av rådet. Till president väljs vald medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum.

Varje land och partigrupp bör vara representerat i presidiet.

Uppgifter
§ 2

Presidiet utgör rådets högsta beslutande organ då plenarförsamlingen inte är samlad och har då plenarförsamlingens befogenheter att fatta beslut.

Presidiet skall bereda övergripande politiska frågor, frågor om den allmänna inriktningen och utvecklingen av rådets verksamhet och arbetsformer samt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

På presidiet ankommer vidare att leda och samordna rådets verksamhet. Dessutom skall presidiet tillse att rådets verksamhet samordnas med verksamhet i de nationella parlamenten och i internationella organisationer.

Det åligger även presidiet att i övrigt utföra de uppdrag som av plenarförsamlingen anförtros presidiet.

Mötesledning
§ 3

Presidiets förhandlingar leds av rådets president. Vid presidentens förfall utser de närvarande medlemmarna inom sig den som skall leda förhandlingarna.

Delegering
§ 4

Presidiet kan för bestämd tid tillsätta organ vars uppgifter, befogenheter och sammansättning fastställs av presidiet.

Presidiet kan tillsätta samordningsgrupper som består av medlemmar från flera utskott. Vid tillsättande av en samordningsgrupp beslutar presidiet vilka uppgifter som skall ankomma på gruppen samt till vilket rådsorgan gruppen skall rapportera.

Presidiet kan även besluta att överlämna rätten att fatta beslut i grupper av eller avgränsade ärenden till annat organ inom rådet, grupp eller

medlem inom presidiet eller till rådsdirektören.

Berättelse
§ 5

Presidiet skall till plenarförsamlingen avge årlig berättelse om den samlade verksamheten i rådet och om riktlinjerna för det framtida arbetet.

Personal
§ 6

Presidiet anställer den personal som krävs för att utföra rådets sekretariatsuppgifter.

Kapitel 5 Utskotten

Sammansättning
§ 1

I rådet skall finnas ett Nordenutskott, ett Närområdesutskott och ett Europautskott.

Om inte plenarförsamlingen beslutar annat består Nordenutskottet av högst trettio medlemmar samt Närområdes- och Europautskottet av vardera högst tjugotvå medlemmar.

I varje utskott skall finnas en ordförande och två vice ordföranden som tillsammans utgör utskottets förmanskap.

Medlem av regering samt av landsstyre och landskapsstyrelse får delta i utskottens arbete och har därvid yttranderätt.

Uppgifter
§ 2

Utskotten har till uppgift att bedriva verksamhet enligt fastställda planer och att bereda ärenden till plenarförsamlingen inom respektive område.

Nordenutskottet har till uppgift att bereda frågor som berör fri rörlighet, kultur, utbildning, forskning, social trygghet, jämställdhet, inomnordiskt regionalt och gränsregionalt samarbete samt medborgarfrågor.

Närområdesutskottet har till uppgift att främja och utveckla kontakten mellan Norden och dess närområden samt mellan närområdena och EU och att bereda ärenden i anslutning därtill. Dessutom skall utskottet bereda frågor som berör miljövård och energi.

Europautskottet har till uppgift att bevaka och bereda ärenden som hör till EU- eller EES-samarbetet och som berör nordiska intressen. Utskottet skall därtill bereda frågor om implementering och tillämpning av EG- eller EES-

rättsakter. Till utskottet hör vidare att bereda frågor om europeisk regional och ekonomisk politik, närings- och sysselsättningspolitik samt infrastruktur och informationsteknologi.

Presidiet får fastställa regler för utskottens arbete.

Mötesledning
§ 3

Utskottens möten leds av respektive ordförande. Vid ordförandens förfall leds mötet av den av organets vice ordföranden som varit ledamot i rådet under längst tid.

Saknas alla ledamöterna i förmanskapet leds mötet av den ledamot som varit medlem av rådet längst tid intill det att utskottet inom sig utsett en tillfällig mötesledare.

Kapitel 6 Kontrollkommittén

Sammansättning
§ 1

Kontrollkommittén består av ordförande, vice ordförande och tre medlemmar.

Varje land skall ha en representant i kommittén.

Medlem av presidiet kan inte vara medlem i kontrollkommittén.

Ersättare i kontrollkommittén får inte under mandatperioden vara eller ha varit ledamot av presidiet eller ha tjänstgjort som ersättare i presidiet.

Uppgifter
§ 2

Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel och svarar i övrigt för den granskning av sådant nordiskt samarbete som plenarförsamlingen beslutar om.

Kommittén kan avge utlåtande i frågor om tolkning av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser

Mötesledning
§ 3

Kontrollkommitténs möten leds av ordföranden. Vid ordförandens förfall leds mötet av organets vice ordförande.

Kapitel 7 Val

Valkommittén
§ 1

Valkommittén består av sju medlemmar.

Valkommittén utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Uppgifter
§ 2

Valkommittén förbereder och skall lägga fram förslag i de val som förrättas av plenarförsamlingen.

Beslut i valärende får fattas utan föregående beredning.

Nomineringar
§ 3

Partigrupperna nominerar inom tid som valkommittén bestämmer kandidater till val som förrättas av plenarförsamlingen.

Partigruppernas nomineringar och valkommitténs förslag skall beakta en allsidig nationell och könsmässig balans.

Valkommitténs förslag
§ 4

Plenarförsamlingen antar valkommitténs förslag med acklamation om inte val skall förrättas enligt bestämmelserna nedan.

Val av en person
§ 5

Om valet avser endast en person skall val förrättas om vald medlem begär det. Sådant val förrättas med slutna sedlar och den person förklaras vald som erhållit det högsta röstetalet.

Proportionellt val
§ 6

Om valet avser två eller flera personer skall proportionellt val förrättas om det begärs av minst så många medlemmar som motsvarar det tal som erhålls om man dividerar antalet närvarande ledamöter med antalet personer som valet avser ökat med ett. Om talet blir ett decimaltal avrundas det till närmast högre tal. Proportionellt val förrättas med slutna sedlar.

Kandidatlistor
§ 7

Om proportionellt val skall hållas skall den som leder förhandlingarna vid behov avbryta förhandlingarna för att bereda skälig tid för upprättande av kandidatlistor.

Kandidatlista skall uppta kandidaternas namn i den ordning som listans undertecknare vill att kandidaterna skall bli valda. Lista får uppta högst lika många kandidater som det antal medlemmar som skall väljas.

Lista skall undertecknas av minst två valda medlemmar och inlämnas till rådets sekretariat senast vid tidpunkt som angivits av den som leder förhandlingarna. Listorna numreras i den ordning de inkommer till rådets sekretariat.

Den som röstar skall på valsedeln anteckna numret på en kandidatlista.

Valresultat
§ 8

Efter omröstningen räknas rösterna för varje kandidatlista. Platserna fördelas mellan listorna så att platserna en efter en tilldelas den lista som för varje gång har största jämförelsetal. Jämförelsetalet är lika med listans röstetal så länge ingen plats har tilldelats listan. Därefter är listans jämförelsetal röstetalet delat med antalet platser som redan tilldelats listan, ökat med ett.

De platser som tilldelats en lista enligt 1 mom. tillfaller kandidaterna i den ordning de är uppställda på listan.

Om lika röste- eller jämförelsetal uppstår vid val avgör lotten.

Fyllnadsval
§ 9

Då en medlemsplats i ett av rådets organ blivit ledig mellan två sessioner skall presidiet i plenarförsamlingens ställe förrätta fyllnadsval för tiden fram till nästa ordinarie session.

För fyllnadsval gäller i övrigt i tillämpliga delar vad om val är stadgat.

Suppleanter och ersättare
§ 10

Partigrupperna utser ersättare för sina medlemmar i rådets organ utom i plenarförsamlingen där suppleant inkallas till tjänstgöring i den ordning respektive nationellt parlament eller delegation beslutat. Ersättare i övriga organ skall vara medlem eller suppleant i rådet och bör vara från samma land som ordinarie medlem i respektive organ.

Suppleant som i plenarförsamlingen träder in i ordinarie medlems ställe samt ersättare som träder in för medlem i något annat av rådets organ fungerar som fullvärdig medlem.

Genomförande av möten
§ 11

För valkommittén gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 3 kap. 4-7 §§ och 9-14 §§.

Kapitel 8 Övriga bestämmelser

Sekretariatet
§ 1

Presidiet fastställer regler för arbetet i rådets sekretariatet.

Rådets sekretariat förbereder de ärenden som behandlas i rådets organ och skall därvid samråda och samverka med delegationernas sekretariat och partigruppernas sekretariat.

Delegationerna
§ 2

Varje lands delegation väljer ordförande och vice ordförande bland sina valda medlemmar.

Varje delegation skall bevaka att beslut i rådet och ministerrådet genomförs nationellt.

Varje delegation anställer den personal som skall bistå delegationen.

Partigrupper
§ 3

Rådets valda medlemmar kan bilda nordiska partigrupper i rådet.

En partigrupp måste omfatta minst fem medlemmar och representera minst tre länder. Presidiet får fastställa regler för hur registrering av partigrupp och deras företrädare skall göras.

Varje partigrupp anställer den personal som skall bistå partigruppen.

Partistöd
§ 4

Partigrupp erhåller stöd för sin verksamhet om partigruppen före det år stödet avser inger en redovisning till presidiesekretariatet om antalet medlemmar i gruppen.

Partigrupp erhåller ekonomisk stöd med ett grundbelopp lika för varje partigrupp och därtill ett mandatbelopp lika för varje plats, som partierna har i rådsförsamlingen.

Om en registrerad partigrupp förändras så att den inte längre fyller kraven för att räknas som partigrupp enligt bestämmelserna ovan, skall till partigrupperingen i fråga för det närmast följande året endast utges stöd som mandatbelopp beräknat på samma sätt som för partigrupp.

Ledamot som inte tillhör partigrupp eller ledamot som tilhör tidigare registrerad partigrupp som för viss tid enbart erhållit mandatberoende partistöd, erhåller stöd motsvarande hälften av

mandatstödet till ledamot i partigrupp.

Presidiet får fastställa bestämmelser för hur redovisningen skall göras.

Beslut om den närmare fördelningen mellan och storleken på grundbelopp och mandatbelopp fastställes av presidiet i anslutning till att budgeten för respektive år antas.

Avvikelse från arbetsordningen
§ 5

För särskilt fall kan plenarförsamlingen på förslag av presidiet med två tredjedels flertal besluta om avvikelse från bestämmelserna i denna arbetsordning.

Udvalgsforslag

om bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn

(fremsat af Nordenudvalget)

Nordenudvalget har taget bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn op på sin dagsorden. Udvalget har fokuseret på, hvilke nordiske løsninger der kunne findes for at forhindre sexuelt misbrug af børn, og mener at det er yderst nødvendigt at tage fat i problemet, både i Norden og den øvrige del af verden. Udvalget mener at al mishandling af børn vedrører de nordiske lande, og at netop de kan bidrage til at skabe en bedre situation i hele verden.

Verdenskonferencen om kommerciel sexuel udnyttelse af børn, i Stockholm den 27.-31. august 1996, gjorde verdenen opmærksom på problemet. Over 1300 deltagere fra 125 lande deltog i konferencen og forpligtede sig igennem konferencens deklaration at prioritere bekæmpelse af kommercielt sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette. Endvidere skal deltagerlandene, ifølge deklarationen, inden for år 2000 sørge for, at der findes handlingplaner for bekæmpelse af kommerciel sexuel udnyttelse af børn.

Som et led i opfølgningen af konferencen arrangerede Nordenudvalget en høring den 27. september i Oslo, for at diskutere, hvad man fra nordisk side kunne gøre for at bekæmpe sexuelt misbrug af børn.

Nordisk Råd har før haft spørgsmålet vedrørende sexuelt misbrug af børn på dagsordenen. I 1993-1994 diskuterede man bekæmpelse af børnepornografi. Resultatet var rekommandation nr. 9/1994/nord angående foranstaltninger for at bekæmpe børnepornografi, hvor Rådet rekommanderede Nordisk Ministerråd at bl.a. gennemføre nødvendige foranstaltninger for at besiddelse af børnepornografi skulle kriminaliseres i Norden, at øge samarbejdet mellem politi- og toldmyndigheder for at forhindre spredning af børnepornografi, og at de nordiske lande går i spidsen for de øvrige internationale bestræbelser for at bekæmpe børnepornografi. Desværre har rekommandationen ikke ledt til større forbedringer i retstilstanden, eftersom man kan konstatere, at besiddelse af børnepornografi endnu kun er strafbar i Danmark og Norge.

Nordenudvalget mener, at dette er en uholdbar situation. Når det gælder sexuel udnyttelse af børn må de nordiske lande gå i spidsen for at give børn den beskyttelse, som de behøver og er berettiget til. Fokusering på

problematikken i andre dele af verden må ikke lede til, at de nordiske lande undervurderer sin egen situation; grusomme overgreb af børn sker også i Norden.

Dette gælder også sexuelle overgreb mod børn i deres daglige omgivelser. Sådanne overgreb skyldes i de fleste tilfælde en person, som barnet stoler på, og er derfor specielt grusomme. Overgrebet igangsætter en ond cirkel i barnets liv, som fortsætter når det bliver voksen, og kan lede til at det kan aldrig leve et normalt liv. Vedkommende kan blive udnyttet og misbrugt af forskellige personer hele sit liv og gå ind i et mønster af alkohol- og narkotikamisbrug. Der er også en risiko for at personer som i sin barndom er blevet sexuelt udnyttede begår selv sexuelle overgreb mod børn.

Når et barn er blevet seksuelt udnyttet er det vigtigt, at barnet får behandling og hjælp så snart som muligt. Sundhedspersonale, lærere og pædagoger skal lære signalerne at kende. Dette kan ske ved at informere disse grupper under deres uddannelse og igennem kurser. Endvidere er det vigtigt at prøve med alle tænkbare måder at forhindre at seksuelle overgreb mod børn sker. Dér kan medierne spille en stor rolle angående spredning af information om problemet. Mere information til befolkningen medvirker til at sprede den almene anerkendelse af at sexuelle overgreb mod børn har en ødelæggende virkning og at sexuelt misbrug af børn under alle omstændigheder er uacceptabelt.

Forøget information er ingen ny løsning. Europaparlamentet har i sin rekommandation af den 9. september 1991 angående sexuelt misbrug, børnepornografi og børneprostitution af børn og unge rekommanderet medlemslandene at øge information om sexuelt misbrug af børn, f.eks. at inkludere information om farerne for sexuelt misbrug af børn og unge i læreplaner for børneskoler, og hvordan de kan forsvare sig.

Endvidere skal der vurderes om strafferammerne er hårde nok gældende forbrydelser som indebærer sexuelle overgreb mod børn. Straffen må genspejle de værdier, som vi har i samfundet.

Det må også undersøges om straffemåden spiller en rolle for forebyggelse af sexuelle overgreb mod børn. Nordenudvalget foreslår i denne forbindelse, at der igangsættes et eksperiment i de nordiske lande, hvor man opfordrer dem, som har begået sexuelle overgreb mod børn, at udover straf undergå en frivillig behandling.

Nordenudvalget mener, at de nordiske lande også bør tage sit ansvar for sexturismen. Kommerciel sexuel udnyttelse af børn er en dybt alvorlig sag. Diskussionen vedrørende sexturisme har i stor grad drejet sig om at pædofiler skal dømmes herhjemme for de forbrydelser mod børn de har begået i andre lande. Betingelserne ifølge straffeloven er, at handlingen er strafbar i det land den er blevet begået i. For det andet må den strafbare handling bevises, men det kræver at de lokale politimyndigheder reagerer og at der etableres et godt samarbejde med politimyndigheder i den øvrige del af verden.

De nordiske lande har begyndt et politisamarbejde på området, som desværre er i et alt for begrænset omfang. En svensk forbindelsesofficier for Sydøstasien er blevet udset, men Nordenudvalget mener, at der er behov for flere forbindelsesofficierer, både i Sydøstasien og andre aktuelle områder.

Sexturismen som sådan må også bekæmpes. Dette kan ske igennem forøget indsats fra rejseburauer, for at nedlægge destinationer, som er kendte formål for sexturisme. Endvidere burde de have et større ansvar for at advare sine kunder mod sådanne rejsemål.

Rejsebureauerne må dog ikke alene gøres ansvarlige; de reagerer jo på efterspørgselen. Udvalget mener at her må holdningerne til sexuelt misbrug af børn ændres, så man ikke finder det i orden at udsætte børn i fjerne dele af verden for sexuelt misbrug. En omfattende informationsspredning kunde medvirke til at ændre dette.

Nordenudvalget mener, at Nordisk Minsterråd omgående må reagere på det alvorlige problem, som sexuel udnyttelse af børn er. Der påmindes om at problemet er mangfoldigt og kræver tværsektorielt samarbejde.Udvalget påminder samtidigt om ovennævnte rekommandation nr. 9/1994/nord, om foranstaltninger til at bekæmpe børnepornografi.

På baggrund af ovenstående foreslås, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* prioritere bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at
   - gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af sexuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
   - vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået sexuelle overgreb mod børn;
   - sørge for at sprede kundskab og information om sexuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;
   - sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for sexuelle overgreb;
   - sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for sexuelle overgreb.

2. *at* bekæmpe sexturisme ved at
   - forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
   - gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

3. *at* i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. Unicef og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb sexuelt misbrug mod børn er.

København, den 12. november 1996

Marianne Andersson (c)
Anneliese Dørum (A)
Elver Jonsson (fp)
Ragna Berget Jørgensen (A)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Birthe Sörestedt (s)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Anita Johansson (s)
Göthe Knutson (m)
Karin Lian (A)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)

Præsidieforslag

om afholdelse af en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærområder

(fremsat af Nordisk Råds Præsidium)

På baggrund af de to medlemsforslag A 1123/p om sikkerhed og A 1137/p om sikkerhed i Norden fremsætter Præsidiet herved forslag om, at Nordisk Råd inden udgangen af 1997 afholder en konference med temaet sikkerhed i Norden og Nordens Nærområder.

Forslag til beslutning:

Præsidiet foreslår Nordisk Råd

at godkende Præsidiets forslag om at afholde en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærområder inden udgangen af 1997.

København, 10. november 1996

Dorte Bennedsen (S)
Knud Enggaard (V)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Berit Brørby Larsen (A)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

B 158/m

Miljöutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om Nordisk miljöstrategi 1996 - 2000

(Ministerrådsförslaget , se s. 436)

Till miljöutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 158/m om Nordisk miljöstrategi 1996- 2000. Ministerrådsförslaget bifogas som bilaga till betänkandet.

1. Ministerrådsförslaget

Ministerrådet påpekar att förslaget är en vidareföring av den nuvarande nordiska miljöstrategin, som utlöper i mars 1996. Det framhålls också att ministerrådsförslaget innebär en förstärkning av insatserna beträffande naturvård, lösning av miljöproblem i Arktis och Nordens närområden samt sektorssamarbetet.

Ministerrådet betonar att hittillsvarande principer och överordnade målsättningar för det nordiska miljösamarbetet bibehålls. Vidare hänvisas till de riktlinjer för miljösamarbetet, vilka redovisas i rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid". Riktlinjerna innebär att miljösamarbetet skall koncentreras till samnordiska miljöfrågor och till frågor som de nordiska länderna önskar framföra i europeiska och andra internationella organ. Den stegvisa integreringen av miljöhänsyn i andra sektorer bör vidareföras. Nordens närområden och Arktis framhävs likaledes i riktlinjerna , bland annat vad gäller ansvarsfullt utnyttjande av naturresurser och hänsynstagande till den unika miljön.

I 26 punkter fastslås konkreta målsättningar för det nordiska miljösamarbetet, varav punkt 1-7 handlar om naturskyddsfrågor, punkt 8-11 anger målsättningar vilka berör miljön i Arktis, punkterna 12-13 Nordens närområden, punkterna 14-18 tar upp olika aspekter av sektorsintegrering, punkt 19 handlar om miljöövervakning och miljödatainsamling, punkterna 20-22 handlar om målsättningar rörande samarbetet på det internationella området och de resterande punkterna 23-26 tar upp målsättningar för minskande av föroreningar.

Liksom i den tidigare strategin skall insatserna ske i fyra sammanhang: i Norden, i närområdena, inom ramen för EU/EES samt vad gäller arbetet i andra internationella organisationer. Förutom ovannämnda 26 konkreta

målsättningar finns också målsättningar av mer generell natur, vilka redovisas i den löpande texten inom strategins fyra olika "arenor".

Inom respektive område utpekas till slut behovet av insatser vad gäller vissa specifika problemkomplex och/eller i särskilt utsatta miljöer. Vad gäller Norden kan t.ex. nämnas biologisk mångfald och landskapsskydd, miljökonsekvensvärderingar, luftföroreningar m.m. I Arktis och närområdena pekas särskilt på atomsäkerhetsproblemen och finansieringen av miljöinsatserna. Vad gäller de internationella insatserna framhålls främst behovet av nordisk koordinering så att de nordiska synpunkterna ges största möjliga genomslag i de aktuella organisationerna.

2. Miljöutskottets synpunkter

Utskottet anser att den nordiska miljöstrategin redan under sin nuvarande, första period har kommit att utgöra ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet om miljöfrågor. Genom sin systematiska uppläggning och blandning av konkreta och generella målsättningar har strategin blivit ett värdefullt och mångsidigt underlag för planeringen av insatser och ett redskap för det övergripande miljöarbetet. Strategin har vidare kompletterats med årliga redogörelser för arbetet, vilket har givit möjligheter till korrigeringar och överväganden om nya insatser. På detta sätt förblir strategin flexibel.

Vad gäller det föreliggande ministerrådsförslaget anser utskottet att det på ett antal punkter vidareför och förstärker den nuvarande nordiska miljöstrategin. Utskottet ser det som en viktig utveckling att ett antal nya målsättningar har tillkommit, särskilt som dessa avser väsentliga insatsområden, till stor del rörande naturvård. Vidare anser utskottet det positivt att detaljeringsgraden i målsättningarna har ökat vad gäller flera angelägna frågor, bl.a. luftföroreningar, kretsloppstänkande och klimatfrågor.

Av stor betydelse är att miljöutvecklingen i Arktis uppmärksammas. Arktis har en nyckelroll i det globala klimat- och miljösystemet genom sin påverkan på havsströmmar och på atmosfären i stora delar av norra halvklotet. I Arktis finns också stora skogsresurser som ingår som en integrerad och nödvändig faktor i det globala klimatiska systemet. De arktiska havsområdena är bland de marina områden i världen som har störst biologisk produktion. Det finns också omfattande minerala resurser och olja och gas i Arktis.

Utskottet noterar också ministerrådets vilja att i den nya strategin fånga upp de pågående förändringarna av det nordiska samarbetet. Även utskottet anser det önskvärt att det nordiska samarbetet reserveras för politiskt viktiga ämnesområden. Därvid stödjer utskottet med glädje ministerrådets strävan att miljöområdet skall vara ett av de fackområden till vilka insatserna skall koncentreras. Det är positivt att ministerrådet gör en klar markering av miljöfrågornas betydelse för de nordiska länderna. Denna markering av miljöfrågorna utgör också en påminnelse till nationella miljöansvariga myndigheter och verksamheter att det på det nordiska planet finns väsentliga samarbets- och samordningsvinster att hämta. Utskottet

vill också framhålla att den bör uppfattas som en signal till de nationella parlamenten att det nordiska samarbetet om att miljöfrågorna i tillämpliga fall bör beaktas i det parlamentariska nationella miljöarbetet.

Utskottet noterar att ministerrådet redan i nuvarande strategi för varje "arena" pekar ut ett antal miljöfrågor av gemensamt intresse samt de generella behov som finns av insatser. Strategin tar upp insatser som gäller ur nordiskt perspektiv, vad gäller samverkan i EU/EES, i internationella organ och ur närområdesperspektiv. I den nya strategin framhålls att genom Finlands och Sveriges medlemskap i EU och Islands och Norges anslutning genom EES-avtalet till en stor del av EU:s miljöregler ökar möjligheterna att få gehör för nordiska synpunkter i EU:s miljöarbete. Utgångspunkterna för denna påverkan är dock i huvudsak oförändrade jämfört med tidigare - högsta möjliga ambitionsnivå skall gälla, effektiva styrmedel skall utvecklas, gemensamma, bindande regler skall införas på miljöområdet och reglerna skall i största möjliga utsträckning vara minimiregler och ligga på en så hög skyddsnivå som möjligt. Utskottet noterar vidare ambitionen att de nordiska arbetsgrupperna på miljöområdet i ökad utsträckning tar hänsyn till EU/EES-aspekter i sitt arbete och att detta kan komma att omfatta utarbetandet av bakgrundsmaterial och fackligt underlag för förslag om ny EU-lagstiftning. Utskottet instämmer i synpunkten att ministerrådsstrukturen lämpar sig bäst att utnyttja vad gäller det mer långsiktiga EU-arbetet. Detta gäller bland annat när Norden redan har miljölagstiftning, men EU antingen saknar eller har otidsenlig lagstiftning.

Utskottet kan i huvudsak tillstyrka de 26 separata målsättningar som anges i avsnitt 2 i strategien. Det är med viss beklagan utskottet kan konstatera att merparten av dem fanns redan i den nuvarande strategin och att de, på grund av att miljöproblemen kvarstår, måste vidareföras i den nya. Som redan tidigare nämnts har dock de befintliga målsättningarna i flera fall fått en högre konkretiseringsgrad än tidigare i den nya strategin. Detta anser utskottet vara ett positivt steg. Konkreta målsättningar ger både en ram för arbetet och en god möjlighet att mäta måluppfyllnaden. Utskottet noterar vidare att några av de "sammanfattande" målsättningarna i nuvarande strategi omvandlas till att uttryckas som generella mål, vilka nämns i den löpande texten. Detta kan i flertalet fall tillstyrkas. Vad gäller den nuvarande punkt 18 om kemikalier anser dock utskottet det mindre lämpligt att den rimligt konkreta målsättningen i den nya strategin tonas ned till att bli en allmän målsättning under avsnitt 3.13. De kemikalierelaterade miljö- och hälsoproblemen är både stora och komplexa. Behovet av insatser både generellt och vad gäller att öka det nordiska inflytandet i det internationella arbetet med kemikaliefrågor, klassificering, riskbegränsning och substituering av ämnen är enligt utskottets mening stort. Utskottet anser därför att ministerrådet ger fel signal genom att den konkreta målsättningen nedtonas. Den bör bibehållas i nuvarande form.

Vad gäller sektorssamarbetet anser utskottet att miljö- och jord- och skogsbrukssektorerna i sitt kommande samarbete snabbt bör följa upp det förslag till frivilligt femårigt stopp (moratorium) för avverkning av rödlis-

tade arter som framförts av den nordiske miljöpristagaren Torleif Ingelög. Vidare vill utskottet tillstyrka fortsatta nordiska sektorsövergripande insatser inom det internationella samarbetet om bärkraftig utveckling och biodiversitet. Norden har nått långt vad gäller att få fram modeller för natur- och resursförvaltning samt bevarande av biodiversitet och dessa landvinningar bör kunna vidareföras i internationella sammanhang.

Utskottet vill framhålla att miljöstrategin skall användas flexibelt och pragmatiskt och utan ideologiska låsningar åt något håll. Mot den bakgrunden bör framhållas att det vad gäller friluftslivet inte är självklart att all kommersialisering och privatisering minskar allmänhetens tillgänglighet till naturen. I det enskilda fallet kan privata investeringar och kommersiella lösningar i själva verket förbättra förutsättningarna för att åstadkomma en god tillgång till naturen. Kommunikationer, miljöanpassad bebyggelse, levande kulturlandskap och och tillgång till kommersiell service kan underlätta människors möjlighet att komma nära naturen och ta del av naturupplevelser.

Vad gäller prioriteringar i förhållande till Nordens närområden instämmer utskottet i synpunkten att utvecklingen av primärnäringarna i dessa områden är av väsentlig betydelse för regionens ekonomiska utveckling och därmed ett bidrag till en politisk stabilitet. Den pågående kompetensöverföringen från Norden till närområdena är av mycket stor betydelse och måste vidareföras. Den stora påverkan på miljön från jordbruket runt Östersjön, särskilt vad gäller tillförsel av näringssalter, måste bekämpas. Slutligen vill utskottet varmt tillstyrka målsättningen att åstadkomma en samordning av de nordiska ländernas bilaterala stödåtgärder och projekt i närområdena med de pågående nordiska och andra internationella insatserna av samma art. Det är en angelägen uppgift, som för länge sedan borde genomförts. Av olika skäl har det, med undantag av enstaka fall, hittills inte varit möjligt att genomföra en sådan samordning i praxis.

Utskottet noterar att ministerrådsförslaget inte tar upp finansieringen av de aktiviteter som erfordras för fullgörande av vissa av de angivna målsättningarna. Behovet av ekonomiska och personella resurser varierar säkerligen vad gäller de olika typerna av aktiviteter som erfordras för genomförandet av strategins målsättningar. Allmänt kan dock utskottet konstatera att den höga prioriteringen av miljöfrågor i det framtida nordiska samarbetet måste få som konsekvens att den nordiska miljöstrategin under perioden 1996 fram till år 2000 ges väsentligt större resurser än i nuläget för genomförandet av sina uppgifter.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår miljöutskottet att

Nordiska rådets presidium hemställer till Nordiska ministerrådet

att fastställa den nordiska miljöstrategin 1996 - 2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 158/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet

Stockholm den 22 november 1995

Paul Chaffey (SV)
Chris Heister (m)
Olof Johansson (c)
Tarja Kautto (SDP)
Marita Petersen (Jvfl)
Peder Sass (S)
Kristen Touborg (SF)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp)
Marjut Kaarilahti (Kok.)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC) Förman
Sturla Böðvarsson (Sj.)

B 158/m

Ministerrådsförslag

om Nordisk miljöstrategi 1996 - 2000

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed ministerrådsförslag om *Nordisk miljöstrategi 1996-2000* för behandling av Nordiska rådet. Ministerrådet ber om rådets synpunkter på förslaget.

Ministerrådet önskar framhålla att det överlämnade förslaget är en vidareföring av den nuvarande Nordiska miljöstrategin, som utlöper i mars 1996 och som rådet behandlade på den 44:e sessionen i Stockholm. Ministerrådsförslaget innebär att insatserna beträffande naturvård, lösning av miljöproblem i Arktis och Nordens närområden samt sektorssamarbetet stärks.

Kuopio den 14 november 1995

På Nordiska ministerrådets vägnar

Svend Auken
Miljøminister

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

Den nordiske miljøstrategi 1996 - 2000

Indholdsfortegnelse

1 Grundlag for nordisk samarbejde på miljø området ... 438

2 Målsætninger for nordisk miljøsamarbejde ... 439

3 Norden ... 442
3.1 Biologisk mangfoldighed ... 442
3.2 Fjeldområder ... 443
3.3 Landskabsbeskyttelse ... 443
3.4 Kulturmiljøer ... 443
3.5 Friluftsliv ... 443
3.6 Sektorsamarbejde ... 444
3.7 Miljø og økonomi ... 445
3.8 Overvågning og data ... 445
3.9 Miljøkonsekvensvurderinger ... 445
3.10 Renere teknologi og affald ... 446
3.11 Luftforurening ... 446
3.12 Havforurening ... 447
3.13 Kemikalier ... 447
3.14 Støj ... 448

4 Arktis og nordens nærområder ... 448
4.1 Arktis ... 448
4.2 Barentsregionen ... 449
4.3 Østersøområdet ... 450
4.4 Nordsøområdet ... 450
4.5 Atomsikkerhedsproblemer i Nordens nærområder ... 450
4.6 Finansiering af miljøindsatser i Nordens nærområder ... 450

5 EU/EØS ... 452

6 Internationalt samarbejde i øvrigt ... 454

Bilag 1. Forkortelser ... 456
Bilag 2. Arbejdsgrupper ... 457

DEN NORDISKE MILJØSTRATEGI 1996 - 2000

1. Grundlag for nordisk samarbejde på miljøområdet

Over de seneste år har det nordiske samarbejde gennemgået væsentlige justeringer med udgangspunkt i de politiske ændringer i Europa og i landenes tilknytning til EU.
Principper og overordnede mål for miljøsamarbejdet i Norden blev vedtaget af Nordisk Ministerråd, miljøministrene i rapporten "Det fremtidige miljøsamarbejde indenfor Nordisk Ministerråd" fra september 1992.

Senest er der i rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid", fra februar 1995, der er udarbejdet af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, lagt op til ændringer i såvel den politiske som den faglige indfaldsvinkel til det nordiske samarbejde. Rapporten understreger vigtigheden af, at princippet "nordisk nytte" anvendes i det fremtidige samarbejde, og fremhæver miljøområdet som et af de fagområder, hvor indsatsen skal koncentreres.

Rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" fastslår, at miljøsamarbejdet skal koncentreres til fælles nordiske miljøspørgsmål og spørgsmål, som de nordiske lande ønsker at fremføre i de europæiske og andre internationale organer. Den trinvise integrering af miljøhensyn i andre sektorer bør videreføres. Nordens nærområder og Arktis fremhæves ligeledes, herunder særligt ansvarsfuld udnyttelse af naturressourcer og hensyntagen til det unike miljø.

På grundlag af anbefalinger fra Nordisk Råd udarbejdede Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds session i Reykjavik i foråret 1995 en rapport om samarbejdet i det arktiske område. Rapporten danner udgangspunkt for sikringen af et fortsat arktisk samarbejde, og er fulgt op med et ministerrådsforslag om arktisk samarbejde.

Det nordiske miljøsamarbejde tager udgangspunkt i princippet om "højeste tillempede ambitionsniveau", således at man ved at følge det nordiske land med det højeste ambitionsniveau anvender det nordiske miljøsamarbejde som løftestang både nationalt og internationalt. Hensigten er også at opnå international gennemslagskraft for nordisk natur- og miljøpolitik specielt i forhold til EU.

Til grund for det nordiske miljøsamarbejde ligger endvidere de generelle principper for natur- og miljøbeskyttelse, der er anerkendt nationalt og internationalt, såsom bæredygtig udvikling, miljøtilpasset samfundsudvikling med henblik på at forebygge miljøproblemer, sektoransvar, kredsløbsprincippet og forureneren betaler princippet samt forsigtighedsprincippet.

Den nordiske miljøstrategi 1996 - 2000 er en udbygning og videreførelse af den nordiske miljøstrategi april 1994 til marts 1996. Strategien er opdelt i målsætninger og løbende tekst og give samlet retningslinierne for det nordiske miljøsamarbejde frem til år 2000. Strategien udgør desuden grundlaget for et øget samarbejde både med Nordisk Råd og med fagsektorerne.

Herudover skal strategien danne baggrund for fordelingen af de midler, der stilles til rådighed til miljøsamarbejde indenfor Nordisk Ministerråds samlede budget.

2. Målsætninger for nordisk miljøsamarbejde

I **naturbeskyttelsesspørgsmål**, hvor de nordiske lande i høj grad har sammenfaldende interesser, vil landene blandt andet arbejde for:

1. at styrke og koordinere indsatsen vedrørende bevarelsen af mangfoldigheden af biologiske arter, forekomsten af biotoper og geologiske lokaliteter samt beskyttelsen af de naturlige processer i landskabet. Heri indgår samarbejde om udformning af fortegnelser over særligt truede dyr og planter og gennemførelse af krav om miljøkonsekvensanalyser før eventuel udsætning af genmanipulerede og ikke hjemmehørende arter.

2. at udarbejde en nordisk handlingsplan om bevarelse af kulturmiljøer i landskabet.

3. at sikre og styrke befolkningens adgang til naturen og herunder sikre arealer i nærmiljøet og i kyst- og strandzonerne til friluftsliv.

4. at følge Agenda 21 op ved præsentation af nordiske eksempler på lokal handling med hensyn til en helhedsorienteret behandling af naturbeskyttelsen.

5. at følge UNESCO's konvention for beskyttelse af verdens kultur- og naturarv op med nordiske forslag til nye natur- og kulturmindeområder som opføres på Verdensarvlisten.

6. at tage initiativ til udbygning af EU:s habitatdirektiv med de manglende nordiske naturtyper og arter.

7. at tage nordiske initiativer til sikring af spredningsbiologiske netværk og til internationalt bindende aftaler om beskyttelse og bæredygtig udvikling af kystzonen.

Arktis udgør en betydelig del af det nordiske område og opretholdelse af en bæredygtig miljøkvalitet i området prioriteres højt. De nordiske lande vil blandt andet lægge vægt på:

8. at fortsætte overvågningen af forekomster og effekter af forurening i det arktiske miljø, herunder evaluering af miljøtilstanden og medvirke til iværksættelse af nødvendige tiltag for at beskytte det arktiske miljø.

9. at sikre en nordisk indsats for bevaring af den arktiske flora og fauna samt det marine miljø i et bæredygtigt udviklingsperspektiv med henblik på at leve op til biodiversitetskonventionen og den arktiske miljøstrategi.

10. at medvirke til udviklingen af fælles cirkumpolare retningslinier for miljøstandarder i forbindelse med udnyttelse af ikke-fornybare ressourcer i Arktis.

11. at udvikle modeller for lokal affaldshåndtering i Arktis og i **nordiske små- og øsamfund** med henblik på at sikre bevarelsen af natur og miljø i forbindelse med en bæredygtig udvikling.

Forureningen i **Nordens nærområder** kan være medvirkende til en forringelse af miljøtilstanden i de nordiske lande. Derfor lægger de nordiske lande blandt andet vægt på:

12. at støtte det internationale samarbejde om sikring eller lukning af kernekraftværker i Nordens nærområder, til udvikling af alternativ, sikker og miljøtilpasset energiproduktion og til en mere effektiv energianvendelse.

13. at internationale bidrag og lån til Øst- og Centraleuropa gives med henblik på at gennemføre handlingsplanen for Østersøen, samt for at følge NEFCO's udredning om hot spots i Barentsregionen op.

Princippet om at **integrere miljø i andre politikker** er væsentligt for de nordiske lande. De nordiske lande vil i den forbindelse blandt andet lægge vægt på:

14. at miljøhensyn integreres i jord- og skovbrugssektorerne med henblik på at fremme en bæredygtig drift og udvikling, at reducere negative miljøeffekter herunder tab af næringsstoffer og spredning af miljøgifte til omgivelserne, at bevare biodiversiteten samt at støtteformer til jordbruget knyttes til positive miljøeffekter.

15. at der i europæisk sammenhæng indledes et arbejde på transport-miljøområdet med sigte på at mindske trafikkens indvirkning på miljøet væsentligt ved en reduktion af udslip fra transportsektoren, ved tilvejebringelse af et miljøtilpasset transportsystem samt ved planlægning af en miljøtilpasset samfundsstruktur.

16. at fremme
    - miljøtilpasset husholdning med energi i alle samfundssektorer,
    - anvendelsen af biobrændsler og andre fornybare energikilder samt
    - udnyttelsen af den nordiske energiinfrastruktur og det nordiske elmarked til energieffektivisering og reduktion af klimapåvirkninger.

17. at følge den nordiske fiskeri-miljøstrategi op med henblik på at sikre beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af havets levende ressourcer samt at sikre et godt havmiljø.

18. at produktionsprocesser og varer udformes for at minimere miljøbelastning og ressourceforbrug ved produktion, forbrug eller håndtering som affald.

Miljøovervågning og dataindsamling er centrale instrumenter for miljøpolitisk beslutninger. De nordiske lande vil derfor arbejde for,

19. at samordne natur- og miljøovervågningen samt håndteringen af data om natur og miljø i Norden, og sikre koordineringen til andet internationalt samarbejde på dette område, herunder med det Europæiske Miljøagentur. Som led i arbejdet udgives bl.a nordiske miljøtilstands- og miljøindikatorrapporter.

De nordiske lande vil fortsat lægge stor vægt på samarbejdet på det **internationale område** for at fremme fælles nordiske synspunkter. I den forbindelse vil de nordiske lande blandt andet arbejde for:

20. at der gennem relevante organer (Nordsøkonferenceprocessen, HELCOM m.v.) tages initiativ overfor IMO til etablering af Nordsøen med tilgrænsende havområder samt Østersøen som "Special areas" for luftbåren forurening fra fartøjer under MARPOL-konventionens foreslåede nye anneks om luftforureninger fra skibe.

21. at miljøhensyn integreres i det multilaterale handelssystem/regelværk i forbindelse med arbejdet indenfor WTO og i andre internationale processer.

22. at fremme fælles synspunkter og derved arbejde for at lægge et højt ambitionsniveau til grund for miljøarbejdet indenfor EU/ EØS.

De nordiske lande vil fortsætte arbejdet med at **nedbringe forureningen** og vil derfor blandt andet arbejde for:

23. at anvendelse nationalt og internationalt af ozonlagsnedbrydende stoffer skal ophøre således at:
    - al nyinstallation af HCFC ophører senest år 1998.
    - al anvendelse af HCFC søges afviklet snarest muligt.
    - anvendelse af metylbromid som pesticid ophører senest år 1998.

24. at få vedtaget effektbaserede og på regionalt niveau omkostningseffektive foranstaltninger til reduktion af udslippene af luftforurening indenfor rammerne af LRTAP-konventionen. Målet er trinvis at nedbringe belastningen af stoffer, som virker forsurende og eutrofierende og reducere indholdet af ozon nær ved jorden således, at disse så hurtigt som muligt bringes ned under de kritiske belastningsgrænser og koncentrationer.

25. at anvendelsen af særligt miljø- og sundhedsskadelige stoffer afvikles eller substitueres i produkter og processer, hvor det er teknisk og økonomisk muligt. I den forbindelse bør der arbejdes for at udslippene af tungmetaller, persistente organiske forbindelser og næringssalte reduceres eller elimineres gennem aftaler, som opfølgning af UNEP's beslutning 18/32-1995, Washingtonprocessen om beskyttelse af det marine miljø fra ødelæggelse fra landbaserede aktiviteter, indenfor rammerne

af LRTAP samt initiativer under havkonventionerne. Disse processer skal supplere hinanden, og de nordiske lande vil arbejde for at internationale aftaler indgås snarest muligt.

26. at fortsætte det nordiske samarbejde på klimaområdet med henblik på at udarbejde grundlag for en fortsat reduktion af atmosfæriske udslip af drivhusgasser efter århundredeskiftet og virke for, at parterne i klimakonventionen udreder mulighederne for at mindske udslippene af drivhusgasser, især kuldioxid med 20% mellem år 1990 og 2010/2020. De nordiske lande bør arbejde for, at OECD landene indfører effektive styringsmidler, blandt andet CO_2-afgifter, og at den pilotfase med fælles gennemførelse, som blev besluttet af konventionens parter, udnyttes effektivt.

3. Norden

3.1 Biologisk mangfoldighed

De nordiske landes opfølgning af biodiversitetskonventionen og andre internationale aftaler og målsætninger knyttet til naturbeskyttelsen bygger dels på egen lovgivning og dels på hensyntagen gennem den fysiske planlægning og miljøtilpasning af sektorernes virksomhed.

Selv om der i de forskellige samfundssektorer tages store hensyn til den biologiske mangfoldighed, naturressourcerne og de landskabelig værdier, er der behov for særlig beskyttelse af landskabs- og naturværdierne i større sammenhængende områder i form af nationalparker, naturreservater eller lignende. Det gælder særligt områder med urørt naturskov, da en stor del af den biologiske mangfoldighed i Norden hører til i skoven.

Udarbejdelse af lister over særligt truede dyr og planter (rødlister) med tilhørende forvaltningsplaner er én af de strategisk vigtigste opgaver vedrørende beskyttelse af plante- og dyrearter i Norden, herunder de arter, som Norden har et særligt internationalt ansvar for at beskytte.

Der bør i den forbindelse udvises særlig opmærksomhed overfor sikringen af de naturlige processer i landskabet så som arternes mulighed for spredning, biologisk succession og geologiske processer. Der bør endvidere indføres en generel biotopbeskyttelse i Norden for truede biotoptyper og de biotoper, som huser truede plante- og dyrearter, eller som kræver beskyttelse af andre grunde.

Genmodificerede organismer, som udsættes i eller slipper ud til det ydre miljø, kan udgøre en fare for flora og fauna. De dyrkede og de vilde arter kan i nogle tilfælde udveksle gener. Det kan medføre tab af genetisk diversitet, hvis naturlige arvelige egenskaber udkonkurreres. Tilsvarende sker, hvor den dyrkede eller undslupne art direkte fortrænger naturligt forekommende arter. Bestræbelserne på en omhyggelig og forudseende national og international kontrol i tæt samarbejde imellem landene er derfor fortsat vigtig.

3.2 Fjeldområder

Anvendelsen af fjeldområderne skal ske inden for de rammer, som sættes af naturens tålegrænser for at bevare biodiversiteten og give mulighed for en bæredygtig udvikling af rendrift, turisme og friluftsliv.

3.3 Landskabsbeskyttelse

Landskabet i de nordiske lande har undergået markante forandringer som følge af byudvikling, udbygning med rekreative anlæg, det stærkt øgede trafik- og energibehov samt udviklingen i landbruget, og presset på landskabsressourcerne fortsætter. Udbygningen af infrastrukturanlæg er på dagsordenen i alle de nordiske lande, ikke mindst som følge af internationaliseringen, der betyder udbygning med store transnationale trafik- og energianlæg. Den voksende turisme og omlægningen i landbruget i de nordiske lande medfører yderligere en ændret anvendelse og omdannelse af landskabet.

En sådan udvikling stiller krav om en supplerende beskyttelsesindsats, hvor landskabet med dets økologiske funktion samt dets natur-, kulturhistoriske og æstetiske værdier ses som en helhed, der skal varetages som led i bl.a. den fysiske planlægning. Forvaltningen og planlægningen af landskabet må tage udgangspunkt i miljøkonsekvensvurderinger og en udbygget folkelig deltagelse.

3.4 Kulturmiljøer

Naturen er ofte i en eller anden form berørt af kulturen, og der findes spor efter kulturen overalt i landskabet. Behovet for at tydeliggøre sammenhængen mellem natur og kultur er vigtig i videreudvikling af den nordiske natur- og miljøpolitik.

Naturbeskyttelsen og kulturmindebeskyttelsen vil, hver med sine faglige vurderinger, have gavn af helhedsanalyser og gennemførelse af fælles forvaltningsindsatser. Derfor må der arbejdes på tværs af fagområder og fagforvaltninger.

For at fremme denne udvikling vil Ministerrådet udarbejde en nordisk handlingsplan for beskyttelse af kulturmiljøer i landskabet.

3.5 Friluftsliv

Presset mod naturen, miljøet, kulturlandskabet og allemandsretten øges år for år, bl.a på grund af en stigende urbanisering, udbygning med tekniske anlæg, slitage, forstyrrelse og fragmentering af landskabet. Endvidere mindskes tilgængeligheden gennem kommercialisering og privatisering, som kræver beskyttelse af tekniske udstyr, afspærringer i forbindelse med tilskuerorienterede fritidstilbud og lignende.

Det traditionelle upretentiøse og varierede friluftsliv er centralt for befolkningens trivsel og forståelse for miljø- og naturbeskyttelse. Ministerrådet vil derfor arbejde for at bevare det nordiske natursyn og friluftsliv samt bevare og styrke allemandsretten og arbejde for bedre information og vejledning om hensynsfuld færdsel i naturen.

3.6 Sektorsamarbejde

Nordisk Ministerråd skal udnyttes som forum til at fremme sektorintegration med henblik på at øge bevidstheden om, at ansvaret for bevarelse og genoprettelse af miljøet påhviler alle sektorer. Sektorsamarbejdet skal føre til indsatser i de nordiske lande, som gavner miljøet i Norden og støtter løsningen af miljøproblemer internationalt.

De nordiske lande vil samarbejde om videre udvikling af centrale virkemidler for det sektorovergribende arbejde bl.a. fysisk planlægning, miljøkonsekvensvurderinger, økonomiske virkemidler og miljøinformation. Miljøsamarbejdet over sektorgrænserne bidrager ligeledes til øget miljøbevidsthed generelt i de nordiske samfund.

Samarbejdet med landbruget vil ske inden for rammerne af miljøstrategien for jord- og skovbrug 1996 - 1999 med henblik på at fremme en bæredygtig udvikling og at øge de nordiske landes indflydelse på det internationale samarbejde på området. Samarbejdet indebærer bl.a. påvirkning af EU's fælles landbrugspolitik (CAP) med henblik på integration af miljøhensyn, opfyldelse af de internationale aftaler om begrænsning af udledning af næringsstoffer til havområderne og indførelse af miljøvenlige driftsformer. Endvidere skal miljøhensyn indgå som en grundlæggende forudsætning for forvaltningen af genressourcerne ligesom anvendelsen af pesticider og andre miljøfremmede stoffer skal begrænses.

Samarbejdet med finanssektoren kommer ligesom tidligere til at få en central placering, og vil bl.a. have til formål at finde redskaber og mekanismer til finansiering af miljøtiltag i nærområderne.

Samarbejdet inden for rammerne af fiskeri-miljøstrategien fra februar 1995 videreføres og skal bl.a. medføre, at fiskeriet forvaltes ud fra en samlet økologisk bedømmelse af fiskeressourcerne og effekterne af fiskeriet på havmiljøet, med henblik på etablering af bæredygtigt fiskeri.

Sektorsamarbejdet vil blive intensiveret, bl.a. vedrørende transportspørgsmål for at få gennemført et miljøtilpasset transportsystem. Transportsektoren vil blive fremhævet i forbindelse med ECEs transport- og miljøkonference i 1996.

Integreration af natur-, kulturminde- og landskabsbeskyttelse i alle sektorer fremmes.

Samarbejdet med energisektoren skal øges bl.a. med henblik på at modvirke klimaforandringer og omkring internationalt samarbejde om energi/ CO_2 afgifter. Samarbejdet for at udnytte den nordiske infrastruktur med henblik på at reducere klimapåvirkninger bør øges. I forbindelse med pla-

nerne for et mere åbent nordisk el-marked vil man vurdere behovet for en bedre samordning af afgiftsstrukturer.

3.7 Miljø og økonomi

Norden ligger i front med anvendelsen af nye styringsmidler, og der er internationalt stor interesse for nordiske erfaringer. På denne baggrund vil arbejdet med at identificere og udarbejde forslag til økonomiske styringsmidler på miljøområdet blive fortsat.

Nordisk Ministerråd tillægger miljø og beskæftigelsesproblematikken stor vægt og er derfor ved at udarbejde et baggrundsmateriale herom. Ministerrådet er endvidere ved at udarbejde et baggrundsmateriale om afgifter og pant for visse produkter. Ministerrådet lægger vægt på udvikling af miljø- og naturressourceregnskaber, udviklingen af frivillige aftaler om miljøforbedrende indsatser, miljøklassificering af køretøjer og miljømærkning af varer samt afgifter på anvendelsen af natur- og miljøressourcer.

Det planlægges at videreudvikle metoder til beregning af økonomiske skadevirkninger som følge af langtransporterede forureninger (f.eks. ozon tæt ved jordoverfladen og sur nedbør).
Ministerrådet lægger vægt på at der udarbejdes forslag til mere forureningsrelevante afgifter på transport.

3.8 Overvågning og data

Miljøovervågning er et centralt instrument som grundlag og støtte for den politiske beslutningsproces i miljø- og naturbeskyttelsesarbejdet og for vurderingen af effektiviteten af den miljøpolitiske indsats.

Formålet med det nordiske miljøovervågnings- og dataarbejde er at beskrive tilstand, belastning og udviklingstendenser i miljøet, identificere og vurdere truslerne mod miljøet samt analysere effekterne i miljøet af menneskelig påvirkning.

Særligt vigtige områder for det nordiske samarbejde er indsamling og vurdering af information om miljøtilstanden i Norden, udvikle og tilpasse indikatorer samt identificere kritiske belastningsgrænser.

De nordiske lande lægger stadigt større vægt på aktivt at deltage i internationalt samarbejde om miljøovervågning og -data, herunder særligt arbejdet i det Europæiske Miljøagentur.

En rapport baseret på udvalgte miljøindikatorer planlægges udgivet regelmæssigt. Udarbejdelse af miljøtilstandsrapporter skal fortsætte, næste rapport,der udgives i 1996, omhandler miljøtilstanden i Nordens arktiske og subarktiske områder. Desuden planlægges en rapport med temaet biodiversitet til udgivelse 1999-2000. Nærområderne vil blive inddraget mere i den fremtidige rapportering.

3.9 Miljøkonsekvensvurderinger

Allerede i 1989 besluttede Nordisk Ministerråd at arbejde for, at vurdering af miljøkonsekvenser (MKB) indføres som et naturligt element i beslutningsgrundlaget for alle større anlæg og projekter. Offentlighedens deltagelse i de tidlige stadier af arbejdet med MKB er vigtig. Brugen af MKB bør endvidere integreres i udviklingen af politikker, planer og programmer.

Det er hensigtsmæssigt med et fortsat nordisk samarbejde om MKB særligt omkrig udvikling og praktisk anvendelse i tilknytning til fysisk planlægning, uddannelse og forskning samt samordning i forhold til internationale forhandlinger.

Støtte til opbygning af kompetence i Nordens nærområder vil bl.a. ske gennem udveksling af erfaringer. Der vil bliver søgt udviklet en fælles referenceramme i tilknytning til anvendelsen af Espoo-konventionen om miljøkonsekvensvurderinger i en grænseoverskridende sammenhæng, som alle de nordiske lande snarest bør ratificere.

3.10 Renere teknologi og affald

De nordiske lande vil fremme en kredsløbstilpasset samfundsudvikling baseret på principperne om bæredygtig produktion og forbrug. Der skal med udgangspunkt i livscyklusvurderinger fokuseres på at minimere miljøbelastningen og ressourceforbruget fra produktionsprocesser samt fra produkter i deres samlede livsforløb fra produktion over forbrug/anvendelse til bortskaffelse.

Produktionsprocesser og varer, herunder emballage, bør udformes således, at der ikke forbruges unødvendige ressourcer, hverken ved produktion, forbrug eller håndtering som affald. Affaldsminimering, kildesortering, genvinding og genanvendelse af affald skal fremmes således at affaldsmængden bliver så lille som muligt. Affald, der ikke genanvendes, skal bortskaffes på den mest miljøvenlige måde under hensyn til udnyttelse af mulighederne for energiudnyttelse.

Der skal arbejdes på at tilvejebringe bedst mulige betingelser for at fremme disse reduktioner i miljøbelastningen bl.a ved at udvide producenternes ansvar for de produkter, der sendes på markedet, og ved at fremme indførelsen af miljøledelsessystemer i både små og store virksomheder.

Arbejdet med videreudbygning af behandlingskapaciteten for farligt affald skal fortsætte, med vægt på nordiske samarbejdsløsninger for specielle affaldstyper som kviksølvholdigt affald, filterstøv og forbrændingsrester fra affaldsforbrændingsanlæg.

Herudover vil der blive arbejdet videre for at udvikle fremtidsrettede og tilpassede løsninger for affaldsbehandling i nordiske småsamfund og isolerede øsamfund.

3.11 Luftforurening

Internationale aftaler om udslipsbegrænsninger er afgørende for Norden, der er nettoimportør af luftforureninger. Norden vil gå i spidsen for at finde omkostningseffektive europæiske løsninger med flere forurenende stoffer indenfor rammerne af LRTAP-konventionen og i forbindelse med kommende revisioner af direktiver på luftforureningsområdet indenfor EU. Norden vil tilstræbe bindende europæiske løsninger vedrørende luftforurening, som fører til forsuring, dannelse af jordnær ozon, eutrofiering og toxiske effekter.

FN's klimakonvention forpligter bl.a. landene til at vedtage nationale strategier og gennemføre tiltag i overensstemmelse med disse, med henblik på at begrænse udslippene af klimagasser. Målet er at begrænse temperaturstigningen til et niveau, som mennesker og natur kan tilpasse sig, som ikke truer fødevareproduktionen eller biodiversiteten og som muliggør en bæredygtig udvikling.

3.12 Havforurening

Eutrofieringssituationen er alvorlig i store dele af kystområdene i Østersøen, Kattegat og den østlige del af Skagerak og på åbent hav i Østersøen. Kilderne til belastningen med næringssalte er mange, og næringssaltene transporteres til eutrofieringsområderne via luft-og havstrømme. De væsentligste kilder er landbrug, trafik, energiproduktion, kommunale rensningsanlæg og visse industrier.

Undersøgelser og vurderinger, som er foretaget i Østersøen, Nordsøen og Barentshavet viser endvidere forhøjede koncentrationer af tungmetaller, både i kystområderne og på åbent hav. Flere undersøgelser viser endvidere forekomster af forskellige persistente organiske forbindelser, og i visse tilfælde alvorlige effekter af disse.

De nordiske lande vil udvikle kriterier og metoder for beregning af kritiske belastningsgrænser for næringssalte, tungmetaller og POP's i kyst- og havområderne samt spredningsmodeller for at muliggøre omkostningseffektive tiltag inden for rammerne af det internationale konventionsarbejde og Nordsøkonferencen.

Der lægges i første omgang vægt på, at de foranstaltninger, som er vedtaget for Østersøen, Nordsøen og det nordøstlige Atlanterhav, iværksættes, samt at samarbejdet omkring havforurening i det arktiske område intensiveres. De nordiske lande vil desuden fortsætte arbejdet med at nå frem til globale aftaler om begrænsning af udslip fra landbaserede kilder, herunder særligt forureningen med persistente organiske forbindelser. Der vil blive lagt særlig vægt på forskning om kilder, spredning og effekter af miljøgifte.

I overensstemmelse med beslutningerne taget på den 4. Nordsøkonference i juni 1995 vil de nordiske lande arbejde for, at Nordsøen defineres som et særligt havområde under MARPOL 73/78 om beskyttelse af havet

mod forurening fra skibe, samt at Nordsøen defineres som specialområde under konventionens kommende bilag om luftbåren forurening fra fartøjer. Tilsvarende initiativer er taget for Østersøen inden for HELCOM.

3.13 Kemikalier

De nordiske lande vil fastholde den nordiske indflydelse internationalt ved at udarbejde grundlag for og forslag til foranstaltninger i forbindelse med kommende arbejde indenfor EU, OECD samt forskellige FN-organisationer. Arbejdet sigter på, at de nordiske lande gensidigt kan få gavn af hinandens arbejde og kompetence til støtte for kemikaliekontrolarbejdet i Norden og Nordens nærområder.

Gennem arbejdet skal der opnås en reduktion af risici ved brug af farlige kemikalier. Dette skal ske ved at udvikle kriterier for klassificering og mærkning af sundheds- og miljøfarlige kemikalier, ved at videreudvikle retningslinier for risikovurderinger, ved gennemførelse af konkrete vurderinger af kemikalier samt udarbejde grundlag for strategier for risikobegrænsning.

3.14 Støj

Mere end 5 millioner indbyggere i de nordiske lande er udsat for trafikstøj over 55 dB(A). Støj er således et vigtigt miljøproblem. I de kommende år vil de nuværende nordiske beregningsmodeller udarbejdet i ministerrådsregi forældes på grund af den hurtige udvikling af software, digitale kort og geografiske informationssystemer (GIS), som kræver et bedre matematisk underlag end de nuværende modellers. Derfor er der et stort behov for modernisering af principperne i de snart 20 år gamle beregningsmetoder.

Udarbejdelse af en generel model, som tager hensyn til støj fra flere eksterne kilder på en akustisk korrekt måde, vil gøre det langt lettere at vurdere virkningen på mennesker af sammensat støj.

4. Arktis og Nordens nærområder

Støtte til løsning af miljøproblemerne i Nordens nærområder er højt prioriteret i det nordiske miljøsamarbejde. Indsatsen skal ske såvel gennem politisk indflydelse på beslutninger i Norden og internationalt, som gennem konkrete bidrag til gennemførelse af miljøforbedrende projekter, herunder også projekter vedrørende kernekraftsikkerhed samt under hensyn til det bilaterale Øst-Vest-samarbejde på området. Kundskabsopbygning i Nordens nærområder gennem miljøforskning og miljøoplysning bør støttes, herunder indsatsen til beskyttelse af den biologiske mangfoldighed. Ligeledes er det vigtigt at bistå den offentlige forvaltning og industrien med kompetenceopbygning.

4.1 Arktis

Arktis omfatter nogle af verdens største uberørte naturområder og økosystemer med ekstreme betingelser for natur og befolkning. I takt med den øgede industrialisering og turisme vokser problemerne med opretholdelse af en tilfredsstillende miljøtilstand.

Udviklingen på miljø- og naturområdet har vist, at der er behov for en styrket nordisk indsats i relation til bevarelse af miljøtilstanden i Arktis, og Norden har et særligt ansvar for at styrke igangværende aktiviteter i det arktiske miljøsamarbejde. Målet med at beskytte miljø og ressourcer i Arktis er samtidig at beskytte ressourcer og traditionelt livsgrundlag for de oprindelige folk og lokalbefolkningen i Arktis.

Med de mange internationale fora, der beskæftiger sig med miljø- og naturspørgsmål i det arktiske område, er det vigtigt at sikre, at der ikke sker dobbeltarbejde.

De nordiske lande vil satse på videreudvikling af den programkortlægning, der foretages indenfor rammerne af det arktiske moniteringsprogram (AMAP), med henblik på at udvikle løsningsmodeller på miljøproblemerne. Særlig vægt lægges på løsningen af akutte forureningsproblemer f.eks. på affaldsområdet.

Den erhvervsmæssige udvikling i Arktis, særligt i mine- og olieindustrien, stiller særlige krav til de nordiske regeringer. Ministerrådet vil i denne forbindelse virke for at medvirke til udvikling af fælles circumpolare retningslinier for miljøstandarder i forbindelse med udnyttelse af ikkefornybare ressourcer i Arktis, og således sikre, at man til stadighed anvender den bedst til rådighed stående teknologi, og at ingen tiltager sig konkurrencefordele på miljøets bekostning. Retningslinier for miljøkonsekvensvurdering, som er under drøftelse i den arktiske miljøstrategi (AEPS), vil kunne bidrage til dette.

Det er væsentligt for de oprindelige folk i Arktis, at naturbeskyttelsesinitiativer tager hensyn til opretholdelse af retten til fangst og jagt på et bæredygtigt grundlag. Der er således behov for en særlig arktisk opfølgning af Biodiversitetskonventionen, og konkrete indsatser til beskyttelse af det arktiske marine miljø.

Beskyttelse af planters og dyrs levesteder er afgørende for de arktiske økosystemers fremtid. Der lægges særlig vægt på at støtte og videreføre arbejdet med at kortlægge habitattyper i Arktis og udvikle en strategi og et netværk for at beskytte omfattende og repræsentative dele af det arktiske miljø for fremtiden.

I Arktis krydser dyrebestandene ofte landegrænserne og lever til dels i områder udenfor national jurisdiktion. De nordiske lande vil prioritere arbejdet for undersøgelser og kortlægning af sådanne bestande og udvikling af fælles regler for forvaltningen af dem.

I Arktis er behovet for oprettelse af naturbeskyttelsesområder, udarbejdelse af forvaltningsplaner og beskyttelse af enkeltarter principielt de samme som i det øvrige Norden, men samtidig er det nødvendigt at ar-

bejde med polarområderne som en helhed. Dette bør derfor følges op i samarbejde med bl.a. CAFF.

Ministerrådet vil virke for, at opfølgningen af AEPS sikres i det fremtidige arbejde indenfor Arktisk Råd. Ministerrådet vil endvidere arbejde for en øget integration af miljøhensyn i Arktisk Råds arbejde.

4.2 Barentsregionen

Formålet med Barentssamarbejdet er at reducere de omfattende miljøforureninger i området og truslerne om radioaktiv forurening, som har sit ophav i Nordvest Rusland og som i betydelig grad truer det nordiske område. En nordisk koordineret indsats skal bidrage til en bæredygtig økologisk og økonomisk udvikling i regionen som grundlag for social velfærd og politisk stabilitet.

Handlingsprogrammet for miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling i Barentsregionen blev vedtaget af miljøministrene i Barentsrådet 15. juni 1994.

Ministerrådet har bedt NEFCO om at foretage en kortlægning af "hot spots" i Barentsregionen for at danne grundlag for Ministerrådets opfølgning af de mest akutte forureningsproblemer. Denne kortlægning udføres i samarbejde med AMAP og vil være færdig i foråret 1996.

Det nordiske samarbejde i Barentsregionen må ses i nøje sammenhæng med de nationale og bilaterale nordiske indsatser, samarbejdet under AEPS og EUs indsats. De nordiske lande vil arbejde for en øget international indsats i området.

4.3 Østersøområdet

De nordiske lande vil arbejde for, at Østersøprogrammet indenfor HELCOM omsættes i konkrete tiltag. Den nordiske støtte vil blive samordnet indbyrdes, med den lokale finansiering samt med de internationale finansieringsinstitutioner. De nordiske lande vil virke for, at den internationale bistand koncentreres til indsatser om vandrensning, land- og skovbrug, trafik, energiforsyning, naturbeskyttelse og kompetenceudvikling.

Østersølandene bør forstærke samarbejdet om naturforvaltning for at bidrage til, at udviklingen i området sker på et økologisk bæredygtigt grundlag som sikrer landenes biologisk mangfoldighed og varierede landskaber.

De nordiske lande vil arbejde for at østersøprogrammet får høj prioritet inden for EU og at statsministerkonferencen for landene i Østersøregionen (Visby 1996) forstærker det regionale miljøarbejde.

I samråd med de baltiske lande stræber de nordiske lande mod at støtte opbygningen af de baltiske landes laboratorier til europæisk (EU) niveau, således at de baltiske landes data om udslip og forandringer i det marine miljø er pålidelige og sammenlignelige.

Med tanke på havbeskyttelse er det vigtigt, at de nordiske lande støtter en modernisering af havnene i de baltiske lande, herunder etablering af modtagningsfaciliteter.

De nordiske lande vil yde støtte til etablering af enkelte integrerede miljøovervågningsområder i hvert baltisk land gennem støtte til felt- og laboratorieudstyr samt databehandling.

I samarbejde med jord- og skovbrugssektoren arbejder Ministerrådet for, at belastningen med næringssalte fra landbruget til Østersøen mindskes. Ministerrådet vil endvidere arbejde for, at den nationale indsats som påvirker landbrugsindkomsterne i det enkelte land, f.eks. økonomiske styringsmidler og eventuelle internationale landbrugsstøtteordninger, udformes med hensyntagen til miljøet og den biologiske mangfoldighed.

4.4 Nordsøområdet

De nordiske lande vil arbejde for at fortsætte det aktive samarbejde mellem Nordsølandene bl.a. indenfor Nordsøkonferenceprocessen, OSPARCOM, BONN-aftalen og indenfor EU.

4.5 Atomsikkerhedsproblemer i Nordens nærområder

En international fond - under EBRD - er blevet oprettet fortrinsvis til finansiering af teknisk sikkerhedsudrustning til reaktorer i Øst- og Centraleuropa. Ministerrådet vil arbejde for, at prioriteringerne af fondens bidrag også omfatter atomkraftværkerne i Nordens nærområder.

De nordiske lande vil arbejde for, at der - parallelt med sikkerhedssatsningerne på atomkraftværkerne - ydes internationale bidrag til nærområderne til planlægning og udvikling af en alternativ, sikker og miljøtilpasset energiproduktion, og frem for alt til iværksættelse af en mere effektiv og mindre ressourcekrævende energianvendelse. Ministerrådet vil anmode NEFCOs styrelse om at prioritere dette område. De nordiske lande vil virke for, at Verdensbanken og EBRD har et tæt samarbejde om tiltag, der kan bidrage til energieffektivisering og en mere miljøtilpasset energiforsyning i Nordens nærområder.

De nordiske lande vil lægge stor vægt på det nordisk kernesikkerheds samarbejde, særligt forsknings- og udviklingsprogrammet for perioden 1994-97 vedrørende kortlægning af atomaffaldsanlæg i Rusland og Baltikum og effekter af udslip til de nordiske lande, samt de opstillede kriterier for slutopbevaring af lav- og middelaktivt radioaktivt affald.

En afgørende forudsætning for øget nordisk teknisk og finansiel bistand til forøgelse af sikkerheden på atomkraftværkerne i nærområderne er, at spørgsmålet om erstatningsansvarets placering i tilfælde af en senere ulykke er løst. De nordiske lande bør derfor fortsat arbejde for, at alle modtagerlande tilslutter sig Wienkonventionen om civilretligt ansvar for atomulykker.

4.6 Finansiering af miljøindsatser i Nordens nærområder

Finansiering af indsatser til afhjælpning af miljøproblemerne i Nordens nærområder kræver dels store indsatser fra de pågældende lande selv, og dels en omfattende international indsats. Nuværende afsatte midler i de nordiske lande er utilstrækkelige, og det er derfor nødvendigt at finde nye finansieringsmetoder. På Ministerrådets (miljø-, finans- og økonomiministrene) møder i Reykjavik i marts 1995 godkendtes rapporten "Miljøverninnsatser i Nordens nærområder", udarbejdet af finans- og miljøministerierne i de nordiske lande.

Med udgangspunkt i ovennævnte rapport har Ministerrådet, miljøministrene besluttet at etablere en nordisk facilitet for blødgøring af finansiering i 1996 i NEFCOs regi. Ministerrådet vil arbejde for at skaffe nationale og additionelle nordiske midler til faciliteten i 1997 og 1998.

Ministerrådet har truffet beslutning om at videreføre NEFCOs virksomhed efter prøveperiodens udløb i 1995 og at styrke virksomheden ved at forhøje NEFCOs grundkapital fra ECU 40 millioner til ECU 80 millioner i perioden 1996-2001.

Herudover har Nordisk Investeringsbank (NIB) med udgangspunkt i rapporten fremlagt et forslag til, hvorledes en nordisk låneordning for miljøbeskyttelse ville kunne oprettes, hvor de nordiske lande garanterer 100 procent for lånene.

Ministerrådet arbejder endvidere for, at de internationale finansieringsinstitutioner går aktivt ind i miljøfremmende investeringer i Nordens nærområder.

Med hensyn til den fremtidige fællesnordiske indsats i nærområderne vil Ministerrådet arbejde for, at der foretages en miljøkonsekvensvurdering af al form for nordisk støtte, således at nye investeringer i nærområderne ikke på længere sigt medfører øget miljøbelastning bl.a. i Norden.

De nordiske lande vil arbejde for, at EU's støtteprogram for Øst- og Centraleuropa også kommer Nordens nærområde til del. Videre bør man arbejde for, at hele EU's støtteprogram miljøkonsekvensvurderes, og at miljøsektoren får en fremtrædende rolle i såvel PHARE som TACIS.

5. EU/EØS

Alment om EØS-aftalen og EU

Den 1. januar 1995 blev Finland og Sverige medlemmer i den Europæiske Union. Dermed er tre af Nordens fem lande med i EU. Gennem EØS-aftalen, som omfatter samtlige nordiske lande, er Norden i sin helhed en del af det indre marked. Norge og Island har tilsluttet sig en stor del af EU's miljøregler gennem EØS-aftalen.

Denne situation giver øget mulighed for at få gehør for nordiske synspunkter i EU's miljøarbejde. Vigtige udgangspunkter er:

- at det højest mulige ambitionsniveau skal gælde
- at effektive styringsmidler udvikles
- at fælles bindende regler indføres på miljøområdet blandt andet baseret på miljøkvalitetsnormer
- at reglerne i så stor udstrækning som muligt er minimumregler, og ligger på et så højt beskyttelsesniveau, som muligt.

De nordiske lande vil søge at koordinere samarbejdet indenfor EU/EØS i størst muligt omfang. Der lægges særlig vægt på at de nordiske landes prioriteringer reflekteres i EU's miljøhandlingsprogram.

Vigtige EU/EØS spørgsmål bør regelmæssigt tages op som dagsordenspunkter på såvel Ministerrådets som Embedsmandskomitéens møder. Formålet er såvel informations- og erfaringsudbytte som policydiskussioner i vigtige aktuelle EU-spørgsmål, f.eks. forud for EU's miljøministermøder.

De nordiske lande vil inden for rammerne for EU-samordningen virke for, at EU spiller en ledende og pådrivende rolle i det globale og regionale miljøarbejde.

De nordiske arbejdsgrupper på miljøområdet kommer i øget udstrækning til at tage hensyn til EU/EØS aspekter i sit arbejde og vil i visse tilfælde kunne udarbejde baggrundsmateriale og fagligt grundlag til forslag til ny EU-lovgivning.

Den nordiske ministerrådsstruktur vil bedst kunne udnyttes, når det drejer sig om det mere langsigtede EU-arbejde. Det kan være spørgsmål om at forberede ny eller skærpet lovgivning indenfor områder af speciel nordisk interesse så som forsuring, eutrofiering, miljøfremmede stoffer og naturbeskyttelse. Det kan ikke mindst dreje sig om områder, hvor Norden allerede har en miljølovgivning, men hvor EU enten savner eller har en utidssvarende miljølovgivning.

De nordiske lande vil arbejde for at miljøhensyn inkluderes i EU's sektorprogrammer specielt vedr. landbrug, energi og transport. Landene vil endvidere arbejde for at EU's støtteordninger udformes under hensyn til miljøet.

Indenfor EU lægger de nordiske lande især vægt på følgende:

Økonomiske styringsmidler

De nordiske lande vil virke for øget anvendelse af økonomiske styringsmidler såvel nationalt som internationalt, bl.a. på energi-, transport- og landbrugsområdet.

Luftforurening

De nordiske lande vil støtte det arbejde, som er kommet i gang indenfor EU om en forsuringstrategi, og aktivt arbejde for at strategien bliver så effektiv som muligt, koordineret med forsuringsarbejdet i ECE-regi og at den gennemføres konsekvent.

De nordiske lande vil virke for, at EU's direktiv om store fyringsanlæg ved revision kommer til at indeholde emissionsgrænseværdier, der er så lave som teknisk muligt og økonomisk forsvarligt samt at kvoteudslipskravene for gruppen af eksisterende anlæg skærpes.

Videre vil de nordiske lande arbejde for, at EU's grænseværdier for luftkvalitet skærpes under opfølgningen af rammedirektivet for luftkvalitet.

Kemikalier incl. bekæmpelsesmidler

Det EU-relaterede nordiske samarbejde på kemikalieområdet vil blive fortsat og udbygget. Der arbejdes især for, at udvikle fælles europæiske kriterier for sundheds- og miljøfareklassificering på et for de nordiske lande acceptabelt niveau, ligesom der arbejdes for, at der i EU's klassificeringssystem tages hensyn til alle væsentlige effekter, herunder nerveskadende effekter, hormonlignende effekter og effekter på jord og vand.

På området risikovurdering vil samarbejdet blive koncentreret om opbygning af den nordiske kompetence og videreudvikling af hensigtsmæssige internationale retningslinier. De nordiske lande vil fortsætte deres ressourcebesparende fælles arbejde med fare- og risikovurdering af bekæmpelsesmidler og biocider.

Arbejdet med begrænsning af brug af farlige kemikalier, herunder ozonlagsnedbrydende stoffer, tungmetaller og persistente organiske forbindelser skal styrkes, så det nordiske strategier for risikoreduktion fremmes i EU/EØS og andre internationale fora.

Affald

De nordiske lande er i lighed med EU i færd med at udvikle principper og strukturer for den fremtidige affaldshåndtering. På europæisk niveau vil det føre til en større kobling mellem produkt- og affaldsansvaret, høj prioritet til forebyggelse og genanvendelse og en prioritering af de affaldsstrømme som særligt ønskes styret. I Europa vil der være særlig fokus på miljøfarligt affald i forbindelse med skærpelsen af Baselkonventionen.

Naturbeskyttelse m.v.

De nordiske lande vil tage initiativ til udbygning af EU's habitat direktiv med de manglende nordiske arter og kriterier vedrørende naturtyper. Landene vil arbejde for at udbygge koordineringen af nationale og internationale reguleringer af anvendelsen af genetisk modificerede organismer, herunder fastholde det nuværende sikkerhedsniveau i reglerne om miljøkonsekvensvurdering før udsættelse af genetisk modificerede organismer.

6. Internationalt samarbejde i øvrigt

Nordisk samarbejde og fælles nordisk optræden er på mange områder et væsentligt indslag inden og under vigtige internationale forhandlinger. En fællesnordisk indsats vinder større gehør, og giver dermed større gennemslagskraft for nordiske synspunkter. Grundlaget for dette samarbejde er, at man i de nordiske lande på mange områder har eller søger at opnå et overensstemmende syn på tingene, og har ensartede miljømæssige vurderinger og prioriteter.

De nordiske lande har i de seneste år gennem ad hoc indsatser bidraget til at støtte det internationale samarbejde, bl.a. inden for rammerne af UNEP, CSD, AMAP og den pan-europæiske miljøproces. Indsatsen er sket ved at afsætte ressourcer, udarbejde af forhandlingsgrundlag eller nedsættelse af ekspertgrupper. Landene vil fortsat fremme de nordiske landes optræden i udvalgte processer i passende ad hoc indsatser.

De nordiske landes lange tradition for tæt uformelt samarbejde indenfor internationale miljøfora skal fortsætte med henblik på at sikre, at fælles nordiske interesser fremmes og så vidt muligt integreres i international sammenhæng.

De nordiske miljøministre vil lægge særlig vægt på opfølgingen af den pan-europæiske miljøproces, som blev drøftet på miljøministerkonferencen i Sofia i oktober 1995, herunder især på at finde løsninger til finansieringen af miljøtiltag i Øst-Europa.

Miljøministrene har til brug for finansiering af miljøinvesteringer i Nordens nærområder etableret en blødgøringsfacilitet under NEFCO på 30 millioner DKK i 1996.

De nordiske lande arbejder endvidere for en forstærket beskyttelse af naturværdier ved kysterne og for bæredygtig udnyttelse af kystnære zoner.

De nordiske lande vil fortsat have et tæt samarbejde omkring opfølgningen og gennemførelsen af Rio-konferencen, herunder deltagelse i CSD, hvor fokus i 1996 er på hav og luftmiljø, og omkring udarbejdelse og opfølgning af de globale konventioner samt forberedelsen til UNCED opfølgningskonferencen i 1997. De nordiske lande lægger vægt på, at der udvikles metoder og mekanismer til opfølgning af, at forpligtelser fastsat i internationale miljøaftaler gennemføres.

De internationale konventioner udgør ligeledes vigtige udgangspunkter og angiver en række retningslinier for det nordiske naturforvaltningsarbejde. Det nordiske samarbejde indenfor rammerne af internationale konventioner bør fortsætte både når det gælder forberedelse og opfølgning på konventionsmøder.

De nordiske erfaringer med afviklingen af ozonlagsnedbrydende stoffer bør spredes til andre lande. I denne sammenhæng bør man diskutere en nordisk samordning af den bilaterale støtte indenfor rammerne af Montrealprotokollen.

BILAG 1

Forkortelser

AEPS	Arctic Environment Protection Strategy
AMAP	Arctic Monitoring and Assessment Programme (under AEPS)
BONN-avtalen	Agreement for Co-operation in Dealing with Pollution of the North Sea by Oil and Other Harmful Substances
CAFF	Conservation of Arctic Flora and Fauna (under AEPS)
CAP	Common Agricultural Policy
CSD	Commission for Sustainable Development
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
ECE	Economic Commission for Europe
EU	European Union
EØS	Europæisk Økonomisk Sfære/Samarbejde
FN	Forenede Nationer
HELCOM	Helsinki Commission
IMO	International Maritime Organization
LRTAP	Long Range Transboundary Air Pollution
MARPOL	International Convention for the Prevention of Pollution of the Sea by Oil
MKB	Miljøkonsekvensvurderinger
NEFCO	Nordic Environment Finance Corporation
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OSPARCOM	Oslo-Paris Commission (Convention for the Protection of the Marine Environment in the North-East Atlantic)
PHARE	Poland and Hungary Assistance to the Restructuring of the Economy
POP	Persistent Organic Pollutant
TACIS	Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WTO	World Trade Organization

BILAG 2

Arbejdsgrupper

Miljøsektorens faste arbejdsgrupper

Hav- og Luftmiljøgruppen
Kemikaliegruppen
Miljøovervågnings- og datagruppen
Gruppen for Natur og Friluftsliv
Renere Teknologigruppen

Miljøsektorens ad hoc grupper

Ad Hoc gruppe for miljøkonsekvensvurdering og planspørgsmål (MKB)
Trafikstøjgruppen

Miljøsektorens arbejdsgrupper med andre sektorer

Miljø- og Økonomigruppen
Styringsgruppen for opfølgning af den Nordiske Miljø- og Fiskeristrategi

Europautskottets betänkande

över ministerrådsförslag om "forhøyelse av Nordisk Utviklingsfonds grunnkapital"

(Ministerrådsförslaget, se s. 462)

Bakgrunn

Ministerrådet har 14. april 1996 fremsendt dette ministerrådsforslag til Nordisk Råd med anmodning om å komme med en uttalelse i saken innen 15 mai d.å. Presidiet har videresendt forslaget til Europautvalget og vil, når innstilling fra utvalget foreligger, avgi uttalelse til Nordisk Ministerråd.

På grunn av den korte tidsfrist som er gitt for uttalelse, hvor neste ordinære utvalgsmøte ikke kan avventes, har dette forslaget blitt sendt utvalgets medlemmer til skriftlig beslutning.

Hovedinnhold i forslaget

Nordisk Utviklingsfond (NDF) ble opprettet i 1985 som ledd i det nordiske samarbeidet på bistandsområdet. Det har til formål å fremme økonomisk og sosial utvikling i utviklingslandene ved å delta i finansiering på konsesjonelle vilkår av prosjekter av nordisk interesse.

Fondets opprinnelige grunnkapital var 100 millioner SDR. I 1992 ble denne forhøyet med ytterligere 150 millioner SDR. I 1995 besluttet Fondets styre å overføre SDR 15 millioner fra overskuddet til Fondets utlånskapital. Den samlede grunnkapital på SDR 265 millioner var ved utgangen av 1995 fullt disponert i form av underskrevne låneavtaler og gitte lånetilsagn.

I 1991 lot Nordisk Ministerråd gjennomføre en evaluering av NDF. Utredningen konkluderte bl.a. med et forslag om at man på bakgrunn av de positive erfaringer med Fondets nytte allerede da burde utvide grunnkapitalen med ytterligere 300 millioner SDR. Dette ble imdlertid ikke umiddelbart fulgt opp ettersom Ministerrådet anså at det var et noe for kort erfaringsgrunnlag å bygge på til å gjennomføre en slik tredobling av grunnkapitalen.

I fjor fikk man flere vurderinger og betenkninger om erfaringene med NDF og behovet for en kapitalutvidelse. I rapporten fra den særlige evalueringsgruppen ble det fastslått at NDF er en unik bistandsorganisasjon som har en klar nordisk profil og som er mer omkostningseffektiv enn mange andre organisasjoner.

Rapporten fastslår at NDF har vist god evne til å velge prosjekter og prosjektkomponenter som har den ønskede utviklingseffekt, samtidig som de har støttet opp om nordisk industri og åpnet nye markeder finansiert av multilaterale bistandsorganisasjoner. På den litt mer negative side blir det anført av gruppen at NDF har så beskjedne andeler av de enkelte engasjementer at det kan være vanskelig å oppnå innflytelse på det samlede prosjektet. Også en relativt stor spredning på samarbeidsland (p. 26) bidrar til visse vansker. Det fremheves imidlertid også at NDF-bistanden har medført finansielle og kvalitative prosjektforbedringer.

Også i vurderingen fra den arbeidsgruppen som i 1995 produserte "Nordisk Nytte"-rapporten fikk NDF karakteristikken "stor nordisk nytte", og det ble anbefalt at Fondet skulle videreføres som hittil, under hensyntagen også til den mest optimale samordning med øvrige nordiske finansieringsinstitusjoner i Helsingfors. Også Hermod Skånland, som avgav en omfattende vurdering av hele " Nordic Banking Group" konkluderte positivt og foreslo at det praktiske samarbeidet mellom NDF og NIB burde videreføres som hittil.

Nordisk Ministerråd sier i det fremlagte ministerrådsforslaget at NDFs fremtidige virksomhet bør fortsette etter de overordnede prinsipper som nå gjelder. Det vil si at Fondet skal fremme *sosial og økonomisk utvikling* i partnerlandene ved deltakelse i finansiering på konsesjonelle vilkår i prosjekter av *nordisk* interesse. Man følger de nordiske lands bistandspolitiske linje som legger særlig vekt på en *fattigdomsorientering*, på *likestillingshensynet*, og på de *miljømessige* aspekter av utviklingsprosjektene. NDF bør fortsatt prioritere samarbeidet gjennom multilaterale organisasjoner, først og fremst Verdensbanken/IDA og de regionale utviklingsbanker. Ved konsentrasjon og prioritering bør man kunne sikre NDF en viss tyngde i styringen av prosjektene.

Ministerrådet understreker at næringslivet i Norden er den viktigste ressursbasen for NDFs virksomhet, og NDF skal bidra til at bedriftene kan gjøre seg best mulig gjeldende overfor samfinansieringspartnere og mottakerland. Ministerrådet tillegger også NDFs forsøksordning med vilkårslån for private virksomheters egenkapitalstruktur stor betydning som et supplement til Fondets alminnelige lånevirksomhet. Man anmoder derfor om at dette fortsettes, men at styret skal gi en vurderende redegjørelse neste år om erfaringene med denne virksomhet.

På denne bakgrunn foreslår Nordisk Ministerråd at grunnkapitalen for Nordisk Utviklingsfond økes fra SDR 250 millioner til SDR 515 millioner.

Av denne økningen på SDR 265 millioner dekkes SDR 15 millioner ved overføring fra Fondets akkumulerte overskudd, mens de resterende SDR 250 millioner innbetales av medlemslandene over en femårsperiode (pro

rata for årene 1996 - 2000) etter den vanlige fordelingsnøkkel mellom de nordiske bistandsmyndigheter. Ministerrådet foreslår at NDFs vedtekter endres overenstemmende med dette.

Ministerrådet vil i 1999 gjennomføre en ny evaluering av Nordisk Utviklingsfonds virksomhet med sikte på at man fra århundreskiftet skal treffe beslutning om en ytterligere gjenoppfylling av Fondets grunnkapital.

Utvalgets kommentarer

Europautvalget vil konstatere at virksomheten i Nordisk Utviklingsfond synes å svare til det prinsippielle hovedformål man satte seg ved Fondets opprettelse: å bidra til sosial og økonomisk utvikling i mottakerlandene og å styrke nordisk næringslivs posisjon overfor de internasjonale finansieringsinstitusjoner og prosjektmottakere. NDFs myke vilkår har til glede for både mottaker og industriell medaktør fra nordisk side gitt en langt bedre kredittprofil enn ellers ville ha blitt tilfelle.

Utvalget er av den oppfatning at NDFs virksomhet legges opp etter retningslinjer som utnytter på en hensiktsmessig måte at de fem nordiske lands økonomiske ressurser - i dette tilfelle for bistandsformål - føres sammen slik at effekten blir større enn om man summerte nytten av tilsvarende midler brukt nasjonalt/bilateralt. Utvalget vil også understreke betydningen av at NDFs virksomhet kan tjene både mottaker og giver.

Utvalget har notert seg at den kapitalutvidelse som nå foreslåes for NDF er i tråd med det som ble foreslått, men ikke fullt ut gjennomført, allerede i 1991. Samtidig bebudes det fra Ministerrådets side at man etter utgangen av inneværende femårsperiode er forberedt på å foreslå en mer permanent fortsettelse av Fondets virksomhet. Dette skal skje etter en fornyet vurdering (i 1999) av Fondets erfaringer. Utvalget forventer at Nordisk Råd vil bli gjort delaktig i denne vurdering, liksom man fortsatt ønsker å følge Fondets virksomhet gjennom de årlige rapporter til Ministerrådet. Det er i den forbindelse grunn til å peke på at en så stor beslutning som den nå foreslåtte rent prinsippielt burde forelegges den parlamentariske del av Nordisk Råd i så god tid og på et slikt tidspunkt at normal politisk vurdering i partigrupper, utvalg og plenarforsamling kunne tillempes.

Med disse bemerkninger vil Europautvalget innstille at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> å gjennomføre en økning av Nordisk Utviklingsfonds grunnkapital fra SDR 250 millioner til SDR 515 millioner etter de retningslinjer som er angitt i ministerrådsforslag B 160/euro.

Helsingfors, København, Oslo, Reykjavík, Stockholm, 13. mai 1996

Børge Bakholt (s)
John Dale (Sp)
Svend Erik Hovmand (V)
Liisa Hyssälä (Kesk.)
Thorbjørn Jagland (A)
Heikki Koskinen (Kok.)
Berit Løfstedt (s)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S) Formann
Nils T. Svensson (s)
Erkki Tuomioja (SDP)
Paul Chaffey (SV)
Eirin Faldet (A)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Ville Itälä (Kok.)
Bjarne Kallis (SKL)
Henrik Landerholm (m)
Vibeke Peschardt (RV)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Alf Svensson (kds)
Anders Talleraas (H)
Jarmo Wahlström (Vas.)

Reservasjon:

Utvalgets medlem *Carl I. Hagen (FrP)* reserverer seg mot utvalgets betenkning og konklusjon.

B 160/euro

Ministerrådsforslag

om forhøyelse av Nordisk Utviklingsfonds grunnkapital

(Overlevert av Nordisk Ministerråd)

Nordisk Ministerråd oversender herved et ministerrådsforslag om forhøyelse av Nordisk Utviklingsfonds (NDFs) grunnkapital.

Ministerrådet ber om Rådets synspunkter på forslaget. Av hensyn til den videre behandling må vi anmode om at synspunktene er ministerrådet i hende innen 15. mai 1996.

København, 14. april 1996

På Nordisk Ministerråds vegne

Ole Norrback

Pär Stenbäck

Forhøjelse af Nordisk Udviklingsfonds grundkapital besluttet af Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene)

Med henvisning til

- evaluering av Nordic Development Fund, dateret 20. september 1995

- kommentarer fra NDF's bestyrelse, dateret 1. december 1995

- rapport fra Den fællesnordiske Arbejdsgruppe "Nordisk nytte", oktober 1995

- Forudsætninger for en nærmere sammenknytning af Helsingfors-institutionerne, en udredning for Nordisk Ministerråd ved Hermod Skånland, oktober 1995

- forhandlinger mellem de nordiske bistandsmyndigheder

beslutter Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene) at forhøje grundkapitalen i Nordisk Udviklingsfond til i alt SDR 515 mio. Af forhøjelsen på SDR 265 mio. berigtiges SDR 15 mio. ved overførsel fra fondens akkumulerede overskud, medens SDR 250 mio. berigtiges af medlemslandene, således at der fastsættes en årlig ramme for indgående af forpligtelser på SDR 50 mio. for hvert af årene 1996-2000 incl. Bidragene til genopfyldningen indbetales til fonden *efter en mellem bistandsmyndighederne aftalt indbetalingsplan*.

Beslutningen tages under forbehold af de bevilgende myndigheders godkendelse efter de enkelte landes lovgivning.

Nordisk Ministerråd lader i 1999 gennemføre en evaluering af fondens virksomhed med henblik på, at der i år 1000 træffes beslutning om yderligere genopfyldning af fonden.

Som følge af beslutningen ændres § 2 i NDF's vedtægter som følger:

§ 2, 1. afsnit affattes således: Fondens kapital beløber sig til SDR 515 millioner.

3. afsnit, 1. sætning affattes således: Af fondens kapital tegner den danske stat sig for SDR 115,067 millioner, den finske stat for SDR 96,726 millioner, den islandske stat for SDR 5,453 millioner, den norske stat for SDR 101,591 millioner og den svenske stat for SDR 196, 163 millioner.

1. Fondens etablering og kapital

Nordisk Udviklingsfond (NDF) blev oprettet i 1988 som led i det nordiske bistandssamarbejde. Fonden har sæde i Helsingfors. Den har til formål at fremme økonomisk og social udvikling i udviklingslandene gennem at deltage i finansiering på koncessionelle vilkår af projekter af nordisk interesse. Fondens virksomhed indledtes i marts 1989.

Fondens oprindelige grundkapital udgjorde SDR 100 mio. I 1992 forhøjedes grundkapitalen med SDR 150 mio. i medfør af beslutning af Nordisk Ministerråd. I 1995 har fondens bestyrelse besluttet, at SDR 15 mio. af NDF's akkumulerede overskud kan anvendes i NDF's udlånsvirksomhed. Fondens samlede grundkapital udgør herefter SDR 265 mio., der ved udgangen af 1995 var fuldt disponeret i form af underskrevne låneaftaler samt afgivne lånetilsagn.

Ved udgangen af 1995 har medlemslandene til NDF indbetalt i alt SDR 130 mio., hvortil kommer det akkumulerede overskud på SDR 15 mio., i alt SDR 145 mio. Af dette beløb er på samme tidspunkt udbetalt i alt SDR 75 mio. under NDF's udlån.

2. 1991-evalueringen af NDF

I 1991 iværksatte Nordisk Ministerråd en evaluering med henblik på at skabe det nødvendige grundlag for stillingtagen til, hvorvidt fonden skulle fortsætte sin virksomhed eller om aktiviteterne burde afvikles samt at give bestyrelse og administration retningslinier for virksomheden og fordelingen af fondens midler.

Resultatet af evalueringen var en rapport, som stillede sig klart positiv til fortsat virksomhed for fonden uden tidsbegrænsning og til en forhøjelse af fondens grundkapital med SDR 300 mio., men som samtidig fremhævede, at fondens virksomhed burde justeres med henblik på at opnå bedre nordisk bistand og samarbejde.

På baggrund af det i 1991 bestående spinkle erfaringsgrundlag besluttede Nordisk Ministerråd, at der i 1995 skulle gennemføres en resultatorienteret evaluering af fondens virksomhed.

3. 1995-evalueringen

Den i 1995 gennemførte evaluering skulle ifølge mandatet tage udgangspunkt i de konkrete resultater af NDF's virke og især vurdere NDF's erfaringer med samfinansiering med bilaterale og multilaterale institutioner. Det erkendtes på forhånd, at det kunne være vanskeligt at vurdere de økonomiske og sociale konsekvenser af NDF's aktiviteter på dette tidlige tidspunkt i NDF's levetid. Evalueringsgruppen har derfor støttet sig på samtaler med samfinansierende institutioner og nordisk erhvervsliv, men har ikke besøgt NDF-finansierede projekter.

Ifølge evalueringen er NDF en unik bistandsorganisation med multilateral status, der har en klar nordisk bistandsprofil. NDF er mere omkostningseffektiv end mange andre organisationer og har udvist en god evne til at udvælge de projekter og projektkomponenter, som har kunnet bidrage til at opnå den tilsigtede udviklingseffekt. NDF's bløde vilkår har muliggjort en langt bedre kreditprofil for mange projekter end ellers kunne være opnået. NDF anses for at være effektiv i sin beslutningstagning og fleksibel over for de samfinansierende organisationers krav og regler. NDF understøtter nordisk erhvervsliv og har for dette åbnet nye markeder, finansieret af de multilaterale bistandsorganisationer.

Det fremhæves imidlertid, at NDF er en meget lille og forholdsvis sårbar organisation. NDF samarbejder med ca. 15 hovedsamarbejdspartnere, hvilket fører til administrative problemer. NDF bidrager med et så relativt lille beløb til det enkelte projekt, at fonden har vanskeligt ved at opnå indflydelse på det samlede projekt. Den store geografiske spredning af aktiviteter - i øjeblikket i 26 lande - har ført til sprogproblemer, samtidig med at spredningen mindsker NDF's mulighed for regelmæssig kontakt til modtagerlandene undervejs i projektudførelsen.

NDF's finansielle instrumenter anses for værdsatte af de samfinansierende partnere, og nordisk udbud (Nordic Competitive Bidding) udgør en kvalitativ videreudvikling af den bilaterale bistand. Det fremhæves, at NDF-bistanden har medført finansielle og kvalitative projektforbedringer. Set fra det nordiske erhvervslivs synspunkt har NDF desuden gjort nye markeder tilgængelige.

Den nyligt indførte privatsektorlångivning anses af evalueringsgruppen for et godt supplement til NDF's hovedvirksomhed, men må dog i højere grad tilpasses hovedsamarbejdspartnernes behov. Aktiviteten forudsætter en ny og mere aktiv rolle for NDF og stiller nye krav til fondens kompetence. Udskillelse af ydelse af vilkårslån med egenkapitalstruktur fra de normale aktiviteter vil ifølge evalueringen forudsætte et volumen på SDR 10 mio. pr. år.

Et samarbejde med NORSAD-fonden er én måde at øge kompetencen på og kunne åbne et vindue til det sydlige Afrika, Imidlertid er en nærmere undersøgelse af egnede samarbejdsformer og deres personalemæssige og andre konsekvenser nødvendig.

Før aktiviteten gøres permanent, bør de overordnede principper for den gøres til genstand for nærmere drøftelse mellem de nordiske bistandsmyndigheder.

Evalueringsrapporten foreslår, at NDF får mulighed for i særlige tilfælde at yde kredit over den nuværende grænse på SDR 5 mio. pr. projekt. NDF bør fortsat bruge SDR som valutaenhed i sin långivning.

I lighed med IDA bør NDF kun yde lån med en løbetid på mere end 35 år til lande, der er klassificeret som "IDA-only"-lande. NDF bør fortsat opkræve gebyr efter gældende praksis.

Evalueringsgruppen konkluderer, at NDF let vil kunne finde gode projekter, der lever op til fondens udvælgelseskriterier, indenfor en årlig

forpligtelsesramme på SDR 100 mio. og foreslår, at medlemslandene tilvejebringer en samlet forpligtelsesramme på SDR 500 mio. over femårsperioden 1996-2000.

4. NDF's bestyrelses kommentarer

NDF's bestyrelse har afgivet den som bilag vedlagte udtalelse, hvortil henvises (se *Bihang* 2).

5. Nordisk nytte

Den Fællesnordiske Arbejdsgruppe tildeler NDF vurderingen stor nordisk nytte. Af de 47 vurderede institutioner er denne karakter givet til 20 institutioner, 8 vurderes at bidrage til nordisk nytte på et middelniveau, medens 19 vurderes til at bidrage til nordisk nytte på et lavt niveau.

I konklusionen fremhæves:

"NDF er bredt nordisk forankret. Det gælder deltagelsen i institutionens virksomhed, som omfatter ansatte fra alle de nordiske lande. Det gælder ligeledes institutionens ydelser, som har berøring med et bredt udsnit af erhvervslivet i relation til dets deltagelse i udviklingsprojekter med varer eller tjenesteydelser. Omkostningseffektiviteten er på et fint niveau og i øvrigt præget af samarbejde med Nordisk Investeringsbank (NIB). Fordelene på det faglige/professionelle område er synlige i form af bl.a. god kapitalbase og styrket position for samfinansiering med europæiske finansinstitutioner. Desuden kompletteres de nationale bistandsorganer. Kvaliteten af ydelserne og institutionens gennemslagskraft bekræftes gennem god efterspørgsel.

Det anbefales, at NDF videreføres efter det hidtidige formål. Det anbefales endvidere, at samarbejdet mellem NDF, NoPEF, NEFCO og NIB i videst mulig udstrækning intensiveres med henblik på at opnå maksimale administrative besparelser og optimering af den faglige synergi."

6. Udredningen om forudsætninger for en nærmere sammenknytning af Helsingfors-institutionerne

Udredningen noterer, at der allerede på det teknisk-administrative område er gennemført en sammenknytting mellem NIB og NDF. Der er udviklet et nært samarbejde i sagsbehandling og opfølgning på områder, som er fælles. Rapporten foreslår ingen principielle ændringer i samarbejdet mellem Nordisk Investeringsbank og NDF.

7. Retningslinier for fondens fremtidige virksomhed

Overordnede principper

Fonden har til formål at fremme økonomisk og social udvikling i udviklingslandene ved deltagelse i finansiering på koncessionelle vilkår af projekter af nordisk interesse (vedtægternes § 1). I de nordiske landes bistandspolitik lægges særlig vægt på fattigdomsorientering, herunder at bistanden ved lande- og projektvalg er medvirkende til at fremme en bæredygtig økonomisk vækst og udbygning af de sociale sektorer som uddannelse og sundhed. Der lægges vægt på, at kvinder og kvinders interesse inddrages i alle stadier af projektforløbet, at der foretages miljøkonsekvensanalyser af alle udviklingsaktiviteter, og at det sikres, at internationalt aftalte miljønormer, bl.a. for arbejdsmiljø, overholdes. Disse overordnede hensyn skal fortsat lægges til grund for NDF's aktiviteter.

Samfinansieringspartnere

NDF bør fortsat prioritere samarbejdet med multilaterale organisationer, først og fremmest Verdensbanken/IDA og de regionale udviklingsbanker og -fonde, samt - i tilfælde af fælles landevalg - Nordisk Investeringsbank. Det skal ved koncentration og prioritering sikres, at NDF når en vis tyngde i sit samarbejde. NDF bør fortsat indgå i et begrænset samarbejde med de bilaterale nordiske bistandsorganisationer.

Gennemsnit og maksima for NDF's enkelte projektaktiviteter bør principielt holdes på nuværende niveau, dog således at en vis fleksibilitet vedrørende NDF's långivning kan accepteres.

For dialogen med de multilaterale institutioner er det vigtigt, at NDF holdes orienteret om de nordiske landes politcy-overvejelser i relation til disse institutioner.

Samarbejdet med erhvervslivet

Erhvervslivet er ressourcebasen for NDF's virke. En forudsætning er, at nordiske virksomheder i stort omfang er villige til at engagere sig i forhold til modtagerlandene. NDF kan fremme virksomhedernes mulighed for at gøre sig gældende overfor samfinansieringspartnere og modtagerlandene. Med "Nordic Competitive Bidding" er udviklet et instrument, som modvirker den bundne bistands ulemper i henseende til konkurrence og prissættelse.

NDF's administration bør ved regelmæssige møder med organisationer og interesserede virksomheder uddybe kontakten med den nordiske ressourcebase og holde den informeret om fondens policies, planer og muligheder.

Samarbejdslande

NDF's långivning bør fortsat koncentreres om fattige lande, således at der kun undtagelsesvist give lån til andre end lav- og lavere mellemindkomstlande.

Samarbejdet bør kun hvis ganske særlige omstændigheder gør sig gældende udvides til at omfatte mere end ca. 30 lande.

NDF's finansieringsinstrumenter

Bestyrelsen bør nøje følge udviklingen i internationale overvejelser om de fattigste og mest gældstyngede landes multilaterale gæld med henblik på at vurdere eventuelle konsekvenser for NDF.

De gældende lånevilkår bør indtil videre fastholdes.

Nordisk Ministerråd tillægger forsøgsordningen for vilkårslån med egenkapitalstruktur til private virksomheder stor betydning som et supplement til NDF's almindelige långivning og anmoder bestyrelsen om inden udgangen af 1997 at lade foretage en uvildig vurdering af de indhøstede erfaringer med henblik på stillingtagen til en evt. videreførelse og dermed behovet for en evt. ændring af fondens vedtægter.

Nordisk Ministerråd har noteret sig, at bestyrelsen for NDF vil lade gennemføre en uafhængig bedømmelse af de fordele og ulemper for NDF, som en sammenknytning af NDF og Norsad måtte medføre.

8. Forslaget

Nordisk Ministerråd tiltræder at forhøje grundkapitalen i Nordisk Udviklingsfond til i alt SDR 515 mio. Af forhøjelsen på SDR 265 mio. berigtiges SDR 15 mio. ved overførsel fra fondens akkumulerede overskud, medens SDR 250 mio. berigtiges af medlemslandene, således at der fastsættes en årlig ramme for indgåelse af forpligtelser på SDR 50 mio. for hvert af årene 1996-2000 incl. Bidragene til genopfyldningen indbetales til fonden *efter en mellem bistandsmyndighederne aftalt indbetalingsplan*.

Beslutningen tages under forbehold af de bevilgende myndigheders godkendelse efter de enkelte landes lovgivning.

Nordisk Ministerråd lader i 1999 gennemføre en evaluering af fondens virksomhed med henblik på, at der i år 2000 træffes beslutning om yderligere genopfyldning af fonden.

9. Forslagets vedtægtsmæssige konsekvenser

Som følge af beslutningen ændres § 2 i NDF's vedtægter som følger:

Nuværende tekst:	*Ny tekst:*
§ 2 Fondens kapital beløber sig til SDR 250 millioner.	§ 2 Fondens kapital beløber sig til SDR 515 millioner.
SDR defineres i henhold til de værdiansættelsesregler, som Den internationale Valutafond har etableret med virkning fra 1. januar 1981. Hvis disse værdiansættelsesregler ændres, afgør bestyrelsen, hvorvidt fonden skal følge de nye regler.	(Uændret)
Af fondens kapital tegner den danske stat sig for SDR 51,95 millioner, den finske stat for SDR 52,10 millioner, den islandske stat for SDR 2,55 millioner, den norske stat for SDR 49,85 millioner og den svenske stat for SDR 93,55 millioner. De nationale bidrag stilles til rådighed for fonden på gavevilkår.	Af fondens kapital tegner den danske stat sig for SDR 115,067 millioner, den finske stat for SDR 96,726 millioner, den islandske stat for SDR 5,453 millioner, den norske stat for SDR 101,591 millioner og den svenske stat for SDR 196,163 millioner. De nationale bidrag stilles til rådighed for fonden på gavevilkår.
Forhøjelse af kapitalen sker ved beslutning af Nordisk Ministerråd efter indstilling fra fondens bestyrelse. Forhøjelsen fordeles mellem landene i overensstemmelse med den til ethvert tidspunkt gældende fordelingsnøgle for fællesnordisk finansiering.	(Uændret)
Fondens likvide midler forudsættes forvaltet betryggende og afkastet benyttes i fondens virksomhed.	(Uændret)

BIHANG 1

NDF: Indbetalingsplan

Mellem de nordiske bistandsmyndigheder aftales følgende indbetalingsplan for Nordisk Udviklingsfond, gældende for den resterende del af NDF II og hele NDF III:

1. Fordelingen af de nordiske landes andel af en fond på i alt SDR 515 mio. er beregnet således:

	[1]NDF I/II	[2]Akk. overskud	[3]NDF III	I alt
Danmark	51,95	3,117	60,0	115,067
Finland	52,10	3,126	41,5	96,726
Island	2,55	0,153	2,75	5,453
Norge	49,85	2,991	48,75	101,591
Sverige	93,55	5,613	97,0	196,163
I alt	250,0	15,0	250,0	515,0

2. Af NDF II resterer indbetaling af SDR 120 mio. Bestyrelsen har allerede truffet beslutning om, at der i 1996 indbetales SDR 20 mio. De resterende SDR 100 mio. forudsættes indbetalt før indbetalingen af NDF III påbegyndes. Som indbetalingstermin fastsættes som udgangspunkt årsskiftet 1996/97 og 1997/98, hver for halvdelen ("årsskiftet" betyder, at det enkelte land selv fastsætter indbetalingsdagen mellem 10. december og 20. januar).

Indbetalingerne vil herefter forløbe således:

	1996	1996/97	1997/98
I alt	20	50	50
Danmark	4,26	10,65	10,65
Finland	4,24	10,6	10,5
Island	0,22	0,55	0,55
Norge	3,78	9,45	9,45
Sverige	7,5	18,75	18,75

1) Jfr. gældende vedtægter § 2.
2) Fordelt efter den akkumulerede fordelingsnøgle for NDF I og II.
3) Jfr. Nordisk Ministerråds fordelingsnøgle for 1996 og vedtægternes § 2, afsnit 4.

1996-fordelingsnøglen er:

Danmark	24,0%
Finland	16,6%
Island	1,1%
Norge	19,5%
Sverige	38,8%

3. NDF III forudsættes som udgangspunkt indbetalt i fem lige store rater ved årsskifterne 1998/99 - 2002/03 incl.

Indbetalingerne vil herefter forløbe således:

	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03
I alt	50	50	50	50	50
Danmark	12	12	12	12	12
Finland	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
Island	0,55	0,55	0,55	0,55	0,55
Norge	9,75	9,75	9,75	9,75	9,75
Sverige	19,4	19,4	19,4	19,4	19,4

4. Som særlig option for Finland gælder, at Finland kan vælge at indbetale SDR 5,1875 mio. årligt over otte år, dvs. perioden fra årsskiftet 1998/99 til 2005/06 incl.

5. Bestyrelsen kan ved énstemmighed justere ovenstående plan.

BIHANG 2

Kommentarer fra NDF's bestyrelse til "Evaluering af Nordic Development Fund" dateret 27.10.1995

1. Indledning

Indledningsvis ønskes det fremført, at NDF:s bestyrelse finder, at der er tale om en god rapport, der giver en omfattende behandling af Nordisk Ministerråds Mandat for evalueringen.

Der lægges i denne forbindelse vægt på, at NDF's aktiviteter siden evalueringen i 1991 har nået et omfang og en diversifiering, der har givet et vigtigt input for evalueringsgruppen og dermed en solid basis for rapportens konklusioner og rekommendationer. Det relativt beskedne antal afsluttede projekter (projektkomponenter) har naturligvis sat begrænsninger for vurderingen af de udviklingsmæssige aspekter af NDF's virksomhed.

Endvidere styrkes evalueringsrapporten af, at denne er baseret på samtaler med en række nordiske erhvervsvirksomheder, bilaterale bistandsorganisationer og udviklingsfinansieringsinstitutioner, de multilaterale finansieringsinstitutioner repræsenteret ved Verdensbanken, IDB og NIB samt herudover en række enkeltpersoner.

Bestyrelsen har noteret, at evalueringsgruppen ikke har fundet mulighed for at aflægge besøg på nogle af de af NDF finansierede projekter samt

at møde repræsentanter for NDF's låntagere. Det er bestyrelsens vurdering, at informationer og udtalelser fra disse kilder ville have bidraget yderligere til at bekræfte evalueringsgruppens konklusioner og rekommendationer.

Parallelt med udarbejdelsen af NDF-evalueringsrapporten er der - også i Nordisk Ministerråds regi - udarbejdet to analyser, der også omfatter NDF's aktiviteter.

I rapporten "Nordisk Nytte" konkluderes det, at NDF's nordiske nytte er stor og det anføres bl.a., at fonden har en bred nordisk forankring, og at omkostningseffektiviteten ligger på et fint niveau. Rapporten anbefaler, at NDF videreføres efter det hidtidige formål.

I den af professor Hermod Skånland udarbejdede rapport "Forutsetninger for en nærmere sammenknytting av Helsingfors-Institusjonene" er konklusionen, at NDF's organisatoriske placering i Helsingfors-institutionerne fungerer godt og at NDF bidrager til institutionernes gode gensidige supplering af hinanden.

NDF's bestyrelse har med tilfredshed konstateret, at de to rapporter hver på deres område støtter NDF evalueringsrapportens konklusioner.

2. Hovedkonklusion og strukturering af NDF's kommentarer

Som det vil fremgå af de efterfølgende kommentarer, er bestyrelsen stort set enig i evaluerings-rapportens konklusioner og rekommendationer.

De specifikke kommentarer vil først og fremmest koncentrere sig om rapportens kapitel 1 "NDF's Framtid - Sammenfatning og Anbefalinger" suppleret med kommentarer til de dele af rapportens øvrige kapitler, der giver anledning hertil. Dette betyder samtidig, at en række af de vigtige udsagn der i øvrigt findes i rapporten - og som bestyrelsen også stort set er enig i - af praktiske grunde ikke kommenteres. Det er naturligt, at rapportens hovedtekst indeholder flere nuancer, som ikke er reflekteret i sammenfatningen i kapitel 1. Disse nuancer vil bestyrelsen tage hensyn til ved den efterfølgende anvendelse af rekommendationerne.

3. Rapportens konklusioner og rekommendationer

3.1 Generelt

Bestyrelsen kan tilslutte sig, at NDF har en bistandsmæssig rolle at spille, som er komplementær og additionel til andre virkemidler, som de nordiske lande har på dette område, samt at NDF har en særlig rolle i forhold til det nordiske erhvervsliv. NDF er således et vigtigt instrument for at realisere overordnede fællesnordiske bistandsmål inden for den multilaterale bistand.

NDF's finansiering udgør et interessant instrument i det nordiske samarbejde med udviklingslandene. NDF er en samfinansieringsorgansiation og NDF finansierer i samarbejde med andre udviklings- og bistandsorganisationer. Hermed er NDF også et fleksibelt instrument til at fremme de

nordiske landes bistandspolitik. NDF indretter sine aktiviteter mod de fattigere udviklingslande og bidrager til fattigdomsbekæmpelse, forbedring af kvinders og børns forhold og til miljøforbedringer.

Bestyrelsen er enig i, at de samlede bistandspolitiske målsætninger som NDF har som udgangspunkt ikke kan opnås samtidigt eller i lige stort omfang i hvert enkelt NDF-engagement. Det afgørende må være, at målsætningerne er styrende for alle NDF's aktiviteter.

Det er ikke noget særegent for NDF, at mulighederne for at måle de bistandsmæssige effekter af NDF's aktiviteter i form af langsigtede virkninger på den sociale og økonomiske udvikling af de NDF-medfinansierede projekter først vil være til stede efter adskillige år.

Det bliver derfor relevant - som også påpeget i evalueringsrapporten - at der allerede i planlægningsfasen, og det vil sige i nært samarbejde med lead agency søges etableret muligheder for forskellige former for vurdering af, hvorledes projektmålene nås.

De mere teknisk orienterede evalueringer, NDF har gennemført i 4 projekter, skal således ses som et forsøg på at vurdere delmål indenfor en projekthelhed.

Også for disse projekter vil der gå adskillige år, før de mere overordnede bistandseffekter kan evalueres.

Bestyrelsen vil på baggrund af de i evalueringsrapporten anførte bemærkninger, NDF's egne erfaringer med de foretagne (tekniske) evalueringer samt de kontakter NDF nu har etableret med evalueringsenhederne i de bilaterale og i de multilaterale organisationer være særlig opmærksom på, hvorledes NDF's bistandsmæssige bidrag i større omfang kan gøres til genstand for overvågning.

3.2 Valg af projekter/komponenter

Bestyrelsen er enig i, at NDF som hovedmålsætning skal lægge vægt på at udvælge projekter med gode udviklingseffekter henset til de bistandskriterier, der har særlig betydning for de nordiske lande.

Ved NDF's valg af komponenter er der en flerhed af faktorer, der spiller ind. En central faktor vil naturligvis være at identificere komponenter, hvor leverancemulighederne fra nordisk erhvervsliv hvad angår kvalitet og konkurrencedygtighed er gode.

Vedrørende valg af projekter set i relation til NDF's finansieringsform følger NDF de kriterier der gælder for NDF's vigtigste samfinansieringspartnere (Verdensbanken og de regionale udviklingsbanker). Det betyder bl.a., at NDF på samme måde som de multilaterale Lead Agencies finansierer sociale projekter med (koncessionel) lånefinansiering, når projekter og projektkomponenter i øvrigt opfylder NDF's målsætning.

Erfaringer bl.a. fra Verdensbanken viser således, at investeringer i den sociale sektor inden for områder som uddannelse (ikke mindst for kvinder og børn) og sundhed giver et afkast, der fuldt ud kan måle sig med afkast inden for eksempelvis infrastrukturinvesteringer.

Bestyrelsen ser ikke, at evalueringsrapporten giver grund til at ændre NDF's nuværende retningslinier.

3.3 Lande og samfinansieringspartnere

Evalueringsrapporten argumenterer for, at i en situation med en betydelig tilgang af nye projektforslag, bør NDF af hensyn til fondens begrænsede administrative ressourcer være tilbageholdende med at engagere sig i for mange lande og at indgå samfinansieringsaftaler med alle aktuelle samfinansieringsinstitutioner (lead agencies).

Bestyrelsen er enig i, at en vis landekoncentration er ønskelig og NDF søger da ej heller aktivt at øge antallet med mindre der foreligger særlige bistandsmæssige interesser. Ligeledes ser NDF ej heller p.t. behov for at udvide kredsen af Lead Agencies. Den nuværende kreds giver NDF gode muligheder både for at tilgodese de udviklingsmæssige, geografiske, branchemæssige og sektormæssige dele af aktiviteterne. Bestyrelsen er samtidig enig i, at samarbejdet med de multilaterale institutioner, hvor NDF virker som katalysator og døråbner for nordisk erhvervsliv, må tillægges særlig vægt.

Det kan også påpeges, at visse lande er på vej til at udgå fra NDF's liste over aktive projektlande.

NDF prioriterer således samarbejdet med de multilaterale finansieringsinstitutioner, idet det samtidig ønskes anført, at i visse projekter kan samarbejde med de bilaterale institutioner også spille en vigtig rolle.

Bestyrelsen har i denne forbindelse noteret evalueringens fremhævelse af, at nordiske virksomheder sætter særlig pris på, at NDF agerer som en katalysator eller spydspids på nye markeder, udenfor de nordiske hovedsamarbejdslande.

Bestyrelsen deler den opfattelse, at hensynet til et lands betalingsevne generelt bør indgå i de samlede overvejelser om støtte til et projekt, hvilket i øvrigt fremgår af NDF's vedtægter. En vis kreditvurdering af landerne bør gøres men det kan naturligvis være vanskeligt at skønne over betalingsevnen efter udløbet af grace-perioden på 10 år., ligesom denne under tiden kan undergå hurtige forandringer.

De bistandsmæssige hensyn som NDF er pålagt (reflekteret i, at NDF får sin kapital som tilskud fra de nordiske bistandsbudgetter), med prioritering af LIC lande, leder til, at NDF fortsat vil være aktiv i lande som normalt betragtes som havende en høj landerisiko.

I NDF's låneaftaler anerkendes NDF's status af låntagerlandene som en multilateral organisation med status af "preferred creditor".

Samfinansieringer med andre multilaterale organisationer, herunder med Verdensbanken, er yderligere med til at understrege NDF's multilaterale status.

Bestyrelsen er opmærksom på de pågående internationale drøftelser om den multilaterale gæld i de mest gældstyngede lavindkomstlande, de såkaldte SILIC-lande. Bestyrelsen vil følge udviklingen i disse drøftelser

nøje og løbende vurdere, hvilke konsekvenser disse vil kunne få for NDF's aktiviteter.

Det bemærkes, at evalueringsrapporten ikke har gjort overvejelser om NDF's finansiering af projekter i de fattigste og mest gældstyngede udviklingslande eventuelt skulle kunne ske i form af gavefinansiering. Spørgsmålet om NDF's finansiering i visse tilfælde skulle ydes som gavefinansiering har i denne forbindelse været gensatand for en drøftelse i NDF's bestyrelse.

3.4 NDFs finansielle virkemidler

3.4.1 *Lån til ulandsregeringer eller med statsgaranti*

NDF yder, bortset fra privatsektorfaciliteten, kun kreditter på rene IDA vilkår (40 år, 10 års grace, ingen rente, 0.75% p.a. service charge, 0,5 % p.a. i commitment fee) med et gaveelement på ca. 80%. Denne enkelthed er vigtig for markedsføringen af NDFs kreditter, specielt i lande som ikke har en tradition for samarbejde med nordisk erhvervsliv gennem bilaterale bistandsprogrammer.

Evalueringsrapporten foreslår, at NDF overvejer at tilbyde 35 års kreditter til lande, som ikke er rene IDA lande. Det foreslås endvidere, at NDF fortsat skal opkræve "commitment fee" på sine kreditter.

Bestyrelsen finder, at en løbetidsvariation (herunder 35 årige kreditter) set i forhold til den alternative bistandsfinansiering ikke alene fra IDA , men også fra andre multilaterale finansieringsorganisationer kan indgå i evt. fremtidige overvejelser.

Bestyrelsen ønsker imidlertid på baggrund af de ovenfor nævnte forhold fortsat at opretholde 40 års kreditter som eneste finansielle virkemiddel for NDFs hovedaktiviteter, men er enig i forslaget om commitment fee. Nogle af de effekter, der vil kunne opnåes ved at yde NDF-kreditter med kortere løbetid til de "rigere" udviklingslande, nåes bl.a. i de tilfælde, hvor NDF samfinansierer med NIB.

Bestyrelsen er også ved såkaldt two-step lending opmærksom på mulighederne for en betydelig kortere tilbagebetalingsperiode fra den udførende organisation end de 40 år og normalt en markedsrente, for at sikre at gaveelementet i større omfang direkte kommer modtagerlandet til gode.

3.4.2 *Ansvarlige lån uden garanti*

NDF's privatsektoraktiviteter i form af direkte medfinansiering af joint ventures tager udgangspunkt i anbefalingerne i 1991-evalueringen af NDF. NDF's bestyrelse har med udgangspunkt heri i slutningen af 1994 igangsat en forsøgsordning, hvor NDF inden for en samlet beløbsramme på SDR 10 mio. kan tilbyde ansvarlige lån direkte til privatsektorprojekter i udviklingslandene.

Anvendelsen af denne nye facilitet er først rigtig kommet igang medens evalueringen har fundet sted. Efterspørgselen efter samarbejde med NDF

også inden for dette område fra såvel udviklingslandene som fra nordisk erhvervsliv har på det seneste vist sig at være betydelig. Nye nordiske virksomheder bliver herigennem engageret i samarbejde med NDF og med hensyn til udviklingslande og sektorer viser de foreløbige resultater, at der er en koncentration på Afrika og på infrastrukturprojekter.

Selv om der således foreligger visse delresultater er det bestyrelsens vurdering, at det er for tidligt at drage mere vidtrækkende konklusioner. Bestyrelsen ønsker således at fortsætte forsøgsordningen i endnu en 3-årsperiode (frem til udgangen af 1998) inden for en samlet beløbsramme på yderligere SDR 10-15 mio. Den endelige beløbsramme vil bestyrelsen drøfte, når størrelsen af den yderligere kapitaltilførsel til NDF er kendt.

Bestyrelsen vil senest ved udgangen af år 2 af den forlængede prøveperiode for privatsektorinstrumentet lade gennemføre en vurdering af resultatet ved hjælp af ekstern assistance. På dette grundlag vil bestyrelsen kunne tage stilling til en eventuel videreførelse af privatsektorengagementet og dermed til behovet for en eventuel ændring af NDF's vedtægter.

3.5 NDF og Norsad

Bestyrelsen har noteret, at der foreligger et forslag fra Norsads Board of Governors om en sammenknytning af Norsad med NDF. Inden bestyrelsen tager stilling til forslaget, ønsker bestyrelsen at lade genemføre en uafhængig bedømmelse af de fordele og ulemper for NDF, en sammenknytning af institutionerne skulle kunne indebære. Uafhængig af resultatet af denne undersøgelse ønsker NDF's bestyrelse at fremme det samarbejde, der allerede eksisterer mellem de to institutioner med hensyn til samfinansiering af projekter i SADC-landene.

3.6 NDF og privatsektorudvikling

Bestyrelsen er enig i, at NDF bør kunne støtte privatsektorudvikling gennem sine ordinære lån til industri- og landbrugssektoren, teknisk assistance og investeringer i bank- og kreditvæsen og til infrastrukturprojekter. Kreditlinier til et udvalgt antal udviklingsbanker vil også kunne være et vigtigt NDF-bidrag til udviklingen af denne sektor i udviklingslandene.

3.7 Kendskab til NDF i nordisk erhvervsliv

Der gøres allerede en øget indsats med henblik på at udbrede kendskabet til NDF og til de projektaktiviteter, NDF støtter bl.a. i form af udsendelse af oplysninger om projekter, der indgår i NDF's pipeline.

Bestyrelsen er enig i, at yderligere ressourser bør anvendes til at øge kendskabet til NDF. En del af den generelle informationsvirksomhed vil fortsat med fordel kunne ske i samarbejde med NIB, NEFCO och NoPEF.

NDF's samarbejde med de nordiske industriråd, eksportråd og brancheorganisationer i øvrigt tillægges i relation hertil en væsentlig betydning.

3.8 Udvikling av NCB

Bestyrelsen er enig i, at den af NDF udviklede kompetence indenfor Nordic Competitive Bidding er unik. Det er vigtigt, at denne særlige kompetence yderligere profileres og udbygges.

Bestyrelsen vil som rekommenderet i rapporten undersøge, om der er interesse blandt de bilaterale nordiske bistandsorganisationer for at i fælleskab anvende NCB i samarbejde med NDF.

3.9 Anvendelse af NDF som "Sub-Lead Agency"

Bestyrelsen har noteret sig evalueringsrapportens bemærkninger om, at nogle af de bilaterale bistandsorganisationer har indikeret, at NDF kunne bidrage til at lette og effektivisere samarbejdet mellem de multilaterale finansieringsinstitutioner og de bilaterale bistandsorganer i de nordiske lande ved at optræde som Sub-lead agency for den samlede nordiske indsats.

Bestyrelsen vil se nærmere på disse muligheder tilligemed forslaget om at sammensætte fællesnordiske finansieringspakker.

3.10 NDF's administration og samarbejde med NIB

Bestyrelsen er enig i, at fonden fortsat bør basere sin virksomhed på, at NDF's projektarbejde foregår i samarbejde med en lead agency. Endvidere at det praktiske samarbejde (bofælleskab) med NIB videreføres og i øvrigt tilpasses den udvikling, der sker i NDF.

Bestyrelsen er i denne forbindelse enig i, at det baseret på en effektivitets- og omkostningsvurdering bør overvejes at lade NDF selv overtage nogle af de funktioner, der i øjeblikket varetages af NIB. Dette også ud fra behovet for en øget integrering af NDF's aktiviteter. I første omgang bør dette dreje sig om ophandlingsfunktionen. Samarbejdsaftalen mellem NIB och NDF vil i øvrigt blive søgt tilpasset de erfaringer, der er gjort over de seneste år.

NDF's såkaldte "passive" rolle skal primært ses i relation til, at NDF ikke udvikler egne projekter. I selve projektarbejdet omfattende projektimplementering, opfølgning og den efterfølgende evaluering deltager NDF i samarbejde med Lead Agency med hovedvægt på den af NDF finansierede komponent. Tendensen over de seneste år har været et øget engagement i projektarbejdet fra NDF's side, der skal ses på baggrund af, at NDF har set, at der er et behov herfor men også at den kompetence, NDF har opbygget over årene i stigende omfang efterspørges fra samfinansierer, låntagere og nordisk erhvervsliv.

Evalueringsrapporten anbefaler, at NDF i tilfælde hvor NIB er Lead Agency for NDF,selv skal foretage en fuld appraisal af projektet. At NDF vil skulle forestå appraisal vil naturligt blive efterfulgt af et øget engagement i projektopfølgning og evaluering (med særlig vægt på de bistandsmæssige aspekter). Bestyrelsen er enig i denne vurdering.

Det bør i denne forbindelse også nævnes, at NDF's kontrolkomite i øget omfang er opmærksom på, hvorledes NDF gennem deltagelse i projekternes gennemførelse og evaluering til stadighed har en opdateret viden om projektporteføljens status.

Bestyrelsen er enig i, at direkte investeringer i form af ansvarlige lån til privatsektorvirksomheder forudsætter en noget mere pro-aktiv indsats fra NDF's side end den normale långivning og kræver yderligere ressourcer pr. udlånt SDR sammenholdt med NDF's sædvanlige lån. Som nævnt ovenfor er det bestyrelsens vurdering, at således som NDF har indrettet sine privatsektoraktiviteter, er der inden for NDF den generelle kompetence og kapacitet, der er nødvendig for at gennemføre pilotprojektet i sin nuværende form. Denne vil naturligvis - således som det er tilfældet ved NDF's traditionelle udlån - blive suppleret med ad hoc ekspertassistance efter behov.

Begrænsning af antal lande med aktive projekter og antal samfinansieringspartnere vil ud fra et rent omkostningssynspunkt kunne overvejes.

Den foreslåede fremgangsmåde, der har til hensigt at øge den gennemsnitlige projektstørrelse for derigennem at frigøre ressourcer, bør efter bestyrelsens opfattelse vige for hensynet til vurderingen af det enkelte projektforslag.

Det gælder som målsætning, at NDF skal være en lille, fleksibel og effektiv nordisk bistandsorganisation. NDF må dog udvikles i takt med det øgede aktivitetsniveau og de øvrige krav, der stilles til organisationen og i takt med, at NDF måtte blive pålagt nye opgaver. En fortsættelse af privatsektoraktiviteterne kan således kræve tilførsel af nye personaleressourcer. Det forventes imidlertid, at det koncept (ren samfinansieringsorganisation), som NDF står for, også i fremtiden vil være omkostningseffektivt sammenlignet med andre bistandsorganisationer.

3.11 SDR som regnskabsenhed

Bestyrelsen er enig i, at der ikke er sket ændringer, der taler for, at man ændrer på at fastholde SDR som regnskabsenhed.

3.12 NDF's kapitalsituation

Bestyrelsen støtter evalueringsrapporten i, at der snarest muligt tages stilling til en forhøjelse af NDF's grundkapital. NDF's nuværende grundkapital samt det akkumulerede overskud er fuldt ud disponeret i form af underskrevne aftaler og bindende tilsagn. Projekter i pipeline til et samlet beløb på p.t. ca. SDR 85 mio afventer beslutning om yderligere kapitaltilførsel. Af hensyn til de nordiske virksomheder, låntagere og samfinansieringsinstitutioner er det vigtigt at opretholde kontinuitet i NDF's virksomhed.

Erfaringerne - således som disse også er dokumenteret i evalueringsrapporten - viser, at efterspørgslen efter samfinansiering med NDF markant overstiger NDF's muligheder for at imødekomme denne. Forudsæt-

ningerne for efterspørgslen kan påvirkes af resultatet af de igangværende forhandlinger om opfyldningen af IDA og Den afrikanske Udviklingsfond, såvel i opad- som i nedadgående retning. Man må i denne sammenhæng være opmærksom på, at det efterspørgselsbegreb, som evalueringsgruppen har anvendt, ikke tager hensyn til, at der kan opstå vanskeligheder med at finde passende samfinansieringsobjekter, især indenfor de sektorer, som NDF prioriterer med hensyntagen til den nordiske ressourcebase. Efter bestyrelsens skøn er et udlånsvolumen på op til SDR 100 mio. årligt muligt både på baggrund af bistandsinteressen og den nordiske ressourcebase. Der må selvsagt gælde den forståelse, at der ikke ensidigt må fokuseres på volumen, men fortsat opretholdes en usvækket kvalitativ bedømmelse af projekterne, også selvom dette skulle medføre en nedgang i volumen.

Bestyrelsen er enig i, at der i visse typer projekter kunne være såvel bistandsmæssige som erhvervsmæssige fordele ved, at NDF kan tilbyde lån på op til SDR 10 mio pr. projekt. En væsentlig forhøjelse af grundkapitalen vil gøre det muligt, at NDF i sådanne særlige tilfælde kan yde lån på op til SDR 10 mio.

Bestyrelsen ser et behov for, at der sker en forhøjelse af grundkapitalen, der sikrer aktiviterne i en længere årrække. Der gælder erfaringsmæssigt en tidsmæssig forskydning på gennemsnitligt to år mellem behovet for adgangen til at indgå forpligtelser og behovet for indbetalinger til fonden. For hvert af årene 1996-2000 foreslås kapitalforhøjelsen stillet til rådighed i form af en årlig forpligtelsesramme på et beløb svarende til 1/5 af kapitalforhøjelsen. De faktiske indbetalinger til fonden af kapitalforhøjelsen forudsættes fordelt over årene 1998-2002 i takt med fondens udbetalingsbehov.

Evalueringsgruppen anbefaler som konklusion, at der på grundlag af evalueringsrapporten tilføres NDF tilsammen SDR 500 mio. for at sikre driften i perioden 1996 til 2000.

Bestyrelsen er enig i det klare behov for den af evalueringsgruppen anbefalede kapitalforhøjelse.

Bestyrelsen har noteret sig, at evalueringsgruppen også har analyseret forhøjelsesalternativer på lavere niveauer. Bestyrelsen konstaterer, at disse alternativer kan blive aktuelle at vurdere for de nordiske bistands- og udenrigspolitiske myndigheder, set på baggrund af en samlet vurdering af NDF's komparative fordele og relative nytte, rolle som international finansieringsinstitution, rolle som nordisk samarbejdsorgan og sådanne finansielle begrænsninger, som måtte gøre sig gældende. I denne forbindelse vil man bl.a. måtte foretage en samlet vurdering, når det gælder fordelingen af ressourcer mellem flere konkurrerende formål. Bestyrelsen kan selvsagt ikke tage stilling til de relative prioriteringer, som her må foretages.

I forbindelse med forhøjelsen af grundkapitalen må der ske en formalisering af, at det over årene akkumulerede overskud fra NDF's virksomhed (p.t. ca. SDR 17 mio.) kan inkluderes i NDF's grundkapital.

Med henblik på at sikre mulighederne for fortsat kontinuitet i NDF's aktiviteter forslår NDF's bestyrelse, at Nordisk Ministerråd inden udgangen af 1999 foretager en vurdering af NDF's kapitalbehov efter udløbet af 5-årsperioden 1996-2000.

Helsingfors, den 1. december 1995

Hugo Østergaard-Andersen
Bestyrelsens formand

Jens Lund Sørensen
Administrerende direktør

B 162/nord

Nordenutskottets betänkande

över ministerrådsförslaget om "Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde"

(Ministerrådsförslaget se s. 485)

Nordenudvalget har modtaget ovennævnte ministerrådsforslag til behandling. Forslaget er blevet behandlet på udvalgets møde den 10. november 1996.

1. Nordisk lovgivningssamarbejde i Norden

Ministerrådsforslaget om et samarbejdsprogram om lovgivningssamarbejdet indeholder i hovedsag de procedurer som skal gælde for samarbejdet inden for de tre søjler. Herudover fremhæves nogle principper som skal være gældende i det nordiske lovgivningssamarbejde. Samarbejdsprogrammet skal suppleres med en handlingsplan som skal beskrive konkrete aktuelle samarbejdsområder. Handlingsplanen skal årligt justeres.

Det fremkommer i ministerrådsforslaget, at princippet om "nordisk nytte" skal iagttages, og at det ikke nødvendigvis betyder, at samarbejdet skal resultere i retslighed i de nordiske lande, eftersom samarbejdet består bl.a. af informationsudveksling mellem de nordiske lande, f.eks. fremskaffelse af materiale, herunder eksisterende lovgivning. Samarbejdet skal primært tage udgangspunkt i Nordisk embedsmandskomité for lovgivningsspørgsmål (NÄL).

Nordenudvalget har ingen bemærkninger til de foreslåede procedurer, og mener at de giver rimeligt spillerum for de nordiske lande til at tage initiativ og bringe nye områder på dagsordenen. Nordenudvalget finder det ikke nødvendigt at samarbejdsprogrammet bliver tidsbegrænset, både fordi det i så høj grad handler om procedurer, og fordi det skal suppleres med en årlig handlingsplan.

Men eftersom samarbejdsprogrammet ikke er tidsbegrænset, finder udvalget det ønskværdigt at Ministerrådet sender udkastet til den årlige handlingsplan til Rådet for godkendelse. Dette skulle ske senest i forbindelse med Rådets session hvert år.

Af vedlagte handlingsplan for næste år fremgår, hvilke lovgivningsområder der skal være aktuelle. Nordenudvalget finder det hensigtsmæssigt, at handlingsplanen i fremtiden bliver sat op efter de tre søjler. Udvalget

mener, at lovgivningssamarbejdet vedrørende informationsteknologi er meget aktuelt, og finder, at eftersom de nordiske lande er nået langt i ophavsretslige spørgsmål kan samarbejdet være meget hensigtsmæssigt og nyttigt for de nordiske lande. Her burde ministerrådet dog fastslå, at man vil arbejde for at finde en løsning på de ophavsretslige problemer som opstår i den stadigt udviklende datateknologi. Udvalget udtrykker sin tilfredsstillelse med det planlagte konkrete lovgivningssamarbejde når det gælder Schengen-samarbejdet, og finder dette særlig aktuelt når man nu er nået til enighed om betingelserne for samarbejdet for de nordiske lande.

Udvalget finder det vigtigt, at de nordiske lande samarbejder mere konkret på flere områder. Det gælder de internationale og nationale lovgivningsområder som sigter på beskyttelse af børn og unge, herunder beskyttelse mod sexuelt misbrug.

Endvidere konstaterer Ministerrådet i samarbejdsprogrammet at lovgivningssamarbejdet inden for EU's tredje søjle er vigtigt. Dette burde genspejles i handlingsplanen. Udvalget mener, at dette område er meget vigtigt for nordisk lovgivningssamarbejde f.eks. på det sociale område. Det er en hastesag at få afklaret hvor stor frihed de nordiske lande har til initiativ og ændringer, når det gælder lovgivning og internationale aftaler om social tryghed.

2. Samarbejdet mellem Norden og Europa/EU/EØS

Nordenudvalget har ønsket at få oplysninger om Europaudvalgets holdning om samarbejdet mellem Norden og Europa/EØS. Europaudvalget har bl.a. fremført følgende:

Indholdet i programmet

Formålet med samarbejdet på EuropaEU/EØS angives i indledningen til at være at sikre koordinering og samordning af foranstaltninger, der skal iværksættes i medlemsstaterne med henblik på implementering af EU-direktiver samt at sikre at alle nordiske lande får kendskab til nye initiativer fra EU.

I afsnit 2 konstateres det, at der i et vist omfang gælder andre krav på dette område, således vil der i højere grad blive tale om at koordinere de nordiske landes indsats end om at sikre retslighed. Koordineringen vil nødvendigvis antage en mere uformel og løs karakter end i det sædvanlige nordiske samarbejde. Eksplicit nævnes information og implementering af direktiver.

Vedrørende information bør denne ske så tidligt som muligt, det vil sige, når Kommissionen bekendtgør et nyt initiativ. På dette tidlige tidspunkt bør de nordiske lande samarbejde om at klarlægge Kommissionens planer og synspunkter og om fornødent at formulere og fremføre nordiske synnspunkter. Der bør skabes faste arbejdsrutiner som sikrer, at embeds-

mænd gensidigt orienterer hinanden og særligt at Norge og Island informeres.

Vedrørende implementering bør samarbejdet fortsætte, evt. ved hjælp af en nordisk arbejdsgruppe. Samarbejdet kan f.eks. gå ud på at enes om en samlet forståelse af de direktiver, som overlader medlemsstaterne valgmuligheder. Endelig peges der på, at det er specielt vigtigt at samarbejde når det gælder traktatens søjle 3, hvor der er eksisterende nordiske aftaler.

Europaudvalgets holdning

Europaudvalget konstaterer, at samarbejdsprogrammet er koncentreret om at fastlægge retningslinier for procedurer og samarbejdsformer og ikke nævner specielle samarbejdsområder. Europaudvalget ønsker at pege på de nordiske fælles standpunkter på områderne beskæftigelse, miljø- og forbrugerpolitik, og åbenhed og demokrati.

Det er fra de nordiske landes forhandlere ved regeringskonferencen blevet fremført, at de nordiske lande synes at opnå bedre resultater ved at optræde enkeltvis, men fremføre samstemmede udsagn med forskellig ordlyd. Europaudvalget vil gerne tilslutte sig denne holdning i.f.t. de nordiske EU-landes arbejde i det direktivforberedende arbejde, men vil samtidig gerne understrege vigtigheden af koordinering i det direktivforberedende arbejde og forud for forhandlinger på såvel embedsmands- som ministerniveau.

Europaudvalget kan derfor tilslutte sig samarbejdsprogrammets principper for samarbejde, men vil gerne tilføje, at man finder det vigtigt at der foretages jævnlige tilbagemeldinger om det nordiske lovgivningssamarbede til Nordisk Råd, dels på det generelle område, dels i.f.t. samarbejdet med koordinering af de enkelte nordiske landes indsats i EU/EØS-regi.

3. Samarbejdet med nærområderne

Indsatsen overfor nærområderne vil i højere grad have karakter af bistand og kompetence-opbygning inden for retsudvikling og lovgivningssamarbejde. Indsatserne skal således først og fremmest styres af modtagerlandenes ønsker. Ministerrådet mener at det dog på længere sigt bør overvejes, hvordan nærområderne kan inddrages i det nordiske lovgivningssamarbejde.

Nordenudvalget har ingen bemærkninger til dette.

4. Konklusion

Udvalget foreslår, at samarbejdsprogrammet for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver godkendt. Der har været fremført bemærkninger ovenfor til den vedlagte handlingsplan, men man mener at den på grund af tidsbrist også skal godkendes i nuværende lydelse. Udvalget finder det

dog ønskværdigt at handlingsplanen bliver udarbejdet grundigere med hensyn til fremførte synspunkter.

Hvad angår fremtidige handlingsplaner ønskes de fremlagt for Nordisk Råd hvert år, og senest i forbindelse med Rådets session.

På baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde

at den årlige handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver fremlagt for Nordisk Råd i forbindelse med Rådets session

København, den 10. november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

B 162/nord

Ministerrådsförslag

om Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordisk Ministerråd (justitsministrene) fremsender hermed forslag til *"Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde"* med henblick på behandling under Nordisk Råds 48. session i København.

Helsingfors, den 10 september 1996

For Nordisk Ministerråd

Kari Häkämies

Pär Stenbäck

Förslag till nytt samarbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Dokument

Ministerrådsförslag om samarbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet.

Generalsekreterarens förslag

Generalsekreteraren föreslår att samarbetsministrarna överlämnar bifogat MR-förslag till Nordiska rådet och att budgetbehovet årligen prövas i budgetbehandlingen.

Generalsekreterarens kommentar till förslaget

Ministerrådet (justitieministrarna) behandlade förslaget på sitt möte i Nådendal den 19-20 augusti 1996. MR-J beslöt då översända förslaget till samarbetsministrarna för en bedömning av de budgetmässiga konsekvenserna. Efter MR-Sams behandling översänds förslaget till Nordiska rådet för behandling på sessionen den 11-13 november.

Samarbejdsprogram for det nordiske lovgivningssamarbejde

A. Indledning

Der er en lang tradition for at de nordiske lande har et tæt lovgivningssamarbejde, som har vist sig af stor værdi både for de enkelte lande og for de fortsatte tætte bånd mellem de nordiske lande.

Grundlaget for lovgivningssamarbejde er samarbejdsoverenskomsten mellem de nordiske lande fra 1962 (Helsingforsaftalen).

Efter aftalens artikel 4 skal landene fortsætte lovsamarbejdet med henblik på at opnå størst mulig overensstemmelse i lovgivningen på det privatretlige område. Efter aftalens artikel 5 bør landene endvidere tilstræbe ens bestemmelser om straf m.v. Herudover skal landene efterstræbe indbyrdes samordning af anden lovgivning, hvor det måtte være hensigtsmæssigt, jf. aftalens artikel 6. Samarbejdet finder efter aftalens artikel 35 sted på Nordisk Råds ministermøder, samt i dets forskellige institutioner, herunder de særskilte samarbejdsorganer, der er oprettet på forskellige områder.

I forbindelse med samarbejdet er der løbende udarbejdet egentlige lovgivnings- og samarbejdsprogrammer, hvoraf det seneste er fra 1993.

Som opfølgning på rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" samt på baggrund af EU's udvidelse med yderligere to nordiske lande har det været nødvendigt at gennemgå og revidere det eksisterende samarbejdsprogram.

I rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" anføres det bl.a., at det på baggrund af EU's fremtidige rolle i Europa er vigtigt, at det nordiske samarbejde benyttes som platform for varetagelse af nordiske interesser og som grundlag for, at Norden kan påvirke den europæiske dagsorden.

I tilknytning til samarbejdsprogrammet udarbejdes der en beskrivelse af konkrete aktuelle samarbejdsområder (handlingsplan). Handlingsplanen skal årligt justeres og ajourføres, efterhånden som de omtalte samarbejdsprojekter afsluttes og nye iværksættes.

Samarbejdsprogrammet indeholder nu først og fremmest retningslinier for procedurer og samarbejdsformer. Formålet hermed er bl.a. at sikre en koordinering og samordning af de foranstaltninger, der skal iværksættes i medlemsstaterne med henblik på implementering af EU-direktiver.

Endvidere skal retningslinierne sikre, at samtlige nordiske lande på et tidligt tidspunkt - herunder igennem øget informationsudveksling - får kendskab til nye initiativer fra EU.

Endelig tilsigter samarbejdsprogrammet naturligvis også at opretholde og videreudvikle procedurer og samarbejdsrutiner for det rent nordiske lovgivningssamarbejde.

Med henblik på at fremme samarbejdet på udvalgte sagsområder vil man satse på finansiering af seminarer og projekter i overensstemmelse med prioriteterne i den årlige handlingsplan. De til rådighed stillede midler vil således blive anvendt til at støtte aktiviteter, der skaber mulighed for uddybning af og information om de nordiske juridiske samarbejde.

B. Nordisk embedsmandskomité for lovgivningsspørgsmål (NÄL)

NÄL består af de ledende embedsmænd, der er ansvarlige for lovgivningen i hvert af de nordiske landes justitsministerier. NÄL fremsætter forslag til dagsordenen til de nordiske justitsministermøder, ligesom NÄL har ansvaret for, at justitsministrenes beslutninger iværksættes, og at de opgaver, som rådet pålægger komitteen, udføres.

NÄL har således ansvaret for, at lovgivningssamarbejdet forløber i overensstemmelse med ministerrådets beslutninger, og at det nordiske lovgivningssamarbejde generelt fungerer tilfredsstillende.

NÄL skal i den forbindelse foretage en årlig gennemgang af ministeriernes lovgivningsprogrammer. Denne gennemgang har bl.a. til formål at mindske risikoen for, at et land - uden at de øvrige lande er orienterede - kommer så langt i planerne med et givent lovgivningsprojekt, at mulighederne for samarbejde besværliggøres.

NÄL skal endvidere til stadighed sørge for at udarbejde og ajourføre oversigter over nordiske kontaktpersoner inden for de forskellige emne-

områder, ligesom NÄL skal understøtte mere uformelle kontakter landene imellem.

Visse sagsområder vil ikke nødvendigvis være indplaceret under Justitsministeriet i samtlige nordiske lande. Det påhviler NÄL at tage højde herfor.

NÄL skal endvidere regelmæssigt drøfte, hvilke sagsområder, der hensigtsmæssigt kan tages op inden for rammerne af det nordiske lovgivningssamarbejde.

C. Det nordiske lovgivningssamarbejde i et nyt perspektiv

Det nordiske samarbejde forandres gennem EU-arbejdet. Det europæiske samarbejde må imidlertid ikke føre til, at det nordiske perspektiv forskydes. Tværtimod vil det europæiske samarbejde nødvendiggøre et endnu tættere nordisk samarbejde på en række områder, idet der nu vil være et endnu større behov for, at de nordiske lande arbejder sammen, herunder om fælles løsninger.

Baggrunden herfor er bl.a., at en ensartet nordisk lovgivning eller stillingtagen til spørgsmål i visse tilfælde kan være afgørende for, om Norden vinder gehør i de øvrige EU- medlemslande for "nordiske" løsninger. Et velfungerende nordisk lovgivningssamarbejde må desuden anses for en fordel for det europæiske samarbejde mere generelt.

D. Grundlæggende principper for nordisk lovgivningssamarbejde

1. *Nordisk nytte*

Det nordiske lovgivningssamarbejde skal iagttage princippet om "nordisk nytte". Som udgangspunkt skal samarbejdet således alene udstrækkes til at omfatte områder, hvor der ved samarbejdet kan opnås en sådan "nordisk nytteværdi".

Ved vurderingen af, om en aktivitet tilgodeser kravet om "nordisk nytte", skal følgende tages i betragtning.

Der skal være tale om en virksomhed, som ellers skulle finde sted i nationalt regi, men hvor påviselige positive effekter for de nordiske landes befolkning kan opnås gennem fælles nordiske løsninger. Der skal være tale om en aktivitet, som manifesterer og udvikler nordisk samhørighed. Endelig skal der være tale om en virksomhed, der øger nordisk kompetence og konkurrencedygtighed.

Kravet om "nordisk nytteværdi" betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at samarbejdet *skal* resultere i retslighed i de nordiske lande. Udbyggede og klart fastlagte samarbejdsprocedurer kan i sig selv indebære en "nordisk nytteværdi".

Baggrunden herfor er, at lovgivningssamarbejdet bl.a. består i at fremskaffe materiale af faktuel karakter, herunder oplysninger om eksisterende

lovgivning i de nordiske lande. Det kan de lande, der ikke har så store ressourcer til lovgivningsarbejde, drage fordel af.

2. *Retslighed*

Udtrykket "retslighed" dækker over den forudsætning, at der i de nordiske lande til stadighed skal arbejdes for, at der etableres ensartethed i lovgivningen.

Med hensyn til spørgsmålet om "retslighed" i Norden er det dog vigtigt at fremhæve, at "retslighed" ikke alene er ensbetydende med, at retsreglerne absolut skal være ens i alle detaljer.

Nordisk "retslighed" omfatter også det forhold, at der blot opnås enighed om de bærende principper inden for et lovgivningsområde.

I øvrigt vil behovet for og karakteren af et nordisk samarbejde naturligvis - være forskelligt på forskellige retsområder. På privatrettens område har det f.eks. været - og vil givetvis fortsat være - muligt i vidt omfang at tilvejebringe nordisk retslighed i materiel henseende.

Der vil dog fortsat være visse områder, hvor det ikke altid vil være muligt at opnå enighed om alle spørgsmål.

Det gælder bl.a. spørgsmål, hvor der tages udgangspunkt i mere moralske vurderinger. Med hensyn til sådanne spørgsmål vil de nordiske lande være nødsaget til at acceptere den omstændighed, at man i de nordiske lande fortsat ser forskelligt på visse spørgsmål. Dette udelukker imidlertid ikke, at landene også samarbejder på disse områder, idet det også her kan være frugtbart med et samarbejde, f.eks. gennem informationsudveksling om erfaringer.

3. *Konkretisering af formål*

I alt nordisk lovgivningssamarbejde må det gøres klart, hvilket formål, der egentlig ønskes tilgodeset gennem samarbejdet. Er der tale om problemløsning, bevarelse og udvikling af den nordiske retssikkerhed, eller blot en mere al mindelig samordning landene imellem gennem information og samarbejde.

Det bør undgås, at man havner i samarbejdssituationer med et uklart formål. Samarbejdet - og hvem der konkret skal deltage i samarbejdet - skal organiseres på en sådan måde, at de konkretiserede formål tilgodeses på bedst mulig måde.

E. Samarbejdsprocedurer

1. *Samarbejdet i Norden*

Som nævnt skal det praktiske lovgivningssamarbejde primært tage udgangspunkt i NÄL.

Herudover skal der inden for de forskellige delområder, afholdes regelmæssige samarbejdsmøder, hvor man gensidigt orienterer hinanden om

det løbende samarbejde og drøfter, hvorledes samarbejdet kan fortsættes og videreudvikles.

En regelmæssig mødefrekvens i disse fora af forholdsvis permanent karakter danner et godt udgangspunkt for den kontinuitet, der må kræves, hvis samarbejdet skal bære frugt til gavn for det fælles nordiske lovgivningssamarbejde.

Når et land overvejer at lovgive inden for et givent område, som er omfattet af det nordiske lovgivningssamarbejde, bør det pågældende land informere de øvrige lande om planerne og tage initiativ til en nærmere drøftelse og eventuel koordinering - der som udgangspunkt bør finde sted i NÄL. Også mere uformelle kontakter kan efter omstændighederne være frugtbare og passende.

Ansvaret for møderne i NÄL samt deres tilrettelæggelse, herunder indkaldelse og udarbejdelse af dagsorden, påhviler normalt det til enhver tid værende formandskabsland. Såfremt et land ønsker at inddrage et nyt område i samarbejdet, påhviler det dog i første omgang det pågældende land at påtage sig ansvaret for dette nye samarbejdsområde.

Som ovenfor nævnt skal det i forbindelse med samarbejdet inden for de forskellige områder så vidt muligt sikres, at formålet med vedkommende samarbejde nøje defineres og konkretiseres. Hensigten hermed er bl.a. at gøre det muligt at vurdere, hvorvidt betingelsen om nordisk nytte er opfyldt.

Når formålet med samarbejdet er defineret, og det er vurderet, at den nordiske nytte er tilstrækkelig til, at et samarbejde skal påbegyndes eller opretholdes, skal der om muligt opstilles eventuelle resultat- og delmål.

Sådanne eventuelle resultat- og delmål skal efter omstændighederne være målbare, med henblik på at gøre det muligt for vedkommende fora at vurdere, om målene nås.

Det vil som udgangspunkt være det land, som har formandskabet i nordisk ministerråd, der har ansvaret for at tilvejebringe grundlaget for de nævnte vurderinger. Ansvaret vil her udover naturligvis kunne fastlægges fra sag til sag. F.eks. vil det være naturligt at lægge ansvaret for et givent projekts gennemførelse hos det land, der har taget initiativet til det pågældende projekt.

Først og fremmest samarbejde mellem departementerne er af stor vigtighed for det nordiske lovgivningssamarbejde. Samarbejdet kan f.eks. ske i form af rutinemæssig udveksling af lovbetænkninger, høringsbeskrivelser, lovforslag og vedtagne love samt centrale bekendtgørelser m.v. Derudover er samarbejde mellem konkrete forvaltningsmyndigheder i de nordiske lande også et vigtigt element. Et sådant samarbejde kan mange gange være et effektivt alternativ eller supplement til det mere generelle samarbejde mellem departementerne. Et velfungerende samarbejde mellem myndighederne gavner også de enkelte landes eget lovgivningsarbejde. Et eksempel på dette er de kriminalitetsforebyggende myndigheders samarbejde.

2. *Samarbejdet mellem Norden og Europa/EU/EØS*

Med hensyn til samarbejdet mellem Norden og Europa/EU/EØS gælder der i et vist omfang andre krav, end tilfældet er med hensyn til samarbejdet vedrørende rene nordiske spørgsmål.

Der vil i højere grad være tale om at koordinere de enkelte nordiske landes indsats i EU/EØS-regi.

Hertil kommer, at der ikke i samme omfang - som i forbindelse med det rent nordiske samarbejde - kan opstilles en bestemt struktur for samarbejdet.

Med hensyn til spørgsmålet om koordinering vil arbejdet nødvendigvis antage en mere uformel og løs karakter end det regelmæssige arbejde i de faste nordiske fora, idet behovet ofte vil opstå ad hoc og ofte med krav om iagttagelse af korte tidsfrister.

Det nordiske samarbejde i EU/EØS-spørgsmål bør derfor generelt indledes så tidligt som muligt, dvs. helst allerede når det bliver bekendtgjort, at kommissionen har taget eller vil tage et initiativ. På dette tidlige tidspunkt må samarbejdet i første omgang dreje sig om at få klarlagt kommissionens planer og synspunkter med henblik på at formulere og fremføre nordiske standpunkter på det tidligst mulige tidspunkt.

Der bør således skabes faste samarbejdsmønstre og rutiner, der sikrer, at embedsmændene i de enkelte nordiske EU/EØS- medlemslande så tidligt som muligt gensidigt orienterer hinanden om EU/EØS-initiativer.

NÄL er ansvarlig herfor, og NÄL skal i den forbindelse som et fast punkt på dagsordenen for komiteens møder drøfte dette spørgsmål.

Disse "faste" kontakter kan herefter danne grundlag for den videre koordinering af arbejdet med det pågældende EU/EØS- initiativ.

Som led i det videre arbejde bør der i videst muligt omfang udveksles informationer landene imellem, ligesom der i fornødent omfang bør formuleres og fremføres en fællesnordisk holdning på møderne i EU/EØS.

I forbindelse med arbejdet med direktivforslag m.v. i rådsregi skal landene overveje, om der bør afholdes koordinerende nordiske formøder i tilknytning til møderne i Rådsregi.

Det påhviler i den forbindelse de nordiske EU-medlemslande at informere Island og Norge om de tiltag, der iværksættes i EU-regi, samt de resultater, der bliver opnået.

Samtidig bør det klarlægges, på hvilken måde Island og Norge kan spille en aktiv rolle i forbindelse med arbejdet med det pågældende direktiv.

Samarbejdet imellem de nordiske lande bør fortsætte under implementeringen af den pågældende retsakt, eventuelt ved hjælp af en fællesnordisk arbejdsgruppe. Implementeringsarbejdet kan eksempelvis forberedes allerede inden, retsakten er endeligt vedtaget.

I forbindelse med implementeringsfasen kan samarbejdet f.eks. koncentrere sig om, at landene enes om en samlet forståelse af direktivet, sær-

ligt i de tilfælde hvor EU-reglerne overlader medlemsstaterne valgmuligheder.

Generelt skal det bemærkes, at det i forbindelse med oprettelse af ad hoc-arbejdsgrupper skal undgås, at arbejdsgrupperne bliver institutionaliseret. Endelig er det som nævnt vigtigt, at formålet med den pågældende arbejdsgruppe er klart formuleret.

I tilknytning til ovenstående skal det understreges, at et tæt nordisk samarbejde ikke mindst er vigtigt, når det gælder arbejde indenfor EU's 3. søjle. Det vil i den forbindelse f.eks. være vigtigt at klarlægge, hvilken indvirkning eventuelle aftaler på 3. søjleområdet vil have på eksisterende nordiske aftaler på det pågældende område.

3. *Samarbejdet med nærområderne*

De mål og prioriteter, der er omtalt i rapporten "Norden og dets nærområder", skal lægges til grund for det nordiske samarbejde indenfor dette område.

I rapporten er det anført, at en samlet nordisk nærområdestrategi bør afstemmes med såvel bilateralt som multilateralt arbejde for at opnå det bedst mulige resultat.

Hertil kommer, at man for at fremme den demokratiske udvikling i de baltiske lande skal give samarbejdet mellem Norden og Estland, Letland og Litauen høj prioritet. Samarbejdet med den baltiske forsamling og det baltiske ministerråd bør intensiveres.

Samarbejdet mellem Norden og dens nærområder (Baltikum og Nordvest-Rusland) må imidlertid nødvendigvis have en lidt anden karakter end det traditionelle nordiske samarbejde.

Indsatsen overfor nærområderne vil i højere grad have karakter af bistand og kompetenceopbygning inden for retsudvikling og lovgivningsarbejde. Bl.a. med det formål at sikre opbygningen af retssamfund og en fortsat tilnærmelse til det europæiske retssystem.

Indsatsens karakter og intensitet vil derfor i sagens natur i første omgang være styret af de ønsker, der måtte blive fremsat fra modtagerlandenes side. Det bør dog på længere sigt overvejes, hvorledes man eventuelt kan inddrage nærområderne i det nordiske lovgivningssamarbejde.

4. *Samarbejdet i andre internationale organisationer*

De nordiske lande deltager i konventionsarbejde i internationale organisationer, f.eks. FN og FN's specialorganer (UNICITRAL, WIPO, IMO m.fl.), Europarådet, Haagkonferencen og Unidroit.

Ved møderne i de nævnte organisationer bør de nordiske landes repræsentanter have et tæt samarbejde. Dette kan bl.a. ske ved at holde kontakt under forberedelserne til møderne, og ved at holde samråd under møderne samt ved at udveksle informationer fra møderne. Med henblik på at spare ressourcer kan det nordiske samarbejde efter omstændighederne tillige bestå i at fordele ansvaret for dækning af møderne.

Herunder med det formål at sikre Nordens tilstedeværelse i flest mulige internationale fora.

ANNEX

Handlingsplan

International strafferet og straffeproces

Samarbejdet om international strafferet og straffeproces skal videreføres. Samarbejdet omfatter emner som udlevering, gensidig retshjælp og udlevering af straffedømte og består bl.a. i, at der holdes regelmæssige møder på tjenestemandsniveau, hvor der skal informeres om det arbejde, som foregår i forskellige internationale organisationer, og om hvordan dette påvirker det enkelte land.

Indsatsen mod organiseret kriminalitet

Bekæmpelsen af terrorisme og organiseret kriminalitet rejser en række problemstillinger, som er fælles for samtlige nordiske lande. Udover samarbejdet på det praktiske område skal de nordiske lande også samarbejde på det lovgivningsmæssige område, herunder igennem erfaringsudveksling.

Schengen-samarbejdet

Efter de nordiske lande har opnået observatørstatus i Schengensamarbejdet med henblik på fuld deltagelse i samarbejdet, vil et nordisk samarbejde på dette område i første række komme til at bestå i udarbejdelse af ensartede lovregler med henblik på at implementere de af Schengenkonventionen følgende forpligtelser.

Kriminalitetsforebyggende arbejde

På en konference i Norge i maj 1996 blev det besluttet at indlede et nærmere samarbejde mellem de kriminalitetsforebyggende råd i de nordiske lande. Samarbejdet omfatter blandt andet forskning, internationalt arbejde og sekretariatsfunktioner. På et møde i oktober 1996 skal lederne af de kriminalitesforebyggende råd diskutere samarbejdsformerne nærmere.

Informationsteknologi

Den moderne informationsteknologi rejser en lang række problemer af lovgivningsmæssig og praktisk karakter. Som eksempel kan nævnes digi-

tal telefoni og regulering heraf, herunder med hensyn til kryptering og aflytning. Hertil kommer hackerkriminalitet i forbindelse med EDB-anvendelse. De nordiske lande skal samarbejde om at finde fælles løsninger på disse områder, herunder i form af erfaringsudveksling.

Registerlovgivning

Et EU-direktiv om beskyttelse af personoplysninger er vedtaget for nylig og forudsætter ændringer i lovgivningen i de fleste nordiske lande. I flere af landene er det et nedsat udvalg, som blandt andet skal forberede harmoniseringen af direktivet. Dette arbejde skal koordineres mellem udvalgene med henblik på at overgå til departementsniveau.

Offentlighedslovgivning

De løbende drøftelser på departementsniveau om forskellige spørgsmål knyttet til offentlighedsprincippet skal fortsættes.

Forvaltningsret

Det nordiske samarbejde vedrørende forvaltningsretlige spørgsmål fortsætter med sigte på informationsudveksling om hvordan reglerne for forvaltningen udvikler sig i hver af de nordiske lande.

Procesret

Den samfundsmæssige situation begrunder diskussioner mellem de nordiske lande om udviklingen af gældssaneringslovgivningen og reglerne for kollektive søgsmål.

Familieret

Det familieretlige samarbejde, som i den nærmeste fremtid primært består i, at den nordiske samarbejdsgruppe vurderer nye regler om lovvalg, domsmyndighed og ankendelse/fuldyrdelse i sager om for ældremyndighed/daglig omsorg, videreføres.

Formueret

Samarbejdet om formueretlige emner videreføres og vil i den nærmeste fremtid primært bestå af et samarbejde på departementsniveau om et nyt direktivforslag om garantier og fortrydelsesret, som EU-kommissionen for tiden forbereder. Samarbejdet vil både have som formål at koordinere nordiske synspunkter på direktivforslaget og at forberede harmoniseringen af direktivets bestemmelser.

Søret

Det søretlige samarbejde videreføres og vil i den nærmeste fremtid primært koncentrere sig om, at den reviderede begrænsningskonvention og HNS-konventionen om ansvar for transport af farlige og giftige stoffer skal gennemføres i lovgivningen i de nordiske lande. Man vil her samarbejde på departementsniveau for at videreføre den nordiske retslighed, som traditionelt har været stærk på det søretlige område

Närområdesutskottets betänkande

över ministerrådförslag om samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997 till 2000

(Ministerrådsförslaget , se s. 500)

Till närområdesutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 163/när om samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997 till 2000.

1.1 Ministerrådsförslaget

Det framlagda samarbetsprogrammet skall avlösa Nordiskt fiskerisamarbetsprogram 1993-96. Ministerrådet framhåller de stora förändringar som skett sedan 1992, då det förra programmet utarbetades. Det nya samarbetsprogrammet skall utgöra en överordnad ram för samarbetet som konkretiseras genom de årliga handlingsplanerna för samarbetet.

Målsättningen för samarbetet är att bidraga till utvecklingen av de nordiska ländernas fiskerinäringar som en väsentlig samhällsekonomisk tillgång. Det är av särskild vikt att samarbetet främjar aktiviteter som har relevans för de mest fiskeriavhängiga länderna och regionerna. Detta innebär i sin tur att skyddet av de marina ekosystemen och ett balanserat utnyttjande av havets resurser utgör grundläggande element i det nordiska fiskerisamarbetet.

Det framhålls att basen för samarbetet är de enskilda ländernas fiskeripolitik och att samarbetet skall utgöra ett redskap som kan bidraga till att uppfylla nationella målsättningar på områden där samnordiska lösningar ger bättre resultat än nationella eller andra internationella lösningar. Fiskerisamarbetet skall vidare ta särskild hänsyn till Färöarna, Grönland och Island, där fiskesektorn har dominerande betydelse för samhällsekonomin. Programmet innehåller vidare riktlinjer för samarbetets organisation, projektaktiviteter och beviljningar.

Beträffande samarbetets huvudområden framhålls följande:

De nordiska ländernas fiskerisektorer har en rad gemensamma drag. Man fiskar i stort sett samma arter med användande av samma teknologi och i överlappande områden. Detta har medfört att det är tradition att samarbeta inom en rad områden samt att man har ett gemensamt intresse av att bevara den marina miljön. Det påpekas att det internationella miljöarbetet i stigande grad kommer att påverka förutsättningarna för fiskerinäringen. Det täta informationsutbyte som kännetecknar det nordiska fiskeri-

samarbetet blir enligt ministerrådet ett viktigt redskap för att klara de framtida kraven och säkra en balanserad utveckling av fiskeriet.

Fiskerisamarbetet skall i det kommande programmet i högre grad igångsätta relevanta nordiska aktiviteter som har intresse för nordiska länder såväl inom som utom EU. Samarbetet skall åstadkomma en konstruktiv dialog och informationsutväxling med EUs fiskerisamarbete.

Vad gäller samarbetet med Nordens närområden påpekas att förutom Östersjön, Barents- och Arktisregionen kan också andra områden indras i regionalt samarbete.

Programmet omfattar tre konkreta insatsområden:

1. Förvaltningssamarbete
2. Organisations/sektorssamarbete
3. Forsknings- och utvecklingssamarbete

Genomförandet av programmet kommer att beskrivas i de årliga handlingsplanerna för det nordiska fiskerisamarbetet och avrapportering kommer att sker i Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelser C 1.

2. Närområdesutskottets synpunkter

Närområdesutskottet är enigt med ministerrådet att kraven på och arbetsuppgifterna för det nordiska fiskerisamarbetet påverkats av utvecklingen sedan det förra programmets tillkomst 1992. Förutom att det nordiska samarbetet har reformerats på grund av ländernas ändrade EU-anknytning och övrig europeisk utveckling påverkas ländernas fiskerisektorer av den internationella utvecklingen vad gäller synen på resurs- och miljöförvaltning.

Det kan konstateras att de internationella kraven på en bärkraftig förvaltning av marina resurserna blir allt mer uttalade och kommer att få allt större genomslag i framtiden. De nordiska och arktiska havsområdena är bland de marina områden i världen som har störst biologisk produktion. Denna resurs måste vårdas och bibehållas både i nuläget och för framtida generationer och utskottet anser i likhet med ministerrådet att bevarandet av den marina miljön är en huvuduppgift för det nordiska fiskerisamarbetet.

Utskottet stöder också den andra viktiga målsättningen för samarbetet, nämligen att åstadkomma en bärkraftig och positiv utveckling inom fiskerinäringen i alla länder och särskilt vad gäller Färöarna, Grönland och Island, där fiskesektorn har dominerande betydelse för samhällsekonomin.

Som ministerrådet framhåller har de nordiska ländernas fiskerisektorer en rad gemensamma drag och, på en övergripande nivå, sammanfallande intressen. Länderna har t.ex ett gemensamt intresse av att bevara den marina miljön.Fiskesektorernas likhet och gemensamma villkor vad gäller arter, teknik och fångstområden medför dock också att länderna i hög grad är konkurrenter. Det nordiska samarbetet på projektnivå har därför tidigare ägt rum inom konkurrensneutrala områden, där det har varit tradition att samarbeta. En sådan samverkan har på senare tid upprättats mellan det

nordiska fiskeri- och miljösamarbetet. Utskottet noterar i detta sammanhang den gällande nordiska miljö- och fiskeristrategin. Ett mål för samarbetet på internationellt plan bör vara att de internationella kraven på resursförvaltning och miljöhänsyn utformas så att de tar hänsyn till de nordiska ländernas förhållanden och intressen.

Utskottet finner det positivt att de planerade aktiviteterna inom de tre insatsområdena i programmet betonar behovet av mer långtgående resursförvaltning, förbättrande av kunskaperna om ekologiskt utnyttjande av resurserna, inklusive ett nordiskt utvecklingsarbete av miljökrav för akvakultur.

Enligt utskottets mening är det med hänsyn till de framtida ökade kraven på en bärkraftig utveckling för fiskeriet av största vikt med ett effektivt samarbete också inom otraditionella områden. Av stor betydelse för framtiden är att fiskerinäringen utvecklas i takt med tidens krav. Utskottet vill för sin del tillstyrka att det på det nordiska planet arbetas för en ökad förståelse från näringarnas sida för gemensamma marknadsinriktade åtgärder i form av marknadsanalyser, viss generell marknadsföring, dokumentation av fiskkvalitet och andra former av utökat näringssamarbete. Länderna bör gemensamt analysera behoven och vidta kompetenshöjande åtgärder inom respektive fiskerinäring för att de skall ha en chans att bemöta framtida konkurrens vad gäller handeln med fiskprodukter. Utskottet instämmer i vad som framförs angående behovet att utbygga kompetensen och behovet av att planera och genomföra utbildningsinsatser.

Vad gäller samarbetets geografiska omfattning noterar utskottet det pågående östersjösamarbetet inom ramen för BAFICO. Utskottet tillstyrker att ministerrådet undersöker möjligheterna att utvidga samarbetet till andra närområden, också utanför Barents- och Arktisregionen, för att åstadkomma förbättrad resursförvaltning och informationsutbyte.

Utskottet noterar med förvåning att det i ministerrådsförslaget inte anges någon som helst beräkning av det årliga respektive det totala resursbehovet för programmets genomförande. Dock framgår det av ministerrådets redogörelse angående planerna för det nordiska samarbetet, C 2, att ett antal aktiviteter planeras inom ramen för programmet samt av Nordiska ministerrådets förslag till budget 1997 att 7 050 000 DKK avsätts till projektmedel med tonvikt på projekt för marknadsstyrd produktutveckling och för projekt inom ramen för den nordiska miljö- och fiskeristrategin 1995-1998.

Trots detta anser utskottet att det är en brist att inte ministerrådet kunnat ange en totalram för programmets genomförande. Möjligen är denna underlåtenhet en följd av att samarbetsprogrammet skall fungera som en överordnad ram som skall kompletteras med årliga handlingsprogram. I ministerrådsförslaget anges att fiskerisamarbetet blivit formellt nedprioriterat inom det nordiska samarbetet eftersom fiskeriområdet mist sin status som självständigt satsningsområde och nu ingår i satsningsområdet Ekonomi och näring. Denna rent administrativa omfördelning har enligt utskottets mening inget samband med fiskerisamarbetets relativa betydelse.

Utskottet har förståelse för önskemålet att budgeten hålls så flexibel som möjligt och att ministerrådet inte formellt vill binda resurser under flera år. Det bör dock framhållas att fiskeriet har stor betydelse som framtida näring, särskilt vad gäller Västnorden. Utskottet vill dessutom påpeka att det nordiska fiskerisamarbetet står inför ett antal nya uppgifter, både vad gäller bärkraftig utveckling och vad gäller näringsutveckling samt utbildning och annan kompetensutveckling. Denna verksamhet för att utveckla sektorn bör enligt utskottets mening vara ett av de prioriterade områdena i budgetsammanhang. Det är angeläget att ministerrådet avsätter tillräckliga medel för dessa åtgärder i framtida budgetar och att en viljeförklaring härom framgår av programmet. Utskottet kan acceptera att den årliga nivån på den framtida resursanvändningen bestäms i samband med framtagandet av det årliga fiskerihandlingsprogrammet och förutsätter att den ingår som en del i den normala budgetprocessen.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår närområdesutskottet att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att fastställa samarbetsprogrammet för det nordiska fiskerisamarbetet 1997 till 2000 i enlighet med ministerrådsförslag b 163/när och med beaktande av de synpunkter som framförts av närområdesutskottet.

Köpenhamn den 11 november 1996

Outi Ojala (Vas.)
Chris Heister (m)
Olof Johansson (c)
Tarja Kautto (SDP)
Marita Petersen (Jvfl)
Peder Sass (S)
Kristen Touborg (SF)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstad (sp)
Marjut Kaarilahti (Kok.)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC) Förman
Sturla Böðvarsson (Sj)

B 163/när

Ministerrådsförslag

om Samarbejdsprogram for det nordiske fiskeri-samarbejde 1997 til 2000

(Överlämnat av Nordiska mnisterrådet)

Nordisk Ministerråd oversender hermed et ministerrådsforslag om Samarbejdsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde 1997 til 2000 for behandling ved Nordisk Råds 48. session i København.

Ministerrådet beder om Rådets synspunkter till ministerrådsforslag. Ministerrådet agter på baggrund heraf at godkende Samarbejdsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde 1997 til 2000.

København, den 18. september 1996

På Nordisk Ministerråds vegne

Kalevi Hemilä

Pär Stenbäck
Generalsekretær

Ministerrådsförslag om Samarbejdsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde 1997 til 2000

1. Indledning

Dette samarbejdsprogram afløser Nordisk Fiskeri Samarbejdsprogram 1993-96, som i de senere år har udgjort den overordnede ramme for det nordiske fiskerisamarbejde.

Det er sket store generelle politiske ændringer siden 1992, hvor udarbejdelsen af det tidligere samarbejdsprogram blev afsluttet. Sverige og Finland har tilsluttet sig EU og Norge har valgt ikke at tilslutte sig. I kølvandet på denne afklaring er der igangsat en reformproces, som omfatter hele det nordiske samarbejde, som for fremtiden skal struktureres indenfor områderne

- samarbejde indenfor Norden
- samarbejde mellem Norden og Nærområderne
- samarbejde mellem Noden og EU/EES

Hensigten med samarbejdsprogrammet er at opstille en overordnet ramme for det nordiske fiskerisamarbejde i en flerårig periode, idet udmøntningen af samarbejdsprogrammet sker i de årlige handlingsplaner for det nordiske fiskerisamarbejde.

2. Målsætninger

Den overordnede målsætning for det nordiske fiskerisamarbejde er at bidrage til udviklingen af de nordiske landes fiskerierhverv som et væsentligt samfundsøkonomisk aktiv. Det er særligt vigtigt gennem det nordiske fiskerisamarbejde, at iværksætte aktiviteter, som har relevans for de mest fiskeriafhængige lande og regioner.

Denne målsætning indebærer at beskyttelse af de nordiske landes marine økosystemer og balanceret udnyttelse af havets levende ressourcer udgør et grundlæggende element i det nordiske fiskerisamarbejde.

Det nordiske fiskerisamarbejdes indhold og delmål skal udspringe af og bygge videre på de enkelte landes fiskeripolitik. Det nordiske fiskerisamarbejde skal være et samarbejdsredskab for de nordiske lande, som kan bidrage til at opfylde nationale målsætninger på områder, hvor fælles nordiske løsninger giver bedre resultater end nationale eller andre internationale løsninger.

3. Baggrund

I rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" fra februar 1995 angives de overordnede retningslinier for udviklingen af det nordiske samarbejde i lyset af folkeafstemningerne om EF-medlemskab i Norge, Sverige og Fin-

land. Denne rapport nævner ikke fiskerisamarbejdet eksplicit, men lægger stor vægt på øget nordisk samarbejde i relation til Vestnorden og nordisk samarbejde om bæredygtig udnyttelse af naturressourcer og generelt næringssamarbejde.

Rapporten har medført, at fiskerisamarbejdet er blevet formelt nedprioriteret inden for det nordiske samarbejde, idet fiskeriområdet har mistet sin status som selvstændigt satsningsområde og nu udgør et underområde under satsningsområdet Økonomi og Næring.

Al projektvirksomhed inden for Nordisk Ministerråd skal efterleve princippet om nordisk nytte. Dette princip indebærer, at udgangspunktet for al nordisk virksomhed skal være:

1. Aktiviteter som ellers ville blive udført i national regi, men hvor en fælles nordisk indsats giver væsentlige positive effekter.
2. At manifestere og udvikle nordisk samhørighed.
3. At øge de nordiske landes kompetence og konkurrenceevne.

Endvidere bør nordiske projekter og andre initiativer gavne de nordiske landes erhvervsliv og fremme en balanceret regional udvikling.

Det nordiske fiskerisamarbejde inden for Nordisk Ministerråd (fiskeriministre) er afgrænset til de områder, hvor fiskeriministrene nationalt har kompetence, samt tilgrænsende områder, hvor fiskeriministrene i samarbejde med andre fagministre har interesse i en fælles indsats. Dette gælder f.eks. samarbejde i forhold til miljø- og regionalområdet. Hensigten med samarbejdet med andre sektorer er ikke at ændre den nationale kompetencefordeling mellem de forskellige nationale myndigheder i landene, men at sikre en effektiv og koordineret indsats overfor problemer, som omfatter flere myndighedsområder.

Det konkrete indhold af det nordiske fiskerisamarbejde skal koncentreres om områder, som er nationalt prioriterede, og hvor det nordiske samarbejde supplerer og styrker de nationale indsatser.

Det nordiske fiskerisamarbejde skal tage særligt hensyn til Grønland, Færøerne og Island, hvor fiskerisektoren er af afgørende betydning for samfundsøkonomien.

4. Samarbejdets hovedområder

4.1. Fiskerisamarbejdet inden for Norden

Fiskerisamarbejdet inden for Norden består af samarbejde om emner og problemer, hvor der er bred interesse i de nordiske lande, og hvor samarbejdet kan etableres smidigt og effektivt som følge af det nordiske kulturfællesskab og relativt ensartet samfundsopbygning.

Fremover vil de internationale miljøprocesser i stadig stigende grad påvirke betingelserne og forudsætningerne for fiskerierhvervet. For at klare de fremtidige krav til ressourceforvaltning er det nødvendigt at fiskeri-

sektoren engagerer sig i dette. Den tætte videns- og informationsstrøm, der kendetegner det nordiske fiskerisamarbejde bliver derfor et vigtigt redskab til at sikre en balanceret udvikling af fiskeriet.

De nordiske landes fiskerisektorer har en lang række fællestræk. Der fiskes i stort omfang på de samme arter med anvendelse af den samme teknologi og i overlappende områder, hvilket har medført, at der er tradition for at samarbejde mellem de nordiske lande på en lang række felter indenfor fiskeriområdet. Videre er der fælles interesse i at sikre det bedst mulige marine miljø.

Samarbejdets motiv er derfor at bidrage til en bæredygtig og rationel udnyttelse af de levende marine ressourcer.

4.2. Fiskerisamarbejdet mellem Norden og EU/EØS

Det nordiske fiskerisamarbejde udnyttes til at igangsætte relevante nordiske aktiviteter, som har interesse for nordiske lande såvel i som udenfor EU. Inden for dette samarbejdsprograms løbetid bør denne del af det nordiske fiskerisamarbejde udvikles yderligere.

Dagens situation, hvor tre nordiske lande er medlemmer i EU, giver muligheder for en hensigtsmæssig dialog og gensidig informationsudveksling mellem det nordiske fiskerisamarbejde og fiskerisamarbejdet i EU.

I tråd med dette, vil NEF drøfte EU-spørgsmål, når disse spørgsmål skal drøftes i MR-fisk.

4.3 Fiskerisamarbejdet mellem Norden og Nordens nærområder

Det nordiske fiskerisamarbejde kan omfatte samarbejde med geografisk nærtliggende områder og lande. Udover Østersøregionen, Arktis og Barentsregionen kan andre områder inddrages i regionalt samarbejde.

5. Organisering af samarbejdet

Når værdien af nordisk samarbejde drøftes, lægges hovedvægten ofte på det formelle samarbejde, som udføres inden for rammerne af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Det er alligevel givet, at en meget væsentlig del af det daglige nordiske samarbejde finder sted uformelt, ofte betegnet som det nordiske netværk.

Erfaringerne indenfor fiskerisamarbejdet viser, at de to typer samarbejde virker gensidigt supplerende og understøttende.

Nordisk Ministerråd ved fiskeriministrene (MR-fisk) fastlægger de overordnede rammer for fiskerisamarbejdet. MR-fisk fungerer desuden som forum for drøftelse af emner af fælles interesse og gensidige orienteringer.

Det nordiske fiskerisamarbejde er struktureret i dette fire-årigt samarbejdsprogram, som udmøntes i en årlig handlingsplan for hver formandsperiode, hvor der angives, hvilke konkrete aktiviteter, som skal gennemføres inden for rammen af samarbejdsprogrammet. Såvel samarbejdsprogram som handlingsplaner godkendes af MR-fisk.

Tværsektorielt samarbejde kan være aktuelt i fiskerisammenhæng, således besluttede de nordiske fiskeri- og miljøministre i februar 1995 Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi, foreløbig gældende til udgangen af 1998.

Gennemførelsen af fiskerisamarbejdet sker gennem Nordisk Embedsmandskomité for Fiskerispørgsmål (NEF) med de tilhørende arbejdsgrupper, Arbejds Gruppen for Fiskerispørgsmål (AG-Fisk) og Nordisk Arbejdsgruppe for Fiskeriforskning (NAF). Derudover fungerer Nordisk Kontaktorgan for Fiskerispørgsmål (NKO) som et samarbejdsforum for de nordiske landes fiskerimyndigheder og fiskeriorganisationer.

Fiskerisamarbejdet koordineres gennem Nordisk Ministerråd af Fiskerirådgiveren.

MR-fisk

I ordinære ministermøder kan temadrøftelser indgå eller temadrøftelser kan finde sted i særskilte ministermøder. Ekstraordinære ministermøder kan indkaldes når der opstår behov herfor.

NEF

NEF afholder møder 2-3 gange årligt. På vegne af MR-fisk tager NEF de nødvendige beslutninger for gennemførelse af det nordiske fiskerisamarbejde. NEF tager beslutninger på møder og/eller i skriftlig procedure, blandt andet om hvilke aktiviteter som skal støttes via Fiskerisektorens dispositionsbevilling.

Samarbejdet på konkrete områder vil, når det er hensigtsmæssigt, blive organiseret i ad-hoc grupper, som får uddelegeret ansvar fra NEF.

AG-Fisk

AG- Fisk er sammensat af kontaktpersonerne fra NEF og Fiskerirådgiveren. AG-Fisk varetager det praktiske forberedende arbejde i fiskerisamarbejdet.

NAF

NAF er nedsat for at rådgive NEF om forsknings- og udviklingsrelaterede emner,og skal i forbindelse hermed foretage videnskabelig vurdering af projektansøgninger.

NKO

NKO er et selvstændigt forum, som består af repræsentanter fra de nordiske landes fiskeriorganisationer og fiskeriforvaltninger. NKO mødes én gang årligt og står som arrangør af Nordisk Fiskerikonference, som normalt afholdes hvert tredje år.

6. Projektaktiviteter og retningslinier for bevillinger

Gennem de nordiske fiskerisamarbejde støttes projekter, som medfører koordination af indsatsen i flere nordiske lande og en hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem de deltagende parter, og dermed fører til bedre samlet ressourceudnyttelse af den nordiske kapacitet. Det er et væsentligt formål at samordne og bygge videre på nationale aktiviteter. Al projektvirksomhed skal efterleve princippet om nordisk nytte.

Der ydes inden for fiskerisamarbejdet bl.a. støtte til følgende typer projekter.

- Forvaltningssamarbejde
- Organisationssamarbejde/sektorsamarbejde
- Forsknings- og udviklingsprojekter
- Workshops, seminarer og konferencer

Deltagelse fra Vestnorden, herunder mindre vestnordiske forskningsmiljøer vurderes positivt., ligesom projekter der involverer Nordens geografisk nærtliggende områder.

Forprojekter til forsknings- og udviklingsprojekter, som søges fremmet gennem EU's forsknings- og udviklingsprogrammer vil kunne opnå støtte, hvis de vedrører de prioriterede faglige områder og opfylder øvrige kriterier.

Støtte ydes normalt som delfinanciering til projekter med en klar nordisk relevans, som har deltagelse af mindst to og helst flere nordiske lande, og som er prioriteret nationalt og i ansøgernes egne organisationer. Projektstøtten ydes i en begrænset periode, normalt i en periode på højst 3 år, idet hensigten er at initiere samarbejde, hvorefter aktiviteten gradvis må indarbejdes i de nationale budgetter.

Der stilles krav om publicering af projektresultater i Nordisk Ministerråds skriftserie (TemaNord eller NORD-serien). Kun i særlige situationer kan der ses bort fra publiceringskravet.

Forsknings- og udviklingsrettede projekter vil blive vurderet udfra den faglige og videnskabelige kvalitet. Der ydes kun i særlige tilfælde støtte til køb af udstyr og aflønning af fastansat personale.

7. Indsatsområder

7.1 Forvaltningssamarbejde

Indenfor Nordisk Fiskerisamarbejde har der været gennemført en række projekter og kortlægninger med henblik på at forbedre grundlaget for fiskeriforvaltningen.

Disse aktiviteter fortsættes og tilsvarende videreføres samarbejdet indenfor rammerne af det etablerede formelle forvaltningssamarbejde i de fælles nordiske områder.

På basis af den tidligere gennemførte kortlægning af fælles nordiske marine ressourcer - gennemføres en prioritering af, hvilke bestande, som bør gøres til genstand for en styrket nordisk indsats med henblik på samarbejde om forvaltningsforsøg, informationsindsamling og forskning.

Det etablerede uformelle nordiske samarbejde inden for rammerne af EØS fortsættes med henblik på påvirkning af bl.a. indhold og gennemførelse af EU-forsknings- og udviklingsprogrammer.

Samarbejdet inden for BAFICO bør videreføres, og i samarbejde med de involverede lande bør det sikres, at kommende emner for BAFICO-konferencer har bred og aktuel interesse for landene omkring Østersøen, og ikke overlapper arbejde som udføres af andre internationale organer.

På denne baggrund vil der blive taget stilling til kommende ansøgninger om støtte til konkrete aktiviteter inden for rammerne af BAFICO.

Det vurderes om samarbejdet med nærområderne kan udvides til andre regioner end Østersøen med henblik på at forbedre ressourceforvaltning og informationsudveksling vedrørende fiskeri på bestande af fælles interesse.

Gensidige orienteringer om aktuelle fiskeripolitiske emner og problemer vil blive gennemført efter behov. EU-spørgsmål vil som fast procedure blive drøftet på møder mellem de nordiske fiskeriministre.

Nordisk Ministerråd vil fortsat tilbyde at medvirke til at planlægge de årlige udvidede hvalkommissærmøder, med henblik på at opnå størst mulig fælles forståelse mellem de nordiske lande vedrørende spørgsmål om forvaltning af havpattedyrbestande.

7.2 Organisations/sektorsamarbejde

Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi 1995 - 1998 er et formaliseret samarbejde mellem de nordiske landes fiskeri- og miljømyndigheder, vedtaget af Nordisk Ministerråd, fiskeriministre og miljøministre 28. februar 1995.

Inden for rammerne af strategien, skal der gennemføres en række forskningsaktiviteter med det overordnede formål at integrere miljøhensyn i fiskerisektoren, og sikre et godt havmiljø som basis for et bæredygtigt fiskeri-, fangst- og akvakulturerhverv.

En midtvejs evaluering af strategien vil finde sted i 1997. Samarbejde mellem fiskeri- og miljøforvaltningerne, om emner der ikke er dækket af den vedtagne strategi, kan ligeledes være aktuelt.

Nordisk Ministerråd vil i øvrigt fortsat støtte de nordiske fiskeriorganisationers samarbejde, herunder inden for rammerne af Nordiske Fiskeres Miljøsekretariat, og vil se positivt på andre former for organisationssamarbejde mellem de nordiske lande og Norden og nærområderne.

7.3 Forsknings og udviklingssamarbejde

En væsentlig aktivitet indenfor det nordiske fiskerisamarbejde er forsknings- og udviklingsopgaver, hvor sektorens behov for ny viden, metoder og virkemåder søges opfyldt gennem projektarbejde. Behov kanaliseres til NEF som varetager prioritering og igangsættelse. Vurdering af det faglige niveau for forskningsprojekter sker efter samråd med NAF.

Blandt områder af særlig interesse er:

Miljø - fiskeri interaktioner
De væsentligste forskningsaktiviteter forventes at ligge indenfor rammerne af Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi så længe denne strategi er et aktivt forum for samarbejde.

Forvaltningssystemer
Udarbejdelse af forvaltningssystemer, der sikrer en bæredygtig - økonomisk - og økologisk - udnyttelse af ressourcerne prioriteres. Kravene til en operativ forvaltningsmodel indbefatter ligeledes et afbalanceret hensyn til et stigende antal interessegruppers ønsker om indflydelse, herunder rekreationel udnyttelse af ressourcerne. Endelig kan regulering baseret på selektiv, kvalitetsfremmende fangst, tilgodese såvel erhvervets som konsumenternes krav, idet uudnyttede potentialer i form af en bedre koordination mellem sæsonvariationer, tilgængelighed og markedernes evne/mulighed for at betale for de forskellige produkter, der kan fremstilles fra den enkelte art, prioriteres.

Generisk markedsføring, kvalitet og marked
Der bør arbejdes på en forståelse for, at på et overordnet niveau kan nordiske virksomheder arbejde sammen om at fremme salget af fisk og fiskeprodukter. Aktiviteter, der kan bidrage til en mere udbredt anvendelse af generisk markedsføring, bør støttes, herunder samarbejde mellem de forskellige aktører i kæden fra fangst til forbruger. Ligeledes er det vigtig, at de relevante informationer og specifikationer udveksles i alle kunde / leverandør forhold, hvorfor udvikling af operative dokumentationssystemer for oprindelse og kvalitet er prioriteret.

Opdræt og forbedret udnyttelse af akvatiske resourcer
Akvakultur vil i stigende omfang globalt bidrage med forsyning af fisk og fiskeprodukter. Udviklingen af opdrætserhvervet i de nordiske lande har været eksplosiv og i mange henseender et eksempel for store dele af resten af verden. En fortsat ekspansion vil være betinget af, at fiskeopdræt udvikles mod at blive så miljøneutralt som muligt.

FoU aktiviteter, der sigter mod en total udnyttelse af enhver fiskeart prioriteres højt. Der tilstræbes en værdioptimering både mellem de fors-

kellige arter og indenfor den enkelte fiskeart. Miljørigtig produktion kan vise sig at være et distancerende argument i markedsføringen af nordiske fisk og fiskeprodukter.

Kompetanceøgning
Fiskeprodukter er blevet en international handelsvare, og på de bedst betalende markeder, møder nordiske produkter i dag konkurrence fra produkter, der er fremstillet i lavtlønsområder, med brug af teknologi og med baggrund i viden oprindeligt udviklet og genereret i Norden.

Den nordiske fiskesektors overlevelsesevne er stadig afhængig af konkurrenceevnen på markedet, hvor en øget fleksibilitet i fangst, produktion og logistik, baseret på viden om makedets krav og ønsker, er en dominerende parameter. For at imødekomme dette, er det nødvendigt at udbygge kompetancen og indrette uddannelserne på dette.

8. Gennemførelse og evaluering

Gennemførelsen af samarbejdsprogrammet vil blive afrapporteret i de årlige virksomhedsberetninger fra Nordisk Ministerråd (C1) og beskrevet i de årlige handlingsplaner for det nordiske fiskerisamarbejde.

København, den 18. september 1996

På Nordisk Ministerråds vegne

Kalevi Hemilä
Jordbruks- och fiskeriminister

Pär Stenbäck
Generalsekretær

B 164/nord

Nordenutskottets betänkande

över ministerrådsförslaget om Västnordenfondens framtid

(Ministerrådsförslaget se s. 511)

Nordenudvalget har fået ovennævnt ministerrådsforslag til behandling. Sagen blev behandlet på udvalgets møde den 10. november 1996.

1. Ministerrådsforslaget

Ministerrådet har fremlagt et forslag for Vestnordenfondens fremtid, jfr. paragraf 14 i vedtægterne for Vestnordenfonden. En evaluering af fonden, iværksættet af Nordisk embedsmandskomité for regionalpolitik (NERP), har vist, at fonden ikke har magtet at opfylde sine vigtigeste målsætninger, dersom der har været en lav udlånsvirksomhed fra fonden og midlerne i hovedsag har gået til Island.

På baggrund af dette fremlægges bl.a. følgende forslag: at fonden ophører at yde lån til virksomheder i Island, medmindre der er tale om et samarbejdsprojekt mellem disse og firmaer i Grønland og Færøerne. At en del af fondens forrentning skal anvendes til at forhøje det kapital, som Komitéen for Nordisk Atlantsamarbejde har til rådighed (mindst 2 MDKK om året). At fondstyrelsen tilpasser drift og administration til den ændrede virksomhed.

2. Udvalget

Udvalget finder, at det er vigtigt at anpasse Vestnordenfondens virksomhed til dens oprindelige formål og tilslutter sig derfor Ministerrådets forslag angående dette. Udvalget mener endvidere, at Komitéen for Nordisk Atlantsamarbejde skal få flere midler. Derimod skal disse midler ikke komme fra Vestnordenfonden.

Udvalget mener således, at Ministerrådet bør finde andre måder til at forøge midler til Komitéen for Nordisk Atlantsamarbejde.

Med baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre foreslåede forandringer i Vestnordensfondens vedtægter hvad gælder reform af fondens virksomhed;

at at der ikke anvendes midler fra fondens forrentning til forhøjning af kapital for Komitén for Nordisk Atlantsamarbejde.

København, den 10. november 1996

Arne Andersson (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Jonna Grønvær (V)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvfl)
Håkan Strömberg (s)
Charlotta Bjälkebring (v)
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Ossi Korteniemi (Kesk)
Jonathan Motzfeldt (Si)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Birthe Sörestedt (s)

B 164/nord

Ministerrådsförslag

om Vestnordenfondets framtid

Vestnordenfondet ble opprettet av Nordisk Ministerråd i 1987.

I vedtektene ble det fastsatt at Ministerrådet skal bestemme framtiden for fondet innen 1.3.1996. Beslutningen om den framtidige driften skal gjelde fra 1.1.2000.

Vestnordenfondets grunnkapital ble brakt til veie gjennom 14 millioner USD som opprinnelig skulle ha vært tilbakebetalt fra Den Nordiske Industrialiseringsfonden for Island (NIFI). Dette var nasjonale midler som Danmark, Finland, Norge og Sverige hadde stilt som rentefrie lån til NIFI.

Vestnordenfondets mål er å fremme utviklingen av et allsidig og konkurransedyktig næringsliv i Vestnorden ved å yte lån og tilskudd samt stille garantier for gjennomføring av prosjekter med tilknytning til eller til fordel for små og mellomstore virksomheter. Hoveddtyngden av virkemidlene er lån.

Nordisk embetsmannskomite for regionalpolitikk (NERP) iverksatte en evaluering av fondets virksomhet høsten 1995. Denne evalueringen viste at

- VNF ikke har maktet å oppfylle de viktigste målsettingene fastlagt i vedtektene
- det har vært lav utlånsvirksomhet fra fondet, og midlene har i hovedsak gått til Island.

NERP har diskutert saken ved flere anledninger, og kom til enighet på et møte 24. april 1996. Med forbehold om nasjonale myndigheters godkjennelse, har Ministerrådet på denne bakgrunn vedtatt at Vestnordenfondets virksomhet skal reorganiseres etter disse retningslinjer:

1. At fonden ophører at yde lån til virksomheder i Island, med mindre der er tale om et reelt samarbejdsprojekt mellem disse og firmaer i Grønland og Færøerne. I tillæg hertil nævnes det i vedtægterne, at midler der anvendes på Færøerne og i Grønland i størst mulig udstrækning skal gå til samarbejdsprojekter som rækker over landegrænser.

2. At den del af fondens forrentning, der ikke anvendes til dækning af driftsomkostninger og udlånsrisiko, skal anvendes til at forhøje den kapi-

tal, som Komitéen for Nordisk Atlantsamarbejde har til rådighed. Dette beløb skal være på mindst 2 mill. DKK om året.

3. At der udarbejdes en langsigtet plan for fondens virksomhed med det formål at bevare fondens egenskapital, hvilket er i overensstemmelse med fondens nuværende vedtægter.

4. At fondstyrelsen tilpasser drift og administration til den ændrede virksomhed - Island lægger ikke speciel vægt på at fondens kontor fortsat skal ligge i Island.

5. At der foretages de ændringer af fondens vedtægter, som disse forslag implicerer, og at disse ændringer godkendes på regionalministermødet til efteråret.

Når det gjelder de tre første punktene, er det behov for noen utdypninger:

Forslaget i punkt 1 er delvis begrunnet i evalueringens hovedkonklusjon om for sterk konsentrasjon av virksomheter til Island, mens behovet framover antakelig er større på Færøyene og i Grønland. Fordi det hittil har vært altfor få samarbeidsprosjekter, er det nødvendig å presisere dette i forslagets punkt 1.

For å fastslå at avkastningen av Vestnordenfondet mest mulig skal gå til nordiske samarbeidsprosjekter, har Nordisk Ministerråd også ment at en fastsatt del av overskuddet skal anvendes av Komiteen for Nordisk Atlantsamarbeid (punkt 2). Denne komiteen, som har sitt hovedsekretariat i Torshavn, skal ta initiativ til eller støtte prosjekter (også forskning, utredning og pilotprosjekter) som fremmer samarbeid mellom de enkelte land/områder og mellom det nordatlantiske område og resten av Norden og tilgrensede områder.

Nordisk Ministerråd mener at ovennevnte endringer medfører at det er behov for å utarbeide en langsiktig strategisk plan for Vestnordenfondet (punkt 3). Planen skal ferdigstilles i god tid før vedtektsendringene trer i kraft, og formålet med planen er å forberede fondet på endringene i innholdet og i organiseringen av arbeidet. Ministerrådet forutsetter at styret i Vestnorden-fondet utarbeider et forslag.

De nye vedtektene, som bare er blitt endret redaksjonelt med utgangspunkt i de fem punktene, følger vedlagt. Det kan knyttes en kommentar til paragraf 12:

I paragraf 5 i overenskomsten mellom landene om opprettelsen av fondet står at "Fondens hovedsæde skal være i Reykjavik. Fonden skal være representeret i Tornhavn og Nuuk".
Ministerrådet oppfatter ikke at forslaget til vedtak, konkretisert i forslaget til vedtektsendringer, er i motstrid til denne paragrafen. I forslaget til endringer i vedtektene er det i paragraf 12 foreslått et nytt tredje avsnitt: "Nordisk Ministerråd kan bestemme en annen administrativ organisering".

Med dette menes eksempelvis annen fordeling av arbeidsoppgaver mellom hovedsekretariatet og de to kontorene. Det er mimidlertid klart at hovedsekretariatet fortsatt må være i Reykjavik, hvis en ikke skal endre overenskomsten.

17.9.1996

I dokumentet är ny text skrivet i *kursiv*. Strukna meningar står inom (parentes) och är understrukna.

VEDTEKTER FOR NORDISK UTVIKLINGSFOND FOR VESTNORDEN

Danmarks regering sammen med Færøernes og Grønlands landsstyrer, samt Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer har ved overenskomst af 19. August 1986 besluttet at oprette en nordisk utviklingsfond for Vestnorden (Færøerne, Grønland og Island)

For fonden gælder følgende vedtægter:

FORMÅL

1. paragraf
Den nordiske utviklingsfond for Vestnorden, herefter kaldet Fonden, har til formål at fremme udviklingen af et alsidigt og konkurrencedygtigt erhvervsliv i ((Vestnorden (Færøerne, Grønland og Island)) *Vestnorden* ved at yde lån og tilskud samt stille garantier for gennemførelsen af projekter med tilknytning til eller til fordel for små og mellemstore virksomheder. *Lån, tilskud og garantier kan bare gives til virksomheder i Island når det gjelder reelle samarbejdsprojekter mellem disse og firmaer på Færøerne og i Grønland.*

I denne sammenhæng skal Fonden bidrage til det industrielle og tekniske samarbejde inden for Vestnorden samt mellem Vestnorden og Norden iøvrigt.

FONDENS GRUNDKAPITAL

2. paragraf
Fondens grundkapital beløber sig til modværdien i danske kroner af 14,1 millioner US dollars, der fordeles således:

Danmarks regering	2,7 mill US dollars
Færøernes landsstyre	0,1 mill US dollars
Grønlands landsstyre	0,1 mill US dollars
Finlands regering	2,7 mill US dollars
Islands regering	0,4 mill US dollars
Norges regering	2,7 mill US dollars
Sveriges regering	5,4 mill US dollars

Grundkapitalen stilles til Fondens rådighed rentefrit. Den indbetales i overens-stemmelse med nedenstående plan (i US dollars):

Dato	S	DK	FIN	N	IS	FR	GR	Total	Total Grundkapital
1.3.87	1004	502	502	502	76	19	19	2624	2624
1.3.88	276	138	138	138	20	5	5	720	3344
1.3.89	328	164	164	164	24	6	6	856	4200
1.3.90	388	194	194	194	28	7	7	1012	5212
1.3.91	464	232	232	232	36	9	9	1214	6426
1.3.92	552	276	276	276	40	10	10	1440	7866
1.3.93	660	330	330	330	48	12	12	1722	9588
1.3.94	788	394	394	394	60	15	15	2060	11648
1.3.95	940	470	470	470	68	17	17	2452	14100
Totalt	5400	2700	2700	2700	400	100	100	14100	---

På anmodning fra Fondens bestyrelse skal indskyderne indbetale deres andele af grundkapitalen, helt eller delvist, tidligere end forudsat i ovenstående indbetalingsplan, ifølge ovenstående fordelingsnøgle med mindre andet aftales.

For den tid i hvilken beløb kan betragtes som forudbetalte i forhold til indbetalingsplanen, har den indskydende part ret til at oppebære en markedsbestemt rente.

Grundfondsbidragene kan indbetales enten i US-dollars eller i danske kroner med et kronebeløb, der modsvarer vedkommende bidragsbeløb i US-dollars, omregnet efter indbetalingsdagens officielle salgskurs i København for US-dollars.

I Fondens regnskaber bogføres den indbetalte grundkapital i danske kroner. Beløb, der modtages i US-dollars omregnes til danske kroner efter indbe-talingsdagens officielle salgskurs i København.

Frem til den 1.3.1995 beregnes værdien i danske kroner af den ikke indbetalte del af grundkapitalen til enhver tid efter den officielle salgskurs i København for US-dollars.

En eventuel forhøjelse af grundkapitalen kan kun ske ved beslutning af Nordisk Ministerråd.

3. paragraf

Fondens midler skal forvaltes således, at grundkapitalen denomineret i danske kroner, som foreskrevet i 2. paragraf, forebliver intakt. (foreløbig indtil 31.12.1999)

VIRKSOMHED

4. paragraf
Fonden yder lån og stiller garantier på bankmæssige vilkår. Når omstændig-hederne taler herfor, kan lån og garantier gives på vilkår, der er mere for-delaktige end bankmæssige vilkår.

Til særlige formål kan Fonden bevilge tilskud eller vilkårslån, dvs lån, der kun skal tilbagebetales og forrentes i det omfang vedkommende projekts forløb giver grundlag herfor. Tilskud og vilkårslån kan kun bevilges af Fondens samlede overskud.

Beløb skal avsættes til dækning af tab på udlån og garantier. Afsætningen skal stå i et rimeligt forhold til risikoen ved de ordinære lån og garantier.

(I Fondens virksomhed skal man i det hele tilstræbe en rimelig fordeling af fondens bevilgede og udbetalte midler imellem Færøerne, Grønland og Island.)

(Projekter, som omfatter mere end eet område i Vestnorden eller indebærer samarbejde med det øvrige Norden, bør prioriteres.)

Midler der anvendes på Færøerne og i Grønland skal i størst mulig udstrækning gå til samarbejdsprojekter som rækker over landegrænser.

Fonden skal tilstræbe et nært samarbejde med erhvervsorganisationer, andre finansieringsinstitutter samt offentlige og private organer, der har tilknytning til Fondens virkemåde.

5. paragraf
Lån kan bevilges af Fondens grundkapital og reserver. Fonden kan desuden optage lån til finansiering af sin virksomhed. Den samlede udestående lån- og garantimasse kan højest udgøre 2 ganger Fondens grundkapital.

6. paragraf
Fondens likvide midler bør placeras på bedst mulige vilkår og i forståelse med de vedkommende myndigheder på Færøerne, Grønland og i Island. Fonden skal i så vid udstrækning, som det er praktisk mulig, undgå kursrisici.

7. paragraf
Fondens regnskaber skal føres i danske kroner. Regnskabsåret følger kalenderåret. Fondens årsrapport og årsregnskab skal oversendes til Nordisk Ministerråd.

ADMINISTRATION

8. paragraf
Fonden har en bestyrelse, en administrerende direktør og sådant personale iøvrigt, som er nødvendig.

9. paragraf
Bestyrelsen består av 7 medlemmer, hvoraf hver deltagende regering samt Færøernes landsstyre og Grønlands landsstyre udpeger eet medlem for en periode af højest fire år ad gangen. For hvert medlem vælges en suppleant efter samme principper.

Bestyrelsen vælger af sin midte en formand og en næstformand for en periode af to år. Formandsposten alternerer mellem repræsentanterne for (Islands regering samt) Færøernes og Grønlands landsstyrer.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når formanden eller næstformanden tillige med mindst halvdelen af de øvrige medlemmer, eller ved disses forfald deres suppleanter, er nærværende. Hvert medlem har een stemme.

Til beslutninger kræves et flertal af de tilstedeværendes stemmer. Lån, garanti eller tilskud kan ikke bevilges, hvis modtagerens land eller område modsætter sig dette. Beslutninger kan også træffes ved skriftlig procedure.

Bestyrelsen sammentræder, når formanden bestemmer det, eller når mindst to bestyrelsesmedlemmer eller direktøren anmoder herom, dog mindst to gange om året.

Andre kan ved behov herfor indbydes til bestyrelsesmøderne.

10. paragraf
Bestyrelsen træffer beslutninger vedrørende samtlige af Fondens anliggender. Bestyrelsen kan delegere beslutningsmyndighed til den administrerende direktør eller til et forretningsudvalg bestående af bestyrelsesformanden samt de to andre bestyrelsesmedlemmer fra Vestnorden.

11. paragraf
Den administrerende direktør forestår Fondens løbende virksomhed, er ansvarlig for forberedelsen af låne-, garanti- og støttesager, og skal følge de retningslinier og pålæg, som bestyrelsen har givet.

Direktøren udpeges af bestyrelsen for et tidsrum af højest fem år ad gangen. Direktøren må ikke være medlem af eller suppleant i bestyrelsen, men deltager i bestyrelsesmøderne uden stemmeret.

Fonden tegnes af bestyrelsens formand, direktøren eller den, bestyrelsen bemyndiger.

12. paragraf
Fondens hovedsæde skal være i Reykjavik. Fonden skal være repræsentert i Torshavn og i Nuuk.

Regionalinstituttet (Bygdastofnum) stiller de nødvendige ekspeditionsmæssige og administrative faciliteter angående lokaler, bogholderi, ekspedition, daglig revisjon, juridisk bistand, inkassation, opbevaring af værdipapierer m.m. til rådighed for Fonden.

Nordisk Ministerråd kan bestemme om en anden administrativ organisering.

ØVRIGE BESTEMMELSER

13. paragraf
Nordisk Ministerråd udpeger 2 revisorer til gennemgang af bestyrelsens virksomhed og Fondens regnskaber. Revisorerne afgiver årligt en revisions-indberetning til Nordisk Ministerråd.

14. paragraf
Nordisk Ministerråd træffer beslutning om ændring af eller tilføjelse til Fondens vedtægter; dog ikke på en sådan måde, at eksisterende kreditorers sikkerhed forringes.

(Ministerrådet skal senest den 1.3.1996 tage stilling til Fondens virksomhed efter år 1999.)

Dersom Nordisk Ministerråd beslutter, at Fonden skal afvikles, udpeger ministerrådet de personer, som skal forestå afviklingen.

En afvikling af Fonden ved tilbagebetaling eller anden anvendelse af grundkapitalen kan ikke ske hurtigere, end hvad afviklingen af Fondens udlåns- og tilskudsudsagn samt dens gældsforpligtigelser på tidspunktet for beslutning om afvikling tillader.

Presidiets betänkande

över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) och ministerrådets förslag till budget för 1996 (B 161/p) med förslag till fördelning av icke disponerade medel från 1995 samt Nordiska ministerrådets årsberättelse 1995 (C 1),

(Utskottens uttalanden, se Bihang s. 523)

Ministerrådets redogörelse C 2 och budgetförslag B 161/p, se s. 565

Ministerrådets verksamhetsberättelse 1995, C 1, se s. 696)

Nordiska ministerrådet har till Nordiska rådet överlämnat årsberättelsen 1995, C 1, en redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 1997 och de närmaste åren framöver, C 2, förslag till Nordiska ministerrådets budget för 1997, B 161/p samt ett förslag till fördelning av icke disponerade medel från Nordiska ministerrådets budget 1995.

1. Presidiets förslag till plenarförsamlingen

Enligt artikel 64 i samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) skall Nordiska ministerrådet lägga fram sitt förslag till budget för Nordiska rådet för yttrande. Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av ministerrådet angivna finansiella ramen. Om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendationer när det gäller budgetdispositioner inom den angivna ramen.

Innebörden av 47 § i den gällande arbetsordningen för Nordiska rådet är att det som skall tas upp till behandling på en session skall sändas ut senast två veckor före sessionens början. Om särskilda skäl föreligger kan distributionen ske senare.

Presidiet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. Fullföljande av reformprocessen

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet betonade i betänkandet B 151/b och därvid särskilt notera

att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet, och att därvid rapporten "Nordisk nytte" skall utgöra del av underlaget för diskussionen;

att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser;

att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.;

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

2. a) Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:

- utökad beviljning till Nordiska kulturfonden,
- barn och ungdom,
- folkbildning- och vuxenutbildning,
- folkligt kultursamarbete,
- IT-området,
- demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden,
- bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.

b) Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:

att "bygg- och boligsektorn" inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk ungdomskommitté 150 TDKK, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 TDKK samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlings-

plan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 TDKK.

att 500 TDKK överförs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa.

att 400 TDKK överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier.

att ministerrådet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omdisponering - dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar - ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 TDKK.

att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 TDKK, avsätts till Nordiska kulturfonden.

2. Redogörelsen för planerna för det nordiska samarbetet, C 2

Enligt presidiets uppfattning är det angeläget att de politiska intentionerna i reformarbetet tas till vara och att samarbetet får ett innehåll som säkrar de politiska resultat de nordiska medborgarna har rätt att förvänta sig. Det är av största vikt att de prioriteringar man enats om också får genomslag i uppläggningen av det konkreta nordiska samarbetet. En bärande princip i detta sammanhang är kravet på att de i samarbetet ingående verksamheterna skall ha "nordisk nytta"

Det är också viktigt att uppläggningen av samarbetet anpassas till de nya förhållanden och krav som uppstår genom de nordiska samhällenas allt mer ökande internationalisering. Presidiet instämmer i att politiskt samråd angående saker av gemensamt intresse i internationella fora blivit en allt viktigare del av samarbetet och att den alleuropeiska utvecklingen har ett stort inflytande på vad som sätts på den nordiska dagordningen.

I ministerrådsförslaget påpekas att det finns behov av ett starkt nordiskt samarbete även om fyra femtedelar av nordens befolkning bor inom EU. Presidiet ställer sig bakom de argument och fakta som framförs vad gäller behoven av att styrka det nordiska samarbetet och vill också påminna om att det nordiska samarbetet i många avseenden skiljer sig från och dessutom geografiskt går utöver EU-samarbetet.

I inledningen betonas också att det nordiska samarbetet de senaste åren genomgått betydliga reformer. Verksamheten är omstrukturerad och de nordiska institutionerna har utsatts för granskning. Det framhålls att deras organisation och verksamheter från den 1 januari 1997 kommer att vara bättre anpassade till de aktuella politiska behoven. Ministerrådet anser att reformarbetet är fullt ut genomfört och att det nu gäller att ta vara på de politiska intentionerna i reformen.

Presidiet kan principiellt instämma i att reformarbetet inte får bli ett självändamål. Presidiet noterar dock att reformarbetet hittills endast lett till att institutionernas procentuella andel av den totala budgeten har minskat från 43% till 42%. Presidiet konstaterar vidare att inom ett viktigt område,

forskningssamarbetet, har utvärderingen av den nordiska nyttan inte fått en konkret uppföljning. Mot den bakgrunden är presidiet inte enigt med ministerrådet att reformarbetet kan anses som fullt ut genomfört och presidiet förväntar, med hänvisning till vad som framförts i rek. 24/1995/p, fortsatta insatser från ministerrådets sida för att reformprocessen skall fullföljas också vad gäller forskningsområdet.

Vad gäller utskottens syn på C 2 hänvisas till de yttranden respektive utskott samt kontrollkommittén avgivit till presidiet över C 1 och C 2 samt budgetförslaget (B 161/p). Yttrandena, *se Bihang*.

3. Ministerrådets budgetförslag för 1997

3.1 Övergripande kommentarer

Presidiet anser att ministerrådet inte uppfyllt de önskningar om ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet som antogs vid den 47:e sessionen (rek. 26/1995/p). Presidiet konstaterar att C 2-dokumentet fördelas i enlighet med de tre prioriterade områdena, pelarna, för den nordiska verksamheten medan de olika posterna i budgetförslaget är fördelade på sakområden. De framtida prioriteringarna, som presenteras i C 2, korresponderar därför inte på ett tydligt sätt med budgetförslaget för 1997, vilket omöjliggör en värdering av hur satsningarna utfaller. Denna inledning av budgetdokumentet anser presidiet vara en klar brist och inte acceptabel för framtiden.

Presidiet hänvisar vad gäller kraven på budgetutformning till det som framförs i budgetutskottets betänkande över budgeten 1996. Därutöver vill presidiet framhålla följande: Ett viktigt framtida krav på budgeten är att den presenteras på ett enkelt och lättförståeligt sätt, men att den också innehåller tillräckligt med upplysningar om tillräckliga resurser och planerad verksamhet. Sådan information krävs för att prioritera inom sektorerna och för att göra omprioriteringar mellan sektorerna möjlig. Budgeten bör också kompletteras med bokslutet från föregående år.

Ministerrådet bör vidare ge information om kommande handlingsplaner på ett tidigt stadium i syfte att skapa förutsättningar för en dialog som berikar och underlättar samarbetet och meningsutbytet mellan rådet och ministerrådet.

3.2 Utskottens synpunkter

För detaljsynpunkter på enskilda budgetposter och förslag till omfördelningar i budgeten hänvisas till utskottens yttranden över budgetförslaget. Presidiet vill dock framföra följande övergripande synpunkter på respektive utskotts budgetområden.

Norden
Presidiet stöder nordenutskottets önskemål om omfördelningar vad gäller området barn och ungdom, stöd till folkupplysning och vuxenutbildning, europaforskningen samt ökat stöd till Nordiska kulturfonden. Vad gäller området medborgarpolitik noterar presidiet, att ministerrådet väljer att ännu en gång ignorera rådets begäran om att ministerrådet skall anta en plan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, i enlighet med rek. 8/1994/nord. Handlingsplanen skulle bl.a öka samarbetet mellan de berörda ländernas polis- och tullmyndigheter, inom upplysnings- och undervisningsområdet och på behandlings- och rehabiliteringsområdet inklusive missbrukare inom fängelseväsendet. Presidiet kräver därför att ministerrådet inleder verksamhet i rekommendationens anda och att medel omfördelas till verksamheten.

Nordens närområden
Presidiet noterar ministerrådets slutliga budgetförslag för avsnitt VI, Närområdessamarbetet. Presidiet vill framhålla att vad gäller miljösamarbetet pågår stöd till kompetensuppbyggnad angående övervakning och insamling av miljödata i närområdena. Arbetet är inte avslutat, bl.a. pågår kalibreringsåtgärder för att få jämförbara mätdata. Ministerrådet bör därför på lämpligt sätt göra en omfördelning av de medel som anslagits inom avsnitt VI, innebärande en ökning av miljösamarbetet till 1996 års nivå. Omfördelningen får dock inte innebära minskade medel till projektet Nordpraktik.

Norden och Europa
Presidiet kan tillstyrka budgetförslaget

4. Ministerrådets årsberättelse 1995, C 1

Det är angeläget att uppläggningen av C1, C2 och förslaget till ministerrådets budget görs på ett likartat sätt, så att dokumentationen blir användbar som underlag för rådsorganens politiska bedömning och underlättar kommunikationen och de olika ministerråden.

Vad gäller utskottens detaljsynpunkter på verksamhetsberättelsen hänvisas till ovannämnda yttranden till presidiet, *se Bihang.*

Köpenhamn den 11 november 1996

Dorte Bennedsen (S)
Knud Enggaard (V)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johansson (c)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Berit Brørby Larsen (A)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F

BIHANG

Utskottens uttalanden

över ministerrådets redogörelse för planerna för det framtida samarbetet (C 2), Nordiska ministerrådets förslag till budget 1997 (B 161/p) samt Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1995 inklusive meddelanden över rekommendationer (C 1)

NORDENUTSKOTTET:

Ministerrådets verksamhetsberättelse 1995 (C1)
Nordenutskottet har tagit del av Ministerrådets verksamhetsberättelse 1995. Utskotetts förslag till behandling av anhängiga rekommendationer framgår av Bilaga 2

Ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C2)
Utskottet noterar att kultur, utbildning och forskning kommer att prioriteras genom att under de närmaste åren uppta ca hälften av den samlade budgeten.
Kulturpolitiskt blir barn och unga, film- och mediasamarbetet, konstsamarbetet, nordisk profilering i utlandet, Nordiska kulturfonden och tvärsektoriella satsningar fortsatt prioriterade områden.
Utbildnings- och forskningspolitiskt blir språksamarbetet, mobilitet och kontakt, generell utveckling av utbildningsgemenskapen, samarbete inom utbildningsområdet och forskningssamarbete prioriterade områden.
Nordenutskottet anser att folkligt kultursamarbete fortsatt skall vara ett prioritererat satsningsområde.

Särskilt uttalande om C1 och C2 framgår av Bilaga 1.

BUDGETFÖRSLAGET 1997

Budgetförslaget är framsprunget ur en omvälvande reformperiod i det nordiska samarbetet. Denna tid kännetecknades av osäkerhet kring de nordiska ländernans vägval in i det europeiska samarbetet. Perioden kan inte uppfattas som avslutad, men en stor del av de granskningar och utredningar som företagits i syfte att stärka det nordiska samarbetet är genomförda eller kommer att slutföras under 1996.

Nordenutskottet är starkt kritiskt till hur ministerrådet presenterar sitt budgetdokument. Att C2 är uppdelad enligt de tre geografiska pelarna medan budgetförslaget behåller en traditionell sektorkaraktär är en klar

brist och inte i enlighet med de politiska besluten om nordiskt samarbete inom tre pelare. De framtida prioriteringarna, som presenteras i C2, korrespenderar inte klart med budgetförslaget för 1997, vilket omöjliggör en värdering av hur satsningarna utfaller mellan de tre pelarna. Dessutom är det oklart hur de politiska prioriteringarna styrs inom respektive pelare, inte minst inom pelaren *nordiskt samarbete inom Norden*. Det är en brist i budgetförslaget att budgetposterna inte är jämförbara med tidigare års utgifter på samma poster.

"Nordisk nytta" är ett viktigt styrningsverktyg i planeringen av det nordiska samarbetet. Samtliga institutioner och samarbetsorgan är numera kontraktsstyrda. Kontraktsstyrningen är positiv, bl.a. i den bemärkelsen att institutionen värderas enligt de politiska prioriteringar som råder. Ett flertal projekt får nu egna bevillningar istället för att som tidigare finansieras inom projektmedel.

Det nordiska samarbetet måste återspegla de politiska beslut som fattas och att största möjliga effektivitet förenad med nordisk nytta ska genomsyra samarbetet. En av förutsättningarna för detta är att budgeten överensstämmer med de politiska viljeyttringarna, annars blir risken att det nordiska samarbetet fortsatt blir långsamt, tungrott och byråkratiskt.

Budgeten 1997 är 687,4 MDKK. Detta är en minskning med 20 MDKK jämfört med budgeten 1996. Den minskade budgetramen har paradoxalt drabbat det nordiska samarbetet just på de uttalat prioriterade områdena kultur, utbildning och forskning. Av den samlade budgeten 1997 utgör kulturområdet 19,7% och undervisnings- och forskningsområdet 25,57% eller sammanlagt 47,4% av 1997 års budgeterade medel.

Kultursamarbetet får 135 491 000 DKK - en minskning med 10 097 000 DKK jämfört med förra året. Utbildning och forskning får 190 223 000 DKK - en minskning med 13 466 000 DKK jämfört med förra året. Totalt har bevillningarna till kultur, utbildning och forskning minskat med 23 563 000 DKK.

Nordenutskottet anser att ministerrådet bör ge information om kommande handlingsplaner på tidigt stadium i syfte att skapa förutsättningar för en dialog som berikar och underlättar samarbetet och meningsutbytet mellan rådet och ministerrådet, inte minst är detta betydelsefullt för rådets behandling av ministerrådets förslag till budget.

Angående *budgetens utgifter* har de nedlagda institutionernas omstruktureringskostnader budgeterats under övrig verksamhet. Differens 1996/1997 är 15 065 TDKK. Angående *budgetens inkomster* har de nordiska utbildnings- och forskningsministrarna preliminärt beslutat om en överenskommelse om tillgång till högre utbildning. Betalningsordningen och betalningar föreslås hanteras via ministerrådets budget. Sverige, Danmark, Finland och Norge ingår i överenskommelsen, medan Island och de självstyrande områdena ännu står utanför. Utskottet noterar användningen av *ej disponerade medel* för 1995 på 2 500 TDKK som överförs till ministerrådets reserv.

Nysatsningsperioden 1994-96

Det framgår att nysatsningarna på kultursamarbetet i stort sett kunnat genomföras helt och hållet under den treåriga nysatsningsperioden 1994-1996. Ministerrådet har den 4 september tillställt rådet en redogörelse för nysatsningarna 1994-96 inkl. förslag till framtida prioriteringar. Redogörelsen begränsas emellertid enbart till nysatsningarna på konst och kultur 1994-96.

Nordenutskottet anser att på lång sikt bör följande områden prioriteras: Nordiska Kulturfonden, barn och ungdom, folkligt kultursamarbete, mobilitet och kontakt, det mångkulturella Norden, nordiska kulturarvet samt kulturen och IT-området.

KULTURSAMARBETET

Budgetförslag 1997:	135 491 000 DKK
Projektmedel och generella stödordningar:	92 883 000 DKK
Institutioner:	42 608 000 DKK
Budget 1996:	145 588 000 DKK
Minskning:	10 097 000 DKK

Nordisk Kulturfond

Kulturfonden får samma bevillning som förra året dvs. 22 miljoner danska kronor. Den evaluering som företagits av fondens ställning och roll var nödvändig och belyser fondens viktiga roll som en central stödordning. Enligt ministerrådet, kräver evalueringens slutsatser varken strukturella eller budgetmässiga ändringar. Utskotett anser att fonden bör vara det nordiska stödorgan som centralt delar ut stöd till kulturverksamhet och i det syftet bör fondens medel höjas. Utskottet betonar vikten av den politiska representationen i fonden, som bidrar till att fondens prioriteringar och bevillningar följer de politiska beslut som fattats.

Förslag:

- att ministerrådets ej disponerade medel 1995 överförs till fonden;

Barn och unga

Budgetförslag 1997	11 000 000	Budget 1996	10 502 000
Nordiskt idrottssamarbete	1 000 000	Budget 1996	1 011 000
Nordisk ungdomskomite	4 700 000	Budget 1996	4 691 000
Ledn.gruppen för barn och ungdom	3 000 000	Budget 1996	1 600 000
Särskilda aktiviteter för barn och unga	2 300 00	Budget 1996	4 800 000

I den föreslagna bevillningen 11 miljoner danska kronor ingår förverkligandet av den nordiska handlingsplanen Ett kommande Norden 1996-2000, idrottssamarbetet, nordisk ungdomskomitté, ledningsgruppen för barn och unga samt särskilda aktiviteter för barn och unga. Utskottet un-

derstryker vikten av att bevillningarna till handlingsplanens övergripande målsättningar prioriteras årligen.
Utskottet anser att Nordiska ungdomskommittén fyller en viktig funktion som bör synas i ökad bevillning.
Förslag:
- att 150 TDKK från bygg- och bostadssektorn överförs till Nordiska ungdomskommittén.

Film och media

Budgetförslag 1997	30 280 000 DKK
Projektmedel och generella stödordningar	26 080 000 DKK
Ledningsgruppen för kultur och massmedia	3 139 000 DKK
Prioriterade insatser i nordisk film- och mediasamarbete	5 000 000 DKK
Budget 1996	30 780 000 DKK
Minskning:	500 000 DKK

Av den totala bevillningen till film- och mediasamarbetet får Nordiska Film- och TV-fonden får oförändrad bevillning jämf. med förra året 17 941 000 DKK. Fonden har delvis lyckats i målsättningen att förbättra film- och TV-situationen, men ansträngningarna har ändå inte lett till den snabba lösning som krävs.
Prioriterade insatser i nordiskt film- och mediasamarbete avser ökat utbyte av nordiska filmer och TV-program, ökad vikt på massmedier samt åtgärder för att främja mediesamarbetet bland barn och unga.
Utskottet understryker att det stöder satsningar och åtgärder som leder till uppfyllning av målsättningarna att nordborna kan se varandras TV-produktioner, att bärkraftig marknadsföring och distribution av nordisk film uppnås och att barn och unga ges möjlighet och färdighet att aktivt delta i medieutvecklingen.
Förslag:
- att det nordiska film- och mediesamarbetet i Norden utreds grundligt i syfte att identifiera de problem och hinder som står i vägen för att de primära målsättningarna har kunnat uppnås. Utredningen finansieras med medel från Ledningsgruppen för kultur och massmedia. Utredningens resultat bör ligga till grund för en värdering av hur bevillningarna till film- och mediesektorn fördelas.

Konstområdet

Budgetförslag 1997	37 697 000 DKK
Projektmedel och generella stödordningar	17 1798 DKK
Budget 1996	38 649 000 DKK
Minskning:	952 000 DKK

Internationella kultursatsningar

Budgetförslag 1997	7 900 000 DKK
Budget 1996	7 900 000 DKK

Av bevillningen föreslås 1 900 000 DKK användas till vandringsutställningen Margaretha I. Det noteras att barn och ungdom är en prioriterad satsningsgrupp i verksamheten.

Sessionslandets kultursatsning

Budgetförslaget 1997	2 000 000 DKK
Budget 1996	3 500 000 DKK
Minskning	1 500 000 DKK

Utskottet noterar att bevillningen till Sessionsländernas kulturprogram halveras eftersom sessionerna blir färre.

Förslag:

- att sessionsländerna erhåller medel för genomförande av kulturprogram, även vid Nordiska rådets temakonferenser/sessioner.

Orkester Norden

Projektet presenteras i budgetförslaget som en särskild budgetpost med samma bevillning som förra året, TDKK 500. Det noteras att projektets försöksperiod har förlängts med två år. Utredning av projektet färdigställs 1997. Utskottet avvaktar utredningens konklusioner.

Kulturen och IT-området

Kulturen och IT-området är en ny budgetpost som får 500 000 DKK. Utskottet anser att budgetmässiga krafttag bör tas om IT-frågorna. Utskottet anser att med anledning av att Kulturen och IT-området är ett utpekat område för framtida prioriteringar bör en ökad bevillning synas i budgetförslaget 1997.

Förslag:

- att IT-området prioriteras högre än hittills 1998.

UTBILDNING OCH FORSKNING

Budgetförslag 1997	190 223 000
Budget 1996	203 689 000
Minskning:	13 466 000
Utbildningssamarbete	
Budgetförslag 1997	74 141 000
Budget 1996	81 828 000
Minskning:	7 687 000
Forskningssamarbete	
Budgetförslag 1997	112 599 000
Budget 1996	113 474 000
Minskning:	915 000

Allmänna projektmedel	
Budgetförslag 1997	3 523 000
Budget 1996	8 387 000
Minskning:	4 864 000
Sektorns dispositionsmedel	
Budgetförslag 1997	3 523 000
Budget 1996	4 391 000
Minskning:	868 000

Utskottet noterar nedskärningen till den gemensamma sektorn som sammanlagt utgör ca 13,5 miljoner danska kronor. Bevillningen till Kulturcentret i Nuuk har upphört (budget 1996: 3 996 000 DKK).

Utbildningssamarbetet
Bevillningen till utbildningssamarbetet föreslås minska med ca 7,6 miljoner danska kronor.

Nordiskt skolsamarbete (NSS)

Budgetförslag 1997	11 500 000 DKK
Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS)	4 900 000 DKK
Budget 1996	11 502 000 DKK

Det framgår av budgetförslaget att Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete avser lägga fram en handlingsplan för skolsamarbetet 1997-2000 under hösten 1996.

Mobilitetsprogrammen
Nordplus Junior har nyligen evaluerats. Utredningsresultatet pekar enhälligt på att programmen är synnerligen lyckade satsningar och att de i flera hänseenden bör stärkas. Enligt utskottets uppfattning har det inte tagits tillräcklig hänsyn till evalueringsrapporternas slutsatser och ökningen i bevillningarna är ytterst liten.

Nordplus Junior
Samma bevillning som 1996, 5 600 000 DKK. Utskottet anser att bevillningen bör återspegla den stora efterfrågan av stipendieordningen, som ökar betydligt varje år, samtidigt som allt fler kompetenta ansökningar måste avvisas.

Elevutbytet mellan Västnorden och det övriga Norden
Stipendieordningen har uppnått goda resultat, utan att det märks i bevillningen 1 000 000 DKK. Nordenutskottet anser att det bör värderas att utbytesordningen också gäller stöd till elevutbytet inom Västnorden.
Förslag:
- att 250 TDKK från bygg- og boligsektorn överförs till elevutbytet mellan Västnorden och det övriga Norden.

*(**Nordplus**, se avsnittet Högre utbildning)*

Folkupplysning/vuxenutbildning

Budgetförslag 1997	14 850 000 DKK
Ledningsgruppen för nordisk folkupplysning och vuxenutbildning	3 100 000 DKK

Stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenutbildning	6 000 000 DKK
Budget 1996	14 868 000 DKK

Utskottet anser att blockbidrag till studieförbunden är en förutsättning för att satsningarna på det centrala prioriteringsområdet folkupplysning och vuxenutbildning kan genomföras och utökas enligt politiska beslut och intentioner. I Nordiska rådets beslut vid Kuopiosessionen, rekommendation nr 25/1995 ang. fastställande av budgeten för 1996, punkt a) sägs: Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2." Blockbidrag tillförs 2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgruppen för nordisk vuxenutbildning och folkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK. På uppdrag från samarbetsministrarna beslöt utbildningsministrarna, i möte den 4 december 1995, att fastställa 2,2 MDKK som blockbidrag 1996.

Det hänvisas också till rekommendation 10/1995 angående blockstöd till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer. Rekommendationen lyder: Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidta åtgärder för att blockanslaget till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer bibehålles även efter år 1995.

Av C1-dokumentet framgår emellertid att beslut har fattats om att blockbidraget till de nordiska studieförbunden skall ersättas med projektstöd till folkupplysning och vuxenundervisning.

Det framgår av budgetförslaget att genom öronmärkta bevillningar motiveras ökad mobilitet för nordiska folkhögskoleelever och arbetet i de nordiska studieförbunden. I budgetförslaget finns som nyhet en särskild underpost till Folkupplysning/voksenopplæring 2.2.2.1.2 Støtteordningen for nordisk folkeupplysning og voksenopplæring (FOVU), som föreslås få 6 miljoner danska kronor. Enligt *FOVU:s budgetförslag 1997* föreslås att av de 6 miljonerna, skall 2,2 miljoner danska kronor öronmärkas till blockbidrag. Dessutom ges studieförbunden möjligheten att söka medel till enskilda projekt.

Utskottet noterar att FOVU föreslås använda 2,2 MDKK 1997 till blockbidrag och att studieförbunden även kan ansöka om medel till enskilda projekt. Men utskottet är dock inte helt nöjt med den kompromisslösning som framgår av ministerrådets meddelanden i C1-dokumentet dvs. att blockbidraget upprätthålls som princip, men fastställs som en relativ andel av de samlade bevillningarna till projektstöd. Att blockbidraget upprätthålls som princip är bra, men utskottet stöder inte lösningen att blockbidraget blir en del av projektstödet.

Förslag:

- att förutom bevillningen till Støtteordningen for nordisk folkeupplysning og voksenopplæring överförs ytterligare 400 TDKK från ministerrådets reserverade medel till folkbildning inom de nordiska studieförbunden.

- att det utarbetas en särskild stödordning för studieförbunden och andra folkbildningsinstanser som garanterar ett visst grundstöd för kurser med nordiskt innehåll. Stödordningen ska kunna garantera studieförbunden ett årligt grundstöd;
- att FOVU öppet redovisar beviljade projekt och avrapportering av projekt.

Högre utbildning

Budgetförslag 1997	32 500 000 DKK
Budget 1996	32 467 000 DKK

Nordenutskottet välkomnar samarbetsministrarnas beslut om överenskommelse om tillgång till högre utbildning. Överenskommelsen innebär en inkomst till ministerrådets budget. Nordenutskottet stöder en förstärkning av Nordplus och HÖGUT:s målsättningar och ser däri en möjlighet till utbyggd gemensam nordisk forsknings- och utbildningsregion.

Nordplus

Mobilitetsprogrammet föreslås få 30 200 000 DKK. Evalueringen av Nordplus visar att programmet har en mängd betydelsefulla och dynamiska sidoeffekter. Det faktum att antalet sökande är tre gånger större än de tillgängliga medlen är dock ett talande problem, som måste lösas. Utskottet ser positivt på att ministerrådet beslutat förlänga programmet till år 2000. Programmet får, trots evalueringens positiva slutsatser ingen ökning i bevillningen för nästa år. Utskottet anser det olyckligt att nysatsningarnas positiva effekt inte kan följas upp.

Språkligt samarbete

Budgetförslag 1997	12 291 000 DKK
Budget 1996	12 291 000 DKK

Nordenutskottet konstaterar att det finns en bred politisk enighet om satsningar på språksamarbetet. Handlingsprogrammet för nordisk språkförståelse - Nordmål - spelar en avgörande roll och programmet fortsätter till år 2000. Utskottet understryker vikten av att Nordmål genomförs 1997-2000. De nordiska språknämnderna kan numera söka projektmedel för sitt koordineringsarbete från en nyupprättad budgetpost på 500 000 DKK. Det nordiska språksamarbetet har granskats hårt i institutionsgenomgången, men behåller samma bevillning som förra året. Det nordiska språksekretariatet i Oslo är utfasat från den nordiska budgeten.

Forskningssamarbetet

Utskottet noterar att bevillningen till forskningssamarbetet föreslås minska med 915 000 danska kronor.

Nordiska forskarutbildningsakademin (NorFA)

Budgetförslag 1997	31 328 000 DKK
Budget 1996	31 328 000 DKK

Utskottet anser att NorFA:s verksamhet är värdefull för den internordiska forskningsverksamheten och stöder de ekonomiska satsningar som pågår i närområdena.
Nordenutskottet föreslår att ministerrådet, i det pågående arbetet med ett nytt forskningsprogram, värderar en upprättning av ett nordiskt post.doc. program i NorFA:s regi 1997 och att kvinnliga forskare får ett särskilt stöd i post.doc. programmet.

Forskningsprogrammet Norden och Europa 1996-2000

Budgetförslag 1997	6 000 000 DKK
Budget 1996	4 000 000 DKK

Projektets totala ram 1996-2000 är 35 000 000 DKK. Budgeten för projektet skulle i år höjts till 7 500 000 DKK. På grund av resursramens minskning har detta inte kunnat förverkligas. Utskottet beklagar att programbudgeten inte kunnat hållas och föreslår att ytterligare försök görs för att säkra projektets framväxt. Nordiska forskningspolitiska rådet föreslås få 2,5 miljoner danska kronor.
Förslag:
- att projektets framväxt försäkras 1997 med 500 TDKK från Forskningspolitiska rådets budget.

Nordisk identitet 1994-1997
Projektet, som avslutas 1997, får 900 000 DKK. Utskottet anser att denna forskning är mycket viktig men önskar en närmare redogörelse för projektet bl.a. med hänsyn till rasismproblematiken.

ØKONOMI

Regionalpolitik
Utskottet noterar i C1 den redogörelse som lämnas angående den regionala utvecklingen i länderna samt vad gäller det nordiska samarbetet inom dess tre huvudområden, bl.a aktiviteten inom berörda gränsregionala samarbetsområden att utveckla planer för gränsregionens deltagande i INTERREG-programmet från och med 1996.

Utskottet har med stort intresse noterat samarbetet mellan regional- och jordbrukssektorerna angående omställning och alternativ verksamhet för jordbruket i jordbruksavhängiga regioner. Behovet av samarbete mellan olika sektorer blir allt större för att underlätta omställning och anpassning till pågående samhälleliga förändringsprocesser. Vad gäller regionalsektorns forsknings- och utredningsarbete noterar utskottet det omfattande forskningsarbete som bedrivits av NordREFO, NOGRANs informationsar-

bete samt insatserna av NÄRPs EU-grupp vad gäller programprocessen inom INTERREG och behov för och möjligheter till gemensamma handlingslinjer m.m.

Utskottet noterar den mångfaldiga verksamhet som bedrivits inom det gränsregionala samarbetet. Bl.a har arbetet gått vidare med den fiskerinäringsinriktade verksamheten i Västnorden, där man i samråd med Norge och Canada vill skapa ett administrativt och ekonomiskt nätverk rörande resursstyrning i Nordatlanten. Arbetet med att finna avsättning för hittills outnyttjade fiskarter m.fl. produkter har utvidgats under 1995.

Jord- och skogsbruk

Utskottet noterar ministerrådets synpunkt att förutsättningarna för det nordiska jordbrukssamarbetet blivit väsentligt förändrade genom Finlands och Sveriges medlemsskap i EU samt genom ikraftträdandet av det nya-WTO-avtalet, men att skogsbrukssamarbetet inte på samma sätt påverkats. Beträffande verksamheten 1995 noterar utskottet det omfattande forsknings- och utbildningssamarbetet, att ett ambitiöst handlingsprogram för jord- och skogsbruk antagits, att sektorssamarbetet med miljösektorn fortsätter med ett nytt samarbetsprogram 1996-1999 samt att ett samarbete inletts med regionalsektorn om jordbruksberoende regioner under omvandling. Utskottet uppmärksammar vidare insatserna för att få igång ett systematiskt arbete i de baltiska staterna vad gäller bevarandet genresurser.

Utskottet har med intresse tagit del av det informationsprojekt som igångsatts under 1995 angående forskning om och rättningslinjer för bärkraftigt skogsbruk och att målet med projektet bl.a. är att publicera en rad temartiklar angående nordiskt bärkraftigt skogsbruk i europeisk fackpress.

Transport och trafiksäkerhet

Utskottet noterar att ministerrådet som en följd av de nya prioriteringarna inom det nordiska samarbetet utarbetet en strategi för det framtida nordiska transport- och trafiksäkerhetssamarbetet. Utskottet kan för sin del tillstyrka de angivna tre prioriteringsområdena och de planerade åtgärderna under respektive område. Det är bl.a. positivt att en ad hoc-grupp om transport och miljöfrågor upprättas och utskottet förväntar sig att denna etablerar ett nära samarbete med miljösektorn. Utskottet noterar vidare att det formaliserade samarbetet om trafiksäkerhetsfrågor kommer att bibehållas i framtiden och att det behandlas direkt inom ramen för NÄT.

Bygge- og boligsektoren

Budgetforslag for 1997 er 1 000 000 DKK, men det er en formindskning med 650 000 DKK fra 1996 års budget. Det tidligere Socialudvalg har gentagne gange udtrykt bekymring for kraftigt nedskårede midler til denne sektor, men ved behandlingen af budgetforslag for 1996 godkendte Nordisk Råd dog en mindre bevilling til byg og bolig end ministerrådet havde foreslået, d.v.s. 1 650 TDKK i stedet for 2 MDKK. Denne bevilling skulle

bruges både for projekter og sektorens institution, Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB).

Den bevilling, som nu er reserveret i budgetforslaget 1997 for bygge- og boligsektoren, skal kun være disponibel for projekter. NKB skal, i overensstemmelse med resultaterne fra "Nordisk nytte", lægges ned. Nordenudvalget mener, at midlerne til sektoren bedre egner sig til at forstærke samarbejdet på andre områder, d.v.s. angående bekæmpningen af alkohol- og narkotikamisbrug i Norden og Nærområderne, elevudveksling mellem vestnorden og det øvrige Norden, og Nordisk Ungdomskomité.

Forslag:

Bevillingen til byg- og boligpolitisk samarbejde overføres til følgende budgetposter:

1.3.1.2 Nordisk Ungdomskomité, 150 TDKK

2.2.1.1.3 Elevudveksling mellem vestnorden og det øvrige Norden, 250 TDKK

5.2.1 Alkohol- og narkotikasamarbejdet i Norden og Nærområderne, 600 TDKK

MEDBORGERRETTIGHEDER

Budgetforslag for 1997:	60 344 000 DKK
Budget 1996:	64 298 000 DKK
Diff.	-3 954 000 DKK

Budgetet skæres ned med 20 MDKK. Medborgerrettighedssektoren, der nu knapt udgør knapt en tiendedel af budgetet (9%), skæres ned med 4 MDKK; en femtedel af totalbesparingen. Sektoren måtte også tåle nedskæringer i budgetet 1996.

Det noteres, at nogen af de midler, der bliver frigjort ved at institutioner lægges ned, går til budgettets afsnit VII, Øvrig virksomhed. Man lægger dermed større beløb til projektvirksomhed, men budgetforslaget 1997 præges alment af dette.

Dette betyder, at en stor andel af bevillinger går til en upræciseret pulje, som skal anvendes til projekter. Uddelingen af midlerne er derfor i større grad hos embedsmænd, og det er beklageligt, at ministerrådet ikke har mere præciserede prioriteringer og retningslinjer, som i højere grad kan vise, hvordan fordelingen skal være. Derimod er det vanskeligt at planlægge uddeling af midler til projekter, når budgetforslaget endnu ikke er vedtaget.

Nordjobb

Budgetforslag 1997:	2 620 000 DKK
Budget 1996:	2 500 000 DKK
Budget 1995:	2 555 000 DKK

Ifølge ministerrådets planer for Nordjobb reserveres der 2,5 MDKK for Nordjobb under perioden 1996-1997. I tillæg til dette foreslås, at der i 1997 reserveres 120 TDKK for Nordjobb i Grønland for bl.a. finansiering af rejsestøtte til nordjobbere. Dette skal vurderes i lyset af en formindskning i 1996 års budget med 55 TDKK, sammenlignet med budgettet 1995.

Nordisk Råd har med *rekommandation nr. 40/1992/k* anbefalet Ministerrådet at Nordjobb bliver en permanent ordning. Nordenudvalget mener, at det er positivt, at Ministerrådet besluttede at reservere ovennævnte finansiering for Nordjobb på nuværende niveau på 2,5 MDKK i 1996-1997. Derimod er det endnu usikkert, hvad der sker efter 1997. Derfor ønsker Nordenudvalget en ny meddelelse om rekommandationen til næste år.

Social og sundhed

Budgetforslag for 1997:	32 924 000 DKK
Budget for 1996:	34 681 000 DKK
Diff.	-1 757 000 DKK

Ministerrådets foranstaltninger på social- og sundhedsområdet præges af, at man prioriterer andre nordiske samarbejdsområder. Som resultat heraf har sektoren været udsat for store nedskæringer i budgettet de sidste år.

Formindskningen denne gang beror for det første på nedskæring af projektmidler med 1 MDKK, som går til etableringen af Handikappolitisk råd, som skal have en koordinerende og policyskabende, tværsektoriel funktion. Organet skal kunne træffe beslutninger om fordeling af projektmidler på sit område. I lyset af handikaprådets funktion og dets indslag i mange traditionelle nordiske samarbejdsområder er det yderst vigtigt at den parlamentariske indflydelse og det parlamentariske indsyn bliver tilgodeset i det nye organ igennem at sikre Nordisk Råd repræsentation i det nye organs råd.

Prioritering af budgettets reserverede projektmidler (3 920 TDKK) er endnu uklar.

Endvidere skæres institutionsmidler i social- og sundhedssektoren ned med 1 757 TDKK. NIOM's midler formindskes med 750 TDKK, NNH's midler med 500 TDKK (men derimod kommer etableringen af Handikappolitisk råd), og endvidere skal Nordisk kontaktmandsorgan for narkotikaspørgsmål lægges ned, men den havde 1 MDKK i bevilling. Nedlæggelsen er i overensstemmelse med resultaterne fra "Nordisk nytte".

For at Nordisk Råd bedre kan vurdere, hvordan social- og sundhedssektorens virksomhed opretholdes med stadig formindskede bevillinger, er det nødvendigt med yderligere oplysninger om gennemførelsen af planer og projekter. Det gælder f.eks. planerne i programmet for nordisk social- og sundhedssamarbejde, som blev godkendt af Ministerrådet i marts 1995. Nordenudvalget savner en redegørelse i C 1 for, hvad Ministerrådet har gjort i løbet af 1995 for at fremme programmets formål. Dette gælder f.eks. mål I, at styrke social- og sundhedssektorens grundpiller i den nordiske velfærdsmodel, bl.a. ved at øge kendskabet til de rettigheder, som de

nordiske aftaler indeholder for medborgerne. Dette mål er yderst vigtigt og det kan konstateres at Nordisk Råd ofte får henvendelser fra personer som flytter indenfor Norden, som har problemer (f.eks. gældende pengeydelser ved barselsorlov, arbejdsløshedsydelser og pension), som dels skyldes det bristende kendskab til deres rettigheder, og dels bristende kendskab eller forskellige tolkninger hos de lokale myndigheder.

Alkohol- og narkotikapolitik

I planerne for det nordiske samarbejde 1997 (C/2) fremhæver ministerrådet, at det bl.a. fortsat vil prioritere samarbejdet om rusmiddelsspørgsmål med vægt på alkohol- og narkotikaforskning, samt koncentration af narkotikasamarbejdet med politisk og praktisk samråd, informations- og erfaringsudveksling og koordinering af nationale synspunkter i det internationale narkotikasamarbejdet.

Trods ambitiøse planer foreslår Ministerrådet i budgetforslaget at midlerne til denne sektor formindskes. Nordisk Nævn for alkohol- og narkotikaforskning (NAD) får nu 2 506 400 DKK, men det er 200 000 DKK mindre end i 1996. Dette virker dog ikke helt urationelt med hensyn til formindskningen af totalbudgettet. Nordisk kontaktmandsorgan for narkotikaspørgsmål bliver udfaset fra det nordiske budget; politisk og praktisk samråd, informations- og erfaringsudveksling, samt koordinering af nationelle synspunkter skal føres videre i en tværsektoriel embedsmandskomité. Det ser dog ikke ud til, at der reserveres midler til dette samarbejde.

Nordenudvalget noterer, at Ministerrådet ikke har anset det for hensigtsmæssigt at vedtage en handlingsplan mod stofmisbrug i Norden og nærområderne, til trods for rekommandation nr. 8/1994/j. Handlingsplanen skulle bl.a. have det formål, at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervisningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere inden for fængelsesvæsenet.

Ministerrådet har i sin motivering mod handlingsplanen bl.a. henvist til NARK's virksomhed. Nordenudvalget mener, at Ministerrådets handlinger og formål i denne sag er højst inkonsekvente, da samarbejdsministrene nu har bestemt nedlæggelsen af NARK ifølge konklusionerne af gennemgangen "Nordisk nytte".

Endvidere virker det som om ministerrådet ikke reserverer midler til en eventuel handlingsplan i budgetforslaget for 1997, som tyder på at ministerrådet endnu en gang vil ignorere Nordisk Råds rekommandation nr. 8/1994.

Nordenudvalget mener at det er en alvorlig sag, at Ministerrådet ikke foretager foranstaltninger i anledning af rekommandationen, trods gentagne påmindelser herom. Nordenudvalget vil særlig tage sagen op i forbindelse med Rådets session i København i november.

Forslag:

Alkohol- og narkotikasamarbejdet i Norden og Nærområderne (under budgetpost 5.2.1.) tildeles 600 TDKK fra byg- og boligsektoren.

Konsument

Budgetforslag for 1997:	5 400 000 DKK
Budget for 1996:	5 720 000 DKK
Diff.	-320 000 DKK

Bevillingerne i konsumentsektoren går til projekter. Den store prioritering i forbrugersamarbejdet er forbrug og miljø, men der reserveres også midler for det nye handlingsprogram for forbrugerundervisning i skolen. Der har kommet et forslag om at anvende ialt 530 TDKK til handlingsprogrammet i 1997, men det er sandsynligvis et for højt beløb i forhold til totalbevillingen.

Lovgivning

Budgetforslag for 1997:	1 442 000 DKK
Budget for 1996:	850 000 DKK
Diff.	-592 000 DKK

I budgetforslaget er der gået ud fra, at Nordisk råd for forskning i europæisk integrationsret (NORFEIR) lægges ned. Bevillingen til institutionen var 1 362 TDKK i 1996. Nu reserveres 850 TDKK til projekter, men meningen er at projekter inden for den europæiske integrationsret føres videre.

Der forventes et nyt samarbejdsprogram fra justitsministrene til efteråret. Det skal først og fremmest behandle de ændringer i traditionelt lovgivningssamarbejde, der følger af ændringerne i det europæiske samarbejde. Der fremkommer dog i planerne for det nordiske samarbejde i 1997 (C/2) at ministerrådet vil prioritere samarbejdet om lovgivningsområder, som falder uden for EU's regelværk, bl.a. store dele af straffe- og procesretten, offentlig ret, familieret, konkursret og erstatningsret.

KONKLUSION

Generelt

Nordenudvalget mener, at det er vanskeligt at få oversigt over budgetforslagets indhold. Det beror dels på mangel på oplysninger, og dér mener udvalget at Ministerrådet burde udarbejde mere informationsmæssige kommentarer til budgettet og sørge for at frembringe mest mulig aktuel information. Mangelen skyldes også den form som anvendes, der mangler sammenhæng mellem planerne for det nordiske samarbejde (C 2) og budgetforslaget, eftersom C 2 er delt op ifølge de tre geografiske søjler og budgettet efter sagsområder. Endnu en mangel i budgetforslaget består i, at det ikke er muligt at sammenligne de tidligere års forbrug på de samme områder.

Frigøring af midler

Det noteres, at nogle af de midler, der bliver frigjort ved at institutioner lægges ned, går til budgettets afsnit VII, Øvrig virksomhed. Der lægges dermed større beløb til projektvirksomhed. Dette betyder, at en stor andel af bevillinger går til en upræciseret pulje, som skal anvendes til projekter. Uddelingen af midlerne er derfor i større grad afhænging af en embedsmands afgørelse, og det er beklageligt, at Ministerrådet ikke har mere præciserede prioriteringer og retningslinjer, som i højere grad kan vise, hvordan fordelingen skal være. Derimod er det vanskeligt at planlægge uddeling af midler til projekter, når budgetforslaget endnu ikke er vedtaget.

Nordenudvalget har vurderet nogle fremtidige prioriteringer i det nordiske samarbejde, som er foreslået af Nordisk Ministerråd. Nordenutskottet anser att på lång sikt bör följande områden prioriteras: Nordiska Kulturfonden, barn och ungdom, folkligt kultursamarbete, mobilitet och kontakt, det mångkulturella Norden, nordiska kulturarvet och kulturen och IT-området.

Foreslåede ændringer af budgetforslaget for 1997

1) At Ministerrådets ikke disponerede midler for 1995, 2,5 MDKK, overføres til Nordisk Kulturfond.
2) At forskningsprojektet "Norden og Europa" tildeles 0,5 MDKK fra Nordisk Forskningspolitisk Råds budget.
3) Bevillingen til byg- og boligpolitisk samarbejde, 1 MDKK, overføres til følgende budgetposter:
   - 1.3.1.2 Nordisk Ungdomskomité, 150 TDKK
   - 2.2.1.1.3 Elevudveksling mellem vestnorden og det øvrige Norden, 250 TDKK
   - 5.2.1. Projektmedel; alkohol- og narkotikasamarbejde i Norden og Nærområdene, 600 TDKK
4) Af ministerrådets reserverede midler, 1,4 MDKK, overføres 400 TDKK til:
   - 2.2.2.1.2 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU) som tillägg till de redan föreslagna medlen. Dessa 400 TDKK ska användas till folkbildning i studieförbunden.

København, den 31. Oktober 1996

For nordenudvalget

Kjell Magne Bondevik (KrF)
Formand

BILAGA 1

Nordenutskottets uttalanden om C1 och C2 på områdena kultur, utbildning och forskning samt barn och ungdom

Nordiska kulturfonden

Nordenutskottet konstaterar att det råder politisk enighet om fondens betydelse för det nordiska kultursamarbetet. Först när fondens dispositionsmedel fördubblas kan fonden få ökad genomslagskraft. Av evalueringen av fonden framgår att samarbetet mellan fondens styrelse och konstkommittéerna måste klargöras. Enligt ministerrådet, kräver evalueringens slutsatser varken strukturella eller budgetmässiga ändringar.

Barn och unga

Nordenutskottet understryker att den nordiska identiteten bör stärkas genom att barn och ungdomar själva skapar egenaktiviteter, att barn- och ungdomspolitiken inordnas i hela kultur- och skolsektorn och att planen omfattar alla barn och ungdomar i de nordiska samhällena, oavsett social och etnisk tillhörighet. Ett sätt att stärka den nordiska identiteten är att förmedla det kulturella arvet.

Utskottet påpekar att barn- och ungdomskultur kräver en längre uppföljning än de fyra år som handlingsplanen täcker och de satsningsområden som faller utanför handlingsplanens ramar måste också få ett fullgott stöd. Barns och ungdomars livskvalitet måste beaktas på alla områden i det nordiska samarbetet. Livskvaliteten i dessa åldersgrupper är också i högsta grad beroende av livskvaliteten i samhället i stort.

Musikundervisningen och idrotts-/gymnastikundervisningen i grundskolan samt det nordiska idrottssamarbetet måste fortsatt garanteras stöd. Utskottet anser att satsningarna på idrott på nordisk basis inte får komma på efterkälken därför att idrotten anses vara väl gynnad nationellt.

Det har visat sig att skolklasser måste, på grund av de höga priserna, välja bort besök inom Norden, inte minst gäller detta Västnorden. Utskottet anser att ungdomar skall ha en bättre chans att åka till rabbatterade priser inom hela Norden.

Angående barn och ungdomar som konsumenter och användare av dataprogram understryker utskottet vikten av att jämlikhetsaspekten beaktas i samband med dataprogrammens utformning samt jämlika möjligheter till användning av datateknologin.

Barnkulturforskning visar att barnkulturen är hotad. Utskottet efterlyser även satsningar som motverkar negativa ungdomskulturers och destruktiva subkulturers inflytande. Drogfri ungdomskultur skall stimuleras. Utskottet anser att projektet Det mångkulturella Norden verkar vara ett väl lyckat projekt och är positivt till projektets förlängning.

Rådet har, den 4 september 1996, mottagit ministerrådets s.k. statusrapport som enligt rekommendation nr 35/1995 årligen, under handlingsplanens verksamhetsperiod, ska tillställas Nordiska rådet.

Film och media
Ett av de övergripande målen för nysatsningarna var *Norden som medieregion*. Av C1 framgår att det Nordisk Film- og TV-fond har varit det viktigaste instrumentet för att uppnå detta mål. Med egna medel och extra bevillningar från nysatsningarna har fonden kunnat överbrygga många av de hinder som stått i vägen för bl.a. distribution och fritt utbud av film och filmvisning i Norden. Nysatsningarna på film och media har fokuserats på den digitala tekniska utvecklingen och telekommunikation, television- och datafrågor samt spörsmålet om hur de nordiska public service-företagen säkras utrymme i det framväxande medielandskapet.

Ledningsgruppen for nordisk kultur og massemediesamarbeid förbereder åtgärder för att bemöta de europeiska och internationella audivisuella initiativen och utskottet stöder prioriteringar som fungerar som nordiska alternativ till de europeiska och internationella kulturströmmarna.

Konstområdet
Ministerrådets ansträngningar för spridning av Nordiska rådets litteraturpris samt de nominerade verken är positivt. Nordiska konstnärsrådets avsikter att skapa kontakter mellan konstnärsorganisationer i Baltikum och Centraleuropa är positiva men större ansträngningar kunde göras för att också etablera kontakterna mellan Västnorden och Nordens närområden.

Internationella kultursatsningar
Utskottet stöder särskilt projekt som ökar den historiska kunskapen och förmedlar det nordiska historiska arvet. Utskottet stöder kultursatsningar utanför Europa. Det är också av stort värde att de nordiska kulturprojekt som pågår utomlands även presenteras inom Norden och närområdena.

Sessionsländernas kulturprogram
Utskottet noterar att kultursatsningarnas syfte att främja kontakten mellan nordiska organisationer, institutioner och enskilda konstnärer är en form av nätverk som fått stor genomslagskraft.

Orkester Norden
Utskottet avvaktar utredningen av projektet som färdigställs unnder 1997.

Kulturen och IT-området
Kulturen och IT-området är en ny budgetpost. Utskottet ser positivt på tillkomsten av IT-policygruppen.

UTBILDNING OCH FORSKNING

Nordiskt skolsamarbete

Det framgår att ministerrådet avser framlägga förslag inom kort på områdena folkbildning och vuxenunderevisning samt skolsamarbetet. Nordenutskottet stöder den övergripande ambitionen att se över hela verksamhetsfältet inom utbildning och forskning och ser det som en nödvändig åtgärd och en naturlig uppföljning av nysatsningarnas resultat.

Utskottet anser att de föreslagna satsningsområdena är tidsaktuella och fångar väl de prioriteringar som Finland haft som ordförandeland samt de förslag som ligger på EU:s bord. Utskottet ber ministerrådet att beakta nedanstående förslag vid utarbetandet av handlingsplanen.

Mobilitetsprogrammen

Mobilitetsprogrammen har en nyckelroll i det nordiska samarbetet. Utskottet stöder ökad utveckling av de nordiska programmen samt fördjupat samarbete med Europas program. De s.k. nya regionerna bör också få bättre tillgång till programmen.

Folkbildning och vuxenundervisning

Nordenutskottet noterar de satsningar som gjorts på folkligt samarbete via medel från både kultur- och utbildningssektorn. Utskottet anser att folkligt nordiskt samarbete fortsatt skall ha hög prioritet och anser att det arbete som drivs i t.ex. Föreningarna Nordens och frivilligorganisationernas regi är en av grunderna för det nordiska samarbetet och för den gemensamma nordiska identiteten och demokratin. Handlingsprogrammet VOKS FREM har stimulerat nya tankar på området.

Utskottet betonar informationsteknologins betydelse för det folkliga samarbetet och folkbildning och vuxenutbildning inom och utom Norden. Samhällsutvecklingen ställer nu omvälvande krav på människan och sambandet mellan utbildning, arbetsmarknad och information. Människan bör i större omfattning än tidigare själv kunna delta i samhällsutvecklingen, arbetslivet och det privata livet. I detta syfte införs koncepten livslångt lärande, och entreprenörskap i utbildningen, både på nordiskt och europeiskt plan. Utskottet efterlyser i detta sammanhang särskilda insatser så att denna satsning även når till och innefattar de nya medborgarna i Norden.

Nordplus

Utskottet ser positivt på utvecklat samarbete med närområdena som ett led i att grundlägga en nordisk utbildningsregion.

Nordisk identitet 1994-1997

Projektet avslutas 1997. Utskottet anser att denna forskning är mycket viktig men önskar en närmare redogörelse för projektet bl.a. med hänsyn till rasismproblematiken.

NÄROMRÅDESUTSKOTTET:

Närområdesutskottet har med utgångspunkt från utskottets ansvarsområde granskat de avsnitt i respektive dokument som avser det nordiska närområdessamarbetet, det nordiska miljösamarbetet samt det nordiska energisamarbetetet. Utskottet får anföra följande synpunkter på de rubricerade dokumenten.

1. Ministerrådets årsberättelse 1995 (C 1)

I årsberättelsens inledning meddelas att verksamheten inom alla sektorer anpassats till de under 1995 antagna besluten om koncentration av det nordiska samarbetet. Detta avspeglas dock inte i uppläggningen. Årsberättelsen innehåller liksom tidigare år detaljredovisningar av sektorernas verksamhet. Utskottet vill framhålla att sektorsskildringarna i nästa årsberättelse bättre måste återge det förändringsarbete som gjorts mot bakgrund av de förändrade politiska prioriteringar som sedan 1995 gäller för det nordiska samarbetet. Vidare behövs tydligare information om hur de prioriteringar som framlagts av rådet tillvaratagits.

Utskottet föreslår att verksamhetsberättelsen läggs till handlingarna. Utskottet redovisar dock sina kommentarer till sektorsredovisningarna i bilaga.

Inledning

Närområdesutskottet har beretts tillfälle att yttra sig över Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse för år 1995, C 1/1996. Utskottet har behandlat berättelsen vid sitt möte i Stockhom den 25-26 juni samt 26-27 september 1996. Därvid har utskottet med hänvisning till sina ansvarsområden främst beaktat kapitel IV, miljö samt kapitel VII, Ekonomi: avsnitt 1 Energipolitik samt kapitel IX Närområdessamarbetet.

Allmänt

I årsberättelsens inledning meddelas att verksamheten inom alla sektorer anpassats till de under 1995 antagna besluten om koncentration av det nordiska samarbetet. Detta avspeglas dock inte i uppläggningen. Årsberättelsen innehåller liksom tidigare år detaljredovisningar av sektorernas verksamhet. Utskottet vill framhålla att sektorsskildringarna i nästa årsberättelse bättre måste återge det förändringsarbete som gjorts mot bakgrund av de förändrade politiska prioriteringar som sedan 1995 gäller för det nordiska samarbetet. Vidare behövs tydligare information om hur de prioriteringar som framlagts av rådet tillvaratagits.

Utskottet föreslår att verksamhetsberättelsen läggs till handlingarna. Utskottet vill dock avge följande kommentarer till redovisningarna under respektive sektor.

Närområdessamarbetet

Utskottet noterar med tillfredställelse att demokrati och en bärkraftig utveckling står som mål för ministerrådets närområdessamarbete. Koordinering av de nordiska insatserna bör i fortsättningen vara en ledande princip för programmen.

De nordiska informationskontoren är en viktig länk mellan närområden och de nordiska länderna. Bland annat är kontorens insatser på kulturområdet imponerande. Utskottet anser att informationskontoren efter en inkörningsperiod hittat sin roll i de samhällen där de är verksamma. Utskottet ser det därför som mycket positivt att ministerrådet tagit beslut om kontorens fortsatta verksamhet. Utskottet beklagar att frågan om informationskontorets i St. Petersburg status ännu inte fått sin lösning.

Vad gäller samarbetet angående Arktis noterar utskottet att 1 MDKK avsatts för genomförande av handlingsprogrammet för samarbetet i det arktiska området samt att det meddelas att de nordiska regeringarna kommer att arbeta för en tät dialog med parlamentarikerna om arktiska frågor i förbindelse med arbetet i det kommande Arktiska rådet.

På utbildningsområdet är det av stor vikt att de startade projekten har en reell förankring i de baltiska staternas samhälleliga situation.. Det är angeläget att projekten skapar en bas för lärarutbildning och utveckling av utbildningspedagogiken i mottagarländerna.

Stipendieordningen, som även omfattar parlamentariker, är ett angeläget sätt att föra kunskap vidare. Inom utbildning- och forskningsektor är internationella kontakter ytterst viktiga för forskare i närområden som länge hade varit utan internationella impulser.

Utskottet anser att det baltiska investeringsprogrammet BIP är av stort värde till de baltiska länderna för att dessa skall nå en balanserad utveckling sinsemellan. Samtidigt är programmet ett viktigt instrument för näringslivet i dessa länder.

Utskottet anser att Nordpraktik är en form av samarbete som kommer till godo de unga från närområden som får möjlighet att praktisera i nordiska företag. Programmet kan ses som en good-will -arrangemang för unga, som samtidigt ofta får värdefulla erfarenheter från arbetslivet i Norden.

Som helhet anser utskottet att NMR:s närområdespolitik har varit lyckad och att dess hittillsvarande orientering till insatser i de baltiska staterna varit motiverad. Det är enklare att nå resultat i Baltikum där nationerna och samhällslivet är redan organiserade och befolkningarna tämligen små. Utskottet konstaterar att samarbetet med Ryssland kommer att vara en utmaning länge i framtiden. Ifall de nordiska (och övriga europeiska) insatserna förbättrar förhållanden i Nordens ryska närområden i relation till andra delar av landet finns risken att utvecklingen kommer att vara mycket ojämn. Med de insatser som det för nuvarande är fråga om är risken för detta obefintlig.

Miljö

Genom den Nordiska miljöstrategin har det nordiska miljösamarbetet tillförts en plattform, vilken underlättar den politiska prioriteringen av resurser och ministerrådets planering av konkreta insatser. Utskottet finner det naturligt att ministerrådet huvudsakligen inriktat sin miljöverksamhet på uppföljningen av den Nordiska miljöstrategin april 1994 - mars 1996. Utskottet noterar därvid den omfattande redogörelse som ministerrådet lämnat angående de resultat som uppnåtts inom ramen för strategin och den positionering av nordiska miljösynpunkter som gjorts i det internationella miljösamarbetet. Strategin har reviderats under 1995 och utskottet tillstyrker de förändringar som gjorts i strategin för att, mot bakgrund av rådande förutsättningar för samarbete, anpassa den till de aktuella behoven av insatser på miljöområdet.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla att ett intensifierat sektorssamarbete alltjämt är en särskilt viktig förutsättning för genomförandet av den nordiska miljöstrategin. Miljösektorns samarbete med transport-, med fiskeri- och med jord- och skogsbrukssektorerna är av stor betydelse för att påverka dessa sektorer i riktning mot en bärkraftig utveckling. Utskottet noterar i detta sammanhang de kartläggningar som gjorts bl.a. av den nordiske natur- och miljöpristagaren 1995, Torleif Ingelög. Med hjälp av dessa kartläggningar, som visar situationen för hotade växter och djur, skapas förutsättningar för att bevara den biologiska mångfalden på ett effektivare sätt än tidigare med bibehållande av ett rationellt jord- och skogsbruk. Vidare noterar utskottet med stort intresse ministerrådets planerade insatser 1996 angående information i närområdena om naturvård generellt och om den betydelse naturens mångfald har för de ekologiska processerna.

Utskottet har också tagit del av de redogörelser som lämnas angående arbetet inom miljösektorns fasta arbetsgrupper. Arbetet sker huvudsakligen inom ramen för miljöstrategin, vilket har medfört bättre kontroll av verksamheternas resursförbrukning och projektens tidtabeller. Utskottet noterar bl.a. på kemikalieområdet arbetet i EU-, OECD, och FN-sammanhang för att begränsa riskerna vid användning av farliga kemikalier och för utarbetande av kriterier för klassificering och märkning av dessa.

Av stor vikt är också att arbetet fortgår med att höja säkerheten både vad gäller kärnreaktorer och avfallsbehandling och förvaring av kärnavfall i Nordens närområden. Utskottet noterar den omfattande verksamhet som skett under 1995, bl.a. vad gäller nordiskt agerande i samband med EBRD:s gåvofinansiering av säkerhetsåtgärder i Ignalina, Sosnovy Bor och Kolakärnkraftverken. Det är dock beklagligt att hittills endast Litauen anslutit sig till Wienkonventionen om civilrättsligt ansvar i händelse av atomolycka. Ansträngningarna att få Ryssland, Ukraina och Vitryssland att ansluta sig till denna konvention måste därför med kraft fortsätta.

Utskottet vill också än en gång påminna om behovet av ett effektivt kontaktnät om miljöinformation så att meddelanden om miljökatastrofer och miljöhot, bl.a status på rörledningarna för olja i Norra Ryssland, verkligen kommer fram.

Miljöutskottet anser det mycket positivt att ministerrådet beslutat permanenta det Nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO, att fördubbla organisationens grundkapital och att ge NEFCO möjlighet att förvalta särskilda fonder, bl.a. en facilitet för mjukgöring av lånevillkor. Det är viktigt att denna typ av verksamhet utprovas.

Avslutningsvis måste angående 1995 konstateras att inte heller detta år har något genomgripande skett vad gäller genomförandet av åtgärdsprogrammet för rening av Östersjön. Nordiska rådet har under flera år framhållit att ministerrådet måste få fram beslut om finansiering av projekten i programmet från de internationella finansieringsinstituten. Finansieringsinstitut, regeringar, kommuner, industriföretag, m.fl, måste fås att samverka strategiskt i en planmässig finansiering av de högprioriterade projekten.

Nordiskt miljöforskningsprogram

Utskottet noterar fördelningen av medel under året till de tre temaområdena i forskningsprogrammet. Utskottet vill framhålla att det genomförda arbetet under det nordiska miljöforskningsprogrammet har varit av stort värde. Den relativt korta programtiden har dock medfört att vissa program fått avslutas något summariskt. Utskottet anser att ytterligare behov av miljöforskning i nordisk regi föreligger, bl.a. inom klimatområdet och att medel till miljöforskning därför bör tilldelas miljösektorn efter det att miljöforskningsprogrammet slutförts.

Energipolitik

Utskottet har tagit del av redogörelsen för utvecklingen inom sektorn i de nordiska länderna samt det nordiska samarbetet. Vad gäller det nordiska energipolitiska samarbetet noterar utskottet med särskilt intresse att en utredning inletts angående problemställningarna kring en samnordisk CO_2-avgift på elområdet samt arbetet i projektet angående gemensamt genomförande mellan Norden och östeuropeiska länder av insatser för reduktion av klimatgaser. Av stort intresse är också det arbete som gjorts angående evaluering och effektvärdering av energieffektiviseringsprogram och projekt, bl.a. vad gäller privata företag och deras framtida strategier med hänsyn till miljöregleringar och -projekt.

Utskottet noterar också insatserna för kompetenshöjning och forskningsaktiviterna i det huvudsakligen nationellt finansierade nordiska energiforskningsprogrammet. Det är angeläget att den nordiska energiforskningsmiljön ges en ökad konkurrenskraft gentemot EU eftersom det ökar möjligheten av att EUs forskningsprogram ges en för nordiska förhållanden intressant profil.

Vad gäller rekommendationerna inom utskottets område beslöts följande:

Områdesinriktade rekommendationer

17/1993/m *Handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden*
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett konkret handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden och därvid särskilt uppmärksamma S:t Petersburg och Leningradregionen

att i utarbetandet av handlings- och samarbetsprogrammet redogöra även för de samnordiska och nationella ekonomiska konsekvenserna av förslagen

att i handlingsprogrammet särskilt beakta samarbetsmöjligheterna och förutsättningarna på miljö-, handels-, kultur- och infrastrukturområdena

Kommentar: Ett nytt program för nordiskt samarbete med Nordens närområden är under utarbetande. Ett nordiskt informationskontor har upprättats i S:t Petersburg. Rekommendationen har i detta avseende fyllt sin funktion. Beslöts föreslå att den avskrivs.

22/1994/m *Förstärkt Nordsjösamarbete*
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats omkring Nordsjön under de senaste åren såväl på regerings- som parlamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom privata initiativ

att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan

att fortsätta arbetet för att ta tillvara de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995.

Kommentar: Vad gäller första och tredje styckena har rekommendationen uppfyllt sitt syfte och styckena bör avskrivas. Vad gäller det andra stycket pågår verksamhet, som bör få utvecklas innan omfattningen av och formerna för ett Nordsjösamarbete slutligt fastslås. Beslöts föreslå att rekommendationens första och tredje stycke avskrivs samt att andra stycket bibehålls.

31/1991/m Samarbete i det arktiska området
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til et heldekkende arktisk samarbeide på regeringsnivå

31/1995/m *Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området*
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för samarbete i det arktiska området i enlighet med ministerrådsförslaget (B 157/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet, samt

att ministerrådet i Nordiska ministerådets budget 1997 och i senare budgetar avsätter medel för nordisk samordning av insatser i Arktis och att dessa medel ges en sådan omfattning att de bidrar till medfinansiering från nationella och internationella finansieringskällor.

32/1995/m Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament,

samt

att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

Kommentar: På basis av rekommendation 31/1991/m lade ministerrådet fram rapporten Samarbeidet i det arktiske området, Nord 1995:011 vilken följdes upp med ett ministerrådsförslag B 157/m om Handlingsprogram för samarbete i det arktiska området. Rekommendationen har således uppfyllt sitt syfte. Beslöts föreslå att den avskrivs.

Vad gäller rekommendation 31/1995/m har ministerrådet fastställt programmet. Till stor del har de framförda synpunkterna från rådet beaktats, vad avser finansieringen har dock endast I MDKK avsatts till uppföljning 1996. Det meddelas i verksamhetsberättelsen 1995 (C 1) att tryggandet av medel i kommande budgetar sker i normal ordning i samband med utarbetandet av respektive budgetförslag och att en viktig del av uppföljningen är frågan om att trygga samfinansiering. Beslöts föreslå att rekommendationen avskrivs.

Förhandlingar om inrättandet av ett arktiskt råd pågår och det förefaller oklart i vilken omfattning och i vilka former det parlamentariska inflytandet kommer att få utrymme i samarbetet. Beslöts att rekommendation 32/1995/m bibehålls tills vidare.

4/1994/m Miljöutveckling och säkerhet i Arktis
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att forcera kartläggningen av resursanvändningen och miljösituationen i Arktis, bl.a. vad avser marina resurser, oljeutvinning, gruv- och bergverksdrift, transport samt förorening från lokala och långväga källor, analysera premisserna för en bärkraftig utveckling under arktiska förhållanden och komma med förslag om hur man genom en samlad internationell insats bäst kan bädda för en sådan utveckling,

att analysera hotet mot den arktiska miljön av militära och civila kärnfysiska aktiviteter i Arktis, bl.a.:

- följderna av provsprängningarna,

- dumpningen och lagringen av kärnfysiskt material,
- riskerna med användandet av atomubåtar och atom-isbrytare,
- den kärnfysiska upprustningen,

att i samråd med nordiska och internationella forskningsorgan bedöma vilka forskningsuppgifter som är mest nödvändiga i Arktis och hur dessa kan säkras erforderligt finansiellt stöd,

att internationellt verka för en eliminering av utsläpp i Arktis av särskilt miljöfarliga ämnen, såsom PCB, kadmium, bly, svavel, radioaktiva ämnen m.fl., senast innan år 2000,

att i samarbete med Barentsrådet och på basis av ovanstående kartläggning verka för bildandet av en stor fridlysningszon i Barents Hav,

att verka för stopp för fortsatt kärnfysisk vapenkapplöpning i Arktis genom:

- ett samlat nordiskt initiativ,
- att få Norden och Kola, Karelen och Baltikum förklarade som kärnvapenfri zon,
- insatser av FN, KSSE, Barentssamarbetet och inom Rovaniemi-processen,
- internationella nedrustningsförhandlingar,
- att verka för etablerandet av en Arktisk förvaltning motsvarande den för Antarktis,

att ta initiativ till att en expertgrupp bevakar säkerhetskontroll och nedrustning i Arktis med representanter från de åtta arktiska änderna,

att i alla ovanstående aktiviteter beakta urbefolkningarnas intressen

att beakta förslagen om parlamentarisk medverkan i den resolution som antogs vid den internationella parlamentariska konferensen om Arktis i Reykjavík 1993, samt

att till Nordiska rådets 45:e session i Tromsø i november 1994 lämna en lägesrapport om arbetet med rekommendationen.

Kommentar: I C 1 1995 hänvisar ministerrådet med anledning av rekommendationen till det vid den 47:e sessionen framlagda ministerrådsförslaget B 157/m. Beträffande reducering av miljöfarliga ämnen hänvisas till den nordiska miljöstrategin. Ett medlemsförslag A 1123/p om säkerhetspolitik behandlas för närvarande i presidiet.

De miljöinriktade aktiviteter som föreslås i stycke 1-5 samt 8-9 fångas till mycket stor del upp i de åtgärder som ingår i Rovaniemiprocessen. Denna utgör en av grunderna för ministerrådsförslag B 157/m. Stycke 6-7 berör främst säkerhetspolitiska frågor. Stycke 10 innehåller nu överspelade föreskrifter om procedur och kan utgå.

De arktiska miljöfrågorna bör hanteras inom ramen för ministerrådets arbetsprogram och inom ramen för det blivande Arktiska rådet. Beslöts därför föreslå att stycke 1-5, 8-9 samt 10 avskrivs.

Rekommendationer angående finansiering och ekonomi

25/1991/m Beräkningsmodell för grön BNP
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhället för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (grön BNP).

Kommentar: Ministerrådet meddelar i C 1 att en slutrapport angående naturresursräkenskaper för skog, näringsämnen och fisk samt energiräkenskaper, materialflöden och ekoindustrier skall föreligga klar uner 1996. Beslöts föreslå att denna rapport avvaktas och att den får ge underlag för beslut om ev. uppföljning från utskottets sida.

11/1993/m Finansiering för räddning av Östersjön
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att agera vid den av HELCOM anordnade konferensen i Gdansk den 25-26 mars för att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av HELCOMs aktionsprogram för räddning av Östersjön,

att efter konferensen inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist

att använda influtna medel enligt den av Helcom föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

Kommentar: I C 1 framhåller ministerrådet att finansieringsfrågorna ingår såväl som en uppföljning av ministerrådets tidigare arbete i en ad hocgrupp om finansiering samt som en naturlig del av genomförandet av den nordiska miljöstrategin 1996-2000. Ministerrådet hänvisar vidare till NEFCOs arbete samt till att det utreds hur NIB skall ges utökade möjligheter att ge lån till miljöinvesteringar inom ramen för 100 miljoner ECU.

Stycke 1 innehåller procedurfrågor och kan avskrivas. Resterande stycken innehåller en anmodan om att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av HELCOMs aktionsprogram för räddning av Östersjön. Även dessa är nu inaktuella. Det beslöts därför föreslå att hela rekommendationen avskrivs. Erfarenheterna från utskottets kommande seminarium om finansieringsfrågor bör ligga till grund för nya intiativ.

26/1994/m Riskkapitalfond för Baltikum
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vurdere å etablere et særlig risikokapitalfond på ECU 10 millioner for å tilføre prosjekterings- og oppstartingskapital for mindre produksjonsbedrifter i de baltiske stater.

Kommentar: Ministerrådet meddelar i C 1 att 5.9 miljoner ECU för en Baltic Venture Capital Fund avsatts 1995 inom ramen för det baltiska investeringsprogrammet. EBRD och andra investorer bidrar också med medel till fonden, vilken beräknas komma att uppgå till ca 24 miljoner ECU. Rekommendationen torde därmed ha uppfyllt sitt syfte. Beslöts föreslå att rekommendationen avskrivs.

30/1995/m Höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att höja Nordiska miljöfinansieringsbolagets grundkapital samt vidta de ändringar av §§ 2,3 och 10 i miljöfinansieringsbolagets stadgar i enlighet med ministerråds-förslaget (B 155/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Kommentar: Den begärda ändringen är genomförd. Beslöts föreslå att rekommendationen avskrivs.

Sakinriktade rekommendationer

Miljöfrågor, allmänt

46/1992/m Internationella uppförandekoder inom miljösektorn

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Riokonferensen.

Kommentar: Av C 1 framgår att ett förenhetligande av det internationella miljöregelverket är ytterst komplicerat och knappast låter sig göras. Länders verkställande och uppföljning av åtaganden är dock intressanta för fortsatta överväganden. En utredning i frågan kommer att slutföras under 1997. Beslöts därför att rekommendationen bibehålls.

2/1994/m Behandling av miljöfarligt avfall

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda vilka miljökrav som bör ställas på behandlingen av miljöfarligt avfall samt

att, mot bakgrund av de rön som framtagits, utveckla en miljöriktig och kostnadseffektiv behandlingskapacitet i Norden för omhändertagande av

det miljöfarliga avfallet samt att avge en första rapport till den 45:e sessionen.

Kommentar: I C 1 redovisas hittills utfört arbete med rekommendationen. Vidare anför ministerrådet att det för närvarande inte är motiverat att igångsätta ytterligare utredningar beträffande behandlingslösningar för miljöfarligt avfall. Visst arbete kommer att fortsätta inom ramen för den nordiska miljöstrategin 1996-2000. Beslöts föreslå att rekommendationen avskrivs.

12/1995/m Nordisk sektorsintegrering av naturvård

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av vad som framförs i rådsdebatten samt vad som framförs i detta utskottsförslag, i revideringen av den nordiska miljöstrategin förstärka arbetet med att åstadkomma gemensamt upprättade sektorsvisa handlingsprogram för naturskydd.

Kommentar: Naturvårdsfrågor och deras integrering i samhällssektorerna ingår som en viktig del i den nordiska miljöstrategin 1996-2000. Beslöts föreslå att rekommendationen avskrivs.

Energifrågor, allmänt

34/1995/m Regionalt samarbete inom energiområdet

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor,

samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

Kommentar: Ny rekommendation. Beslöts att den bibehålls.

Kärnsäkerhetsfrågor

47/1992/m Kärnsäkerhet i Nordområdena

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete

att med kraft fullfölja arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet, samt

att fullfölja ansträngningarna att få till stånd bindande internationella avtal om kärnsäkerhet och hantering av avfall från all civil och militär verksamhet.

10/1993/m *Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy, Bor och Ignalina*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast verka för att förhandlingar om att avhjälpa de mest akuta säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina fortsätter och fullföljs samt att, om dessa ger resultat, arbeta för att nödvändiga internationella resurser tas fram

29/1993 *Kontroll av kärnteknisk verksamhet*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med kraft fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordområdena och Östersjön samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m. samt

att överväga möjligheterna till stöd för en effektiv och miljöriktig energiförsörjning m.m. i Östersjö- och Nordkalottområdet.

30/1993 *Säkerhet, energi och miljö*

att snarast ta initiativ till en offensiv i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden - Östersjö- Nordkalottområdet samt

att ta initiativ till framtagande av realistiska alternativ till de miljöfarliga anläggningar i Baltikum - S:t Petersburg - Kolaområdena man eljest tvingas hålla i drift,

att, för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter,

att stödja omställningsprojekt och ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion, samt

att aktivt verka i nedrustningsprocessen och stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen samt etablerandet av Norden som en kärnvapenfri zon.

Kommentar: Rekommendationerna om kärnsäkerhet är delvis överlappande, dels finns också att-satser angående kärnsäkerhet i rekommendationerna vad gäller nordiskt samarbete i Arktis. Beslöts föreslå att de ovanstående rekommendationerna om kärnsäkerhet avskrivs och att ett utskottsförslag, vilket tar upp de relevanta frågorna om kärnsäkerhet tas fram till kommande session.

3/1994/m Redovisning av kärnavfallsprodukter

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att till Nordiska rådets höstsession 1994 lämna en fullständig redovisning av allt avfall och dess hantering från alla former av verksamheter som ger kärnavfall inom de nordiska länderna samt en prognos över de framtida avfallsmängderna. Redovisningen skall även omfatta sådant avfall som enligt avtal har förts eller avses föras till land utanför Norden.

Kommentar: En redovisning angående hanteringen av kärnavfall har lämnats av ministerrådet. Rekommendationen får därmed anses ha uppfyllt sitt syfte och det **beslöts** föreslå att den avskrivs.

Sociala frågor

24/1994/m Migration under ordnade former

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utveckla adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden, och lämna erforderligt finansiellt stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former,

att i internationellt samarbete verka för nya flykting- och migrationspolitiska strategier som syftar till att migration sker under ordnade former.

Kommentar: I C 1 redovisar ministerrådet genomförda konferenser i ärendet samt övrigt samarbete i frågan. Rekommendationen får enligt sekretariatets mening anses ha uppfyllt sitt syfte . Beslöts föreslå att den avskrivs.

41/1995 Utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika.

Kommentar: Ny rekommendation. Beslöts att den bibehålls.

2. Ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

Vad gäller inledningen är utskottet i princip enigt med ministerrådet att det är angeläget att de politiska intentionerna i reformarbetet tas till vara och att samarbetet får ett innehåll som säkrar de politiska resultat de nordiska medborgarna har rätt att förvänta sig. Det är av största vikt att de prioriteringar man enats om också får genomslag i uppläggningen av det konkreta nordiska samarbetet.

Utskottet kan också instämma i att reformarbetet inte får bli ett självändamål, även om det hittills endast lett till att institutionernas procentuella andel av den totala budgeten har minskat från 43% till 42%. På ett viktigt område, forskningssamarbetet, har dock utvärderingen av den nordiska nyttan inte fått en konkret uppföljning. Mot den bakgrunden är utskottet inte enigt med ministerrådet att reformarbetet kan anses som avslutat.

Vad gäller Närområdesutskottets ansvarsområden kan följande synpunkter anföras.

Stora politiska förändringar har skett i Nordens närområden. Det är av största vikt för de nordiska länderna att den framtida utvecklingen i området går mot ökad demokrati, utveckling av social trygghet och en balanserad övergång till marknadsekonomi. Vidare är det angeläget för miljöutvecklingen i Östersjön och Barentsområdet att länderna får råd och stöd vad gäller åtgärder mot föroreningskällorna och att risker för kärnkraftsolyckor motverkas. Denna utveckling har gett det nordiska samarbetet nya och mycket angelägna uppgifter. Det är viktigt att uppläggningen av det framtida arbetet planeras noga och att det ges utrymme för nuvarande och kommande behov av resurser inom prioriterade samarbetsområden. Det kan i detta sammanhang framhållas att det, i likhet med arbetet med EU- och andra internationella frågor, inte alltid krävs stora ekonomiska resurser för samarbetet i Nordens närområden. Vad gäller demokratiutvecklingen kommer att behövas en nätverksuppbyggnad baserad på både person- och partikontakter. Utskottet anser att i det framtida arbetet måste, mer än hittills varit fallet, kontakterna med Ryssland ges stor uppmärksamhet.

På grund av de begränsade resurserna för nordiskt samarbete jämfört med behoven bör en det ske en arbetsfördelning och koordinering vad gäller de nordiska och de nationella insatserna. Utskottet ser det mot den bakgrunden i princip positivt att ministerrådet utarbetat en särskild närområdesstrategi, vilken enligt ministerrådets planer skall godkännas av samarbetsministrarna. Utskottet anser dock att det förslag som framtagits innehåller relativt stora förändringar i de nuvarande prioriteringarna. Utskottet är tveksamt om förändringarna till alla delar kan tillstyrkas. Utskottet förväntar därför att Nordiska ministerrådet ger Nordiska rådet möjlighet att uttala sig om den av samarbetsministrarna slutbehandlade närområdesstrategin.

Vad gäller planerna för de specifika områdena i C 2 har utskottet inget att erinra mot det som framförs vad gäller miljöavsnitten angående Norden och Norden i Europa. Vad gäller energipolitik kommer ministerrådet att lägga fram en energipolitisk redogörelse i anslutning till den 48:e sessionen, varför utskottet, i avvaktan på denna redogörelse, föreslår att avsnitten i C 2 läggs till handlingarna. Vad gäller avsnitt 3 Närområdena har som ovan nämnts framtagits en närområdesstrategi, till vilken det hänvisas i texten. Det är dock oklart i vad mån dess prioriteringar får genomslag för arbetet under respektive sektor.

3. Ministerrådsförslag om budget för 1997

Inledningsvis noterar utskottet att C 2-dokumentet fördelas i enlighet med de tre prioriterade områdena, pelarna, för den nordisk verksamheten men att de olika posterna i budgetförslaget är fördelade på sakområden. Detta är en klar brist och inte i enlighet med de politiska besluten om nordiskt samarbete inom tre pelare. De framtida prioriteringarna, som presenteras i C2, korrespenderar inte klart med budgetförslaget för 1997, vilket omöjliggör en värdering av hur satsningarna utfaller mellan de tre pelarna. Dessutom är det oklart hur de politiska prioriteringarna styrs inom respektive pelare.

En viktigt framtida krav på budgeten är att den presenteras på ett enkelt och lättförståeligt sätt, men att den också innehåller tillräckligt med upplysningar om tillgängliga resurser och planerad verksamhet. Sådan information krävs för att prioritera inom sektorerna och för att göra omprioriteringar mellan sektorerna möjlig. Budgeten bör också kompletteras med bokslutet från föregående år.

Vad gäller närområdena underlättas prioriteringen om det också finns information om EUs och de nordiska ländernas bilaterala aktiviteter och deras sammanhang med den nordiska budgeten.

Utskottet noterar vad gäller budgetförslagets sakupplysningar angående planerad verksamhet att detaljeringsgraden varierar något från sektor till sektor. Vad gäller vissa av utskottets ansvarsområden: miljö- respektive energisektorerna är den lämnade informationen i huvudsak tillfredsställande. Vad gäller redovisningen angående planerad verksamhet inom avsnitt VI, Samarbete med Nordens närområden, noterar utskottet att ramen för verksamheten föreslås vara oförändrad 1997, men att det anges att de föreslagna budgetsiffrorna under respektive sektor endast är preliminära. Dock är beskrivningen av planerad verksamhet under respektive sektor relativt detaljerad. De neddragningar som föreslås vad gäller industri- och finanspolitiskt samarbete samt miljösamarbete förefaller avspegla arbetsgruppens förslag till omprioriteringar, men dessa förslag är inte politiskt behandlade. Utskottet finner det anmärkningsvärt att ett så osäkert budgetunderlag framförs till Nordiska rådet.

Utskottet har följande synpunkter på förslagen under respektive sektor.

Samarbete med Nordens närområden

Utskottet instämmer i att det krävs en bättre koordinering av bilaterala och multilaterala insatser i Nordens närområden. Man bör eftersträva en koncentrering av nordiska insatser på områden där det nordiska samarbetet ger ett mervärde. Större projekt och programhelheter bör eftersträvas. Koordinering mellan ministerrådet och andra bilaterala, nordiska och internationella aktörer och finansiärer är också som målsättning för verksamheten. Dessa alla är ytterst viktiga mål. Utskottet betonar i detta sammanhang vikten att verksamheten svarar till efterfrågan från motpartners sida. Verksamheten måste utvecklas från att vara rena stödåtgärder till att bli ett

samarbete mellan två parter som bägge drar nytta av att agera tillsammans, även om de ekonomiska kostnaderna ligger hos Ministerrådet.

Närområdesutskottet har i sitt arbete kunnat konstatera att det finns ett behov av information i Baltikum angående parlamentens roll i förhandlingar angående EU-medlemskap. Närområdes- och Europautskotten kommer för sin del att sprida information om den parlamentariska förankringen och deltagandet i förhandlingsprocessen.

De preliminära förslag till omprioriteringar i budgeten för närområdesinsatser som framförs av ministerrådet kan, som ovan anförts, på nuvarande grundlag inte accepteras av närområdesutskottet. I avvaktan på att utgången av den politiska behandling av Lyra-rapporten meddelas Nordiska rådet har utskottet dels övervägt att kräva att hittillsvarande budgetfördelning bibehålls, dels övervägt andra alternativ til omfördelning.

Vad gäller miljösektorn pågår stöd till kompetensuppbyggnad angående övervakning och insamling av miljödata i närområdena. Arbetet är inte avslutat, bl.a. pågår kalibreringsåtgärder för att få jämförbara mätdata. Utskottet noterar vidare att miljöministrarna avser att under hösten 1996 framlägga ett preciserat miljöhandlingsprogram för 1997.

Medlen till jord- och skogsbruk går till bevarande av växtgenetiska resurser. Projektet påbörjades 1996 i Baltikum och syftar till att säkerställa ett långsiktigt bevarande och utnyttjande av baltiska växtgenetiska resurser, att bidraga med teknik- och kunskapsöverföring samt att konsolidera de nationella nätverken för växtgenetiska resurser. Arbetet är inte avslutat. Vidare har inletts en förstudie rörande Vavilovinstitutet, St Petersburg. Genbanken är en av världens största samlingar av genetiskt material och är i mycket stort behov av insatser i syfte att rädda samlingarna och genomföra inventeringar. Sannolikt innehåller samlingarna material av nordiskt och baltiskt ursprung som inte finns i varken nordiska eller baltiska kollektioner.

Utskottet anser att det arbete som görs inom miljösektorn respektive jord- och skogsbrukssektorn är så viktigt att resurserna bör vara oförändrade även under 1997.

Utskottet anser därför att i den mån ministerrådet vill genomföra den preliminära fördelningen av närområdesbudgeten bör rådet kräva att ministerrådet gör en omfördelning av de medel som anslagits inom avsnitt VI, innebärande en ökning av miljösamarbetet med 1,5 MDKK samt en ökning av medlen för jord- och skogsbrukssamarbete med 0,2 MDKK. Omfördelningen får dock inte innebära minskade medel till projektet Nordpraktik.

Utskottet vill därutöver framföra följande detaljsynpunkter på budgetförslaget.

Informations- och kontaktsverksamhet

Informationskontorens betydelse och roll har vuxit. Utskottet ser det som naturligt att det preliminära budgetförslaget innehåller en avsevärd förhöjning till denna verksamhet. Utskottet förutsätter att verksamheten inom

Barentsområdet koordineras på så sätt att det inte finns risk till dubbelarbete.

Vidare är det viktigt att skapa kontakter mellan skolor i Norden och skolor i närområdena. Detta förutsätter att datorkommunikation via Internet etableras.

Stipendie- och utväxlingsordningar

Utskottet understryker betydelsen av stipendieordningar för personer inom utbildnings- och förskningssektorn. Utskottet stöder även stipendieprogram för tjänstemän. Stipendie-ordningen för parlamentariker diskuteras som bäst i Nordiska rådets organ med syfte att hitta det bästa möjliga sättet att utnyttja de resurser som ministerrådet beviljat rådet till detta ändamål. Etablering av parlamentarikernätverk är värdefullt för både de nordiska och baltiska och ryska parlamentarikerna. Kontakterna till parlamenten i Karelen, Leningrad Oblast och Kolahalvön skall utvecklas. Utskottet noterar vidare att en särskild stipendiordning skall inrättas i syfte att etablera och utveckla NGO's. Här är det naturligt att det skall ske i nära samarbete med de existerande organisationerna i Norden, både sådana som redan har samarbete med närområden och sådana som skall börja på detta område. Här kan bl.a. framhållas de Norden-föreningar som bildats i Baltikum.

Projektmedel

Om den preliminära betydande förhöjningen till detta ändamål genomförs kunde man under rubriken ryska forskningsprojekt utreda behovet av finskspråkiga läromedel i de karelska skolorna där finska ännu existerar som läroämne. Undervisning på skandinaviska språk och finska bör tryggas i våra närområden.

Medborgarpolitik

Utskottet anser som mycket positiva inslag både den nordisk-baltiska jämställdhetskonferensen som planeras till augusti 1997 samt det arbetsmarknadspolitiska utvecklingsstödet i ryska närområden. I den sistnämnda kunde samarbete idkas med Nordens Fackliga Samorganisation vars medlemsorganisationer redan länge haft sina projekt i Nordvästra Ryssland och som koordinerar detta arbete.

Miljö

Närområdesutskottet noterar att resurserna för det nordiska miljösamarbetet blir något förminskade vad gäller projektmedel samt att den nordiska andelen av medlen till mjukgöringsfaciliteten ökar. De projektmedelsbaserade insatserna inriktas på en uppföljning av den Nordiska miljöstrategin 1996-2000. Av stor vikt blir uppföljningen av det arktiska samarbetsprogrammet och att det inom ramen för det nybildade arktiska rådet sker en koordinering av denna verksamhet med den som bedrivs inom ramen för AEPS. Vad gäller NEFCO noterar utskottet med tillfredsställelse planerna

att utvidga användandet av faciliteten för mjuk finansiering till miljöprojekt i nordvästra Ryssland samt i Baltikum, S:t Petersburgs- och Kaliningradområdena. Effektivare finansiering av miljöprojekt kommer att vara temat för ett seminarium anordnat gemensamt av närområdesutskottet och miljö- och finansministrarna i början av 1997.

Energi och näringspolitik

Utskottet noterar med beklagande de minskade resurserna, men kan samtidigt konstatera att medel avsatta under tidigare år för samarbete med miljösektorn nu planeras komma till användning för insatser i närområdet och på klimatområdet. Vad gäller det näringspolitiska samarbetet är det positivt att samarbetet med miljösektorn angående ren teknologi utvidgas under 1997 och vad gäller det regionalpolitiska samarbetet att det gränsregionala samarbetet och regionsamarbetet mellan Norden och närområdena i öst utvidgas.

Utskottet har ovan framhållit Nordiska Genbankens viktiga insatser för att säkra växtgenetiskt material i Baltikum.Utskottet noterar vidare det positiva beskedet vad gäller ekonomisektorn att medel avsätts för samarbete med miljösektorn.

Övrig verksamhet

Utskottet anser det positivt att medlen till den övergripande uppföljningen av det arktiska samarbetsprogrammet fördubblas. Utskottet noterar vidare att det i samband med att ministerrådet fastställde programmet om samarbete i det arktiska området etablerats ett nytt samarbetsområde för ministerrådet. Samarbete kommer att ske inom sektorerna miljö, forskning, infrastruktur, handel och kultur.

4. Förslaget till fördelning av icke disponerade medel för 1995

Utskottet tillstyrker att medlen, 2 500.000 DKK, överförs till ministerrådets reserv.

Köpenhamn den 23 oktber 1996

För närområdesutskottet

Kimmo Sasi (Kok.)
Ordförande

EUROPAUDVALGET:

Vedrørende C1

Europaudvalget ser med tilfredshed at C1 dokumenterer, at Norden har haft succes med på en række felter at tage sager af nordisk interesse op i europæisk og international sammenhæng, f.eks. i beskæftigelsesspørgsmål og tiltag for at fremme økonomisk og social udvikling i Norden og i vore nærområder.

Til spørgsmålet om opdeling af budgettet i 3 søjler og budgettet generelt.

Ministerrådet har opdelt indledningen til sit budget med ikke selve budgettet efter de 3 geografiske søjler, som Nordisk Råd har valgt at strukturere sit arbejde efter. Den faglige opdeling af budgettet siger intet om, hvordan fordelingen af midler til Norden, Europa og Nærområderne er indenfor de enkelte fagområder.

Europaudvalget har kun ansvaret for behandlingen af arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøspørgsmål, og for Nordisk Institut for regionalpolitisk Forskning (Nordisk centrum for regionale udviklingsstudier, Nordisk Råd for forskning i europæisk integrationsret og Nordisk Projekt Eksportfond så den manglende overskuelighed er ikke et alvorligt problem for Europaudvalget. Europaudvalget arbejder hovedsageligt med politiske initiativer i forbindelse med Norden og EU/EØS, hvilket ikke umiddelbart kan sættes i forbindelse med fordelingen af budgetmidler. Europaudvalget har endvidere Nordisk Investeringsbank og Nordisk Udviklingsfond som ansvarsområde. Ingen af disse institutioner får midler over budgettet.

Europaudvalget har ingen kommentarer til nedlæggelsen af Nordisk Råd for forskning i europæisk integrationsret og overflyttelsen af Nordisk Institut for regionalpolitisk Forskning til Nordisk centrum for regionale udviklingsstudier, begge ændringer må anses for konklusionen for arbejdet med rapporten "Nordisk Nytte", som Europaudvalget tidligere har tilsluttet sig for så vidt angår eget ansvarsområde.

Generelt vil udvalget påpege, at der i budgettet savnes klare retningslinier for, hvorledes projektmidler vil blive anvendt. Europaudvalget indstiller derfor til Præsidiet, at Rådet fremfører et ønske om, at at Ministerrådet fremover i en langt højere grad konkretiserer målene for anvendelsen af projektmidlerne, hvilket vil gøre det efterfølgende arbejde med at sammenholde oplysningerne fra årsberetningen med planerne langt mere relevant.

Vedrørende C2

I C2-dokumentet redegøres der inden for hvert fagområde for, hvilke planer Nordisk Ministerråd har for samarbejde om EU/EØS-spørgsmål i 1997 og rammerne for politiske tiltag fra Ministerrådets side i forhold til nordisk samarbejde om EU/EØS-spørgsmål udstikkes.

Nordisk Ministerråd fremhæver i indledningen, at "...den aleuropæiske udvikling har stor indflydelse på den nordiske dagsorden, hvor Europaspørgsmålene også udgør et samarbejdsområde og behandles regelmæssigt i ministerråd og embedsmandskomiteer". Europaudvalget mener, at dette er en positiv tendens, som man må fastholdes og videreudvikles.

I C2-dokumentets kapitel 2: "Norden og Europa/EU/EØS" redegør Ministerrådet for den fælleseuropæiske indsats på de forskellige satsningsområder. Generelt er det ministerrådets holdning, at centrale spørgsmål, som kommer op i europæisk sammenhæng skal drøftes i Ministerrådet, således at nordiske holdninger kan formuleres. Europaudvalget støtter denne målsætninger og ser frem til evalueringen i næste års C1-dokument.

Ministerrådet oplyser vedrørende rekommandation 20/1994/p om program for nordisk Europasamarbejde, at samarbejdsministrene har besluttet, at EU/EØS-spørgsmål skal behandles på alle møder i ministerråd. Europaudvalget ser frem til en evaluering af dette i næste års C1-dokument, ligesom man forventer en evaluering af ordningen med, at formandskabslandet udpeger en speciel kontaktperson ved sin repræsentation i Bruxelles, som skal give Ministerrådet og Rådet information om aktuelle spørgsmål inden for EU-apparatet.

Ministerrådet har arbejdet med at effektivisere informationsformidlingen mellem de sameuropæiske organisationer og Nordisk Ministerråd og har foreløbigt udarbejdet en rapport "Norden og Europa. Pilar II i nordisk samarbeid." Nordisk Råds Europaudvalg har først fået kendskab til NMR´s arbejde med dette spørgsmål i september måned og vil i det kommende år følge det videre arbejde med denne rapport.

Rekommandationer: se vedlagte BILAG.

Oslo, 27. september 1996

For Europaudvalget

Ole Stavad (S)
Formand

BILAG

MELDINGER OM REKOMMANDATIONER

Europaudvalget har følgende rekommandationer, som ikke er slutbehandlet:
Forslag til behandling i lyset af ministerrådets meddelelse i C1, se vedlagte bilag:
Rek. 13/1993/s om et stærkt samarbejde om sociale spørgsmål i ECE Afskrives
Rek. 26/1993/e om beskæftigelse i Norden Afskrives
Rek. 25/1994/e om handlingsplan for øget beskæftigelse Afskrives
Rek. 20/1994/p Program for nordisk Europasamarbejde Bibeholdes
Rek. 11/1995/k Nordisk strategi for en åben forvaltningskultur i EU Bibeholdes
Rek. 15/1995/e Plan for fremmelse af sociale og miljømæssige hensyn inden for WTO Bibeholdes
Rek. 20/1995/e om program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet Afskrives
Rek. 33/1995/m om obligatoriske miljøafgifter og miljøskatter i EU Afventer NMR
Rek. 36/1995/k Uddannnelsessamarbejde om tolke og oversættere i EU Afventer NMR

Rek. 13/1993/s om et stærkt samarbejde om sociale spørgsmål i ECE
Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
at medvirke aktivt til at forstærke virksomheden inden for FN's økonomiske kommission for Europa (ECE), særligt på det sociale område."

I C1 meddeler de nordiske landes regeringer, at de i forbindelse med det sociale topmøde i København i marts 1995 har arbejdet udfra en handlingslinie, som svarer til Nordisk Råds rekommandation. Alle landenes regeringer meddeler, at de har taget dette tema op i de fora, hvor man har været repræsenteret, men det konstateres også, at der i øjeblikket ikke synes at være stemming i ECE for at revurdere sine nuværende 5 prioriteringsområder.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Beslutning:
De nordiske landes regeringer arbejder udfra hensigten med rekommandationen, som dermed synes opfyldt. Rekommandationen afskrives.

Rek. 26/1993/e om beskæftigelse i Norden
Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
inden den 1. marts 1994 at fremlægge forslag til tiltag som på nordisk plan kan bidrage til øger beskæftigelse."

I C1 meddeler Nordisk Ministerråd, at man fortsat vil lægge stor vægt på beskæftigelsesspørgsmål i både nordiske og internationale fora. Ministerrådet henviser iøvrigt til, at man allerede i C1-1994 beskrev rapporten "Nordisk samarbejde for øget beskæftigelse" (TemaNord 1994:533) fra MR-finans.

Denne rapport indeholder en oversigt over de makroøkonomiske rammevilkår og økonomiske udsigter i Norden (arbejdsløshed og vækstal). Det betones, at arbejdsløsheden har såvel strukturelle som konjunktuelle årsager. Rapporten peger på en lang række nordiske samarbejdsopgaver, som senere er indarbejdet i "Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet".

Rapporten konstaterer, at den nationale indsats er vigtig, men kun af opnå maksimal effekt ved internationalt samarbejde, bl.a. henvises til GATT/WTO-aftalen, OECD´s Jobs Study, i forhold til hvilken de nordiske finansministre har koordineret indsatsen, Det Europæiske Råd vedtog i december 1994 en beskæftigelsesstrategi, EFTA´s arbejde med beskæftigelsesspørgsmålet.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Beslutning:
Rekommandationen skal ses i forbindelse med medlemsforslag A 1127/ euro og A 1136/euro. Rekommandation afskrives.

Rek. 20/1994/p Program for nordisk Europasamarbejde
Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at i samråd med Nordisk Råd at udføre et studie af centrale nordiske samarbejdsspørgsmål i et europæisk perspektiv, og
at med udgangspunkt i dette arbejde fremlægge et forslag til program for det nordiske Europasamarbejde."

I C1 henviser Nordisk Ministerråd til den fælles rapport "Nordisk samarbejde i en ny tid" (januar 1995), hvor man definerer EU/EØS-spørgsmål som et af de tre hovedområder i nordisk samarbejde. Som følge af rapporten besluttede samarbejdsministrene i juni 1995 at EU/EØS-spørgsmål skal være på dagsordenen i alle ministerråd ved alle møder. Endvidere har formandskabslandet udpeget en speciel kontaktperson ved sin repræsentation i Bruxelles, som skal give Ministerrådet og Rådet information om aktuelle spørgsmål inden for EU-apparatet.

Endelig meddeler Ministerrådet, at man på Ministerrådssekretariatet arbejder man på at effektivisere informationsformidlingen mellem de sameuropæiske organisationer og Nordisk Ministerråd. Dette betyder

konkret, at man har haft ansat en medarbejder til at analysere Nordisk Ministerråds arbejde med Europaspørgsmål. Se den rapport som er vedlagt punkt 9.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Beslutning:
Rekommandationen afventer Nordisk Ministerråd og Europaudvalgets arbejde.

Rek. 25/1994/e om handlingsplan for øget beskæftigelse
Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at man med en fælles handlingsplan forstærker indsatsen for at øge beskæftigelsen i Norden blandt andet ved at vurdere de tiltag, som er foreslået i medlemsforslag A 1067/e om initiativ for øget beskæftigelse og ved fortsat at lægge vægt på rekommandation 26/1993 fra Nordisk Råd."

I C1 henviser Nordisk Ministerråd til meddelelsen om rekommandation 26/1993.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Beslutning:
Rekommandationen skal ses i forbindelse med medlemsforslag A 1127/ euro og A 1136/euro. Rekommandation afskrives.

Rek. 11/1995/k Nordisk strategi for en åben forvaltningskultur i EU
Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. at udarbejde en nordisk strategi for øget åbenhed i EU, og

2. at på basis af en fælles nordisk strategi arbejde for en åben forvaltningskultur i EU/EØS, som er forenelig med centrale nordiske principper på dette område".

I C1 meddeler Nordisk Ministerråd, at de nordiske lande arbejder for dette, hvilket bl.a. har resulteret i vedtagelsen af den 2. oktober 1995 om adfærdskodeks for offentliggørelse af Rådets protokoller og erklæringer. De nordiske lande presser også på for større aktindsigt i EU, og man vil særlig i forbindelse med traktatrevisionsarbejdet på regeringskonferencen aktivt arbejde videre med disse spørgsmål.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Beslutning:
Europaudvalget afventer resultatet af regeringskonferencen for så vidt angår behandlingen af åbenhed og demokrati. Rekommandationen afventer.

Rek. 15/1995/e om plan for at fremme sociale og miljømæssige hensyn i WTO
Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer

at udarejde en plan for, hvordan man på den mest hensigtsmæssige måde kan samarbejde for at fremme bedst mulige sociale og miljømæssige forhold i de lande, vi har som handelspartnere blandt andet ved at undersøge hvordan man bedst kan indføre sociale og miljømæssige klausuler i WTO, og ved at sikre en nær samordning af disse spørgsmål med arbejdet i f.eks. ILO og OECD."

I C1 meddeler de nordiske landes regeringer efter at have givet en oversigt over det internationale arbejde på området, at man fortsat vil arbejde for at nedbryde internationale handelsbarrierer, især for at lette de fattigste landes deltagelse i den internationale handel. Samtidig vil de tage større hensyn til målet om en bæredygtig udvikling. Regeringerne har længe arbejdet for og vil fortsat gøre det, at der i visse situationer i internationale miljøaftaler kan anvendes handelsbestemmelser. Regeringerne finder, at der internationalt skal søges mere effektive midler, der kan fremme respekten for fundamentale arbejdstagerrettigheder og vil arbejde for at få spørgsmålet om arbejdette på dagsordenen i WTO. Regeringerne er enige med rekommandationens anbefalinger og mener, at de nordiske landes anseelse som progressive på det sociale og miljømæssige område udgør et godt grundlag for en positiv og fremadrettet nordisk indsats på disse områder.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Beslutning:
De nordiske EU-landes regeringer har i dette spørgsmål arbejdet ud fra sammen principper som denne rekommandation skitserer. Europaudvalget afventer resultaterne af WTO´s topmøde i december for at se det konkrete forløb. Rekommandationen afventer.

Rek. 20/1995/e om program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet
Rekommandationen lyder:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage "Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet" i overensstemmelse med ministerrådsforslag B 148 samt under hensyntagen til socialudvalgets synspunkter."

I C1 meddeler Nordisk Ministerråd at samarbejdsprogrammet er vedtaget i juni 1995, hvilket er meddelt den daværende formand for Nordisk Råds Socialudvalg. Ministerrådet gav dengang udtryk for, at man så frem til en frugtbar dialog med Nordisk Råd.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Beslutning:
Rekommandationen må ses i forbindelse med medlemsforslag
A 1127/ euro og A 1136/euro. Rekommandation afventer.

Rek. 33/1995/m om obligatoriske miljøafgifter og miljøskatter i EU
Rekommandationen lyder:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at fortsætte arbejdet for i EU at indføre en obligatorisk CO2-skat (kuldioxid) samt skarpe og bindende krav for udslip af luftforurenende emner, bl.a. NOx og SO

I C1 meddeler Nordisk Ministerråd, at det af tidsmæssige grunde ikke har kunnet give svar på denne rekommandation.

Rek. 36/1995/k om unddannelsessamarbejde for tolke og oversættere i EU
Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

sammen med relevante EU-organer at intensivere uddannelsessamarbejdet med den hensigt hurtigt at tilfredsstille behovet for tolke og oversættere som behersker de nordiske sprog."

I C1 meddeler Nordisk Ministerråd, at det af tidsmæssige grunde ikke har kunnet give svar på denne rekommandation.

C 2; B 161/p
1996

A. Redogörelse

för planerna för det nordiska samarbetet (C2)

B. Ministerrådsförslag

nordiska ministerrådets budget för 1997 (B 161/p)

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed sitt förslag till budget 1997 för yttrande.

I överensstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet) överlämnas samtidigt Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det fortsatta nordiska samarbetet.

Ministerrådets preliminära fördelning av icke disponerade medel för 1995 bifogas (bilaga).

Uppsala, den 26 juni 1996

På Nordiska ministerrådets vägnar

Ole Norrback
Nordisk samarbetsminister

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

NORDISKA MINISTERRÅDETS PLAN- OCH BUDGETDOKUMENT FÖR 1997

INNLEDNING 572
A DET NORDISKE SAMARBEIDET PÅ LENGRE SIKT (C2) 576
1 SAMARBEIDET I NORDEN 576
1.1 Kulturpolitikk 576
1.2 Utdannings- og forskningspolitikk 580
1.3 Miljøpolitikk 583
1.4 Økonomi 584
1.5 Borgernes rettigheter 588
2 NORDEN OG EUROPA/EU/EØS 592
2.1 Kulturpolitikk 592
2.2 Utdannings- og forskningspolitikk 593
2.3 Miljøpolitikk 594
2.4 Økonomi 595
2.5 Borgernes rettigheter 597
3 NÆROMRÅDENE 599
3.1 Kulturpolitikk 600
3.2 Utdannings- og forskningspolitikk 601
3.3 Miljøpolitikk 602
3.4 Økonomi 603
3.5 Borgernes rettigheter 605
B BUDGET FÖR 1997 607
Budgetens inkomster 610
Budgetens utgifter 612
I Kultursamarbeidet 620
1.1 Nordisk Kulturfond 621
1.2 Disposisjonsmidler 622
1.3 Barn og unge 622
1.3.1 Projektmedel och generella stödordningar 622
1.3.1.1 Nordisk Idrettssamarbeide 622
1.3.1.2 Nordisk Ungdomskomité 622
1.3.1.3 Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur 623
1.3.1.4 Särskilda aktiviteter för barn och unga 623
1.4 Film og media 624
1.4.1 Projektmedel och generella stödordningar 624
1.4.1.1 Styringsgruppen for kultur og massemedie 624
1.4.1.2 Nordisk film- og TV-fond 625
1.4.1.3 Prioriterte innsatser i nordisk film- og mediesamarbeid 625
1.4.2 Institutioner 626

1.4.2.1 Nordisk dokumentationscentral för massekommunikationsforskning (NORDICOM) 626
1.4.2.2 Nordisk Journalistcenter (NJC) 627
1.5 Kunstområdet 628
1.5.1 Projektmedel och generella stödordningar 628
1.5.1.1 Nordisk litteratur- og bibliotekskomité (NORDBOK) 628
1.5.1.2 Nordisk kunst- og kunstindustrikomité (NKKK) 628
1.5.1.3 Samisk kulturvirksomhet 629
1.5.1.4 Sleipnir 629
1.5.1.5 Orkester Norden 630
1.5.1.6 Litteratursamarbeidet 630
1.5.1.7 Den nordiske kulturarv 630
1.5.1.8 Kulturen og IT-området 631
1.5.1.9 Särskilda aktiviteter på konstområdet 632
1.5.2 Institutioner 632
1.5.2.1 Teater og dans i Norden 632
1.5.2.2 Nordisk Musikkomité (NOMUS) og Nordisk Råds musikkpris 632
1.5.2.3 Nordisk Kunstnersentrum (Dalsåsen) 633
1.5.2.4 Nordiskt konstcentrum (NKC) 633
1.5.2.5 Nordisk Institut for Samtidskunst 634
1.6 Internasjonale kultursatsinger 634
1.6.1 Projektmedel och generella stödordningar 634
1.6.1.1 Nordiske kulturprosjekter i utlandet 634
1.6.2.2 Margaretha I 635
1.7 Nordiska kulturhus 635
1.7.1 Nordens Hus i Reykjavik 635
1.7.2 Nordens Hus på Færøerne 636
1.7.3 Nordens Institut på Åland 636
1.7.4 Nordens Institut på Grønland 637
1.8 Andre kultursatsinger 637
1.8.1 Projektmedel och generella stödordningar 637
1.8.1.1 Tverrsektoriell prosjektvirksomhet 637
1.8.1.2 Folkelig kultursamarbeid (NORDLIV-projekt) 638
1.8.1.3 Nordisk identitet 638
1.8.1.4 Sesjonslandenes kulturprogram 638
1.8.1.5 Kulturcentret i Nuuk 638
II Utbildning och forskning 639
2.1 Allmänna projektmedel 640
2.1.1 Sektorns dispositionsmedel 640
2.1.2 Kulturcentret i Nuuk 640

2.2 Utbildningssamarbete 640
2.2.1 Skolsamarbete 640
2.2.1.1 Projektmedel och generella stödordningar 640
2.2.1.1.1 Nordisk skolesamarbejde (NSS) 640
2.2.1.1.2 NORDPLUS-junior 641
2.2.1.1.3 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden. 641
2.2.2 Folkeopplysning/voksenopplæring 641
2.2.2.1 Projektmedel och generella stödordningar 641
2.2.2.1.1 Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU) 641
2.2.2.1.2 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU) 642
2.2.2.2 Institutioner 643
2.2.2.2.1 Nordens folkliga Akademi (NFA) 643
2.2.3 Högre utbildning 643
2.2.3.1 Projektmedel och generella stödordningar 643
2.2.3.1.1 Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) - NORDPLUS 643
2.2.3.1.2 Norden-undervisning i utlandet 644
2.2.3.1.3 Bidrag til nordisk sommeruniversitet (NSU) 644
2.2.4 Språkligt samarbete 645
2.2.4.1 Projektmedel och generella stödordningar 645
2.2.4.1.1 Støtte til nordiske sprognævnene 645
2.2.4.1.2 Nordiske kurser i språk og litteratur 645
2.2.4.1.3 Sprogligt samarbejde i Norden (NORDMÅL) 646
2.2.4.2 Institutioner 646
2.2.4.2.1 Nordiskt språksekretariat 646
2.2.4.2.2 Nordiska språk- och informationscentret 646
2.2.4.2.3 Nordisk center for sprog og kultur 647
2.2.5 Generella program - alla nivåer 647
2.2.5.1 Ny informationsteknologi i undervisningen och forskningen 647
2.2.6 Övriga utbildningsinstitutioner 648
2.2.6.1 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) 648
2.2.6.2 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) 648
2.3 Forskningssamarbete 649
2.3.1 Projektmedel och generella stödordningar 649
2.3.1.1 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) 649
2.3.1.2 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA) 649

2.3.1.3 Forskningsprogrammet Norden och Europa 650
2.3.1.4 Nordisk miljøforskningsprogram 650
2.3.1.5 Bioetik-kommittén 651
2.3.1.6 Arktisk humanistisk forskning 651
2.3.1.7 Nordisk Identitet 651
2.3.1.8 Bidrag till Nordiska institutet för folkdiktning 652
2.3.2 Forskningsanknutna institutioner 652
2.3.2.1 Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA) 652
2.3.2.2 Nordiska institutet för sjörätt (NIfS) 652
2.3.2.3 Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS) 653
2.3.2.4 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO) 653
2.3.2.5 Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk) 654
2.3.2.6 Nordisk samisk institutt (NSI) 654
2.3.2.7 Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF) 654
III Miljö 655
3.1 Miljösektorns projektmedel 655
3.2 NEFCO - facilitet för mjuk finansiering 659
IV Ekonomi och näring 660
4.1 Energi- och näringspolitik 661
4.1.1 Prosjektmedel 661
4.1.2 Institutioner 662
4.1.2.1 Nordisk Industrifond 662
4.1.2.2 Nordtest 662
4.2 Regionalpolitisk samarbeide 663
4.2.1 Prosjektmedel 663
4.2.2 Institutioner 664
4.2.2.1 Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO) 664
4.2.2.2 Nordiskt Center för regional utveckling och planering (NORDREGIO) 664
4.3 Jord- och skogsbruk 665
4.3.1 Projektmedel 665
4.3.1.1 Sektorns dispositionsmedel 665
4.3.1.2 Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) 666
4.3.2 Institusjoner 666
4.3.2.1 Nordisk Genbank (NGB) 666
4.3.2.2 Samarbeidsnevnen for nordisk skogsforskning (SNS) 667
4.4 Bygg- och boligsektor 667
4.4.1 Projektmedel 667

4.5 Fiskeri ... 668
4.5.1 Projektmedel ... 668
4.6 Øvrigt sektorsamarbeide under økonomi ... 669
4.6.1 Projektmedel ... 669
V Medborgarpolitik ... 669
5.1 Arbetsmarknad- och miljö ... 670
5.1.1 Projektmedel ... 670
5.1.1.1 Sektorns dispositionsmedel ... 670
5.1.1.2 Nordjobb ... 671
5.1.1.3 Informationsprojekt ... 671
5.1.2 Institutioner ... 672
5.1.2.1 Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA) ... 672
5.2 Social- och Hälsovård ... 672
5.2.1 Projektmedel ... 672
5.2.1.1 Social- och hälsovårdspolitik ... 672
5.2.1.2 Handikappolitisk råd ... 673
5.2.2 Institutioner ... 673
5.2.2.1 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN) ... 673
5.2.2.2 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) ... 674
5.2.2.3 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM) ... 674
5.2.2.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) ... 675
5.2.2.5 Nordiska nämnden för handikappfrågor - (NNH) ... 675
5.2.2.6 Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD) ... 676
5.2.2.7 Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor ... 676
5.2.2.8 Nordiskt utbildningsprogram för social service (NOPUS) ... 677
5.3 Levnedsmidler ... 677
5.3.1 Projektmedel ... 677
5.4 Konsument ... 678
5.4.1 Projektmidler ... 678
5.5 Jämställdhet ... 679
5.5.1 Projektmedel ... 679
5.5.2 Institutioner ... 680
5.5.2.1 Nordiskt institutt for kvinde og kønsforskning (NIKK) ... 680
5.6 Lagstiftning ... 108
5.6.1 Projektmedel ... 109

5.6.2 Institutioner 681
5.6.2.1 Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt (NORFEIR) 681
VI Samarbete med Nordens närområden 681
6.1 Informations- och kontaktverksamhet 683
6.2 Stipendie- och utväxlingsordningar 683
6.3 Projektmidler 684
6.3.1 Utbildning 684
6.3.2 Kultur og media 685
6.3.3 Medborgarpolitik 686
6.3.4 Industri- och finanspolitiskt samarbete 687
6.3.5 Jord- och skogsbrukssamarbete 687
6.3.6 Miljösamarbete 687
VII Övrig verksamhet 688
7.1 Projektmedel 688
7.1.1 Verksamhetsbidrag 688
7.1.2 Arktiskt samarbete 689
7.1.3 Nordiskt statistiskt samarbete 690
7.1.4 Tjänstemannautbyte 690
7.1.5 Informationsaktiviteter utanför Norden 690
7.1.6 Generalsekreterarens disponeringsreserv 691
7.1.7 Informationsverksamheten 691
7.1.8 Publikationsverksamheten 692
7.1.9 Tolkning och översättning 692
7.1.10 Omstrukturering av institutioner 692
7.1.11 Ministerrådets reserv 693
7.2 Institutioner 693
7.2.1 Ministerrådets sekretariat 693
7.2.2 Nordiska statistiska sekretariatet 693
7.2.3 Nordiska Projektexportfonden(NOPEF) 694
7.2.4 Nordiska ekonomiska Forskningsrådet (NEF) 694

Bilaga Användningen av ej disponerade medel för 1995 695

INNLEDNING

Det nordiske samarbeidet har de seneste år vært gjenstand for betydelige reformer. Virksomheten er omstrukturert i samsvar med den nye politiske situasjonen som Finland og Sveriges EU-medlemskap har medført. De nordiske institusjonene har blitt gransket. Fra 1. januar 1997 vil institusjonenes organisasjon og virksomhet være i bedre samsvar med de aktuelle politiske behov.

Alle organisasjoner bør til enhver tid være gjenstand for kritisk granskning. Reformarbeid må dog ikke bli et mål i seg selv. Det gjelder også for det nordiske samarbeidet. Det reformarbeidet som ble igangsatt i forbindelse med at Finland og Sverige ble EU-medlemmer er fullt ut gjennomført. Nå gjelder det å ta vare på de politiske intensjoner i reformen. Samarbeidet må få et innhold som sikrer de politiske resultater som de nordiske innbyggere forventer seg. Nordisk nytte er et nøkkelord i dette arbeidet.

Det nordiske samarbeidet handler ikke lenger bare om samarbeid innen et geografisk begrenset område. En stor del av samarbeidet har idag betydelig bredere kontaktflater. Det er i høy grad et spørsmål om politisk samråd angående arbeidet i internasjonale fora i saker der de nordiske land har felles interesser. Dette arbeidet vil bli støttet av ministerrådets prosjektvirksomhet og operasjonaliseres i de samnordiske institusjonenes virksomhet.

Den alleuropeiske utviklingen har, stor innflytelse også på den nordiske dagsorden. Europaspørsmålene utgjør derfor et eget hovedområde i det nordiske samarbeidet. EU/EØS-spørsmålene behandles regelmessig i ministerrådet og embetsmannskomitéene. Målsettingen er enkel: de nordiske landene skal ha et nært samråd på områder som er viktige for Norden for på den måten å styrke gjennomslagskraften. Det nordiske EU/EØS-samarbeidet innebærer ikke blokkdannelse, men er et pragmatisk og uformelt samarbeid om viktige spørsmål; spørsmål der de nordiske landene føler et fellesskap og har ens interesser, noe som gjelder innenfor snart alle områder. Ministerrådet skal, i samsvar med Nordisk Råds og statsministrenes holdning, fungere som en arena for diskusjon og samordning om aktuelle EU-spørsmål.

Særlige anstrengelser for å få en mest mulig likeartet tilpassing av EU-direktivene vil bli prioritert. Dette berører også Island og Norge ettersom en stor del av direktivene også skal implementeres i EØS-landene.

Et viktig spørsmål for Norden er den langsiktige utviklingen i EU og Europa som helhet. Hvorfor behøver man et nordisk samarbeid når fire femtedeler av Norden befolkning bor innenfor EU?

En rekke fakta og argumenter taler for en fortsatt styrking av det nordiske samarbeidet:

- de nordiske landene vil *fortsatt* utgjøre en klart definert region som av de fleste andre land betraktes som en naturlig enhet, uavhengig av

EU-medlemskapet. Også i et integrert Europa avgjøres det nordiske samarbeidet av den geografiske, *kulturell, språklige og historiske* nærheten mellom de fem landene. Denne nærheten gjør det særlig viktig å finne løsninger som er utarbeidet i regionen. I regionenes Europa har Norden et forsprang i form av det allerede oppbygde og velfungerende samarbeidsapparatet;

- i et integrert Europa fremstår Norden som et område med en relativt enhetlig kultur og en felles språklig tradisjon. Den "nordiske identiteten" er omdiskutert som begrep, men består dog av elementer som erkjennes som relevante i alle de nordiske land;
- det offisielle nordiske samarbeidsapparatet har, i nært samvirke med det frivillige og folkelige samarbeidet, i de seneste 40 år oppnådd en lang rekke samarbeidsresultater som har blitt en integrert del av det felles nordiske livssyn og livsform. På visse områder har Norden gått i spissen for den europeiske og internasjonale utviklingen;
- for at de nordiske landene også i fremtiden skal kunne gjøre seg gjeldende, og for å maksimere deres innflytelse, kreves det et aktivt samarbeid mellom landene;
- det nordiske samarbeidsapparatet fungerer som en "tenketank" innenfor de områder der landene anser seg særlig sterke, og har mye å bidra med i unionen. De omkring 40 institusjonene, de cirka 500 nordiske prosjektene og de utallige nordiske nettverkene fungere som en dynamo for nordisk innflytelse i Europa-politiken. Den "nordiske modellen" kan drives videre på områder som miljø, arbeidsmarked og -miljø, likestilling, forbruker, helse-og sosial og ikke minst regionalpolitikken.

Forandringene i Nordens nærområder - Østersjøregionen og Arktis, inklusiv Barentsområdet - har gitt det nordiske samarbeidet nye arbeidsoppgaver. Utviklingen i nærområdene er av stor politisk betydning for den nordiske landene. Nærområdespørsmålene har derfor fått en mer prioritert stilling i samarbeidet. Hovedmålsettingen for samarbeidet med landene i nærområdet er å fremme demokrati, utvikling av sosial trygghet og en balansert overgang til markedsøkonomi.

Det er av stor viktighet at de politiske og økonomiske ressurser som de nordiske landene satser i nærområdene brukes på en god og koordinert måte. Ministerrådet har derfor undet det finske formannsskapet utarbeidet et særlig nordisk nærområdestrategi.

Et utvidet nordisk samarbeid som berører hele Østersjøområdet vil få økt betydning i de kommende år. De nordiske landene har lenge vært aktive i Baltikum og i de russiske nærområdene. Det er derfor naturlig også i fremtiden å spille en aktiv rolle i Østersjøområdets utvikling. På tross av at ikke alle de nordiske landene geografisk er knyttet til Østersjøen, tillegger alle fem land utviklingen i området stor vekt. Det er viktig at de rent operasjonelle ressursene i ministerrådet utnyttes i et mer aktivt samarbeid om Østersjøen. De nordiske regjeringene vil at Ministerrådet - og da særlig de samnordiske institusjonene - skal utnyttes i konkretiseringen av Øster-

sjøsamarbeidet. Dette både for å unngå oppbygging av parallelle virksomheter, og for å ivareta den erfaring som allerede finnes. Det er verken politisk eller økonomisk formålstjenlig å ha skarpe grenser mellom det nordiske samarbeidet og et utvidet samarbeid rundt Østersjøen.

De nordiske EU-landene vil arbeide for at EU forplikter seg til en mer aktiv økonomisk innsats i Østersjøområdet.

Det arktiske samarbeidsprogrammet skal følges opp. Oppfølgingen skal bidra til en utvikling av det arktiske området som tilsvarer de nordiske landenes interesser. Dette gjelder ikke minst utformingen av virksomheten i Arktisk Råd som nå er under opprettelse. En bæredyktig utvikling som gjør det mulig for befolkningen i det arktiske området å leve videre på egne betingelser er et viktig nordisk utgangspunkt for arbeidet. De nordiske landene arbeider også for økt EU-interesse for Barentsregionen.

Identitet, språkforståelse og fellesskap er fortsatt honnørord i det nordiske samarbeidet. På tross av økt fokusering på spørsmål som berører en stadig bredere krets av land enn bare de nordiske, hviler stadig grunnlaget og legitimiteten for det nordiske samarbeidet på saker som har en direkte forankring hos Nordens innbyggere. For at ikke den folkelige forankring skal forsvinne, bør samarbeidet fortsatt fokuseres på spørsmålsstillinger innbyggerne i Norden kan ta til seg. Kultur, utdanning og forskning vil derfor også de nærmeste årene bli prioritert ved at omlag halvdelen av ministerrådets budsjett går til dette. Det er av stor betydning at samarbeidet innenfor disse sektorene engasjerer så mange som mulig. Barn-og ungdomsarbeidet er derfor et prioritert satsingsområde. I og med at språksamarbeidet omorgansieres, vil også arbeidet med å skape større forståelse for øvrige nordiske språk bli forsterket.

Kvalifisert forskning, utvikling og utdanning er avgjørende for en nasjons overlevelse. Forskningen spiller også en viktig rolle i mange av ministerrådets sektorer. EU-medlemskapet og EØS-samarbeidet åpnet nye veier til europeisk forskningssamarbeid. Det nordiske forskningssamarbeidet må derfor koordineres med det som skjer på europeisk plan. Det nordiske forskningssamarbeidet innrettes på områder som er nordisk nyttige og som gir landene en merverdi i forhold til nasjonalt og europeisk forskningssamarbeid. I forbindelse med institusjonsutredningen gjennomgår ministerrådet hele det nordiske forskningssamarbeidet. Implementeringen av resultatene påbegynnes i 1997. Målet er at samarbeidet skal konsentreres til de områder som for tiden prioriteres av de nordiske landene.

Flere nordiske land har en stram finansiell situasjon. Det arbeid som er påbegynt for å skape nye muligheter for nordisk samarbeid på områder som finansieres med offentlige midler, vil fortsette. Tilvante mønstre bør brytes ned og sektorene bør fordomsfritt gjennomgå virksomheten i landene. Bare på denne måten kan det skapes åpning for at visse oppgaver kan drives mer konkurransepreget, rasjonelt og totalt sett billigere med samordnede nordiske ressurser, enn om hvert land opprettholder likeartede funksjoner.

Det nordiske samarbeidet fremtrer idag annerledes enn for ti år siden. Skillelinjen mellom tradisjonell utenrikspolitikk og tradisjonellt nordisk samarbeid er mindre klar enn tidligere, og mange saker er sammenkoblet på en måte som gjør det vanskelig å behandle dem uavhengig av hverandre. Det betyr at også Nordisk Ministerråd stilles overfor spørsmål som har en utenrikspolitisk dimensjon, og som kan berøre for eksempel EU eller nærområdepolitikken.

I bistandspolitikken har de nordiske landene lange tradisjoner for nært samarbeid, særlig i internasjonale fora. Finlands og Sveriges EU-medlemskap har gitt bistandsarbeidet en ny dimensjon. De nordiske landenes syn på bistandspolitikken er likeartet, og det finnes få konkurrerende interesser mellom landene. I de senere år har bistandspolitikken vært gjenstand for revurdering både på internasjonalt og nasjonalt plan. Det utmerkede og omfattende uformelle samarbeidet mellom de nordiske bistandsministre og - administrasjoner, som bl.a. omfatter hyppige konsultasjoner vedrørende de større FN-organisasjoner og internasjonale monetære organisasjoner, videreføres.

A. DET NORDISKE SAMARBEIDET PÅ LENGRE SIKT (C2)

1. SAMARBEIDET I NORDEN

1.1 Kulturpolitikk

Samarbeidet på kulturområdet hører i likhet med samarbeidet på undervisnings- og forskningsområdet fortsatt til de høyest prioriterte områder i det nordiske samarbeidet.

Både i midtveisrapporten om nysatsingen og i dokumentet *Nordisk samarbeid i ny tid* blir barn og unge fremhevet som en primær målgruppe for kultursamarbeidet, med formål å utvikle nordisk identitet og fremme internasjonal forståelse. Ministerrådet har understreket betydningen av innsatser på dette feltet gjennom "Et kommende Norden - Handlingsplan for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid 1996-2000".

Samarbeidet i barne- og ungdomssektoren og på øvrige samarbeidsområder vil inneholde målrettede innsatser mot rasisme og fremmedhat. I tillegg til en strategi i handlingsplanen vil ministerrådet vurdere innsatser i massemediene, ulike samarbeidsformer mellom kultur- og undervisningssektoren for å nå frem til skolene og prosjekter der kulturhistoriske muséer i Norden ut fra et historisk perspektiv motarbeider fremmedhat.

Medieområdet vil fortsatt være et sentralt satsingsområde. Ministerrådet vil styrke nordisk mediekultur i det hurtig fremvoksende informasjonssamfunnet.

Synliggjøring av nordiske kunsteriske uttrykk vil også i de kommende år være et viktig nordisk samarbeidsområde. Ministerrådet vil som et nytt innsatsområde fremheve en sterkere synliggjøring av virksomheten ved de nordiske kunst- og kulturhistoriske muséer.

Som ledd i overveielsene om det fremtidige nordiske kultursamarbeidet har Nordisk Kulturfond og kunstkomitéene blitt evaluert. De kulturpolitiske prioriteringene skrives etter dette inn i mål- og rammestyringskontraktene for kunstkomitéene, bl.a. for å styrke den politiske styringen av disse virksomhetene.

Som resultat av gjennomgangen av de fellesnordiske institusjonene nedlegges Nordiskt Konstcentrum fra 1997. Det nordiske billedkunstsamarbeidet vil bli ivaretatt av en ny institusjon, Nordisk Institutt for Samtidskunst. Nordisk Journalistcenter (NJC) omorganiseres fra 1997.

Barn og unge

Gjennom handlingsplanen for barne-og ungdomskultur har ministerrådet fått en ny struktur innen dette området, som tydeliggjør både de kulturelle og de tverrsektorielle ungdomspolitiske aspektene. Ministerrådet skal i henhold til handlingsplanens forslag integrere prioriteringen av barne- og ungdomsspørsmål i samtlige samarbeidsorganer på kulturområdet.

Et av de sentrale områdene innen barne- og ungdomskultursamarbeidet er mediekulturen. Det vil bli iverksatt tiltak for å styrke eksisterende medienettverk og skape fora for visning av de medieprodukter som nordiske barn og unge selv skaper. Ministerrådet støtter i tillegg ulike typer regionalt samarbeid i Norden som gir barn og unge mulighet til å møte hverandre og nordiske kunstnere og kunstpedagoger.

Film- og mediasamarbeidet

Ministerrådet vil fortsatt prioritere innsatser på film- og medieområdet.

Mediene er sosiale og kulturelle ressurser som tjener til å befeste og utvikle nordisk identitet og kultur. Tiltak som tjener disse formål vil bli særlig prioritert.

Ministerrrådet vil styrke Norden som et audiovisuelt hjemmemarked. Disse bestrebelsene vil bli sett i sammenheng med EUs politikk og ulike virkemidler for å fremme den europeiske tilstedværelsen på de globale informasjonsmotorveier. Det legges avgjørende vekt på de innholdsmessige sidene ved audiovisuell virksomhet. Nordiske initiativer som anvender nye medieformer og samarbeidsmåter vil bli støttet. Hensikten er å bidra til produksjonsutvikling som samtidig fremmer det nordiske samarbeidet på dette området, slik f.eks. Nordisk Film- og TV-fond har gjort innen nordisk filmproduksjon. Det vil bli gitt særlig prioritet til prosjekter som bidrar til å fremme nordiske nettverk og infrastrukturer innen f.eks. multimedia i form av CD-ROM eller nettverk. Dessuten vil ministerrådet bidra til å fremme initiativer innen kompetanseutvikling, samproduksjon og distribusjon på dette feltet.

Nordisk Film-og TV-fond vil støtte færre, større prosjekter innen film- og TV-produksjon med bred publikumsappell, og vil bidra aktivt til markedsføring og distribusjon av nordiske filmer og TV-programmer, bl.a. ved hjelp av ekstra midler fra ministerrådet.

Ministerrådet vil i økende grad prioritere tiltak som kan fremme nordisk konkurransekraft og kulturell identitet innen de nye digitale medieformer. På dette området vil tiltak for barn og unge ha særskilt prioritet. Nye tiltak vil bli gjennomført i sammenheng med handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid.

Kunstsamarbeidet

Det overordnede målet for samarbeidet er å øke og effektivisere formidlingen av nordisk kunst i Norden. Ministerrådets komitéer og institusjoner på kunst- og kulturområdet har ansvaret for å synliggjøre og formidle nordisk kunstnerisk kreativitet. Kunstkomitéene - Nordbok, Nomus, NKKK, Teater og Dans - skal i sin virksomhet spesielt legge vekt på å forsterke nettverkssamarbeidet innen sine ansvarsområder. Større nordiske prosjekter og satsinger fremover skal forankres i nasjonale institusjoner.

Dessuten er det en sentral målsetting å øke samråd og koordinering med andre nordiske og nasjonale organer i virksomheten.

Innen billedkunstsamarbeidet vil ministerrådet forsterke og effektivisere formidlingen av nordisk billedkunst ved å etablere en ny institusjon i begynnelsen av 1997, Institutt for Nordisk Samtidskunst. Ministerrådet konstaterer at det er av sentral betydning å synliggjøre den nordiske kunsten, forsterke nettverkssamarbeidet mellom formidlingsinstitusjoner, intensivere informasjonsvirksomheten om nordisk kunstliv samt øke mobiliteten blant nordiske kunstere. Det er ministerrådets oppfatning at det kreves en egen institusjon som tar ansvaret for og realiserer disse oppgavene på billedkunstområdet. Institusjonen skal dessuten ta initiativ til konkrete billedkunstprosjekter og fungere som drivkraft innen dette samarbeidsområdet.

Ministerrådet vil løfte frem og tilgjengeliggjøre mangfoldet i den nordiske kulturarven gjennom å forsterke samarbeidsstrukturene mellom kunst- og kulturhistoriske muséer i Norden.

De folkelige organisasjonenes rolle i kulturarvspørsmålet understrekes gjennom støtten til NORDLIV, en kampanje som gjennomføres av av Foreningen Nordens Forbund for å spre kunnskap om nordisk historie og samfunnsliv. Kampanjen vil kuliminere i forbindelse med Kalmarunionens jubileumsår i 1997.

Ministerrådet vil bidra til å utvikle Norden til et felles kunstnerisk hjemmemarked innen alle områder. En viktig målsetting i denne sammenheng er å øke mobiliteten blant nordiske kunstnere i Norden, og å informere om de ulike fasiliteter og muligheter som tilbys kunstnere i Norden. Reisestipendordningen Sleipnir for unge kunstnere og ungdomssymfoniorkesteret Orkester Norden er viktige satsinger for å øke mobiliteten blant unge kunstnere. Begge tiltak vil bli evaluert innen utgangen av 1997.

Ministerrådet vil ivareta de nye muligheter som åpner seg for samarbeid og informasjonsutveksling gjennom nye informasjonsteknologiske nettverk på kulturområdet; særlig smidig kommunikasjon mellom de nasjonale kulturnettene som er under oppbygging. Dette vil være et nytt innsatsområde de kommende år.

Nordisk profilering i utlandet

Ministerrådet har vedtatt en langtidsplan for nordiske kulturprosjekter i utlandet for perioden 1997-2000. Planen skal realiseres i samarbeid med de nordiske og nasjonale kulturinstitusjonene. Den nordiske profilen vil særlig bli styrket innen litteratur og musikk, samt i barne- og ungdomsspørsmål. Også nærområdene vil bli involvert. Aksjonsrammen utvides fra en tidligere prioritering av Europa til en satsing på langsiktig kulturutveksling med Sør-Afrika samt to nordamerikanske prosjekter. Engasjementene er av ulik karakter og oppbygning og vil avspeile en ny fleksibilitet i virksomheten utenfor Norden.

Utstillingen *"Nordic Explorers"* om de nordiske oppdagelsesreisende, som ble vist i Helsingfors og København 1996, deretter i Haag 1996/97, Paris 1997, München 1997 og Stockholm 1998. *"The Nordic Music Season"* er en musikksatsing i Storbritannia 1996/97. Dette er en oppfølging av Ministerrådets satsing *"Tender is the North"* på Barbican Centre 1992. *"Leicht nordwärts!"* er en litteratursatsing i Tyskland 1997 med en nordisk manifestasjon i "Bayern liest" i München, bokmessen i Leipzig og litteraturhusene i Slesvig-Holstein, Kiel, Hamburg, Rostock, Berlin og Bonn som base samt de nordiske instituttene ved universitetene i Kiel, Berlin, Münster og Bonn. På det nordamerikanske kontinentet innvies *"Northern Encounters"*, en festival for samtidsmusikk i samarbeid med Soundstreams Canada, i Toronto, Ottawa og Montreal i 1997.

I langtidsplanen 1997-2000 inngår følgende prosjekt: *"Visions du Nord"*, modernismens gjennombruddsfigurer i skandinavisk malerkunst, Musée d'Art Moderne i Paris i 1998, *"Polen 98"* (foreløpig tittel), en kulturaksjon med tyngdepunkt i Warszawa i 1998; *"Pays d'honneur: la Scandinave"*, Salon du Livre, Paris i 1999 *"Shuttle-99"*, en nordisk person- og kulturutveksling med Sør-Afrika i samarbeid med nasjonale prosjekter som vil løpe i årene frem til århundreskiftet med kulminasjon i 1999. *"Cent ans de design scandinave"*, en forespørsel fra det franske utenriksdepartementets kulturbyrå, AFAA, om en stor nordisk designutstilling i 1999, eventuelt som åpning av det nyrestaurerte Musée des Arts Décoratifs.

Nordisk Kulturfond

Fondet vil yte forholdsvis mange mindre bidrag til forskjellige samarbeidsprosjekter, og i stor utstrekning satse på delfinansiering av høyt prioriterte prosjekter som inngår i en større sammenheng i det nordiske kultursamarbeidet, gjerne i samråd og samarbeid med både nasjonale og øvrige fellesnordiske kulturinstanser. Fondet vil fortsatt styrke og utvikle samarbeidet med de øvrige nordiske kulturorganer med sikte på hensiktsmessig arbeidsfordeling og koordinert innsats når det gjelder de store, høyt prioriterte samarbeidsprosjekter.

Fondet vil fortsatt ta egne initiativer i likhet med *"Årets nordiske utstilling"*, som er et omfattende utstillingsprosjekt om kulturarven. Neste utstilling i serien blir i Stockholm i 1998.

Ministerrådet vil fortsatt styrke og utvikle Fondets sentrale rolle i det nordiske kultursamarbeidet.

Tverrsektorielle satsinger

Som et ledd i videreutviklingen av det nordiske kultursamarbeidet vil nye tverrsektorielle initiativer for å øke effektivitet, slagkraft og nordisk nytte bli vurdert. Ministerrådet ser særlig et potensiale i koordinerte innsatser mellom kultur- og undervisningssamarbeidet. På kulturområdet preges særlig barn- og ungdomsvirksomheten samt mediesamarbeidet av en

tverrsektoriell tilnærming. Ministerrådet vil bygge ut kontaktflatene mellom kulturens ulike felt for å styrke samarbeidsstrukturene.

Kontaktflatene mellom det offisielle nordiske kultursamarbeidet og den frivillige sektoren vil bli kartlagt for å fremme helhetstenkning og bedre utnyttelse av eksisterende ressurser.

Ministerrådet vil fortsatt styrke den nordiske kulturens stilling i skolene innen rammen for "Nordisk kulturpedagogikk - nettverk mellom kultur og skole". Utviklingen av nye kulturpedagogiske modeller er en sentral del av konseptet.

De nordiske kulturinstitusjonenes rolle skal styrkes i det tverrsektorielle kultursamarbeidet som bidrar til å knytte Nordens randområder nærmere kjerneområdene. Ministerrådet vil fortsatt støtte det folkelige kultursamarbeidet.

1.2 Utdannings- og forskningspolitikk

Det overordnede mål for samarbeidet i sektoren er å utvikle og styrke det nordiske utdannings- og forskningsfellesskapet.

Norden skal kunne betraktes som en enhet på utdannings- og forskningsområdet. En styrking av den nordiske dimensjon i europeisk og annet internasjonalt samarbeide står sentralt.

I utdanningssamarbeidet legger ministerrådet økt vekt på språksamarbeidet, multikulturell undervisning, entreprenørskap, integrasjon av unge i arbeids- og samfunnslivet, livslang læring, IT/multimedia som pedagogisk verktøy og mobiliteten for studenter og lærere. Avtalen om nordiske studenters adgang til universiteter og høgskoler er komplettert med en betalingsordning som fra 1997 og framover forventes å befeste og utvikle mobiliteten innenfor Norden.

Et nytt nordisk forskningspolitisk program, som vil være retningsgivende for aktivitetene i 1997, vil foreligge ved årskiftet.

Flere av de fellesnordiske utdannings- og forskningsinstitusjonene skal omstilles og rekonstrueres. Enkelte institusjoner vil dessuten bli nedlagt. Dette gjelder Nordisk samarbeidskomite for Arktisk Medisinsk Forskning (NoSAMF), Nordiska Högskolan för Hushållsvetenskap (NHH), Nordisk institut för samhällsplanering (Nordplan), Nordisk språk- och Informationscenter (NSIC) og Nordisk Språksekretariat (NSS). Arbeidsnavnet på to nye institusjoner er NordReg (Nordisk centrum för regionala utvecklingstudier) og Nordisk Språk- og kulturinstitut. Nordisk institut for folkdiktning (NIF) overgår til prosjektstatus fra 1997.

Språksamarbeidet

Språksamarbeidet i Norden har en konkret form i det nye handlingsprogrammet NORDMÅL (1996-2000), som ble iverksatt av ministerrådet i 1995. Ministerrådets mål er å forsterke det språklig samarbeidet i tiden fremover.

Tre områder prioriteres:

- Språksamarbeidet om forskning og utvikling vedr. de tre skandinaviske språkene - herunder særskilt støtte til de nordiske språknemnders arbeide - er den sentrale prioritering.
- Forsterket innsats for å overvinne hinder for kommunikasjon og kulturutveksling mellom dels det finskspråklige Norden og det øvrige Norden, dels mellom det islandske språkområdet og det øvrige Norden.
- Innsatser for i større utstrekning å tilgodese de små språks stilling i Norden.

Viktige instrumenter i språksamarbeidet, utover det samlede handlingsprogrammet NORDMÅL, blir det økende språklige utbyttet gjennom ny teknikk på datanetttet som nå etableres på alle utdanningnivåer, samt de utvidede aktiviteter innenfor rammene av elev- og lærerutvekslingsprogrammene på alle utdanningsnivåer. Disse bidrar vesentlig til å styrke det nordiske språk- og kulturfellesskapet. Som en følge av de ovenfor nevnte mål blir innsatsen fra Språk- og kultursenteret i Helsingfors og fra språkkonsulentvirksomheten i Reykjavik, mere konsentrert og dermed mer effektiv.

Mobilitet og kontakt

Ministerrådet vil fortsatt legge stor vekt på mobilitetsaspektene i det nordiske utdannings- og forskningssamarbeidet.

Programmet NORDPLUS -junior henvender seg til utdannelser for de 16-19-årige og skal fortsatt ha en framtredende rolle i det nordiske skolesamarbeidet. Programmet skal videreutvikles og komplettere språk og kultursamarbeidet for unge, fortsatt styrke forbindelsene til Vestnorden og skape positive holdninger til nordiske utdanningsmiljøer.

Vestnordenprogrammet skal ortsatt via elevutveksling særlig stimulere kontaktene mellom Island, Grønland, Færøyene og det øvrige Norden. Stipendordningen for nordiske folkhøgskoleelever gis høy prioritet.

NORDPLUS vil fortsatt være en sentral støtteordning for høyere utdanning i Norden. På samme måte vil NorFA (Nordisk Forskerutdanningsakademi) være et hovedinstrument til stimulering av bevegeligheten og et større utbytte innenfor nordisk forskerutdanning og nordisk forskningssamarbeide.

Generell utvikling av utdanningsfellesskapet

Den nordiske overenskomst om adgang til høyere utdanning forutsetter en betalingsordningsavtale mellom landene. Ministerrådet har utarbeidet en tidsbegrenset forsøksordning (1997-2000) for å gi partene mulighet til å studere tekniske, praktiske, økonomiske og utdanningspolitiske faktorer av betydning for avtalen og betalingsordningen. Gymnasieavtalen, som gir

adgang til videregående utdanning, blir fulgt opp kontinuerlig av styringsgruppen for nordisk skolesamarbeide.

Ministerrådet prioriterer arbeidet med å fullføre ett informasjonsnett dels på yrkesutdanningsområdet, dels på højskole- og universitetsområdet. I sistnevnte nett føres en logistikk vedrs. informasjon om aktuelle utdanningstilbid for studenter og forskere i samtlige nordiske land.

Samarbeide innenfor utdanningsområdet.

Ministerrådets mål er å utvikle samt utvide et nordisk skolefellesskap, og vil prioritere elev- og lærerutvekslingen, samt fremme kommunikasjonen mellom skolenes aktører i Norden. I "Handlingsplan for det nordiske skolesamarbeidet 1997-99" vil ministerrådet konkretisere innsatsene. Herunder legges det økt vekt på språksamarbeidet, multikulturell undervisning, entrepenørskap, livslang læring, IT og multimedia som pedagogiske verktøy og utvekslingsprogram for studenter og lærere.

I en ny handlingsplan for folkeopplysning og voksenopplæring 1997-2000 vil ministerrådet fokusere livslang læring som tenkemåte og grunnlag for å møte framtidens kvalifikasjoner i perspektivet, demokrati, utdanning og arbeid. Ministerrådet vil arbeide for et utvidet samarbeid mellom tradisjonell folkeopplysning, utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet og stimulere tverrsektorielle prosjekter for å profilere og synliggjøre det spesielle i de nordiske arbeidsformene. Handlingsplanen konsentrerer innsatsen på områdene forskning og dokumentasjon, pedagogisk utviklingsarbeid og IT, kompetanseutvikling for lærere og ledere, EU-programmene og nærområdene.

Ministerrådet vil fortsatt satse på å utvikle kulturelle innsatser i fjerntliggende områder såsom Nord-Amerika, Japan og Kina ved hjelp av de mer enn 500 aktive nordiske sendelektorer ved utenlandske universiteter.

Ministerrådet har forlenget NORDPLUS-programmet frem til år 2001. I en tid hvor alle de nordiske institusjonene kan delta i de store overdekkende EU-programmene, er NORDPLUS en vel så viktig faktor som tidligere. Sammen med andre sammenlignbare utvekslingsprogrammer i Europa, danner NORDPLUS viktige regionale søyler som det inter-europeisk samarbeide bygger på.

Styringsgruppen for nordisk samarbeide innen høgere utdanning, HØGUT, vil videreutvikle NORDPLUS programmet. Det vil bli utarbeidet en ny nordisk handlingsplan for de videregående utdanninger fram mot år 2000.

Forskningssamarbeidet

Ministerrådet har som mål å styrke det nordiske forskningssamarbeidet på områder hvor Norden kan hevde seg i den internasjonale konkurranse eller hvor de nordiske landene har særlige forutsetninger eller interesser.

Det nordiske samarbeide skal også fremstå som en modell for nyttig og effektivt samarbeide også i europeisk sammenheng.

Ministerrådet vil utarbeide et nordisk forskningspolitisk program. Programmet skal være veiledende for all forskningsvirksomhet i Ministerrådet.

Det gis fortsatt høy prioritet til støttteordninger som systematisk og aktivt fremmer forskermobilitet, mobilitet og arbeidsdeling mellom universiteter, høgskoler og institusjoner i Norden. NORDPLUS-programmet og de støtteordninger som forvaltes av NorFA (Nordisk Forskerutdanningskakademi) er viktige elementer i satsingen.

Nordisk miljøforskningsprogram 1993-97 er inne i en avsluttende fase hvor de innsamlede data analyseres og resultatene publiseres.

Arktisk humanistisk forskningsprogram avsluttes i 1997 etter å ha vært virksomt siden 1993. Det vil i den forbindelse bli utarbeidet en sluttrapport om forskningsprogrammets resultater. Nordisk samarbeid for Humaniora arbeider dessuten i sluttfasen med å presisere mulighetene for en videreføring av visse av forskningsprogrammets aktiviteter og de finansielle rammer for disse.

Ministerrådet vil styrke den del av forskningssamabreidet som tar utgangspunkt i det spesifikt nordiske, både kulturelt og sosialt. et nytt samnordisk forskningsprogram innenfor humaniora og samfunnsvitenskap skal settes i verk for perioden 1996-2000. Programmet "Norden og Europa" skal konsentreres om temaer som "Det nordiske språksamfunnet", "Religiøsitet og verdier i Norden", "Nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner" og "Nordisk litteratur og livssyn". I programmet vil det også bli lagt vekt på kjønns- og likestillingsperspektiv samt de frivillige organisasjonens betydning.

På bioteknologiområdet vil det nordiske samarbeidet om etiske spørsmål fortsette for perioden 1996-1998.

1.3 Miljøpolitikk

Gjennomføringen av den Nordiske miljøstrategi 1996-2000 innebærer at nordisk miljøsamarbeid, på flere høyt prioriterte områder, vil bli brukt som en positiv effekt for landenes nasjonale miljøarbeid og en plattform for påvirkning i internasjonale miljøfora. I de kommende år styrkes spesiellt innsatsen innenfor områdene naturforvaltning, miljøproblemer i Nordens nærområder og Arktis. I tillegg vil bli satset ennå mer på sektorsamarbeid, da dette ofte gir meget gode miljømessige gevinster og skaper en generelt større forståelse for betydningen av miljøarbeidet.

I Norden vil ministerrådet fortsatt arbeide for en økt beskyttelse av det biologiske mangfold, et friluftsliv og naturforvaltning tilpasset miljøets forutsetninger, bærekraftig bruk av Nordens fjellområder samt en integrering av natur-, miljø og kulturminnevern i landskapet.

De sektorovergripende innsatsene for å fremme natur- og miljøhensyn og en bærekraftig utvikling i samfunnssektorene fortsetter. Sentrale sty-

ringsmidler skal videreutvikles. Oppfølgingen av den Nordiske miljø- og fiskeristrategien 1995-1998 og den Nordiske miljøstrategien for jord- og skogbruk 1996-1999 fortsetter. En ny Nordisk handlingsplan om bevaring av kulturmiljøer i landskapet vil bidra til økt beskyttelse av kulturmiljøer på alle aktuelle områder.

Arbeidet med innsamling og vurdering av relevante data om miljøtilstanden i Norden fortsetter som basis for miljøpolitiske vedtak og for bedømmelse av effektiviteten i iverksatte tiltak. En tilstandsrapport om det biologiske mangfoldet i Norden planlegges utgitt i 1999/2000.

Livssyklusvurderinger og produsentansvarsordninger utarbeides med formål å minimere miljøbelastning, avfallsmengde og ressursforbruk i produksjonsprosesser. Nordiske samarbeidsløsninger må tas frem for håndtering av særlige typer avfall.

Kriterier og metoder for beregning av kritiske belastningsgrenser for næringsemner, tungmetaller og persistente organiske forurensninger i kyst-og havområdene utvikles som underlag for kostnadseffektive tiltak innenfor rammen av internasjonale konvensjoner og Nordsjøkonferansen. Ministerrådet vil arbeide for internasjonale avtaler om begrensning av utslipp fra landbaserte kilder, særlig hva gjelder persistente organiske forurensninger, samt for bindende europeiske tiltak mot luftforurensninger. Innenfor rammen av konvensjonen om grenseoverskridende luftforurensninger vil ministerrådet arbeide for kostnadseffektive europeiske løsninger.

1.4 Økonomi

Energi- og næringspolitikk

Energipolitikken

Ministerrådet vil fortsatt følge utviklingen i det liberaliserte nordiske elmarked nøye, hvor en felles holdning til aktørenes rammebetingelser er viktig for å sikre at markedet fungerer som forutsatt. Ministerrådet støtter utviklingen av alternative energikilder, og kommer fortsatt til aktivt å bidra til diskusjonen om bygging av naturgassledninger i Norden. Miljø-og skattespørsmål i forbindelse med energiproduksjon/forbruk er et viktig diskusjonstema, da løsningen har stor betydning for hvilke energityper og energileverandører det enkelte land kan tenkes å satse på i fremtiden. Ministerrådet vil fortsette arbeidet med å skape forståelse i landene og blant forbrukerne om behovet for å satse videre på energieffektivisering.

Det Nordiske Energiforskningsprogrammet videreføres i 1997 på omtrent samme nivå som tidligere år. Programmets innhold og innretting vil fremover i større grad måtte tilpasses den generalle utvikling på forskningssamarbeidet såvel i Norden som Europa, men kommer fortsatt til å dekke noen av de mest sentrale energipolitiske problemstillinger.

Næringspolitikken

Det overgripende mål er fortsatt å fremme nordisk næringslivs konkurransekraft, samt å fremme samarbeide i spørsmål av felles nordisk interesse.

Ministerrådet vil søke å oppnå dette et tverrsektorielt samarbeide som bl a involverer arbeidsmarkeds-, regional- og miljøsektorene. Prioritet vil derfor bli gitt til arbeidet med å bedre forutsetningene for små-og mellomstore virksomheter, særlig de innovative virksomheter - og på et tidlig stadium.

Etablering av gode rutiner og prosedyrer for oppfølging av nyetableringer er viktig , og da særlig i virksomheter som sysselsetter ungdommer, kvinner og eldre arbeidstakere.

En felles nordisk presentasjon for kapitalplasseringsmarkedet utredes, der man spesielt vil ta hensyn til nærområdene og forholdene der.

Regionalpolitikk

Målet for Samarbeidsprogrammet 1995-99 er å understøtte de nordiske landenes nasjonale regionalpolitikk gjennom å stimulere til nordisk kunnskaps- og erfaringsutbytte og stimulere til det grenseregionale samarbeidet.

Erfaringer fra seneste år, der landene valgte ulik tilknytning til EU, viser at det nordiske regionalpolitiske samarbeidet kan utvikles til tross for dette. Ministerrådet vil fortsatt prioritere felles kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling.

Av spesielle innsatsområder kan nevnes et samarbeid med landbrukssektoren for å utvikle de landbruksavhengige regionene i Norden. Videre vil ministerrådet legge stor vekt på å bidra til å utvikle den nye institusjonen NordREG til å bli en slagkraftig institusjon for forskning og utdanning innen regional utvikling, regionalpolitikk og fysisk planlegging. Regionalsektoren forventer at den nye institusjonen skal bygge opp og spre relevant kunnskap for de regionalpolitiske myndigheter på alle nivåer i Norden.

De fleste nordiske, grenseregionale områdene vil i perioden 1997-99 nyte godt av EU's INTERREG-program. Ministerrådet vil fortsatt støtte grenseregionene økonomisk og faglig, men forventer at en relativt stor andel av midlene vil bli anvendt som medfinansiering av INTERREG-programmene. På den faglige siden vil det legges stor vekt på oppfølging og evaluering av aktivitetene og sørge for at det skjer en kontinuerlig felles kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling mellom grenseregionene. Også det Nordatlantiske samarbeide, som ikke er berettiget til EU-midler, vil ha høy prioritet innenfor det nordiske grenseregionale samarbeidet de nærmeste årene.

Fiskeripolitikk

Et nytt program for det nordiske fiskerisamarbeidet 1997 - 2000 har nå avløst Nordisk Fiskeri Samarbeidsprogram 1993 - 1996.

Den overordnede målsetting for det nordiske fiskerisamarbeidet er å bidra til utviklingen av de nordiske landenes fiskerinæring som et vesentlig samfunnsøkonomisk aktivum. Det er særlig viktig gjennom det nordiske fiskerisamarbeidet å iverksette aktiviteter som har relevans for de mest fiskeriavhengige land og regioner, og som innebærer en beskyttelse av de nordiske landenes marine økosystemer samt en balansert utnyttelse av havets levende ressurser.

Ministerrådet vil ta hensyn til de særlige behov for samarbeid i Vestnorden, og anser det som en viktig oppgave for områdene at de i deres administrasjon tar hensyn til prinsippene i FN-avtalen om fiske på det åpne hav, med henblikk på å sikre en bærekraftig fiskeriforvaltning i hele det nordøstlige Atlanterhav. Ministerrådet vil fortsatt ha observatørstatus i en rekke internasjonale fora, bla. NAMMCO og IWC. Ministerrådet vil bidra til arbeidet med å utvikle kystnæringen, og vil støtte opplysningsarbeidet for økt forståelse for fangst som næringsvei. Dette arbeidet kan bl.a. styrkes gjennom tverrsektorielt samarbeid med regionalsektoren.

Utdanningsområdet vil også bli trukket inn i dette arbeidet.

Ministerrådet vil dessuten, i samarbeid med likestillingssektoren, støtte kvinnene i kystnæringen og initiere en mangesidig analyse av oppdrettsnæringen.

Det tversektorielle arbeidet innenfor Nordisk Miljø-og Fiskeristrategi blir videreført, bl a for å synliggjøre fiskeri som en bærekraftig næring basert på fornybare ressurser.

Jord- og skogbrukspolitikk

Det nye handlingsprogrammet for jord-og skogbrukssamarbeidet 1996-2000, som ble vedtatt høsten 1995, utgjør en viktig del av planunderlaget også for 1997.

Hovedaktivitetene vil bli konsentrert om

- kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø
- forvaltning av genetiske ressurser
- utvikling av landbruksavhengige regioner
- bærekraftig skogbruk.

Dette gjenspeiler seg også i de budsjettmessige disposisjoner for 1997 hvor bl a betydelige midler avsettes til tverrsektorielt samarbeide med miljøsektoren og regionalsektoren.

Når det gjelder forvaltningen av genetiske ressurser vil arbeidet i de nordiske genbanker bli videreført i samsvar med det særlige handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser 1994-1997. I forbindelse med utarbeidelse av nytt handlingsprogram på dette området, vil ressur-

sinnsats, organisering og fremtidig innretting av dette viktige arbeidet bli nærmere vurdert.

Ministerrådet vil videre intensivere arbeidet med utviklingen av et bærekraftig skogbruk i Norden, og vil i samarbeide med de relevante skogfaglige organer legge opp til aktiviteter og tiltak som fremmer denne målsettingen, spesielt når det gjelder biodiversitet i skog, flerbruksutnyttelse, artsbevaring og biotopsikring.

Økonomi- og finanspolitikk

Ministerrådets samarbeid på det økonomiske og finansielle området skal bidra til en balansert og bæredyktig vekst, den skal forsterke den nordiske økonomiske integrasjonen og fremme nordiske interesser både i et europeisk og et bredere internasjonalt perspektiv. Finanspolitikken bør utformes slik at den fremmer strukturreformer, vekst og sysselsetting.

Ministerrådet fokuserer på den offentlige sektor, struktur- og stabiliseringspolitikk, skatter og avgifter, infrastrukturplaner og arbeidsmarked. Ministerrådet vil arbeide med spørsmål knyttet til den nordiske velferdsmodellen.

Ministerrådet vil arbeide for en fortsatt utvikling av NIBs virksomhet, bl.a. med hensyn til bankens mulighet til finansiering av miljøprosjekter i Nordens nærområder og i forhold til utviklingen på prosjekteksportmarkedet.

I forbindelse med reformene av det nordiske samarbeidet har ministerrådet aktualisert spørsmålet om en tettere sammenknytning av de fire nordiske finansieringsinstitsujonene i Helsingfors (NIB, NEFCO, NDF og NOPEF). Som ett resultat av dette vil institusjonens ledelse løpende vurdere muligheten for synergi bl.a. hva angår informasjon, opptreden mot tredje part, utnytting av hverandres ressurser samt nye samarbeidsformer.

Økonomisk Forskningsråd kommer fra 1997 til å bli nedlagt, men nordisk økonomisk forskning vil bli vurdert videreført på annen måte og med såvel nordiske som andre finansieringskilder

Transport-, infrastruktur- og trafikksikkerhetspolitikk

Ministerrådets samarbeid innenfor transport- og trafikksektoren vil bli konsentrert omkring infrastruktur, trafikksikkerhet, forholdet mellom trafikk og miljø samt informasjonsutveksling om EU.

Rapporten "Miljøtiltak på samferdselssektoren i Norden" er grunnlaget for det videre arbeid med trafikk- og miljøspørsmål. Det er etablert en ad hocgruppe for transport og miljø for perioden frem til 1999. Tyngdepunktet i arbeidet er aktuell informasjonsutveksling og utveksling av statistiske opplysninger mellom landene, samråd om felles nordisk opptreden i internasjonale fora der det er formålstjenlig, samt utarbeiding av samnordisk politikk vedrørende trafikk- og miljøspørsmål der dette er mulig. Det er

etablert en arbeidsgruppe for infrastruktur som avgir en sluttrapport sommeren 1997.

Samarbeidet på trafikksikkerhetsområdet vil fortsatt være et viktig satsingsområde. Et godt fungerende nettverk for informasjons-og erfaringsutveksling vil også i fremtiden bli ivaretatt.

Bygg- og boligpolitikk

Ministerrådet vil, innenfor rammen av de midler som til enhver tid avsettes for boligpolitisk samarbeide, prioritere følgende områder: det boligsosiale området, den bæredyktige utviklingen innenfor bygg- og boligsektoren samt innsatser i nærområdet. Samtlige prioriteringer innebærer samarbeid med andre sektorer, især miljøsektoren. Ministerrådets virksomhet vil primært omfatte temamøter mm.

1.5 Borgernes rettigheter

Sosial- og helsepolitikk

Ministerrådet vil fortsette iverksettelsen av programmet for nordisk sosial og helsesamarbeid fram til år 2000.

De overordnede målsettinger vil bli konkretisert ved fortsatt å prioritere samarbeidet om særlig utsatte og sårbare gruppers interesser, arbeide for å sikre handikappedes interesser, sikre kvalitet og hensiktsmessighet av medisinsktekniske produkter.

Ministerrådet har fastslått at den vesentligste del av samarbeidet framover også skal forankres i sektorens fellesnordiske institusjoner. Insitusjonsgjennomgangen har bekreftet og styrket denne hensikt.

På dette grunnlag vil ministerrådet

- styrke og fornye samarbeidet med sektorovergripende satsning for å fremme funksjonshemmedes likestilling og muligheter for aktiv deltagelse i hele samfunnslivet
- fortsatt prioritere samarbeid om rusmiddelspørsmål med vekt på alkohol- og narkotikaforskning, samt konsentrasjon av narkotikasamarbeidet på politisk og praktisk samråd, informasjons- og erfaringsutveksling og koordinering av nasjonale synspunkter i det internasjonale narkotikasamarbeidet
- videreføre samarbeidet på det sosial- og medisinalstatistiske området herunder fortsatt arbeide for en fornuftig tilpasning til det europeiske samarbeide på området
- styrke og videreutvikle de fellesnordiske utdanningsinstitusjoner på sosial- og folkehelseområdet
- fornye mandater og strukturer for samarbeidet om kvalitetssikring og -kontroll på legemiddelområdet og innenfor tannpleien, samt samarbeid om felles nordiske innsatser i det europeiske standardiseringsarbeidet.

Ministerrådet vil bedre informasjonen om de rettigheter, som følger av de nordiske konvensjoner og avtaler på sosial- og trygdeområdet, samt fremme initiativer innen den nordiske familiepolitikk, særlig tiltak rettet mot barn og unge.

Arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøpolitikk

Handlingsprogrammet på arbeidsmarkeds-og arbeidsmiljøområdet 1995-2000 gir retningslinjer for arbeidet i sektoren.

Ministerrådet prioriterer kampen mot arbeidsløsheten, og søker å komplettere det nasjonale arbeidet ved utveksling av kunnskaper, erfaringer og idéer.

Et overordnet mål er å stimulere den økonomiske veksten med lav inflasjon for derved å skape flere arbeidsplasser.

Ministerrådet vil arbeide for å:

- fremme en aktiv og effektiv arbeidsmarkedspolitikk
- styrke arbeidsmarkedets mekanismer for å oppnå større effektivitet og fleksibilitet i arbeidskraften og i bedrifter
- fremme tiltak for å bedre situasjonen for landgtidsledige, ungdom og andre svake grupper
- opprettholde og forbedre arbeidskraftens kvalifikasjoner og øke motivasjonen for en livslang utdanningsprosess
- forbedre småbedriftenes virksomhetsforutsetninger.

Det vil bli utviklet et nært og konstruktivt nordisk tverrsektorielt samarbeid.

For å styrke de grunnleggende prinsipper som er fastlagt i arbeidsmiljøkonvensjonen vil Ministerrådet satser på intensiv informasjonsutveksling for å kunne vurdere mål og metoder innenfor arbeidsmiljøet. Det vil bli fremmet konkrete prosjekter, utredninger o.l. knyttet til medarbeiderinnflytelse i arbeidsmiljøet og medarbeidernes kompetanseutvikling.

Ministerrådet vil satse på arbeidsmiljøforskningen, herunder utdanningsvirksomheten i regi av NIVA (Nordisk Institusjon for videreutdanning innenfor arbeidsmiljøområdet).

Forbrukerpolitikk

Utgangspunktet for det nordiske samarbeidet er handlingsprogrammet for perioden 1994-1998. Det overordnede mål er å forbedre forbrukernes rettslige og økonomiske stilling, helse og sikkerhet, tilgodese miljøhensyn, utvikle forskningen, samt delta i og påvirke den europeiske utvikling.

Ministerrådet legger vekt på at Nordisk program for forbrukerforskning danner grunnlag for aktivt arbeid for økt forbrukerforskning på nordisk og europeisk plan. Forbruk og miljø samt husholdningsøkonomisk rådgivning som ledd i velferds-og fordelingspolitikken prioriteres. Det skal bygges opp forbrukerforskningsmiljøer i alle de nordiske landene.

Ministerrådet prioriterer gjennomføringen av handlingsprogrammet for konsumentundervisning i skolen.

Den nordiske miljømerkingsordningen vil bli utbygget. Danmarks inntreden i denne ordningen forsterker mulighetene for nordisk innflytelse på EUs miljømerkingsordning. Samarbeidet med andre sektorer, især med miljø og næringsmidler, skal videreutvikles.

Ministerrådet vil arbeide for at Vestnorden inndras mer i det nordiske forbrukersamarbeid.

Næringsmiddelpolitikk

Med bakgrunn i næringsmiddelområdets samarbeidsprogram fra 1993 tilstreber ministerrådet utarbeidelse av felles nordiske løsninger i lovgivning og administrasjon av hensyn til handelen mellom landene. Det tilstrebes også ensartede kostråd og informasjon i landene.

Ministerrådet vil bidra til at det bygges videre på faglige nettverk mellom små, sårbare fagmiljøer og at muligheten for arbeidsdeling utnyttes.

Vestnorden skal knyttes nærmere til det øvrige Norden. Ministerrådet vil også intensivere samarbeidet med andre sektorer, særlig forbruker,- miljø,- og landbrukssektorene.

Likestillingspolitikk

Ministerrådet vil styrke den nordiske likestillingsmodellen, og vil konsentrere samarbeidet om virksomhet som

- fremmer kvinner og menns like tilgang til de politiske og økonomiske beslutningsprosesser
- fremmer kvinner og menns like økonomiske stilling og innflytelse, herunder likelønn
- fremmer et likestilt arbeidsliv
- forbedrer muligheten for begge kjønn til å forene foreldrerolle og arbeid
- påvirker den europeiske og den internasjonale utvikling på likestillingsområdet.

Ministerrådet vil vikre for at integrering av likestillingsaspektet i all virksomhet (mainstreaming) og i alle politiske beslutninger, implementeres i de nordiske land. Likestillingsaspekter skal vurderes i alle sektorer og på alle nivåer. Det er viktig at kultur skapt av kvinner får utvidet støtte spesielt på områder der kvinner ikke har blitt synlige.

Ministerrådet vil virke for en lik sammensetning av kvinner og menn i alle styrer, komitéer, utvalg m.m. under ministerrådet, dels i ulike personalgrupper innenfor det nordiske samarbeidet.

Ministerrådet peker på den store betydning Nordisk Institutt for kvinne- og kjønnsforskning (NIKK) har for effektive innsatser på likestillingsområdet.

Samarbeidet på grasrotnivå skal fortsatt støttes.

Lovgivningspolitikk

Ministerrådet vil prioritere samarbeidet om lovgivningsområder som faller utenfor EUs regelverk, bl.a. store deler av straffe- og prosessretten, offentlig rett, familierett, konkursrett og erstatningsrett.

Regelverk om rettslig behandling og iverksettelse av straff for personer som har begått straffbare handlinger og som flytter til et annet nordisk land, vil bli evaluert.

Innsatsene innenfor offentlig rett forsterkes, ikke minst for å gjøre det enklere for nordiske statsborgere å reise og bosette seg i andre nordiske land.

Ministerrådet vil intensivere arbeidet med samnordiske løsnniger på familierettens område. Flere nordiske konvensjoner behøver modernisering.

Samarbeidet innenfor sjørett skal fortsette, særlig utfra de bredere internasjonale konvensjoner som er inngått bl.a. av de nordiske landene.

Innenfor konkursretten, erstatningsretten, kontraktsretten og fordringsretten vil ministerrådet samordne lovarbeidet. Som konkrete prosjekter nevnes pasientskadeerstatning, erstatningsnivåer ved personskade og miljøskadeerstatning.

Flyktning- og migrasjonspolitikk

Ministerrådet vil fortsette utvekslingen av informasjon, samt diskutere problemstillinger angående aktuell lovgivning, større utredningsarbeider og statistikk i flyktningspørsmål. Sammen med de inngående temadiskusjoner har de nordiske landene med dette en bred plattform for en felles nordisk samordning av de nasjonale policybeslutninger.

For å oppnå den best mulige koordinering og utnytting av ressursene vil ministerrådet fortsette diskusjonene vedrørende asyl- og migrasjonsspørsmål. Temadiskusjonene vedrørende det tidligere Jugoslavia, repatriering og sammenhengen mellom repatriering og bistand/oppbygging, vil ha en særlig sentral stilling. Ministerrådet legger stor vekt på at de nordiske landene lar prosessen i EU og UNHCR bli preget av repatriering av flyktninger til ex-Jugoslavia. I denne sammenheng er en felles nordisk koordinering og en felles nordisk diskusjon av spørsmålene av stor betydning.

I 1997 vil ministerrådet fortsette arbeidet med å sikre at Østersjølandene kan oppfylle og etterleve Genevekonvensjonen og dens prinsipper. I samband med dette bør asylsøkernes mottaksforhold utvikles, og søkerne skal sikres en verdig og humanitært riktig behandling under oppholdet. Samarbeidet med Østersjølandene bør utvikles slik at ulovlig innvandring til de nordiske landene via disse landene forebygges. Ministerrådet vil støtte gjennomføringen av Litauens flyktninglov. Dette ikke minst med hensyn til de øvrige baltiske landenes innstilling til å etablere en flyktningpolitikk.

Ministerrådet vil fortsette samarbeidet om de langsiktige flyktningpolitiske strategier, og videreføre de nyttige policydiskusjonene om aktuelle temaer i hvert enkelt land og i internasjonale fora, eksempelvis immigrasjons- og flyktningsituasjonen i Russland, rasisme og fremmedfiendtlighet, samt de nordiske landenes visum- og kvotepolitikk.

Samarbeidet om mottak av de flyktninger som kommer til de nordiske landene i massefluktsituasjoner skal utvikles og forsterkes. Ministerrådet støtter aktivt tanken om en europeisk fordeling av byrden (burden-sharing), og at man i forbindelse med dette, når byrdefordelingsdiskusjoner føres i konkrete krisesituasjoner, skal tilstrebe å utarbeide tilpassede fordelingskriterier.

Samarbeidet med UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) og IOM (International Organization for Migration) skal videreføres.

Innenfor integrasjonsområdet vil ministerrådet forsterke innsatsen for å bekjempe rasisme og fremmedfiendtlighet, og fremme flyktningers og innvandreres integrasjon i samfunnet med særlig fokus på innvandrerkvinner og ungdom. Ministerrådet vil også arbeide for å avvikle de hindre som finnes for innvandreres og flyktningers inntreden på arbeidsmarkedet. Ministerrådet vil arbeide for å fremme en bedre koordinering mellom internasjonale organisasjoner på migrasjonsområdet som f.eks. Europarådet, IOM, FN, OECD samt samarbeidet innenfor rammene av EU.

2 NORDEN OG EUROPA/EU/EØS

2.1 Kulturpolitikk

Alment

Det nordiske kultursamarbeidet skal ses som en helhet innen et bredere europeisk samarbeid. Norden som region i en større europeisk sammenheng bør fortsatt videreutvikle sine egne samarbeidstiltak på kulturområdet. Det nordiske kultursamarbeidet bør imidlertid konsolideres, og utvikles med åpenhet for samarbeid med konkrete kulturfremstøt i regi av EU og Europarådet. Uavhengig av tilknytningsform til EU har alle nordiske land nå mulighet for å delta i de fleste av Unionens ulike programmer og prosjekter på kulturområdet.

Ministerrådet vil følge aktivt med i EUs kulturpolitiske fremstøt. Det er en sentral målsetting at kulturspørsmål som kommer opp i europeiske fora kontinuerlig underkastes diskusjon og analyse, i Ministerrådet, slik at nordiske holdninger til sentrale kulturpolitiske, spørsmål kan bli formulert og få innvirkningskraft. På en rekke områder innen kulturpolitikken, f.eks. innen mediepolitikk og prioritering av barn og unge, har de nordiske land felles tradisjoner, modeller og verdier som bør markeres i en bredere europeisk sammenheng.

Film- og mediasamarbeidet

Innenfor EU har utviklingen av en globalt konkurransedyktig europeisk audiovisuell industri svært høy prioritet. EU er gjennom ulike direktiver og støtteprogrammer på film- og TV-området den mest kraftfulle aktør i Europa på det mediepolitiske området. De nordiske lands relativt like mediepolitiske systemer og tradisjoner gjør et fortsatt samarbeid i relasjon til europeiske organer naturlig. Hittil har tyngdepunktet i EUs innsatser innen nyere medieformer ligget innen forskning, utvikling, infrastruktur og hardware, basert på en industripolitisk tilnærming til medievirksomhet. Investeringer i innholdsproduksjon utgjør bare en brøkdel av investeringene til førstnevnte formål. Ministerrådet vil støtte initiativer som kan fremme programproduksjon og samproduksjoner, samt fremme de særlige behov små land og språk har på den globale informasjonsmotorveien. Støtte fra ministerrådet til prosjektvirksomhet innen nye medier vil bli vurdert gjort avhengig av at prosjektene også søker finansiell støtte fra ulike EU-programmer. Ministerrådet vil fortsatt arbeide aktivt for å utvide de europeiske dimensjonene ved sine virksomheter. Ett eksempel er Nordisk Dokumentasjonssentral for massekommunikasjonsforskning (NORDICOM), som er en nordisk "antenne" i et større europeisk samarbeidsprosjekt - European Audiovisual Observatory - med bl.a. ansvar for europeisk mediestatistikk, og oversikter over lovgivningsinitiativer på nasjonalt og europeisk plan. Ministerrådet vil fortsatt overvåke den europeiske mediepolitiske utvikling gjennom sin observatørstatus i Europarådets komité for mediespørsmål.

Ungdomssamarbeidet

Ministerrådet tar, gjennom Nordisk Ungdomskomité, initiativ til årlige møter med nordiske medlemmer av europeiske samarbeidsorganer for å fremme utveksling av erfaringer for Norden og bidra til en økt koordinering og effektivisering av det nordiske samarbeidet i europeisk sammenheng med hensyn til både myndigheter og ungdomsorganisasjoner.

2.2 Utdannings- og forskningspolitikk

Ministerrådet vil arbeide for at felles nordiske interesser samordnes og får gjennomslag i planleggingen og gjennomføringen av europeiske forskningsprogrammer. Videre utvikle samarbeidsformer slik at nordisk samråd om EU-relaterrte utdannings- og forskningsspørsmål fungerer optimalt.

Etableringen av forskningsprogrammet "Norden og Europa" har også et strategisk mål i det skal øke Nordens muligheter til å påvirke forarbeidet til det 5. rammeprogrammet for EUs forskning der man kan forvente at humaniora og samfunnsvitenskpa får økt oppmerksomhet. Et økt europeisk samarbeide skaper nye muligheter til å føre forskningen videre, men vil

også kræve resurser i konkurranse med nasjonale og nordiske aktiviteter. Ministerrådet vil derfor legge stor vekt på samarbeidet med nordiske samarbeidsorganer for universiteter og forskningsråd, kontinuerlig ta høyde for utviklingen av det europeiske samarbeidet. Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) har fått i oppdrag å formulere et nordisk forskningspolitisk program, som også tar hensyn til de nordiske lands relasjoner til europeisk forskningspolitikk. Programmet skal aktiveres i løpet av 1997.

En rekke initiativer innen utdannings- og forskningssektoren har som formål å sette igangværende nordiske aktiviteter i relasjon til tilsvarende eller komplementær europeisk virksomhet. Innenfor voksenutdanning planlegges en europeisk konferanse i København, "Lifelong Learning - from Idea to Reality - the Nordic Way" konferanse som også støttes av EU midler. Innenfor høyere utdanning utbygges kontakten mellom Nordplus och nærområdestipendieordningen og motsvarende europeiske programmer. I 1997 vil Ministerrådet sammen med Europarådet avholde en konferanse som overordnet setter fokus på mobilitetsprogrammer i Europa. Konferansen vil finne sted i Island.

De nordiske institusjoner gjennomgår på forskningsområdene, alle en utvikling hvor man systematisk prøver mulighetene for å få finansiell støtte, også fra EU's fonder og samarbeidsprogrammer. Institusjonene tillegges en viktig rolle for en felles nordisk opptreden og innflytelse i det europeiske samarbeid.

2.3 Miljøpolitikk

Utgangspunktet for samarbeidet er et høyest mulig ambisjonsnivå, at effektive styringsmidler utvikles, at bindende regler innføres basert bl.a. på miljøkvalitetsnormer, samt at reglene i størst mulig omfang er minimumsregler på et så høyt beskyttelsesnivå som mulig.

Ministerrådet vil i størst mulig omfang søke å fremme nordiske synspunkter i EU/EØS. I den nordiske miljøstrategien 1996-2000 legges det bl a særlig vekt på at nordiske prioriteringer reflekteres i EUs miljøhandlingsprogram, og at miljøhensyn inkluderes i EUs sektorprogram vedrørende jordbruk, energi og transport.

Ministerrådet vil støtte EUs arbeid med en strategi for redusert sur nedbør, og aktivt arbeide for at strategien blir så effektiv som mulig, bidra til et høyt ambisjonsnivå i EUs kjemikaliearbeid, og vil bl.a. bidra til utviklingen av europeiske kriterier for klassifisering av helse- og miljøfarlige kjemikalier på et akseptabelt nivå, samt at EUs klassifiseringssystem skal ta hensyn til bl.a. neurotoksiske og hormonlignende effekter.

Ministerrådet vil dessuten videreføre det uformelle samarbeidet som pågår med EUs miljøagentur (EEA) på flere innsatsområder, hvor god og rigtig informasjonsutveksling spiller en meget viktig rolle for å unngå dobbeltarbeide, samt feilaktig eller direkte unødvendig ressursbruk.

Ministerrådet vil arbeide for at miljøkonsekvenser av EUs støtteprogram for Øst-og Sentraleuropa bedømmes, og at miljøsektoren får en

fremtredende rolle i såvel PHARE som TACIS programmene. Det er viktig at Østersjø-handlingsprogrammet gis høy prioritet i EU.

Samarbeidet om oppfølging av Rio-konferansen, UNCED innenfor rammen av globale konvensjoner samt innenfor UNCEDs oppfølgingskonferanse 1997, vil fortsette.

Ministerrådet vektlegger utvikling av metoder og mekanismer for oppfølging av tiltak fastsatt i internasjonale miljøavtaler. I forholdet mellom de internasjonale regelverk for handel og miljø er det viktig at det internasjonale samarbeidet søker å hindre en for stor grad av oppsplitting/fragmentering ut fra områdespesifikke egen-og særinteresser.

2.4 Økonomi

Energi- og næringspolitikk

Ministerrådet vil prioritere en aktiv oppfølgning av internasjonale organisasjoners virksomhet og program.

Aktuelle spørsmål i den sammenheng kan være hvitboken om energipolitikk, indre markedsdirektivene, transeuropeiske energinett, klimapolitikken samt JOULE-, THERMIE-, SAVE- og ALTENER-programmene. Energipolitikken i Middelhavsområdet har også vært drøftet i forbindelse med gassdiskusjonen og miljøforbedrende energiforsyning i denne del av Europa. Ministerrådet vil også drøfte saker som tas opp i IEA og i prosessen om det Europeiske Energicharteret.

Det internasjonale kapitalplasseringsmarkedets betydning for Norden og nærområdene vil bli drøftet.

Regionalpolitikk

For medlemslandene er den nasjonale regionalpolitikken meget sterkt integrert med EU's ulike regionalpolitiske tiltak (INTERREG-programmene), noe som også påvirker norsk og islandsk regionalpolitikk bl a gjennom EØS-avtalen.

Det er derfor klar at EU-programmer i årene fremover forblir et meget sentralt område for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet, hvorfor der kreves en planmessig og stabil ressurstilføring for å oppnå ønskede resultater av nordisk nytte.

Samarbeidet konsentreres om felles kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling blant annet når det gjelder iverksettingen av ulike EU-programmer. Dessuten vil en forberede diskusjonen når EUs regionalpolitikk revideres senest i 1999.

Regionalsektoren vil utvikle et bredt regionalpolitisk perspektiv på Østersjø-samarbeid, og sette i verk koordinerte tiltak med sikte på å bedre samarbeidet for regional utvikling i området.

Samarbeidet med Highlands and Islands Enterprise i Skottland og Scottish Office vil bli styrket de nærmeste årene. Flere samarbeidsområder

kan komme til, i tillegg til de fire temaene (IT, privat skogbruk, SMB og universitetsnettverk) som omfattes av samarbeidet i dag.

Fiskeripolitikk

Ministerrådet vil arbeide for at det nordiske fiskerisamarbeidet fungerer som kontaktforum mellom de nordiske EU-medlemsland og de land/selvstyrende områder som ikke er medlemmer, og bl a formidle synspunkter fra nordisk fiskerinæring, både hva angår fangstsiden og bearbeidingssiden, gjennom organisasjonenes samarbeid og via forvaltningenes samarbeid.

Ministerrådet vil arbeide for en større grad av samfinansiering med EUs programområder innenfor forskning og utvikling, også tverrsektorielt og for økt kontakt og felles prosjekter også på andre satsingsfelter fra EU, f.eks. Østeuropa, Østersjøen, Barentsregionen og Arktis.

Jord- og skogbrukspolitikk

Med basis i handlingsprogrammet 1996-2000, vil ministerrådet på utvalgte områder videreføre og utvikle det jord- og skogbruksfaglige samarbeidet i såvel europeisk, som internasjonalt perspektiv.

Saker av mer langsiktig karakter hvor nordisk samråd kan være viktig for å sikre gjennomslag for nordiske synspunkter og holdninger, vil bli prioritert. Ministerrådet vil eksempelvis fortsette arbeide med å påvirke europeiske holdninger til dyrevern, husdyrmiljø, bruken av sprøytemidler i landbruket, samt utviklingen av et bærekraftig jord- og skogbruk.

Internasjonalt vil ministerrådet, gjennom Nordisk Genbank, ivareta nordiske interesser og bidra til den felles kunnskapsoppbygging om genressursbevaring som foregår bl a i FAO, samt delta i flere EU-prosjekter om dette tema.

Ministerådet vil prioritere samråd om skogpolitiske og skogfaglige saker, da Norden sett under ett har omlag halvparten av all skog i EU/EØS, og siden det ikke ennå er vedtatt noen felles skogpolitikk innen EU, tilsvarende den felles landbrukspolitikk (CAP).

På forskningsområdet vil Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning og Samnordisk Skogsforskning utvide sine kontakter med EU for bl.a. å fremheve nordiske perspektiver i europeiske forskningsprogrammer, med spesiell vekt på en aktiv innsats for å sikre nordiske interesser og synspunkter i utformingen og innrettingen av EUs 5. rammeprogram.

Økonomi- og finanspolitikk

EU-spørsmål tillegges stor politisk vekt innen det nordiske økonomiske og finansielle samarbeidet. Sysselsetting og den europeiske monetære unionen vil bli drøftet videre i ministerrådet. Spørsmål om EUs løpende øko-

nomisk-politiske samarbeide samt spørsmål om skatter, avgifter, miljøøkonomi, finansielle tjenester og budsjett er andre relevante områder.

Ministerrådet vil fortsatt sette sysselsettingsspørsmålene meget høyt på den politiske agenda, på samme måte som nå også er tilfellet i EU. Likeledes er det viktig å koordinere de nordiske landenes holdninger til OECDs sysselsettingsstudie for å sikre fortsatt tempo i dette arbeidet.

Transport-, infrastruktur- og trafikksikkerhetspolitikk

Ministerrådet vil intensivere utvekslingen av informasjon om transport- og trafikkspørsmål i EU, og har nedsatt en arbeidsgruppe som våren 1997 skal avlevere en oppdatert rapport om den nordiske infrastrukturen særlig i forhold til planene for det transeuropeiske nettverk (TEN) og nordiske prosjekter i den sammenheng. Infrastrukturspørsmål vil være et viktig samarbeids-og koordineringsområde i det nordiske trafikksamarbeidet også i fremtiden.

Bygg- og boligpolitikk

Ministerrådet vil fortsatt drøfte aktuelle spørsmål innenfor det europeiske samarbeidet og andre internasjonale spørsmål som f.eks. Habitatprosessen. Særlig det arktiske samarbeidet fokuseres under hensyn til de spesielle, men likevel likeartede klimaforhold og byggemåter som gjelder på disse breddegrader.

2.5 Borgernes rettigheter

Sosial- og helsepolitikk

Ministerrådet vil arbeide for de nordiske verdier i det europeiske samarbeid gjennom formelt og uformelt samarbeid om EU-relaterte spørsmål, f.eks. koordinering av sosialforsikringene. Det vil bli ført politisk diskusjon på et tidlig stadium om kommende regelendringer av større rekkevidde.

Ministerrådet vil arbeide for å forsterke den nordisk innflytelse i EUs samarbeid med henblikk på funksjonshemmedes interesser. Nordisk konsultasjon og informasjonsutveksling omkring spørsmål vedrørende funksjonshemminger prioriteres, herunder utvikle det eksisterende, formelle samarbeidet som et forum for kontakter og diskusjon om hvordan felles interesser kan ivaretas i EU-samarbeidet, særlig når det gjelder sektoransvarsprinsippet.

Ministerrådet vil videreføre samarbeidet omkring gjensidig anerkjennelse av eksamina på helseområdet og det nordiske ekspertsamarbeide i medisintekniske spørsmål.

Ministerrådet vil fremme en debatt om generelle aspekter i folkehelseområdet.

Arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøpolitikk

Ministerrådet vil fortsatt prioritere sysselsetting høyt, og vil forsterke koordineringen av EU/EØS-relaterte spørsmål og samordning av synspunkter.

På arbeidslivs- og arbeidsrettsområdet vil ministerrådet arbeide for at de grunnleggende prinsipper i den nordiske arbeidsmarkedsmodellen gjøres gjeldende også i det europeiske samarbeidet.

Det tette samarbeidet på arbeidsmiljøområdet videreføres, bl.a. om implementering av EU-direktiver. Nordisk samordning i det europeiske standardiseringsarbeidet (CEN/CENELEC) prioriteres.

Forbrukerpolitikk

Ministerrådet vil delta aktivt i den europeiske utvikling på forbrukerområdet, bl.a. ved bruk av ad hocgrupper som kan sikre hurtig nordisk eller europeisk koordinering og arbeidsdeling i forbindelse med aktuelle saker på europeisk nivå. Særlig gjelder dette i forbindelse med standardisering, produktsikkerhet, forbrukerlovgivning, finansielle tjenester og mediepolitikk. Ministerrådet vil bevare det nordiske initiativ i forbindelse med The European Network on Debt Advise and Household Economy og European Network of Consumer Educators for å påvirke den europeisk meningsdannelse.

Ministerrådet prioriterer alle emner i Kommisjonens handlingsprogram for forbrukerpolitikk 1996-1998 med unntak av bistand til utviklingsland.

Næringsmiddelpolitikk

Ministerrådet vil koordinere nordiske synspunkter i forbindelse med vedtagelse av EU-rettsakter i komitéer og arbeidsgrupper i EU regi. Koordineringen vil dels foregå via prosjekter, som utarbeider bakgrunnsmateriale og vitenskapelige analyser, og dels ved hjelp av møteaktivitet i arbeidsgrupper og nettverk.

Ministerrådet vil fortsette og videreutvikle samarbeidet i forhold til Codex, WHO, nordisk påvirkning i EU og implementering av EU-direktiver i Norden.

Likestillingspolitikk

Ministerrådet vil styrke den nordiske likestillingsmodellen ved fortsatt å utvikle felles nordiske oppfatninger og en felles nordisk plattform i et videre europeisk og internasjonalt samarbeid. Samarbeidsprogrammet for årene 1995-2000 inneholder satsinger som også finnes i EUs IV likestillingsprogram.

De utfordringer og forventninger som de nordiske landene stilles overfor i det utvidede europeiske og internasjonale samarbeidet, både på likes-

tillingsområdet og innenfor den kjønnsrelaterte forskningen, gjør det viktig å forsterke forskersamarbeidet. Nordisk Institutt for kvinne-og kjønnsforskning (NIKK) er av stor betydning, og representerer i WISEs (Women`s Studies International Europe) styre både de nordiske og de baltiske landene.

Lovgivningspolitikk

Ministerrådet vil tilpasse det nordiske lovgivningssamarbeidet til den europeiske integrasjonsprosess, og vil samarbeide i aktuelle spørsmål innenfor EUs tredje søyle. I 1997 skal diskusjonene om aktuelle EU-aktiviteter forsette.

Ministerrådet vil samarbeide om implementering på følgende områder: konkurranse, statsstøtte, offentlige innkjøp, forbruker, immaterialrett, personregistere og internasjonal prosessrett.

De nordiske landene vil medvirke til å opprettholde den nordiske passfriheten, og vil også beholde og videreutvikle den frie rørlighet i Norden. De nordiske landene fortsetter koordineringen i forbindelse med forhandlingene om landenes endelige inntreden i Schengensamarbeidet. Et fremtidig arbeid består primært i å gjennomføre forpliktelsene i Schengensamarbeidet.

3 NÆROMRÅDENE

Alment

I reformbeslutningen fra 29. januar 1995 slås det fast at "en samlad nordisk närområdesstrategi bör utformas för att bästa möjliga resultat skall uppnås." I samsvar med reformbeslutningen tilsatte samarbeidsministrene i februar 1996 en arbeidsgruppe med oppdrag å sammenstille et forslag til samlet nordisk nærområdestrategi. Ifølge strategigruppens forslag burde ministerrådet konsentrere de samnordiske innsatsene på områder der det nordiske samarbeidet gir merverdi, samtidig som man prioriterer større og synligere prosjekter. I strategigruppens rapport foreslås bl.a. at følgende områder prioriteres:

a) den nordiske samfunnsmodellen og nordiske verdier, som folkestyre, rettsstatsprinsipper, organisasjonsfrihet, de folkelige organisasjonenes sentrale rolle (NGO), likestilling, minoritetsrettigheter;

b) direkte samarbeid mellom lokale myndigheter, institusjoner og de folkelig organisasjoner (NGO), eksempelvis vennskapskommunevirksomhet;

c) de nordiske språkene.

Strategigruppen forutsetter at arbeidet i nærområdene evalueres kontinuerlig og at forandringene i nærområdeprogrammet skjer gradvis på basis av evalueringer og mottakernes behov. Mot denne bakgrunn er samarbeidet mellom Baltisk Ministerråd og den baltiske samarbeidskomité allerede

intensivert. I planleggingen av aktiviteter i 1997 har man, utover kontakten til regionale myndigheter i St. Petersburgområdet og Barentsområdet, også innledet et samarbeid med russiske føderale myndigheter.

Planene for utvidelse av EU mot øst gir nye utfordringer for ministerrådet. Ministerrådet vil i ønsket omfang støtte de baltiske landenes praktiske arbeid i forbindelse med forhandlinger angående EU-medlemskap. Det reserveres midler til informasjonsaktiviteter med sikte på å formidle de nordiske landenes erfaringer i forhandlingene, samt av de krav som integrasjonen stiller til lovgivning og den offentlige forvaltning. Informasjonsformidlingen og samarbeidet med de relevante europeiske støtteprogrammene skal effektiviseres.

En betydelig del av de samnordiske innsatsene kanaliseres gjennom NIB, NEFCO og NOPEF. I strategigruppens rapport foreslås at disse finansieringsinstitusjoner får bedrede finansieringsmuligheter særlig når det gjelder såkalt myk finansiering. Konkret nevnes det finansiering i Russland der virksomhetsrisikoen er større enn i Baltikum, samt en økt satsing på miljøfinansiering der NIBs planlagte MIL-ordning kan gi muligheter av nordisk interesse.

I forbindelse med vedtagelsen av ministerrådsforslaget om samarbeid i det arktiske området er det etablert et nytt samarbeidsområde for ministerrådet. Samarbeidet vil foregå innenfor områdene miljø, forskning, infrastruktur, handel og kultur.

3.1 Kulturpolitikk

Ministerrådet har igangsatt et arbeid med å utvikle en samlet plan for de kommende års kulturinnsatser i det nordvestre Russland, Baltikum og Kaliningrad. Planen redegjøre for overgripende prinsipper for det gjensidige kultursamarbeidet.

Ministerrådet vil prioritere samarbeidstiltak basert på initiativer og ønsker fra de berørte områder og land. Det skal tas hensyn til regionale særdrag og behov. Særskilt oppmerksomhet tilegnes den geografiske spredningen av kulturinnsatser i nærområdene. Ministerrådet vil intensivere kultursatsinger som rettes mot befolkningen utenfor hovedstedene, særlig innen den frivillige sektoren.

Ministerrådets informasjonskontorer vil med sitt brede kontaktnett både på folkelig og profesjonelt nivå fortsatt være hjørnesteiner i kultursamarbeidet og kulturformidlingen. Kontorene arbeider i stor utstrekning med kulturspørsmål i et bredt perspektiv. Undervisningen i nordiske språk er meget populære, og et målbevisst samarbeid mellom kultur- og utdannelsessektoren vil gi nye innfallsvinkler på nærområdesamarbeidet.

Ministerrådet vil videreutvikle de kontakter og samarbeidsformer som er etablert i Baltikum samt i deler av nordvestre Russland. På kunstområdet og innen litteratur- og mediesektoren foreligger det samarbeidsinitiativer som vil bli forsterket i de kommende år. Ministerrådet vil i denne for-

bindelse følge de nettverksbestrebelser som finner sted mellom bl.a. kunstnere i nærområdene og rundt Østersjøen.

Ministerrådet vil fortsatt utvikle film- og mediesamarbeidet. I 1996 ble det innledet et samarbeid mellom institusjonen Nordisk Dokumentasjonssentral for Massekommunikasjonsforskning og tilsvarende institusjoner i de baltiske land, med sikte på gjensidig informasjonsutveksling og opprettelse av en sammenlignbar baltisk-nordisk mediestatistikk. Dette arbeidet vil bli videreført.

Ministerrådets kunstkomitéer vil i samarbeid med informasjonskontorene i Baltikum arrangere en omfattende nordisk kulturmanifestasjon i de baltiske land i 1996/97.

I 1996 startet et arbeid for å bygge opp et nettverk mellom nordiske og baltiske ungdommer som er aktive innen film-og videoproduksjon, med sikte på utvekslinger og gjensidig erfarings- og kompetanseutvikling. Dette samarbeidet skal videreføres.

Nordisk Journalistcenter tar fortsatt sikte på å arrangere kurser og seminarer i de baltiske land og Russland, med sikte på å bidra til å styrke russiske og baltiske mediers rolle i den demokratiske samfunnsutviklingen.

Ministerrådet vil vurdere samarbeidstiltak og formidling av nordiske opphavsrettstradisjoner på kringkastingsområdet, samt erfaringer når det gjelder implementering av EUs opphavsrettsdirektiver.

3.2 Utdannings- og forskningspolitikk

Den nordiske stipendieordningen for Baltikum og nordvest Russland støtter utviklingen av utdannings- og forskningsnettverk mellom Norden og nærområdet, og spiller en vesentlig rolle for stadig flere fungerende nettverk mellom Norden og nærområdet. Stipendieordningens støtte til studenter, lærere og forskere samt til tjenestemannsutveksling er et viktig instrument i den pågående forandrings- og demokratiseringsprosessen. Stipendieordningen skal i løpet av 1997 utvikles spesielt med tanke på det folkelige samarbeidet.

Ministerrrådet vil utdype samarbeidet med Baltikum og nordvest Russland ved aktivt å stimulere studerende og forskere i de samarbeidsaktiviteter som støttes av NorFA (Nordisk Forskerutdanningssakademi) og NORDPLUS-programmet. Intensivkurser finansiert av begge støtteordninger oppnås i økende grad for deltagere fra nærområdene. Et antall nordiske forskerkurser vil årlig bli lagt direkte til Baltikum.

Ministerrådets handlingsplan "Teacher Training in the Baltic States - Nordic plan of action" som er utarbeidet i tett samarbeid med utdanningsdepartementene i Baltikum, løper til og med 1997 og fokuserer på fem innsatsområder:

- Yrkeslærerutdanning
- Språklærerutdanning
- Demokratisk lederskap i utdanningssystemer

- Utvikling av læreplaner og skole. Lærerkvalifikasjoner.
- Utvikling av læremidler. Informasjonsteknologi i undervisning.

Alle tiltak er basert på initiativ og etablering av prosjekter styrt fra baltisk side.

Nordens folkelige akademi (NFA) vil innenfor sitt virksomhetsområde i det nordiske utdanningssamarbeidet fortsatt ha en koordinerende og utviklende rolle i arbeidet vedrørende baltiske tiltak blant annet gjennom en utvidet prosjektvirksomhet.

Flere av ministerrådets forskningsprogrammer har som det sentrale element til hensikt å fremme forskningssamarbeidet med de nordiske nærområdene. Innenfor rammen av det nordiske miljøforskningsprogram som er virksomt til og med 1997, har delprogrammet for Østersjøområdet konsentrert seg om miljøproblemene i Rigabukten og dets deltaer, og om hvordan problemene påvirker Østersjøen. Programmet er basert på et tett samarbeid mellom nordiske og baltiske forskningsinstitusjoner. I løpet av perioden vil det bli utarbeidet nye tiltak innenfor rammen av det nye nordiske forskningspolitiske program som FPR legger fram i 1997.

3.3 Miljøpolitikk

Ministerrådet arbeider for at nordiske og internasjonale finansieringsinstitusjoner aktivt går inn i miljøforbedrende investeringer i nærområdene. Det legges vekt på at bidrag og lån gis til Øst-og Sentraleuropa som støtte for gjennomføringen av handlingsprogrammet fra 1992 om beskyttelse av Østersjøens marine miljø og for oppfølgingen av NEFCOs utredning fra 1995 om høyrisikoområder i Barentsregionen.

I 1995 besluttet ministerrådet at det for perioden 1996-1998 opprettes et fond under NEFCO for finansiering av miljøforbedrende tiltak på bedre vilkår enn vanlige bankvilkår ("mykgjøringsfacilitet"). Ministerrådet vil medvirke til at bruken av fondets kapital bidrar til en fordelaktig effekt på miljøet, og mobilisering av ressurser fra andre finansieringskilder.

Ministerrådet har tatt initiativ til at Nordisk Investeringsbank oppretter en ny lånefasilitet for miljøinvesteringslån (MIL) for raskere å kunne finansiere viktige miljøprosjekter, og regner med at denne blir operativ i løpet av relativt kort tid.

I Østersjøområdet vil ministerrådet prioritere vannrensing, jord-og skogbruk, trafikk, energiforsyning, naturvern og kompetanseoppbygging, samt arbeide for økt internasjonal innsats for å redusere miljøforurensningene, herunder faren for radioaktiv forurensning i Barentsregionen.

Ved kunnskapsoppbyggende virksomhet vil ministerrådet støtte den offentlige miljøsektoren. I samråd med de baltiske landene vil ministerrådet arbeide for at landenes laboratorier når europeisk nivå for bl.a. å sikre likeartet miljøtilstandsrapportering.

Esbo-konvensjonens tilpassning om miljøkonsekvensvurderinger i grenseoverskridende sammenheng vil bli utredet.

Ministerrådet vil øke kunnskapene om det arktiske miljøets tilstand, utvikling og trusler, samt styrke vernet av naturen og naturressursene med hensyn til lokalbefolkningens betingelser. Habitattyper i Arktis skal kartlegges, og en strategi for å verne omfattende og representative deler av det arktiske miljø skal utvikles. Det legges videre vekt på å løse akutte forurensningsproblemer, f.eks. på avfallsområdet.

Ministerrådet vil arbeide for at oppfølgingen av den Arktiske miljøvernstrategien (AEPS) sikres innenfor Arktisk Råd, samt for økt integrasjon av miljøhensyn i Rådets arbeid.

3.4 Økonomi

Energi- og næringspolitikk

Energi

Ministerrådet vil aktivt følge opp utviklingen av en miljøvennlig energiforsyning ved kontinuerlig informasjon. Innsatsen konsentreres særlig på det kompetanseoppbyggende området innenfor energipolitikken, innenfor naturgassområdet og i arbeidet med felles gjennomføring.

Arbeidet med å få større forståelse for betydningen av energieffektivisering vil fortsette, sammen med informasjon om hvordan utnyttelsen av de ulike energikilder påvirker både det lokale, regionale og globale miljø. I samarbeide med de lokale myndigheter vil ministerrådet ta initiativ til at det utarbeides planer for en mer miljøriktig energiforsyning i nærområdene.

Næring

Fra 1997 vil en ny strategi bli fulgt for det næringspolitiske samarbeid som innebærer at ministerrådet vil påta seg en mer aktiv rolle i utformingen av fellesnordisk innsats i nærområdene. Virksomheten skal være et tillegg til de nordiske nasjonale innsatser, og det fokuseres særlig på å fremme små- og middelstore virksomheter.

Ressursene vil bli konsentrert til et fåtall prosjekter:

1) et overgripende forum med årlige møter på høyt myndighetsnivå

2) et kompetansebyggende nivå med kurser som kan arrangeres nasjonalt

3) et konsulterende analysenivå med virksomhet konsentrert på visse nøkkelområder og

4) utviklet praktikantutvekslingsprogram for hele nærområdet.

Fiskeripolitikk

Ministerrådet vil fortsatt støtte BAFICO (Baltic Fisheries Cooperation) i det omfang arbeidet ikke overlapper arbeidet i andre internasjonale organisa-

sjoner og ta initiativ til en samordning av den totale miljø-og fiskeriinnsats i Østersjøregionen, både faglig og finansielt.

Ministerrådet vil se nærmere på mulighetene for en oppdatering av undervisningsmateriale og utdanning innenfor nordiske fiskerifag, og at denne viten overføres til landene, herunder den russiske del av Barentsregionen.

Rapporten "Best available technology" (BAT) innenfor fiskeindustrien vil bli oversatt til de baltiske språk, samtidig som det vil bli avholdt seminarer om temaet i de tre land, og ministerådet vil søke å etablere et skoleprosjekt i et av de baltiske land der BAT er en integrert del av undervisningsopplegget.

Jord- og skogbrukspolitikk

Samarbeidet med de baltiske land og Russland skal videreføres med basis i handlingsprogrammets målsettinger og nye samarbeidsmuligheter vil bli nærmere analysert og vurdert i den nordiske samarbeidsgruppen.

Det viktigste bidraget i samarbeidet med nærområdene vil også fremover være kompetanseoverføring, opplæring/utdanning, praktisk rettet prosjektvirksomhet, samt direkte bistand ved overgangen til mer moderne driftsformer i jord- og skogbruket.

Ministerrådet vil fortsette arbeidet med utvikling av landbruksmiljø, både som et bidrag til bedring av miljøtilstanden i Østersjøen og med sikte på en mer effektiv og avbalansert jordbruksproduksjon basert på en bærekraftig tankegang og forståelse.

Situasjonen for det baltiske genressursmateriale er på bagrunn av bl a bistanden fra Nordisk Genbank betydelig bedret, men vil fortsatt kreve oppmerksomhet og midler såvel i 1997 som i årene deretter. Det er aktuelt med direkte støtte og bistand for å sikre den betydelige samlingen av baltiske genressursmateriale som finnes ved Vavilov-Instituttet i St.Petersburg.

Ministerrådet vil intensivere det skogfaglige samarbeidet, hvor bl.a. innføring i moderne skogskjøtsel, bærekraftig skogbruk basert på økologiske prinsipper, samt større forståelse av skogens sosio-økonomiske betydning, er viktige temaer.

Bygg- og boligpolitikk

Ministerrådets handlingsplan i denne sektor danner grunnlag for satsingene i nærområdene. Konkrete prosjekter vedrørende ombygging, eiendomsforvaltning, planlegging og vedlikehold - fortrinnsvis med utgangspunkt i trehus vil bli lansert. Til slike prosjekter vil ministerrådet knytte an spørsmål om nærmiljø, energihusholdning, nærdemokrati m.v.

Økonomi- og finanspolitikk

Det Baltiske Investeringsprogrammet (BIP) er utvidet og forlenget til og med 1999 med en samlet nordisk finansieringsramme på 134 mio ECU, og ministerrådet vil kontinuerlig overvåke og tilpasse programmet.

Bistandstiltakene i de russiske nærområdene vil bli vurdert videreført, bl.a gjennom en avtale med EBRD om oppbygging av ledelsesstøtte (Turn Around Management Programme) for et 20-tall russiske bedrifter.

Ministerrådet vil arbeide for at samarbeidet om representasjon i Verdensbanken, Valutafondet og EBRD utdypes etterhvert som de baltiske landenes kompetanse utvikles.

Transport-, infrastruktur- og trafikksikkerhetspolitikk

Ministerrådet vil i løpet av de nærmeste år introdusere trafikksikkerhetshåndbøker i de baltiske land med bakgrunn i de alvorlige trafikksikkerhetsproblemer disse landene har.

3.5 Borgernes rettigheter

Sosial- og helsepolitikk

Samarbeidet på sosial- og helseområdet, hvor det er etablert et godt og velfungerende samarbeid på mange spesifikke områder, videreføres. De fleste aktiviteter skal fortsatt forankres i sektorens samarbeidinstitusjoner. Dette omfatter f.eks. utdanning av ledere og nøkkelpersoner innen både sosial- og helsesektoren, utvikling av statistikksamarbeidet, samarbeid på handikapområdet og nettverksamarbeid. De fellesnordiske aktiviteter på sosial og helseområdet skal supplere og komplettere de nasjonale innsatser.

Arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøpolitikk

Ministerrådet vil formidle kunnskap som speiler de nordiske sosiale, demokratiske samfunnsstrukturer. Samarbeidet med nærområdene er de senere år utviklet gjennom konkrete prosjekter, og ministerrådet vil støtte aktiviteter med formål å gi bistand i oppbyggingen av et fungerende system for arbeidsformidling, arbeidstilsyn, arbeidsmarkedsutdanning, arbeidsmiljølovgivning og kompetanseutvikling i håndtering av spørsmål vedrørende integrering av flyktninger og innvandrere.

Forbrukerpolitikk

Ministerrådet vil styrke forbrukersamarbeidet med nærområdene; de baltiske land, Karelen, Kaliningrad og St. Petersburg. Fra og med 1996 er forbrukerbeskyttelse kommet med som et nytt satsingsområde.

Det legges vekt på at arbeidet planlegges i tett samarbeid med nærområdene, og ministerrådet vil derfor finansiere kontaktmøter. Ministerrådet vil foreslå at hvert år har et hovedtema. Hovedtema for 1997 vil være forbrukersikkerhet, forbrukerundervisning- og informasjon, organisering og forbrukernes rettsstilling.

Næringsmiddelpolitikk

For å fremme overgangen til en fungerende markedsøkonomi, vil ministerrådet støtte oppbyggingen av infrastruktur på næringsmiddelområdet i de baltiske land. Det er etablert en nordisk-baltisk prosjektgruppe for næringsmiddelkontroll som har utarbeidet en 4-årsplan for den nordiske bistand. I 1997-99 konsentreres innsatsen om fødevarekontrollfilosofi, prosedyre -management og informasjon, gjennomskuelighet og åpenhet i forandringsprosessen mot markedsøkonomi.

Likestillingspolitikk

Ministerrådet vil fortsatt bidra til å skape forutsetninger for likestilling mellom kjønnene i de baltiske land, og har startet et fruktbart samarbeid med myndigheter, parlamentarikere og organisasjoner. Det satses også på konkrete likestillingsprosjekter.

Likestillingsaspektet kan med fordel integreres i kultur- og sosialpolitiske prosjekter, og kan dessuten vurderes i utdannings-, forsknings- og mediasamarbeidet. Særlig oppmerksomhet vil bli festet på å skape forutsetninger for kvinners etablering av små virksomheter innenfor rammen av det nærings- og finanspolitiske samarbeidet. Likestilling mellom kjønnene vil bli praktisert ved bevilgning av stipendier for tjenestemenn og parlamentarikere.

Det vil bli arrangert en Baltisk-Nordisk likestillingskonferanse i 1997. Samtidig støttes en utbygging av de nordisk-baltiske kvinnenettverkene.

Ministerrådet planlegger et samarbeid med kvinnegrupper og myndigheter som er ansvarlige for kvinne- og likestillingssaker i St. Petersburgområdet og i Barentsregionen.

Lovgivningspolitikk

Ministerrådet vil bidra til en god samfunnsutvikling i de baltiske land og en rettslig struktur basert på rettssikkerhet. Støtten til dette arbeidet vil bli gitt i form av innkjøp av juridisk litteratur til domstolene og læresteder. Dertil kommer eksperthjelp og kunnskapsoverføring i ulike former.

Ministerådet vil optimere den nordiske støtten ved løpende informasjon og samordning av landenes innsatser.

B BUDGET FÖR 1997

Ministerrådets budget för 1997 är beräknat i 1997 års prisnivå. Budgeten för 1997 uppgår till 702,6 MDKK.

Reformarbetet

1997 års budget präglas av resultatet av institutionsgenomgången. Genomgången tog sin utgångspunkt i Nordiska Rådets och Nordiska ministerrådets gemensamma reformarbete "Samarbete i en ny tid". En särskild utredningsgrupp tillsattes och Ministerrådet (samarbetsministrarna) lade ett förslag till ny institutionsstruktur. Nordiska rådet har lämnat synpunkter på förslaget.

Resultatet av beredningen är att Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 att 13 institutioner skall läggas ner, 3 institutioner får en helt ny verksamhetsprofil och 3 nya institutioner inrättas. Den nya institutionsstrukturen innebär att det nordiska samarbetet ytterligare koncentreras och profileras på områden som präglas av stor nordisk nytta och som på ett värdefullt sätt bidrar till att utveckla det nordiska samarbetet.

För att förbättra och skapa en bättre prioritering inom den samnordiska forskningen har Nordiska Forskningspolitiska Rådet under året utarbetat ett förslag för ett nytt forskningspolitiskt program. Förslaget omfattar all forskning som skall bedrivas inom Ministerrådets ram. Förslaget vidarebehandlas av samarbetsministrarna och eventuella förändringar i nordiskt forskningspolitiskt samarbete förbereds i samband med 1998 års budgetarbete.

Nya riktlinjer har under året utarbetats för det projektarbete som finansieras över den nordiska budgeten. Riktlinjerna inskärper nödvändigheten av att verksamheter som finansieras över den nordiska budgeten skall uppfylla kriterierna om nordisk nytta.

Särskilda satsningsområden i budgeten

Områden som prioriteras under 1997 är kultur, undervisning/forskning, miljö, närområdena och det arktiska samarbetet.

Av totalbudgeten går 47,9 % till områdena kultur/utbildning/forskning. Andelen har minskat något men det beror främst på effekterna av institutionsgenomgången. Inom sektorerna sker viss omprioritering till förmån för stödordningar och tex forskningsprogrammet Norden och Europa.

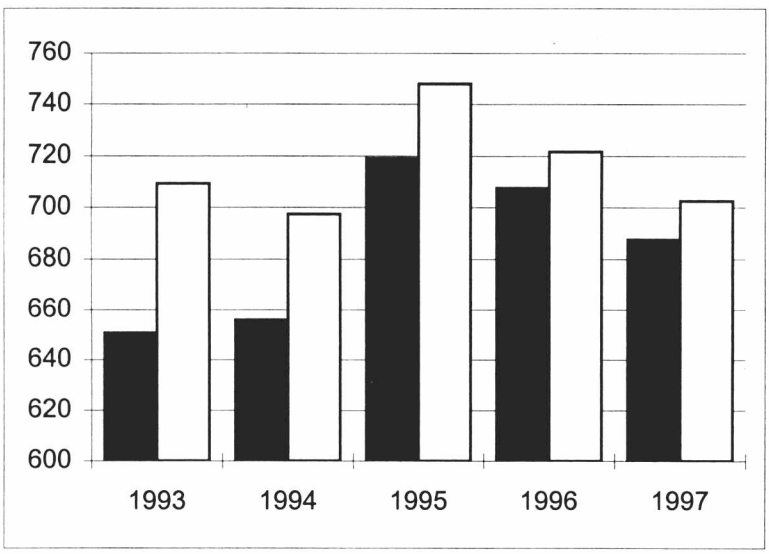
Miljöinsatserna förstärks bla genom det särskilda stödet till mjukgöringsfaciliteten via Nefco. På budgeten avsätts 6 MDKK som komplement till de 25 MDKK som länderna planerar att avsätta.

När det gäller stöd till det arktiska området sker i årets budget en satsning på 2 MDKK. Inriktningen på insatserna är framförallt att koordinera den nordiska insatserna i det arktiska området.

Ministerrådets samlade insatser på våra närområden omfattar dels de aktiviteter som samarbetsministrarna beslutar om inom ramen 51 MDKK, dels satsningar som finansieras via de olika sektorernas projektmedel. I detta budgetförslag ingår enbart ett preliminärt utkast till fördelning av anslaget mellan de olika sektorerna inom närområdet.

Nordiska ministerrådet beslöt i februari 1996 att i enlighet med reformgruppens förslag tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att bereda förslag till bättre koordinering av bilaterala och multilaterala insatser i Nordens närområden. I enlighet med arbetsgruppens rekommendationer eftersträvas i budgetförslaget en koncentration av nordiska insatser på områden där det nordiska samarbetet ger ett mervärde. Vidare har man som målsättning att i högre grad koncentrera verksamheten på större projekt och programhelheter, varvid resultaten blir synligare. Vidare eftersträvar man en bättre koordinering mellan Ministerrådets närområdesprogram och andra bilaterala, nordiska och internationella aktörer och finansiärer..

Budgetens utveckling under 1993-1997

	MDKK	1993	1994	1995	1996*	1997
■	Nominella priser	650,7	655,9	718,9	707,5	687,5
□	1997 års priser	709,2	697,4	747,9	721,7	702,6

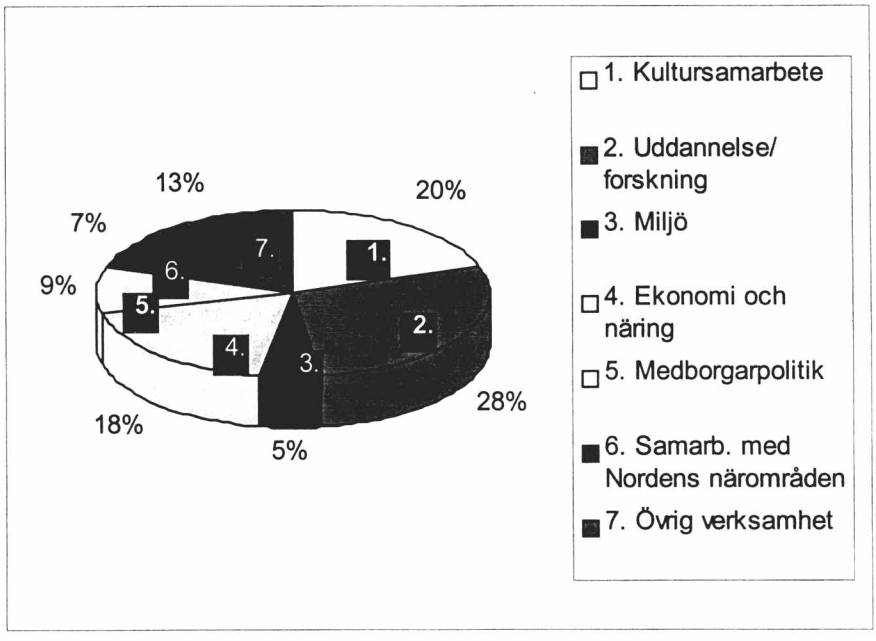
* OBS ! Inga prisjusteringar för 1996.

Verksamhetens överskott

Huvudregeln med överskottet är att det skall betalas tillbaka till länderna (ekonomireglemente § 21). Ministerrådet har dock möjlighet att omdisponera överskottet till ministerrådets disposition. Nedanstående tabell visar hur överskotten från 1993 till 1997 har disponerats.

MDKK	1993 TDKK	1994 TDKK	1995 TDKK	1996 TDKK	1997 TDKK
Överskott därav	27 444	31 331	17 689	5 900	2 500
	från 1991	från 1992	från 1993	från 1994	från 1995
Tillbaka till länderna	0	0	0	2 000	0
Till MR:s disposition	27 444	31 331	17 689	3 900	2 500
Budget	650 670	655 886	718 925	707 474	702 636
Till NMR:s rådighet	**678 114**	**687 217**	**736 614**	**711 374**	**705 136**

Budgetens fördelning för 1997 på olika satsningsområden

Kultur-, utbildnings- och forskningssektorernas andel av budgeten är 47,9 %. Budgeten fördelas på

- projektmedel och generella stödordningar: 58 %.
- institutionsanslag: 42 % (därav ministerrådssekretariatet 8 %)

Kontraktstyrningen togs i bruk 1991 med tre institutioner. Totalt är det 47 institutioner/projekt i det nordiska samarbetet som arbetar med fleråriga kontrakt. Systemet med kontraktstyrning kommer 1997 att omfatta alla institutioner och ett antal projekt.

Det är framför allt två moment som präglar kontraktstyrningssystemet; kontraktet som reglerar uppdragets innehåll och resurstillskott och den systematiska redovisningen som återför resultatet i förhållande till åtagande och insatta resurser efter verksamhetsperioden. Detta sker varje år och Ministerrådet rapporterar vidare om eventuella avvikelser till Nordiska Rådet.

Varje kontrakt har en punkt (formalia) som möjliggör omförhandlingen av kontraktet i fall det sker politiska omprioriteringar eller besparingar. P g a besparingar för 1996 och 1997 finns det ett antal kontrakt som skall omförhandlas och verksamheten anpassas till den nya finansieringsnivån.

I en separat bilagadel redovisas status avseende kontraktsverksamheten (kan beställas från ministerrådssekretariatet).

Budgetens inkomster

Nordiska ministerrådets verksamhet finansieras till den helt övervägande delen av direkta bidrag från länderna, som inbetalas enligt en särskild fördelningsnyckel. Fördelningsnyckeln beräknas på basis av respektive lands andel av den samlade bruttonationalinkomsten till faktorpris i Norden för de två senast kända åren, nämligen 1993 och 1994.

Nordiska utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) har beslutat om en överenskommelse om tillgång till högre utbildning. Själva betalningsordningen och betalningar föreslås hanteras via ministerrådets budget. Betalningsordningen gäller Sverige, Finland, Norge och Danmark. Island, Grönland, Färöarna och Åland står utanför betalningsordningen. Uppgifterna om antalet studenter har inhämtats från ASIN -databasen och har sedan inlämnats av arbetsgruppen för betalningsordningen. Ländernas ömsesidiga betalningar har beaktats i de slutliga bidragen och de påverkar bara den interna fördelningen mellan länderna (Danmark, Finland, Norge och Sverige).

1000-tal DKK	Budget 1996	Budget 1997	Fördelnings-nyckel %	Betalnings-ordningen DKK
Avgift av lön	5 900	5 900		
Ränteintäkter	17 500	14 000		
Övriga inkomster/ (ev. förluster)	800	800		
De nordiska ländernas bidrag	683 274	681 936		
Ländernas bidrag enligt fördelningsnyckel				
Danmark	163 986	170 484	25,0 %	- 8 481
Finland	113 423	110 474	16,2 %	+ 8 646
Island	7 516	7 501	1,1 %	------
Norge	133 238	150 708	22,1 %	+ 13 200
Sverige	265 110	242 769	35,6 %	- 13 365
				0
Att betala inklusive betalningsordningen	Danmark	162 003		
	Finland	119 120		
	Island	7 501		
	Norge	163 908		
	Sverige	229 404		
	Ialt	681 936		
Totalt	**707 474**	**702 636**		

Kommentar:

Avgift av lön, avser den avgiftspliktiga lönesumman för de anställda vid sekretariatet.

Ränteintäkter
Storleken av de ränteintäkter som skapas beror på hur likviditeten ser ut under loppet av året och hur ränteläget utvecklas. Budgeten för ränteintäkterna för 1997 är mindre än för 1996 och 1995 eftersom räntenivån har stabiliserat sig efter ett fall under våren 1994. Det finns dessutom inte några tecken på att räntenivån kan förväntas stiga i någon större utsträckning.

Övriga inkomster
Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från olika förvaltningsorgan och ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna.

Budgetens utgifter

Tabell 1

Fasta priser TDKK	1997 TDKK	1997 %	1996 TDKK	1996 %	Differens 1996/1997
I Kultursamarbetet	**138 041**		**145 588**		**-7 547**
Projektmedel och generella stödordningar	94 895	69	100 154	69	
Institutioner	43 146	31	45 434	31	
II Uddannelse/forskning	**198 270**		**203 689**		**-5 420**
Projektmedel och generella stödordningar	142 455	72	142 343	70	
Institutioner	55 815	28	61 346	30	
III Miljö	**33 660**		**30 500**		**3 160**
Projektmedel och generella stödordningar	33 660	100	30 500	100	
IV Ekonomi och näring	**129 546**		**130 454**		**-924**
Projektmedel och generella stödordningar	42 615	33	44 878	34	
Institutioner	86 931	67	85 576	66	
V Medborgarpolitik	**62 428**		**64 298**		**-1 870**
Projektmedel och generella stödordningar	29 102	47	28 767	45	
Institutioner	33 326	53	35 531	55	
VI Samarbete med Nordens närområden	**51 000**		**50 000**		**1 000**
Projektmedel och generella stödordningar	41 922	82	41 580	83	
Institutioner	9 078	18	8 420	17	
VII Övrig verksamhet	**89 691**		**82 945**		**6 746**
Projektmedel och generella stödordningar	25 307	28	16 925	20	
Institutioner	64 384	72	66 020	80	

Fasta priser TDKK	1997 TDKK	1997 %	1996 TDKK	1996 %	Differens 1996/1997
Totalt	**702 636**		**707 474**		**-4 855**
Projektmedel och generella stödordningar	409 956	58	405 147	57	
Institutioner	292 680	42	302 327	43	

OBS. Pga reformarbetet är följande omflyttningar gjorda för 1997.
- Inom olika sektorer har strukturerna ändrats för att tydligare belysa olika verksamhetsområden.
- De nedlagda institutionernas omstruktureringskostnader har budgeterats under övrig verksamhet
- Ett nytt institut, Nordiskt center för regional utveckling och planering (NORDREGIO) har placerats under regionalpolitiskt samarbete.

Tabell 2

Fasta priser TDKK		1997	1996	Differens
I	**Kultursamarbetet**	**138 041**	**145 588**	**- 7 547**
1.1	**Nordisk Kulturfond**	**22 440**	**22 000**	**440**
1.2	**Dispositionsmedel**	**2 576**	**2 468**	**108**
1.3	**Barn och unga**	**11 373**	**10 502**	**871**
1.3.1	Projektmedel och generella stödordningar	11 373	10 502	871
1.3.1.1	Nordiskt idrottssamarbete	1 020	1 011	9
1.3.1.2	Nordisk ungdomskomitté	4 947	4 691	256
1.3.1.3	Ledningsgrupp för barn och unga	3 060	(1 600)[1]	3 060
1.3.1.4	Särsk. aktiviteter för barn/ unga	2 346	4 800	-2 454
1.4	**Film och media**	**30 899**	**30 780**	**119**
1.4.1	Projektmedel och generella stödordningar	26 602	26 580	22
1.4.1.1	Styringsgruppen for kultur- og massemedie	3 202	3 139	63
1.4.1.2	Nordisk Film- och TV-fond	18 300	17 941	359
1.4.1.3	Prioriterade insatser i nordiskt film- och mediasamarbete	5 100	5 500	-400
1.4.2	Institutioner	4 297	4 200	97
1.4.2.1	Nordisk dokumentationscentral för massekommunikationsforskning (NORDICOM)	1 412	1 130	282
1.4.2.2	Nordisk Journalistcenter (NJC)	2 885	3 070	-185

Fasta priser TDKK		1997	1996	Differens
1.5	**Konstområdet**	**38 141**	**38 649**	**-508**
1.5.1	Projektmedel och generella stödordningar	18 154	16 534	1 620
1.5.1.1	Nordisk litteratur- och bibliotek-kommitté (NORDBOK)	5 496	5 532	-36
1.5.1.2	Nordiska konst- och konst-industrikommittén (NKKK)	3 476	3 408	68
1.5.1.3	Samisk kulturverksamhet	2 346	2 144	202
1.5.1.4	Sleipnir	2 550	(2 500)[1]	2 550
1.5.1.5	Orkester Norden	510[2]	(500)[1]	510
1.5.1.6	Litteratursamarbete	716	850	-134
1.5.1.7	Den nordiske kulturarv	1 530	(150)[1]	1 530
1.5.1.8	Kultur og IT-området	510	0	510
1.5.1.9	Särskilda aktiviteter på konstområdena	1 020	4 600	-3 580
1.5.2	Institutioner	19 987	22 115	-2 128
1.5.2.1	Teater och Dans i Norden	6 484	6 534	-50
1.5.2.2	Nordiska musikkommittén (NOMUS)	4 787	4 824	-37
1.5.2.3	Nordiskt konstnärscentrum (Dalsåsen)	796	1 142	-346
1.5.2.4	Nordiskt Konstcentrum (NKC)	0	9 615	-9 615
1.5.2.5	Nordiskt institut för samtids-konst	7 920	0	7 920
1.6	**Internationella kul-tursatsningar**	**8 058**	**7 900**	**158**
1.6.1	Projektmedel och generella stödordningar	8 058	7 900	158
1.6.1.1	Nordiska kulturprojekt i ut-landet	6 120	6 000	120
1.6.1.2	Margaretha I	1 938	1 900	38
1.7	**Nordiska kulturhus**	**18 862**	**19 119**	**-257**
1.7.1	Nordens hus i Reykjavik	5 000	5 262	-262
	; därav för investeringar	*0*	*360*	*-360*
1.7.2	Nordens hus på Färöarna	8 718	8 772	-54
	; därav för investeringar	*400*	*650*	*-250*
1.7.3	Nordens institut på Åland	1 205	1 235	-30
1.7.4	Nordens institut på Grønland (N.A.P.A)	3 939	3 850	89
1.8	**Andra kultursatsningar**	**5 692**	**14 170**	**-8 478**
1.8.1	Projektmedel och generella stödordningar	5 692	14 170	-8 478

[1] Finansierades tidigare inom projektmedel

[2] Tilføres efter beslutning i MR-K 4/96 yderligere 500 000 DKK af 1996-nysatsningsmidlerne til kunstnerisk samarbejde

Fasta priser TDKK		1997	1996	Differens
1.8.1.1	Tvärsektoriell projekt-verksamhet	1 326	1 000	326
1.8.1.2	Nordliv -projektet	1 867	1 900	-33
1.8.1.3	Nordisk Identitet	459	(386)[1]	459
1.8.1.4	Sessionsländernas kulturpro-gram	2 040	3 500	-1 460
1.8.1.5	Kulturcentret i Nuuk	0	7 770	-7 770
II	**Utbildning och forskning**	**198 270**	**203 689**	**- 5 419**
2.1	**Allmänna projektmedel**	**3 593**	**8 387**	**-4 794**
2.1.1	Sektorns dispositionsmedel	3 593	4 391	-798
2.1.2	Kulturcentret i Nuuk	0	3 996	-3 996
2.2	**Utbildningssamarbete**	**79 378**	**81 828**	**-2 450**
2.2.1	**Skolsamarbete**	**11 985**	**11 502**	**483**
2.2.1.1	Projektmedel och generella stödordningar	11 985	11 502	483
2.2.1.1.1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	4 998	5 100	-102
2.2.1.1.2	NORDPLUS-Junior	5 712	5 402	310
2.2.1.1.3	Elevudveksling mellem vest-norden og det øvrige Norden	1 275	1 000	275
2.2.2	**Folkupplys-ning/vuxenutbildning**	**15 835**	**14 868**	**967**
2.2.2.1	Projektmedel och generella stödordningar	9 690	9 118	572
2.2.2.1.1	Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og vok-senopplæring (FOVU)	3 162	3 318	-156
2.2.2.1.2	Støtteordningen for nordisk folkeopplys-ning/vuxenutbildning	6 528	5 800	728
2.2.2.2	Institutioner	6 145	5 750	395
2.2.2.2.1	Nordens folkliga akademi (NFA)	6 145	5 750	395
2.2.3	**Högre utbildning**	**33 150**	**32 467**	**683**
2.2.3.1	Projektmedel och generella stödordningar	33 150	32 467	683
2.2.3.1.1	Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) - NORDPLUS	30 804	30 056	748
2.2.3.1.2	Norden-undervisning i ud-landet	918	911	7

[1] Finansierades tidigare inom projektmedel

Fasta priser TDKK		1997	1996	Differens
2.2.3.1.3	Bidrag til Nordisk Sommeruniversitet (NSU)	1 428	1 500	-72
2.2.4	**Språkligt samarbete**	**12 321**	**12 291**	**29**
2.2.4.1	Projektmedel och generella stödordningar	7 548	6 850	698
2.2.4.1.1	Stöd till nordiska språknämnder	510[1]	0	510
2.2.4.1.2	Nordiska kurser i språk och litteratur	1 836	1 900	-64
2.2.4.1.3	Språkligt samarbete i Norden (NORDMÅL)	5 202	4 950	252
2.2.4.2	Institutioner	4 773	5 441	-668
2.2.4.2.1	Nordiskt språksekretariat	0	1 632	-1 632
2.2.4.2.2	Nordiska språk- och informationscentret	0	3 809	-3 809
2.2.4.2.3	Nordiskt center för språk och kultur	4 773	0	4 773
2.2.5	**Generella program - alla nivåer**	**3 060**	**3 000**	**60**
2.2.5.1	Ny informationsteknologi i undervisningen och forskningen	3 060	3 000	60
2.2.6	**Övriga utbildningsinstitutioner**	**3 027**	**7 700**	**- 4 673**
2.2.6.1	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	3 027	6 700	-3 673
2.2.6.2	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	0	1 000	-1 000
2.3	**Forskningssamarbete**	**115 299**	**113 474**	**1 825**
2.3.1	Projektmedel och generella stödordningar	73 429	71 019	2 410
2.3.1.1	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	2 550	2 500	50
2.3.1.2	Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA)	32 476	31 328	1 148
2.3.1.3	Forskningsprogrammet Norden och Europa	6 120[2]	4 000	2 120
2.3.1.4	Nordisk miljøforskningsprogram	25 041	26 700	-1 659
2.3.1.5	Bioetik -kommittén	816	800	16

[1] Tilføres efter beslutning i MR-U 5/96 yderligere 500 000 DKK af dispositionsmidlerne for 1996.

[2] Forskningspolitisk Råd har af 1996 bevillingen besluttet at tildele forskningsprogrammet 1 MDKK for dermed at bringe programmet i takt med den tilsigtede ressourceramme.

Fasta priser TDKK		1997	1996	Differens
2.3.1.6	Arktisk humanistisk forskning	3 060	3 000	60
2.3.1.7	Nordisk Identitet	918	(780)[3]	918
2.3.1.8	Bidrag till Nordisk folkdiktningsinstitut	2 448	2 691[4]	-243
2.3.2	**Forskningsanknutna institutioner**	**41 870**	**42 455**	**-585**
2.3.2.1	Nordisk institut for teoretisk fysik (NORDITA)	16 368	16 000	368
2.3.2.2	Nordiskt Institut för Sjörätt (NifS)	2 456	2 373	83
2.3.2.3	Nordisk Institut for Asiastudier (NIAS)	6 445	6 300	145
2.3.2.4	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)	5 154	5 281	-127
2.3.2.5	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVOLC)	5 610	5 000	610
2.3.2.6	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	5 837	6 130	-293
2.3.2.7	Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	0	1 371	-1 371
III	**Miljö**	**33 660**	**30 500**	**3 160**
3.1	Miljösektorns projektmedel	27 540	27 900	-360
3.2	Mjukgöringsfacilitet	6 120	2 600	3 520
IV	**Ekonomi och näring**	**129 546**	**130 454**	**-908**
4.1	**Energi- och näringspolitik**	**72 861**	**74 776**	**-1 915**
4.1.1	Projektmedel	5 100	6 000	-900
4.1.2	Institutioner	67 761	68 776	-1 015
4.1.2.1	Nordisk Industrifond	56 755	57 249	-494
4.1.2.2	Nordtest	11 006	11 527	-521
4.2	**Regionalpolitiskt samarbete**	**28 267**	**26 150**	**2 117**
4.2.1	Projektmedel	21 675	22 750	-1 075
4.2.2	Institutioner	6 592	3 400	3 192

[3]Finansierades tidigare inom projektmedel
[4] 1996 redovisades NIF under rubriken institutioner

Fasta priser TDKK		1997	1996	Differens
4.2.2.1	Nordisk institut for regional-politisk forskning (NordREFO)	1 783	3 400	-1 617
4.2.2.2	Nordiskt center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)	4 809	0	4 809
4.3	**Jord- och skogsbruk**	**19 595**	**20 078**	**-483**
4.3.1	Projektmedel	7 017	7 678	-661
4.3.1.1	Sektorns dispositionsmedel	5 997	6 678	-681
4.3.1.2	Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ)	1 020	1 000	20
4.3.2	Institutioner	12 578	12 400	178
4.3.2.1	Nordisk Genbank (NGB)	7 054	6 800	254
4.3.2.2	Samarbeidsnevnen for nordisk skogsforskning (SNS)	5 524	5 600	-76
4.4	**Bygg- og boligsektor**	**408**	**1 650**	**-1 242**
4.4.1	Projektmedel	408	1 650	-1 242
4.5	**Fiskeri**	**7 191**	**7 300**	**-109**
4.5.1	Projektmedel	7 191	7 300	-109
4.6	**Övrigt sektorsamarbete under ekonomi**	**1 224**	**500**	**724**
4.6.1	Projektmedel	1 224	500	724
V	**Medborgarpolitik**	**62 428**	**64 298**	**-1 870**
5.1	**Arbetsmarknad och -miljö**	**13 543**	**14 458**	**-915**
5.1.1	Projektmedel	11 268	12 127	-859
5.1.1.1	Sektorns dispositionsmedel	7 475	8 528	-1 053
5.1.1.2	NordJobb	2 672	2 500	172
5.1.1.3	Informationsprojekt	1 121	1 099	22
5.1.2	Institutioner	2 275	2 331	-56
5.1.2.1	Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)	2 275	2 331	-56
5.2	**Social- och hälsovård**	**34 528**	**34 681**	**-153**
5.2.1	Projektmedel	5 630	4 920	710
5.2.1.1	Social- och hälsovårdspolitik	4 610	4 920	-310
5.2.1.2	Handikappolitiskt råd	1 020	0	1 020
5.2.2	Institutioner	28 898	29 761	-863
5.2.2.1	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	2 680	2 208	472
5.2.2.2	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)	0	0	0
5.2.2.3	Nordisk Institutt for Odontologisk Materialprøvning (NIOM)	8 480	8 931	-451

Fasta priser TDKK		1997	1996	Differens
5.2.2.4	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	2 446	2 707	-261
5.2.2.5	Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)	7 596	7 850	-254
5.2.2.6	Nordisk Uddannelsecenter for døvblindepersonale (NUD)	6 138	5 757	381
5.2.2.7	Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor	0	1 000	-1 000
5.2.2.8	Nordisk utbildningsprogram för social service (NOPUS)	1 558	1 308	250
5.3	**Livsmedel**	**3 162**	**3 280**	**-118**
5.3.1	Projektmedel	3 162	3 280	-118
5.4	**Konsument**	**5 508**	**5 720**	**-212**
5.4.1	Projektmedel	5 508	5 720	-212
5.5	**Jämställdhet**	**4 820**	**4 717**	**103**
5.5.1	Projektmedel	2 667	2 640	27
5.5.2	Institutioner	2 153	2 077	76
5.5.2.1	Nordiskt institutt for kvinde- og kønsforskning (NIKK)	2 153	2 077	76
5.6	**Lagstiftning**	**867**	**1 442**	**-575**
5.6.1	Projektmedel	867	80	787
5.6.2	Institutioner	0	1 362	-1 362
5.6.2.1	Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt (NORFEIR)	0	1 362	-1 362
VI	**Samarbete med Nordens närområden**	**51 000**	**50 000**	**1 000**
6.1	**Information- och kontaktverksamhet**	**9 078**	**8 420**	**658**
6.2	**Demokratiutveckling**	**17 493**	**15 000**	**2 493**
6.3	**Projektverksamhet**	**24 429**	**26 580**	**-2 151**
6.3.1	Utbildning	6 426	3 580	2 846
6.3.2	Kultur och media	3 468	3 700	-232
6.3.3	Medborgarpolitik	5 661	5 100	561
6.3.4	Industri- och finanspolitiskt samarbete	3 774	8 000	-4 226
6.3.5	Jord- och skogsbrukssamarbete	1 224	1 200	24
6.3.6	Miljösamarbete	3 876	5 000	-1 124

VII	**Övrig verksamhet**	**89 691**	**82 945**	**6 746**
7.1	**Projektmedel**	**25 307**	**16 925**	**8 382**
7.1.1	Verksamhetsbidrag, därav	6 605	7 560	-955
	-Föreningarna Norden	2 805	2 950	-145
	-Bidrag för Västnorden	2 346	3 129	-783
	-Nordens administrativa förbund	153	150	3
	-Nordiskt same-samarbete	1 301	1 331	-30
7.1.2	Arktiskt samarbete	2 040	1 000	1 040
7.1.3	Nordiskt statistiskt samarbete	765	0	765
7.1.4	Tjänstemannautbyte	1 836	1 700	136
7.1.5	Informationsaktiviteter utanför Norden	2 040	2 073	-33
7.1.6	Generalsekreterarens disponeringsreserv	357	393	-36
7.1.7	Informationsverksamheten	2 688	2 635	53
7.1.8	Publikationsverksamheten	1 632	1 564	68
7.1.9	Tolkning och översättning	765	0	765
7.1.10	Omstrukturering av institutioner	5 967	0	5 967
7.1.11	Ministerrådets reserv	612	0	612
7.2	**Institutioner**	**64 384**	**66 020**	**-1 636**
7.2.1	Ministerrådets sekretariat	54 526	52 800	1 726
7.2.2	Nordiska statistiska sekretariatet	0	2 112	-2 112
7.2.3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	9 858	9 074	784
7.2.4	Nordiska ekonomiska forskningsrådet (NEF)	0	2 034	-2 034
	BUDGETEN TOTALT	**702 636**	**707 474**	**-4 838**

I Kultursamarbeidet

Budget 1997: 138 041 TDKK

Budget 1996: 145 588 TDKK

Nysatsningen på kultur- undervisnings- og forskningsområdet 1994-96 skal nu følges op.

Det må dog konstateres, at mindskningen af budgetrammen har ramt de nordiske samarbejde på disse områder. I budgeten for 1997 udgør kulturområdet 20 % og undervisnings- og forskningsområdet 28 % af Ministerrådets samlede budget (begge totalt 48 %).

Det kan konstateres, at langt de væsentligste dele af nysatsningen har kunnet gennemføres i henhold til planerne under den treårige nysatsning. Nordisk Kulturfond, børn- og unge, film- og mediesamarbejdet, samarbejdet på kunstområdet, sprog- og litteratursamarbejdet og nordisk profilering i Europa og Norden vil fortsat være prioriteret højt.

Hertil kommer den tværsektorielle projektvirksomhed, hvor der i fremtiden lægges vægt på såvel Vestnorden- som Østnordensamarbejdet.

Nordisk Kulturfond og kunstkomitéerne er blevet evalueret. Resultaterne giver ikke i sig selv grundlag for strukturelle eller budgetmæssige ændringer. De politiske prioriteringer indarbejdes i mål- og rammestyringskontrakter for komitéerne.

Som resultat af gennemgangen af de fællesnordiske institutioner nedlægges Nordisk Kunstcentrum. Dette betyder dog ikke en nedprioritering af det nordiske billedkunstsamarbejde, der vil blive varetaget af en ny institution, Nordisk Institut for Samtidskunst.

Bevillingerne til Nordisk Institut for Samtidskunst og Nordisk Journalistcenter opdeles i en basisbevilling og en projektbevilling.

I budgettet for 1997 er der foretaget en omflytning af en del af bevillingerne, således at der sikres et mere samlet overblik over de enkelte satsningsområder.

1.1 Nordisk Kulturfond

Budget 1997: 22 440 000 DKK

Budget 1996: 22 000 000 DKK

Nordisk kulturfond yder støtte til nordiske samarbejdsprojekter indenfor almenkultur, uddannelse og forskning i overensstemmelse med de af Nordisk Råd og Ministerrådet vedtagne retningslinier og prioriteringer af satsningsområder. Fonden lægger særlig vægt på samarbejdsprojekter for og med børn og unge, på kulturformidling og mediasamarbejde, samarbejde på kunstområdet, på projekter som fremmer sprogforståelse og på samnordiske kulturindsatser mod racisme og fremmedfjendtlighed. Fonden satser målbevidst på projekter, som har bred folkelig forankring, og bevilger årlig en væsentlig sum til nordiske kulturmanifestationer uden for Norden.

Fra begyndelsen af nysatsningen ved årsskiftet 1993-94 har fonden til hver ansøgningsfrist modtaget et væsentligt større antal ansøgninger end tidligere. I 1995 færdigbehandlede fondens styrelse 899 ansøgninger med et samlet ansøgt beløb på knapt 150 MDKK. Der blev bevilget støtte til 242 projekter med et totalbeløb på 24,5 MDKK.

Ministerrådets fagkomitéer er rådgivende (remisinstanser) for fonden på de respektive områder.

1.2 Disposisjonsmidler

Budget 1997: 2 576 000 DKK

Budget 1996: 2 468 000 DKK

Dispositionsmidlerne er et væsentligt kulturpolitisk instrument, der gør det muligt for Ministerrådet at opfange idéer og projekter eller selv at tage nye initiativer uden at afvente den relativt lange budgetprocedure. Exempelvis er det ydet støtte til evalueringen af kunstkomitéerne, handicapinstallationer til Nordens hus i Reykjavik, Det nordiske kvinde Big Band, projektet Nordisk Identitet, undersøgelsen af litteratursamarbejdet i Norden og en udvidelse af Nordicom's virksomhed. Nogle projekter rækker over flere år, og det kan således ikke påregnes, at hele det budgetterede beløb er til disposition ved årets begyndelse.

1.3 Barn og unge

1.3.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.3.1.1 Nordisk Idrettssamarbeide

Budget 1997: 1 020 000 DKK

Budget 1996: 1 011 000 DKK

Stödet till idrottssamarbetet har en stark västnordisk prägel. Av det beviljade beloppet är 80 000 DKK öronmärkt för samiskt idrottssamarbete, 100 000 DKK för nordiskt skolidrottssamarbete och resten används för att stimulera kontakterna mellan idrottsutövande barn och ungdomar från Island, Färöarna och Grönland med övriga Norden. De nordiska riksidrottsförbunden skall genom sin Nordiska samarbetskommitté fördela de beviljade medlen.

1.3.1.2 Nordisk Ungdomskomité

Budget 1997: 4 947 000 DKK

Budget 1996: 4 691 000 DKK

Kommittén skall verka för att öka kännedomen om och förståelsen av kulturella, politiska och sociala frågor bland barn och ungdom i de nordiska länderna samt verka för ökad nordisk samverkan på området i internationella sammanhang. Som rådgivande organ skall kommittén ta initiativ till utveckling av samarbetet och yttra sig som sakkunnigt organ. Kommittén har vidare ansvar för fördelningen av projekt- och organisations-

stöd till nordiska ungdomsorganisationerna. För detta ändamål avsätts 3 950 000 DKK. Tillsammans med ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomssamarbete ansvarar kommittén för genomförande av Ett kommande Norden - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000. Beviljningen är förhöjd med 150 000 DKK i överensstämmelse med Nordiska rådets rekommendation.

1.3.1.3 Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur

Budget 1997: 3 060 000 DKK

Budget 1996: (1 600 000 DKK beviljat av projektmedel)

Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur har en central roll i genomförandet av Ett kommande Norden - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996 -2000, som framlades vid Nordiska rådets 47:e session.

Handlingsplanen innehåller riktlinjer och kriterier för bidragsgivningen och föreslår en rad konkreta projekt samt stöd för regionala satsningar med kultur i skola. Projekt som tar sin utgångspunkt i det mångkulturella i Norden prioriteras.

Ledningsgruppen ansvarar för informationsverksamheten inom barn- och ungdomskulturens område och ger ut bl. a. Barn & Ungdomar & Kultur -bulletinen.

1.3.1.4 Särskilda aktiviteter för barn och unga

Budget 1997: 2 346 000 DKK

Budget 1996: 4 800 000 DKK

- *Fortsatt prioritering av barn- och ungdomskultur*
- *Särskilda utvecklingsprojekt*

Ministerrådet önskar att besluta om särskilda prioriteringar inom barn- och undomskultursamarbetet. Även om Ett kommande Norden - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000 involverar alla Ministerrådets samarbetsorgan inom kulturområdet i arbetet med barn- och ungdomskultur, önskar Ministerrådet att bevilja medel till särskilda utvecklingsprojekt, bl a för *Västnordiska mediaverkstäder, Barn , ungdomar och dans i Norden samt för Nordiska ungdomskulturmönstringen i Trondheim 1997.*

1.4 Film og media

1.4.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.4.1.1 Styringsgruppen for kultur og massemedie

Budget 1997: 3 202 000 DKK

Budget 1996: 3 139 000 DKK

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid er rådgivende organ for Ministerrådet i kultur- og mediepolitiske spørsmål. Gruppen følger utviklingen på massemedieområdet i Norden og internasjonalt og virker for nordisk samarbeid og koordinering på det mediepolitiske området. En viktig oppgave for styringsgruppen er å igangsette undersøkelser, prosjekt- og forsøksvirksomhet og bidra til avholde seminarer og konferanser om aktuelle mediepolitiske saker, herunder å fremlegge forslag til Ministerrådet om fellesnordiske initiativer. Styringsgruppen søker bl.a. å ivareta den nordiske rettsenheten på opphavsrettsområdet samt fungere som en nordisk "tenketank" vedrørende medielovgivning og andre mediepolitiske instrumenter i de nordiske land.

De siste par årene har styringsgruppen særlig konsentrert seg om mediepolitiske utfordringer i lyset av den hurtige teknologiske utviklingen, særlig digitaliseringen. Utviklingen medfører store mediekulturelle utfordringer for små språksamfunn. I takt med den teknologiske utviklingen og endringene i mediesystemene i Norden er det en viktig oppgave for styringsgruppen å øke den nordiske beredskapen og initiere tiltak som kan ivareta sentrale nordiske mediepolitiske målsettinger. Utrednings-, utdannings- og prosjektvirksomhet innen nye (multi)medieformer er høyt prioriterte oppgaver i den aktuelle situasjon.

Som en konsekvens av medieindustriens internasjonalisering ser styringsgruppen et klart behov for å sikre nordiske mediepolitiske verdier i relasjon til det internasjonale samfunn for øvrig. Det betyr at samarbeidstiltak i forhold til europeiske audiovisuelle initiativer og policyfremstøt blir stadig viktigere. Styringsgruppen har til formålet en budsjettpost til europeisk samarbeid. I tillegg er det avsatt midler til samarbeid med nærområdene på mediepolitisk tangerende områder.

En sentral oppgave er å formidle informasjon om mediepolitikk og medieutvikling. Det skjer bl.a. gjennom utgivelse av nyhetsbrevet Nordisk Medie Nyt/Nordic Media News. Styringsgruppen har også ansvaret for støtte utviklingen av et nordisk utdanningssamarbeid på film- og TV-området m.m.

1.4.1.2 *Nordisk film- og TV-fond*

Budget 1997: 18 300 000 DKK

Budget 1996: 17 941 000 DKK

Nordisk Film- og TV-fond er opprettet av Ministerrådet i samarbeid med ni nasjonale TV-selskaper og filminstuttene i Norden. Fondet har som formål å støtte produksjon og distribusjon av audiovisuelle verker i Norden. Nye statutter for Fondet gjeldende fra 1995 har ført til en omlegging av Fondets virksomhet henimot å satse på færre, større prosjekter med publikumsappell. Fondet har også intensivert sin innsats når det gjelder distribusjon av nordiske filmer. For å skape størst mulig effektivitet av den nordiske innsatsen på film- og TV-området har Ministerrådet overlatt ekstra midler til filmdistribusjon og filmkultur til forvaltning i Fondet. Dette muliggjør synergieffekter mellom Fondets ordinære virksomhet og planmessig utnyttelse av de ekstra tilførte midler. Fondet har bl.a. startet en stor nordisk satsing på prosjekter for barn og ungdom, og har også tatt initiativer for å styrke tiltak overfor denne målgruppen på europeisk nivå.

Finansieringen og driften av Nordisk Film- og TV-fond bygger på en avtale der det inngår at partene garanterer at Fondet får et årlig tilskudd svarende til minimum 51.630.132 DKK (1994-pristall). Ministerrådet svarer for en tredjedel av tilskuddet årlig.

1.4.1.3 *Prioriterte innsatser i nordisk film- og mediesamarbeid*

Budget 1997: 5 100 000 DKK

Budget 1996: 5 500 000 DKK

- *Fortsatt prioritering av økt utveksling av nordiske filmer og TV-programmer*
- *Økende vekt på multimedier*
- *Tiltak for å fremme mediesamarbeidet blant barn og unge*

Nordisk Film- og TV-fond har siden 1994 forvaltet ekstra midler fra Ministerrådet øremerket til distribusjon og filmkulturelle formål. Denne ordningen har vist seg vellykket, idet midlene har blitt anvendt slik at synergieffekten mellom distribusjonsinnsatsene og Fondets ordinære virksomhet har vært påtagelig. Film- og TV-fondet fikk fra 1995 nye statutter, der større vekt legges på publikumsorientert film og distribusjonstiltak. Det betyr at Fondet etter en konsolidering av de nye statuttene i sin støttepraksis på sikt har en målsetting om at filmer som Fondet går inn i skal ha et markedspotensiale. Det betyr at de ekstra midler Fondet har fått tilført til distribusjonsformål gradvis kan reduseres til fordel for andre prioriterte områder på medieområdet. Det er imidlertid viktig at Fondet får anled-

ning til å gjøre et krafttak for å fremme nordisk film i Norden over noen år, men fra 1997 kan det bli aktuelt å kanalisere midlene til andre formål, særlig innen multimedier. Her vil tiltak for og av barn og unge ha særskilt prioritet. Ministerrådet legger til grunn at midlene skal forvaltes på en slik måte at nye prosjekter og idéer som dukker opp raskt kan realiseres dersom de har klar nordisk nytteverdi. Budsjettrammen 1997 til disse formål er 3,5 millioner DKK.

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid har latt utføre en utredning om audiovisuelle tiltak for og av barn og unge i Norden. Konklusjonene og forslagene fra rapporten vil sammen med innspill fra andre hold danne grunnlaget for en målrettet satsing på barn, unge og medier i årene som kommer. Innsatsen vil særlig bli rettet mot distribusjon, dvs. etablering av møteplasser der barn og unge kan fremvise sine produksjoner, etablere nettverk og muliggjøre samproduksjoner. Det kan også bli aktuelt å støtte produksjon og kurs- og seminarvirksomhet på området. Tiltakene vil bli samordnet med initiativer som utspringer av handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeid.

Den nordiske virksomheten for å fremme kort- og dokumentarfilm gjennom *Filmkontakt Nord* vil fortsatt bli støttet, med et beløp på anslagsvis 0,8 millioner DKK.

Et vesentlig element i mediesamarbeidet er å styrke utviklingen av økte filmfaglige ferdigheter i den nordiske film- og TV-bransjen, dvs. hos regissører, produsenter, skuespillere, kamerafolk m.m. Etter initiativ fra Ministerrådet har det nordiske filmskolesamarbeidet, *NORDICIL*, utviklet en systematisk videreutdanning. De kurs som hittil har vært arrangert har vært vellykkede, og Ministerrådet vil fortsatt prioritere denne innsatsen, ikke minst for å ruste nordiske film- og TV-folk til å møte økte internasjonale og teknologiske utfordringer. Etterutdanningstiltak som kan fremme kunnskap om forholdet mellom ny teknikk og kunstnerisk kreativitet, samt markedsføring og håndtering av økonomiske og juridiske aspekter inne filmproduksjon vil bli prioritert. Kursvirksomheten har også en indirekte positiv funksjon ved at det etableres faglige nettverk og samproduksjonsmuligheter gjennom virksomheten. Etterutdanningsvirksomheten vil kreve en økonomisk ramme på ca 0,7 millioner DKK.

1.4.2 Institutioner

1.4.2.1 Nordisk dokumentationscentral för massekommunikationsforskning (NORDICOM)

Budget 1997: 1 412 000 DKK

Budget 1996: 1 130 000 DKK

NORDICOMS oppgave er å spre kunnskap om medie- og kommunikasjonsforskningen i de nordiske land til politiske beslutningstakere, forske-

re, lærere, studenter, mediepraktikere, journalister, informatører og den interesserte allmenhet. Informasjon formidles via ulike kanaler, bl.a. drift av databaser, utgivelse av nordiske og engelskspråklige publikasjoner, bibliografier og forskningsoversikter.

I en periode der mediene dels blir mer og mer internasjonale, dels får stadig stigende økonomisk og kulturell betydning er det nødvendig med kunnskapsutveksling ikke bare på nordisk, men også på europeisk og øvrig internasjonalt nivå. NORDICOM søker å gi de nordiske land en samlet røst i europeiske og internasjonale nettverk og organisasjoner som arbeider med kultur- og mediepolitiske spørsmål. Det handler først og fremst om utarbeidelse av en sammenlignbar nordisk mediestatistikk som gjør det mulig på kontinuerlig basis å følge medieutviklingen i i de nordiske land.

I 1997 fortsettes NORDICOMs samarbeide med forskere i Baltikum med sikte på å bygge opp en baltisk informasjonssentral for mediespørsmål. Av hensyn til NORDICOMs utvidede oppgaver på oppdrag fra Ministerrådet, bl.a. økt informasjonsansvar, samordnet nordisk mediestatistikk og samarbeidet med Baltikum, er det nødvendig å styrke institusjonens administrasjon med 1/2 stilling fra 1997. NORDICOM omfattes af Nordisk Ministerråds system for kontraktstyring. Forberedelse for et nyt kontrakt for perioden 1997-99 pågår.

1.4.2.2 Nordisk Journalistcenter (NJC)

Budget 1997: 2 885 000 DKK

Budget 1996: 3 070 000 DKK

Nordisk Journalistcenter vil i 1997 gjennomføre omfattende endringer i sitt kurstilbud. Målsettingen er å nå ut til et større antall nordiske journalister. Ved økt brukerbetaling, større kursgrupper og kortere spesialkurser tar en sikte på en vesentlig økning av kontaktflaten.

NJCs overordnede oppgave er ved kurser, seminarer og andre tiltak skape og vedlikeholde interessen i norske medier for nordisk samhørighet og kulturelt fellesskap.

NJC henvender seg til journalister i TV, radio og aviser. Ved kunnskapsformidling og utbygging av faglige nettverk har en som mål å opprettholde en kjerne av mediefolk med særlige forutsetninger for å forstå Norden som en kulturell og politisk enhet, og som i dette perspektiv kan se Nordens plass i Europa og i forhold til utviklingen i Nordens nærområder.

Ved et variert tilbud av kortere og lengre kurser vil NJC fokusere på høyt prioriterte og aktuelle temaer på den fellesnordiske dagsorden.

Som følge av konklusjonene i institusjonsrapporten Nordisk Nytte, vil NJC fra 1997 få en ny virksomhetsstruktur. Finansieringen av institusjonen vil fra Ministerrådets side bestå i et basistilskudd samt en prosjektmiddeldel. En ny mål- og rammestyringskontrakt for perioden 1997-99 vil nær-

mere definere omfang og type virksomhet ved institusjonen. En målsetting er at institusjonen involverer seg aktivt i akkvisisjon av midler til kursaktivitetene fra ulike finansieringskilder, og samarbeid med nasjonale og nordiske institusjoner. Det vil bli innledet ett tettere samarbeid mellom NJC og ministerrådetssekretariatet.

Institusjonen har i perioden 1994-96 disponert DKK 250 000 årlig til seminarer for nordiske kulturjournalister og -redaktører. Denne ekstrabevilgningen inndras fra 1997 som følge av besparingskrav.

NJC vil fortsatt arrangere kurser og seminarer i Baltikum og Russland, med sikte på å bidra til å styrke russiske og baltiske mediers rolle i den demokratiske samfunnsutvikling. NJC omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning. Förberedelse för ett nytt kontrakt för perioden 1997-98 pågår.

1.5 Kunstområdet

1.5.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.5.1.1 Nordisk litteratur- og bibliotekskomité (NORDBOK)

Budget 1997: 5 496 000 DKK

Budget 1996: 5 532 000 DKK

Nordiska litteratur- och bibliotekskommitténs uppgift är att stärka och utveckla det nordiska samarbetet vad gäller kännedomen om och spridningen av nordisk litteratur samt att stödja och stärka samarbetet mellan de nordiska folkbiblioteken. Som ett led i detta arbete administrerar kommittén två stödordningar, den ena för stöd till översättning av nordisk litteratur till andra språk i Norden och den andra för stöd till nordiskt folkbibliotekssamarbete. Nordiska rådets litteraturpris (350.000 DKK) utdelas varje år till ett skönlitterärt verk som utväljs av en bedömningskommitté. Förberedelse pågår mellan Nordiska ministerrådet och Nordbok om mål- och ramstyrningskontrakt för perioden fram till 1998.

1.5.1.2 Nordisk kunst- og kunstindustrikomité (NKKK)

Budget 1997: 3 476 000 DKK

Budget 1996: 3 408 000 DKK

Den nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) skall främja och stärka det nordiska samarbetet inom bildkonstområdet samt utveckla kunskapen om den nordiska konsten och det nordiska samarbetet inom konstområdet. Enligt kommitténs stadgar bör den fördela bidrag till hela konstsektorn, som t ex bildkonst, arkitektur, industridesign, konsthant-

verk, konstindustri och textilkonst. Kommittén ansvarar också för styrelsefunktionen för Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen i Fjaler, Sogn og Fjordane. Förberedelse pågår mellan Nordiska ministerrådet och NKKK om mål- och ramstyrningskontrakt för perioden fram till 1998.

1.5.1.3 Samisk kulturvirksomhet

Budget 1997: 2 346 000 DKK

Budget 1996: 2 144 000 DKK

Anslaget till samisk kulturverksamhet förvaltas av ett kulturutskott som är gemensamt utnämnt av de samiska konstnärsorganisationerna i Norden och av Samerådet. En del av anslaget, 600 000 DKK, är öronmärkt till stöd för de samiska konstnärsorganisationernas paraplyorganisation Samisk Kunstnerråd.

För att i framtiden undvika dubbeladministration inom den samiska kulturverksamheten kommer Samerådet att profilera sin roll som kulturorganisation. Det är Ministerrådets förhoppning att ett tätare samarbete etableras mellan Samerådet och de samiska konstnärsorganisationerna. Framöver skall Ministerrådets stöd till Samerådet framför allt gälla dess kulturverksamhet. Som ett led i processen har budgeten i någon mån förstärkts genom en överföring från de medel som tidigare beviljats Samerådet.

1.5.1.4 Sleipnir

Budget 1997: 2 550 000 DKK

Budget 1996: (2 500 000 DKK beviljat från projektmedel)

En nordisk resestipendieordning för unga konstnärer inrättades på försöksbasis för åren 1995-97 inom ramen för kulturområdets nysatsning. Syftet är att bekantgöra nordiska konstmiljöer för den unga konstnärsgenerationen, att etablera nya nätverk mellan nordiska konstnärskollegor och att synliggöra nordisk konstnärlig produktion.

Stipendiernas popularitet tar sig uttryck i ett stort antal sökande: hittills har cirka 30 % av det ansökta beloppet kunnat beviljas. Ministerrådet kommer att utvärdera satsningen för att behoven av stärkta kontakter mellan konstutövarna på bästa möjliga sätt skall kunna tillgodoses under de kommande åren.

1.5.1.5 Orkester Norden

Budget 1997: 510 000 DKK *)

Budget 1996: (500 000 DKK beviljat från projektmedel)

Ministerrådet har beslutat att genom ett basbelopp, DKK 500.000, skapa förutsättningar för att förlänga den nordiska ungdomssymfoniorkestern Orkester Nordens prövoperiod med två år, 1996 och 1997, under förutsättning att övriga initiativtagare till Orkester Norden fortsätter med sitt stöd under den förlängda prövoperioden samt att nuvarande styrelseform fortsätter.

Nordiska musikkommittén har fått i uppdrag att evaluera Orkester Norden före utgången av år 1997.

*) Tilføres efter beslutning i MR-K 4/96 yderligere 500 000 DKK af 1996-nysatsningsmidlerne til kunstnerisk samarbejde

1.5.1.6 Litteratursamarbeidet

Budget 1997: 716 000 DKK

Budget 1996: 850 000 DKK

- *Tidskriften Nordisk litteratur*
- *Litteraturpedagogik*
- *Distribution av nordisk litteratur inom Norden*

Rubriken på denna budgetpost har ändras från språksamarbetet i budgeten 1996 för att framhäva litteraturens roll i att förstärka den nordiska språkgemenskapen. I förhållande till 1996 har en del av anslaget flyttats över till 1.8.1.1 p g a projektens tvärsektoriella innehåll.

Ministerrådet lägger stor vikt på insatser inom litteraturområdet för att utveckla den nordiska språkgemenskapen och främja nordisk språkförståelse. Det är en viktig målsättning att skapa en fri nordisk hemmamarknad inom litteraturområdet.

Tidskriften Nordisk litteratur har efter fyra års utgivning etablerat sin position. Tidskriften har en viktig roll i det nordiska språksamarbetet genom sin kunskapsspridning om nordisk litteratur. Den har fått en stor spridning, distribueras såväl nordiskt som internationellt till institutioner, organisationer och enskilda. Tidskriften säkras en fortsatt utgivning inom en ram om 500.000 DKK.

1.5.1.7 Den nordiske kulturarv

Budget 1997: 1 530 000 DKK

Budget 1996: (913 000 DKK från projektmedel för 1995/96)

Nordiska museikommittén beviljades 913.000 DKK från ministerrådets budget 1994 för nysatsningar inom konstområdet för att täcka kostnader i samband med kommitténs aktiviteter 1995-1996.

Ministerrådet anser det vara av stor vikt att lyfta fram och göra tillgänglig mångfalden i det nordiska kulturarvet med hänsyn till att den kunskapen utgör centrum i den nordiska kulturella identitetsprocessen.

Konst- och kulturhistoriska museer är viktiga redskap för att aktualisera och förmedla kunskaper om vår historia, traditioner och kulturella uttrycksformer.

Nordiska museikommittén tillsattes 1994 under en 3-årig försöksperiod. Museikommitténs uppgift är att synliggöra det nordiska kulturarvet och genom olika åtgärder etablera nätverkssamarbete mellan museer i Norden. Ett nätverkssamarbete av denna art kan utnyttja resurserna över gränserna för att förbättra informationen mellan länderna och få till stånd en bred och mångsidig kulturutväxling. Kommittén har tagit initiativ till konferenser om bl a *Barn och museer i Norden, Museer och informationsteknologi, Nordiskt kulturarv - kulturmiljövård* i syfte att skapa nya samarbetsstrukturer på museiområdet för att betona det nordiska kulturarvet. Nordiska museikommitténs mandatperiod utlöper år 1997. Prioriterade insatsområden:

- *Kulturhistoriska utställningsprojekt*
- *Kulturhistorisk förmedling*
- *Kulturturism*
- *Museerna som läromedel*
- *Kulturmiljövård*

1.5.1.8 Kulturen og IT-området

Budget 1997: 510 000 DKK

Budget 1996: 0 DKK

Utviklingen innen informasjonsteknologien åpner helt nye muligheter og utvidede områder for kulturpolitikken. Særlig innen formidling av og informasjon om nordisk kunst og kultur vil Ministerrådet ta i bruk nye informasjonsteknologiske muligheter. I de enkelte nordiske land pågår et arbeid for å etablere nasjonale kulturnett. Av hensyn til det nordiske kultursamarbeidet bør det sikres at disse nettene gjensidig kan kommunisere med hverandre, slik at informasjon som er tilgjengelig på et nasjonalt nett også blir tilgjengelig i øvrige nordiske land.

Ministerrådet nedsatte i 1996 en arbeidsgruppe for å utrede disse problemstillingene. Konklusjonene fra arbeidsgruppen vil danne grunnlag for den forsatte utviklingen av dette samarbeidet i 1997.

1.5.1.9 Särskilda aktiviteter på konstområdet

Budget 1997: 1 020 000 DKK

Budget 1996: 4 600 000 DKK

Bevillingen är tänkt för att göra det möjligt att fånga upp nya initiativ då det gäller att förstärka samarbetet inom konstområdet och öka spridningen av nordisk konst inom Norden. I förhållande till 1996 års budget för projektmedel inom konstområdet är en rad av projekten utskilda som särskilda budgetposter; resestipendieordningen Sleipnir, Orkester Norden, Litteratursamarbetet, Det nordiska kulturarvet, och Kulturen och IT -området.

1.5.2 Institutioner

1.5.2.1 Teater og dans i Norden

Budget 1997: 6 484 000 DKK

Budget 1996: 6 534 000 DKK

Teater och Dans i Norden skall verka för att utveckla och stärka det nordiska samarbetet inom teater, musikteater och dans. Institutionen beviljar stöd till gästspel mellan de nordiska länderna och tar initiativ till att genomföra seminarier och vidareutbildning inom scenkonstens område; teater, dans och musikteater. Teater og dans i Norden omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning. Förberedelse för ett nytt kontrakt för 1996-98 pågår.

1.5.2.2 Nordisk Musikkomité (NOMUS) og Nordisk Råds musikkpris

Budget 1997: 4 787 000 DKK

Budget 1996: 4 824 000 DKK

Nordiska musikkommittén (NOMUS) skall främja och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Kommittén fördelar projektstöd till samnordiska musikprojekt, inom och utanför Norden, anordnar egna projekt samt bedriver informations- och rådgivningsverksamhet. Nordiska rådets musikpris för skapande och utövande tonkonst (350.000 DKK) utdelas årligen till ett verk av en nu levande kompositör eller till det utövande musikområdet. Nordiska musikkommittén ansvarar för valet av pristagare samt för administrationen av musikpriset. Förberedelse pågår mellan Nordiska ministerrådet och NOMUS om mål- och ramstyrningskontrakt för 1996-98.

1.5.2.3 Nordisk Kunstnersentrum (Dalsåsen)

Budget 1997:	894 000	NOK
motsvarar	795 660	DKK
Budget 1996:	1 298 000	NOK
motsvarar	1 142 240	DKK

Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen i Fjaler, Sogn och Fjordane, är upprättad som en stiftelse på grundval av en donation från Thora och Oddleif Fagerheim i överensstämmelse med Nordiska rådets rekommendation nr 21/79k och beslut i Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) 1987. Konstnärscentret har till uppgift att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom konstområdet genom gästateljéer och annan konstnärlig verksamhet. Finansieringsbehovet utgör för 1997, 1 320 000 NOK. Härav täckes 426 000 NOK av överförda medel från 1996 p g a att öppningen är försenad. Därför tas endast 894 000 NOK upp på budgeten för 1997. Bidraget avser enligt centrets stadgar uppehålls- och resestipendier för konstnärerna, personalens löner och motsvarande administrationskostnader. Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) utgör styrelse för konstnärscentret.

1.5.2.4 Nordiskt konstcentrum (NKC)

Budget 1997:	0	DKK
Budget 1996:	7 396 000	FIM
motsvarar	9 615 000	DKK

Samarbetsministrarna beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordiskt Konstcentrum innebär beslutet att institutionen läggs ner 31.12.1996. Det fortsatta samarbetet inom bildkonstområdet kommer att tas tillvara av en ny institution, Nordiskt institut för samtidskonst, jfr. 1.5.2.5 som kommer att ha en annan verksamhetsinriktning och vara betydligt mindre än NKC.

Om det visar sig att avvecklingen av Nordiskt Konstcentrum inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, p.g.a kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses att täcka eventuella personalkostnader, hyreskostnader och liknande.

1.5.2.5 Nordisk Institut for Samtidskunst

Budget 1997:	6 336 000	FIM
motsvarar	7 920 000	DKK
Budget 1996:	0	DKK

Bildkonstområdet är av stor vikt inom det nordiska kultursamarbete. Det är därför av central betydelse inom bildkonstsektorn att synliggöra den nordiska konsten, förstärka nätverkssamarbetet mellan förmedlingsinstitutioner, intensifiera informationsverksamheten om nordiskt konstliv samt öka mobiliteten bland nordiska konstnärer.

Nordiskt institut för samtidskonst skall vara i drift fr. o. m. den 1 mars 1997. Följande huvudområden kommer att utgöra stommen i verksamheten: 1) utställningsverksamhet (koordinerande funktion) 2) gästateljéverksamhet 3) dokumentation och information 4) konsttidskriften SIKSI 5) sekretariatsfunktion för Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK). Den nya institutionen kommer att bestå av en sekretariatsfunktion och till denna knuten projektorganisation. Det kommer att etableras mål- och ramstyrningskontrakt mellan NMR och institutionen. På den ena sidan om den löpande administrativa verksamheten och på den andra sidan för projektverksamheten med ett årligt preciseringskrav.

1.6 Internasjonale kultursatsinger

1.6.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.6.1.1 Nordiske kulturprosjekter i utlandet

Budget 1997:	6 120 000	DKK
Budget 1996:	6 000 000	DKK

Verksamhetens inriktning är att öka kännedomen om de nordiska ländernas kultur internationellt och att i samverkan med olika kulturinstitutioner även främja det nordiska kultursamarbetet.

Under våren 1996 invigdes den stora multimediautställningen "Nordic Explorers" i Helsingfors; Utställningen fortsatte till Köpenhamn och är ett nordiskt inslag i Kulturby 96. Utställningens fortsatta turné under perioden 1996-98 omfattar följande städer: Haag, Paris, Madrid, München och Stockholm. "Nordic Explorers" skildrar nordiska upptäcktsresor från vikingatid till i dag i en stor multimedial utställning som framförallt har visat sig vara en lyckad satsning för barn och unga.

Musiksatsningen i Storbritannien 1996-97 "The Nordic Music Season in the UK" i samverkan med NOMUS och de nationella musikförmedlande organen har emottagits med stor entusiasm i Storbritannien. Målet har varit att under en period placera nordisk musik i blickpunkten i brittiskt mu-

sikliv. Den nordiska musiken har enligt omtalanden i brittisk press blivit till ett naturligt inslag i de brittiska orkestrarnas repertoar.

Litteratursatsningen i Tyskland 1997 som har arbetsnamnet "Leicht nordwärts!" kommer att spela en viktig roll i Slesvig-Holstein, Kiel, Lübeck, Greifswald, Rostock, Berlin, Münster, Bonn, Frankfurt och Stuttgart;

Kulturfestivalen "Northern Encounters" har sin viktigaste beståndsdel i den samtida musiken och sker i samarbete med de nordiska musikinformationscentralerna och Soundstreams Canada i Toronto, Ottawa och Montreal i 1997.

1.6.2.2 Margaretha I

Budget 1997: 1 938 000 DKK

Budget 1996: 1 900 000 DKK

Nordiska ministerrådet följer upp sitt tidigare fattade beslut om en utställning om unionsdrottningen Margaretha och hennes tid med anledning av 600-årsminnet av Kalmarunionen 1997. Utställningen har fått namnet Margrete - Nordens Frue og Husbond - Kalmarunionen 600 år, och öppnas den 26 december 1996 i Nationalmuseum i Köpenhamn. Den officiella invigningen sker i närvaro av kungahuset den 15 januari 1997. Därefter öppnar utställningen den 2 maj 1997 vid unionsfirandet i Kalmar slott. I Finland kommer utställningen att visas i Tavastehus 15 augusti - 1 november, varefter Akerhus fästning i Oslo öppnar utställningen den 1 december - 30 mars 1998. Dess inriktning är konst- och kulturhistorisk. Således kommer denna utställning att få en unik placering i tre av Nordens viktigaste medeltidsborgar.

1.7 Nordiska kulturhus

1.7.1 Nordens Hus i Reykjavik

Budget 1997:	55 556 000	ISK
motsvarar	5 000 040	DKK
Budget 1996:	58 467 000	ISK
motsvarar	5 262 030	DKK (därav för investeringar 360 000 DKK)

Nordens hus i Reykjavík inledde sin verksamhet 1968. Huset skall fungera som ett nordiskt kulturcentrum och vara en förbindelselänk mellan Island och övriga Norden på kultur-, undervisnings- och forskningsområdet, samtidig som det skall erbjuda ett brett spektrum av informationsarrangemang anknutna till samhälls- och näringslivet. Institutionen gör satsningar i arbetet för ökad språkförståelse samt i arbetet på barn-och ung-

domskulturens område.Nordens Hus omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

Nordiska Ministerrådet beslöt i samband med institutionsgenomgången att sträva efter en enhetlig finansieringsstruktur för samtliga nordiska kulturhus. Detta innebär att förhandlingar med Reykjavik stad om medfinansiering skall inledas.

1.7.2 Nordens Hus på Færøerne

Budget 1997:	8 718 000	DKK (därav för investeringar 400 000 DKK)
Budget 1996:	8 772 000	DKK (därav för investeringar 650 000 DKK)

Nordens hus på Färöarna inledde sin verksamhet 1983. Huset förmedlar nordisk kultur till Färöarna och färöisk kultur till övriga Norden. Huset har även en viktig funktion som färöisk kulturhus.

Nordens hus på Färöarna står på grund av sin ålder inför omfattande investeringar både vad beträffar den tekniska utrustningen och själva fastigheten. Ett särskilt anslag på 400 000 DKK för investeringar tillkommer 1997, utöver det i den ordinarie driftsbudgeten reserverade beloppet, som normalt används för underhåll av fastigheten. Anslaget baserar sig på faktiska kalkyler i en utredning som huset låtit göra om underhåll, ombyggnader, reparationer och nyinvesteringar under de närmaste fem åren. Hjemmestyre finansierar en del av verksamheten.

Nordens Hus omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

1.7.3 Nordens Institut på Åland

Budget 1997:	964 000	FIM
motsvarar	1 205 000	DKK
Budget 1996:	950 000	FIM
motsvarar	1 235 000	DKK

Nordens institut på Åland inledde sin verksamhet 1985. Institutets uppgift är att stärka det åländska kulturlivet i samspel med kulturlivet i övriga Norden. Verksamheten omfattar huvudsakligen aktiviteter inom det allmänkulturella området med en särskild inriktning på de folkliga kulturyttringarna samt vissa arrangemang med anknytning till undervisning och forskning. Institutet satsar även på barn- och ungdomskulturen.

Ministerrådet täcker utgifterna för institutets verksamhet och direktör. Ålands landskapsstyrelse täcker resten av utgifterna.

Nordens Institut omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

1.7.4 Nordens Institut på Grønland

Budget 1997: 3 939 000 DKK

Budget 1996: 3 850 000 DKK

Nordens Institut i Grönland grundades 1986 i samarbete med Grönlands hjemmestyre. Institutet finns i Nuuk, men har som uppgift att förstärka det grönländska kulturlivet och utveckla förbindelserna mellan hela Grönland och övriga Norden på kultur-, utbildnings- och forskningsområden. Institutet skall också förmedla kontakter och upplysningar om det nordiska samarbetet. Hjemmestyre finansierar en del av verksamheten.

Nordens Institut omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontaktstyrning.

1.8 Andre kultursatsinger

1.8.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.8.1.1 Tverrsektoriell prosjektvirksomhet

Budget 1997: 1 326 000 DKK

Budget 1996: 1 000 000 DKK

Budgetposten infördes år 1996 i avsikt att stärka de tvärsektoriella satsningarna inom kulturområdet, mellan kultur- och utbildningssektorerna samt mellan kultur- och andra nordiska samarbetsområden.

Anslaget har kopplats dels till initiativ från institutionerna i Västnorden, dels till satsningar av tvärsektoriell art med särskild relevans för andra nordiska randområden. Kultursatsningar i Östnorden kommer även att från och med år 1997 ingå i detta budgetarbete.

Projektet Nordisk kulturpedagogik är ett nätverk mellan kultur och skola. Det syftar till att stärka skolans roll som förmedlare av nordisk kultur, med utvecklandet av nya pedagogiska modeller för kultursektorn. Hösten 1995 inleddes inom ramen för detta projekt "Kroppen i Norden", en kulturpedagogisk satsning inom bildkonstens område. Avsikten är att under år 1997 vidareföra konceptet inom andra konstområden, främst musik- och mediesektorn.

Vid sidan av de tvärfackliga satsningarna inom kultur och utbildning kommer koncept för ökad samverkan med andra samarbetsområden att utvecklas. Påtagliga synergieffekter bör kunna uppnås genom samarbete med sektorer där projekt som innehåller kulturelement i allt högre grad aktualiseras, t ex inom det gränsregionala samarbetet och jämställdhetssamarbetet. De nya strukturerna i det nordiska samarbetet medför ett ökat behov av tvärfackliga arbetsmetoder överlag.

1.8.1.2 Folkelig kultursamarbeid (NORDLIV-projekt)

Budget 1997: 1 867 000 DKK

Budget 1996: 1 900 000 DKK

Att stödja det folkliga engagemanget i nordiskt kulturliv och de frivilliga organisationerna i Norden är ett av de centrala satsningsområdena inom kultursamarbetet.

Ministerrådet har beslutat att i perioden 1994-97 prioritera aktiviteter som styrker den nordiska allmänhetens intresse för och kunskap om nordisk historia och samhällsliv. Projektet *Nordliv - nordisk identitet - forntid, nutid, framtid* kulminerar i Kalmar under jubileumsperioden 1997. Projektet samfinansieras av kultur- och utbildning/forskningsektorerna.

1.8.1.3 Nordisk identitet

Budget 1997: 459 000 DKK

Budget 1996: (386 000 DKK bevilget af projektmidler)

Forskningsprojektet *Nordisk Identitet* blev besluttet af Ministerrådet i 1994 og løber efter planerne til 1998. Der forventes dog en vis forsinkelse. Projektet administreres af Pædagogisk Forskningsinstitut i Reykjavik.

Det er tale om et tværsektorielt projekt, der finansieres med 1/3 af midler inden for kulturområdet og 2/3 inden for undervisnings- og forskningsområdet.

1.8.1.4 Sesjonslandenes kulturprogram

Budget 1997: 2 040 000 DKK

Budget 1996: 3 500 000 DKK

Erfaringerne med de kulturmanifestationerne i forbindelse med Nordisk Råds sessioner og temakonferencer har været positive. Bevillingen foreslås dog nedsat på baggrund af at antallet af sessioner er reduceret fra 2 til 1 om året.

1.8.1.5 Kulturcentret i Nuuk

Budget 1997: 0 DKK

Budget 1996: 7 770 000 DKK

Kulturcentret i Nuuk beräknas bli färdigbyggt under 1996. Centrets driftskostnader kommer att bäras av Grönlands Hjemmestyre och Nuuk Kommun.

II Utbildning och forskning

Budget 1997: 198 270 TDKK

Budget 1996: 203 689 TDKK

Utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) har som överordnat mål för samarbetet att befästa och utveckla en nordisk utbildnings- och forskningsgemenskap. Denna skall stå i samklang med de nordiska ländernas intressen i förhållande till närområdena och övriga Europa.

Det skall vara lika lätt för nordborna att skapa kontakter, kommunicera och röra sig mellan utbildnings- och forskningsmiljöer inom Norden, som det är i det egna landet. Norden skall kunna betraktas som en enhet inom utbildnings- och forskningsområdet. Ett viktigt mål är att stärka den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete.

I överensstämmelse med dessa mål går den övervägande delen av medlen till generella stödordningar, nätverksaktiviteter och tidsbegränsade program. Det läggs ökad vikt vid infrastrukturlösningar. Som exempel på detta kan nämnas den fortsatta utbyggnaden av informationsstrukturer i datanäten inom hela utbildnings- och forskningsområdet. Avtalet om nordiska studerandes tillgång till gymnasieskolor, universitet och högskolor har kompletterats med en betalningsordning, som från 1997 och framåt förväntas befästa och utveckla mobiliteten inom Norden.

I utbildningssamarbetet läggs inom ramen för nya handlingsplaner ökad vikt vid språksamarbetet, multikulturell undervisning, entrepenörskap, livslångt lärande, IT och multimedia som pedagogiska verktyg och utbytesprogram för studerande och lärare.

Forskningssamarbetet tar utgångspunkt i ett nytt nordiskt forskningspolitiskt program, som preciserar nordisk forskningspolitik i förhållande till nationella prioriteringar och till övrigt internationellt forskningssamarbete.

Utvecklingen av samarbetet inom bl a språkområdet och forskningsområdet präglar i hög grad de förändringar för institutionerna, som följer efter den politiska evaluering, som gjordes i institutionsöversynen *Nordisk nytta.*

Ministerrådet för utbildnings- och forskningssamarbete (MR-U) har på grund av allmänna besparingar inom ministerrådets samlade budget givits en minskad budgetram för 1997 i förhållande till 1996. Kombinationen av denna reduktion och sådana fleråriga kontraktsbundna åtaganden som gjorts i utbildnings- och forskningprogram i samband med den tidigare nysatsningen begränsar möjligheterna att på kort sikt utveckla nya samarbetsområden.

2.1 Allmänna projektmedel

2.1.1 Sektorns dispositionsmedel

Budget 1997: 3 593 000 DKK

Budget 1996: 4 391 000 DKK

Dispositionsmedlen planeras användas inom de huvudprioritetsområden, som nämnts i den generella inledningen till sektorsbudgeten. Vidare används dispositionsmedlen till att iverksätta de initiativ som ordförandelandet tar under sitt ordförandeskap. Med dessa medel kan Ministerrådet, utan att invänta en relativt lång nordisk budgetprocedur, igångsätta nya aktiviteter, som har hög politisk prioritet och som utgör led i den politiska styrningen av verksamheten.

2.1.2 Kulturcentret i Nuuk

Budget 1997: 0 DKK

Budget 1996: 3 996 000 DKK

Kulturcentret i Nuuk beräknas bli färdigbyggt under 1996. Centrets driftskostnader kommer att bäras av Grönlands Hjemmestyre och Nuuk Kommun.

2.2 Utbildningssamarbete

2.2.1 Skolsamarbete

2.2.1.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.2.1.1.1 Nordisk skolesamarbejde (NSS)

Budget 1997: 4 998 000 DKK

Budget 1996: 5 100 000 DKK

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde (NSS) er et rådgivende organ over for ministerrådet, og har en aktiv og operativ funktion på prioriterede områder. Udgangspunktet for arbejdet er den nye handlingsplan for skolesamarbejdet 1997 - 2000, godkendt af MR-U på 4. møde i 1996. Principperne i handlingsplanen er en stærkere politisk styring af skolesamarbejdet ved i større udstrækning at tage afsæt i formandsskabets prioriteringer. Vigtige indsatsområder:

- samarbejde med kultursektoren om skolen som formidler af nordisk kultur
- udvikling af netværkssamarbejde fx. om entreprenørskap
- samarbejde om skolens internationalisering
- samarbejde om to-sprogede elever og racisme problematikken
- vidreudvikling af nordisk skoledatanet

2.2.1.1.2 *NORDPLUS-junior*

Budget 1997: 5 712 000 DKK

Budget 1996: 5 402 000 DKK

Stipendieordningen har til hensigt at fremme mobiliteten mellem de 16 - 19 åriges uddannelser. Ordningen støtter elever/lærlinge og deres lærere i muligheden for at studere/tage praktik i et andet nordisk land for en periode af minimalt 2 uger og maksimalt 2 måneder. Til vidreudvikling af stipendieordningen er der reserveret projektmidler til forsøg og nye tiltag inden for mobilitet for de 16-19 åriges uddannelser.

Undervisnings- og forskningsministrene i Norden har besluttet at forlænge ordningen til år 2000. Ansvarlig for ordningen er Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde.

2.2.1.1.3 *Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden.*

Budget 1997: 1 275 000 DKK

Budget 1996: 1 000 000 DKK

En vigtigt led i ministerrådets samlende aktivitet inden for sprogsamarbejdet er mobilitetsordningerne. Vestnordenprojektet har til hensigt at yde støtte og stimulere skoleklasser der ønsker at rejse til eller fra Vestnorden. Ansvarlig for projektet er Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde og projektet administreres af Foreningen Norden. I overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandation er bevillingen forhøjet med 250 000 DKK

2.2.2 Folkeopplysning/voksenopplæring

2.2.2.1 *Projektmedel och generella stödordningar*

2.2.2.1.1 *Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)*

Budget 1997: 3 162 000 DKK

Budget 1996: 3 318 000 DKK

FOVU bygger sitt arbeid på at folkeopplysningen er en av grunnpilarene i den nordiske samfunnsmodellen og spiller en viktig rolle for opplæring til demokrati og deltakelse i organisasjons- og samfunnslivet. Samfunnsendringene, t ex økt internasjonalisering og arbeidsløshet, stiller endrede krav også til voksenopplæringen. For at den enkelte skal mestre samfunns- og yrkeslivet må framtidens krav til brede kvalifikasjoner ses i et livslang læring-perspektiv. Evnen til å lære nytt er vår tids største utfordring for økonomisk vekst og personlig utvikling. Livslang læring skal gi mennesker redskaper til ikke bare å leve opp til framtidens krav, men til selv å forme utviklingen i arbeidslivet, samfunnslivet og det personlige liv.

I den nye handlingsplanen (1997-2000) vil FOVU fokusere livslang læring som tenkemåte og grunnlag for å møte framtidens kvalifikasjoner i perspektivet demokrati, utdanning og arbeid. I fortsettelsen av VOKS FREM (handlingsprogram 1992-96) og i den nye Handlingsplanen inngår flere prosjekter som skal synliggjøre det spesielle i de nordiske arbeidsformene.

FOVU vill stimulere utvikling og fornyelse av metoder og samarbeidsstrukturer mellom ulike miljøer, både tradisjonell folkeopplysning, utdanningsinstitusjoner og bedriftsliv.

For å styrke forskningsinnsatsen på voksenopplæringsområdet har FOVU igangsatt et forprosjekt til et forskningsprogram om opplæring i arbeidslivet og læringsmiljøer.

FOVUs internasjonale arbeid konsentreres om å støtte og styrke oppbyggingen av folkeopplysning i nærområdene og forsterke den nordiske dimensjon i europeisk utdanningssamarbeid med henblikk på å få innflytelse på utformingen av et nytt voksenopplæringsprogram etter 1999.

2.2.2.1.2 *Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)*

Budget 1997: 6 528 000 DKK

Budget 1996: 5 800 000 DKK

Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring har som mål å bidra til videreutvikling og fornyelse gjennom å stimulere fellesnordiske prosjekter og aktiviteter som styrker nordisk identitet og samhørighet. I forbindelse med tilpasning av støtteordningen til prinsippene i nordisk nytte vil FOVU prioritere arbeidet med informasjon og veiledning om de nye retningslinjer for støtteordningen, med spesiell henblikk på Vestnorden. Gjennom øremerkede bevilgninger motiveres økt mobilitet for nordiske folkehøgskoleelever og arbeidet i nordiske studieforbundssammenslutninger.

Bevilgningen til støtteordningen er øket med 0,4 MDKK i samsvar med anbefaling fra Nordisk Råd.

2.2.2.2 *Institutioner*

2.2.2.2.1 *Nordens folkliga Akademi (NFA)*

Budget 1997:	7 145 000	SEK
motsvarar	6 144 700	DKK
Budget 1996:	7 012 000	SEK
motsvarar	5 750 000	DKK

NFA skal fremme og utvikle det nordiske samarbeidet innen folkeopplysning og voksenopplæring i Norden, mellom Norden og nærområdene og mellom Norden og Europa forøvrig. Virksomheten omfatter nordiske kurs og seminar i egen regi og med samarbeidende organisasjoner og institusjoner, samt dokumentasjon og prosjektvirksomhet.

NFA har opprettet et eget internasjonalt senter som skal utføre informasjons- og serviceoppgaver for folkeopplysnings- og voksenopplæringsmiljøene, spesielt i forhold til Baltikum og EU.

FOVU har gitt NFA i oppdrag å ivareta oppgaver for sitt internasjonale arbeid, relatert til informasjon, erfaringsoverføring og konkret utredningsarbeid.

Institusjonen har en prøveperiode t.o.m. 1997 som, etter institusjonsgjennomgangen, fastholdes. I prøveperioden forutsettes institusjonen å tydeliggjøre og styrke profilen som kompetansesenter for livslang læring gjennom å innrette sin virksomhet mot aktiviteter som konkretiserer og dokumenterer det spesifikke i den nordiske tenkning om folkeopplysning og voksenopplæring.

Nordens folkliga akademi er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.2.3 Högre utbildning

2.2.3.1 *Projektmedel och generella stödordningar*

2.2.3.1.1 *Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) - NORDPLUS*

Budget 1997:	30 804 000	DKK
Budget 1996:	30 056 000	DKK

I ledningsgruppens för nordiskt samarbete inom högre utbildning (HÖGUT) uppgifter ingår att arbeta för en vidgning av möjligheterna för studerande i Norden att utbilda sig och avlägga examen i andra nordiska länder, att arbeta med frågor som rör gemensamma utbildningar och ut-

bildningsinstitutioner, erkännande av examina, deltentamina samt med samordning av behörighetsgivande utbildningar. HÖGUT behandlar vidare frågor om initiering och utveckling av det nordiska samarbetet med närområdena och EU på det högre utbildningsområdet. Ledningsgruppen är också ansvarig för NORDPLUS-programmet - det nordiska mobilitetsprogrammet för lärare och studenter. Rapporten visade att förutom att medverka till internordisk utväxling och samarbete, för utveckling av studieplaner och uppföljning av utbildningspolitiska mål, fungerar NORDPLUS-programmet också som plattform för ökat europeiskt och internationellt samarbete för de nordiska institutionerna. Nordiska Ministerrådet (Utbildning och Forskning) beslöt hösten 1995, att styrka och förlänga programmet fram till år 2001.

Under 1997 kommer en arbetsgrupp att behandla HÖGUT:s framtida roll och verksamhet mot bakgrund av det nordiska samarbetet i en ny tid. Orsaken är att stora delar av samarbetsprogrammet för högre utbildning i Norden från 1991 är förverkligat och att det har skett stora förändringar inom den högre utbildningen i Norden.

2.2.3.1.2 *Norden-undervisning i utlandet*

Budget 1997: 918 000 DKK

Budget 1996: 911 000 DKK

Undervisning i nordiska språk och nordisk kultur bedrivs vid mer än 200 universitet och högskolor världen över. Den samlade lärarresursen vid dessa enheter utgör en värdefull nordisk resurs i ett globalt perspektiv.

Ministerrådet avser fortsättningsvis stärka resurserna för Norden-undervisningen genom informationsinsatser, arrangerande av nordiska lektorskonferenser och genom att bevilja stöd för samnordiska kulturarrangemang av olika slag.

Samarbetsnämnden har utpekat Nordamerika samt Japan/Kina till områden där markerade satsningar bör genomföras under de kommande åren. Insatserna kommer att ha både pedagogisk och kulturell inriktning.

Samarbetsnämnden strävar till en större samverkan med andra delar av kultur- och undervisningsområdet för att satsningarna skall kunna ges mer genomslagskraft.

2.2.3.1.3 *Bidrag til nordisk sommeruniversitet (NSU)*

Budget 1997: 1 428 000 DKK
Budget 1996: 1 500 000 DKK

Nordisk Sommeruniversitet (NSU) är en frivillig organisation som själva utarbetar sina stadgar och utser sina styrorgan. NSUs huvuduppgift är att främja forskningens utveckling genom att stärka det vetenskapliga samar-

betet inom problemområden som ännu inte gett upphov till gemensamma projekt i det nordiska forskarsamhället. Det är ett forum där representanter för olika vetenskapliga discipliner och generationerer samlas kring gemensamma studier knutna till tvärvetenskapliga problemställningar. Studieaktiviteterna bedrivs inom ramarna för ett flertal olika teman organiserade i ett motsvarande antal kretsar. Ministerrådets bidrag för 1997 innebär en mindre nedskärning i jämförelse med 1996. Orsaken är de generella besparingskraven som lett till vissa omprioriteringar.

NSU omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktsstyrning.

2.2.4 Språkligt samarbete

2.2.4.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.2.4.1.1 Støtte til nordiske sprognævnene

Budget 1997: 510 000 DKK *)

Budget 1996: 0 DKK

Da Nordisk sprogsekretariat er udfaset af det nordiske budget, har ministerrådet ønsket at reservere midler til, at der fortsat kan være en koordinering mellem sprognævnene, for dermed at bidrage til at bevare og styrke det nordiske sprogfælleskab. Nærmere retningslinjer for denne støtte udarbeides i løbet af 1996.

*) Tilføres efter beslutning i MR-U 5/96 yderligere 500 000 DKK af dispositionsmidlerne for 1996.

2.2.4.1.2 Nordiske kurser i språk og litteratur

Budget 1997 1 836 000 DKK

Budget 1996 1 900 000 DKK

De nordiske språk- og litteraturkursene arrangerer årlig sine kurs i nordens språk, litteratur og kultur. Det antas at mer enn 7600 studenter har deltatt i kursene siden de ble etablert i 1955.

I løpet av 1995 deltok 346 studenter ved tilsammen 14 kurs. I tillegg ble det arrangert kurs i samisk språk og litteratur. Interessen for Grønlands språk og litteratur er meget høy. Nordiska kurser i språk och litteratur omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

2.2.4.1.3 Sprogligt samarbejde i Norden (NORDMÅL)

Budget 1997: 5 202 000 DKK

Budget 1996: 4 950 000 DKK

I handlingsplanen for sproglig samarbejde i Norden (1996 - 2000) fastsættes hovedpunkterne for sproglig samarbejde i Norden. Udgangspunktet er sprogenes ligestilling og gensidig respekt for de nordiske sprogs folk, kulturer, historie og traditioner. I samarbejde med det nye Nordisk center for sprog og kultur i Helsingfors og sprogsekretariatet ved Nordens hus i Reykjavik skal der ske en forøget, målrettet og langsigtet strategi for dels at styrke nabosprogsundervisningen i Norden og dels at styrke undervisningen i et skandinavisk sprog som fremmedsprog.

2.2.4.2 Institutioner

2.2.4.2.1 Nordiskt språksekretariat

Budget 1997: 0 DKK

Budget 1996: 1 854 000 NOK
motsvarar 1 631 520 DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordiskt språksekretariat innebär beslutet att institutionen läggs ned fr o m 01.01.97.

Ministerrådet har utgått från att samarbetet mellan de nordiska språknämnderna fortsätter. Under budgetposten 2.2.4.1 (Stöd till nordiska språknämnder) avsätts medel så att språknämnderna kan söka projektmedel för sitt koordineringsarbete enligt riktlinjer som utarbetas.

Om det visar sig att avvecklingen av Nordiskt Språksekretariat inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses täcka eventuella personalkostnader, hyreskontrakt och liknande.

2.2.4.2.2 Nordiska språk- och informationscentret

Budget 1997: 0 DKK

Budget 1996: 2 930 000 FIM
motsvarar 3 809 000 DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordiska språk-och informationscentret innebär beslutet att institutionen läggs ner fr o m 01.01.97

Det nordiska samarbetet fortsätter på området i en ny form. En ny institution med en annan inriktning kommer att inrättas, Nordiskt center för språk och kultur, jfr. 2.2.4.2.3. Vissa uppgifter som centret haft kommer att lösas av lärarhögskolor och universitet med medel från NORDMÅL-programmet

Om det visar sig att avvecklingen av Nordiska språk- och informationscentret inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses täcka eventuella personalkostnader, hyreskostnader och liknande.

2.2.4.2.3 Nordisk center for sprog og kultur

Budget 1997:	3 818 000	FIM
motsvarar	4 772 500	DKK
Budget 1996:	0	DKK

Ministerrådet har besluttet at oprette en ny sprog- og kulturinstitution i Helsingfors fra og med 01.01.97. Centret får til opgave at sprede kenskabet til de øvrige landes sprog og kultur i Finland samt formidling af det finske sprog og Finlands kultur i det øvrige Norden. Også det islandske sprog beagtes i virksomheden. Indsatsen skal ske inden for kultur, medier, samfund, skole, uddannelse og forskning. Videre skal man udbygge og styrke sprogkonsulentstillingen ved Nordens hus i Reykjavik for at sprede kendskapet til de øvrige nordiske landes sprog i Island. Tolketjensten som finansierets over NORDMÅLs budget overføres til den nye institutionen.

2.2.5 Generella program - alla nivåer

2.2.5.1 Ny informationsteknologi i undervisningen och forskningen

Budget 1997:	3 060 000	DKK
Budget 1996:	3 000 000	DKK

Samarbetet skall ta tillvara de värden som ligger i erfarenhetsutbyte och nätverkssamarbete inom forsknings- och utvecklingsarbete rörande användning av informaionsteknologi i utbildningen och där så är lämpligt skapa en arbetsfördelning mellan länderna. Det nordiska samarbetet organiseras så att det stärker möjligheter till ett optimalt samarbete med övriga Europa både för Norden som helhet och för de olika nationella aktörerna.

Det nordiska samarbetet vad gäller användning av informationsteknologi i undervisning och inlärning skall omfatta följande sex insatsområden:

- Informationsteknologi och utbildningspolitik.
- Implementering av viktiga resultat från FoU-samarbetet.
- Utveckling och utväxling av undervisningsmaterial.
- Distansutbildning.
- Gemensam tillgång till datanät och databaser.
- Copyright- och avtalsfrågor kring användning av dataprogramvaror och databaser inom Norden.

2.2.6 Övriga utbildningsinstitutioner

2.2.6.1 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)

Budget 1997:	3 520 000	SEK
motsvarar	3 027 200	DKK
Budget 1996:	8 171 000	SEK
motsvarar	6 700 220	DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordplan innebär beslutet att institutionen läggs ned fr o m 01.07.97. Det nordiska samarbetet på området fortsätter i en ny form. Delar av verksamheten vidareförs i en ny institution NordREGIO jfr 7.2.5. Den nya institutionen kommer förutom vidareutbildning och uppdragsforskning även omfatta temaforskning och statisktikproduktion inom områdena regional utveckling, regionalpolitik och fysisk planering. Institutionen övertar även verksamhet från Nordrefo och projektet Nogran.

Den del av avvecklingen av NORDPLAN som inte är avklarad till den 1 juli 1997 finansieras via budgetposten för den nya institutionen jfr 7.2.5.

2.2.6.2 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)

Budget 1997:	0	DKK
Budget 1996:	1 220 000	SEK
motsvarar	1 000 400	DKK

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) har till syfte att anordna och främja undervisning och forskning inom hushållsvetenskap i Norden. Beslut har 1992 fattats om att den nordiska finansieringen av NHH skall upphöra efter 1996. Samarbetsministrarnas beslut den 10 april 1996 om ny institutionsstruktur slog fast att det tidigare beslutet skall kvarstå., institutionen avvecklas således den 31.12.1996. Det nordiska samarbetet inom området fortsätter genom att högskolan knyts till Oslo universitet.

Om det visar sig att avvecklingen av institutionen inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 Omstrukturering av institutioner. Den nya posten avses täcka eventuella personalkostnader, hyreskostnader och liknande.

2.3 Forskningssamarbete

2.3.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.3.1.1 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)

Budget 1997: 2 550 000 DKK

Budget 1996: 2 500 000 DKK

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) är Ministerrådets rådgivande organ i övergripande och långsiktiga forskningspolitiska frågor. Rådet har av utbildnings- och forskningsministrarna samt samarbetsministrarna fått i uppdrag att under 1996 utarbeta ett underlag till en strategisk plan för en ny nordisk forskningspolitik. Uppdraget är nu slutfört och FPR har överlämnet rapporten "Ett nytt nordiskt forskningspolitiskt program" till Ministerrådet för behandling.

FPR skall som rådgivande organ främja nordiskt samarbete inom grundforskning, tillämpad forskning och forskarutbildning. FPR utarbetar bl a förslag till nordiska forskningsprogram och andra projekt, initierar forskningspolitiska utredningar samt överväger kontinuerligt Nordens möjligheter att påverka internationell forskningspolitik.

2.3.1.2 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)

Budget 1997:	36 490 000	NOK
motsvarar	32 476 100	DKK
Budget 1996:	35 600 000	NOK
motsvarar	31 328 000	DKK

Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA) har til formål at fremme forskeruddannelsen, forskermobiliteten og forskersamarbejdet i Norden. NorFA's midler anvendes blandt andet til fællesnordiske forskerkurser, opbygning af forskernetværk, mobilitetsstipendier, forskersymposier, workshops, gæsteprofessorer og nordisk deltagelse i nationale forskerkurser. NorFa har endvidere indledt samarbejde med de baltiske lande og EU om fælles forskerkurser. Budgettet for 1997 ligger på samme niveau som i 1996. NorFA er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.1.3 Forskningsprogrammet Norden och Europa

Budget 1997: 6 120 000 DKK *)

Budget 1996: 4 000 000 DKK

Ministerrådets forskningsprogram "Norden og Europa" løber i perioden 1996-2000. Programmets formål er at højne kvaliteten af den nordiske samfundsvidenskabelige og humanistiske forskning. Forskningsaktiviteterne i programmet skal åbne nye faglige/tværfaglige perspektiver og fremme forskningsbaserede indspil i den pågående nordiske samfundsdebat om nordisk identitet og europæisk integration.

Programmet omfatter fire temaer: *Det nordiske språksamfunnet, Religiøsitet og verdier i Norden, Nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner,* og *Nordisk litteratur* og *livssyn,* og det forutsettes at programmet integrerer perspektiver fra kjønns- og likestillingsforskning, mulitikulturelle aspekter og betydningen av frivillige organisasjoner. Ministerrrådet tager sigte på at finansiere programmet med 35 MDKK.

*) Forskningspolitisk Råd har af 1996 bevillingen besluttet at tildele forskningsprogrammet 1 MDKK for dermed at bringe programmet i takt med den tilsigtede ressourceramme.

2.3.1.4 Nordisk miljøforskningsprogram

Budget 1997: 25 041 000 DKK

Budget 1996: 26 700 000 DKK

Nordisk Ministerråd gennemfører i perioden 1993-1997 et miljøforskningsprogram, som omfatter tre delprogrammer:

- forskning om klimaændringer
- miljøforskningssamarbejde i Østersøområdet
- miljøpolitikkens samfundsmæssige forudsætninger

En programkomité og en ekspertkomité for hvert af ovennævnte temaområder har ansvaret for programmets gennemførelse. Programmets midler til forskeruddannelse og mobilitet administreres af Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA).

Programmet afsluttes i 1997. Mange projekter har i 1995/96 afsluttet feltarbejdet og dataindsamling og er overgået til dataanalyse- og publiceringsfasen. Nye projekter er blevet sat i gang for perioden 1996-97. Programkomitéen fordeler den totale bevillingsramme mellem delprogrammer og NorFA.

2.3.1.5 Bioetik-kommittén

Budget 1997: 816 000 DKK

Budget 1996: 800 000 DKK

Nordisk Ministerråd har for perioden 1996-1998 videreført *Nordisk Komite for Bioetik* med fornyet mandat. Komiteen for Bioetik er et nordisk referenceorgan på bioetik området. Komiteen har til opgave at informere og skabe debat i Norden om etiske spørgsmål vedrørende anvendelsen af bioteknologi. Komiteen bidrager til hertil ved udgivelse af publikationer, samt afholdelse af høringer, workshops og konferencer.

2.3.1.6 Arktisk humanistisk forskning

Budget 1997: 3 060 000 DKK

Budget 1996: 3 000 000 DKK

Det nordiske programmet for arktisk humanistisk forskning gjennomføres i perioden 1993-97. Programmet kan gi støtte til alle former for humanistisk forskning, og også oppgaver i grenselandet mot samfunnsforskning. Programmet gjennomføres i samarbeid med Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk forskning (NOS-H). NOS-H har det direkte faglige og administrative ansvar for aktivitetene, og bidrar økonomisk til programmet med ca. 600.000 DKK.

2.3.1.7 Nordisk Identitet

Budget 1997: 918 000 DKK

Budget 1996: (780 000 DKK beviljades av projektmedel)

NMR har for perioden 1994-97 iværksat et forskningprojekt, *Nordisk Identitet*. Projektet fokuserer på nordisk identitet i forhold til nationale og europæiske identitetsprocesser. Nordisk identitet er blevet skabt og omformet i mødet med forskellige kulturelle og geografiske vilkår i nabolandene. Projektets formål er at undersøge struktur og indhold i den fælles nordiske identitet, som danner basis for det nordiske fællesskab og samarbejde. Yngre menneskers nordiske identitet vil stå centralt i forskningsprojektet. Projektet vil belyse spørgsmål, som er af afgørende betydning for at forstå vigtige sociale processer i Norden og Europa i dag.

2.3.1.8 Bidrag till Nordiska institutet för folkdiktning

Budsjett 1997: 2 448 000 DKK

Budsjett 1996: 2 070 000 FIM
tilsvarer 2 691 000 DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För NIF innebär beslutet att institutionen skall från 1 jan 1997 ha en annan huvudman än Nordiska ministerrådet. Ett nordiskt universitet kommer att överta verksamheten och institutionen kan behålla sitt namn. Nordiska ministerrådet kommer under en femårsperiod att avsätta medel till NIF som ett driftbidrag till verksamheten. Driftbidraget kommer successivt att minskas för att efter fem år helt upphöra. Efter denna period kan verksamheten söka projektmedel från ministerrådet i konkurrens med andra projekt.

Om det visar sig att överflyttningen av NIF till annan huvudman inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses täcka eventuella personalkostnader, hyreskostnader och liknande.

2.3.2 Forskningsanknutna institutioner

2.3.2.1 Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA)

Budget 1997: 16 368 000 DKK

Budget 1996: 16 000 000 DKK

Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA) har som hovedopgave at udføre forskning inden for grundlæggende teoretisk fysik, at fremme samarbejdet mellem forskere på området i de nordiske lande og at virke som et internationalt center for teoretisk fysik. NORDITA har lokaler ved Københavns Universitet. NORDITA er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.2.2 Nordiska institutet för sjörätt (NIfS)

Budget 1997: 2 760 000 NOK
motsvarar 2 456 400 DKK

Budget 1996: 2 697 000 NOK
motsvarar 2 373 360 DKK

Nordiska Institutet för Sjörätt (NIfS) skall främja det nordiska samarbetet inom forskning och utbildning i sjörätt och allmän transporträtt, olje- och gasrätt samt angränsande områden. Institutet är en del av Universitetet i Oslo. Budgeten för 1997 förutsätter en oförändrad aktivitetsnivå.

Nordiska Institutet för Sjörätt omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktsstyrning.

2.3.2.3 *Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)*

Budget 1997	6 445 000	DKK
Budget 1996	6 300 000	DKK

Nordisk Institutt for Asiaforskning (NIAS) bidrar til å samle nordiske forskning -og kompetanseutvikling på området og muliggjør således en felles nordisk deltagelse i utformingen av bl. a. Europas Asia-politikk. Ved hjelp av økte eksterne tilskudd som i 1990 var 1% av budsjettet, til 25% i 1995, har instituttet vært i stand til å øke sitt forskningsvolum, antall publikasjoner, artikler og rapporter. Instituttets kompetanse blir i dag benyttet av en bred skare interessenter som for eksempel; nordiske bistandsorganisasjoner og utenriksforvaltning.

Nordisk Institutt for Asiaforskning er underlagt Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.2.4 *Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)*

Budget 1997:	4 123 000	FIM
motsvarar	5 153 750	DKK
Budget 1996:	4 062 000	FIM
motsvarar	5 280 600	DKK

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO) har till uppgift att främja nordiskt samarbete inom vetenskaplig biblioteks-, dokumentations- och informationsservice. Uppgiften omfattar utveckling och harmonisering av metoder för en snabbare och mer effektiv leverans av data och dokument mellan bibliotek och forskningsinstitutioner. Institutionen är placerad vid Tekniska högskolans bibliotek i Esbo/Helsingfors. Budgeten för 1997 innebär en oförändrad aktivitetsnivå i jämförelse med 1996.

NORDINFO omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktsstyrning.

2.3.2.5 *Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk)*

Budget 1997:	62 333 000	ISK
modsvarer	5 609 970	DKK
Budget 1996:	55 556 000	ISK
modsvarer	5 000 040	DKK

Nordisk vulkanologisk Institut (Nordvulk) har som hovedopgave at drive forskning i dynamisk geologi med hovedvægt på vulkanologi og pladetektonik og hertil miljørelaterede områder. Instituttet skal videreudvikle det nordiske samarbejde på sit arbejdsområde og give forskere og studerende mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer. Der har ikke i det hidtidige basistilskud fra Ministerrådet været afsat midler til afskrivning på instituttets apparaturpark, hvorfor basisbevillingen for 1997 i forbindelse med instituttets flytning til nye lokaler øges med omkring 10%. Nordvulk er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.2.6 *Nordisk samisk institutt (NSI)*

Budget 1997:	6 558 000	NOK
tilsvarer	5 836 620	DKK
Budget 1996:	6 966 000	NOK
tilsvarer	6 130 080	DKK

Nordisk samisk institut (NSI) tar initiativ til, samordner og gennemfører udredning, planlægning og forskning med sigte på at forbedre den samiske befolknings stilling socialt, kulturelt, retsligt og økonomisk. NSI har lokaler i Kautokeino. Ministerrådets institutionsudredning såvel som institutionens egen udredning om en ny organisation, danner i 1997 baggrunden for, at institutionen videreføres med en styrket forskningsprofil og gennemgår en grundig reform først og fremmest af den interne struktur. Instituttet knyttes til udviklingen af Sametingenes samarbejde og indpasses desuden i et samlet billede af de nordiske urbefolkningsinitiativer.

Nordisk samisk institutt er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.2.7 *Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)*

Budget 1997:	0	DKK
Budget 1996:	1 055 000	FIM
modsvarer	1 371 500	DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordisk Samarbetskommitte för Arktisk Medicinsk Forskning (NoSAMF) innebär det att det tidigare fattade beslutet att lägga ner institutionen ligger fast. Institutionen avvecklas därmed från 1 jan 1997.

Samarbetet inom området arktisk medicin kan i fortsättningen söka stöd via existerande nordiska stödordningar. Norfa administrerar en del av dessa. En annan möjlighet är att integrera nya initiativ innanför det arktiska programmet.

Om det visar sig att avvecklingen av Nosamf inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses täcka eventuella personalkostnader, hyreskostnader och liknande.

III Miljö

Budget 1997: 33 660 TDKK
Budget 1996: 30 500 TDKK

3.1 Miljösektorns projektmedel

Budget 1997: 27 540 000 DKK

Budget 1996: 27 900 000 DKK

Miljöpolitiskt samarbete

Miljösamarbetet inriktas på uppföljning av den Nordiska miljöstrategin 1996-2000, fastställd av miljöministrarna i februari 1996.

Insatser i 1997 beträffande naturvård, lösning av miljöproblem i Nordens närområden och Arktis samt integrering av miljöhänsyn i sektorsarbetet, bl.a. ekonomi-, energi, fiskeri- samt jord- och skogsbrukssektorerna, har särskild tyngd. Miljöanpassning av bl.a. transportsystemen inriktas på det europeiska arbetet.

Nordiska Ministerrådet (MR-M) avser under 1997 aktivt delta i uppföljningen av det arktiska samarbetsprogrammet, bl.a. beträffande bevarandet av biologisk mångfald, hållbart utnyttjande av naturresurser, miljöfarliga ämnen och restriktioner mot persistenta organiska föroreningar.

En utredning om effektiviteten av sju ur ett Nordiskt perspektiv viktiga miljökonventioner slutförs 1997 som underlag för de Nordiska ländernas deltagande i internationella diskussioner om *effektiv implementering och verifikation av multilaterala miljökonventioner*. Därtill utreds vilken beredskap medlemsstaterna har att implementera 1992 års Östersjökonvention, som förväntas träda i kraft 1997/1998. Särskild vikt kommer härvid att läggas vid implementeringen av "förorenaren betalar"-principen samt nya kon-

cept om bästa miljöpraxis, bästa tillgängliga teknik samt försiktighetsprincipen. Analysen av dessa kommer att företas i samarbete med HELCOM. Handel- och miljöproblematiken kommer att genomsyra samtliga delar av utredningen.

Nordiska rådets natur- och miljöpris 1997 (350.000 DKK) utdelas till ett företag, en organisation, ett nyhetsmedium eller en person som på ett föredömligt sätt integrerat miljöhänsyn i sin verksamhet eller på annat sätt gjort en extraordinär insats för natur och miljö.

Luft- och havföroreningar

På *hav- och luftvårdsområdet* inriktas arbetet 1997 mot att ta fram kunskaps- och förhandlingsunderlag för att möjliggöra initiativ inom konventionen för långväga transporterade luftföroreningar (LRTAP) och havskonventionerna. Det Nordiska samarbetet skall bidra till det omfattande internationella förhandlingsarbete som pågår i fråga om klimateffekter och stratosfärens ozonskikt. Det arbetas för kostnadseffektiva europeiska lösningar för flera av miljöproblemen inom ramen för arbetet i LRTAP och EU.

Under 1997 avser Ministerrådet vidare bidra med underlag på luftvårdsområdet för att möjliggöra diskussioner och beslut i Europa om en långsiktig miljöanpassning av viktiga sektorer som trafik, energi och jordbruk.

På havssidan inriktas arbetet på en begränsning av utsläpp och spridning av näringssalter, tungmetaller och icke nedbrytbara ämnen bl.a. genom utarbetandet av ett globalt instrument för begränsning av persistenta organiska föroreningar (POP). Ansträngningar görs för en effektiv uppföljning av arbetet inom HELCOM, OSPAR och Nordsjökonferensen och för att intensifiera samarbetet om havsföroreningar i Arktis. Planeringsram för arbetet är ca 5.900.000 DKK.

Kemikalier

Kemikaliearbetet 1997 inriktas mot att utarbeta faro- och riskbedömningar för utvalda kemikalier som underlag för de Nordiska ländernas möjligheter till inflytande på det internationella kemikaliearbetet i EU/EES, OECD och FN. Till bruk inom det europeiska arbetet utvecklas kriterier för klassificering av hälso- och miljöfarliga ämnen, på en för Norden acceptabel nivå och internationella riktlinjer vidareutvecklas för riskbedömningar av kemikalier.

Ministerrådet avser genom riskbegränsning och substitution arbeta för en avveckling av HCFC samt för att användningen av metylbromid som pesticid upphör senast år 1998. Aktiviteter igångsätts beträffande persistenta organiska föroreningar bl.a. som stöd för FN:s arbete.

Den Nordiska insatsen beträffande tungmetaller stärks inom OECD:s Risk Reduction Programme såväl som insatserna för en utveckling och utbyggning av OECD:s testmetoder för kemikalier.

Evalueringarna av kemiska och biologiska bekämpningsmedel fortsätter i avsikt att utreda substitutionsmöjligheter samt för att uppnå reduktioner i bruk och miljöbelastning. Det Nordiska arbetet beträffande biocider utgör underlag för kommande EU-direktiv. Arbetet inkluderar samarbete med jord- och skogsbrukssektorn samt de baltiska länderna. Planeringsram för arbetet är ca 3.900.000 DKK.

Miljöövervakning

Den integrerade *miljöövervakningen* av kustzoner i Norden inriktas för 1997 på miljögifter i Nordatlanten. Arbetet är relevant för det globala miljöarbetet, tvärsektoriellt samarbete och närområdessamarbetet.

Ett program för Nordisk naturövervakning i terrestrisk miljö blir klart 1997. Programmet har betydelse för EU:s Natura 2000 program och som verktyg för framtagning av biodiversitetsdata till Ministerrådets nästa miljötillståndsrapport över biodiversitetsläget i Norden, som utkommer 1999/2000. Datainsamlingarna för miljötillståndsrapporten inleds och den Europeiska miljöagenturens, EEA, intresse att delta i arbetet utreds. Under 1997 igångsätts arbetet för framtagning av ett program för Nordisk naturövervakning i akvatisk miljö. Arbetet anknyter till HELCOM och EEA aktiviteter.

Underlag för ett Nordisk provtagningsprogram för miljöprovbankerna och utveckling av miljöindikatorer fortsätter som basis bl.a. för miljötillståndsrapporteringen. Aktiviteterna innebär samarbete med EEA respektive OECD.

Ett miljöpolitiskt betydelsefullt projekt om tungmetallkartläggning i mossa och humus, som åskådliggör tillståndet i ca 30 länder i Europa, slutförs.

Internationell förankring (i EEA och FN/ECE) eftersträvas för flera samNordiskt utvecklade övervakningsprogram och databehandlingsmetoder, speciellt beträffande kartläggning av tungmetaller, drift av miljöprovbanker och övervakning av den biologiska mångfalden.

Under 1997 slutförs den CORINE-anpassade (EEA) biotopkartläggningen i Baltikum och Nordvästra Ryssland som samfinansieras med EU:s PHARE-program. Verksamheten innebär en betydande uppbyggnad på europeisk nivå av kompetens, beredskap och utrustning för datautbyte i våra närområden. Närområdena indras i den Nordiska miljötillståndsrapporteringen genom kartläggning av tillgängligt biodiversitetsmaterial. Planeringsram för arbetet är ca 4.500.000 DKK.

Renare teknologi

Nordiska samarbetsformer stärks inför utveckling och implementering av EU/EES regler på *renare teknologi och avfallsområdet*. Ministerrådet avser i 1997 följa upp förbudet om export av farligt avfall från OECD-länder till icke-OECD-länder.

Arbetet fortsätter för uppföljning och konkretisering av handlingsplanen om avfallsproblem på öar och i små samhällen. Utredningar pågår om problem beträffande export av miljöfarlig teknologi till u-länder.

Behandlingslösningar för vissa typer av avfall, bästa tillgängliga teknologi inom olika näringsgrenar samt producentansvar och styrmedelsbruk tas fram under 1997. Planeringsram för arbetet är ca 2.900.000 DKK.

Natur och friluftsliv

Aktiviteterna inom *natur- och friluftslivsområdet* omfattar biologisk mångfald, landskapsskydd, kulturmiljöer och friluftsliv. Naturvårdsfrågor utgör en viktig del i miljösektorns samarbete med andra sektorer och för miljöarbetet i Arktis och närområdena.

För uppföljning av biodiversitetskonventionen igångsätts under 1997 aktiviteter beträffande områdes-, arts- och genetiskförvaltning samt monitering av biologiska nyckelarter. Åtgärder för skydd av hotade arter, biotoper och Nordiskt säregna naturtyper tas fram för bevarandet av den biologiska mångfalden i Norden. Nordiska rödlistor utarbetas. Naturvårdsarbetet inriktas på en integrering av miljö i hela landskapet.

Nordiska modeller för friluftsliv på naturens förutsättningar och allemansrätten utvecklas i syfte att säkra arealer i närmiljön och i kust- och strandzonerna. Arbete påbörjas för utarbetande av en handlingsplan för naturskydd i Arktis. Handlingsplanen skall värdera behovet av insatser beträffande den biologiska mångfalden, landskapsskydd, kulturmiljö, miljöövervakning och friluftsliv. Planeringsram för arbetet är ca 3.300.000 DKK.

Miljökonsekvensbeskrivningar

Ministerrådets vidareförer under 1997 samarbetet beträffande *miljökonsekvensbeskrivningar* (MKB). För att uppnå samsyn i tillämpning av MKB på strategisk nivå skal Nordiska utvecklingsprojekt utföras, vilka även kan styrka det europeiska arbetet. I avsikt att verka för samsyn beträffande MKB inom hela den Nordeuropeiska regionen vil samarbetet med länderna i Nordens närområden fortsätta. Planeringsram ca 900.000 DKK.

Buller

Arbetet med utarbetandet av en generell *bullerberäkningsmodell* som tar hänsyn till buller från flera externa källor på ett akustiskt korrekt sätt vil under 1997 pågå i nära kontakt med motsvarande arbete inom EU. Planeringsram ca 1.000.000 DKK.

Sektorsamarbete

I enlighet med den Nordiska miljöstrategin 1996-2000 avser Ministerrådet verka för integrering av miljöhänsyn i andra sektorer. Varje sektor har i utgångspunkten ansvar för denna miljöintegrering. En samverkan mellan samhällssektorerna är nödvändig för målmedvetet och framgångsrikt ar-

bete. En gemensam finansiering av samarbetet i Ministerrådets regi är viktig för att understryka sektorernas delaktighet i, roll och gemensamma ansvar för en hållbar miljö. Miljösektorn budgeterar ca 2 miljoner DKK år 1997 till sektorsamarbetet.

Under 1996 fattar Ministerrådet beslut om eventuell vidareförandet av samarbetet på *ekonomi och miljö* området, och om så blir fallet kommer aktuella frågeställningar inom området under 1997 vara förhållandet mellan miljö och sysselsättning, användningen av frivilliga avtal vid verkställande av miljöpolitiken, miljörelaterad energibeskattning samt ekonomiska styrmedel vid uppföljningen av klimatkonventionen. Samarbetet med EU/ENVECO-gruppen samt beredningen av frågor inför dess möten kommer att utgöra en viktig komponent i arbetet.

Miljö- och fiskerisamarbetet fortsätter genom uppföljningen av den Nordiska miljö-fiskeristrategin 1995-1998. I uppföljningsarbetet prioriteras särskilt en kartläggning av miljögifters påverkan på den marina miljön och havets levande resurser, samt marin biologisk mångfald, bifångster och redskap. En utvärdering av strategiens prioriteringar genomförs för att möta minskande budgetfördelningar. Arbetet syftar till att integrera miljöhänsyn i fiskerisektorn och tillförsäkra en god havsmiljö.

Verksamhet pågår för uppföljning av den Nordiska *miljöstrategin för jord- och skogsbruk* 1996-1999, i avsikt att främja hållbar utveckling, att reducera negativa miljöeffekter, härvid begränsa näringsämnesförluster och spridning av miljöfarliga ämnen i miljön samt att verka för miljövänliga driftsformer.

Uppföljning av handlingsplanen för *kulturmiljöer i landskapet* igångsätts under 1997. Aktiviteter kan förutses beträffande bl.a. kulturmiljövänlig jordbrukspolitik och miljökonsekvensbeskrivningar i kulturmiljösammanhang, samt för synliggörande av den Nordiska kustkulturens särart och livskraft. Handlingsplanen kan framöver utgöra underlag för en Nordisk insats och profil i bl.a. EU:s handlingsplan för kulturarvet, arbetet med visionen för Europas utveckling sk Europa 2000+ samt kommissionens initiativ till en integrerad förvaltning av kustzonen. För genomförandet av handlingsplanen inleds samarbete med kultur-, fiskeri- samt jord- og skogbrukssektorerna.

3.2 NEFCO - facilitet för mjuk finansiering

Budget 1997: 6 120 000 DKK

Budget 1996: 2 600 000 DKK (samt 2 400 000 DKK ur närområdesbudgeten)

Ministerrådet framhåller i den Nordiska miljöstrategin 1996-2000 sin avsikt att verka för att stöd mobiliseras till lösning av miljöproblemen i Nordens närområden, i första hand Östersjöområdet och Barentsregionen.

Det *Nordiska miljöfinansieringsbolaget*, NEFCO, är ett viktigt instrument i det Nordiska närområdessamarbetet för att minska föroreningsbelastningen i miljön. Genom NEFCO:s ordinarie verksamhet stöds miljöförbättrande investeringar av Nordiskt miljöintresse i Central- och Östeuropa. Under 1997 har sådana insatser som syftar till att stöda genomförandet av HELCOM:s Östersjöhandlingsprogram och minska de omfattande miljöolägenheterna som härstammar från NV Ryssland hög prioritet.

Ministerrådet avsatte medel över 1996 års budget till en särskild facilitet för att möjliggöra finansiering av miljöförbättrande åtgärder i närområdet på villkor förmånligare än sedvanliga bankvillkor, s.k. *mjuk finansiering*.

Faciliteten togs i bruk 1996 genom finansiering av projekt för rehabilitering av värmesystem, sanering av vattenvård och miljöanpassning av industrianläggningar. Projekten har fördelats över de baltiska länderna, Ryssland och Barentsregionen. Under 1997 fortsätter investeringar i vattenvårdsprojekt inom ramen för Östersjöprogrammet och Barentsprogrammet och energieffektiviseringsprojekt framför allt inom fjärrvärmesektorn. Verksamheten utvidgas vidare till att omfatta genomförandet av miljöprojekt i uppföljning av den av Ministerrådet finansierade kartläggningen av miljötillståndet i nordvästra Ryssland. Förutom Barentsregionen inriktas verksamheten på Baltikum, St. Petersburgs- och Kaliningradområdena. Verksamheten samfinansieras med nationella bidrag, ca 25 MDKK, samt över den miljöpolitiska budgeten och anslaget för samarbetet i Nærområdet och uppgår totalt till 35 miljoner DKK. Den utgör ett viktigt bidrag till uppföljningen av Environment for Europe konferensen i Sofia hösten 1995 och i förberedelse av nästa konferens, som äger rum i Danmark 1998, och bl.a. inriktas på hur finansieringen av miljöåtgärder i Öst- och Centraleuropa kan stärkas.

IV Ekonomi och näring

	Budget 1997		Budget 1996	
Energi- og næringspolitik	72 861	TDKK	74 776	TDKK
Regionalpolitik	28 267	TDKK	26 150	TDKK
Jord- og skogbruk	19 595	TDKK	20 078	TDKK
Bygg- og boligsektoren	408	TDKK	1 650	TDKK
Fiskeri	7 191	TDKK	7 300	TDKK
Øvrig sektorsamarbeide under økonomi	1 224	TDKK	500	TDKK
TOTALT	**129 546**	**TDKK**	**130 454**	**TDKK**

Under satsingsområde økonomi er samlet Ministerrådets virksomhet på samarbeidsområdene energi- og næringspolitikk, regionalpolitikk, jord- og

skogbrukspolitikk, fiskeri, bygg- og boligpolitikk samt øvrig sektorsamarbeid innen satsingsområdet (transport og økonomi/finans).

Av det totale budsjett i 1997 for satsingsområde økonomi på 129.546 TDKK går 57.855 TDKK (45 %) til samarbeidsaktiviteter i regi av de industripolitiske institusjonene Nordisk Industrifond og Nordtest.

Budsjettforslaget for 1997 innebærer dessuten en fortsatt prioritering av samarbeidet mellom miljøsektoren og flere av fagsektorene under satsingsområde Økonomi, og Næring.

4.1 Energi- och näringspolitik

4.1.1 Prosjektmedel

Budget 1997: 5 100 000 DKK

Budget 1996: 6 000 000 DKK

Ministerrådets aktivitetsplan för det energipolitiska samarbetet koncentreras till följande fem områden: 1) elmarknaden, 2) gasmarknaden, 3) energi och klimatfrågor, 4) energieffektiviseringsfrågor och 5) energiforskningen. Därtill kommer det internationella samarbetet och europafrågorna samt verksamheten i Nordens närområden.

Arbetet under 1997 fortsätter med att följa upp och analysera beskattningen och energieffektiviseringen på en liberaliserad elmarknad och frågor om gemensam genomföring. Nordiska gasfrågor behandlas beaktande också ett europeiskt och närområdesperspektiv. I det fall ett kommersiellt grundval uppkommer för en utbyggnad av naturgasnätet i Norden kommer gasfrågan upp på en konkret nordisk diskussion. Gasfrågorna följs i den gasinformationsgrupp som kontinuerligt möts.

Energiforskningsprogrammet finansieras i huvudsak med nationella medel. Programmet utgår 1998 och under året skall frågan om en utvärdering och fortsättning av programmet behandlas.

Under 1997 kommer energipolitiken att få ett att förstärkt och utvidgat samarbete i miljöfrågor. Detta gäller speciellt i närområdet och på klimatområdet, för vilka de under tidigare år avsatta medlen för samarbete med miljösektorn avses användas.

Det nordiska näringspolitiska samarbetet koncentreras till tre huvudområden, dvs 1) en förstärkning av den nordiska konkurrenskraften, 2) koordineringen av verksamheten med EU och 3) befrämjande av integreringen i Östersjöområdet.

Samarbetet med regionala- och arbetsmarknadssektorerna (sysselsättningsproblematiken) samt miljösektorn (ren teknologi) utvidgas i 1997.

4.1.2 Institutioner

4.1.2.1 Nordisk Industrifond

Budget 1997:	63 770 000	NOK
motsvarar	56 755 300	DKK
Budget 1996:	65 056 000	NOK
motsvarar	57 249 280	DKK

Nordisk Industrifond skal bidrage til at forstærke nordisk konkurrenceevne og internationalisering ved at stimulere og finansiere gennemførelse af transnationelle F&U-projekter og hermed forbundne aktiviteter. Fondet skal gennemføre sin virksomhed i samarbejde med næringsliv, forskningsmiljøer og myndigheder i de nordiske lande og skabe nordisk nytte gennem en koordineret udnyttelse af nordiske og nationale ressourcer.

Den nye strategi blev vedtaget i styret i våren 1996 og går ud på at skabe fornyelse og konkurrenseevneforbedring i det nordiske næringsliv ved dels at initiere og finansiere nordiske projekter indenfor udvalgte strategiske områder samt nordiske overbygninger på nationale projekt, dels at organisere, stimulere og finansiere ide- og produktudvikling gennem netværk og forprojekter

Fondets nye strategi vil være i fuld funktion i 1997/98 hvor de fire løbende programmer Nordfood, Nordlist, Nordic Wood och Nord pap stort set vil være gennemført.

I tillegg til den årlige bevilgning foreslås det at tilsagnsfullmakten på total 75 MNOK opprettholdes. Tilsagnene vil komme til utbetaling med maksimalt 50 MNOK i 1997 og 25 MNOK i 1998.

Nordisk Industrifond omfattes af Nordisk Ministerråds system for kontraktstyring.

4.1.2.2 Nordtest

Budget 1997:	8 805 000	FIM
motsvarar	11 006 250	DKK
Budget 1996:	8 867 000	FIM
motsvarar	11 527 100	DKK

Nordtest grundlades av Nordiska Ministerrådet år 1973 som det nordiska samarbetsorganet på det provningstekniska området. Nordtest arbetar för en bärkraftig industriell utveckling och för att öka den nordiska industrins internationella konkurrenskraft genom att främja en relevant och kostnadseffektiv provnings- och mätteknisk verksamhet i Norden. Nordtest verkar för att slutanvändarna får produkter som fyller krav på säkerhet, resurs-

hushållning och god miljö samt att de kan användas i nordiska förhållanden.

Nordtest kommer 1997 att använda sina resurser för gemensam provningsteknisk forskning samt utveckling och implementering av provningsmetoder på valda viktiga områden, koordinering och främjande av nordiskt samarbete och arbetsfördelning inom provning, deltagande i det europeiska provningstekniska samarbetet samt verkande för nordiskt deltagande och påverkan i den europeiska provningstekniska utvecklingen och för informationsverksamhet på sitt område.

Nordtest omfattas av Nordiska ministerrådets system för kontraktstyrning.

4.2 Regionalpolitisk samarbeide

4.2.1 Prosjektmedel

Budsjett 1997: 21 675 000 DKK

Budsjett 1996: 22 750 000 DKK

Det nordiske regionalpolitiske samarbeidet baseres på samarbeidsprogrammet for 1995-99.

Hovedlinjene i det nye programmet er

- Kunnskapsutvikling samt informasjons- og erfaringsutveksling innenfor Norden og mellom Norden og EU.
- Utvikling av det grenseregionale samarbeidet og regionssamarbeiet innnfor Norden, mellem Norden og EU samt mellem Norden og nærområdene i øst.
- Et aktivt sektorsamarbeid.

De overordnede mål for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet er å understøtte de nordiske lands nasjonale regionalpolitikk gjennom nordisk kunnskaps- og erfaringsutveksling. Nordisk finansiell støtte gis til konkrete innsatser i form af grenseregionalt samarbeid og til prosjekter innenfor konkrete indsatsområder samt gjennom særlige støtteordninger som Vestnordenfondet og NIB's regionallåneordning. I de senere år er ca. 75% av midlene anvendt til grenseregionalt samarbeid.

Også i 1997 vil samarbeidet om EØS- og EU-spørsmål være en meget viktig del av aktiviteten. Ministerrådet vil anvende en betydelig del av de regionalpolitiske midlene som nasjonal medfinansiering av INTERREG-programmene. En vil videre gi sterk faglig støtte til de nordiske grenseregionale områdene, både utenfor og innenfor INTERREG, i form av systematisk oppfølging samt felles kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling. Ministerrådets sekretariat vil være representert i INTERREG-programmenes beslutningsgrupper og sørge for en best mulig erfaringsutveksling mellom programmene.

Ministerrådet vil være engasjert i arbeidet med å utvikle et INTERREG 2C-program for Østersjøen og et programforslag innenfor det såkalte Artikkel 10-programmet mellom Skottland og de nordlige delene av Norden.

Samarbeidet med landbrukssektoren vil også bli prioritert i 1997. Det samme gjelder samarbeidet med Scottish Office, Highland and Islands Enterprise og European Policies Research Centre i Skottland.

4.2.2 Institutioner

4.2.2.1 Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO)

Budget 1997:	2 073 000	SEK
motsvarar	1 782 780	DKK
Budget 1996:	4 146 000	SEK
motsvarar	3 399 720	DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordrefo innebär beslutet att institutionen läggs ned fr o m 01.07.97. Det nordiska samarbetet fortsätter på området i en ny form. Delar av verksamheten vidareförs i en ny institution, NORDREGIO jfr 4.2.2.2. Den nya institutionen kommer förutom vidareutbildning och uppdragsforskning även omfatta temaforskning och statisktikproduktion inom områdena regional utveckling, regionalpolitik och fysisk planering. Institutionen övertar även verksamhet från Nordplan och projektet Nogran.

Den del av avvecklingen av Nordrefo som inte är avklarad till den 1 juli 1997, finansieras via budgetposten för den nya institutionen jfr 7.2.5.

4.2.2.2 Nordiskt center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)

Budget 1997:	5 592 000	SEK
motsvarar	4 809 120	DKK
Budget 1996:	0	DKK

Samarbetsministrarna har med anledning av institutionsutredningen beslutat att från den 1 juli 1997 inrätta en ny institution, "Nordiskt centrum för regional utveckling og planering (NORDREGIO). Etableringen av den nya institutionen innebär att NORDPLAN och NordREFO läggs ned som självständiga organisationer, och att projektet NOGRAN organiseras in under den nya institutionens styrelse och institutionschef.

Verksamheten vid de nedlagda institutionerna vidareutvecklas i det nya centret, som förutom vidareutbildning och uppdragsforskning skall

omfatta temaforskning och statistikproduktion inom områdena regional utveckling och planering.

4.3 Jord- och skogsbruk

4.3.1 Projektmedel

4.3.1.1 Sektorns dispositionsmedel

Budget 1997: 5 997 000 DKK

Budget 1996: 6 678 000 DKK

Jord- og skogbrukssektorens prosjektmidler vil også for 1997 bli brukt i samsvar med de prioriteringer som er trukket opp i ministerrådets handlingsprogram for jord- og skogbruksområdet 1996-2000. Programmets fire satsingsområder er kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø, forvaltning av genetiske ressurser, utvikling av landbruksavhengige regioner og bærekraftig skogbruk. Hovedområder for samarbeidet er spørsmål som er av sentral interesse for Norden, samarbeid med sikte på å støtte landenes deltagelse i internasjonale organer, og samarbeid i Nordens nærområder.

Størstedelen av sektorens prosjektvirksomhet styres gjennom særskilte planer og programmer for enkelte innsatsområder. De viktigste av disse er Handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser, Program for landbruksavhengige områder under omstilling (fellesprogram med regionalsektoren), Program for landbruksmiljøsamarbeid (fellesprogram med miljøsektoren), og miljøforskningsprogrammet Miljø-Natur-Produksjon.

I medhold av genressursprogrammet er det iverksatt forskningsprosjekter og andre kompetansehevende tiltak som ledes fra de nordiske landbruksuniversiteters side. Virksomheten ved Nordisk Genbank for Husdyr (NGH) videreføres. NGH omfattes av Nordisk Ministerråds system for kontraktstyring.

Det forpliktende samarbeid mellom landbrukssektoren og regionalsektoren som ble igangsatt 1995 med oppstarting av et program om landbruksavhengige områder under omstilling, videreføres i 1997 innenfor en totalramme på ca 2 MDKK, der hver sektor bidrar med halvparten. Programmet omfatter prosjektvirksomhet innenfor områdene alternative sysselsettingsmuligheter, vidareforedling av næringsmidler, og utvikling av tjenstetilbudet i tynt befolkede områder. Ut over dette vil ministerrådet i samsvar med handlingsprogrammet videreføre samarbeidet om kvinnenettverk i landbruksavhengige regioner, samt utvikling av jord- og skogbruk på Nordkalotten.

Et revidert strategiprogram for landbruksmiljøsamarbeid ble fastsatt av embetsmannskomitéene for miljø (EK-M) og jord- og skogbruksspørsmål (NEJS) våren 1996. Prosjektvirksomhet er iverksatt i 1996 og videreføres

etter strategiprogrammets målsettinger innenfor en total ramme av ca 3 MDKK for 1997, der hver sektor bidrar med halvparten. Virksomheten omfatter blant annet forurensningsproblematikk, miljøovervåking, kulturlandskap, reindrift og bærekraftig skogbruk.

Miljøforskningsprogrammet Miljø-Natur-Produksjon videreføres i regi av Samnordisk skogforskning og Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning. Programmet omfatter fire større forskningsprosjekter omfattende nitrogen- og fosforprosesser i jorden, klimaeffekter på skog samt næringsstoffs- og vitalitetsforandringer på skog.

Hovedaktiviteter i skogbrukssamarbeid for 1997 er planlagt på områdene sikring av biodiversitet i skog, flersidig utnyttelse av skogen, samt utdannelsesinnsatser i de baltiske land.

4.3.1.2 Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ)

Budget 1997:	1 020 000	DKK
Budget 1996:	1 000 000	DKK

Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) tar initiativ til og koordinerer forskningsvirksomhet dels med finansiering fra Nordisk Ministerråds side, dels med finansiering fra medlemslandenes nasjonale forskningsråd eller tilsvarende forskningsorganisasjoner.

Virksomheten styres i henhold til budsjettoverenskomsten samt NKJs strategiprogram. NKJ har utarbeidet en ny strategiplan som gjelder for årene 1997-2000. Hovedsatsingsområdene i strategiplanen er som følger:

- livsmiddelskvalitet og -sikkerhet
- miljøvennlig og økologisk jordbruksproduksjon
- husdyrhelse og etikk
- utvikling av landbruksavhengige regioner
- cirkumpolare områder.

NKJ vil i 1997 videreføre og iverksette forsknings- og utredningsaktiviteter på disse områdene. Forskningssamarbeidet med de baltiske land vil også bli videreført i 1997.

NKJ omfattes av Nordisk Ministerråds system for kontraktsstyring.

4.3.2 Institusjoner

4.3.2.1 Nordisk Genbank (NGB)

Budget 1997:	8 202 000	SEK
motsvarar	7 053 720	DKK
Budget 1996:	8 293 000	SEK
motsvarar	6 800 260	DKK

Nordisk Genbank (NGB) er et sentrum for plantegenetiske ressurser i de nordiske landene, og har til oppgave blant annet å bevare og dokumentere nordiske genressurser på planteområdet, samt å arbeide for samordning av planteforedling i Norden.

I 1997 vil en vesentlig del av innsatsen gå med til innsamling, katalogisering og forsvarlig bevaring av nordisk plantegenetisk materiale.

I nærområdene vil NGB også for 1997 fortsette det viktige arbeide med å sikre plantegenetisk materiale i Baltikum. I den forbindelse vil en forstudie med tanke på å sikre baltisk og nordisk genmateriale ved Vavilovinstituttet i St Petersburg gjennomføres.

På internasjonalt nivå vil NGB gjennom 1997 fortsette med å overvåke og informere om Nordiske interesser bl a i FAO og i forhold til EU og andre internasjonale organer av betydning innen fagfeltet.

NGB omfattes av Nordisk Ministerråds system for kontraktsstyring.

4.3.2.2 Samnordisk skogforskning (SNS)

Budget 1997: 5 524 000 DKK

Budget 1996: 5 600 000 DKK

Samnordisk skogforskning (SNS) har til oppgave å støtte felles nordisk forskning innenfor skogbruket. Målsettinger for SNS er fastsatt i en strategiplan for perioden 1994-97. SNS vil løpende finansiere 9-12 forskningsprosjekter samt møte- og seminarvirksomhet i samsvar med vedtatt strategiplan.

SNS vil i 1997 fortsette arbeidet med informasjonsformidling om nordisk skogbruk og skogforskning i relevante EU-organer, samt aktivt arbeide for at felles nordiske skogsinteresser blir best mulig ivaretatt ved utformingen av kriteriene for EUs femte rammeprogram for forskningsvirksomhet

SNS omfattes av Nordisk Ministerråds system for kontraktstyring.

4.4 Bygg- och boligsektor

4.4.1 Projektmedel

Budget 1997: 408 000 DKK

Budget 1996: 1 650 000 DKK

Det nordiska samarbetet inom bygg- och bostadssektorn har baserat sig på ett samarbetsprogram som upphör 1996, och de särskilt utarbetade handlingsplanerna för fem delområden. Ett nytt samarbetsprogram måste därför tas fram.

Nordiska Ministerrådet (MR- Bygg/bolig) kommer under 1997 att prioritera nordisk samarbete om

1) en fortsatt utveckling av den bostadssociala sektorn
2) ett fortsatt samarbete för en bärkraftig utveckling innom boende
3) videreföring av aktiviteter på närområdet

Tyngdpunkten i det nordiska samarbetet inom bostadssektorn kan i framtiden i högre grad än idag bli direkt finansierat av nationella medel, och budgetförslaget för 1997 täcker därför bara kostnader för en moderat upprätthållandet av det nordiska finansierade samarbetet inom bygg- och bostadspolitiska sektorn.

Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) har fasats ut ur den nordiska budgeten.

Om det visare sig att avvecklingen av NKB inte är helt avklarad till den 1 jan 1997 finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner)

4.5 Fiskeri

4.5.1 Projektmedel

Budget 1997: 7 191 000 DKK

Budget 1996: 7 300 000 DKK

Et nyt program for det nordiske fiskerisamarbejde 1997 - 2000 har nu afløst Nordisk Fiskeri Samarbejdsprogram 1993-1996.

Med udgangspunkt i principperne for markedsstyret produktudvikling vil Ministerrådet i 1997 fremme forslag til aktiviteter, der søger en optimal økonomisk udnyttelse af alle fiskeressourcer. Desuden vil Ministerrådet prioritere aktiviteter, der sigter mod en total udnyttelse af enhver fiskeart som fanges højt. Aktiviteter der fremmer forståelsen af sammenhængen mellem råvare og marked skal styrkes.

Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi 1995 - 1998 er et formaliseret samarbejde mellem de nordiske landes fiskeri- og miljømyndigheder. Inden for rammerne af stategien skal der gennemføres en lang række aktiviteter med det overordnede formål at integrere miljøhensyn i fiskerisektoren, og sikre et godt havmiljø som basis for et bæredygtigt fiskeri-, fangst- og akvakulturerhverv. Finansieringen af aktiviteterne sker således via de midler som er afsat til samarbejde mellem miljø- og fiskerisamarbejdet inden for Nordisk Ministerråd. For 1997 drejer det sig om ca 1 850 TDKK , hvoraf ca 850 TDKK er allokeret fra miljøsektoren og ca 1 000 TDKK fra fiskerisektoren.

4.6 Øvrigt sektorsamarbeide under økonomi

4.6.1 Projektmedel

Budget 1997: 1 224 000 DKK

Budget 1996: 500 000 DKK

Transport, infrastruktur, samt miljö och trafik (MR-Transport)
Transport- och trafiksektorns huvuduppgift är att följa upp arbetet med infrastrukturfrågor, trafiksäkerhet, trafikmiljö samt informationsutbyte vad gäller EU. Särskilda punktinsatser och utredningsuppdrag kommer att genomföras i enlighet med trafiksektorns verksamhetsplan under budgetåret 1997. För att genomföra dessa planer avsätts 200 TDKK.

Ekonomi och finanspolitik (MR-Finans):
På finans- og ekonomiområdet förutses uppföljning av Ministerrådets aktiviteter i Baltikum och de övriga Nordens närområden, samt den årliga utsändelse av rapporten "Ekonomiska utsikter i Norden".

För sektorssamarbete mellan miljö- och finanssektorn avsätts 500 TDKK. Ett motsvarande belopp avsätts på miljösektorn.

Det Ekonomiska Forskningsrådet (NEF) har som en följd av institutionsutredningen beslutats nedläggas. Samarbetet på området fortsätts i projektform. För ekonomisk forskning avsätts 524 TDKK.

V Medborgarpolitik

	Budget 1997		**Budget 1996**	
Arbetsmarknad och -miljö	13 543	TDKK	14 458	TDKK
Social- och hälsovård	34 528	TDKK	34 684	TDKK
Levnedsmidler	3 162	TDKK	3 280	TDKK
Konsument	5 508	TDKK	5 720	TDKK
Jämställdhet	4 820	TDKK	4 717	TDKK
Lagstiftning	867	TDKK	1 442	TDKK
TOTALT	**62 428**	**TDKK**	**64 298**	**TDKK**

5.1 Arbetsmarknad- och miljö

5.1.1 Projektmedel

5.1.1.1 Sektorns dispositionsmedel

Budget 1997: 7 475 000 DKK

Budget 1996: 8 528 000 DKK

Utgångspunkten för det nordiska samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet är sektorns samarbetsprogram för 1995 - 2000. Ministerrådet kommer att fortsätta med aktiviteter vars syfte är att minska långtidsarbetslöshet och ungdomsarbetslöshet och förbättra övriga svaga gruppers position på arbetsmarknaden. Med hänsyn till sysselsättningssituationen samt strukturförändringar i arbetslivet och i företagen vill ministerrådet fortsätta med aktiviteter som syftar till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, att förbättra effektiviteten och flexibiliteten och att befrämja mobiliteten.

Innanför det nordiska migrationssamarbetet vidareförs ett projektprogram med invandrarnas situation på arbetsmarknaden som en del av detta. Projektverksamheten sätter också fokus på invandrarkvinnors och ungdomars situation i de nordiska samhällena.

Ministerrådet önskar fortsatt prioritera deltagandet i det europeiska standardiseringssamarbetet.

Ministerrådet prioriterar dessutom samarbete på arbetslivs- och arbetsrättsområdet. Aktiviteterna riktas mot samarbete angående den aktuella utvecklingen på arbetsmarknaden i Norden och den stigande internationaliseringens betydelse för arbetslivs- och arbetsrättsfrågorna i Norden. Ministerrådet vill fortsätta ett nordiskt koordinerande samarbete med utgångspunkt i specifika EU-aktiviteter på arbetslivs- och arbetsrättsområdet för att i högre grad kunna påverka arbetet i EU.

På arbejdsmiljøområdet vil Ministerrådet styrke de grundlæggende principper for et bedre arbejdsmiljø, som den nordiske arbejdsmiljøkonvention indeholder. Man vil således overordnet arbejde for at fremme et sundt og sikkert arbejdsmiljø. Endvidere prioriterer Ministerrådet fortsat informationsudveksling mellem landene for at kunne vurdere mål og metoder i forskellige arbejdsmiljøforhold. Endvidere vil Ministerrådet styrke elementet af medarbejderindflydelse i arbejdsmiljøspørgsmål.

Et andet prioriteret område er arbejdsmiljøforskningssamarbejdet, og herunder erfaringsudvekslingen mellem de nordiske arbejdsmiljøforskningsinstitutter. Ministerrådet vil også fremover satse på uddannelsesinstitutionen NIVA, som har væsentlig betydning for udviklingen på området for arbejdsmiljøforskning - også i international sammenhæng.

Dessutom lägger Ministerrådet vikt på utvecklingen i relationerna mellan Norden och EU samt det nordiska samarbetet med Nordens närområden. Dette gælder både arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet.

5.1.1.2 Nordjobb

Budget 1997: 2 672 000 DKK

Budget 1996: 2 500 000 DKK

Avsikten med Nordjobb-programmet är att ge nordiska ungdomar möjlighet till sommarjobb, bostad etc i ett annat nordiskt land. Föreningarna Nordens Förbund svarar för den praktiska delen av ungdomsutbytet i samarbete med de berörda myndigheterna.

Även om programmet inte har stor betydelse arbetsmarknadspolitiskt sett fyller det viktiga kriterier i det nordiska samarbetet; programmet riktar sig till ungdomarna, ökar språk- och kulturförståelsen och bidrar till ökad mobilitet mellan de nordiska länderna.

Ministerrådet har reserverat Nordjobb finansiering på den nuvarande 2,5 milj. DKK nivån under perioden 1996 - 1997. Under 1996 - 1997 skall man såväl nationellt som nordiskt avklara förhållandet mellan nordiska ungdomsprogram och EUs motsvarande för att få beslutsunderlag för programmets fortsättning.

För att förbättra samordningen har ministerrådet i 1997 års budget flyttat 120 000 DKK från budgetposten "Verksamhetsbidrag" (7.1.1) som är reserverat för Nordjobb i Grönland för bl.a. finansiering av resestöd för nordjobbarna.

5.1.1.3 Informationsprojekt

Budget 1997: 1 121 000 DKK

Budget 1996: 1 099 000 DKK

Informationsprojektets syfte är att sprida information om aktuella frågor på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet i Norden, att sprida kunskap om det europeiska samarbetet i Norden och att sprida kännedom om de grundläggande element i den nordiska arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiken i Europa samt sköta annan löpande information.

Projektet omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.1.2 Institutioner

5.1.2.1 Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)

Budget 1997:	1 820 000	FIM
motsvarar	2 275 000	DKK
Budget 1996:	1 793 000	FIM
motsvarar	2 330 900	DKK

NIVAs huvuduppgift är att arrangera vidare- och efterutbildning för forskare och andra specialister inom arbetsmiljöområdet. Sådan utbildning skall anordnas som kurser, seminarier, symposier etc. Utöver sin roll som utbildningsanordnare skall NIVA också verka aktivt för nordisk samverkan och samordning av arbetsmiljöutbildning.

Niva omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.2 Social- och Hälsovård

5.2.1 Projektmedel

5.2.1.1 Social- och hälsovårdspolitik

Budget 1997:	4 610 000	DKK
Budget 1996:	4 920 000	DKK

Prosjektvirksomheten tar utgangspunkt i sektorens samarbeidsprogram för 1995-2000. Disposisjonsbevilgningen anvendes for å drive 1) langvarige (permanente) samarbeidsprosjekter 2) Arbeidsgrupper og utredninger og 3) temporære prosjekter, FoU virksomhet.

To permanente samarbeidskomitéer drives på det statistiske området, Nordiska socialstatistiska komiteen (NOSOSKO) och Nordiska medicinalstatistiska komiteen (NOMESKO). Dessa komittéer omfattas av Nordiska ministerrådets system för kontraktstyrning.

Det legges vekt på informasjon om det samarbeid som finner sted på sosial og helseområdet, først og fremst med utgangspunkt i Nordisk Sosialpolitisk komités beslutninger, samt informasjon om de rettigheter som de nordiske konvensjoner innebærer for medborgerne.

Samarbeid om standardisering på helse- og sosialområdet er et høyt prioritert område.

Den egentlige projektvirksomheten drives dels i form av temporær forsøksvirksomhet dels i form av utredninger och FoU-verksamhet. Under 1997 vil tiltak innenfor området ungdoms- och familjepolitik, samt helsepolitikk, med vekt på forebyggelse og helsefremmende tiltak bli prioritert.

Ved nedleggingen av Nordisk kontaktmannaorgan for narkotikaspørsmål som en selvstendig institusjon vil samarbeidsprosjekter på narkotikaområdet kunne finansieres fra sektorens prosjektbevilgning etter initiativ fra Nordisk narkotikakomité etter nærmere beslutning i sektorens embetsmannakomité. Samarbetsministrarna beslutade om en ökning på 600 tdkk på social- och hälsavårdssektorens projektmedel för att förstärka de samnordiska insatserna mot narkotikamisbruk.

5.2.1.2 Handikappolitisk råd

Budget 1997:	1 020 000	DKK
Budget 1996:	0	DKK

Ifølge ministerråds beslutning 10. april 1996 oprettes der i 1997 et særlig organ ("råd for handikappspørsmål") med en koordinerende og policyskapende, tverrsektoriel funksjon. Målsettingen med disse endringer er å skape forutsetninger for en kraftig tverrsektoriell satsning ved å styrke policyarbeidet og bedre å synliggjøre det tverrsektorielle ansvar på handikappområdet, som skal mynne ut i et satsningsprogram fram til år 2000. Det nye organ skal gjennom å fremme nordisk handikapppolitisk samarbeid bidra til virkeliggjørelsen av nasjonale mål om likestilling og full deltakelse i samfunnet for mennesker med funksjonsnedsettelse. Organet skal kunne træffe beslutninger om fordeling af prosjektmidler på sitt område.

5.2.2 Institutioner

5.2.2.1 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)

Budget 1997:	3 116 000	SEK
motsvarar	2 679 760	DKK
Budget 1996:	2 693 000	SEK
motsvarar	2 208 260	DKK

I Norden främjar Nordiska läkemedelsnämden ett effektivt myndighetssamarbete genom att vara initiativtagare på utvalda områden, t.ex. läkemedlsanvänding, läkemedslinformation, läkemedelsutveckling, administrativ praxis, hälsoekonomi och kompetensutveckling. Institutionen erbjuder vidare ett forum för diskussioner och informationsutbyte mellan olika interessegrupper på läkemedelsområdet i Norden, bl.a. departement, myndigheter, hälso- och sjukvården, industrin och forskningsvärlden.

I samarbetet avseende EU utgör Nordiska läkemedslsnämnden ett kompetensforum som bl.a.utarbetar nordiska underlag på prioriterade områden.Institutionen fungerar vidare som ett informationscentrum för läkemedelsrelaterad EU-information.

I samarbetet med Nordens närområden samordnar och leder Nordiska läkemedelsnämnden arbetet med kunnskapsöverföring till främst Estland, Lettland, Litauen och S:t Petersburg.

Nordiska läkemedelsnämnden omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktsstyrning.

5.2.2.2 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)

Budget 1997:	0	SEK
(nationell finansiering)	(36 409 000	SEK)
(motsvarar)	(31 311 740	DKK)
Budget 1996:	0	SEK
(nationell finansiering)	(35 730 000	SEK)
(motsvarar)	(29 298 600	DKK)

Nordiska Hälsovårdshögskolan är en institution för högre utbildning och forskning inom området folkhälsovetenskap. Vid högskolan anordnas dels vidare- och efterutbildning för personal inom hälso- och sjukvården som angränsande områden, dels forskarutbildning i folkhälsovetenskap.

NHV omfattas av Nordiska Ministerrrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.3 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)

Budget 1997:	9 528 000	NOK
motsvarar	8 479 920	DKK
Budget 1996:	10 149 000	NOK
motsvarar	8 931 120	DKK

NIOM har till uppgift att arbeta för att medicintekniska produkter, som används inom tandvården i Norden, uppfyller de hälsomässiga och tekniska krav som kan ställas med hensyn till utvecklingen inom området. Detta sker genom certifiering, materialprovning, standardisering och därtill hörande målriktad forskning samt upplysningsverksamhet riktad till de nordiska ländernas hälsomyndigheter och tandvården i de nordiska länderna.

Institutet består av en självfinansierad avdelning för certifiering (NIOM SERTIFISERING) och en avdelning för materialprovning och forskning (NIOM LABORATORIUM) samt en administrativ enhet gemensam för de bägge avdelningarna. NIOM SERTIFISERING leds av en komité underställd NIOM:s styrelse.

NIOM omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

Budget 1997:	1 957 000	FIM
motsvarar	2 446 250	DKK
Budget 1996:	2 082 000	FIM
motsvarar	2 706 600	DKK

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforsknings huvuduppgift är att verka för ett ökat forsknings- och informationssamarbete om samhälleligt viktiga alkohol- och drogfrågor. Verksamheten inriktas i huvudsak på den samhällsvetenskapliga forskningen inklusive socialmedicin och socialpsykiatri.

Ministerrådet har beslutat att lägga ned Kontaktmannaorganet för narkotikafrågor. Detta innebär att politisk högprioriterade forskningsprojekt på narkotikaområdet kommer att genomföras av NAD. Sådana projekt kan även finansieras över social- och hälsosektorns disposistionsmedel.

NAD omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.5 Nordiska nämnden för handikappfrågor - (NNH)

	1997		**1996**	
Nordiska nämnden för handikappfrågor (inkl. Stödordningen för handikapporganisationernas nordiska samarbete)	5 679 000	SEK	6 014 000	SEK
motsvarar	4 883 940	DKK	4 931 480	DKK
Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel (NUH) i Tammerfors	2 170 000	FIM	2 245 000	FIM
motsvarar	2 712 500	DKK	2 918 500	DKK
Totalt (DKK)	**7 596 440**	**DKK**	**7 849 980**	**DKK**

Ifølge ministerråds beslutning skal Nordiska nämnden för handikappfrågor videreføres i endret form og muligvis med endret navn. Det legges vekt på at institusjonens posisjon og utvilkingsmuligheter styrkes i retning af et kraftig nordisk handikapp-senter. Institusjonen med et sekretariat i

Stockholm får et mindsket styre med en operativ og målsettende funksjon for selve driften. Til å styrke den handikappolitiske policy-utvikling og især sektoransvarsprinsippet opprettes et nyt organ, et handikappolitisk råd, se avsnitt 5.2.1.2

Institusjonens oppgaver er:

- Nordisk handikapppolitikk-informasjon
- Likestilling
- Samfunnets tilgjengelighet
- Hjelpemidler og ny teknik
- Europeisk og annet internasjonalt samarbeid
- Støtte til handikapporganisasjonenes nordiske samarbeid

NNH administrerar ekonomiska bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete.

Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel i Tammerfors, NUH, är en särskild ordning, under NNH. Centret har eget mandat och arbetsordning som är fastställd av social- och hälsovårdsministrarna i 1995. Centrets mål är att främja samnordisk utveckling av högteknologiska hjälpmedel genom bl.a. att driva en stödordning för nordiska projekt, samordning och arbetsfördelning. Möjligheterna att lägga samman sekretariaten i Tammerfors och Stockholm är under utredning.

NNH omfattas av Nordiska Ministerrrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.6 *Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)*

Budget 1997:	6 138 000	DKK
Budget 1996:	5 757 000	DKK

NUD skall bidra till professionell utveckling av dövblindmedarbetare och deres institutioner/organisationer i Norden och främja nordiskt samarbete inom området. NUD skall sörja för en nordisk utbildning som stödjer och kompletterar nationell utbildning samt initiera och koordinera utvecklings- och forskningsarbete. NUD skall insamla och förmedla information och kunskaper på dövblindområdet bla genom ett fackbibliotek samt bidra till internationellt samarbete.

NUD omfattas av Nordiska Ministerrrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.7 *Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor*

Budget 1997:	0	DKK
Budget 1996:	1 000 000	DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 att Kontaktmannaorganet läggs ner fr.o.m. 01 .01 1997. Politiskt och praktiskt samråd på narkotikaområdet, informations- och erfarenhetsutbyte samt koordinering av nationella synpunkter i det internationella samarbetet förs vidare i en tvärsektoriell ämbetsmannakommitté, Nordisk narkotikakomité. Politiskt högt prioriterade projekt på narkotikaområdet kan finansieres av de berörda sektorers dispositionsmedel.

5.2.2.8 Nordiskt utbildningsprogram för social service (NOPUS)

Budget 1997:	1 812 000	SEK
motsvarar	1 558 320	DKK
Budget 1996:	1 595 000	SEK
motsvarar	1 307 900	DKK

NOPUS - Nordiskt utbildningsprogram för utveckling för social service är en samnordisk utbildningsinstitution för vidare- och efterutbildning av socialpersonal i Norden med särskild inriktning på personal i ledande ställning.

NOPUS omfattas av Nordiska Ministerrrådets system för kontraktstyrning.

5.3 Levnedsmidler

5.3.1 Projektmedel

Budget 1997:	3 162 000	DKK
Budget 1996:	3 280 000	DKK

Levnedsmiddelområdet er i disse år præget af nye fødevarer og nye produktionsprocesser - såkaldt *novel food*. Samarbejdet i EK-Livs vil i 1997 komme til at fokucere på dette nye område. Inden for alle samarbejdsområderne vil forskellige aspekter ved novel food blive behandlet.

Mikrobiologiske problemstillinger har ikke hidtil været tilstrækkeligt dækket i det nordiske samarbejde. En ny organisering af sektorens arbejde i 1997 vil danne rammen for koordinerede og effektive mikrobiologiske satsninger.

Inden for rammen *Samarbejde i Norden* prioriteres udvikling af kvalitetssikring som fælles nordisk satsning i 1997. Der er ressourcer at spare ved at koordinere indsatsen omkring intern administrative kvalitetssikring, kvalitetssikring i forbindelse med tilsyns- og kontrolopgaver samt kvalitetssikring af produktion og analysevirksomhed i forbindelse med drikkevand.

Kontrolmetoder er et andet prioriteret samarbejdsområde. Som følge af implementeringen af EF-direktiverne om hygiejne og kontrol er der opstået behov for forbedring af opfølgningen af kontrol- og prøveudtagningsmetoder.

Statistik over kostrelaterede sygdomme og per capita konsumtion af levnedsmidler bør kunne sammenlignes mellem de nordiske lande. Det vurderes at mulighederne for at forbedre sammenligneligheden er stor og emnet vil blive prioriteret i 1997. Området kræver store indsatser, som bør planlægges på længere sigt.

Nye teknikker åbner muligheder for nye strategier for tests af emner og komponenter i levnedsmidler. Der skal derfor fortsat satses på en effektiv samnordisk udvikling af principper og praksis for risikovurderinger.

Nordisk levnedsmiddelsamarbejde om *Europa/EU/EØS- spørgsmål* vil i 1997 specielt blive rettet mod mulighedene for fælles nordisk holdning til EU-forslag, koordinering af nordiske synspunkter i forbindelse med diskussioner af fortolkninger af EF-regler i komitéer og arbejdsgrupper i EU regi samt samarbejde og udveksling af erfaringer om EU-procedurer, strukturer og regler. Harmoniserede fortolkninger af nye love prioriteres efter den fællesnordiske implementeringsbølge af EU-direktiver.

Der er etableret en nordisk-baltisk projektgruppe for levnedsmiddelkontrol. Denne projektgruppe fortsætter med at bistå ved udviklingen af en hensigtsmæssig levnedsmiddelkontrol i de baltiske lande. Der afholdes bl.a. et seminar om kontrolinspektion - filosofi, mål og procedurer.

5.4 Konsument

5.4.1 Projektmidler

Budget 1997: 5 508 000 DKK

Budget 1996: 5 720 000 DKK

Den nye store satsning i forbrugersamarbejdet er forbrug og miljø. På baggrund af ministrenes hensigtserklæring om miljøaspektet fra januar 1996 skal det undersøges om den nordiske miljømærkningsordning bør suppleres af miljøvaredeklarationer. Der skal fortsat satses på udvikling af miljømærkningen og Danmark skal inddrages i arbejdet. En videreudvikling af metoder til anvendelse af miljøparemetre i produkttest prioriteres også.

Inden for rammen *Samarbejde i Norden* satses på Handlingsprogrammet for forbrugerundervisning i skolen. I 1997 prioriteres dels samarbejde på centralt, regionalt og især lokalt niveau mellem konsumentorganer, skolevæsen og øvrige samfund, dels udvikling af læremidler og læreruddannelse, som bør ske sideløbende for at kunne udgøre en basis for krav til skolebogsforlagene.

På forskningsområdet vil Ministerrådet prioritere forslag om forskning omkring offentlige tjenester og offentlig service, forbruk og miljø, konkurranse i det private vare- og tjenestemarked, markedsføring/reklame og barn/unge som forbrukere, informasjonsteknologi samt husholdningsøkonomi og -ressurser.

Arbejdet med løsning af de forbrugerpolitiske problemstillinger i forbindelse med liberaliseringen af offentlige og halvoffentlige tjenester (nødvendighedstjenester) skal intensiveres - især da man forventer EU-initiativer på området. Arbejdet skal udviddes til også at omfatte bløde tjenester. Det sidste bør ske i samarbejde med social- og sundhedssektoren.

Nordisk forbrugersamarbejde om *Europa/EU/EØS-Spørgsmål* vil i 1997 tage udgangspunkt i kommissionens nye handlingsprogram for forbrugerpolitik for 1996-98.

Finansielle tjenester prioriteres højt, bl.a. gældsproblemer, virkninger af øget koncentration og brancheglidning og mulighed for sammenligning af forskellige tjenester med hensyn til pris og kvalitet.

Der skal igangsættes et projekt, som kan være med til at fremme en hensigtsmæssig europæisk ramme for produktmærkning.

5.5 Jämställdhet

5.5.1 Projektmedel

Budget 1997: 2 667 000 DKK

Budget 1996: 2 640 000 DKK

Ministerrådet antog på våren 1995 ett nytt nordiskt samarbetsprogram på jämställdhetsområdet för åren 1995-2000 som kompletteras med en årlig handlingsplan.

Mainstreaming eller tvärsektoriellt samarbete kommer inom NMRs egen verksamhet att få allt större betydelse. Samarbete med arbetsmarknads och ungdomsfrågor blir aktuelt i mainstreamingprojektet.

En handlingsplan för män och jämställdhet kommer att behandlas av MR-JÄM.

Jämställdhetssamarbetet är till stor del anknutet till frågor/områden, som är aktuella inom EU/EES, där den nordiska jämställdhetsmodellen är föremål för ett speciellt intresse. Under de senaste åren har insatser gjorts för att stärka jämställdhetsarbetet i de baltiska länderna.

Under 1997 används jämställdhetsområdets projektmedel bl.a. för

- Integrering av jämställdhetsaspekter inom alla politikområden och utveckling av informationsmetoder inom jämställdhetsområdet.
- Redigering av en publikation "Halva makten? En presentation av nyaste forskning på området för en nordisk och internationell publik. Syftet är att publikationen även kan användas som lärobok.

- En uppföljning av likalöneprojektet med konferens "Kvinnor , arbete och ekonomi".

5.5.2 Institutioner

5.5.2.1 Nordiskt institutt for kvinde og kønsforskning (NIKK)

Budget 1997:	2 419 000	NOK
motsvarar	2 152 910	DKK
Budget 1996:	2 360 000	NOK
motsvarar	2 076 800	DKK

Det nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK) ger en institutionell ram för forskarutbildningsnätverk och forskarkurser, fortsatt koordinatorsverksamhet, seminarier och konferenser, samnordiska forskningsprogram och projekt samt student- och forskarutbyte.

Institutet har också ansvar för uppbyggnad och drift av en nordisk databas om forskningskompetens på området samt för koordinering av nordiska informations- och dokumentationstjänster. Institutet arrangerar nordiska möten och seminarier, där forskare och användare inom det offentliga jämställdhetsarbetet kan mötas.Institutet har en personal som består av en institutledare, en forskningsledare samt en informationskoordinator.

Ett mål- och ramstyrningskontrakt för perioden 1996-98 er godkänt.

5.6 Lovgivning

Det nordiske samarbejde på lovgivningsområdet udføres i henhold til et nyt samarbejdsprogram, vedtaget af justitsministrene i august 1996. Samarbejdsprogrammet er udarbejdet som et led i opfølgningen af reformprocessen i det nordiske samarbejde. Det nedfæster embedsmandskomitéens rolle og fastsætter samarbejdsprocedurer indenfor de tre søjler i det nordiske samarbejde. Et af de centrale områder i programmet er således spørgsmålet om samarbejde vedrørende national implementering af EU/EØS retten. De nordiske landes lange og tætte samarbejde om centrale lovgivningsområder gør det helt naturligt at samarbejde omkring EU retten med henblik på at bevare den nordiske retslighed.

Programmet er suppleret af en handlingsplan der årligt opdateres og som afspejler de aktuelle prioriteringer i det nordiske samarbejde.

5.6.1 Projektmidler

Budget 1997:	867 000	DKK
Budget 1996:	80 000	DKK

Lovgivningsområdets projektmidler anvendes til at:
- Videreføre projekter indenfor Europæiske Integrationsret
- Afholde nordiske konferencer og seminarer i eget regi samt at yde støtte til lignende aktiviteter i udvalgte instanser.
- Yde støtte til projekter der har til formål at gennemføre handlingsplanen.
- Oversætte fagligt informationsmateriale etc.

5.6.2 Institutioner

5.6.2.1 Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt (NORFEIR)

Budget 1997	0 DKK
Budget 1996	1 362 000 DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt innebär beslutet att institutionen läggs ned fr o m 01.01.97.

Samarbetet inom forskningen i europeisk integrationsrätt kan fortsätta i en projekt- och nätverksform. Ministerrådet avsätter medel för projektverksamhet under budgetpost 5.6.1.

Om det visar sig att avvecklingen av Norfeir inte fullt är avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjligheter att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses täcka eventuella personalkostnader, hyreskostnader och liknande.

VI Samarbete med Nordens närområden

Budget 1997:	51 000 000 DKK
Budget 1996:	50 000 000 DKK

Detta budgetförslag utgör en presentation av anslag till olika ämnesområden och sektorer. De specifika projekt som implementeras under 1997 samt anslagen till dessa preciseras ytterligare i Arbetsprogrammet för Nordens närområden 1997 som sammanställs efter att budgeten godkänts.

Nordiska ministerrådet beslöt i februari 1996 att i enlighet med reformgruppens förslag till-sätta en arbetsgrupp med uppgift att bereda förslag till bättre koordinering av bilaterala och multilaterala insatser i Nordens närområden. I enlighet med arbetsgruppens rekommendationer eftersträvas i budgetförslaget en koncentration av nordiska insatser på områden där det nordiska samarbetet ger ett mervärde. Vidare har man som målsättning att i högre grad koncentrera verksamheten på större projekt och

programhelheter, varvid resultaten blir synligare. Vidare eftersträvar man en bättre koordinering mellan Ministerrådets närområdesprogram och andra bilaterala, nordiska och internationella aktörer och finansiärer.

Ministerrådets intention är att genom dialog med samarbetsparterna i Baltikum och Ryssland anpassa stödinsatserna till närområdenas behov. Detta uppnås i första hand genom att informationskontorens roll som förmedlare av behov förstärks. Informationskontoren kommer att få en större betydelse som koordinatorer av Ministerrådets projekt. Successivt har också samarbetet med Baltiska ministerrådet och dess olika tjänstemannakommittéer ökat. Möten mellan Nordiska samarbetskommittén och Baltiska samarbetskommittén på hösten 1995 och våren 1996 samt mötet mellan de nordiska och baltiska samarbetsministrarna i april 1996 har bidragit till att identifiera områden och projekt av gemensamt intresse. I nordvästra Ryssland har projekt uppstått på motsvarande sätt, genom samarbete med bland andra Barents regionråd och regionala myndigheter i nordvästra Ryssland. Inom utbildningsområdet har samarbete inletts med ryska federala myndigheter i syfte att formulera och inleda gemensamma pilotprojekt inom utbildningssektorn redan under 1997.

Planerna på att utvidga EU mot öst medför nya utmaningar för Ministerrådets arbete i när-områdena. I de baltiska länderna efterfrågas stöd inför det praktiska arbetet i anknytning till förberedelserna för förhandlingar angående EU-medlemskap. I budgeten ingår även anslag för informationsaktiviteter med syfte att förmedla de nordiska ländernas erfarenheter av förhandlingsskedet samt kunskap om de krav som integrationen ställer på lagstiftningen och den offentliga förvaltningen. Denna information kommer att samordnas med motsvarande nationella aktiviteter. Ministerrådet kommer för sin del att effektivisera informationsförmedlingen och samarbetet med de europeiska stödprogram, som riktar sig till närområden.

Etableringen av organisationsstrukturer och nätverk inom den frivilliga sektorn (NGO:er) är ett annat centralt element i uppbyggandet av en fungerande demokrati. Stöd till utbildning och kompetensuppbyggnad ingår i flera av de för 1997 planerade aktiviteterna. I budgetförslaget ingår under posten *Demokratiutveckling* en ny stödordning för kunskapsuppbyggande inom den frivilliga sektorn.

Inom Arbetsprogrammet för Nordens närområden används 50 MDKK till samarbete i Baltikum och nordvästra Ryssland. Utöver detta ingår i Ministerrådets övriga budget sektoriella anslag för cirka 15 MDKK. I tillägg till Ministerrådets närområdesprogram kanaliseras en betydande del av samnordiska insatser genom Nordiska investeringsbanken NIB, Nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO och Nordiska projektexportfonden NOPEF.

6.1 Informations- och kontaktverksamhet

Budget 1997: 9 078 000 DKK

Budget 1996: 8 420 000 DKK

Ministerrådets samarbete med närområdena är förankrat i ett nätverk av informationskontor i vart och ett av de baltiska länderna och St Petersburg samt kontaktverksamhet i Barentsregionen. Detta nätverk har en förmedlande, koordinerande och projektinitierande funktion i närområdesprogrammet. I Baltikum och St Petersburg medverkar informationskontoren till seminarie- och kulturaktiviteter, vilka utgör ett viktigt komplement till de nordiska ambassadernas verksamhet. Kontoren bedriver läger- och kursverksamhet i nordiska språk. Dessutom har en rad lokala projekt kunnat genomföras med stöd från kontorets personal och projektmedel.

I budgetförslaget ingår ett anslag för fortsatt kontaktverksamhet i Barentsregionen. Intentionen är att i samarbete mellan Ministerrådets informationskontor i St. Petersburg, ryska myndigheter och Barents regionråd skapa ett nätverk bestående av deltids-/arvodesanställda kontaktpersoner i Murmansk, Petrozavodsk och Arkangelsk. Till lämpliga delar används de existerande norska informationskontoren i Petrozavodsk och Arkangelsk som stödpunkter för verksamheten. I Baltikum utvecklas Ministerrådets stöd till den regionala processen genom samarbete med Baltiska ministerrådet.

Med hänsyn till stigande kostnader och hög inflation i Baltikum och St Petersburg upp-justeras budgeten för informationskontoren och kontaktverksamheten med ca 0,8 MDKK.

6.2 Demokratiutveckling

Budget 1997: 17 493 000 DKK

Budget 1996: 15 000 000 DKK

Demokratiutveckling är en förutsättning för en stabil utveckling av Nordens närområden. Kunskapsöverföring och nätverksbyggande insatser är viktiga element för att säkerställa denna utveckling. I syfte att stödja etablering av nätverk och utbyte av kunskap och erfarenheter på bred mellanfolklig bas erbjuder NMR inom ramen för närområdesprogrammet stipendie- och utbildningsmöjligheter för centrala nyckelgrupper. *Förvaltning och demokrati* kommer att utgöra ett genomgripande tema i närområdesprogrammet. En seminarieserie på detta tema kommer att arrangeras av de nordiska informationskontoren.

Intresset för *Stipendie- och utbytesordningarna för Baltikum och nordvästra Ryssland* ökar konstant. Etableringen av informationskontoret i St Petersburg har lett till ett ökande antal ansökningar från nordvästra Ryssland. Stipendieordningarna omfattar stipendier för forskare, lärare och studen-

ter, en utbytesordning för ämbetsmän samt stöd till etablering av nätverk och samarbete mellan Nordens och närområdenas utbildningsinstitutioner. Därtill vidgas ordningarna till att omfatta även folkupplysningsorganisationer och -institutioner. Speciell uppmärksamhet fästes vid att stipendieordningarnas struktur och urvalskriterier bidrar till befrämjandet av demokrati och tillvaratagandet av mänskliga rättigheter. I takt med den snabba utvecklingen i Nordens närområden förändras även efterfrågan och nya behov uppstår. Under 1997 kommer NMR att genomföra en översyn av de befintliga stipendieordningarna. En effektiv koordinering av Ministerrådets stödordningar i förhållande till andra utbytesprogram eftersträvas.

En stipendieordning för parlamentariker: Skapar möjlighet för parlamentariker att få inblick i demokratiska arbetsformer i de nordiska parlamenten och Nordiska rådet.

En stödordning för tredje sektorn: Inrättas samordnat med nationella satsningar, för att stödja kunskapsutbyte mellan det nordiska organisationslivet och den nya framväxande tredje sektorn i närområdena.

Utbildning av ledare i frivilligorganisationer i Baltikum: Utbildningen syftar till att utveckla kunskaper och förståelse för administration, ledning och praktiskt organisationsarbete, som deltagarna i sin tur för vidare regionalt och lokalt.

Arbetsmarknadspolitiskt utvecklingsstöd i ryska närområden: Projektet syftar till att åstadkomma en koordinerad samnordisk insats på arbetsmarknadsområdet. Det inleds med en kartläggning av pågående projekt och konkreta utbildningsbehov och fortsätter därefter med genomförande av konsultations- och utbildningsinsatser.

6.3 Projektverksamhet

6.3.1 Utbildning

Budget 1997: 6 426 000 DKK

Budget 1996 : 3 580 000 DKK

Ryska utbildnings- och forskningsprojekt: Medel reserveras för gemensamma projekt med nordvästra Ryssland. I samarbete med det ryska forskningsministeriet har ett flertal projektförslag utarbetats som samtliga har till syfte att etablera kontakt mellan ryska och nordiska forsknings- och utbildningsmiljöer. Förslagen är för närvarande under beredning hos berörda facksektorer och kommer att påbörjas under 1997.

Teacher Training in the Baltic States: Programmet påbörjades 1995. Alla projekt utvecklas av de baltiska länderna med visst stöd från nordiska experter i en nordisk-baltisk koordineringsgrupp. Programmet kommer att avslutas under 1998.

BALTnet - tillämpad informationsteknologi: Projektet fokuserar på användare av och tillämpningar i BALTnet och därtill anknytande läromedel i anslutning till lärarutbildningsprogrammet. Projektet omfattar utbildningsinsatser, organisationsutveckling och tekniskt bistånd.

Nya metoder i vuxenutbildningen: Utbildning av vuxna är ett växande behov och därigenom ett område under snabb utveckling i närområdena. Norden har en lång tradition på detta område. Kunskap i moderna metoder inom vuxenpedagogik överförs till vuxenpedagoger vid nyetablerade utbildningsinstitutioner i Baltikum och nordvästra Ryssland.

6.3.2 Kultur och media

Budget 1997: 3 468 000 DKK

Budget 1996: 3 700 000 DKK

Kulturfestival i Baltikum: Under april 1997 förverkligas en kulturfestival i Baltikum med nordiska förtecken. Syftet är att arrangemanget ska belysa nordisk kulturs mångfald samt erbjuda möjligheter för baltisk och nordisk kultur att mötas och etablera nätverk. Informationskontoren i samarbete med kultursektorn arbetar gemensamt fram programmet.

Kultursatsning för närområdena: Under 1996 lägger kultursektorn fram ett handlingsprogram för kultursamarbetet med Nordens närområden. Det innehåller en kartläggning av det kulturpolitiska dagsläget i närområdena, beskriver utvecklingen, pekar på behov och kommer att precisera riktlinjerna för NMRs kulturinsatser med hänsyn till enskilda regioner inom närområdena.

Översättningsstöd för skönlitteratur: Som ett led i kulturutbytet med Nordens närområden ges stöd till översättning av skönlitteratur mellan nordiska och baltiska språk.

Mediautbildning i Baltikum och nordvästra Ryssland: Utbildningen påbörjades 1991 i syfte att förstärka massmediernas roll i demokratiska system. Omfattande kursverksamhet bedrivs för flertalet yrkeskategorier inom mediabranschen. Syftet är att fortbilda yrkesaktiva i såväl principiella, etiska aspekter såsom pressetik och medias roll i en modern demokrati som nya tekniker och arbetsmetoder inom mediaproduktion.

Mediaprojekt för barn och unga i Norden och närområdena: 1996 påbörjas ett multimediaprojekt i samarbete med lokala organisationer i Baltikum och med stöd från mediaverkstäder och andra unga produktionsmiljöer. Projektet fokuseras på barns och ungas bruk av moderna multimedia-former. Projektet syftar till att skapa fora för erfarenhets- och kompetensutveckling, samproduktioner och möjlighet till visning av produktioner från respektive regioner. Projektet avslutas 1997.

6.3.3 Medborgarpolitik

Budget 1997: 5 661 000 DKK

Budget 1996: 5 100 000 DKK

Nordisk-baltisk jämställdhetskonferens: Konferensen arrangeras i augusti 1997 i Lettland och är en uppföljning av Nordiskt Forum i Åbo 1994. Konferensen syftar till att skapa och utveckla livsdugliga nätverk på jämställdhetsområdet. Alla tre baltiska länder har framfört önskemål om en dylik konferens. Nya nordisk-baltiska kontakter skapas mellan parlamentariker, forskare, kvinno- och ungdomsorganisationer.

Förebyggande och hälsofrämjande åtgärder: Under 1997 genomförs en folkundersökning av förekomsten av resistenta bakterier i Baltikum. Undersökningen omfattar även en studie kring möjligheterna att förebygga infektionssjukdomar. Därtill implementeras ett vaccinerings-program för barn i Baltikum.

Utbildning inom social-, hälso- och sjukvårdsområdet: Programmet omfattar kvalitétsfrämjande insatser samt vidareutbildning för personal inom social- och hälsovård i Baltikum och nordvästra Ryssland.

Handikappsamarbete: Projektet styrker samarbetet mellan frivilliga handikapporganisationer i närområdena. Arbetet med dövblinda innehåller ämnen och frågeställningar som är relevanta även för andra handikappgrupper och tjänar därför som modell för nätverkssamarbete även för dem.

Förebyggande och hälsofrämjande åtgärder: Genom nätverksetablerade verksamheter förmedlas kunskap och erfarenheter av att engagera frivilliga krafter i omsorgsarbete och liknande. Därtill insatser för utveckling för system för läkemedelskontroll.

Social- och hälsostatistik: Projektet omfattar insatser för att utveckla kompetensen avseende insamling och behandling av statistiska data som instrument för effektiv planering och utnyttjande av social- och hälsopolitiska resurser.

Arbetsmiljöforskning, Baltikum: Baltiska arbetsmiljöforskare ges möjlighet att ta del av nya kunskaper inom ramen för det nordiska samarbetet på detta forskningsområde.

Utveckling av konsumentskydd: Projektet innehåller ett flertal element som sammantaget syftar till att utveckla en modern konsumentpolitik i de baltiska staterna. Dessa är; utveckling av konsumentundervisning i skolan, konsumentinformation för allmänheten, utveckling och organisering av konsumentinflytande, seminarier om lagstiftning kring såväl konsumenträtt som produktsäkerhet.

Utveckling av livsmedelskontroll: En nordisk-baltisk projektgrupp arbetar med kunskapsöverförande åtgärder för att bygga upp kompetensen i närområdena gällande kontroll av livsmedel.

6.3.4 Industri- och finanspolitiskt samarbete

Budget 1997: 3 774 000 DKK

Budget 1996: 8 000 000 DKK

Nordpraktik: Projektet har pågått sedan 1992. Det syftar till att ge unga specialister från Baltikum och Ryssland yrkespraktik i nordiska företag. Inom ramen för programmet undersöks även möjligheterna att erbjuda nordiska ungdomar sommarjobb i närområdet med start under 1997. Programmet vidareförs i tidigare omfattning.

Praktisk utbildning i trähussanering, Baltikum: Projektet syftar till att bygga upp kompetens inom renoverings- och ombyggnad av det omfattande trähusbeståndet i de baltiska länderna samt i "housing management", dvs information om drift, underhåll, förvaltningssystem, energieffektivisering etc.

6.3.5 Jord- och skogsbrukssamarbete

Budget 1997: 1 224 000 DKK

Budget 1996: 1 200 000 DKK

Bevarande av växtgenetiska resurser i de baltiska staterna samt St Petersburg: Projektet påbörjades 1996 och syftar till att säkerställa ett långsiktigt bevarande och utnyttjande av baltiska växtgenetiska resurser, att bidraga med teknik- och kunskapsöverföring samt att konsolidera de nationella nätverken för växtgenetiska resurser. Därtill hör till projektet att utreda förutsättningarna för nordiska räddningsinsatser av befintliga samlingar vid Vavilovinstitutet i St Petersburg som är en av världens största samlingar av genetiskt material och är i mycket stort behov av insatser i syfte att rädda samlingarna och genomföra inventeringar. Sannolikt innehåller samlingarna material av nordiskt och baltiskt ursprung som inte finns i varken nordiska eller baltiska kollektioner.

Samarbete mellan nordiska och baltiska jordbruksuniversitet (NOVABA) syftar till att stödja utvecklingen av utbildningarna i effektivt jord- och skogsbruk i Baltikum och trygga utvecklingen mot ett hållbart utnyttjande av biologiska naturresurser i respektive länder.

6.3.6 Miljösamarbete

Budget 1997: 3 876 000 DKK

Budget 1996: 5 000 000 DKK

NEFCOs facilitet för mjuk finansiering: Denna facilitet är ett viktigt instrument i det nordiska närområdessamarbetet för att minska miljöbelastningarna i miljön. Miljöförbättrande miljöinvesteringar av nordiskt intresse stöds i Central- och Östeuropa och syftar till att stödja genomförandet av HELCOM:s Östersjöhandlingsprogram.

Insamling och övervakning av miljödata: Ministerrådet har sedan 1992 bidragit med stöd till miljöövervakning i närområdena. Verksamheten har inneburit en anmärkningsvärd uppbyggnad av kompetens, beredskap och utrustning för datautbyte med övriga Europa.

Biosfärområde, en modell för bärkraftig förvaltning. Projektet är till sin karaktär ett pilotprojekt vars syfte är att främja medvetenhet om naturskydd samt planerandet av en bärkraftig utveckling inom fyra naturskyddsområden i Ryssland, Estland och Finland.

Inventeringar av miljötillstånd: Genomförs i Barentsområdet inom ramen för det arktiska miljöövervakningsprogrammet.

VII Övrig verksamhet

Budget 1997: 89 691 TDKK

Budget 1996: 82 945 TDKK

7.1 Projektmedel

7.1.1 Verksamhetsbidrag

Budget 1997: 6 605 000 DKK

Budget 1996: 7 560 000 DKK

	1997	1996
Föreningarna Norden	2 805 000	2 950 000
Västnorden m.m.	2 346 000	3 129 000
Nordiskt Administrativt Förbund	153 000	150 000
Nordiskt same-samarbete	1 301 000	1 331 000
Summa	6 605 000	7 560 000

Av det totala anslaget på 2 805 000 DKK, som beviljas Föreningarna Nordens Förbund, är 1 660 000 DKK avsett för de nordiska informationskontoren. Den utvärdering av kontorens verksamhet som genomfördes 1994 leder bl a till att kontorens informationsuppgifter på uppdrag av Ministerrådet tydliggörs och att ett elektroniskt info-nätverk byggs upp. I bevillningen ingår därför ett engångsanslag på 75 000 DKK för IT-anskaffningar. I anslaget ingår vidare ett anslag på 100 000 DKK för upprättandet av en

informationspunkt i Syd-Slesvig. 85 000 DKK är reserverat för kurs i nordiskt samarbete. FNF:s allmänna verksamhetsbidrag för 1997 kommer därigenom att vara 1 060 000 DKK. Att det totala anslaget minskar med 200 000 DKK beror på att det i 1996 års budget ingick en engångsbevillning, som Nordiska Rådet rekommenderade, på 350 000 DKK för projektet Nordens Folkliga Församling 1997 arrangeras ingen sådan församling.

Under posten Västnorden finns resestöd för att västnordiska tjänstemän skall kunna delta i det nordiska samarbetet. Tidigare medel för Nordjobb på Grönland har överförts till den ordinarie Nordjobb posten (se p. 5.1.1.2). Medel för tjänstamannautväxlingen för västnordiska tjänstemän har förts över till den allmänna tjänstemannautväxlingen (se p. 7.1.4).

En treårig satsning för en kontaktskapande verksamhet har upphört och finns därför inte längre med under anslaget för västnorden.

Ur denna post ges stöd för samiska organisationer, och då i främsta hand Samerådet. Samerådet är en paraplyorganisation för en rad samiska organisationer i Finland, Sverige och Norge. De ryska samerna ingår numera som fullvärdiga medlemmar i rådets arbete. I och med tillkomsten av folkvalda sameting/parlament i de tre länderna kommer Ministerrådets samarbete med dessa att intensifieras. Ur anslaget ovan har därför 150 000 DKK reserverats för det samiska parlamentariska samarbetet. Genom en allt aktivare roll för sametingen kommer också Samerådets roll att förändras. I praktiken kommer organisationens roll som NGO-organisation att stärkas. Av den anledningen kommer också bidraget från Ministerrådet alltmer att styras av samerådets roll som samlande kulturorganisation.

7.1.2 Arktisk samarbeid

Budsjett 1997: 2 040 000 DKK

Budsjett 1996: 1 000 000 DKK (tidligere under 7.1.1)

Arktisk samarbeidsprogram ble godkjent av Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) i februar 1996 (ref. rapport trykket av Nordisk Ministerråd). Midlene er reservert til den overordnede oppfølgingen av programmet, og har i første rekke til oppgave å bidra til å utløse finansiering fra nasjonale og internasjonale kilder. Formålet er at det skal skje en styrket innsats i den arktiske regionen på alle relevante områder. Programmet skal særlig tilgodese urbefolkningsspørsmål, miljø- og ressursspørsmål, infrastruktur, forskning, rapportering, en mer samordnet nordisk finansiering og tiltak som kan gi en forbedret koordinering og arbeidsdeling i den arktiske samarbeidskretsen.

7.1.3 Nordiskt statistiskt samarbete

Budget 1997: 765 000 DKK

Budget 1996: 0 DKK

Ministerrådet beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. Beslutet innebär att det nordiska statistiska sekretariatet avvecklas från 1 jan 1997. Det nordiska statistiska samarbetet förutsätts fortsätta mellan de nationella nordiska statistiska organisationerna.

De nordiska statistikbyråerna har utarbetat en rapport om den nordiska statistiska publiceringen. Med utgångspunkt i rapporten avsätter ministerrådet projektmedel för det statistiska samarbetet. Det är angeläget att produkterna Nordisk statistisk årsbok och ministatistiken fortsätter. Ministerrådet deltar därför i finansieringen på projektbasis med tanke på att säkra produktionen på skandinaviska och engelska. Tanken är att en av de nordiska statistikbyråerna tar huvudansvaret för utarbetande och koordination av publikationerna.

Inom denna budgetram är det dessutom möjligt att finansiera övriga projekt på området.

7.1.4 Tjänstemannautbyte

Budget 1997: 1 836 000 DKK

Budget 1996: 1 700 000 DKK

Tjänstemannautbytet ger statligt anställda möjlighet att lära känna förvaltningen i ett annat nordiskt land än hemlandet.

Det årliga beloppet fördelas mellan länderna av en grupp bestående av en kontaktperson från varje land. Utbytesstipendierna fördelas, utbetalas och redovisas nationellt. Medel för tjänstemannautväxlingen för Västnorden har budgeterats under denna budgetpost och de västnordiska tjänstemännen kan delta i programmet.

7.1.5 Informationsaktiviteter utanför Norden

Budgetförslag 1997: 2 040 000 DKK

Budget 1996: 2 073 000 DKK

Strategin för Ministerrådets informationsaktiviteter utanför Norden har som målsättning att göra Norden och nordiskt samarbete mer internationellt känt. Informationsverksamheten utanför Norden skall enligt strategin stödja Ministerrådets politiska arbete. 1996 års aktiviteter samt hela strate-

giprogrammet bygger vidare på Ministerrådets tidigare program för informationsaktiviteter i Europa under perioden 1990-1995. Från och med 1996 riktar sig informationsaktiviteterna till nya nyckelgrupper - samarbetsparter i europeiska organisationer och de potentiella EU-medlemmarna i Öst-Europa. Samtidigt definieras områden utanför Europa, där det finns ömsesidigt intresse att förmedla och motta kunskap om Norden och nordiskt samarbete.

Målgrupp för informationsaktiviteterna är främst beslutsfattare, opinionsbildare och informationsförmedlare i offentlig och privat sektor. Informationsförmedlingen sker genom

- specialprofilerade seminarier för journalister, beslutsfattare och övriga nyckelpersoner
- publicering av internationella nyhetsbrev i skriftlig form och via Internet
- produktion av publikationer om Norden och nordiskt samarbete på icke-nordiska språk

En särskild informationsplan för 1997 års aktiviteter utarbetas i samarbete med press- och kulturcheferna vid utrikesministerierna i Norden.

7.1.6 Generalsekreterarens disponeringsreserv

Budget 1997: 357 000 DKK

Budget 1996: 393 000 DKK

Till generalsekreterarens förfogande för stöd till under året uppkommande behov för externa ansökningar till t ex projekt, seminarier etc.

7.1.7 Informationsverksamheten

Budget 1997: 2 688 000 DKK

Budget 1996: 2 635 000 DKK

Informationssamarbetet mellan Nordiska rådet och Ministerrådet fortsätter under 1997 enligt den strategi som Ministerrådet antog 1995. Delar av informationsverksamheten kommer således att samfinansieras av de två organisationerna.

Informationen till massmedia prioriteras under 1997 i form av pressmeddelanden, seminarier, studieresor mm.

Satsningen på elektronisk nyhets- och informationsförmedling fortsätter. Den nordiska hemsidan på Internet vidareutvecklas samtidigt som det under 1996 startade nyhetsfaxet får nya målgrupper.

Produktionen av tryckt information kommer även under 1997 att koncentreras till snabbt uppdateringsbara faktablad kring de huvudsakliga samarbetsområdena.

7.1.8 Publikationsverksamheten

Budget 1997: 1 632 000 DKK

Budget 1996: 1 564 000 DKK

NMRs publikasjonsvirksomhet har som oppgave å spre resultatet av det nordiske samarbeidet i form av bl.a. bøker og rapporter. Hvert år utgis det ca. 200 nye titler i *Nord* og *TemaNord*-seriene.

Publikasjonsvirksomheten arbeider aktivt for å få lagt alle bøkene og rapportene inn i en database, slik at de blir tilgjengelig på data eller f.eks. via Internet. Publikasjonsvirksomheten er en selvstendig økonomisk resultatenhet innen sekretariatets Informasjonsavdeling.

7.1.9 Tolkning och översättning

Budget 1997: 765 000 DKK

Budget 1996: 0 DKK

Under 1996 beviljade Ministerrådet särskilda medel för tolkning och översättning. Fr o m 1997 tas dessa budgetmedel upp som särskild post i budgeten.

Medlen avses användas för stöd översättning av Ministerrådets publikationer till finska och isländska, översättning av informationstrycksaker samt för särskilda tolkinsatser till och från finska. Medlen används inte för lönekostnader för de ordinarie tolktjänsterna vid sekretariatet.

7.1.10 Omstrukturering av institutioner

Budget 1997: 5 967 000 DKK

Budget 1996 0 DKK

Samarbetsministrarna beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. Beslutet innebär att 13 institutioner läggs ner, tre omstruktureras och tre nya institutioner byggs upp. Dessa förändringar beräknas träda i kraft den 1 jan 1997.

Avvecklingen av institutionerna kan inte i samtliga fall vara helt klara till den 1 jan 1997. Anledningen är att vissa avtal inte kan lösas inom den givna tidsrymden. Vid uppsägningen av berörd personal gäller att uppsägningstiden i vissa fall är så lång att medel måste avsättas för 1997.

För vissa verksamheter måste medel avsättas för att kunna hantera utestående projekt som skall redovisas under första halvåret 1997.

För några av institutionerna innebär omstruktureringen att delar av verksamheten överförs till en ny institution. I dessa fall avsätts medel i den nya institutionen för verksamhet som skall avslutas under 1997 medan

medel för återstående lönekostnader etc finansieras från nu aktuell budgetpost.

7.1.11 Ministerrådets reserv

Budget 1997: 612 000 DKK

Budget 1996: 0 DKK

Ministerrådsreserven används för att stödja politiskt relevanta projekt som initieras under löpande budgetår. För 1996 tillfördes reserven 3,9 MDKK från 1994 års icke disponerade medel (överskottet). Det beräknade överskottet från 1995 års verksamhet uppgår till ca 2,5 MDKK. Dessa medel har samarbetsministrarna preliminärt disponerat för reserven (se bilaga). 612 000 DKK avsätts för ministerrådsreserven i den ordinarie budgeten.

7.2 Institutioner

7.2.1 Ministerrådets sekretariat

Budget 1997: 54 526 000 DKK

Budget 1996: 52 800 000 DKK

Sekretariatet leds av en generalsekreterare och är organiserat i tre fackavdelningar, en informationsavdelning, en ekonomi- och administrationsavdelning, en internationell enhet samt generalsekreterarens kontor.

I årets budgetförslag tillförs sekretariatet ytterligare medel med hänsyn bl a till regulering av sekretariatanställdas löner som företogs 1996.

Inom sekretariatets budget finansieras även Nordiska kulturfondens administration.

7.2.2 Nordiska statistiska sekretariatet

Budget 1997: 0 DKK

Budget 1996: 2 112 000 DKK

Samarbetsministrarna beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordiska statistiska sekretariatet innebär beslutet att institutionen läggs ner den 31.12.1996.

Ministerrådet förutsätter att det nordiska samarbetet fortsätter mellan de nationella statistiska organisationerna.

Det är angeläget att produkterna Nordisk statistisk årsbok och ministatistiken fortsätter. Ministerrådet avsätter därför medel under budgetpost

7.1.3. nordiskt statistiskt samarbete, för att på projektbasis stödja denna produktion.

Om det visar sig att avvecklingen av Nordiskt statistiskt sekretariat inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses täcka eventuella personalkostnader, hyreskostnader och liknande.

7.2.3 Nordiska Projektexportfonden(NOPEF)

Budget 1997:	7 886 000	FIM
motsvarar	9 857 500	DKK
Budget 1996:	6 980 000	FIM
motsvarar	9 074 000	DKK

NOPEF:s huvuduppgift under de kommande åren är att fortsätta stödet till nordiska företag, och då särskilt små och medelstora, för att etablera sig på marknader i Nordens närområden och de mest aktuella utvecklingsländerna. Den växande efterfrågan om NOPEFS tjänster de senaste åren visar att det är ett klart behov från nordisk näringsliv för stöd till internationalisering av verksamheten i en allt mer global ekonomi. NOPEFs stöd under 1997 vill på så sätt primärt riktas in mot aktiviteter som bidrar till att stärka företagens internationella konkurrensförmåga genom olika typer av samarbetsprojekt, nyinvesteringar och joint ventures på nya marknader och till ökade leveranser från Norden.

NOPEF:s verksamhet har utvärderats i 1996, och institutionen har genomgående fått ett mycket bra betyg, och är värdert att ha stor nordisk nytta. Bl a som en uppföljning av denna mycket positiva bedömningen, föreslås det en icke oväsentlig höjning av budgetanslaget för 1997, jämfört med 1996 års bevillning.

På bakgrund av MR-Finans initiativ om att se på samordningsmöjligheterna mellan de nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors, kan man överväga att NOPEF från 1997 samlokaliseras med NIB.

NOPEF vil från och med 1997 omfattas av Nordiska ministerrådets system för kontraktstyrning.

7.2.4 Nordiska ekonomiska Forskningsrådet (NEF)

Budget 1997:	0	DKK
Budget 1996:	2 480 000	SEK
motsvarar	2 033 600	DKK

Samarbetsministrarna beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. För Nordiska ekonomiska Forskningsrådet (NEF) innebär beslutet att institutionen läggs ner den 31.12.1996.

Samarbetet inom området ekonomisk forskning förutsätts fortsätta men med annan finansiering. Nordiska ministerrådet kommer att avsätta projektmedel under budgetpost 4.5.1. för det ekonomiska samarbetet. Enskilda projekt kan därmed söka medel från Ministerrådet i konkurrens med andra projekt.

Om det visar sig att avvecklingen av NEF inte är helt avklarad till den 1 jan 1997, pga kontrakt, uppsägningstider etc, finns det möjlighet att finansiera återstående kostnader via en ny budgetpost 7.1.10 (Omstrukturering av institutioner). Den nya posten avses täcka eventuella kostnader för personal, hyror och liknande.

BILAGA 1

till ministerrådsförslaget om budget 1997

Användningen av ej disponerade medel för 1995

Ministerrådet (samarbetsministrarna) har beslutat vid sitt möte i Uppsala den 26 juni 1996 att 1995 års ej disponerade medel "överskott" på 2 536 000 DKK överförs till Ministerrådets reserv.

C. Nordiskt samarbete 1995

Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse (C1)

Till Nordiska rådet

Nordiska minsterrådet avger härmed, i enlighet med artikel 64 i Helsingforsavtalet, verksamhetsberättelse rörande det nordiska samarbetet.

Köpenhamn den 5 januari 1996

På Nordiska ministerrådets vägnar

Ole Norrback
Nordisk samarbetsminister

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I Innledning ... 709

1 Overordnede spørsmål ... 709

2 Budget och ekonomi ... 711

2.1 Satsningar på olika områdena i 1995 ... 711

3 Nordiska Ministerrådets framställningar och rekommendationer ... 712

II Kultur ... 724

1 Utviklingen på kultursektoren ... 724

2 Virksomhet og nysatsing 1995 ... 724

2.1 Nordisk Kulturfond ... 724

2.2 Medie- og filmsamarbeidet ... 725

2.2.1 Nysatsning på medieområdet ... 725

2.2.2 Styringsgruppen for nordisk kultur- og mediesamarbeid ... 726

2.3 Barn och ungdom ... 727

2.3.1 Nysatsinger ... 727

2.3.2 Nordisk ungdomskomitén og nordisk idrettssamarbeid ... 727

2.4 Samarbeide på kunstområdet ... 728

2.4.1 Nysatsning ... 728

2.4.2 Konstområdet ... 729

2.5 Nordisk profilering i Europa och Norden ... 731

2.5.1 Nysatsning ... 731

2.5.2 Ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet ... 732

2.6 Andre nysatsingar ... 732

2.6.1 Språksamarbeidet ... 732

2.6.2 Folkelig kultursamarbeid ... 732

2.6.3 Sesjonlandets kultursatsing ... 733

3 Institusjoner ... 733

3.1 Teater og Dans i Norden ... 733

3.2 Nordiskt Kunstcentrum (NKC) ... 734

3.3 Nordiskt Konstnärscentrum – Dalåsen (NKD) ... 734

3.4 Nordens Hus i Reykjavik ... 734

3.5 Nordens Hus på Færøyene ... 735

3.6 Nordens Institutt på Åland (NIPÅ) ... 735

3.7 Nordens Institut i Grønland ... 736

3.8 Nordisk journalistcenter (NJC) ... 737

3.9 NORDICOM - Nordisk dokumentasjonssentral for masse-kommunikasjonsforskning ... 737

4 Nordisk Råds rekommendasjoner ... 738

III Utbildning och forskning ... 744

1 Utveckling inom utbildnings- och forskningssamarbetet ... 744

2	**Verksamheten 1995**	**745**
2.1	Sprogsamarbejdet	745
2.1.1	Sprogsamarbejdet generelt	745
2.1.2	NORDMÅL	746
2.1.3	Nordiska kurser i språk och litteratur	746
2.2	Informationsteknologi	747
2.2.1	IDUN-projektet	747
2.2.2	Nordiskt skoldatanät	747
2.2.3	Elektroniskt baserad information om universitetens utbildningsutbud	747
2.2.4	Utbyggnad av NORDUnet	748
2.2.5	Samarbete om hållningar till IT-samarbetet inom EU	748
2.3	Skolsamarbetet	748
2.3.1	Nordisk skolgemenskap	748
2.3.2	Internationella frågor	748
2.3.3	NORDPLUS-junior	749
2.3.4	Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden	749
2.3.5	Små yrkesfag i Norden	749
2.3.6	Nordisk netværk om udvikling af viden om små handicap	749
2.4	Folkeopplysning og voksenopplæring	750
2.4.1	VOKS FREM	750
2.4.2	Nordisk folkeopplysnings- og voksenundervisningsstøtte	751
2.5	Högre utbildning	751
2.5.1	Nordisk utbildningsgemenskap och mobilitet	751
2.5.2	Samarbetsnämnden för Norden-undervisning i utlandet	753
2.6	Forskning	753
2.6.1	Forskningspolitisk samarbejde	753
2.6.2	Forskeruddannelse	754
2.6.3	Nordisk Miljøforskningsprogram	755
2.6.4	Nordisk program for Arktisk Humanistisk Forskning	756
2.6.5	Bioteknologisk samarbejde	756
3	**Institutioner og faste samarbejdsorganer**	**756**
3.1	Nordens folkliga akademi (NFA)	757
3.2	Nordisk Sprogsekretariat	757
3.3	Nordisk Sprog- og Informationscenter	758
3.4	Nordisk Høgskole for Husholdningsvitenskap (NHH)	758
3.5	Nordisk Samisk Institut (NSI)	758
3.6	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	759
3.7	Nordisk Institut for Folkedigtning (NIF)	759
3.8	Nordisk Institut for Søret (NIfS)	760
3.9	Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)	760
3.10	Nordisk Samarbejdsorgan for Videnskabelig Information (NORDINFO)	760
3.11	Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULC)	761
3.12	Nordisk Institut for Samfundsplanlægning (NORDPLAN)	761
3.13	Nordisk Sommeruniversitet (NSU)	762

3.14 Nordiska Samarbetskommitén för Arktisk Medicinsk Forskning (NoSAMF) ... 762

4 Nordisk Råds rekommandationer ... 762

IV Miljö ... 764

1 Samarbetet inom miljösektorn ... 764

2 Verksamheten ... 766

2.1 Hav- och luftmiljö ... 766
2.2 Kemikalier ... 766
2.3 Miljöövervakning och -data ... 767
2.4 Natur och friluftsliv ... 769
2.5 Renare teknologi ... 769
2.6 Miljökonsekvensbeskrivningar och planfrågor ... 771
2.7 Miljö och ekonomi ... 771
2.8 Miljö och lantbruk ... 772
2.9 Miljö och fiskeri ... 772

3 Institutioner ... 772

3.1 Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) ... 772

4 Miljösektorns budget år 1995 ... 773

5 Nordiska rådets rekommendationer ... 774

V Fiskeri ... 784

1 Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske fiskerisamarbejde ... 784

2 Virksomheden inden for det nordiske fiskerisamarbejde i 1995 ... 784

2.1 Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi ... 785
2.2 Forsknings- og udviklingsprojekter ... 786
2.3 Særlig indsats i forhold til Nordatlanten/Vestnorden ... 786
2.4 Fiskeripolitik Norden/EU ... 786
2.5 Ressourceforvaltning og kontrol ... 787
2.6 Samarbejde om kontrol og kvalitet ... 787
2.7 Havpattedyr ... 787
2.8 Organisationssamarbejde ... 787
2.9 Økonomisk oversigt over projektvirksomheden i 1995 ... 788

VI Nordisk medborgarpolitik ... 788

1 Arbetsmarknad och arbetsmiljö ... 788

1.1 Inledning ... 788
1.2 Samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet ... 789
1.2.1 Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet 1995 - 2000 ... 791
1.3 Samarbete på arbetsmarknadsområdet ... 791
1.3.1 Program mot ungdomsarbetslösheten ... 791

1.3.2 Samarbetsprogram för efter- och vidareutbildning av arbetskraften ... 793
1.3.3 Nordjobb ... 793
1.3.4 Arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorns informationsprojekt . 794
1.3.5 Uppföljning av projektet *1990-talets arbetsmarknad i Norden* ... 794
1.3.6 Övrig verksamhet på arbetsmarknadsområdet ... 794
1.3.7 Arbetsmarknadssektorns projektverksamhet ... 796
1.4 Samarbete på arbetsmiljöområdet ... 796
1.4.1 Arbetslivs- och arbetsrättsområdet ... 797
1.4.2 Tilsynsvirksomhed ... 798
1.4.3 Forskningsvirksomhed ... 799
1.4.4 NIVA's virksomhed ... 800
1.5 Nordiska rådets rekommendationer ... 801

2 Sosial- og helsepolitikk ... 802
2.1 Utviklingen innenfor sosial- og helsesektoren ... 802
2.2 Virksomheten 1995 ... 802
2.2.1 Sosialpolitisk ministermøde ... 802
2.2.2 Embedsmandskomiteen for social- og sundhedspolitik ... 803
2.3 Institutionernas verksamhet ... 803
2.3.1 Nordiska läkemedelsnämnden (NLN) ... 803
2.3.2 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM) ... 804
2.3.3 Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) ... 805
2.3.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) ... 805
2.3.5 Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH) ... 806
2.3.6 Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD) ... 807
2.3.7 Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) ... 808
2.3.8 Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor ... 808
2.4 Permanenta kommittéer och arbetsgrupper ... 809
2.4.1 Nordisk Medicinalstatistisk Komité (NOMESKO) ... 809
2.4.2 Nordisk socialstatistikkomité (NOSOSKO) ... 810
2.4.3 Arbejdsgruppen til opfølgning af overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked for visse persongrupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet ... 811
2.5 Sektorens prosjektvirksomhet ... 811
2.6 Nordiska rådets rekommendationer ... 812

3 Konsumentpolitik ... 822
3.1 Udvikling ... 822
3.2 Virksomheten 1995 ... 823
3.3 Projektvirksomheden ... 823
3.3.1 Retslige spørgsmål ... 824
3.3.2 Økonomi og information ... 824
3.3.3 Sundhed og sikkerhed ... 825
3.3.4 Forbrug og miljø ... 825
3.3.5 Forbrugerforskning ... 825

3.3.6 Samarbejde med nordens nærområder ... 825
3.4 Nordisk Råds rekommandation ... 826

4 Levnedsmiddelpolitik ... 826
4.1 Udvikling ... 826
4.2 Virksomheden 1995 ... 827
4.3 Projektvirksomheden ... 827
4.3.1 Kost og ernæring ... 828
4.3.2 Toksikologi og risikovurdering ... 828
4.3.3 Levnedsmiddelkontroll ... 828
4.3.4 Drikkevand ... 828
4.3.5 Lovgivning ... 829

VII Ekonomi ... 829

1 Energipolitik ... 829
1.1 Utvecklingen innanför sektorn i de nordiska länderna ... 829
1.1.1 Danmark ... 829
1.1.2 Finland ... 830
1.1.3 Island ... 830
1.1.4 Norge ... 830
1.1.5 Sverige ... 832
1.1.6 Det nordiska energipolitiska samarbetet ... 832
1.2 Verksamheten 1995 ... 833
1.2.1 Kraft- och naturgasmarknaden i Norden ... 833
1.2.2 Energirelaterede klimaspørgsmål ... 834
1.2.3 Energiøkonomisering ... 835
1.2.4 Internationellt samarbete ... 836
1.2.5 Nordisk energiforskningssamarbeide ... 836
1.3 Projektverksamhet ... 837
1.4 Nordiska rådets rekommendation ... 837

2 Näringspolitik ... 838
2.1 Verksamhet 1995 ... 838
2.1.1 Ministerrådet ... 838
2.2 Institutionerna ... 839
2.2.1 Nordisk Industrifond ... 839
2.2.2 Nordtest ... 841
2.3 Projektverksamhet ... 841
2.3.1 Projektbeviljningar ... 841
2.4 Nordiska rådets rekommendation ... 842

3 Regionalpolitik ... 842
3.1 Regionalpolitisk utveckling i länderna ... 842
3.1.1 Danmark ... 842
3.1.2 Finland ... 843
3.1.3 Island ... 843
3.1.4 Norge ... 844
3.1.5 Sverige ... 844

3.2 Det nordiske samarbeidet innenfor det regionalpolitiske området ... 845
3.2.1 Generelt ... 845
3.2.2 Forskning och utredningsverksamhet, erfarenhetsutbyte m.m. ... 846
3.2.3 Samverkan inom och mellan regioner ... 848
3.2.4 Sektorovergripende samarbeid ... 852
3.2.5 Samarbeid i internasjonale spørgsmål ... 852
3.2.6 NIB´s regionallåneordning ... 852
3.3 Nordiska rådets rekommendationer ... 852

4 Jord- og skogbruk ... 854
4.1 Utviklingen i de nordiske land ... 854
4.2 Samarbeidets struktur ... 855
4.3 Virksomheten 1995 ... 855
4.3.1 Forskning og forskerutdannelse ... 856
4.3.2 Genressurssamarbeidet ... 856
4.3.3 Landbruksmiljø ... 856
4.4 Sektorens institusjoner ... 857
4.5 Sektorens prosjektbudsjett ... 857
4.6 Nordiska rådets rekommendationer ... 858

5 Ekonomi och finanspolitik ... 859
5.1 Den ekonomiska utvecklingen i Norden 1994-95 ... 859
5.2 Virksomheten i 1995 under Nordisk Ministerråd ... 860
5.3 Institusjoner ... 861
5.3.1 Nordiska Investeringsbanken ... 861
5.3.2 Nordiska ekonomiska forskningsrådet ... 863
5.4 Nordiskt finansiellt och ekonomiskt samarbete i andra fora ... 864
5.4.1 Nordiska finansiella utskottet ... 864
5.4.2 EBRD – Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling ... 867
5.4.3 OECD ... 867
5.4.4 Nordiska Tulladministrativa Rådet ... 867
5.5 Nordiska rådets rekommendationer ... 868

6 Transport- og trafikksikkerhet ... 870
6.1 Indledning ... 870
6.2 Virksomheden i 1994-95 ... 871
6.2.1 Transportpolitiske spørgsmål ... 871
6.2.2 Trafiksikkerhed ... 872
6.3 Afvikling af den nordiske aftale af 1972 om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet ... 872

7 Bygg- och bostadssektorn ... 873
7.1 Utvecklingen i de nordiska länderna ... 873
7.2 Verksamheten år 1995 ... 874
7.3 Institutionerna och samarbetsorganen ... 874
7.3.1 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB) ... 874

7.3.2 Nordiska styrgruppen för bostadspolitisk projektverksamhet (BOPOL) ... 875
7.3.3 Nordisk samarbete av standardisering innanför byggsektorn (INSTA B) ... 876
7.3.4 Nordisk harmonisering av godkjenningsreglene for byggeprodukter (ETA-Nord) ... 877
7.4 Projektverksamhet ... 877
7.5 Nordiska rådets rekommendation ... 878

8 Övriga institutioner ... 878
8.1 Nordiska Utvecklingsfonden (NDF) ... 878
8.2 Nordiska projektexportfonden (NoPEF) ... 879
8.3 Nordiska rådets rekommendation ... 880

VIII Juridiska frågor ... 883

1 Lovgivningssamarbejdet ... 883
1.1 Generelt ... 883
1.2 Oversigt over samarbejdet i beretningsåret ... 884
1.2.1 Budget og bevillinger ... 884
1.2.2 Nordisk informationsnetværk for menneskerettigheder ... 885
1.2.3 Den nordiske arbejdsgruppe for internationale privatretlige spørgsmål på familierettens område ... 885
1.2.4 Offentlig ret ... 886
1.2.5 Politisamarbejde ... 886
1.2.6 Transportret ... 886
1.2.7 Effektivisering af retsvæsenet ... 886
1.2.8 EU-retlige spørgsmål m.v. og implementering af EU-direktiver 887
1.3 Nordisk Råds rekommandationer ... 888

2 Jämställdhet ... 893
2.1 Verksamheten 1995 ... 893
2.2 Kvinnoforskning och Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning (NIKK) ... 894
2.3 Sektorns projektverksamhet ... 894
2.3.1 Integrering av jämställdhetsaspekter inom alla politikområden. 894
2.3.2 Integrering av jämställdhetsaspekter inom det nordiska samarbetet ... 894
2.3.3 Projektet *Halva makten – nordisk kvinnor på väg* ... 895
2.3.3 Nordiskt Rum vid NGO Forum i samband med FNs kvinnokonferens i Beijing ... 895
2.3.5 Gender Equality the Nordic Model ... 895
2.3.6 Women and Men in the Nordic Countries 1994 ... 896
2.3.7 Konferensen *Nordens män* ... 896
2.3.8 Konferensen *Kvinnor, arbete och ekonomi* ... 896
2.3.9 Ekonomisk sammanställning av projektverksamheten ... 896
2.4 Nordiska rådets rekommendationer ... 897

3 Flykting- och migrationsfrågor ... 898
3.1 Nordiska rådets rekommendation ... 901

IX Nærområdesamarbejdet ... 902
1 Alment ... 902
2 Projektvirksomhed ... 903
2.1 Informationskontorer og kontaktvirksomhed ... 903
2.2 Kultur og medier ... 904
2.3 Utbildning ... 905
2.4 Forskning ... 905
2.5 Folkeopplysning og voksenopplæring ... 906
2.6 Den nordiska stipendieordningen för Baltikum och Nordvästra Ryssland ... 906
2.7 Parlamentarikerstipendieordningen ... 907
2.8 Finans- og økonomipolitisk samarbejde ... 907
2.8.1 Det baltiske investeringsprogram (BIP) ... 907
2.8.2 De russiske nærområdene ... 910
2.9 Näringspolitiskt samarbete ... 910
2.10 Miljösamarbetet ... 911
2.10.1 NEFCO ... 911
2.10.2 Arbetsprogrammet för Nordens närområden ... 912
2.11 Social- og sundhedssamarbejdet ... 913
2.12 Arbetsmarknad och arbetsmiljö ... 914
2.13 Jord- og skogbruk ... 915
2.14 Jämställdhet ... 915
2.15 Fiskerisamarbejde ... 916
2.16 Transport og trafikksikkerhet ... 916
2.17 Lagstiftning ... 916
3 Nordiska rådets rekommendationer ... 916
X Øvrigt ... 917
1 Europainformation ... 917
1.1 Nordiska rådets rekommendation ... 918
2 Informations- och förlagsverksamheten ... 919
2.1 Allmänt ... 919
2.2 Informationsverksamheten ... 919
2.3 Förlagsverksamheten ... 920
3 Nordisk tjenestemannsutveksling ... 921

Meddelanden om Nordiska rådets rekommendationer och yttranden

Rek. nr		*Sida*
26/1990/nord	Telekommunikationer för handikappade (A 848/s)	813
9/1991/nord	Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi (A 939/j)	888
11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan (A 923/j)	888
12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m. (A 938/j)	897
25/1991/när	Beräkningsmodell för Grön BNP (A 932/s, A 936/s)	771
18/1992/nord	Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd (A 948/j)	813
31/1992/när	Samarbete i det arktiska området (A 994/p)	713
40/1992/nord	Nordjobb som permanent ordning (A 1009/k)	801
46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn (A 997/m)	771
47/1992/när	Kärnsäkerhet i Nordområdena (A 1007/m)	772
5/1993/nord	Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur (A 1017/k)	814
6/1993/nord	Arbetsprogram för det nordiska lagstiftnings-samarbetet (B 133/j)	889
10/1993/när	Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina (A 1020/m)	777
11/1993/när	Finansieringssystem för räddning av Östersjön (A 1025/m)	777
13/1993/euro	Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE (A 1024/s)	814
17/1993/när	Handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden (A 1041/p)	916
19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) (A 1033/k)	762
21/1993/nord	Uppgörelse om vårdnaden av barn vi skilsmässa (A 1026/j)	890
26/1993/euro	Sysselsättning i Norden (A 1036/e, A 1042/e A 1046/e, A 1049/e)	868
29/1993/när	Kontroll av kärnteknisk verksamhet (A 1034/m, A 1043/m, A 1044/m)	779
30/1993/när	Säkerhet, energi och miljö (A 1034/m, A 1043/m, A 1044/m)	713
1/1994/när	Nordisk miljöstrategi 1994 - 1996 (B 142/m)	779
2/1994/när	Behandling av miljöfarligt avfall (A 1035/m)	780
3/1994/när	Redovisning av kärnavfallsprodukter (A 1060/m)	781
4/1994/när	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis (A 1061/m, A 1062/m)	714
6/1994/nord	Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare (A 1054/k)	763

7/1994/p Nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997 (A 1065/k) ... 738
8/1994/nord Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden (A 1050/j) ... 815
9/1994/nord Åtgärder för att bekämpa barnpornografi (A 1064/j) ... 890
11/1994/nord Nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv (A 1052/s) ... 878
13/1994/nord Insatser mot hormondopning (A 1058/s) ... 816
14/1994/nord Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (B 141/s) ... 817
17/1994/nord Bidrag till utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift (A 1080/s) ... 819
20/1994/euro Program för det nordiska Europasamarbetet (A 1071/p) 918
22/1994/när Förstärkt Nordsjösamarbete (A 1076/p) ... 852
24/1994/när Migration under ordnade former (A 1063/s) ... 901
25/1994/euro Handlingsplan för ökad sysselsättning (A 1067/e) ... 869
26/1994/när Riskkapitalfond för Baltikum (A 1090/e) ... 870
27/1994/nord Samnordisk skogsinformasjon (A 1072/m) ... 858
1/1995/nord Samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995-2000 (B 146/j) ... 897
2/1995/nord Handlingsprogram för finansiella tjänster (B 149/j) ... 826
3/1995/p Förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing (A 1100/j) ... 898
4/1995/nord Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter (A 1099/j) ... 892
5/1995/nord Nordiskt samarbete på havsrättens område (A 1106/j) . 716
6/1995/nord Hållningsskapande arbete för barn och unga via media (A 1098/k) ... 738
7/1995/nord Nordiska rådets musikpris och de självstyrande och samiska områdena (A 1073/k) ... 740
8/1995/nord Förstärkt litteratursamarbete i Norden (A 1082/k) ... 741
9/1995/nord Orkester Norden (A 1089/k) ... 742
10/1995/nord Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer (A 1093/k) ... 764
11/1995/euro Nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU (A 1095/k) ... 717
12/1995/när Nordisk sektorsintegrering av naturvård (A 1104/m) ... 781
13/1995/p Inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris (B 150/m) ... 782
14/1995/nord Regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999 (B 147/m) ... 854
15/1995/euro Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO (A 1075/e och A 1077/e) ... 880
16/1995/nord Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering (A 1079/e) ... 842

17/1995/p Ändringar i Helsingforsavtalet (A 1102/p, A 1097/p, rek. 20/1994/p) ... 718
18/1995/p Mål och prioriteringar för budget 1996 ... 718
19/1995/p Uppföljningen av NR:s FN-konferens (A 1101/p) ... 898
20/1995/euro Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet (B 148/s) ... 801
21/1995/nord Förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning (A 1069/s) ... 819
22/1995/nord Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden (A 1094/s) ... 820
23/1995/p Ändringar i Helsingforsavtalet (A 1117/p, B 152/p) ... 719
24/1995/p Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet (C 2, B 151/b) ... 719
25/1995/p Fastställande av budgeten för 1996 (C 2, B 151/b) ... 720
26/1995/p Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet (C 2, B 151/b) ... 721
27/1995/nord Bättre information om andra nordiska länders lagstiftning (A 1121/b) ... 892
28/1995/p Utvärdering av nord. samarbetsinstitutioner (B 156/p). 721
29/1995/nord Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbruks-samarbete 1996-2000 (B 154/m) ... 858
30/1995/när Höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital (B 155/m) ... 783
31/1995/när Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området (B 157/m) ... 722
32/1995/när Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet (B 157/m) ... 723
33/1995/euro Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU (A 1108/m) ... 783
34/1995/när Regionalt samarbete inom energiområdet (A 1119/m) .. 837
35/1995/nord Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur (B 153/k) ... 743
36/1995/euro Utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU (A 1086/k) ... 744
37/1995/nord Utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet (A 1112/k) ... 744
38/1995/nord Det fremtidige nord. lovgivningssamarbejde (A 1114/j) 892
39/1995/nord Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd (A 1122/j) ... 723
40/1995/nord Utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna (A 1110/s) ... 821
41/1995/nord Utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden (A 1118/s) ... 822

Yttr. Nr.

1/95 Nordiska ministerrådets meddelande om rek. 31/1992/när om samarbete i det arktiska området 712

2/95 Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1994 (C 1) 713

Kapitel I

Innledning

1 Overordnede spørsmål

De nordiske statsministre og Nordisk Råds presidium besluttet under Nordisk Råds sesjon i Tromsø i november 1994 å nedsette en felles arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å analysere det nordiske samarbeidet i lyset av folkeavstemningene i Finland, Sverige og Norge. Gruppen besto av de nordiske landenes samarbeidsministre og fem representanter for Nordisk Råd. Arbeidsgruppen fremla sin rapport *Nordiskt samarbete i en ny tid* til Nordisk Råds sesjon i Reykjavík i mars 1995. Statsminister Poul Nyrup Rasmussen ga i sin redegjørelse for rådet under sesjonen en skisse av rapportens innhold som innledning til den videre debatt. Statsministrene og Nordisk Råd ga sin tilslutning til hovedkonklusjonene i rapporten om fornyelse og konsentrasjon av det nordiske samarbeid. Det ble besluttet at samarbeidet konsentreres omkring tre søyler:

- det interne nordiske samarbeidet
- Norden og Europa
- Norden og dets nærområder.

Ministerrådet har tilpasset arbeidet innenfor alle sektorer med utgangspunkt i disse søylene, et arbeid som vil fortsette i 1996 i tett samarbeid med Nordisk Råd.

Med bakgrunn i sluttrapporten om innføring av generell regel om likebehandling av innbyggere i de nordiske landene og anbefalingen i reformgruppens rapport, ble det til ekstrasesjonen i København i september 1995 lagt frem et ministerrådsforslag om endringer i Helsingforsavtalen som Nordisk Råd tilsluttet seg. Endringene forutsettes å gjelde fra 1. januar 1996.

Samarbeidet om EU/EØS-spørsmål er prioritert i alle sektorer. Ved alle ministermøter diskuteres Europaspørsmål over en bred skala, hvilket vil fremgå i konkretisert form under de ulike kapitler.

Nytten av det nordiske samarbeidet er satt i fokus for vurderingen av alle sider ved det nordiske samarbeidet. Det mest konkrete eksempel på dette er den analyse av institusjonene som ble lagt frem i en rapport 12. oktober 1995. En rekke institusjoner ble vurdert å ha stor nordisk nytte, mens like mange ble bedømt å ha liten nordisk nytte. Ministerrådet la frem et ministerrådsforslag om institusjonanalysen til sesjonen i Kuopio i november 1995, der det ble lagt opp til en remissrunde med avsluttende behandling i forbindelse med budsjettet for 1997. I sammenheng med dette fortsetter arbeidet med Suominen-utredningen gjeldende en bedre samordning og arbeidsfordeling mellom de nordiske land. Suominen-utredningen har i første rekke utredet de muligheter som finnes for nordisk samarbeid, og arbeidet forventes sluttført i februar 1996.

De nordiske statsministre fastslo vedsesjonen i Reykjavík behovet for et samarbeidsarrangement med Schengen-statene for å kunne bevare den nordiske passfriheten og samtidig utvide det området i Europa som omfattes av den frie bevegelighet for personer. En tett nordisk samordning skjer foran forhandlingene. Alle tre land har satt som vilkår for søknadene at man kan finne en godtagbar nordisk løsning, dvs. fortsatt fri bevegelse i Norden. Norge og Island medvirker aktivt i arbeidet med dette.

Ministerrådets innsatser i nærområdene har manifestert seg først og fremst gjennom en betydelig utvidelse av de økonomiske rammer for samarbeidet. Et informasjonskontor i St. Petersburg er under etablering. Et nytt nærområdeprogram er vedtatt, og danner grunnlaget for de videre satsinger innenfor denne søylen i samarbeidet.

Arbeidet med oppfølging av samarbeidet i det arktiske området materialiserte seg ved at det i forbindelse med sesjonen i Kuopio ble vedtatt et ministerrådsforslag om samarbeidet i det arktiske området. I forslaget ble det fokusert hovedsakelig på hvorledes en forbedret koordinering mellom de nordiske land kan oppnås gjennom en felles politikk. Det er reservert 1 MDKK i budsjettet for 1996 til dette arbeidet. For øvrig kan nevnes, at det er planlagt etablert et eget arktisk råd i 1996 mellom de åtte arktiske stater (de nordiske land og USA, Canada samt Russland.

Ministerrådet besluttet i juni 1995 som ledd i det danske formannskapsprogram å utrede språkfellesskapet i Norden. Arbeidet med dette forventes ferdig tidlig i 1996. Den finske statsministers redegjørelse i Kuopio for formannskapets planer i 1996 ga klare anvisninger om ytterligere satsing på en økt nordisk språkforståelse.

Den nordiske kampanjen mot fremmedfiendtlighet og rasisme ble i sin helhet gjennomført i 1995. Kampanjen besto av fem hoveddeler med det nordiske toget mot rasisme i begynnelsen av juli som et av høydepunktene. Høsten 1995 ble det gjennomført et etikkseminar for nordiske journalister som bl.a. behandlet rapporteringen i media om fremmedfiendtlige ytringer i de nordiske landene.

I tråd med Ministerrådets nysatsing innenfor kulturområdet ble det lagt frem et ministerrådsforslag til sesjonen i Kuopio om handlingsplan for barn- og ungdomskultur for perioden 1996-2000. Forslaget setter rammene for virksomheten, og legger opp til at barn og unge i stor utstrekning involveres i planlegging og gjennomføring.

Sysselsettingssituasjonen i de nordiske landene er forbedret i 1995, men ettersom langtidsarbeidsledigheten og ungdomsarbeidsledigheten fortsatt er et stort problem, har Ministerrådet fortsatt prioritert disse områdene. Ministerrådet prioriterer utviklingen av arbeidsmarkedsutdanningssystemet og videreføringen av programmet mot ungdomsarbeidsledighet. Ettersom flere nordiske land har blitt medlem av EU, har Ministerrådet fulgt opp et flerårig prosjekt om 1990-tallets arbeidsmarked ved å utarbeide et policydokument for fremtidens nordiske arbeidsmarked i et europeisk perspektiv som underlag for debatten om den nordiske velferdsmodellen.

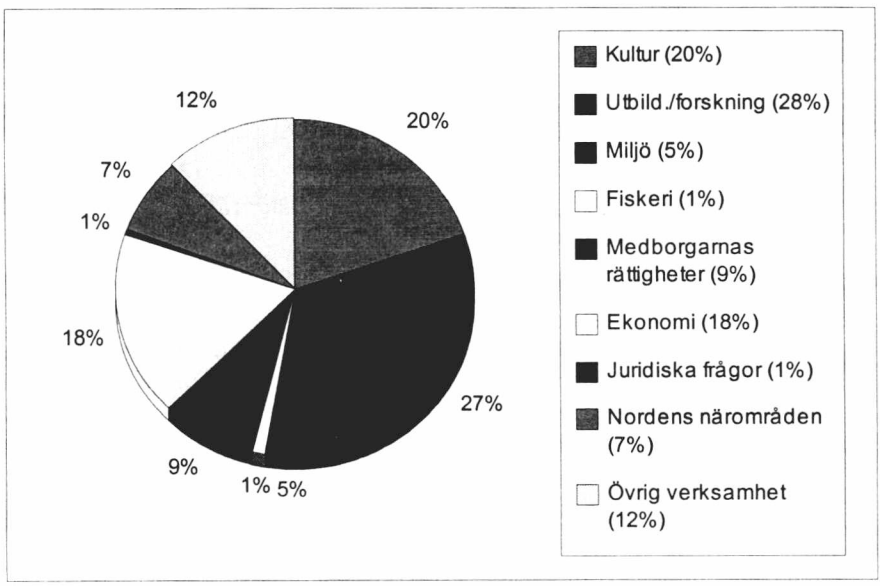
Den nordiske miljøprisen ble utdelt for første gang under sesjonen i Kuopio høsten 1995. Ministerrådet har sett dette som en viktig markering av et prioritert område i det nordiske samarbeid. Et ministerrådsforslag om nordisk miljøstrategi frem mot år 2000 er blitt lagt frem for Nordisk Råd.

Beslutningen om samlokalisering av ministerrådssekretariatet og presidiesekretariatet i København ble vedtatt som et ledd i oppfølgingen av reformrapporten, og forventes gjennomført i løpet av 1996.

2 Budget och ekonomi

Budgeten för Nordiska ministerrådets verksamhet 1995 uppgick till 718,9 MDKK. Dessutom disponerades överskottet från 1993 års budget på 17,7 MDKK.

Enligt de politiska besluten har de samnordiska satsningarna inom sektorerna kultur, utbildning och forskning utökats också för 1995. Deras andel av den totala budgeten för 1995 var ca. 48 %, vilket betyder en ökning på 15,8 MDKK från 1994 års nivå. Det andra prioriterade området i 1995 års budget var satsningen på de nordiska närområdena. För att markera detta blev närområdesprogrammet ett eget satsningsområde i budgeten med ett anslag på 51,1 MDKK. I nedanstående graf redovisas fördelningen mellan de olika satsningsområdena för 1995.

2.1 Satsningar på olika områdena i 1995

Ministerrådets budget- och styrningssystemet som bygger på den så kallade kontraktstyrningen har under året vidareutvecklats. Kontraktstyrning-

en skapar möjligheter att uppmärksamma och möta förändringar och utmaningar i samhällsutvecklingen i Norden, Europa och i närområdena. Syfte , strategier och mål för verksamheter konkretiseras med överenskommelser och de faktiska resultaten från de samnordiska verksamheterna redovisas snarast möjligt efter verksamhetsåret - på så sätt kan man ha en aktiv och levande process som stöder att man uppnår det största nordiska mervärdet. I 1995 har även moment av kvalitetsmätning införts. Kontraktstyrningen omfattade 45 institutioner/projekt i 1995, vilket utgjorde ca. 39 % av den totala budgeten.

57,9 % av budgeten för 1995 gick till projektmedel och stödordningar. 34,7 % av budgeten för 1995 gick till institutioner och 7,4 % till ministerrådssekretariatet. Under året har även ett utvecklingsarbete genomförts för att skärpa rutinerna kring projektbevillningarna. Syftet är att på ett bättre sätt kunna anpassa projektverksamheten till reformgruppens intentioner om att all vår verksamhet skall uppfylla kriterierna för nordisk nytta.

3 Nordiska ministerrådets framställningar och rekommendationer

3.1 Yttrande nr. 1/95 angående Nordiska ministerrådets meddelande om rek. 31/1992/p om samarbete i det arktiska området

Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet, mot bakgrund av behandlingen vid 46:e sessionen, utarbetar ett ministerrådsförslag i form av ett program för det arktiska samarbetet

att arbetet sker i nära samarbete med Nordiska rådets organ och den arktiska samarbetskommittén, och

att förslaget till program bör föreläggas Nordiska rådet så att det kan behandlas vid den 47:e sessionen.

Nordiska ministerrådet svarar följande:

I enlighet med Nordiska rådets önskemål har Ministerrådet (samarbetsministrarna) utarbetat ett ministerrådsförslag om samarbete i det arktiska området. Ministerrådsförslaget behandlades på Nordiska rådets 47:de session i Kuopio. Ministerrådsförslaget skall ses som inledningen på en politisk process mot en förstärkt koordinering av arbetet i den arktiska regionen. Ministerrådet önskar därför hänvisa till det förslaget samt önskar i övrigt konstatera att vad gäller arbetet med den globalt viktiga frågan om en reducering av utsläpp av miljöfarliga ämnen omfattas den av prioriteringarna och målsättningarna i den Nordiska miljöstrategin.

Eftersom det i normal ordning kommer att ske en avrapportering till Nordiska rådet vad gäller uppföljningen av ministerrådsförslaget föreslår Ministerrådet att de två rekommendationerna 31/92 och 4/94 avskrivs.

3.2 *Yttrande nr. 2/95 angående Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1994 (C 1)*

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att beakta de synpunkter som framförs i budgetutskottets betänkande inkl. bifogade yttranden från fackutskotten.

Nordiska ministerrådet svarar följande:

I enlighet med det beslut Nordiska rådets presidium och de nordiska statsministrarna gemensamt fattade i Tromsö i november 1994 utarbetades en gemensam rapport om det kommande samarbetet. Rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* lades fram för behandling vid sessionen i Reykjavík. I rapporten presenterades förslag på hur samarbetet både innehållsmässigt och organisatoriskt bör bedrivas framöver. De avsnitt som gäller det politiska innehållet godkändes redan vid sessionen i Reykjavík i mars 1995, medan de organisatoriska ändringarna för Nordiska rådet godkändes vid en extrasession den 29/9 1995.

Det är Ministerrådets bedömning att prioriteringarna i rapporten väl sammanfaller med Nordiska rådets yttranden vad gäller de enskilda sektorerna. Ministerrådet är enigt med Rådet om att samarbete skall stärka den nordiska gemenskapen, koncentreras och effektiveras. En genomgång av den nordiska nyttan i samtliga samnordiska institutioner genomförs därför. Målsättningen är att genom omprioriteringar skapa möjlighet för tillräckliga budgetsatsningar på de frågor som anses politiskt relevanta.

3.3 *Meddelande om rekommendation nr 31/1992/när angående samarbete i det arktiska området (A 994/p)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* ta initiativ til et heldekkende arktisk samarbeide på regeringsnivå."

Nordisk Ministerrådet meddeler:

Ministerrådet viser til svar på yttrande 1/1995.

3.4 *Meddelande om rekommendation nr 30/1993/när angående säkerhet, energi och miljö (A 1034/m, A 1043/m, A 1044/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast ta initiativ till en offensiv i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet samt

att ta initiativ till framtagande av realistiska alternativ till de miljöfarliga anläggningar i Baltikum-S:t Petersburg-Kolaområdena man eljest tvingas hålla i drift,

att, för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där

forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter,

att stödja omställningsprojekt och ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion, samt

att aktivt verka i nedrustningsprocessen och stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen samt etablerandet av Norden som en kärnvapenfri zon."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Det hänvisas till tidigare meddelanden till rekommendationen från Ministerrådet.

Ministerrådet kan meddela att det från dom olika länderna ges stöd till International Science and Technology Center i Moskva.

I samband med Kuopio sessionen överlämnade Ministerrådet till Nordiska rådet ett ministerrådsförslag om en Nordisk miljöstrategi för 1996-2000. I detta ministerrådsförslag anges bl.a. som målsättning för arbetet i relation till närområdena att de nordiska länderna lägger vikt på "at støtte det internationale samarbejde om sikring eller lukning af kernekraftværker i Nordens nærområder, til utvikling av alternativ, sikker og miljøtilpasset energiproduktion og til mere effektiv energianvendelse" samt "at internationale bidrag og lån til Øst- og Centraleuropa gives med henblik på at gennemføre handlingsplanen for Østersøen, samt for at følge NEFCO´s udredning om hot spots i Barentsregionen op".

I kapitel IV i ministerrådsförslaget om en Nordisk miljöstrategi 1996-2000 anges vilka ytterligare frågor som de nordiska länderna lägger vikt på och vill arbeta för vad beträffar Arktis, Barentsregionen, Östersjöområdet, Nordsjöområdet, atomsäkerhetsproblem i Nordens närområden samt finansiering av miljöinsatser i närområdena. Det bör också framhållas att Ministerrådet årligen i en separat redogörelse till Nordiska rådet hittills har redovisat vilka initiativ som tagits och resultat som uppnåtts beträffande genomföringen av miljöstrategin.

Det hänvisas i övrigt till meddelande till rek. 47/92, 10/93, 11/93 och 29/93.

Med bakgrund av ovanstående anser Ministerrådet att rekommendationen kan avskrivas.

3.5 *Meddelande om rekommendation nr 4/1994/när angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis (A 1061/m och A 1062/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att forcera kartläggningen av resursanvändningen och miljösituationen i Arktis, bl.a. vad avser marina resurser, oljeutvinning, gruv- och bergverksdrift, transport samt förorening från lokala och långväga källor, analysera premisserna för en bärkraftig utveckling under arktiska för-

hållanden och komma med förslag om hur man genom en samlad internationell insats bäst kan bädda för en sådan utveckling,

att analysera hotet mot den arktiska miljön av militära och civila kärnfysiska aktiviteter i Arktis, bl.a.:
- följderna av provsprängningarna,
- dumpningen och lagringen av kärnfysiskt material,
- riskerna med användandet av atomubåtar och atomisbrytare,
- den kärnfysiska upprustningen,

att i samråd med nordiska och internationella forskningsorgan bedöma vilka forskningsuppgifter som är mest nödvändiga i Arktis och hur dessa kan säkras erforderligt finansiellt stöd,

att internationellt verka för en eliminering av utsläpp i Arktis av särskilt miljöfarliga ämnen, såsom PCB, kadmium, bly, svavel, radioaktiva ämnen m.fl., senast innan år 2000,

att i samarbete med Barentsrådet och på basis av ovanstående kartläggning verka för bildandet av en stor fridlysningszon i Barents Hav,

att verka för stopp för fortsatt kärnfysisk vapenkapplöpning i Arktis genom:
- ett samlat nordiskt initiativ,
- att få Norden och Kola, Karelen och Baltikum förklarade som kärnvapenfri zon,
- insatser av FN, KSSE, Barentssamarbetet och inom Rovaniemiprocessen,
- internationella nedrustningsförhandlingar,
- att verka för etablerandet av en Arktisk förvaltning motsvarande den för Antarktis,

att ta initiativ till att en expertgrupp bevakar säkerhetskontroll och nedrustning i Arktis med representanter från de åtta arktiska länderna,

att i alla ovanstående aktiviteter beakta urbefolkningarnas intressen

att beakta förslagen om parlamentarisk medverkan i den resolution som antogs vid den internationella parlamentariska konferensen om Arktis i Reykjavík 1993, samt

att till Nordiska rådets 45:e session i Tromsø i november 1994 lämna en lägesrapport om arbetet med rekommendationen."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Se Ministerrådets svar på yttrande nr. 1/95.

3.6 Meddelande om rekommendation nr. 5/1995/nord angående nordiskt samarbete på havsrättens område (A 1106/j)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om

1. *at* udvide det nordiske samarbejde ved Nordisk Institut for Søret i Oslo til også at omfatte nordisk samarbejde på havrettens område,
2. *at* der oprettes det fornødne antal tjenester til at varetage opgaverne ved en nordisk samordning på havretsområdet,
3. *at* der foruden nordisk samarbejde på havretsområdet sker en koordinering også med de baltiske lande og Nordens øvrige nærområder, især Østersøregionen."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Rekommendationen innehåller både utrikespolitiska och forskningspolitiska problemställningar, vilket ställer krav på en överordnad samordning. Till följd härav har samarbetsministrarna tagit på sig ansvaret för uppföljning av rekommendationen.

Samarbetsministrarna har inhämtat yttrande från rättscheferna i de nordiska ländernas utrikesdepartement.

Nordiskt Institut för Sjörätt, som upprättades 1963, har till syfte att främja forskning och undervisning i de nordiska länderna i sjörätt och allmän transporträtt, olje- och gasrätt (institutet har en särskild avdelning för petroleumsrätt) samt besläktade rättsområden.

Institutet hör administrativt - inom Ministerrådet - under utbildnings- och forskningsministrarna och är samtidigt knutet till juridiska fakulteten vid Oslo universitet. Årsbudgeten uppgår till totalt cirka 6,7 MNOK, som till lika delar täcks av Ministerrådet, Oslo universitet och fasta privata tillskott. Institutet råder över ett omfattande bibliotek, som på det sjörättsliga området kan kvalificeras som ett av världens bästa.

Det finns i och för sig inga invändningar mot att det sker en utvidgning av institutets fackområden. Det förutsättes dock att eventuella behov av finansiell förstärkning - såvitt avser Ministerrådets del - sker inom budgetramen för forskning/utbildning.

Det nordiska samarbetet på havsrättsområdet tillvaratas i princip av ländernas utrikesministerier, representerade av deras havsrättsexperter. Samarbetet är inte formaliserat, men har genom åren manifesterats i regelmässiga konsultationer mellan de nordiska länderna. En stor del av dessa konsultationer har ägt rum i anslutning till internationella havsrättsmöten. Det är Ministerrådets uppfattning att det existerande samarbetet är konstruktivt och nyttigt samt äger rum i en atmosfär av inbördes hjälpsamhet och öppenhet. Det är inte uppenbart att detta samarbete vinner på att formaliseras eller institutionaliseras. Det bör därvid framhållas, att det - såsom inom sjörätt, transporträtt eller olje- och gasrätt - på det havsrättsliga området inte finns behov av en egentlig harmonisering av ett internrättsligt regelverk, eftersom reglerna rörande havsrätten i vid omfattning återfinns i form av internationella avtal och konventioner som i

givet fall skapar grundlag för mera specifika avtal mellan stater, exempelvis grannländer.

Det existerar inte ett formaliserat samarbete på havsrättens område i allmänhet mellan de nordiska länderna och de baltiska länderna. Däremot sker, beroende på aktuella behov, kontakter/konsultationer på bilateral basis eller inom ramen för andra internationella fora. Som exempel kan nämnas det havsmiljörättsliga samarbetet i Östersjön (HELCOM). På sikt kan möjligen samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna bedrivas i fastare former.

Med hänvisning till det anförda hemställer Nordiska ministerrådet att rekommendationen avskrivs.

3.7 *Meddelande om rekommendation nr. 11/1995/euro angående nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU (A 1095/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* utarbeta en nordisk strategi för ökad öppenhet inom EU
2. *att* på basis av en gemensam nordisk strategi verka för en öppen förvaltningskultur inom EU/EES som är förenlig med centrala nordiska principer på detta område."

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiske EU-medlemslande arbejder alle for størst mulig åbenhed i EU. Dette har senest resulteret i vedtagelse den 2. oktober 1995 af en adfærdskodeks for offentliggørelse af Rådets protokoller og erklæringer til optagelse i protokollerne, når Rådet optræder som lovgivende myndighed.

Med adfærdskodeksen er der indført regler vedrørende offentliggørelse af erklæringer til Rådets mødeprotokol.

Tidligere skulle et medlem af Rådet bede om offentliggørelse i Rådet, hvorefter et (simpelt) flertal af medlemslande skulle støtte offentliggørelse.

Nu er der en forhåndsformodning om, at et flertal af medlemslande ønsker erklæringer til mødeprotokollen offentliggjort, med mindre det konstateres, at der ikke er simpelt flertal for offentliggørelsen, fordi et medlem af Rådet har bedt om at får flertallet bekræftet. Derudover kan et medlemsland nu altid selv offentliggøre dets egne erklæringer fra Rådets mødeprotokol.

Med hensyn til mødeprotokollen var reglen tidligere, at der var fortrolighed om Rådets forhandlinger, hvorfor mødeprotokoller som hovedregel ikke kunne offentliggøres. Nu besluttes det ved vedtagelsen af Rådets mødeprotokol, om denne skal være offentlig.

Der er vedtaget andre regler om åbenhed i EU end ovennævnte. Danmark - og Sverige og Finland efter deres indtræden i EU - har i forbindelse med forhandlingerne om disse været meget aktive. Dette gælder i forbindelse med etableringen af regler om offentliggørelse af afstemningsresultater, aktindsigt i Rådets dokumenter, åbne debatter på rådsmøder og senest, jf. ovennævnte, erklæringer til Rådets mødeprotokol.

De nordiske lande presser også på for en forvaltning af ovennævnte regler, som er så åben som mulig. Det gælder fx i sager om aktindsigt i rådsdokumenter, hvor de nordiske lande generelt er mere imødekommende overfor individuelle anmodninger end de fleste af øvrige medlemslande. Dette er helt i overensstemmelse med de centrale nordiske principper om en åben forvaltningskultur.

De nordiske lande agter fortsat at arbejde for størst mulig åbenhed i EU. Dette gælder ikke mindst i forbindelse med den kommende regeringskonferance i 1996, hvor det er nødvendigt, at spørgsmålet om øget åbenhed behandles.

3.8 Meddelande om rekommendation nr. 17/1995/p angående ändringar i Helsingforsavtalet (A 1102/p, A 1097/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar såväl Nordiska ministerrådet som de nordiska ländernas regeringar

att i samråd med Nordiska rådets presidium, utarbeta ett ministerrådsförslag om nödvändiga ändringar i Helsingforsavtalet till behandling vid Nordiska rådets 47:e session."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet hänvisar till meddelande över rekommendation nr. 23/1995.

3.9 Meddelande om rekommendation nr. 18/1995/p angående mål och prioriteringar för budget 1996 (A 1102/p, A 1097/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* lägga de mål och prioriteringar som föreslagits i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" till grund för utarbetandet av plan och budget för det nordiska samarbetet under 1996."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Vid utarbetandet av den fleråriga verksamhetsplanen, C 2:an, har de riktlinjer som slogs fast i reformbetänkandet *Nordiskt samarbete i en ny tid* beaktats. Det samma gäller budgetförslaget för 1996. C 2:an är i enlighet med sin form av politisk viljeförklaring från Ministerrådets sida också uppbyggd enligt linjerna i reformbetänkandet. Vad gäller budgetförslaget har däremot en mer traditionell struktur följts eftersom Ministerrådet inte anser att det är det mest ändamålsenliga att utgå från de tre pelarna i budgetstrukturen. Mycket av den verksamhet som finansieras med medel ur ministerrådsbudgeten går över "gränserna" för de tre pelarna. Det rent politiska samarbetet följer dock indelningen, varför EU/EES-frågorna numera är ständigt återkommande punkter på dagordningen för minister- och ämbetsmannakommittémöten.

I overensstemmelse med reformgruppens bekræftelse af, at kultur og uddannelse fortsat skal være de vigtigste satningsområder er der også for

1996 en forøgelse af midlerne til disse programmer. 48,9 procent af den samlede ramme foreslås tildelt kultur, uddannelse og forskning.

Nærområdeprogrammet videreføres med en samlet ramme på 50 MDKK. På tre områder er der bevilget midler til nysatsninger i overensstemmelse med reformgruppens anbefalinger

- forskningsprogram om *Norden og Europa* på 4 MDKK,
- særlig satsning på 1 MDKK til at knytte Vestnorden tættere på det øvrige Norden,
- særlig bevilling på 1 MDKK til intensiveret indsats i det arktiske område, herunder fastlæggelse af en samlet arktisk strategi.

3.10 Meddelande om rekommendation nr. 23/1995/p angående ändringar i Helsingforsavtalet (A 1117/p, B 152/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

att vidtaga de ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 2, 48, 51, 52, 53, 54 och 55 som framgår av bilaga 3 till presidieförslag A 1117/p."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I enlighet med Nordiska rådets önskemål (rek. nr 17/1995) har Ministerrådet, efter samarbete med rådssidan, lagt fram förslag om ändringar i Helsingforsavtalet. Förslagen avsåg dels införande av en generell regel om lika behandling av medborgare i Norden, dels ändring/utmönstring av bestämmelser kring Nordiska rådets organisation och arbetsformer. Ministerrådets förslag vann, som framgår av rekommendationen (23/1995), Nordiska rådets bifall. I enlighet därmed har samarbetsministrarna undertecknat en överenskommelse om ändring av Helsingforsavtalet. Överenskommelsen skall därefter godkännas i nordiska länderna parlament. Detta arbete förväntas vara avslutat under hösten, så att de nya bestämmelserna kan träda i kraft vid årsskiftet 1995/96.

3.11 Meddelande om rekommendation nr. 24/1995/p angående fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet (C 2; B 151/b)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillse att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten *Nordisk nytte* med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Det sker en kontinuerlig uppföljning och uppdatering av de åtgärder som vidtas i uppföljningsprocessen av reformrapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid*. Budgeten för 1997 kommer också att återspegla reformprocessen.

Gällande rapporten *Nordisk nytte*, som är en genomgång av de samnordiska institutionerna, kommer den att slutbehandlas under våren, varefter de åtgärder som vidtas på basen av rapporten inarbetas i budgeten för 1997. Nordiska rådet har i enighet med överenskommelse mellan statsministrarna och presidiet i Kuopio, möjlighet att uttala sig om rapporten i samband med Rådets så kallade januarimöten.

3.12 Meddelande om rekommendation nr. 25/1995/p angående fastställande av budgeten för 1996 (C 2; B 151/b)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* vidta följande ändringar i budgetförslaget för 1996:

a) Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2". "Blockbidrag" tillförs 2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgruppen för nordisk vuxenutbildning och folkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK.
b) Under budgetposten "Nordisk ungdomskommitté, 1.3.5" skall 80% (3,8 MDKK) av anslaget, 4,7 MDKK, öronmärkas till den generella stödordningen för nordiska barn- och ungdomsorganisationer.
c) Ökning av anslaget till Nordens folkliga församling med 350 000 DKK och samtidigt minskning av budgetposten "4.4. Bygg- og boligsektoren" med 350 000 DKK."

Nordiska ministerrådet meddelar:

På sitt möte den 15 november 1995 har Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslutat att Nordens Folkliga Församling under budgetposten 7.1.1 beviljas ett tillskott på 350 000 DKK och att bygg- och bostadssektorns projektmedler (budgetpost 4.4.1) reduceras med motsvarande 350 000 DKK.

Nordiska ministerrådet (kulturministrarna) har på sitt möte den 4 december 1995 beslutat i enlighet med Nordiska rådets förslag att 80% (3,8 MDKK) av bevillningen på 4,7 MDKK under budgetposten 1.3.5, Nordisk Ungdomskommitté, avsätts till den generella stödordningen för de nordiska barn- och ungdomsorganisationerna.

Förslaget om att stödet till de nordiska folkupplysningsorganisationerna bevaras som ett blocktillskott och upptas som en särskild budgetpost på 2,6 MDKK behandlades av Nordiska ministerrådet (utbildnings- och forskningsministrarna) den 4 december 1995.

I rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* som utarbetats av en gemensam arbetsgrupp mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, angavs att principen om *nordisk nytta* skall vara avgörande för vilken verk-

samhet som skall genomföras i nordisk regi. Ministerrådet finner principiellt att stöd till konkreta projekt i högre grad än blocktillskott är i överensstämmelse med denna princip. Även de rekommendationer om en ökad användning av projektstöd, som anges i den särskilda arbetsgruppens rapport *Nordisk Nytte* talar för konkreta projekt, men man önskar å andra sidan inte avvisa Nordiska rådets önskan om att behålla tillskottet till folkupplysningen.

Nordiska ministerrådet (utbildnings- och forskningsministrarna) har därför beslutat, att av bevillningen under budgetpost 2.2.3, används 2,2 MDKK till blocktillskott till de nordiska folkupplysningsorganisationerna. Detta är en höjning med 120 TDKK i förhållande till 1995. Styrningsgruppen för nordisk folkupplysning och vuxenundervisning (FOVU) utarbetar kriterier för fördelningen av blocktillskottet.

3.13 Meddelande om rekommendation nr. 26/1995/p angående Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet (C 2; B 151/b)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att beakta följande:

att rådet och dess organ snarast önskar uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur Ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

- att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser
- att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.
- att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlättas arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådssekretariatet kommer snarast att inleda en dialog med Nordiska rådets presidiesekretariat för att förbereda förändringar enligt Rådets rekommendation.

3.14 Meddelande om rekommendation nr. 28/1995/p angående utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner (B 156/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, så snart det föreligger, göra resultatet av den pågående remissbehandlingen av rapporten om värderingen av de samnordiska institutionerna, jämte de slutsatser som dras därav, tillgängligt för Nordiska rådet,

att bereda rådet tillfälle att lämna synpunkter även innan riktlinjerna för arbetet med 1997 års budget för nordiskt samarbete fastställs av samarbetsministrarna, och

att hålla rådets organ underrättade om det fortsatta arbetet med institutionsgenomgången."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet konstaterade vid sitt möte den 15 november 1995 att statsministrarna öppnat möjligheten för rådets partigrupper att yttra sig över institutionsutredningen senast den 24 januari 1996.

Samarbetsministrarna beslutade samtidigt om följande uppföljning av Rådets rekommendation:

1. Sekretariatet översänder remissvaren från institutionerna och fackministerråden efter den 15 december till Nordiska rådet för kännedom och konstaterar att Rådet är välkommet att inkomma med synpunkter på riktlinjerna för 1997 års budget.
2. Samtidigt med att Generalsekreterarens förslag om institutionsutredningens rapport översänds till samarbetsministrarna i februari informerar Generalsekreteraren Nordiska rådets presidiesekreterare om innehållet i förslaget.
3. Den löpande informationen till Nordiska rådet sker genom att Rådets utskott anlitar sakkunniga från Ministerrådet.

3.15 *Meddelande om rekommendation nr. 31/1995/när angående handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området (B 157/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för samarbete i det arktiska området i enlighet med ministerrådsförslaget (B 157/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet, samt

att ministerrådet i Nordiska ministerrådets budget 1997 och i senare budgetar avsätter medel för nordisk samordning av insatser i Arktis och att dessa medel ges en sådan omfattning att de bidrar till medfinansiering från nationella och internationella finansieringskällor."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har i budgeten för 1996 reserverat 1 MDKK för den generella uppföljningen av det arktiska MR-förslaget. Uppföljningen av programmet kommer att igångsättas omedelbart och förväntas till vissa delar att ta flere än ett budgetår i anspråk.

Gällande tryggandet av medel i kommande budgeter sker det i normal ordning i samband med utarbetandet av budgetförslaget. En viktig del av uppföljningen är frågan om att trygga frågan om samfinansiering.

3.16 Meddelande om rekommendation nr. 32/1995/när angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet (B 157/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt
att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

I enlighet med skrivningen i ministerrådsförslaget kommer de nordiska regeringarna att arbeta för en tät dialog med parlamentarikerna om arktiska frågor härunder i förbindelse med arbetet i det kommande Arktiska rådet.

3.17 Meddelelse om rekommandation nr. 39/1995/nord angående ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd (A 1122/j)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt således at de parlamentariske ombudsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner."

De nordiske landes regeringer meddeler:

I ministerrådsförslaget om införande av en likabehandlingsregel för medborgare i de nordiska länderna framhölls behovet av effektiv kontroll och önskvärdheten av att man på nordisk nivå tillskapar någon form av förfarande för att behandla frågor om bristande likabehandling. Det borde inte gälla beslut i enskilda fall, utan syftade till att avskaffa regler som inte leder till likabehandling. Det framhölls vidare att det närmast ankommer på Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet att besluta om lämpligt sätt att behandla sådana frågor. Hur förfarandet närmare skall utformas kommer inom kort att tas upp till övervägande inom Ministerrådet, varefter samråd kommer att ske med parlamentarikersidan.

Kapitel II

Kultur

1 Utviklingen på kultursektoren

Finlands och Sveriges medlemsskap i EU från början av år 1995 innebar förskjutningar i de politiska prioriteringarna för det nordiska samarbetet. En klarare koncentration av satsningarna, en starkare politisk styrning av samarbetet och ett strikt iakttagande av principen om nordisk nytta skall vara vägledande för kultursamarbetet.

Den nysatsning som genomförs för kultursamarbetet gällande åren 1994-96 prioriterar bl a barn och unga, konstnärligt utövande, ett ökat folkligt engagemang i kultursamarbetet samt synliga nordiska kulturmanifestationer i och utanför Norden.

En ansenlig del av kulturbudgeten, 23,8 MDKK eller cirka 18% av det totala anslaget på 141,9 MDKK disponeras inom ramen för nysatsningen för projekt och stödordningar som avser att ge kultursamarbetet en ny, fastare och klarare struktur.

Kultursamarbetet har under året till centrala delat genomgått en evalueringsprocess, som skall ligga till grund för de prioriteringar som görs för kultursamarbetet efter år 1996. Verksamheten vid de samnordiska institutionerna, vid Nordiska kulturfonden, de nordiska konstkommittéerna och Nordiskt Journalistcenter har varit föremål för översyn och analyser. Uppföljningen av dem pågick ännu vid årsskiftet, och föranleder eventuella åtgärder vid budgeteringen för år 1997.

För det nordiska barn- och ungdomssamarbetet utarbetades en handlingsplan, som i form av ett Ministerrådsförslag gick till fortsatt behandling. Samarbetet inom massmediesektorn fokuserades på bl.a. den teknologiska utvecklingen och internationaliseringen av medierna.

En bred nordisk kulturmanifestation genomfördes med stor framgång under sommaren i Spanien. Satsningen är ett led i arbetet att föra ut information om Norden och göra nordisk kultur mer känd i utlandet.

Relationerna mellan det nordiska kultursamarbetet, kulturpolitiken på nationell nordisk nivå samt kontakterna till EU och närområdena genomgicks i syfte att ge underlag för framtidsstrategier.

2 Virksomhet og nysatsing 1995

2.1 Nordisk Kulturfond

Der er politisk enighed om fondens vigtige rolle som implementeringsinstrument i det nordiske kultursamarbejde. Der holdes samråd en gang om året mellem Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd og fondens styrelse om fondens udvikling. Dette samråd er i første omgang etableret som et treårigt forsøg i forbindelse med nysatsningen 1994-1996.

Man ønsker at bevare den kulturelle diversitet og bredde som fonden traditionelt står for, samtidig med at fonden i stigende grad skal indgå i de politisk prioriterede satsningsområder. Man ønsker også at gøre det muligt for fonden at satse på større projekter af mere langvarig karakter.

Fra 1994 har fonden lagt stor vægt på at nære samarbejdet med øvrige støtteordninger på kulturområdet, særlig de organer hvis opgaver overlapper med fondens. Formålet med samarbejdet er at klargøre prioriteringer og koordinere indsatser i.o.m. politiske beslutninger og at finde frem til en hensigtsmæssig arbejdsfordeling mellem fonden og de øvrige organer. I 1994, og fortsat i 1995, er størstedelen af fondens midler blevet brugt i nært samråd med ansvarlige nordiske komitéer og styringsgrupper på de forskellige fag-/satsningsområder.

Fonden har fortsat sit initiativ ang. *Årets nordiske udstilling* som første gang holdes i København i forbindelse med København Europas kulturby 1996. Næste *Årets nordiske udstilling* bliver holdt i Stockholm i 1998 i forbindelse med at Stockholm det år bliver Europas kulturby.

Nordisk kulturfonds styrelse har rekvireret en evaluering af fondens virksomhed. Med udgangspunkt i nysatsningen og det igangværende reformarbejde af nordisk samarbejde ønsker fondens styrelsen at klargøre og evaluere fondens stilling og rolle inden for det nordiske kultursamarbejde. Evalueringen er afsluttet medio november 1995.

2.2 *Medie- og filmsamarbeidet*

2.2.1 Nysatsing på medieområdet

Tre komponenter har vært sentrale i Ministerrådets nysatsing på film- og medieområdet: Distribusjon, filmkultur og videreutdanning av film- og TV-profesjonelle.

Ministerrådets viktigste verktøy for å nå målsettingene om å forsterke Norden som medieregion er *Nordisk Film- og TV-fond.* Både gjennom egne midler og ekstra tilførte midler fra nysatsingen har Fondet i betydelig grad kunne utbygge sin virksomhet når det gjelder distribusjon og filmkulturelle tiltak i Norden. Fondet har utarbeidet en bred vifte av tiltak på ulike nivåer og med ulike virkemidler med primær hensikt å bedre visningsmulighetene for nordisk film i Norden, samt andre tiltak for å styrke filmkulturen i Norden.

Kort- og dokumentarfilmkontoret *Filmkontakt Nord* blir støttte via nysatsingsmidlene. Formålet med kontoret er å fremme nordisk kort- og dokumentarfilm i og utenfor Norden.

Det har vist seg gunstig å koordinere Ministerrådets nysatsingsmidler til distribusjon og filmkultur med Fondets mer produksjonsrettede formål, idet det oppnås betydelige synergieffekter og samordningsgevinster.

Bidrag fra nysatsingsmidlene har gjort det mulig å avvikle to større seminarer for profesjonelle film- og TV-arbeidere i Norden, arrangert gjennom det nordiske filmskolesamarbeidet, *NORDICIL.* Temaet for begge se-

minarer, manusutvikling og nye samarbeidsformer mellom film og fjernsynsbrasjen, er sentrale elementer i å styrke nordisk audiovisuell kultur.

2.2.2 Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid

Mediesystemet i Norden og Europa befinner seg i en dyptgående forandringsprosess. En våken nasjonal og nordisk mediepolitikk er av stadig større betydning i en tid da medienes økonomiske og kulturelle betydning blir større og større. I tråd med denne utviklingen har Styringsgruppen i stigende grad utviklet seg til en nordisk "tenke-tank", et forum for utveksling av informasjon om aktuelle mediepolitiske spørsmål i og utenfor Norden. På en rekke mediepolitiske saksområder har de nordiske land felles holdninger i forhold til utviklingen på den internasjonale mediearenaen. Stikkord for utviklingen er internasjonalisering, kommersialisering og et stadig stigende tilbud av kringkastingstjenester gjennom kabel og satellitt.

På oppdrag fra kulturministrene arbeider Styringsgruppen med disse problemstillingene, særlig de mediepolitiske utfordringer som reiser seg i forbindelse med digitalisering og derav følgende sammensmelting av tidligere adskilte virksomheter, som tele-, kringkastings- og datavirksomhet. I fokus for Styringsgruppens arbeid står spørsmålet om hvordan de nordiske public service selskaper fortsatt kan sikres en plass i det nye medielandskapet.

Styringsgruppen har tatt initiativ til en utredning om audiovisuelle initiativer for og av barn og unge i Norden. Styringsgruppen ønsker å undersøke om man fra nordisk hold kan bidra til å skape forutsetninger for å styrke Norden som en medieregion for barn og unge.

Styringsgruppen utgir nyhetsbrevet *Nordisk Medie Nyt/Nordic Media News* for å imøtekomme informasjonsbehovet som finnes om medieutviklingen.

For å sikre nordisk representasjon i europeiske medieorganer blir en medarbeider ved den paneuropeiske organisasjonen *Eureka Audiovisuel* delfinansiert over Styringsgruppens budsjett.

Styringsgruppen har for øvrig støttet bl.a. medieaktiviteter i nærområdene og Barentsregionen samt et medieprosjekt i regi av *Et mångkulturelt Norden*.

Budsjettet for Styringsgruppen 1995 var MDKK 3,139. Tidligere har Styringsgruppen vært mer aktiv som bidragsyter til ulike filmkulturelle formål i Norden. Disse oppgavene, og forvaltning av øremerkede midler er fra 1995 overlatt til forvaltning i Nordisk Film- og TV-fond, som har utviklet seg til å bli et nordisk ressurs- og kompetansesenter innen nordisk film og TV. Fondet er blitt mer resultatorientert og satser høyere beløp på færre produksjoner med bred publikumsappell i Norden. I tillegg stiller Fondet høyere krav til distribusjon av verkene som blir støttet.

Fondet har det siste året støttet produksjon av 21 spillefilmer og TV-serier samt en rekke kort- og dokumentarfilmer. Flere av disse produksjonene retter seg mot barn og unge. Fondet har i 1995 tatt flere initiativer for

å stimulere til økt interesse for produksjon og distribusjon av barne- og ungdomsfilm.

En rekke av de fonds-støttede verker har mottatt nordiske og internasjonale priser.

2.3 *Barn og ungdom*

2.3.1 Nysatsinger

Ministerrådet har under verksamhetsperioden utarbetat ett ministerrådsförslag om nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000 som behandlades vid Nordiska rådets 47. session i Kuopio. Handlingsplanens avsikt är att ge ramar och definiera de kulturpolitiska målsättningarna för samarbetet inom barn- och ungdomskulturens område samt definiera strategier för att uppnå målen. I handlingsplanen har man även definierat kriterierna för bidragsgivningen på området.

Inom ramen för nysatsningen har Ministerrådet utdelat stöd till följande projekt:

Västnordiska medieverkstäder 1995-98, 630 TDKK, ett pilotprojekt för att starta verksamheten med mediaverkstäder i regi av Nordens Hus i Reykjavík, Nordens Institut i Grönland och Nordens hus på Färöarna.

Videoverkstad Slips och Mascara, 100 TDKK, åländsk fortsättning på Ministerrådets pilotprojekt Ett levande Norden.

Nordisk medienettverk, 490 TDKK, fyra mediaprojekt för ungdomar i regi av Mediafabrikken i Aakershus.

Nätverk för nordiska barnkulturforskare, 360 TDKK, för möten och uppbyggnad av nätverk inom barnkulturforskning i Norden.

Ett mångkulturellt Norden, 590 TDKK, fortsatt stöd för ett tvärsektoriellt projekt i regi av fem konstmuséer i Norden som syftar till att förebygga främlingsfientlighet.

Elevkonferens i Sverige och lägerskola på Grönland, 220 TDKK, i regi Nordiska Skolidrottskommittén.

Nordisk barn- och ungdomsteaterfestival, 200 TDKK, för att stöda västnordiska teatergruppers deltagande i festivalen.

Vi skaber Norden - voksenfri konference i Silkeborg, 200 TDKK, för att ge barn och ungdomar en möjlighet att uttala sig om Ministerrådets handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000.

2.3.2 Nordisk ungdomskomité og nordisk idrettssamarbeid

Nordiska ungdomskommittén har utdelat stöd till ungdomsorganisationernas projektverksamhet och organisatoriska samarbete samt till lokalt och regionalt samarbete. I övrigt har kommitténs arbete präglats av intresse och engagemang för europeiskt ungdomssamarbete. Två nordiska möten har arrangerats för och med nationella representanter i europeiska samarbetsorgan i syfte att koordinera de nordiska synpunkterna.

Kommittén har beslutat att fortsätta satsningen på en koordinator för ungdomsforskning. Det har visat sig att verksamheten bidrar till ett bättre samarbete och effektivare information på detta forskningsområde.

Kommittéens verksamhet evaluerades och resultaten i rapporten fungerade som underlag för handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000.

Nordiska ungdomskommitténs budget var 4,6 MDKK varav 3,6 MDKK delades ut som stöd till organisationerna.

Stödordningen för nordiskt idrottssamarbete förvaltas nationellt. Största delen av stödet på 1,2 MDKK har utdelats av idrottsorganisationerna i Island, Grönland och Färöarna.

2.4 *Samarbeide på kunstområdet*

2.4.1 Nysatsning

Inom konstområdet har utvecklingen varit i enlighet med de prioriteringar som fastslogs vid utformningen av nysatsningen. Resestipendieordningen *Sleipnir* etablerades 1994 som ett 3-årigt projekt inom en ram om 3 MDKK årligen 1995-1997. Den övergripande målsättningen med stipendieordningen är att öka konstnärernas moblilitet inom Norden och stimulera till ett större utbud av nordisk konst inom Norden. Målgruppen är unga professionella konstnärer inom alla konstområden (åldersgräns 35 år) och stöd fördelas två gånger per år. De första stipendierna beviljades hösten 1994 till 93 konstnärer och andra gången våren 1995 till 118 konstnärer.

Den *Nordiska museikommittén* tillsattes 1994 för en 3-årig försöksperiod inom nysatsningen. Museikommitténs centrala uppgift är att synliggöra det nordiska kulturarvet och genom olika åtgärder etablera nätverkssamarbete mellan museer i Norden för att få till stånd ett mångsidigt kulturutbyte. Kommittén planerar under hösten 1995 i samarbete med Nordiska museet en konferens om *Barn och museer i Norden* och konferenser om *Museer och informationsteknologi* samt *Nordiskt kulturarv kulturmiljövård.*

I beslutet om nysatsningen konstaterades om samarbetet på konstområdet att stadgarna och ansvarsområdena för ministerrådets konstkommittér skulle evalueras samt att kommittéernas roll som rådgivande inför ministerrådet och som instrument för dialogen mellan politiska beslutsfattare och konstnärer bör förstärkas. Under våren 1995 igångsattes en evaluering av Ministerrådets konstkommittér - *Teater och Dans i Norden, Nordiska musikkommittén (NOMUS), Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) och Nordiska litteratur-* och *bibliotekskommittén (NORDBOK)* - som färdigställdes i mitten av november 1995. För att följa upp evalueringen och för att komplettera kulturministrarnas underlag för att behandla konstkommittérnas stadgar och ansvarsområden planeras en konferens i början av 1996 med arbetstiteln *Det konstnärliga samarbetet i Norden* med bl a ett brett deltagande från de nordiska konstmiljöerna.

Ministerrådet beslöt att genom ett basbelopp på 500 TDKK årligen, skapa förutsättningar för att förlänga *Orkester Nordens* prövoperiod med

två år d.v.s. 1996 och 1997. Den nordiska musikkommittén har fått i uppdrag att ansvara för en utvärdering av orkesterns verksamhet, som skall föreligga under första halvåret 1996.

Ministerrådet har fortsatt att bevilja stöd till *Nordiska konstnärsrådet*. Avsikten 1994 var att igångsätta etableringen av ett *europeiskt konstnärsrådsnätverk* för att skapa en bred europeisk förståelse för de nordiska demokratitraditionerna inom kulturlivet och därmed påverka det europeiska kulturlivets struktur i nordisk riktning. Bevillningen 1995 till Nordiska konstnärsrådet avser bl a att täcka kostnader i samband med att fortsätta utvecklingen av samarbetet mellan de europeiska konstnärsorganisationerna i Baltikum och Centraleuropa.

Under året har utställningen *Ungdomens landskap* med stöd från nysatsningen visats i de nordiska huvudstäderna. Utställningen har i fokus två urbana landskap; det nattliga stadslandskapet och det urbana naturlandskapet, vilka speglar ungdomarnas livssyn och attityder.

Inom *Nordisk kulturpedagogik* har utställningsprojektet *Kroppen i Norden* igångsatts med stöd från sysatsningsmedel. Projektet är baserat på ett samarbete mellan nordiska konstmuseer och skolinstitutioner. Kulturministrarna och Nordiska rådets kulturutskott hade en samlad diskussion om de nordiska priserna och beslöt att inte etablera nya permanenta och institutionaliserade priser i Nordiska rådets regi. Däremot förordades att Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och andra nordiska organ, t.ex. ledningsgrupper och kommittéer, vid särskilda nordiska anledningar kan etablera engångspris eller pris i en form som avviker från redan etablerade pris i Nordiska rådets regi.

2.4.2 Kunstområdet

Nordiska ministerrådet har följande konstkommittér:

- Nordiska teater- och danskommittén (Teater och Dans i Norden)
- Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (NORDBOK)
- Nordiska musikkommittén (NOMUS)
- Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK)

Inom förstärkningen av sekretariatsresurserna för NOMUS har kommitténs egna initiativ och projekt under året utökats. I arbetet prioriterar kommittén ett aktivt nätverksstöd till nordiska musikorganisationer så att alla genrer och i stort sett hela musiklivet berörs av det nordiska samarbetet. Kommittén prioriterar även samordningen av nationella musikorgan och har stärkt sin initierande roll på detta område i enlighet med direktiven kring nordisk nytta. Detta har särskilt märkts i samband med den nordiska kultursatsningen *Under polarstjärnan* i Spanien och kulturfestivalen *Sólstafir* i Reykjavík i samband med Nordiska rådets session. NOMUS deltar aktivt i arbetet kring Nordisk kulturpedagogik i skolan och driver själv projekt inom detta verksamhetsfält. Ett aktivt projektstöd till det nordiska musiklivet spelar fortsatt en viktig roll i NOMUS verksamhet. NOMUS har beställt ett 30-tal nya nordiska kompositioner under året var-

av ännu ett nytt beställningsverk för Orkester Norden, en opera på temat Gudruns 4:e sång (ur Eddan), ett verk för den nordiska barnkörfestivalen Norbusang 6 i Finland kan nämnas särskilt. NOMUS har prioriterat beställningar till mindre körer, ensembler, orkestrar, festivaler och organisationer som saknar egna resurser för kompositionsbeställningar. Den fasta uppgiften med Nordiska rådets musikpris upptog en stor del av NOMUS verksamhet. År 1995 lyckades det att finansiera medverkan av en av världens förnämsta körer, Eric Ericsons kammarkör vid prisceremonien till musikpristagaren Eric Ericsons ära. NOMUS engelskspråkiga tidskrift *Nordic Sounds* om nordiskt musikliv med en upplaga om 5.000 ex distribueras till 89 länder utanför Norden. NOMUS-katalogen med över 1.200 aktuella adresser har för första gången blivit helt slutsåld. NOMUS anslöt sig under året till Internet och upprättade en egen hemsida med information på nordiska språk och engelska om sin verksamhet och med hänvisningar till övriga nordiska stödordningar och samarbetspartners.

NKKK skall främja och stärka det nordiska samarbetet inom bild- och formkonstområdet (bildkonst, arkitektur, industridesign, konsthantverk, textilkonst etc). NKKK eftersträvar också att utveckla kunskapen om nordisk konst och nordiskt konstsamarbete. Beviljande av stöd till nordiska samarbetsprojekt inom fackområdet är NKKK:s huvudsakliga verksamhet. Till kommitténs två möten under 1995 inkom sammanlagt 62 ansökningar och 26 projekt beviljades stöd. Bland dessa kan följande exempel nämnas: *Breaking eyes*, en turnerande nordisk mediakonstutställning, *Revolution*, ett interaktivt konstprojekt på Internet med nordiska och internationella konstnärer, *920 Millibar*, en utställning med samtida kvinnliga konstnärer från Island, Färöarna och Grönland, *Nordisk smyckestriennal* och ett nordiskt nummer av den polska konsttidskriften *Magazyn Sztuki*. NKKK har under året deltagit aktivt i arbetet kring Nordisk kulturpedagogik i skolan. NKKK ansvarar för styrelsefunktionen för *Nordiskt Konstnärscentrum - Dalsåsen*. Sedan 1991 är *Skandinavisk förenings konstnärskollegium i Rom* organisatoriskt knutet till NKKK.

NORDBOKs uppgift är att stödja och utveckla det nordiska samarbetet på litteratur- och folkbiblioteksområdet i Norden. NORDBOKs årsanslag disponeras främst för de två stödordningarna; översättningsstödet ca 2.5 MDKK, fördelade på ca 150 boktitlar och översättarstipendier samt folkbibliotesstödet ca 1 MDKK. Inom folkbiblioteksområdet har bl a följande samarbetsområden prioriterats under året: biblioteksamarbete inom sektorn barn och ungdom, folkbiblioteket i utbildningssamhället, folkbibliotekets förmedlingsuppgifter och folkbiblioteket i ett internationellt perspektiv. NORDBOK:s journalistpris utdelades för andra gången 1995 och pristagaren var kulturredaktör Tuva Korsström, Finland, för sin förmedling av nordisk litteratur. NORDBOK har under året beviljat stöd till nordiska författarkurser på Biskops-Arnö, Sverige, nordiskt översättarseminarium samt årligen återkommande nordiska arbetsmöten för att främja tillgången av litteratur för fysiskt handikappade och andra svaga grupper. NORDBOK har under året utgivit det tredje numret av tidskriften Nordisk litte-

ratur/Nordic Literature - upplaga på 32.000 - med Håkon Harket som huvudredaktör, som vänder sig både till en nordisk och internationell publik. NORDBOK deltog i den nordiska kulturmanifestationen i Spanien, *Under polstjärnan*, 1995. NORDFOLK beslutade mot bakgrund av de nya politiska besluten i Nordiskt samarbete i en ny tid att igångsätta två utredningar - strateginotat - för kommitténs verksamhet i Nordens närområder och om kommitténs arbete med rubriken Strategiska riktningslinjer för folkbibliotekssamarbetet i en ny omvärld.

Nordiska rådets litteraturpris, som utdelas av en särskilt tillsatt bedömningskommitté, tilldelades Einar Már Guðmundsson, Island.

2.5 *Nordisk profilering i Europa och Norden*

2.5.1 Nysatsning

En nordisk kulturfestival, *Bajo la Estrella Polar (Under Polstjärnan)*, ägde rum i Spanien under våren och sommaren 1995. Sammanlagt omfattade den 160 projekt och var därigenom den hittills största samnordiska kultursatsningen i Europa. Festivalens knutpunkter var Madrid, Valencia och Katalonien. Till en del finansierades festivalen inom ramen för nysatsningen. Ytterligare medel tillkom från bl.a. Nordiska kulturfonden och ett stort antal delprojekt finansierades nationellt. Sekretariatet och den av ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet tillsatta arbetsgruppen koordinerade festivalen tillsammans med de nordiska ambassaderna i Madrid. Även konstkommittéerna medverkade.

Ministerrådet finansierade två av de konstutställningar som ingick i festivalen. Den ena behandlade den nordiska konsten kring sekelskiftet, den andra bestod av nutida nordisk konst. Andra tyngdpunkter i festivalen utgjordes av litteratur, musik och film. Festivalen betraktades som utomordentligt framgångsrik. Den hade mycket stor genomslagskraft i media, bl.a. radio och TV, och bidrog till att ge den spanska publiken en mer nyanserad bild av Norden.

Arbetet med utställningen *Drottning Margaretha och hennes tid - Kalmarunionen 600 år* har pågått under året. På uppdrag av Ministerrådet organiserar Danmarks Nationalmuseum utställningen i samverkan med en expertgrupp. Urvalet av föremål är nu klart. Utställningen blir lika omfattande som vikingautställningen och kommer att visas 1996-1998 i Köpenhamn, Kalmar, Tavastehus och Oslo. I Köpenhamn utgör den en nordisk final på kulturbyåret.

Även *Nordic Explorers* ingår i Kulturby '96. Utställningen genomförs av Heureka, Finlands vetenskapscenter, på uppdrag av Ministerrådet. Enligt planerna skall utställningen visas i Vanda i början av 1996 för att därefter fortsätta till Köpenhamn, Haag, Paris, Madrid, München och Stockholm där den avslutas 1998, då Stockholm är europeisk kulturhuvudstad. Utställningen, som blir multimedial och interaktiv, riktar sig främst till barn och ungdom.

2.5.2 Ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet

Ledningsgruppen har haft ansvar för en stor del av nysatsningen under den föregående rubriken, 2.5.1.

VARDE-projektet, som omfattar workshops och seminarier och en framåtblickande utställning med design med bl.a. ekologiska förtecken, genomförs av de nordiska designhögskolorna. Det har lett till ett helt nytt nätverk och ett intensifierat samarbete inte bara mellan skolorna i Norden utan också med skolor i utlandet. Projektet har hittills genomförts med stor framgång i London, Rom, Budapest och Berlin. Slutstationen är Wien. En utvärdering kommer att göras våren 1996.

En rapport från konferensen *Ut med kulturen!*, som belyste frågor kring nordiska kulturprojekt i utlandet och som ägde rum i Reykjavík i september 1994, har utarbetats.

Ledningsgruppen arbetar f.n. fram en projektplan för perioden 1997-2000. Prioriterade områden i de närmaste årens verksamhet blir litteratur och musik samt barn och ungdom. Den nu gällande planen, 1993-1996, tar uteslutande upp projekt i Europa. Den nya planen kommer sannolikt även att omfatta projekt i utomeuropeiska länder.

2.6 *Andre nysatsinger*

2.6.1 Språksamarbeidet

Ministerrådet har avsatt medel inom nysatsningen på språksamarbetets område till den genom NORDMÅL-programmet finansierade isländska språkkonsulentens kulturverksamhet.

I insikt om att språkförståelse inte enbart innebär kommunikativ kompetens har Ministerrådet beslutat förstärka insatserna inom de icke-skandinaviska språkområden. I det finskspråkiga Finland har Ministerrådet stött ett initiativ från den finska föreningen Norden om en serie kulturmanifestationer under rubriken *Norden i Östra Finland*. Under 1995 har projektet ägt rum i Kuopio och St. Michels län. Båda projekten har omfattat såväl konstnärliga aktiviteter som seminarier om nordiskt kultursamarbete och ungdomssamarbete.

I syfte att sprida kunskap om nordisk litteratur har Ministerrådet stött *Tidskriften Nordisk litteratur* som distribuerats såväl nordiskt som internationellt till institutioner, organisationer och enskilda.

Budgeten för språksamarbetet i form av kulturförmedlande aktiviteter är drygt 1 MDKK.

2.6.2 Folkelig kultursamarbeid

Projektet *Nordliv - Nordisk identitet - forntid, nutid, framtid,* initierades under 1994 med planering och inventering av nationella aktioner. Projektet gick av stapeln på Nordens dag i mars 1995. *Nordliv* omfattar en rad olika typer av evenemang i regi av Norden-föreningarna.

Under 1995 beviljades projektet 2,75 MDKK av en totalram om 10 MDKK som Ministerrådet har beslutat för. Med hänsyn till att projektet omfattar aktiviteter inom såväl kultur- och utbildningssektorn deltar bägge sektorer i finansieringen.

2.6.3 Sesjonlandets kultursatsing

En väsentlig del av nysatsningen är etableringen av sessionslandets kultursatsning med anknytning till Nordiska rådets sessioner. Den första satsningen var Norden i Stockholm våren 1994 och sen arrangerades under sessionen i Tromsö hösten 1994 festivalen Norden i Nord. Den tredje manifestationen var i Reykjavík med anknytning till sessionen 11-25.3. 1995. Syftet med sessionslandets kultursatsning är att framhäva den kulturella mångfalden i Norden och skapa nätverk mellan kulturinstitutioner, -organisationer och konstnärer i Norden.

Manifestationen i Reykjavík, Sólstafir, blev den största nordiska kultursatsningen någonsin i Island och ägde rum i Reykjavík, Akureyri och Ísafjördur. Programmet hade följande inriktning: litteratur, barn och unga, film, teater, opera och dans, seminarier och föreläsningar, bildkonst, byggnadskonst design, musik. Ministerrådet beviljade 3,577 MDKK och det totala antalet programinslag var 194.

3 Institusjoner

3.1 Teater og dans i Norden

Teater och Dans i Norden fortsatte i 1995 med sin prioritering af arbejdet med kultur for børn og unge ved at gå ind i et samarbejde med finsk *ASSITEJ* om *Nordisk Børneteaterfestival og seminarer* i Oslo. Desuden er der blevet lagt vægt på at prioritere gæstespils- og gæsteansættelsesansøgninger vedrørende teater og dans for børn og unge. Teater og Dans i Norden har i 1995 fortsat sit samarbejde med eksisterende netværk inden for teaterverdenen med mange samarbejdsprojekter af forskellig art - som bl a seminaret *Tradition og fornyelse,* afholdt i Stockholm i samarbejde med Nordisk Forum for Dansforskning, seminaret *ASSEMBLÉ,* afholdt i Reykjavík i samarbejde med De Nordiske Statslige Uddannelser for moderne dans, støttet af Nordisk Kulturfond, *NOTT '95,* seminar afholdt i Göteborg i samarbejde med Nordisk Teatertekniker Råd, *Rejsende pædagoger,* kursus for kostumiere, afholdt i Tavastehus i samarbejde med Finsk Teaterteknikerforbund, *Teaterfestival og seminar* for skuespillere, afholdt i Odense i samarbejde med Teatercentrum for Danmark og i Oslo i samarbejde med Teater og Dansesentrum samt *seminar for teaterchefer* på Sjælland.

Teater og Dans i Norden har i 1995 fortsat med at stimulere til gensidig inspiration fra grønlandsk, samisk og færøsk kultur til det mere etablerede teater bl a med kurset *Skuespilleren,* der blev afholdt i Vejle, samt støtte til gæstespil og gæsteansættelser. Kommittén har videreudviklet sin kontakt til Baltikum, samt Europæisk og internationalt samarbejde ved bl a at til-

byde studieophold og vejledning for teaterpersonale i Baltikum, deltagelse i International Theatre Institute's arbejde og *Dans unden grænser* (præsentation af moderne nordisk dansekunst, afholdt i Barcelona i samarbejde med Ledningsgruppen for nordiska kulturprojekt i udlandet, Nordisk Kulturfond og Nordisk Ministerråd). I denne anledning har Teater og Dans redigeret og udgivet en bog om nordisk moderne dans.

3.2 *Nordiskt Kunstcentrum (NKC)*

NKCs uppgift är att öka kännedomen och informera om nordisk bildkonst inom och utanför Norden. Under 1995 har ett tiotal utställningar med i huvudsak nordisk samtidskonst för såväl visningar i Galleri Strandkasernen och Augusta på Sveaborg, som för visningar i Norden och/eller internationellt producerats. Konstcentret har eftersträvat organisatoriskt samarbete kring utställningsprojekt med andra institutioner i Norden. De största satsningarna under 1995 har varit *Borealis 7 - Desire* - turnerande utställning med icensatt fotografi av ett tjugotal konstnärer från Norden, Baltikum, Västeuropa och Nordamerika och *Intension - Den Sjunde Nordiska Textiltriennalen*, som turnerar i samtliga nordiska och baltiska länder. *Aquilo*, en utställning med 14 samtida nordiska konstnärer har visats i Wien och Bologna. *Fremmed*, en utställning med objekt och installationer av den norske konstnären Hans Hamid Rasmussen visades på konstcentret under våren. NKC har under året disponerat 14 nordiska ateljéer, därav fem på Sveaborg, och administrerat rese- och vistelsestipendier för nordiska konstnärer. NKC arrangerade sitt årliga utställningsarrangörmöte i Madrid 31 mars 1995. Tidskriften *SIKSI* utkom med fyra nummer under 1995, varav ett temanummer om dansk konst. Info-bladet, i 7.000 exemplar, som informerar om NKCs verksamhet har utkommit med ett nummer 1995.

3.3 *Nordiskt Konstnärscentrum - Dalsåsen (NKD)*

Stadgar för NKD har godkänts av Nordiska ministerrådet och avtal undertecknats mellan den norska staten och Nordiska ministerrådet. Centret har till uppgift att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom konstområdet genom gästateljéer och verkstäder med speciell inriktning på trä som arbetsmaterial. Byggnationen av konstnärscentret är i gång och beräknas kunna invigas den 1 mars 1996. Fr.o.m. den 1 oktober 1995 har en direktör anställts för NKD.

3.4 *Nordens Hus i Reykjavík*

Nordens Hus i Reykjavík har gennem 1995 fortsat sin høje aktivitet. I denne periode har Nordens Hus i Reykjavík afviklet 437 annoncerede programpunkter, heraf 263 i husets eget regi eller med huset som medarrangør. Programmerne fordelte sig mellem foredrag/konferencer, koncer-

ter, filmprogrammer, teater, kunst- og informationsudstillinger. Huset besøgtes af ca 100.000 gæster i løbet af året.

Det er en central bestræbelse at prioritere kvaliteten i programvirksomheden, at prioritere børn og unge, samt at skabe større lokal forankring. Dette tilstræbes for at udnytte ressourcerne bedst muligt og for at initiere lokal aktivitet.

Som eksempler på prioriteringen skal følgende fremhæves:

- Forsøgsprojektet *Vestnordiske Medieværksteder*, der stimulerer sprogsamarbejdet, børne- og ungdomsområdet og mediebevidsthed, er et samarbejde mellem Nordens Hus på Færøerne, Nordens Institut i Grønland og Nordens Hus i Reykjavík.
- Der samarbejdes med ungdomsmiljøer, som f.eks. *Hitt Husið* (Reykjavík Kommunes møde- og oplysningscenter for unge) og gruppen, som lokalt arbejder med *Norden mod fremmedhad*.
- Det danske radioprogram STRAX blev udsendt direkte fra Nordens hus i en 3 timers transmission. Temaet for STRAX-udsendelserne i denne uge var *Norden og naboskab*. Programmet har ca. 700.000 lyttere.

Biblioteket udlåner bøger, musik, noder, grafik og video. Der findes Internet-adgang og CD-ROM, samt stor håndbogssamling. Børne- og ungdomsområdet er stærkt opprioriteret gennem nyanskaffelser og udadvendte aktiviteter.

Husets budget var 4,8 MDKK.

3.5 *Nordens Hus på Færøyene*

Nordens Hus på Färöarna har i sin programverksamhet under verksamhetsperioden satsat på ungdomar, information om nordiskt samarbete och på att kvalitativt förbättra verksamhetens innehåll med hänsyn till ekonomisk effektivitet och innehållsmässig aktualitet.

Närområden som Västnorden och Skottland har också varit i fokus. Huset har under perioden haft 314 evenemang med drygt 53.000 besökare. Över hälften av arrangemangen har haft utländska deltagare. Huset har även haft aktiviteter utanför Tórshavn och Färöarna med antal besökare större än tidigare.

Musikprojekt har varit centrala i husets verksamhet. De stora evenemangen har varit Mozarts Requiem med solister från fyra nordiska länder, nordisk Rock Natt, Prix Færøyar och nordiska musikfestivalen Sommartónar. Barn och ungdomar har erbjudits specialprogram med både nordiskt och lokalt inslag.

Husets budget var 8 MDKK.

3.6 *Nordens institutt på Åland (NIPÅ)*

Verksamhetsperioden för Nordens Institut på Åland har präglats av institutets 10-års jubileum. Aktiviteterna kring jubileet samlades under rubri-

ken Nordiska Kulturmöten på Åland som hade fyra temafestivaler fördelade under året:

Traditioner i det moderna, Ritualer - mytologi och kommunikation, Nordisk ljus och nordisk mörknad samt Det inre - de yttre. Varje temafestival pågick i ett nära samarbete med en åländsk konstnär och en rad nordiska konstnärer med anknytning till temat inviterades till Åland.

Evenemangen följde institutets satsningsområden: stärka den professionella kulturen på Åland genom att ge en möjlighet till lokala konstnärer att presentera sin konst och genom att presentera nordisk konst till åländsk publik.

Institutets andra satsningsområde under perioden har varit barn- och ungdomskultur. Vid videoverkstaden Slips och Mascara producerade ungdomarna en spelfilm från idé till manuskript, via finansiering och till en slutlig spelfilm med hjälp av nordisk filmkonstnärer.

Institutets satsning på allmänkultur har huvudsakligen skett genom import av teater, musik och filmförevisningar samt nordisk kulturpedagogik. Institutet har även beviljat resebidrag till grupper som deltagit med studieändamål i kulturella evenemang i övriga Norden.

Institutets budget var 0,8 MDKK.

3.7 Nordens institut i Grønland

Nordens Institut i Grønlands pilotprojekt *Klassiske Musikuger i Nuuk* blev i slutningen af 1994 fortsat med endnu to ugers *Klassiske Musikdage* i Ilulissat, Sisimiut og Nuuk under medvirken af docent Jens Østergaard, Det kongelige danske Musikkonservatorium i København, og Sixten Nordström, leder af den musikpædagogiske uddannelse ved Musikhögskolan i Malmö under Lunds Universitet.

Projektets mål var at søge at stimulere interessen i Grønland for kunstmusikken for derigennem at medvirke til en øget indsats på det musikpædagogiske område i det grønlandske uddannelsessystem, og denne anden fase fik stor publikumsopbakning og viste bæredygtigheden af projekter af denne karakter.

I forbindelse med Festspillene i Nord-Norge juni 1995 var instituttet medvirkende til at skabe opmærksomhed om bl. a. grønlandsk teater ved præsentationen af Silamiut-teaterets genopsætning af dansestykket *Nigalik*. Andre grønlandske indslag i tilknytning til festspillenes opera-premiere *Hans Egedes nat* var en informationsudstilling og en bogudstilling.

Instituttet er i øjeblikket optaget af to vestnordiske pilotprojekter. Et pilotprojekt, hvis opgave er at undersøge mulighederne for en samarbejds- og udvekslingsaftale indenfor kultur- og uddannelsesområdet mellem de tre næsten lige store vestnordiske byer Akureyri, Tórshavn og Nuuk. Instituttet har desuden indledt et samarbejde mellem Nordens Huse på Færøerne og i Reykjavík om et pilotprojekt om etablering af medieværksteder for børn, unge og uddannelsessøgende.

Endelig er instituttet involveret i arbejdet med byggeriet af Grønlands Kulturhus i Nuuk, et arbejde, der blev indledt i 1994.

Instituttets budget var 3,8 MDKK.

3.8 *Nordisk journalistcenter (NJC)*

Nordisk Journalistcenter har fulgt tre hovedlinjer i sitt arbeid i 1995:

- Å øke kunnskapen og interessen for nordiske samfunnsforhold blant nordiske journalister i presse, radio og TV.
- Å støtte de demokratiske prosesser i Nordens nærområder ved undervisning i journalistikk i Baltikum og Russland
- Å øke kunnskapen og interessen for nordiske samfunnsverdier blant europeiske journalister

I alt har NJC i løpet av det siste året arrangert 42 kursuker eller enkeltkurser, av disse 19 rettet mot nordiske journalister, 22 mot baltiske og russiske journalister og ett mot europeiske og nordiske journalister i fellesskap.

For nordiske journalister er det som vanlig blitt holdt et 12 uker langt hovedkurs om nordiske samfunnsspørsmål.

Et nytt fireukers kurs, *Risiko og sikkerhet i det nye Norden*, omfattet den sikkerhetspolitiske vurdering etter Finlands og Sveriges EU-medlemsskap, såvel som risikofaktorer knyttet til miljø, kriminalitet, etniske spenninger og nasjonalisme i Nordens nærområder og i Russland.

Nytt er også årlige seminarsamlinger for nordiske kulturredaktører og -journalister.

Institusjonens nordiske budsjett var 2,811 MDKK. Institusjonens faglige virksomhet ble evaluert i 1995.

3.9 *NORDICOM - Nordisk dokumentasjonssentral for massekommunikasjonsforskning*

NORDICOMS virksomhet i 1995 har vært preget av et forandringsarbeid med formål å effektivisere og tilpasse virksomheten etter ulike, gamle som nye, brukergruppers behov.

For å forsterke kunnskapsutbyttet innom Norden og med andre land og regioner har NORDICOM i 1995 påbegynt oppbyggingen av en samnordisk informasjonsservice om medieutviklingen. Utarbeidelse av en sammenlignbar mediestatistikk er kjernen i dette arbeidet. NORDICOM er aktiv i flere europeiske nettverk og leverer informasjon om massemedier i Norden til europeiske og andre internasjonale institusjoner og prosjekter.

NORDICOM har forsterket sin forskningsinformasjon gjennom å anvende ny informasjonsteknologi og utgi databasen NCOM på PC-diskett samt et antall spesialoversikter om f.eks. mediepedagogikk og vold i media, ved siden av den ordinære utgivelse av tidsskrifter, bibliografier, online databaser. NORDICOM Review, tidsskriftet på engelsk, har brakt flere artikler som har blitt publisert i utenlandske tidsskrifter.

Institusjonens budsjett var 1,124 MDKK i 1995.

4 Nordisk Råds rekommendasjoner

4.1 *Meddelande om rekommendation nr 7/1994/p angående nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997 (A 1065/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vurdere mulighetene for en nordisk markering år 1997 ved bokmessen i Frankfurt, og herunder undersøke fordeling av finansieringsbyrden på de berørte parter ved en slik markering, samt

å preliminært, i samråd med de nordiske forleggerforeningene, og uten finansielle bindinger anmelde Nordens interesse for en nordisk markering dette år."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet drøftede sagen på sit møde i december 1994, hvor man måtte konstatere, at forudsætningerne - herunder de økonomiske forudsætninger - for at træffe en bindende beslutning om gennemførelse af projektet, ikke var til stede.

Der planlægges imidlertid en bred satsning på nordisk litteratur i Tyskland i 1997.

På sit møde den 4. december 1995 godkendte Ministerrådet således projektplanen for de nordiske kulturprojekter i udlandet i 1997-2000, herunder en litteratursatsning i Tyskland 1997 omfattende

- deltagelse i Internationale Frühjahrsbuchwoche i Bayern,
- oplæsninger, foredrag, debatter og konferencer i en række tyske litteraturhuse,
- de nordiske litteraturdage i Nordtyskland og
- bogmessen i Leipzig.

Børn og unge udgør et vigtigt tema i Tysklandssatningen.

Ministerrådet anbefaler, at rekommandationen afskrives.

4.2 *Meddelande om rekommendation nr. 6/1995/nord angående hållningsskapande arbete för barn och unga via media (A 1098/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til minst en årlig produksjon av radio-, tv-programmer eller film som retter seg mot målgruppen barn og ungdom, og som tar i bruk underholdning og en moderne utforming i et holdningsskapende arbeid for å redusere og forebygge mobbing, vold, rasisme og misbruk av alkohol og narkotika blant barn og ungdom

å vurdere fellesnordiske initiativer for å redusere tilgangen på tv-programmer og filmer med grov voldsbruk både i nasjonale tv-kanaler og kabelnett, og i video- og dataspill-distribusjon i de nordiske land."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Vold og andre typer sosiale problemer blant barn og unge er et økende problem i de nordiske samfunn. Ikke minst gjelder dette vold i ungdomsmiljøer. I alle nordiske land prioriterer myndighetene innsats mot volden, bygd på en erkjennelse av at problemet er årsaksmessig komplekst, basert på individuelle, sosiale, økonomiske og kulturelle faktorer. Dette krever si sin tur at innsatsen mot volden må iverksettes på en rekke samfunnsområder og gjennom tverrsektorielle tiltak i samarbeid mellom offentlige organer, profesjoner og frivillige organisasjoner. Mediepolitiske tiltak er ett av flere elementer i en nødvendig kjede tiltak.

Når det gjelder produksjon av film eller TV som retter seg mot gruppen barn og ungdom, vil Ministerrådet peke på at Nordisk Film- og TV-fond har en særlig prioritet for barne- og ungdomsfilm. Som et ledd i denne prioriteringen har Fondet tatt initiativ til et samarbeid med de nordiske barnefilmkonsulentene, med sikte på å får frem gode prosjekter, der Fondet kan gå inn med midler. Fondet vurderer også utlysning av en manuskonkurranse for å stimulere til flere prosjektideer til barne- og ungdomsfilm. I november 1995 tok Film- og TV-fondet initiativ til et low-budget prosjekt, der utvalgte manusforfattere vil bli støttet til å utarbeide manusforslag til barne- og ungdomsfilm, som senere kan bli fulgt opp av Fondet. Prosjektet vil fokusere på samtidsfilm, dvs. at filmenes temaer vil hentes fra barn og unges virkelighet i dagens samfunn, herunder de sosiale problemer de møter, som fremmedhat, vold, misbruk etc. Det er Fondets plan å bidra til mest mulig publikumsrettede filmer i den aktuelle aldersgruppen.

Ministerrådet vil også vurdere om Fondet via tilførsel av midler ytterligere kan bidra til utvikling av denne typen prosjekter, der også nyere medieformer kan taes i bruk.

Når det gjelder tiltak for å begrense distribusjonen av og tilgangen på TV-programmer, filmer, dataspill m.m. med grov voldsbruk, vil Ministerrådet peke på at problemstillingene er aktuelle og under behandling hos ansvarlige myndigheter i alle de nordiske land. Internasjonaliseringen og den teknologiske utviklingen vanskeliggjør imidlertid gjennomføringen av en nasjonal politikk på dette området. I tillegg er det en tradisjon i de nordiske land å vise en viss tilbakeholdenhet med hensyn til inngrep i medienes programpolitikk under henvisning særlig til public service selskapenes selvstendige og uavhengige stilling i forhold til det politiske system. Dette innebærer dels at det må arbeides internasjonalt når det gjelder bl.a innholdsregulering, dels at det må satses på holdningsskapende arbeid, der skole, hjem og bransjeorganisasjoner samt frivillige organisasjoner kan spille en stor rolle. Også TV-selskapene har et ansvar i dette holdningsskapende arbeidet.

Både innen EU og Europarådet, samt innen EBU (den europeiske kringkastingsunionene) arbeides det med problemstillingene. Både EUs direktiv og Europarådets konvensjon om TV over grensene inneholder bestemmelser som tar sikte på beskyttelse av barn og unge mot bl.a. voldsinnslag.

FNs Barnekonvensjons artikkel 17 fastslår at at barn har rett til å bli vernet mot informasjon som er skadelig.

Ministerrådet ønsker å bidra til at barn og unge selv blir i stand til å gjøre bevisste valg når det gjelder mediebruk. Den viktigste voldsforebyggende innsatsen kan finne sted i skolen. Kvalifisert medieundervisning kan gi barn og unge kunnskaper, holdninger og kritiske ferdigheter, bl.a. til å gjennomskue mediebudskap og velge fra det underlødige. Ministerrådet vil derfor fortsette å utvikle satsingen på sektorovergripende tiltak mellom skole- og mediesektoren, f.eks. innen rammene av prosjektet Nordisk kulturpedagogikk i skolen. Det vil bli avsatt midler til dette formål i 1996.

Ministerrådet vil også peke på at handlingsplanen Et kommende Norden inneholder en betydelig satsing på medier, der barn og unges egne skaperevner og kommunikasjonsønsker er sentrale elementer.

Ministerrådet har i 1995 igangsatt en utredning om audiovisuelle tiltak for og av barn og unge i Norden, med sikte på utarbeidelse av en strategi for nordiske innsatser for å fremme gruppens egen billedkompetanse. Etter Ministerrådets oppfatning bør barn og unge selv gis muligheter til å ta de nye medier i bruk, og derigjennom både få anledning til å avmystifisere mediespråket, men også til å gi billedmessige fortolkninger av sitt liv.

På kortere sikt vil Ministerrådet vurdere nærmere kontakt med TV- og kabelselskaper samt annonsører og video/dataimportører for å drøfte situasjonen når det gjelder innhold av vold.

Ministerrådet anser på denne bakgrunn at rekommandasjonen kan avskrives.

4.3 *Meddelande om rekommendation nr. 7/1995/nord angående Nordiska rådets musikpris och de självstyrda och samiska områdena (A 1073/k)*

Rekommendationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* vurdere om nomineringsprosedyren og vedtektene til musikkprisen er gode nok med tanke på å sikre at komponister og musikere fra de selvstyrte områdene og samisk område kan nomineres til Nordisk Råds musikkpris. En endring av nomineringsprosedyren må ikke føre til vesentlig økning i administrasjonskostnadene til musikkprisen."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Stadgarna (statutterne) för Nordiska rådets musikpris tar inte upp ländernas och de självstyrande områdenas representation. Detta berörs i *Instruktionen för bedömningskommittén för Nordiska rådets musikpris*. Stadgarna behöver därför inte förändras, men väl instruktionen, om andemeningen i rekommendationen skall uppfyllas.

Att utöka representationen i bedömningskommittén med ledamöter från de självstyrande och samiska områdena skulle självfallet fördyra proceduren avsevärt. Med tanke på musiklivet i dessa områden vore det önskvärt att i stället söka en lösning där möjligheten öppnas för lämpliga musikkorporationer inom dessa områden att nominera kandidater till mu-

sikpriset. Ministerrådets Nordiska musikkommitté (NOMUS) har inlett förhandlingar i denna riktning och har även samrått med Nordiska rådets svenska delegations kansli (som administrerar litteraturpriset) vad avser praxis och regler för Nordiska rådets litteraturpris. Vad avser bedömningskommitténs sammansättning (idag en representant från vart och ett av länderna = fem personer) kan denna förändras så att en representant för det område som nominerat skall medverka i arbetet det aktuella året. Detta fördyrar proceduren, dock med måttliga kostnader. En annan lösning är att nuvarande representation behålls, men kommittén åläggs att särskilt beakta nomineringarna från de självstyrande och samiska områdena enligt ovan. Detta behåller kostnaderna på nuvarande nivå. Nordiska ministerrådet delar de uppfattningar som framförs i rekommendationen och avvaktar förslag från NOMUS till förändring av *Instruktionen för bedömningskommittén för Nordiska rådets musikpris* i enlighet med vad som anges ovan för att därmed uppfylla rekommendationens avsikter. Lämpligen bör detta arbete samordnas med resultatet av evalueringen av Ministerrådets fyra konstkommittér och de förändringar av stadgar och regler som kan bli resultatet av den processen.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

4.4 *Meddelande om rekommendation nr. 8/1995/nord angående förstärkt litteratursamarbete i Norden (A 1082/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* ta initiativ til en hurtig utredning om det framtidige litteratursamarbeidet i Norden, og bl.a.vurdere;

- forutsetningene for en hurtigere utgivning av nominerte verk på de andre nordiske språkene, med særlig oppmerksomhet på islandsk, færøyisk og grønlandsk språk,
- muligheten til å få utgitt det prisbelønte verket på noen av verdensspråkene."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet vill uppmärksamma att Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (NORDBOK) administerar en stödordning för översättningsstöd och syftet är att främja en ökad utgivning av värdefull nordisk litteratur i översättning i andra nordiska länder än på originalspråket i utgivningslandet. Stöd beviljas efter ansökan och som ett direkt bidrag till utgivaren. Det beviljas på förhand och utbetalas när det översatta verket givits ut. Speciellt prioriteras stöd till de nominerade böckerna till Nordiska rådets litteraturpris och till böcker från de små språkområdena. Årligen beviljas ca 150 bidrag. Sekretariatet för NORDBOK sänder två gånger om året brev till förlag i Norden för att uppmärksamma ansökningsfrister och med annan information om översättningsstödet. Ministerrådet vill uppmärksamma att NORDBOK sedan 1992 har gett stöd till utgivning av Nordiska rådets prisvinnarbok på ett större utomnordiskt språk. Minister-

rådet önskar också påpeka att sedan tre år ger NORDBOK ut en tidskrift Nordisk litteratur på skandinaviska och engelska där bl a både den vinnande boken och alla kandidater presenteras. Tidskriften distribueras både nordiskt och internationellt. Nordiska ministerrådet, som delar de uppfattningar som framförts i rekommendationen, avser att igångsätta en utredning om det nordiska litteratursamarbetet, men i en något mer utvidgad form än vad som avses i rekommendationen, där man bl a skall utpeka riktlinjer för det framtida litteratursamarbetet med särskild fokusering på såväl översättningar som distribution och information samt att identifiera konkreta åtgärder för att avskaffa hindren för en fri nordisk hemmamarknad inom litteraturen.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

4.5 *Meddelande om rekommendation nr. 9/1995/nord angående Orkester Norden (A 1089/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *å* yte et årlig driftstilskott til Orkester Norden over to år, anslagsvis DKK 500.000 pr. år, under forutsetning av at initiativtakerne praktisk og økonomisk fortsetter driften av orkestret som i prøveperioden 1993-1995.
2. *å* gi NOMUS i oppdrag å legge fram en framtidig organisasjonsmodell med finansieringsplan for Orkester Norden innen 1. august 1995.
3. *å* vurdere et framtidig årlig driftstilskott til Orkester Norden på bakgrunn av den av NOMUS framlagte organisasjonsmodell og finansieringsplan."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet har beslutat att genom att under åren 1996 och 1997 årligen bevilja 500 TDKK skapa förutsättningar för att förlänga Orkester Nordens prövoperiod med två år och att Nordiska musikkommittén (NOMUS) får i uppdrag att ansvara för utvärderingen av orkesterns verksamhet, som skall föreligga under första halvåret 1996.

Mot bakgrund av ovanstående anser Ministerrådet att rekommendationen kan avskrivas.

4.6 *Meddelande om rekommendation nr. 35/1995/nord angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur (B 153/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000, med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rå-

dets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktats:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen
- att kulturutskottet inte stödjer upprättande av "Ett levande Norden"-fond
- att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet (kulturministrarna) beslöt på sitt möte den 4 december 1995

- att fastställa *Ett kommande Norden* - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1966-2000,
- att upprätta en ledningsgrupp för nordiskt barn- och ungdomskultur vars mandat och stadgar behandlas av Ministerrådet på ett senare möte.

Ytterligare beslöt Ministerrådet enligt de förbehåll som Nordiska rådets kulturutskott gjort

- att ge ministerrådssekretariatet i uppdrag att inhämta och inarbeta i handlingsplanen de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete,
- att inte upprätta *Ett levande Norden*-fonden men att under andra former av bidragsgivning tillvarata *Ett levande Norden*-pilotprojektets fortsättning inom ramen av nysatsningen,
- att öronmärka 80% av anslaget under Nordiska ungdomskommittén till den generella stödordningen för barn- och ungdomsorganisationer. Sekretariatet fick i uppdrag att meddela ungdomsorganisationerna att de öronmärkta medlen skall användas till projektverksamhet i stället för driften av organisationerna,
- att ge ministerrådssekretariatet i uppdrag att utarbeta ett utkast till en nordisk kulturstrategi i förhållande till de mångkulturella samhällena i nordiska länder,
- att till Nordiska rådets nästa ordinarie session ge en rapport om genomförandet av handlingsplanen.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

4.7 Meddelande om rekommendation nr. 36/1995/euro angående utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU (A 1086/k)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regjeringer *at* sammen med relevante EU-organ, intensivere utdanningssamarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk."

De nordiske lands regjeringer meddeler:

De nordiske lands regjeringer har p.g.a. den korte tid ikke haft mulighed for at træffe foranstaltninger med hensyn til rekommandationen.

4.8 Meddelande om rekommendation nr. 37/1995/nord angående utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet (A 1112/k)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordisk skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har p.g.a. den korte tid ikke haft mulighed for at træffe foranstaltninger med hensyn til rekommandationen.

Kapitel III

Utbildning och forskning

1 Utvecklingen inom utbildnings- och forskningssamarbetet

Det politiskt strategiska såväl som det operativa samarbetet inom utbildnings- och forskningsområdet har under året karakteriserats av de prioriteringar som ligger i rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid*, uppföljning av de initiativ som igångsattes genom nysatsningarna under 1993-94 samt slutligen av de tyngdpunkter som föreslagits av Danmark inom ramen för det aktiva ordförandeskapet.

Med en budget på drygt 204 MDKK har utbildnings- och forskningssektorn den största enskilda delen av Ministerrådets budget och ett mycket brett aktivitetsområde. En strävan har varit att få genomslag för överordnade politiska riktlinjer på alla nivåer och i hela bredden av sektorn. Ministerrådet har utöver uppföljningen av initiativ under nysatsningen prioriterat *utveckling av ministerrådsorganisationen som plattform för samarbetet i förhållande till EU/EES* och i förhållande till *Nordens närområden, informationsteknologi i forskning och undervisning, nordisk forskningspolitik* och forsk-

ningsstrategi, *multikulturell undervisning* och *utbildning och integration av alla unga i arbets- och samhällsliv.*

Under året har arbetet fortsatt med utbyggnad av *infrastruktur* för nordiskt samarbete genom utbyggnad av det *Nordiska skoldatanätet* - ODIN, utveckling av elektroniska *informationsstrukturer i NORDUnet* för högre utbildning och forskning och uppföljningsarbete kring *Nordiska avtal* om tillgång till utbildning på gymnasie- och högskolenivå. Mobilitetsordningarna *NORDPLUS, NORDPLUS Jr och Stödordningen för Folkhögskolan* har utvärderats. En översyn och utveckling av det *nordiska språksamarbetet* genomfördes under hösten på initiativ av MR-SAM. En utgångspunkt för utvecklingen är utbildningssektorns nya handlingsprogram *NORDMÅL,* som fastställdes av Ministerrådet under våren 1995. Samarbetet inom folkupplysning och vuxenutbildning förnyas genom en handlingsplan som baseras på utredningen *Guldtavlorna i gräset - Livslångt lärande för alla (TemaNord 1995:27).* Det tvärsektoriella samarbetet med kultursektorn har fortsatt med utgångspunkt i handlingsplanen *Nordisk kulturpedagogik (TemaNord 1994:654).*

Inom forskningsområdet har det under året genomförts en evaluering av *Nordiska forskningspolitiska rådet.* Vidare har det nya forskningsprogrammet *Norden och Europa (TemaNord 1995:599)* förts in i en operativ fas. På samma sätt har forskningsprojektet *Nordisk identitet* igångsatts. Under oktober genomförde forskningsministrarna en *konferens om forskningspolitik och forskningsstrategier i de nordiska länderna.* Konferensen bildar en av flera utgångspunkter för framtida forskningspolitiskt samarbete.

Inom närområdessamarbetet har utbildningssektorn bredvid baltstipendieordningen också koordinerat initieringen av det treåriga handlingsprogrammet *Teacher Training in the Baltic States (TemaNord 1995:530).*

2 Verksamheten 1995

2.1 Sprogsamarbejdet

2.1.1 Sprogsamarbejdet generelt

Et særtræk ved Norden er en sproglig og kulturel enhed i mangfoldigheden, som det er vigtigt at værne om og bevare. Det sproglige samarbejde bygger på ligestilling mellem alle nordiske sprog og gensidig respekt for alle de nordiske folks kultur, historie og traditioner. På et praktisk plan bygger det nordiske samarbejde på de nordiske medborgeres mulighed for at kommunikere med hinanden på dansk, norsk eller svensk, men Ministerrådet vil fortsat i forbindelse med sprogarbejdet også tilgodese de ikkeskandinaviske sprog.

Med henblik på at udvikle kundskaber om nordisk kultur og nordiske samfundsforhold og med henblik på at styrke nordboernes færdigheder i de øvrige nordiske sprog, arbejdes der konkret med sprogarbejdet i Nordisk Ministerråds regi i forbindelse med NORDPLUS-netværk, Nordplus-junior, elevudveksling med Vestnorden, Nordiske kurser i sprog og litte-

ratur på universitetsniveau, og i det arbejde der varetages af Nordisk Sprogsekretariat i Oslo og Nordisk sprog- og informationscentret i Helsingfors.

2.1.2 NORDMÅL

NORDMÅL, handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden, danner baggrund for konkrete tiltag både på nordisk, nationalt og kommunalt niveau. NORDMÅL støtter og finansierer afholdelse af kurser for lærere på grundskole- og gymnasielt niveau, produktion af læremidler til nabosprogs- og fremmedsprogsundervisning, efteruddannelse af læreruddannere, aktivitet inden for erhvervsuddannelserne, mediepædagogisk samarbejde, kulturelle aktiviteter, samarbejde mellem læremiddelcentraler i Norden, tolkning og oversættelse, ordbøger og terminologi, højere uddannelse og forskning. Som det fremgår er det hensigten bredt at styrke sprogforståelsen i Norden med sigte på at øge borgernes forudsætninger for at kommunikere med hinanden på dansk, norsk eller svensk. Især har de ikke-skandinaviske sprog, Vestnorden og børn og unge været prioriteret.

Handlingsprogrammet er blevet evalueret og EK-U har taget rapporten til efterretning. Efterfølgende har de nordiske undervisnings- og forskningsministre på sessionen i marts måned 1995 i Reykjavík vedtaget et nyt handlingsprogram for sprogligt samarbejde: NORDMÅL 1996-2000. NORDMÅL har for 1995 et budget på 4.652 TDKK.

2.1.3 Nordiska kurser i språk och litteratur

Spesialistkonferansen i Århus i 1992, vedtok at det skulle arrangeres årlige fellesnordiske språkkurs i årene framover og at deltagelse ved språkkursene skulle være meritterende ved hjemmeinstitusjonen. Språkkursene har siden vist seg å være pionerarbeid i forkant av de øvrige nordiske og europeiske utvekslingsprogrammene vi kjenner i dag.

Ledelsesgruppen for nordisk samarbeide innen høgre utdanning, besluttet i 1993 at det skulle foretas en evaluering av kursene som var arrangert siden 1960. Rapporten *Kurs i Nordens språk og litteratur,* ble sluttført våren 1995.

Rapportens evaluering er i korte trekk at kursene er: - *ett meget godt eksempel på nordisk samarbeid i praksis,* de er ubyråkratiske og gjennomført med stor grad av regelmessighet og forutsigbarhet, noe som blir betegnet som meget viktig.

Rapportens anbefaling konkluderer med bl.a. at

- kursene også i framtiden skal involvere alle landene og språkene i Norden,
- kurs i bl.a. samisk bør intensiveres,
- samarbeidsnemnden bør utvides,
- det utarbeides felles vekttall-system (poeng),
- spesielt baltiske studenter og lærere bør oppfordres til å delta og prioriteres ved plasstildeling.

Budsjettet for de nordiske kurs i språk og litteratur var i 1995, 1.887 TDKK. I løpet av året er det arrangert 14 kurs à 3 ukers varighet. Til sammen har 346 studenter deltatt, hvorav 8 baltiske. Tre av kursene ble arrangert spesielt for finsktalende deltagere.

2.2 *Informationsteknologi*

2.2.1 IDUN-projektet

Nordiska ministerrådet startade i januari 1995 ett nytt projekt, IDUN-projektet, för nordiskt samarbete kring användning av IT i undervisning och inlärning. Projektet har karaktären av samordningsprojekt och syftar till att samordna nordisk forsknings- och utvecklingsverksamhet inom följande insatsområden:

- IT och utbildningspolitik
- Implementering
- Utveckling och utväxling av undervisningsmaterial, bl a pedagogisk programvara.
- Distansutbildning.
- Gemensam tillgång till datanät och databaser.
- Upphovsrätt och avtal i samband med programvaror, databaser och datanät.

Projektet gäller alla nivåer i utbildningssystemet, d v s skolan, vuxenutbildning och universitetsområdet. Projektet avger en statusrapport till MR-U i december 1995.

2.2.2 Nordiskt skoldatanät

Nordiskt skoldatanät - ODIN - utvecklades under 1993 och lanserades officiellt i länderna vid en invigning av statsministrarna i mars 1994. Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete har ansvar för uppföljning och samnordisk utveckling av tillämpningarna i datanätet. Under 1995 har arbetet koncentrerats till utbyggnad av informationsmaterialet i datanätet och stöd till generellt intressanta pedagogiska tillämpningar med datanätet som viktig faktor. En statusrapportering kommer att avges till Ministerrådet under 1996.

2.2.3 Elektroniskt baserad information om universitetens utbildningsutbud

Ämbetsmannakommittén har låtit göra en pilotstudie över hur information om universitetens utbildningsutbud och information om nordiska mobilitets- och stipendieordningar och institutionsverksamheter kan göras tillgänglig via internet och WWW-servrar i nätverk. Pilotstudien resulterar i en diskussion under december i ÄK/MR om en vidareutveckling av projektet till full utbyggnad och drift i samråd med universiteten i Norden.

2.2.4 Utbyggnad av NORDUnet

Ministerrådet har gjort en utredning om behovet av kapacitetsutbyggnad av det nordiska universitetsdatanätet, NORDUnet, och har på sin dagordning i december frågan om samnordiska initiativ för att kort- och långsiktigt uppgradera kapaciteten. I första steget till 34Mbps i Norden och i andra steget (Ca år 2000) 155 Mbps i Norden. Norden är som region i frontlinjen vad gäller gemensam användning av höghastighetsnät för universitets- och forskningssamarbete.

2.2.5 Samarbete om hållningar till IT-samarbetet inom EU

Ministerrådet har under våren och sommaren kartlagt och drivit gemensamma nordiska intressen inom EU-samarbetet i anslutning till området *Informationsteknologi och multimedia i undervisning* - ett av de områden där en ny s k Task Force inrättas av EU (Cresson-Bangeman).

2.3 Skolsamarbetet

2.3.1 Nordisk skolgemenskap

Handlingsprogrammet for nordisk skolesamarbejde 1994-1996, besluttet af undervisnings- og forskningsministrene, har til hensigt at skabe et øget skole- og uddannelsesfælleskab, hvilket bl.a. indebærer, at identificere og eliminere barrierer og forhindringer for samarbejde mellem skoler og uddannelser i Norden. Det nordiske skolesamarbejdet ledes af Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde(NSS). Konkret betyder samarbejdet initiering af informationssystemer og netværk mellem skoler inden for prioriterede områder (ex.: miljø, erhvervsuddannelse, ligestilling og skolestart), følge de politiske aftaler (ex. gymnasieaftalen der trådte i kraft i 1993), opbygge infrastrukturer (skoledatanettet), sikre mulighed for at studere eller tage praktik i et andet nordisk land ved mobilitetsprogrammet NORDPLUS-junior og informationsspredning (brochurer, tidsskriftet *Skolen i Norden,* der sendes ud til samtlige skoler i Norden, og arbejdsrapporter).

2.3.2 Internationella frågor

Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete har under året anordnat en särskild temadag inom styrelsen för belysning av EU-frågor med särskilt beaktande av relationer till EU:s utbildningsprogram. Vidare har det beslutats att en engelsk utgåva av *Skolan i Norden* skall ges ut årligen, och att det skall byggas en internationell sektion i skoldatanätet. Under året planeras också en särskild utbildningsinsats för nordiska projektledare, som är involverade i nordiska projekt av relevans för EU-samarbetet.

2.3.3 NORDPLUS-junior

NORDPLUS-junior imødekommer et stort og stigende behov for at unge (de 16-19 årige), der er igang med en videregående uddannelse, for en periode kan studere / tage praktik i et andet nordisk land, men fortsat må ca. halvdelen af de kvalificerede og velbegrundede ansøgninger af prioritetshensyn afvises. Som ansvarligt organ for ordningen, har NSS ved prioriteringen af ansøgningerne arbejdet på at udjævne forskellen i antallet af ansøgninger fra de forskellige uddannelser. Ca. 1600 elever/lærere har fået tildelt stipendium i 1995, hvor det samlede budget er 5.402 TDKK.

2.3.4 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden

Ordningen har til hensigt at stimulere elevudveksling (grundskolen og den videregående skole) mellem Vestnorden og det øvrige Norden. Ordningen har været gennemført som et forsøgsprojekt frem til 1995, hvor udvekslingsordningen er blevet evalueret. Sammenfattende blev resultatet af evalueringen, at udvekslingsordningen af projektets type er stærkt anbefalelsesværdige. Det fremgår ligeledes, at Vestnordens følelse af isolation afhjælpes af initiativer som Vestnordenprojektet.

Vestnordenprojektet blev af Embedsmandskomiteen taget til efterretning og forlænget frem til år 2000. På budget for 1995 er der afsat 865 TDKK. Ordningen administreres af Foreningen Norden.

2.3.5 Små yrkesfag i Norden

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde har besluttet et nyt projekt om små yrkesfag i Norden i samarbejde med håndværksforeningerne i Norden (1995-1997). De fællesnordiske midler anvendes som tilskud til en årlig konference, hvor netværk kan etableres og konsolideres. Da der er identificeret over 40 små yrkesfag i Norden med kun få udøvere, har det allerede vist sig at være nordisk nyttigt at etablere et samarbejde. Dette initiativ for at undgå nedlæggelse af et fag med så lille en tilgang af opretholdelsen af uddannelsen bliver for dyr. Det sker bl.a. ved at skabe faglige netværk og ved at etablere helt eller delvis nordiske uddannelser.

2.3.6 Nordisk netværk om udvikling af viden om små handicap

I 1993 initierede NSS nordisk netværk om udvikling af viden om små handicap. I alt medvirker 25 institutioner - fem fra hvert af de nordiske lande - hvis opgave det er at indsamle, bearbejde, udvikle og formidle viden om de særlige forudsætninger og behov, som karakteriserer børn og unge, der er handicappet af et sjældent forekommende funktionsproblem. Sådan sjældne handicap er der aktuelt registreret mere end 300 af, som i varierende grad kalder på særlig opmærksomhed. Dette projekt drøfter og udvikler midler og metoder til at styrke den lokale skoles kompetence, så børnene ikke behøver at sendes væk, og så de får en kvalificeret undervisning.

2.4 *Folkeopplysning og voksenopplæring*

Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenundervisningssamarbeid (FOVU) arbeider for utvikling og fornyelse av det samlede voksenopplæringsfeltet.

Gjennom aktiviteter under handlingsprogrammet VOKS FREM og fordeling fra støtteordningen for folkeopplysning og voksenopplæring har Ministerrådet søkt å stimulere økt tverrsektorielt samarbeid med sikte på økt kvalitet og helhet i utdannelsespolitikken for voksne, både nasjonalt og nordisk.

2.4.1 VOKS FREM

Nordisk handlingsprogram for styrkelse av voksenundervisningen i fremtiden, VOKS FREM er arbeidsgrunnlaget for FOVUs arbeid i perioden 1992-1996.

Under *VOKS FREM* er det igangsatt flere aktiviteter og de fleste prosjektene har fortsatt i 1995:

Nordisk tenketank avleverte sin rapport i februar 1995. Rapporten konstaterer at framtidens krav til brede kvalifikasjoner for at den enkelte skal mestre sin rolle i samfunns- og yrkeslivet må ses i et livslang læring-perspektiv. Framtidens kvalifikasjonskrav i europeisk perspektiv har basis i de ideer og vurderinger som utgjør grunnlaget for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring. Det foreslås aktiviteter som stimulerer utvikling og fornyelse av metoder og samarbeidsstrukturer, samt gir profil og mer synlig gjennomslagskraft både nordisk og internasjonalt. FOVU har igangsatt arbeidet med å videreføre Tenketankens ideer og forslag i et nytt handlingsprogram for 1997-2000. I 1995 er det tatt initiativ til et nordisk **forskningsprogram** om læring i arbeidslivet og læringsmiljøer og nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide **strategier for den internasjonale satsingen.**

Metodegruppen har arbeidet med fornyelse og utvikling av pedagogiske arbeidsmetoder innen for folkeopplysningen og voksenopplæringen. Gruppen er avløst av en prosjektgruppe, forankret til landenes pedagogiske institusjoner, som skal tilrettelegge et nordisk nettverksbasert **etterutdanningstilbud i voksenpedagogikk.**

I nettverksprosjektet *VOKS NÆR* er temaet fremtidens kvalifikasjoner i lokalsamfunnet. Nordens folkliga akademi (NFA) har prosjektledelsen for nettverket som omfatter ett prosjekt fra hver av de fem nordiske land. Målet er å stimulere fornyelse og utvikling gjennom prosjekter som anvender folkeopplysning og voksenundervisning som et ledd i lokal kvalifikasjonsutvikling for å bevare og skape nye arbeidsplasser. Prosjektet avsluttes i 1995 og skal sluttevalueres våren 1996.

Gjennom IDUN-prosjektet deltar FOVU med et delprosjekt om voksenopplæring og ny teknologi. Prosjektet planlegges å fortsette i 1996 med spesiell vekt på folkeopplysning og ny teknologi.

En arbeidsgruppe har arbeidet med nordisk erfaringsutveksling om *lokale kunnskapssentre*. Gruppen avleverte våren 1995 en rapport med kartlegging og eksempler på lokale kunnskapssentre. FOVU vurderer om det er grunnlag for å videreføre prosjektet, bl.a. i et samarbeid med skolesektoren.

FOVUs informasjonsvirksomhet ble evaluert i 1994. Den nye informasjonsplanen innebærer at FOVUs informasjonsvirksomhet fortsatt skal skje i samarbeid med NFA gjennom utgivelse av tidsskriftet *Dialog* som utgis med 3-4 nummer pr. år på finsk, skandinavisk og engelsk.

2.4.2 Nordisk folkeopplysnings- og voksenundervisningsstøtte

Gjennom en egen støtteordning for folkeopplysning og voksenopplæring ønsker FOVU å stimulere arbeidet i studieforbundene og folkehøyskolene, men også samarbeid med andre voksenopplæringsmiljøer.

Ordningen disponerte i 1995 5,48 MDKK, hvorav elevstipend til folkehøyskoler utgjorde 1,7 MDKK og blokktilskudd til nordisk studieforbund 2,08 MDKK.

Blokktilskudd til nordiske studieforbund er vedtatt erstattet med prosjektstøtte til folkeopplysning og voksenopplæring. Nordisk Råd har i en rekommandasjon bedt om at blokktilskuddet må opprettholdes også etter 1995. Ministerrådet ønsker primært en overgang til generell prosjektstøtte, men foreslår en kompromissløsning basert på at blokktilskuddsordningen opprettholdes som prinsipp, men fastsettes som en relativ andel av den samlede bevilgning til prosjektstøtte. FOVU er pålagt å utarbeide nye retningslinjer for støtteordningen som ivaretar intensjonene i nordisk nytte.

2.5 *Högre utbildning*

2.5.1 Nordisk utbildningsgemenskap och mobilitet

Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning, HÖGUT, har till uppgift att främja nordiskt samarbete och en nordisk utbildningsgemenskap inom postgymnasiala utbildningar. Målsättningen är att skapa ett regionalt nordiskt utbildningsrum, som både har ett värde i sig och kan stärka den nordiska dimensionen i europeiskt utbildningssamarbete.

HÖGUTs arbete inriktas mot att vidga möjligheterna för nordiska studerande att fritt kunna utbilda sig, få meriter godkända eller avlägga examen vid universitet och högskolor i hela Norden. Ett led i detta är den nordiska överenskommelsen om tillträde till högre utbildning, som började gälla under 1995. Den ger, på likvärdiga villkor, utbildningssökande tillgång till ett bredare och mer varierat utbildningsutbud vid de över 500 institutionerna för högre utbildning i Norden. För att detta ska fungera i praktiken krävs god tillgång till information om vilka utbildningar som finns i Norden och vilka antagningsregler som gäller. Det är därför viktigt att nämna det pilotprojekt som genomförts på universitetsdatanätet (se

avsnitt 2.2.3) och den nya nordiska antagningsmanualen som tas fram av NUAS.

HÖGUT har, förutom sitt största engagemang NORDPLUS-programmet, under året tagit initiativ till eller stött ett flertal andra samarbetsprojekt i form av konferenser, seminarier eller kurser. I samtliga projekt har HÖGUT strävat efter att utveckla samarbetet med närområdena. Vidare har stöd getts till två utredningar, en som ska kartlägga nordisk utbildningsevaluering och en som undersöker möjligheterna för en nordisk scenografutbildning.

For andre året på rad har de nordiske institusjonene innen høgre utdanning deltatt med en felles nordisk stand ved NAFSA-konferansen i USA. Konferansens tittel var i 1995 *Realities and responses. Navigating change in International Education.* Den samnordiske deltagelsen og profileringen vakte stor oppmerksomhet og førte dessuten til ett tettere samarbeid mellom de nordiske universitetsadministratørene som arbeider med internasjonalisering.

Samarbeide mellom høgere utdanningsinstitusjoner i Norden er i dag en naturlig del av daglig og langsiktig planlegging ved institusjonene. NORDPLUS-programmet som ble etablert i 1988, har vært og er en viktig faktor i dette samarbeidet. Nordiske studenter i dag planlegger allerede tidlig i sitt studium, inn ett NORDPLUS-utvekslingssemester. Men dessverre er det langt færre stipendier til rådighet enn antall søknader. Siden 1988 har omlag 9.000 studenter mottatt NORDPLUS-stipend og ca. 3.000 lærere. I tillegg er det arrangert 204 intensivkurs over en til to uker, hvor det antas at ytterligere 5.000 studenter og 1.500 lærere har deltatt.

De siste tre årene har søknadene på NORDPLUS-stipendiene akselerert enormt. I 1988 kom det søknader fra 300 institusjoner i 1995 var antallet institusjonssøknader steget til 1.300. I 1993 kunne HØGUT innvilge 53% av søknadene, i 1995 kun 29%. Budsjettnivået har siden 1993 ligget stabilt på ca. 30 MDKK pr. år. I 1995 er ca. 21,8 MDKK gått til utvekslingsstipend, 8,2 MDKK til intensivkurs og 1 MDKK til nettverkoppbygging.

Dagens NORDPLUS-program går fram til utgangen av 1996. I den forbindelse nedsatt Styringsgruppen for nordisk samarbeide innen høgere utdanning HØGUT, en intern arbeids- og analysegruppe som har sett på virksomheten siden starten i 1988 i relasjon til tidligere rapporter og analyser og med særlig tyngde på de siste tre årene. Analysegruppens arbeide er ferdigstilt. NORDPLUS-programmet viser seg å være ubyråkratisk, fleksibelt, velfungerende og i god overensstemmelse med de ønskede mål for det nordiske utdanningssamarbeidet og understreker tidligere positive konklusjoner som viser at programmet har ført til:

- styrking av språklig og kulturelt fellesskap
- styrking av faglig og pedagogisk kompetanse
- økt europeisk og internasjonalt samarbeide

Utviklingen er særlig interessant sett i relasjon til at samtidig med at søknadene på NORDPLUS-stipendiene virkelig tok av i 1992, hadde EU

for ett år siden åpnet for sine utvekslingsprogram for samtlige nordiske land. Det er også klart at NORDPLUS-programmet har langt større ringvirkninger enn de direkte impliserte lærere og studenter. Programmet fører i tillegg med seg engasjement fra institusjonenes administrative og faglige ledelse. Analysegruppens arbeide viser at NORDPLUS-programmet har betydelig potensiale for ytterligere styrking av det nordiske utdanningssamarbeidet ved at det forlenges og styrkes.

2.5.2 Samarbetsnämnden för Norden-undervisning i utlandet

Samarbetsnämndens sekretariatet, som varit placerat vid Nordiska språksekretariatet i Oslo, överflyttades från 1.1.1995 till Nordiska ministerrådets sekretariat i Köpenhamn. Motivering till flyttningen var bl a önskemål om en ökad koordinering av insatser inom utbildning och kultur som genomförs i Ministerrådets regi, och som tangerar utlandslektorssamarbetet.

I detta nu undervisas i nordiska språk vid mer än 200 universitet och högskolor världen över. Ministerrådet godkände vid sitt möte 22.5. nya stadgar för samarbetskommittén. I stadgarna fastslås bl a att aktiviteterna bör hålla en hög nordisk profil och bidra till att skapa ett nordiskt mervärde utöver de rent ämnesmässiga samarbetsresultaten. Sammanlagt 362 000 DKK beviljades under året för kultursatsningar som genomförs i regi av de nordiska utlandslektorerna. Samarbetskommittén utsåg Nordamerika, Kanada, Japan och Kina till nya satsningsområden för verksamheten. Kommittén arrangerar en årlig lektorskonferens.

2.6 Forskning

2.6.1 Forskningspolitisk samarbejde

I årets løb ændredes Nordens muligheder for bidrage til udformningen af en Europæisk forskningspolitik. Med Sveriges og Finlands medlemskab i 1995 af Den Europæiske Union og alle de nordiske lande deltagelse i EU's forskningssamarbejde har man forstærket mulighederne for at bidrage til udviklingen af det europæiske forskningssamarbejde. Det nordiske samarbejde må derfor i stigende omfang indrettes så det komplementerer det europæiske og internationale samarbejde. Udvidelsen af det fjerde rammeprogram og forberedelsen af det femte rammeprogram har høj prioritet også i det nordiske samarbejde. Under det danske formandskab i Ministerrådet for forskning og uddannelse (MR-U) tog man emnet op og arrangerede i oktober en konference om *Forskningspolitik og forskningsstrategi i de nordiske lande*. På konferencen diskuterede man de konkrete muligheder for at samordne nordiske forskningsinteresser og for at sætte nordisk prioritetområder på dagsordnen for en europæiske forskningspolitik.

Der er i 1995 gennemført en evaluering af Nordisk Forskningspolitisk Råds (FPR) aktiviteter. Evalueringen peger på FPR's væsentlige rolle som rådgivende på forsknings- og undervisningsområdet. Af opgaver, som FPR fortsat burde varetage, fremhæves: analyse af den forskningspolitiske

udvikling både i Norden og i Europa samt evaluering og initiering af nordiske forskningsprogrammer. Der er udpeget nye medlemmer til FPR fra årsskiftet 1.9.1995 og samtidig er FPR's vedtægter blevet revideret.

På FPR's initiativ har man publiceret rapporten *Forskningsnära företag i Norden, (TemaNord 1995:575).* Rapporten analyserer indsatsen og tilrettelæggelsen af forskning og udvikling (FoU) i mere end 850 små erhvervsvirksomheder, samt deres incitament til at etablere sig i forskerparker. Et andet studie *Tverrfaglig forskning i Norden -barrierer og forskningspolitiske virkemidler (TemaNord 1995:526)* har undersøgt hvordan tværfaglig forskning kan tilrettelægges. Undersøgelsen er baseret på 9 case studies inden for teknologi og samfund og miljø og udvikling.

Planlægningen af forskningsprogrammet *Norden og Europa 1996-2000* er vidt fremskredet. Programmet, koncenteres om forskning i fælles nordiske kultur- og samfundsspørgsmål, der vil være af interesse også uden for Norden.

Programmets fire temaer er:

- det nordiske sprogsamfund
- religiøsitet og verdier i Norden
- nordisk litteratur og livssyn
- nordiske politiske værdier og sociale institutioner.

Et forskningsprojekt om *Nordisk Identitet,* er blevet iværksat for perioden 1995-1997. Projektet skal undersøge betydningen af nordisk identitet i en periode med øget Europæisk integration på den ene side og stigende racisme og nationalisme på den anden side.

2.6.2 Forskeruddannelse

Nordisk Forskerutdanningsakademi, NorFA, har i 1995 koncentreret sin strategiske indsats om at styrke og udvikle de eksisterende og velfungerende støtteformer. NorFA's mål er at fremme forskermobilitet og forskernetværk, øge internationaliseringen i de nordiske forskermiljøer samt at mobilisere nationale ressourcer til fordel for nordisk samarbejde om forskeruddannelse.

Grundstammen i NorFAs aktiviteter er de nordiske forskeruddannelseskurser og de nordiske forskernetværk. I 1995 afholdtes der 54 kurser, hvoraf 7 indgik i Ministerrådets nordiske Miljøforskningsprogram. Kurserne tiltrækker et stigende antal forskerstuderende fra de baltiske lande, og fra 1995 åbnedes kurserne tillige for et begrænset antal ikke-nordiske og baltiske deltagere.

Efterspørgslen efter støtte til nordiske forskernetværk demonstrerer behovet hos de nordiske forskermiljøer for fleksible og effektive samarbejdsformer. En 3-årig rammebevilling fra NorFA viser sig ofte at være fundamentet for et senere internationalt forskningssamarbejde. Den årlige ramme på 50 løbende forskernetværk vurderes derfor at måtte øges i 1996. I de nordiske netværk er der fra 1995 åbnet for deltagelse af ikke-nordiske partnere.

NorFA har styrket sine nordisk-baltiske aktiviteter ved i 1995 at starte finansieringen af særskilte forskeruddannelseskurser, der afholdes i Baltikum med lige deltagelse fra Norden og de baltiske lande. Der har vist sig så stor interesse og behov for disse kurser, at programmet tænkes udvidet til at omfatte 7-10 kurser i 1996.

NorFA tog via sine forskernetværk initiativ til at få udviklet en række forslag til nordisk-europæiske forskerkurser, *Nordic-European Summer Schools*, som indsendtes til EU's *Training and Mobility of Researchers Programme (TMR)*. Det er NorFAs håb med tiden at kunne udvikle et konkret samarbejde med TMR-programmet og dermed styrke forskeruddannelsen i Europa.

NorFA finansieredes over Ministerrådets budget for 1995 med 35,6 MNOK (31,684 MDKK). Desuden modtog NorFA 2,470 MDKK via Nordisk Miljøforskningsprogram samt 2 MDKK gennem Ministerrådets program for Nordens Nærområder. Ved årets udgang er der en medarbejderstab på 6,6 årsværk, heraf 3 faglige og 3,6 administrative.

2.6.3 Nordisk Miljøforskningsprogram

Ministerrådet gennemfører i perioden 1993-97 et 5-årigt miljøforskningsprogram. programmet er koncentreret om tre temaområder som er fundet af væsentlig betydning for et fælles nordisk samarbejde:

- *forskning om klimaforandringer*, der omhandler forskellige projekter om klimamodeller, palæoklima samt interaktion mellem økosystemer og klima. Flere af projekterne indgår i internationale forskningsprogrammer.
- *miljøforskningssamarbejde i Østersøområdet*, der koncentrerer sig om miljøproblemer i Rigabugten og tilgrænsende afvandingsområder
- *miljøforskningens samfundsmæssige forudsætninger*, der omfatter tre temaer: komparative studier af miljøpolitikken i de nordiske lande og miljøpolitiske spørgsmål vedrørende Østersøområdet samt drivhusgasser.

Forskeruddanelse og -mobilitet har en høj prioritet i programmet. Denne del administreres af Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA) jf. afsnit 2.6.2 i samarbejde med ekspertkomiteerne. En overordnet programkomite og en ekspertkomite for hvert af de tre temaområder har ansvaret for programmets gennemførsel. Totalt har 19 samarbejdsprojekter opnået støtte i 1995. Der har i 1995 været omkring 26,7 MDKK til rådighed for programmet. Midlerne har været fordelt med 12,1 MDKK til klima, 7,9 MDKK til Østersøområdet, 4,2 MDKK til det socioøkonomisk delprogram og resten ca. 2,5 MDKK til forskeruddanelse. For en stor del af de nu 19 igangværende projekter nærmer man sig nu enten afslutningen eller et skift til analyse og behandling af de indsamlede data. Der er i 1995 indkaldt supplerende ansøgninger til nye projekter for programmets to sidste år. Programkomiteen afgiver årligt en rapport på skandinavisk og engelsk til Ministerrådet i serien *TemaNord*.

2.6.4 Nordisk program for Arktisk Humanistisk Forskning

Forskningsprogrammet er etableret af Ministerrådet for perioden 1993-1997 i samarbejde med *Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk forskning (NOS-H)*, som har det faglige og administrative ansvar. Arktisk humanistisk forskningsprogram har som formål at styrke den kompatrative humanistiske forskning om arktiske folkegruppers kultur, traditioner og levevilkår. Dette indebærer en i nordområderne. styrkelse af viden om sprog, historie, kunst og I 1995 har programmet en økonomisk ramme på ca. 3,1 MDKK, hvoraf Ministerrådet bidrager med 2,5 MDKK og NOS-H resten. Programmet har en hovedvægt på arkæologiske projekter men et forprojekt i lingvistik er kommet til. I tre af projekterne er der baltisk eller russisk deltagelse. FPR har til opgave at udtale sig om en eventuel forlængelse af programmet udover 1997.

2.6.5 Bioteknologisk samarbejde

For perioden 1993-1995 har Ministerrådet støttet tværsektorielle forskningsaktiviteter indenfor bioteknologi med en samlet ramme på 3,1 MDKK. Et væsentligt projekt har været *Nordic Genome Initiative* (NGI) som dækker0 forskning i både humane, dyre og plante genomer. Under projektet er der blandt andet opbygget en fælles samling af genetisk markører, *The Nordic Marker Resources* til brug for genkortlægning. Samlingen er etableret i forbindelse med genomdatabasen ved Uppsala Universitet. En serie af *Nordic Genome Workshops* har samlet omkring 300 forskere den næste afholdes i 1996. Projektkomiteen undersøger mulighederne for at videreføre arbejdet udover programperioden. Et andet netværk om overlevelse og genoverførsel hos bakterier i naturlige omgivelser har afsluttet arbejdet med rapporten *Plasmidoverførsel i jord (TemaNord 1995:552).*

En anden hovedaktivitet har være arbejdet i *Nordisk Udvalg for Etik indenfor Bioteknologi,* som har til opgave at arbejde med etiske spørgsmål afledt af den bioteknologiske udvikling. Udvalget har i 1995 blandt andet arbejdet med genterapi afslutte med workshop om de etiske aspekter ved genterapi på mennesker. Ministerrådet har foreslået, at udvalget fortsætter sit arbejde som *Udvalget for Bioetik* for en ny treårs-periode med et revideret kommissorium.

3 Institutioner og faste samarbejdsorganer

Institutionerna utgör viktiga parter i genomförandet av operativa program och verksamheter inom ramen för de politiska prioriteringarna. Under våren 1995 har institutionsledarna samlats för ett seminarium kring rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* och för en allmän diskussion om institutionerna roll och problemställningar. Under året har det också utvecklats en rad nya stadgar med utgångspunkt i nya normalstadgar för institutioner.

Under hösten har det under MR-SAM genomförts en politisk utvärdering av institutionerna. Denna bildar underlag för en del omstruktureringar, som behandlas i anslutning till budgetarbetet våren 1996.

3.1 *Nordens folkliga akademi (NFA)*

Akademiet er et utviklingssenter for nordisk og internasjonal folkeopplysning og voksenopplæring med tilknyttet kurs- og konferansevirksomhet. Det er fast tolkning mellom finsk og skandinaviske språk og tolkeanlegg av internasjonal standard. Biblioteket er Nordens største spesialbibliotek på nordisk folkeopplysnings- og voksenopplæringslitteratur. I tillegg til opp mot 50 kurs og konferanser med deltakere fra hele Norden har akademiets nordiske lektorer vært koordinatorer for større prosjekter og nettverk. NFA forvalter flere oppgaver for Nordisk Ministerråd, bl.a. redaktøransvar for tidskriftet *Dialog*.

I 1995 har det vært arbeidet med å omlegge akademiet til et nordisk og internasjonalt senter for livslang læring på folkeopplysningens idègrunnlag, orientert mot voksen- og etterutdanningsområdet. NFAs internasjonale senter har tilknyttet baltiske stipendiater, driver en nordisk-baltisk database over samarbeidsprosjekter og utgir tidsskriftet Baltic Dialogue. I sitt Europa-arbeid har akademiet styrket den nordiske dimensjon ved nettverksarbeid, informasjons- og dokumentasjonsaktiviteter i forhold til Kommisjonen, Europarådet, europeiske organisasjoner o.l., samt med prosjektsamarbeid spesielt med søreuropeiske partnere.

3.2 *Nordisk Sprogsekretariat*

Nordisk språksekretariat har de siste årene lagt særlig vekt på nordiske språkspørsmål i forhold til EU. I 1993 kom rapporten *Dansk i EU - en situationsrapport om sproget*, som kartla den faktiske stillingen for dansk språk i EU - systemet. Siden har sekretariatet arbeidet videre med en oppfølging av prosjektet, og ved årsskiftet 1995/96 vil resultaterne bli publisert i rapporten *Nordens språk i EUs Europa*. Den vil inneholde intervjuer med sentrale politikere og embetsmenn og analyser av de språklige følgene av at flere nordiske land har gått inn i EU. Rapporten vil munne ut i argumenterende språkpolitiske vurderinger og forslag til tiltak.

I 1995 har Nordisk språksekretariat ellers gitt ut skriftene Språk i Norden 1995, Íslenskur-færoyskur orðalisti, Nordens språk i Östeuropa og Lexico-Nordica 2. Tidsskrift om leksikografi i Norden. Som tidligere har kurs og konferanser vært en viktig del av virksomheten. Det siste året har sekretariatet arrangert ca. 20 kurs om Nordens språk, litteratur og kultur for lærere og lærerstudenter. Dessuten har sekretariatet arrangert konferanser om nordisk lingvistikk, ordbøker og elektroniske hjelpemidler i språknemndenes nordiske samarbeid. I 1995 har Språksekretariatet uttalt seg til nasjonale og nordiske myndigheter om en rekke saker som angår grannespråksundervisningen og de nordiske språkenes stilling på forskjellige utdanningsnivåer.

3.3 *Nordisk Sprog- og Informationscenter*

Centret har under sin informations- och publikationsverksamhet fortsatt med projekten NORD-ROM, klassisk nordisk litteraturantologi i hypermediaform, fotografiutställning *Att vara ung i Norden* som planeras tillsammans med Nordens hus. Informationspaketet *Finn dein sti i Finland* är färdig och har distribuerats i 50.000 ex. till norska grundskolor. Centret har arrangerat 30 kurser och seminarier. Inom ramen för NORDMÅL-programmet har centret arrangerat fortbildningskurser för tolkar och översättare och framställt en affisch och en broschyr om *Den nordiska språkkonvention* samt ett undervisningspaket om samma tema. I Lettland arrangerade centret tillsammans med Informationskontoret i Riga och Helsingfors stadsbibliotek ett *Ledarskapsutbildningsprogram för chefsbibliotekarier.* Därtill har didaktiska kurser arrangerats för lärare i svenska och norska.

3.4 *Nordisk Høgskole for Husholdningsvitenskap (NHH)*

Undervisningen ved NHH gis ved tre nordiske institusjoner; tekstillinjen ved Chalmers tekniska Högskola, næringslinjen ved Universitetet i Oslo og linjen for næringsterapi ved Gøteborg Universitet. Undervisningen ved Chalmers tekniska Högskola og ved Universitetet i Oslo, finansieres over de nasjonale statsbudsjettene, mens driften av linjen for næringsterapi ved Gøteborg Universitet dekkes over Ministerrådets budsjett. For 1995 beløp finasieringsandelen seg til 1.221 TDKK.

Da Samarbeidsministrene har besluttet at finansieringen over Ministerrådets budsjett skal opphøre fra 1996, har styret ved NHH det siste året arbeidet med en overgangsordning som tar vare på studenter i avslutningssemesteret våren 1997. I tillegg samarbeider NHH med en interfakultær komite ved Universitetet i Oslo hvor det diskuteres ulike modeller for ernæringsstudiets integrering ved UiO. NHH har de siste årene arbeidet aktivt sammen med de baltiske landene og i denne sammenheng undersøkes mulighetene for videre samarbeidsprosjekter i ny regi.

3.5 *Nordisk Samisk Institut (NSI)*

De interna projekt som pågår sedan förra året gäller ett historiskt/juridiskt projekt, ett kulturforskningsprojekt, rendriftsforskning, rättshistorisk forskning och ungdomsforskning samt två språkforskningsprojekt. En professorsställning - finansierad av Norges forskningsråd - har knutits till verksamheten. De två externa projekten Skoddebergprojektet och Barentsregionprojektet är avslutade och rapporterna utarbetas. Nordterm-samarbetet har formaliserats 1995 med en representant från NSI.

NSI är under intern omstrukturering som baseras på en utredning där forskningsuppgifterna och informationsuppgifterna prioriteras. NSI har varit delarrangör av den internationella ICASS-konferensen den 2-4 juni 1995 där temat var *The ethics of Ethno- and Ecotourism.*

Det har utgivits två nummer i Diedut-serien under 1995.

3.6 *Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)*

NORDITA's hovedopgave er at drive forskning i teoretisk fysik, samt fremme det videnskabelige samarbejde mellem nordiske fysikere. Forskningen ved NORDITA varetages af de ansatte professorer og assisterende professorer. Rekrutteringen foretages internationalt, for at sikre højest mulig kvalitet. For at styrke såvel instituttets forskning, som forskningen i Norden, opretholder NORDITA et gæsteprogram som omfatter besøg af omkring 100 ikke-nordiske forskere ved NORDITA og andre forskningsinstitutioner i Norden, samt omkring 75 nordiske forskere som besøger NORDITA. Forskerne ved NORDITA har gode internationale kontakter, også til Rusland og øvrige tidligere Østlande. De senere år er de baltiske lande indgået som en del af samarbejdet.

I 1995 har NORDITA bl.a. medvirket til afholdelsen af en sommerskole i astrofysik, som blev afholdt i Tartu. Der er nedsat et udvalg af forskere fra de nordiske lande og Baltikum, som skal rådgive m.h.t. størst mulig nytte af støttemulighederne. Indenfor rammerne af sit forsknings- og uddannelsesprogram, er 19 nordiske forskere blevet tilbudt stipendium ved NORDITA i det akademiske år 1995/96. Udover at få en bred indsigt i teoretisk fysik, medfører opholdet ved NORDITA kontakt med andre nordiske og udenlandske forskere. Stipendiatprogrammet tilføjer endvidere forskningen ved NORDITA nye ideer.

Et antal udenlandske postdoc studerende har opholdt sig ved NORDITA med støtte fra bl.a. EU's forskningsprogram. Til støtte for det nordiske samarbejde indenfor forskeruddannelse, er nedsat et udvalg af nordiske forskere, der skal bidrage til koordinering af det langsigtede samarbejde. Resultaterne af det videnskabelige arbejde offentliggøres bl.a. i NORDITA's egen rapportserie. Det forventes, at ca. 100 artikler vil blive optaget i internationale tidsskrifter.

Udover stipendie- og gæsteforskerprogrammet er nordisk-internationalt samarbejde støttet ved afholdelse af og støtte til 17 møder og sommerskoler i Norden. Bl.a. en sommerskole i biofysik med 130 deltagere, såvel internationale som nordiske, og en sommerskole i højenergifysik for yngre nordiske forskere med 70 nordiske studerende.

3.7 *Nordisk Institut for Folkedigtning (NIF)*

NIF har till uppgift att främja nordisk folkloristisk forskning genom att sprida information i Norden och internationellt. NIF har under 1995 haft 1) en konferens om arkivproblem och ett seminarium om humanistisk humorforskning 2) sex projektgrupper om massmedia och folkkultur, sagor och samhälle, nordisk identitet i europæiseringsprocessen, humor, visioner och i dokumentation. Tre projekt är på planeringsstadiet. NIF newsletter har utgivits i 4 nummer á 20 sidor. Vidare har två publikationer utgivits och flera är på väg att utges. Under året har forskare från USA medverkat som gästföreläsare vid institutionen.

3.8 Nordisk Institut for Søret (NIfS)

Instituttet har holdt 3-måneders kurs vår og høst i sjørett, petroleumsrett, kontrakter i petroleumsvirksomheten og engelsk-amerikansk rett. Mellom 60 og 70 studenter har fulgt kursene hvert semester hvorav ca. 25 kom fra de øvrige nordiske land. 21 av de nordiske studentene som har studert ved NIfS i 1995 har mottatt NORDPLUS-stipend, mens tre har mottatt stipend fra NIfS. I vårsemesteret inngikk kursene i sjørett, petroleumsrett og engelsk-amerikansk rett i fakultetets ERASMUS-program. All undervisning på dette programmet foregår på engelsk. Syv ERASMUS-studenter avla eksamen i ett eller to av våre fag.

Det 10. nordiske dommerseminar i sjørett ble arrangert i Enköping 24.-26. september med 60 deltakere fra hele Norden. Det er vår og høst arrangert 3 ettermiddagsseminarer i sjørett, hvorav ett hvert semester er kombinert med et eget seminar for dommere. I petroleumsrett er det holdt 3-4 seminarer hvert semester.

3.9 Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)

NIAS' forskning har mångvetenskaplig karaktär med grund i samhällsvetenskaperna och humaniora. Under året har arbete pågått med 18 postdoktorala forskningsprojekt rörande Sri Lanka, Indonesien, Malaysia, Thailand, Vietnam, Kina, Taiwan, Korea, Japan, Oceanien samt regionala frågor. Sju större och tre mindre monografier har färdigställts och en doktorsavhandling framlagts. Konsultuppdrag av forskningskaraktär har utförts rörande Afghanistan, Bhutan, Bangladesh, Laos och den ost- och sydostasiatiska regionen som helhet.

NIAS har haft sammanlagt 16 gästforskare från Norden, närområdena och Asien; utdelat 21 stipendier for arbete vid institutet, sex vid forskningsfaciliteten i Leiden och sju for fältarbete i Asien; givit biblioteks-, informations- och nätverkservice; samt arrangerat en europeisk konferens, fyra internationella workshops, tre större seminarier, två forskarkurser och närmare 40 forskarseminarier. Stödprogrammet for nordisk forskarutbildning, som bland annat bygger på samarbete med olika institutioner i Europa, omfattar 360 registrerade PhD- och MA-studerande. NIAS' kommersiellt orienterade publikationsprogram, som drivs i samarbete med europeiska och amerikanska förlag, har omfattat utgivning av 10 större och 9 mindre böcker for den internationella marknaden.

På europeisk nivå deltar institutet bland annat i European Science Foundations post-doktorala satsning på Asien-forskning, som leds av NIAS' föreståndare. Institutet har även ett välutvecklat samarbete med forskningsinstitutioner i Asien, Australien och Nordamerika.

3.10 Nordisk Samarbejdsorgan for Videnskabelig Information (NORDINFO)

NORDINFO har under året initierat och gett stöd till ytterligare två kompetenscentra för utveckling och tillgodogörande av informationsteknologi

vid nordiska institutioner och forskningsbibliotek. Det ena koncentrerar sig på elektronisk publicering och det andra på digital hantering av nationalbiblioteksamlingar.

Ett samarbete har inletts med EU-kommissionen för att utreda användningen av informationsteknologi vid nordiska bibliotek. NORDINFO har även startat ett samarbete med de baltiska staterna för att främja utvecklingen av biblioteksektorn i dessa länder. Det traditionella samarbetet i Europa har fortsatt, bl.a. med British Library kring en expertkonferens om ledarskapsfrågor.

NORDINFO har kontinuerligt informerat om sin verksamhet både nordiskt och internationellt genom NORDINFO-Nytt, rapport- och publikationsserier, Internet och andra lämpliga media.

3.11 Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULC)

Nordisk Vulkanologisk Instituts virksomhed i 1995 har været stærkt præget af øget internationalt samarbejde med deltagelse i fem nye projekter indenfor Europaunionens miljøprogram. Desuden deltager instituttet i flere løbende forskningsprojekter i samarbejde med universiteter og forskningsgrupper i Europa. Et samarbejdes projekt med en forsker fra Estland blev afsluttet i løbet af året. Dette projekt blev medfinansiert af Norden-Baltikum Stipendieordningen. Som en del af sit program for forskning og uddannelse har otte nordiske stipendiater (fem mandår) og to postdoc studerende arbejdet ved NORDVULC i løbet af året. Instituttet uddeler 1 til 3-årige stipendier fortrinsvis til forskningsarbejde for en doktorgrad i samarbejde med nordiske universiteter. Kun en lille del af ansøgningerne om stipendier kan imødekommes.

Forskningen fokuseres i øget grad på processer i den Nord-Atlantiske *hot spot*, som er af grundlæggende betydning for forståelsen af Nord-Atlantens udvikling helt fra oceanets åbning. I historisk tid har den Nord-Atlantiske *hot spot* bidraget til de største miljøforstyrrelser på jordens nordlige halvkugle. Forskningen er derfor af største betydning for forståelsen af vedvarende såvel som episodisk *hot spot* indflydelse på miljøet. Institutets forskningsresultater bliver publiceret i internationale tidsskrifter og præsenteret i foredrag ved konferencer og seminarier i Europa og USA. Et forskerkursus om *Tectonics and vulcanism at diverging plate boundaries* blev holdt med nordiske studenter og lærere fra USA, UK og instituttets ansatte.

3.12 Nordisk Institut for Samfundsplanlægning (NORDPLAN)

De nordiska storstadsregionernas utvecklingsmöjligheter i ett förändrat Europa var temat för NORDPLANs ettåriga vidareutbildningskurs, med fältstudier i nordiska städer och St Petersburg. En fortbildning om *Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)* gavs i samarbete med nationella kompetenscentra. Utbildningen behandlade bl a utvecklingen av ämnet i ett internationellt och nordiskt perspektiv.

NORDPLAN har också arrangerat ett antal forskarkurser och seminarier. Kvinnliga planeringsforskare samlades på en veckolång kurs med temat *Det feministiske prosjekt i planleggingen*. En seminarieserie om tendenser inom regionalt utvecklingsarbete anordnades i samarbete med Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO).

Omkring 15 forskningsprojekt pågick under året. Bland nya projekt kan nämnas *Miljöanpassade transportsystem* och uppföljning av ett tidigare projekt om *Hem- och distansarbetets omfattning och struktur*. Sammanlagt åtta doktorander disputerade under året.

3.13 Nordisk Sommeruniversitet (NSU)

NSUs studieprogram har genomförts inom nio studiekretsar med vitt skilda tvärvetenskapliga teman som t ex *Kulturens globalisering, Den nordiske kriminalfortælling, Norden og den globale miljøkrise*. Varje studiekrets har lokala avdelningar vid nordiska universitetsorter och håller självständiga vintersymposier. NSUs årliga sommarsession ägde 1995 rum på Island med omkring 160 deltagare.

NSU har gett ut tidskrifterna *Information fra Nordisk Sommaruniversitet* och *NSU Intern Bulletin* samt fyra böcker i serien *Skrifter fra Nordisk Sommeruniversitet* och två böcker i samarbete med förlaget Klim. NSUs sekretariat har under 1995 flyttat från Ålborg till Århus.

3.14 Nordiska Samarbetskommittén för Arktisk Medicinsk Forskning (NoSAMF)

NoSAMF har under året arrangerat två internationella konferenser. Den ena i Uleåborg om människors anpassning till kyla och den andra i Tromsø i samarbete med *Barents Euroarktiska Regionens hälsoarbetsgrupp* om människors hälsa och föroreningar i Arktis. Dessutom deltog NoSAMF i arrangemangen av den Nordiska Snöskoterkonferensen i Jukkasjärvi och generalsekreteraren fungerade som ordförande för det Skandinaviska diabetesmötet i Kuusamo.

Samarbetskommittén fungerar som WHO´s *Collborating Centre for Arctic Medical Research and Circumpolar Health*. Tidskriften *Arctic Medical Research* har under året utkommit med fyra nummer och två supplement.

4 Nordisk Råds rekommandationer

4.1 Meddelande om rekommendation nr 19/1993/nord angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) (A 1033/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att öka samarbetet om läs- och skrivsvårigheter inom Norden, huvudsakligen genom att utbyta erfarenheter om forskningsresultat och metodik i de nordiska länderna,

att få till stånd en gemensam strategi om hur man sprider ökad kunskap om dyslexi till berörda instanser,

att utreda hur utbildning om dyslexi för förskollärare, specialpedagoger, skolpsykologer m.fl. berörda tillhandahas inom Norden och internationellt i syfte att skapa en modell för en förbättrad utbildning om dyslexi."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde har besluttet:

- et projekt om små-handicap (1993-97) der består af et netværkssamarbejde mellem eksisterende centre på fem handicapområder, hvor der ikke tidligere har været organiseret nordisk samarbejde. Et af disse fem netværk omhandler læseretardering, der defineres som så absolutte læsevanskeligheder hos personer, at de - trods sædvanligvis normal begavelse - ikke via normal undervisning får lært at læse, stave og skrive på et niveau som er anvendeligt i et moderne samfund. Erfaringer fra projektet formidles gennem arbejdsrapporter og Skolen i Norden. Projektet bliver evalueret i 1997,
- et projekt skolestart (1994 - 1996) der er et netværkssamarbejde mellem de nordiske lande hvor pædagoger, lærere, og forskere samarbejder om pædagogiske problemstillinger i forbindelse med skolestarten i Norden. Læsning og dyslexi er en af de problemstillinger. Erfaringer og resultater formidles gennem arbejdsrapporter og Skolen i Norden.

Ministerrådet vil vende tilbage til rekommandationen i forbindelse med næste års virksomhedsberetning.

4.2 *Meddelande om rekommendation nr 6/1994/nord angående utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare (A 1054/k)*

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å iverksette tiltak for et utvidet nordisk utdanningssamarbeid for fag med få utøvere i tråd med de synspunkter som her er anført, og utvider Nordplus-Junior-programmet slik at det kan gis støtte herfra til etablering av nordiske nettverk for å skape og sikre spesialutdanninger for slike fag."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde har på deres 3. møde i 1994 besluttet et nyt projekt om de små yrkesfag i Norden 1995-1997. Projektet skal gennemføres i samarbejde med håndværksforeningerne i Norden.

Ministerrådet foreslår at rekommandationen afskrives.

4.3 Meddelande om rekommendation nr. 10/1995/nord angående blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer (A 1093/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* vidta åtgärder för att blockanslaget till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer bibehålles även efter år 1995."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd ønsker primært at blokktilskuddet til nordiske studieforbundssammenslutninger innarbeides i en støtteordning basert på prosjektstøtte og som ivaretar hele voksenopplæringsfeltet. Som en kompromissløsning foreslår imidlertid Ministerrådet at blokktilskuddet opprettholdes som prinsipp, men fastsettes som en relativ andel av den samlede bevilgning til prosjektstøtte.

I forbindelse med drøfting av nysatsinger innenfor nordisk undervisningssamarbeid, påpekte MR-U behovet for fornyelse og oppfordret til at nye målgrupper burde inndras i nordisk folkeoplysnings- og voksenopplæringssamarbeid. På denne bakgrunn vedtok FOVU i 1994 å endre støtteordningene slik at all støtte fra og med 1996 gis som prosjektstøtte og at ordningen utvides til også å omfatte kommunal voksenopplæring.

Formålet med de nye retningslinjene var å stimulere til samarbeid på tvers av sektorer, større fleksibilitet og kvalitet i prosjektene, men ut fra en respekt for det frivillige i ideologisk basert arbeid. Blokktilskuddsordningen omfatter kun seks nordiske studieforbundssammenslutninger og utelukker derved en vesentlig del av det folkeopplysende arbeid i Norden.

I forbindelse med behandling av prosjektsøknader for 1995 konstaterte FOVU å ha behov for presiseringer og grensedragninger i et system med bare prosjektsøknader, bl.a. hvilke målgrupper en ønsker og nå og kriterier for samarbeid over sektorgrenser. En evaluering av folkehøyskolestøtten anbefaler at også denne samordnes med øvrig prosjektvirksomhet.

På denne bakgrunn har Ministerrådet gitt FOVU i oppdrag å framlegge forslag til retningslinjer for støtte til folkeopplysning og voksenopplæring som ivaretar intensjonene om nordisk nytte.

Kapitel IV

Miljö

1 Samarbetet inom miljösektorn

Ministerrådets verksamhet har inriktats på uppföljningen av *den Nordiska miljöstrategin april 1994-mars 1996*. I redogörelsen, som överlämnades till Nordiska rådet i november 1995 anges vilka resultat som uppnåtts och vilka initiativ som tagits för att vinna gehör för nordiska synpunkter inom Europa såväl som i det internationella miljöarbetet. Bland annat följande kan nämnas.

Ett Ministerrådsförslag om förhöjning av *NEFCO:s grundkapital* samt om permanentering av verksamheten framlades till Nordiska rådets session i Kuopio 1995.

Ministerrådet har beslutat att från och med 1996 på försöksbasis upprätta en *facilitet under NEFCO för mjuk finansiering av projekt i närområdet*. Försöksordningen skall gälla för perioden 1996 - 1998, under förutsättning att finansiering kan finnas för 1997 och 1998. För verksamheten för 1996 avsättes 30 MDKK, 5 MDKK finansieras över miljöanslagen i Nordiska ministerrådets budget för 1996. Resterande 25 MDKK finansieras av de nordiska länderna enligt den nordiska fördelningsnyckeln för år 1996.

Ministerrådet överlämnade på sessionen i Kuopio till Nordiska rådet ett Ministerrådsförslag om *Nordisk Miljöstrategi för 1996-2000*.

Ett gemensamt nordiskt förslag till ändring av *Baselkonventionstexten* bidrog till, att man på det tredje partsmötet under Baselkonventionen i september 1995 kunde anta en text om totalförbud mot export av farligt avfall från OECD-länderna till icke OECD-länderna, såsom de nordiska länderna hade föreslagit.

De nordiska länderna tog i maj 1995 initiativ i UNEP:s styrelse beträffande en utvärdering av vissa *persistenta organiska föroreningar* (POPs) och framtagande av underlag till beslut om internationell handling, inklusive möjligheten till en "lämplig internationell legalt bindande mekanism".

De nordiska länderna har medverkat till att den multilaterala kärnsäkerhetsfonden (NSA) i EBRD:s regi ingått avtal med Litauen och Ryssland om gåvofinansiering av angelägna säkerhetsåtgärder i *kärnkraftverk på Kola, i St. Petersburg och Ignalina*.

Ministerrådet har regelbundet behandlat aktuella *EU-frågor*. Under perioden har EU-perspektivet även i ökad utsträckning påverkat arbetet i de arbetsgrupper som verkar på miljöområdet. Exempelvis har det gemensamma nordiska framtagandet av evalueringar av kemiska ämnens hälso- och miljöeffekter, inklusive bekämpningsmedel, medfört ett stort nordiskt inflytande på EU:s direktivarbete. Ministerrådets deklaration beträffande utfasning av bly har ingått i det vidare arbetet med reduktion av risker av farliga kemikalier inom OECD.

Arbetet med att verifiera *internationella miljöavtals effektivitet*, har fokuserats på generella aspekter av genomförande, verifikation och verkställande. En djupare analys har igångsatts av sex ur ett nordiskt perspektiv viktiga miljökonventioner (LRTAP, Wienkonventionen om skydd av ozonskiktet och Montrealprotokollet , Östersjökonventionen, Konventionen om skydd av Nordostatlantens marina miljö (OSPAR), biodiversitetskonventionen och klimatkonventionen). En viktig aspekt i arbetet är att utreda förutsättningar för och resultat av en kostnadseffektiv implementering av miljökonventioner. En internationell work-shop arrangerades i september 1995 med representation från de internationella konventionssekretariaten.

Nordiska rådets natur- och miljöpris utdelades första gången i samband med sessionen i Kuopio till biolog, forskare och författare Torleif Ingelög från Sveriges lantbruksuniversitet. Torleif Ingelögs kartläggningar av situ-

ationen för hotade växter och djur har utgjort basis för miljöskyddsarbetet och kunnat bidra till att bevara det biologiska mångfaldet på ett mer effektivt sätt inom ramen för ett rationellt jord- och skogsbruk.

2 Verksamheten

2.1 Hav- och luftmiljö

Tyngdpunkten för arbetet på hav- och luftområdet har varit att utarbeta bakgrundsmaterial till bruk vid förhandlingar om utsläppsbegränsningar inom hav- och luftkonventionerna, men också inom EU. Arbete har pågått för att få fram protokoll som behandlar flera typer av effekter och föroreningskomponenter, NO_x, NH_3, VOC och SO_2. Bakgrundsmaterial beträffande tåleransgränser har utarbetats, vilka haft stor betydelse speciellt för arbetet på luftvårdsområdet.

Särskilt viktiga frågor under året har varit försurning, oxidanter, miljögifter och eutrofiering av mark, sötvatten och kustnära havsområden. Arbetet har omfattat samordning av mätningar, modellutveckling, modellberäkningar och tåleransgränser. Utredningar om tungmetaller och persistenta organiska föroreningar (POPs) har utförts till stöd för förhandlingar om utsläppsreduktioner. Tungmetallmätningar inom Norden har sammanställts och förslag till hur dessa mätningar bör fortsätta inom EMEP har utarbetats. Ministerrådet har stött sekretariatet för Köpenhamnsavtalet samt det nordiska FoU-arbetet om bekämpning av kemikalieutsläpp på land och till sjöss.

2.2 Kemikalier

Arbetet på kemikalieområdet har omfattat aktiviteter av betydelse för det internationella arbetet, dels EU dels OECD och FN. Den huvudsakliga målsättningen har varit att begränsa risker vid användningen av farliga kemikalier samt att utarbeta kriterier för klassificering och märkning av dessa.

Som led i detta arbete har kemikaliegruppen utvärderat ämnen som är miljöfarliga men som för närvarande inte omfattas av klassificering och märkning enligt EU:s ämnesdirektiv (annex 1). Klassificeringsförslag har översänts till EU kommissionen på 33 miljöfarliga ämnen (TemaNord 1995:643). Såväl inom EU som OECD har de nordiska ländernas arbete beträffande kriterier för klassificering av miljöfarliga ämnen på basis av farlighet för den terrestra miljön rönt stort intresse.

Under året har arbetet fortsatt beträffande möjligheter till reglering av doftämnen i hud- och rengöringsmedel, utveckling och bedömning av prediktiva dos-responsmodeller för kontaktallergi, organiska lösningsmedel och neurotoxisitet samt spridning och effekter av ämnen med östrogenliknanden effekt.

I samband med implementeringen av EU:s förordning om existerande ämnen, har en projektgrupp nedsatts med uppdrag att kontinuerligt ut-

växla erfarenheter på området. Arbetet skall säkra att nordiska synpunkter och förhållanden integreras i EU:s koncept för ett utarbetande av riskbedömningar.

För att bidra till ett aktivt omsättande av Montreal-protokollet, har bland annat möjligheter till substitution av ozonskiktsnedbrytande ämnen utretts (TemaNord 1995:574). De nordiska länderna har till underlag för Montreal-partsmötet i Wien i november 1995 utarbetat rapporten *Evaluation of the Use of Ozon Depleting Substances as Process Agents and Alternatives*. Seminarier om alternativa kylmedier och om metylbromid har arrangerats samt rapporten *Rens uden CFC* (TemaNord 1995:620) utgivits till bruk för industrin.

Det nordiska samarbetet beträffande hälso- och miljömässiga utvärderingar av aktiva ämnen i bekämpningsmedel och biocider har fortsatt i syfte att uppnå samsyn på risker och icke godtagbara egenskaper för medlen.

Arbetet med riskreduktion har varit inriktat på klororganiska ämnen och tungmetaller. De utredningar som gjorts beträffande klororganiska ämnen i flamskyddsmedel, pigment i tryckfärger samt desinfektions- och rengöringsmedel antyder, att det fortsatta arbetet i första hand bör omfatta andra ämnesgrupper där tillräcklig kunskap föreligger om hälso- och miljöeffekter, t.ex. för organiska lösningsmedel, klorparaffiner och bromerade flamskyddsmedel.

Ministerrådets uttalande om utfasning av bly framlades på OECD:s Joint Meeting of Chemicals Group i november 1994 och det har bidragit till ett ökat nordiskt inflytande på OECD:s Risk Reduction Programme. I tillägg har nordiska synpunkter på alternativ till och substitution av bly samt problem och omkostnader av bly i avfallshanteringen förmedlats i fyra rapporter om bly (TemaNord 1995:565, 564, 566).

Ett toxikologiskt och ekotoxikologiskt samarbete har etablerats i nätverksform och ett möte avhållits i maj 1995. Det nordiska samarbetet har spelat en väsentlig roll inom OECD:s arbete med utveckling av testguidelines (TemaNord 1995:623).

2.3 *Miljöövervakning och -data*

Miljöövervakning och -data är ett viktigt instrument som underlag och stöd för politiska initiativ i miljövårdsarbetet och för utvärdering av effektiviteten av de miljöpolitiska åtgärderna. Flera av Ministerrådets aktiviteter på området har nära anknytning till den europeiska miljöagenturen EEA:s arbetsprogram, speciellt projekt med inriktning på biodiversitet, indikatorutveckling och kartläggning av biotoper såväl som den nordiska miljötillståndsrapporten.

Förberedelserna för den första tematiska miljötillståndsrapporten över arktisk miljö i Norden har fortsatt planenligt och dataunderlaget insamlats i respektive länder. Rapporten, som skall utges hösten 1996 i minst sex oli-

ka språkversioner, riktar sig till en bred målgrupp av såväl beslutsfattare som den stora allmänheten.

Arbetet pågår med ett nordiskt naturövervakningsprogram för terrestrisk biodiversitetsövervakning i Norden. Initiativet är en respons på Rio-konventionen om åtgärder för bevarandet av den biologiska mångfalden. De centrala hotfaktorerna har kartlagts och övervakningsobjekten identifierats, varefter ett flertal aktiviteter för metodutveckling och tester påbörjats. Programmet är ambitiöst upplagt med potentiellt bruk i t.ex. närområdena.

Som en försöksrapport har en nordisk miljöindikatorrapport färdigställts. Denna reflekterar miljöns tillstånd i Norden i början av 90-talet utgående från data över valda indikatorer. I samarbete med OECD har det nordiska miljöindikatorarbetet fortsatt att utveckla utvärdering och användning av miljöindikatorer. Det nordiska arbetet bör inom de närmaste åren kunna tillgodogöras av EEA.

Kartläggningen av tungmetallnedfallet i Europa har fortsatt genom insamling av moss- och humusprover i omkring 30 länder i Europa (Nord 1994:9). Själva analysarbetet beräknas vara utfört i maj 1996. Tungmetallkartläggningen ger dataunderlag för ECE:s konvention om gränsöverskridande luftföroreningar.

Samordning av den integrerade ekosystemövervakningen (integrated monitoring, IM) med andra internationella övervakningsprogram under ECE har pågått, vartill flera försurningsmodeller kalibrerats för utvärdering av depositionsscenarier.

En handbok över samnordiska principer för kvalitetssäkring av miljödata utarbetas. Delen om biologisk och kemisk provtagning i fält har slutförts under året. En omfattande metodikmanual *Nordic Environmental Specimen Banking* (TemaNord 1995:543) har också färdigställts efter flera års metodologisk utveckling av miljöprovbanksverksamheten.

Ett kustövervakningsprogram för Nord-Atlanten (Island, Norge och Färöarna) med tonvikt på förekomst och effekter av miljögifter är under beredning. Målsättningen är att den operativa verksamheten skall kunna vidta under 1996. Programmet har även framöver relevans för övervakning av eutrofieringssituationen i Östersjön.

Utredningen av biologisk mångfald i marin miljö har påbörjats. Detta Östersjöprojekt anknyter till kustövervakningsprogrammet och är anpassat till bland annat CORINE-biotopprogrammet och HELCOM:s motsvarande biotopklassificering.

En kartläggning pågår av ackumulationen av föroreningar på stora vattendjup i Nord-Atlanten. Insamlade data kan kombinerade med kustövervakningsprogrammet ge en åskådlig bild av den marina miljöns tillstånd i nordvästra Europa, och bör bland annat kunna utnyttjas av det arktiska övervakningsprogrammet och i Oslo-Paris kommissionens arbete.

En utveckling och anpassning av det nordiska samarbetet på miljöövervaknings- och miljödataområdet har under året skett i förhållande

till övrigt internationellt arbete, främst avseende EEA:s arbetsfält och uppgifter.

2.4 *Natur och friluftsliv*

Den nordiska natur- och friluftsgruppens arbete har under perioden i stor utsträckning syftat till att konkret bidra till bevarandet av biologisk mångfald och landskapskvaliteter liksom att verka för introduktionen av naturvänliga metoder inom jord- och skogsbruk samt fiskeri.

I det med jord- och skogsbrukssektorn aktuella samarbetsprogrammet pågår ett arbete med att samordna de nordiska ländernas strategier och handlingsplaner för bevarande av den biologiska mångfalden. Gruppen har tagit fram bakgrundsmaterial beträffande marina reservat i Norden (TemaNord 1995:553), med syfte är att bidra till skyddet av för marina djur och växter livsviktiga miljöer. Vidare har material utarbetats beträffande nordiska storstäders ekologi (TemaNord 1995:536), vegetationstyper i Norden (TemaNord 1994:665), Nordens natur: problem och möjligheter samt hotade djur och växter (TemaNord 1995:520).

Gruppen arbetar även för att stärka samarbetet mellan de nordiska länderna beträffande ekologisk riskanalys i samband med utsättning av genetiskt modifierade mekanismer. Arbetet syftar till tätare samarbete och samordning mellan de nordiska länderna på området.

Under året har gruppen arbetat med en nordisk lista över skyddsvärda naturtyper som syftar till antagande i EU:s habitatdirektiv, dokumentation och analys av jordbrukslandskapet, framtagande av underlag för skydd av kustbiotopernas diversitet och ett pilotprojekt för listning av hotade djur- och växtarter.

Gruppen har vidare samarbetat om livskvalitet, närmiljö och friluftsliv, liksom om allemansrätten, där bl.a. frågan om turismen och urbaniseringen som hot mot allemansrätten hanteras. Ett arbete pågår även med att analysera ekoturism i Norden, särskilt i de nordligaste områdena. Särskilt fokuseras på turismens hot mot naturen och goda exempel på ekoturism i samspel med naturens förutsättningar.

En handlingsplan för nordiskt kulturmiljösamarbete förväntas kunna läggas fram sommaren 1996. Vidare utarbetas ett gemensamt nordiskt förslag till en lista över nordiska objekt för konventionen om skydd av världens kultur- och naturarv.

2.5 *Renare teknologi*

Verksamheten på renare teknologi (RT) området har under året influerats av den närmare anknytning till EU som de nordiska länderna uppnått, som medlemmar i unionen eller genom EES-avtalet. Arbetet har även påverkats av en relativt sett hög aktivitet på avfallsområdet både inom EU-systemet och i flera av de nordiska länderna.

De nordiska nätverk som etablerats inom ramen för det nordiska samarbetet beträffande EU strategi för bygg- och rivningsavfall, emballage,

avfallsterminologi, miljöledning i små och mellanstora verksamheter, EU:s avfallstransportförordning, implementering av EU:s ramdirektiv för avfall samt avfallsdeponering har i denna situation varit nyttiga för nordisk informationsutväxling och möjlighet till påverkan på EU arbetet. Dessa nätverk har också varit nyttig i förhållande till standardiseringsarbetet (CEN, ISO) och Basel-konventionen.

Ett samlat nordiskt agerande och en pådrivande roll har uppnåtts beträffande den vidare utvecklingen av Basel-konventionen, härvid de nordiska ländernas ändringsförslag till partsmötet i september 1995 om förbud mot export av miljöfarligt avfall från OECD länder till icke-OECD länder.

Samarbete har pågått och möjligheter utretts för att utnyttja den samlade nordiska kapaciteten för behandling av farligt avfall med beaktande av behovet av att säkra nationell behandlingskapacitet på basis av närhetsprincipen och behov av specialiserade anläggningar för behandling av vissa typer av miljöfarligt avfall (jfr. meddelandet på rekommendation nr 2/1995).

Ministerrådet har genom många aktiviteter arbetat för att påverka konsumtions- och produktionsmönster i syfte att påskynda en utveckling mot ett välfungerande kretsloppsamhälle i överensstämmelse med arbetet inom kommissionen för hållbar utveckling (CSD). Med fokus på det internationella arbetet har underlag tagits fram beträffande metoder att påverka trender samt praktiska erfarenheter av miljöstyrning i de nordiska länderna (TemaNord 1995:587, 1995:588). Bidrag som utgjort en central komponent för antagandet av en handlingsplan på området inom CSD.

En nordisk handbok, Guidelines for Life Cycle Assessment (LCA) (Nord 1995:20) baserad bland annat på tekniska studier (TemaNord 1995:502, 503) har utarbetats i syfte att förse industri och andra LCA utförare med en code of practice och råd för utförande av LCA:n. Handboken har rönt internationellt intresse. De tekniska LCA studierna har även utgjort input till det internationella standardiseringsarbetet.

För att få till stånd mindre förorenande och mindre avfallsskapande produktionsförhållanden och en minskning av utsläpp från industrin generellt, har Ministerrådet genom flera utredningar visat på BAT (bästa tillgängliga teknik) möjligheter inom olika näringsgrenar av vilka kan nämnas billackeringsverkstäder (TemaNord 1995:607), textil våtbehandling (TemaNord 1995:568), skeppsindustrin (TemaNord 1995:609) och fiskeriindustrin.

Med tanke på miljöinformation på lokal och kommunal nivå utarbetas en handbok om införande av renare teknologi och möjliga lösningar för avfallsbortskaffning i små samhällsverksamheter, såväl som en vägledande manual för hemkompostering.

En kartläggning av omfattningen av export av miljöskadlig teknologi har igångsatts som uppföljning på fråga E14/95 från Nordiska rådet.

2.6 *Miljökonsekvensbeskrivningar och planfrågor*

Arbetet med miljökonsekvensbeskrivningar vilar inom ramen för ad hoc gruppen för MKB och fysisk planering på tre pelare: MKB i strategiska beslutssammanhang; utbildning, forskning och samordning samt MKB i internationella sammanhang.

Under det gångna året har MKB-gruppen såvitt avser strategiska konsekvensbeskrivningar arbetat med att precisera de beslutsområden som är mest relevanta för vidare samverkan och utveckling av en nordisk profil samt tagit fram rekommendationer om hur konsekvensbeskrivningar kan integreras i olika slag av beslutsprocesser, bl.a. vid fysisk planering på regional och kommunal nivå.

Såvitt avser utbildning och kompetensuppbyggnad har arbetet under året inriktats på vidareutbildning av yrkesverksamma med akademisk grundutbildning som arbetar med MKB och spridande av erfarenheter till berörda myndigheter och institutioner. Vidare har en förstudie gjorts beträffande behov och funktion av ett nordiskt kompetenscentrum på området.

Arbetet med MKB i internationella sammanhang har likaså i stor utsträckning inriktats på kompetensuppbyggnad, bland annat genom utbyte av nordiska erfarenheter om effektivitet i MKB som bidrag till en internationella studie (TemaNord 1995:532),stöd till de baltiska länderna i efterlevnaden av den s.k. Esbo-konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar, övrig kapacitetsuppbyggnad i Baltikum och bistånd till uppbyggnad av ett nationellt system för MKB i nordvästra Ryssland.

EU-perspektivet har i stor utsträckning genomsyrat arbetet med MKB. Bland annat har erfarenheter utbytts beträffande genomförandet av relevanta direktiv i de nordiska länderna.

2.7 *Miljö och ekonomi*

Verksamhet har pågått för uppföljning av rapporten *Miljøverninnsatser i Nordens nærområder,* som lades fram i februari 1995 och utarbetats på uppdrag av de nordiska finans- och miljöministrarna (se under rekommendation nr 11/1993).

Den nordiska miljö- och ekonomigruppen, tillsatt av ämbetsmannakommittéerna för ekonomi- och finans- respektive miljöfrågor, har under året samarbetat beträffande användningen av ekonomiska styrmedel i nordiskt och internationellt perspektiv.

Gruppen har under perioden utgett en rapport beträffande EU och ekonomiska instrument i miljöregleringar (TemaNord 1995:521) samt en rapport om ekonomiska instrument i miljöpolitiken i ett Europa utan gränskontroll (TemaNord 1994:647). Gruppen har vidare igångsatt en uppdatering av statusrapporten om användningen av ekonomiska styrmedel i Norden. Rapporten framläggs i början av 1996.

2.8 *Miljö och lantbruk*

Genomförandet av det år 1993 godkända projektprogammet för nordisk lantbruksmiljösamarbete (NSA 1993:527) har pågått. De flesta aktiviteterna kommer i enlighet med programmet att kunna slutföras under 1995.

Arbete med ett förslag till en nordisk miljöstrategi för jord- och skogsbruk för perioden 1996-1999 har pågått. Vikt har härvid lagts vid en integration av miljöhänsyn i jord- och skogsbrukssektorerna i syfte att främja hållbar drift och utveckling, att reducera negativa miljöeffekter, i detta sammanhang förlust av näringsämnen och spridning av miljögifter till omgivningen samt att bevara biodiversiteten. Strategiarbetet har tagit utgångspunkt i bland annat den nya nordiska miljöstrategin 1996-2000 och handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000. Debatten om nordisk naturpolitik i Reykjavík våren 1995 samt ett flertal nordiska utredningar på natur- och miljöområdet har även legat till grund för strategiarbete.

2.9 *Miljö och fiskeri*

Miljö- och fiskeriministrarna antog i februari 1995 en gemensam strategi för samarbetet på miljö- och fiskeriområdet. Strategin syftar till en hållbar utveckling och ett hållbart nyttjande av havets resurser och den marina miljön. I strategin utpekas en rad aktuella insatsområden för ett ökat nordiskt samarbete mellan miljö- och fiskerisektorerna, bl.a. såvitt avser det internationella samarbetet, hållbar utveckling och resursförvaltning, havsmiljön och förvaltning av kust- och havsområden. I uppföljning av strategin har ett arbete igångsatts för att strategin skall kunna börja genomföras på projektnivån under slutet av 1995. Se vidare redovisningen under kapitel V (fiskerisamarbetet).

3 Institutioner

3.1 *Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO)*

Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) etablerades år 1990 av de nordiska länderna och har till uppgift att främja investeringar av nordiskt miljöintresse i Östeuropa.

MR-M framlade under Nordiska rådets session i Kuopio ett *ministerrådsförslag om NEFCO:s framtid*. I ministerrådsförslaget föreslås bl.a., att organisationen permanentas från den 1 januari 1996, att grundkapitalet förhöjs från knappt 40 miljoner ECU till 80 miljoner ECU under perioden 1996-2001 och att NEFCO ges möjligheter att förvalta särskilda fonder, bl.a. facilitet för mjukgöring av lån.

NEFCO genomför i samarbete med AMAP en *problemidentifikation i den ryska delen av Barents-regionen*. Arbetet syftar till utarbetande av ett handlingsprogram inklusive 10-12 hot spots, som läggs fram inför miljöministermötet i Barentsrådet i december 1995 (se närmare under kapitel IX, Närområdena).

Mot bakgrund av rapporten *Miljøverninnsatser i Nordens nærområder*, utarbetad på uppdrag av de nordiska finans- och miljöministrarna, har MR-M beslutat i oktober 1995 att från och med 1996 på försöksbasis upprätta en *facilitet under NEFCO för mjuk finansiering av projekt i närområdet*. Ordningen skall gälla för perioden 1996-1998. För verksamheten för 1996 avsättes 30 MDKK. Frågan om finansieringen av faciliteten för 1997 och 1998 bereds i särskild ordning, med sikte på att faciliteten skall uppgå till en total ram på 40-50 MDKK och att omkring hälften av denna finansiering kan åstadkommas genom gemensamma nordiska medel.

Faciliteten skall används för finansiering av projekt som leder till en minskning av miljöbelastningen i Nordens närområde, varmed avses Östersjöns tillrinningsområde och den ryska delen av Barents-regionen. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid projekt som medför en minskning av gränsöverskridande förorening och projekt som bidrar till genomförandet av Östersjö- och Barents-programmen.

Vidare skall medel ur faciliteten anvisas i syfte att största möjliga effektivitet i resursutnyttjandet kan uppnås. Faciliteten kan utnyttjas för såväl kontant-, kredit- som driftssubsidier. En katalytisk effekt av användningen av faciliteten skall eftersträvas så att lokala och internationella resurser kan mobiliseras i största möjliga utsträckning.

4 Miljösektorns budget år 1995

Miljösektorns arbetsgrupper	**TDKK**
Havs- och luftmiljö gruppen	9.000
Kemikaliegruppen	5.800
Miljöövervaknings- och Datagruppen	3.600
Natur och friluftsliv gruppen	3.300
Renare teknologi gruppen	3.500
Miljökonsekvensbeskrivningar och planfrågor	1.200
Nordisk trafikbullergrupp	876
Tvärsektoriella projekt m m	
Jord- och skogsbruk	1.300
Fiskeri	857.5
Ekonomi/Finans	1.200
Implementering av internationella miljökonventioner	700
Nordisk natur- och miljöpris	550
Nordiska naturresurs- och miljöräkenskaper	240
ÄK-Ms dispositionsanslag	1.773,5
Totalt	**33.897**

5 Nordiska rådets rekommendationer

5.1 *Meddelande om rekommendation nr 25/1991/när angående beräkningsmodell för Grön BNP (A 932/s och A 936/s)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhället för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (Grön BNP)."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I tillägg till meddelande i C1 1994 kan upplysas att slutrapporten beträffande naturresursräkenskaper för skog, näringsämnen och fisk samt energiräkenskaper, materialflöden och ekoindustrier föreligger klar under 1996.

5.2 *Meddelande om rekommendation nr 46/1992/när angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn (A 997/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Rio-konferensen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I tillägg till Ministerrådets meddelande i C1 1993 och 1994 kan följande framhållas.

Frågan om hur man med internationella miljökonventioner på ett effektivt sätt bidrar till att lösa miljöproblem behandlas i en utredning om implementering och verifikation av multilaterala miljökonventioner, som igångsattes 1994. Utredningen är även en direkt uppföljning på den Nordiska miljöstrategin.

En delrapport, *The effectiveness of Multilateral Environmental Agreements* utges under 1995 och den kan betecknas som ett ramverk och en teoretisk bakgrund för problemställningen på området. Den omfattar terminologi, kartläggning av forskning och övrigt arbete på området i relevanta internationella organisationer och institutioner. Det fortsatta arbetet har omfattat analys av 6 ur ett nordisk perspektiv viktiga konventioner samt en behandling och presentation av dessa på en nordisk-internationell workshop i september 1995 där även de internationella konventionssekretariaten deltog. Denna analys utges vid årsskiftet 1995/1996.

I diskussioner och inlägg på workshopen 1995 konstaterades att trots att det i detta nu finns ett stort antal internationella miljökonventioner som

reglerar lösningar på olika miljöproblem och trots att det har funnits planer på att eventuellt förenhetliga miljöregelverket, låter detta sig i detta skede knappast göras. Miljöproblemen, deras orsaker, effekter och lösningsmodeller är så vitt divergerande till sin karaktär att det ur effektivitetssynpunkt är viktigt att bibehålla skilda regimer för reglerande av dessa. Emellertid finns det vissa aspekter av samtliga regulativa regimer som kunde förbättras, bland annat är det viktigt att se över hur de enskilda konventionsparterna verkställer och uppföljer sina åtaganden. Här är format och övriga krav på rapportering viktiga att utveckla.

Den pågående utredningen kommer att slutföras under 1997.

5.3 *Meddelande om rekommendation nr 47/1992/när angående kärnsäkerhet i Nordområdena (A 1007/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete

att med kraft fullfölja arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet, samt

att fullfölja ansträngningarna att få till stånd bindande internationella avtal om kärnsäkerhet och hantering av avfall från all civil och militär verksamhet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Utöver tidigare redovisningar i C1 1993 och 1994 följer här en redovisning av det senaste årets utveckling inom kärnsäkerhets- och strålskyddsområdet.

Samarbetet med Ryssland och Litauen kring säkerheten i kärnkraftverken på Kola och St. Petersburg och Ignalina har fortsatt under året. Samtidigt har de nordiska länderna medverkat till ett den multilaterala kärnsäkerhetsfonden (NSA) i EBRD:s regi, ingått avtal med Litauen och Ryssland om gåvofinansiering av angelägna säkerhetsåtgärder i dessa kärnkraftverk. NSA:s projekt i Litauen pågår och inkluderar även en säkerhetsgranskning för reaktorerna som skall ligga till grund för en förnyad tillståndsprövning av reaktor 1 i Ignalina av de litauiska myndigheterna senast under år 1998. Denna prövning innebär också ett ställningstagande till om reaktorn skall drivas vidare med hänsyn till säkerheten och till elenergibehovet i Litauen. De ryska åtaganden som gjorts i avtalet innebär bland annat en fördjupad säkerhetsprövning av reaktorerna i Sosnovyj Bor och Kola.

Frågorna kring atomansvarigheten i samband med de pågående stödprojekten och även i ett vidare perspektiv är ännu inte helt klarlagda. Litauen liksom de övriga baltstaterna har anslutit sig till Wienkonventionen om civilrättsligt ansvar i händelse av atomolycka. Fortfarande står dock stater som Ryssland, Ukraina och Vitryssland utanför denna konvention.

Arbetet pågår inom den permanenta kommittén hos IAEA i Wien, knuten till Wienkonventionen om civilrättsligt ansvar vid atomolycka, med att revidera och modernisera konventionen. I detta arbete ingår att förstärka ersättningssystemet i händelse av en olycka med gränsöverskridande effekter. Målet för kommitténs arbete har bland annat varit att kunna hålla en diplomatkonferens under år 1996 med syfte att anta en reviderad konvention. Det är dock oklart om detta mål kan infrias.

När det gäller ansvarsfrågan i anslutning till NSA:s projekt i Ryssland har ett särskilt protokoll som skall lösa dessa frågor mellan Ryssland och i projekten deltagande företag inkluderats i NSA-avtalet. Det är dock fortfarande inte helt klarlagt om detta protokoll är tillfyllest för de presumtiva företag som blir involverade.

För närvarande tyder mycket på att den förra året antagna konventionen om kärnsäkerhet kommer att kunna träda i kraft i början av år 1996. Vid IAEA:s generalkonferens i september i år hade sammanlagt 61 nationer undertecknat konventionen varav 12 också deponerat sina ratifikations- eller godkännandeinstrument hos IAEA. Flera stater meddelade vid konferensen att de nationella processerna för ratificering av konventionen var i sina slutfaser.

Arbetet med en långsiktig planläggning och utveckling av energisystemen i de berörda länderna fortskrider i samarbete med bland annat de internationella finansieringsinstituten. EBRD och Världsbanken samarbetar i såväl Ukraina som i Litauen och i viss mån i Ryssland. Även EU deltar i detta arbete genom de möjligheter som öppnats inom den Europeiska investeringsbanken, EIB, för finansieringsinsatser i Östeuropa. En viktig utgångspunkt för detta mer långsiktiga arbete är att anpassa el- och energitarifferna till marknadsnivå, detta för att åstadkomma en grund för framtida investeringar inom energisektorn. Arbetet går långsamt framåt. Det försvåras av den allmänna ekonomiska situationen som rådet i länderna och av den dåliga betalningsdiciplinen i flera av länderna.

I de nordiska ländernas bilaterala samarbete med Ryssland och de baltiska staterna inkluderas tidigt även frågor om strålskydd, beredskap mot kärnenergiolyckor samt radioaktivt avfall. Genom de nordiska ministrarnas initiativ, hösten 1994, har IAEA påtagit sig en koordinerande funktion när det gäller insatser för att förbättra situationen för omhändertagande av radioaktivt avfall, civilt såväl som militärt, i Ryssland. Ett arbetsgruppsmöte kring dessa frågor hölls i Stockholm i slutet av september i år med syftet att anta mandat för koordineringsfunktionen. Det fortsatta arbetet kommer att utvisa vilka prioriteringar som kommer att behövas och vilka finansiella insatser som blir nödvändiga för att angripa de stora miljöproblemen som finns knutna till detta område. I detta arbete ingår också en kartläggning av projekt som redan pågår eller avses implementeras inom ramen för Rysslands samarbete med andra länder.

Under 1995 har arbetet med en internationell konvention om säker hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall inletts inom IAEA. Hittills har ett expertgruppsmöte hållits bland annat med syftet att definiera kon-

ventionens omfattning. Från de nordiska ländernas sida framfördes gemensamt vid detta möte kravet på att konventionen skall omfatta säkerheten i all hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall, inklusive avfall inom den militära sektorn och använt kärnbränsle avsett för upparbetning.

5.4 *Meddelande om rekommendation nr 10/1993/när angående insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina (A 1020/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet de nordiska ländernas regeringar *att* snarast verka för att förhandlingar om att avhjälpa de mest akuta säkerhetsproblemen vid kärnkraftsverken i Sosnovy Bor och Ignalina fortsätter och fullföljs samt att, om dessa ger resultat, arbeta för att nödvändiga internationella resurser tas fram."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet hänvisar till meddelande under rekommendation nr 47/1992 och 11/1993 samt anser att rekommendationen kan avskrivas.

5.5 *Meddelande om rekommendation nr 11/1993/när angående finansieringssystem för räddning av Östersjön (A 1025/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att agera vid den av HELCOM anordnade konferensen i Gdansk den 25-26 mars för att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av HELCOM:s aktionsprogram för räddning av Östersjön,

att efter konferensen inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist

att använda influtna medel enligt den av HELCOM föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Som uppföljning på Ministerrådets meddelanden i C1 1993 och 1994 kan följande tilläggas.

Finansiering av insatser för lösning av miljöproblem i Nordens närområden kräver dels stora insatser från de berörda länderna själva, dels omfattande internationella insatser. Ministerrådet har under verksamhetsåret verkat för att finna olika former av finansieringsmetoder och -lösningar.

I rapporten *Miljøverninnsatser i Nordens nærområder*, som lades fram i februari 1995 och utarbetats på uppdrag av de nordiska finans- och miljöministrarna, förordas bland annat att "NEFCO:s och NIB:s styrelser ges i uppdrag att i samråd snarast inkomma med konkreta förslag beträffande utformningen av en facilitet för stöd till mjuk finansiering av miljöprojekt i enlighet med de riktlinjer som anges i denna rapport."

Ministerrådet beslutade i oktober 1995 att från och med 1996 på försöksbasis upprätta en facilitet under NEFCO för mjuk finansiering av projekt i närområdet. För verksamheten år 1996 avsätts 30 MDKK. Försöksordningen skall gälla för perioden 1996-1998, under förutsättning att finansiering kan finnas för 1997 och 1998. Frågan om finansiering åren 1997 och 1998 kommer att beredas i särskild ordning, med sikte på att faciliteten skall uppgå till en total årlig ram på 40-50 MDKK och att omkring hälften av finansieringen skall kunna ske genom gemensamma nordiska medel. Förvaltningen av fonden överlämnas till NEFCO, som därvid skall samarbeta med NIB.

Faciliteten skall användas för finansiering av projekt som leder till en minskning av miljöbelastningen i Nordens närområde, med särskild vikt på minskning av gränsöverskridande förorening och projekt som bidrar till genomförande av Östersjö- och Barents-programmen. En katalytisk och additionell effekt av användningen av faciliteten skall eftersträvas så att lokala och internationella resurser kan mobiliseras i största möjliga utsträckning. Faciliteten kan utnyttjas för såväl kontant-, kredit- som driftssubsidier. Närmare riktlinjer kommer att tas fram för användningen av medlen.

Ad hoc gruppen föreslog i sin rapport vidare att ett konkret förslag utarbetas om att öka NIB:s möjligheter att ge lån till miljöinvesteringar i Nordens närområde. Ekonomi- och finansministrarna har i uppföljning av rapporten med utgångspunkt i ett förslag från NIB:s styrelse ställt sig positiv till att en dylik ordning om 100 miljoner ECU upprättas, under förutsättning av att en lösning av finansieringsfrågan kan finnas. Finansieringsfrågan bereds i de nordiska länderna.

I uppföljning av rapporten utarbetas vidare ett underlag för frågan hur de nordiska ländernas prioriteringar kan stärkas inom EU:s PHARE- och TACIS-program. Likaså utreds de nordiska ländernas inställning till ett reciprokt öppnande av s.k. *trust funds*. Dessutom arbetar de nordiska länderna för att utarbeta internationella finansieringsordningar beträffande radioaktivt avfall.

Beaktande de goda erfarenheterna av NEFCO:s verksamhet under prövoperioden 1990-1995 samt NEFCO:s roll som verktyg i och expertorgan för det nordiska närområdessamarbetet på miljöområdet, har Ministerrådet beslutat att styrka NEFCO:s verksamhet genom en fördubbling av grundkapitalet till 80 miljoner ECU under perioden fram till år 2001. Det ursprungliga kapitalet på 40 miljoner ECU har fördelats på ett fyrtiotal projekt, varav ungefär 3/4 gäller åtgärder inom luft- och vattenföroreningar och den resterande delen omfattar bland annat avfallshanteringsprojekt. NEFCO har t.ex. engagerats i moderniseringen av nickelsmältverken på Kolahalvön och i miljöförbättringar i den tidigare militärbasen Paldiski i Estland. Som följd av utvärderingen år 1994 kommer det framöver att ske en starkare koncentration av projekt till de omedelbara geografiska närområdena.

Det arbete, som Ministerrådet år 1994 initierade för identifikation och beredning av ett tiotal miljöprojekt i Barents-regionen har vidareförts i samarbete mellan NEFCO och sekretariatet för det arktiska moniteringsprogrammet (AMAP). Under 1995 slutförs "hot spots" identifieringen såväl som en del av de förundersökningar på prefeasibility nivå, som är en nödvändig förutsättning för att de identifierade "hot spots"-projekten inom en rimlig tid kan bli föremål för konkreta åtgärder.

Ministerrådet anser att arbete med rekommendationens intentioner ingår numera såväl som uppföljning på ad hoc finansgruppens rapport, februari 1995, som en naturlig del av genomförandet av den Nordiska miljöstrategin. Initiativ på området kommer framöver att rapporteras till Nordiska rådet i de årliga redogörelserna för uppföljning av den Nordiska miljöstrategin 1996-2000.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

5.6 *Meddelande om rekommendation nr 29/1993/när angående kontroll av kärnteknisk verksamhet (A 1034/m, A 1043/m, A 1044/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med kraft fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordområdena och Östersjön samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m. samt

att överväga möjligheterna till stöd för effektiv och miljöriktig energiförsörjning m.m. i Östersjö- och Nordkalottområdet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet hänvisar till meddelande under rekommendation nr 47/1992.

5.7 *Meddelande om rekommendation nr 1/1994/när angående nordisk miljöstrategi 1994-1996 (B 142/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* miljö- och finanssektorerna tar fram nya modeller för en samnordisk finansiering av miljöåtgärder i Nordens närområden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet hänvisar till meddelandet under rekommendation nr 11/1993. Initiativ på området kommer framöver att rapporteras till Nordiska rådet i de årliga redogörelserna för uppföljning av den Nordiska miljöstrategin 1996-2000.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

5.8 Meddelande om rekommendation nr 2/1994/när angående behandling av miljöfarligt avfall (A 1035/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda vilka miljökrav som bör ställas på behandlingen av miljöfarligt avfall samt

att, mot bakgrund av de rön som framtagits, utveckla en miljöriktig och kostnadseffektiv behandlingskapacitet i Norden för omhändertagande av det miljöfarliga avfallet samt att avge en första rapport till den 45:e sessionen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I tillägg till meddelandet i C1 1994 önskar Ministerrådet framföra följande.

På avfallsområdet existerar idag ett nordiskt samarbete både beträffande ömsesidigt utnyttjande av behandlingskapacitet för farligt avfall och mellan berörda myndigheterna på området.

Den nordiska arbetsgruppen för renare teknologi har i två rapporter belyst avfallsproblematik i anknytning till elektriska och elektroniska produkter, som rönt industrins intresse. Arbetet beträffande elektronikavfall har stött motsvarande arbete inom EU. Ett seminarium planlägges till våren 1996 om harmonisering av krav, system med mera beträffande behandling av elektronikavfall. Ytterligare utredningar anses fn inte nödvändiga.

Arbetet med en nordisk strategi för behandling av kvicksilverhaltigt avfall har försenats bland annat med anledning av kapacitetsproblem och hög nationell aktivitet på området.

Förberedelserna för etablering av en nordisk anläggning för behandling och återvinning av filterdamm från järn- och stålverk fortsätter i industrins regi. En förstudie finansierad bland annat av den nordiska stålverksindustrin och miljömyndigheter i Norden med en total kostnadsram på 25 MNOK, pågår vid MEFOS, de nordiska stålverkens forskningscenter. Förstudien förväntas avslutad till sommaren 1996. Det arbetas fortsatt efter att kunna etablera anläggningen i anslutning till existerande metallindustri i Odda i Norge.

Den nordiska arbetsgruppen för renare teknologi bedömer att det för närvarande inte är motiverat att igångsätta ytterligare utredningar beträffande behandlingslösningar för miljöfarligt avfall. Gruppen anser också att det inte är ändamålsenligt att starta arbete med en överordnad handlingsplan vad gäller vilka typer miljöfarligt avfall som bör prioriteras och hur dessa kan insamlas och behandlas, i detta sammanhang substitueras, återanvändas, destrueras och eventuellt deponeras.

Det skall slutligen nämnas att Ministerrådet i den nya miljöstrategin 1996-2000 anger, att utbyggningen av behandlingskapaciteten för farligt avfall bör fortsätta med vikt på nordiska samarbetslösningar för speciella typer av avfall, såsom kvicksilverhaltigt avfall, filterdamm och förbrän-

ningsrester från avfallsförbränningsanläggningar. Initiativ på området kommer framöver att rapporteras till Nordiska rådet i de årliga redogörelserna för uppföljning av miljöstrategin.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

5.9 Meddelande om rekommendation nr. 3/1994/när angående redovisning av kärnavfallsprodukter (A 1060/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* till Nordiska rådets höstsession 1994 lämna en fullständig redovisning av allt avfall och dess hantering från alla former av verksamheter som ger kärnavfall inom de nordiska länderna samt en prognos över de framtida avfallsmängderna. Redovisningen skall även omfatta sådant avfall som enligt avtal har förts eller avses föras till land utanför Norden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har i enlighet med rekommendationen översänt två redovisningar över ländernas kärnavfallsprodukter, den 19 oktober 1994 och den 16 februari 1995. Ministerrådet hänvisar speciellt till den senaste redovisningen, som på ett enhetligt och specificerat sätt åskådliggör för ländernas totala årliga mängd avfall samt totala producerade mängd avfall, andel högaktivt avfall under respektive. I redovisningen redogörs det även för hur stora mängder avfall som exporterats respektive beräknas exporteras och hur avfallet behandlas vid slutdestinationen.

Med hänvisning till översända redovisningar anser Ministerrådet att rekommendationen kan avskrivas.

5.10 Meddelande om rekommendation nr. 12/1995/när angående nordisk sektorsintegrering av naturvård (A 1104/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* med beaktande av vad som framförs i rådsdebatten samt vad som framförs i detta utskottsförslag, i revideringen av den nordiska miljöstrategin förstärka arbetet med att åstadkomma gemensamt upprättade sektorsvisa handlingsprogram för naturskydd."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet översände i november 1995 ett *Ministerrådsförslag om en Nordisk miljöstrategi* för perioden 1996-2000, som särskilt betonar insatser beträffande naturvård, lösning av miljöproblem i Arktis och Nordens närområden samt sektorsamarbete.

I miljöstrategin anger Ministerrådet riktlinjer och insatser för att bevara naturens mångfald och naturtillgångarna. Miljöstrategin betonar Ministerrådets roll som forum för att främja sektorsintegrering i syfte att öka medvetenheten om sektorernas ansvar för ett hållbart utnyttjande och en hållbar utveckling av ekosystemen, för att bevara livskraftiga miljöer och naturens variationsrikedom samt för behovet av återställande miljövårdsåtgär-

der, dvs natur- och miljövårdsarbete i ett helhetsperspektiv. Arbetet med att integrera natur och miljö i andra politiker kommer således effektivt att föras vidare genom miljöstrategin.

De principer och målsättningar för nordisk naturvård som presenterades under naturvårdsdebatten i Reykjavík är inbegripna i den Nordiska miljöstrategin och de utgör, tillsammans med berörda sektorers egna handlingsprogram, underlag för de sektorsprogram som tagits fram inom Ministerrådet.

Syftet med den *Nordiska miljö- och fiskeristrategin 1995-1998*, som Ministerrådet fastställde i februari 1995, är att säkra skydd och hållbart utnyttjande av havets levande resurser samt att säkra en god havsmiljö. Strategin omfattar frågor och åtgärder beträffande bl.a. ekologiskt baserad förvaltning av havets resurser samt miljöeffekter av fångst, fiskeri och akvakultur, i detta sammanhang effekter på biodiversitet, havsbotten och samspel mellan arter.

En strategi för samarbetet åren 1996-1999 mellan *miljö-, jord- och skogsbruk*ssektorerna föreligger klar under våren 1996. Syftet med strategin är att främja en hållbar drift och utveckling inom jord- och skogsbruk, att reducera negativa miljöeffekter samt att bevara biodiversitet. Miljövänliga och naturanpassade driftsformer, areal- och biotopskydd samt hållbar utveckling av rendriftsnäringen med utgångspunkt i såväl ekologiska, ekonomiska som kulturella aspekter är frågor, som ligger till grund för strategiarbetet.

De inventeringar av nordiska vegetationstyper, utredningar av skyddsvärda marina reservat, utredningar om hotade och representativa kustbiotoper samt rödlistor för skydd av hotade djur och växter, som utarbetats inom Ministerrådet utgör ett värdefullt bidrag till det nationella, nordiska och europeiska naturvårdsarbetet.

Slutligen kan det framhållas att Ministerrådet i sitt samarbete med *närområdena* år 1996 genom en några aktiviteter på naturskyddsområdet, en naturskolekonferens och undervisningsmaterial om naturskydd, kommer att verka för information om naturvård generellt samt för ökad kunskap om betydelsen av naturens mångfald för de ekologiska processerna.

Med utgångspunkt i de prioriteringar och målsättningar som Ministerrådet lagt i den Nordiska miljöstrategin samt de sektorstrategier som föreligger på de för naturskyddsarbetet relevanta sektorerna anser Ministerrådet, att rekommendationen kan avskrivas.

5.11 *Meddelande om rekommendation nr. 13/1995/p angående inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris (B 150/m)*

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* inrätta ett årligt nordiskt pris, kallat Nordiska rådets natur- och miljöpris, i enlighet med ministerrådsförslag B 150/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet inrättade den 1 mars 1995 Nordiska rådets natur- och miljöpris i enlighet med ministerrådsförslaget B 150/m och med beaktande av de synpunkter miljöutskottet framfört. Det första priset utdelades vid Nordiska rådets 47:e session i Kuopio. Temat för priset var naturskydd med särskild betoning på biologisk mångfald. Det kan nämnas att temat för priset år 1996 blir lokal anpassning av hållbar utveckling med vikt på samspel mellan det lokala samhället och ekologiska lösningar.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

5.12 *Meddelande om rekommendation nr. 30/1995/när angående höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital (B 155/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* höja Nordiska miljöfinansieringsbolagets grundkapital samt vidta de ändringar av §§ 2,3 och 10 i miljöfinansieringsbolagets stadgar i enlighet med ministerrådsförslaget (B 155/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet arbetar med uppföljningen av rekommendationen, i syfte att stadgeändringen kan träda i kraft med verkan från den 1 januari 1996 eller så snart de erforderliga nationella godkännandena i medlemsländerna utverkats. Av tidsmässiga skäl har Ministerrådet ännu inte kunnat anta den slutliga stadgeändringen.

5.13 *Meddelande om rekommendation nr. 33/1995/när angående obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU (A 1108/m)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO_2-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NOx (kväveoxider) och SO_2 (svaveldioxid)."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

De nordiska ländernas regeringar har av tidsskäl inte kunnat bereda svar på rekommendationen.

Kapitel V

Fiskeri

1 Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske fiskerisamarbejde

Den overordnede ramme for det nordiske fiskerisamarbejde er fastlagt i Nordisk Fiskeri Samarbejdsprogram 1993-96, som blev vedtaget af de nordiske fiskeriministre i marts 1992.

Hovedmålsætningen i samarbejdsprogrammet er at det nordiske fiskerisamarbejde skal bidrage til at opfylde landenes fiskeripolitiske målsætninger. Det er en central målsætning for alle nordiske landes fiskeripolitik at beskytte ressourcegrundlaget gennem en rationel og biologisk rigtig udnyttelse, samt at styrke det økonomiske fundament for fiskerierhvervet ved at fremme en struktur og kapacitet som er i overensstemmelse med de biologiske ressourcer. Princippet om bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer er således grundlæggende for de nordiske landes forvaltning af ressourcerne, og dette forudsætter forbedringer af havmiljøet og rationelle forvaltningsmetoder.

Der udarbejdes årligt handlingsplaner for det nordiske fiskerisamarbejde, som godkendes af fiskeriministrene og hvor der redegøres for årets konkrete initiativer med henblik på at udfylde samarbejdsprogrammets målsætninger.

Reformeringen af det nordiske samarbejde i kølvandet på Sveriges og Finlands medlemskab af EU har medført at fiskerisamarbejdets status som selvstændigt indsatsområde bortfalder fra 1996. Reformen betyder imidlertid samtidig øget vægt på samarbejde i forhold til Vestnorden og det arktiske område og øget vægt på integration af miljøhensyn i de forskellige sektorer. Disse prioriteringer bør placere det nordiske fiskerisamarbejde centralt i det fremtidige nordiske samarbejde.

Nordisk nytte blev i 1995 et nøglebegreb inden for det nordiske samarbejde og også inden for fiskerisamarbejdet, som har ført til at det i endnu højere grad end tidligere underkastes nøje vurdering, om en aktivitet er relevant at gennemføre i nordisk regi fremfor på national basis.

I 1995 blev der igangsat udarbejdelse af et nyt samarbejdsprogram, som skal træde i kraft 1. januar 1997 og løbe til og med år 2000.

2 Virksomheden inden for det nordiske fiskerisamarbejde i 1995

De nordiske fiskeriministre afholdt møde i marts 1995 og vedtog handlingsplan for det nordiske fiskerisamarbejde. Ved samme lejlighed, men på parallelle møder vedtog fiskeriministrene og miljøministrene Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi, som er en strategi for tværgående samarbejde om fiskeri og miljøspørgsmål i perioden 1995-98, med det formål at integrere miljøhensyn i fiskerisektoren, og sikre et godt havmiljø som basis for et bæredygtigt fiskeri-, fangst- og akvakulturerhverv. Fiskeriministrene drøf-

tede den fremtidige arbejdsform og organisering af det nordiske fiskerisamarbejde. Fiskeriministrene anså ikke, at der var behov for større ændringer, men var enige om at lægge vægt på en fleksibel arbejdsform, og at i fremtiden tilrettelægge ministermøder som temamøder, når der er relevante større emner at diskutere.

I den gældende handlingsplan for det nordiske fiskerisamarbejde deles samarbejdet op i tre typer: Samarbejde inden for Norden, Norden i forhold til EU/EES og Nordisk regionalt samarbejde, herunder samarbejde med Nordens nærområder.

I det følgende gennemgås de vigtigste samarbejdsaktiviteter inden for det nordiske fiskerisamarbejde. Flere af samarbejdsaktiviteterne er tværgående i forhold til de tre nævnte typer samarbejde, det vil sige indeholder elementer af mere en én type samarbejde, som det vil fremgå af gennemgangen.

2.1 *Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi*

Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi indebærer et formelt flerårigt samarbejde mellem fiskeriområdet og miljøområdet. En vigtig forudsætning for, at det er lykkedes at etablere dette samarbejde er, at det er et samarbejde mellem to ligeværdige sektorer inden for det nordiske samarbejde. Det er et centralt element i samarbejdet, at der sigtes mod afbalancerede løsninger, som anerkender fiskeri, fangst og akvakultur som legitime og samfundsøkonomisk vigtige erhverv og samtidig anerkender behovet for at der i al samfundsaktivitet skal tages de nødvendige miljøhensyn.

I 1995 var der sat i alt 1 MDDK af til disse samarbejdsaktiviteter og i 1996 er der budgetteret med 2 MDDK som er øremærket til dette formål og kun kan disponeres i fællesskab mellem fiskeri- og miljøsiden. Der er nedsat en styringsgruppe med deltagelse fra de nordiske landes fiskeriadministrationer og miljøadministrationer, som har til opgave at stille forslag til konkrete aktiviteter inden for Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi. Aktivitetsplaner med mere skal godkendes i Nordisk Embedsmandskomite for Fiskerispørgsmål og Embedsmandskomiteen for Miljøspørgsmål. Styringsgruppen har udarbejdet et gennemførelsesdokument med katalog over aktiviteter, som foreslås igangsat ultimo 1995 og arbejder på at konkretisere aktiviteter, som skal igangsættes i løbet af 1996.

I tilknytning til strategien blev der i 1995 støttet et stort forskningsprojekt vedrørende reproduktionsforstyrrelser hos fisk, herunder yderligere forskning omkring M 74 syndromet hos laks i Østersøen. Målsætningen er at få vigtig ny viden om årsagerne til de problemer, som er konstateret med reproduktionen hos laks og andre fiskearter. En af flere hypoteser er, at det er forurening med miljøskadelige stoffer, som er årsagen, men hidtil har denne hypotese ikke kunne dokumenteres videnskabeligt.

Det planlægges, at inden for rammerne af Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi igangsætte styrket nordisk samarbejde og samordning mellem fiskeri- og miljøsiden i forhold til andre internationale samarbejdsprocesser,

hvor fiskeri- og miljøspørgsmål behandles. I denne sammenhæng bør særlig fremhæves opfølgningen af aftalen på FN-konferencen om fiskeri på åbent hav og FAOs adfærdskodeks for ansvarligt fiskeri.

2.2 *Forsknings- og udviklingsprojekter*

I marts 1995 blev der indkaldt projektansøgninger inden for følgende fagområder: Miljø-fiskeri interaktion, Kvalitet - forarbejdning og forbruger, og Forvaltningssystemer. Der indkom i alt 35 ansøgninger om projektstøtte, men udfra de opstillede kriterier om blandt andet nordiske nytte blev det besluttet kun at imødekomme halvdelen af ansøgningerne. Projektet om etablering af et nordatlantisk netværk mellem fiskeribiologiske forskningsinstitutioner, som har særlig vigtighed for Grønland, Island og Færøerne fortsætter i 1995. Der er også besluttet at videreføre etableringen af det utraditionelle samarbejde om markedsføring af koldtvandsrejer på det tyske marked. I dette projekt samarbejder de førende nordiske rejeeksportører om at øge den samlede eksport af rejer fra kolde farvandsområder, som modspil til den ekspanderende eksport af varmtvandsrejer fra lande i den 3. verden. I 1995 førte projektet til en omfattende markedsføringskampagne overfor restaurationer m.m. Der foreligger endnu ikke oplysninger om resultaterne af kampagnen for rejeeksporten fra de nordiske lande.

2.3 *Særlig indsats i forhold til Nordatlanten/Vestnorden*

Det nordiske fiskerisamarbejde er tilrettelagt så der tages særligt hensyn til de Nordatlantiske/Vestnordiske fiskerisamfunds særlige behov for fiskerisamarbejde. Fiskeri udgør det vigtigste erhverv på Grønland, Island, Færøerne og i store dele af Norge, hvilket afspejler sig i prioriteringerne inden for det nordiske fiskerisamarbejde.

Beslutningerne om projektstøtte i 1995 betyder at ca. 50% af fiskeribudgettet inden for Nordisk Ministerråd anvendes til projekter med stor geografisk tilknytning til Nordatlanten/Vestnorden (se oversigten i pkt. 2.9). I tillæg hertil kommer, at de fleste af de øvrige aktiviteter inden for det nordiske fiskerisamarbejde har relevans for Nordatlanten/Vestnorden, samtidig med at de vedrører problemstillinger som har mere generel interesse for de nordiske lande.

2.4 *Fiskeripolitik Norden/EU*

Op til EU-afstemningerne i Norge, Sverige og Finland gennemførtes inden for det nordiske fiskerisamarbejde en lang række gensidige orienteringer og drøftelser. Efter Sverige og Finlands medlemskab af EU og samarbejdsministrenes beslutning om at EU-sager skal stå på dagsordenen for alle ministermøder i Nordisk Ministerråd skal der findes en operationel og konstruktiv model for et samspil på fiskeriområdet mellem de nordiske

lande som er medlem af EU og de lande som ikke er medlem af EU. Der er i 1995 gennemført drøftelser og overvejelser om en sådan model.

Det uformelle samarbejde mellem de nordiske landes fiskeriråder i Bruxelles er videreført.

2.5 *Ressourceforvaltning og kontrol*

Det nordiske samarbejdsprojekt om ressourcekontrol og informationsudveksling er inde i sin afsluttende fase og der afventes afrapportering omfattende henholdsvis Østersøen og Nordsøen ultimo 1995/primo 1996. Der er et stigende behov for et fungerende system for informationsudveksling mellem lande, som grænser op til samme havområde og/eller forvalter fælles bestande. Projektet tager sigte på at belyse muligheder og begrænsninger for denne informationsudveksling mellem landene og komme med forslag til forbedringer på området. Den del af projektet, som vedrører Østersøen er særdeles relevant i forhold til det såkaldte BAFICO-samarbejde (*BAltic FIsheries COoperation*) mellem fiskerimyndighederne fra alle lande omkring Østersøen.

2.6 *Samarbejde om kontrol og kvalitet*

Der er i december 1994 afholdt en nordisk workshop om forbedret samarbejde mellem de nordiske landes myndigheder vedrørende egenkontrol og kvalitet i fiskeindustrien. Det er endnu ikke lykkedes at definere operationelle forslag til videreførelse af det nordiske samarbejde på dette område. Der er gennemført flere workshops vedrørende kvalitet af fiskeprodukter og blandt andet støttet forprojekter til EU-ansøgninger om forskningsstøtte inden for dette område.

2.7 *Havpattedyr*

Samarbejdet mellem de nordiske landes hvalfangstkommissærer blev videreført i 1995 i form af et formøde til mødet i den internationale hvalfangstkommission. Det lykkedes dog ikke at få gennemført et udvidet hvalfangstkommissærmøde, som der ellers har været tradition for siden 1991. Årsagen var, at Finland som stod som arrangør af mødet, ikke ønskede at gennemføre dette. Vedtagelsen af Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi har ellers medført, at der nu er opbakning fra såvel fiskerisiden som miljøsiden til at fortsætte den etablerede praksis, hvorefter der gennemføres drøftelser mellem de nordiske lande i spørgsmålet om forvaltningen af havpattedyr i regionale og internationale organisationer.

2.8 *Organisationssamarbejde*

Inden for det nordiske fiskerisamarbejde er der også i 1995 givet støtte til samarbejdet mellem de nordiske landes fiskeriorganisationer inden for rammerne af Nordiske Fiskeres Miljøsekretariat. Nordiske Fiskeres Miljøsekretariat afholdt en konference om internationalt fiskeri- og miljøsamar-

bejde i Sandefjord januar 1995, hvor aktuelle problemstillinger blev drøftet mellem forskere, fiskeriorganisationer og embedsmænd. Samarbejdet mellem de nordiske landes fiskerkvinder inden for rammerne af Nordisk Kontaktudvalg for Kyst og Fiskerkvinder fortsatte i 1995, hvor udvalget blandt andet gennemførte et projekt om søsikkerheden på fiskerifartøjer fra de nordiske lande.

2.9 Økonomisk oversigt over projektvirksomheden i 1995

(pr. primo november 1995)

Projekttype (antal projekter)	TDDK
Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi	500
Reproduktionforstyrrelser hos fisk (1)	745
Miljø-fiskeri interaktion (6)	2.307
Regulering og fiskeriforvaltning (7)	2.656
Sektor- og organisationssamarbejde m.m. (6)	1.064
Samlet beløb	7.272
Heraf projekter med stærk geografisk tilknytning til Vestnorden (7)	3.356

Alle ovennævnte projektaktiviteter er igangsat efter initiativ fra Nordisk Ministerråd eller igangsat af Nordisk Ministerråd efter initiativ fra de enkelte lande.

Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi omfatter aktiviteter og projekter inden for strategiens 14 indsatsområder.

Projekter med geografisk tilknytning til Vestnorden omfatter syv projekter, som vedrører problemstillinger af særlig relevans for Vestnorden. De syv projekter dækker forskellige fagområder.

Kapitel VI

Nordisk medborgarpolitik

1 Arbetsmarknad och arbetsmiljö

1.1 Inledning

I och med Finlands och Sveriges medlemskap i EU har Ministerrådets arbete i allt högre grad varit präglat av EU/EES-relaterade frågor. För att stärka den rent politiska diskussionen har ÄK-A tillsatt en EU-koordineringsgrupp som förberedande organ för MR- och ÄK-nivån. Denna grupp ägnar sig åt överordnande politiska diskussioner som berör arbetsmarknaden i EU-sammanhang omfattande hela den arbetsmarknadsdelen av det område som ligger under rådet (arbets- och socialministrarna): arbetsmiljö, arbetsrätt, sysselsättningsfrågor och utbildningsfrågor. På detta sätt öppnas möjligheten för att i konkreta fall påverka beslutsprocessen i EU eventuellt genom samordning av nordiska synpunkter och profi-

lera den nordiska arbetsmarknadsmodellen. Den gemensamma nordiska nyttan är en premiss även i detta sammanhang.

Gruppen har haft tre möten under året. Det primära syftet har varit att diskutera dagordningspunkter på bl.a. kommande EU-rådsmöten för att utbyta information om de nordiska ländernas politiska hållningar till de enskilda dagordningspunkterna. Andra frågor som har tagits upp i gruppen är bl.a. förberedelsen av EUs regeringskonferens 1996, uppföljning av konklusionerna från toppmöten i Essen och Cannes, pågående/kommande EU-ordförandeskap, direktivförslag från kommissionen till rådet och nya kommissionsinitiativ.

Utöver de överordnade politiska diskussionerna i MR-A, ÄK-A och EU-koordineringsgruppen har EU/EES-relaterade frågor - som direktivförslag och implementering av antagna direktiv - behandlats i ÄK-As underutskott på ett mera djupgående och sakspecifikt plan.

På samrådsmötet mellan Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) och arbetsmarknadsparterna den 15.2.1995 diskuterade man implementeringen av EUs direktiv om koncernfackligt samarbete (European Works Councils) och bekämpandet av ungdomsarbetslösheten i de nordiska länderna.

Ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik har hållit två möten. På dessa möten har huvudfrågorna varit: Det framtida samarbetet mellan de nordiska länderna i EU/EES relaterade frågor, genomgången av arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorns organisationsstruktur samt ambitionsnivån på arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorns närområdesaktiviteter.

Information om utvecklingen på de nordiska ländernas arbetsmarknader och arbetsmarknadspolitik finns i årsrapporten *Arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik i Norden 1994* (TemaNord 1995:602).

1.2 Samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet

Samarbete på arbetsmarknadsområdet baserar sig på överenskommelsen om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och överenskommelsen om samarbete om yrkesinriktad rehabilitering och arbetsmarknadsutbildning. De överordnade riktlinjerna för samarbetet på arbetsmiljöområdet är fastlagda i den nordiska arbetsmiljökonventionen.

Eftersom de formella förutsättningarna för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har ändrats genom EES-avtalet och Sveriges och Finlands medlemskap i EU har Ministerrådet satt i gång en översyn av reglerna om en gemensam nordisk arbetsmarknad i belysning av EG-rätten och EES-avtalet samt EURES-systemet. Målet är att göra en rättslig genomgång och analys av hur regler, riktlinjer och överenskommelser om en gemensam nordisk arbetsmarknad överensstämmer med det EG/EES-rättsliga regelverket och att dra slutsatser om vilka konsekvenser den nya situationen får för det nordiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet. I analysen ingår också en kartläggning av vilka behov de olika nordiska länderna kan

ha av fortsatta, förnyade eller ändrade överenskommelser med anledning av EURES-systemet och andra EG-regler om den fria rörligheten för arbetstagarna över gränserna.

I arbetet ingår en beskrivning av den nuvarande situationen (de nordiska överenskommelserna och praxis på området samt relevanta EF/ EES-bestämmelser och praxis) och en analys av de rättsliga problemen, i nära samverkan med de utredningar som pågår omkring andra frågor om rörlighet för varor och personer över de nordiska gränserna (pass- och tullfrågor, Schengen-avtalet m.m.). Det skall också innefatta en kartläggning av hur de nordiska ländernas arbetsmarknadsmyndigheter har hanterat de nordiska överenskommelserna samt av hur de ser på det fortsatta nordiska samarbetet mot bakgrund av EURES-systemet och andra EG/ EES-rättsliga regleringar. Arbetet kommer att utmynna i ett eller flera förslag till hur frågorna med en fortsatt gemensam nordisk arbetsmarknad inom EU/ EES kan lösas. Översynen väntas bli färdig på våren 1996.

Om udviklingen på arbejdsmiljøområdet skal fremhæves følgende:

Maastricht Traktatens ikrafttræden har ikke medført væsentlige ændringer i grundlaget for reguleringen af arbejdsmiljøet på europæisk niveau. Store dele af den europæiske lovgivning på arbejdsmiljøområdet er nu faldet på plads.

Der er opnået enighed om arbejdsmiljøniveauet på flere centrale områder, herunder om børn og unges arbejde. Endvidere er der oprettet et EU-arbejdsmiljøagentur, der forventes at blive en væsentlig faktor i formidlingen af de nyeste forsknings- og udviklingsresultater på arbejdsmiljøområdet.

I forbindelse med gennemførelsen af Det Indre Marked skal der udarbejdes over 1000 harmoniserede standarder på arbejdsmiljøområdet. De harmoniserede standarder er en udmøntning af direktivernes generelle sikkerheds- og sundhedskrav i detaljerede tekniske specifikationer.

I standardiseringsorganerne er alle nordiske lande medlemmer og kan dermed hver for sig påvirke indhold og arbejde. Som et supplement til det nationale arbejde har Ministerrådet afsat særskilte midler til nordisk samordning i det internationale standardiseringsarbejde. Dette har resulteret i, at man på arbejdsmiljøområdet har en ordning, hvor man på nordisk plan koordinerer synspunkter og fordeler deltagelse i en række prioriterede standardiseringsaktiviteter.

For at sikre at det nordiske samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet fortsat følger en rigtig kurs - og er i overensstemmelse med de overordnede politiske udmeldinger har Ministerrådet nedsat en arbejdsgruppe (under embedsmandskomitéen for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik). Denne arbejdsgruppe skal gennemgå sektorens virksomhed og organisation og fremsætte eventuelle forslag til ændringer heri. Opdraget skal være klart pr. 1. februar 1996.

1.2.1 Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet 1995 - 2000

Ministerrådsförslag om program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet 1995-2000 blev antaget på Nordiska rådets session i Reykjavík i mars 1995. Detta program ersätter arbetsmarknadssektorns löpande samarbetsprogram och arbetsmiljöområdets 3-åriga samarbetsprogram som löpte ut i slutet av 1993.

Programmet fungerer som en udmelding om Ministerrådets prioriteringer for den kommende årrække, herunder om konkrete aktiviteter, som disse prioriteringer skal udmøntes i. I programmet opstilles således en række overordnede og mere specifikke strategier, der skal følges for at nå målene.

Blandt hovedmålene i forslaget kan nævnes: at forbedre beskæftigelsessituationen, udbygge arbejdsformidlingssamarbejdet, forbedre arbejdskraftens kvalifikationer, fremme arbejdet for et bedre arbejdsmiljø, styrke medarbejderindflydelsen i arbejdsmiljøspørgsmål, fremme flygtninges og indvandreres integration i samfundet, modarbejde diskriminering på arbejdspladsen, at grundlæggende principper i den nordiske model gøres gældende i internationalt samarbejde at styrke samarbejdet med EU-organer på arbejdslivs- og arbejdsretsområdet, at fremme tværsektorielt samarbejde blandt andet for at rette øget focus på de sociale og sundhedsmæssige konsekvenser af arbejdsløshed og meget mere.

1.3 Samarbete på arbetsmarknadsområdet

Det praktiska samarbetet på arbetsmarknadsområdet äger rum i två permanenta utskott: arbetsmarknadsutskottet och arbetsmarknadsforskningsutskottet. Utskotten har under året deltagit i sektorns arbete om genomgången av organisationsstrukturen, tagit ställning till prioriteringar såväl på nordiskt plan som i förhållande till samarbetet med omvärlden på sina ansvarsområden. Samarbete med andra sektorer inom Ministerrådet, med europeiska arbetsmarknadsorganer och med Nordens närområden har fått en allt viktigare del i utskottens verksamhet.

Samarbete med Nordens närområden omfattar nu även konkret projektverksamhet som komplettering till den löpande informations- och erfarenhetsutväxling som redan länge har pågått på olika nivåer i Ministerrådet.

Verksamheten i migrationsutskottet som också hör till arbetsmarknadssektorn redovisas i kapitel VIII, avsnitt 3.

1.3.1 Program mot ungdomsarbetslösheten

Den höga ungdomsarbetslösheten har varit ett problem i Norden under 1990-talet. Ungdomsgrupperna i alla nordiska länder fick bära en stor del av den arbetslöshetsbörda som den fleråriga recessionen resulterade i även om ungdomsarbetslösheten nådde mycket olika nivåer i de olika nordiska

länderna. På grund av den senaste tidens konjunkturuppgång och den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden har ungdomsarbetslösheten klart börjat minska. Framför allt har situationen förbättrats för ungdomar som är relativt nytillträdda på arbetsmarknaden eller har arbetslivserfarenhet. Däremot har ungdomar med bristfällig utbildning fortfarande problem på arbetsmarknaden.

Ministerrådet startade i början av 1994 sitt program mot ungdomsarbetslösheten på en nivå av 2,3 MDKK. Programmet har fortsatt i 1995 på en nivå av 2 MDKK. Avsikten med programmet är att få till stånd en kunskaps- och erfrenhetsutväxling mellan de nordiska länderna vad beträffar ungdomarnas situation på arbetsmarknaden framför allt inom tre teman: *Orsakerna bakom ungdomsarbetslösheten, Utvärderingar och erfarenheter av arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar* samt *Framgångsrika lokala projekt för arbetslösa ungdomar.*

Man har arrangerat ett seminarium i januari 1995 kring problematiken vid övergången från skola till arbete. Seminariet koncentrerades på vägledningens insatser - både inom skolan och arbetsmarknadsverket - för att underlätta ungdomars övergång från utbildning till arbetsmarknad. Vägledningens organisering och arbetsmetoder, samverkan mellan vägledargrupperna och samverkan mellan skolan och näringslivet var några teman på seminariet. Även aktuell forskning kring ungdomsarbetslöshet samt vägledning vid övergången från skola till arbetsliv i EU-perspektiv togs upp. Seminarierapporten *Från skola till arbete* har publicerats i TemaNord-serien med serienummer 1995:595. Seminariet uppföljs i ett forskningsprojekt vars syfte är att beskriva förlopp och övergångar till olika typer av utbildning och arbete, hur lång tid det tar och hur stor andel samt vilka av de arbetslösa ungdomarna inte får jobb igen.

Ett forskningsprojekt om *Alternativ arbetsmarknad för marginalgrupper i Norden* finansieras inom programramen. Syftet med projektet är att söka utvecklingsstrategier för organisering av alternativa arbets- och aktiveringsarenor på lokalnivå, särskilt för unga. Som en del av forskningsprojektet arrangerades i september 1995 ett expertseminarium om *Organisering av alternativa arbetsarenor för marginalgrupper i Norden* med syfte att sprida information samt förmedla erfarenheter och kontakter mellan de nordiska länderna.

För att kartlägga vilka ungdomar utstöts från arbetsmarknaden, vilka är indikatorerna på marginalisering i de olika nordiska länderna och hur utstötningen av ungdomar kan hindras startade Ministerrådet ett forskningsprojekt i 1995.

Ministerrådets årsrapport Arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik i Norden 1994 (TemaNord 1995:602) innehåller en temaartikel om ungdomsarbetslöshetsprogrammet.

1.3.2 Samarbetsprogram för efter- och vidareutbildning av arbetskraften

Arbetsmarknadsutbildningen är en viktig del i det arbete som syftar till att främja ekonomisk tillväxt. Dels skall denna utbildning hjälpa till att tillgodose behovet av yrkesutbildad arbetskraft och dels medverka till större jämlikhet genom att stödja personer med en svag ställning på arbetsmarknaden.

Ministerrådets samarbetsprogram för efter- och vidareutbildning av arbetskraften har fortsatt sedan starten på sommarn 1993 på en nivå av 1 MDKK. Programmets huvudteman är: *Arbetsmarknadsutbildningens ändrade uppgifter och dess anpassning/omställning, Samarbete mellan förvärvslivet och utbildningsmyndigheterna i frågor angående intern verksamhetsutbildning, Ökad handlingskompetens genom utbildning* samt *Nya teknologier i utbildning.*

Programmet består av nationella delprojekt. En utvärdering av dessa gör det möjligt att dra slutsatser om vilka utbildningsåtgärder och metoder är effektiva och bidrar därmed till att utveckla den arbetsmarknadspolitiska vuxenutbildningen till ett ännu bättre instrument.

Man har arrangerat två seminarier under berättelseåret. Projektet har också utgett en sammanställning av de nordiska ländernas arbetsmarknadsutbildning *Arbetsmarknadsutbildning i Norden* (TemaNord 1995:523) där bl.a. utbildningens omfattning, deltagarna, anordnarna, upphandlingsprocessen och uppföljningen jämförs och en broschyr på svenska, engelska, tyska och franska om arbetsmarknadsutbildningssystemen i de nordiska länderna.

För att främja informations- och erfarenhetsutväxling på arbetsmarknadsutbildningsområdet mellan de nordiska länderna och det övriga Europa har man under året ordnat studiebesök till EU och OECD.

1.3.3 Nordjobb

Utbytesprogram för nordiska ungdomar som vill ha ett sommarjobb i ett annat nordiskt land har fortsatt i år på en nivå av 2,5 MDKK. På grund av den förbättrade arbetsmarknadssituationen har antalet Nordjobb-platser ökat både 1994 och 1995.

Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) har behandlat programmets fortsättning på sitt möte den 15.2.1995 från basis av den evaluering som genomfördes 1994. MR-A var enig om att även om programmets arbetsmarknadspolitiska betydelse inte är stor är det ändå en viktig del i det arbete som syftar till att stärka den nordiska identiteten. MR-A har utnämnt kontaktpersoner för nordisk arbetsförmedling till programmets referensgrupp för att förbättra informationen mellan Nordjobb-organisationen och arbetsmarknadsmyndigheterna och för att bistå Nordjobb-organisationens jobbförmedlingsverksamhet.

1.3.4 Arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorns informationsprojekt

Arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorns informationsprojekt första treårskontrakt löper ut i slutet av 1995. Ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik har godkänt kontraktet för nästa period 1996-1998. Kvalitativt betyder detta en större internationell inriktning i verksamheten i och med att projektet i framtiden kommer att utge en engelskspråkig tidskrift Nordic Journal of Working Life, två nummer/år i samband med större internationella evenemang och med koncentration på aktuella teman för dessa evenemang ur nordisk synvinkel samt på Nordiska ministerrådets aktiviteter härunder närområdena. Projektet fortsätter att ge ut tidskriften Arbetsliv i Norden på skandinaviska språk, fyra nummer/år.

Projektets syfte är att sprida information om aktuella frågor på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet i Norden, att sprida kunskap om det europeiska samarbetet i Norden och att sprida kännedom om de grundläggande element i den nordiska arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiken i Europa samt sköta annan löpande information.

Projektet har både 1994 och 1995 koordinerat de nordiska ländernas deltagande i den utställning som arrangeras i samband med EUs Employment Week.

1.3.5 Uppföljning av projektet "1990-talets arbetsmarknad i Norden"

Nordiska ministerrådet finansierade ett femårigt paraply-*projekt 1990-talets arbetsmarknad i Norden* under första hälften av 1990-talet. Projektet omfattade 5 delområden: arbetslösheten, löneskillnader mellan olika grupper, ungdomars svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, arbetskraftsflyttningar över landgränserna och tendenser till tidigt utträde ur arbetslivet. En sammanställande *slutrapport 1990-talets arbetsmarknad i Norden* av dessa olika områden har publicerats i Ministerrådets publikationsserie Nord med serienummer 1995:5.

Som uppföljning av detta projekt startade Ministerrådet i början av 1995 utarbetandet av ett policy-dokument *En nordisk vej i arbejdsmarkedspolitikken*. Efter Paraply-projektets avslutning har flera nordiska länder blivit medlemmar i EU. Syftet med policy-dokumentet är att ge ett nordiskt bidrag både till den europeiska arbetsmarknadspolitiska debatten och den nordiska debatten om välfärdssamhället. Rapporten har utgivits i december 1995 i TemaNord serien med nummer 1995:636.

1.3.6 Övrig verksamhet på arbetsmarknadsområdet

Den positiva ekonomiska utvecklingen har förbättrat sysselsättningssituationen i alla nordiska länder. Trots den gynnsamma utvecklingen kommer det att ta tid att få arbetslösheten ner speciellt i de länder där arbetslösheten nådde extremt höga nivåer under den värsta recessiontiden. Bekämpandet av låntgtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten är högt pri-

oriterade i länderna och prioriteringen av dessa insatsområden har präglat även Ministerrådets arbete.

För att förbättra de svaga gruppernas situation har man fortsatt kartläggningsarbete angående nya sätt att aktivera arbetslösa och vilka konsekvenser dessa åtgärder har för arbetsmarknadens funktionssätt, konkurrenssnedvridande och undanträngningseffekter, kostnader och möjligheter till att få ordinarie arbete. Även analysarbetet om arbetsmarknadslägets, institutionella reglers och personliga egenskapers betydelse för strömmen ut till yrkespassivitet har fortsatt. En del av den extrabeviljning som Nordiska rådet gav för kompetenshöjande åtgärder på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet kommer att användas för ett seminarium om *Arbetsmarknadsutbildning för långtidsarbetslösa* i januari 1996. Bakgrunden till seminariet är att personer med dålig och oavslutad utbildning är idag starkt överpresenterade bland de långtidsarbetslösa och såväl arbetsmarknadsutbildningssystem som andra system har organisatoriska och pedagogiska problem med att anpassa kursutbudet för denna grupp. Syftet med seminariet är att höja kompetensen av de myndigheter som dagligen arbetar med dessa frågor.

Inom insatsområdet *Flexibilitet på arbetsmarknaden* har man fokuserat på följande ämnen: lönebildning och arbetsmarknadspolitik, arbetstid, geografisk rörlighet och dagpenningens inflytande på arbetsmarknaden.

Såväl inom Norden som stora delar av det övriga OECD-området pågår en intensiv diskussion om arbetstidspolitikens betydelse för ökad sysselsättning. För att förbättra kunskapen om hur arbetstidsförändringar påverkar sysselsättningen arrangerades ett seminarium i oktober 1995 för nordiska forskare och myndigheter samt representanter från OECD och EU-Kommissionen.

Den kraftiga ökningen av arbetslösheten och upptrappningen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder under de senaste 3-5 åren har aktualiserat problemställningen om hur åtgärderna påverkar anpassningen av reallönenivån. För att öka kunskap om åtgärdernas effekt på lönutvecklingen har man satt i gång en komparativ studie om lönebildningen i de nordiska länderna med tonvikt på en empirisk analys av reallöneflexibilitet i länderna.

Ett nordiskt arbetslöshetsförsäkringsmöte arrangerade i maj 1995 med teman: dagpenningsystemets inflytande på arbetsmarknaden samt tillsynen av dagpenningsystemet.

Mot den bakgrund att orlovsordninger under den senaste tiden har speciellt i Danmark blivit ett viktigt element i den aktiverande arbetsmarknadspolitiken startade Ministerrådet 1994 en analys och jämförelse som tar sin utgångspunkt i orlovsordningar eller ordningar som i princip fungerar som orlovsordningar. Avsikten är att redogöra för ordningarnas målsättningar, deras utformning, värdering av incitament, motiv och hinder för dem som brukar ordningarna samt värdering av deras omfång, effekt på arbetslösheten och arbetskraftsutbudet i de nordiska länderna. Projektet kommer att avslutas i slutet av 1995.

På arbetsförmedlingsområdet arrangerades i februari 1995 ett expertseminarium om kundundersökningar för att utbyta erfarenheter kring resultat av uppläggning, utformning och användning av olika kundundersökningar för att utveckla och förbättra den kundinriktade servicen på arbetsförmedlingarna. För att förbättra informationen till personer som vill arbeta i ett annat nordiskt land har Ministerrådet satt i gång uppdateringen av broschyrserien *Att söka jobb i ett annat nordiskt land*. Ministerrådet har avsatt en del av Nordiska rådets extrabeviljning för kompetenshöjande åtgärder för upprätthållandet och utvecklandet av de nordiska arbetsförmedlarnas och EuroAdvisers kompetens.

Som en del av metodutvecklingen har Ministerrådet arrangerat i samarbete med de nordiska statistiska centralbyråerna ett seminarium om arbetsmarknadsstatistik i slutet av oktober 1995. Huvudtemat för seminariet var *Arbetsmarknaden i förändring* med fokus på bl.a.:

1. Hur mäts sysselsättning och arbetslöshet,
2. Vad är arbetstid,
3. Ungdomarnas etablering på arbetsmarknaden,
4. Hur går det för invandrarna på arbetsmarknaden.

Den andra årsboken *Arbetsmarknadsforskning i Norden* som täcker perioden från mitten av 1993 till mitten av 1995 är under arbete och kommer att publiceras i början av 1996. Årsboken är en systematisk och sammanfattande uppsamling av empiriska forskningsresultat i de nordiska länderna.

1.3.7 Arbetsmarknadssektorns projektverksamhet

Projekt	TDKK	Iniativtagare
Ungdomsarbetslöshet	2.000	NR
Efter- och vidareutbildning	1.000	NMR
Nordjobb	2.555	NR
Informationsprojektet	1.092	NMR
Svaga grupper på arbetsmarknaden	1.000	NMR
Flexibilitet på arbetsmarknaden	850	NMR
Effektivisering av arbetsförmedling	750	NMR
Metodutveckling	820	NMR
Aktiviteter i Nordens närområden	580	NMR

1.4 Samarbete på arbetsmiljöområdet

Samarbejdet på arbejdsmiljøområdet foregår inden for rammerne af tre permanente udvalg: arbejdsliv- og arbejdsretsudvalget, arbejdsmiljøudvalget samt arbejdsmiljøforskningsudvalget. Under dette område hører også den nordiske institution NIVA - (nordisk institution for videreuddannelse i arbejdsmiljøspørgsmål. NIVA indgår i 3-årig mål- og rammestyring, og har kontrakt for perioden 1994-1996 med Nordisk Ministerråd.

De overordnede retningslinier for samarbejdet på arbejdsmiljøområdet er fastlagt i den nordiske arbejdsmiljøkonvention og i sektorens samar-

bejdsprogram, gældende for perioden 1995-2000. Udvalgene på arbejdsmiljøområdet har deltaget aktivt i processen med at udforme dette samarbejdsprogram og dermed for at opstille overordnede mål for de kommende års arbejde.

Samarbejdet med de baltiske lande har været stadigt stigende, og er blevet lagt i mere strukturerede rammer inden for de enkelte udvalg. Interessen fra de baltiske lande i at samarbejde har været fortsat stor i 1995, og samarbejdet er nu gået ind i en mere konkret fase, hvor planerene om et stadigt mere konsolideret samarbejde er ved at blive virkeliggjort - som opfølgning til de mere enkeltstående aktiviteter, der er blevet igangsat i de tidligere år.

1.4.1 Arbetsliv- och arbetsrättsområdet

Arbetslivs- och arbetsrättsutskottet är först och främst ett forum för löpande informationsutbyte, diskussion och koordinering av nordiska synpunkter och ämnen inom arbetslivs- och arbetsrättsområdet på såväl nordiskt som på europeiskt plan. I och med att Finland och Sverige har blivit medlemmar i EU finns det behov för ökad utbyte och koordinering av synpunkter mellan de nordiska länderna för att få inflytande på utvecklingen av det framtida Europa.

Utskottet har under berättelseåret koncentrerat sina diskussioner till EU-frågor härunder speciellt arbetet med EU-direktiv. Utskottet har bl.a. diskuterat implementeringen av arbetstidsdirektivet, EWC-direktivet (European Works Councils), direktivet om barnarbete samt direktivet om kollektiva uppsägningar. Utskottet har också behandlat sin roll som forum för diskussioner angående frågor i förhållande till Europarådet.

Utskottet har fortsatt samarbetet med arbetsmarknadsparterna genom att invitera dem till sina möten för att diskutera ämnen av gemensamt intresse. På dessa möten har man diskuterat implementeringen av antagna EU-direktiv med fokus i samverkan mellan arbetsmarknadsparterna och myndigheterna samt de problem som uppstår när man implementerar EU-regler genom avtal. Utskottet och parterna har också diskuterat den direkta och indirekta diskriminationen på arbetsmarknaden, uppföljningen av trepartskonferencen i Paris den 30 mars 1995 samt förberedelser av EUs regeringskonferens 1996.

Utskottet har också inlett samarbete med EUs Dublin-institut (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions). Forskningsresultaten av Ministerrådets fleråriga projekt om den nordiska modellens framtid (NordFram-projektet) har publicerats i Dublin-institutets tidskrift P +.

Utskottets projektverksamhet har koncentrerat sig till ett projekt om *Den nordiska modellens framtid - medbestämmande och rätt till information i företagens internationella omställning* som är en uppföljning av NordFram-projektet. Som en del av projektet arrangerade man en konferens om *Kom-*

petens och participation i arbetslivet i Bergen den 18-19.5.1995. Utskottet har i 1995 haft 800 TDKK för genomförande av projektaktiviteter.

1.4.2 Tilsynsvirksomhed

Blandt de projekter, der varetages af det nordiske arbejdsmiljøudvalg skal følgende fremhæves:

a. Samarbejde på standardiseringsområdet
Arbejdsmiljøudvalget betragter det som en af sine mest betydningsfulde opgaver i det nordiske samarbejde at fremme de nordiske arbejdsmiljømyndigheders muligheder for aktivt at påvirke det europæiske standardiseringsarbejde.

Denne aktivitet har pågået siden 1989, og med stadigt stigende intensitet. Udvalget har ansvaret for den praktiske gennemførelse af virksomheden, herunder fordeling af midlerne, og følger løbende arbejdet, og diskuterer det på udvalgets møder. Dette arbejde anses også særlig væsentligt for at styrke intentionerne i den nordiske arbejdsmiljøkonvention.

Udvalget har nedfældet sine principper for arbejdet i en særlig instruks om de nordiske arbejdstilsynsmyndigheders deltagelse i det internationale standardiseringssamarbejde CEN og CENELEC i forbindelse med EF-direktiver, som har med handelshindringer at gøre. Endvidere udarbejdes hvert kvartal en omfattende oversigt over over standardiseringsaktiviteter, som har sammenhæng med EF-direktiver efter art. 100 A, hvoraf det fremgår, i hvilke arbejdsgrupper der er aktivt nordisk engagement. Udvalget har i 1995 initieret en evaluering for at vurdere standardiseringsarbejdets værdi.

b. Nordisk samordning af arbejdsmiljøforskrifter m.v.
I den nordiske arbejdsmiljøkonvention slås fast, at de nordiske lande skal fortsætte og udbygge samarbejdet med at samordne og tilpasse arbejdsmiljøreglerne i landene til hinanden. Ud fra denne målsætning er samordningen af arbejdsmiljøforskrifter højt prioriteret opgave i udvalgets arbejde.

Samordning af visse forskrifter behandles ved møder mellem eksperter, som repræsenterer de forskellige landes tilsynsmyndigheder.

c. Samarbejdet Norden/EU/EØS
Udvalget har i sin virksomhed fortsat koncentreret opmærksomheden om spørgsmål om Norden/EU/EØS. Her har interessen især samlet sig om udveksling af information om gennemførelsen af Det Indre Marked og den sociale dimension. Der er således blevet udvekslet synspunkter, erfaringer og holdninger mht. EU's direktivarbejde på arbejdsmiljøområdet, herunder om landenes erfaringer med implementering og administration af direktiverne.

d. Samlet projektvirksomhed varetaget af arbejdsmiljøudvalget
- Det nordiske samarbejde på standardiseringsområdet
- Nordisk samordning af arbejdsmiljøforskrifter mv.
- Mønsterfiletfabrik
- Variationer i den livslånga arbetstiden i Norden
- Aktiviteter i relation til temæet Norden-EU
- Udvikling og effektivisering af tilsynsmetoder over for ensidigt, gentaget og monotont arbejde
- Integrerad riskhantering i nordisk industri
- Belysning, udvikling og effektivisering af konceptet for virksomhedernes risk assesment (vurdering af arbejdsmiljøforholdene)
- Konference om arbejdsmiljø i fiskeindustrin
- Barn- og ungdomsarbete i Norden
- Risikovurdering i forbindelse med projektering og konstruktion af maskiner
- Kompetence i forhold til udarbejdelse af arbejdspladsvurderinger-jobprofiler i og uden for virksomheden og afledte kvalifikationskrav
- Udvalgsekretær for Nordisk arbejdsmiljøudvalg.

Projektvirksomheden på tilsynsområdet blev tildelt 600 TDKK til standardiseringssamarbejde og **1,6 MDKK** til øvrig projektvirksomhed. Hertil kom en ekstrabevilling på 250 TDKK til "kompetenshöjande åtgärder", besluttet af Nordisk Råd.

1.4.3 Forskningsvirksomhed

Forskningsvirksomheden har fortsat høj prioritet i samarbejdet på arbejdsmiljøområdet. I sammenhæng med den projektvirksomhed, som foregår inden for det nordiske samarbejde (se nedenfor) skal også ses den virksomhed, der foregår inden for rammerne af institutionen NIVA, se under punkt 1.4.4.

Endvidere skal det årlige nordiske arbejdsmiljømøde fremhæves. Dette er et forum for forskere og specialister på området, som herved får mulighed for at udveksle erfaringer på området.

Blandt årets projekter - både igangværende og afsluttede i løbet af 1995 - skal følgende fremhæves:

a. Nordisk grænseværdidokumentation

Dette samarbejde har foregået siden 1977, og tilsigter at sammenstille og vurdere videnskabelig dokumentation, bl.a. som grundlag for tilsynsmyndighedernes beslutninger vedr. arbejdshygiejniske grænseværdier. Hensigten er at udnytte den sagkundskab, der findes i hvert af de nordiske lande. Ialt er 117 dokumenter blevet udarbejdet, hvoraf en stor del er publiceret både på svensk og engelsk. Dette betyder, at arbejdet kan bruges også i internationalt samarbejde, og udvikling af samarbejde med tilsvarende institutioner inden for EU og USA er i gang.

b. De ældre arbejdstageres arbejdsmiljø
De ældre arbejdstageres problemer er især vigtige ud fra en samfundsmæssigt synspunkt, blandt andet fordi de er skyld i tidlige pensioneringer. Inden for projektet er udgivet et antal publikationer. Projektet knytter en række lignende aktiviteter i Norden sammen.

c. Arbete och hälsa i vårdsektoren
Arbejdet inden for sundhedssektoren indeholder en række specifikke sundhedsrisici. Projektet tilsigter at kortlægge disse risici. Inden for projektet sammenstilles publikationer om videnskabelige resultater på området, ligesom der arrangeres symposier for at udveksle og sprede den seneste viden på området. Projektet afsluttes i 1995.

d. Samlede projekter varetaget af arbejdsmiljøforskningsudvalget i 1995:
- Nordisk gränsvärdedokumentation
- Sjukdomarnas arbetdsbetingade andelar
- Arbejdshygiejnisk og toxilogisk vurdering af nye stoffer
- Nordisk kriteriedokumenter for fysiske belastninger
- Oprettelse af nordisk database om arbejdsmiljødata
- De ældre arbejdstageres arbejdsmiljø
- Det nordiske arbejdsmiljømøde
- Arbete och hälsa i vårdsektorn
- Sammenligning af nordiske databaser for arbejdshygieiniske målinger og målingsrapporter
- Hälsobetydelsen av somatiska kromosomskador
- Arbejde og akut myokardieinfarkt i de nordiske lande
- Vurdering af de psykiske belastninger i arbejdsmiljøet
- Mikrobiologiske belastninger ved affaldsorteringsanlæg
- Arbejdsmiljøsituationen i Norden- vurdering ud fra statistisk materiale
- Sekretær for arbejdsmiljøudvalget.

Projektvirksomheden på forskningsområdet blev i 1995 tildelt 2,2 MDKK. Hertil kom en ekstrabevilling på 200 TDKK som led i bevillingen til "kompetenshöjande åtgärder", besluttet af Nordisk Råd.

1.4.4 NIVA´s virksomhed

Den nordiske institution for videreuddannelse i arbejdsmiljøspørgsmål (NIVA) afholder kurser, seminarer m.v. for videreuddannelse af forskere og andre specialister inden for arbejdsmiljøområdet. Virksomheden finansieres for største delen af Ministerrådet og for en mindre dels vedkommende af kursusafgifter.

NIVA indgår i 3-årig mål- og rammestyring. Dette indebærer, at NIVA får tildelt en bestemt økonomisk ramme, som bestemmes 3 år frem i tiden. Omvendt forpligter NIVA sig til at levere et bestemt produkt - dvs afholde et nærmere aftalt antal kurser med et bestemt antal kursister. På denne

måde gives NIVA bedre muligheder for at tilrettelægge virksomheden, herunder også de langsigtede aktiviteter. Kontrakten indebærer en forpligtelse for NIVA til at arrangere mindst 36 kurser (uddannelsesaktiviteter) pr. år.

I 1995 udgjorde det økonomiske bidrag fra Nordisk Ministerråd 2,8 MDKK, og det viste sig at den økonomiske (og evt. strukturelle) krise som viste sig i 1994, blev afhjulpet, da NIVA (via ekstraordinær bevilling fra Ministerrådet) kunne indlede separate kurser i Baltikum. Dette er en virksomhed som NIVA i tiltagende grad har satset på - og der er således også opnået særligt tilskud fra til styrkelse netop af kursusvirksomhed møntet særligt på baltiske deltagere.

1.5 Nordiska rådets rekommendationer

1.5.1 Meddelande om rekommendation nr 40/1992/nord angående Nordjobb som permanent ordning (A 1009/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd snarest å ta beslutning om å gjøre prosjekt Nordjobb permanent og gi prosjektet en økonomisk grunntrygghet også etter forsøksperiodens avslutning."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Efter den evaluering av Nordjobb-programmet som Nordiska ministerrådet företog våren 1994 har Ministerrådet behandlat programmets fortsättning på sitt möte den 15.2.1995. MR-A beslöt att reservera Nordjobb finansiering på den nuvarande 2,5 MDKK nivån under perioden 1996-1997 med den förutsättning att övergripande kraftiga politiska omprioriteringar/budgetbesparningar inte sker under perioden. Under denna period skall man såväl nationellt som nordiskt avklara förhållandet mellan nordiska ungdomsprogram och EU:s motsvarande för att få beslutsunderlag för programmets fortsättning därefter.

1.5.2 Meddelande om rekommendation nr. 20/1995/euro angående program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet (B 148/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* fastställa "Program for Nordisk Ministerråds Samarbejde på Arbejdsmarkeds- og Arbejdsmiljøområdet 1995-2000" i enlighet med ministerrådsförslag B 148/s samt med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådsforslaget B 148/s om *Program for Nordisk Ministerråds Samarbejde på Arbejdsmarkeds- og Arbejdsmiljøområdet 1995-2000* blev behandlet på Nordisk Råds session i marts 1995, og Rådet besluttede at rekommandere Ministerrådet at godkende programmet, således som det fremgår af

ovennævnte rekommandation. Ministerrådet foretog herefter den endelige godkendelse af samarbejdsprogrammet, hvilket meddeltes formanden for Nordisk Råds socialudvalg med brev af 30. juni 1995. I dette brev gav Ministerrådet ligeledes sine synspunkter på socialudvalgets bemærkninger i betænkning B 148/2. Heraf fremgår, at Ministerrådet ser frem til at få en frugtbar dialog i gang med Nordisk Råd netop med udgangspunkt i de målsætninger, der er angivet i det ny samarbejdsprogram. Nordisk Ministerråd finder herefter, at rekommandationen kan afskrives.

2 Sosial- og helsepolitikk

2.1 *Utviklingen innenfor sosial- og helsesektoren*

En væsentlig milepæl i sektorens udvikling blev markeret ved social- og sundhedsministrenes endelige godkendelse af det ny samarbejdsprogram *Program for nordisk social- og sundhedssamarbejde 1995-2000*. I lyset af de nye udfordringer, som social- og sundhedssamarbejdet står over for, ikke mindst som følge af den europæiske integrationsproces, fandt man det hensigtsmæssigt at udarbejde et nyt samarbejdsprogram.

Overordnet lægger programmet vægt på at samarbejdet tilpasses de ny udfordringer, således både i samarbejdet med Nordens nærområder og i EU/EØS-samarbejdet. Ministerrådet understreger som et af de overordnede mål for samarbejdet, at man vil styrke social- og sundhedssektorens grundpiller i den nordiske velfærdsmodel. Endvidere vil man arbejde for, at grundlæggende principper i den nordiske model gøres gældende i internationalt samarbejde - herunder det europæiske. Et tredie mål for de kommende års arbejde er at øge gennemslagskraften af samarbejdets resultater gennem information og koordination.

Det er herefter meningen at sektorens institutioner årligt skal gøre rede for den konkrete udmøntning af samarbejdsprogrammets mål og strategier inden for den enkelte institutions virksomhed.

Sektorens virksomhed har endvidere været præget af en *overordnet og gennemgribende evalueringsproces* , besluttet af embedsmandskomiteen. Der er således blevet nedsat en arbejdsgruppe til gennemgang og evaluering af sektorens virksomhed og organisation. Denne gruppe, hvis opdrag skal være afsluttet pr. 1. marts 1996, har således indledt en gennemgang af både institutions-, projekt- og informationsvirksomheden. Denne gruppe forbereder ligeledes svaret fra Ministerrådet (MR-S) på rapporten om *Nordisk Nytte*, hvorved sektorens institutioner er blevet vurderet af den overordnede arbejdsgruppe, nedsat af samarbejdsministrene som led i arbejdet med reformprocessen inden for det nordiske samarbejde.

2.2 *Virksomheten 1995*

2.2.1 Socialpolitisk ministermøde

På årets ministermøde, som fandt sted den 13. juni 1995 i Savonlinna, Finland, vejede EU/EØS-spørgsmål betydeligt tungere end på tidligere års

ministermøder. Således blev både aktuelle sundheds- og socialpolitiske emner i EU taget op til drøftelse. Endvidere diskuterede man på ministerrådsmødet eventuelle konsekvenser af Schengen-konventionen for samarbejdet på narkotikaområdet. Videre udvekslede ministrene information om, hvorledes man i de enkelte lande foretog opfølgning af Socialtopmødet i København, marts 1995. I tilslutning til ministerrådsmødet blev også afholdt et mere uformelt ministermøde. Ministrene besluttede - som opfølgning på det danske formandskabs planer om at diskutere udvikling af velfærdsstaten - at opfordre til et tværfagligt møde/seminar med dette som tema i 1996.

2.2.2 Embedsmandskomiteen for social- og sundhedspolitik

Embedsmandskomiteen har i løbet af 1995 afholdt to ordinære møder, henholdsvis i april og i september 1995. En væsentlig del af komitéens arbejde har bestået i diskussioner om, hvorledes man skulle forholde sig til budgetmæssige reduktioner, blandt andet i Nordiska Hälsovårdshögskolans budget samt i budgettet til samarbejdet med Nordens nærområder. Embedsmandskomiteen har videre drøftet forberedelserne til det tværsektorielle møde om velfærdssamfundets udvikling, som social- og sundhedsministrene har besluttet at deltage i. I tilslutning til mødet i april 1995 blev afholdt et møde med den tilsvarende komité under Baltisk Ministerråd. Hensigten med dette møde var blandt andet at afdække prioriteringer, ønsker og behov hos samarbejdsparterne for at få bedre grundlag for stillingtagen til hvilke felter, man fremover skal satse på i samarbejdet. Sektorens konkrete samarbejde med nærområderne varetages af en arbejdsgruppe, nedsat af embedsmandskomiteen. En betydelig del af denne gruppes arbejde har bestået i at fastlægge pioriteringer for samarbejdet og at sikre bedre koordinering med det nationale samarbejde med nærområderne.

Embedsmandskomiteen har endvidere nedsat en særlig arbejdsgruppe til at gennemgå og evaluere sektorens virksomhed. Denne arbejdsgruppe indledte sit arbejde i juni 1995 og skal afgive forslag til embedsmandskomiteen pr. 1. marts 1996. Der er tale om en overordnet evaluering af sektoren, hvor både institutionerne, projektvirksomheden, informationsvirksomheden m.v. bliver gennemgået.

2.3 *Institutionernas verksamhet*

2.3.1 Nordiska läkemedelsnämnden (NLN)

NLN är de nordiska ländernas samarbetsorgan på läkemedelsområdet. Som idébank och initiativtagare främjar NLN samarbetet mellan olika intressegrupper i Norden och stödjer utvecklingen i Nordens närområden. I ett europeiskt perspektiv tillvaratar NLN nordiska intressen och söker profilera det nordiska synsättet, att läkemedel är en del av hälso- och sjukvården och inte enbart en kommersiell produkt.

Ekonomisk och rationell användning av läkemedel är en allt mer angelägen fråga i Norden. Vid NLNs workshop *Hälsoekonomiska utvärderingar av läkemedel* diskuterades olika sätt för att förbättra kunskapsnivån på detta viktiga område (NLN publikation 38).

NLNs engagemang i Nordens närområden fortsätter och fördjupas. Den 6-9 juni arrangerades en konferens kring kvalitetsfrågor i läkemedelstillverkning, *NLN Baltic Conference 1995*. Samtliga föredrag ha samlats i en konferensrapport (NLN publikation 39).

I Europa får NLNs system för klassificering av veterinära läkemedel, ATCvet, en allt större spridning. Nya, europeiskt anpassade, riktlinjer för ATCvet har utarbetats (NLN publikation 36).

NLNs nyhetsbrev *Nytt från NLN/NLN News* ges ut på skandinaviska och engelska. Med nyhetsbrevet följer vanligen en bilaga med olika tema. En uppmärksammar skillnader i läkemedelskonsumtion mellan de nordiska länderna, en annan, som nyligen introducerats, diskuterar viktiga händelser på det juridiska området. Enligt planerna skall de två bilagorna alternera.

2.3.2 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)

Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM) arbeider for t medisinsk utstyr innen tannpleien i de nordiske landene tilfredsstiller krav som bl.a. EU-direktivet for medisinsk utstyr stiller. Dette skjer gjennom sertifisering, materialprøvning, standardisering og tilhørende målrettet forskning, samt utviklings- og opplysningsvirksomhet.

NIOM er meldt organ (*Notified Body*) under EU-Direktivet for medisinsk utstyr. Tannhelseprodukter godkjent av NIOM kan markedsføres i hele EU/EEA-området.

Brukernes interesser om sikkerhet og hensiktsmessighet av produktene, tilgodeses ved at NIOM deltar aktivt i de europeiske og internasjonale organer som arbeider med slike oppgaver. Det finnes ikke tilsvarende institusjoner innen tannhelsetjenesten i andre europeiske land, og NIOMs faglige tyngde gir svært gode påvirkningsmuligheter i dette samarbeidet. Dette gjelder sertifisering og godkjenning av produkter (*Notified Bodies Group*), standardisering (CEN), laboratorieprøvning (EUROLAB) og tilhørende arbeidsgrupper. NIOM deltar også aktivt i EU-kommisjonens ekspertgruppe for vurdering av amalgam.

NIOMs prøvnings- og forskningsresultater utnyttes i formidling av aktuell, objektiv informasjon. Dette skjer gjennom vitenskapelige og populærvitenskapelige publikasjoner, og ved direkte informasjon til enkeltpersoner, institusjoner og myndigheter i Norden.

NIOM har gjennomført et kurs om materialer i tannpleien for personell ved universitet og tannhelsetjeneste i Latvia. Det baltiske samarbeidet videreutvikles med opphold for en stipendiat ved NIOM.

2.3.3 Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV)

Nordiska hälsovårdshögskolan erbjuder utbildning i folkhälsovetenskap för personer som kommer från de nordiska länderna och som till professionen är universitets- eller högskoleutbildade inom främst hälso- och sjukvård samt socialtjänst.

Skolans basala utbildningsutbud består av huvudkurser och forskarkurser/fördjupningskurser med varaktighet som regel en eller två månader. Undervisningen är tvärfackliga och sker på de skandinaviska språken och i något fall på engelska. Skolan ligger vackert vid Nya Varvet i Göteborg och lokalerna innefattar även internat för studenterna.

Under 1995 har NHV genomfört ca 900 studentmånader. Studenterna har kommit från samtliga nordiska länder.

Utbildningen kan via enstaka kurser leda till kompetenshöjning och stimulans för den enskilde studenten, via åtta kursmånader till Diplom i folkhälsokunskap, via ytterligare ett års studier innefattande masteravhandling till Masterexamen och slutligen till doktorsexamen efter något års heltidsstudier. Under 1995 har 33 studenter erhållit Diplom, 8 Masterexamen och 4 har blivit Doctor of Public Health.

Utöver denna verksamhet anordnar NHV kurser och konferenser med anknytning till folkhälsovetenskap. Skolan driver också flera projekt för att bygga upp folkhälsovetenskap i både Norden och exempelvis de baltiska staterna, finansierat av externa organisationer.

Skolan har också ett vetenskapligt bibliotek med inriktning på folkhälsovetenskap.

2.3.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

Alkoholpolitiken har utgjort kärnan i förebyggandet av alkoholmissbruk och -skador i fyra av fem nordiska länder. EES och EU har bidragit till att alkoholhanteringen genomgår stora förändringar. Hastigheten i omorganiseringen av alkoholsystem har gjort det svårt att överblicka processerna t.o.m. i det egna landet.

1995 beredde NAD forskare, tjänstemän m.fl. möjlighet att följa den alkoholpolitiska utvecklingen och agera i den nya situationen: seminariet *Alkoholpolitik på nya vägar*, ett forskarmöte, som startar ett projekt om aktörer, intressen och maktförskjutningar på alkoholfältet, en session om nya rön om alkoholens betydelse för folkhälsan i samband med Nordiska folkhälsoveckan, framtagandet av ett nordiskt surveyinstrument, som kan användas på kort varsel för att mäta förändringar i dryckesvanor,- attityder och alkoholrelaterade skador, ett initiativ till ett europeiskt möte om alkoholpolitisk forskning.

Sedan slutet av 1980-talet har narkotikadödligheten i de flesta europeiska länder tagit en allvarlig vändning. NAD ordnade tillsammans med Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor ett seminarium om narkotikadödlighetens epidemiologi och om möjliga motåtgärder. Av stort policy- och kontrollintresse är också den forskning om narkotikamarkna-

derna i Norden som utförs i NADs regi. Dessutom kartlades vad polis- och brottsregister innehåller om narkotikabrott och vilka legala och administrativa ramar som styr registren.

Som ett led i följandet av behandlingssystemens förändringar har NAD vidare låtit analysera data om alkohol- och narkotikabehandlingssystemens uppbyggnad i Norden.

NAD ordnade ett forskarmöte om den europeiska integrationens betydelse för hanteringen av beroendeframkallande läkemedel i Norden. En rapport utkommer under året.

NADs närområdesengagemang har tagit sig tre uttryck: NAD har tagit initiativ till en analys av narkotikalagstiftningen i Baltikum och Ryssland; Baltica-projektet om sociala problem i Östersjöländerna fortgår och en nordisk forskarkurs om sociala problem riktades också till baltiska och ryska deltagare.

2.3.5 Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH)

NNH har som övergripande uppgift att genom nordiskt samarbete bidra till förverkligandet av nationella mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.

NNHs arbete utgår från en grundläggande värdegemenskap mellan de nordiska länderna och har fått en allt klarare inriktning på att öka genomslagskraften för gemensamma uppfattningar inom konkreta områden i det europeiska samarbetet. Betydande framgångar i det avseendet har registrerats under året.

Nordisk handikappolitik har varit den viktigaste inspirationskällan vid utarbetandet av FNs *Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities*, och det finns förväntningar om att de nordiska länderna genom sitt samarbete på handikappområdet skall fortsätta att bidra till idémässig utveckling på det internationella planet.

NNH har under året arrangerat två större nordiska konferenser, om möjligheter och hinder på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder och om likaställning och rättssäkerhet för funktionshindrade. Den sistnämnda konferensen behandlade nationella handikappolitiska strategier i ett europeiskt perspektiv och i ljuset av FNs standardregler.

Samhällets tillgänglighet för människor med funktionshinder är ett huvudområde i NNHs arbete. Tidigare NNH-publikationer om tillgänglighet till datorutrustningar respektive byggd miljö har följts upp på olika sätt, också på europeiskt plan. I samarbete med Nordiskt Forum för Telekommunikation och Handikapp (NFTH), som arbetar på NNHs uppdrag, har ett nytt nordiskt tillgänglighetsdokument publicerats med titeln *Telephones for All. Nordic Design Guidelines.*

Bland NNHs utredningsrapporter under året kan nämnas *Frivilligt socialt arbete i ett handikapppolitiskt perspektiv*. Totalt under året utges tio NNH-publikationer.

Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel (NUH), NNHs dotterinstitution i Tammerfors, initierar nordiskt FoU-samarbete om högteknologibaserade handikapphjälpmedel. NNH administrerar också bidragsgivningen till handikapporganisationernas nordiska samarbete.

NUHs verksamhet ingår i NNHs programområde *hjälpmedel och ny teknik*. NUHs uppgift är att genom nordiskt samarbete och användning av ny teknik bidra till att utveckla metoder och produkter som ökar möjligheterna till ett fullvärdigt liv för personer med funktionshinder. Det praktiska arbetet kan delas i tre områden: stöd till utvecklingsprojekt, iniativ till och beredning av projekt samt information.

De viktigaste projektområden har år 1995 varit

- utveckling av multimediateknik för träning, rehabilitering och stöd för dagligt liv
- utveckling av modemteknik för den internationella texttelefonstandarden
- brukarkrav för nye digitala hörapparater
- utredning av nordiskt datanät för dövblind användare och dövblindpersonal
- simuleringsprogram för anpassning av elektriska rullstolar.

NUH verkar för att den fortsatta utvecklingen på området sker på brukarnas premisser. Som ett exempel för att utveckla metoder for brukarmedverkan och för att förbereda utvecklingsprojekt har samarbetet påbörjats med Nordiska reumarådet och Nordiska afasirådet.

NUHs Europasamarbete har koncentrerat sig omkring EUs 4. ramprogram och TIDE-programmet *Technology Initiative for Disabled and elderly People*. NUH har en expertroll i evaluering och uppföljning av projekt samt beredning och utförande av seminarier och workshops.

2.3.6 Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD)

Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD) har indtil ultimo oktober afholdt 9 kurser og konferencer med til sammen 166 deltagere fra de nordiske lande. NUDs 2 studieuger har samlet ca. 100 personer til kortere eller længere studieophold.

NUD har udgivet en bog, tre arbejdstekster og to Nyhedsbreve, og desuden forberedt udgivelsen af en bibliografi.

NUD har vært koordinerende for danske, finske, norske og svenske kollegers samarbejde med døvblinde, forældre og personale i Estland, Letland og Litauen. Disse projekter har sin grundlæggende finansiering fra Nordisk Ministerråd, og anses være meget vigtige for udviklingen af service til døvblinde i Baltikum.

NUD har forberedt en konference som skal belyse døvblindes, pårørendes og personales behov for og mulighed for at samarbejde sig imellem og i fremtiden i større grad tage del i NUDs virksomhed.

2.3.7 Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS)

NOPUS har i 1995 styrket sin position som et eftertragtet kompetencegivende efter- og videreuddannelsestilbud for et stadig stigende antal studenter, for hvem institutionens tilbud om diplomuddannelse i social organisering og udvikling er aktuel. Kursusvirksomheden har tiltrukket personale af mange kategorier på centrale poster i social- og sundshedssektoren. Kurserne søges også af deltagere, som ikke umiddelbart har interesse i akademisk kompetence, men som primært ønsker den kvalificering, som ligger i muligheden af nordisk erfaringsudveksling i de aktuelle temaer omkring den nordiske velfærdsmodel, som NOPUS-kurser bygges op over.

I 1995 har søgningen til grundkurset i social organisering og udvikling været så stor, at deltagere har måttet afvises. Temakurserne har omhandlet følgende emner: *Partnerskab for velfærd - en ny samarbejdsmodel for den sociale sektors praktik, Europa, Norden og velfærden, Ungdommen og arbejdsmarkedet i Europa frem mod år 2000, Kvalitetsikring - 90'ernes mirakelkur?* Teamene er fortsat højaktuelle, ligesom der under kurserne har vist sig et stort behov for at diskutere den nordiske velfærdsmodel i et europæisk perspektiv.

NOPUS' 3 seminarer har hver haft mellem 60-100 deltagere. De handlede om ældreomsorg, vold mod kvinder, og marginalisering. Seminarierne dokumenteres i rapportform.

På såvel kurser som seminarer dannes nordiske netværk blandt deltagerne, som går sammen i særlige interesseområder og etablerer sig med udviklingssamarbejde. At interessen for nordiske netværk er stor kan konstateres i en række henvendelser om støtte hertil uden for kursusvirksomheden.

NOPUS' uddannelsesprogram i de baltiske lande har også i 1995 fået meget positiv tilbagemelding fra deltagerne, som kan dokumentere direkte omsætning af uddannelsen i den sociale sektor.

NOPUS medarbejdere er i 1995 blevet inviteret som forelæsere på en række konferencer i Nordisk og nationalt regi, ligesom samarbejdet med en række centrale nordiske organisationer-, komitéer og sammenslutninger er blevet befæstet, ikke mindst i forhold til socialcheferne.

2.3.8 Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor

En ny verksomhetsplan för Nordiska kontaktmannaorganet för narkotikafrågor har antagits av Ministerrådet (d ministrar vilka är ansvariga för narkotikafrågor). Planen avser 1995-1997. Huvuddragen i planen är fortsatt bevakning av den nordiska och internationella narkotikautvecklingen, överläggningar om de nordiska ländernas agerande när det gäller internationellt narkotikasamarbete samt fortsatt erfarenhetsutbyte inom Norden.

Två seminarier som berör mycket aktuella problem i Norden har hållits under perioden. Ett större nordiskt seminarium om missbrukare med psykiska störningar (dubbeldiagnos) hölls i november 1994. I april 1995 hölls i

samarbete med NAD ett seminarium om dödsfall bland narkotikamissbrukare.

De positiva erfarenheterna från Mia:s dagbok, ett utbildningsmaterial för skolelever, har presenterats internationellt. Stöd har getts för översättning och anpassning av progammet till ryska. En arbetsgrupp studerar lagstiftning och praxis inom Norden när det gäller innehav av små mängder narkotika.

Ett nyhetsblad, som särskilt belyser narkotikasituationen i Danmark och EU's inflytande på den danska narkotikapolitiken har utgivits. Stipendier för nordisk utbytestjänstgöring har beviljats 19 personer, vilka arbetar med förebyggande frågor, vård eller behandling. Ytterligare 4 stipendier har givits till personal från tull och polis inom ramen för PTN-samarbetet.

Kontaktmannaorganet har givit stöd till nordiskt erfarenhetsutbyte om behandling av haschmissbruk. Inledningsvis var detta ett danskt-svenskt samarbete men har nu vidgats till att även omfatta deltagare från Norge. Stöd ha också lämnats till erfarenhetsutbyte mellan Litauen och Sverige angående metadonbehandling som ett led i rehabilitering av missbrukare.

Under året har sekretariatet flyttat till Köpenhamn och är numera lokaliserat i danska Sundhedsministeriet.

2.4 *Permanenta kommittéer och arbetsgrupper*

2.4.1 Nordisk Medicinalstatistisk Komité (NOMESKO)

Hovedarbejdsopgaverne i NOMESKO har også i 1995 været centreret om:

- Det nordiske klassifikationssamarbejde
- Publicering af nordisk helsestatistik
- Samarbejde med Nordens nærområder
- Øvrig internationalt samarbejde.

På klassifikationsområdet, er samordningen af de nordiske landes ICD-10 versioner nu tilendebragt.

Udarbejdelsen af den nordiske operationsklassifikation blev ligeledes tilendebragt i 1995.

Operationsklassifikationen (NCSP) udgives på engelsk af NOMESKO ved årsskiftet.

Der er foretaget en revision af den Nordiske ulykkesklassifikation, som nu også omfatter moduler om omstændigheder ved vold og selvmordsforsøg.

Klassifikationen udkommer i en tredie revideret udgave i begyndelsen af 1996. I indeværende år er der desuden indledt et samarbejde med WHO om at denne klassifikation videreudvikles til en international klassifikation og efterfølgende bliver optaget som medlem af WHO's *Family of Classifications*.

Som tidligere år har NOMESKO udgivet publikationen *Health Statistics in the Nordic Countries 1993; NOMESCO 44:1995.*

I et samarbejde med DIKE (Dansk Institut for Klinisk Epidemiologi) har komitéen udgivet publikationen *Rates of Surgery in the Nordic Countries; NOMESCO 42:1995.*

NOMESKO har fortsat sit samarbejde med de baltiske lande, hvor der i indeværende år dels har været afholdt studiebesøg, samt en midtvejsevaluering for det arbejde som forventes at fortsætte de kommende år.

Da sundhedsområdet ikke er omfattet EØS aftalen forventer NOMESKO at spille en vigtig rolle på det sundhedsstatistiske område, som bindeled mellem EU-landene og EØS landene.

2.4.2 Nordisk socialstatistikkomité (NOSOSKO)

Hovedvægten på komitéens aktiviteter har i indeværende år været følgende:

Publikationen *Social tryghed i de nordiske lande - omfang, udgifter og finansiering 1993*; NOSOSKO 1:1995, 308 sider, og den samme i engelsk oversættelse som *Social Security in the Nordic Countries - Scope, expenditure and financing 1993*; NOSOSCO 2:1995, 316 sider, er udkommet i indeværende år, med et i forhold til tidligere nyt og mere læsevenligt layout.

NOSOSKO har i indeværende år startet et større udredningsarbejde, vedrørende brugen af EUs såkaldte ESSPROS klassifikationssystem til indsamling af data vedrørende de sociale udgifter.

Udredningen tager dels sigte på at anvende dette klassifikationssystem fremover i den nordiske socialstatistik og dels tager det sigte på, at de nordiske lande foretager samme fortolkning af ESSPROS systemet, således at det også fremover kan indsamles sammenlignelige nordiske data for hvad angår de sociale udgifter.

Sidstnævnte har vist sig at være mere kompliceret end først antaget, hvorfor udredningsarbejdet bliver mere omfattende end forventet, og vil formentlig strække sig over det meste af 1996.

NOSOSKO har ligeledes i indeværende år indledt et samarbejde med de baltiske lande. Samarbejdet tager først og fremmest sigte på, at man i de baltiske lande får oparbejdet en socialstatistik, hvor der anvendes de samme afgrænsninger og definitioner af det socialpolitiske område, som anvendes i Norden og EU.

I indeværende år er der afholdt et møde med de tre baltiske lande i Tallinn og et kombineret studiebesøg og seminar i Helsingfors. Samarbejdet forventes at fortsætte de kommende år.

I forbindelse med FNs sociale topmøde i København i marts måned 1995, udgav NOSOSKO en såkaldt minibog, som i kortfattet tekst, grafik og tabeller introducerede de nordiske landes velfærdssystemer.

Komitéen fik derved lejlighed til at informere en bred kreds af potentielle interessenter i den nordiske velfærdsmodel.

2.4.3 Arbejdsgruppen til opfølgning af overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked for visse persongrupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet

Arbejdsgruppen har afholdt tre møder, og et vigtigt tema har været forholdet mellem den nordiske overenskomst og EU/EØS-reglerne. Arbejdsgruppen har endvidere gennemgået - og sammenlignet - forskellige erhvervsgrupper, for hvilke der er sket ændringer i de enkelte landes lovgivninger. Gruppens gennemgang sigter blandt andet til en vurdering of behovet for eventuelle ændringer i overenskomsten.

2.5 Sektorens prosjektvirksomhet

Sektorens disposisjonsbevilgning anvendes for å drive

1. langvarige *(permanente)* samarbeidsprosjekter
2. arbeidsgrupper og utredninger
3. prosjekter, FoU virksomhet.

Sekretariatet og publikasjonsvirksomhet for *NOSOSKO* og *NOMESKO* finansieres av disposisjonsbevilgningen; likeledes tidskriftet *Social- och hälsovårdsnytt i Norden,* som kommer ut 4 ganger årlig. Tidskriftets formål er å informere om det samarbeid som finner på sosial og helseområdet, primært med utgangspunkt i Nordisk Sosialpolitisk komités beslutninger.

Innenfor rammene av *Nordisk handlingsplan mot kreft* ligger hovedinnsatsen i forskningsprosjektet Kreftbilden i Norden i samarbeid med Nordisk Cancer Union (NCU) og de nordiske kreftregistrene. Prosjektet Kreftbildet i Norden dannet underlaget for NCUs årlige symposium for kreftforskere, organisasjonsfolk og beslutningstakere innen helsetjenesten i København i august. *Standardiserng på helse- og sosialområdet* er fortsatt et prioritert prosjekt som har en mandatsperiode ut 1996.

Den egentlig prosjektvirksomhet drives dels i form av temporær forsøksvirksomhet, dels i form av utredninger og FoU-virksomhet. Prosjektvirksomheten er særlig aktuell for oppfølging av spesifikke mål og strategier i samarbeidsprogrammet. På *ældreområdet* har modellkommuneprosjektet NOVA fått bevilgning for å avslutte en studie og udviklingsprosjekt nagående de problem som den kommunale eldeomsorg står overfor å gi service til flere eldre til samme eller mindre omkostninger uten å redusere de eldres livskvalitet og mindske deres valgmuligheter.

Av prosjekter fra tidligere år ble *Livkvalitet og nye livsformer for psykisk utviklingshemmede* avsluttet med tre sukksessrike publikasjoner. Det Nordiske WHO-center for klassifisering av sykdomme, som har vært finansiert av Ministerrådet i en forsøksperiode ut 1994, fortsetter som permanent samarbeidsprosjekt finansiert direkte av landene utenfor ministerrådsstrukturen.

Den økonomiske fordelinger mellom prosjekter i 1995 har vært følgende:

Prosjekt	TDKK	Initiativ
Langvarige samarbeidsprosjekter		
Social- och hälsovårdsnytt i Norden	357	NMR
NOMESKO	684	NMR
NOSOSKO	899	NMR
Arbeidsgrupper under EK-S: 1994-1996		
Standardisering på hälso- och socialområdet	700	NMR
Cancerhandlingsplanen	800	NR
Prosjekter		
Prosjekt Oppvekstnettverk: Utsatte barn	300	NR/NMR
Barn- og ungdomsrevmatikernes situasjon i Norge	259	NR/NMR
Nordiske kvinner mot vold (konferanse)	40	NMR
Modellkommuneprosjektet NOVA (eldre)	550	NMR
Tolkelærerutdannelse på hørehandikappomr.	100	NR/NMR
Förebyggande av sjukhusinfektioner	50	NMR
NORD SIDS. (Plötslig spädbarnsdöd)	300	NMR

2.6 Nordiska rådets rekommendationer

Sektoren har ansvar för oppfølgingen av 13 rekommandasjoner.

26/1990 Telekommunikationer för handikappade (A 864/s)
18/1992 Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd (A 948/j)
5/1993 Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur (A 1017/k)
13/1993 Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE (A 1024/s)
8/1994 Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden (A 1050/j)
13/1994 Insatser mot hormondopning (A 1058/s)
14/1994 Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster, pkt.2 - om gränsöverskridande färdtjänst (B 141/s)
17/1994 Nordisk alkoholpolitisk tidskrift (A 1080/s)
19/1995 Uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens (A 1101/p)
21/1995 Förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning (A 1069/s)
22/1995 Funktionshindrades situasjon och levnadsvillkor i Norden (A 1094/s)
40/1995 Utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna (A 1110/s)
41/1995 Utbildning av informatörer på narkotikaområdet i Nordens närområden (A 1118/s)

2.6.1 Meddelande om rekommendation nr 26/1990/nord angående telekommunikation för handikappade (A 864/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att vidta åtgärder som garanterar handikappade med behov av tjänster och utrustning via telekommunikation generösa villkor, samt
att verka för att dessa behov beaktas i det internationella samarbetet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

På nordisk plan har man i Nordiska nämnden för handikappfrågor (NNH) viet tilgjengelighetsspørsmål og likestilling for funksjonshemmede spesiell oppmerksomhet, herunder tilgjengelighet på telekommunikasjonsområdet. NNH gir fortsatt støtte til Nordiskt Forum för Telekommunikation och Handikapp (NFTH), som er et samarbeidsnettverk som har vært i virksomhet siden1987. Gruppen har to medlemmer fra hvert av de nordiske land, en representant for telefonselskapene og en representant for sosialdepartementene.

Landenes myndigheter er enige om at NFTH spiller en viktig rolle som et samarbeidsforum landene imellom angående spørsmål om telekommunikasjon og handikapp. Det er delte meninger i landene om hvorvidt dette samarbeidet behøver å styrkes videre, og i tilfelle hvordan. Området er primært et anliggende for nasjonal innsats og informelt samarbeid mellom de nordiske land samt i internasjonale fora.

På telekommunikasjonsområdet arbeider alle landene ut fra en målsetting om at alle statlige og kommunale myndigheter samt private virksomheter skal ta hensyn til og skape muligheter for hensiktsmessige løsninger med hensyn til handikappedes behov i forbindelse med forberedelse av beslutninger hvor slike hensyn overhodet kan komme på tale. Landene har hver for seg tatt beslutninger og gjennomført tiltak som sammenfaller med rekommendasjonens intensjoner. Det bør også framheves at det i EU er oppnådd enighet om tiltak, jfr. bl.a. Rådets resolusjon 93/c213/01 om forholdene innenfor telekommunikasjonsområdet. Her fokuseres på at alle brukere, herunder særlig utsatte sosiale grupper skal kunne tilbys telekommunikasjonssystemer, dels til rimelige og overkommelige takster for adgang og bruk, og dels en service av høy kvalitet og teknologi.

I lys av ovenstående anser Ministerrådet at rekommandasjonen bør avskrives.

2.6.2 Meddelande om rekommendation nr 18/1992/nord angående gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd (A 948/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd *å* utrede mulighetene for felles nordisk lovgivning for å beskytte barn mot mishandling og overgrep."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet henviser til to forrige meddelelser, hvor av det framgår at landene ikke anser det hensiktsmessig å arbeide for harmonisering av barnevernslovgivningen på nåværende tidspunkt.

Når det gjelder samarbeid og felles foranstaltninger for å beskytte rettigheter til utsatte barn ved flytting fra et nordisk land til et annet er saken fremdeles under behandling.

2.6.3 Meddelande om rekommendation nr 5/1993/nord angående samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur (A 1017/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* utreda hur samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan bli mest ändamålsenlig, organisatoriskt och finansiellt och därefter lägga fram ett förslag därom."

Nordiska ministerrådet meddelar:

NordInfo (Nordiska samarbetsorganet för vetenskapelig information) har bevilget 35 TFIM til å arrangere et nordisk møte om samordning av den handikapplitteratur som er til rådighet i Norden som grunnlag for oppfølging av rekommendasjonen. Prosjektledelsen ivaretas av Svenska Handikappinstituttet. Ettersom handikapp- og hjelpemiddelspørsmål spenner over et stort antall disipliner kan det være vanskelig å finne litteratur både når det gjelder bibliotek og databaser. Samtidig er målgruppene vide - fra forskere til brukerne selv. Fra Ministerrådets side legges det vekt på at man i utredningen går ut fra hvert lands nåværende struktur og der ser på mulighetene for og evt. gevinster av felles innsatser. Møtet ble avholdt i november. En rapport forventes å foreligge i første kvartal 1996.

2.6.4 Meddelande om rekommendation nr 13/1993/euro angående stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE (A 1024/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* aktivt medverka till att stärka verksamheten inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), särskilt på det sociala området."

De nordiske landes regjeringer meddeler:

Som nämnts i förra års meddelande beslöt den europeiska socialministerkonferensen i Bratislava sommaren 1993 att rekommendera en förstärkning av det socialpolitiska samarbetet mellan länderna i FN:s europaregion Denna diskussion har nu återupptagits i samband med uppföljningen av det sociala toppmötet i Köpenhamn mars 1995. I samband med förberedelserna av det sociala toppmötet har de nordiska länderna förespråkat en handlingslinje som sammanfaller med NR:s rekommendation.

Danmark har fulgt op på rekommandationen fra socialministermødet i Bratislava i forbindelse med FN´s Topmøde i København marts 1995. Fra

dansk side blev det sagt at *det bør overvejes positivt* at ECE skulle have mandat på det sociale område.

Finland har redan tidigare intagit en positiv hållning till att integrera även de sociala frågorna i ECE:s verksamhet.

Norge foreslo i sitt hovedinnlegg under ECEs sesjon i 1994 at ECEs mandat burde utvides til å omfatte det sosiale området. Det ser imidlertid ikke ut til å være stemning for at ECE skal revurdere sine pr i dag fem prioriteringsområder. Norge tok også initiativ til at ECE skulle arrangere en forberedende konferanse i Wien i september 1994 før kvinnekonferansen i Beijing. Likestillingsspørsmål ligger ikke innenfor ECEs nåværende arbeidsområder. Med sterk nordisk støtte ble konferansen gjennomført, og finansiert ved frivillige bidrag. Norge vil følge spesielt godt med i utviklingen i ECE på dette området i det kommende år fordi Norge er valgt som en av tre viseformenn i ECE i denne perioden.

Sverige har stött ECE:s medverkan i förberedelserna av både FN:s befolkningskonferens år 1994 och FN:s fjärde kvinnokonferens september 1995 i Beijing. Vid EU-samtal har diskuterats möjligheten att ge ECE mandat att följa upp toppmötet för europaregionen. Man har dock inte lyckats nå enighet om detta i EU-kretsen.

Ministerrådet anser at rekommandasjonen kan avskrives.

2.6.5 Meddelande om rekommendation nr 8/1994/nord angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden (A 1050/j)

Rekommandationen lyder:

1. "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en ny nordisk aktions- og handlingsplan mod narkotikamisbrug og andre former for stofmisbrug i Norden og Nordens nærområder, samt at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervis-ningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere inden for fængselsvæsenet,

at nedsætte en nordisk arbejdsgruppe under ledelse af NKN til i samarbejde med andre vigtige samarbejdsorganer og berørte myndigheder at fremlægge handlingsplanen for Nordisk Råds juridiske udvalg ved Nordisk Råds session i Tromsø i efteråret 1994,

at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen, at de nordiske lande hver for sig og tilsammen udvikler egnede metoder til forebyggende arbejde, og at der udarbejdes oplysnings- og informationsmateriale, der rettes direkte til alle og først og fremmest til de udsatte grupper i befolkningen, især børn og unge, i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen at oplyse om og bekæmpe brugen af anaboliske steroider til andre formål end rent medicinske formål i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

at fortsætte og fremme tværfaglig videnskabelig forskning på hele misbrugsområdet set i relation til sociale forandringer i velfærdsstaten,
at arbejde for, at et helhedssyn anvendes på hele misbrugsområdet, og at en balance mellem indsatserne for at dæmpe efterspørgslen og kontrolindsatserne opretholdes og i denne forbindelse sørge for, at der foregår et samarbejde mellem de berørte sektorer,
at det nordiske samarbejde på misbrugsområdet sker i sammenhæng med øvrige internationale bestræbelser på området, og at især de baltiske lande får mulighed for at benytte handlingsplanens målsætninger og resultater."

2. "Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,
at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande i EU og EFTA tiltræder og efterlever FN's narkotikakonventioner,
at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at der opnås varige resultater med hensyn til at afværge og bekæmpe vanedannende misbrug såvel på nordisk som på internationalt plan."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ad rekommandasjonens punkt 1

På langt de fleste områder som er berørt i rekommendasjonens pkt 1 finnes allerede et kontinuerlig samarbeid mellom de nordiske land via Nordiska kontaktmannorganet för narkotiakafrågor, Nordiska nämnden för alkohol- og drogforskning NAD og PTN-gruppen (Politi- og tollsamarbeidet i Norden). Alle disse organer har kontakter med nærområdene. Ministerrådet har vedtatt et arbeidsprogram for kontaktmannaorganet for 1995-1997. Ministerrådet anser at arbeidsprogrammet, sammen med forskningsinnsatsene i NAD og politi- og tollsamarbeidet, dekker rekommandasjonen. Arbeidsprogrammet inneholder følgende områder:

- Tiltak for å følge utviklingen av narkotikamisbruk og misbruksmønstre
- Innsater innen det forebyggende arbeidet
- Innsatser innen omsorg og behandling
- Innsatser vedrørende rettslige spørsmål
- Samarbeid om internasjonale spørsmål av felles interesse
- Tverrfaglig/tverretatlig samarbeid.

Det er stadig Ministerrådets oppfatning at det ikke er behov for en særlig handlingsplan på narkotikaområdet.

Ad rekommandasjonens punkt 2

Landenes regjeringer henviser til siste års meddelelse.
Ministerrådet anser at rekommandasjonen kan avskrives.

2.6.6 Meddelande om rekommendation nr 13/1994/nord angående insatser mot hormondopning (A 1058/s)

Rekommendationen lyder:

1. "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* undersöka förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt samarbete i syfte att bekämpa missbruket av anabola steroider och andra dopningspreparat."

2. "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* föra upp problemet med anabola steroider utanför idrotten på den europeiska dagordningen, samt att verka för att alla medlemmar av Europarådet ratificerar rådets antidopingkonvention från 1989."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ad rekommendasjonens pkt 1

Som det framgikk av forrige års meddelelse anser Ministerrådet at nordisk samarbeid for å bekjempe dopingmisbruk innenfor idretten har vist seg fruktbart. Allerede i 1983 undertegnet de nordiske lands riksidrettsforbund en avtale i forhold til dopingkontroller av nordiske utøvere i trening og konkurranser. Videre undertegnet de samme parter en konvensjon i 1986. Denne hadde som målsetting å harmonisere regler og prosedyrer i de ulike land. Konvensjonen ble i 1994 erstattet med en avtale som bygger på konvensjonen. En har også åpnet for at andre land kan knytte seg til denne avtalen.

Toll og politi har et samarbeid innenfor de nordiske land når det gjelder innførsel av dopingmidler. Også dette samarbeidet har vist seg å være et nyttig bidrag til å begrense distribusjonen og pågripe smuglere av dopingmidler.

Når det gjelder bruken av dopingmidler utenfor idretten har Ministerrådet overveiet forutsetningene for og nytten av et evt. utvidet samarbeid. Ministerrådet anser det ennå for tidlig å ta standpunkt til en utvidelse av samarbeidet. Ministerrådet vil avvente resultater og erfaringer av nasjonale initiativer på området. Som eksempel kan nevnes at i Norge er det igangsatt en omfangsundersøkelse som skal se på omfanget av dopingmisbruk utenfor den organiserte idretten, som er planlagt ferdig i november 1995, i Sverige pågår et utredningsarbeid som ventes avsluttet ved årsskiftet 1995/1996 og i Danmark vil Sundhedsstyrelsen i høsten 1995 gjennomføre en opplysningskampanje vedrørende dopingmidler, som er den første av sin art.

Ad rekommendasjonens pkt 2

På de nordiske regjeringenes vegne vil Ministerrådet oplyse, at landene har i europeisk og annet internasjonalt samarbeid fremmet en politikk som ligger i tråd med rekommandasjonens intensjoner.

Ministerrådet anser at rekommandasjonens pkt 2 kan avskrives.

2.6.7 Meddelande om rekommendation nr 14/1994/nord angående nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (B 141/s, punkt 2)

Rekommendationen lyder:

2. "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* i sin nationella lagstiftning garantera nordiska medborgare rätt till färdtjänst."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

I *Finland* erhåller nordiska medborgare som vistas i längre tider i landet service på samma grunder som finska medborgare. Frågan om att utvidga rätten till färdtjänst att gälla även nordiska medborgare på tillfälligt besök i landet har inte behandlats, då man avväntat resultaten från den arbetsgrupp som skall utarbeta tillämpningsföreskrifter för bistandskonventionen. I nuvarande ekonomiska läge kan man utgå från att möjligheterna att genom lagstiftning utvidga de nuvarande subjektiva rättigheterna att gälla även tillfällig vistelse bör ses som ytterst små.

Danmark henviser til den nedsatte arbejdsgruppe vedrørende opfølgning den nordiske konvention om social bistand og sociale tjenester, samt til ministerrådsforslaget vedrørende indførelse av en generel regel for ligebehandling af medborgere i de nordiske lande i Helsingforsavtalen.

Island fremføre at uklarhed i rekommandationen vanskeliggør en stillingtagen til sagen. Island konstaterer at nordiske medborgere bosat i Island har samme ret til handicaptransport som andre beboere i landet. Denne tjeneste er iflg. lov om handicappede §35 helt og holdent på kommunernes ansvar, som har sat egne regler og bestemmelser, og administrerer den. Det skal noteres med henblik på den offentlige sektors trange økonomiske situation at der anses næppe at være forudsætninger for en ændring eller udvidelse i lovgivningen i den hensigt at omfatte nordiske medborgere på tilfældigt besøg. Island bemærker for at undgå misforståelse at handikappede nordiske medborgere er meget velkomne på besøg til Sagaøen.

I *Norge* opereres det ikke med individuelle rettigheter når det gjelder transport, heller ikke for funksjonshemmede med unntak for skoletransport. Generelt ligger ansvaret for lokal kollektivtransport på fylkeskommunalt nivå. Det samme gjelder for funksjonshemmede. Organisering av en transporttjeneste for funksjonshemmede er en fylkeskommunal oppgave, men uten at dette er pålagt ved lov. Tilsvarende eksisterer det ingen lovhjemlet rettighet til transport (verken transporttjeneste eller ordinær kollektivtransport) som enkeltpersoner kan påberope overfor fylkeskommunen. Norsk samferdselslovgivning rettighetsfester altså ikke transporttjenester eller transporttilbud. Slik sett er det ikke relevant med noen oppfølging i Norge av rekommandasjonens pkt 2. Sett i lys av ovenstående finner en grunn til å påpeke at det må bygge på en misforståelse når Socialutskottet i sin betenkning over rekommandasjonen skriver at det gis i (Ministerrådets) meddelelse ingen garantier for at andre land enn Norge og Sverige vil gi nordiske medborgere rett til *färdjänst*.

I *Sverige* beviljas färdtjänst med stöd av socialtjänstlagen utan hänsyn till medborgarskap, även vid tillfällig vistelse i landet. Ett kommunalt beslut om färdtjänst kan överklagas till förvaltningsdomstol.

2.6.8 Meddelande om rekommendation nr 17/1994/nord angående bidrag till utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift (A 1080/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* genom ekonomiska bidrag säkra utgivning av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift."

Nordisk Ministerråd meddeler på vegne av de nordiske lands regjeringer:

Nordisk Alkoholtidskrift (NAT) har hatt en usikker økonomisk situasjon p.g.a forandringer i det finske alkoholsystemet, herunder Alko AS, som har vært tidsskriftets hovedsponsor. Fortsatt utgivelse er nå sikret gjennom at flere nasjonale institusjoner på alkohol- og folkehelseområdet går inn for å støtte tidsskriftet gjennom prenumerasjoner. Dessuten har Nordisk sosialpolitisk komité i budsjettforslaget for 1996 foreslått et bidrag på 250 TDKK.

Ministerrådet anser at rekommandasjonen kan avskrives.

2.6.9 Meddelande om rekommendation nr. 19/1995/p angående uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens (A 1101/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* notera och följa upp förslagen i slutdokumentet från Nordiska rådets FN-konferens i Helsingfors, den 10 - 12 januari 1995, i samband med de allmänna strävandena att reformera FN och med en särskild inriktning på det sociala toppmötet 6 - 12 mars 1995 i Köpenhamn och den fjärde kvinnokonferensen 4 - 15 september 1995 i Beijing."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Forslagene i sluttdokumentet fra Nordisk Råds FN-konferanse i Helsingfors i januar 1995 dekker et vidt spekter av oppgaver. Regjeringene har notert seg forslagene i konferansens sluttdokument. Det kan videre noteres at disse i store drag er i tråd med det som prioriteres i landenes FN-politikk og at mange av de tanker og bestrebelser som framgår av sluttdokumentet var aktuelle under forberedelsene til det sosiale toppmøtet og den fjerde kvinnekonferansen. Begge møter følges opp fra landenes side.

Generelt står det nordiske samarbeidet sentralt i alle landenes FN-politikk og vil fortsatt gjøre det. Dette er også stadfestet i rapporten om framtidig nordisk samarbeid i internasjonale fora fra utenriksministermøtet i København 9. mai 1995.

Ministerrådet anser at rekommandasjonen kan avskrives.

2.6.10 Meddelande om rekommendation nr. 21/1995/nord angående förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning (A 1069/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska länderna regeringar *att* i sitt hälsopolitiska arbete på nationellt,

nordiskt och internationellt plan särskilt prioritera tobaksförebyggande insatser."

Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar meddelar:

I alle de nordiske land er tobakkområdet høyt prioritert i forebyggelsespolitikken. På nordisk plan finnes allerede et fruktbart uformelt samarbeide mellom organisasjoner og institusjoner på tobakkområdet. Tobakkpolitikken berører også *Nordisk handlingsplan mot kreft*. Mandatperioden for styringsgruppen for handlingsplanen går ut i 1996. Styringsgruppen vil i løpet av året utarbeide en utførlig rapport om resultatene av dette samarbeidet og komme med forslag til Ministerrådet. De nordiske land deltar sammen og hver for seg i annet internasjonalt samarbeid på tobakkområdet. Danmark, Sverige og Finland diskuterer allerede i EU-regi sammen med de øvrige medlemsland mulige initiativer for å begrense tobakkens skadevirkninger. Innen EU er det gjennomført direktiver om merking av tobakkprodukter og grenseverdier for tjæreinnholdet i sigaretter. For tiden drøftes et direktivforslag om forbud mot tobakkreklame.

I anledning av godkjenningen av det nye *Program for nordisk sosial- og helsesamarbeid* understreket Nordisk råds sosialutvalg betydningen av innsatser på folkehelseområdet. Ministerrådet har sagt seg enig i at dette felt bør tillegges stor vekt og noterer seg at sosialutvalget er av den mening at det tobakkforebyggende arbeidet bør integreres i det allmenne folkehelsearbeidet. Ministerrådet er av den oppfattelse at det hverken er behov for eller vil være hensiktsmessig med et så omfattende, formelt samarbeid på nordisk plan innenfor tobakkområdet som rekommandasjonen legger opp til.

Ministerrådet anser at rekommandasjonen bør avskrives.

2.6.11 Meddelande om rekommendation nr. 22/1995/nord angående funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden (A 1094/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* med utgångspunkt i FN:s standardregler göra en utvärdering av funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

FN´s standardregler for funksjonshemmede inneholder i alt 22 regler. FN følger f.n. særlig opp medlemslandenes tiltak angående seks av reglene. Nordisk handikappolitikk har vært av stor betydning ved utarbeidelsen av standardreglene og disse utgjør i sin tur en viktig del av samtlige nordiske lands handikappolitikk. Landene har rettet spesiell oppmerksomhet mot at reglene etterleves. Implementeringen inngår som del av det normale arbeidet som utføres i de ulike ministerier når det gjelder de aktuelle samfunnssektorer.

Hovedpoenget i det aktuelle medlemsforslag og den foreliggende rekommandasjon synes å være oppfølgingen av standardreglene og en vur-

dering av funksjonshemmedes situasjon og levevilkår i Norden med utgangspunkt i disse. Et viktigt initiativ i denne sammenheng som er blitt drøftet i flere fora i og utenfor ministerrådsorganisasjonen er et dansk forslag til EU om opprettelse av en EU-rapportør for oppfølging av standardreglene. Danmark har dessuten tatt opp spørsmålet om en særlig nordisk rapportør. Ministerrådet anser det er av interesse å utvide perspektivet fra nordisk til europeisk. EUs programmer på handikappområdet står åpne for EØS-landene slik at hele Norden er med i den sammenheng.

Når det gjelder den aktuelle rekommandasjonen er Ministerrådet av den oppfattelse at det er viktigt at funksjonshemmedes situasjon og levevilkår kontinuerlig kartlegges i Norden. En felles nordisk kartlegging støter på i hvert fall to hindringer: En slik oppgave anses hovedsaklig være anliggende for en nasjonal innsats. Det finnes allerede i noen av landene (Danmark, Norge, Sverige) tiltak i den retning. I Finland sikter man til en dialog om handikappedes levevilkår med utgangspunkt i standardreglene - først på et senere tidspunkt vil en statistisk vurdering være aktuell. I Island er en kartlegging ikke planlagt. Dertil kommer at undersøkelser av funksjonshemmedes individuelle, økonomiske vilkår, baserte på eksisterende statistiske kilder, er vanskelige å gjennomføre på nordisk basis. Det beror på definisjons- og avgrensningsproblem, som bl.a. har sin bakgrunn i landenes ulike systemer med henblikk på registrering og statistikk på området.

I sammenhengen kan også nevnes at FNs særlige rapportør vil innenfor nær framtid sende et formular til alle FNs medlemsland og på den bakgrunn gjøre en global kartlegging.

På bakgrunn av disse betraktninger vil Ministerrådet avvente landenes direkte rapporter til FN. Ministerrådet er av den oppfatning at en felles kartlegging på nåværende tidspunkt ikke lar seg gjøre.

2.6.12 Meddelande om rekommendation nr. 40/1995/nord angående utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna (A 1110/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna *att* utreda förutsättningarna för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via Det nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Av tidsskäl har det inte varit möjligt att vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

2.6.13 Meddelande om rekommendation nr. 41/1995/nord angående utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden (A 1118/s)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Av tidsskäl har det inte varit möjligt att vidta åtgärder med anledning av rekommendationen.

3 Konsumentpolitik

3.1 Udvikling

Miljøspørgsmål er for alvor kommet på dagsordenen i det forbrugerpolitiske arbejde i de nordiske lande. Forbrugernes valg af miljøvenlige produkter kan blive et væsentligt instrument i den fremtidige miljøpolitik. Foruden arbejdet med den nordiske miljømærkningsordning, Svanen, udarbejdes informationsmateriale og analyser med udgangspunkt i samspillet mellem forbrug og miljø i alle de nordiske lande. I Sverige arbejdes der på en handlingsplan for hvordan miljømål kan opnås i forbrugerpolitikken. I Norge og Danmark arbejdes på en model, som kan give husholdninger information om miljøkonsekvenserne af forbrugsvalg. I Island er det politiske arbejde forstærket på miljøområdet.

Den generelle forbedring af økonomien i Danmark har givet grundlag for en forøgelse af det private forbrug, mens forbrugernes økonomi i Finland og Sverige stadig er præget af høj arbejdsløshed og gældssanering. I de sidste år har arbejdsløshed også præget Island, men har dog aldrig været over 5%. Forbrugernes gældsbyrde er også forøget.

Danmark har fået en ny lov om butikstid, som giver større mulighed for indkøb om aftenen og i weekenden, samt en ny lov om forbrugerbeskyttelse ved køb af fast ejendom. Konkurrencelovsudvalget har skrevet betænkning og det overvejes at fremsætte forslag om ny konkurrencelov på baggrund af betænkningen.

I Finland trådte den nye elmarkedslov i kraft 1. juni 1995. Loven regulerer leveransevilkårene på elmarkedet. Den skal senere kompletteres med forbrugerbeskyttelsesregler. Også nye love om pakkerejser og om boligkøb trådte i kraft i løbet af sommeren.

I Island forberedes flere nye lovforslag bl.a. om produktsikkerhed, inkassovirksomhed, køb af tjenester, gældsordning og ændring af købeloven. En ny levnedsmiddellov og lov om forsikringsvirksomhed er implementering af EU-direktiver.

I Sverige er der blevet udarbejdet en strategi for forbrugerspørgsmål i relation til EU. Der arbejdes også på et forbrugerpolitisk forskningsprogram, som skal være færdig i december. Regeringen har nedsat en priskommission, som skal kontrollere om sænkningen af levnedsmiddelmomsen kommer forbrugerne tilgode.

I flere af de nordiske lande sker der organisatoriske ændringer. Ændringerne i det svenske konsumentverk blev gennemført i løbet af foråret på baggrund af en regeringsbeslutning om konsumentverkets virksomhed og nye overordnede mål. I Norge er en udredning om ændret organisering af det forbrugerpolitiske arbejde til høring, og i Finland er man startet på en evaluering af de organisatoriske ændringer, der blev gennemført i 1990. Island har fået flere komiteer til behandling af klager fra forbrugerne.

3.2 *Virksomheden 1995*

I 1995 vedtog forbrugerministrene *Handlingsprogram for finansielle tjenester* og *Program for forbrugerforskning*. Handlingsprogrammet for finansielle tjenester skal forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, udvikle kundskaben med et forbrugerpolitisk udgangspunkt og gøre det muligt at deltage i og påvirke den europæiske udvikling. Der skal først og fremmest satses på projekter som er præget af den europæiske synsvinkel, er gennemsigtighedsskabende eller vedrører anvendelsen af ny teknologi.

Programmet for forbrugerforskning gennemføres ved hjælp af en forskningskoordinator, som udover at koordinere den nordiske forbrugerforskning skal initiere og skaffe finansiering til ny forskning. Forskningsprogrammet prioriterer syv indsatsområder, hvoraf forbrug og miljø samt husholdningsøkonomi som instrument i velfærdssamfundet er de vigtigste emner.

For at styrke den nordiske indflydelse på europæisk forbrugerlovgivning har forbrugerministrene vedtaget nye arbejdsmetoder, som i højere grad kan tage hensyn til aktuelle EU-spørgsmål - bl. a. skal ad hoc grupper som på et tidligt stadie kan samordne synspunkter og delegere samrepræsentation i arbejdsgrupper og komitéer i EU, prioriteres. Konsumentsektoren har allerede tre sådanne grupper, som samordner synspunkter om henholdsvis standardisering, finansielle tjenester og produktsikkerhed. På nordisk initiativ er to europæiske netværk om gældsrådgivning, husholdningsøkonomi og forbrugerundervisning kommet i gang.

3.3 *Projektvirksomheden*

EK-konsument har tre styregrupper, som initierer de forskellige projekter og har ansvaret for, at projektvirksomheden gennemføres tilfredsstillende. Styregrupperne behandler henholdsvis juridiske spørgsmål, produktspørgsmål og økonomi og information. Primo 1995 var der 46 igangværende projekter - heraf 20 nyigangsatte. 23 er i mellemtiden afsluttet og fire nye er startet.

Sektoren udgiver tidsskriftet *Konsument i Norden*, som udkommer to gange per år.

1995 var det totale budget på 5.400 TDKK. Der blev anvendt 4.321 TDKK til satsningsområderne i *Handlingsprogram för det nordiska konsumentsamarbetet under perioden 1994-1998*, med følgende fordeling:

Projekt	TDKK
Retslige spørgsmål	850
Økonomi og information	1 357
Sundhed og sikkerhed	877
Forbrug og miljø	937
Forbrugerforskning	300

De resterende 1079 TDKK er blevet anvendt til andre projekter, som man også har fundet det nødvendigt at igangsætte som f.eks. mad i forbrugerperspektiv, konsumentsektorens tidsskrift, styregruppernes sekretariat samt planlægning og opfølgning.

3.3.1 Retslige spørgsmål

Mange af de igangsatte projekter indgår i en strategi for at styrke og forbedre forbrugernes stilling på europæisk plan ved at arbejde for at den nordiske forbrugerpolitik får gennemslag i udformningen af retsakter i EØS og EU. Dette gælder således et seminar om *Maastricht-aftalens artikel 129A* og *Analyse af EU:s grundbog om Commercial Communication*.

Andre projekter har som formål at sørge for at EØS- og EU-områdets regler overføres på så ensartet en måde i de nordiske lande som muligt. Dette gælder et projekt om Time-Share og en ad hoc pulje om *Implementering af EU-retten i nordisk konsumentret*. I 1995 er den bl. a. blevet brugt til direktivforslag om henholdsvis grænseoverskridende betalinger og fjernsalg.

3.3.2 Økonomi og information

På det økonomiske område har man især arbejdet med forbrugerproblemer omkring finansielle tjenester i et projekt om *Forbrugerindflydelse på EU-udviklingen på det finansielle området* samt *Privat Kaution for banklån*. Budgetrådgivning og gældssanering har været et andet væsentligt indsatsområde, hvor der bl. a. har været afholdt et *arbejdsseminar om resultater af lokaløkonomisk rådgivning ved betalingsvanskeligheder*.

På undervisningsområdet er der ved at blive udarbejdet et handlingsprogram for forbrugerundervisning og udgivet en pjece om mål for forbrugerundervisning i skolen, som er uddelt på skoler i alle fem nordiske lande.

Der er også igangsat et stort projekt om *Koncentration i nordisk varehandel*.

3.3.3 Sundhed og sikkerhed

På femte år samordner konsumentsektoren med stor succes de nordiske forbrugersynspunkter i det europæiske standardiseringsarbejdet ved hjælp af et godt indarbejdet netværk mellem myndigheder og organisationer. Virksomheden forventes at fortsætte.

Et lignende samarbejde fungerer på andet år omkring produktsikkerhed, som foruden samordning også arbejder med muligheder for fælles kontrolpolitik og nyudvikling af nordisk notificering af farlige produkter. Et stort projekt om *test af mekaniske sikkerhedskrav ved produkter til børn* er kommet godt i gang og forventes at forsætte i 1996.

3.3.4 Forbrug og miljø

På baggrund af en evalueringsrapport fra 1994 er der sket en revidering af den nordiske miljømærkningsordning, som styrker den nordiske dimension ved en større grad af harmonisering mellem de nationale styrelsers praksis. Samtidig har samordningsorganet udarbejdet en overordnet miljøstrategi.

Svanemærket findes i dag på 760 varer indenfor 35 produktgrupper. Mærket bruges aktivt af firmaer i markedsføringen og SIS miljømærkning har dokumenteret, at det nordiske miljømærke har haft en målbar effekt på miljøet. Markedsandelen af miljømærket vaskepulver er f. eks. øget fra 19 til 70 procent fra 1993 til 1995. Det har sparet miljøet for bl. a. 4 000 tons fosfater og 40 tons optisk hvidt. I Finland har man dokumenteret betydelige miljøgevinster på grund af finpapirkriterierne.

3.3.5 Forbrugerforskning

Foruden vedtagelse af *Program for forbrugerforskning* og ansættelse af en forskningskoordinator er der blevet udarbejdet en plan for styrkelse og opbygning af egentlige forbrugerforskningsmiljøer i alle de nordiske lande.

Forskningskoordinatoren koordinerer ikke alene forskningstiltag i Norden, men sørger også for kontakt til resten af Europa og kommissionens forskningsprogrammer.

3.3.6 Samarbejde med nordens nærområder

I november 1994 nedsatte EK-konsument en nærområdegruppe, som i løbet af 1995 har udarbejdet en 5-årsplan for sektorens aktiviteter i nærområderne og startet et netværk med deltagere fra de tre baltiske lande, Kaliningrad, Karelien og St. Petersborg foruden de fem nordiske lande.

3.4 Nordisk Råds rekommandation

3.4.1 Meddelande om rekommendation nr. 2/1995/nord angående handlingsprogram för finansiella tjänster (B 149/j)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* vedtage forslaget til nordisk handlingsprogram om finansielle tjenester og specielt tage hensyn til, hvad udvalget har anført vedrørende gennemførelses foranstaltninger og de tilføjelser, udvalget har anført."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Handlingsprogrammet for finansielle tjenester blev endeligt vedtaget af Nordisk Ministerråd i maj 1995.

Gennemførelsen af programmet er godt i gang og Nordisk Råds ønske om at man bør se på information i forbindelse med kautionsforpligtelser er behandlet i et netop afsluttet projekt om privat kaution for banklån. Handlingsprogrammet er oversat til engelsk.

Ministerrådet anser derfor, at rekommandationen kan afskrives.

4 Levnedsmiddelpolitik

4.1 Udvikling

Fastlæggelsen af et højt sundheds- og forbrugerbeskyttelsesniveau inden for levnedsmiddelområdet er udgangspunktet for levnedsmiddelpolitikken i alle de nordiske lande. Dette indebærer, at der sker en regulering af de forskellige led i levnedsmiddelprocessen frem til produktet når forbrugeren - *regulering fra **jord til bord***. Levnedsmiddelmyndighederne står derfor i skæringspunktet mellem mange interesseområder. Mad og ernæring må også ses som en helhed som omfatter mange fagdiscipliner, bl. a. ernæring, hygiejne, toksikologi og epidemiologi. Effekten af en række enkeltstoffer og samspillet mellem disse men også socialt betingede vaner og opfattelser knyttet til maden er vigtige. Stadig opdages nye sammenhænge mellem næringsstoffer, smittestoffer, fremmedstoffer, madvaner og sundhed.

Dette er bl. a. baggrunden for en stor landsdækkende undersøgelse af befolkningens kostvaner som Danmark har gennemført 1995. Det samme grundsyn ligger bag en ny norsk strategiplan for 1995-1998, som bl. a. skal fremme levnedsmidler som reducerer de kostrelaterede helbredsskader, er sundhedsmæssigt trygge, tilfredsstiller forbrugernes krav og er produceret på en bærekraftig og miljøvenlig måde.

I Finland har året især været præget af det nye medlemskab i EU. Dette gælder også for Sverige, som i det første halvår af medlemskabet har sendt Livsmedelverkets medarbejder til cirka 100 møder i forskellige komiteer og arbejdsgrupper. Norge har trods nej til medlemskab fortsat implementeringen af EUs direktiver på levnedsmiddelområdet gennem EØS-aftalen.

I Sverige har 1995 også været præget af *Allergiåret* og en handlingsplan for Livsmedelverkets arbejde med allergiproblemer trådte i kraft i januar. I

Danmark har der bl. a. været fokus på pesticidrester. Levnedsmiddelstyrelsen har udarbejdet en redegørelse til Folketingets sundhedsudvalg om befolkningens indtag af pesticidrester gennem kosten. Pesticidrester i drikkevand har været særlig aktuel og flere boringer er lukket af den grund.

Island har fået en helt ny levnedsmiddellovgivning og også ny organisering af administrationen af levnedsmiddellovgivningen. Administrationen deles af tre ministerier, Miljøministeriet har ansvar for den generelle lovgivningen, Landbrugsministeriet for veterinærlovgivningen og Fiskeriministeriet for kontrol af fisk og fiskeprodukter med hovedvægt på eksportkontrol. Helseministeriet har ikke mere administrative eller lovgivningsmæssige opgaver i forbindelse med levnedsmidler.

4.2 Virksomheden 1995

EU/EØS spørgsmål er for alvor kommet på den nordiske dagsorden. Formandslandet forbereder dels generelle diskussioner om overordnede principielle emner dels konkrete emner om aktuelle tiltag og initiativer i EU.

Levnedsmiddelpolitik er imidlertid global og EK-Livs anvender også en del ressourcer på Codex Alimentarius hvor de nordiske lande har en ensartet indstilling til bl. a. levnedsmiddelmærkning, tilsætningsstoffer og forbrugerbeskyttelse.

Som opfølgning på et nordisk-baltisk seminar 1993 har en arbejdsgruppe udarbejdet planer for et tættere samarbejde på levnedsmiddelområdet mellem de baltiske lande og de nordiske lande. På et fælles møde i Riga i november 1995 blev de nærmere detaljer fastlagt for et sådant samarbejde.

Formålet med det nordiske samarbejdet på levnedsmiddelområdet er fastlagt i levnedsmiddelområdets samarbejdsprogram fra 1993. Samarbejdet sker fortrinsvis ved hjælp af projekter som er grupperede i fem overordnede emner: kost og ernæring, toksikologi og risikovurdering, levnedsmiddelhygiejne og -kontrol, drikkevand og levnedmiddellovgivning. Derudover arbejder embedsmandskomiteen for levnedsmiddelspørgsmål sammen med Nordisk Metodikkomite for Levnedsmiddel (NMKL) som bistår med udarbejdelse, vurdering og afprøvning af metoder på levnedsmiddelanalyser.

Af vigtige rapporter, som er blevet publiceret i 1995, kan bl.a. nævnes *Korrosion i vattenledningsnät och installationer* (TemaNord 1995:545), *Allergi og intolerance overfor madvarer* (TemaNord 1995:550), *Mat och invandring i Norden* (TemaNord 1995:551), *Ernæringsmæssige anprisninger af levnedsmidler* (TemaNord 1995:618) og *Riskevaluation of Essential Trace Elements* (Nord 1995:18).

4.3 Projektvirksomheden

Levnedsmiddelsektoren arbejdede i 1995 med 57 projekter - heraf 18 som er igangsat i 1995. Det totale budget for 1995 var 3.276 TDKK fordelt på følgende måde:

Projekt	TDKK
Tværgående, direkte under EK-Livs	285
Kost og ernæring	470
Toksikologi og risikovurdering	690
Levnedsmiddelkontrol	480
Drikkevand	689
Lovgivning	315
Opfølgning, planlægning, administration	347

4.3.1 Kost og ernæring

Arbejdet har været koncentreret omkring revision af de fælles nordiske ernærings-rekommandationerne, som vil være færdige i 1996. Ernæringsanprisninger har været et andet stort og vigtigt emne, og en rapport som der allerede er stor international efterspørgsel efter, er blevet publiceret. Der har også været arbejdet med principper og praksis for tilsætning af næringsstoffer, kost på sygehus og kostoplysning.

4.3.2 Toksikologi og risikovurdering

Naturligt forekommende toksiner er en niche som på internationalt plan udfyldes af det nordiske samarbejde. Der arbejdes for tiden bl. a. med rapporter om glykoalkaloider i andre produkter end kartofler, furocoumariner og fytoøstrogener.

I 1995 udkom rapporten *Hydrazones in the False Morel* (TemaNord 1995:561), som har vagt megen opmærksomhed i flere lande, fordi den anbefaler forbud mod salg af stenmorkler. Metoder til overvågning og regulering af anvendelsen af genteknisk modificerede levnedsmidler, litteraturgennemgang af anticarcinogener og fenylhydraziner i champignon er andre vigtige samarbejdsområder i 1995.

4.3.3 Levnedsmiddelkontrol

Som følge af alvorlige levnedsmiddelforgiftninger i adskillige lande i og udenfor Europa forårsagede af E.coli 0157 er der i 1995 afholdt en workshop om de videnskabelige og de regulatoriske spørgsmål på området. Der har også været arbejdet med levnedsmiddelforgiftninger i fire andre projekter. Kvalitetssikring af sensorisk analyse, civilt katastrofeberedskab og omarbejdning af kvalitetshåndbog er andre emner som har været prioriterede i 1995.

4.3.4 Drikkevand

Via det nordiske samarbejde foretages en koordinering af standardiseringsarbejdet for drikkevand i CEN.

Der har også været udført test af substrat for mikrobiologiske drikkevandsanalyser, algetoksiner i drikkevand og intern kontrol for vandværk.

Som opfølgning på den nordiske rapport om *Korrosion i Vattenledningsnät* har Nordisk Ministerråd bidraget til en konference om samme emne på Chalmers tekniska högskola. Rapporten og konferencen har vakt international opmærksomhed.

4.3.5 Lovgivning

Et vigtigt samarbejdsprojekt på lovgivningsområdet i 1995 har været udarbejdelsen af en model for implementering af de tre EU direktiver om tilsætningsstoffer. Direktiverne skal være gennemført i national lovgivning i december 1995 og de nordiske lande ønsker at vælge en fælles systematisk opstilling af positivlister. Det vil skabe betydelige lettelser for den nordiske samhandel.

Kapitel VII

Ekonomi

1 Energipolitik

1.1 Utvecklingen innanför sektorn i de nordiska länderna

1.1.1 Danmark

Som led i bestræbelserne for at reducere energisektorens miljøbelastning vedtog folketinget et sæt afgiftslove, som med virkning fra 1. januar 1996 øger miljøafgiften for erhvervslivets brug af energi. Afgiften beregnes på grundlag af CO_2-emissionen. Der er tale om en gradvis indførelse, således, at satserne hæves hvert år frem til år 2000. Desuden indføres en CO_2-afgift for både private forbrugere og erhvervslivet.

Den del af erhvervenes energiforbrug, som anvendes til rumopvarmning pålægges an afgift på 200 kr. pr. ton CO_2 i 1996 stigende til 600 kr. pr. ton CO_2 i 1998. Energiforbruget i erhvervslivets energi intensive processer afgiftbelægges med 5 kr. pr. ton CO_2 i 1996 stigende til 25 kr. pr. ton i år 2000. Hvis den enkelte virksomhed indgår aftale med Energistyrelsen om effektivisering af energiudnyttelsen, kan virksomheden opnå en aftalerabat, som reducerer denne afgift til 3 kr. pr. ton CO_2.

Lov initiativet, som forventes at give en reduktion i CO_2-udslippet i år 2000 på 2,8 mio. tons. svarende til 4.8% af udslippet i 1988 vil blive revurderet i 1998. Provenuet for erhvervslivets nye afgifter føres tilbage til virksomhederne bl.a. i form af tilskud til energibesparende investeringer i virksomhederne.

Den danske olie- og gasproduktionen er fortsat stigende og udgjorde i 1994 571 PJ. Danmark er i dag selvforsynende med olie og gas. Fjerde udbudsrunde blev afsluttet i foråret i 1995 med et tilfredsstillende resultat.

Der er igangsat et arbejde med udformningen af en ny *energihandlingsplan*. Planen skal sikre en aktiv opfølgning på de overordnede målsætninger i Energi 2000 og vurdere handlemulighederne efter år 2005.

1.1.2 Finland

Den nya elmarknadslagen trädde i kraft 1.6.1995, och samma dag började den nya myndigheten elmarknadscentralen, som övervakar elmarknaden, sitt arbete. Punkttariffen tillämpas i elöverföring fr.o.m. 1.11.1995 och producenter och konsumenter med effekter över 0,5 MW är berättigade att handla med el med alla köpare och säljare som är i det riksomfattande eller lokala överföringsnätet.

Elbeskattningsarbetsgruppen överlämnade sitt betänkande 15.6.1995. Arbetsgruppen analyserade situationen efter att den energi- och CO_2- utsläppsbaserade elbeskattningen trätt i kraft i början av året 1995 och föreslog en omstrukturering i beskattningen.

Energisparkommissionen överlämnade sitt betänkande i oktober 1995. Kommissionen inventerade olika metoder att effektivera energianvändningen och rekommenderade åtgärder för att minska energianvändningen

Elbeskattningsarbetsgruppens och energisparkommissionens förslag samt de allmänna läget och utvecklingstendenserna på elmarknaden i Finland behandlades av regeringen i slutet av året.

1.1.3 Island

Et detaljeret arbejdsprogram for regeringen er under udarbejdelse og forventes at foreligge i løbet af november 1995. Energilovgivningen skal revideres. Det er blevet nedsat et udvalg for at fremme enøk inden for opvarmningssektoren.

En feasibilitetsstudie der er under udarbejdelse af Landvirkjun, Reykjavik kommune og to hollandske elselskaber, omkring eksport af el til Holland via en søkabel forventes at foreligge i løbet af november 1995.

Aluminium produktionen i det eksisterende aluminiumværk skal forøges fra 100 til 160 tusinde tons. Udbygningen skal begynde i sidste kvartal af 1995 med henblik på at ny produktion kan starte i slutningen af 1997. Forhandlinger om bygning af et nyt 60 tusinde tons ferrosiliumværk studeres.

Regeringen vedtog i oktober et program vedrørende begrænsning af udslip af klimagasser. Det forhindrer ikke forøget udnyttelse af vandkraft og geometriske ressourcerne til energi krævende industri, selvom industri processerne medfører udslip af klimagasser, da udnyttelse af disse energikilder som bidrag i at opnå klimakonventionens overordnede målsætning.

1.1.4 Norge

Regjeringen la høsten 1995 frem en stortingsmelding om organisering av kraft handelen med Sverige, St.meld. nr. 11 (1995-96). Siktemålet med end-

ringene det legges opp til i meldingen er å legge til rette for en mer effektiv utveksling av kraft mellom landene.

Stortingsmeldingen *Om norsk politikk mit klimaendringer og utslipp av nitrogenoksider (NOx)* ble lagt frem 2. juni i år. I meldingen legges det vekt på at disse miljøproblemene bare kan løses gjennom internasjonalt samarbeid.

I meldingen varsles der bl.a. om økt satsing på enøk styrking av tilskuddene til introduksjon av nye, fornybare energikilder med en spesiell vekt på bioenergi. Det legges opp til inngåelsen av frivillige avtaler med industrien for å begrense utslippene av klimagasser som ikke omfattes CO_2-avgiften. Det legges også opp til styrker engasjement mht. felles gjennomføringsprosjekter i andre land.

Norges Vassdrags- og Energiverk foretok på nyåret valg av operatører for den statlige enøk virksomheten. Operatørene innenfor informasjon, opplæring, kampanjer, bedrifts spesifikk introduksjon, industri og bygninger vil stå for den praktiske gjennomføringen av de statlige virkemidlene.

Nærings- og energidepartementet har i 1995 gitt to konsesjoner for langsiktig kraftutveksling med utlandet. I juni 1995 ble det gitt konsesjon til Statkraft SF for en reforhandlet avtale om langsiktig kraftutveksling med den danske kraftsammenslutningen I/S ELSAM. I september 1995 ble det gitt konsesjon til EuroKraft Norge AS (Eurokraft) for en langsiktig kraftutvekslingsavtale med det tyske selskapet EST EuroStrom Trading GmbH (Eurostrom).

Regjeringen framla 8. juni i år St.meld. nr. 44 (1994-95) om Norge gassnasjon - bruk av gass i Norge. Et viktig spørsmål som blir drøftet er bygging av gasskraftverk i Norge for export.

Oljeproduksjonen på norsk sokkel har de siste årene økt betydelig. I 1994 var gjennomsnittlig norsk oljeproduksjon 2,5 milj. fat pr. dag (mfd), en økning på 11% fra året før. For 1995 er produksjonsanlagene (NB-96) 2,7 mfd, og det forventes at produksjonen vil nå en topp på rundt 3,9 mfd. Den økte oljeproduksjonen skyldes først og fremst oppjusterte reservegrunnlag, tilleggsreserver i allerede produserende felt, samt ny teknologi som bidrar til økt utvinning.

Norsk gassproduksjon har vært tilnærmet konstant de siste 10 årene, og var i 1994 på 26,8 milliarder m^3. På grunn av inngåtte gassalgskontrakter vil imidlertid norsk gassproduksjon øke kraftig de kommende år og vil bli omtrent fordoblet ved århundreskiftet.

Regjeringen kunngjorde den 3. februar d.å. 56 blokker eller deler av blokker i den 15. konsesjonsrunden på norsk sokkel. 16 av blokkene er i Nordsjøen og 40 blokker er i Norskehavet. Søknadsfrist for oljeselskapene var 20 juni og i alt 19 selskaper leverte søknader. Det er søknader på alle blokker. Det pågår for tiden forhandlinger med selskapene, og det planlegges tildeling utvinngstillatelse i 15. konsesjonsrunde ved årsskifte 1995/96.

1.1.5 Sverige

Energikommissionen

Den parlamentariskt sammansatta energikommisionen har fortsatt sitt arbete under 1995. I februari överlämnade energikommissionen ett delbetänkande till regeringen (Ny elmarknad, SOU 1995:14).

Energikommssionens övriga uppgifter består i att granska de pågående programmen för omställning och utveckling av energisystemet samt analysera behovet av förändringar och ytterligare åtgärder och lägga fram förslag om program med tidsangivelser för omställning av energisystemet.

Energikommissionen väntas redovisa ett slutbetänkande den 1 december 1995. Regeringen avser att förelägga riksdagen en energipolitisk proposition under år 1996.

Nya regler för den svenska elmarknaden

Riksdagen beslutade den 25 oktober 1995 om ett nytt regelverk för elmarknaden i enlighet med regeringens proposition Ny ellagstiftning (1994/95:222). Enligt beslutet skall den av riksdagen år 1994 beslutade ellagstiftningen träda i kraft med vissa förändringar den 1 januari 1996. Den nya lagstiftningen innebär att handel med el skall bedrivas i konkurrens medan överföring av el (nätverksamheten) som är ett naturligt monopol även fortsättningsvis skall regleras och övervakas på särskilt sätt.

Med anledning av propositionen har särskild utredare tillkallats för att utreda vissa frågor vidare. Enligt direktiven (dir. 1995:112) skall utredaren föreslå ett regelverk för en organiserad börshandel med el, där möjligheterna att bedriva börshandel i samarbete med våra nordiska grannländer beakta. Utredaren skall vidare lämna förslag till reglering av utrikeshandel med el. Utredningen skall redovisa sina resultat senast den 31 mars 1996. Ett delbetänkande avseende förslag till regelverk för en organiserad börshandel med el skall redovisas senast den 30 december 1995.

Klimapolitiken

De svenska klimapolitiska insatserna inom energiområdet bedrivs bl. a. genom insatser och introduktion av förnybara energislag i Baltikum och Östeuropa. Insatserna är fördelade mellan tre typer av projekt: konverteringar av värmecentraler till biobränsle, upprustning av fjärrvärmedistribution och effektiviseringsprojekt i byggnader. Antal projekt som är färdigställda uppgår för närvarande till ca 20. De färdigställda projekten reducerar utsläppen för CO_2 med ca. 200 000 ton/år och för SO_2 med ca 2500 ton/år.

1.1.6 Det nordiska energipolitiska samarbetet

Det nordiska energipolitiska samarbetet sker inom Ministerrådet för energi- och näringspolitiska frågor. Detta fackministerråd har haft tre möten under verksamhetsåret: i Reykjavik i samband med Nordiska rådets session, i Louisiana/Danmark på sommaren och i Kuopio, Finland. I Louisia-

na enades Ministerrådet om en gemensam kommuniké om det framtida nordiska elsamarbetet.

De existerande samarbetsgrupperna: Energiforskningsutskottet (mandat till 1998) och Nordiska informationsgrupp i gasfrågor, har fortsatt sin verksamhet under ämbetsmannakommittén, som i övrigt utvecklat sitt arbete från ständiga expertgrupper mot ad hoc grupper för aktuella projekt.

Samarbetet har inriktats mot följande prioriterade områden:

- **I Norden**: kraftmarknaden, afgiftsspørgsmål, natusgas, klimafrågor, energiøkonomisering, energiforskning;
- **internationellt**: EU/EES, Det Europeiska Energicharteret, IEA, Klimakonventionen och
- **på närområdet:** energi- och miljöfrågor samt kompetensuppbyggning inom energiområdet.

Publikationer i Tema Nord serien inom energisektorn:

1995:534 Joint Implementation as a Measure to Curb Climate Change
1995:537 Felles gjennomføring som klimatiltak - nordiske perspektiver og prioriteringar
1995:539 CO_2 - utslipp og det nordiske elektrisitetsmarked - en modellanalyse
1995:544 Dispersion Prognose and Concequences in the Enviroment
1995:603 Nordisk El-samarbejd

1.2 Verksamheten 1995

1.2.1 Kraft- och naturgasmarknaden i Norden

Nordiska elmarknadsfrågor

Samarbetet, som dels fungerat bilateralt, dels genom Nordel, har gett som resultat stora ekonomiska samt energi- och miljömässiga fördelar. Detta bidrar till att

- reducera kostnaderna för att upprätthålla en hög leveranssäkerhet i varje land och samlat för det nordiska frekvensområdet,
- skapa reservkapacitet i Norden och ett effektivare utnyttjande av resurserna,
- ge rationellare investeringar i produktion, överföring och distribution samt
- utjämna belastningen i länderna och verka stabiliserande på elpriserna.

På sommarmötet den 27 juni 1995 betonade energiministrarna att det nordiska elsamarbetet vidareförs så att det i framtiden också kan ge ömsesidiga ekonomiska samt energi- och miljömässiga fördelar.

CO_2-afgift på elområdet

Foranlediget af energiministrenes drøftelser i juni 1995 er der etableret en ad hoc gruppe, som skal belyse problemstillinger omkring en eventuel

fælles nordisk CO_2-energiafgift på elområdet. Afgiftsspørgmålet blev med udgangspunkt i et foreløbigt arbejdspapir fra ad hoc gruppen drøftet under ministrenes møde i Kuopio i november 1995. Ad hoc gruppen fortsætter arbejdet med henblik på, at sagen kan sættes på dagsordenen for energiministrenes møde i juni 1996.

Naturgas
Utvecklingen på gasområdet följs upp av Nordiska informationsgruppen för gasfrågor. I gruppen finns representanter för både myndigheter och företag. Diskussioner om naturgasfrågor aktualiseras om ändrade förutsättningar ger ett grundlag för utbyggnad av gasnätet i Norden på affärsmässiga grunder. Naturgasföretagen har utarbetat en rapport *Naturgasens roll i Norden och Baltikum fram till år 2010*. Naturgasfrågor ingår också i den svenska Energikommissionens arbete, som förväntas presenterad i december 1995.

1.2.2 Energirelaterede klimaspørgsmål

Mandatet for ad hoc gruppen for klimastrategier på energiområdet blev forlænget til 31. januar 1995.

Gruppen afsluttede i 1995 sit arbejde med mandatets fjerde punkt vedr.

- Foretage en vurdering af Fælles Implementering, herunder afvejning mellem interne/nationale tiltag og indsatse i Baltikum/ Østeuropa (omkostningseffektivitet).

Gruppen har afrapporteret dette punkt med følgende rapporter:

- Joint implementation as a Measure to Curb Climate Change - Nordic perspectives and priorities. (TemaNord 1995:534)
- Fælles gennemføring som klimatiltak - nordiske perspektiver og prioriteringer (TemaNord 1995:537).

Der er som tillæg til dette arbejde udarbejdet og udgivet tre konsulentrapporter:

- Efficiency Implications of FCCC Joint Implementation - With special reference to Carbon Emissions Reduction (TemaNord 1994:628)
- Fælles gennemføring av klimatiltak (TemaNord 1995:537)
- Samarbete mellan Baltikum och de nordiska länderna för reduktion av koloxidemmissioner.

På baggrund av gruppens arbejde og anbefalinger blev det ministermødet i Reykjavík i februar 1995 besluttet at nedsætte en ad hoc gruppe for energirelaterede klimaspørgsmål, med det primære formål at gennemføre et pilotprojekt om *Fælles Gennemførelse*. Projektets formål er at vurdere og analysere muligheder og barrierer for at gennemføre Fælles Gennemførelse-projekter mellem Norden og de østeuropæiske lande i nærområderne.

Mandatet er delt i tre punkter:

- Gennemførelse af et simulerings- og evauleringsprojekt, hvor allerede iværksatte energi- og miljøprojekter i nærområderne analyseres med henblik på at vurdere centrale aspekter ved Fælles Gennemførelse.
- Vurdering af et bredere begreb for Fælles Gennemførelse, hvor der ikke knyttes an til enkeltprojekter
- arrangement af en workshop til opsamling af erfaringerne vedr. Fælles Gennemførelse.

Gruppens mandat dækker perioden fra april 1995 til 31. december 1995.

Gruppen har i tillæg kommenteret medlemsforslag A 1108/m om *effektivare nordiska insatser på international nivå mot luftföroreningar.*

1.2.3 Energiøkonomisering

I 1994 blev det etableret en ad hoc gruppe for energieffektiviseringsspørgsmål med mandatperiode fra 1.10.1994 til 30.09.1995. Gruppens mandat omfattade primært:

- Informationsudveksling om energieffektiviseringspolitikken i de nordiske lande, herunder gennemførte programevalueringer og etablerede systemer for opfølgning og måling af effektiviseringsresultater. Videre skal man se på hvordan energieffektiviseringsarbejdet er organiseret i de forskellige lande, herunder sammenhængen mellem energieffektiviseringsaktivitetet og liberalisering af elmarkeder. Gruppen skal også foretage en kortlægning/evaluering af styringsmidler til at opnå øget energieffektivisering i forskellige sektorer, herunder specielt i private virksomheder.
- Informationsudveksling om gennemføringen af energieffektiviseringsaktiviteter i relation til EU/EØS-samarbejdet.

Ad hoc gruppen besluttede på sine første møder at strukturere sit arbejde om tre hoved problemstillinger

1. Evaluering og effektvurdering af energieffektiviseringsprogrammer og projekter
2. Energieffektivisering på avreglerede elmarknader
3. Styrmedel för ökad energieffektivitet i privat företag.

Et konsulentfirma har gennemført en udredning om de hidtidige erfaringer og fremsat forslag til forberedelse af indsatsen. Udgangspunktet har været , at der er et stigende behov for evalueringer, der viser effekterne af effektiviseringsprogrammer og -projekter.

Ad hoc gruppen har gennemført en workshop om energieffektivisering på avregulerede elmarknader. Der blev her fokuseret på hvordan eleffektiviseringsarbejdet er organiseret i de forskellige nordiske lande samt på hvad indførelse af konkurrence på elmarkederne betyder for den fremtidige organisering af effektiviseringsarbejdet.

I alle nordiske lande er der øget fokus på energieffektivisering i private foretag, og ad hoc gruppen har derfor fået gennemført en udredning, som

belyser de hidtidige erfaringer og som peger på fremtidige strategier, herunder belyser sammenhængen i forhold til miljøregulering og -styring.

Udover disse tre punkter har gruppen beskæftiget sig med informationsudveksling om energieffektiviseringsarbejdet i EU/EØS og med gensidig information om udviklingen i de nordiske lande.

Gruppen har afleveret en slutrapport til Ministerrådet primo oktober 1995. Rapporten består af en kort rapport med gruppens synspunkter og anbefalinger samt - som bilag - af rapporter af ovennævnte tre opgaver.

1.2.4 Internationellt samarbete

Det existerande samarbete är en bra utgångspunkt för att utbyta värdefulla åsikter i aktuella frågor. Detta sker inom ramen för EU/EES, Det Europeiska Energicharteret, IEA och Klimakonventionen. Detta arbete skall fortsätta inom energi- och näringsområdet.

För att säkra kontinuiteten i arbetet mellan de nordiska länder som står utanför och innanför förbereds ärenden som ansluter till EU och EES av ordförandelandet i samarbete med kommande ordförande.

Ett seminarium om Norden och aktuella energifrågor i relation till Nordens närområden anordnades i Island 24-26.1.1995.

1.2.5 Nordisk energiforskningssamarbeide

De nordiske energi- og næringsministrene vedtok våren 1994 å fortsette Nordisk Energiforskningsprograms (NEFP's) virksomhet med en ny fireårsperiode, dvs. fra 1995 og ut 1998. Programmet har pågått siden 1985, og finansieres hovedsaklig med nasjonale midler. Totalrammen har for 1995 vært på 25 MNOK .

Man har i Energiforskningsutvalget - programmets styre - som tidligere år, vært opptatt av programmets fleksibilitet, og av å gi det en nordisk profil gjennom etablering av s.k. "samarbeidsgrupper" der arbeidet skal dekke virksomhet som ikke behandles i den øvrige delen av programmet. Den nordiske profilen i programmet markeres først og fremst gjennom at de ca. 70 forskerne i programmet årlig har korter eller lengre opphold i et annet nordisk land enn sitt eget, men også gjennom en rekke større og mindre kurs, seminar, symposier konferanser o.l.

Andre fagområder i NEFP 1995-1998 er syv:

- Bioenergiprosesser/fotosyntese,
- Brenselsceller,
- Energi og samfunn,
- Fast brensel,
- Fjernvarme,
- Petroleumsteknologi og
- Prosess integrasjon.

Energiforskningsprogrammet vil, ut over grunnidéen om gjennom nordisk samarbeid å styrke kompetansen ved universiteter, vitenskapelige

høgskoler og andre forskningsinstitusjoner. Man vil satse på et forsterket samarbeid mellom faglig sterke og fagområder som kan bidra til øket konkurransekraft for det nordiske energiforskningsmiljø vis á vis EU. I den nye programperioden vil dessuten satse på en økning av antall stipendiater.

1.3 *Projektverksamhet*

Förutom det arbete som utförts i samarbetsgrupper, ad hoc grupper och kommittéer, var bl.a. projektet *Energisamarbetets Baltikum-aktivitet* aktuellt.

Arbetsgruppen har haft i uppdrag att utarbeta ett konkret förslag till insats inom det nordiska samarbetets närområdesaktiviteter. Ett kompetensuppbyggande program för energisektorn i Baltikum har utarbetats.

Beviljade gemensamma nordiska medel	**TDKK**
ECEEE Summer study	57
Stockholm Enviroment Institute/Konferens	100
Ad hoc grupp för klimafrågor	3.000
Nordisk Energiforskningssamarbete	430

1.4 *Nordiska rådets rekommendation*

1.4.1 Meddelande om rekommendation nr. 34/1995/när angående regionalt samarbete inom energiområdet (A 1119/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt *att* som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

De nordiska länderna har i en längre period varit involverade i arbetet med att utreda förutsättningarna för en säkrare, effektivare och mera miljövänlig energiförsörjning i Nordens närområden.

Ytterligare insatser diskuteras i ämbetsmannakomittén för energipolitik. Behov av nya aktiviteter på basen av Nordiska rådets rekommendation utreds under våren 1996.

2 Näringspolitik

2.1 Verksamhet 1995

2.1.1 Ministerrådet

De små och medelstora företagen har också under 1995 stått i centrum för verksamheten i Ministerrådet och samarbetet med Nordens närområden har fortsatt att utvecklas och ägnats stor uppmärksamhet. Det nordiska samarbetet i förhållande till EU har diskuterats.

De senaste årens samarbete om små och medelstora företags riskkapitalförsörjning vidarefördes under det gångna året genom att ett seminarium om dessa företags finansieringsordningar arrangerades i januari månad, till vilket representanter för riskkapitalbranschen inbjöds. Seminariet resulterade i en rapport *Riskkapitalförsörjning för små och medelstora företag i Norden* (TemaNord 1995:522), som finns tillgänglig på Nordiska ministerrådets sekretariat. Diskussionen vid seminariet följdes upp genom en utredning om hur skatteincitament kan befrämja privata investeringar i riskkapital i små företag. Utredningen och dess rekommendationer kommer att diskuteras vid ett seminarium i början av 1996.

Inom ramen för samarbetet om nyföretagande med särskild tonvikt på servicesektorn har en kartläggning av nyföretagandeordningar och vissa studier om servicesektorn i de enskilda nordiska länderna utarbetats. Ministerrådet har haft en första diskussion om dessa frågor och har därvidlag betonat den vikt man ger detta samarbete. En sammanfattande rapport med rekommendationer väntas vara klar i början av 1996 och ses som det första steget i ett mer långsiktigt samarbete. Bl a planeras ett samarbete om kvinnor och nyföretagande i respons till Nordiska rådets rekommendation nr. 16/1995 om åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering.

Ministerrådet har för avsikt att inleda ett samarbete med arbetsmarknads- respektive regionalsektorn med den gemensamma målsättningen att skapa sysselsättning och tillväxt. Genom ett tvärsektoriellt samarbete och bättre samordning mellan dessa tre sektorer skulle underlag för en mer effektivt utformad och tillväxtfrämjande politik erhållas.

Ministerrådet har genomfört en värdering av Nordens framtida relationer i förhållande till det övriga Europa inom energi- och näringssektorn. Här har diskuterats hur det nordiska samarbetet om energi- och näringsfrågor skall organiseras i en situation med flera nordiska länder som medlemmar av EU. Ministerrådet har beslutat att EU-frågor kommer att vara ett stående inslag på Ministerrådets dagordning och att en ny värdering skall göras inom några år.

Samarbetet med de nordiska närområdena är ett högt prioriterat samarbetsområde i Ministerrådet. Inom det industriella aktionsprogrammet, som påbörjades år 1992 av Ministerrådet, har många och mycket varierade närområdesaktiviteter genomförts. I ett praktikantprogram, som påbörjades redan 1992, har över 400 unga anställda i näringssektorn i närområde-

na praktiserats i nordiska företag. En extern evaluering av praktikprogrammet sommaren 1995 visar att programmet är ett av de mest vällyckade av Ministerrådets projekt i närområdena jämte informationskontoren. Under 1995 har ett samarbete etablerats med OECD om direkta investeringar och handelsströmmar mellan Norden och närområdena. Detta samarbete kommer ev. att fortsätta under de kommande åren.

Ministerrådet har beslutat att stödja de baltiska staterna och deras strävan mot integrering i EU på det näringspolitiska området. Ministerrådet kommer därför att kartlägga vilka specifika områden de baltiska staterna prioriterar och med beaktande av internationella insatser på området genomföra ett nordiskt- baltiskt samarbete i dessa frågor bestående t ex av studiebesök, utväxling av bilaterala experter samt seminarier.

Som en uppföljning på Ministerrådets möte med de baltiska industriministrarna 1994 har studier om industripolitiska strategier för Lettland och Litauen utarbetats. Dessa kommer att diskuteras vid ett gemensamt nordiskt-baltiskt seminarium 1996. Studierna kommer att finnas tillgängliga på Nordiska ministerrådets sekretariat.

För den betydande verksamheten på det näringspolitiska området i de Nordiska närområdena redogörs i kapitel IX Närområdessamarbete.

2.2 *Institutionerna*

2.2.1 Nordisk Industrifond

Nordisk industrifond har 1995 haft en budget på 65,4 MNOK till disposition samt en fullmakt att tillstyrka projektstöd för utbetalning under efterföljande budget perioder inom en total ram på 75 MNOK.

Ny strategi

Sveriges och Finlands inträde i EU samt Norges och Islands deltagande i de europeiska forskningsprogrammen har skapat nya förutsättningar för nordiskt industriellt FoU-samarbete. Nordisk Industrifond har därför under 1994 och 1995 utvecklat en strategi som skall skapa en stark plattform för verksamheten fram till sekelskiftet och som skall avlösa den nuvarande strategin. Den nya inriktningen avses implementeras under 1996 och tar utgångspunkt i styrkan i det nordiska industriella FoU-samarbetet i ett europeiskt perspektiv. Nordisk Industrifond skall fokusera starkare på aktiviteter i innovationsprocessens tidiga skeenden för att stimulera fram projektidéer som kan finansieras europeiskt, nordiskt eller nationellt. Fonden kan på detta sätt stödja de nationella FoU-finansiärernas ansträngningar att få fram fler kvalificerade projekt. De nordiska projekten skall väljas utifrån nordiska strategiska kriterier.

Branschprogram

De nuvarande branschprogrammen, (NordFood, NordList, NordPap och Nordic Wood) kommer att fortsätta som en del av den nya strategin. I programmen deltar över 600 företag och 75 universitet/högskolor samt forsk-

ningsinstitut. Deltagarna kommer från hela Norden och bland industrin är merparten små och mellanstora företag. Programmen genomförs som ett brett nordiskt samarbete mellan de nationella FoU-finansierande myndigheterna, Nordisk Industrifond samt de olika branscherna. Genom fondens insats är den samlade budgeten för programmen idag på 728 MNOK.

Många av projekten inom branschprogrammen är av det slag att de knappast kunnat genomföras på nationell nivå. Specialkompetens på ett forskningsinstitut eller ett företags utvecklingsavdelning kan i nordiskt samarbete kombineras med specialkompetens från institut eller företag i ett annat nordiskt land. Som exempel kan nämnas NordFood, där forskare och industri i Finland, Sverige och Norge utvecklar livsmedel med egenskap som med råg som råmaterial stärker kroppens immunförsvar mot t ex cancer. Ett annat projekt inom NordFood har gett nya rön inom högtrycksbehandling av livsmedel i avsikt att förbättra hållbarheten utan att kvaliteten sjunker. Inom NorPap utvecklas ny miljöanpassad blekningsteknik, som gör den nordiska massaindustrin mer konkurrenskraftig.

Miljö

I alla programmen har miljöaspekten fått stort spelrum i syfte att stärka de nordiska företagens konkurrenskraft genom att vara tidigt ute med miljöanpassade produkter, produktion och processer. För att ytterligare förstärka detta har fonden finansierat ett nordiskt samarbete om utveckling av brukarvänliga program för livscyckelanalyser i industrin, det s.k. NEP-projektet. Genom projektet har industrin och experter utvecklat ett internationellt unikt datahjälpmedel för att kunna använda miljöanalyser i det dagliga utvecklingsarbete i nordiskt näringsliv. Nordisk Industrifond finansierar ett samarbete mellan nordiska stålverk, zinkproducenter och FoU-centra för utveckling av kommersiella återvinningsprocesser av zink ur stålskrot. I stålskrot utgör zink en mycket allvarlig miljöfara.

Nätverk

Nordisk Industrifond stödjer nordiskt deltagande i de Europeiska JESSI- och ESPRIT-programmen. Stödet har möjliggjort etableringen av NorAsic, ett nordiskt nätverk av kompetenscentra (Network of Excellence). Genom NorAsic har mer än 300 nordiska små och mellanstora IT-företag fått tillgång till den senaste teknologin inom design av kundspecifika elektroniska kretsar. Nätverket har under 1995 utvidgats med företag från de baltiska staterna.

New Nordic Technology

Den nordiska tidskriften New Nordic Technology ges sedan början av 1995 ut av Nordisk Industrifond i samarbete med de nationella FoU-finansierade organen i de nordiska länderna. Tidskriften distribueras till cirka 15 000 nyckelpersoner inom industriell forskning och utveckling samt till politiker och andra beslutsfattare i Västeuropa, Nordamerika och

Japan. Tidningens syfte är att informera om nordisk teknologi, innovationer och produkter, samt att bidra till ökat transnationellt FoU-samarbete.

2.2.2 Nordtest

Nordtests budget för år 1995 uppgår till 12,3 MDKK. Av detta används över 80% till projektverksamhet. Under perioden 11.1994-10.1995 startades 72 nya projekt. Under samma period godkändes 26 nya av Nordtest utvecklade metoder och 36 tekniska rapporter. Det totala antalet Nordtestmetoder uppgår därmed till 1 247.

Nordtest fullföljde eller överskred alla sina åligganden i budgetkontraktet för perioden 1992-1994. Arbetet under 1995 har skett enligt strategiplanen från 1994 och det nya budgetkontraktet för perioden 1995-1997.

I enlighet med strategiplanen verkar Nordtest för säkerhet, god miljö och kvalitet genom att göra insatser inom provningsteknik i nordiskt samarbete. Planerna på strategisk inriktning inom Nordtests fem strategiområden (byggande, informationsteknologi och elektronik, kvalitet och meteorologi, materialteknik samt miljö) har blivit färdiga. Handlingsplaner för åren 1996-1998 uppgörs för närvarande utgående från dessa strategier.

Ledstjärnan för Nordtests arbete har alltid varit den nordiska nyttan. Utvecklingen av provningsmetoder är Nordtests största aktivitetsområde. Nordtests metoder och tekniska rapporter används ofta som underlag i det globala och europeiska provningstekniska utvecklings- och standardiseringsarbetet, vilket lett till att nordiska behov och synpunkter kunnat beaktas. Samarbetet inom byggprovning med de baltiska länderna har resulterat i att europeiska principer tagits i bruk inom ackreditering och certifiering av byggnadslaboratorier i Baltikum.

Samarbetet med andra nordiska provningstekniska organisationer bl.a. SCAN-test inom pappersprovning och NMKL på livsmedelområdet har utvecklats med mål att uppnå synergieffekter. Nordtest har aktivt deltagit i samarbetet inom Eurolab, ILAC och andra internationella organisationer inom provning- och akreditering. Kontakterna med EU:s kommission och CEN/CENELEC/Etol har utvecklats.

För mera information om Nordtests verksamhet hänvisas till årsberättelsen som utges i februari och årets utgåvor av nyhetsbrevet Nordtest info.

2.3 *Projektverksamhet*

2.3.1 Projektbeviljningar

	TDKK
Riskkapitalförsörjning – utredning	400
Nyföretagande/servicesektorn	360
Nordtest - stöd till sekretariat för Eurolab	140
INSTA- baltiskt standardiseringsseminarium	240
Seminarium om industristrategier	200

2.4 Nordiska rådets rekommendation

2.4.1 Meddelande om rekommendation nr. 16/1995/nord angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering (A 1079/e)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* kartlegge nåværende virkemidler i de nordiske land når det gjelder kvinner som ønsker å etablere egen næringsvirksomhet, og på dette grunnlag foreslå tiltak som kan bedre kvinners mulighet for å etablere og drive bedrifter."

Nordisk Ministerråd meddeler:

År 1994 tillsatte Ministerrådet en arbetsgrupp för nyföretagandeordningar med särskild tonvikt på servicesektorn. Gruppens uppgift är att göra en kartläggning av existerande nyföretagandeordningar respektive av servicesektorn i varje nordiskt land, att undersöka relevanta områden inom servicesektorn som kan främjas med hjälp av nyföretagandeordningar och om det finns behov för nya initiativ i detta avseende samt att överväga möjligheten för nordiskt samarbete på området t ex i form av erfarenhetsutbyte om nyföretagandeordningar. Arbetsgruppen förväntas slutföra sitt arbete och framlägga sina rekommendationer i början av 1996.

Inom ramen för gruppens arbete kommer också en viss kartläggning av kvinnors nyföretagande att göras. Av denna anledning har Ministerrådet beslutat avvakta arbetsgruppens rapport innan ett nytt projekt rörande villkoren för kvinnor vad gäller nyföretagande sätts igång.

3 Regionalpolitik

3.1 Regionalpolitisk utveckling i länderna

3.1.1 Danmark

De fællesskabsinitiativer, finansieret med midler fra EUs strukturfonde, der var godkendt ved forhandlinger i 1994, er næsten alle egentligt projektformuleret og igangsat i første halvdel af 1995.

Den danske regering lagde med udgivelsen af *Regionalpolitisk Redegørelse 1995* i begyndelsen af 1995, op til debat om hvordan den regionale erhvervspolitik kan spille sammen med den nationale erhvervspolitik.

Redegørelsen belyser de mange muligheder, der er for at forbedre de erhvervsmæssige rammebetingelser i regionerne, og regeringen præsenterer en række nye forslag, der kan medvirke til en bedre samordning og dermed til en større effekt af den regionale erhvervspolitik.

Den vigtigste nyskabelse i redegørelsen er regeringens forslag om *Erhvervsknudepunkter*. Det nye tiltag har som mål at øge programmernes effektivitet ved at udvide kredsen af deltagere og ved at udvide samarbejdet til flere indsatsområder. I redegørelsen er det understreget, at der er tale om en frivillig rammeordning, hvor det er op til regionerne selv om man

vil etablere *Erhvervsknudepunkterne*, hvordan områderne skal afgrænses, indhold og hvordan samarbejdet skal organiseres.

Erhvervsministeriet har etableret samarbejde med et par regioner om at gennemføre *Erhvervsknudepunkter*, for ved disse eksempler at illustrere mulighederne.

3.1.2 Finland

Året präglades av Finlands inträde i EU och de uppgifter som sammanhänger med EUs regional- och strukturpolitik. Tyngdpunkten låg på programmeringen av EUs strukturfondsmedel. Utarbetande av programförslag för Finlands mål 2, 5b och 6 områden slutfördes under vårvintern och programmen överlämnades till kommissionen i mars. Efter en förhållandevis snabb behandling i kommissionen godkändes och undertecknades mål 2 och 6 programmen i juli. På hösten inleddes genomförandet av programmen och uppföljningskommittéerna höll sina första möten. Mål 5b programmet godkändes i oktober. I början av sommaren inleddes också utarbetandet av programförslag för de gemenskapsinitiativ som tillämpas i Finland. Dessa programförslag inlämnades till kommissionen under hösten och väntas bli godkända i början av 1996. Nära samarbete mellan regionnivån och centralförvaltningen har varit en ledtråd i allt programmeringsarbete. Finland har också deltagit aktivt i EUs regionplaneringssamarbete och i anslutning därtill berett material om långsiktiga regionala utvecklingstendenser.

I den nationella regionalpolitiken skedde inga större förändringar under året. I enlighet med den nya regeringens programförklaring tillsattes på sommaren samtidigt både en landsbygdspolitisk och en stadspolitisk utredning. Satsningen på stadspolitik utgör ett nytt inslag i finländsk regionalpolitik. De statsfinansiella sparmålen kommer delvis också att drabba de regionala företagsstöden, vilka avspeglas redan i 1996 års Statsförslag. De s k strukturomvandlingsområdena justerades något i slutet av året.

3.1.3 Island

Den regionalpolitiske situation i Island har ikke ændret sig drastiskt i løbet af det sidste år. Ændringer i bosættelsen indenlands fortsætter, men nu har man på nyt begyndt at flytte til udlandet. Dette var noget man ikke havde forvendt eftersom man var optaget af langt højere arbejdsløshed i øvrige Europa. I sidste vinter blev nogle af de viktige fiskesamfund i Vestfjordene ramt af laviner som dræpte folk og ødelagde hus. Man har under sommeren planlagt hvorledes man kommer at leve med denna fare og løse de problem som den medfør. Nu har man bestemt at staten kommer at købe op huse i designerede faresoner. Man ved endnu ikke hvilke følger dette kommer at have for udviklingen af bosættelsen.

Ganske omfattende regioner i Island er meget afhængige af fåreavl, men konsumptionen af fårekød mindsker hvert år til trods for store bidrag fra staten. I efteråret har man fået en ny overenskomst mellem bønderne

og staten som medfør at man vedligeholder støtten, men produktionsmængden og senere priserne bliver frie.

3.1.4 Norge

Nedgangstrenden i befolkningsutviklingen på slutten av 1980-tallet er snudd. De to nordligste fylkene, Tromsø og Finnmark opplever på begynnelsen av 1990-tallet netto tilflytting. Hovedtrekkene i bosettingsmønsteret er opprettholdt. Samtidig skjer det en lokal konsentrasjon. En del ytre kyststrøk og perifert beliggende samfunn i fjord og innlandsstrøk mister en stor del av sin yngre befolkning. Av den grunn er mange utkantsamfunn svært sårbare. Høy arbeidsledighet også i sentrale strøk har bidratt til å demme opp for flyttestrømmene. Det sker nå en nedgang i arbeidsledigheten og man forventer en ytterligere nedgang. Større press på arbeidsmarkedet vil kunne forsterke sentraliseringen innen og mellom fylker.

Den norske regjering takket ja til invitasjonen fra den svenske og finske regjering om å delta i EUs grenseregionale samarbeidsprogram INTERREG. Norge deltar i seks INTERREG-programmer. Norges andel i perioden 1995/96-1999 er angitt i parantes. Programmene er INTERREG Barents, Nordkalotten (100 MNOK), Kvarken-midtskandia (17 MNOK), Trøndelag-Jämtland (91 MNOK), Hedmark/Østfold-Värmland (75 MNOK) og Østfold-Bohuslän (91 MNOK).

I utviklingen av den framtidige regionalpolitikken vil en ta med seg erfaringene fra dette forberedende EU-arbeidet og arbeide videre med dem fram mot neste regionalmelding som blir lagt fram i 1997. En viktig del av samordningsbestrebelsene vil kunne forankres i Stortingets vedtak om at konsekvensene for distriktspolitikken skal utredes som en del av beslutningsgrunnlaget når Stortinget skal avgjøre om politikken på viktige samfunnsområder skal legges om.

3.1.5 Sverige

I och med det svenska medlemskapet i den europeiska unionen tillförs numera prioriterade regioner strukturfondsmedel. Till de geografiskt avgränsade målområdena (de s k mål 2, 5b och 6) kommer Sverige att disponera närmare 600 milj ECU för perioden 1995-1999. Dessutom kommer ca 40 milj ECU att användas till det gränsregionala samarbetet, INTERREG II.

Efter förhandlingar med kommissionen fastställdes 5 regioner för mål 2-insatser och 5 regioner för 5b-insatser. Området för mål 6 (norra Sveriges inland) fastställdes redan i medlemskapsförhandlingarna.

Programförslagen både när det gäller mål 6 och mål 2 har, efter förhandlingar, antagits i början av november. När det gäller 5b-planerna kommer de att kunna antas runt årsskiftet.

Under våren 1995 presenterade också regeringen en regionalpolitisk proposition. I den aviserades bland annat att en översyn av företagsstöden kommer att genomföras. Syftet är bl a att se över hur de olika företagsstöden på ett effektivt sätt kan bidra till en uthållig ekonomisk tillväxt och

regional balans samt hur de skall kunna samordnas med företagsstöd inom arbetsmarknads- och näringspolitiken. Utredningen påbörjar sitt arbete under hösten och skall presentera sina förslag i april 1996.

I samma proposition aviserades en analys av de regionala konsekvenserna av förändringarna i den statliga sektorn. En utredare skall kartlägga hur den statliga sektorn har förändrats bl a genom avregleringar, bolagiseringar och privatiseringar. Vidare skall utredaren analysera hur dessa förändringar påverkat förutsättningarna för en långsiktigt balanserad regional utveckling. Arbetet skall slutföras under 1996.

3.2 *Det nordiske samarbeidet innenfor det regionalpolitiske området*

3.2.1 Generelt

Virksomheten innen den regionalpolitiske sektoren har vært drevet etter prinsippene i samarbeidsprogrammet for perioden 1995-99 som ble endelig vedtatt av regionalministrene i mars 1995. Samarbeidsprogrammet har tre tyngdepunkter; a) kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling, b) utvikling av det grenseregionale samarbeidet og c) et aktivt sektorsamarbeid. Det har vært betydelig aktivitet innenfor alle disse tre områder i 1995, slik det vil framgå av kapittel III forøvrig. Særlig stor aktivitet har det vært innenfor det grenseregionale samarbeidet for å utvikle *planer for grenseregionenes deltakelse i INTERREG-programmet fra og med 1996.* Med unntak av Nordatlantsamarbeidet, vil alle grenseregionene delta i dette EU-programmet. En betydelig tilførsel av midler innebærer at grenseregionene kan styrke prosjektaktiviteten vesentlig i forhold til tidligere år.

De midlene som ikke anvendes av NordREFO, NOGRAN og de ni grenseregionene, disponeres direkte av embetsmannskomiteen. Komiteen har i 1995 endret praksis ved å redusere bevilgninger til enkeltprosjekter og konsentrere midlene til enkelte innsatsområder. Av disse innsatsområdene kan særlig nevnes et *utviklingsprogram for grenseregionalt samarbeid* som bl.a. omfatter evalueringer, et forskningsprosjekt for å videreutvikle prosjektaktiviteten og etablering av et forum for felles kunnskaps- og erfaringsutveksling. Videre har NERP sammen med landbrukssektoren tatt initiativ til et felles *handlingsprogram for omstilling i landbruksavhengige regioner.* Dessuten har det vært betydelig aktivitet knyttet til *samarbeid om EU-spørsmål* (jf. omtalen av NOGRAN). Regionalministrene vedtok i februar 1995 et prinsippdokument der det slås fast at samarbeidet om EU-spørsmål skal videreutvikles og konsentreres om kunnskaps- og erfaringsutveksling.

Det nordiske budsjett for regionalpolitisk samarbeid har i 1995 vært på 32.466 TDKK, hvorav 5.983 TDKK er overført fra Ministerrådets og regionalsektorens overskudd fra 1993/94. I beløpet inngår 3.519 TDKK til NordREFOs virksomhet. Projektmidlene på 28.947 TDKK har blitt disponert som følger:

Samarbeid mellom regioner	TDKK
Nordkalottsamarbeidet	6.300
Vestnordensamarbeidet	3.500
Nordisk Atlantsamarbeid	1.300
Kvarkensamarbeidet	3.300
Mittnordensamarbeidet	1.500
Skærgårdssamarbeidet	1.300
Samarbeidet Bornholm-Sydöstra Skåne	1.100
Samarbeidet Østfold-Bohuslän	600
ARKO-samarbeidet	700
Øresundssamarbeidet	1.100
Kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling	
Utvikling av grenseregionalt samarbeid	1.000
Samarbeid om EU-spørsmål	1.000
Kompetensesentra og nettverksutvikling	1.000
Strategisk planlegging - grenseregioner	1.100
NOGRAN	2.000
Kunnskapsutvikling og nye initiativer	2.147

3.2.2 Forskning och utredningsverksamhet, erfarenhetsutbyte m.m.

NordREFOs huvuduppgift är att ta initiativ till, genomföra och samordna nordisk regionalpolitisk forskning. Institutet skall vidare främja sambandet mellan forskning och praktisk politik samt utveckla och stärka internationellt konkurrenskraftiga forskarnätverk inom det regionalpolitiska området. Innevarande forskningsprogram, som löper till 1997, är inriktat på de tre temaområdena ekonomisk omstrukturering, infrastruktur (inkl miljö) samt politisk och institutionell utveckling (inkl regionalpolitikens aktörer).

Inom ramen för dessa tre tyngdpunktsområden har sedan hösten 1993 totalt 20 forskningsprojekt startats, varav 15 är helt eller delvis externfinansierade - bl a från EU-kommissionen i Bryssel. Av dessa projekt har vid 1995 års utgång sex stycken framgångsrikt avslutats och avrapporterats. Under 1995 har också fem forskningsprojekt från föregående forskningsprogramperiod avslutats.

Vid utgången av 1995 pågick 14 olika forskningsprojekt inom forskningsprogrammets samtliga tre tyngdpunktsområden. Som exempel kan nämnas *Regionala produktionssystem i Norden* och *Krisens geografi*, två projekt som närmare penetrerar de långsiktiga utvecklingsförutsättningarna för Nordens regionala produktionssystem mot bakgrund av långsiktiga strukturförändringar samt den industriella utslagning som skett i samband med de senaste årens ekonomiska kris. Det förstnämnda av dessa två projekt sker i samarbete med amerikanska forskare. Ett annat exempel är en komparativ studie av ekonomisk utveckling och politiskt handlingsutrymme i Nordens små "ö-ekonomier" samt två kanadensiska "ö-delstater" i

samarbete med två kanadensiska universitet. Ett typiskt NordREFO-projekt är också en politiknära studie av statliga strategier för regional utveckling i ett EU-perspektiv. Ett under 1995 nystartat större projekt handlar om de nordiska regionernas "mjuka" infrastruktur för regional utveckling; *Nordic software for regional development*.

Som framgår ovan har även flera projekt avslutats under året, bl a tre projekt med EU-anknytning; en analys av miljöfrågornas roll i unionens strukturfondsprogram, förhandsbedömningar av medlemsstaternas regionala program samt en ex ante utvärdering av INTERREG-programmet för skärgårdsområdena mellan Stockholm, Åland och sydvästra Finland. Vidare avslutades ett projekt kring de långsiktiga regionalpolitiska effekterna av nedskärningar inom den offentliga sektorn.

Förutom ovan nämnda och exemplifierade forskningsaktiviteter har under året arrangerats ett antal seminarier, internationella konferenser (t ex om Östersjö-frågor i Vilnius).

Institutet startade under året en ny rapportserie, NordREFO Working Papers, där det sedan starten utkommit fem nummer. I den ordinarie rapportserien utkom 1994 sju titlar, under 1995 beräknas fem utkomma.

För att ytterligare förstärka informationsspridningen och erfarenhetsutbytet inom det regionalpolitiska fältet (i vid mening) har NordREFO sedan 1990 gett ut tidskriften NordRevy. Tidskriften utkommer med sex nummer per år och innehåller förutom temaartiklar även aktuell debatt, regionalpolitiska nyheter (nordiskt och internationellt) och bokanmälningar.

Ändamålet med *NOGRANs* verksamhet är att bistå förvaltningen i de nordiska länderna med information och perspektiv på regionalpolitiken och utvecklingen i regionerna. Servicen omfattar också stordias och temakartor. Avsikten är att lyfta fram aktuella trender inom regionalpolitiken i Norden på ett jämförbart sätt. Ett nytt tema i den senaste årsrapporten *Regional utveckling i Norden* (NORD 1995:22), som utkom i augusti 1995, är samverkan mellan regionalpolitik och fysisk planering.

NOGRANs årsrapport är den enda systematiskt utkommande publikation med komparativ nordisk regionalstatistik. I årsrapporten finns indikatorer över utvecklingen i Norden ända ned till kommunnivå. Årsrapporten utkom i enlighet med Nordiska ministerrådets beslut (nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-99) i november på engelska och har spridits till förvaltningen inom EU-länderna och kommissionen.

NOGRANs viktigaste uppgift under det gångna verksamhetsåret har varit att bistå de nordiska ländernas förvaltningar och de nordiska gränsregionala samarbetsorganisationerna i deras anpassning till EUs regionalpolitik. NOGRAN har haft ledningsansvaret för NÄRPs EU-grupp, sammanställt och spridit information om EUs gemenskapsinitiativ och särskilt om INTERREG. Till uppgifterna har också hört att göra nordisk regionalpolitik och det gränsregionala samarbetet känt i Norden och övriga delar av Europa.

I takt med att de nya EU-länderna, Finland och Sverige, stärkt sitt eget kunnande kring EUs regionalpolitik flyttade NÄRPs EU-grupp fokus från

målprogram mot gemenskapsinitiativ och särskilt mot INTERREG. Gruppen har utbytt information om programprocessen och sökt gemensamma handlingslinjer för de nordiska finansieringen av INTERREG och övrigt gränsregionalt samarbete. Norge har aktivt medverkat i EU-gruppens arbete och har genom deltagandet i INTERREG fått insyn i EUs regionalpolitik. Gruppen har kommit samman sju gånger under 1995.

För att svara på en ökad efterfrågan på aktuella uppgifter om utvecklingen i Nordens regioner har NOGRAN under året sammanställt två publikationer om näringslivets profil; *Nordiska regioner i profil* och *Profile of Nordic Regions*. De riktar sig till förvaltningen på alla nivåer, näringsliv, massmedia, forskningsinstitut och läroinrättningar. Varje region får i rapporten två sidor till sitt förfogande. Rapporten görs i samarbete med regionförvaltningen i 81 regioner och utkommer våren 1996.

3.2.3 Samverkan inom och mellan regioner

Nordkalottkommitténs (NKKs) verksamhet präglades år 1995 av utarbetandet av Nordkalottens INTERREG II-program. Detta program, som är det genom tiderna mest omfattande och systematiska försök att inverka på Nordkalottens gemensamma utveckling och framtid, har gjorts i fast samarbete med regionens utvecklingsmyndigheter.

Projektet *Offentlig upphandling* fortsatte sitt arbete för att medverka till att Nordkalottföretagen ökar sin andel av försäljningen till den offentliga sektorn på Nordkalotten. Ett viktigt medel i detta arbete är samarbete över riksgränserna och nätveksbyggande. Nordkalottprojektets syfte är att inverka på att den offentliga upphandlingen görs från det egna området.

Nordkalottens Miljöråds arbete år 1995 har koncentrerats på områdena för rovviltförvaltning, avfall, luftföroreningar och rennäring. Rådets arbetsgrupp för avfall har inlett förberedelserna för en stor konferens som skall genomföras i Boden i början av sommaren 1996.

Nordkalottens Utbildnings- och Forskningsråd har fortsatt sitt arbete inom teknik i kallt klimat. Seminarieserien under *temat Ungdom - utbildning och arbete på Nordkalotten* slutfördes. *The North Calotten Spaceproject* är ett samarbetsprojekt där miljöerna i Tromsø, Andenes, Kiruna, Luleå, Kemi och Sodankylä sammankallats till en gemensam utvecklingsprocess inom rymdteknologi.

Nordkalottens Turistråd fortsatte sitt arbete med projektet Club Nord med marknads- och produktbearbetning för att fördubbla turistintäkterna från mellan-Europa. Projektets insatser har koncentrerats både på säljledet och på konsumenterna. Försäljningen av Club Nord-produkterna påvisar 2.355 bokningar under försäljningssäsongen 1994-95. Detta motsvarar 24.000 övernattningar på Nordkalotten. Club Nord-medlemmarnas antal uppgår till hela 150.000 personer.

En bedre udnyttelse af havets ressourcer præger stadigvæk projektvalget i *Vestnorden*, således har man støttet projekter vedrørende skaldyr, søpindsvin og exportmuligheder for spiselige alger. Desuden støtter man et

dybhavsfiskeri efter krabber i det vestlige Atlanten. På markedsføringssiden er man med i projekter med markedsføring af kaviar fremstillet af stenbiderrogn. Projektet *Fælles fiskebestande* fortsætter og sigter mod at være basisgrundlag for ressourcefordelingen i Nordatlanten.

Vestnorden Tourist Board har fået støtte, som er betinget af, at rådet har en etableret sekretariatsfunktion og at succesen Vestnorden Travel Mark fortsætter.

Videre støtter man fortsat et grundlæggende datakommunikationsprojekt, som en foreløber for projekter indenfor fjernundervisning och kommunikation på Internet.

Inden for landbrug har man i en treårig periode støttet et sammenlignende forsøg med kvægracer med henblik på bedst egnende kvægrace i det nordatlantiske område. Desuden har Vestnordenkomiteens landbrugsgruppe gennemført mindre projekter med henblik på større selvforsyningsgrad.

Vestnordenkomitéen bliver i løbet af året erstattet av det Nordatlantiske samarbejdet, der også kyst-Norge vil indgå.

Kvarkensamarbetet 1995 har i hög grad fokuserats på EU och Europafrågor. Tillsammans med gränssamarbetets huvudmän har upprättats INTERREG-program efter att EU-kommissionen i april 1995 godkände Kvarkenregionen som INTERREG-område.

Projekt Botnia har fortsatt det framgångsrika arbete med att profilera Vasa, Umeå och Örnsköldsvik regionalt, nordiskt och europeiskt via t ex Business Contakt Botnia, ett storevenemang för drygt 400 företag, via deltagande i Direktoria och IULA-kongressen i Haag osv. Botnia har dessutom tillsammans med orternas storföretag arbetat med mångbränslekraftverk, miljösatsningar och produktutveckling/marknadsföring inom turism osv.

Inom miljösektorn har Kvarkenrådet arbetat med tre projekt, bl *a Grön bro över Kvarken*. Dessutom har två nya projekt kring miljöuppföljning och kontroll förberetts för start 1996.

Inom kultursamarbetet kan noteras grannspråkssatsningar, där fyra skolpar samarbetar genom att läsa varandras grannspråk. *Ung tvärkultur* samlar flera hundra ungdomar till gränsöverskridande och delvis tvärsektoriellt kultursamarbete.

För *Mittnordens* del innebar 1995 samt EU-medlemskap för Finland och Sverige förändrade förutsättningar samt nya möjligheter för samarbetet. Gränsavsnittet mellan Norge och Sverige är EUs externa gräns medan gränsen mellan Sverige och Finland är en intern gräns.

Mittnordenkommittén slutför arbetet med ny strategi. Ett av de bärande elementen är MNKs projekt *Nordens Gröna Bälte*, som samtidigt är profil för INTERREG-programmet för Jämtland-Trøndelag. Projektet tar sikte på etablering av ett grönt bälte, där regional profilering inom teman som miljöteknologi, uthållig utveckling samt samarbete utgör drivkraft för näringsutveckling.

Mittlink-temat har fungerat som paraply för för insatser för förbättrad kommunikation. Inom godstransporten planeras en kommersialisering av Mittlink samtidigt som nya aktiviteter genomförs angående gods- och trafikpotential mot nordvästra Ryssland samt arbete med sjöförbindelse från Trøndelag ut på Atlanten.

Skärgårdssamarbetet har under året koncentrerat sig på att färdigställa ett INTERREG II-program. Programarbetet har bestått i att göra en socioekonomisk analys av regionen samt en miljöanalys. Utgående från dessa analyser har ett utvecklingsprogram utarbetats. Programmet består av tre delprogram; näringsliv, miljö och regional kompetens.

Skärgårdssamarbetets projektverksamhet har under året bestått i att driva 12 projekt. Projekten har i huvudsak varit fördelade på ett antal tyngdpunktsområden. Dessa är turism, arbete på distans, kultur och primärnäringar.

Några av de projekten är bl a *Skärgårdsnoden*, ett kommunikationssystem för skärgårdsbor, kommuner, tjänstemän och företag i skärgårdsregionen. Detta system underlättar arbetet i projektgrupper avsevärt.

Marknadsföring av regionen i framför allt Tyskland är ett av turistprojekten som utvecklats hela tiden. *SeaSea Card* var en nyhet som Skärgårdssamarbetet i samarbete med rederierna i regionen lanserade under vintern. Kortet berättigar till 16 dygns fri resa på de fartyg som trafikerar i regionen.

Bornholm-Sydöstra Skåne arbetar främst med näringsliv, kommunikationer och kultur/turism.

Inom näringslivssektorn finns utarbetat ett särskilt handlingsprogram för ett ökat näringslivssamarbete. Näringslivssamarbetet inriktas f n företrädesvis på landsbygdsutveckling/jordbruk/fiske samt informationsteknologi/distansarbete. Bl a har ett projekt påbörjats kring lokal produktion, förädling och marknadsföring av lokala produkter. Projektet kallas *Regional Matkultur*. Ambitionen är att projektet skall få en bredare nordisk och europeisk dimension.

På kommunikationsområdet inriktas aktiviteterna på leden Rønne-Ystad-Malmö-Köpenhamn med förbättrad färjetrafik och direkttågtrafik Ystad-Köpenhamn. Vidare arbetar gränsregionen tillsammans med Szczecins län i Polen med aktiviteter i syfte att förstärka E65ans roll i området.

Gränskommittén Østfold-Bohuslän har tillsammans med hemslöjds/husflidskonsulenterna och ett 30-tal medverkande konsthantverkare/slöjdare genomfört profilering av *Gränshantverket* samt genomfört speciella insatser för produktutveckling.

För att utreda möjligheten till utveckling av kollektiv busstrafik över gränsen har en analys med förslag på genomförande tagits fram. En kollektiv "gränspendel" syftar till att praktiskt underlätta möjligheten att bo, arbeta och studera över gränsen. En analys och kartläggning av näringslivets utvecklingsmöjligheter och intresse för gränsövergripande satsningar har påbörjats i samverkan med näringslivsinsatser på lokal och regional nivå.

En kulturturistisk plan och sevärdhetsinventering har utarbetats. Den skall ligga till grund för utbyggnaden av *Eko-museum Gränsland* som är ett museum där gränsregionens befintliga kulturmiljöer uppgraderas, får ökad tillgänglighet och gemensam profilering/marknadsföring.

ARKO-samarbetet. Under året har man börjat bygga Morokulien Informationscenter, en ca 900 kvadratmeter stor anläggning som ligger tvärs över Riksgränsen, dvs halva huset ligger i Norge och halva i Sverige. Denna unika byggnad kommer att bli en central mötes- och utställningsplats i regionen. Bygget beräknas vara inflyttningsklart i början av 1996.

I Finnskogen arbetas med ett informationsprojekt om skogen och skogsbruket. Under året har fyra demonstrationsområden i fyra kommuner färdigställts. Här visas ett flertal ämnesområden, bl a flerbruk, kulturlandskapet, modernt skogsbruk, jakt och fiske.

Under året har arbetats vidare med utredningen om möjligheterna till regional snabbtågspendel mellan Oslo och Karlstad. Bakgrunden till projektet Kungspilen är de investeringar som görs i banan för att kunna trafikera sträckan Stockholm-Oslo med snabbtåg.

I 1995 har *Øresundskomitéens* arbejde været præget af EUs INTERREG II-program, hvor det efter Sveriges medlemsskab af EU blev klart at hele regionen nu indgår i programmet.

Medicon Valley Academy er et projekt, hvor det dels er blevet kortlagt, hvilke styrkepositioner Øresundsregionern har indenfor medicosundhedsområdet, dels angivet en række yderligere initiativer der kan tages for at forstærke samarbejdet mellem industri, offentlig sundhedsvæsen og forskning.

Den faste forbindelse over Øresund vil betyde at virksomheder vil anvende arbejdskraft fra begge sider af Øresund og dermed bidrage til et mere fælles arbejdsmarked i Øresundsregionen. Der er på denne baggrund igangsat projekt *Fælles arbejdsmarked*, der skal undersøge hvilke barrierer der på nuværende tidspunkt er gældende for et mere integreret arbejdsmarked. Derudover skal projektet endvidere pege på mulige løsninger for at nedbryde de eksisterende barrierer.

Vestnordenfonden blev stiftet i 1987 med det formål at fremme udviklingen af et alsidigt og konkurrencedygtigt erhvervsliv på Færøerne, Island og Grønland.

Fonden har i perioden bevilget 8 nye lån og et tilskud, som alle er til islandske projekter. De udbetalt lån er kun delvis de samme som dem, der er bevilget i perioden (6).

Der har været en forøget tilgang af ansøgere fra Island i perioden imens aktiviteten på Grønland og især Færøerne har været beskeden. Der knyttes dog forventninger til et samarbejde mellem fonden og de nystiftede udviklingsselskaber på Grønland (SULISA) og Færøerne (Framtaksgrunnurin) i fremtiden.

3.2.4 Sektorovergripende samarbeid

Regionalsektoren og landbrukssektoren innen Nordisk Ministerråd har høsten 1995 vedtatt et nytt samarbeidsprogram med en økonomisk ramme på i alt 6 MDKK for en periode på tre år. Programinnsatsen vil bli konsentrert om å utvikle landbruksavhengige regioner for å få til omstilling og ny virksomhet. Programmet har tre innsatsområder; videreforedling og alternative produkter, utvikling av alternative sysselsettingsmuligheter i tilknytning til gårdsdrift og utvikling av tjenestetilbudet i tynt befolkede områder. De første prosjekter vil bli startet opp våren 1996.

3.2.5 Samarbeid i internasjonale spørsmål

NERP har i løpet av 1995 utviklet et tett og godt samarbeid med to skotske institusjoner; Highlands and Islands Enterprise (HIE) og European Policies Research Centre (EPRC). Samarbeidet mellom Ministerrådet og HIE omfatter prosjekter innenfor fire områder; informasjonsteknologi, små- og mellomstore bedrifter, privat skogbruk og universitetsnettverk. Prosjektsamarbeidet vil pågå i en periode på tre år og omfatter 1 MDKK pr. år fra hver side. Med EPRC har Ministerrådet inngått en samarbeidsavtale som innebærer en utveksling av tjenestemenn og forskere mellom den skotske forskningsinstitusjonen og de nordiske land.

3.2.6 NIB's regionallåneordning

Den nuvarande totalramen för regionallån i NIB uppgår till 5% av den totala utlåningskapaciteten. Detta belopp är uttryckt i ECU ca 351 miljoner. Utnyttjandegraden är ca 28,7%. Under perioden har NIB beviljat tre nya lån under regionallåneordningen samt utbetalat två lån på sammanlagt 38,3 milj ECU till KERA i Finland och Byggdastofnun på Island.

Under 1995 har Västnordenfondens styrelse tagit kontakt med banken och framställt önskemål om samarbete med NIB, särskilt på finanssidan. NIB har bl a föreslagit att Västnordenfonden vänder sig till Ministerrådet och hemställer om att bli nominerad som mottagare av regionallån. NIB har för avsikt att inleda samtal med Almi-bolagen i Sverige och SND i Norge om möjligheterna för dessa institutioner att dra nytta av regionallåneordningen.

3.3 Nordiska rådets rekommendationer

3.3.1 Meddelande om rekommendation nr. 22/1994/när angående förstärkt Nordsjösamarbete (A 1076/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats omkring Nordsjön under de senesta åren såväl på regerings- som par-

lamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom private initiativ

att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- og resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan

att fjortsätta arbetet för att tillvarata de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Det viktigste regionalpolitiske initiativet som er tatt de siste år for å styrke samarbeidet over Nordsjøen, er et omfattende prosjektsamarbeid mellom de nordiske land og *Highlands and Islands Enterprise (HIE) i Inverness i Skottland.* HIE er en delvis statlig organisasjon som har til formål å styrke næringsutviklingen i fjell- og øyområdene i nordlige deler av Skottland. Fra nordisk side har motivasjonen dels vært å få innblikk i skottenes erfaringer med strukturfondsprogrammene i EU. Informasjons- og erfaringsutveksling om EU-programmene har allerede vist seg interessant og nyttig for de nye nordiske EU-medlemmene. En annen ambisjon har vært å utveksle kunnskap om de to samarbeidspartnernes regionale utfordringer og erfaringer fra regionalpolitiske tiltak for å møtte disse utfordringene. Skottland og Norden har mange av de samme regionale problemene og relativt likeartede mål, strategier og tiltak innenfor den nasjonale regionalpolitikken.

I løpet av 1995 har samarbeidet først og fremst utviklet seg innenfor fire prosjektområder; informasjonsteknologi, små- og mellomstore bedrifter, privat skogbruk og universitetsnettverk. Nordisk embetsmannskomite for regionalpolitikk har bevilget 1 MDKK pr. år i tre år til dette prosjektsamarbeidet, og tilsvarende summer er satt inn fra skotsk side. Innenfor Norden er det etablert et nettverk av prosjektmedarbeidere innenfor de fire områdene. Det er foreløpige ideer for en videre utvidelse av prosjektsamarbeidet.

Nordisk embetsmannskomite for regionalpolitikk er også i ferd med å inngå en formell samarbeidsavtale med *European Policy Research Centre (EPRC) i Glasgow.* Formålet er først og fremst å etablere en "Nordic Council Visiting Professorship" der erfarne nordiske tjenestemenn og forskere får anledning til å oppholde seg i noen måneder for å få innsikt i forskningen ved senteret, samtidig som en vil bidra til å øke instituttets kunnskap om nordiske forhold, først og fremst regionalpolitisk kunnskap. Avtalen innebærer også at forskere ved EPRC kan komme til de nordiske land. Ytterligere opplysninger i saken vil bli oversendt i eget brev.

3.3.2 Meddelande om rekommendation nr. 14/1995/nord angående regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999 (B 147/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* fastställa ett nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995 - 1999 i enlighet med ministerrådsförslag B 147/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Förslag til regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-*99 Tillväxt och utveckling i Nordens regioner* har framlagts för Nordiska ministerrådet (regionalministrarna) och fastställts av dem 24.3.1995.

Ministerrådet avser uppfylla de mål och intentioner som framgår av programmet.

Ministerrådet föreslår härmed att rekommendationen avskrivs.

4 Jord- og skogbruk

4.1 Utviklingen i de nordiske land

Grunnlaget for det nordiske jord- og skogbrukspolitiske samarbeidet har i løpet av 1995 blitt vesentlig endret som en følge av Sveriges og Finlands medlemskap i den Europeiske Union, og gjennom ikraftredelsen av den nye WTO-avtalen.

Foruten endringene i det politiske landskap har det også vært en interesse- og aktivitetsforskyvning med økt fokusering på bærekraftig utvikling av jord- og skogbruk, i såvel regional som global sammenheng. Som en følge av de internasjonale avtaler og konvensjoner har innretting av jord- skogbrukspolitikken videre bl a fokusert i stadig stigende grad på viktigheten av å ta vare på det biologisk mangfold gjennom større innsyn og forståelse av økologiske sammenhenger. Norden har i 1995 ytterligere befestet sin posisjon på dette området, slik det er drevet bl a gjennom det institusjonaliserte samarbeidet i Nordisk Genbank (NGB).

Med tre nordiske land som medlemmer av EU, har det heller ikke vært til å unngå at det nordiske samarbeidet på landbruksområdet i økende grad har måttet forholde seg til den felles landbrukspolitikken i Unionen (CAP). Dette har kanskje vært mer merkbart i forhold til det rent politiske samarbeidet, kontra den mer faglige og forskningsrettede virksomheten. På den andre siden har den nye situasjonen også gitt større muligheter for en samlet nordisk påvirkning av den europeiske dagsorden innen landbrukssektoren. I denne sammenheng er det viktig å påpeke den sentrale rolle som Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) har.

For det skogpolitiske samarbeidet har situasjonen ikke endret seg i samme grad, da dette i hovedsak betraktes som et nasjonalt anliggende. Dette gir et vesentlig større spillerom for et fortsatt målrettet og engasjert nordisk samarbeide, ikke minst innen forskningsektoren hvor Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS) har spillt en sentral rolle

for bl a innrettingen av nordisk skogforskning og skogsforvaltning, spesielt i forhold til utviklingen av prinsipper og metoder for utvikling av et bærekraftig skogbruk.

4.2 *Samarbeidets struktur*

Ministerrådet ved land- og skogbruksministrene er ansvarlig for det nordiske samarbeidet, mens iverksettelse og oppfølgning av Ministerrådets beslutninger tilligger Nordisk Embetsmannskomité for Jord- og Skogbruksspørsmål (NEJS), med underliggende institusjoner og komiteer, arbeidsgrupper og prosjektgrupper.

I løpet av 1995 har jord- og skogbrukssektoren, fått utarbeidet og vedtatt nye programmer for handlingsprogram for jord- og skogbruk, nordisk miljø- og landbrukspolitisk strategi (i samarbeide med miljøsektoren) samt et samarbeidsprogram med regionalsektoren for landbruksavhengige regioner under omstilling. Disse kommer i tillegg til Handlingsprogram for samarbeid om genetiske ressurser av 1994.

Sett under ett viser dette en klar og uttalt vilje til fortsatt forpliktende politisk og faglig samarbeide i Norden om jord- og skogbruksspørsmål, med en fleksibel og pragmatisk struktur tilpasset et Europa og en verden i endring.

I den sammenheng har Ministerrådet under det seneste året lagt spesiell vekt på å følge opp statsministrenes intensjoner om et nordisk samarbeide som kan påvirke den europeiske dagsorden når det gjelder spørsmål av mer langsiktig og strategisk karakter. Rent konkret kommer dette til uttrykk bl a ved at orienteringer om EU/EØS-saker er blitt et fast punkt på dagsorden ved alle møter i ministerråd og embetsmannskomitteer.

Mye arbeide har blitt lagt ned i utformingen av det nye handlingsprogrammet som ble vedtatt av landbruksministrene på Biri i Norge den 3. juli 1995. Beslutningen om de fire satsningsområdene

- kvalitetsproduksjon i landbruket med spesiell vekt på miljø
- forvaltning av genetiske ressursser
- utvikling av landbruksavhengige regioner
- bærekraftig skogbruk

er både en videreføring og oppfølging av det nordiske samarbeidet fra tidligere år, og en utdyping/presisering av rammer og innretting for det fremtidige samarbeidet, ikke minst med henblikk på å gi et reelt innhold til begrepet nordisk nytte.

4.3 *Virksomheten 1995*

En av målsettingene for virksomheten i 1995 har vært å videreutvikle det tverrsektorielle samarbeidet. Rent konkret manifesterer dette seg gjennom samarbeidet med miljø- og regionalsektoren.

4.3.1 Forskning og forskerutdannelse

Sektoren har et omfatttende samarbeid om forskning og forskerutdannelse.

Samarbeidet i 1995 er som tidligere videreført gjennom Nordisk Kontaktorgan for Jordbruksforskning (NKJ) og Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS). Forskningsinnsatsen har vært rette mot nettverksbygging og forskerkurs spesielt rettet mot kompetanseoppbygging i nærområdene, samt forskerutdannelse innenfor nordisk jord- og skogbrukssamvirke. I årene som kommer vil mesteparten av denne virksomheten bli administrert av det nordiske veterinær- og landbruksuniversitet (NOVA), slik det er nærmere redegjort for i publikasjon TemaNord 1995:538.

4.3.2 Genressurssamarbeidet

Samarbeidet om bevaring og anvendelse av genetiske ressurser er videreført og forsterket i 1995 som en direkte oppfølgning av handlingsprogrammet for samarbeid om genetiske ressurser 1994-97. Mye av virksomheten har som tidligere foregått i regi av Nordisk Genbank (NGB) og Nordisk Genbank for Husdyr (NGH).

Styringsgruppen under MR-Landbruk og MR-Miljø har videreført sitt arbeide med å sikre det biologiske mangfold og genressurser i nordisk sammenheng, men har også bidratt i stor grad til å få satt igang et mer systematisk arbeide på dette felt i de baltiske land, hvor bevaring av genmateriale fortsatt er i en kritisk fase.

NGH har forøvrig startet en utvikling mot tettere samarbeide med FAO om bevaring av husdyrgenetiske resurser av nordisk opprinnelse, innenfor rammen av FAOs globale program. NGB er likeledes blitt tilknyttet et internasjonalt nettverk for genbanker under FAO.

4.3.3 Landbruksmiljø

Som tidligere omtalt er det utviklet og vedtatt en egen strategi for landbruk og miljø, og samarbeidet i 1995 har for en stor del vært konsentrert om å legge grunnlaget for det videre arbeidet med sentrale satsningsområder som miljøovervåking, genressursbevaring, kulturlandskapsbevaring, bærekraftig skogbruk, reindrift og miljø. Videre er det lagt ned mye arbeide i bevaring og utvikling av jord- og skogbruksavhengige regioner, hvor etablering av kvinnearbeidsplasser har hatt en sentral posisjon. Dette arbeidet vil bli videreført og forsterket innenfor det nye handlingsprogrammet.

Det nye landbruksmiljøprogrammet, som skal løpe fra 1996 til og med 1999, skal konsentreres omkring følgende fire hovedområder:

- internasjonalt samarbeid, herunder videreutvikling av nettverk og styrking av nordisk kunnskapsgrunnlag
- natur- og miljøvennlige driftsformer i jord- og skogbruk
- biodiversitet, herunder bevaring av genressurser, og

- forbedring av forvaltningssystemer for miljøressurser.

4.4 *Sektorens institusjoner*

De to institusjoner under jord- og skogbrukssektoren er Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning (SNS) og Nordisk Genbank (NGB).

SNS fremste oppgave er å koordinere nordisk skogforskning, prioritere og støtte slik forskning, samt legge til rette for den nordiske forskerutdanningen innen skogbruk. SNS er også et kontaktorgan mellom forskningsrådene og er rådgivende organ for Nordisk Ministerråd i skogforskningssaker. Størstedelen av SNS'ressurser anvendes til samnordiske forskningsprosjekter. SNS har i 1995 finansiert 11 fellesnordiske forskningsprosjekter med midler over Ministerrådets budsjett.

NGBs mandat dekker både genbevarende aktiviteter og samordning av planteforedlingsinnsatser. Målsettingen med bevaringsarbeidet er å bevare og dokumentere den genetiske variasjon i plantemateriale av verdi for jord- og hagebruk. NGB inngår i det internasjonale genbanksamarbeid som en regional genbank for Norden. NGB har i 1995 finansiert 15 prosjekter med midler over Ministerrådets budsjett.

Institusjonene er tildelt følgende bevilgninger i 1995 i henhold til mål- og rammestyringsavtaler:

	TDKK
Samarbeidsnevnden for Nordisk Skogforskning	5.670
Nordisk Genbank	6.544

4.5 *Sektorens prosjektbudsjett*

Sektorens disposisjonsbevilgning utgjorde i 1995 7.506 TDKK, som ble fordelt på følgende hovedinnsatsområder:

	TDKK
Jordbruksforskning	1.015
Genressurssamarbeid	900
Program for landbruksmiljø	1.300
Miljøforskningsprogram *Miljø-Natur-Produksjon*	950
Landbruksavhengige områder under omstilling NEJS/NERP	1.000
Bærekraftig skogbruk	600
Baltikum samarbeide	1.170
Utredninger, andre aktiviteter	571
Sum	7.506

Dessuten ble sektoren tildelt 1,1 MDKK fra ministerrådsreserven, 600 TDKK til *Nordisk Hagekultursenter*, og 500 TDKK til *Videreutvecklandet av samarbetet mellan de nordiska och baltiska lantbrukshögskolorna.*

Prosjektvirksomheten under hovedinnsatsområdene er nærmere beskrevet i avsnittene ovenfor og i den årlige prosjektkatalog *Jord- og skogbrukssamarbeidet i Norden.*

4.6 Nordiska rådets rekommendationer

4.6.1 Meddelande om rekommendation nr 27/1994/nord angående samnordisk skogsinformation (A 1072/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* verka för att ett samarbete etableras mellan de nordisk ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) har bedt Samarbejdsnævnet for Nordisk Skovforskning (SNS) konkretisere et forslag til en plan for informationstiltag vedrørende forskning og retningslinier for bæredygtigt skovbrug. Målgruppen er forskningsmiljøer og forvaltning i de europæiske lande.

SNS har på denne baggrund i 1995 iværksat et informationsprojekt vedrørende forskning om og retningslinier for bæredygtigt skovbrug. Målgruppen er forskningsmiljøer og forvaltning i de europæiske lande.

Projektet omfatter en kortlægning og beskrivelse af eksisterende retningslinier og igangværende forskning vedrørende bæredygtigt skovbrug i Norden samt en formidling heraf til relevante faglige miljøer i Europa. Arbejdet vil resultere i en rapport i en af serierne Nord eller TemaNord, et hæfte til distribution i de europæiske lande samt en række temaartikler om nordisk bæredygtig skovdrift i europæisk fagpresse.

Det samlede budget for planens gennemførelse er 600 TDKK, hvoraf 500 TDKK finansieres af en særbevilling fra Nordisk Ministerråd, mens resten finansieres over SNS's ordinære bevilling.

Ministerrådet anser hermed at rekommandasjonen kan avskrives.

4.6.1 Meddelande om rekommendation nr. 29/1995/nord angående handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 (B 154/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 154/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

att ministerrådet i ministerrådets budget 1997 och därefter under programmets löptid avsätter nödvändiga budgetmedel, i 1995 års medel ca

23 MDKK, till handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbruks-samarbete 1996-2000."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Handlingsprogrammet for nordisk jord- og skovbrugssamarbejde 1996-2000 blev endelig vedtaget på Nordisk Ministerråds (jord- og skovbrugs-ministrene) møde den 28. november 1995.

Ministerrådet anser hermed at rekommandationen kan afskrives.

5 Ekonomi och finanspolitik

5.1 Den ekonomiska utvecklingen i Norden 1994-95

Ministerrådets årliga redogörelse om de ekonomiska utsikterna i Norden presenterades i november 1995 i rapporten *Økonomiske udsigter i Norden 1996* (TemaNord 1995:630). Rapporten har utarbetats av den nordiska konjunkturgruppen.

Efter en lang nedgangsperiode blev det økonomiske opsving veletableret i de nordiske lande i 1994. Væksten i BNP i 1994 var således højere end i OECD-landene som helhed. Også i 1995 og i 1996 ventes de nordiske lande at have en højere vækst end gennemsnittet af OECD-landene.

Mens opsvinget i Sverige, Finland og Island i høj grad har været båret af eksporten, har det i Norge og Danmark i større udstrækning været den indenlandske efterspørgsel, som har været drivkraften.

Opsvinget satte først ind i Norge og Danmark, og der forventes derfor en lille afdæmpning af væksten i disse lande i år og næste år. Det skyldes primært, at den kraftige vækst i forbruget i disse lande gradvist aftager i styrke.

I de øvrige nordiske lande forventes den indenlandske efterspørgsel efterhånden at erstatte eksporten som hovedgrundlaget for den økonomiske vækst.

For alle de nordiske lande gælder, at væksten både i år og i næste år vil blive positivt påvirket af store investeringer. Især investeringerne i industrien ventes at udvise en meget gunstig udvikling.

Forudsætningerne for, at den økonomiske vækst kan forblive god over en længere periode, er ganske gunstige. Det skyldes, at renteniveauet er faldet i løbet af 1995, og faren for stigende inflation fremover er begrænset. Der er dog fortsat en række balanceproblemer.

Arbejdsløsheden er høj, og der kræves således fortsat en indsats for at bekæmpe arbejdsløsheden. Da der er tegn på, at strukturarbejdsløsheden er høj, er der risiko for flaskehalse på arbejdsmarkedet med stigende lønpres til følge.

Videreførelse af den positive økonomiske udvikling vil kræve, at den hidtidige klare todeling af økonomien med en stærk eksportsektor og en svag hjemlig efterspørgsel gradvis bliver udlignet i nogle af de nordiske lande.

Derudover er de offentlige budgetter i nogle af landene tynget af en stor offentlig gæld, så der er behov for, at den stramme økonomiske politik fortsætter.

I nogen af landene er stramningen af de offentlige finanser også begrundet i et ønske om at dæmpe konjunkturopsvinget og derved undgå en overophedning af økonomien.

Inflationen er fortsat lav i de nordiske lande, men der er risiko for, at stigende lønninger og en højere kapacitetsudnyttelse kan udøve et større pres på priserne fremover i flere af de nordiske lande. Dog kan større investeringer og styrkelsen af de svageste nordiske valutaer modvirke inflationspresset.

5.2 *Virksomheten i 1995 under Nordisk Ministerråd*

Det nordiske samarbeidet om finansielle og økonomiske spørsmål er mangfoldig og drives ikke kun i Nordisk Ministerråd men også innen for rammen av en rekke andre internasjonale fora, ikke minst med tilknytting til EBRD, IMF og OECD.

Finans- og økonomiministrene (MR-Finans) leder det økonomiske og finansielle samarbeidet under Nordisk Ministerråd. I det siste året har MR-Finans hatt 3 møter samt et møte med de baltiske finansministre og et møte med Nordisk Råds økonomiske utvalg. Ministerrådet har bl a hatt følgende emner til behandling:

- Diskusjon av en rekke EU-relaterte spørsmål, spesielt med henblikk på tiltak for å fremme vekst og sysselsetting samt forberedelsene av EUs regjeringskonferanse i 1996 (se også svar ved rek. nr 26/1993 og 25/1994).

- I lys av de utfordringer de nordiske land står overfor når det gjelder å opprettholde og viderutvikle velferdsstaten, har Ministerrådet tatt initiativ til et seminar om dette emnet. Seminaret har bl a sett på den demografiske utvikling og hvilken effekt den har på velferdsstatens muligheter. Videre har seminaret gjennomgått en rekke tiltak som de enkelte nordiske land har gjennomført for å effektivisere forvaltning og offentlig virksomhet (se *Effektivisering av velferdsstater*, TemaNord 578:1995). Delvis med tilknytting til samme problemstilling har Nordisk Økonomisk Forskningsråd igangsatt prosjekter med sikte på å belyse de nordiske økonomiers tilpasningsbehov og tilpasningsevne.

- Med henblikk på å reformere og effektivisere det nordiske samarbeidet har MR-Finans i løpet av virksomhetsåret utarbeidet retningslinjer for samarbeidet om finans- og økonomipolitiske spørsmål i Nordisk Ministerråd. Videre ble det igangsatt en vurdering av mulighetene til en tettere sammenknytting av de 4 nordiske finansieringsinstitusjoner NIB, NDF, Nefco og Nopef med sikte på å øke effektiviteten. Spørsmålet er utredet av en ekstern ekspert og konklusjonen av denne utredning er til behandling i Ministerrådet.

- Spørsmålet om videreføringen av Det Baltiske Investeringsprogram, som ble igangsatt i 1992 for en treårs periode, med sikte på å fremme in-

vesteringer i små og mellomstore bedrifter i de baltiske land, er blitt tatt opp til vurdering. Denne vurderingen viser at programmet har gitt en rekke positive resultater og har som helhet vært framgangsrikt. Nordisk Ministerråd har derfor, etter samråd med de baltiske land, besluttet å videreføre og videreutvikle de aktiviteter som programmet omfatter i perioden 1995 til 1999 (se nærmere i kapitel IX om Nærområdesamarbejdet).

- I samarbeide med miljøministrene er det gjennomført et arbeide med sikte på å belyse hva de nordiske land kan gjøre for å fremme finansiering av miljøinvesteringer i Nordens nærområder. Som et resultat av dette samarbeide er Ministerrådet nå igang med å vurdere et forslag om å opprette en spesiell utlånsramme for miljøprosjekter i Den nordiske investeringsbank (se også kapitel IV, Miljø).

5.3 Institusjoner

5.3.1 Nordiska Investeringsbanken

Nordiska Investeringsbanken (NIB) uppvisar för årets åtta första månader ett överskott på ECU 66 milj, vilket motsvarar resultatnivån under samma period i fjol. Utvecklingen under verksamhetsperioden tyder på att banken uppnår ett helårsresultat som motsvarar fjolårets, som var bankens hittills bästa årsresultat, eller ECU 98 milj.

I likhet med i fjol har banken inte konstaterat några kreditförluster under verksamhetsperioden och uppvisar en bibehållen hög kvalitet på låneportföljen.

Den utestående lånevolymen uppgick per 31 augusti 1995 till ECU 4.767 milj - en ökning med 5 procent jämfört med årsskiftet. Garantier fanns utställda för totalt ECU 56 milj. Balansomslutningen uppgick till ECU 8.259 milj mot ECU 7.540 milj vid årsskiftet.

Det egna kapitalet - inklusive det odisponerade överskottet för perioden - uppgick till ECU 858 milj - mot ECU 801 milj vid årsskiftet.

Ägarna, de nordiska länderna, inbetalade under verksamhetsperioden en beslutad sista rat på ECU 11,7 milj av kapitalhöjningen som genomfördes år 1993. Den inbetalade delen av grundkapitalet uppgår därmed till ECU 304 milj. Grundkapitalet uppgår till ECU 2.809 milj, vilket ger banken en utlåningsram på ECU 7.021 milj (2,5 gånger grundkapitalet) för den ordinarie utlåningen. Därutöver tillkommer separata ramar för projektinvesteringslånen på ECU 2.000 milj och de baltiska investeringslånen på ECU 30 milj.

ECU 20 milj har utbetalats till ägarna i utdelning av överskottet för år 1994.

I ljuset av de förändringar som under de senaste åren ägt rum på de finansiella marknaderna och i bankens verksamhet har styrelsen under verksamhetsperioden reviderat bankens riktlinjer för finansiell styrning och riskhantering för att säkerställa att banken fortsatt har en god kontroll över sin finansiella situation. En oberoende riskstyrningsenhet, som rapporterar till VD, etableras och nya metoder för riskklassificering, kontroll

och rapportering av marknadsrisker tas i bruk för att komplettera de av banken använda metoderna.

Under verksamhetsperioden utbetalade banken lån och ställde garantier till ett belopp om ECU 628 milj jämfört med ECU 390 milj under motsvarande period i fjol och ECU 710 milj under hela fjolåret. För innevarande år förväntas utbetalningarna totalt stiga till ca ECU 1.000 milj. Under perioden slöts avtal om lån för ECU 854 milj - ett nästan dubbelt större belopp än i fjol.

Ökningen under året kan bl a förklaras med de nya sektorer som banken finansierar - framför allt projekt inom infrastruktur samt forskning och utveckling.

I regel finansierar banken projekt av intresse för minst två nordiska länder. På initiativ av de nordiska finans- och ekonomiministrarna har banken fått utökade möjligheter att finansiera infrastrukturprojekt även om de direkt berör endast ett nordiskt land. Bankens möjligheter att finansiera projekt som berör endast ett nordiskt land har senast utsträckts till projekt inom forskning och utveckling, där NIB kan bidra till att stärka nordiska företags positioner på världsmarknaden. Samma princip har tidigare tillämpats vid energi- och miljöprojekt.

Utbetalningarna till infrastrukturprojekt - samfärdsel och telekommunikationer samt energi- och vattenförsörjningssektorn - dominerade med ECU 220 milj eller nästan 45 procent av de totala utbetalningarna.

Lån motsvarande drygt ECU 130 milj - eller ca en tredjedel av utbetalningarna - gick till investeringar inom forskning och utveckling inom skogs-, verkstads- och konsumentvarusektorn i Sverige och Finland.

I början av januari trädde den nya ramen för projektinvesteringslånen, som dominerar bankens internationella utlåning, i kraft. Projektinvesteringslånen är avsedda för nordiska projekt på de s k tillväxtmarknaderna i bl a Asien, Latinamerika samt Central- och Östeuropa. Ramen höjdes enligt ett beslut av de nordiska finans- och ekonomiministrarna med drygt 60 procent till ECU 2.000 milj och per 31 augusti 1995 hade ECU 1.256 milj tagits i anspråk genom utbetalningar och utfästelser av lån.

Inom ramen för de nordiska ländernas baltiska investeringsprogram (BIP) - med syfte att främja små och medelstora företags investeringar inom privatsektorn - har så gott som hela låneramen på ECU 30 milj tagits i anspråk i form av utbetalade och beviljade lån.

NIB har dessutom genom teknisk assistans och rådgivning fortsatt att delta i uppbyggnaden av de tre lokala investeringsbankerna i Baltikum. Ramen på ECU 5 milj för det tekniska biståndet har även den nästan i sin helhet tagits i anspråk.

De nordiska finans- och ekonomiministrarna har inlett diskussioner om en förlängning av BIP-programmet, som år 1992 etablerades för en period på tre år. Ministrarna har behandlat ärendet tillsammans med sina baltiska kolleger och beslutat om en utvidgning och förlängning av programmet.

En ny miljölåneordning vid NIB är även för närvarande under politisk beredning. Det gäller en låneordning på ECU 100 milj för Nordens närom-

råden. Avsikten med den föreslagna faciliteten är att stödja finansieringen av miljöinvesteringar, som är viktiga för de nordiska länderna, främst i nordvästra Ryssland och i Baltikum. De nordiska regeringarna förväntas under hösten ta ställning till förslaget och dess finansiering.

Banken har aktivt deltagit i utredningar om viktiga miljö- och infrastrukturprojekt i Baltikum.

NIB administrerar medel som miljöministeriet i Finland har ställt till bankens förfogande bl a för en utredning om de kraftigt förorenade oljeskifferkraftverken i Narva i Estland.

Arbetet har under året fortsatt inom den internationella arbetsgrupp som har till syfte att påskynda utvecklingen av transportleden Via Baltica genom de tre baltiska länderna till Polen. NIB har tagit initiativ till etableringen av gruppen, som består av representanter för de berörda länderna och för Finland, EU-kommissionen och finansinstitutionerna Världsbanken, EIB och EBRD jämte NIB.

Utredningarna i respektive ärendet läggs fram mot slutet av året.

Banken har under året ingått samarbetsavtal med Europeiska Banken för Återuppbyggnad och Utveckling (EBRD), Asiatiska Utvecklingsbanken (ADB) och Världsbankgruppens privatfinansieringsbolag - International Finance Corporation (IFC). Från tidigare finns samarbetsavtal med Världsbanken (IBRD) och Interamerikanska Utvecklingbanken (IDB). Samarbetet med Europeiska Investeringsbanken (EIB) har intensifierats i och med att NIB med en kapitalteckning på ECU 15 milj har tillträtt som medlem i Europeiska investeringsfonden (EIF), vars syfte är att ställa garantier för i första hand stora infrastrukturinvesteringar, men även att främja små och medelstora företags utveckling.

5.3.2 Nordiska ekonomiska forskningsrådet

NEFs verksamhet har i enlighet med det nya treårskontraktet med Ministerrådet inriktats på finansiering av forskningsprojekt och vetenskapliga workshops, arrangerandet av seminarier i egen regi samt publicerandet av forskningsrapporter.

Huvuddelen av tillgängliga forskningsmedel finansierar komparativa samnordiska projekt på områdena inkomstfördelning och lönebildning. NEF har gett anslag till tre vetenskapliga workshops på områdena teknologi och handel, små resursbaserade ekonomiers problem med fokus på Färöarna samt ett samnordiskt seminarium om corporate finance. NEF-seminarier i egen regi har varit inriktade på områdena flexibilitet och anpassningsbarhet i de nordiska ekonomierna, utmaningar för den offentliga sektorn samt utvärdering av de nordiska skattereformerna.

Under 1995 har fem rapporter publicerats: T. Gylfason *The Nordic Economies in Crises: What Went Wrong?, Verksamhetsrapport 1994,* P. Birch Sørensen *De nordiske velfærdsstater og den europæiske integration: Hvor stor handlingsfrihet har vi?,* P. Birch Sørensen *Tax Policy in Small Open Economies: A. Commented Bibliography,* M. Lundholm (red) *Utmaningar för den offentliga*

sektorn (under publicering). Samtliga dessa publikationer rapporterar på olika sätt verksamhet organiserad eller finansierad av NEF.

I november har NEF fattat beslut om forskningsanslag för 1996 och då fördelat ca 60 % av de tillgängliga medlen på projekt inom det prioriterade området flexibilitet och anpassningsbarhet i de nordiska ekonomierna.

Det baltiska programmet avslutas under vintern 1995/96 med tre seminarier; två i Stockholm i samarbete med Östekonomiska institutet om de baltiska staternas problem samt ett på Bornholm om miljöekonomi. Under publicering på Edvard Elgar är konferensvolymen *Transition to market economy: Transformation and reform in the Baltic states,* T. Haavisto (red).

NEF fortsätter stödja NorFA-programmet Nordic Doctoral Programme in Economics genom att publicera information om samnordiska samt nationella forskarkurser och seminarier öppna för nordiska doktorander i nationalekonomi. Publicering sker numera i hypertext på World Wide Web.

5.4 Nordiskt finansiellt och ekonomiskt samarbete i andra fora

5.4.1 Nordiska finansiella utskottet

Nordiska finansiella utskottet (NFU) är ett rådgivande organ för finans- och ekonomiministrarna i valuta- och kapitalmarknadsfrågor. Utskottet förbereder också det nordiska arbetet i internationella valutafrågor, först och främst i samband med Internationella valutafondens (IMF) verksamhet.

Internationella valutafonden (IMF)

IMF-samarbeidet innen Norden har i mange år vært velutviklet både formelt og i praksis. Siden de baltiske land kom inn i den nordiske valgkrets i 1992 gjøres i økende utstrekning anstrengelser for å integrere dem i arbeidet.

Politikk-hovedlinjene trekkes opp i Nordisk Finansielt Utvalg. Norge har siden 1. juli 1992 fungert som samordningsansvarlig for de nordisk-baltiske posisjoner i IMF og da også for den løpende koordinering av IMF-saker. Det er i tilknytning til Interimkomitemøtene i Washington avholdt valgkretsmøtet på guvernørnivå. I tillegg ble to formelle nordisk-baltiske møter på koordinatornivå arrangert i 1995.

Den nordisk-baltiske posisjonen i en rekke viktige IMF-spørsmål som er behandlet seneste år er behandlet nedenfor.

Den internasjonale økonomiske situasjon

Det har vært en stor grad av enighet innen den nordisk-baltiske krets både om beskrivelsen og politikkanbefalingene fra IMF for industrilandene.

Konjunkturbildet for industrilandene er relativt blandet. I USA har en langvarig og sterk oppgang blitt ledet over i en "myk landing". I Japan har den svake oppgangen i økonomien foreløpig stanset opp. I Europa fortsetter den moderate konjunkturoppgangen.

Den sterke økningen i de langsiktige rentene i 1994 er i betydelig grad reversert inneværende år. Kursbevegelsene mellom hovedvalutaene, amerikanske dollar, tyske mark og japanske yen tidligere i år er også reversert. Fallet i de langsiktige rentene i år er et viktig bidrag til den "myke landingen" i USA, og til fortsatt oppgang i Europa. Vår valgkrets har sett positivt på omleggingen av den økonomiske politikken i Japan samt reverseringen av yen-kursen. Dette vil ventelig bidra til et moderat økonomisk oppsving i Japan gjennom 1996.

Fallet i industrilandenes sparing de siste tiårene kan i stor grad settes i forbindelse med svekkelsen av de offentlige budsjettene. Fallet i sparingen har hatt en negativ effekt på både realinvesteringer og økonomisk vekst. Både ut fra hensynet til det langsiktige nivået på investeringene og de betydelige fremtidige pensjonsforpliktelsene, har det vært bred enighet om nødvendigheten av en sterk bedring i de offentlige budsjetter i industrilandene.

Det knytter seg en stor bekymring til de fortsatt høye budsjettunderskuddene og det høye nivået på statsgjelden i mange land i Europa. Høy offentlig gjeld og store budsjettunderskudd nødvendiggjør en stram finanspolitikk i årene fremover.

Tilpasningen til kravene for offentlige budsjetter og gjeld i Maastrichttraktaten vil medvirke til dette.

Arbeidsledigheten er uakseptabelt høy i mange industriland, særskilt i Europa. Stivhetene på arbeidsmarkedet er trolig en medvirkende årsak til den svake sysselsettingsveksten i forbindelse med konjunkturoppgangen. Styrkning av sysselsettingsveksten forblir en sentral oppgave for økonomisk politikk. Herunder er det viktig å prioritere oppkvalifisering av arbeidsstyrken i form av etterutdannelse og videreutdanning.

Prisveksten internasjonalt er nede på 1960-tallsnivå, og det underliggende inflasjonspresset er lavt i de aller fleste industriland. Både utviklingen i realøkonomien og innretningen av pengepolitikken i de ulike land har bidratt til dette. Den nordisk-baltiske krets har støttet det internasjonale samarbeidet som har bidratt til å reversere de store og uønskete bevegelsene mellom hovedvalutaene, og har generelt fremholdt behovet for at de store land bør ta hensyn til valutakurskonsekvenser av sin politikkutformning. Kretsen har også understreket viktigheten av at den positive utviklingen i det multilaterale handelsregimet ikke blir undergravd av unilaterale tiltak.

IMF:s rolle i integrerte kapitalmarkeder

I en verden med stadig mer integrerte og raskthandlende kapitalmarkeder, med en mer hetrogen kreditorgruppe, har det blitt lettere å finansiere driftsbalanseunderskudd. Samtidig blir det enkelte land mer sårbar overfor ytre begivenheter. Det har vært bred enighet i Norden og i IMFs styre om at Valutafondets *overvåkingspolitikk* av denne grunn bør styrkes. Dette kan i prinsippet bidra til å forhindre at krisesituasjoner oppstår og hjelpe til å redusere deres alvorlighetsgrad. Ønsket om å styrke overvåkingspoli-

tikken ble ikke minst stimulert av de alvorlige økonomiske problemer som Mexico fikk i utgangen av 1994 og i starten av 1995. IMF gikk i dette tilfellet - sammen med amerikanerne - inn med betydelige finansielle midler som var koblet sammen med en vesentlig omlegging av den økonomiske politikken i Mexico. Overvåkingspolitikken kan styrkes gjennom at IMF utarbeider flere analyser over den usikkerhet som medlemslande står overfor. Dialogen med medlemslandene kan dessuten gjøres mer direkte og åpenhjertig. Dessuten kan overvåkingspolitikken styrkes gjennom at datatilgangen bedres både i bredde, kvalitet og raskhetsgrad både til IMF og til markedet.

Det er videre enighet om å klargjøre prosedyrer IMF skal bruke når krisesituasjoner oppstår. Det var i lys av erfaringene med Mexico-tilfellet hensiktsmessig å strømlinjeforme raske beslutningsmekanismer som blant annet sikrer styret en bedre deltakelse i prosessen. Etter omfattende diskusjon i IMFs styre ble det enighet om at slike prosedyrer kun skal aktiveres i eksepsjonelle tilfeller og at finansieringen burde være begrenset og gis under streng kondisjonalitet når krisepregede situasjoner oppstår. Det finansielle marked må ikke under noen omstendighet gis det inntrykk at IMF og andre offisielle kreditorer står rede til vilkårsløst å gå inn i omfattende redningsaksjoner av land ("bailout") som får alvorlige likviditetsproblemer.

IMF:s ressurser

En generell forutsetning for at IMF skal makte å oppfylle sitt mandat, er at organisasjonen utstyres med et tilstrekkelig permanent ressursgrunnlag. Den nordiske valgkrets har gått inn for en tidlig og substansiell kvoteøkning i lys av de store problemer mange land sliter med og som vil bidra til fortsatt stor etterspørsel etter lån fra IMF fremover. I denne sammenheng gjenstår en rekke uavklarte spørsmål.

For å styrke sitt ressursgrunnlag kan IMF også foreta opplåning fra offisielle kilder. G-10-landene har gjennom GAB-ordningen (General Arrangements to Borrow) inngått et samarbeid med sikte på å supplere IMF med ressurser. Ordningen er tilgjengelig for betalingsbalansestøtte hvis IMFs ordinære ressurser ikke skulle vise seg tilstrekkelig. Den var opprinnelig ment som et supplement til IMFs ressurser dersom et eller flere av G-10-landene hadde behov for å trekke på Valutafondet. GAB kan også aktiviseres i forbindelse med betalingsbalanseproblemer i ikke G-10-land dersom det foreligger en fare for en alvorlig svekkelse i det internasjonale monetære system. For tiden vurderes både spørsmålet om å utvide deltakelsen i GAB-ordningen i en eller annen form og de beløp som kan stilles til disposisjon. Den nordiske valgkrets har lagt stor vekt på at utvidelsen av GAB skjer på en måte som ikke sinker arbeidet med å sikre IMF et utvidet permanent ressursgrunnlag.

Det er bred stemning i styret i IMF om at *Den utvidede strukturtilpasningsfasilitet (Enhanced Structural Adjustment Facility)* bør forlenges til år 2004. Det er fortsatt behov for en ordning som gir betalingsbalanselån til

konsesjonelle vilkår til lav-inntektsland etter IDA-kriteriene. En videreføring muliggjør fortsatt medvirkning i å avhjelpe gjelds- og strukturproblemer for fattige land. Det pågår diskusjoner om hvordan forlengelsen skal finansieres. Den nordiske posisjon har vært at lånekapitalen i ESAF, som tidligere, bør finansieres gjennom nye lån fra bilaterale kilder. Når det gjelder finansiering av subsidier har den nordiske valgkrets fremført at slike bidrag hovedsaklig bør komme fra bilaterale bistandskilder. Den nordiske gruppe er imidlertid delt i synet på hvorvidt Fondets gull bør brukes som et element i finansieringen på samme måte som styret er splittet i synet på dette spørsmålet.

5.4.2 EBRD - Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling

I EBRD:s styrelse är de nordiska och baltiska länderna representerade av tre direktörer. Estland, Island och Sverige ingår i en valkrets, som representeras av en svensk direktör i styrelsen. Lettland, Finland och Norge utgör en valkrets med en norsk direktör som representant. Litauen och Danmark ingår i en valkrets samman med Irland och den tidigare jugoslaviska republiken Makedonien, vilka representeras av en irländsk direktör och en dansk ställföreträdande direktör.

Det föregår ett tätt, oformellt samarbete mellan de tre nordiska valkretsarna i EBRD. Särskilt har man samarbetat om frågor rörande det baltiska investeringsprogrammet (se mer om programmet i kap. IX Nordens närområden).

5.4.3 OECD

Det nordiska samarbetet inom ramen för OECD är välutvecklat på det ekonomisk-politiska området med ofta förekommande oformell samordning inför möten. Ett gemensamt uppträdande förekommer däremot normalt inte. De nordiska synpunkterna på världsekonomin är i stort sett i överensstämmelse med de synpunkter som tillkännages i IMF.

I överensstämmelse med riktlinjer från de nordiska finans- och ekonomiministrarnas möten förbereds och samordnas de nordiska ländernas synpunkter så vitt nödvändigt inför möten i EPC (Economic Policy Committee) samt EPC:s arbetsgrupper i samband med de årliga OECD:s ministerrådsmötena. De nordiska länderna har lagt stor vikt vid OECD:s arbete om orsakerna till arbetslöshet, och möjliga åtgärder för att få igång en utveckling som skulle kunna sänka arbetslösheten.

5.4.4 Nordiska Tulladministrativa Rådet

NTR består av cheferna för tullstyrelserna i de nordiska länderna. NTR har till uppgift att skapa effektiva tulladministrationer, främja enkla och likartade bestämmelser av tulladministrativ art och att förhindra brott mot tullbestämmelser.

NTR sammanträder minst en gång vartannat år och diskuterar då principiella och övergripande frågor. Nya stadgar antogs vid det senaste mötet. Dessa innebär att det enda permanenta organet är ett arbetsutskott som sammanträder minst en gång per år. Arbetsutskottet kan tillsätta expertgrupper för att lösa vissa frågor.

NTR påbörjade 1993 ett samarbete med de baltiska tullverken. Målsättningen är att stödja uppbyggnaden av dessa, främst genom kunskapsöverföring i såväl bilateral som i nordisk form. Detta arbete har fortsatt under 1994 genom att de nordiska länderna bistår sina baltiska kollegor med hjälp att bygga upp en effektiv utbildningsadministration på tullområdet. Genom gemensam finansiering har en nordisk expert ställts till respektive baltiskt lands förfogande under tre månader från början av 1995. Projektet har kunnat förlängas till april 1996 genom fortsatt finansiering av EU/EFTA.

De nordiska och baltiska generaltulldirektörerna träffades i mars 1994 och i mars 1995 i Sverige.

Ett annat gemensamt nordiskt projekt är en treveckors kurs för afrikanska tulltjänstemän i Ghana 1993, i Zimbabve 1994 och en kurs planeras till Etiopien i november 1995.

Ett nytt rådsmöte kommer att hållas i början av 1996. Ordförandeskapet övergår då till Norge.

5.5 Nordiska rådets rekommendationer

5.5.1 Meddelande om rekommendation nr 26/1993/euro angående sysselsättning i Norden (A 1036/e, A 1042/e, A 1046/e, A 1049/e)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd innen 1. mars 1994 *å* legge fram forslag til tiltak som på nordisk plan kan bidra til økt sysselsetting."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd fremlagde som svar på Nordisk Råds rekommandation vedrørende beskæftigelse i Norden 26/1993/c) en rapport med titlen *Nordiskt samarbete för ökad sysselsättning* (TemaNord 1994:533).

Rapporten er udarbejdet af MR-Finans.

Økonomi- og finansministrene fokuserer i rapporten for det første på de makroøkonomiske vilkår, som skaber forudsætninger for at nå målet om en øget beskæftigelse. For det andet ses der på det internationale samarbejde i EU/EFTA, GATT/WTO og OECD for at øge beskæftigelsen. Endelig, for det tredie, behandles en række konkrete strukturpolitiske initiativer, som er under overvejelse eller gennemført nationalt eller i nordisk sammenhæng.

Rapporten betoner, at arbejdsløsheden har såvel strukturelle som konjunkturelle årsager. Det konstateres, at den nationale indsats er vigtig, men

at anstrengelserne kun kan få maksimal effekt gennem et bredt internationalt samarbejde.

Siden fremlæggelsen af rapporten i februar 1994, er der gennemført en stor indsats for at øge beskæftigelsen ikke blot nationalt i de nordiske lande, men også i den række af internationale fora, hvor de nordiske lande deltager:

- Den nye GATT/WTO-aftale er under indfasning, hvilket over en årrække ventes at bidrage positivt til såvel vækst som beskæftigelse.
- OECD præsenterede i midten af 1994 et *Jobs Study*. MR-Finans har koordineret den nordiske indsats i forbindelse med behandlingen af rapporten i OECD. Studiet følges der nu op på, dels gennem udarbejdelse af en række supplerende tværgående analyser, og dels i forbindelse med de regelmæssige landeeksaminationer.
- Det Europæiske Råd vedtog i december 1994 en beskæftigelsesstrategi byggende på en række konkrete indsatsområder. Der er siden blevet fulgt op herpå, senest gennem udarbejdelsen af flerårige nationale beskæftigelsesprogrammer og en række rapporter om beskæftigelsespolitiken, som blev forelagt Det Europæiske Råd i december 1995.
- Der er i EFTA blevet arbejdet med beskæftigelsesspørgsmålet, herunder udarbejdet en fyldig rapport til mødet mellem økonomi- og finansministrene fra EU og EFTA i september 1995. Mødet var det fjerde siden 1993.

Det ventes, at de mange nye initiativer, den generelt intensiverede indsats for at øge beskæftigelse og den øgede opmærksomhed omkring beskæftigelsesproblematikken - sammen med de forbedrede udsigter for den økonomiske vækst - vil muliggøre en betydelig og varig forøgelse af beskæftigelsen i de nordiske lande frem til år 2000.

5.5.2 Meddelande om rekommendation nr 25/1994/euro angående handlingsplan för ökad sysselsättning (A 1067/e)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderar Nordisk Ministerråd *at* man med en felles handlingsplan forsterker innsatsen for å øke sysselsettingen i Norden blant annet ved å vurdere de tiltak som er foreslått i medlemsforslag A 1067/e om initiativ for økt sysselsetting og ved fortsatt å legge vekt på rek. nr 26/1993 fra Nordisk Råd."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Der henvises til svar på rek. 26/1993/euro ovenfor.

5.5.3 Meddelande om rekommendation nr 26/1994/när angående riskkapitalfond för Baltikum (A 1090/e)

Rekommandasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *å* vurdere å etablere et særlig risikokapitalfond på ECU 10 millioner for å tilføre prosjekterings- og oppstartingskapital for mindre produksjonsbedrifter i de baltiske stater."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I 1992 igangsatte MR-Finans et baltisk investeringsprogram for små og mellemstore virksomheder. Programmet omfattede såvel teknisk bistand som ressourcer til lån og risikokapital. MR-Finans har netop besluttet at forlænge og udvide programmet indtil udgangen af år 1999.

Som led i investeringsprogrammet er der med EBRDs mellemkomst i begyndelsen af 1995 oprettet en Baltic Venture Capital Fund med 5,9 mill. ECU som indskud fra de midler, MR-Finans har stillet til rådighed. Fondens totale størrelse vil blive ca. 24 mill. ECU, idet såvel EBRD som private investorer også har bidraget.

6 Transport og trafikksikkerhet

6.1 Indledning

Det nordiske samarbeidet om transport- og trafikksikkerhet hører inn under MR-Transport som bistås av Embetsmannskommitéen for transportspørsmål (NET).

EU-spørgsmål, transportens miljøkonsekvenser, nordiske og europeiske infrastrukturplaner, samt samarbejde med de nordiske nærområder, har været de vigtigste sager på dagsordenen i det forløbne år. I lyset af ændringerne af det nordiske samarbejde har transportministrene ladet udarbejde et strategipapir for transport- og trafiksikkerhedsområdet. Det fremtidige samarbejde vil koncentrere sig indenfor følgende områder:

1. Diskussion af EU-relaterede spørgsmål og udveksling af information
2. Udvikling af infrastrukturen i Norden og mellem Norden og de nærliggende områder og set i lyset af udviklingen af de transeuropæiske netværk (TEN). Der oprettes til dette formål en arbejdsgruppe under NET, der skal udarbejde en rapport om den nordiske infrastruktur *i et europeisk perspektiv.*
3. Samarbejdet som omhandler *trafik- og miljøspørgsmål* intensiveres gennem oprettelsen af en ad hoc-gruppe under NET. Gruppen får til opgave at øge informationsudvekslingen, samarbejde om en fælles nordiske politik m.v.

For at effektivisere samarbejdet på trafiksikkerhedsområdet vil dette ved utgangen av 1996 underlægges NET direkte, hvilket innebærer at Sty-

ringsgruppen for Nordisk trafikksikkerhet (SNT) fra samme tidspunkt legges ned.

6.2 Virksomheden i 1994-95

6.2.1 Transportpolitiske spørgsmål

Miljø og transport

Ministerrådet ligger stor vægt på at der arbejdes for tiltag som er rettet mod at reducere trafikkens miljøkonsekvenser. Flere nordiske lande har udarbejdet handlingsplaner med det formål at reducere miljøbelastningen for transportsektoren. Det vurderes, at EU i fremtiden vil være et fora hvor en række overnationale miljøproblemer kan løses på en effektiv og omkostningsbevidst måde. EU har udpeget transportsektoren til at være en nøglesektor for at løse overnationale miljøproblemer. Ministerrådet har påpeget at transportens miljøbelastning bør løses efter nærhedsprincippet.

I september måned 1995 blev der afholdt en workshop, hvor repræsentanter fra de nordiske transport- og miljøministerier diskuterede samarbejdet mellem miljø og transport. Man konkluderede på workshoppen, at der var et behov for større informationsudveksling og koordinering af nordiske holdning i internationale fora. Ligeledes diskuterede NET på et møde i oktober spørgsmålet om en ad hoc gruppe for transport og miljøspørgsmål. NET enedes om at indstille til Ministerrådet, at der nedsættes en sådan gruppe.

EU-relaterede spørgsmål

På transportministrenes møte i Kuopio den 14 november 1995 ble det fra den danske formann gitt en status over fremdriften i den politiske behandling av TEN, og hvilke felles midler som muligens kan bli tildelt nordiske prosjekter innenfor dette programmet.

Det ble videre orientert om at det pågår forhandlinger om tredjelands adgang til transportoppdrag innen EU/EØS, noe som sterkt involverer de Østeuropeiske land. Denne saken har også stor betydning for å kunne løse problemet med Hellas manglende landveisforbindelse til de andre EU-land bl a som følge av krigen i det tidligere Jugoslavia.

EU forbereder tredjelandsforhandlinger også innen luftfart bl a med USA, men her har alle de nordiske land ganska nylig ingått bilaterale avtaler med amerikanerne. Transportministrene uttrykte videre bred støtte til de pågående forsøk for teknisk harmonisering når det gjelder jernbaneinfrastruktur, da bl a felles tekniske standarder er helt avgjørende for å kunne skaffe en fri, åpen og rettferdig konkurransesituasjon med hensyn til jernbanetransport.

Likeledes har Europakommisjonen satt igang arbeide med et politisk fellesprogram for sjøtransport 1996-2000. Innen EU har arbeidet med utvikling av elektroniske førerkort nå kommet relativt langt og det er mulig at et nytt direktiv om dette blir vedtatt på neste rådsmøte i EU.

Forøvrig arbeider Europakommisjonen med forslag til direktive for fly- og bagasjehåndtering på større flyplasser (ground handling) samt en hvitbok om flyledelse (air space management) med tanke på fremtidig harmonisering også innen dette området.

6.2.2 Trafiksikkerhed

Det nordiske samarbejde på trafiksikkerhedsområdet varetages af Styrgruppen for Nordisk Trafiksikkerhed (SNT), som er et underorgan til Nordisk Embedsmandskomité for Transportspørsmål (NET).

SNT afholdt under indtryk af ændringerne i det nordiske samarbejde i starten af 1995 en workshop om temaet *Fremtiden for nordisk trafiksikkerhedssamarbejde*, som viste, at der fortsat er interesse for et formaliseret nordisk samarbejde på trafiksikkerhedsområdet. Der er udgivet en rapport om workshoppens indhold.

Som led i arbejdet med trafiksikkerhed i de baltiske lande afholdt SNT i juni 1995 et kursus i Estland vedrørende udarbejdelse af handlingsplaner på trafiksikkerhedsområdet. Kursusdeltagerne var højtstående embedsmænd fra de tre baltiske lande.

Nordiske Trafiksikkerhedsdage 1995 blev afholdt i Lund, Sverige den 31. oktober-1. november 1995. Temaet var udviklingen på trafiksikkerhedsområdet i de nordiske lande de senere år og hvilke faktorer, der ligger bag denne.

Endvidere arrangerede SNT i november 1995 en konference med titlen *Road Traffic Safety - the Future is now* i Brno, Tjekkiet med deltagelse af embedsmænd og politikere fra Tjekkiet, Slovakiet, Polen og Ungarn.

Endelig er udgivelsen af tidsskriftet SNT-Nytt fortsat med udgivelsen af to numre i 1995.

6.3 *Afvikling af den nordiske aftale af 1972 om samarbejde på transport-og kommunikationsområdet*

På transportministrenes møde i Reykjavik den 28. februar 1995 var der enighed om, at den nordiske overenskomst af 1972 om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet ikke længere har aktualitet.

Ministerrådet besluttede derfor : at de nordiske lande, i henhold til artikkel 15 i den nordiske overenskomst af 1972 om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet, snarest mulig gennemfører de nødvendige tiltag for at ophæve overenskomsten.

Af praktiske årsager var der enighed om, at Norge formelt opsagde aftalen. Derved ophører aftalen for alle nordiske lande.

7 Bygg- och bostadssektorn

7.1 Utvecklingen i de nordiska länderna

Den ekonomiska situationen i de nordiska länderna har stabiliserats. På byggmarknaden råder fortfarande obalans i Finland och Sverige medan en konjunkturuppgång kan skönjas i Danmark, Island och Norge.

I Danmark har uppsvinget varit tydlig på bygg- och bostadsområdet. Konjunktursituationen har kraftigt förbättrats med ökad privatkomsumtion, stigande investeringar samt en stigning av branschens sysselsättning. Den genomförda liberaliseringen av realkreditlagen och räntefallet bidrog ännu i början av år 1995 till ökad omsättning av ägarbostäder och stigande priser.

I Finland har den inhemska efterfrågan visat tecken på återhämtning och efterfrågan på bostäder varierar i enlighet med förändringar i räntenivå och med stora regionala variationer. Bostadsmarknaden har stimulerats på orter med nya investeringar och arbetsplatser. Regioner med hög arbetslöshet har en låg efterfrågan på bostäder och minskade bostadsbidrag har ytterligare försvagat efterfrågan. Man kan vänta ett uppdämt behov av ägarbostäder då de ekonomiska konjunkturerna vänder. Tillgången på hyresbostäder har blivit bättre som följd av slopad hyresreglering. Bygginvesteringarna har tagit fart men deras sysselsättande effekt har varit begränsade.

I Island har den förbättrade samhällsekonomin och ett gynnsamt ränteläge också synats i ökade bostadsinvesteringar. En negativ faktor är dock den för isländska förhållanden höga arbetslösheten, 5,8%. En ny lag om bostadsbidrag till hyresgäster - efter nordisk förebild - började gälla från år 1995. Också en ny hyreslag trädde i kraft vid samma tidpunkt.

I Norge präglas bostads- och byggmarknaden av stigande och relativt hög byggaktivitet, ökade priser på gamla bostäder och stigande byggkostnader. Denna utveckling reflekterar en klar konjunkturuppgång som dels beror på ökad export av olja och gas och andra produkter och dels verkningar av en låg räntenivå och ökad inhemsk efterfrågan. Detta återspeglas på sysselsättningen där det är en klar ökning inom bygg- och anläggningsbranschen. Den privata kreditmarknaden har kunnat erbjuda låga bostadsräntor samtidigt som Husbanken kunnat sänka sina räntesatser. Husbankens roll som statlig långivare år också under omprövning.

Sverige håller på att återhämta sig från de senaste årens ekonomiska kris. Strategin är att få upp sysselsättningen och att konjukturuppgången utnyttjas för att stärka de offentliga inkomsterna och minska på de offentliga utgifterna. Under år 1995 beräknas bruttoinvesteringarna stiga med drygt 11% trots ett kraftigt fall i bostadsbyggandet. En parlamentariskt sammansatt utredning med uppgift att göra en översyn av bostadspolitiken har tillsatts. För att undvika bostadsbrist och öka sysselsättningen inom byggsektorn har en rad s.k. stimulansbidrag till byggandet införts.

7.2 *Verksamheten år 1995*

Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) har under året sammanträtt två gånger. Under Nordiska rådets session i Reykjavik höll bostadministrarna den 28 februari 1995 ett inofficiellt möte där man diskuterade samarbetes framtid. Det formella samarbetet bör fortsätta och sekretariatsbistånd förutsätts från Nordiska ministerrådets sekretariat. Frågan förutsätter också nationell bevakning. Dessutom beslöt bostadsministrarna att ge i uppdrag åt ämbetsmannakommittén att i skyndsam ordning bereda ett bostadspolitiskt forskningsprojekt kring den sociala bostadspolitiken med inriktning på bostadspolitikens möjligheter att bekämpa segregation.

Vid sitt möte i Köpenhamn den 24-25 oktober 1995 dryftade de nordiska bostadsministrarna budgetsituationen för Nordiska kommittén för byggbestämmelser. Dessutom beslöt bostadsministrarna att i den framtida verksamheten prioritera det bostadssociala området, bärkraftig stadsutveckling och insatser i närområdena. Detta kan innebära en eventuell omprioritering av pågående verksamheter. Dessutom diskuterade bostadsministrarna de frågor som kommer att behandlas på motsvarande EU-ministrarnas möte den 9-10 november 1995.

Ämbetsmannakommittén har fördelat årets reducerade dispositionsmedel till av bostadministrarna prioriterade områden. En speciell svårighet har detta år utgjort osäkerheten i framtida beviljningar till bygg- och bostadssektorn i sin helhet och till Nordiska kommittén för byggbestämmelser i synnerhet. Detta har lett till att medlen för genomförandet av handlingsprogrammet för bättre inomhusklimat och handlingsplanen för nordiska insatser beträffande byggbestämmelser och standardisering ytterligare beskurits.

7.3 *Institutionerna och samarbetsorganen*

7.3.1 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)

Arbetet i NKB bedrivs av de centrala byggmyndigheterna. Målsättningen för arbetet är att utveckla och samordna byggbestämmelserna inklusive godkännandeordningarna för byggprodukter. Speciellt fokuseras på frågeställningar som angår Norden och Europa inom byggområdet. NKB verkar som ett nordiskt samarbetsorgan i fråga om samhällskrav vad gäller säkerhet, hälsa, god miljö, tillgänglighet och resurshållning inom byggsektorn.

I NKB verkar utskott och arbetsgrupper inom speciellt viktiga områden såsom konstruktion, brand, energi, inomhusklimat, akustik, tillsyn och kontroll och ekologiskt byggande.

Ekologiskt byggande har under året varit ett av satsningsområdena. NKB har publicerat rapporten Byggningsmaterialer for en bärkraftig utvikling, i vilken tillgänglig kunskap från hela världen om val av byggmaterial med beaktande av den ekologiska aspekten är samlad. Inom ekologiområdet har även en sammanställning av vattenpotentialet i bostäder

framtagits. Ett nordiskt seminarium om behövliga tilltag i bygglagsstiftningen och -normeringen för att befrämja ekologiskt byggande i framtiden avhållits i november 1995.

Inom akustikområdet har på basen av gemensamma forskningsresultat ett förslag utarbetats till hur man i ljudisoleringsbestämmelserna skall beakta låga ljud. Arbetets hänsikt är att denna frågeställning tillvaratas på samma sätt i de alla nordiska länderna. Ett arbete om att klassificera bostäder med avsikt å ljudnivån har inletts.

Energiarbetet har fokuserats på ett aktivt deltagande i utarbetandet av de europeiska energiberäkningsmetoderna. Speciellt köldbryggors inverkan på byggnadens värmeförluster har utretts i Norden för europeiskt ändamål.

En rapport om funktionsbestämda brandkrav har färdigställts och publicerats på norska och engelska. Tillvägagångssättet är ett alternativ till det traditionella och nytt både i Norden och utanför Norden. Behovet av denna typ av tillvägagångssätt har väckts i europeiska sammanhang. Det nordiska förslaget har varit till nytta för de nordiska länderna som här kunnat samla sina gemensamma resurser. Arbetet har väckt mycket intresse i Europa och även i övriga världen. Tillsammans med den nordiska byggindustrin har två seminarier om det europeiska standardiseringsarbetet om branddörrar resp. taktäckningar hållits. I seminarierna deltog 100 resp. 80 personer.

Konstruktionsområdet är det område inom vilket inflytandet i europeiskt arbete traditionellt varit störst. NKBs tidigare arbete har visat resultat t ex genom att man i Öresundsförbindelsen i sen internationella entreprenadtävlingen vid den konstruktionstekniska dimensioneringen av projektet använde sig av NKBs säkerhetsfilosofi, som finns dokumenterad i NKB-skrift nr 55 Retningslinier for Last- og sikkerhetsbestemmelser for bärande konstruktioner. Under året har NKB tillsammans med Insta-B fortsatt arbetet för att nordisk syn i det europeiska arbetet beaktas.

Inomhusklimatarbetet presenterades på den internationella kongressen Healthy Buildings 95 i Milano i september 1995. NKBs arbete inom området väckte stort intresse och har lett till drygt hundra förfrågningar om NKB material.

Förutom ovannämnda projektverksamhet har NKB kontinuerligt först diskussioner om byggnadsfrågor av mera administrativ karaktär såsom utveckling av bygglagstiftning, ansvar i byggandet, marknadskontroll och implementering av byggproduktivitet. Europa-arbetet både vad gäller myndighets- och standardiseringsfrågor har varit mål för livligt informationsutbyte och påverkan.

7.3.2 Nordiska styrgruppen för bostadspolitisk projektverksamhet (BOPOL)

Fler prosjekter har vært under arbeid det siste året. Følgende prosjekter er avsluttet og rapporter under trykking:

- Bolig subsidier og byggekostnader
- Husholdningers betalningsproblemer
- De offentlige og allmennyttige utleieboligers rolle i boligpolitikken.

Det er under arbeid et større prosjekt om *Housing in the Nordic Countries* som vil bli sett i sammenheng med *Nordisk boligpolitikk i europeisk perspektiv*. Et forprosjekt om *Nordisk boligrett* er avslutter og føres videre.

Etter initiativ fra de nordiske boligminister er det igangsatt et forprosjekt vedrørende *Boligpolitikk mot segregasjon*. Først når forprosjektet er avsluttet vil det bli tatt endelig stilling om prosjektet skal gjennomføres i sin helhet. Prosjektet vil i såfall etter planen være avsluttet høsten 1996.

På nordisk bolig administrativt møte i Bergen i august 1995 ble det videre nordiske samarbeid på boligsektoren drøftet. Møtet gav bl.a. utrykk for at det vil bli svært vanskelig å opprettholde arbeidet med felles nordiske boligpolitiske prosjekter på de økonomiske- og juridiske saksfelter i lys av reduserte bevilgninger fra Ministerrådet og avvikling av sekretariats bistand.

Sverige overtar formannsvervet i BOPOL fra 1. januar 1996.

7.3.3 Nordisk samarbete av standardisering innanför byggsektorn (INSTA B)

INSTA-Bygg är en samarbetsform mellan byggstandardiseringsorganisationerna i Norden. Deltagarna i samarbetet är Bygginformationsstiftelsen i Finland, Byggingasstaðlarað från Island, Byggstandarisering i Sverige, Dansk Standard och Norges Byggstandardiseringsråd. Samarbetet syftar till koordinering av nationella åsikter i det internationella standardiseringsarbetet, främst i den europeiska CEN (Comité Européen de Normalisation) men också i ISO (International Organization for Standardization).

Under perioden november 1994 till november 1995 har vikten lagts vid produktstandardiseringen, som krävs för att kunna implementera det europeiska byggproduktivitet (Construction Products Direktive).

Detta ändamål har INSTA-Bygg befrämjat genom tre arbetsmetoder:

1. INSTA-Bygg och NKB har fem programgrupper, som har till uppgift att genomföra den av bostadministrarna godtagna handlingsplanen.
2. De samarbetande organisationerna har kontinuerligt utbyte av nationella remisser om europeiska standarder. INSTA-Bygg kan därigenom framföra sådana problemområden, på vilka nordiska säkerhetskrav, klimatiska förhållandena eller byggsätten skiljer sig från de europeiska.
3. INSTA-Bygg har hållit två möten, 30.3.1995 och 9.10.1995. I dessa möten har bl.a. diskuterats frågor, som har kommit fram i CENs sektormöten BTS1 och som påverkar nordiska byggprodukter. Dessa möten följer också upp nordiska projekt, som NKB och INSTA-Bygg genomför med ÄK-Byggs anslag.

INSTA-Bygg genomför ett av Ministerrådet finansierat projekt, som syftar till byggproduktionen enhetliga kvalitetskrav inom närområdena. Grunden är de s.k. AMA-dokumenten (Allmänna Material och Arbetsbeskrivningar), som revideras samtidigt i Norge, Sverige och Finland. Projektets syfte är att hjälpa de baltisk staterna och St. Petersburg området med att ta i bruk liknande kvalitetsnivåer, för att främja handeln mellan närområdena och Norden.

7.3.4 Nordisk harmonisering av godkjenningsreglene for byggeprodukter (ETA-Nord)

ETA Nord har efter de tidligere og nuværende EFTA landes fulde medlemskab koncentreret aktiviteterne om EOTA, således at væsentlige spørgsmål på EOTA Technical Board dagsordenerne bliver drøftet. På denne måde kan det traditionelle Nordiske samarbejde fortsætte og væsentlige synspunkter kan fremføres i fællesskab. Den begrænsede økonomi for ETA Nord har dog begrænset møde antallet til i alt tre i 1995, men det er et ønske, at aktiviteterne kan fortsætte også i fremtiden, specielt fordi der forventes en stærkt øget aktivitet i EOTA, hvor det vil være hensigtsmæssigt at kunne samle og koordinere den viden og de erfaringer, der er til stede i de nordiske lande.

7.4 Projektverksamhet

I enlighet med bostadministrarnas prioriteringar startade endast ett nytt förprojekt *Bostadspolitik mot segregation* med en blygsam finansiering om 100 TDKK. Förprojektet rapporterade till bostadsministrarnas möte den 24-25 oktober 1995

De pågående projekten och verksamheterna beviljades medel enligt följande:

		TDKK
Miljödata för byggevarer		300
Nordisk boligrett		200
Housing in the Nordic Countries		100
NKB: Handlingsplan för byggnormer och standardisering		855
varav:	INSTA B	100
	ETA-Nord	90
NKB: Handlingsprogram för inomhusklimat		200
Kursserie om europrojektering för balter		150
Gemensamma standardbeskrivningar (AMA) för Östersjöområdet		45

Finansiering av projektet *Nordisk boligpolitik i europeisk perspektiv* har avbrutits på grund av den stora nedskärningen av sektorns dispositionsmedel. Också övrig projektverksamhet har lidit av de bristande resurserna.

Under året har två rapporter utkommit i TemaNord-serien: *Good Nordic Housing*, TemaNord 1995:501 och *Enviromental Data for Building Materials in the Nordic Countries*, TemaNord 1995:577.

7.5 Nordiska rådets rekommendation

7.5.1 Meddelande om rekommendation nr 11/1994/nord angående nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv (A 1052/s)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att bibehålla och utveckla det nordiska samarbetet på bygg och bostadsområdet i ett vidare perspektiv med hänsyn tagen till en bärkraftig utveckling inom infrastrukturområdet

att särskilt utbyta synpunkter om de bostadssociala målsättningarna i Norden

att inleda ett erfarenhetsutbyte mellan Norden och EG i bygg- och bostadspolitiska frågor

att utvidga samarbetet på bygg- och bostadsområdet med de baltiska länderna och i nordvästra Ryssland."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Omprioriteringen av det nordiska samarbetet har inneburit starkt reducerad medeltilldelning för bygg- och bostadssektorn. Därför har också projekt stoppats, vilka enligt rekommendationen och sektorn själv ansetts viktiga. Medel för aktiviteter i Nordens närområden har inte tilldelats sektorn detta år.

Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) har dock stärkt det politiska sektorsamarbetet som en följd av den ökade europeiska integrationen. Ministerrådet är enigt om att inom EU tillkännage den nordiska synen på bostadspolitikens sociala och ekologiska betydelse. Initiativ har tagits till att i dansk regi genomföra en europeisk konferens *Sustainable Housing*. Inom Norden försiggår ett aktivt erfarenhetsutbyte om bostadspolitiska målsättningar, dels inom Ministerrådets ram och dels genom direkt samverkan och i andra organiserade fora.

8 Övriga institutioner

8.1 Nordiska Utvecklingsfonden, NDF

Nordiska Utvecklingsfonden (Nordic Development Fund) är en nordisk biståndsorganisation med kontor i Helsingfors. Verksamheten påbörjades 1989. NDF:s kapital uppgår till 250 miljoner SDR. Per den 1 november 1995 hade 58 kreditavtal till ett sammanlagt belopp om 205 miljoner SDR undertecknats.

NDF ger mycket långfristiga lån till fattiga utvecklingsländer på mjuka, IDA-liknande villkor. Lånen ges för högt prioriterade projekt som främjar ekonomisk och social utveckling i u-länder. Särskild vikt fästs vid projektens miljöaspekter. Projekten skall vara av nordiskt intresse.

NDF lämnar krediter endast i samfinansiering med andra finansiärer, främst andra multilaterala finansieringsinstitutioner såsom Världsbanken, de regionala utvecklingsbankerna och Nordiska Investeringsbanken. NDF

kan, inom en beloppsram på 10 miljoner SDR, medverka med direkt finansiering (villkorslån) till den privata sektorn i u-länder i samarbete med nordiskt näringsliv.

Ministerrådet har genomfört en resultatorienterad evaluering av NDF:s verksamhet 1995. NDF har vidare behandlats i Ministerrådets utredning om möjligheter till närmare sammanknytning av de nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors.

För närmare information om fondens verskamhet hänvisas till fondens årsberättelse.

8.2 Nordiska Projektexportfonden

I den samnordiska arbetsgruppens rapport om nordisk nytta bedömdes NoPEFs verksamhet vara av stor nordisk nytta. I rapporten rekommenderas att NoPEF skall vidareföras och utvecklas.

NoPEF har i växande grad blivit ett välkänt och viktigt instrument hos det nordiska näringslivet för stöd i förinvesteringsfasen till nya projekt och affärsutveckling på marknader utanför EU och Eftaländerna. Nyckelordet är stöd till internationalisering av nordiskt näringsliv inte minst till små och medelstora företag för projekt i Nordens närområden medan stöd till projektexport har hamnat i andra hand.

Under det gångna året har projektverksamheten för femte året i följd fortsatt att öka till en rekordhög nivå med över 200 ansökningar och över 100 projektbeviljningar. De flesta projekt finns i Nordens närområden, de baltiska länderna, nordvästra Ryssland och Polen etc. Över 75% av projektansökningarna till NoPEF kommer från små och medelstora nordiska företag och ca 80% av projekten finns i Öst- och Centraleuropa. Nordiskt näringsliv visar dock ett växande intresse för Sydostasien inte minst Kina, Asean-länderna och Indien, som är de kraftigaste växtmarknaderna i världen i dag.

Inom ramen för det Baltiska investeringsprogrammet (BIP) har från programmets början i juli 1992 fram till hösten 1995 mer än 300 ansökningar mottagits och stöd beviljats till ca. 140 projektstudier. Av dessa projekt har redan över 30 projekt realiserats, dvs. resulterat i ny affärsverksamhet eller företagsetableringar med deltagande från nordiska företag, som har medfört investeringar på tiotals miljoner USD och skapande av flera hundra arbetsplatser i Baltikum. Ca. hälften av beviljade projektstudier är ännu på gång. Inom ramen för BIP har NoPEF dessutom låtit utföra projektidentifikationsstudier i de baltiska länderna inom näringslivsbranscher som anses vara av strategisk betydelse för Norden, till exempel inom livsmedelsindustrin, maskin- och metallindustrin och träförädlingsindustrin. Många av dessa studier har lett till samarbete mellan nordiska och baltiska företag.

Från 1994 har NoPEF drivit ett försöksprogram riktat mot nordvästra Ryssland som är uppbyggt på samma grund som BIP-programmet. Det är för tidigt att bedömma resultatet av detta försök, men nordiska företag har

ett viktigt strategiskt intresse i affärsutveckling i detta område och deras intresse har ökat märkbart de senaste månaderna.

På NoPEFs vägnar kommer en representant för MOFTEC, Ministry of Foreign Trade and Economic Corporation i Kina att uppehålla sig i Norden de närmaste 12 månaderna med säte i Köpenhamn för att underlätta nordiska företags projekt- och affärsutveckling i Kina.

Fr.o.m. 1 oktober 1994 blev NoPEF Financial Intermediary för EUs Jopp Phare program i Norden.

NoPEF jobbar i nära samarbete med NIB, NDF och NEFCO, de nordiska närings- och exportorganisationer och de nordiska utvecklingsfonderna för utvecklingsländerna.

För närmare information om verksamheten hänvisas till NoPEFs kommande årsberättelse.

8.3 Nordiska rådets rekommendation

8.3.1 Meddelande om rekommendation nr. 15/1995/euro angående plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO (A 1075/e och A 1077/e)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regjeringer *å* utarbeide en plan for hvordan man på den mest hensiktsmessige måte kan samarbeide for å fremme best mulige sosiale og miljømessige forhold i de land vi har som handelspartnere blant annet ved å undersøke hvordan man best kan innføre sosial- og miljøklausuler i WTO, og ved å sikre en nær samordning av disse spørsmål med arbeidet i f.eks. ILO og OECD."

De nordiske lands regjeringer meddeler:

De emner, der rejses i Nordisk Råds rekommandation, i forslagene A 1075/e og A 1077/e fra medlemmer af Nordisk Råd samt i Det Økonomiske Udvalgs betænkning, er af stor betydning for vigtige aspekter af det internationale samarbejde.

De nordiske landes regeringer finder det derfor rigtigt at begynde med at give en kort oversigt over det internationale arbejde på området.

Behandlingen i GATT/WTO af samspillet mellem international handel og beskyttelse af miljøet blev først drøftet i begyndelsen af 1970'erne i tilknytning til FN-konferencen om Menneskets omgivelser i Stockholm den 5.-16. juni 1972.

Fremdriften i arbejdet styrkedes i begyndelsen af 1990'erne, og aktuelt behandles emnet i WTO's Komité om Handel og Miljø. Komiteen har mandat til at behandle alle dele af WTO-aftalekomplekset, herunder tjenesteydelser og intellektuelle ejendomsrettigheder. Komiteen har af WTO's ministre fået pålagt at indstille til ministerkonferencen i Singapore i december 1996, om ændringer i WTO-aftalekomplekset ud fra handel og miljøsynspunkter er hensigtsmæssige.

I OECD har man siden 1991 udført et analysearbejde af handel og miljø. OECD's Ministerråd vedtog i 1993 som første resultat af arbejdet et sæt proceduremæssige retningslinier, sigtende på at bistå regeringerne i deres arbejde. På ministerrådsmødet i maj 1995 vedtoges en rapport indeholdende de første formuleringer vedrørende substansspørgsmål. Analysearbejdet fortsætter.

I UNCTAD arbejdes der på emnet i en komité, der er nedsat på initiativ af de nordiske lande. Komiteen ventes at rapportere til UNCTAD's Styrelsesråd i foråret 1996.

Relationen mellem handel og arbejdsmarkedsforhold analyseres i OECD. Ministerrådsmødet i maj 1995 modtog en fremskridtsrapport om arbejdet. Ministrene udbad sig en endelig rapport i 1996.

I ILO drøftes emnet af Styrelsesrådet, hvor de nordiske lande i kraft af deres fælles plads arbejder permanent for fremme af arbejdstagerrettigheder. Desuden pågår der en drøftelse af handel og arbejdsmarkedssynspunkter i en særlig komité.

FN's sociale topmøde i København den 6.-12. marts 1995 vedtog et handlingsprogram, der opfordrer til at respektere fundamentale arbejdstagerrettigheder. De nordiske lande deltog selvsagt aktivt for at opnå dette resultat.

Der er en del lighedspunkter mellem problemerne omkring handel og miljø og problemerne omkring handel og arbejdstagerrettigheder. Men der også væsentlige forskelle. Miljø-aspektet er allerede på WTO's dagsorden, mens bestræbelser på at tage arbejdstagerrettigheds-aspektet op i WTO endnu ikke har båret frugt. Arbejdet med miljø-aspektet er væsentlig mere fremskredent end arbejdet med arbejdstagerrettighedsaspektet. Den tøven, der findes i forhold til de to aspekter, har forskellig styrke og oprindelse. Der bør således i det internationale arbejde vises påpasselighed med uden videre at lade problemer fra det ene aspekt "smitte af" på det andet.

Rekommandationen anvender udtrykket *miljø- og socialklausuler*. På den baggrund oplyses det, at der i de internationale drøftelser om, hvordan man i givet fald kunne inkorporere de omhandlede hensyn i WTO-aftalen, er nævnt to alternativer: Dels kunne man tænke sig en tværgående undtagelse fra WTO-forpligtelserne udfra miljøhensyn, dvs. en egentlig "klausul". Og dels kunne man tænke sig miljøhensyn indarbejdet i de enkelte, relevante WTO-bestemmelser. Spørgsmålet om, hvordan arbejdstagerhensyn kan inkorporeres, har ikke været drøftet internationalt.

Udgangspunktet for de nordiske regeringers holdning til de problemkredse, rekommandationen vedrører, er, at blandt de politiske målsætninger, som regeringerne støtter fuldt ud, er:

1. Beskyttelse af miljøet,
2. Gode vilkår for dem, der er med til på arbejdsmarkedet at skabe grundlaget for de nordiske landes velstand,
3. Styrkelse af de fattige landes muligheder for økonomisk og social udvikling,
4. Liberalisering af international handel.

Der er i betydeligt omfang harmoni mellem disse fire målsætninger. F.eks. leder øget adgang til industrilandenes markeder for produkter fra udviklingslandene til den økonomiske fremgang, der skaber grundlaget for bedre forhold for arbejdstagere og miljø i udviklingslandene. Men der er også tilfælde, hvor bestræbelser på at opfylde en af målsætningerne synes at modvirke opfyldelsen af en af de andre.

Man bør derfor, når man forfølger et af målene, bruge et middel, der forstyrrer de andre målsætninger mindst muligt. Problemet er, at dette kræver en langt højere grad af viden om samspillet mellem de fire målsætninger end man idag råder over. Der udestår et omfattende analysearbejde, inden vi har det nødvendige vidensgrundlag. De nordiske lande presser på for at fremme dette analysearbejde.

Desuden bør det middel, man bringer i anvendelse til at opfylde en af de fire målsætninger, være effektivt. Det er de nordiske regeringers generelle opfattelse, at fremme af miljøet mest effektivt opnås ved miljøpolitiske tiltag, og at fremme af arbejdstagerrettigheder mest effektivt sker over arbejdsmarkedspolitikken.

Et vigtigt spørgsmål, der kan rejses med udgangspunkt i rekommandationen fra Nordisk Råd, er, om forbud mod import fra et udviklingsland er et hensigtsmæssigt middel til fremme af miljøets og arbejdstagernes situation i det pågældende land.

En sådan sammenkædning af miljøpolitik, arbejdsmarkedspolitik, udviklingspolitik og handelspolitik er de nordiske regeringer med det nuværende vidensgrundlag tilbageholdende overfor.

Dels vil den lægge hindringer i vejen for det pågældende udviklingslands muligheder for at finansiere beskyttelse af miljøet og arbejdstagerne. Dels vil den medføre nogle utilsigtede negative sociale bivirkninger, i første række for arbejdstagerne og deres familier. Dels vil muligheden for at forbyde import med henvisning til beskyttelse af miljøet eller arbejdstagerne friste stærkt til protektionistisk misbrug, og endelig er der med den erfaring, der findes om handelssanktioner, tvivl om, hvorvidt et forbud kan håndhæves effektivt. Det nævnes også, at et importforbud kun ville berøre et udviklingslands eksporterhverv. Arbejdstagere beskæftiget i hjemmemarkedserhvervene ville ikke blive berørt.

Medens de nordiske regeringer således står tøvende over for en bred adgang til miljø- og socialklausuler i handelsaftaler, er det vor opfattelse, at der findes tilfælde, hvor handelsforbud er et rimeligt skridt. I visse tilfælde er det endog nødvendigt for at løse problemet, f.eks. i forbindelse med videnskabeligt begrundede forbud mod handel med truede dyr og planter.

Problemstillingerne er som nævnt komplicerede og utilstrækkeligt belyste. For de nordiske regeringer er det dog klart, at der til trods herfor er grundlag for at identificere nogle politiske holdninger og målsætninger på området:

De nordiske regeringer vil fortsat arbejde for en nedbrydning af internationale handelsbarrierer, især for at lette de fattige landes deltagelse i den internationale handel.

Samtidig vil vi tage større hensyn til målet om en bæredygtig udvikling, herunder at der udarbejdes multilaterale løsninger for samspillet mellem miljøhensyn og varernes fri bevægelighed.

Vi har længe arbejdet for og vil fortsat arbejde for, at der i visse situationer i internationale miljøaftaler kan anvendes handelsbestemmelser, uden at disse kan tilsidesættes af WTO.

Det er vor opfattelse, at der internationalt skal søges mere effektive midler, der kan fremme respekten for fundamentale arbejdstagerrettigheder på grundlag af de i ILO vedtagne konventioner.

De nordiske regeringer vil arbejde for at få spørgsmålet om arbejdstagerrettigheder på dagsordenen for WTO.

De nordiske regeringer arbejder sammen om disse mål i bl.a. OECD, i ILO, i WTO og i UNCTAD. Der arbejdes også fra nordisk side for disse synspunkter i EU. Regeringerne er enige i, at de nordiske landes internationale anseelse som progressive på det sociale og miljømæssige område udgør et godt grundlag for en positiv og fremadrettet nordisk indsats til gavn for de vigtige spørgsmål, der er rejst i Nordisk Råds rekommandation.

Kapitel VIII

Juridiska frågor

1 Lovgivningssamarbejdet

1.1 Generelt

De nordiske justitsministre forsamlet i Nordisk Ministerråd er - bistået af den nordiske embedsmandskomité for lovgivningssamarbejde (NÄL) - ansvarlige for det nordiske lovgivningssamarbejde.

Med henblik på at effektuere dette samarbejde har man hidtil taget udgangspunkt i Nordisk Råds lovgivningsprogram fra 1988, der har angivet en række retsområder, hvor de nordiske lande skal samarbejde. Dette lovgivningsprogram blev - foranlediget af et ønske fra Juridisk Udvalg - konkretiseret nærmere i Ministerrådets arbejdsprogram fra 1993. Disse programmer har tilsammen i de senere år spillet en væsentlig rolle for lovgivningssamarbejdet i Norden.

Som en følge af at EU med starten af beretningsåret blev udvidet med Sverige og Finland besluttede de nordiske justitsministre på deres møde i Kolding i august måned, at det eksisterende arbejdsprogram for det nordiske lovgivningssamarbejde skulle gennemgås og revideres.

De nordiske justitsministre gav i den forbindelse udtryk for, at et revideret arbejdsprogram primært skal indeholde nærmere retningslinier for procedurer og samarbejdsformer, såvel når det gælder at tage aktuelle spørgsmål op i EU på et tidligt tidspunkt som at implementere nye EU-direktiver. Beskrivelsen af fremtidige lovgivnings- og samordningsinitiativer vil have størst betydning i det nordiske samarbejde, som foregår på andre retsområder end de, som omfattes af EU/EØS.

Retningslinierne skal medvirke til at sikre, at de reformplaner, der er kommet til udtryk i oplægget *Nordisk samarbejde i en ny tid*, også på lovgivningsområdet bliver realiseret.

Arbejdet med udarbejdelsen af det reviderede arbejdsprogram er på den baggrund i beretningsåret begyndt under ledelse af det danske Justitsministerium og skal være færdigt i 1996 således at det kan godkendes af justitsministrene på deres møde sidst på sommeren 1996.

Mere generelt er der i 1995 i øvrigt arbejdet videre inden for de rammer, der gennem mange år har udviklet sig for det nordiske samarbejde.

Justitsministrene og embedsmandskomiteen har således i lighed med tidligere år afholdt regelmæssige møder med henblik på mere overordnet at koordinere samarbejdet samt drøfte emner af fælles interesse. Herudover har repræsentanter fra de nordiske landes justitsministerier afholdt møder af både formel og uformel karakter med henblik på at udveksle information og diskutere konkrete lovgivningsprojekter.

Hertil kommer, at de nordiske repræsentanter har holdt tæt kontakt i forbindelse med internationale møder, bl.a. med henblik på at koordinere landenes holdninger samt i øvrigt samarbejde i videst muligt omfang - både inden for EU og i øvrigt.

1.2 Oversigt over samarbejdet i beretningsåret

1.2.1 Budget og bevillinger

Nordisk embedsmandskomite for lovgivningssamarbejde (NÄL) har i beretningsåret haft dispositionsret over 653 TDKK, hvoraf de 445 forfalder ved beretningsårets udgang. Den årlige tildeling til NÄL nedsættes fra 1996 fra 100 TDKK til 80 TDKK årligt.

NÄL har i den forbindelse besluttet at give udtryk for, at yderligere nedsættelser af bevillingen til NÄL vil være betænkelig.

NÄL har i beretningsåret besluttet at bevilge støtte til følgende:

- 75 TDKK til et møde med deltagelse af de nordiske lovteknikenheder. Mødet, der oprindeligt var planlagt til afholdelse i oktober måned, afholdes i januar måned 1996 i Sverige.
- 260 TDKK til afholdelse af et seminar om Nordisk Lovgivningssamarbejde inden for EU og EØS. Seminaret forventes afholdt i januar måned 1996.
- 25 TDKK til en Nordisk konference for økonomi- og resultatstyringsspørgsmål inden for politisamarbejdet og politivæsenet. Konferencen er afholdt i september 1995.

- 17 TDKK til dækning af en budgetoverskridelse i forbindelse med afholdelsen af et lovteknik seminar i Helsingfors den 14.-17. marts for tjenestemænd fra Baltikum. Budgetoverskridelsen skyldtes ændrede momsregler i Finland.
- 152 TNOK til en kriminalitetsforebyggende konference, der skal afholdes i maj 1996 i Norge. Formålet med konferencen er at vurdere mulighederne for et udvidet samarbejde imellem de kriminalitetsforebyggende myndigheder i de fem nordiske lande. Konferencen får endvidere til opgave at formulere et udkast til rammerne for et mere permanent udvidet samarbejdet på det omhandlede område.

1.2.2 Nordisk informationsnetværk for menneskerettigheder

NÄL behandlede i beretningsåret Nordisk Råds rekommandation nr 4/1995, som anbefaler at Nordisk Ministerråd skal bistå de fem nordiske menneskerettighedscentre med at etablere et informationsnetværk mellem centrene, således at der kan opnås en fællesnordisk nytte af samarbejdet med udarbejdelse af oplysnings- og undervisningsmateriale afholdelse af konferencer, kurser, seminarer og højskoleophold, udstillinger og anvendelse af elektroniske hjælpemidler.

De fem nordiske landes menneskerettighedscentre udarbejder på den baggrund et oplæg til opbygningen af et sådant informationsnetværk.

NÄL blev i den forbindelse bedt om på et fagligt grundlag at vurdere projektet før den videre behandling i Ministerrådet.

NÄL har givet udtryk for at man ud fra faglig vurdering af det fremlagte projekt kan give sin principielle tilslutning til etablering af netværket.

NÄL lagde i den forbindelse vægt på den anbefaling, der var indeholdt i Nordisk Råds rekommandation.

NÄL besluttede imidlertid at anmode de nordiske menneskerettighedscentre om yderligere information om projektet før man gav sin endelige tilslutning i form af en anbefaling til Ministerrådet, ligesom man anmodede om et revideret budget med reducerede sekretariatsudgifter.

1.2.3 Den nordiske arbejdsgruppe for internationale privatretlige spørgsmål på familierettens område

Den nordiske ægteskabskonvention er fra 1931 og indeholder internationale privatretligbestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål. På et møde den 14. december 1994 i den nordiske arbejdsgruppe for internationale privatretlige spørgsmål rejste Norge spørgsmålet om ophævelse af konventionens artikel 8, stk. 2, vedrørende underholdspligt og forældremyndighed.

Baggrunden for ønsket om at ophæve bestemmelsen var, at den nordiske ægteskabskonvention på det omhandlede område giver en mindre hensigtsmæssig løsning end den, der følger af Lugano-konventionen.

I beretningsåret er spørgsmålet blevet drøftet nærmere i arbejdsgruppen, og der er i den forbindelse konstateret enighed om, at man - i stedet for blot at ophæve bestemmelsen - bør lade den erstatte af en ny internordisk regulering af spørgsmålet.

Idet dog også spørgsmålet om forældremyndighed er omhandlet i bestemmelsen, bør denne dog - for så vidt angår dette spørgsmål - bestå uændret.

I beretningsåret har arbejdsgruppen endvidere besluttet at arbejde videre med udarbejdelsen af et udkast til en konvention om internordiske forældremyndighed- og samværsretssager.

1.2.4 Offentlig ret

Offentlig ret er i de senere år blevet viet stadig større opmærksomhed inden for det nordiske lovgivningssamarbejde.

Bl.a. med henblik på at understrege vigtigheden af, at der blandt de nordiske lande afholdes regelmæssige møder på embedsmandsplan vedrørende offentlig ret, har NÄL i beretningsåret truffet beslutning om at indkalde til et offentligretligt embedsmandsmøde i starten af 1996. På dette møde vil især spørgsmålet omkring nordisk offentlighedslovgivning blive drøftet.

1.2.5 Politisamarbejde

Det nordiske politi- og toldsamarbejde har siden starten dannet mønster for andre lande på et godt og effektivt samarbejde over landegrænserne og mellem forskellige kontroletater. Dette samarbejde bliver stadig bedre og bedre og giver mange konkrete resultater i kampen mod narkotika i Norden. På justitsministermødet i Kolding i august gik nordiske justitsministre ind for "yderligere at styrke dette samarbejde".

Der opnåedes således i den forbindelse enighed om, at der er behov for et øget samarbejde på politiområdet - også over de nordiske landegrænser.

1.2.6 Transportret

Inden for søretten foregår der samarbejde mellem de nordiske lande på en række områder. Dette samarbejde er også videreført inden for de internationale organisationer. Den omstrukturering af de nordiske sølove som fandt sted i 1994, var genstand for et nært nordisk samarbejde. I løbet af det sidste år har man afsluttet samarbejdet om gennemførelsen af den internationale konvention om bjærgning af 1989 og af nye protokoller fra 1992 til konventionerne om ansvar for olieudslip i nationalret.

1.2.7 Effektivisering af retsvæsenet

Under mødet i Kolding i august behandlede justitsministrene spørgsmålet om effektivisering af retsvæsenet. Under diskussionerne tog justitsministrene spørgsmålet om behovet for en afprøvning og modernisering af ar-

bejds- og organisationsformer i domstolene og andre dele af retsvæsenet op.

1.2.8 EU-retlige spørgsmål m.v. og implementering af EU-direktiver

- I en udtalelse, som statsministrene fra de fem nordiske lande udsendte efter Nordisk Råds session i Reykjavik hedder det, at der ikke må skabes nye grænsedragninger mellem de nordiske lande eller mellem Norden og det øvrige Europa, samt at denne målsætning bedst kan opnås ved en fælles nordisk positiv holdning til medvirken i Schengen-samarbejdet.

  Der har på den baggrund med henblik på at koordinere de nordiske landes holdning til Schengen-samarbejdet været afholdt en lang række drøftelser af både formel og uformel karakter blandt de nordiske landes ministre og embedsmænd.

  Disse møder har i høj grad medvirket til, at der blandt de nordiske lande er opnået konsensus omkring spørgsmålet om de nordiske landes holdning til Schengen-samarbejdet.
- Det spanske EU-formandskab fremlagde i beretningsåret et udkast til fælles aktion vedrørende bekæmpelse af racisme og fremmedhad inden for Den Europæiske Union.

  Det lykkedes i den forbindelse for de nordiske lande, bl.a. takket være et uformelt men tæt samarbejde og en intensiv koordinering af holdninger, at få indføjet ændringer, der gjorde det muligt for landene at tiltræde aktionen.
- I februar 1994 blev der i Helsingfors afholdt et miniseminar om implementeringen af EU-direktivet om timeshare. Der blev ved denne lejlighed udtrykt ønske om et nærmere samarbejde vedrørende implementeringen af direktivet mellem de nordiske lande.

  Nordiske Ministerråd stillede projektmidler til rådighed for udarbejdelsen af en rapport om det nordiske timeshare-marked.

  På baggrund af rapporten, der lå færdig i september 1995, har der i Danmark været afholdt møder på embedsmandsplan, hvor man bl.a. har drøftet, hvorvidt der måtte være behov for ændringer af direktivet på baggrund af rapporten. Samarbejdet om hvordan implementeringen skal ske fortsætter.
- På baggrund af Kommissionens grønbog om garanti og efterkøbsservice blev der i beretningsåret indledt et mere uformelt samarbejde mellem de nordiske lande med henblik på at koordinere arbejdet med et kommende direktiv på området. Samarbejdet er planlagt at blive formaliseret og intensiveret i 1996.
- I 1990 fremsatte EF-Kommissionen et forslag til Rådets direktiv om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger.

  Direktivet blev vedtaget den 24. juli i beretningsåret efter at have været til anden høring i Europa-Parlamentet.

I direktivets artikel 32 er indeholdt en implementeringsfrist på 3 år fra direktivets endelige vedtagelse.

Direktivet indeholder en lang række bestemmelser om behandling af personoplysninger, der finder sted under anvendelse af edb, samt i et vist omfang personoplysninger, der indgår i manuelle registre.

NÄL har i beretningsåret truffet beslutning om, at de nordiske lande i forbindelse med det videre arbejde med implementeringen af direktivet skal holde tæt kontakt med henblik på at udveksle erfaringer m.v.

1.3 Nordisk Råds rekommandationer

1.3.1 Meddelande om rekommendation nr 9/1991/nord angående lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi (A 939/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer *å* innlede samarbeid eller styrke eksisterende samarbeid med hensikt på å oppnå mest mulig ensartet lovgivning både nordisk og internasjonalt når det gjelder anvendelse av bio- og genteknologi innen industri, landbruk, miljø, på det medisinsk-etiske området og når det gjelder beskyttelse av den personlig genetiske integritet."

De nordiske lands regjeringer meddeler:

I de nordiske lande findes et udbredt samarbejde om bio- og genteknologi. Landenes regeringer forventer at fortsætte dette samarbejde. Igennem Ministerrådets organisation er der oprettet flere grupper som arbejder med forskellige sider af bioteknologien. Det drejer sig om et udvalg, som behandler etiske emner og to grupper som behandler spørgsmål om bevarelse og anvendelse af genetiske ressourcer. De nordiske lande har også et nært samarbejde internationalt set, bl.a. inden for rammerne af Rio-Konventionen om biologiske sammenfald og i EU-sammenhæng.

I de forskellige lande er de nationale regler om bio- og genteknologi blevet reformeret. Arbejdet er sket i kontakt med myndigheder i de andre nordiske lande og under hensyntagen til lovgivningen i disse lande. Det nordiske samarbejde har ført til, at der nu findes ensartet gentekniklovgivning i Danmark, Norge og Sverige. I Finland findes en gentekniklov fra 1995. Loven omfatter de spørgsmål, som reguleres i EU-retten.

Ministerrådet foreslår at rekommandationen afskrives. Dette er endnu ikke sket.

1.3.2 Meddelande om rekommendation nr 11/1991/nord angående lagstiftning rörande grupptalan (A 923/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utrede mulighetene for å innføre felles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøksmål i forbrukssaker."

Nordisk Ministerråd meddeler:

På et møde i Stockholm i november 1990 diskuterede man muligheden for at få en samlet nordisk lovgivning om gruppesøgsmål. I Sverige udpegedes i sommeren 1991 en særskilt undersøger, som fik til opgave at udrede om det kan lade sig gøre med sådanne regler.

Den svenske udredning er nu færdig og indeholder et forslag til lov om gruppesøgsmål. Gruppesøgsmål skal efter forslaget kunne føres på forbruger-, miljø- og ligestillingsområdet. De nordiske lande er enige om at give hinanden regelmæssige informationer om lovgivningsarbejdet.

I Norge påtænker man at påbegynde et projekt om indføring af gruppesøgsmål i 1996, antagelig i form af et udvalg, muligvis som et delprojekt i en mere omfattende reform af civilprocessen.

I Finland har en arbejdsgruppe i 1994 afgivet en betænkning indeholdende et forslag til en lov om gruppesøgsmål. Betænkningen har været udsendt til høring i 1995. Beslutning om at fremsætte lovforslag er endnu ikke truffet.

1.3.3 Meddelande om rekommendation nr 6/1993/nord angående arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet (B 133/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at antage et nyt femårigt lovgivningsprogram i overensstemmelse med ministerrådets forslag og de synspunkter, der er anført af Nordisk Råds juridiske udvalg

at fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste og ikke blot afvente EF-initiativer

at i øvrigt nøje overveje, om ikke det samarbejde, der pågår med henblik på at støtte de baltiske lande, bør integreres i det nordiske lovgivningssamarbejde, således at de baltiske lande på de områder, hvor det findes mest presserende, kan få etableret eller opdateret sine egne regler."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har i overensstemmelse med fremlagte forslag vedtaget et nyt femårigt lovgivningsprogram. I forbindelse med programmets gennemførelse vil man gennemgå de forslag og synspunkter, som Nordisk Råds juridiske udvalg har fremført.

De nordiske landes regeringer er enige om, at man bør fortsætte arbejdet med nordiske prioriteringer og ikke kun afvente initiativer fra EU. Det ligger dog i sagens natur, at man bør afvente initiativer fra EU inden et nordisk samarbejde påbegyndes, f.eks. når det gælder opfyldelse af EU-direktiver.

Fremdriften i det nordiske lovgivningsprogram blev diskuteret på et fællesmøde mellem de nordiske justitsministre og Juridisk udvalg i Mariefred i juni 1995. I denne forbindelse tog man også spørgsmålet op om fremtidige prioriteringer på lovgivningssektoren i lys af de ændrede retningslinier som Ministerrådet og Nordisk Råd i fællesskab har trukket op.

Som nævnt under pkt. 1.1 har de nordiske justitsministre på deres møde i Kolding i august måned i beretningsåret besluttet, at det eksisterende arbejdsprogram for det nordiske lovgivningssamarbejde skal gennemgås og revideres.

Ministerrådet foreslår at rekommandationen afskrives. Det er endnu ikke sket.

1.3.4 Meddelande om rekommendation nr 21/1993/nord angående uppgörelse om vårdnaden av barn vid skilsmässa (A 1026/j)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at de nordiske landes lovgivning på familierettens område koordineres på flest mulige områder,

at påse, at arbejdsgruppen, som arbejder med forslag til en opdatering af den nordiske ægteskabskonvention af 1931 fremskynder dette arbejde mest muligt,

at påse, at der indføres en samarbejdsvejledning for forældre, der ønsker separation eller skilsmisse eller vil flytte fra hinanden. Vejledningen bør have form af et tilbud, der også kan være til gavn for familier, hvor enighed er opnået."

Nordisk Ministerråd meddeler:

De nordiske landes familieretlige lovgivning bør harmoniseres så langt som muligt. Et sådant arbejde sker i den nordiske arbejdsgruppe om familieretlige spørgsmål. Arbejdsgruppen koncentrerer nu sine anstrengelser på en reformering af ægteskabskonventionen af 1931.

Vedrørende samarbejdssamtaler for forældre, som skal separeres kan nævnes at det i Norge og Sverige er obligatorisk at tilbyde sådanne til forældrene. I Finland findes mægling, som kan anvendes i forbindelse med skilsmisse. I Danmark er mægling i forbindelse med separation eller skilsmisse ikke obligatorisk. Statsamtet skal imidlertid tilbyde forældrene og barnet en børne- og familiesagkyndig vejledning ved uenighed om beskyttelse og omgåelsesret. I Island er mægling obligatorisk ved skilsmisse. Inden for rammerne for mæglingen kan også spørgsmål om barnet tages op.

Der kan om spørgsmålet i øvrigt henvises til omtalen af arbejdet med at ændre den nordiske ægteskabskonvention under pkt. 1.2.4.

Ministerrådet foreslår, at rekommandationen afskrives. Det er endnu ikke sket.

1.3.5 Meddelande om rekommendation nr 9/1994/nord angående åtgärder för att bekämpa barnpornografi (A 1064/j)

Rekommandationen lyder:

1. "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre nødvendige foranstaltninger for at besiddelse af børnepornografi kriminaliseres i Norden

at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder for at forhindre spredning af børnepornografi
at de nordiske lande går i spidsen for de øvrige internationale bestræbelser på at bekæmpe børnepornografi."

2. "Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande tiltræder og efterlever FN's børnekonvention og
at de nordiske lande fortolker FN's børnekonvention på en ensartet måde."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Et af samfundets vigtigste opgaver er at beskytte barnet mod alle former for udnyttelse og overgreb.

Det er nødvendigt at der findes en effektiv lovgivning mod børnepornografi. I Sverige har Riksdagen vedtaget grundlovsændringer, som indebærer, at det skal være strafbart at eje børnepornografi fra og med den 1. januar 1999. Regeringen i Sverige har endvidere nedsat en komite, som skal undersøge, hvordan børnepornografi bedst kan bekæmpes. Det danske Folketing vedtog den 21. december 1994 en ændring af straffeloven, der kriminaliserer besiddelse af børnepornografisk materiale. I tilslutning hertil er hensigten at gennemføre forskellige administrative opgaver. Justitsministeriet vil bl.a. forsøge at forstærke samarbejdet med udenlandske myndigheder dels gennem den svenske forbindelsesofficer i Sydøstasien, dels gennem udveksling af oplysninger og koordinering af den politimæssige indsats gennem den internationale politiorganisation Interpol.

I Finland findes et forslag til ændring af pornografilovgivningen. Forslaget indeholder en separat kriminalisering af spredning af børnepornografi i billedform,samt et forslag om kriminalisering af besiddelse af børnepornografi. Forslaget bliver i form af et regeringsforslag fremsat ved Riksdagen i foråret 1996.

I Norge blev besiddelse og indførsel af børnepornografi strafbart i 1992. Straframmen er bøder eller i fængsel op til to år. For at kampen mod børnepornografi skal lykkes, er det også nødvendigt at anklagemyndigheden og toldvæsenet har en velfungerende organisation samt et beredskab for håndtering af disse spørgsmål, ligesom myndighederne i de nordiske lande skal samarbejde. Der skal desuden foregå et intensivt internationalt arbejde for at bekæmpe børnepornografien.

Samtlige nordiske lande har tiltrådt FN's konvention om børns rettigheder. Børnekonventionen indeholder bestemmelser, som har til formål at tilsikre børn grundlæggende rettigheder og forbedre børns beskyttelse mod overgreb og udnyttelse. Konventionen skal opnå en almen international tilslutning. Derfor arbejder de nordiske lande i forskellige sammenhænge, for at samtlige lande skal tilslutte sig konventionen. De nordiske lande arbejder også aktivt - ikke mindst inden for rammerne i FN - for, at konventionen virkelig efterleves.

Ministerrådet foreslår at rekommandationen afskrives. Dette er endnu ikke sket.

1.3.6 Meddelande om rekommendation nr. 4/1995/nord angående Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter (A 1099/j)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd *at* bistå de fem nordiske menneskerettighedsinstitutter med at etablere et informationsnetværk mellem centrene, således at der kan opnås fællesnordisk værdi af samarbejdet med udarbejdelse af oplysnings- og undervisningsmateriale; afholdelse af konferencer, kurser seminarer og højskoleophold; udstillinger og anvendelse af elektroniske hjælpemidler."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordiska ministerrådet har inlett arbetet med utvärdering av framlagt förslag till utbyggt informationsnätverk mellan de nordiska människorättsinstituten. För att slutligt kunna ställning har man emellertid begärt att instituten - med hänsyn till kravet på nordisk nytta - tydliggör de effektivitetsvinter och besparingar som uppstår genom nordisk samverkan.

1.3.7 Meddelande om rekommendation nr. 27/1995/nord angående bättre information om andra nordiska länders lagstiftning (A 1121/b)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

I samband med att större lagarbeten föreläggs de nationella parlamentet sker normalt en redovisning av motsvarande regelverk i övriga nordiska länder. Det har emellertid inte ansetts nödvändigt att i alla siuationer göra en nordiska exposé.

1.3.8 Meddelelse om rekommandation nr. 38/1995/nord angående det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde (A 1114/j)

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at det nordiske lovgivningssamarbejde fortsætter i samme omfang som tidligere,

at de nordiske lande forud for gennemførelse af ny lovgivning underretter hinanden om intentionerne og indholdet, samt søger information om, hvor vidt tilsvarende foranstaltninger er gennemført i et andet nordisk land,

at de nordiske lande samarbejder på tidlige stadier, hvor ny regulering, der omfatter nordiske borgere, er under forberedelse,
at de nordiske lande ved gennemførelsen/implementeringen af EU-reglerne og regler, der følger af EØS-aftalen, i videst mulig udstrækning og i overensstemmelse med de forpligtelser, som påhviler de enkelte lande, sørger for, at disse regler gennemføres på en ensartet måde i hele Norden med det formål at etablere eller bevare den nordiske retsenhed og retslighed på så mange forvaltningsområder som muligt,
at forvaltningen af ensartede regler så vidt muligt bliver ensartet/følger samme principper,
at de nordiske justitsministre årligt rapporterer til Rådet om, hvilke nye lovgivningsforanstaltninger, der er vedtaget og trådt i kraft i årets løb i de enkelte nordiske lande, og redegør for fremtidige planer nationalt og nordisk."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I enlighet med justitieministrarnas uppdrag har ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor under hösten 1995 inlett arbetet med att revidera nuvarande samarbetsprogram. Arbetet sker med målsättningen att så långt som möjligt bibehålla en nordisk rättsliket inom en bredare Europeisk ram. Förslag till reviderat program kommer att föreläggas Nordiska rådet för synpunkter innan slutlig fastställelse sker.

2 Jämställdhet

2.1 Verksamheten 1995

I början av året godkändes programmet för det nordiska jämställdhetssamarbetet 1995-2000. Enligt programmet kommer Ministerrådet under perioden 1995-2000 att koncentrera samarbetet till verksamhet som

- främjar kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna,
- främjar kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande. Insatser som främjar likalön är en viktig del i detta arbete,
- främjar ett jämställt arbetsliv,
- förbättrar möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete,
- påverkar den europeiska och den internationella utvecklingen på jämställdhetsområdet.

För att arbetet inom de prioriterade områdena skall bli effektivt har Ministerrådet beslutat att verka för en utveckling av metoder som främjar ett aktivt jämställdhetsarbete. Ministerrådet lägger särskild vikt vid, att jämställdhetsaspekter skall beaktas inom alla politikområden lokalt/kommunalt, nationellt och nordiskt.

Den stora jämställdhetsbegivenheten år 1995 var FNs fjärde kvinnokonferens som hölls i september i Beijing. I alla de nordiska länderna försiggick ett aktivt förberedelsearbete med bl. a. nordiska möten. Ett Baltiskt-

nordiskt möte arrangerades på iniativ av den lettiska Beijing kommittén i februari i Riga. I alla de nordiska länderna var kvinnoorganisationerna aktivt med i förberedelsearbetet.

Länderna publicerade nationella rapporter och i nationella kommittéer förbereddes ställningstaganden gällande Platform of Action, det handlingsdokument som till slut godkändes på konferensen. Slutanförandet på FN-konferensen hölls av Norges statsminister.

Under 1995 har Nordiska ministerrådet (jämställdhetsministrarna) har haft ett möte i Stockholm i april i samband med den nordiska manskonferensen. Nordiska ämbetsmannakommittén för jämställdhetsfrågor (ÄK-JÄM) har haft fem möten under 1995.

2.2 *Kvinnoforskning och Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning (NIKK)*

Sektorn har stött nordisk kvinnoforskning genom att finansiera en tjänst som *koordinator för nordisk kvinnoforskning* under åren 1991-1995.

Koordinatorsprojektet har i hög grad bidragit till att stärka samarbetet mellan såväl de nordiska ländernas forskningsmiljöer som forskningen och jämställdhetssamarbetet i länderna. I koordinatorns arbetsuppgifter har också ingått att skapa och upprätthålla kontakter till europeiska och internationella kvinnoforskningsnätverk. Projektet har bl.a. bidragit till en samnordisk engelskspråkig kvinnoforskningstidskrift *NORA - Journal of Nordic Women´s Studies.*

Koordinatorns verksamhet har varit mycket uppskattad i de nordiska kvinnoforskningsmiljöerna och därför var det viktigt att samarbetet inom nordisk könsrelaterad forskning kunde konsolideras och utvecklas. Ministerrådet beslöt att grunda ett institut för att fortsätta och utvidga koordinatorns verksamhet.

På hösten 1995 startade det nordiska institutet för kvinno- och könsforskning. Institutet ger en institutionell ram för forskarutbildningsnätverk och forskarkurser, fortsatt koordinatorsverksamhet, seminarier och konferenser, samnordiska forskningsprogram och projekt samt student- och forskarutbyte.

2.3 *Sektorns projektverksamhet*

2.3.1 Integrering av jämställdhetsaspekter inom alla politikområden

Under perioden 1995-2000 är arbetet för att jämställdhetsaspekter skall integreras i alla politikområden och på alla nivåer nationellt och nordiskt en central uppgift för det nordiska jämställdhetssamarbetet. Projektet påbörjades i slutet av 1995.

2.3.2 Integrering av jämställdhetsaspekter inom det nordiska samarbetet

Under 1995 har jämställdhetssektorn gjort en utredning om könssammansättningen på Ministerrådets sekretariat samt i ämbestmannakommittéer,

styrelser och institutioner, detta som ett resultat av en rekommendation från Nordiska rådet. På Ministerrådets sekretariat har man beslutat att tillsätta en arbetsgrupp för att utarbeta en handlingsplan för klargörande av tänkbara aktiviteter inom jämställdhetsområdet på sekretariatet.

2.3.3 Projektet "Halva makten - nordiska kvinnor på väg"

En projektbeskrivning (med en nordisk och internationell litteraturlista) för *Halva makten - nordiska kvinnor på väg* utarbetades i februari 1995. Projektet fortsätter analysen som påbörjades i publikationen *Den ofärdiga demokratin* från år 1983. Projektet har en nordisk redaktionskommitté som möttes i augusti och beslöt om arbetsfördelningen och tidtabellen. Publikationen skall vara färdig i början av år 1997.

2.3.4 Nordiskt Rum vid NGO Forum i samband med FNs kvinnokonferens i Beijing

NGO Forum hölls i Huairou, den 30.8-8.9. Mer än 5 000 olika seminarier, workshops och kulturevenemang arrangerades under dessa dagar. Deltagarantalet var uppskattningsvis ca 27 000. Nordiskt Forum som arrangerades i Åbo sommaren 1994 var ett led i förberedelseprocessen på vägen till Kina för de nordiska och baltiska kvinnoorganisationerna.

På NGO Forum hade de nordiska kvinnoorganisationerna och grupperna fått möjlighet att presentera sig och sitt samarbete i ett ***Nordiskt Rum*** som finansierats av Ministerrådet. I det Nordiska Rummet arrangerade nordiska kvinnoorganisationer seminarier och delade ut material.

Det nordiska kvinno Big Bandet *April Light Orchestra*, vars resa till Beijing sponsorerats av Ministerrådet och det danska kulturministeriet arrangerade en av sina konserter i det Nordiska Rummet. De nordiska jämställdhetsministrarna, samt den finländska utrikesministern ordnade briefings för NGO deltagarna och även Islands president.

Ministerrådet distribuerade publikationer och rapporter om det nordiska samarbetet och det nordiska jämställdhetsarbetet, bl.a. 10 000 exemplar av ett nyhetsbrev om jämställdhet på kinesiska. Materialet distribuerades på NGO Forum och på den officiella konferensen.

Till var och en av de 180 delegationerna i den officiella konferensen utdelades fyra mappar med följande material: *Nordic Reflection, Gender Equality - The Nordic Model, Women and Men in the Nordic Countries* - facts on equal opportunities, *Programme for Nordic Co-operation on Gender Equality 1995-2000,* broschyr om rapporten *Towards New Masculinities* och om boken *The Nordic Countries - a paradise for women?* samt *Nordic Publications.* Samma material fanns dessutom till hands för övriga deltagare i konferensen.

2.3.5 Gender Equality the Nordic Model

Publikationen beskriver det nordiska jämställdhetssamarbetet och jämställdhetspolitiken i de olika nordiska länderna samt de nationella jäm-

ställdhetsorganen och deras arbetsuppgifter och utgavs på engelska inför Beijing konferensen.

2.3.6 Women and Men in the Nordic Countries 1994

Ett sammandrag av Women and Men in the Nordic Countries - Facts and Figures 1994 fanns klar i slutet av februari 1995. Publikationen spreds vid FNs kvinnokonferens.

2.3.7 Konferensen "Nordens män"

Konferensen *Nordens män* hölls i Stockholm, den 27-28 april 1995. Konferensen lockade ca 600 deltagare och en rapport från konferensen har publicerats både på svenska och engelska. Den engelska versionen *Towards New Masculinities* sändes till samtliga FNs medlemsländer inför Beijing konferensen. I anslutning till manskonferensen höll MR-JÄM ett möte där man beslöt att lyfta fram mansrollen i internationella fora.

2.3.8 Konferensen "Kvinnor, arbete och ekonomi"

Konferensen *Kvinnor, arbete och ekonomi* planeras äga rum under hösten 1996. Arbetet med att förbereda konferensen inleddes på senhösten 1995.

2.3.9 Ekonomisk sammanställning av projektverksamheten

Projekt 1995	**TDKK**
Nordisk kvinnoforskning	1 350
Integrering av jämställdhetsaspekter inom alla politikområden	
Integrering av jämställdhetsaspekter i det nordiska samarbetet	100
Projektet *Halva makten- nordiska kvinnor på väg*	350
FN:s Kvinnokonferens/Nordiskt Rum	500
Publikationen *Gender Equality- the Nordic Model*	350
Sammandrag av *Women and Men in the Nordic Countries*	50
Manskonferensen *Nordens Män*	700
Konferensen *Kvinnor, arbete och ekonomi*	100
Närområdena, uppföljning, planering och reserv	350
Totalt	**3 950**

Beviljningen för jämställdhetssektorn under 1995 uppgår till 3,95 MDKK. Av dessa medel användes 1,35 MDKK till kvinnoforskningskoordinatorn samt det nya institutet. Egentliga projektmedel som fanns till förfogande var 2,6 MDKK. Jämställdhetssektorn har under året mottagit åtta projektansökningar på sammanlagt 1,83 MDKK från olika kvinnogrupper och organisationer, men på grund av snäv budget har inte medel kunnat beviljas trots att många av ansökningarna varit värda nordiskt ekonomiskt stöd

2.4 *Nordiska rådets rekommendationer*

2.4.1 Meddelande om rekommendation nr 12/1991/nord angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m. (A 938/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt

å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik

at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I samarbetsprogrammet för det nordiska jämställdhetsarbetet 1995-2000 sägs att jämställdhetsaspekter skall genomsyra alla samarbetsområden, som ingår i Ministerrådets egen verksamhet och att varje samarbetsområde ansvarar för att jämställdhetsaspekter integreras i arbetet på området. I samarbetsprogrammet fastslås även att Nordiska ministerrådet skall verka för en jämn fördelning av kvinnor och män i alla styrelser, kommittéer och utskott under Nordiska ministerrådet.

Nordiska miniaterrådet har år 1995 publicerat en kartläggning av mäns och kvinnors representation i nordiska samarbetsorgan: *Män och kvinnor i nordiskt samarbete*. Uppgifterna är för åren 1978, 1990 samt 1995. Ministerrådet kommer att årligen uppdatera denna statistik.

Ministerrådet anser att arbetet med rekommendationen skall fortsätta.

2.4.2 Meddelande om rekommendation nr. 1/1995/nord angående samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995-2000 (B 146/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at antage et nordisk samarbejdsprogram på ligestillingsområdet 1995-2000, som årligt kompletteres med en handlingsplan udarbejdet i samråd med Nordisk Råd

at på tydelig måde redegøre for samarbejdsprogrammets finansielle konsekvenser."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet sände handlingsplanen för år 1995 till kännedom till juridiskt utskott eftersom den godkändes av MR-JÄM först i april. Handlingsplanen för år 1996 sänds till NR för uttalande. I handlingsplanen ingår en årlig budget.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

2.4.3 Meddelande om rekommendation nr. 3/1995/p angående förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing (A 1100/j)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* tillsätta en arbetsgrupp tillsammans med Nordiska rådet för att koordinera de nordiska förberedelserna inför FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Juridiskt utskott informerades på våren 1995 om hur Ministerrådet förbereder FN konferensen. Styrgruppen för Nordiskt Rum ombads informera juridiskt utskott om sitt arbete.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

2.4.4 Meddelande om rekommendation nr. 19/1995/p angående uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens (A 1101/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* notera och följa upp förslagen i slutdokumentet från Nordiska rådets FN-konferens i Helsingfors, den 10-12 januari 1995, i samband med de allmänna strävandena att reformera FN och med en särskild inriktning på det sociala toppmötet 6-12 mars 1995 i Köpenhamn och den fjärde kvinnokonferensen 4-15 september 1995 i Beijing."

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiska länderna har tagit Nordiska rådets rekommendationen i beaktande i sina ställningstaganden inför FN:s fjärde kvinnokonferens. I övrigt hänvisas till punkt 2.6.9. i samma kapitel.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

3 Flykting- och migrationsfrågor

Norge hadde formannskapet og sekretariatsfunksjonen i nordisk samrådsgruppe på høyt nivå for flyktningspørsmål (NSHF) i 1995. Det ble i løpet av året avholdt fire ordinære møter. I tillegg ble det avholdt to ministermøter. Utviklingen bort fra ren informasjonsutveksling hen mot uformelle diskusjoner om policyspørsmål ble ytterligere styrket i 1995. NSHF har i utstrakt grad benyttet seg av arbeidsgrupper for å utrede særskilte problemstillinger, og deres rapporter legger grunnlaget for dyptgående diskusjoner i NSHF.

I de senere år har det funnet sted en betydelig utvikling på det asyl- og innvandringspolitiske området. NSHF har også selv utviklet arbeidsmetoder og funksjon slik at det formelle grunnlaget for NSHFs arbeid slik det var nedfelt i Plattformpapiret fra 1991, ble foreldet. Derfor ble det under det norske formannskap utformet et nytt bakgrunnsdokument, som ble godkjent i juni 1995. Bakgrunnsdokumentet gjengir blant annet prinsippene for de nordiske lands asyl- og innvandringspolitiske samarbeid. De ret-

ningslinjer for samarbeidet i NSHF som ministrene tiltrådte 1. februar (Strukturpapiret), er innarbeidet i dokumentet.

I forbindelse med utarbeidelsen av Bakgrunnsdokumentet fant NSHF det naturlig også å vurdere andre sider ved sitt arbeid. Blant annet ble UNHCRs og IOMs rolle i det nordiske samarbeidet evaluert. NSHF besluttet å invitere disse organisasjonene til drøftelser etter behov og på de tidspunkter som gir størst verdi i henhold til årets arbeidsprogram.

NSHF vil videre vurdere muligheten for harmonisering av de nordiske lands regler for familiegjenforening, og til dette formål kartlegges landenes praksis. NSHF ønsker også en diskusjon vedrørende utlendingers integrering i samfunnet. Som forberedelse til en slik diskusjon vil en arbeidsgruppe undersøke hvilke målsettinger og strategier for integrering som finnes i de nordiske land. Den samme arbeidsgruppen utreder i tillegg landenes lovgivning og praksis vedrørende mottak av asylsøkere.

En annen arbeidsgruppe har levert en utredning om utsendelse av avviste asylsøkere og andre utlendinger. Utredningen drøftet og definerte forskjellige typer av utsendelseshindringer og særlige problemland samt fremsatte mulige handlingsplaner til løsning av problemene. Mulighetene for nordisk samarbeid om bruk av utlendingsattachéer ble utredet av en tredje arbeidsgruppe.

Også i 1995 har det tidligere Jugoslavia vært fast punkt på NSHFs agenda. På møtet i juni informerte EUs representant for flyktningspørsmål i Mostar om den generelle situasjonen i Bosnia-Hercegovina samt om muligheten for tilbakevending. På ministermøtet i februar drøftet ministrene problemstillinger i forbindelse med det tidligere Jugoslavia, herunder særlig individuell og generell tilbakevending samt sammenhengen mellom tilbakevending og bistand/gjenoppbygging. Det var enighet om at en gjenoppbygging anses som en forutsetning for en generell tilbakevending til området. Ministrene tiltrådte en rekke felles retningslinjer for frivillig og individuell tilbakevending til det tidligere Jugoslavia. Arbeidsgruppen som utreder forutsetningen for gjenoppbygging og tilbakevending, vil fortsette sitt arbeid i 1996.

Baltikum har vært et fast temapunkt på dagsordenen. Det informeres om tiltak i Østersjø-regionen, og ulike former for bistand diskuteres. For å få oversikt over det totale nordiske engasjementet i de baltiske stater foretas det kartlegging på nasjonalt nivå. På grunnlag av dette vil NSHF vurdere nærmere samarbeid.

Styringsgruppen for den komparative studien fortsatte sitt arbeid. Studien behandler forholdet mellom bosniske krigsflyktningers rettslige status i de enkelte nordiske land og graden av integrering samt tilbakevendingsperspektiver. En foreløpig studie ble publisert våren 1995. Det er planlagt at et endelig dokument skal fremlegges innen utgangen av 1997.

Diskusjonene om prinsipielle spørsmål ved gjenbosetting og de nordiske lands kvoteordninger ble intensivert i 1995 med sikte på felles nordiske holdninger. NSHF vurderer gjenbosetting opp mot mulighetene for å gi beskyttelse i flyktningenes nærområde og i forhold til andre mulige varige

løsninger. Felles nordisk opptreden anses som viktig for landenes forhold til UNHCR.

Det nordiska migrationsutskottet under ämbetsmannakommittén för arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitik ansvarar för aktiviteter som har att göra med invandrarnas och flyktingarnas integration i de nordiska samhällen.

Invandrarkvinnornas situation belyses i två pågående projekt: *Invandrarkvinnorna och kriscentra* och *Dokumentation om invandrarkvinnornas situation*. I april 1995 arrangerades en konferens om *Invandrarkvinnornas möte med kriscentra*. Syftet med konferensen var att förmedla erfarenheter mellan kvinnor som driver kriscentra, invandrarkvinnogrupper och myndigheter samt etablera former för ett fortsatt nordiskt samarbete.

Under de senare åren har allt flera underåriga barn som ofta har blivit utsatta för svåra traumatiserande upplevelser kommit till Norden utan föräldrar eller annan vårdnadshavare och sökt asyl. För att förbättra dessa barns situation har utskottet sommarn 1994 satt i gång en komparativ studie om hur dessa barn tas emot i kommunerna.

För att befrämja skapandet av migration under ordnade former startade migrationsutskottet på sommaren 1994 ett projekt *Former av tidsbegränsad migration - öst - västmigration för utbildning och praktik*. Avsikten är att kartlägga åtgärder och planer för tidsbegränsad migration mellan de nordiska länderna och Nordens närområden samt att förmedla information om samnordiska och bilaterala utbildningsprojekt som har satts igång eller planeras. Projektet blir färdigt i slutet av 1995.

Projektet *Invandrare som egna företagare* kommer att avrapporteras i slutet av 1995. Syftet är att kartlägga omfattningen och inriktningen av invandrarnas egen företagsamhet i små och mellanstora företag och att bedöma i vilken mån ökat stöd från regeringar, myndigheter eller andra behövs.

Invandrarna och flyktingarna är ofta koncentrerade i bestämda kommuner och områden och detta har under de senaste åren lett till utveckling av en rad boendeområden med stora problem först och främst av social karaktär. Migrationsutskottet har satt i gång ett projekt vars syfte är att sammställa de nordiska ländernas erfarenheter om orsaker till och effekter av invandrarnas och flyktingarnas bokoncentration. Projektet skall innehålla en kartläggning av bostättningsmönstren, beskrivning av orsakerna till bokoncentration, beskrivning av såväl positiva som negativa konsekvenser av koncentrationen samt kartläggning av nya åtgärder i de nordiska länderna som bl.a. tankarna om att sprida invandrare och flyktingar geografiskt.

Migrationsutskottet har också gett stöd till planeringen av 10:e migrationsforskarseminarium på hösten 1996. För att öka kännedom om de nordiska ländernas invandrar- och flyktingpolitik och för att etablera ett mera omfattande forskarnätverk kommer man att bjuda forskare från de baltiska länderna och Skt. Petersburg till seminariet.

3.1 Nordiska rådets rekommendation

3.1.1 Meddelande om rekommendation nr 24/1994/när migration under ordnade former (A 1063/s)

Rekommendationen lyder:

" Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
att utforma adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden, och lämna erforderligt finansiellt stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former,
att i internationellt samarbete verka för nya flykting-och migrationspolitiska strategier som syftar till att migration sker under ordnade former."

De nordiske landenes regjeringer meddeler:

Det har i årene 1993, 1994 og 1995 vært avholdt tre konferanser om ukontrollerte migrasjoner over Østersjøen. På konferansene har det deltatt representanter fra Danmark, Finland, Norge, Sverige, de baltiske landene, Hviterussland, Russland, Tyskland og Polen. Videre har det deltatt representanter fra UNHCR-Stockholm og IOM-Helsingfors som observatører.

På den første konferansen, i Stockholm i april 1993, ble det besluttet å nedsette to arbeidsgrupper som skulle beskjeftige seg med emner relatert til ukontrollerte migrasjoner over Østersjøen. Arbeidsgruppene skulle arbeide med henholdsvis statusbestemmelse samt mottak av asylsøkere i den ene gruppen, og grensekontroll og visum i den andre.

På den andre konferansen, i Stockholm i januar 1994, ble arbeidsgruppenes rapporter behandlet. Det ble oppnådd enighet om et sett med generelle retningslinjer for det videre samarbeidet mellom de deltagende statene. Retningslinjene fremhever blant annet betydningen av ytterligere samarbeide omkring asyl, innvandring og grensekontroll i regionen.

Som en oppfølging av denne konferansen ble det i Stockholm i april samme år holdt en donorkonferanse det det ble tatt stilling til et arbeidsprogram for 1994-96 utarbeidet av Sverige, Finland og IOM, for samarbeid om migrasjon,- herunder asyl-og flyktningspørsmål, i regionen. Det deltok her representanter fra de vestlige land som hadde deltatt i konferansen om ukontrollerte migrasjoner i januar 1994. Sverige, Finland, Danmark, USA og Norge har senere tilsammen bidratt med ca. USD 1,17 mill. til programmet som hadde en kostnadsramme på USD 1,5 mill.

En ny konferanse om ukontrollerte migrasjoner i Østersjø-regionen ble holdt i Helsingfors i mai 1995. Det var enighet her om betydningen av et fortsatt samarbeid. Det ble besluttet å rapportere om konferansen til Østersjørådet. Finland vil invitere til en ny konferanse i 1996.

Foruten det samarbeidet mellom landene som det her er vist til, pågår det samarbeid om forhold knyttet til asyl-, innvandrings- og grensekon-

trollspørsmål direkte mellom enkelte av landene eller grupper av landene i regionen.

Ministerrådet anser på denne bakgrunn at rekommandasjonen kan avskrives.

Kapitel IX

Nærområdesamarbejdet

1 Alment

Ministerrådets vedtagelse af reformgruppens rapport på sessionen i Reykjavik betød, at samarbejdet med Nordens nærområder blev styrket som dimension i det nordiske samarbejde. Nærområdesatsningen er fremover en integreret del af det nordiske samarbejde med det langsigtede mål at opbygge et stabilt regionalt samarbejde, hvor fredelig sameksistens, bæredygtig udvikling og demokrati står i højsædet.

Koordinering af nordiske indsatser i nærområderne spiller en væsentlig rolle i reformrapporten forslag og anbefalinger. På samarbejdsministrenes initiativ blev der i marts måned afholdt en stort anlagt konference om fællesnordiske aktiviteter i Nordens nærområder. Nationale eksperter, repræsentanter fra EU, Baltisk Ministerråd, Barentsregionen og nordiske institutioner drøftede her mulighederne for at styrke indsatserne gennem øget koordination og information. Erfaringerne herfra indgår i Ministerrådets forberedelse af en samlet nærområdestrategi.

Ministerrådets (samarbejdsministrenes) vedtagelse af det udvidede *Arbejdsprogram for Nordens nærområder 1995* med en ressourceramme på 51,1 MDKK tilførte nærområdesamarbejdet en ny fremdrift. Stipendie- og udvekslingsordninger fik øgede ressourcerammer og et nyt satsningsområde inden for uddannelses- og forskningssamarbejde konkretiserede et læreruddannelsesprojekt, der har fået høj prioritet hos de baltiske undervisningsministre. Endvidere har indsatser på kulturområdet og en række andre satsningsområder medvirket til at holde Ministerrådets initiativer i de baltiske lande på et højt niveau. Efter forslag fra finansministrene indgik støtte til EBRD projektet Turn Around Management Programme i St. Petersborgregionen i nærområdeprogrammet 1995.

Arbejdsprogrammets indsatsområder: Informationskontorer og projektansatte i nærområderne, stipendie- og udvekslingsordninger, uddannelses- og forskningssamarbejde, industri- og finanspolitisk samarbejde, miljøsamarbejde, social- og sundhedssamarbejde, infrastruktur, mediesamarbejde og jordbrugssamarbejde har i årets løb formidlet nordisk kompetence, opbygning af netværk og styrket det langsigtede samvirke med Nordens nærområder. Samtidig er informationskontorernes rolle som programkoordinatorer styrket i det løbende nærområdesamarbejde.

Ud over de samarbejdsinitiativer, der indgår i Arbejdsprogram for Nordens nærområder, står Baltisk Investeringsprogram med en særlig tyngde. I perioden 1992-1995 har programmet, der er vedtaget af nordiske og baltiske finansministre, fremmet udviklingen af markedsøkonomi i Baltikum ved at kanalisere kapital og teknisk assistance for at fremme investeringer i små og mellemstore virksomheder i de baltiske lande. En vigtig del af programmet er støtte til etablering af investeringsbanker for små og mellemstore virksomheder i Baltikum. På baggrund af en positiv evaluering besluttede de nordiske og baltiske finansministre at udvide og fortsætte programmet til 1999. Programmet har i perioden 1992-95 omfattet projekter for mere end ECU 100 mio. Med udvidelsen kommer beløbet op på mere end ECU 175 mio.

Inden for miljøsamarbejde markerer Nordisk Miljøfinansieringsfond, NEFCO, ligeledes en satsning af stor betydning for samarbejdet med nærområderne og østlandene generelt. I oktober 1995 traf miljøministrene beslutning om at afsætte 30 MDKK i 1996 til blød finansiering af projekter i nærområderne. Nordisk Råds session i Kuopio tiltrådte et ministerrådsforslag om NEFCO's fremtid. I ministerrådsforslaget foreslås bl.a. at organisationen gøres permanent fra 1. januar 1996 og grundkapitalen forhøjes fra knapt 40 til 80 MECU i perioden 1996-2001.

Arktis har endvidere markeret et nyt fællesnordisk engagement i det forløbne år med fokus på samordning af nationale/multilaterale initiativer, ressourceanvendelse og urbefolkningens vilkår. Nordisk Råd tiltrådte på sessionen i Kuopio et ministerrådsforslag om samarbejde i det arktiske område. Se i øvrigt svar på yttrande 1.95.

2 Projektvirksomhed

2.1 Informationskontorer og kontaktvirksomhed

De nordiske informationskontorer i Estland, Letland og Litauen har i indeværende år medvirket ved/støttet afholdelse af en række nordiske arrangementer i Baltikum og udført en omfattende informationsvirksomhed om nordiske forhold i hvert af de baltiske lande.

Blandt kontorernes mange aktiviteter i 1995 kan nævnes:

- **Tallinn**: Produktion av tv-dokumentation om markedsøkonomi sættes i gang, seminar om *Miljöfostran i skolan*, Tallinnkontorets første informationsblad publiceres, udstillingen *Norge i Estlands konst*,
- **Riga**: Nordiske filmuger i Riga, kurser for ledere ved latviske biblioteker, sangfestival, seminar om miljøundervisning i skolen,
- **Vilnius:** Udgivelse af moderne nordisk litteratur, udstilling af nordiske kunstnere, styrket kontakt mellem Island og Litauen m.v.

Informationskontorerne i Baltikum har efter den første treårige etableringsfase nu opbygget et virkefelt og etableret fungerende netværk, der spænder over brede målgrupper i de baltiske samfund. Kontakten til de baltiske myndigheder er levende og konstruktiv, og kontorerne medvir-

ker i den videre udbygning af Nordisk Ministerråds samarbejde med Baltisk Ministerråd.

Nordiske kultur- og sprogformidling er elementer i alle kontorers virksomhed.

Kontorernes konsoliderede position i de baltiske samfund er også medvirkende til, at deres væsentlige rolle som koordinatorer og kontaktformidlere for Ministerrådets samlede nærområdeaktiviteter er accentueret i indeværende år. Gennem deres direkte kontakt med de baltiske fagmiljøer, den samfundsmæssige udvikling og debat i Baltikum har kontorerne særlige forudsætninger for at bidrage til, at Ministerrådets ressourcer og initiativer bliver effektive og nyttige.

En betydelig indsats i 1995 har været kontorernes igangsættelse af en nordisk kulturmarkering i Baltikum.

Som et led i bestræbelserne på at fremme det nordiske nærvær også uden for hovedstæderne, er der i de tre baltiske lande gennemført en række kulturarrangementer i mindre byer. Det drejer sig blandt andet om besøg af nordiske kulturjournalister og nordiske kulturarrangementer i kulturhuse og kunsthaller i mindre byer i Baltikum.

Her ud over har informationskontorerne styrket kultursatsningerne i Baltikum blandt andet på følgende områder:

- **Tallinn**: Undervisning i nordisk kunsthistorie, kulturaktiviteter i samarbejde med den estiske Foreningen Norden, støtte til estisk idrætsbevægelse,
- **Riga**: Kultur og uddannelsesprojektet *ung og nordisk*, bidrag til den lettiske Foreningen Norden, samling af lærere i nordiske sprog,
- **Vilnius**: Stipendier til litauiske oversættere, støtte til Vilnius deltagelse i kulturby '96.

Ministerrådets nye informationskontor i St. Petersborg er endnu ikke fuldt etableret. De fysiske rammer er på plads og kontoret har allerede støttet Ministerrådets programvirksomhed inden for forskellige fagsektorer og påbegyndt informations- og kulturformidlingen. Men der udestår endnu afklaring af kontorets status i forhold til de russiske myndigheder.

Kontaktpersonen i Barentsregionen har i 1995 fuldført etableringen af et kontaktnet til videregående uddannelsesinstitutioner på den russiske side af regionen og medvirket til, at Barentsprogrammets arbejdsgrupper har oprettet direkte kontakt til modsvarende samarbejdspartnere inden for det nordiske samarbejde.

2.2 *Kultur og medier*

Nordisk Journalistcenter (NJC) har arrangert 22 kursuker eller enkeltkurser rettet mot baltiske og russiske journalister. Et nytt fireukers kurs, *Risiko og sikkerhet i det nye Norden*, omfattet den sikkerhetspolitiske vurdering etter Finlands og Sveriges EU-medlemsskap, såvel som risikofaktorer knyttet til miljø, kriminalitet, etniske spenninger og nasjonalisme i Nordens nærområder og Russland.

NJC har også ved faglig assistanse og undervisningstilbud støttet opprettelsen av nasjonale videreutdanningsinstitusjoner i Litauen og Latvia. I Estland arbeides det med planer om et Media College som skal tilby både grunn- og viderutdannelse.

Virksomheten i nærområdene finansieres med prosjektmidler fra Ministerrådets nærområdeprogram.

2.3 *Utbildning*

Ministerrådet gav i maj 1994 ett nytt mandat åt en nordisk-baltisk samordningsgrupp att fortsatt arbeta med koordinering av nordiskt och bilateralt utbildningsstöd till de baltiska länderna. Efter utredning av samordningsgruppen beslöt Ministerrådet i mars 1995 att fastställa en gemensam nordisk plan för stöd till uppbyggnad av lärarutbildning i Baltikum *Nordic plan of action for in-service training of teachers in the Baltic States.* För 1995 avsatte samarbetsministrarna en budgetram om 3 MDKK för arbetet med stöd åt uppbyggnad av lärarutbildning i Baltikum med utgångspunkt i denna plan.

Förutsättningarna i planen är att de projekt som startar skall vara baserade på nätverkssamarbete mellan nordiska institutioner och baltiska institutioner och i beskrivning, genomförande och evaluering vara väl förankrade på alla nivåer i utbildningssystemet. Vidare måste projekten vara instrument i de baltiska ländernas egna långsiktiga planer och kunna fogas in i pågående utvecklingsprocesser.

Ansvaret för projektens design och genomförande skall i så stor utsträckning som möjligt ligga på den baltiska sidan och om möjligt länkas samman med pågående eller parallella aktiviteter inom samma område. Detta för att skapa kontinuitet och sammanhang och för att undvika överlappning.

Insatsområden enligt planen är

- Vocational teacher training.
- Foreign language teaching.
- School management in a democratic educational society.
- The development of curriculum and school. Teacher qualifications.
- Development and production of educational materials.
- Communication and information technologies in education.

Under våren och sensommarnen 1995 har konkret projektverksamhet kommit igång, så att tre projekt initierats och pågår. Koordineringsgruppen följer verksamheten kontinuerligt.

2.4 *Forskning*

Et af de tre delprogrammer under det *Nordisk Miljøforskningsprogram 1993-1997* arbejder med miljøproblemer i Østersøområdet. Forskningen er koncentreret om studier af miljøproblemer i Rigabugten, de tilgrænsende landområder og påvirkningen af den Botniske bugt. Man har stu-

deret effekten af tilførslen af næringsstoffer og visse miljøgifte på økosystemet i Rigabugten. Feltstudierne er nu omtrent afsluttede og de sidste to år af projektet koncentreres indsatsen om budgetberegninger, modelstudier og publicering. Projektet udføres i tæt samarbejde mellem de deltagende forskere i Estland, Letland, Litauen og de nordiske lande. En del af programmets succes har været opbygningen af en central database med on-line adgang til data fra enkelte projekter.

Projektet *BALTnet* har i årene 1993-1995 haft et budget på 7,5 MDKK. Projektet har haft til formål sammen med andre internationale projekter at støtte de baltiske stater i opbygningen af en teknologisk infrastruktur i form av et baltisk datanetværk med tilslutning til NORDUnet og derigennem til INTERnet, som nu er tilgængeligt i alle tre lande. Oslo universitet har ansvar for projektet som afsluttes i 1995. Den videre koordinering sker fra de baltiske lande selv.

2.5 *Folkeopplysning og voksenopplæring*

Det nordiske folkeopplysnings- og voksenopplæringssamarbeidet har vist en økt interesse for å knytte kontakter til Nordens nærområder. Gjennom støtteordninger stimuleres blant annet til samarbeid mellom folkehøgskolene og mellom studieforbund og frivillige organisasjoner i Norden og Baltikum, Barentsregionen m.m. Det er i løpet av 1995 startet flere samarbeidsprosjekter som vil bli videreført i 1996, bl.a. vedr. demokrati- og miljøspørsmål, nettverksarbeid på forskjellige områder og lærer- og elevutveksling

Nordens folkliga akademi har gjennomført 3 vinter- og sommerakademier med 30 deltakere likt fordelt på de baltiske land. Vinterakademiet 1994 ble evaluert på en konferanse i Riga i april 1995. Gjennom disse akademiene er det vunnet positive erfaringer som har resultert i at de baltiske land har arrangert en konferanse i Tallinn med sikte på å etablere et felles baltisk samarbeidsorgan på folkeopplysnings- og voksenopplæringsområdet, knyttet til Baltisk Råd.

2.6 *Den nordiska stipendieordningen för Baltikum och Nordvästra Ryssland*

Den nordiska stipendieordningen för utbildnings- och forskningssamarbete mellan Norden och Baltikum etablerades 1991 av Nordiska ministerrådet, kultur- och utbildningsministrarna. Från och med 1994 vidgades stipendieordningen till att också omfatta nordvästra Ryssland, inkl Barents- och Kaliningradområdena. Verksamheten leds av en styrgrupp i vilken ingår en medlem för vart och ett av de nordiska länderna.

Genom stipendieordningen utdelas individuella stipendier till studerande, lärare och forskare, till nordiska institutioner och nätverk för deltagande från närområdet i kurser, symposier mm samt sedan 1992 även för tjänstemannautbyte. Stipendieordningen är öppen för alla forsknings-

och studieområden som främjar regional utveckling och områden där de nordiska länderna har speciell erfarenhet och kompetens.

Huvuddelen av stipendierna har även under 1995 rört Baltikum. Dock har antalet ansökningar från nordvästra Ryssland ökat och de är nu av bättre kvalitet. Intresset att från nordisk sida engagera sig i stipendievistelse eller projekt i Baltikum är överlägset störst i Danmark. Intresset från nordisk sida riktar sig främst mot ämnen som pedagogik och humanistiska ämnen. Balternas ansökningar är mer jämnt fördelade över flera ämnesområden, med viss tonvikt på naturvetenskapliga och tekniska ämnen samt medicin.

Under 1995 disponerade stipendieordningen 13,9 MDKK, varav 0,9 MDKK anvisades för tjänstemannautbyte. En stor del av stipendiemedlen, 3,5 MDKK, går till de nordiska institutionerna.

2.7 Parlamentariker stipendieordningen

Nordisk Råd administrerer ordningen. Stipendieordningens sigte er at give parlamentarikere fra Nordens nærområder et overblik over det parlamentariske samarbejde i de nordiske parlamenter og Nordisk Råd.

År 1995 forkortedes stipendiaternes besøg i Norden til en uge.

Rådet modtog 15 parlamentarikere fra Baltikum i maj måned. Programmet var lagt i samarbejde med den Baltiske Forsamlings repræsentanter og i overensstemmelse med de ønsker, som de baltiske parlamentarikere havde lagt frem. Programmet bestod af et fælles seminar i Sverige samt særskilte besøg (i parlamenter m.m.). Efter det fælles program deltes stipendiegruppen i de tre grupper bestående af fem personer fra forskellige baltiske lande. Grupperne havde herefter forskellig programorientering ud fra følgende: Danmark: socialpolitik, Island: kommunalpolitik, kultur og uddannelse, Norge: energi og miljø.

En gruppe på otte parlamentarikere fra Rusland og Polen deltog i et lignende program i efteråret.

2.8 Finans- og økonomipolitisk samarbejde

2.8.1 Det baltiske investeringsprogram (BIP)

MR-Finans ble i mars 1992 enig om et treårig program som tar sikte på å fremme investeringer i små og mellomstore bedrifter i de baltiske land. Programmet, som består av både teknisk assistanse og finansieringsmidler, gjennomføres av 3 institusjoner: Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD), Den nordiske investeringsbank (NIB) og Det nordiske prosjekteksportfondet (Nopef). Det nordiske utvalg for investeringer i Baltikum (Baltikumutvalget), som overser gjennomføringen av programmet.

Da investeringer i små og mellomstore virksomheter i praksis krever lokal tilstedeværelse, var det hensikten at i et vist omfang kanalisere kapitalen til lokale private banker samt at oppbygge investeringsbanker i de

tre baltiske land. Videre tar programmet sikte på å fremme samarbeide mellom nordiske og baltiske bedrifter med sikte på investeringer. Videre har programmet en rekke mekanismer med sikte på kompetanseoverføring til næringslivet og finanssektoren.

I mars 1995 fikk Baltikumutvalget i oppdrag å vurdere gjennomføringen og det videre forløp av Det baltiske investeringsprogram.

Baltikumutvalget har rapportert til Ministerrådet og konstatert at:

- Den valgte modell med sammenknytting av en betydelig teknisk assistanse med finansiering av investeringer har vært riktig. De tre investeringsbanker er nå funksjonsdyktige og de er i første rekke i sitt land hva angår prosjektfinansiering.
- Opprettelsen av de nasjonale investeringsbanker har vært hensiktsmessig. Som et eksempel har den estiske bank, som er kommet lengst av de tre banker, bidratt til finansiering av prosjekter til et samlet beløp på ECU 111 millioner.
- Baltikum har generelt fått en høy prioritering i de multilaterale finansieringsinstitusjoner. For eksempel har EBRD totalt bevilget finansiering som tilsvarer ECU 312 millioner til de tre baltiske land.
- Den nordiske innsats har vært flerdoblet i form av mer enn 100% matching med EBRDs egne ressurser og ved å trekke kapital og teknisk assistanse fra andre kilder, såvel nasjonale som multilaterale.
- Det er etablert en rekke joint ventures med nordiske virksomheter som har trukket betydelige investeringer med seg. For eksempel ventes Nopefs støtte til før-investeringsstudier å føre til ECU 50-60 millioner i investeringer.
- EBRDs *Turn Around Management Programme* kommet godt igang og allerede gitt mange gode resultater.
- Innsatsen har på mange måter tatt betydelig lenger tid enn de multilaterale finansieringsinstitusjoner så vel som bilaterale donorer hadde regnet med. Det skyldes både problemer i de baltiske land og på giversiden - spesielt EBRD - har vært langsommelig med gjennomføringen. For eksempel er den bedriftsrådgivning som EBRD fikk i oppdrag å opprette og som bl.a. skulle ha hjulpet næringslivet med prosjektutarbeiding, kommet sent igang. EBRDs valgte kurs på dette området er dog vurdert positivt av en ekstern konsulent og prosjektet vil bli videreført med midler som allerede er allokert fra BIP-programmet samt midler som EBRD selv vil frembringe.
- På grunn av den langsomme oppstart av programmet er en betydelig del av midlene ennå ikke utbetalt til prosjekter. Midlene er allokert til lovende prosjekter, men det gjenstår å se de konkrete resultatene. En del år vil derfor gå før man kan se den fulle effekten av programmet. Det bør dog poengteres at mekanismene nå er på plass og derfor kan man forvente en vesentlig hurtigere gjennomføring enn i BIP-programmets første fase.
- Aktiviteter i det baltiske næringsliv er fortsatt preget av høy risiko til tross for en markant forbedring i rammebetingelsene for de bal-

tiske økonomier. Dette innebærer at selv om de nasjonale investeringsbanker har mottatt omfattende teknisk assistanse er betydelig risk fortsatt knyttet til deres virksomhet. Det samme gjelder for de kommersielle bankers virksomhet.

Med utgangspunkt i vurderingen av BIP-programmet har de nordiske økonomi- og finansministre og de baltiske finansministre i forbindelse med sesjonen i Kuopio avtalt å videreføre programmet i perioden 1996 til 1999 med bl.a. sikte på:

- at programmet i de kommende år befester de nasjonale investeringsbankers rolle og muligheter,
- at det fortsatt legges betydelig vekt på å yte teknisk assistanse,
- at innsatsen i høyere grad målrettes på såvel land som institusjoner for å få en mer balansert utvikling mellom de tre baltiske land, og
- at tillegge det verdi for både den finansielle sektor og for det baltiske næringsliv, at det innenfor rammen av programmet fremmes samarbeide mellom nordisk og baltisk næringsliv.

De nordiske lands innsats i programmet i den kommende periode erECU 59 millioner, hvortil kommer ECU 75 millioner for programmets første periode. Midlene for første periode kan om mulig genanvendes. Etterfølgende oversikt viser hvordan midlene er fordelt:

1. ECU 3,25 millioner til NIB for å sikre fortsatt teknisk assistanse til Den estiske investeringsbank, Den lettiske investeringsbank og Den litauiske utviklingsbank.
2. ECU 0,75 millioner til EBRD for å finansiere Turn Around Management Programme og for å dekke EBRDs arbeide i styrene i de tre nasjonale investeringsbanker.
3. ECU 5 millioner til Nopefs aktiviteter med å fremme nordiske investeringer i små og mellomstore prosjekter i de baltiske land.
4. ECU 11,5 millioner til EBRDs baltiske investeringsfond for eierkapitalinnskudd, lån og garantier til de nasjonale investeringsbanker. Det forutsettes at EBRD matcher de nordiske midler med minst 100%.
5. ECU 7,5 millioner til et spesielt fond som eies av Nordisk Ministerråd og administreres av NIB og som skal anvendes til å finansiere eierkapitalinnskudd i de nasjonale investeringsbanker.
6. ECU 1 million til teknisk assistanse med sikte på å fremme investeringer i små bedrifter.
7. Videre utvides de nordiske lands garantier for NIBs baltiske investerings lån gradvis med ECU 30 millioner, til i alt ECU 60 millioner.

Programmet utløper 31. desember 1999. I løpet av 1999 gjennomføres det en vurdering av hva som skal skje med utestående kapital når programmet utløper.

2.8.2 De russiske nærområdene

Ministerrådet har fulgt utviklingen i de russiske nærområdene til Norden og igangsatt to prosjekter med sikte på å bidra til å fremme den økonomiske utviklingen i området:

- Ministerrådet har bevilget 3 MDKK til Nopef for å gjennomføre en forsøksvirksomhet med sikte på å fremme samarbeidet mellom nordiske og russiske bedrifter. Innenfor rammen av dette prosjekt har Nopef bevilget nærmere 90% av midlene til 10 prosjekter.
- Ministerrådet har inngått en avtale med EBRD om finansiering av et Turn Around Management Programme i St. Petersborg-området. Programmet tar sikte på omfattende og langsiktig management støtte til en rekke mellomstore bedrifter, med assistanse fra nordiske eksperter.

2.9 Näringspolitiskt samarbete

Det industriella aktionsprogrammet har varit ramen för många och varierade projekt sedan starten 1991. Efter denna inledande pioniärfas kommer Ministerrådet att utarbeta en reviderad strategi för det näringspolitiska samarbetet med närområdena med utgångspunkt i de erfarenheter som har gjorts samt beaktande bilaterala och internationella insatser.

Under 1995 har Ministerrådet låtit göra en utvärdering av projektet *Nordpraktik*, varigenom ca. hundrafemtio unga anställda i företag i närområdena, dvs både i de baltiska länderna samt i nordvästra Ryssland, har fått möjlighet att praktisera i nordiska företag. I utvärderingen bedöms projektet vara ett av de mest vällyckade av Ministerrådets projekt i närområdena jämte informationskontoren. Utvärderingens rekommendationer kommer att följas upp av Ministerrådet.

I november 1994 genomförde Ministerrådet i ett samarbete mellan närings- och finanssektorn ett kontaktseminarium i St Petersburg med nordiska seniorkonsulter. Seminariet riktades mot banksektorn, som bedömdes ha ett särskilt behov av rådgivning. Som en uppföljning av den sondering som genomfördes 1994 i Barentsregionen arrangerade Ministerrådet i oktober 1995 med deltagande av nordiska seniorkonsulter i ett norskt-ryskt investeringsseminarium i Murmansk och i ett kontaktseminarium i Arkangelsk, varigenom ett stort antal ryska företag med varierande verksamhet bereddes möjlighet att etablera kontakter med seniorkonsulterna.

Under 1995 etablerades ett samarbete mellan Ministerrådet och OECD rörande direkta investeringar och handelsströmmar mellan de nordiska länderna, de baltiska staterna och nordvästra Ryssland. En rad studier om dessa frågor utarbetades till en konferens i Helsingfors i juni 1995, vari många OECD-länder deltog. OECD kommer att publicera materialet från konferensen.

TV-bolag i de nordiska länderna kontaktades av Ministerrådet i början av 1995 för att utröna intresset för att producera en *TV-serie om marknad-*

sekonomi för de baltiska staterna. Ministerrådet har förhandlat med ett finskt bolag om produktionen av en sådan serie, som skall göras i samarbete med baltiska TV-bolag och rikta sig till allmänheten. Ett slutgiltigt kontrakt om igångsättande av produktionen undertecknas i november 1995 med sikte på produktion första halvdelen av 1996.

Ett *exportutvecklingsprojekt* avslutades 1995 i Estland. Det har gett ett femtontal estniska företag stöd i att utveckla en exportstrategi för sina produkter, samtidigt som ester har utbildats till att assistera företag med rådgivning och utarbeta marknadsstudier på detta område. En förstudie för ett liknande projekt har genomförts i Lettland, vilket planläggs genomföras 1996.

Nordiska Industrifonden har fortsatt sitt samarbete om materialteknologi med forskningsmiljöer i St Petersburg under det gångna året. Det har främst rört sig om kontaktresor för nordiska forskare samt ett stipendieprogram för gästforskare som möjliggör ryskt deltagande i Industrifondens program.

Ministerrådet har genomfört ett *standardiseringsseminarium* för de baltiska staterna via INSTA, det nordiska standardiseringssamarbetet. Seminariet arrangerades våren 1995 i Helsingfors och Stockholm med ett drygt trettiotal deltagare från ministerier, industriorganisationer samt företag i de baltiska staterna i avsikten att klargöra hur industrin deltar i standardisering.

Genom Nordtest har Ministerrådet under 1995 fortsatt samarbetet med de baltiska staterna om *uppbyggande av certifierings- och ackrediteringssystem* inom byggprovning enligt moderna europeiska principer.

2.10 *Miljösamarbetet*

Miljöinsatserna i Nordens närområden intar en central plats i den nordiska miljöstrategin april 1994 - mars 1996. Insatsen i närområdet har varit föremål för såväl politiskt som mer konkret samarbete under det gångna året, och har särskilt inriktats på Östersjö- och Barentsregionerna samt Arktis.

2.10.1 NEFCO

Stor vikt har lagts vid uppföljning av rapporten *Miljøverninnsatser i Nordens nærområder*, framlagd på uppdrag av de nordiska finans- och miljöministrarna i februari 1995. Ministerrådet (miljöministrarna) har i oktober 1995 beslutat att från och med 1996 på försöksbasis upprätta en facilitet under det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO för mjuk finansiering av projekt i närområdet. Fonden, vars förvaltning överlämnas till NEFCO, avses användas för finansiering av projekt som leder till en minskning av miljöbelastningen i Nordens närområde, varmed avses Östersjöns tillrinningsområde och den ryska delen av Barentsregionen. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid projekt som medför en minskning av gränsöverskridande förorening och projekt som bidrar till ge-

nomförandet av Östersjö- och Barentsprogrammen. Se vidare under kapitel IV Miljö.

NEFCO:s verksamhet i närområdet stärks ytterligare genom det ministerrådsförslag om NEFCO:s framtid som lades fram vid Nordiska rådets session i Kuopio. I ministerrådsförslaget föreslås bl.a., att organisationen permanentas från den 1 januari 1996, att grundkapitalet förhöjs från knappt 40 miljoner ECU till 80 miljoner ECU och att NEFCO ges möjligheter att förvalta särskilda fonder, bl.a. den ovan nämnda mjukgöringsfaciliteten.

År 1992 avsatte Ministerrådet 2 MDKK till NEFCO:s projektförberedande verksamhet i Nordens närområden (se ytterligare C1 1993 och 1994). Av dessa medel har NEFCO augusti 1995 använt 1,5 MDKK på 14 olika förprojekt. Av dessa 14 har den genomförda förstudien resulterat i att NEFCO engagerats i 8 projekt, bland annat beträffande en massa- och pappersfabrik, ett slakteri och en fabrik för produktion av rökgasrenare, alla i Polen, kommunal vattenrening samt produktion av små vattenreningssystem i Estland samt kommunal vattenrening i Litauen.

På Ministerrådets initiativ utför NEFCO vidare i samarbete med AMAP en problemidentifikation i den ryska delen av Barents-regionen. Den första projektidentifieringsfasen beräknas kunna bli avslutad i november 1995, så att resultaten kan läggas fram inför miljöministermötet i Barentsrådet i december 1995. För den första fasen beviljade Ministerrådet år 1994 över miljösektorns egen budget 1,2 MDKK. Dessa medel har förbrukats. För uppföljande av prefeasibility studierna avsatte Ministerrådet likaså över miljösektorns egen budget 1,8 MDKK i slutet av 1994.

2.10.2 Arbetsprogrammet för Nordens närområden

Inom ramen för *arbetsprogrammet för Nordens närområden* 1995 har 5 MDKK avsatts för att stötta upp de politiska prioriteringarna på miljöområdet, bland annat såvitt avser de baltiska ländernas miljöövervakningsverksamhet och tillämpning av miljökonsekvensbedömningar i planeringsfasen, miljödatahantering i Arktis genom the Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), beredskap för hantering av kemikalieoloyckor i Baltikum och Ryssland och institutionsuppbyggnad genom Union of the Baltic Cities.

På *miljöövervaknings- och data* området har sammantaget 1 MDKK avsatts för kvalitetssäkring av integrerad övervakning i Baltikum, biotopkartering i närområdena, syftande till de baltiska ländernas deltagande i EU:s CORINE-miljöövervakningsprogram samt nattfjärilsövervakning för biodiversitetsvärderingar. Under 1995 har för samtliga tre projekt särskild vikt lagts vid institutions- och kompetensuppbyggnad.

Kompetensuppbyggnad har även varit ett centralt element i projekten för *miljökonsekvensbeskrivningar*. 500 TDKK har avsatts för kapacitetsuppbyggnad och kvalitetssäkring i de baltiska länderna och nordvästra Ryssland.

De 450 TDKK som avsatts för att stödja Estlands, Lettlands och Litauens deltagande i möten i den s.k. *Environment for Europe-processen* har tillförsäkrat att de baltiska ländernas miljö- och andra relevanta ministerier kunnat delta i förberedelsen för och vid Sofia-konferensen om den alleuropeiska miljön i oktober 1995, där de nordiska länderna lagt särskild vikt vid frågan om finansiering av miljöinsatser i de öst- och centraleuropeiska länderna.

Sammanlagt 1,65 MDKK har använts för att stödja AMAP-sekretariatets arbete med insamling och hantering samt utvärdering av data. Arbetet kommer att presenteras i en särskild rapport om det arktiska miljötillståndet 1997.

I samarbete med FN:s miljöprogram och Europakommission har två seminarier arrangerats för att uppbygga kompetensen för *bekämpning av och sanering efter kemikalieolyckor* i Baltikum och nordvästra Ryssland. 300 TDKK har avsatts för aktiviteterna 1995, varav 150 TDKK finansierats över miljösektorns budget.

550 TDKK har avsatts för stöd till arbetet med *institutionsuppbyggnad och resursutveckling under HELCOM:s Östersjöprogram*. Projektet tar särskilt sikte på kapacitetsuppbyggnad i de baltiska länderna.

Stockholm Environment Institute har erhållit 200 TDKK för förberedelsen av en *internationell konferens om miljö och hållbar utveckling i Östersjöområdet*. Konferensen syftar till utarbetandet av strategier för miljöarbetet i regionen, och samfinansieras med energisektorn. Konferensen hölls hösten 1995.

Ett förprojekt för etablering av en internationell forskningsstation för *mätning och kontroll av luftföroreningar i Murmansk-området* har erhållit stöd med 400 TDKK.

Ministerrådet har i etablerat ett nätverk för kompetensuppbyggnad i de baltiska länderna, Ryssland och Polen beträffande *användningen och regleringen av biocider*. Ett seminarium arrangerades i oktober, till vilket avsatts 100 TDKK för 1995.

2.11 *Social- og sundhedssamarbejdet*

Samarbejdet med Nordens nærområder på social- og sundhedsområdet har været stadigt stigende. Samarbejdet har været præget af et stort ønske om at fortsætte og udbygge samarbejdet på en række områder. Man lægger stor vægt på, at aktiviteterne er led i en mere langsigtet strategi, giver udtryk for holdbare resultater og desuden er udtryk for reelle ønsker og behov hos samarbejdspartnerne. Ligeledes lægges stor vægt på at koordinere aktiviteterne med nationale tiltag.

Af mere omfattende samarbejdsaktiviteter på social- og sundhedsområdet kan nævnes følgende:

- kursusvirksomhed for ledere inden for sundhedsvæsenet (i regi af Nordiska Hälsovårdshögskolan)

- undervisning i sociale forhold, sociallovgivning, socialforskning m.v. (NOPUS og Helsingfors Universitet)
- rådgivning om statistik og informationssystemer på sundhedsområdet (NOMESCO)
- rådgivning om lægemiddelkontrol, lovgivning m.v. (Nordisk Lægemiddelnævn)
- undervisning om moderne tandmaterialer (NIOM)
- kortlægning af sociale problemer samt analyse heraf (Nordiska Nämnden för Alkohol- och Drogforskning)
- information om effektivisering af provinssygehuses drift.

Embedsmandskomiteen for social- og sundhedspolitik har nedsat en særlig arbejdsgruppe til at varetage administrationen af sektorens indsatser over for Nordens nærområder. Gruppen ser det som en meget væsentlig opgave at sikre, at de enkelte projekter er relevante for samarbejdsparterne - også på længere sigt - samt at de repræsenterer bæredygtige og samfundsmæssigt relevante indsatser.

2.12 *Arbetsmarknad och arbetsmiljö*

På arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet har samarbetet med Nordens närområden ökat i 1995. Hittills har man finansierat de iniativ som har blivit igångsatta med sektorns egna medel.

På både arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet omfattar samarbetet med Nordens närområden i tilltagande omfång konkret projektverksamhet utöver det löpande informations- och erfarenhetsutbytet som redan länge har pågått på olika nivåer inom Ministerrådet.

På arbetsmarknadsområdet inledde man 1994 en undersökning om de nordiska ländernas bilaterala insatser för att bygga upp arbetsmarknadsförvaltningarna i de baltiska länderna och i de ryska närområdena. Syftet var att dels ge en samlad överblick av ländernas statliga insatser, dels ge en grund för diskussionen om nordisk samordning och därmed ett effektivare resursutbyte för såväl mottagar- som givarländerna. Kartläggningen blev färdig i slutet av 1994 och rapporten *Nordiskt utvecklingsarbete på arbetsmarkandsområdet i Östeuropa* publicerades i TemaNord-serien med nummer 1995:506.

För att stödja Jobs and Society verksamheten i Estland har Ministerrådet gett bidrag till takorganisationen i Estland för anskaffning av konsulthjälp.

Arbetsmarknadssektorn har också reserverat medel för att bistå etablerandet av ett estniskt informations- och arbetsmarknadsutbildningscenter ETAK och för att finansiera baltiska och ryska forskares deltagande i det 10:e migrationsforskarseminariet 1996.

På arbejdsmiljøområdet har man fortsat bestræbelser på at fremme en fællesnordisk indsats i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds intentioner om styrkelse af en nordisk-baltisk sameksistens. Det kunne således i 1995 konstateres, at de baltiske arbejdstilsynsmyndigheder fortsat

øgede motivationen gennem deres ønsker om nordisk medvirken til forbedringer af arbejsmiljøforholdene i deres respektive lande.

Som fortsættelse af den indsats man fra arbejdsmiljøudvalget side har indledt i de foregående år afholdes også i 1995 en konference om udvalgte emner inden for arbejdsmiljøområdet. Dette omfatter også information om EU-regler på området. Det er planen at lade denne konference følges op af, at baltiske nøglepersoner kommer på studieophold på relevante myndigheder/arbejdspladser m.v i Norden.

Niva har i 1995 startet separat kursusvirksomhed for baltiske deltagere i Balticum - indrettet efter de særlige behov der er for videreuddannelse på arbejdsmiljøforskningsområdet netop i Baltikum. Det har vist sig særdeles positivt at udskille dette til en separat kursusvirksomhed, idet dette reducerer omkostningerne ved baltisk deltagelse og kurserne herved kan gøres mere målrettede.

2.13 *Jord- og skogbruk*

Arbeidet med å bevare plantegenetiske ressurser og sikre det biologiske mangfold i de baltiske land har blitt videreført gjennom 1995 i regi av Nordisk Genbank. Embedsmannskomiteen for jord- og skogbruk (NEJS) har i 1995 tildelt midler til prosjekter om skogstatistikk, planlegging og utvikling av skogutdannelse, samt nordisk-latvisk samarbeide om potetforedling.

NEJS besluttet på sitt møte 3 juli 1995 å opprette *Nordisk samrådskomite for jord- og skogbrukssamarbeide med Baltikum og Nordvest- Russland*. Formålet med samrådskomiteen er bl a å sørge for gjensidig informasjon mellom de nordiske land om planlagte og løpende tiltak og prosjekter i offentlig eller privat regi rettet mot de baltiske land og Nordvest-Russland, med sikte på samordning og arbeidsdeling. Komiteen skal møtes regelmessig og årlig rapportere om virksomheten til NEJS, samt bestå av medlemmer som også har et ansvar for nasjonale nærområdesamarbeide innenfor jord- og skogbruk.

Denne beslutningen er forøvrig i samsvar med den oppgradering og intensivering av nærområdesamarbeidet som finnes i det nye handlingsprogrammet for nordisk jord- og skogbrukssamarbeide. Dette ble forelagt Nordisk Råd under sesjonen i Kuopio 13-15 november 1995, og endelig vedtatt av jord- og skogbruksministrene på møte i Helsingfors 28. november 1995.

2.14 *Jämställdhet*

I november 1995 har jämställdhetsområdet tillsammans med SCB genomfört det första av en serie på tre *Statistikseminarier i Baltikum*. Syftet med seminarierna är att statistikanvändare och statistikproducenter i respektive baltiskt land skall analysera behovet av och möjligheterna att ta fram jämställdhetsstatistik, som gör det möjligt att belysa kvinnors och mäns aktuella livssituation samt förändringar över tid.

2.15 *Fiskerisamarbejde*

Samarbejdet mellem fiskerimyndighederne fra landene omkring Østersøen (BAFICO) blev videreført i 1995. Der blev i januar 1995 afholdt faglig konference om de specielle forhold vedrørende markedsføring og udnyttelse af sild fra Østersøen. Næste fagkonference vil blive afholdt i Polen i foråret 1996 og vil omhandle forvaltning og kontrol af fiskeriet i Østersøen. Der er ikke i 1995 taget nye initiativer med henblik på inddragelse af andre af Nordens nærområder i fiskerisamarbejdets aktiviteter.

2.16 *Transport og trafikksikkerhet*

Ministerådet har ved flere anledninger i 1995 drøftet pågående og planlagte aktiviteter i nærområdene, først og fremt innenfor Østersjøsamarbeidet, men også i forhold til land, sjø og luftforbindelsene til Russland.

Ministerrådet har vært spesielt opptatt av

- tiltak som bedrer effektiviteten i trafikken i de baltiske land
- *Via Baltica* - utbedring av landveisforbindelsen fra Baltikum til Tyskland
- tiltak for bedre effektivitet i havneområder, med tilhørende landinfrastruktur
- økt forståelse med hensyn til sammenhenger trafikk og miljø, bl a gjennom initativer innenfor HELCOM-prosessen.

Ministerrådet har i sin virksomhet for 1995 søkt å kanalisere midler som direkte støtter arbeidet med å bringe nærområdene, herunder Nordvest- Russland ennå tettere inn i det transportpolitiske og trafikksikkerhetsmessige samarbeidet. Dette har bl a ført til en økende forståelse i nærområdene av sammenhengen mellom trafikk og miljø, og hvorfor dette bør være et høyt prioritert innsatsområde.

2.17 *Lagstiftning*

I beretningsåret er der af det svenske justitsministerium på vegne af Nordisk Ministerråd sendt juridisk litteratur til Estland, Letland og Litauen.

3 Nordiska rådet rekommendation

3.1 *Meddelande om rekommendation nr 17/1993/när angående handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden (A 1041/p)*

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att utarbeta ett konkret handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden och därvid särskilt uppmärksamma S:t Petersburg och Leningradregionen

att i utarbetandet av handlings- och samarbetsprogrammet redogöra även för de samnordiska och nationella ekonomiska konsekvenserna av förslagen

att i handlingsprogrammet särskilt beakta samarbetsmöjligheterna och förutsättningarna på miljö-, handels-, kultur- och infrastrukturområdena."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet (Samarbejdsministrene) vedtog i juni 1995 rammerne for Arbejdsprogram for Nordens nærområder 1996. Samarbejdskomiteen forventes på baggrund heraf at færdigbehandle forslag til et præciseret Arbejdsprogram for Nordens nærområder 1996 ultimo december. Besvarelse af ovennævnte rekommandation fremsendes umiddelbart til Nordisk Råd, når Samarbejdskomiteens godkendelse af programmet foreligger.

Kapitel X

Øvrigt

1 Europainformation

Intresset för Norden och nordiskt samarbete i Europa har fördjupats genom att tre nordiska länder nu är medlemmar i den Europeiska unionen och två länder deltar i europeiskt samarbete inom ramen av EES-avtalet. Samtidigt har det nordiska samarbetet fått en ny inriktning genom att en av de tre pelarna i nordiskt samarbete koncentrerars på förhållandet "Norden och Europa". Detta ger anledning till att införa nya former för tvåvägskommunikation och information mellan Ministerrådet och sameuropeiska organisationer. Med effektiv informationsförmedling säkerställs möjligheten att utnyttja det nordiska samarbetet som plattform för diskussion och dialog kring EU/EES-relaterade frågor.

Ministerrådets informationsprogram med syfte att göra Norden mera känt i Europa har fortgått med seminarier för beslutsfattare och nyckelpersoner inom olika samhällssektorer, med journalistseminarier och utdelning av journaliststipendier samt med publikationsverksamhet.

Ministerrådet har, i samabete med de nordiska ambassaderna i respektive huvudstad och vanligtvis med ett aktuellt utrikespolitiskt institut, genomfört en seminarieserie med temat *Norden i det nya Europa*. Seminarier har anordnats i Bratislava, Kiev, Berlin och Wien. Det genomgående temat *Vad Norden tillför Europa* har blivit belyst av nordiska föredragshållare representerande olika samhällssektorer. Allt oftare har även icke-nordiska experter med en jämförande europeisk synvinkel engagerats som föredragshållare.

Med Ministerrådets stöd har även anordnats ett seminarium om den regionala integrationsprocessen och EU i Budapest samt ett seminarium

om möjligheterna att tillämpa den nordiska modellen i barn- och ungdomspolitik i Polen. I samband med nordiska kulturaktiviteter i Spanien anordnades ett seminarium i Barcelona om framtidens nordiska välfärdssamhälle.

För att väcka uppmärksamhet och intresse för Norden i utomnordiska medier har Ministerrådet anordnat speciella journalistseminarier i Island, Norge och i Barentsområdet. I samarbete med Nordisk Journalistcenter anordnades ett seminarium i Stockholm om förvaltningens öppenhet. Ett antal stipendier har delats ut till unga icke-nordiska journalister.

För tredje året i rad deltog Nordiska ministerrådet i bokmässan i Frankfurt. Ministerrådet har fortsatt utgivningen av sitt Newsletter *Norden - The Top of Europe* på åtta icke-nordiska språk. Med tanke på en utomnordisk läskrets har man utgivit publikationen *Nordic Reflections*, som belyser det nordiska samarbetet och det nordiska samhället. Med syfte att sprida information om europeisk integration i Norden har Ministerrådet finansierat publikationen *Norden og EF/EU - et udvalg af litteratur 1986-1995.*

För att effektivisera informationsutbytet mellan sameuropeiska organisationer och Nordiska ministerrådet har ett speciellt projekt inletts med uppgift att bidra med uppbyggandet av kontaktnät, identifiering av relevanta informationskällor samt med uppbyggande av ministerrådssekretariatets kompetens i europeiskt samarbete.

1.1 Nordiska rådets rekommendation

1.1.1 Meddelande om rekommendation nr 20/1994/euro angående program för det nordiska Europasamarbetet (A 1071/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och

att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet tilsatte i enlighet med framlagt förslag och i enlighet med de nordiska statsministrarnas och Nordiska rådets presidiums beslut från november 1994 en arbetsgrupp med uppgift att analysera det nordiska samarbetet i ljuset av de tre folkomröstningarna i Finland, Norge och Sverige. Arbetsgruppens förslag publicerades i februari 1995 i rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid.* I rapporten definieras det nordiska samarbetet om EU/EES-frågor som ett av de tre huvudområdena i nordiskt samarbete. Vidare anges målsättningarna, prioriteringarna samt en del konkreta förslag till åtgärder och procedurer angående samarbetet om EU/EES-relaterade frågor.

På basis av de förslag, som ingår i rapporten, beslöt samarbetsministrarna i juni att EU/EES- frågorna skall stå på dagordningen på alla ministerrådsmöten. Vidare har ordförandelandet utsett en speciell kontaktperson vid sin permanenta EU-representation i Bryssel med uppgift att förse Ministerrådet och Rådet med information om aktuella frågor inom EU-apparaten. På ministerrådssekretariatet har ett speciellt projekt inletts med syfte att effektivisera informationsförmedlingen mellan de sameuropeiska organisationerna och Nordiska ministerrådet.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

2 Informations- och förlagsverksamheten

2.1 Allmänt

Det nordiska informationsarbetet har under året starkt präglats av operativ samverkan mellan Ministerrådet och Nordiska rådets presidiesekretariat. Reformgruppen beställde i rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* en gemensam strategi för informationen om det nordiska samarbetet.

Ministerrådets generalsekreterare och presidiesekreteraren lade i juni fram ett förslag till en sådan gemensam strategi. I väntan på att denna behandlas på politisk nivå har de två sekretariaten genomfört ett antal gemensamma informationsaktiviteter.

Strävan har varit att genom gemensamma aktiviteter visa upp de konkreta resultaten av det nordiska samarbetet.

2.2 Informationsverksamheten

I informationsarbetet har i år - liksom tidigare - aktiviteter gentemot massmedia haft hög prioritet.

Fyra press-seminarier har genomförts under året med det nordiska närområdessamarbetet som ett huvudtema. Ett seminarium genomfördes i Kaliningrad och de tre baltiska staterna, ett annat belyste gränsproblematiken mellan Finland och Ryssland med ett avslutande besök i St. Petersburg. Båda seminarierna genomfördes i intimt samarbete med Ministerrådets informationskontor.

De två andra press-seminarierna genomfördes i Oslo och Köpenhamn med kultur resp miljö som tema. Sammanlagt har ett 50-tal nordiska journalister deltagit i seminarierna, vilket har resulterat i ett stort antal tidningsartiklar och radio- och TV-inslag.

I samverkan med NORDINFO och Nordisk Journalistcenter arrangerade Ministerrådet ett seminarium om elektronisk informationssökning för forskningsjournalister.

Ett flertal presskonferenser i olika delar av Norden har arrangerats under året. Ett stort antal pressmeddelanden har distribuerats.

I övrigt präglas informationsverksamheten av ad hoc-insatser och löpande personliga kontakter med journalister och andra opinionsbildare över hela Norden.

Trycksaker
Bland det tryckta informationsmaterial som producerats under året kan följande nämnas:

I samarbete med Nordiska rådets presidiesekretariat utgavs tabloidtidningen *Norden*. Tidningen distribuerades i en skandinavisk och en finsk språkversion i en sammanlagd upplaga av ca 35.000 exemplar.

En skärmutställning om det nordiska samarbetet presenterades av Ministerrådet första gången under sessionen i Reykjavik. Under året har utställningen, som finns i tre språkversioner, löpande reviderats och visats bl a på bokmässorna i Frankfurt, Göteborg, Oslo och Köpenhamn, vid de nordiska institutionernas presentationsdag i Helsingfors samt i samband med sessionen i Kuopio. Den finska versionen gick vidare "på turne" i Finland med början i Jyväskylä.

En "miniversion" av utställningen för utdelning har producerats på svenska, finska, isländska och engelska.

Ett antal Fakta-blad i flera språkversioner liksom en ny upplaga av Nordiska stödordningar har kommit ut under året.

Det Nordiska nyhetsbrevet har producerat i en skandinavisk, en finsk och en isländsk version. Nyhetsbrevets tre upplagor distribueras i sammanlagt ca 3.500 exemplar.

2.3 Förlagsverksamheten

Ministerrådet utgir bøker i to rapportserier - *Nord*-serien og *TemaNord*-serien. Hvert år utgis det ca. 200 bøker og andre utgivelser i de to seriene. Alle utgivelsene er et resultat av det nordiske samarbeidet innenfor de forskjellige sektorene.

Av spesielle utgivelser i 1995 kan nevnes bl.a. *Nordisk ungdomshåndbok, Sten og Menneske* (4 språkversjoner), *Det Nationales natur - studie i dansk-svenske relationer* og *Gulltavlerne i græsset*. Spesielle utgivelser ble også oversatt til engelsk - *Stone and Man, Nordic LandScopes* og *Golden Riches in the grass*. Hvert år produseres også bøker som *Statistisk Årsbok, Nordiska Samarbetsorgan, Trykt og Udgivet, Nordic Publications* samt *"mini"-statistikkene*.

I 1995 har Ministerrådets forlagsenhet intensivert markedsbearbeidingen slik at definerte målgrupper innenfor hver enkelt sektor, nå mottar informasjon om hva som blir utgitt innenfor deres område. Ministerrådets nordiske og internasjonale agenter har i denne sammenheng gjennomgått en grunndig evaluering, som har resultert i at alle agentavtalene nå er reforhandlet.

Ministerrådets forlagsenhet har i år deltatt på flere seminarer og biblioteksmøter for på den måten å kunne spre informasjon om det nordiske samarbeidet. Forlagsenheten deltok også på *Kvinnekonferansen i Beijing*, hvor generell og spesiell informasjon om det nordiske samarbeidet ble spredd både til deltakere på *NGO-konferansen* og på *IGO-konferansen*. I Beijing ble det også inngått en avtale med en agent for Kina.

I 1995 har Ministerrådet deltatt på flere nordiske bokmesser enn tidligere. Av bokmesser kan nevnes den internasjonale *Frankfurt-bokmessen*, hvor Ministerrådets monterplassering var i samme hall som alle de internasjonale organisasjonene, *Bok & Biblioteksmässan* i Gøteborg samt årets to siste bokmesser, *Bok '95* i Oslo og *Bog Forum* i København hvor Ministerrådet deltok for første gang.

3 Nordisk tjenestemannsutveksling

Ordningen er i 1995 videreført på samme nivå og etter samme modell som foregående år. Om lag 100 medarbeidere i statsforvaltningen har deltatt med utvekslingsopphold på mellom 1 og 8 måneder. I tillegg har et tilskudd til den kommunale utvekslingsordning gitt om lag 20 kommunalt ansatte mulighet for utvekslingsopphold.

Ministerrådets bidrag til den nordiske tjenestemannsutveksling går i sin helhet til finansiering av reiseutgifter og stipendier for deltakerne i utvekslingsordningen. I 1995 er i tillegg et mindre beløp avsatt til gjenopptrykk av ordningens informasjonsbrosjyre. Utgifter knyttet til utvekslingsdeltakernes lønn dekkes i sin helhet av deltakernes nasjonale arbeidsgivere.

Ansvaret for fordelingen av Ministerrådets tilskudd samt for den nasjonale administrasjon av ordningen, ligger hos de nordiske kontaktpersoner. Gruppen av kontaktpersoner har i 1995 arbeidet for en større synliggjøring av ordningens positive effekter knyttet til bl.a. språk- og kulturforståelse, mobilitet, regionalt samarbeide og utvikling av felles forvaltningspraksis. I den forbindelse er arbeidet med å presentere og følge opp resultatene av utvekslingsoppholdene samt å forankre idéer og forslag til nordiske samarbeidsprosjekter intensivert.

C 5/k
1996

Kontrollkommitténs betänkande

över Nordiska kulturfondens verksamhets och revisionsberättelse 1995

(Verksamhetsberättelse, revisionsberättelse och revisionsrapport, se s. 923)

Till kontrollkommittén har hänvisats av Nordiska kulturfonden till Nordiska rådets 48:e session avgiven berättelse över verksamheten 1995 jämte bilagor. Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelser har granskats av kontrollkommittén.

Kontrollkommitténs förslag till beslut

att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelse för 1995 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1995,

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 1995 till handlingarna, samt

att Nordiska ministerrådet ombesörger att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas.

Köpenhamn den 28 oktober 1996

Anita Johansson (s) ordförande
Pehr Löv (SFP)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Vibeke Peschardt (RV)

C 5/k
1996

Beretning

om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 1995

1. I henhold til artikel 16 i "Overenskomst om Nordisk Kulturfond" afgives hermed revisionsberetning for regnskabsåret 1995. Beretningen afgives til Nordisk Minsterråd og Nordisk Råd, og beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for fondens styrelse træffes af Nordisk Råd.

2. Ifølge overenskomstens artikel 15 træffer Nordisk Råd bestemmelse om revision af fondens forvaltning og regnskaber. Nordisk Råd valgte den 2. marts 1995 folketingsmedlem Hanne Andersen til revisor for årene 1995 og 1996 med folketingsmedlem Niels Ahlmann-Ohlsen som suppleant.

På sit møde den 13. november 1995 besluttede Nordisk Råds Præsidium at udpege rigsrevisor Henrik Otbo til medrevisor af Nordisk Kulturfond med afdelingschef Inge-Lise Bigler som suppleant.

Det har siden sammenlægningen i 1986 af Nordisk Kultursekretariat og sekretariatet for Nordisk Ministerråds almene virksomhed været fast praksis, at fondens regnskaber revideres af et medlem af Folketinget og den til enhver tid siddende rigsrevisor i forening.

3. Beretningen har i udkastet været fremsendt til fondens administration, hvis bemærkninger er indarbejdet i beretningen.

4. Fondens regnskab for 1995 har været forelagt styrelsen som et bilag til årsberetningen.

Til resultatopgørelse og balance bemærkes følgende:

Resultatopgørelse

5. Fra 1991 til 1995 har fondens virksomhed udviklet sig, som det fremgår af tabel 1 og 1.

Tabel 1. Midler til rådighed for fonden

	1991	1992	1993	1994	1995
	---------- 1.000 ----------				
Budgetmæssige tilskud fra NMR	13.283	18.548	14.160	20.500	21.973
Tilbagebetaling af ikke anvendte midler	1.351	1.435	1.749	1.580	1.445
Renter	894	1.573	1.593	893	1.079
Ikke disponerede midler fra foregående år	99	0	2.072	1.256	743
I alt til rådighet	15.627	21.556	19.574	24.229	25.240

6. Fondens indtægter er i regnskabet opgjort til 25.239.891 kr. Heraf udgør fondens bidrag fra det nordiske kulturbudget 21.973.000 kr. Det resterende beløb består af tilbagebetaling af ikke anvendte midler 1.444.968 kr., renter 1.078.910 kr., hvortil kommer ej disponerede midler overført fra 1994 på 743.013 kr.

Tabel 2. Udviklingen i udgifter, bevillinger og årets resultat

	1991	1992	1993	1994	1995
	----1.000 kr.----				
Udgifter:					
Administrationsudgifter	1.108	822	648	989	758
Underskud fra foregående år		74			
Evaluering					250
Meddelte bevillinger til projekter	14.593	18.588	17.670	22.520	23.498
Udgifter i alt	15.701	19.494	18.318	23.519	24.506
Årets resultat:					
I alt til rådighed	15.627	21.556	19.574	24.262	25.240
Udgifter i alt	15.701	19.484	18.318	23.519	24.506
Ikke disponerede midler	÷74	2.072	1.256	743	734
Projekt bevillinger i forhold til midler til rådighed (%)	93,4	86,3	90,3	92,9	93,1

7. Regnskabets udgiftsside kan opdeles i to hovedgrupper: Administrationsudgifter og meddelte bevillinger til projekter.

Administrationsudgifter

8. Administrationsudgifterne omfatter kun de udgifter, der direkte kan henføres til fonden. Siden sammenlægningen af kultursekretariatet og sekretariatet for Nordisk Ministerråds almene virksomhed har sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen for fonden været varetaget af en særskilt forvaltningssektion i ministerrådssekretariatet. Udgifterne til lønninger til 3 administrative medarbejdere samt visse indirekte udgifter belaster imidlertid ikke fondens, men derimod ministerrådssekretariatets regnskab.

Administrationsudgifterne i 1995 udgjorde 757.746 kr. eller 3,1 % af de samlede udgifter. I perioden 1991-1995 har administrationsudgifterne udgjort mellem 3,1 % og 7,1 % af de samlede udgifter.

Tabel 3. Administrationsudgifter og antal ansøgninger

	1991	1992	1993	1994	1995
	----1.000 kr. ----				
Administrations-udgifter	1.108	822	648	989	758
	----Antal----				
Ansøgninger	666	589	845	850	899
	----Kr.----				
Administrations-udgifter pr. ansøgning	1.664	1.396	767	1.164	843

Administrationsudgifterne, der viser en faldende tendens over perioden, består fortrinsvis af mødeudgifter, annonceudgifter og honorarer.

Balance

9. Fondens aktiver består af et mellemregningsbeløb med ministerrådssekretariatet på 13,4 mill. kr.

Passiverne består af ikke disponerede midler på 0,7 mill. kr og af bevilgede, men ikke udbetalte fondsbevillinger på 1,9 mill. kr. fra 1994 og 10,8 mill. kr. fra 1995, i alt 13,4 mill. kr.

Gennemgang af projekter

10. Som led i revisionen af fondens regnskaber er der foretaget en gennemgang af uafsluttede sager vedrørende projekter, der har modtaget støtte fra fonden. Der er foretaget en gennemgang af sagsakterne ved-

rørende over 50 projekter, til hvilke der er givet bevillinger i perioden 1987-1995. Langt hovedparten af sagerne vedrører dog perioden 1993-1995. I forbindelse med tilrettelæggelsen af revisionen har Rigsrevisionen efterlyst en oversigt over alle kulturfondens løbende sager, men en sådan er ikke udarbejdet. Sekretariatet har på Rigsrevisionens spørgsmål anslået, at antallet af uafsluttede sager p.t. andrager 450-500. Heri er dog inkluderet projektsager, som endnu er i deres begyndelsesfase.

Udgangspunktet for projektgennemgangen var en række sager, som havde givet Rigsrevisionen anledning til bemærkninger i forbindelse med revisionen af 1994-regnskabet. En liste over 25 af disse sager blev fremsendt til Nordisk Kulturfond med Rigsrevisionens skrivelse af 23. oktober 1995 med anmodning om fondsadministrationens bemærkninger hertil. Fondens svar forelå først ved skrivelse af 8. februar 1996, hvori det anføres, at fondssekretariatet havde taget Rigsrevisionens anbefalinger til efterretning, og at alle ældre "problemsager" ville blive afsluttet i løbet af 1996.

En del af de sager, der er udvalgt til gennemgang i 1996, er gengangere fra sidste år, mens resten fordeler sig på både ældre og yngre sager. Rigsrevisionens gennemgang er foretaget på grundlag af sagernes status pr. 1. september 1996.

Da gennemgangen har vist, at fondsadministrationens opfølgning af de løbende projekter, især med hensyn til indfordring af reviderede regnskaber og rapporter om projekternes forløb, er meget problematisk, indeholder en efterfølgende omtale af projektadministrationen relativt mange af de gennemgåede sager. De pågældende sager er så vidt muligt omtalt i kronologisk orden.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.609/87	Oversættelse af Stanislovskij, Danmark	150

Projektmidlerne blev udbetalt i 1987-1989 til det administrerende organ "Teater og Dans i Norden", der er en institution under Nordisk Ministerråd. Institutionen oplyste i februar 1990, at oversættelsen ville være færdig inden udgangen af 1991.

Nordisk Kulturfond sendte flere rykkere og et delregnskab indsendtes i november 1992, men der kom aldrig et afsluttende regnskab. Den seneste rykker fra oktober 1994 har ikke affødt nogen reaktion, og det er uvist, hvorvidt projektet er afsluttet og har opfyldt sit mål.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.767/88	Video kunstudstilling, Sverige	100

Hele bevillingen synes at være udbetalt i begyndelsen af 1992, men det fremgår dog ikke klart af sagsakterne. Der er heller ingen vidnesbyrd om, hvorvidt vandreudstillingen har været vist i alle de planlagte lande.

Nordisk Kulturfond har rykket for rapport og regnskaber i september og oktober 1993, den sidste med trussel om inkasso, men uden nogen reaktion.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.133/90	Oversættelse og udgivelse af bog, Åland	200

Projektet administreres af NMR's institution Nordens Institut på Åland, og bevillingen er udbetalt i to rater, den seneste i januar 1992.

Efter rykkere fra fonden i 1993 og 1994 fremkom der i marts 1995 et urevideret, utilstrækkeligt regnskab. Der var heller ikke vedlagt de fornødne regnskabsbilag. Regnskabet udviste i øvrigt et større underskud, bl.a. som følge af, at instituttet havde glemt at medtage Nordisk Kulturfonds bidrag i regnskabet.

Nordisk Kulturfond har først rykket for rapport/regnskab ingen i august 1996.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.620/91	Bogudgivelse, Norge	60

Bevillingen blev givet i marts 1991, og efter den oprindelige plan skulle bogprojektet gennemføres i perioden 1991-1992. Projektet er imidlertid blevet stærkt forsinket, og de fastsatte frister for færdiggørelse er overskredet flere gange.

Nordisk Kulturfond har rykket for regnskab mv. i marts 1994, men uden resultat. Den seneste melding fra projektet er kommet i februar 1996 og tyder på, at projektet i bedste fald kan afsluttes i efteråret 1996.

Det forekommer revisionen vanskeligt at forstå, at Nordisk Kulturfonds administration har accepteret så betydelige forsinkelser uden at reagere.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.504/92	Turné, "Det blå Rocktog", Danmark	100

Projektets regnskab udviste et overskud på 10.000 kr., hvilket beløb fonden anmodede om at få tilbagebetalt i september 1993. I marts 1994 meddelte projektet efter en fornyet henvendelse fra fonden, at midlerne var anvendt til "administration mv.", og at projektet håbede på, at sagen hermed var endeligt afsluttet.

I maj 1994 rykkede fonden endnu en gang for tilbagebetaling af pengene med frist til udgangen af juni 1994.

Der er aldrig kommet svar herpå, og fonden har tilsyneladende ikke foretaget sig videre i sagen.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.309/92	Arkæologiske udgravninger, Grønland	500
33.301/94	do.	150

Der er ved to særskilte bevillinger i alt bevilget 650.000 kr. til projektet, der administreres af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv. Rigsrevisionen påpegede i 1995 en række problemer ved projektet (1992-bevillingen), bl.a. med hensyn til manglende fremsendelse af et delregnskab. Til trods herfor har Nordisk Kulturfond først rykket for rapport/regnskab i august og igen i september 1996 med trussel om inkasso.

Skønt den seneste rate af 1992-bevillingen endnu ikke var udbetalt (200.000 kr. blev udbetalt i januar 1995), blev der allerede i marts 1994 givet en ny bevilling til det samme projekt. Bevillingen på 150.000 kr. blev udbetalt i april 1994.

Dette forhold forekommer umiddelbart uforståeligt og kræver i sig selv en nærmere forklaring fra Nordisk Kulturfond.

Det fremgår ikke af de to sager, hvor langt projektet er nået med sit arbejde, der nu har pågået i lang tid.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.121/93	"Nordens Musikhistorie", Sverige	350

Bevillingen er udbetalt i to rater, senest i april 1995. Det fremgår af sagen, at Nordisk Kulturfond i marts 1996 har bevilget yderligere 100.000 kr. til projektet. Der er imidlertid ikke aflagt regnskab for den gamle bevilling, inden den nye bevilling er givet. Projektet har ifølge sagsakterne ikke ladet høre fra sig i over et år, og det står derfor hen i det uvisse, hvor langt arbejdet er kommet.

Fonden har tilsyneladende ikke på noget tidspunkt rykket for regnskaber mv.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.103/93	Tegntabel for runer, Sverige	75

Trods flere rykkere fra fonden og løfter om snarlig rapportering fra projektets administrator, rigsantikvarembedet i Sverige, er der endnu ikke - 3½ år efter bevillingen blev givet - indkommet regnskaber/rapporter fra projektet.

Senest har rigsantikvarembedet i marts 1996 lovet en snarlig fremsendelse af materialet.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.306/93	Nordisk designudstilling i Rom, Danmark	150

Bevillingen, der administreres af Det danske Akademi i Rom, var oprindelig givet til afholdelse af en møbeludstilling i Rom, men i marts 1994 gav Nordisk Kulturfond sin tilslutning til, at bevillingen i stedet blev anvendt til "VARDE - The Nordic Design Programme" i Rom. Midlerne blev udbetalt i januar 1995, og siden er intet yderligere foretaget i sagen, skønt udstillingsvirksomheden mv. må formodes forlængst at have fundet sted. Det fremgår i øvrigt af en brevveksling i sagen, at Nordisk Kulturfond i anden sammenhæng har bidraget med 500.000 kr. til fremstilling af et engelsksproget katalog om "VARDE".

Det forekommer bemærkelsesværdigt, at sagen intet indeholder om grundlaget for at ændre bevillingens formål, især fordi "VARDE" efter det foreliggende også har modtaget meget betydlige tilskud fra anden side.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.450/93	Vandreudstilling af billeder fra børn og unge, Danmark	100

Bevillingen, der administreres af Nordisk Samråd for faget formning, blev givet til arbejdsmøde og vandreudstilling i 4 nordiske lande i perioden september 1993 til januar 1995.

Udbetaling af hele bevillingen fandt sted i november 1993, og siden foreligger intet på sagen. Der er således end ikke rykket for rapport/regnskab.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.531/93	"Scandinavian Festival of Music", Danmark	150

Musikfestivalen fandt sted på Koldinghus i 1993, og i bevillingsbrevet fra Nordisk Kulturfond blev det stærkt pointeret, at bevillingen blev ydet

som "bidrag til rejse- og opholdsudgifter og honorarer til aktive kunstnere, som kommer fra andre nordisk lande end værtslandet".

Efter modtagelse af regnskab fra "Scandinavian Festival of Music" (SFM), der er en selvejende institution med hjemsted i Kolding, måtte Nordisk Kulturfond konstatere, at der var anvendt midler til formål, som ikke var omfattet af den øremærkede bevilling, bl.a. til "andel af fællesudgifter". Det pågældende beløb på 56.215 kr. blev krævet tilbagebetalt i marts 1994, og da betaling ikke fandt sted på grund af SFM´s insolvens, fremsendte fonden yderligere rykkerskrivelser i februar og maj 1995, den seneste med trussel om inkasso, hvis gælden ikke blev betalt senest 15. juni 1995.

Siden er der intet sket i sagen, skønt SFM´s formand - borgmesteren i Kolding - har meddelt, at SFM arbejder på at fremskaffe kapital, således at fondens gældsproblem helt eller delvis kan løses.

Det forekommer uheldigt, at Nordisk Kulturfond ikke har fulgt yderligere op på denne sag, der vedrører en velestimeret selvejende institutions anvendelse af fondens midler til uvedkommende formål. Endvidere skal det nævnes, at det fællesnordiske aspekt i projektet forekommer at have været ganske snævert.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.591/93	Koncerttur med vokalensemble, Danmark	50

Koncertturen skulle finde sted i august-oktober 1993, og bevillingen blev udbetalt i august 1993 til projektets danske kontaktmand.

Udover et takkebrev af 2. august 1993 fra ovennævnte kontaktperson er der ingen livstegn fra projektet.

Nordisk Kulturfond har sendt to rykkere for regnskab/rapport til projektlederen, den seneste af 6. maj 1994 med trussel om inkasso.

Herefter er intet sket i sagen.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.118/93	"Fra Viking til Pilgrim", forskn.projekt, Norge	205

Bevillingen er givet til udarbejdelsen af en bog om den nordiske pilgrimstradition i anledning af Trondheims 1000-års jubilæum.

Midlerne er udbetalt til en norsk projektleder, der bl.a. skulle koordinere bidrag fra flere nordiske forskere samt varetage redaktionen af værket.

Projektet skulle efter en revideret tidsplan have været afsluttet i maj 1994, men Nordisk Kulturfond har aldrig modtaget nogen rapportering mv. fra projektlederen.

Nordisk Kulturfond fremsendte første gang en rykker i juni 1995.

Omtrent samtidigt hermed modtog fonden en skrivelse fra en norsk herredsret om en klage fra projektlederen (dateret den 6. maj 1995) i anledning af, at der var foretaget udlæg i to bankkonti, hvoraf midlerne på den ene konto stammede fra en udbetaling fra Nordisk Kulturfond den 26. maj 1993 på 205.000 DKK.

I sit svar til herredsretten dokumenterer Nordisk Kulturfond, at de pågældende midler alene må anvendes til projektets gennemførelse, og anfører afslutningsvis, at fonden aldrig har været ude for noget lignende.

Herefter indeholder fondens sag intet yderligere om det pågældende spørsmål.

En rykkerskrivelse til projektlederen fra februar 1996 er kommet uåbnet tilbage til fonden. Siden har fonden ikke foretaget sig videre i sagen.

Fondens passivitet i sagen forekommer uforståelig, ikke mindst da der må skønnes at være gode muligheder for at få midlerne helt eller delvis tilbage.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.038/94	Kunst, kultur og uddannelse i Vestnorden, Island	200

Projektet, der administreres af skole- och kulturforvaltningen i Akureyri, Island, blev med et års forsinkelse gennemført i april 1995. Der er modtaget et mødeprogram, men ingen rapport eller regnskaber for projektet.

Derimod har projektet ansøgt om midler til yderligere aktiviteter både i 1995 og 1996, og i marts 1996 bevilgede Nordisk Kulturfond yderligere 75.000 kr. til formålet i form af en ny projektbevilling.

Fonden har først rykket for rapport/regnskab i august og september 1996, senest med trussel om inkasso.

Det forekommer revisionen problematisk, at Nordisk Kulturfond har bevilget yderligere midler til en bevillingshaver, som endnu ikke har aflagt tilfredsstillende regnskaber mv. for en tidligere bevilling fra fonden.

Det skal endvidere bemærkes, at det fællesnordiske aspekt i projektet er noget begrænset, idet projektet kun omfatter deltagere fra Island, Grønland og Færøerne.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
31.605/92	"Kaospiloterne", Århus, Danmark	500
31.603/94	do.	250
31.605/95	do.	200

Den selvejende institution "Kaospiloterne" med hjemsted i Århus har i perioden 1993-1995 modtaget tre bevillinger fra fonden på i alt 950.000 kr. Kaospiloterne har efter det oplyste udviklet sig fra at være et rent dansk foretagende til en "nordisk funderet uddannelse, baseret i Danmark og med fokus på krydsningsfeltet mellem Norden og resten af Europa".

Mens den første bevilling blev ydet som støtte til opstart og drift af det første hold "Kaospiloter" i studieåret 1993-1994, er de følgende bevillinger ydet som driftsstøtte i 1994-1995. Det skal tilføjes, at "Kaospiloterne" også har modtaget betydelig støtte fra anden side, primært fra det danske Kulturministerium. De to seneste bevillinger fra Nordisk Kulturfond blev givet med kort mellemrum, henholdsvis i november 1994 og januar 1995.

Nordisk Kulturfond har rykket for manglende regnskaber/rapporter vedrørende 1994 og 1995-bevillingerne i august og september 1996, den seneste med trussel om inkasso.

Det må konstateres at "Kaospiloterne" har modtaget store tilskud fra Nordisk Kulturfond. Samtidig må det konstateres, at fonden 3 år i træk har ydet driftsstøtte til den samme institution.

Sagsnr./bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.105/95	Nordisk herregårdskultur i 1700-tallet, Sverige	75

Bevillingen administreres af Selskabet for 1700-talsstudier i Uppsala og er givet til et seminar i Norra Uppland, herunder til rejseudgifter for deltagerne.

Nordisk Kulturfond modtog i december 1995 et rapport- og regnskabsmateriale, der dog ikke var fuldt tilfredsstillende, bl.a. manglende dokumentation for visse udgifter.

I marts 1996 skrev Nordisk Kulturfond til projektlederen og udbad sig den manglende dokumentation, og samtidig påpegede fonden det uheldige i, at projektet ikke var blevet gennemført efter planen. Specielt fandt fonden det meget uheldigt, at der ikke havde været en mere ligelig fordeling af deltagere fra de respektive nordiske lande, idet der af i alt 32 deltagere havde været 27 fra Sverige, 4 fra Danmark og 1 fra Finland, mens Norge og Island helt manglede repræsentation. Fonden påpegede, at sådanne væsentlige ændringer i projektforudsætninger uden Nordisk Kulturfonds deltagelse kunne føre til, at bevillingen helt eller delvis kunne kræves tilbage.

I en skrivelse af 26. marts 1996 beklagede projektlederen, at den nordiske repræsentation ikke havde været optimal, og fandt det uheldigt, at to af landene slet ikke havde været repræsenteret. Den manglende dokumentation ville senere blive fremsendt.

Nordisk Kulturfond har rykket for materialet i september 1996.

Det foreligger ikke oplyst, om fonden vil foretage sig yderligere i spørgsmålet vedrørende de svigtende forudsætninger i relation til den

nordiske repræsentation, og revisionen er ikke bekendt med Nordisk Kulturfonds generelle politik eller praksis på området.

11. I forbindelse med projektgennemgangen har Rigsrevisionen holdt møder med Nordisk Kulturfonds administration og peget på nødvendigheden af, at administrationen af de igangværende projekter strammes op. Efter revisionens opfattelse er det vigtigt, at det over for tilskudsmodtagerne til stadighed indskærpes, at de har pligt til rettidigt at aflægge behørigt (revideret) regnskab og rapportere om projektets forløb og resultater. Nordisk Kutlurfonds retningslinjer om tilskudsmodtagernes forpligtelser er i denne henseende klare og utvetydige, men det kniber ofte med at få reglerne efterlevet.

Fondens administration har over for Rigsrevisionen erkendt, at håndvævelsen af de gældende retningslinjer og den administrative opfølgning af sagerne er et væsentligt problem, og har erklæret sig villig til at arbejde på at rette op på sagsadministrationen.

Fondsadministrationen har dog ønsket at påpege, at dens personaleressourcer er begrænsede, men den er samtidig fuldt opmærksom på, at der foreligger flere muligheder for rationaliseringer af sagsgangen.

Revisionen har drøftet nogle af disse muligheder med administrationen, og der er enighed om vigtigheden af, at der snarest bliver ryddet op i sagspuklen af gamle, uafsluttede projekter. Herefter er det påkrævet, at der sker en generel og mere systematisk forenkling og effektivisering af Nordisk Kulturfonds bevillings- og sagsadministration.

Afsluttenden bemærkninger

12. Fondens regnskab har i øvrigt ikke givet anledning til bemærkninger, og vi har efter den foretagne revision givet regnskabet følgende påtegning:

"Foranstående resultatopgørelse og balance er revideret i overensstemmelse med reglerne i de internordiske revisionsordninger, vedtaget på Nordisk Rigsrevisormøde i august 1986. Revisionen har givet anledning til bemærkninger for så vidt angår fondens administration af projekter. Der henvises til vores revisionsberetning af 2. oktober 1996."

København, den 2. oktober 1996.

Hanne Andersen *Henrik Otbo*

BILAGA

Resultaträkning för nordiska kulturfonden för tiden 1.1 – 31.12.1995

INKOMSTER	
Anslag enligt budgeten	21.973.000,00
Återföringar, tillbakabetalningar	1.444.967,72
Räntor för 1.1 – 31.12.1995	1.078.910,00
Ej disponerade medel från föregående år	743.013,46
Summa DKK	25.239.891,18
UTGIFTER	
Mötesutgifter	341.379,06
Representation	2.583,00
Arvoden	142.990,00
Annonser	243.733,68
Kontorsutgifter	8.500,00
Bokinköp	3.100,00
Informationsbroschyr	15.000,00
Kulturkonferens 1994; underskott	459,91
Evaluering	250.000,00
Anslag	23.498.000,00
	24.505.745,65
Ej disponerade medel per 31.12.1994	734.145,53
Summa DKK	25.239.891,18

Köpenhamn den 25 mars 1996

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

Agneta Norén
Avdelningschef

Balansräkning för nordiska kulturfonden per 31.12.1995

AKTIVA	
Likvida medel	
Av ministerrådssekretariatet förvaltade likvid	13.407.055,35
Summa DKK	13.407.055,35
PASSIVA	
Skulder	
Ej utbetalda anslag 1994-1995	12.670.450,82
Periodavgränsningar	2.459,00
	12.672.909,82
Ej disponerade medel	734.145,53
Summa DKK	13.407.055,35

Köpenhamn, den 25 mars 1996

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

Agneta Norén
Avdelningschef

Foranstående resultatopgørelse og balance er revideret i overensstemmelse med reglerne i de internordiske revisionsordninger, vedtaget på Nordisk Rigsrevisormøde i august 1986. Revisionen har givet anledning til bemærkninger for så vidt angår fondens administration af projekter, der henvises til vores revisionsberetning af 2. Oktober 1996.

Hanne Andersen *Henrik Otbo*

C 9/k
1996

Kontrollkommitténs betänkande

över Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1995

(Bokslut, revisionsberättelse och revisionsrapport, se s. 938)

Kontrollkommitténs förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1995 till handlingarna

att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets sekretariats verksamhet åtgärdas.

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska rådets redovisningar och revisionsberättelse och förelägga dem för plenarförsamlingen.

Bokslut

Nordiska rådets bokslut 1995 uppvisar ett överskott på 2,4 MSEK i förhållande till budget.

Revisionsberättelse

Svenska Riksrevisionsverket (RRV) har granskat Nordiska rådets bokslut för räkenskapsåret 1995. Granskningen har utförts enligt god revisionssed. Bokslutet har upprättats i enlighet med de krav som finns uppställda i Budgetreglemente för Nordiska rådets presidiesekretariat. RRV bedömer att bokslutet i allt väsentligt är rättvisande.

Rapport rörande Nordiska rådets bokslut för 1995

Riksrevisionsverket (RRV) har lämnat revisionsberättelsen för 1995 utan invändningar. I ett särskilt PM redovisar RRV ett antal iakttagelser som bör uppmärksammas och åtgärdas.

I rapporten dras följande sammanfattande slutsatser:

"Granskningen visar sammanfattningsvis att det finns ett antal principiellt viktiga förvaltningsfrågor som presidiet bör ta ställning till. Vidare

bör presidiet överväga hur man skall arbeta för att uppnå ett gemensamt synsätt kring dessa frågor inom det nordiska samarbetet.

Frågorna är:

- översyn av budgetering och uppföljning av konferensresor
- initiativ till en översyn av traktamentsbestämmelserna
- åtgärder för ett aktivare användande av bonuspoäng e.d.
- beslut om regler för årlig hemresa samt
- beslut om utlandstillägg.

Vidare har RRV funnit en oacceptabelt lång eftersläpning i administrationen av avgiftssystemet, i inventarierdovisningen och bokföringen, vilket försvårar uppföljning och försämrar den interna kontrollen. RRV finner det angeläget att presidiet i särskild ordning bevakar dessa aspekter av förvaltningen i samband med att sekretariatet etableras i Köpenhamn."

Kontrollkommittén

Kontrolkommittén noterar att presidiet på sitt möte den 25-26 juni 1996 anmodat presidiesekretariatet att återkomma med åtgärdsförslag för att eliminera de av revisionen påpekade bristerna i framtiden.

Bokslut, revisionsberättelse och särskild revisionsrapport biläggs.

Köpenhamn den 8 oktober 1996

Anita Johansson (s) Ordförande
Pehr Löv (SFP)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Vibeke Peschardt (RV)

Bokslut 1995

RESULTATRÄKNING

Belopp i svenska kronor

	Utfall 1995	Budget 1995	Utfall 1994
Intäkter			
Interna avgiftssystemet	1.805.450	1.793.000	1.758.493
Finansiella intäkter	666.328	600.000	637.169
Rådets tryck m.m.	215.980	300.000	233.847
Övriga intäkter	13.169	20.000	21.190
Överskott från föregående år	222.394	493.000	2.690.089
Summa intäkter	**2.923.321**	**3.152.000**	**5.340.788**
Kostnader			
Extern verksamhet	4.042.886	4.375.000	
Gemensam administration	10.754.294	11.336.000	
Juridiska utskottet	1.133.349	1.270.000	
Kulturutskottet	1.144.676	1.290.000	
Socialutskottet	908.185	1.170.000	
Ekonomiska utskottet	1.049.679	1.170.000	
Miljöutskottet	1.049.822	1.140.000	
Budgetutskottet	937.654	1.350.000	
Internationell verksamhet	886.633	850.000	
Informations- o. publ.verksamh.	6.297.636	6.249.000	
Nordisk Kontakt	3.575.612	4.100.000	
Partistöd	2.8 00.000	2.800.000	
Flyttkostnader	45.969	200.000	
Summa kostnader	**34.676.395**	**37.300.000**	**38.820.781**
Nettokostnader	**33.479.993**	**32.640.000**	
Underskott 1994	**893.993**		
Delegationernas bidrag	**34.988.000**	**34.988.000**	**32.640.000**
Resultat	**2.394.993**	**840.000**	**-893.993**

BALANSRÄKNING

	1995-12-31	1994-12-31
Tillgångar		
Kassa, bank	4.848.542	4.083.942
Momsfordran	212.606	463.623
Reseförskott	79.964	76.108
Förutbetalda kostnader	679	68.563
Övriga fordringar	141.850	271.838
Summa tillgångar	**5.290.641**	**4.964.074**
Skulder		
Personalskatter	21.040	1.845
Upplupna sociala avgifter	873.539	860.415
Leverantörsskulder	1.848.897	3.528.102
Övriga skulder	152.232	222.203
Nordiska ministerrådet	0	-630
Överskott från tidigare år	0	1.189.132
Resultat	2.394.933	-839.993
Summa skulder	**5.290.641**	**4.964.074**

Fördelning på delegationerna av årets resultat samt underskott från 1994

Land	Resultat 1995	I %	Underskott 1994	I %
Danmark	524.025	21,6	-174.719	20,8
Finland	418.578	18,6	-183.118	21,8
Island	24.789	1,0	- 7.560	0,9
Norge	444.028	18,4	-151.199	18,0
Sverige	983.513	40,4	-323.397	38,5
SUMMA	**2.394.933**	**100,0**	**-839.993**	**100,0**

Disposition av överskott från 1993

	Utfall 1995	Budget 1995
Överfört till budget 1995	222.394	439.000
Konferens Norden i FN	966.738	750.000
Summa	**1.189.132**	**1.189.000**

Överskottet från 1993, SEK 1.189.132 har i redovisningen balanserats över till 1995 i enlighet med den av presidiet fastställda budgeten. Av beloppen har SEK 966.738 använts för konferensen Norden i FN. De ursprungligen planerade konferenserna för nordiska partigruppssekreterare respektive nordiska utskottssekreterare har ej genomförts under 1995, varför återstående belopp, SEK 222.394 har överförts som intäkt i resultaträkningen och sålunda ingår i 1995 års redovisade överskott.

Delegationernas bidrag

Land	Förskottsbetalning i SEK	Fördelning av nettokostnad	Fördelning av underskott 1994	Resultat 1995
Danmark	7.557 408	6.858.664	174.719	524.025
Finland	6.507.768	5.906.072	183.118	418.578
Island	349.880	317.531	7.560	24.789
Norge	6.437.792	5.842.565	151.199	444.028
Sverige	14.135.152	12.828.242	323.397	983.513
Summa	**34.988.000**	**31.753.074**	**839.993**	**2.394.933**

Underskottet från 1994, SEK 839.993, har avräknats från delegationernas inbetalningar för 1995. Detta har skett med anledning av presidiets beslut 30 juni 1995 om att underskottet skall täckas fullt ut under 1995.

NORDISKA MINISTERRÅDET

Redovisning av stipendiatmedel från Nordiska ministerrådet

Resultaträkning

	1995	1994
Intäkter		
Nordiska Ministerrådet	796.375	
Överskott från 1993		722.162
Ränteintäkter	9.397	17.203
Summa intäkter	**805.772**	**739.365**
Kostnader		
Resor stipendiater	414.517	474.682
Representation	129.854	53.705
Tolkning, översättning	38.163	67.795
Övriga kostnader	21.742	16.497
Summa kostnader	**201.496**	**126.686**

Balansräkning

	31/12 1994	31/12 1993
Tillgångar		
Kassa	0	2.000
Bankkonto	201.496	125.316
Summa tillgångar	**201.496**	**127.316**
Skulder		
Presidiesekretariatet	0	630
Resultat	201.496	126.686
Summa skulder	**201.496**	**127.316**

Revisionsberättelse för Nordiska rådets gemensamma budget räkenskapsåret 1995

Riksrevisionsverket (RRV) har granskat Nordiska rådets presidiesekretariats bokslut för räkenskapsåret 1995. Granskningen har utförts enligt god revisionssed.

Bokslutet har upprättats i enlighet med de krav som finns uppställda i Budgetreglemente för Nordiska rådets presidiesekretariat.

RRV bedömer att bokslutet i allt väsentligt är rättvisande.

Revisionsdirektör Lage Olofsson har beslutat i detta ärende i närvaro av föredragande, revisionsdirektörerna Elisabeth Udd Edman och Christer Skogwik.

Stockholm den 30 maj 1996

Lage Olofsson
Elisabeth Udd Edman *Christer Skogwik*

REVISIONSRAPPORT

över granskningen av Nordiska rådet, presidiesekretariatets årsbokslut för 1995

1. Inledning

Riksrevisonsverket (RRV) har granskat Nordiska rådets presidiesekretariats (NRPS) årsbokslut med underliggande redovisning för 1995.

RRV har lämnat en revisionsberättelse utan invändningar. Innebörden av detta är att RRV bedömer årsbokslutet och den underliggande redovisningen i allt väsentligt rättvisande. Granskningen har emelleritd visat på vissa brister i förvaltningen, vilka RRV vill fästa presidiets uppmärksamhet på. I en särskild promemoria ställd till presidiesekretariatet har RRV utförligare redogjort för dessa brister samt lämnat synpunkter i övrigt i anledning av granskningen.

RRV önskar senast 1996-09-01 delges presidiets beslut om vilka åtgärder presidiet vidtagit eller kommer att vidta för att undanröja de förhållanden som uppmärksammats i denna rapport.

2. Konferenser, resor m.m.

Konferenser m.m.

Nordiska rådets verksamhet karakteriseras av omfattande konferensverksamhet och många tjänsteresor. Årets liksom tidigare års granskningar har visat på svårigheter att hålla sig inom beslutade budgetramar för sessioner och konferenser. En orsak till detta synes vara att budgetansvaret vilar på presidiesekretariatet samtidigt som sekretariatet inte kan påverka kostnadsutvecklingen eftersom sessionerna/konferenserna anordnas av de nationella delegationerna i det land där tillställningen äger rum.

RRV vill framhålla vikten av att den som ålagts budgetansvaret för viss verksamhet även bör ha möjlighet att kontrollera att budgeten hålls. Vidare förordar RRV en noggrannare planering, budgetering och uppföljning av konferensverksamheten.

Traktamentsbestämmelser

Vid granskningen har framkommit att de nuvarande traktamentsreglerna leder till överkompensation i vissa fall. Då tjänstemän vid sekretariatet bjuds på lunch eller middag som betalas av Nordiska Ministerrådet, nationell delegation, enskilt lands regering eller parlament etc. görs inget avdrag på traktamentet, vilket innebär att ifrågavarande lands budget belastas dubbelt för måltiden (dels själva måltiden, dels bidrag till NRPS för del av traktamentet).

RRV rekommenderar att presidiet verkar för en översyn av traktamentsbestämmelserna.

Bonuspoäng

I NRPS personalhandbok anges att fribiljetter eller motsvarande som kan utfalla med anledning av tjänsteresa är presidiesekretariatets egendom och att dessa endast får användas vid tjänsteresor.

Bonuspoäng bör ha erhållits i betydande omfattning med tanke på det stora antal resor som företas. RRV har i samband med granskningen inte kunnat se att bonuspoäng utnyttjats i samband med tjänsteresor.

Eftersom resekostnaderna utgör en stor andel av NRPS budget är utnyttjande av bonuspoäng eller motsvarande ett sätt att hålla kostnaderna nere. RRV rekommenderar presidiet att vidta åtgärder för ett effektivare utnyttjande av bonussystemen.

Årlig hemresa

Anställd som uppbär utlandstillägg har rätt till en fri hemresa per kalenderår t/r från Stockholm till rekryteringsorten eller hemorten. Tidigare beställdes biljetter via sekretariatet och sekretariatet betalade biljettkostnaderna direkt till researrangören.

Genom beslut av presidiesekreteraren 1994-06-21 ändrades ersättningen till en schablonersättning. Villkor för utbetalningen är att den anställde lämnar uppgift om vilka som skall resa och när resan avses genomföras. Kostnader för resan behöver inte styrkas med biljettar e. d.

RRV anser att presidiet bör låta utvärdera effekterna av de nya rutinerna.

Vidare anser RRV att ersättningen för den årliga hemresan är en anställningsförmån. Eftersom presidiet fastställer anställningsformerna för vissa av de anställda bör reglerna för utbetalning av ersättning för årlig hemresa beslutas av presidiet. I det sammanhanget bör även övervägas huduvida ersättningen i de fall och till den del som överstiger den verkliga kostnaden är att betrakta som ett lönetillägg som bör ingå i avgiftsunderlaget.

Utlandstillägg

Presidiet fattade beslut om höjning av utlandstilläggen fr. o. m. den 1 januari 1993 med hänvisning till nedskrivningen av den svenska kronan hösten 1992. Vid presidiets möte i januari 1995 fastställdes beloppen för utlandstillägg för 1995. Något motsvarande beslut har inte fattats för 1996. De valutakursförändringar som skett under 1995 har således inte beaktats för de utlandstillägg som löpande betalats ut under 1996.

RRV rekommenderar att presidiet följer upp om anledningen till höjningen av utlandstilläggen fortfarande kvarstår samt med det snaraste fattar beslut om tilläggens storlek för 1996 så att evenutell avräkning kan ske av redan utbetalda tillägg.

3. Avgiftssystemet

Sekretariatets handläggning av de anställdas avgifter inom avgiftssystemet har varit starkt försenat avseende i första hand 1991 och 1992 års avgifter. Så sent som vid presidiets möte 1996-01-25- -26 (prot P1/1996) anmäldes och behandlades en promemoria om eftergift av vissa fordringar avseende avgifterna för dessa år.

Slutregleringen av avgifterna för 1991 och 1992 är ännu inte klar. Detsamma gäller beträffande avgifterna för 1993 och 1994. Denna eftersläpning är enligt RRV:s uppfattning oacceptabel. Den medför att även anställda som slutat sin anställning vid rekretariatet för flera år sedan ännu inte fått sina avgifter slutreglerade.

RRV har också noterat att betydande differenser uppkommit mellan det preliminära avdraget och det slutligt godkända avdraget för anställda som avslutat sin anställning före ett kalenderårs slut. En differens som i flera fall regleras först efter flera år och som innebär att sekretariatet har fordringar som inte är räntebärande.

RRV rekommenderar presidiet verka för att eftersläpningar i avgiftssystemet undviks samt tillse att rutinerna för hur de preliminära avdragen

hanteras är ändamålsenliga. Detta kan vara särskilt aktuellt i samband med att verksamheten i Stockholm avvecklas per 1996-08-01 och flera anställningar kommer att upphöra.

4. Inventarieredovisning

I senaste års promemoria påtalades att ingen inventering av sekretariatets tillgångar företagits sedan upprättandet av årsbokslutet för 1993. RRV kan konstatera att någon inventering inte heller skett under 1995. I samband med upprättandet av bokslutet har dock en sådan påbörjats. Det utkast till inventeringsprotokoll som förelåg vid granskningen var dock inte fullständigt.

Eftersom tillgångsredovisning inte tillämpas på institutioner som finansieras med medel över Nordiska rådets budget är det synnerligen viktigt att inventarier förtecknas och att inventeringar utförs regelbundet. Nödvändigheten av sådana åtgärder skärps ytterligare i samband med flyttningar eftersom stor risk föreligger att inventarier försvinner.

RRV rekommenderar att presidiet följer upp att justerat protokoll från genomförd inventering företes presidiet med det snaraste.

5. Bokföring

I samband med föregående års granskning påtalades att sekretariatet låg oacceptabelt långt efter med bokföringen. RRV kan konstatera att förhållandet snarare har förvärrats än förbättrats. NRPS kom i gång med bokföringen av 1996 års räkenskaper först i mars månad.

Det strider mot god redovisningssed att underlåta att bokföra under en så lång tid. Vidare försvårar det naturligtvis uppföljningen. En viktig förutsättning för att kunna hålla sig inom beslutade budgetramar är att löpande kunna följa det ekonomiska utfallet från årets början. Detta är särskilt angeläget i samband med flyttningen under 1996.

6. Sammanfattade slutsatser

Granskningen visar sammanfattningsvis att det finns ett antal principiellt viktiga förvaltningsfrågor som presidiet bör ta ställning till. Vidare bör presidiet överväga hur man skall arbeta för att uppnå ett gemensamt synsätt kring dessa frågor inom det nordiska samarbetet. Frågorna är:

- översyn av budgetering och uppföljning av konferenser
- initiativ till en översyn av traktamentsbestämmelserna
- åtgärder för ett aktivare utnyttjande av bonuspoäng e. d.
- beslut om reger för årlig hemresa samt
- beslut om utlandstillägg

Vidare har RRV funnit en oacceptabelt lång eftersläpning i administrationen av avgiftssystemet, i inventarieredovisningen och bokföringen, vilket försvårar uppföljning och försämrar den interna kontrollen. RRV finner

det angeläget att presidiet i särskild ordning bevakar dessa aspekter av förvaltningen i samband med att sekretariatet etableras i Köpenhamn.

Biträdande direktör Lage Olofsson har beslutat i detta ärende i närvaro av föredragande revisionsdirektörerna Elisabeth Udd Edman och Christer Skogwik.

Lage Olofsson
Elisabeth Udd Edman *Christer Skogwik*

Rek. 26/1990/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation Nordisk Råd 26/1990 angående telekommunikationer för handikappade

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder som garanterar handikappade med behov av tjänster och utrustning via telekommunikation generösa villkor, samt

att verka för att dessa behov beaktas i det internationella samarbetet."

(Meddelandet, se C 1, s. 813)
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 947)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående telekommunikationer för handikappade

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 26/1990/nord om Telekommunikationer för handikappade.

Nordisk Ministerråd meddeler at Nordisk nævn for handicapspørgsmål giver en fortsat støtte til Nordisk Forum for Telekommunikation og Handicap (NFTH), men det er et samarbejdsnetværk mellem de nordiske lande om spørgsmål om telekommunikation og handicap. Der er dog delte meninger om, hvorvidt samarbejdet behøves at styrkes videre, og hvordan, men landene har hver for sig taget beslutninger og gennemført beslutninger, som sammenfalder med rekommandationens formål.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrives.

Nordenudvalget mener, at Ministerrådet kunne have iværksat mere konkrete foranstaltninger til at opfylde rekommandationens formål, men i nuværende situation foreslås dog rekommandationen afskrevet.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 26/1990 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

Rek. 9/1991/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 9/1991 angående lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å innlede samarbeid eller styrke eksisterende samarbeid med hensikt på å oppnå mest mulig ensartet lovgivning både nordisk og internasjonalt når det gjelder anvendelse av bio- og genteknologi innen industri, landbruk, miljø, på det medisinsk-etiske området og når det gjelder beskyttelse av den personlig genetiske integritet.

(Meddelandet, se C 1, 888
Nordenutskottets betänkande, se s. 949)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi

Till Nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation 9/1991/nord om lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi. De nordiske landes regeringer meddeler, at der findes et udbredt samarbejde om bio- och genteknologi i de nordiske lande, og at de nationale regler er blevet reformeret i forskellige lande. Det nordiske samarbejde har bl.a. ledt til, at der nu findes en ensartet gentekniklovgivning i Danmark, Norge og Sverige. I Finland findes der en gentekniklov fra 1995. Ministerådet anser at rekommandationen kan afskrives.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation 9/1991/nord för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclassen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)

*Rek. 11/1991/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 11/1991 angående lagstiftning rörande grupptalan

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utrede mulighetene for å innføre felles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøksmål i forbrukersaker.

(Meddelandet, se C 1, s. 888)

*Rek. 12/1991/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 12/1991 angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt

å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik

at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996.

(Meddelandet, se C 1, s. 897)

*Rek. 25/1991/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 25/1991 angående beräkningsmodell för grön BNP

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhälllet för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (grön BNP).

(Meddelandet, se C 1, s. 771)

Rek 18/1992/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 18/1992 angående gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd *å* utrede mulighetene for felles nordisk lovgivning for å beskytte barn mot mishandling og overgrep."

(Meddelandet, se C 1, s. 813
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 954)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 18/1992/nord om Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd.

Ministerrådet meddeler, at man med hensyn til den omfattende udvikling på området, ikke anser det hensigtsmæssigt at vurdere mulighederne for harmonisering af børneværnslovgivningen på nuværende tidspunkt.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Nordenudvalget foreslår, at rekommandationen afskrives, men udvalget vil afvente, om der er behov for flere foranstaltninger på et senere tidspunkt.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 18/1992 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s)viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

Rek. 31/1992/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 31/1992 angående samarbete i det arktiska området

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til et heldekkende arktisk samarbeide på regeringsnivå.

(Meddelandet, se C 1 , s. 713

Närområdesutskottets betänkande, se s. 956)

Närområdesutskotetts betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samarbetet i det arktiska området

På basis av rekommendation 31/1991/när lade ministerrådet fram rapporten Samarbeidet i det Arktiske området, Nord 1995:011 vilken följdes upp med ett ministerrådsförslag B 157/m om Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området. Rekommendationen har således uppfyllt sitt syfte.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar rekommendation Nordisk Råd 31/1992/när för rådets del som *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk.)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)

*Rek. 40/1992/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 40/1992 angående Nordjobb som permanent ordning

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

snarest å ta beslutning om å gjøre prosjekt Nordjobb permanent og gi prosjektet en økonomisk grunntrygghet også etter forsøksperiodens avslutning.

(Meddelandet, se C 1, s. 801)

*Rek. 46/1992/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 46/1992 angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Rio-konferensen.

(Meddelandet, se C 1, s. 771)

Rek. 47/1992/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 47/1992 angående kärnsäkerhet i Nordområdena

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete

att med kraft fullfölja arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet, samt

att fullfölja ansträngningarna att få till stånd bindande internationella avtal om kärnsäkerhet och hantering av avfall från all civil och militär verksamhet.

(Meddelandet, se C 1, s. 772
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se utskottets betänkande över medlemsförslag A 1135/när, Dokument 5, rek. 47/1992, rek. 10/1993, rek. 29/1993 samt rek. 30/1993 s. 388)

*Rek. 5/1993/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 5/1993 angående samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan bli mest ändamålsenlig, organisatoriskt och finansiellt och därefter lägga fram ett förslag därom.

(Meddelandet, se C 1, s. 814)

Rek. 6/1993/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 6/1993 angående arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbete

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at antage et nyt femårigt lovgivningsprogram i overensstemmelse med ministerrådets forslag og de synspunkter, der er anført af Nordisk Råds juridiske udvalg

at fortsat arbejde på en nordisk prioriteringsliste og ikke blot afvente EF-initiativer

at i øvrigt nøje overveje, om ikke det samarbejde, der pågår med henblik på at støtte de baltiske lande, bør integreres i det nordiske lovgivningssamarbejde, således at de baltiske lande på de områder, hvor det findes mest presserende, kan få etableret eller opdateret sine egne regler."

(Meddelandet, se C 1, s. 889
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 962)

31–171244

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 6/1993 om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet Eftersom Ministerrådet allerede arbejder med et nyt handlingsprogram på området foreslår Nordenudvalget

> att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 6/1993 rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Rek. 10/1993/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 10/1993 angående insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast verka för att förhandlingar om att avhjälpa de mest akuta säkerhetsproblemen vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina fortsätter och fullföjs samt att, om dessa ger resultat, arbeta för att nödvändiga internationella resurser tas fram.

(Meddelandet, se C 1, s. 777
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet se utskottets betänkande över medlemsförslag A 1135/när, Dokument 5, rek. 47/1992, rek. 10/1993, rek. 29/1993 samt rek. 30/1993 s. 388)

Meddelande

om rekommendation nr 11/1993 angående finansiering för räddning av Östersjön

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att agera vid den av HELCOM anordnade konferensen i Gdansk den 25-26 mars för att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av HELCOM:s aktionsprogram för räddning av Östersjön,

att efter konferensen inleda förhandlingar med regeringarna i alla Östersjöländer, länderna inom havets avrinningsområde, samt med EG med sikte på etablerandet av ett finansieringssystem för Östersjön,

att se till att finansieringssystemet behandlar de enskilda länderna rättvist

att använda influtna medel enligt den av HELCOM föreslagna prioriteringen enligt principen för den största kostnadsnyttan.

(Meddelandet, se C1, s. 777
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet,
se s. 965)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet angående finansieringssystem för räddning av Östersjön

I C 1 framhåller ministerrådet att finansieringsfrågorna ingår såväl som en uppföljning av ministerrådets tidigare arbete i en ad hocgrupp om finansiering samt som en naturlig del av genomförandet av den nordiska miljöstrategin 1996-2000. Ministerrådet hänvisar vidare till NEFCOs arbete samt till att det utreds hur NIB skall ges utökade möjligheter att ge lån till miljöinvesteringar inom ramen för 100 miljoner ECU.

Utskottet konsterara att stycke 1 innehåller procedurfrågor och kan avskrivas. Resterande stycken innehåller en anmodan om att ett finansieringssystem upprättas för genomförandet av HELCOMs aktionsprogram för räddning av Östersjön. Även dessa är nu inaktuella och utskottet anser att de kan avskrivas.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar rekommendation nr 11/1993/när för rådets del vara *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 13/1993/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 13/1993 angående stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att aktivt medverka till att stärka verksamheten inom FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE), särskilt på det sociala området.

(Meddelandet, se C 1, s. 814
Europautskottets betänkande över meddelandet, se s. 967)

Europautskotetts betänkande

över meddelandet om rekommendation angående stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE

De nordiske landes regeringer meddeler, at de i forbindelse med det sociale topmøde i København i marts 1995 har arbejdet udfra en handlingslinie, som svarer til Nordisk Råds rekommendation. Alle landenes regeringer meddeler, at de har taget dette tema op i de fora, hvor man har været repræsenteret, men det konstatetreres også, at der i øjeblikket ikke synes at være stemning i ECE for at revurdere sine nuværende 5 prioriteringsområder.

Ministerrådet mener at rekommandationen kan afskrives.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation 13/1993/euro som *færdigbehandlet*.

Oslo, den 27. september 1996

Ole Stavad, (S) formand
Rune Kristiansen (A)
Nils T. Svensson (s)
Bjarne Kallis (SKL)
Barbro Johansson (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Henrik Landerholm (m)
Øystein Djupedal (SV)
Sinikka Hurskainen (Sdp)
Thorbjørn Jagland (A)
Vibeke Peschardt (RV)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Heikki Koskinen (Kok)
Anders Talleraas (H)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Carl I. Hagen (FrP)

Rek. 17/1993/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 17/1993 angående handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett konkret handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden och därvid särskilt uppmärksamma S:t Petersburg och Leningradregionen

att i utarbetandet av handlings- och samarbetsprogrammet redogöra även för de samnordiska och nationella ekonomiska konsekvenserna av förslagen

att i handlingsprogrammet särskilt beakta samarbetsmöjligheterna och förutsättningarna på miljö-, handels-, kultur- och infrastrukturområdena.

(Meddelandet, se C 1, s. 916
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet,
se. s. 969)

Närområdesutskotetts betänkande

över meddelandet om rekommendation angående handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden

I C1 redovisar ministerrådet att man i juni 1995 antog ramarna för Arbetsprogram för Nordens närområden 1996 och ett preciserat program behandlades i december. Den s.k. Lyra-gruppen har kartlagt situationen bl.a. vad gäller bilaterala, nordiska och multilaterala projekt. Ministerrådet arbetar med att ge informationskontoret i S:t Petersburg tillräckliga rättigheter för att arbetet skall kunna genomföras. Rekommendationen har enligt utskottets mening uppfyllt sitt syfte. Utskottet föreslår därför att den avskrivs.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation 17/1993/när för rådets del som *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk.)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

*Rek. 19/1993/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 19/1993 angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att öka samarbetet om läs- och skrivsvårigheter inom Norden, huvudsakligen genom att utbyta erfarenheter om forskningsresultat och metodik i de nordiska länderna,

att få till stånd en gemensam strategi om hur man sprider ökad kunskap om dyslexi till berörda instanser,

att utreda hur utbildning om dyslexi för förskollärare, specialpedagoger, skolpsykologer m.fl. berörda tillhandahas inom Norden och internationellt i syfte att skapa en modell för en förbättrad utbildning om dyslexi.

(Meddelandet, se C 1, s. 762)

Rek. 21/1993/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 21/1993 angående uppgörelse om vårdnaden av barn vid skilsmässa

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at de nordiske landes lovgivning på familierettens område koordineres på flest mulige områder,

at påse, at arbejdsgruppen, som arbejder med forslag til en opdatering af den nordiske ægteskabskonvention af 1931 fremskynder dette arbejde mest muligt,

at påse, at der indføres en samarbejdsvejledning for forældre, der ønsker separation eller skilsmisse eller vil flytte fra hinanden. Vejledningen bør have form af et tilbud, der også kan være til gavn for familier, hvor enighed er opnået."

(Meddelandet, se C 1, s. 890
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 972)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående uppgörelse om vårdnaden av barn vid skilsmässa

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 21/1993 om uppgörelse om vårdnaden av barn vid skilsmässa. Ministerrådet meddeler, at den nordiske arbejdsgruppe om familieretlige spørgsmål koncentrerer sine anstrengelser på en reformering af ægteskabskonventionen af 1931. Endvidere er der redegjort for de nordiske landes regler om samarbejdsvejledning ved forældres skilsmisse eller separation.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Nordenudvalget finder, at landenes regler om samarbejdsvejledning for forældre, der ønsker separation eller skilsmisse eller vil flytte fra hinanden, er tilstrækkeligt vidtgående.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 21/1993 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Rek. 26/1993/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 26/1993 angående sysselsättning i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

innen 1. mars 1994 å legge fram forslag til tiltak som på nordisk plan kan bidra til økt sysselsetting.

(Meddelandet, se C 1, s. 868
Europautskottets betänkande över meddelandet, se s. 974)

Europautskotetts betänkande

över meddelandet om rekommendation angående sysselsättning i Norden

Nordisk Ministerråd meddeler, at regeringerne fortsat vol lægge stor vægt på beskæftigelselsspørgsmål i både nordiske og internationale fora. Ministerrådet henviser i øvrigt til rapporten "Nordisk samarbejde forøget beskæftigelse" (MR-FIN), som indeholder en oversigt over de makroøkonomiske rammevillkår og økonomiske udsigter i Norden (arbejdsløshed og væksttal). Rapporten peger på en lang række nordiske samarbejdsopgaver, som senere er indarbejdet i "Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet".

Rapporten konstaterer, at den nationale indsats er vigtig, men kun af opnå maksimal effekt ved internationalt samarbejde, bl.a. henvises til GATT/WTO-aftalen, OECD´s Jobs Studey, i forhold til hvilken de nordiske finansministre har koordineret indsatsen, Det Europæiske Råd vedtog i december 1994 en beskæftigelsesstrategi, EFTA´sarbejde med beskæftigelsesspørsmålet.

Ministerrådet anbefaler at rekommandationen kan afskrives.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation 26/1993/euro som *færdigbehandlet*.

Oslo, den 27. september 1996

Ole Stavad, (S) formand
Rune Kristiansen (A)
Nils T. Svensson (s)
Bjarne Kallis (SKL)
Barbro Johansson (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Henrik Landerholm (m)
Øystein Djupedal (SV)
Sinikka Hurskainen (Sdp)
Thorbjørn Jagland (A)
Vibeke Peschardt (RV)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Heikki Koskinen (Kok)
Anders Talleraas (H)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Carl I. Hagen (FrP)

Rek. 29/1993/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 29/1993 angående kontroll av kärnteknisk verksamhet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med kraft fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordområdena och Östersjön samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m. samt

att överväga möjligheterna till stöd för en effektiv och miljöriktig energiförsörjning m.m. i Östersjö- och Nordkalottområdet.

(Meddelandet, se C 1, s. 779
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet se utskottets betänkande över medlemsförslag A 1135/när, Dokument 5, rek. 47/1992, rek. 10/1993, rek. 29/1993 samt rek. 30/1993 s. 388)

Meddelande

om rekommendation nr 30/1993 angående säkerhet, energi och miljö

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast ta initiativ till en offensiv i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden - Östersjö-Nordkalottområdet samt

att ta initiativ till framtagande av realistiska alternativ till de miljöfarliga anläggningar i Baltikum - S:t Petersburg - Kolaområdena man eljest tvingas hålla i drift,

att, för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter,

att stödja omställningsprojekt och ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion, samt

att aktivt verka i nedrustningsprocessen och stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen samt etablerandet av Norden som en kärnvapenfri zon.

(Meddelandet, se C 1, s. 713
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet se utskottets betänkande över medlemsförslag A 1135/när, Dokument 5, rek. 47/1992, rek. 10/1993, rek. 29/1993 samt rek. 30/1993 s. 388)

Rek. 1/1994/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 1/1994 angående nordisk miljöstrategi 1994-1996

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast återkomma med förslag till konkretiseringar av strategins målsättningar på de punkter miljöutskottet framhållit i betänkandet,

att regelbundet rapportera till Nordiska rådet om uppfyllandet av målsättningarna, samt

att miljö- och finanssektorerna tar fram nya modeller för en samnordisk finansiering av miljöåtgärder i Nordens närområden.

(Meddelandet, se C 1, s. 779
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 978)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående nordisk miljöstrategi 1994-1996

Till Närområdesutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 1/1994/när angående nordisk miljöstrategi 1994-1996, stycke 3. (B 142/m)

Nordiska ministerrådet meddelar att initiativ på området kommer framöver att rapporteras till Nordiska rådet i de årliga redogörelserna för uppföljning av den Nordiska miljöstrategin 1996-2000.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 1/1994/när vara *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 2/1994/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 2/1994 angående behandling av miljöfarligt avfall

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda vilka miljökrav som bör ställas på behandlingen av miljöfarligt avfall samt

att, mot bakgrund av de rön som framtagits, utveckla en miljöriktig och kostnadseffektiv behandlingskapacitet i Norden för omhändertagande av det miljöfarliga avfallet samt att avge en första rapport till den 45:e sessionen.

(Meddelandet, se C1, s. 780
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet,
se s. 980)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet angående behandling av miljöfarligt avfall

I C 1 redovisas hittills utfört arbete med rekommendationen. Vidare anför ministerrådet att det för närvarande inte är motiverat att igångsätta ytterligare utredningar beträffande behandlingslösningar för miljöfarligt avfall. Visst arbete kommer att fortsätta inom ramen för den nordiska miljöstrategin 1996-2000.

Mot denna bakgrundföreslår närområdesutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar rekommendation nr 2/1994/när för rådets del vara *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 3/1994/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 3/1994 angående redovisning av kärnavfallsprodukter

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att till Nordiska rådets höstsession 1994 lämna en fullständig redovisning av allt avfall och dess hantering från alla former av verksamheter som ger kärnavfall inom de nordiska länderna samt en prognos över de framtida avfallsmängderna. Redovisningen skall även omfatta sådant avfall som enligt avtal har förts eller avses föras till land utanför Norden.

(Meddelandet, se C 1, s. 781
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet,
se s. 982)

Närområdesutskotetts betänkande

över meddelandet om rekommendation angående redovisning av kärnavfallsprodukter

En redovisning angående hanteringen av kärnavfall har lämnats av ministerrådet. Rekommendationen får därmed anses ha uppfyllt sitt syfte och utskottet anser att den kan avskrivas.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationens stycke 1 och stycke 3 vara *slutbehandlade.*

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk.)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 4/1994/när
D 1996

Meddelande

över rekommendation 4/1994/när angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att forcera kartläggningen av resursanvändningen och miljösituationen i Arktis, bl.a. vad avser marina resurser, oljeutvinning, gruv- och bergverksdrift, transport samt förorening från lokala och långväga källor, analysera premisserna för en bärkraftig utveckling under arktiska förhållanden och komma med förslag om hur man genom en samlad internationell insats bäst kan bädda för en sådan utveckling,

att analysera hotet mot den arktiska miljön av militära och civila kärnfysiska aktiviteter i Arktis, bl.a.:
- följderna av provsprängningarna,
- dumpningen och lagringen av kärnfysiskt material,
- riskerna med användandet av atomubåtar och atomisbrytare,
- den kärnfysiska upprustningen,

att i samråd med nordiska och internationella forskningsorgan bedöma vilka forskningsuppgifter som är mest nödvändiga i Arktis och hur dessa kan säkras erforderligt finansiellt stöd,

att internationellt verka för en eliminering av utsläpp i Arktis av särskilt miljöfarliga ämnen, såsom PCB, kadmium, bly, svavel, radioaktiva ämnen m.fl., senast innan år 2000,

att i samarbete med Barentsrådet och på basis av ovanstående kartläggning verka för bildandet av en stor fridlysningszon i Barents Hav,

att verka för stopp för fortsatt kärnfysisk vapenkapplöpning i Arktis genom:
- ett samlat nordiskt initiativ,
- att få Norden och Kola, Karelen och Baltikum förklarade som kärnvapenfri zon,
- insatser av FN, KSSE, Barentssamarbetet och inom Rovaniemi-processen,
- internationella nedrustningsförhandlingar,
- att verka för etablerandet av en Arktisk förvaltning motsvarande den för Antarktis,

att ta initiativ till att en expertgrupp bevakar säkerhetskontroll och nedrustning i Arktis med representanter från de åtta arktiska länderna,

att i alla ovanstående aktiviteter beakta urbefolkningarnas intressen

att beakta förslagen om parlamentarisk medverkan i den resolution som antogs vid den internationella parlamentariska konferensen om Arktis i Reykjavík 1993, samt

att till Nordiska rådets 45:e session i Tromsø i november 1994 lämna en lägesrapport om arbetet med rekommendationen.

(Meddelandet, se C1, s. 714
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 985)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelande angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis

I C 1 1995 hänvisar ministerrådet med anledning av rekommendationen till det vid den 47:e sessionen framlagda ministerrådsförslaget B 157/m. Beträffande reducering av miljöfarliga ämnen hänvisas till den nordiska miljöstrategin. Två medlemsförslag om säkerhetspolitik behandlas för närvarande i presidiet.

De miljöinriktade aktiviteter som föreslås i stycke 1-5 samt 8-9 fångas till mycket stor del upp i de åtgärder som ingår i Rovaniemiprocessen. Denna utgör en av grunderna för ministerrådsförslag B 157/m. Stycke 6-7 berör främst säkerhetspolitiska frågor. Stycke 10 innehåller nu överspelade föreskrifter om procedur och kan utgå.

De arktiska miljöfrågorna bör hanteras inom ramen för ministerrådets arbetsprogram och inom ramen för det blivande Arktiska rådet. Utskottet anser därför att stycke 1-5 samt 8-10 kan avskrivas.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar stycke 1-5, samt stycke 8-10 i rekommendation nr 4/1994/när för rådets del vara *slutbehandlade*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

*Rek. 6/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 6/1994 angående utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

å iverksette tiltak for et utvidet nordisk utdanningssamarbeid for fag med få utøvere i tråd med de synspunkter som her er anført, og utvider Nordplus-Junior-programmet slik at det kan gis støtte herfra til etablering av nordiske nettverk for å skape og sikre spesialutdanninger for slike fag.

(Meddelandet, se C 1, s. 763)

Rek. 7/1994/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation angående nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vurdere mulighetene for en nordisk markering år 1997 ved bokmessen i Frankfurt, og herunder undersøke fordeling av finansieringsbyrden på de berørte parter ved en slik markering, samt

å preliminært, i samråd med de nordiske forleggerforeningene, og uten finansielle bindinger anmelde Nordens interesse for en nordisk markering dette år."

(Meddelandet se C1, s. 738
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 988)

Presidiets betänkande

över rekommendation angående nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997

Meddelelse om rekommandation nummer 7/1994 angående nordisk profilering ved bogmessen i Frankfurt år 1997 (A 1065/k) er henvist til Præsidiet.

Ministerrådet anbefaler, at rekommandationen afskrives.

På baggrund af meddelelsen foreslår Præsidiet

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 7/1994/p som *færdigbehandlet*.

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

*Rek. 8/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 8/1994 angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en ny nordisk aktions- og handlingsplan mod narkotikamisbrug og andre former for stofmisbrug i Norden og Nordens nærområder, samt at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervisningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere inden for fængselsvæsenet,

at nedsætte en nordisk arbejdsgruppe under ledelse af NKN til i samarbejde med andre vigtige samarbejdsorganer og berørte myndigheder at fremlægge handlingsplanen for Nordisk Råds juridiske udvalg ved Nordisk Råds session i Tromsø i efteråret 1994,

at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen, at de nordiske lande hver for sig og tilsammen udvikler egnede metoder til forebyggende arbejde, og at der udarbejdes oplysnings- og informationsmateriale, der rettes direkte til alle og først og fremmest til de udsatte grupper i befolkningen, især børn og unge, i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen at oplyse om og bekæmpe brugen af anaboliske steroider til andre formål end rent medicinske formål i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

at fortsætte og fremme tværfaglig videnskabelig forskning på hele misbrugsområdet set i relation til sociale forandringer i velfærdsstaten,

at arbejde for, at et helhedssyn anvendes på hele misbrugsområdet, og at en balance mellem indsatserne for at dæmpe efterspørgslen og kontrolindsatserne opretholdes og i denne forbindelse sørge for, at der foregår et samarbejde mellem de berørte sektorer,

at det nordiske samarbejde på misbrugsområdet sker i sammenhæng med øvrige internationale bestræbelser på området, og at især de baltiske lande får mulighed for at benytte handlingsplanens målsætninger og resultater.

2. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande i EU og EFTA tiltræder og efterlever FN's narkotikakonventioner,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at der opnås varige resultater med hensyn til at afværge og bekæmpe vanedannende misbrug såvel på nordisk som på internationalt plan.

(Meddelandet, se C 1, s. 815)

*Rek. 9/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 9/1994 angående åtgärder för att bekämpa barnpornografi

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at gennemføre nødvendige foranstaltninger for at besiddelse af børnepornografi kriminaliseres i Norden

   at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder for at forhindre spredning af børnepornografi

   at de nordiske lande går i spidsen for de øvrige internationale bestræbelser på at bekæmpe børnepornografi.

2. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

   at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande tiltræder og efterlever FN's børnekonvention og

   at de nordiske lande fortolker FN's børnekonvention på en ensartet måde.

(Meddelandet, se C 1, s. 890)

Rek. 11/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 11/1994 angående nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att bibehålla och utveckla det nordiska samarbetet på bygg och bostadsområdet i ett vidare perspektiv med hänsyn tagen till en bärkraftig utveckling inom infrastrukturområdet

att särskilt utbyta synpunkter om de bostadssociala målsättningarna i Norden

att inleda ett erfarenhetsutbyte mellan Norden och EG i bygg- och bostadspolitiska frågor

att utvidga samarbetet på bygg- och bostadsområdet med de baltiska länderna och i nordvästra Ryssland."

(Meddelandet, se C 1, s. 878
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 993)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående Nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 11/1994/om nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv. Nordenudvalget anser, at budgetbevillingerne er blevet så snævre, at det ikke ser ud til, at rekommandationens formål kan opfyldes med nuværende budgetmidler og foreslår

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 11/1994 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)

*Rek. 13/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 13/1994 angående insatser mot hormondopning

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att undersöka förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt samarbete i syfte att bekämpa missbruket av anabola steroider och andra dopingpreparat.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att föra upp problemet med anabola steroider utanför idrotten på den europeiska dagordningen, samt att verka för att alla medlemmar av Europarådet ratificerar rådets antidopingkonvention från 1989.

(Meddelandet, se C 1, s. 816)

*Rek. 14/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 14/1994 angående nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att fastställa det framlagda förslaget till nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster med beaktande av de synpunkter som anförts av socialutskottet.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att i sin nationella lagstiftning garantera nordiska medborgare rätt till färdtjänst.

(Meddelandet, se C 1, s. 854)

Rek. 17/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 17/1994 angående bidrag till utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att genom ekonomiska bidrag säkra utgivning av en nordisk alkoholpolitisk tidskrift.

(Meddelandet, se C 1, s. 819)
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 997)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående bidrag till utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 17/1994 om bidrag till utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift.

Ministerrådet meddeler, at fortsat udgivelse af tidsskriftet nu er sikret bl.a. ved at flere nationale institutioner på alkohol- og folkesundhedsområdet støtter tidsskriftet gennem prænumerationer.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Nordenudvalget mener, at udgivelsen af et nordisk alkoholpoltisk tidskrift i hvert fald på nuværende tidspunkt er sikret, og foreslår at rekommandationen afskrives.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 17/1994 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

*Rek. 20/1994/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 20/1994 angående program för det nordiska Europasamarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådets rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och

att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet.

(Meddelandet, se C 1, s. 918)

Rek. 22/1994/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation 22/1994 angående förstärkt Nordsjösamarbete

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats omkring Nordsjön under de senaste åren såväl på regerings- som parlamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom privata initiativ

att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan

att fortsätta arbetet för att ta tillvara de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995.

(Meddelandet, se C 1, s. 852
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1000)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet angående förstärkt Nordsjösamarbete

Vad gäller det första och det tredje stycket har rekommendationen uppfyllt sitt syfte och styckena bör avskrivas. Vad gäller det andra stycket pågår verksamhet, som bör få utvecklas innan omfattningen av och formerna för ett Nordsjösamarbete slutligt fastslås.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation 22/1994/när första och tredje stycke vara *slutbehandlade.*

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 24/1994/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 24/1994 angående migration under ordnade former

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utveckla adekvata strategier för att förebygga och motverka en oreglerad migration österifrån mot Norden, och lämna erforderligt finansiellt stöd till IOM:s verksamhet för att underlätta migration under ordnade former,

att i internationellt samarbete verka för nya flykting- och migrationspolitiska strategier som syftar till att migration sker under ordnade former.

(Meddelandet, se C1, s. 901
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet,
se s. 1002)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet angående migration under ordnade former

I C1 redovisar ministerrådet genomförda konferenser i ärendet samt övrigt samarbete i frågan. Rekommendationen har enligt utskottets mening uppfyllt sitt syfte. Utskottet föreslår därför att den avskrivs.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation 24/1994/när vara *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 25/1994/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 25/1994 angående handlingsplan för ökad sysselsättning

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at man med en felles handlingsplan forsterker innsatsen for å øke sysselsettingen i Norden blant annet ved å vurdere de tiltak som er foreslått i medlemsforslag A 1067/e om initiativ for økt sysselsetting og ved fortsatt å legge vekt på rek. nr 26/1993 fra Nordisk Råd.

(Meddelandet, se C 1, s. 869
Europautskottets betänkande över meddelandet, se s. 1004)

Europautskotetts betänkande

över meddelandet om rekommendation angående handlingsplan för ökad sysselsättning

Nordisk Ministerråd henviser til meddelelsen om rekommandation 26/1993. Ministerrådet foreslår med henvisning til arbejdet med rekomandation 26/1993, at rekommandationen kan afskrives.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation 25/1994/euro som *færdigbehandlet.*

Oslo, den 27. september 1996

Ole Stavad, (S) formand
Rune Kristiansen (A)
Nils T. Svensson (s)
Bjarne Kallis (SKL)
Barbro Johansson (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Henrik Landerholm (m)
Øystein Djupedal (SV)
Sinikka Hurskainen (Sdp)
Thorbjørn Jagland (A)
Vibeke Peschardt (RV)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Heikki Koskinen (Kok)
Anders Talleraas (H)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Carl I. Hagen (FrP)

Rek. 26/1994/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 26/1994 angående riskkapitalfond för Baltikum

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

å vurdere å etablere et særlig risikokapitalfond på ECU 10 millioner for å tilføre prosjekterings- og oppstartingskapital for mindre produksjonsbedrifter i de baltiske stater.

(Meddelandet, se C1, s. 870
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1006)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation nr 26/1994/när angående riskkapitalfond för Baltikum

Ministerrådet meddelar i C 1 att 5.9 miljoner ECU för en Baltic Venture Capital Fund avsatts 1995 inom ramen för det baltiska investeringsprogrammet. EBRD och andra investorer bidrar också med medel till fonden, vilken beräknas komma att uppgå till ca 24 miljoner ECU. Rekommendationen torde därmed ha uppfyllt sitt syfte och utskottet anser att den kan avskrivas.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar rekommendation nr 26/1994/när för rådets del vara *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

*Rek. 27/1994/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 27/1994 angående samnordisk skogsinformation

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att ett samarbete etableras mellan de nordiska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift.

(Meddelandet, se C 1, s. 858)

Rek. 1/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 1/1995 angående samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995 - 2000

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at antage et nordisk samarbejdsprogram på ligestillingsområdet 1995-2000, som årligt kompletteres med en handlingsplan udarbejdet i samråd med Nordisk Råd

at på tydelig måde redegøre for samarbejdsprogrammets finansielle konsekvenser."

(Meddelandet, se C 1, s. 897
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1009)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995 - 2000

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 1/1995 om samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995-2000. Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation Nordisk Råd 1/1995 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

Rek. 2/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 2/1995 angående handlingsprogram för finansiella tjänster

Rekommendationen har följande lydelse:

> "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* vedtage forslaget til nordisk handlingsprogram om finansielle tjenester og specielt tage hensyn til, hvad udvalget har anført vedrørende gennemførelses foranstaltninger og de tilføjelser, udvalget har anført."

(Meddelandet, se C 1, s. 826
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1011)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående handlingsprogram för finansiella tjänster

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 2/1995/om handlingsprogram för finansiella tjänster. Ministerrådet meddeler at handlingsprogrammet for finansielle tjenester blev endeligt vedtaget af Nordisk Ministerråd i maj 1995.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 2/1995 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Widar Andersson (s)
Annelise Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)

Rek. 3/1995/p
D 1996

Meddelande

över rekommendation angående förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillsätta en arbetsgrupp tillsammans med Nordiska rådet för att koordinera de nordiska förberedelserna inför FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing.

(Meddelandet se C1, s. 898
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1013)

Presidiets betänkande

över rekommendation angående förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing

Meddelelse om rekommandation nummer 3/1995 angående forberedende arbejdsgruppe før FNs kvindekonference i Beijing (A 1100/j) er henvist til Præsidiet.

Nordiska ministerrådet meddelar att juridiska utskottet informerades på våren 1995 om hur Ministerrådet förbereder FN konferensen. Styrgruppen för Nordiskt Rum ombads informera juridiska utskottet om sitt arbete.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrivs.

På baggrund afdette foreslår præsidiet

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 3/1995/j som *færdigbehandlet.*

København 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

*Rek. 4/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 4/1995 angående nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

at bistå de 5 nordiske menneskerettighedsinstitutter med at etablere et informationsnetværk mellem centrene, således at der kan opnås fællesnordisk værdi af samarbejdet med udarbejdelse af oplysnings- og undervisningsmateriale; afholdelse af konferencer, kurser seminarer og højskoleophold; udstillinger og anvendelse af elektroniske hjælpemidler.

(Meddelandet, se C 1, s. 892)

*Rek. 5/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 5/1995 angående nordiskt samarbete på havsrättens område

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om

at udvide det nordiske samarbejde ved Nordisk Institut for Søret i Oslo til også at omfatte nordisk samarbejde på havrettens område,

at der oprettes det fornødne antal tjenester til at varetage opgaverne ved en nordisk samordning på havretsområdet,

at der foruden nordisk samarbejde på havretsområdet sker en koordinering også med de baltiske lande og Nordens øvrige nærområder, især Østersøregionen.

(Meddelandet, se C 1, s. 716)

Rek. 6/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 6/1995 angående hållningsskapande arbete för barn och unga via media

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til minst en årlig produksjon av radio-, tv-programmer eller film som retter seg mot målgruppen barn og ungdom, og som tar i bruk underholdning og en moderne utforming i et holdningsskapende arbeid for å redusere og forebygge mobbing, vold, rasisme og misbruk av alkohol og narkotika blant barn og ungdom

å vurdere fellesnordiske initiativer for å redusere tilgangen på tv-programmer og filmer med grov voldsbruk både i nasjonale tv-kanaler og kabelnett, og i video- og dataspill-distribusjon i de nordiske land."

(Meddelandet, se C 1, s. 738
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1017)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående hållningsskapande arbete för barn och unga via media

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 6/1995/nord om hållningsskapande arbete för barn och unga via media.

Nordiska ministerrådet meddelar att en rad åtgärder är i gång för att förverkliga intentionerna i rekommendationen, bl.a. har Nordiska Film- och TV-fonden fått ökat stöd och ansvar för att motverka medievåld som riktar sig till barn. Inom medier nationellt och inom EU, Europarådet och EBU arbetas det med dessa problemlösningar. Det avsätts medel till skolundervisningen i syfte att öka medvetandet hos ungdomar att själva kunna avstå från våldsutbudet, likaså kommer barn och ungdomskulturhandlingsplanen att prioritera bekämpande av det ökade våldet i medier.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 6/1995 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

Rek. 7/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 7/1995 angående Nordiska rådets musikpris och de självstyrande och samiska områdena

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vurdere om nomineringsprosedyren og vedtektene til musikkprisen er gode nok med tanke på å sikre at komponister og musikere fra de selvstyrte områdene og samisk område kan nomineres til Nordisk Råds musikkpris. En endring av nomineringsprosedyren må ikke føre til vesentlig økning i administrasjonskostnadene til musikkprisen."

(Meddelandet, se C 1, s. 740
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1019)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående Nordiska rådets musikpris och de självstyrande och de samiska områdena

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 7/1995/nord om Nordiska rådets musikpris och de självstyrande och de samiska områdena.

Nordiska ministerrådet meddelar bl.a att det delar de uppfattningar som framförs i rekommendationen. Ministerrådet meddelar även att det pågår undersökningar om hur en ökad representation i bedömningskommittéerna kan förverkligas samt att stadgar och instruktioner för bedömningskommittéerna kommer att ses över i det kommande evalueringsarbetet av konstkommittéerna. Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 7/1995 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

Rek. 8/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 8/1995 angående förstärkt litteratursamarbete i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å ta initiativ til en hurtig utredning om det framtidige litteratursamarbeidet i Norden, og bl.a.vurdere;

- forutsetningene for en hurtigere utgivning av nominerte verk på de andre nordiske språkene, med særlig oppmerksomhet på islandsk, færøyisk og grønlandsk språk,
- muligheten til å få utgitt det prisbelønte verket på noen av verdensspråkene."

(Meddelandet, se C 1, s. 741
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1021)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående angående förstärkt litteratursamarbete i Norden

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 8/1995/nord om förstärkt litteratursamarbete i Norden

Nordiska ministerrådet meddelar att inom Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (NORDBOK) drivs en omfattande verksamhet som förstärkt litteratursamarbetet i Norden avsevärt, t.ex. har de prisbelönade och de nominerade verken fått en betydligt förbättrad spridning både bland skandinaviska och nordiska läsare.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 8/1995 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Birthe Sörestedt (s)
Widar Andersson (s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)
Marjatta Vehkaoja (SDP)

*Rek. 9/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 9/1995 angående Orkester Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerrådet

å yte et årlig driftstilskott til Orkester Norden over to år, anslagsvis DKK 500.000 pr. år, under forutsetning av at initiativtakerne praktisk og økonomisk fortsetter driften av orkestret som i prøveperioden 1993-1995.

å gi NOMUS i oppdrag å legge fram en framtidig organisasjonsmodell med finansieringsplan for Orkester Norden innen 1 augusti 1995.

å vurdere et framtidig årlig driftstilskott til Orkester Norden på bakgrunn av den av NOMUS framlagte organisasjonsmodell og finansieringsplan.

(Meddelandet, se C 1, s. 742)

*Rek. 10/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 10/1995 angående blockstöd till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för att blockanslaget till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer bibehålles även efter år 1995.

(Meddelandet, se C 1, s. 764)

*Rek. 11/1995/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation 11/1995 angående nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* utarbeta en nordisk strategi för ökad öppenhet inom EU
2. *att* på basis av en gemensam nordisk strategi verka för en öppen förvaltningskultur inom EU/EES som är förenlig med centrala nordiska principer på detta område.

(Meddelandet, se C1, s. 717)

Rek. 12/1995/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 12/1995 angående nordisk sektorsintegrering av naturvård

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med beaktande av vad som framförs i rådsdebatten samt vad som framförs i detta utskottsförslag, i revideringen av den nordiska miljöstrategin förstärka arbetet med att åstadkomma gemensamt upprättade sektorsvisa handlingsprogram för naturskydd.

(Meddelandet, se C1, s. 781
Närområdesutskotttets betänkande över meddelandet,
se s. 1026)

33–171244

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet angående nordisk sektorsintegrering av naturvård

Utskottet kan konstatera att naturvårdsfrågor och deras integrering i samhällssektorerna ingår som en viktig del i den nordiska miljöstrategin 1996-2000. Utskottet anser därför att rekommendationen kan avskrivas.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar rekommendation nr 12/1995/när för rådets del vara *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 13/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 13/1995 angående inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris

Rekommendationen har följande lydelse:

> Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
>
> *att* inrätta ett årligt nordiskt pris, kallat Nordiska rådets natur- och miljöpris, i enlighet med ministerrådsförslag B 150/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet."

(Meddelandet, se C1, s. 782
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1028)

Presidiets betänkande

över meddelandet angående inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris

Ministerrådet inrättade den 1 mars 1995 Nordiska rådets natur- och miljöpris i enlighet med ministerrådsförslaget B 150/m och med beaktande av de synpunkter miljöutskottet framfört. Det första priset utdelades vid Nordiska rådets 47:e session i Kuopio. Temat för priset var naturskydd med särskild betoning på biologisk mångfald. Det kan nämnas att temat för priset år 1996 blir lokal anpassning av hållbar utveckling med vikt på samspel mellan det lokala samhället och ekologiska lösningar.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

På baggrund af dette foreslår Præsidiet,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 13/1995/p som *færdigbehandlet*.

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

*Rek. 14/1995/när
D 1996

Meddelande

över rekommendation 14/1995 angående regionalpolitiskt samarbetsprogram

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995 - 1999 i enlighet med ministerrådsförslag B 147/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

(Meddelandet, se C 1, s. 854)

*Rek. 15/1995/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation 15/1995 angående plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regjeringer

å utarbeide en plan for hvordan man på den mest hensiktsmessige måte kan samarbeide for å fremme best mulige sosiale og miljømessige forhold i de land vi har som handelspartnere blant annet ved å undersøke hvordan man best kan innføre sosial- og miljøklausuler i WTO, og ved å sikre en nær samordning av disse spørsmål med arbeidet i f.eks. ILO og OECD.

(Meddelandet, se C1, s. 880)

*Rek. 16/1995/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation 16/1995 angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge nåværende virkemidler i de nordiske land når det gjelder kvinner som ønsker å etablere egen næringsvirksomhet, og på dette grunnlag foreslå tiltak som kan bedre kvinners mulighet for å etablere og drive bedrifter.

(Meddelandet, se C 1, s. 842)

Rek. 17/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 17/1995 angående ändringar i Helsingforsavtalet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar såväl Nordiska ministerrådet som de nordiska ländernas regeringar

att i samråd med Nordiska rådets presidium, utarbeta ett ministerrådsförslag om nödvändiga ändringar i Helsingforsavtalet till behandling vid Nordiska rådets 47:e session.

(Meddelandet, se C1, s. 718
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1033)

Presidiets betänkande

över meddelandet angående ändringar i Helsingforsavtalet

Meddelande om rekommendation 17/1995/p angående ändringer i Helsingforsavtalet (A 1102/p, A 1097/p) har hänvisats till Presidiet.

I sitt meddelande över rekommendation 17/1995/p hänvisar Nordiska ministerrådet till meddelande över rekommendation 23/1995.

På baggrund af dette foreslår Præsidiet,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 17/1995/p som *færdigbehandlet.*

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 18/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation 18/1995 angående mål och prioriteringar för budget 1996

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att lägga de mål och prioriteringar som föreslagits i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" till grund för utarbetandet av plan och budget för det nordiska samarbetet under 1996.

(Meddelandet, se C 1, s. 718
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1035)

Presidiets betänkande

över meddelande angående mål och prioriteringar för budget 1996

Nordiska ministerrådet meddelar att "vid utarbetandet av den fleråriga verksamhetsplanen, C2:an, har de riktlinjer som slogs fast i reformbetänkandet *Nordiskt samarbete i en ny tid* beaktats. Det samma gäller budgetförslaget för 1996. C2:an är i enlighet med sin form av politisk viljeförklaring från Ministerrådets sida också uppbyggd enligt linjerna i reformbetänkandet. Vad gäller budgetförslaget har däremot en mer traditionell struktur följts eftersom Ministerrådet inte anser att det är det mest ändamålsenliga att utgå från de tre pelarna i budgetstrukturen. Mycket av den verksamhet som finansieras med medel ur ministerrådsbudgeten går över "gränserna" för de tre pelarna. Det rent politiska arbetet följer dock indelningen, varför EU/EES-frågorna numera är ständigt återkommande punkter på dagordningen för minister- ämbetsmannakommittémöten".

I overensstemmelse med reformgruppens bekræftelse af, at kultur og uddannelse fortsat skal være de vigtigste satsningsområder er der også for 1996 en forøgelse af midlerne til disse programmer. 48.9% af den samlede ramme foreslås tildelt kultur, uddannelse og forskning.

Nærområdeprogrammet videreføres med en samlet ramme på 50 MDKK. På tre områder er der bevilget midler til nysatsninger i overensstemmelse med reformgruppens anbefalinger

- forskningsprogram om Norden og Europa på 4 MDKK,
- særlig satsning på 1 MDKK til at knytte Vestnorden tætter på det øvrige Norden
- særlig bevilling på 1 MDKK til itensiveret indsats i det arktiske område, herunder fastlæggelse af en samlet arktisk strategi.

Præsidiet har i sin betænkning om rekommendation 26/1995/p redegjort for, hvilke forventninger Rådet har til Ministerrådets rapportering og forslag om planer/budget, hvorfor det foreslås,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter den som *færdigbehandlet.*

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johansson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 19/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation 19/1995 angående uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att notera och följa upp förslagen i slutdokumentet från Nordiska rådets FN-konferens i Helsingfors, den 10-12 januari 1995, i samband med de allmänna strävandena att reformera FN och med en särskild inriktning på det sociala toppmötet 6-12 mars 1995 i Köpenhamn och den fjärde kvinnokonferensen 4-15 september 1995 i Beijing.

(Meddelandet, se C 1, s. 898
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1037)

Presidiets betänkande

över rekommendation nr. 19/1995/p angående uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens (A 1101/p)

Meddelelse om rekommandation nummer 19/1995/p angående opfølgning af Nordisk Råds FN-konference (A 1101/p) er henvist til Præsidiet.

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar *att* notera och följa upp förslagen i slutdokumentet från Nordiska rådets FN-konferens i Helsingfors, den 10 - 12 januari 1995, i samband med de allmänna strävandena att reformera FN och med en särskild inriktning på det sociala toppmötet 6 - 12 mars 1995 i Köpenhamn och den fjärde kvinnokonferensen 4 - 15 september 1995 i Beijing."

De nordiska ländernas regeringar meddelar att:

Forslagene i sluttdokumentet fra Nordisk Råds FN-konferanse i Helsingfors i januar 1995 dekker et vidt spekter av oppgaver. Regjeringene har notert seg forslagene i konferansens sluttdokument. Det kan videre noteres at disse i store drag er i tråd med det som prioriteres i landenes FN-politikk og at mange av de tanker og bestrebelser som framgår av sluttdokumentet var aktuelle under forberedelsene til det sosiale toppmøtet og den fjerde kvinnekonferansen. Begge møter følges opp fra landenes side.

Generelt står det nordiske samarbeidet sentralt i alle landenes FN-politikk og vil fortsatt gjøre det. Dette er også stadfestet i rapporten om framtidig nordisk samarbeid i internasjonale fora fra utenriksministermøtet i København 9. mai 1995.

Ministerrådet anser at rekommandasjonen kan avskrives.

På baggrund af dette foreslår Præsidiet,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 19/1995/p som *færdigbehandlet.*

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 20/1995/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 20/1995 angående program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att fastställa "Program for Nordisk Ministerråds Samarbejde på Arbejdsmarkeds- og Arbejdsmiljøområdet 1995-2000" i enlighet med ministerrådsförslag B 148/s samt med beaktande av de synpunkter som framförts av socialutskottet.

(Meddelandet, se C 1, s. 801
Europautskottets betänkande över meddelandet, se s. 1039)

Europautskotetts betänkande

över meddelandet om rekommendation angående program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet

Nordisk Ministerråd meddeler, at samarbejdsprogrammet er vedtaget i juni 1995.

Ministerrådet foreslår at rekommandationen kan afskrives.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation 20/1995/euro som *færdigbehandlet.*

Oslo, den 27. september 1996

Ole Stavad, (S) formand
Rune Kristiansen (A)
Nils T. Svensson (s)
Bjarne Kallis (SKL)
Barbro Johansson (kds)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Henrik Landerholm (m)
Øystein Djupedal (SV)
Sinikka Hurskainen (Sdp)
Thorbjørn Jagland (A)
Vibeke Peschardt (RV)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Heikki Koskinen (Kok)
Anders Talleraas (H)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Carl I. Hagen (FrP)

Rek. 21/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 21/1995 angående förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet och de nordiska länderna regeringar

att i sitt hälsopolitiska arbete på nationellt, nordiskt och internationellt plan särskilt prioritera tobaksförebyggande insatser.

(Meddelandet, se C 1, s. 819
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1041)

Nordenutskottets betänkande

över meddelandet om rekommendation angående förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning

Till nordenutskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 21/1995/nord om förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning. Ministerrådet og de nordiske landes regeringer meddeler, at der hverken er behov for eller at det vil være hensigtsmæssigt med et så omfattande, formelt samarbejde på nordisk plan inden for tobaksområdet, som rekommandationen udgår fra.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Nordenudvalget mener, at det tobakforebyggende arbejde bør integreres i det almene folkesundhedssamarbejde og foreslår derfor, at rekommandationen afskrives.

Mot bakgrund av vad som meddelats föreslår utskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 21/1995 för rådets del vara *slutbehandlad*.

Vedbæk, den 21. august 1996

Christel Anderberg (m)
Kjell Magne Bondevik (KrF) formand
Olof Erland (lib)
Søren Hansen (S)
Anita Johansson (s)
Karin Lian (A)
Pehr Löv (SFP)
Jørgen Niclasen (Ff) viceformand
Marita Petersen (Jvf)
Solveig Sollie (KrF)
Siri Frost Sterri (H)
Widar Andersso n(s)
Anneliese Dørum (A)
Ulf Guttormsen (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Elver Jonsson (fp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Maggie Mikaelsson (v)
Berit Oscarsson (s) viceformand
Riitta Prusti (SDP)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Håkan Strömberg (s)

*Rek. 22/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 22/1995 angående funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att lägga de mål och prioriteringar som föreslagits i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" till grund för utarbetandet av plan och budget för det nordiska samarbetet under 1996.

(Meddelandet, se C 1, s. 820)

Rek. 23/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 23/1995 angående ändringar i Helsingforsavtalet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

att vidtaga de ändringar i Helsingforsavtalets artiklar 2, 48, 51, 52, 53, 54 och 55 som framgår av bilaga 3 till presidieförslag A 1117/p.

(Meddelandet, se C1, s. 719
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1044)

Presidiets betänkande

över rekommendation nr. 23/1995/p angående ändringar i Helsingforsavtalet (A 1117/p, B 152/p)

Meddelelse om rekommandation nummer 23/1995/p angående ændringer i Helsingforsaftalen (A 1117/p, B 152/p) er henvist til Præsidiet.

Nordiska ministerrådet meddelar att:

I enlighet med Nordiska rådets önskemål (rek. nr 17/1995) har Ministerrådet, efter samarbete med rådssidan, lagt fram förslag om ändringar i Helsingforsavtalet. Förslagen avsåg dels införande av en generell regel om lika behandling av medborgare i Norden, dels ändring/utmönstring av bestämmelser kring Nordiska rådets organisation och arbetsformer. Ministerrådets förslag vann, som framgår av rekommendationen (23/1995), Nordiska rådets bifall. I enlighet därmed har samarbetsministrarna undertecknat en överenskommelse om ändring av Helsingforsavtalet. Överenskommelsen skall därefter godkännas i nordiska länderna parlament. Detta arbete förväntas vara avslutat under hösten, så att de nya bestämmelserna kan träda i kraft vid årsskiftet 1995/96.

Præsidiet finder det rosværdigt, at regeringerne og parlamenterne uden forsinkelser har vedtaget de pågældende ændringer af Helsingforsaftalen og anbefaler,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 23/1995/p som *færdigbehandlet.*

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 24/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation 24/1995 angående fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillse att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten "Nordisk nytte" med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen.

(Meddelandet, se C1, s. 719
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1046)

Presidiets betänkande

över rekommendation angående fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet

Meddelelse om rekommandation nummer 24/1995 angående forsættelse af reformprocessen i det nordisk samarbejde (C 2, b 151/b) er henvist til Præsidiet.

Nordiska ministerrådet meddelar:

"Det sker en kontinuerlig uppföljning och uppdatering av de åtgärder som vidtas i uppföljningsprocessen av reformrapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid*. Budgeten för 1997 kommer också att återspegla reformprocessen.

Gällande rapporten *Nordisk nytte*, som är en genomgång av de samnordiska institutionerna, kommer den att slutbehandlas under våren, varefter de åtgärder som vidtas på basen av rapporten inarbetas i budgeten för 1997. Nordiska rådet har i enighet med överenskommelse mellan statsministrarna och presidiet i Kuopio, möjlighet att uttala sig om rapporten i samband med Rådets så kallade januarimöten."

Det er Præsidiets opfattelse, at det ikke er lykkedes at få budgettet for 1997 til klart at afspejle reformprocessen, men går ud fra at der er tale om indkøringsvanskeligheder, og at problemerne vil blive løst i forbindelse med udarbejdelsen af budgettet for 1998. Det er dog fortsat Rådets opfattelse, at der løbende er behov for en dialog mellem Rådet og Ministerrådet om de politiske prioriteringer.

Præsidiet foreslår

> *at* Nordisk Råd *afventer en ny meddelelse* fra Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 49. session.

København, 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 25/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation 25/1995 angående fastställande av budgeten för 1996

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet *att* vidta följande ändringar i budgetförslaget för 1996:

a) Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2". "Blockbidrag" tillförs 2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgruppen för nordisk vuxenutbildning och folkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK.

b) Under budgetposten "Nordisk ungdomskommitté, 1.3.5" skall 80% (3,8 MDKK) av anslaget, 4,7 MDKK, öronmärkas till den generella stödordningen för nordiska barn- och ungdomsorganisationer.

c) Ökning av anslaget till Nordens folkliga församling med 350 000 DKK och samtidigt minskning av budgetposten "4.4. Bygg- og boligsektoren" med 350 000 DKK."

(Meddelandet, se C1, s. 720
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1048)

Presidiets betänkande

över rekommendation nr. 25/1995/b angående fastställande av budgeten för 1996 (C 2; B 151/b)

Meddelelse om rekommandation nummer 25/1995 om vedtagelse af budget for 1996 (C 2; B 151/b) er henvist til Præsidiet.

Nordiska ministerrådet meddelar:

"På sitt möte den 15 november 1995 har Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) beslutat att Nordens Folkliga Församling under budgetposten 7.1.1 beviljas ett tillskott på 350 000 DKK och att bygg- och bostadssektorns projektmedler (budgetpost 4.4.1) reduceras med motsvarande 350 000 DKK.

Nordiska ministerrådet (kulturministrarna) har på sitt möte den 4 december 1995 beslutat i enlighet med Nordiska rådets förslag att 80% (3,8 MDKK) av bevillningen på 4,7 MDKK under budgetposten 1.3.5, Nordisk Ungdomskommitté, avsätts till den generella stödordningen för de nordiska barn- och ungdomsorganisationerna.

Förslaget om att stödet till de nordiska folkupplysningsorganisationerna bevaras som ett blocktillskott och upptas som en särskild budgetpost på 2,6 MDKK behandlades av Nordiska ministerrådet (utbildnings- och forskningsministrarna) den 4 december 1995.

I rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* som utarbetats av en gemensam arbetsgrupp mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, angavs att principen om *nordisk nytta* skall vara avgörande för vilken verksamhet som skall genomföras i nordisk regi. Ministerrådet finner principiellt att stöd till konkreta projekt i högre grad än blocktillskott är i överensstämmelse med denna princip. Även de rekommendationer om en ökad användning av projektstöd, som anges i den särskilda arbetsgruppens rapport *Nordisk Nytte* talar för konkreta projekt, men man önskar å andra sidan inte avvisa Nordiska rådets önskan om att behålla tillskottet till folkupplysningen.

Nordiska ministerrådet (utbildnings- och forskningsministrarna) har därför beslutat, att av bevillningen under budgetpost 2.2.3, används 2,2 MDKK till blocktillskott till de nordiska folkupplysningsorganisationerna. Detta är en höjning med 120 TDKK i förhållande till 1995. Styrningsgruppen för nordisk folkupplysning och vuxenundervisning (FOVU) utarbetar kriterier för fördelningen av blocktillskottet."

Præsidiet er tilfreds med Ministerrådets beslutninger for så vidt angår punkt b og c. Hvad angår punkt a skal Præsidiet beklage, at Rådets rekommandation kun delvis er blevet fulgt.

På baggrund af dette foreslår Præsidiet

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 25/1995/p som *færdigbehandlet.*

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 26/1995/p
D 1996

Meddelande

över rekommendation 26/1995 angående ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att beakta följande:

att rådet och dess organ snarast önskar uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

- att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser
- att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.
- att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlättas arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena.

(Meddelandet, se C1, s. 721
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1051)

Presidiets betänkande

över rekommendation nr. 26/1995/b angående ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet (C 2; B 151/b)

Meddelelse om rekommandation nummer 26/1995 angående ministerrådets dokumentation til Nordisk Råd (C 2; B 151/b) er henvist til Præsidiet.

Nordiska ministerrådet meddelar att "ministerrådssekretariatet kommer snarast att inleda en dialog med Nordiska rådets presidiesekretariat för att förbereda förändringar enligt rådets rekommendation."

Præsidiet finder ikke, at processen vedr. virksomhedsberetning, årsregnskab og forslag til plan/budget i 1996 har opfyldt de af Rådet fremsatte ønsker. Præsidiet må understrege, at det er afgørende for Rådets behandling af forslag til det kommende års plan/budget, at dette foreligger til Rådets junimøder og at det fremtræder klart og overskueligt, således at det umiddelbart kan konstateres, hvorvidt ressourcerne er koncentreret om de højtprioriterede områder. Endvidere må virksomhedsberetning og årsregnskab fra det foregående år foreligge, således at det kan bruges som grundlag for Rådets behandling af forslag til plan/budget for det kommende år.

Præsidiet foreslår

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* fra Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 49. session.

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 27/1995/p
D 1996

Meddelande

över rekommendation 27/1995 angående bättre information om andra nordiska länders lagstiftning

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner.

(Meddelandet, se C1, s. 892
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1053)

Presidiets betänkande

över rekommendation angående bättre information om andra nordiska länders lagstiftning

Meddelelse om rekommandation nummer 27/1995 angående bedre information om andre nordiske landes lovgivning (A 1121/b) er henvist til Præsidiet.

På baggrund af hvad der er meddelt forventer Præsidiet

at de nordiske lande så vidt muligt informerer om love og regler i de andre nordiske lande i forbindelse med fremlæggelse af lovforslag i de nationale parlamenter og anbefaler Nordisk Råd at tage meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation 27/1995 som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Rek. 28/1995/p
D 1996

Meddelande

över rekommendation angående utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, så snart det föreligger, göra resultatet av den pågående remissbehandlingen av rapporten om värderingen av de samnordiska institutionerna, jämte de slutsatser som dras därav, tillgängligt för Nordiska rådet,

att bereda rådet tillfälle att lämna synpunkter även innan riktlinjerna för arbetet med 1997 års budget för nordiskt samarbete fastställs av samarbetsministrarna, och

att hålla rådets organ underrättade om det fortsatta arbetet med institutionsgenomgången.

(Meddelandet, se C1, s. 721
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1055)

Presidiets betänkande

över rekommendation angående utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner

Meddelelse om rekommandation nummer 28/1995 angående vurdering af nordiske samarbejdsinstitutioner (B 156/p) er henvist til Præsidiet.

Nordisk Råd tillægger de nordiske institutioner meget stor værdi og finder det vigtigt, at Rådet løbende holdes orienteret om institutionernes udvikling generelt og specielt om opfølgningen af institutionsgennemgangen. Endvidere skal der henvises til Rådets udtalelse om rapporten "Nordisk Nytte" af 26. januar 1996.

På baggrund af dette foreslår Præsidiet

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 28/1995/p som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

*Rek. 29/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 29/1995 angående handlingsprogram för jordbruks- och skogsbrukssamarbetet 1996-2000

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 154/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

att ministerrådet i ministerrådets budget 1997 och därefter under programmets löptid avsätter nödvändiga budgetmedel, i 1995 års medel ca 23 MDKK, till handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000.

(Meddelandet, se C1 s. 858)

Rek. 30/1995/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 30/1995 angående höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (Nefco) grundkapital

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att höja Nordiska miljöfinansieringsboalgets grundkapital samt vidta de ändringar av §§ 2,3 och 10 i miljöfinansieringsbolagets stadgar i enlighet med ministerrådsförslaget (B 155/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

(Meddelandet, se C1, s. 783
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1058)

34–171244

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet angående höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (Nefco) grundkapital

Utskottet konsterara att den begärda höjningen av Nordiska miljöfinansieringsbolagets grundkapital är vidtagen liksom de ändringar av §§ 2,3 och 10 i miljöfinansieringsbolagets stadgar som framförts i ministerrådsförslaget.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar rekommendation nr 30/1995/när för rådets del vara *slutbehandlad*.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 31/1995/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation nr 31/1995 angående handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för samarbete i det arktiska området i enlighet med ministerrådsförslaget (B 157/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet, samt

att ministerrådet i Nordiska ministerrådets budget 1997 och i senare budgetar avsätter medel för nordisk samordning av insatser i Arktis och att dessa medel ges en sådan omfattning att de bidrar till medfinansiering från nationella och internationella finansieringskällor.

(Meddelandet, se C1, s. 722
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet,
se s. 1060)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelandet angående handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området

Vad gäller rekommendation 31/1995/när har ministerrådet fastställt programmet. Till stor del har de framförda synpunkterna från rådet beaktats, vad avser finansieringen har dock endast 1 MDKK avsatts till uppföljning 1996. Det meddelas i verksamhetsberättelsen 1995 (C1) att tryggandet av medel i kommande budgetar sker i normal ordning i samband med utarbetandet av respektive budgetförslag och att en viktig del av uppföljningen är frågan om att trygga samfinansiering.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar rekommendation nr 31/1995/när för rådets del vara slutbehandlad.

Stockholm den 25 juni 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

*Rek. 32/1995/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation 32/1995 angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt

att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

(Meddelandet, se C1, s. 723)

*Rek. 33/1995/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation 33/1995 angående obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO_2-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO_x (kväveoxider) och SO_2 (svaveldioxid).

(Meddelandet, se s. 783)

*Rek. 34/1995/när
D 1996

Meddelande

om rekommendation 34/1995 angående regionalt samarbete inom energiområdet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

(Meddelandet, se C1, s. 837)

*Rek. 35/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 35/1995 angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

att fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000, med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktats:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen
- att kulturutskottet inte stödjer upprättande av "Ett levande Norden"-fond
- att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

(Meddelandet, se C 1, s. 743)

*Rek. 36/1995/euro
D 1996

Meddelande

om rekommendation 36/1995 angående utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regjeringer

at sammen med relevante EU-organ, intensivere utdanningssamarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk.

(Meddelandet, se C 1, s. 744)

*Rek. 37/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 37/1995 angående utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordisk skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet.

(Meddelandet, se C 1, s. 744)

Rek. 38/1995/p
D 1996

Meddelande

om rekommendation 38/1995 angående det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at det nordiske lovgivningssamarbejde fortsætter i samme omfang som tidligere,

at de nordiske lande forud for gennemførelse af ny lovgivning underretter hinanden om intentionerne og indholdet, samt søger information om, hvor vidt tilsvarende foranstaltninger er gennemført i et andet nordisk land,

at de nordiske lande samarbejder på tidlige stadier, hvor ny regulering, der omfatter nordiske borgere, er under forberedelse,

at de nordiske lande ved gennemførelsen/implementeringen af EU-reglerne og regler, der følger af EØS-aftalen, i videst mulig udstrækning og i overensstemmelse med de forpligtelser, som påhviler de enkelte lande, sørger for, at disse regler gennemføres på en ensartet måde i hele Norden med det formål at etablere eller bevare den nordiske retsenhed og retslighed på så mange forvaltningsområder som muligt,

at forvaltningen af ensartede regler så vidt muligt bliver ensartet/følger samme principper,

at de nordiske justitsministre årligt rapporterer til Rådet om, hvilke nye lovgivningsforanstaltninger, der er vedtaget og trådt i kraft i årets løb i de enkelte nordiske lande, og redegør for fremtidige planer nationalt og nordisk.

(Meddelandet, se C1, s. 892
Presidiets betänkande över meddelandet, se s. 1068)

Presidiets betänkande

över meddelandet angående det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet

Nordiska ministerrådet meddelar att "i enlighet med justitieministrarnas har ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor under hösten 1995 inlett arbetet med att revidera nuvarande samarbetsprogram. Arbetet sker med målsättningen att så långt som möjligt bibehålla en nordisk rättslikhet inom en bredare europeisk ram. Förslag till reviderat program kommer att föreläggas Nordiska rådet för synpunkter innan slutlig fastställelse sker."

På baggrund af dette foreslår Præsidiet,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nummer 38/1995/p som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

København den 23. oktober 1996

Dorte Bennedsen (S)
Anneliese Dørum (A)
Knud Enggaard (V)
Guðmundur Árne Stefánsson (A)
Geir H. Haarde (Sj.)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Johanson (c)
Bjarne Kallis (SKL)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Mats Nyby (SDP)
Sten Svensson (m)
Jan P. Syse (H)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

*Rek. 39/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 39/1995 angående ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt således at de parlamentariske ombundsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner.

(Meddelandet, se C 1, s. 723)

*Rek. 40/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 40/1995 angående utvidgat samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att utreda förutsättningarna för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via Det nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

(Meddelandet, se C 1, s. 821)

*Rek. 41/1995/nord
D 1996

Meddelande

om rekommendation 41/1995 angående utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika.

(Meddelandet, se C 1, s. 822)

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *Nordisk miljöstrategi 1996 – 2000*

FRAMSTÄLLNING 1/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 25 januari 1996 antagit nedanstående framställning efter förslag av miljöutskottet *(B 158/m)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa den nordiska miljöstrategin 1996 - 2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 158/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

Stockholm den 25 januari 1996

Knud Enggaard
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

(Ministerrådsförslaget, se s. 431
Närområdesutskottets betänkande, se s. 1073)

Närområdesutskottets betänkande

över framställning 1/1996/när angående Nordisk miljöstrategi 1996-2000

Närområdesutskottet noterar att Nordiska ministerrådet (miljöministrarna) fastställt den nordiska miljöstrategin 1996-2000 den 26 februari 1996.

Mot denna bakgrund föreslår närområdesutskottet

att Nordiska rådet betraktar framställning 1/1996/när som *färdigbehandlad.*

Köpenhamn den 11 november 1996

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (Kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital*

FRAMSTÄLLNING 2/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 maj 1996 antagit nedanstående framställning efter förslag av europautskottet *(B 160/euro)*. Från en av utskottsmedlemmarna fanns en reservation.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å gjennomføre en økning av Nordisk Utviklingsfonds grunnkapital fra SDR 250 millioner til SDR 515 millioner etter de retningslinjer som er angitt i ministerrådsforslag B 160/euro.

Helsingfors den 29 maj 1996

Knud Enggaard
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

(Ministerrådsförslaget, se s. 458
Europautskottets betänkande, se s. 1075)

Europautskottets betänkande

över framställning 2/1996/euro angående höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital

Europaudvalget noterer, at Nordisk Ministerråd har forhøjet Nordisk Udviklingsfonds grundkapital og foreslår, *at* framställning 2/1996/euro *afskrives.*

København, den 10. november 1996

Børge Bakholt (S)
Eirin Faldet (A)
Nils T. Svensson (s)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Ingrid Näslund (kd)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Ole Stavad, (S) formand
Berit Löfstedt (s)
Svend Erik Hovmand (V)
John Dale (Sp)
Osmo Karula (Kok.)
Anders Talleraas (H)
Paul Chaffey (SV)

E 1
1996

Skriftlig fråga

angående åtgärder för att samordna infrastrukturutbyggnaden av transportkorridoren Oslo - Göteborg

(Svaret, se s. 1077)

Till Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna)

Den nordiska triangeln är en del av det prioriterade väg- och järnvägsnätet i Europa (TEN). Korridoren Oslo-Göteborg med väg E6 och järnväg Nordlänken är en viktig del av den nordiska triangeln. Det totala transportbehovet i korridoren Oslo-Göteborg-kontinenten är stort och väntas bli större med de nya fasta förbindelserna. En obetydlig och fallande andel av de internationella transporterna går idag på järnväg. Med en utbyggd infrastruktur för snabbtåg kunde en fördubbling förväntas inom kort. Trots att Nordlänken är en av Nordens viktigaste järnvägar är spårkvaliteten bitvis mycket dålig, på långa sträckor enkelspår med långa restider som följd. Målet två timmars restid Oslo-Göteborg skulle göra järnvägen till en stark konkurrent till flyg och bil.

Dagens E6 är i Norge och Sverige en av respektive lands viktigaste vägar. Men standarden är synnerligen ojämn med bl.a. växlande bredd. E6, främst norr om Uddevalla, är en av de mest olycksdrabbade vägarna i våra länder. En utbyggnad till 4-fälts motorvägsstandard skulle leda till färre olyckor, lägre transportkostnader och samhällsekonomiska besparingar.

Väntade omläggningar av färjetrafiken kommer, vidare, att ytterligare belasta väg- och järnvägstrafiken och ställa ökade krav på både E6 och Nordlänken.

Inom EU planeras och genomförs kraftfulla satsningar på järnvägsnätet för förbättrad person- och godstrafik. Dessa krafttag för att klara miljön har sin grund i att den spårbundna trafiken svarar för mindre än 1% av transportsektorns bidrag till luftföroreningarna. Exempelvis är energiförbrukningen för gods på lastbil minst dubbel så stor som för gods på järnväg. Miljön skulle vinna på en samordnad utbyggnad av korridoren Oslo-Göteborg till genomgående jämn standard. Järnvägen kan antas få en snabb vidareutveckling för gods- och persontrafik genom de höga hastigheten, som vägen inte kan erbjuda.

Utbyggnaden av E6 och Nordlänken görs utifrån respektive lands utbyggnadsplaner och anslag. Tydliga svårigheter att mellan länderna samordna utbyggnaden finns, ifråga om investerings- och finansieringsplaner,

målsättningsfrågor, standardfrågor, tekniska frågor vad gäller järnvägsutbyggnaden, frågan om Svinesundsbron, färdigställandet av planer för hela utbyggnadssträckan etc.

Att ta tillvara möjliga samordningsvinster vid en rationell utbyggnad kan ge stora besparingar. Enligt beräkningar som gjorts inom Arbetsgruppen för förbättrade kommunikationer Oslo-Göteborg, som tillsattes 1993, kan kostnaderna reduceras med inemot 20%.

Vid ett möte mellan västsvenska riksdagsledamöter och kommunala företrädare samt representanter för Arbetsgruppen för förbättrade kommunikationer Oslo-Göteborg den 20 december 1995 i Stockholm, fastslogs samstämmigt det långsiktiga värdet av en framtidsinriktad investering i form av samordnad utbyggnad av korridoren Oslo-Göteborg. Motiveringen var förväntade framtida transportbehov, trafiksäkerhet och miljöhänsyn.

För att åstadkomma en effektiv samordning av utbyggnaden i korridoren Oslo-Göteborg krävs en helhetssyn på hela korridoren, ifråga om både väg och järnväg. Det gäller bl.a. samordning av ländernas långtidsplaner för utbyggnad, investeringsplaner och budgetar, samordning av planprocesser och pågående planering samt samverkan mellan ländernas väg- och järnvägsmyndigheter.

Genom att inrätta en gemensam svensk-norsk projektgrupp eller gemensamma svensk-norska projektgrupper för utbyggnad av E6 respektive Nordlänken, och samordna dessa sinsemellan, kan ekonomiska vinster mellan både trafikslagen och länderna tillvaratas och den nordiska nyttan tillgodoses.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga:

På vilket sätt avser regeringarna medverka till en samordning av den infrastrukturella utbyggnaden av korridoren Oslo-Göteborg, som kan leda till ovan angivna ekonomiska, miljö- och rationaliseringsvinster?

Stockholm den 20 december 1995

Elver Jonsson (fp)

Svar från Nordiska ministerrådet, avgivet den 23 januari 1996

Med syfte att bland annat samordna svenska och norska investeringsplaner för förbindelser över gränsen tillsatte i juni 1993 den svenske kommunikationsministern och den norske samferdselministern en departementsgrupp. Arbetsgruppen har huvudsakligen ägnat sig åt korridoren Oslo-Göteborg, vilket också var uttalat i uppdraget.

Gruppen har konstaterat att på både svensk och norsk sida finns planer på utbyggnad av järnväg och väg som siktar mot en järnväg med anpassad höghastighetsstandard och till motorvägsstandard på väg E6 på norsk sida till "tofelts"-motorväg på avsnitt med lägre trafikmängder. På svensk sida hade riksdagen angivit målstandarden på avsnittet norr om Uddevalla till motorvägsstandard. I denna del har sedermera den svenska riksdagen ändrat målstandarden till 13-meters väg om inte en högre standard skulle vara samhällsekonomiskt effektiv. På sträckan mellan Mellerud och Halden planeras för enkelspårsdrift under överskådlig tid. På övriga järnvägssträckor planeras för dubbelspår.

Gruppen har vidare kunnat konstatera att de gällande investeringsplanerna inte gör det möjligt att uppnå den beskrivna önskvärda standarden varken för väg eller järnväg under den tidsperiod som planerna gäller.

Både de svenska och norska planerna skall revideras under 1996/97 och rulla till nya planer för perioden 1998-2007.

I syfte att skynda på planeringen, projekteringen och byggandet av svenska delar har Sverige sökt och även erhållit EU-bidrag till avsnitt på väg E6, Västkustbanan och Nordlänken. I den norska budgeten för 1996 är det avsatt extra medel för korridoren Oslo-Göteborg (E6 och Østfoldbanan).

Genom bl.a. den svensk/norska departementsarbetsgruppen sker samordning där detta är aktuellt. Den rationaliseringseffekt som skulle uppnås vid en samordnad utbyggnad av vägförbindelsen respektive järnvägsförbindelsen i hela sina sträckningar är väl känd, men den innebär för att kunna uppnås också att en större del av det ekonomiska utrymmet för infrastrukturbyggnad i de båda länderna skulle lokaliseras till dessa förbindelser. En sådan satsning har varken det svenska eller norska parlamentet varit beredd att genomföra.

Den av frågeställaren föreslagna projektgruppen finns redan i form av den ovan beskrivna departementsarbetsgruppen som till sin hjälp har representanter för såväl vägmyndigheterna som banmyndigheterna i Norge och Sverige.

De svenska och norska regeringarna anser att den svensk/norska departementsarbetsgruppen är det samarbetsorgan som frågeställaren efterlyser.

Tuula Linnainmaa
Ordförande i MR-Transport

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

E 2
1996

Skriftlig spørsmål

angående overenskommelsen om nordisk arbeidsmarked for personer med høyere utdannelse

(Svaret, se s. 1080)

Til Finlands regjering

Den nordiske overenskommelsen om et felles nordisk arbeidsmarked for personer med høyere utdannelse av minst tre års varighet, den såkalte storebroravtalen, ble undertegnet den 24. oktober 1990. Den har senere blitt godkjent av både Danmark, Island, Norge og Sverige.

Under Nordisk Råds 44. sesjon i Stockholm i 1994, ble avtalen gjenstand for diskusjon. Det ble i den forbindelsen opplyst at Finland ikke hadde problemer med å godkjenne avtalen, og at ratifiseringen av denne skulle skje så snart det lot seg gjøre.

Når vil Finland ratifisere avtalen?

Oslo, 5. januar 1996

Kjellbjørg Lunde (SV)

Finlands regerings svar, avgivet den 27 februari 1996

Den nordiska överenskommelsen om arbetsmarknad för personer som genomgått en behörighetsgivande utbildning omfattande minst tre års studier (det s.k. Storebrorsavtalet) undertecknades i oktober 1990. Överenskommelsen har godkänts av Danmark, Norge och Sverige. Någon formell bekräftelse på Islands godkännande har inte registrerats i Finland[1]. Finland har ännu inte godkänt överenskommelsen.

Frågan om Storebrorsavtalets samstämmighet med EG-rätten har varit ifrågasatt och föremål för diskussioner mellan de nordiska länderna. Frågan om tidpunkten för Finlands eventuella godkännande av det nordiska avtalet kan fastställas sedan problemen som angår samstämmigheten med EG-rätten har fått sin lösning.

Ole Norrback
Nordisk samarbetsminister

1) I skrivelse av den 18 mars 1996 meddelar Statsministeriets nordiska sekretariat i Reykjavík, att "--- Avtalet ratificerades i Island den 12 april 1995 och översändes den 29 juni 1995 till Danmarks utrikesministerium, där det skulle deponeras.

E 3
1996

Skriftlig fråga

angående undervisningen i danska och norska i Finland

(Svaren, se s. 1082)

Till Danmarks och Norges regeringar

Det nordiska samarbetet har i alla tider haft som mål att främja förståelsen mellan de nordiska folken, både mellan dem som talar skandinaviska språk som modersmål och dem som inte gör det. För att den nordiska språk- och värdegemenskapen skall kunna upprätthållas, krävs att den sistnämnda gruppen kan förstå den förstnämnda och vice versa.

Också i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets gemensamma rapport "Nordiskt samarbete i en ny tid" intar språkförståelsen en central plats. Kunskaperna i varandras språk är det mest värdefulla och avgörande för att samhörigheten mellan alla nordbor skall kunna underbyggas. Nordbor med finska som modersmål måste anstränga sig extra mycket jämfört med andra nordbor för att lära sig något av de andra nordiska språken. På grund av finskans särart i den nordiska språkfamiljen borde Finland ha en särställning också när det gäller stöd till utlandsundervisningen i danska och norska.

Det är viktigt att undervisningen i nordiska språk inte koncentreras till huvudstaden och kusten i Finland, utan att undervisningen meddelas också i inlandet. Vid t.ex. Tammerfors universitet har man med åren lyckats bygga upp en välfungerande utbildning i nordiska språk inkl. danska och norska. 22 studenter håller på att fullborda grundstudier i det norska språket och den norska kulturen våren 1996.

I det hårt pressade ekonomiska läget har nu det norsk-danska lektoratet i Tammerfors dragits in, vilket gör att den nordiska profileringen försvagas.

Med hänvisning till ovanstående vill jag ställa följande fråga till regeringarna i Danmark och Norge:

Vilka åtgärder är de danska och norska regeringarna beredda att vidta för att förstärka möjligheterna till studier i danska och norska i Finland?

Helsingfors den 26 februari 1996

Kimmo Sasi (Kok.)

Den danske regerings svar, afgivet den 2. maj 1996

Rigsdagsmand Kimmo Sasi, Finland har den 26.februar 1996 stillet spørgsmål til Danmarks regering om hvilke foranstaltninger den danske regering er beredt til at tage for at forstærke mulighederne for studier af dansk i Finland.

Spørgsmålet har været forelagt det danske undervisningsministerium, som har svaret som følger:

"Undervisningen i nabolandesprog ved institutioner med videregående uddannelser har flere ganger været drøftet i Nordisk Ministerråd ud fra en antagelse om, at der skulle være tendens til at give lav prioritet i et decentralt beslutningssystem.

Undervisningsministeriet har kendskab til, at der i perioder har været danskundervisning ved universitet i Tampere. For at understøtte en fortsat udvikling af danskundervisningen er der inden for de seneste år skabt en tættere forbindelse mellem Undervisningsministeriets Lektoratsudvalg og miljøerne med danskundervisning ved finske universiteter, en kontakt der forventes yderligere styrket i forbindelse med et regionalmøde for danske lektorer i Norden, der blev afholdt i Bergen for nylig.

Undervisningsministeriet har naturligvis en interesse i en vid udbredelse af danskstudier ved nordiske universiteter og understøtter derfor som ovenfor beskrevet denne udvikling. Det er imidlertid Undervisningsministeriets opfattelse, at selve beslutningen om oprettelse og finansiering af danskstudier må ligge hos myndigheder, der forventes at handle ud fra en fællesnordisk interesse i, at nationale studier i de øvrige nordiske landes sprog og kultur gives gode livs- og vækstbetingelser, jfr. ønsket om øget nordisk mobilitet".

Sven Adsersen

Den norske regjerings svar, avgitt 9. april 1996

På vegne av den norske regjering vil jeg innledningsvis si meg helt enig i riksdagsmann Sasi's uttalelse om at kunnskapen om hverandres språk er det mest verdifulle og avgjørende for at fellesskapet mellom de nordiske folk skal kunne opprettholdes og videreutvikles. I denne sammenheng er det klart at finsk står i en spesiell stilling i forhold til de skandinaviske språk.

Når det gjelder finskundervisningen i Norge drives denne på universitetene i Oslo og Tromsø, og ialt åtte faste stillinger lønnes over det norske statsbudsjettet. Dette er i tråd med et vel innarbeidet prinsipp for nabospråkundervisningen ved de nordiske universiteter, i.e. at stillingene finansieres i sin helhet av det enkelte nordiske land selv.

Når det gjelder engasjementet av en norsklektor ved universitetet i Tammerfors for studieåret 1995-96 er norske myndigheter kjent med at det

kanskje vil bli vanskelig å skaffe midler til å fortsette ordningen i framtiden. Fra den norske regjerings side håper vi selvsagt at en slik fortsettelse kan skje, men ut fra ovennevnte prinsipp vil dette først og fremst være finske myndigheters ansvar.

Jeg kan forøvrig nevne at norske myndigheter støtter, via ambassaden i Helsingfors, norskundervisningen ved finske universiteter med 75 000 norske kroner årlig. Midlene går til bokgaver, læremidler, abonnementer, besøk av gjesteforelesere og forfattere, etc. I tillegg finnes det stipendieordninger for utenlandske norskstuderende, som selvsagt også kan søkes av finske norskstudenter.

Gunnar Berge
Nordisk samarbeidsminister

E 4
1996

Skriftlig spørsmål

vedrørende undervisningen i dansk og norsk i Finland

(Svaret, se s. 1085)

Til Finlands regjering

Det nordiske samarbeidet har i alle tider hatt som mål å fremme forståelsen mellom det nordiske folk, både mellom de som snakker skandinaviske språk som modersmål og de som ikke gjør det. For at det nordiske språk- og verdifellesskapet skal kunne opprettholdes, kreves det at den sistnevnte gruppen kan forstå den førstnevnte og vice versa.

Også i Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds felles rapport "Nordisk samarbeid i en ny tid" samt i Finlands formannskapsprogram, har arbeidet for å bedre språkforståelsen en sentral plass. Kunnskapen om hverandres språk er det mest verdifulle og avgjørende for at fellesskapet mellom det nordiske folk skal kunne opprettholdes.

Det er viktig at undervisningen i nordiske språk ikke konsentreres til hovedstaden og kysten av Finland, men også formidles til innlandet. Ved Tammerfors universitet har man for eksempel lykkes med å bygge opp en velfungerende utdanning i nordiske språk inkludert dansk og norsk. Antall studenter som tar grunnkurs i dansk og norsk er årlig 40-45 personer. 22 studenter ved Tammerfors universitet vil i løpet av våren -96 avlegge eksamen i grunnstudier i norsk språk og norsk kultur.

På grunn av den hardt pressede økonomiske situasjonen ved dette universitetet er nå lektoratet i dansk og norsk lagt ned, noe som gjør at den nordiske profileringen svekkes. Min mening er at man ikke burde legge ned denne undervisningen som man har klart å bygge opp, og som viser seg å være etterspurt. Erfaringene viser også at de studentene som har kunnskaper om det norske og danske språket, i tillegg til det svenske, hevder seg bedre på arbeidsmarkedet enn andre som ikke har denne kunnskapen.

Med henvisning til det ovenstående vil jeg stille følgende spørsmål til regjeringen i Finland:

Hvilke tiltak vil den finske regjering sette i verk for å forbedre mulighetene for studier i dansk og norsk språk i Finland?

Oslo, 27. februar 1996

Siri Frost Sterri (H)

Finlands regerings svar, avgivet den 10 april 1996

Det nordiska samarbetet på olika samhällsområden har alltid varit mycket viktigt för Finland och det omfattande utbildnings-, forsknings- och kultursamarbetet som bedrivits har främjat utvecklingen och tillväxten av en nordisk identitet hos finländarna trots språksvårigheterna.

Finland är ett litet språkområde. I det nordiska samarbetet kan vi inte i samma grad som de skandinaviska länderna dra nytta av språkfrändskapen. Av denna anledning satsas det i Finland mycket på undervisning i språk och kulturer på alla utbildningsnivåer.

Undervisningen i svenska för finskspråkiga barn inleds senast i årskurs fem i grundskolan. Eftersom svenska som det andra språket är obligatoriskt för alla finskspråkiga barn i hela landet, har de som genomgått grundskolan goda baskunskaper för fortsatta studier i svenska språket och i andra nordiska språk också senare i gymnasiet eller inom yrkesutbildningen.

I Finland är det möjligt att studera svenska och andra nordiska språk som huvudämne vid åtta universitet. Dessutom är det möjligt att avlägga examen med svenska som huvudämne vid Helsingfors handelshögskola. Trots att huvudvikten ligger vid studier i svenska språket skall alla studerande avlägga åtminstone en grundkurs i norska och danska. De studerande har möjlighet att välja en fortsättningskurs i norska eller danska i ämnesstudierna eller i de fördjupade studierna. Vid Åbo Akademi är det möjligt att genomgå omfattande biämnesstudier (40 studieveckor) i andra nordiska språk.

Det pro gradu-arbete som hör till de fördjupade studierna i svenska språket kan också behandla andra nordiska språk, trots att själva arbetet skrivs på svenska.

Dessutom har studerande i alla ämnen möjlighet att genomgå grund- och fortsättningskurser i svenska och ofta också i andra nordiska språk vid universitetens språkcentrer.

Systemet för styrning av universiteten har under de senaste åren utvecklats så att det stärker universitetens autonomi. Universiteten kommer överens om de viktigaste målen och resurserna vid förhandlingar som årligen förs med undervisningsministeriet. Universiteten kan självständigt besluta om sina interna tjänsteregleringar.

Under de senaste åren har man varit tvungen att minska på anslagen till universiteten och universiteten har allokerat inbesparingarna enligt eget gottfinnande. Genom att omfördela de disponibla anslagen försöker universiteten stärka sin profilering och göra arbetsfördelningen inom högskoleväsendet klarare.

Ett av insatsområdena i den av statsrådet godkända planen för utveckling av utbildningen och av forskningen för högskolorna för åren 1995 - 2000 är att utveckla kvaliteten på språkundervisningen och att göra språkprogrammet mångsidigare. Utifrån detta mål utarbetar undervisningsministeriet ett åtgärdsprogram för grundskolan, utbildningen på ungdoms-

stadiet och högskoleutbildningen för att göra språkprogrammet mångsidigare. Härvid beaktas också språk såsom danska och norska i vilka undervisning har givits i mindre omfattning.

Olli-Pekka Heinonen
Undervisningsminister

Skriftlig fråga

angående Norges valfångst

(Svaret, se s. 1088)

Till Norges regering

De norska myndigheterna har givit klartecken för fångst av 425 vikvalar under årets säsong som beräknas vara mellan den 20 maj och den 18 juli. Japan och Norge är de enda länderna i världen som fortfarande tillåter jakt på valar trots att den är förbjuden av internationella valfångstkommissionen, IWC. Mellan 35 och 40 norska fartyg beräknas delta i jakten.

Den internationella konventionen för reglering av valfångst som tillkom för femtio år sedan innehåller en artikel som tillåter ett land som anslutit sig till konventionen att reservera sig mot beslut av internationella valfångstkommissionen. Detta har lett till att Norge reserverat sig mot kommissionens moratorium mot kommersiell valfångst. Med hänvisning till konventionen har Norge fortsatt att utdela egna nationella kvoter för vikvalar.

I internationella avtal till skydd för miljön, som tillkommit under senare tid, finns inte samma möjlighet att reservera sig mot beslut och därmed vara obundna av avtalstexter. Detta gäller bl.a. FN:s havsrättskonvention från 1982, Riodeklarationen och FN:s avtal om fiske på uthavet, vilken undertecknades förra sommaren. Idag ställs världens stater inför nya utmaningar på miljöområdet och det är viktigt att ha moderna och effektiva internationella konventioner för att möta dem.

Med anledning av vad som ovan anförts vill jag ställa följande fråga:

1. Varför väljer Norge att trotsa internationella valfångstkommissionens beslut om moratorium mot valfångst?

2. Hur försvarar den norska regeringen att den trotsar internationella valfångstkommissionens beslut och samtidigt kräver att andra, bl.a. fattiga länder, skall följa internationella miljökonventioner?

3. Hur avser regeringen att arbeta för att de stora valarna skall skyddas?

Stockholm den 14 juni 1996

Marianne Samuelsson (mp)

Norges regerings svar, avgivet den 9 augusti 1996

Da den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC) i 1982 vedtok moratoriet for kommersiell fangst på alle hvalarter, reserverte Norge seg mot vedtaket med hjemmel i Hvalfangskonvensjonens artikkel V, fordi vi mente vedtaket ikke var tilstrekkelig vitenskapelig begrunnet.

Moratoriet er ikke permanent i det vedtaket forutsatte at IWC senest innen 1990 skulle «foreta en omfattende vurdering av virkningene av dette vedtaket på hvalbestandene og vurdere å modifisere (moratoriet) og fastsette fangstkvoter». Innen den tid skulle det foreligge nya og sikrere bestandsanslag for de bestandene som det var aktuelt å drive fangst på, og revidert forvaltningsprosedyre for disse bestandene. Til tross for at IWCs vitenskapskomité har oppfylt begge disse forutsetningene har Kommisjonen siden 1990 ikke vært villig til å ta moratoriet og fangstkvotene opp til ny vurdering på sine årsmøter. Den har isteden lagt til nye forutsetninger som skulle oppfylles før fangstkvoter kunne diskuteres, noe som har vanskeliggjort arbeidet med å få et internasjonalt forvatningsregime på plass.

Den norske regjering vedtok i 1992 at fangsten på vågehval skulle gjenopptas i 1993 da forskningsarbeid utført av IWCs vitenskapskomité viste at vågenhvalbestanden var i god forfatning og kunne tåle en bærekraftig høsting.

Norsk vågehvalfangst er basert p de beste tilgjengelige vitenskapelige data og utøves i tråd med prinsippet om bærekraftig forvaltning av fornybare ressurser. På IWCs årsmøte i Aberdeen ble bestandsestimatet for nordøstatlantisk vågehval på 112.000 dyr godkjent av Vitenskapskomitéen for bruk til kvoteberegning. Dette viser at den norske kvoten på 425 dyr for 1996 er meget forsiktig og på ingen måte representerer noen fare for bestanden.

Spørsmål 2: Hvordan forsvarer den norske regjeringen at den trosser Den internasjonale hvalfangskommisjonens beslutning og samtidig krever at andre bl.a. fattige land, skal følge internasjonale miljøkonvensjoner?

IWC er ikke en miljøkonvensjon. Det uttrykte formålet for denne konvensjonen er "å øke det antall hvaler som kan bli fanget uten å sette disse fornybare ressursene i fare". Konvensjonen fastslår videre at høstningsnivået skal "baseres på vitenskapelige data", skal ivareta "vern, utvikling og optimal utnytting av hvalressursene (...) og skal ta i betraktning interessene til forbrukerne av hvalprodukter". Konvensjonens formål er m.a.o. ikke å verne hvalen for hvalens egen skyld, men å regulere fangsten av den på en slik måte at menneskers interesser ivaretas, i dag og i fremtiden. Når en rekke av IWCs medlemsland har erklært seg som prinsipielle motstandere av hvalfangst, kan dette hevdes å være i strid med Kommisjonens eget formål. Den alvorligste trusselen mot sjøpattedyrene kommer i dag ikke fra kontrollert fangst, men fra farer som drivgarn, havarerte fangstredskaper, oljeforurensning och andre habitatødeleggelser.

Spørsmål 3: Hvordan ønsker regjeringen å arbeide for vern av de store hvalene?

Det finnes omlag 70-80 arter av hval som varierer både m.h.t. størrelse og bestandssituasjon. Den internasjonale hvalfangstkommisjonen har kompetanse til å forvalte de store hvalartene. Den norske regjering mener det er vitenskapelig kunnskap som skal legges til grunn for forvaltningen av alle marine ressurser – også de store hvalartene. Norge arbeider derfor aktivt for at IWC skal fatte forvaltningsvedtak på grunnlag av anbefalinger fra vitenskapskomitéen. Fangst av truede hvalarter er ikke forenlig med norsk hvalfangstpolitikk.

Fiskeriminister
Jan Henry T Olsen

Spørgsmål

vedrørende utvidet kontakt med myndighetene i nærområdene og aktuelle samarbeidsområder

(Frågan ställd till Norges samarbetsminister av Ragna Berget Jørgensen. Fråga och Svar, se s. 202)

Fråga

angående Schengenavtalet

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Gudrun Schyman. Fråga och Svar, se s. 203)

Fråga

angående informationsteknikens roll för sysselsättningen i de nordiska länderna

(Frågan ställd till Norges samarbetsminister av Eva Johansson. Fråga och Svar, se s. 205)

E 9
1996

Spørsmål

vedrørende de nordiske landes aftale om unges ret til at studere i andre nordiske lande

(Frågan ställd till Danmarks och Norges samarbetsministrar av Jonna Grønver. Fråga och Svar, se s. 205)

E 10
1996

Spørsmål

vedrørende vedrørende samarbeidet mellom jernbaneselskapene i de nordiske land

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Kjell Magne Bondevik. Fråga och Svar, se s. 206)

E 11
1996

Spørsmål

vedrørende udleverering af kulturelle ejendomme

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Kent Kirk. Fråga och Svar, se s. 208)

E 12
1996

Fråga

angående nordiska överenskommelser om fri gränsöverskridning

(Frågan ställd till de nordiska samarbetsministrarna av Olof Erland. Fråga och Svar, se s. 210)

E 13
1996

Spørsmål

vedrørende Norden som atomvåpenfri sone

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Kjellbjørg Lunde. Fråga och Svar, se s. 211)

Tilläggssvar, avgivet av Nordiska ministerrådet den 15 januari 1997:

Under den spontana frågetimmen under sessionen blev det från Er sida rest ett spörsmål om uppföljningen av en rekommendation innehållande bland annat en rad säkerhetspolitiska frågeställningar. Jag får på Ministerrådets vägnar som tilläggsinformation översända det meddelande som getts från respektive land. I övrigt kan det konstateras att Ministerrådet/de nordiska regeringarna i normal ordning kommer att sammanställa ett meddelande gällande de att-satser som ej ännu är avskrivna i rekommendation 4/1994 och som bland annat berör frågan om en kärnvapenfri zon.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att snarast ta initiativ till en offensiv i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden – Östersjö - Nordkalottområdet samt

att ta initiativ till framtagande av realistiska alternativ till de miljöfarliga anläggningar i Baltikum - S:t Petersburg - Kolaområdena man eljest tvingas hålla i drift,

att, för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter,

att stödja omställningsprojekt och ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion, samt

att aktivt verka i nedrustningsprocessen och stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen samt etablerandet av Norden som en kärnvapenfri zon.

E 14
1996

Fråga

angående informationskontoret i S:t Petersburg

(Fråga ställd till de nordiska samarbetsministrarna av Chris Heister. Fråga och Svar, se s. 212)

Fråga

angående Västerhavets framtid

(Frågan ställd till Norges och Sveriges samarbetsministrar av Elver Jonsson. Fråga och Svar, se s. 214)

Fråga

angående UNESCO-rapporten "Vår skapande mångfald"

(Frågan ställd till Norges samarbetsminister av Berit Oscarsson. Fråga och Svar, se s. 215)

E 17
1996

Spørsmål

vedrørende genmodificerede fødevarer

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Kristen Touborg. Fråga och Svar, se s. 216)

Tilläggssvar, avgivet av Nordiska ministerrådet den 13 december 1996:

Nordisk Ministerråd har mulighet for at lave undersøgelser og samordne metoder til bl.a. kontrol eller analyser på nordisk plan.

I forbindelse med udvikling af nye levnedsmidler - her i blandt genmodificerede produkter er der opstået behov for udvikling af kontrol- og analysemetoder. Nordisk Minsterråd har derfor proiriteret udvikling af sådanne metoder i sin arbejdsplan for 1997.

I gennem flere år har der i øvrigt været et nordisk samarbejde om udvikling af metoder for risikovurderinger af novel food. Dette arbejde i Nordisk Ministerråds regi har været banebrydende i international sammenhæng.

I Danmark har man pr. 18 november 1996 godkendt anvendelse og import af de omtalte genmodificerede sojabønner til levnedsmiddelbrug.

Finland og Sverige mener at de som medlemmer af EU ikke har mulighed for at forbyde import.

Genmodificerede sojabønner til levnedsmiddelbrug reguleres i Norge af genteknologiloven (Miljøverndepartementet) m.h.t. import af bønnerne, mens prosesserte produkter af genmodificerede sojabønner hører ind under den generelle levnedsmiddellov. Norge har ikke etableret specifikke regler om mærkning og godkendelse af genmodificerede produkter. Norge har ikke anledning til at forbyde anvendelse og import af sojabønnerne, hvis de er godkendt efter genteknologiloven.

Island har endnu ikke taget stilling til spørgsmålet.

Ole Norrback
Ministerrådets formand
(samarbejdsministrene)

Pär Stenbäck
Generalsekreterare

E 18
1996

Spørsmål

vedrørende tiltak for å bekjempe sexuelle misbruk av barn

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Karin Lian. Fråga och Svar, se s. 1196)

E 19
1996

Spørsmål

vedrørende pengebruken av nordiske midler i nærområdene

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av John Dale. Fråga och Svar, se s. 218)

E 20
1996

Fråga

angående regeringarnas roll i det nordiska samarbetet

(Frågan ställd till de nordiska samarbetsministrarna av Mari Kiviniemi. Fråga och Svar, se s. 219)

DOKUMENT 1

Rapport från Nordiska rådets presidium

I överensstämmelse med § 21 i Nordiska rådets arbetsordning överlämnas härmed en verksamhetsberättelse från Nordiska rådets presidium till plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 48:e session.

Rapporten omfattar verksamheten företrädesvis under år 1995.

Stockholm i april 1996

Knud Enggaard
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

INNEHÅLL:

1 Verksamhetsåret 1995 - prövning och omprövning 1107
1.1 Upptakt 1107
1.2 Tre dimensioner av nordiskt samarbete 1108
1.3 Partipolitisk drivkraft 1108
1.4 "Nordisk nytta" 1109
1.5 Samarbete inom Norden 1109
1.6 Norden och närområdena 1110
1.7 Norden och Europa/EU/EES 1110
1.8 Norden och globalt samarbete 1111
1.9 Ny organisation och nya arbetsformer 1111
2 Præsidiet 1112
2.1 Præsidiets arbejde med reformprocessen 1112
2.2 Valgkomiteen 1113
2.3 Internationellt samarbete 1113
2.4 Övrigt 1115
3 Utskotten 1116
3.1 Juridisk Udvalg 1116
3.3 Socialudvalget 1123
3.4 Miljöutskottet 1126
3.5 Økonomisk utvalg 1130
3.6 Budgetutskottet 1132
4 Partigrupperna 1134
4.1 Den konservative gruppe 1134
4.2 Midtengruppa 1136
4.3 Den socialdemokratiska gruppen 1138
4.4 Den venstresosialistiske gruppen 1140
5 Information och redaktion 1142
5.1 Medievirksomheden 1142
5.2 Publikationsverksamheten 1144
6 Nordisk Kontakt 1145
7 Delegationerna 1146
7.1 Danmarks Riges Delegation 1146
7.2 Finlands delegation 1148
7.3 Islands delegation 1149
7.4 Norges delegasjon 1150
7.5 Sveriges delegation 1153
7.6 Ålands delegation 1154

BILAGA 1 ..... **1155**
Presidiets meddelanden om Interna beslut 1155

BILAGA 2 ..... **1158**
Presidiets och utskottens samt redaktionskommitténs sammansättning och möten under 1995 1158

1 Verksamhetsåret 1995 - prövning och omprövning

1.1 Upptakt

Verksamhetsåret 1995 var ett år av förändring och anpassning till nya förutsättningar. När väl resultatet av förhandlingar och folkomröstningar om medlemskap i Europeiska Unionen (EU) för Finland, Norge och Sverige förelåg i slutet av 1994, "drogs tappen ur tunnan" och ett intensivt översynsarbete inleddes, ett arbete som inte överraskande också fört med sig påfrestning och prövning - inte bara omprövning.

Mitt i all denna förändring bör man emellertid komma ihåg att det förändringsskede som det nordiska samarbetet nu genomgår faktiskt pågått under hela 1990-talet. Två händelser/utvecklingar i omvärlden under den senaste femårsperioden medförde - väl före det att Finlands och Sveriges EU-medlemskap blev ett faktum - radikalt förändrade förutsättningar för verksamhetens inriktning:

- Sovjetunionens upplösning och Estlands, Lettlands och Litauens återvunna självständighet skapade nya utrikes- och säkerhetspolitiska förutsättningar för Norden och nordiskt samarbete, och beredde vägen för en allt mer tydligare internationalisering av verksamheten i Nordiska rådet.
- När EES-avtalet mellan dåvarande Europeiska Gemenskaperna och EFTA-sidan, inkluderande Finland, Island, Norge och Sverige, trädde i kraft, ställdes nya krav på att anpassa samnordisk verksamhet till de nya spelregler som kom att gälla för dittills traditionellt "inomnordiska" samarbetsområden. Det föranledde också, som bekant, de nordiska statsministrarna till att engageras sig starkt för en koncentration av det nordiska samarbetet - en process som fått ny fart under 1995.

Till detta lades så två nya EU-medlemskap, ett utfall som alltså lämnade två nordiska länder utanför medlemskretsen i EU, men likafullt med starka intressen att, i egenskap av EES-partners, följa och så långt möjligt kunna påverka dagordning och beslutsfattande i Bryssel. Just detta förhållande - att ytterligare två nordiska länder fått säte och stämma inom EU som fullvärdiga medansvariga för EU:s utveckling - utgjorde den nya dimension som förde det nordiska förändringsarbetet in i en ny fas.

Det blev nödvändigt att fråga sig: *Vad bör nordiskt samarbete nu inriktas på och hur skall vi förhålla oss till den "cirkelns kvadratur" som EU-omröstningarna format?*

1.2 Tre dimensioner av nordiskt samarbete

Grunden för det reformarbete som ägt rum under 1995 lades inför och under rådets 46:e session i Reykjavík på vårvintern. Den särskilda reformgruppen bestående av samarbetsminstrarna och företrädare för rådets parlamentariker lämnade sina förslag i rapporten *"Nordiskt samarbete i en ny tid"*. Den blev grundvalen för rådets beslut att identifiera tre huvudområden som hörnstenar för det framtida samarbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet:

Samarbete inom Norden: Samarbete som bygger på den värdegemenskap som finns mellan de nordiska folken och som får sitt främsta uttryck i kulturell och språklig gemenskap och en likartad syn på demokrati och grundläggande sociala rättigheter. Hit hör också samerkan kring samhällsuppgifter där samnordiska lösningar ger fördelar och ett mervärde framför nationella arrangemang.

Norden och Europa/EU/EES: Samverkan i frågor av betydelse för arbetet inom EU/EES, där de nordiska länderna har en värdegemenskap och sammanfallande intressen.

Norden och dess närområden; samverkan i internationella fora: Samverkan till förmån för utvecklingen i Nordens närområden - Östersjöregionen, Barentsområdet och Arktis - som bidrag till stabilitet och demokrati i regionen och till en utveckling i harmoni med miljöhänsyn och urbefolkningarnas intressen.

Inom dessa tre dimensioner av nordiskt samarbete skall rådets och ministerrådets verksamhet utvecklas. På den grunden formuleras mål och prioriteringar för konkreta aktiviteter, och anpassas arbetsformer och institutionella arrangemang. Konkretiseringen av reformarbetet sker under stärkt, partipolitiskt baserad ledning och med principen om "nordisk nytta" som ledstjärna.

1.3 Partipolitisk drivkraft

Samarbetets politiska relevans för deltagarna är avgörande för det nordiska samarbetets framtid. Detta konstaterande ledde rådet under 46:e sessionen till att markera en förstärkning av partigruppernas roll som drivkraft i rådets arbete, med ett mer systematiskt engagemang i urval och beredning av rådets ärenden än tidigare.

Det ökade inflytande över den gemensamma budgeten för nordiskt samarbete som rådet fått under senare år har understrukit och tydliggjort partiorganisationernas betydelse för samarbetet. Ytterligare steg har under 1995 tagits för att förstärka denna trend. Det har skett dels genom ökade ekonomiska resurser till partigruppernas verksamhet vilket kommer att ge dem möjlighet att höja aktivitetsnivån, dels genom att medvetet planera rådets mötesverksamhet - i samband med sessioner/konferenser resp. samordnade utskottsmöten - så att rejält med tid reserveras till partipolitisk behandling av aktuella frågor.

1.4 "Nordisk nytta"

Rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" lanserade begreppet "nordisk nytta" som ett sammanfattande koncept för ambitionen att säkra ett genuint nyttovärde för all samnordisk verksamhet. Begreppet definierades genom angivande av tre grundläggande kriterier. Nordiska samarbetsaktiviteter förutsätts uppfylla åtminstone något av följande syften:

- Avser verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där påtagliga positiva effekter uppnås genom gemensamma nordiska lösningar;
- Manifesterar och utvecklar nordisk samhörighet;
- Ökar nordisk kompetens och konkurrenskraft.

I samband med rådets behandling av reformfrågorna under 46:e sessionen beslutades att genomföra en bred genomlysning av de nordiska institutionernas verksamhet mot bakgrund av dessa kriterier. Under året omsattes detta beslut i praktisk handling genom den rapport (*"Nordisk Nytte"*) som lades fram av en särskild arbetsgrupp lagom till rådets 47:e session i Kuopio. I samband därmed gav rådet sina synpunkter på proceduren för den vidare behandlingen av institutionsöversynen, och markerade vikten av nära samråd med parlamentarikerna, för att säkra en nyanserad analys och politiskt korrekta slutsatser.

1.5 Samarbete inom Norden

Med utgångspunkt från tidigare beslut om koncentration av samarbetet fördes verksamheten under 1995 vidare i enlighet med statsministrarnas uppläggning på *sju prioriterade områden* (kultur, forskning och utbildning, miljö, nordbors rättigheter, ekonomi, fiske och juridiska frågor). Dessa huvudprioriteringar finns i allt väsentligt kvar i de överväganden som den s.k. reformgruppen gjort och som rådet ställde sig bakom under den 46:e sessionen.

Bland samarbetsaktiviteterna inom den inomnordiska dimensionen under året bör uppmärksammas beslutet under 46:e sessionen att inrätta *ett nordiskt miljöpris*. Detta delades ut för första gången i samband med rådets 47:e session i Kuopio, och tillföll den svenske biologen Torleif Ingelög för banbrytande insatser till stöd för biologisk mångfald och miljöhänsyn i nordiskt jord- och skogsbruk.

Andra höjdpunkter under året var rådets behandling av ett nytt nordiskt samarbetsprogram på jämställdhetsområdet och av en handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för tiden 1996-2000.

Sist, men inte minst, bör uppmärksammas ministerrådets förslag och rådets godkännande under den 5:e extrasessionen i september av en ny regel i Helsingforsavtalet om likabehandling av nordiska medborgare. Regeln ger Helsingforsavtalet en förstärkt folkrättslig dimension och blir ett rättesnöre för nytillkommande lagstiftning i de nordiska länderna.

1.6 Norden och närområdena

I september 1995 arrangerade rådet, i samarbete med övriga berörda nationella och regionala parlamentsorganisationer, den fjärde parlamentariska Östersjökonferensen. Den samlade, i Rønne på Bornholm, inemot ett hundratal folkvalda från de fem nordiska och de tre baltiska länderna, Ryssland, Tyskland och Polen jämte en rad företrädare för regeringssidan.

Huvudsakliga teman för konferensen var EU:s politik för Östersjöregionen, demokrati och mänskliga rättigheter jämte säkerhet och stabilitet i regionen. Konferensens arbete sammanfattades i en resolution riktad till Östersjöstaternas regeringar. Vid sidan av själva konferensförhandlingarna gavs rika tillfällen till informella träffar mellan deltagande politiker, och arrangemanget blev på så sätt ett konkret bidrag till kontakt- och förtroendeskapande dialog i regionen.

Under sommaren 1995 beslutade presidiet, i samråd med Baltiska Församlingen, att till våren 1996 (april) anordna ett gemensamt möte mellan Församlingen och Nordiska rådet, med huvudsakligt syfte att därigenom markera samhörigheten organisationerna emellan och Nordens fortsatta stöd till konsolidering och utveckling av demokrati och stabilitet i de tre baltiska länderna

Nordiska rådet har även under 1995 bidragit till att utveckla det parlamentariska samarbetet om Arktis. Arbetet i den parlamentariska arktiska kommittén har, med sekretariatsresurser från Nordiska rådets sida, inriktats på att förbereda den parlamentarikerkonferens om arktiskt samarbete som hålls i mars 1996. Kommittén har därvid drivit på frågan om inrättande av ett arktiskt råd med företrädare för alla berörda länder.

1.7 Norden och Europa/EU/EES

Under reformprocessen slog rådet fast att det inte behöver finnas någon inneboende motsättning mellan starkt engagemang i den europeiska integrationen å ena sidan, och fortsatt hög prioritet åt nordiskt samarbete. De nordiska länderna *har* gemensamma intressen i beslutsfattandet inom EU, tre av dem i egenskap av medlemmar och de andra två som kontraktsparter inom EES.

Reformgruppens analys klargjorde möjligheterna att använda det nordiska samarbetsmaskineriet för informell avstämning före den formella beslutsfasen inom EU, vilken av naturliga skäl är öppen endast för medlemmar. Motsvarande möjligheter föreligger i det skede där EU-besluten skall omsättas i praktisk tillämpning, vilande på ambitionen att undvika att inom-nordiska olikheter uppstår - "via bakdörren" - genom bristande nordisk samordning härvidlag.

Det återstår ännu att se hur dessa riktlinjer för att hantera "den nordisk-europeiska dimensionen" systematiskt förverkligas i praktisk handling, på regeringssidan och inom det parlamentariska samarbetet. En viktig milstolpe blir givetvis 1996 års regeringskonferens inom EU, inför vilken presidiet hösten 1995 beslutade att (i mars 1996) genomföra en temakonferens.

Nordiska parlamentariker - rådets egna ledamöter liksom nordiska EU-parlamentariker och representanter för riksdagarnas Europa-ansvariga utskott - regeringsföreträdare och experter får då ett tillfälle att debattera och identifiera nordiska positioner inför regeringskonferensen.

I detta sammanhang kan det vara på sin plats att uppmärksamma den rekommendation (rek. nr 11/1995) som rådet, på förslag av kulturutskottet, antog under den 46:e sessionen om att utarbeta en nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur inom EU.

1.8 Norden och globalt samarbete

I januari 1995 anordnade Nordiska rådet en brett upplagd konferens *"Norden i FN - för fred och utveckling"*, med bl.a. FN:s generalsekreterare som uppmärksammad inledningstalare. Konferensen, som samlade inemot 300 deltagare, blev till en första begivenhet under FN:s 50-årsjubileum och till en betydelsefull markering av de nordiska ländernas intentioner att vidmakthålla traditionen av nära konsultation och samråd inom internationella fora.

Under våren 1995 deltog Nordiska rådet i FN:s toppmöte om sociala utvecklingsfrågor (*Social Summit*), som hölls i Köpenhamn. Toppmötet blev till ett viktigt steg i den reformprocess som världsorganisationen står inför, och som stod i fokus för rådets FN-konferens några månader tidigare.

Detsamma kan i viss mån sägas om FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing i september 1995. Rådet deltog aktivt i nordiska förberedelser för konferensen. I de nordiska inläggen framhölls nordiska hållningar till bl.a. lika lön för lika arbete, föräldrarnas delade ansvar för barnens uppfostran och kvinnans sexuella rättigheter.

1.9 Ny organisation och nya arbetsformer

Efter det att de allmänna riktlinjerna för det fortsatta samarbetet lagts fast i Reykjavík, vidtog en fas av konkretisering och vidareutveckling av reformförslagen i de delar som avsåg organisation och arbetsformer. Under presidiets ledning utarbetades ett förslag till nyordning som i preliminär tappning lämnades till bedömning i partigrupperna under sommaren.

Resultatet härav förelades så rådets 5:e extrasession i slutet av september i form av ett presidieförslag, jämte ett ministerrådsförslag om de ändringar i Helsingforsavtalet som var nödvändiga för att lägga till rätta för ny organisation och nytt arbetssätt. Det senare gällde bl.a. omläggningen från två formella sessioner per år till en enda ordinarie session, normalt arrangerad i november.

Därmed lades grunden för en stärkt ledningsfunktion och en ny utskottsstruktur med tre utskott för de tre dimensionerna av nordiskt samarbete, jämte en kontrollkommitté som tar över budgetutskottets kontrolluppgifter. Samordningen av rådets behandling av budgeten för nordiskt samarbete beslöts bli presidiets uppgift.

Dessa förändringar stadfästes så av rådet under den 47:e sessionen i Kuopio på grundval av presidiets förslag till vissa helt nödvändiga ändringar i rådets arbetsordning. Parallellt beslöt presidiet att initiera en bred översyn av arbetsordningen och övriga delar av det interna regelverket, för att bereda vägen för en nyordning som helt och fullt kan tjäna den övergripande målsättningen för hela reformprocessen:

Att ge nordiskt samarbete och Nordiska rådet en ny vitalitet i en ny tid!

2 Præsidiet

2.1 Præsidiets arbejde med reformprocessen

Reformprocessen har stået øverst på Præsidiets dagsorden gennem hele 1995. Efter vedtagelsen på Rådets 46. session i Reykjavík om principperne for reformarbejde *(framgår, liksom övriga beslut av rådssessionen, av det tryckta protokollet)*, tog Præsidiet fat på en udmøntning af disse principper i konkrete beslutninger.

Den første beslutning blev taget på Præsidiets møde den 20. april, hvor det blev vedtaget at flytte Rådets sekretariat til København, hvor det fremover skal have adresse fælles med Ministerrådets sekretariat. Samlokaliseringen forventes at give væsentlige effektiviserings- og rationaliseringseffekter, og at give en bedre betjening af såvel Rådet som Ministerrådet.

De næste beslutninger blev taget på Rådets 5. ekstraordinære session i København den 29. september. På denne session blev der vedtaget et forslag fra Præsidiet om ændringer i Rådets struktur og arbejdsform. Beslutningen betød dels en omlægning af Rådets udvalg fra at være emneorienterede til at være orienterede efter geografiske områder, dels en reduktion af Rådets udvalg fra 6 til 3 plus en kontrolkomite. Desuden betød beslutningen en stærkt øget partipolitisering i alle Rådets organer.

På denne session blev der også vedtaget en række ændringer i Helsingforsaftalen. Nogle var nødvendige på grund af vedtagelserne om ny struktur og arbejdsform for Rådet og en enkelt "ligestillingsreglen" var et resultat af et udredningsarbejde om ligestilling af nordiske borgere uanset hvilket af medlemslandene, de befinder sig i. De pågældende ændringer er siden blevet ratificeret af medlemslandenes parlamenter.

På Præsidiets møde den 24. oktober blev yderligere en beslutning taget som et led i reformprocessen. Denne gang drejede det sig om nedsættelse af en arbejdsgruppe med en repræsentant for hver af de 4 partigrupper. Arbejdsgruppen fik til opgave at gennemgå og revidere Rådets interne regelsæt. Resultatet af gruppens arbejde skal fremlægges i løbet af foråret 1996.

Som et led i ønsket om at skabe debat og dialog omkring EU/EØS relaterede spørgsmål havde Præsidiet den 15. oktober et møde med de nordiske medlemmer af EU's reflektionsgruppe. Mødet gav en god orientering

og debat om de emner, der drøftedes som forberedelse til EU's regeringskonference.

Et af de på den 46. session vedtagne principper for reformarbejdet var, at Rådet og Ministerrådet skulle have en fælles informationsstrategi. Præsidiet har gennem året på flere af sine møder drøftet forskellige oplæg, men en strategi er ikke vedtaget.

Præsidiet har haft møde med statsministrene den 27. februar og den 13. november. På disse møder drøftedes først og fremmest reformprocessen, og Præsidiet udtrykte sin påskønnelse af statsministrenes aktive engagement i denne. Desuden drøftedes den nordiske pasunion i en europæisk sammenhæng, og der blev givet en status for Schengensamarbejdet.

Præsidiet havde møde med samarbejdsministrene den 11. september, hvor man bl.a. drøftede ændringerne i Helsingforsaftalen, Rådets fremtidige organisation og arbejdsform og den forestående samlokalisering af sekretariaterne. Endvidere redegjorde samarbejdsministrenes formand for de initiativer, der var igangsat for at opfange og informere om problemstillinger af nordisk interesse inden for EU.

2.2 Valgkomiteen

Nordisk Råd valgte på sin 46. session i overensstemmelse med Rådets forretningsorden en valgkomite, som fik følgende sammensætning:

Danmark	Dorte Bennedsen (S)
Åland	Olof Salmén (ÅC)
Island	Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
	Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Norge	Anders Talleraas (H)
	Solveig Sollie (KrF)
Sverige	Per Olof Håkansson (s)

Valgkomiteens opgave er at forberede de valg som foretages af plenarforsamlingen.

2.3 Internationellt samarbete

Presidiet har upprätthållit kontakter till närmaste europeiska interparlamentariska organisationer samt till parlamentariska organ i Nordens närområden. Det gångna året har på internationellt plan varit aktivt. Europafrågorna påverkat rådets arbete. Samarbetet med Baltikum och andra närområden har fortsatt att vara ett av de prioriterade områdena i verksamheten.

Nordisk FN-konferens
Nordiska rådet arrangerade den 10 - 12 januari 1995 en konferens "Norden i FN - för fred och utveckling". Konferensen i Helsingfors samlade bl.a. nordiska statsministrar, utrikes-, försvars- och socialministrar, talmän och

parlamentariker, representanter för internationella organisationer, forskare och nordiska tjänstemän samt representanter för diplomatiska kåren. Republiken Finlands president Martti Ahtisaari öppnade konferensen. FN:s generalsekreterare Boutros Boutros-Ghali var en uppmärksammad inledningstalare.

Konferensen var Nordiska rådets bidrag till FN:s 50-årsjubileum och belyste hur Norden kan bistå FN att möta de utmaningar som organisationen nu står inför. Teman för konferensen var Norden, EU och FN, former för säkerhetsrådets verksamhet i framtiden, FN och kollektiv säkerhet och Nordens sociala engagemang inom FN.

Nordiska rådets presidium antog ett slutdokument med konklusioner från konferensen. Dokumentet är tryckt i slutrapporten från konferensen, *De nordiska länderna och FN:s framtid*.

Interparlamentariska unionen IPU

Nordiska rådet, som har observatörstatus i IPU, representeras i regel vid IPU-konferenser av någon nordisk representant. I år höll IPU sina konferenser i Madrid i mars där rådet var representerad av rådets president Geir H. Haarde. Han representerade rådet även vid IPU:s konferens i oktober 1995.

Europeiska unionen och dess parlament

Den nya situationen med två nya nordiska medlemmar, Finlands och Sveriges medlemskap har präglat Nordiska rådets internationella verksamhet. Rådet och dess utskott har haft kontinuerliga kontakter med både EU-kommissionen och Europaparlamentet. Även på informationssidan har man bekantat sig med EU:s verksamhet. Två av rådets utskott har arbetsgrupper för kontakterna med Europa-parlamentet.

Rådets president besökte Europaparlamentet i slutet av juni och hade en diskussion om ömsesidigt intressanta frågor med parlamentets president Klaus Hänsch. Hela presidiet hade ett möte med president Hänsch i samband med Östersjökonferensen i september.

Europarådet och dess parlamentariska församling

Nordiska rådet har ett samarbetsprotokoll med Europarådets parlamentariska församling. I enlighet med protokollet deltar organisationerna vid varandras sessioner och andra aktiviteter efter behov. President Miguel Angel Martinez träffade rådets dåvarande president i Stockhom i januari 1995, varvid en diskussion om samarbetets riktning fördes.

Rådets president Geir H. Haarde besökte Europarådets parlamentariska församling i slutet av juni och höll ett tal inför församlingen. Han hade även diskussion med president Miguel Angel Martinez.

Nordiska rådet stod som värd för ett gemensamt möte mellan Nordiska rådets presidium och Europarådets byrå den 8 december 1995 i Köpenhamn. Vid mötet diskuterades de aktuella frågorna inom de båda organi-

sationerna. Rådet informerade om organisationsreformen. En bred diskussion fördes om Europarådets utvidgning och dess konsekvenser.

Europarådets parlamentariska församling har deltagit i rådets båda sessioner under 1995.

Nordens närområden

Baltiska interparlamentariska församlingen
Baltiska interparlamentariska församlingen har under 1995 haft två stadgeenliga sessioner. Rådet har representerats vid båda sessionerna av presidiemedlemmen Knud Enggaard. Ett Baltiskt råd bestående av en parlamentarisk församling och ett ministerråd med gemensamt sekretariat i Riga etablerades vid sessionen i Kemeri utanför Riga, Lettland i maj 1994.

Kontakterna med baltiska församlingen har varit kontinuerliga och täta. Ett särskilt seminarium om parlamentariskt samarbete mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet ägde rum i februari 1994 i Riga. Vid seminariet diskuterades samarbetsformer mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen, inkluderat samarbete mellan de båda organens utskott.

Nordiska rådet har givit sitt stöd till Baltiska församlingen i form av konkreta åtgärder i frågor som har gemensamt intresse.

OSS-ländernas interparlamentariska församling
Nordens närområden har kommit att spela en allt viktigare roll i rådets internationella relationer. Vid sidan av samarbetet med Baltiska församlingen, som är en särskilt prioriterad samarbetspart, har kontakterna ökat med Rysslands nordvästra regioner dvs. Murmansk, Karelen, S:t Petersburg och Kaliningrad.

OSS-interparlamentariska församlingens representanter har deltagit på rådets båda ordinarie sessioner.

Arktiskt samarbete
Den arktiska samarbetskommittén har under året fortsatt sitt grundläggande arbete. Kommittén driver aktivt frågan om etableringen av ett arktiskt parlamentariskt råd.

Östersjösamarbetet
Den fjärde parlamentariska Östersjökonferensen beskrivs under punkt 1.6.

2.4 Övrigt

Benelux-rådet
Benelux-rådets representant deltog i Rådets 46. session. Benelux-rådet organiserade en konferens om Schengensamarbetet, där rådet representerades av Olof Johansson och Eirin Faldet.

FN-organ
Nordiska rådets utskott har under året haft kontakter och utväxlat information med FN-organen ILO, WHO, UNEP och UNHCR. Samarbetet med dessa organisationer beskrivs i kapitlet om utskottens verksamhet.

Presidentens besök i Ukraina
President Geir H. Haarde deltog i NMR:s seminarium i september 1995 i Kiev, Ukraina och gav en föreläsning om nordiskt parlamentariskt samarbete. Ukrainas parlament var representerad vid rådets 47:e session i Kuopio.

Parlamentarisk stipendieordning för Baltikum och Östeuropa
En parlamentariskt stipendieordning har sedan 1992 givit möjlighet för parlamentariker från Nordens närområden att bekanta sig med det nordiska samarbetet och Nordiska rådet samt arbetsformerna i de nordiska parlamenten och samhällena. Under 1995 har 15 parlamentariker från de baltiska länderna och åtta från Polen, Ryssland och Ukraina deltagit i stipendiatprogrammen.

3 Utskotten

3.1 Juridisk Udvalg

Juridisk udvalg har holdt 6 almindelige udvalgsmøder og 3 ekstraordinære udvalgsmøder. Udvalget holdt møde med Nordisk Ministerråd, Justitsministrene, i forbindelse med udvalgets sommermøde i Mariefred i Sverige den 27 juni. På dette møde drøftedes specielt Schengenaftalen, det fremtidige nordiske samarbejde på lovgivningsområdet, set i lyset af Europasamarbejdet og øvrigt nationalt samarbejde, samt familieretsområdet.

Juridisk Udvalg har behandlet sager på udvalgets ansvarsområde, som er lovgivningsspørgsmål, flygtningespørgsmål, spørgsmål om menneskerettigheder, ligestillingsspørgsmål, forbrugerspørgsmål og levnedsmiddelsspørgsmål, samt Rådets interne regler m.m.

Udvalget har drøftet sager, som var aktuelle på grund af tidligere rekommendationer, ytringer og beretninger fra Nordisk Ministerråd, samt vedtaget arbejdsplaner og prioriteringer.

Videre har udvalget afgivet udtalelse om Nordisk Ministerråds budget for 1996 og har redegjort for udvalgets virksomhedsplan for 1996, samt redegjort for udvalgets internationale aktiviteter.

Arne Andersson (m) har været formand for Juridisk Udvalg under hele 1995.

(Red. anm.: Betr. utskottens sammansättning och möten 1995 hänvisas till bilaga I.)

Nordisk samarbejde på ligestillingsområdet
Juridisk Udvalg har behandlet Nordisk Ministerråds forslag B 146/j, Program for det nordiske ligestillingssamarbejde 1995-2000.

Nordisk Ministerråd sendte sit forslag til høring i Juridisk Udvalg, der gav udtryk for, at udvalget havde ønsket et langt højere ambitionsniveau, og at ministerrådet i langt større udstrækning havde fulgt Juridisk udvalgs prioriteringer og synspunkter.

FN's fjerde verdenskvindekonference i Beijing
Nordisk Råd var repræsenteret af såvel Præsidiet som et medlem af Juridisk Udvalg under konferencen i Beijing i september 1995.

Rådets medlem fremhævede i sin tale de væsentligste nordiske satsningsområder på ligestillingsområdet og pegede for øvrigt på, at man burde se på problemet omkring børnearbejde specielt i industrien.

Bogen *Norden - kvinners paradis?*, som var kommet ud efter et initiativ, taget i Juridisk Udvalg, var ligeledes et bidrag til den internationale debat omkring ligestillingsspørgsmål. Bogen giver et billede af ligestillingens vilkår i de nordiske lande i dag.

Oprettelse af Nordisk institut for kvinde-, køns-, og ligestillingsforskning
Nordisk Ministerråd oprettede i september 1995 Nordisk Institut for Kvinde-, Køns-, og Ligestillingsforskning, bl.a. efter skriftlig anmodning fra Juridisk Udvalg. Instituttet er oprettet i Oslo, Norge.

Schengensamarbejdet
Juridisk Udvalg har løbende fulgt forhandlingerne om de nordiske landes deltagelse i Schengensamarbejdet.

Målet for de nordisk lande er at bibeholde den pasfrihedsaftale, der længe har været gældende i Norden. Der henvises i den forbindelse til erklæringen fra Reykjavíksessionen.

Håbet er, at Danmark, Sverige og Finland snarest muligt opnår fuld medlemskab af Schengensamarbejdet, og at Norge og Island opnår en tilsvarende associeringsaftale.

Det forventes, at sådanne aftaler vil komme til at træde i kraft fra årsskiftet 1997/98.

Ministerådsforslag B 149/j om handlingsprogram for finansielle tjenester

Det var med tilfredshed, at Juridisk Udvalg konstaterede, at ministerrådet fulgte udvalgets opfordring ved sessionen i Mariehamn i efteråret 1993 (rek. nr 1/1995) og nu har fremlagt et handlingsprogram på forbrugerområdet, der berører finansielle tjenester. Det er specielt vigtigt, at der er forbrugerbeskyttelse omkring finansielle tjenester, da disse ofte indebærer transaktioner, som kan få vidtrækkende og alvorlige konsekvenser for den enkelte forbruger.

Det fremlagte handlingsprogram giver en helt ny dimension i det nordiske forbrugersamarbejde. Programmet har et internationalt præg, hvilket er vigtigt, når der på længere sigt skal vedtages lignende regler i EU. På grund af reglerne om det indre marked kan nordisk forbrugere forvente sig at møde et overvældende antal stærkt opreklamerede tilbud fra nær og fjern om f.eks. billigere bank-, forsikrings- realkredits- og pensionsydelser.

I EU forberedes flere sager på forbrugerområdet. Bl.a. regler om grænseoverskridende køb og om muligheder for gruppesagsanlæg, som berører det finansielle område. Det nordiske program for finansielle tjenester indeholder en del foranstaltninger, som går videre, nemlig indsatser for at forebygge og afhjælpe skyldproblemer, noget som i dagens svære økonomiske situation berører mange nordiske borgere.

Handlingsprogrammet foreligger nu, foruden på de nordiske sprog, på engelsk og kan derfor benyttes i det videre internationale samarbejde.

Der er tale om initiativer, hvor Norden ligger forud for regelfastsætteslen i EU.

Medlemsforslag

Medlemsforslag A 1078/j om samisk medlemskab i Nordisk Råd

Dette spørgsmål var genstand for en grundig behandling for mindre end ét år siden i udvalget.

Senest blev resultatet, at samerne opnåede status som officielle observatører med taleret i henhold til Nordisk Råds Forretningsorden.

Forslagstillerne havde nu foreslået: "at give samerne medlemskab i Nordisk Råd med fulde rettigheder og pligter. Sameparlamentet i Finland, Sametinget i Norge og Sametinget i Sverige vælger hvert et medlem til Rådet, som indgår i de respektive landes delegationer til Nordisk Råd."

Efter en yderst livlig debat i Juridisk Udvalg og i Rådet blev resultatet, at flertallet stemte for Juridisk Udvalgs flertalsbeslutning om ikke at foretage sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Medlemsforslag A 1099/j om oprettelse af et nordisk informationsværk om menneskerettigheder

På basis af et udvalgsforslag fra et enigt Juridisk Udvalg besluttede Rådet at anbefale Nordisk Ministerråd (rek. nr 4/1995):

- at bistå de fem nordiske menneskerettighedsinstitutter med at etablere et informationsværk mellem genrene, således at der kan opnås fællesnordisk værdi af samarbejdet med udarbejdelse af oplysnings- og undervisningsmateriale; afholdelse af konferencer, kurser, seminarer og højskoleophold; udstillinger og anvendelse af elektroniske hjælpemidler.

Juridisk Udvalg afventer herefter, at Nordisk Ministerråd kommer med en tilbagemelding om, hvorledes det nordiske samarbejde mellem de fem

nordiske menneskerettighedsinstitutter praktisk skal komme i gang. Der er endnu ikke afsat midler på budgettet til gennemførelse af samarbejdet.

Udvalgsforslag A 1106/j om nordisk samarbejde på havretsområdet

Juridisk Udvalg havde foreslået Nordisk Råd at vedtage følgende rekommendation (rek. nr 5/1995):

1. *at* udvide det nordiske samarbejde ved Nordisk Institut for Søret i Oslo til også at omfatte nordisk samarbejde på havrettens område,

2. *at* der oprettes det fornødne antal tjenester til at varetage opgaverne ved en nordisk samordning på havretsområdet,

3. *at* der foruden nordisk samarbejde på havretsområdet sker en koordinering, også med de baltiske lande og Nordens øvrige nærområder, især Østersøregionen.

Rådet vedtog forslaget, der var fremlagt som udvalgsforslag af Juridisk Udvalg i anledning af, at FN's havretskonvention af 1982 var trådt i kraft af den 16. november 1994. Konventionen er underskrevet af de fleste nordiske lande og af en række andre vestlige lande, som f.eks. USA og England. De fleste af disse lande har underskrevet konventionen, men med undtagelse af Island har de endnu ikke ratificeret denne. Norden har meget stærke traditioner omkring samarbejde på havretsområdet, og det ligger i en naturlig forlængelse heraf, at man også aktivt samarbejder med gennemførelsen af FN's havretskonvention af 1982. Ved at agere samlet på de områder, hvor man har samme interesser, får de nordiske lande større gennemslagskraft internationalt, hvis de koordinerer sine synspunkter. Dette har vi erfaring i fra søretsområdet.

Internationale kontakter

FN's verdenskvindekonfereance

Nordisk Råd deltog i FN's verdenskvindekonfereance i Beijing og holdt et indlæg i egenskab af Intergovernmental Organisation.

Schengenseminar arangeret af Benelux-Parlamentet

Mødet fandt sted i december 1995 på Kirchberg i Luxembourg.

Finland, Sverige og Norge deltog med parlamentariske delegationer sammen med Nordisk Råd, der var repræsentere af Præsidiet og Juridisk Udvalgs sekretær.

Udvalgets enkelte medlemmer har derudover deltaget i et antal møder og seminarer med EU-parlamentet og EU-Kommissionen samt deltaget i andre af Nordisk Råds udvalgskonferencer i de baltiske lande og i Bruxelles.

Sammenfatning

De væsentligste sager har været:

- at se til, at den nordisk retsenhed og retslighed bevares, også ved gennemførelsen af EU's regelværk på samtlige nordiske samarbejdsområder,
- at arbejdet med at gennemføre det nordiske samarbejdsprogam på ligestillingsområdet fortsætter, og at der årlig vedtages et konkret handlingsprogram,
- at arbejdet på forbrugerområdet fortsætter, både hvad angår opfølgningen af det nye nordiske handlingsprogram på forbrugerområdet, og det særlige nordiske handlingsprogram for finansielle tjenester,
- den internationalisering, der har præget Rådets og udvalgets arbejde,
- den tætte opfølgning omkring overvågningen af den nordiske pasfrihedsaftale og de nordiske landes overgang til en samarbejdsaftale omkring Schengen i form af, dels medlemskab for Danmark, Sverige og Finland, og dels en associeringsaftale med Norge og Island,
- at opretholde det høje niveau for det nordiske samarbejde på udvalgets arbejdsområder, der er prioriterede af statsministrene, også nu når udvalgets opgaver fra 1. januar 1996 overgår til Nordisk Råds Nordenudvalg,
- kontrollen med, at de vedtagne handlingsprogrammer effektueres, suppleres og reformeres.

Kulturutvalget
Tre større saker engasjerte kulturutvalget i flere sammenhenger i 1995:

- arbeidet med nordisk handlingsplan for barne- og ungdomskultur "Det kommende Norden",
- institusjonsgjennomgangen "Nordisk nytte". Utvalget besluttet å forsøke å besøke alle institusjoner innenfor sitt ansvarsområde, ved at de respektive medlemmer i utvalget besøkte institusjoner i sitt hjemland,
- grunnstøtte (blokkbidrag) til de nordiske studieorganisasjonene. Nordisk ministerråd foreslo å ta bort blokkbidraget, og erstattet det med prosjektmidler, mens et enstemmig kulturutvalget ville opprettholde grunnbidraget til de nordiske folkeopplysnings- og voksenopplæringsorganisasjoner. Blokkbidraget er opprettholdt som prinsipp etter to behandlinger i Nordisk Råd.

På vegne av kulturutvalget og kulturministrenes besluttet en felles arbeidsgruppe den 19. januar at det ikke skal innrettes noen nye nordiske priser på kulturområdet i regi av Nordisk Råd eller Nordisk ministerråd. Beslutningen er tatt til etterretning av Nordisk Råds kulturutvalg og Nordisk ministerråd (kulturministrene). Kulturutvalget besluttet på sitt møte 28. september å gi sin tilslutning til temasesjonen "Nordisk kultur og egenart i den nye media og teknologialder".

(Red. anm.: Betr. utskottens sammansättning och möten 1995 hänvisas till bilaga I.)

Medlemsforslag
Utvalget har ferdigbehandlet 12 medlems- og utvalgsforslag i 1995. For nærmere begrunnelse utvalgets bedømning, se utvalgets betenkning i sin helhet, trykt i:

A 1073/k om Nordisk Råds musikkpris og dei sjølvstyrte områda

Medlemsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 7/1995) til Nordisk Ministerråd:

- å vurdere om nomineringsprosedyren og vedtektene til musikkprisen er gode nok med tanke på å sikre at komponister og musikere fra de selvstyrte områdene og samisk område kan nomineres til Nordisk Råds musikkpris.

A 1082/k om försterkning av litteratursamarbetet i Norden

Medlemsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 8/1995) til Nordisk Ministerråd:

- å ta initiativ til en hurtig utredning om det framtidige litteratursamarbeidet i Norden, og bl.a. vurdere forutsetningene for en hurtigere utgivning av nominerte verk til Nordisk Råds litteraturpris på de andre nordiske språkene, med særlig oppmerksomhet på islandsk, færøyisk og grønlandsk språk.

A 1086/k om det nordiska språkliga samarbete och EU

Medlemsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 36/1995) til Nordisk Råd:

- att inte företa sig något med anledning av medlemsforslaget angående en fast strategi för användning av de nordiska språken i det praktiska arbetet inom EU.
- att rekommendera de nordiska ländernas regeringar tillsammans med relevanta EU-organ att intensifiera utbildningssamarbetet i syfte att snabbt säkerställa behovet av tolkar och översättare som behärskar de nordiska språken.

A 1089/k om Orkester Norden

Medlemsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 9/1995) til Nordisk Ministerråd om

- å yte et årlig driftsstilskott til Orkester Norden over to år, anslagsvis DKK 500.000 pr. år, under forutsetning om at initiativtakerne praktisk og økonomisk fortsetter driften av orkestret som i prøveperioden 1993-95.
- å gi NOMUS i oppdrag å legge fram en framtidig organisasjonsmodell med finansieringsplan for Orkester Norden.
- å vurdere et framtidig årlig driftstilskott til Orkester Norden på bakgrunn av den av NOMUS framlagte organisasjonsmodell og finansieringsplan.

A 1093/k om stöd til folkupplysning och vuxenutbildning i folkbildningsförbundens nordiska samarbetsorganisationer

Medlemsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 10/1995) til Nordisk Ministerråd:

- att vidta åtgärder för att blockanslaget till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer bibehålls även efter år 1995.

A 1095/k om åtgärder för att främja en öppen förvaltningskultur

Medlemsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 11/1995) til Nordisk Ministerråd:

- att utarbeta en nordisk strategi för ökad öppenhet inom EU/EES.
- att på basis av en gemensam nordisk strategi verka för en öppen förvaltningskultur inom EU/EES som är förenlig med centrala nordiska principer på detta område.

A 1098/k om bruk av film- og tv-mediets underholdningsverdi for å nå barn og unge i arbeidet mot alkohol- og nakotikamisbruk, rasisme og vold i samfunnet

Utvalgsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 6/1995) til Nordisk Ministerråd:

- å ta initiativ til minst èn årlig produksjon av radio-, tv-programmer eller film som retter seg mot målgruppen barn og ungdom, og som tar i bruk underholdning og en moderne utforming i et holdningsskapende arbeid for å redusere og forebygge mobbing, vold, rasisme og misbruk av alkohol og narkotika blant barn og ungdom.
- å vurdere fellesnordiske initiativer for å redusere tilgangen på tv-programmer og filmer med grov voldsbruk både i nasjonale tv-kanaler og kabelnett, og i video- og dataspilldistribusjon i de nordiske land.

A 1112/k om de nordiska språken som hemspråk i grundskolan

Medlemsforslaget endte med følgende rekommendasjon (rek. nr 37/1995) til Nordisk Ministerråd om:

- å utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordiske skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet.

Følgende medlemsforslag endte med at utvalget anbefalte Nordisk Råd å *ikke foreta seg noe* i anledning av medlemsforslaget;

A 1096/k	om nordiska forskningsklustrar på toppnivå inom några få områden.
A 1083/k	om ett Nordens Hus i Göteborg.
A 1084/k	om nordiskt utbildningssamarbete inom små hantverksområden.

A 1109/k om revidering av utdelningsordningen för Nordiska rådets litteratur- respektive musikpriser.

Følgende medlemsforslag *viderebehandles* i 1996:

A 1115/k om utbygging av informasjonsteknologisk kompetanse innen medieområdet.

A 1125/k om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi.

Konferanser/seminarer

Kulturutvalget var medarrangør til den nordiske barne- og ungdomskonferansen "Det kommende Norden", 28.-30. januar i Oslo. Konferansen var et ledd i arbeidet med handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultur 1996-2000.

Kulturutvalget har vært representert ved følgende seminarer og konferanser:

- "The Learning and European History", i regi av Europarådet.
- "Nordisk Tenketank", sluttkonferansen, i regi av Nordisk Ministerråd.
- "National Identity in the Baltic States", 14.-15. juli i regi av Baltisk forsamling.
- Kulturkonferansen "Pisk eller Gulrot? Morot eller Piska?", 2.-3. okt., Voksenåsen.
- "Den nordiske enhetsskolen - mål og veivalg", den 12.-13. okt., i regi av Foreningen Norden, Norge.

Presentasjoner

Følgende har presentert sin virksomhet for kulturutvalget under utvalgsmøter i 1995:

- "Nordens Akvarellens Hus" på Tjørn, presentert av Benitta Nilson, prosjektleder.
- "Musikkprosjekt for barn og ungdom", presentert av Wilhelm Dahl, Norsk musikkskoleråd.
- "NorFa", presentert ved sekretariatssjef Ulla Brun de Neergaard.
- "Foreningene Nordens Forbund", ved ordfører Bjarne Mørk Eidem og generalsekretær Terje Tveito.
- Nordisk Ungdomskomité, representert gjennom de politiske ungdomsorganisasjoner, ved Anna-Karin Andersson og Anders Laurén.
- "Runkärlek", ved regissør Gunilla Nordlund.

3.3 Socialudvalget

Socialudvalget har holdt fem almindelige møder. Endvidere planlagde udvalget, i samarbejde med IOM, Helsingfors, et baltisk/nordisk parlamentarikerseminar om migration, som blev holdt i Esbo, Finland, i januar 1996.

Riksdagsledamot Yvonne Sandberg-Fries (s) var udvalgets formand i begyndelsen af året. Ved Rådets 46. session overtog Altingsmedlem Guðmundur Árni Stefánsson (A) udvalgets formandskab, og han var formand indtil udvalget nedlagdes ved årsskiftet 1995-1996. Stortingsrepresentant Solveig Sollie (KrF) var viceformand under året.

(Red. anm: Betr. utskottens sammansättning och möten 1995 hänvisas till bilaga I.)

Social tryghed

Udvalget har diskuteret om nordiske medborgere har den samme sociale tryghed som de havde, inden EØS-aftalen trådte i kraft den 1. januar 1994. Udvalget har noteret, at dette ikke er tilfældet. Samtidigt som EØS-aftalen trådte i kraft, trådte Nordisk konvention om social sikring i kraft, som gælder for de personer, som flytter inden for Norden. Den aftale samt de regelværk, der gælder i Norden ifølge EØS-aftalen, skal sikre at de, som flytter indenfor Norden beholder bestemte sociale rettigheder. Socialudvalget har noteret, at der her er opstået problemer, som dels kan beskrives som mangel på koordinering mellem de nordiske lande, og dels at de sociale rettigheder ifølge konventionen er mindre end de var ifølge den ældre konvention om social tryghed fra 1981. I tillæg har der været ændringer i den nationale lovgivning på socialområdet, som formindsker de sociale ydelser og borgerens rettighed til at få dem. Dette undersøges nu af ministerrådet, som har meddelt, at der ventes en rapport i den nærmeste tid om problemet.

Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Socialudvalget behandlede i begyndelsen af året ministerrådsforslag B 148/s til program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 1995-2000 (rek. nr. 20/1995). På sit sommermøde i Karlsborg diskuterede Socialudvalget arbejdsmarkedssituationen i Norden, særlig ungdomsarbejdsløshed, og fik en redegørelse for arbejdsmarkedssituationen i Sverige, bl.a. om arbejdsløshedens omfang og hvilke grupper der bliver hårdest ramt. Endvidere deltog udvalgets formand i ILO-konferencen, som blev holdt i Genève 6.-23. juni 1995. Dette var den 18. gang, som Nordisk Råd blev indbudt til at sende repræsentanter til konferencen.

Sundhed

Udvalget diskuterede de problemer som skyldes anvendingen af dopingpræparat og der drøftedes om der skulle holdes et baltisk/nordisk parlamentarikerseminar om antidoping, der ville handle om forstærket samarbejde mellem de nordiske og baltiske lande i bekæmpelsen af misbrug af dopingpræparat. Narkotikamisbrug var også på udvalgets dagsorden, og udvalget behandlede et medlemsforslag om uddannelse af informatører på narkotikaområdet i Nordens nærområder (rek. nr. 41/1995). Andre medlemsforslag på sundhedsområdet, som blev behandlede af socialudvalget

var medlemsforslag A 1069/s om nordisk handlingsplan mod tobakens skadevirkninger (rek. nr. 21/1995) og A 1085/s om forøgede indsatser på folkesundhedsområdet i Norden.

Europaspørgsmål
Socialudvalget har koncentreret sig på at få oplysninger om hvad der sker i EU på det sociale sagsområde. Udvalget har noteret, at diverse handlingsplaner er den større del af samarbejdet på social- og sundhedsområdet, d.v.s. meddelelser som ikke er retslig bindende. Dette betyder at EU ikke kan have direkt indflydelse på hvordan enkelte medlemsstater udvikler sine sociale systemer eller bekæmper sundhedsproblemer (foruden enkelte sundhedsproblemer som er regulerede i direktiver). Man prøver derfor, igennem handlingsplaner, at koordinere medlemsstaternes handlinger på området; at have en overordnet politik som medlemsstaterne kan arbejde efter.

Socialudvalget tilsatte en særlig arbejdsgruppe for Europaspørgsmål for at diskutere social- og sundhedspolitik i et europæisk perspektiv. Formand for arbejdsgruppen var riksdagsman Pehr Löv (SFP). Arbejdsgruppen holdt to møder, et i forbindelse med sommermødet i Karlsborg og det andet i København i oktober 1995, hvor arbejdsgruppen fik en redegørelse fra sagkyndige fra Arbejdsministeriet, Socialministeriet og Sundhedsministeriet om diverse handlingsplaner og regelværk på social- og sundhedsområdet i EU. Endvidere fik arbejdsgruppen en orientering fra sagkyndige fra Folketinget om de emner, som tages op på regeringskonferencen 1996.

Nærområderne
Socialudvalgets arbejdsgruppe for Baltikum og Øst-Europa fortsatte sit arbejde i 1995, og formand for arbejdsgruppen var Sten Svensson (m). Hovedopgaven i år var at igangsætte planlæggningen af et baltisk/nordisk parlamentarikerseminar om migration, som blev holdt i Esbo, Finland, den 14.-16. januar 1996. Seminaret handlede om migrationsspørgsmål både i de baltiske og nordiske lande; bl.a. situationen i landene, hvilke foranstaltninger baltiske og nordiske myndigheder har gjort for at imødekomme den voksende migration, og hvad parlamentarikerne kunne gøre for at tage fat i problemerne. Socialudvalget diskuterede også om der skulle holdes et parlamentarikerseminar om opfølgningen af FN's børnekonvention i de nordiske og baltiske lande.

Medlemsforslag
Socialudvalget behandlede følgende medlemsforslag i 1995:

A 1069/s om nordiskt handlingsplan mot tobakens skadeverkningar

Rek. nr. 21/1995/s om förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning.

A 1085/s om ökade insatser på folkhälsoområdet i Norden

Medlemsforslaget blev slutbehandiet og afskrevet.
A 1094/s om uppföljning och utvärdering av FN:s standardregler för funktionshindrade
Rek. nr. 22/1995/s om funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden.

A 1110/s om utvidgat nordiskt samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna

Rek. nr. 40/1995/s

A 1118/s om utbildning av informatörer på narkotikaområdet i Nordens närområden

Rek. nr. 41/1995/s

Fortsat behandling af de sociale sager

Efter at det blev klart at fagudvalgene skulle vige for tre nye udvalg, vedtog Socialudvalget en viljeudtalelse om behandling af de sociale sager i Nordisk Råd efter 1. januar 1996, hvor udvalget først og fremmest udtrykker sit ønske om at de sociale sager fortsat bliver behandlet i Nordisk Råd. Udvalget noterede, at varetagelsen af de sociale rettigheder for alle medborgere i Norden har spillet en stor rolle i samarbejdet; f.eks. rettigheder for handikappede og andre minoritetsgrupper, rettigheder for dem som flytter inden for Norden, og at stå vagt om, at alle grupper af samfundet står lige overfor velfærden.

3.4 Miljöutskottet

Under sitt sista verksamhetsår har miljöutskottet haft ansvar för frågor rörande miljö, regionalpolitik, jord- och skogsbruk, fiskeri samt transport, trafiksäkerhet och telekommunikation.

(Red. anm.: Betr. utskottens sammansättning och möten 1995 hänvisas till bilaga I.)

Miljö- och energifrågor
Frågor om naturvård och om vidareföringen av den nordiska miljöstrategin har stått högt på utskottets dagordning. Utskottet har haft som målsättning att ministerrådet i sin strategi skall fånga upp väsentliga nytillkommande problemområden och att prioriteringen av insatserna speglar de reella behoven. Under den 46:e sessionen lade t.ex. utskottet, på basis av ett debattmaterial från ministerrådet, fram ett utskottsförslag om att integrera naturvård i sektorernas verksamhet och att ge naturvård en framträdande roll i den kommande miljöstrategin. Under den 47:e sessionen genomfördes ett möte med miljöminstrarna, vid vilket överlämnades ett ministerrådsförslag till nordisk miljöstrategi 1996-2000. I samband med

mötet med miljöministrarna gav den nordiske miljöpristagaren 1995, Torleif Ingelög, en presentation av sitt arbete samt hölls en diskussion om åtgärder för skyddande av hotade arter i Norden.

Från utskottets sida framhölls i betänkandet över den nordiska miljöstrategin bl.a. att de kemikalierelaterade miljö- och hälsoproblemen är både stora och komplexa. Behovet av insatser både generellt och vad gäller att öka det nordiska inflytandet i det internationella arbetet med kemikaliefrågor, klassificering, riskbegränsning och substituering av ämnen är enligt utskottets mening stort. Vad gäller prioriteringar i förhållande till Nordens närområden ansåg utskottet att utvecklingen av primärnäringarna i dessa områden är av väsentlig betydelse för regionens ekonomiska utveckling och därmed ett bidrag till en politisk stabilitet. Den pågående kompetensöverföring från Norden till närområdena är av mycket stor betydelse och måste vidareföras. Den stora påverkan på miljön från jordbruket runt Östersjön, särskilt vad gäller tillförsel av näringssalter måste bekämpas.

Liksom tidigare år tog utskottet med ministerrådet upp frågan om nordiskt agerande i atomenergikommissionen IAEA, bl.a. att ansvarsfrågan måste lösas vad gäller dem som kunde montera utrustning för att förbättra säkerheten vid de östeuropeiska kärnkraftverken. Utskottet har sedan länge påpekat att dessa anläggningar utgör en så stor säkerhetsrisk att insatser för att öka säkerheten är en av de mest angelägna uppgifterna i det nordiska samarbetet.

Säkerhetsaspekten var en av de frågor som avhandlades vid ett energiseminarium, vilket arrangerades gemensamt med ekonomiska utskottet i början av året. Seminariet hade temat "Energipolitiken i Norden och Nordens närområden fram till år 2010". Målsättningen med seminariet var att, mot bakgrund av den stora miljöpåverkan som är förknippad med produktion, transport och förbrukning av energi, brett diskutera utformningen av den framtida energipolitiken i Norden och dess närområden. Till seminariet hade inbjudits energi- och kärnsäkerhetsministrar från de nordiska och baltiska länderna samt från Ryssland, miljö- och energiexperter samt representanter från Europeiska utvecklingsbanken, EBRD. De nordiska länderna, de baltiska staterna samt Ryssland presenterade var och en sina planer för energiproduktion under den angivna perioden. Ett viktigt tema var problemen med kärnkraftverken i Nordens närområden och möjligheterna att höja deras säkerhet, liksom kostnaderna för sådana åtgärder. Experter på energisparande och företrädare för olika energislag gav sin syn på framtiden och framhöll respektive energislags fördelar och möjligheter och det informerades om den europeiska energichartern. Åtgärder mot klimatförändring och luftförorening diskuterades ur ett regionalt perspektiv.

Vidare behandlades energifrågorna i regionalt perspektiv vid ett möte med den baltiska Energi- och miljökommittén, vid vilket från baltisk sida redovisades planerna på ett energiforskningssamarbete. På basis av detta och annat material lade utskottet vid den 47:e sessionen fram ett utskotts-

förslag om att de nordiska ländernas regeringar i samråd med berörda regeringar bör lägga fram ett förslag till en politik för energisamverkan mellan Norden och Nordens närområden. Denna skall vara baserad på största möjliga användande av miljövänliga och förnybara energikällor samt med naturgas som en av de viktiga basenergikällorna. Utskottet framhöll att det är viktigt att denna politik ej leder till ökad energiförbrukning och att möjligheterna till energihushållning och energieffektivisering uppmärksammas och tillvaratas. En grundläggande omställning av energipolitiken torde erfordras i många av regionens länder.

Från utskottets sida efterlystes vidare handling från ministerrådets och regeringarnas sida vad gäller Östersjöns miljöproblem. En under senare år ständigt återkommande fråga för utskottet är hur processen för finansieringen av miljöåtgärderna i Nordens närområden skall kunna snabbas upp. Vid mötet med miljöministrarna diskuterades därför också NEFCO:s framtida arbete mot bakgrund av ministerrådsförslaget om fördubbling av institutionens grundkapital samt förslaget om att under NEFCO etablera en facilitet för s.k. mjuka lån till miljöåtgärder.

Mjukgöringsfaciliteten skall användas för att genom vissa former av stöd underlätta att miljöprojekt genomförs. Det kan t.ex. vara aktuellt att ge taxestöd i fall där betalningssvaga förbrukare inte har möjlighet att - inom en för finansiären acceptabel tid - återbetala investeringen. Den viktigaste aspekten av en mjukgöringsfacilitet är givetvis att den möjliggör att projekt som är angelägna, men har svag ekonomi, verkligen kan genomföras. Utskottet framhöll dock också att en annan viktig aspekt är att faciliteten skall ha en additionell verkan, dvs. att få fram icke-nordiska investeringsmedel för miljöåtgärderna.

Det nordiska samarbetet rörande Arktis intensifierades under 1995. Det har allt mer uppmärksammats att Arktis har en nyckelroll i det globala klimat- och miljösystemet genom sin påverkan på havsströmmar och på atmosfären i stora delar av norra halvklotet. I Arktis finns också stora skogsresurser som ingår som en integrerad och nödvändig faktor i det globala klimatiska systemet. Under detta århundrade har stora delar av Arktis varit arena för omfattande militära aktiviteter resulterande i betydande miljöförstöring både generellt och lokalt. Denna miljöförstöring hotar nu liv och hälsa för de boende i Arktis, vilket kan påverka möjligheterna att bibehålla bosättningen. Den utgör dessutom ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden och de biologiska resurserna i området.

I sitt yttrande över ministerrådsförslag B 157/m om arktiskt samarbete framhöll utskottet som positivt förslagen om insatser till stöd för de arktiska urbefolkningarna, bl.a. förslaget att i ett forskningsprojekt ta upp relationerna mellan forskning och befolkningsgruppernas traditionella kunskaper i området.

Jord- och skogsbruk, fiskeri

I sitt yttrande över ministerrådsförslag B 154/m framhöll utskottet bl.a. att ca hälften av Nordens landareal utgörs av skog och att den nordiska

skogsmarken har stor betydelse både ekologiskt och ekonomiskt. Utskottet påpekade vidare att Finlands och Sveriges och även Österrikes medlemskap i EU för EU:s del har medfört en stor förändring vad gäller skogsfrågorna. Den samlade skogsarealen i EU har utökats betydligt och detta har inneburit ett ökat intresse för frågorna från EU:s sida. De nordiska ländernas gemensamma intresse bör därför följas upp genom aktiv samverkan både inom ramen för och i förhållande till EU. Samarbetet i förhållande till EU vad gäller handel med skogsfrö och skogsplantor är ett gott exempel på internationell positionering inom ett område där de nordiska länderna har gemensamma intressen. Utskottet välkomnade också planerna på nordiskt samarbete för att etablera en gemensam plattform för djurskydd och husdjursmiljöstandarder i Norden, med sikte på att påverka utvecklingen i EU inom detta område.

Av speciell vikt är utvecklingen av jord- och skogsbruksavhängiga regioner. Här prioriterar utskottet insatser för identifiering av outnyttjade möjligheter till omställning och komplettering av jordbruket. Produkter med miljöprofil, användande av nya jordbruksväxter, respektive alternativ användning av de traditionella växterna är härvid av intresse, liksom alternativ verksamhet. Utskottet framhöll vidare att det är viktigt för en framgångsrik jord- och skogsbrukspolitik att skapa goda förutsättningar för kvinnors sysselsättning och livsvillkor.

Samarbetsfrågor

Miljöutskottet höll sex ordinarie utskottsmöten under året. Dessutom hade utskottet möten med miljöministrarna i anslutning till Nordiska rådets 46:e session i Reykjavík samt med energiministrarna och med miljöministrarna i samband med Nordiska rådets 47:e session i Kuopio.

Lagtingman Olof Salmén var miljöutskottets ordförande och Stortingsledamot Paul Chaffey var vice ordförande under perioden.

Inför Nordiska rådets 46:e session i Reykjavík avgav miljöutskottet ett utskottsförslag om sektorsintegrering av naturvård (A 1104/m), vilket resulterade i en rekommendation till ministerrådet (rek. nr 12/1995). Vidare avgav utskottet betänkanden över ministerrådsförslag B 150/m om nordiskt miljö- och naturpris (rek nr. 13/1995 samt över ministerrådsförslag B 147/m om regionalpolitiskt samarbete (rek. nr 14/1995).

Inför den 47:e sessionen i Kuopio avgav utskottet betänkanden över medlemsförslag

A 1103/m	om säkerhetskrav för fartygstrafiken nordiskt territorialvatten,
A 1105/m	om nordiskt ansvar rörande den grönländska jaktkulturen,
A 1108/m	om effektivare nordiska insatser på internationell nivå mot luftföroreningar,
A 1111/m	om skyddande av Nordens skogar,
A 1113/m	om ett nordiskt verksamhetsprogram för ett uthålligt jordbruk i syfte att ställa om EUs jordbrukspolitik,

av vilka A 1108/m resulterade i en rekommendation till Nordiska ministerrådet (rek. nr 33/1995).

Utskottet avgav vidare ett utskottsförslag A 1119/m om regionalt samarbete inom energiområdet, vilket resulterade i en rekommendation till ländernas regeringar (rek. nr 34/1995).

Utskottet avgav också betänkanden över ministerrådsförslag

B 154/m	om handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbruks-samarbete 1996-2000 (rek. nr 29/1995),
B 155/m	om förhöjning av NEFCOs grundkapital (rek. nr 30/1995),
B 157/m	om arktiskt samarbete (rek. nr 31och 32/1995),
B 158/m	om nordisk miljöstrategi 1996-2000 (framställning nr 1/1996),

samt yttrande över ministerrådsförslaget B 151/b om budget 1996 och över ministerrådets framtidsplaner, C 2 1996 (rek. nr 24, 25 och 26/1995)

3.5 Økonomisk utvalg

Økonomisk utvalg har i 1995 hatt fem møter inklusiv møtene i forbindelse med Rådets 46. og 47. sesjon. I forbindelse med Rådets 47. sesjon i Kuopio hadde man et fellesmøte med Nordisk Ministerråd - finansministrene - om spørsmål i forhold til gjennomføringen av den økonomiske og monetære union (ØMU), og om fortsettelsen av Baltisk Investeringsprogram (BIP).

Utvalget ble fram til og med 46. sesjon ledet av folketingsmedlem Niels Ahlmann-Ohlsen (KF). Utvalgets leder siden Rådets 46. sesjon har vært folketingsmedlem Ole Stavad (s). Nestleder har vært folketingsmedlem Anders Mølgaard (V).

(Red. anm: Ang. utskottens sammansättning och möten 1995 hänvisas till bilaga I.)

Generelt

Utvalgets hovedsaker var også i dette virksomhetsåret: sysselsettingsspørsmålene, utviklingen omkring de europeiske markedsspørsmål, forholdet til de baltiske og sentraleuropeiske stater, og energisamarbeid i Norden og Østersjø-regionen.

Også virksomheten til Nordisk Investeringsbank og øvrige nordiske spesialfond i tilknytning til denne har vært sentrale tema på utvalgets møter. I forbindelse med møtet i Kuopio (47. sesjon) fikk utvalget en orientering fra tidligere sentralbanksjef Hermod Skånland om den rapport han etter oppdrag av Ministerrådet hadde laget om de nordiske finansierings-institusjonene i Helsingfors. NIBs direktør, Jón Sigurðsson, orienterte på utvalgets januarmøte om virksomheten i NIB i 1994. Det samme gjorde Nordisk Industrifonds adm. dir. Leif Rasmussen.

Utvalget har lagt vekt på en aktiv deltakelse i nordiske og europeiske seminarer og konferanser om saker som faller innen utvalgets arbeidsområder.

Finans- og valutasamarbeidet, handelsspørsmål
Utvalget fikk på møtet i Kuopio en redegjørelse fra de nordiske lands finansministre vedrørende de nordiske posisjoner i forhold til gjennomføringen av ØMUs tredje fase, og hadde på dette grunnlag en drøfting av disse spørsmål. Det ble konstatert at landene har ulike forutsetninger, både formelt og reelt, for sitt forhold til ØMU, men at man i alle de nordiske land ville bestrebe seg på å føre en finanspolitikk som i praksis sluttet seg til mye av de basiskrav til en sunn statsfinansiell situasjon som er forutsetningen for valutasamarbeidet. Det ble også konstatert at ØMU i seg selv ikke er et samarbeid som vil legge vansker i veien for det tradisjonelle nordiske økonomiske samarbeidet.

Til 46. sesjon hadde økonomisk utvalg ferdigbehandlet to medlemsforslag (A 1075/e og A 1077/e) om den nye verdenshandelsorganisasjonen WTO og muligheten for å innskrive spesielle sosialklausuler i dette samarbeidet. En rekommandasjon om et aktivt samråd mellom de nordiske lands regjeringer med dette siktemål ble godkjent av Rådet (rek. nr 15/1995).

Forholdet til de baltiske land
Utvalget har jevnlig fått orienteringer fra Nordisk Ministerråd og Nordisk Investeringsbank om de forskjellige nordiske tiltak for å bidra til økonomisk og industriell vekst i de baltiske stater. Utvalget har konstatert at denne nordiske hjelpen til selvhjelp i Baltikum har virket etter sin hensikt, men at det kan vise seg behov for en noe mer langvarig nordisk innsats for disse økonomiene enn opprinnelig forutsatt. Utvalget mottok derfor med tilfredshet Ministerrådets beslutning under 47. sesjon i Kuopio om en fortsettelse og utvidelse av BIP for en ny 3-årsperiode.

Energispørsmål
Økonomisk utvalg har også i 1995 drøftet det nordiske og europeiske energisamarbeidet og i uttalelser om blant annet Ministerrådets arbeid (jfr. C 1 og C 2) har utvalget sterkt understreket at et forpliktende energisamarbeid mellom de nordiske land har både økonomiske og miljømessige fordeler som må tilvaretas. Utvalget har i den sammenheng videre pekt på at energisamarbeidet bør sees i en større regional sammmenheng. Dette ble sterkt understreket på det miljø- og energiseminar som økonomisk utvalg og miljøutvalget i fellesskap arrangerte i Oslo 31. januar - 1. februar 1995. På dette seminaret deltok en rekke parlamentarikere og regjeringsrepresentanter fra Russland og fra de tre baltiske stater.

Utenomnordisk samarbeid
Utvalget har både i betenkninger om saker som fremmes for Rådets plenum og i kontakter med andre organisasjoner understreket betydningen av

at det nordiske samarbeidet må sees som en integrert del av europeisk politikk ikke minst når det gjelder handelspolitikk, sysselsettingstiltak, energispørsmål og infrastruktur. Forholdet til de baltiske og sentraleuropeiske stater har i den forbindelse fra utvalgets side blitt viet særlig oppmerksomhet.

I forlengelse av utvalgets sommermøte i Kotka besøkte man (20.-22. juni) Viborg og St. Petersburg i Russland og hadde der samtaler med bl. a. representanter for de lokale myndigheter om regionale økonomiske samarbeidsmuligheter mellom Norden og St. Petersburgområdet.

3.6 Budgetutskottet

Budgetutskottet har haft sex möten under 1995. Peter Angelsen har varit utskottets ordförande och Árni M. Mathiesen dess vice ordförande. Utskottets sammansättning i övrigt framgår av bilaga I.

- Utskottets arbete under 1995 har koncentrerats till tre huvudfrågor:
- Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse och bokslut för 1994,
- Nordiska ministerrådets redogörelse för planer och budgetförslag för 1996,
- Kontrolluppgiften om "det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten".

Utskottet har därutöver behandlat Nordiska kulturfondens verksamhetsberättelse för 1994, finansieringen av Nordisk Hagekulturcenter samt Nordiska rådets och Kulturfondens bokslut och revisionsberättelser för 1994

Nordiska ministerrådets redogörelse för planer och budgetförslag för 1996
Budgetutskottet har i nära samverkan med fackutskotten tagit fram ett betänkande över Nordiska ministerrådet redogörelse för planer och budgetförslag för 1996. Betänkandet utmynnade i tre rekommendationer (rek. nr 24, 25 och 26/1995) med följande huvudpunkter.

- att Nordiska ministerrådet tillser att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten "Nordisk nytte" med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen.

- att Nordiska ministerrådet vidtar följande ändringar i budgeten för 1996:

  A. Särskilt anslag "blockbidrag" öronmärks för stöd till nordiska folkupplysnings- och studieorganisationer under budgetposten "tidsbegränsade program och generella stödordningar, 2.2". "Blockbidrag" tillförs 2,6 MDKK. Finansiering sker genom att budgetposten "styrgrup-

pen för nordisk vuxenutbildning och folkupplysning, 2.2.3" reduceras med 2,6 MDKK.

B. Under budgetposten "Nordisk ungdomskommitté, 1.3.5" skall 80% (3,8 MDKK) av anslaget, 4,7 MDKK, öronmärkas till den generella stödordningen för nordiska barn- och ungdomsorganisationer.

- att Nordiska ministerrådet beaktar följande:

  Rådet och dess organ önskar snarast uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

  - att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser,
  - att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.,
  - att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena.

- att Nordiska ministerrådet i övrigt beaktar de synpunkter som förts fram i budgetutskottets betänkande.

Peter Angelsen, Ossi Korteniemi och Siv Friðleifsdóttir reserverade sig mot beslutet. Outi Ojala lämnade ett särskilt yttrande.

Kontrolluppgift: Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten

Budgetutskottets kontrolluppgift för 1995 (utskottsförslag A 1121/b) valdes med utgångspunkt i rådets beslut om "Nordiskt samarbete i en ny tid". Utgångspunkten var att se hur samspelet mellan den nordiska politiska arenan, Nordiska rådet och den nationella arenan i de nordiska ländernas parlament fungerar. Budgetutskottet har genomfört en kartläggning av detta samspel för att väcka till debatt och eftertanke om hur samspelet mellan "det nordiska" och "det nationella" kan intensifieras. Rapporten får ses som framåtsyftande till sin karaktär och är ett första steg i en process. Den bör kunna vara ett underlag för fortsatt diskussion mellan rådet och företrädare för de nationella parlamenten, särskilt då partigruppsledningarna.

Budgetutskottet föreslog att ett idéutbyte/seminarium snarast borde anordnas för att dryfta de spörsmål som tas upp i denna kartläggning med

nyckelaktörer från Nordiska rådets presidium, presidierna i de nya rådsutskotten, nordiska partigruppsordförande och ledande representanter för de nationella parlamentens partigrupper och partiorganisationerna i de nordiska länderna. Av bl.a. tidsskäl kunde seminariet inte genomföras under 1995.

Utöver det som framkom vid kartläggningen "Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten" ansåg budgetutskottet att de nordiska ländernas regeringar borde informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner. Detta skulle underlätta för de nationella parlamenten att i sitt löpande arbete få översikt över vad som sker på ett nordiskt plan och hur motsvarande saker har lösts i de andra nordiska länderna.

Budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen (internt beslut nr 5/1995 resp. rek. nr 27/1995) sammanfattades på följande sätt:

- att Nordiska rådet beslutar att presidiet ges i uppdrag att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet - Nordiska rådet - och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partigrupperna/partiorganisationerna. Presidiet skall beakta de förslag som framkommit i budgetutskottets kartläggning,

- att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att informera om lagar och regler i de andra nordiska länderna i samband med att de nationella parlamenten behandlar lagpropositioner.

Budgetutskottets avveckling

Vid budgetutskottets möte i Kuopio den 13 november konstaterades att årets sjätte möte också var budgetutskottets sista innan den nya rådsorganisationen skulle träda i kraft. Ordföranden tackade utskottets medlemmar för ett gott samarbete.

4 Partigrupperna

4.1 Den konservative gruppe

Den konservative gruppe i Nordisk Råd bestod ved årsskiftet 1995-1996 af 17 valgte medlemmer, samt disses suppleanter fra følgende partier:

Danmark	Det konservative Folkeparti (KF)
Færøerne	Fólkaflokkurin (Folkeflokken) (Ff)
Finland	Kansallinen Kokoomus (Nationella Samlingspartiet) (Kok.)
Island	Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet (Sj)
Norge	Høyre (H)
Sverige	Moderata samlingspartiet (m)

Den konservative partigruppe i Nordisk Råd har i 1995 mødtes i tilknytning til de af Nordisk Råd afholdte møder. Det vil sige i foråret ved janu-

armødet i Stockholm samt ved sessionen i Reykjavík. I efteråret ved septembermødet i København og ved sessionen i Kuopio. Under sessionen i Reykjavík blev der afholdt et ekstraordinært gruppemøde i tilknytning til diskussionen om rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid".

Ved sessionen i Reykjavík genvalgtes Hans Engell (KF) til formand for gruppen. Endvidere nedsattes et arbejdsudvalg for gruppen bestående af 1 medlem fra hvert land. Arbejdsudvalget har afholdt koordinerede møder i tilknytning til gruppens møder. Ved sessionen i Kuopio meddelte Hans Engell at han ønskede at trække sig fra gruppeformandsposten. Geir H. Haarde (Sj) valgtes til ny gruppeformand. Endvidere nedsattes et nyt arbejdsudvalg.

Arbejdsåret 1995 har været præget af reformarbejdet indenfor Nordisk Råd. Gruppen har igennem året været engageret i debatten om Rådets omstruktureringer og kortlagning af de muligheder der fortsat ligger i samarbejdet inden for Nordisk Råd. Desuden har riksdagsvalg i Finland og altingsvalg i Island præget gruppens arbejde.

Der har i lang tid været en mærkesag for Den konservative gruppe at styrke partipolitiseringen i forhold til Nordisk Råds arbejde. Således har der også inden for gruppen i stil med tidligere år pågået et internordisk partisamarbejde. Der har blandt andet været afholdt partiledermøde og to gruppesekretærmøder i 1995.

Der har på gruppens vegne været afholdt to seminarer i året 1995. For det første blev der afholdt et seminar i februar måned for unge konservative parlamentarikere som omhandlede det nordiske og europæiske samarbejdes fremtid, med hovdvægt på omstuktureringen af Nordis Råd og de politiske områder samarbejdet skal koncentrer sig om. For det andet blev der afholdt et seminar i Estland, op til det estiske valg i februar måned. Både konservative politikere fra Norden og de baltiske land deltog i seminaret som handlede om demokrati og valgstrategier.

I forbindelse med gruppens konferancevirksomhed har gruppen fastholdt kontakten og samarbejder med Konrad Adenauer Stiftung fra Tyskland. På grund af dette samarbejde blev en repræsentant fra K.A. Stiftung inviteret til at deltage i grupens samarbejde under Nordisk Råds session i Reykjavík.

Planerne for gruppens arbejde i 1996 omhandler bl.a. fortsættelse af det tætte politiske samarbejde med de baltiske lande. Det er allerede afklaret at i tilknytning til Nordisk Råds møde i Vilnius i april afholdes et seminarium med deltagelse af både nordiske og baltiske politikere.

Under året 1995 fungerede Mads Lebech som gruppesekretær med sekretaraiatet placeret på Christiansborg i København. Den 1. januar 1996 overtog Páll Brynjarsson stillingen som gruppesekretær og er placeret på Alþingi i Reykjavík.

4.2 Midtengruppa

Midengruppa i Nordisk Råd, formelt starta i 1982 etter samarbeid frå slutten av 70-talet, hadde pr. 31 desember 1995 27 representanter frå 16 nordiske Midtenparti. Gruppa fekk to ny medlemsparti i mars, med Miljöpartiet i Sverige og Gröna Förbundet i Finland. I nykonstituering på Færøyane i august mista gruppa færøysk representasjon.

Følgjande parti er representerte i Midtengruppa ved årskiftet 1995/1996:

Danmark	Venstre (V)
	Radikale Venstre (RV)
Finland	Gröna Förbundet (Vihr.)
	Suomen Kristillinen Liitto (SDP)
	Suomen Keskusta (Kesk.)
	Svenska Folkpartiet (SFP)
Grønland	Atassut (At)
Island	Framsóknarflokkurinn (F)
Norge	Kristeleg Folkeparti (KrF)
	Senterpartiet (Sp)
Sverige	Centerpartiet (c)
	Folkpartiet liberalerna (fp)
	Kristdemokratiska samhällspartiet (kds)
	Miljöpartiet (mp)
Åland	Liberalerna på Åland (Lib)
	Åländsk Center (ÅC)

I tillegg har Midtengruppa jamn kontakt med midtenparti i regjering eller parlament, som Centrum-Demokraterne i Danmark, Sambandsflokkurin, Sjálvstýriflokkurin, Miðflokkurin, Kristiliga Fólkaflokkurin, Førøya Framburðs- og Fiskivinnuflokkur på Færøyane og Venstre i Norge. Dei samiske observatørane i Nordisk Råd er også observatørar i Midtengruppa.

Arbeidsutvalet

I arbeidsutvalet sat Halldór Ásgrímsson (F) som gruppeordførar til mars, da Knud Enggaard (V) tok over. Arbeidsutvalet fram til vala i Island og Finland var: Halldór Ásgrímsson, Knud Enggaard, Johan J. Jakobsen (Sp), Solveig Sollie (KrF), Elver Jonsson (fp) og Timo Järvilahti (Kesk.). Frå årsmötet i mars, med justeringer etter dei nemnte parlamentsvala er Knud Enggaard ordfører, Johan J. Jakobsen viseordførar og dei andre i arbeidsutvalet er Valgerður Sverrisdóttir (F), Solveig Sollie (KrF), Elver Jonsson (fp) og Mari Kiviniemi (K).

Seminar

Midtengruppa har arrangert to seminar i arbeidsåret. Det første "Norden etter EU-avstemningane" var i Stockholm 21.-22. januar i samarbeid med ungdomsorganisasjonane Nordiska Centerns Ungdomsförbund, Nordens

Liberale og Radikale Ungdomsförbund og Kristdemokratisk Ungdom i Norden med god deltaking frå alle nordiske land og sjølvstyrande område, og frå EU-parlamentarikar knytt til partia i Midtengruppa. Haustseminaret "Den nordiske fremtid" blei arrangert i Roskilde 20.-22. oktober med det Radikale Venstre som vertskap. I dette seminaret var det også deltakarar frå midtenparti i dei baltiske landa. Frå begge seminara er det laga rapportar. I januar publiserte Midtengruppa temaheftet "Det är här kraften finns - Kvinner skapar arbeidsplassar" frå eit seminar under Nordisk Forum i Åbo 1994.

Reformarbeid
Det nordisk arbeidsåret var sterkt prega av arbeidet med reformering av Nordisk Råd, først gjennom vedtak i sesjonen i Reykjavik i mars og sidan gjennom oppfølgningsarbeidet med nu organisasjonsform. Midtengruppas medlemer la sterk vekt på å snarast mogleg kome gjennom organiseringsprosessen og kome fram til aktivt politisk arbeid. Eit fleirtal i presidiet, med alle representantar for dei tre største gruppene, diskuterte seg fram til eit kompromissforslag med ein organisasjonsmodell bygd på geografisk inndelte utval, med underutval for kultur og medborgarspørsmål i Nordenutvalget og miljø i nærområdeutvalet. I ekstrasesjonen i København i september var det eit stort fleirtal for den nye modellen med desse underutvala som ein vesentlig del av vedtaket.

Trussel om nedskjeringer
Den andre store saka i arbeidsåret var utspela frå den svenska regjeringa om å reduser det beskjedne nordiske budsjettet. Midtengruppa har gått inn for å opprettholde dagens nivå, noko også alle land utanom Sverige hadde som utgangspunkt for forhandlingane på regjeringsnivå. Kompromisset for 1996 gir eit merkbart lågare budsjettnivå enn for 1995.

Budsjettarbeid og initiativ
Mittengruppa prioriterte barne- og ungdomsarbeid, folkleg kultursamarbeid og miljø i budsjettarbeidet hausten 1995, men fekk ikkje fleirtal for meir enn eitt av endringsforslaga i novembersesjonen i Kuopio. Berre forslaget om å gi 350 000 kr meir til Nordens Folkliga Församling i Vasa i 1996 blei vedtatt, mens Midtengruppa tapte i avstemnigane om meir pengar til Nordjobb og til Foreningene Nordens Forbund. Arbeidet med å styrke dei frivillige barne- og ungdomsorganisasjonane vil halde fram, særleg i Nordenutvalet i 1996. Midtengruppa har eit nært samarbeid med ungdomsorganisasjonene som høyrer til miljøet rundt medlemsparta.

Gruppa og medlemer i gruppa har stilt fleire medlemsforslag og følgt opp tidlegare forslag, mellom anna med sikte på å opne Nordisk Råds musikkpris også for sjølvstyrte område og dei samiske områda, styrte representasjon frå desse områda i nordiske organ, styrking av miljøsamarbeidet og det arktiske samarbeidet og fleire andre saker som er under behandling.

"Nordisk Nytte"
Rapporten "Nordisk Nytte" om 47 nordiske institusjoner er også grundlig behandla i Midtengruppa med sikte på å rasjonalisere der det eventuelt er mogleg og med ein klar forutsetning om å bruke innsparte pengar til nye nordiske initiativ. Midtengruppa legg til grunn både økonomiske, kulturelle og sosiale faktorar i sitt arbeid med rapporten om institusjonane. Behandlinga av denne rapporten held fram i første del av 1996 og i budsjettbehandlinga sommaren og hausten 1996.

Norden - Baltikum
Midtengruppa har hatt eit nært samrbeid med tilsvarende parti i dei baltiske landa, både gjennom seminar deltaking i Baltisk forsamlings sesjonar i Riga i april og Tallinn i november, eigne opplegg for baltiske parlamentarikarar på stipendopphald i Norden og planlegging av samarbeid under fellesmøtet mellom Baltisk forsamling og Nordisk Råd i Vilnius i april 1996.

Sekretariat
I 1995 er det kome 25 utgåver av det interne nyheitsbrevet "Midten-Nytt", distribuert til medlemer, varamedlemer (suppleantar), regjeringsmedlemer og parti innan Midtengruppa.

Jan Kløvstad har vore sekretær i 80% stilling til 1. juli, og resten av året i 90% stilling. I november blei Seija Turtiainen, Finland tilsett med verknad frå 1. januar 1996 i 30% stilling med særleg ansvar for det nye nærområdeutvalet, og Catharina Håkansson, Sverige på samme vilkår med ansvar for Europautvalet. I desember blei Gunnstein Instefjord tilsett etter Jan Kløvstad, med verknad frå februar/mars 1996.

Hovedsekretariat blei flytta frå Folkpartiet liberalerna i Göteborg til Stortinget i Oslo ved årsskiftet 1995/96.

4.3 Den socialdemokratiska gruppen

Den socialdemokratiska partigruppen i Nordiska rådet skall verka för ett nordiskt samarbete präglat av den samhällssyn som företräds av de socialdemokratiska partierna i de berörda länderna samt samordna gruppmedlemmarnas insatser i rådet och dess organ.

I den socialdemokratiska gruppen har under 1994 ingått parlamentariker och regeringsledamöter tillhörande:

Danmark	Socialdemokratiet (S)
Färöarna	Javnaðarflokkurin (Jvfl)
Grönland	Siumut (Si)
Finland	Finlands Socialdemokratiska Parti (Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue) (SDP)
Åland	Ålands Socialdemokrater (ÅSD)
Island	Det socialdemokratiske parti (Alþýðuflokkurinn) (A)
Norge	Det norske Arbeiderparti (A)
Sverige	Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Antalet rådsmedlemmar i gruppen ökade under året med två till 33, dels som en följd av socialdemokratisk framgång i riksdagsvalet i Finland, dels efter förändrad representation i Nordiska rådet från Färöarna.

Dorte Bennedsen, Danmark, har under året varit gruppens ordförande.

Partigruppen har under 1995 haft fem möten och dess arbetsutskott har hållit nio sammanträden. De socialdemokratiska ledamöterna i rådets presidium och utskott har dessutom i anslutning till respektive möten överlagt om gemensamma angelägenheter.

Den fråga som påkallat störst uppmärksamhet under året i Nordiska rådet och i den socialdemokratiska gruppen gäller "det nordiska samarbetet i en ny tid".

Förslagen om ny struktur för det nordiska samarbetet har utarbetats bl.a. mot bakgrund av att tre nordiska länder numera är medlemmar i EU och två står utanför. Detta utgör för den socialdemokratiska gruppen snarare skäl till att stärka än att försvaga det nordiska samarbetet. Andra viktiga faktorer för det nordiska samarbetet är förankring och uppföljning i de nationella parlamenten, mer central roll för partigrupperna och att samarbetet skall kunna påvisas ha nordisk nytta.

Det är angeläget att rådet via utskott och presidium succesivt finner fram till arbetsformer som leder till ett effektivare samarbete och till att Nordiska rådet blir ett samarbetsorgan för de nordiska parlamenten och regeringarna och inte enbart för medlemmarna i rådet. Därför bör utskott och presidium först definiera vilka politiska frågor som skall prioriteras och därefter med stor flexibilitet pröva hur frågorna skall aktualiseras.

De politiska prioriteringar som anges i "nordiskt samarbete i en ny tid" stämmer väl överens med den socialdemokratiska gruppens. Särskilt sysselsättning och miljöpolitik har av gruppen uppmärksammats i medlemsförslag och på annat sätt. Utöver dessa frågor har gruppen farmhållit behoven av nordiskt samarbete rörande kultur, folkbildning och folkrörelsearbete, forskning, jämställdhetspolitik, konsumentpolitik och infrastruktursatsningar.

Behandlingen av budgeten för det nordiska samarbetet 1996 har präglats av att det nordiska samarbetet genomgår förändringar. Förslagen om effektivisering, prioritering och koncentration i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" har under året konkretiserats genom en institutionsgenomgång, genomförd av en arbetsgrupp, tillsatt av ministerrådet. Arbetsgruppens förslag förväntades påverka flera av institutionerna och projekten som finansieras via den gemensamma nordiska budgeten. Mot bakgrund av detta valde den socialdemokratiska gruppen att enbart framföra förslag till begränsade justeringar av ministerrådets förslag och i stället peka på behovet av möjligheter att göra omdisponeringar i budgeten under pågående budgetår. Beträffande stödet till folkbildningsorganisationerna samt barn- och ungdomsorganisationerna har den socialdemokratiska gruppen kritiserat ministerrådets förslag till nedskärningar. Detta stöd kommer under 1996 att utgå som tidigare.

Under året har gruppen ställt ett medlemsförslag rörande nordiskt IT-samarbete.

Kontakterna och samarbetet med de nationella parlamentsgrupperna och Europaparlamentsgruppen har under året fördjupats. Bl.a. har parlamentsgruppernas sekreterare inbjudits till gruppmöten. I samband med dessa har överläggningar genomförts om fördjupat samarbete mellan parlamentsgrupperna och rådsgruppen. Särskilt har medarbetarstödet för de socialdemokratiska utskottsgruppledarna dryftats. Initiativ har också tagits till intensivare samarbete mellan rådsgruppen och de socialdemokratiska partierna och deras nordiska och europeiska samarbetsorgan.

Den socialdemokratiska partigruppens sekretariat har sina lokaler i anslutning till den socialdemokrtaiska riksdagsgruppens kansli i Stockholm. Under 1994 har Jerry Svensson varit partigruppens sekreterare. Berit Karlbom har upprätthållit deltidstjänst som medarbetare i sekretariatet.

4.4 Den venstresosialistiske gruppen

Den Venstresosialistiske gruppen i Nordisk Råd samler partier til venstre for sosialdemokratene. Gruppens formål er å koordinere venstresidepartienes arbeid og politikk i rådet, samt utarbeide felles initiativ og forslag. Det hersker ingen krav om gruppe-lojalitet ved avstemninger i rådet. I gruppen inngår følgende partier:

Danmark	Sosialistisk Folkeparti (SF) og Enhedslisten - de rød grønne
Finland	Vänsterförbundet (Vas.)
Island	Folkealliansen (Ab)
Norge	Sosialistisk Venstreparti (SV)
Sverige	Vänsterpartiet (v)

Venstresosialistisk gruppe har vært opptatt av å få satt politiske saker som energi, miljø, ressursforvaltning og sikkerhet på dagsorden for det framtidige arbeidet i Nordisk Råd. Gruppen har vært opptatt av utviklingen i Europa, men har advart mot at arbeidet i rådet knyttes for nært opp til EU. Venstresosialistisk gruppe har derimot ment at Nordisk Råd skal sette sin egen dagsorden og ha som utgangspunkt å fremme et all-europeisk samarbeid.

Venstresosialistsik gruppe holdt i januar 1995 et internt seminar med tittel "Norden i Europa".

Av politiske saker stod spesielt nordisk sikkerhetspolitikk og energisamarbeid på dagsordenen.

I den organisasjonsmessige debatten som har preget Nordisk Råd i 1995, har Venstresosialistisk gruppe sagt seg enig i å konsentrere arbeidet om de tre politiske søylene: Norden, Nordens forhold til nærområdene og Nordens forhold til Europa. Venstresosialistisk gruppe var derimot motstander av å nedlegge de tidligere fagutvalgene til fordel for tre nye utvalg knyttet til overnevnte tre politiske områder (vedtatt på rådets ekstrasesjon i september). Venstresosialistisk gruppe valgte derfor, til ekstrasesjonen, å

legge fram et eget forslag til framtidig utvalgsstruktur. I forslaget gikk gruppen inn for visse endringer i gjeldende utvalgsstruktur, men ønsket fortsatt å opprettholde en utvalgsmodell basert på fagutvalg og altså ikke en geografisk utvalgsmodell slik rådet har opprettet med virkning f.o.m. 1996.

Venstresosialistisk gruppe var sterkt kritisk til den reformprosessen som ledet til vedtaket i København. Gruppen har vært enig i at partigruppene må styrkes, men har advart mot at dette skjer på bekostning av nasjonale sekretariat og utvalgssekretariat.

Foruten overnevnte medlemsforslag om ny utvalgsstruktur for Nordisk Råd, har Venstresosialistisk gruppe i 1995 fremmet medlemsforslag om nordisk sikkerhetspolitikk.

I forslaget peker gruppen på at blokkpolitikkens sammenbrudd har framtvunget en ny definisjon av sikkerhetspolitikken. Et nytt sikkerhetsbegrep må, foruten militære trusler, innrettes mot trusler iform av sosial og etnisk uro, trusler fra kjernekraftinstallasjoner og et mulig miljøsammenbrudd. Gruppen foreslår at sikkerhetspolitikk gis høy prioritet som nordisk samarbeidsområde, og at forsvarministrene skal delta på Nordisk Råds sesjoner. Videre tar gruppen til orde for at det opprettes et nordisk miljøforsvar, og at Norden traktatfestes som atomvåpenfri sone. Gruppen ønsker også at det igangsettes kartlegging av kjernefysisk aktivitet i arktiske områder, og at det arbeides for å opprette en atomvåpenfri sone i Arktis.

Videre har Venstresosialistisk gruppe i 1995, innlevert et medlemsforslag om utbygging av informasjonsteknologisk samarbeid innen mediaområdet.

Under debatten om Nordisk Råds budsjett for 1996, gikk Venstresosialistisk gruppe sterkt inn for en styrking av miljøsamarbeidet i Norden og i Nordens nærområder (Arktis, Kola og Østersjøregionen), Gruppen har dessuten tatt til orde for et styrket energisamarbeid, og har foreslått at det opprettes et nordisk FOU-prosjekt om alternative energiformer.

Venstresosialistisk gruppe mener det er nødvendig å styrke det folkelige kultursamarbeidet, og har pekt på behovet for kontaktutveksling mellom ungdom fra Baltikum og Norden og mellom Vestnorden og det øvrige Norden.

Venstresosialistisk gruppe har avholdt møter i januar, februar-mars, mai, august, september og november 1995.

Venstresosialistisk gruppe hadde syv medlemmer ved inngengen av året. Etter valget i Finland, i april, fikk Vas. to medlemmer inn i Nordisk Råd. Claes Andersson (Vas.) gikk på dette tidspunkt ut av rådet, og inn fra Vas. kom Outi Ojala og Jarmo Wahlström. Anni Svanholt (SF) gikk ut av gruppen etter ekstrasesjonen i september og ble erstattet av Kristen Touborg.

Hjörleifur Guttormsson (Folkealliansen) gikk ut av gruppen etter sesjonen i november og ble erstattet av Steingrímur Sigfússon.

Ved utgangen av året hadde Venstresosialistisk gruppe følgende sammensetning: Paul Chaffey (SV), Jette Gottlieb (Enhedslisten), Maggi Mikaelsson (v), Outi Ojala (Vas.), Kjellbjørg Lunde (SV), Steingrímur Sigfússon (Folkealliansen), Kristen Touborg (SF) og Jarmo Wahlström (Vas.).

Kjellbjørg Lunde var gruppens leder fram til sesjonen i Kuopio, november 1995. Etter dette har gruppens leder vært Outi Ojala. Gruppens representant i Nordisk Råds Presidium har vært Hjörleifur Guttormsson.

Gruppen har hatt sekretariat hos SV i Norge. Gruppesekretær har vært Petter Nilsen

5 Information och redaktion

5.1 Medievirksomheden

Sessioner

46. session i Reykjavik, 27. februar - 2. marts 1995. 130 journalister deltog. Pressecenter etableret. Fem pressemeddelelser udsendt om medlemsforslag, herunder om reformforslag. Afholdt pressemøder om reformrapporten med Marianne Jelved og Geir H. Haarde. Briefing af nordiske journalister.

5. ekstraordinære session i København, 29. september. 40 journalister deltog. Pressecenter etableret. Pressemeddelelse om resultatet udsendt.

47. session i Kuopio, 15. - 17. november 1995. 136 journalister deltog. Pressecenter etableret. To pressemeddelelser udsendt. Afholdt briefing om Nordisk Nytte-rapporten. Pressemøde med miljøprismodtager.

Konferencer

- Norden i FN-konference, i Helsingfors, 14. - 15. januar. Der deltog 80 journalister. Pressecenter etableret. To pressemeddelelser udsendt.
- Nordisk-Baltisk energisamarbejde. Konference i Oslo 31. januar - 1. februar. 15 journalister deltog. En pressemeddelelse udsendt. En tematisk artikel udsendt forinden - trykt i ti aviser.
- Østersøkonference, Rønne, 12. - 13. september. 28 journalister deltog. En pressemeddelelse udsendt. Temaartikel udarbejdet forinden - trykt i fem aviser.

Presserejser

I samarbejde med NMR's informationsafdeling har der i årets løb været afholdt følgende rejser/pressesminarer:

- Reykjavík: Seminarium för nordiska kulturjournalister i Island, 20. - 23. maj. Otte nordiske kulturjournalister deltog. Pressemøder med Geir H. Haarde og Valgerður Sverrisdóttir.
- Oslo: "Norge, Norden og Verden", om mediepolitik i Norden. 28. - 31. maj. 11 nordiske journalister deltog.

- Baltikum: Nordens samarbejde med Baltikum. 1. - 8. september. 11 nordiske journalister deltog.
- København: Nordisk Miljøpolitik. 16. - 19. september. 16 nordiske journalister deltog. Pressemøder med Olof Salmén og den danske miljøminister Svend Auken. 15 journalister deltog.
- Finland/St. Petersborg: Finske grænseproblemer & Nordisk politik i St. Petersborg-området. 1. - 5. oktober. 10 nordiske journalister deltog. Pressemøder med Outi Ojala og Pär Stenbäck.

Artikelpakke
Der er i årets løb udsendt fem artikelpakker à 4-5 artikler (februar, april, juni, oktober, december), til gratis afbenyttelse af aviser og tidsskrifter. I de svenske medier er der alene trykt 160 artikler om nordisk samarbejde - hver artikel er i gennemsnit trykt ca. 10 forskellige steder. Derudover er der produceret og udsendt et antal kronikker og kommentarer, skrevet på vegne af Rådets politikere.

Radioudsendelse
Nordisk Råd producerede i samarbejde med Station København i foråret fem radioudsendelser, alle med nordisk tema (Grænseproblemer i Finland, Nordisk miljøpolitik, Nordisk TV-samarbejde, Østersøsamarbejdet & Miljøbusser i Norden).

Udsendelserne blev tilbudt gratis til godt 600 lokalradioer i Norge, Sverige og Danmark.

35 norske lokalradioer har bragt udsendelserne. 25 svenske ligeså, og 22 danske. Opgørelse pr. 31. december 1995. Samlet har en trediedel af stationerne meldt tilbage, at de var interesserede i at bringe udsendelserne.

Bok & Bibliotek
Nordisk Råd deltog sammen med Nordisk Ministerråd på årets bogmesse i Göteborg. Efter aftale med messen blev årets tema "Ytringsfrihed". Der var således særlig fokus på Nordisk Råds debatbog *Ytringsfrihedens smertegrænse*, som fik stor presseomtale, bl.a. på CNN. Den svenske bistandsminister Pierre Schori har senere præsenteret bogen på et ministermøde i EU.

Nordisk Råd afholdt et seminar om ytringsfrihed. Et "Speakers Corner med to parlamentarikere" måtte aflyses pga. forfald fra den ene parlamentariker. Nordisk Råd-parlamentariker medvirkede i seminar om Norden og EU.

Nordisk Råds medieafdeling har givet et mindre tilskud til tre messer i Norge:

- Utdanning- og yrkesmesse i Trondheim, 15. - 18. januar,
- Ungdomsmesse i Bergen, 18. - 21. januar,
- Yrkesmesse 95, 7. - 9. februar.

Andre informationstiltag
European Courier. Nordisk Råd udarbejdede sammen med NMR et otte siders tillæg om nordisk samarbejde, som EC trykte og udsendte i efteråret. EC, der udgives af EU-Kommissionen, udkommer i 75.000 ekspl. og rundsendes til hele EU-systemet, incl. institutioner.

I samarbejde med NMR udsendtes *en tabloidavis "Norden"*, i et oplag på 30.000 ekspl. (plus 5.000 finsksprogede). Udsendt i stedet for revideret udgave af den dyre Nordisk kraft.

5.2 Publikationsverksamheten

Rådstrycket
Nordiska rådet höll tre sessioner under 1995, den 46:e sessionen i Reykjavík, den 5:e extra sessionen i Köpenhamn och den 47:e sessionen i Kuopio. Sammanlagt resulterade 29 medlems-, 10 utskotts-, 5 presidie- och 12 ministerrådsförslag i 41 rekommendationer. 2 yttranden antogs under året. 13 medlemsförslag lämnades utan åtgärd, 28 rekommendationer slutbehandlades. 25 frågor ställdes till regeringarna och ministerrådet. 7 beslut i interna spörsmål fattades.

Förtryck för dessa saker har av redaktionen framställts i normal ordning. Sluttrycket, som bundits i de s.k. *rådsböckerna*, omfattar för Reykjavíksessionen 1 281, för Köpenhamnssessionen 176 och för Kuopiosessionen 965 trycksidor, totalt 2 422 trycksidor. Protokollen från de två sistnämnda sessionerna har bundits i ett gemensamt band.

Redigeringen av *presidierapporten* över 1994 års verksamhet till sessionen i Reykjavik handhades av redaktionen. Till sessionerna i Reykjavik och Kuopio sammanställde redaktionen *porträttmatriklar* över rådets medlemmar.

Snabbprotokoll framställdes vid Reykjavíksessionen. Vid Köpenhamnssessionen var inga referenter närvarande, utan alla anföranden skrevs utgående från bandinspelningar ut först efteråt, vilket kraftigt försenade protokollet. Vid Kuopiosessionen planerades framställning av snabbprotokoll, men planen övergavs av kostnadsskäl. Detta försenade rådsboken betydligt.

Övrig publikationsverksamhet
Under året har tre *rapporter* relaterade till rådets seminarier givits ut, en av dem i två språkversioner. Två *debattböcker* gavs ut, den ena i två språkversioner. För utgivningen har under året verkat en referensgrupp med representanter för presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet.

Följande publikationer har av rådet getts ut i Nordserien:

De nordiska länderna och FN:s framtid (rapport från rådets FN-konferens)

The Nordic Countries and the Future of the Unites Nations (engelsk version av ovanstående)

The Nordic Countries in the United Nations (engelsk version av förhandsrapporten till rådets FN-konferens)

Baltic Sea Politics. Achievements and Challenges (debattbok inför den fjärde parlamentariska Östersjökonferensen)

Ytringsfrihedens smertegrænse (debattbok inför bokmässan i Göteborg)

Freedom of Expression. The Acid Test (engelsk version av ovanstående)

Towards a Baltic Sea Region (slutrapport från den fjärde parlamentariska Östersjökonferensen)

Samarbetet med ministerrådets publikationsenhet fortgick under året, utgående från riktlinjerna för Nord-serien. Planeringen inför 1996 präglades av osäkerhet, på grund av de förestående förändringarna av rådets uppgifter och organisation. Samlokaliseringen av rådets och ministerrådets sekretariat kan dock förutsättas förenkla samarbetet för de funktioner som gäller tryckning, marknadsföring och distribution.

6 Nordisk Kontakt

Nedläggning 1996
Nordisk Kontakt upphör att utkomma vid halvårsskiftet 1996 efter ett beslut i Nordiska rådets presidium den 8 december 1995. Beslutet ligger i linje med den för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet gemensamma informations- och publikationsstrategi som antogs vid rådets 46:e session i Reykjavík. Nordisk Kontakt skall ersättas av någon form av nyhetsbrev, en databas och en separat debattserie.

Det var vid Nordiska rådets första session i Köpenhamn 1953 som det beslöts att utge en publikation för orientering om det parlamentariska livet i de nordiska länderna. Det första numret av Nordisk Kontakt kom 1955. Således har tidskriften drygt 40 år på nacken.

Redaktionellt
Nordisk Kontakt har under 1995 sedvanligt utkommit med tolv månadsnummer och tre temanummer. Ordinarie nummer har innehållit rapporter från de nordiska ländernas nationella redaktörer om den politiska utvecklingen i respektive land, nordiska reportage och debattinlägg samt rapporter om kulturella trender i de olika länderna. En speciell satsning har gjorts i utförliga reportage för att belysa nordiskt samarbete i konkret form. I varje nummer har dessutom funnits krönikor skrivna från Bryssel om nordiska frågor i ett EU-sammanhang.

Temanumren har behandlat misstron mot politiker (NKtema 1/95), de självstyrande områdena (NKtema 2/95) och etermediernas avreglering (NKtema 3/95). Dessutom har det utkommit supplement som omfattat

information och dokument främst i anknytning till det officiella nordiska samarbetet. Nordisk Kontakts tryckta upplaga är 10 500 exemplar.

Personal
Den 1 september avgick chefredaktören Larserik Häggman. Som tillförordnad chefredaktör har därefter fungerat Hans Norrbom, tillika svensk nationell redaktör. Redaktionsassistent har varit Marianne Bejmar.

I samband med bytet på chefredaktörsstolen återinsattes Larserik Häggman som finländsk nationell redaktör. Marianne Carlsson övergick därmed till annan tjänst.

Övriga nationella redaktörer är Erik Ingemann (Danmark), Einar Aaraas (Norge) och Björn Jóhansson (Island). Jan-Erik Berglund är fast medarbetare på Åland, Jógvan Jespersen på Färöarna och Jørgen Fleischer på Grönland.

7 Delegationerna

7.1 Danmarks Riges Delegation

Den Danske Delegations beretning til Folketinget om Nordisk Råds virksomhed i 1994
Den Danske Delegations beretning til Folketinget angående Nordisk Råds virksomhed i 1994 blev behandlet af Folketinget i to møder, den 21. februar og den 28. marts 1995.

Minister for nordisk samarbejde Marianne Jelved pegede under debatten på, at de foreliggende reformer af det nordiske samarbejde må styrke det nordiske værdifællesskab og de fællesnordiske interesser, samtidig med at Norden placeres centralt både i den bredere europæiske sammenhæng og i vores nærområder. Hun henviste til rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid", hvor en fælles arbejdsgruppe af ministre og parlamentarikere, hun selv og Hans Engell som danske repræsentanter, havde foreslået en søjleopdeling af det nordiske samarbejde, nemlig det interne nordiske samarbejde, det europæiske og internationale spørgsmal og samarbejdet med Nordens nærområder.

Ministeren nævnte endvidere arbejdsgruppens forslag om kun at holde en årlig session, og derudover afholde temasessioner med en bredere kreds end den nordiske, samt forslag på parlamentarikersiden om at styrke det partipolitiske arbejde og ændre udvalgsstrukturen.

Dorte Bennedsen (S), Knud Enggaard (V), Hans Engell (KF), Elisabeth Arnold (RV) tilsluttede sig arbejdsgruppens forslag til søjleopdeling. De mente, at det er vigtigt, at Norden påvirker udviklingen i Europa og ikke stille sig udenfor. De tilsluttede sig også forslaget om at styrke partigrupperne, også selvom det skulle ske på bekostning af delegationernes traditionelle indflydelse. Knud Enggaard understregede betydningen af, at Danmark arbejder for stærke nordiske band til Vestnorden og han fremhævede den nordiske pasunion som et samarbejde, der måtte bevares, selvom tre af de nordiske lande ville være knyttet til Schengenaftalen. Anni

Svanholt (SF) ønskede at styrke og udvikle Nordisk Råd, saledes at Nordisk Råd kan sætte sin egen dagsorden i forhold til EU, bl.a. burde der satses på udenrigs- og sikkerhedspolitikken og miljø- og energipolitikken. Aage Brusgaard (FP) tog afstand fra det nuværende nordiske samarbejde, Fremskridtspartiet mente alene, at samarbejdet skulle finde sted på regeringsplan. Jette Gottlieb (EL) mente, at en del af de konkrete resultater er truet af EU-samarbejdet: den nordiske pasunion, det fællesnordiske arbejdsmarked. Hun frygtede, at Nordisk Råd vil udvikle sig til et formøde for beslutninger i EU.

Redegørelse om status i det nordiske samarbejde forud for Nordisk Råds 47. session den 13. - 15. november 1995 i Kuopio

Minister for nordisk samarbejde Marianne Jelved afgav den 1. november 1995 en skriftlig redegørelse, som var genstand for debat i Folketinget den 9. november 1995. Redegørelsen var kon- centreret om det fremtidige nordiske samarbejde i 3 søjler. Endvidere redegjorde ministeren for 3 ministerrådsforslag:

Ministerrådets budgetforslag for 1996 på 707,0 mio. DKK skal tjene som fundament for omstillingsprocessen, således at det interne nordiske samarbejde koncentreres og målrettes og den ydre dimension udvides og udvikles. Reduktionen på 11 mio. DKK afspejlede et nødvendigt politisk kompromis med Sverige. Ministerrådet foreslog, at i forhold til rapporten "Nordisk Nytte" at generalsekretæren efter høring af institutioner og ministerråd udarbejder et konkret forslag for hver enkelt institution. Ministerrådsforslaget om arktisk samarbejde skulle sikre, at de nordiske lande star sammen om at finde løsninger på arktiske spørgsmål. Desværre havde man ikke kunnet indarbejde Arktisk Rad i forslaget, da arbejdet med dette var kørt fast. Der var i den efterfølgende debat enighed blandt Dorte Bennedsen (S), Knud Enggaard (V), Kristen Touborg (SF) og Jette Gottlieb (EL) om, at den rent økonomiske vurdering af institutioner i rapporten "Nordisk Nytte" ikke var tilfredsstillende. Den havde betydet, at det folkelige og det kulturelle nordiske samarbejde blev karakteriseret med lav eller uden nordisk nytte. Gitte Seeberg (KF) og Vibeke Peschardt (RV) pegede på, at nogle institutioner ville kunne overføres til national finansiering og nogle kunne direkte nedlægges. Kristen Touborg (SF) var ikke tilfreds med den geografiske opdeling af udvalgene, f.eks. mente han ikke, at man kan afgrænse energi- og miljøpolitik til kun at omfatte enten EU eller Nordens nærområder. Aage Brusgaard (FP) påpegede Nordisk Råd var for dyrt og glædede sig over, at der var besparelser påvej. Jette Gottlieb (EL) mente, at det nordiske værdi- og kulturfællesskab på flere omrader er i direkte modstrid med udviklingen på EU-området, f.eks. arbejdsmarkedsaftaler og hun var bekymret for den nordiske pasunion. Minister for nordisk samarbejde Marianne Jelved var klar over, at man kunne diskutere de parametre, som var anvendt i rapporten "Nordisk nytte", men mente at det var en velkvalificeret rapport, som kunne danne udgangspunkt for den videre procedure.

National opfølgning af visse af Nordisk Råds rekommandationer
Regeringen afleverede i november 1995 en fyldig redegørelse for opfølgningen af en række rekommandationer af særlig aktuel og politisk interesse. Delegationen vil tage disse oplysninger med i det videre arbejde med de omtalte rekommandationer.

7.2 Finlands delegation

Delegations- och arbetsutskottsmöten
Finlands delegation sammanträdde under perioden elva gånger och arbetsutskottet sex gånger.

Under delegationens möten har omorganiseringen av rådet utgjort ett genomgående tema. Det nordiska samarbetets förhållande till den europeiska integrationen har varit ett annat centralt diskussionsområde. Rapporten "Nordisk nytte" gällande de samnordiska institutionerna har diskuterats på flere möten.

Vid delegationens möte i februari redogjorde statssekretarare Veli Sundbäck (utrikesministeriet) för situationen i de nordiska länderna efter EU-folkomröstningarna. Han fann att Europa-frågornas betydelse i det nordiska samarbetet kommer att öka genom att alla de nordiska länderna är nära sammanknutna med Europa antingen genom EU eller EES.

Generalsekreterare Pär Stenbäck redogjorde för rapporten "Nordisk nytte" vid mötet under sessionen i Kuopio 14.11. Han noterade att åtta nordiska institutioner var nedläggningshotade. Minister Claes Andersson fäste uppmärksamhet vid att rapporten och den "nordiska nyttan" inte i tillräcklig grad beaktade kultursamarbetet, trots att detta var ett högt prioriterat samarbetsområde.

Övriga möten och seminarier
I början av januari arrangerade Nordiska rådet konferensen "Norden i FN - för fred och utveckling" i Helsingfors. Republikens president Martti Ahtisaari öppnade konferensen och FN:s generalsekreterare Boutros-Boutros Ghali deltog som huvudtalare. Konferensen var Nordiska rådets bidrag till Förenta Nationernas 50-års jubileum.

Delegationen arrangerade informationstillfällen för pressen bl.a. inför sessionen i Reykjavik i februari/mars och den femte extra sessionen i Köpenhamn. Rådets finska kontaktpersoner i ministerier och centrala ämbetsverk sammanträdde i november. Därvid redogjorde statsminister Paavo Lipponen och samarbetsminister Ole Norrback för det kommande nordiska programmet i anledning av det finska ordförandeskapet för samarbetet.

Föreningen för nordisk politik och delegationen arrangerade tillsammans ett seminarium om arktiskt samarbete i maj.

Parlamentarikerstipendiater från Polen, Ryssland och Ukraina besökte Finland i början av juni och stiftade därvid bekantskap med en rad nationella och nordiska institutioner.

Finlands delegation medverkade i två utställningar. De samnordiska institutionerna i Finland presenterade sig i Helsingfors i oktober. I anledning av FN:s 50-årsjubileum deltog delegationen med en presentation av det nordiska samarbetet i en utställning med världen som tema. Också denna utställning försiggick i Helsingfors.

Riksdagens behandling av delegationens berättelse
I remissdebatten 3.5. 1995 över delegationens verksamhetsberättelse 1994 konstaterade riksdagsman Mats Nyby att man står i beråd att omorganisera rådet på basen av tre utskott. Samarbetet skall i fortsättningen vägas mot den "nordiska nyttan". Nyby fann att det nordiska samarbetet inte är en självklarhet utan att det måste vinnas åter varje dag. Riksdagsman Kimmo Sasi såg fram mot omorganiseringen av rådet, varigenom rådet skulle stå bättre rustat att möta de nya utmaningar som bl.a. ett allt mera integrerat Europa innnebär. Riksdagsledamot Sinikka Hurskainen förordade en sammanslagning av Finlands delegations kansli med den övriga internationella verksamheten i riksdagen.

I sitt betänkande 13.6. 1995 över berättelsen konstaterar utrikesutskottet att utvidgandet av EU norrut ger det nordiska samarbetet nya möjligheter och EU en ny nordisk dimension. Det nordiska samarbetet har nya uppgifter i ett framtida integrerat Europa. Utskottet betonar att passfriheten bör kunna bibehållas i Norden.

7.3 Islands delegation

Islands delegation i Nordiska rådet har under året hållit 13 möten. Ordförande fram till den 13 juni 1995 var Halldór Ásgrímsson och vice ordförande Geir H. Haarde. Den 13 juni valdes Valgerður Sverrisdóttir till ordförande i delegationen och Hjörleifur Guttormsson till vice ordförande.

Under årets första månader arbetade delegationen huvudsakligen med förberedelserna för Nordiska rådets session 27 februari - 2 mars 1995 i Reykjavík. Delegationens sekretariat skötte de praktiska arrangemangen vid sessionen i samarbete med relevanta kontakter.

Verksamheten under året har främst kretsat kring ändringarna i det nordiska samarbetets framtid och organisation. Islands delegation behandlade dessa saker och framförde sina synpunkter till presidiet på möte i oktober 1995.

Vidare behandlades utredningen om de nordiska institutionerna i rapporten "Nordisk nytte" i delegationen och med den nordiske samarbetsministern Halldór Ásgrímsson samt ambassadör Eiður Guðnason. Islands representant i arbetsgruppen för Nordisk nytta deltog i delegationens möte i ärendet. Delegationen besökte de nordiska institutioner som finns på Island, dvs. Norden Hus i Reykjavík och Nordiska vulkanologiska insitutet för att få deras synpunkter på rapporten.

Frågan om det nordiska samarbetet inom FN togs vidare upp på ett möte med Islands utrikesminister Halldór Ásgrímsson, sedan det vid FN:s

kvinnokonferens i Peking 1995 framkommit synpunkter att det nordiska samarbetet fungerade dåligt. Ministern tog vid en senare tidpunkt upp frågan på ett gemensamt möte med de nordiska utrikesministrarna.

De nordiska journaliststipendierna utdelades av delegationen till tre journalister för att undersöka olika aspekter på Islands samarbete med de övriga nordiska länderna.

Delegationen organiserade besök för en grupp baltiska parlamentariker som erhållit stipendier från Nordiska rådet för att studera de nordiska ländernas politiska organisation. Gruppen intresserade sig särskilt för kommunal-, kultur- och socialpolitik.

Islands delegation beslöt att vara värd för en konferens om Schengen och den nordiska passunionen i början av 1996. Förberedelserna påbörjades omgående och konferensen genomfördes i slutet av februari 1996.

Island erhöll vid Reykjaviksessionen ordförandeskapet i Nordiska rådet. Den 27 februari 1995 blev Geir H. Haarde därför Nordiska rådets president fram till årsskiftet 1995/96 i enlighet med ändringarna i Helsingforsavtalet.

På presidiets möte i april lade Geir. H. Haarde fram sitt ordförandeprogram där han särskilt betonade tre saker som han önskade att presidiet skulle prioritera under ordförandeperioden:

- arbetet med det nordiska samarbetets reformering skulle genomföras
- det arktiska samarbetet skulle få särskild uppmärksamhet
- det nordiska samarbetet inom FN skulle betonas och åtgärder vidtas för att styrka detta.

Islands delegation intresserade sig särskilt för och följde noga utvecklingen kring förberedelserna för upprättande av ett arktiskt råd och arbetet i den parlamentariska kommittén för arktiska frågor, i vilken Geir H. Haarde är ordförande.

7.4 Norges delegasjon

Delegasjonens rapport og regjeringens melding om nordisk samarbeid

Delegasjonens rapport fra Nordisk Råds 44. og 45 sesjon ble 20. januar 1995 sendt Stortinget som tillegg til regjeringens melding til Stortinget om det nordiske samarbeidet (St.meld. nr. 30 1994-95).

Delegasjonen kunne konstatere at etter at folket i Finland og Sverige hadde svart ja til medlemskap i EU og folket i Norge hadde svart nei, så vil det nordiske samarbeidet være stilt overfor det faktum at 18 millioner av de vel 22 millioner innbyggere i Norden vil være medlemmer av EU. Interessen hos de nye medlemmene vil i stor grad være rettet mot virksomheten i EU, noe som innebærer store utfordringer for det nordiske samarbeidet. Delegasjonen framhevet at alle de nordiske land vil ha interesse av at det ikke vokser fram nye skillelinjer i Norden. Delegasjonen anså det vesentlig at man på nordisk plan vurderer hvorledes de nordiske land gjennom samarbeid skal kunne påvirke utviklingen både i EU og i Europa forøvrig i saker av fellesnordisk interesse og verdi, og hvorledes det nor-

diske samarbeidet skal utformes for å sikre alle de nordiske land likeverdig deltakelse i dette, uansett tilknytningsform til EU.

I delegasjonsrapporten fra Nordisk Råds 46., 47. og 5. ekstraordinære sesjon, avgitt 18.desember 1995, konstaterte delegasjonen at etter at de politiske prioriteringer var fastlagt ved Rådets 46.sesjon i Reykjavik, så har tiden vært brukt til å komme fram til en struktur og en samarbeidsmodell som kunne få bredest mulig tilslutning. Resultatet av dette arbeidet er at Rådet nå har et Nordenutvalg, et Europautvalg og et Nærområdeutvalg. I delegasjonen har det vært uenighet om valget av denne modellen, hvor flertallet anså at det beste ville være tre store utvalg basert på de tre hovedområder Rådet hadde pekt ut. Et mindretall gikk inn for en utvalgsmodell hvor utvalgene ble etablert etter saksområder.

Etter delegasjonens oppfatning er det avgjørende for det nordiske samarbeidets framtid at man lykkes å gjøre Nordisk Råd til et forum hvor det kan føres en politisk dialog om politisk betydningsfulle spørsmål. De nordisk partigruppene må stå sentralt i denne prosessen.

Utenrikskomiteens innstilling og debatten om regjeringens melding

På grunnlag av regjeringens melding med delegasjonens rapport avga Utenrikskomiteen i Stortinget 20.februar 1995 sin innstilling om det nordiske samarbeidet foregående år. Komiteens flertall, alle utenom Fremskrittspartiet, slo fast at den brede kontaktflaten for nordisk samhandling må føres videre. Selv om mange saker framover vil være knyttet til EU/EØS, tilsier geografisk nærhet, språkfellesskap og felles verdier at det spesifikt nordiske på naturlig måte vil være en viktig drivkraft i arbeidet framover. Det samme flertallet understreket behovet for samråd i saker som er oppe til drøfting og beslutning i EU/EØS-organer. Men arbeidet med disse spørsmål må skje uten at det genuint nordiske samarbeidet blir nedprioritert.

Det brede komiteflertallet slo forøvrig fast at en må ta vare på den nordiske samarbeidsmodellen, spesielt med tanke på det naturlige skillet som går mellom parlamentarikersiden og regjeringssiden. Et slikt prinsipielt standpunkt tilsier at det ikke bør skje en sammenslåing av Nordisk Råds presidiesekretariat og ministerrådssekretariatet.

Debatten i Stortinget fant sted 23. februar 1995, og ordfører for saken var John *Dale* fra Senterpartiet.

Delegasjonens arbeid forøvrig

Møter i delegasjonen

Det har i 1995 vært avholdt 5 møter i delegasjonen og 7 møter i arbeidsutvalget. I delegasjonsmøtet den 28. februar, i forbindelse med sesjonen i Reykjavik, deltok justisminister Grete *Faremo* og redegjorde for Schengenavtalen og den nordiske passoverenskomsten.

En parlamentarikerdelegasjon ledet av parlamentspresident Ceslovas *Jursenas* fra Litauen møtte representanter for delegasjonen den 25. april.

Medlemmer av arbeidsutvalget møtte leder og generalsekretær for Foreningen Norden den 3. mai. Det ble utvekslet informasjon om en konferanse for parlamentarikere fra Nordkalotten, delegasjonens kontakt med de frivillige organisasjonene og utvekslings- og stipendprogrammer som administreres av Foreningen Norden.

Som ledd i oppfølgingsarbeidet av Nordens Folkelige Forsamling i Hvidovre i 1994 ble detden 29 mai avholdt et møte mellom delegasjonen, Foreningen Norden og frivillige organisasjoner engasjert i nordisk samarbeid og Foreningen Norden. På møtet deltok ca. 60 personer.

På grunnlag av en henvendelse fra Foreningen Norden ble det avholdt et møte den 1. desember mellom delegasjonen og representanter fra Foreningenes Nordens distriktsrepresentanter. Omlag 100 personer deltok.

Delegasjonen inviterte den 11. desember vinner av den første Nordisk Råds Natur- og Miljøpris, Torleif *Ingelög*, til et møte i Stortinget med representanter for bl.a. Energi- og miljøkomiteen, Næringskomiteen og Landbruksdepartementet.

Informasjonsarbeid

Det er i løpet av året sendt ut en rekke pressemeldinger, formidlet publikasjoner og informasjonsmateriell, og besvart muntlige og skriftlige forespørsler. En vesentlig del av den utadvendte virksomheten har vært rettet mot barn og ungdom. Delegasjonen har deltatt med egen stand på flere utdannings- og ungdomsmesser.

I samarbeid med Bekkestua Bibliotek arrangerte delegasjonen et møte i januar hvor de norske kandidatene til Nordisk Råds litteraturpris ble presentert. Jan *Petersen* sto for presentasjonen av de nominerte forfatterne Torgeir Skjerven og Bjørn Aamodt.

Stipendprogram for parlamentarikere

Gjennom Nordisk Råds stipendprogram i 1995 har delegasjonen organisert besøk av 14 parlamentarikere (Estland 1, Latvia 3, Litauen 2, Russland 5, Polen 2 og Ukraina 1). De har kommet i tre puljer med en varighet på omlag 3-4 dager hver. Programmenes innhold var konsentrert om energi- og miljøpolitikk, lokalt selvstyre, helse- og sosialpolitikk m.m, foruten informasjon om hvordan arbeidet i Stortinget fungerer.

Delegasjonen tilrettela også et program for en gruppe parlamentarikere fra Litauen som besøkte Norge i september. Dette besøket var finansiert av Europarådet.

Delegasjonens øvrige kontakter med Baltikum i 1995

Ved møtet i Baltisk Forsamling i april i Riga var delegasjonen representert ved medlem av presidiet, Jan P. *Syse* og medlemmene i Miljøutvalget, Ragnhild *Queseth Haarstad*, Ranveig *Frøiland* og Paul *Chaffey*.

I mai arrangerte den norske delegasjonen, i samarbeid med Norsk Kulturråd, Statens Bibliotekstilsyn, Kulturdepartementet og Utenriksdepartementet, et seminar om kulturelt samarbeid mellom Norge og Balti-

kum. Delegasjoner fra Nordvest-Russland og Polen deltok også i programmet innenfor Ars Baltica samarbeidet. Kulturkonferansen ga deltakerne en god innføring i praktisk kulturarbeid i ulike kulturinstitusjoner.

I juni deltok Johan J. *Jakobsen* og Kjellbjørg *Lunde* på et seminar i Riga om partidannelser og partivirksomhet.

På et seminar om "Nasjonal identitet i de baltiske og nordiske land" i Riga i juli deltok fra delegasjonen Kjellbjørg *Lunde* og Ragna *Berget Jørgensen*.

Delegasjonen var representert ved Karin *Lian* på en stor ungdomsmønstring i Latvia i juli. Arrangementet var rettet mot ungdom som studerer nordiske språk og vel 1000 deltok.

En delegasjon fra det Litauiske parlamentet besøkte delegasjonen i september.

På vegne av Rådet deltok Ragnhild *Queseth Haarstad* på møtet i Baltisk Forsamling 1.-2. desember i Tallinn, hvor hun også holdt innlegg.

7.5 Sveriges delegation

Delegations- och arbetsutskottsmöten

Sveriges delegation har under verksamhetsperioden hållit nio sammanträden och därutöver har arbetsutskottet mötts fem gånger.

Nordiska rådets och delegationens arbetsuppgifter inför det utvidgade europasamarbetet har präglat delegationens diskussioner.

Statsrådet Mats Hellström har i sin egenskap av nordisk samarbetsminister vid ett antal tillfällen deltagit i delegationens möten. Således diskuterades vid möte den 22 februari 1995 bl.a. den nordiska passunionen. Mats Hellström framförde då att alla nordiska länder hade ett ansvar för att trygga den nordiska passöverenskommelsen, detta med anledning av diskussionerna om Schengenavtalet. Vid mötet diskuterades också minskningen av den nordiska budgeten.

Vid möte den 9 november framförde Mats Hellström i delegationen att ministerrådet i likhet med Nordiska rådet ägnat stor uppmärksamhet åt reformeringen av det nordiska samarbetet och koncentrerat samarbetet kring frågor som Norden och Europa, närområdena och nordisk identitet. Samarbetsministern redogjorde också för den politiska värderingen av verksamheten i de ca 40 samnordiska institutionerna med utgångspunkt i principen om nordisk nytta.

Nordiska samarbetsöverenskommelsen

I proposition nr 1995/96:33 föreslogs att riksdagen skulle godkänna en överenskommelse om ändring av 1962 års nordiska samarbetsöverenskommelse, det s.k. Helsingforsavtalet. Riksdagen beslöt den 6 december 1995 i enlighet med förslag från utrikesutskottet att godkänna de föreslagna ändringarna.

I sitt betänkande underströk utrikesutskottet vikten av det nordiska samarbetet. Enligt utskottet var de föreslagna ändringarna i Helsingfors-

avtalet angelägna för att anpassa samarbetet efter de nya förutsättningarna som skapats genom Sveriges och Finlands inträde i EU och för att fördjupa och effektivisera det fortsatta samarbetet mellan de nordiska länderna.

Nordiska institutioner
Med anledning av rapporten "Nordisk Nytta" ställde delegationens ordförande Olof Johansson en fråga till samarbetsministern om han ansåg att rapporten var i överensstämmelse med de prioriteringar som gjorts i Nordiska rådet såvitt gällde kultur- och miljöfrågor.

Samarbetsministern anförde att det var positivt att denna samlade värdering av de nordiska institutionerna hade gjorts, men framförde också att samarbetsministrarna skulle göra en slutgiltig utvärdering av rapportens slutsatser först i samband med 1997 års budget och efter hörande av institutionerna själva, Nordiska rådet och de olika fackministerråden. Samarbetsministern uttryckte förhoppningen att rapporten skulle leda till en process som gjorde det nordiska samarbetet både mer koncentrerat och mer slagkraftigt.

Övrigt
Föreningen Nordens direktör Mats Jönsson har vid två tillfällen deltagit i delegationens möten. Vid ett möte i samband med sessionen i Reykjavik redogjorde han för en rapport angående behovet att profilera och effektivisera det nordiska ungdomsutbytet. Härvid framkom att ungdoms- och studerandeprogrammen måste få en klarare nordisk profil, både för att uppnå målet att öka intresset och kunskapen om Norden och för att på ett konkret sätt visa nyttoaspekten av det nordiska samarbetet. Ungdoms- och studerandeutbytesprogrammen behövde en samordnad och därmed mera effektiv organisation för att nå en optimal användning och för att öka kvaliteten.

7.6 Ålands delegation

Delegationens verksamhet
Delegationen har liksom tidigare år bestått av både de av Ålands lagting valda medlemmarna och de av Ålands landskapsstyrelse utsedda tre presentanterna i Nordiska rådet. Dessutom har suppleanterna deltagit i mötena. Som delegationens ordförande har vicetalman Olof Salmén (ÅC) fungerat. Lantrådet Ragnar Erlandsson (ÅC) har varit viceordförande till den 23 november 1995 och lantrådet Roger Jansson valdes den 4 december till ny viceordförande i delegationen.

Ålands delegation har under året hållit 14 sammanträden. Vid sidan av nämnda sammanträden har de ordinarie medlemmarna vid tillfälle deltagit i Finlands delegations möten.

Under året har delegationen fungerat som politiskt diskussionsforum i frågor som antingen på parlamentariker- eller ministerrådssidan berört det nordiska samarbetet. I principiellt viktiga frågor har det åländska ställ-

ningstagandet avgjorts genom beslut i delegationen. De viktigaste frågorna som delegationen behandlat har varit den nordiska budgeten för 1996 samt ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet.

Delegationens berättelse till lagtinget
Delegationens berättelse till lagtinget över de för Åland väsentliga frågorna i Nordiska rådet under perioden den 11 mars 1994 till den 2 mars 1995, överlämnades till lagtinget den 26 april 1995 och slutbehandlades den 2 juni 1995. Berättelsen undergick inte någon utskottsbehandling utan antecknades direkt till kännedom efter bordläggning den 29 maj 1995.

Red. anm.: Beträffande delegationernas sammansättning 1995 hänvisas til Nordiska rådets nationella sekretariat.

BILAGA 1

Presidiets meddelanden om Interna beslut

Internt beslut 16/1991 angående etablerande av ett förpliktigande miljösamarbete kring Östersjön

Det interna beslutet har följande lydelse:

Miljöutskottet hemställer till Nordiska rådet

att Nordiska rådet tar initiativ till ett parlamentariskt samarbete som kan ingå som en del av en ny Östersjökonvention.

Meddelande: En ny Östersjökonvention antogs 1992. Uppföljningen från Nordiska rådets sida vad gäller parlamentarisk medverkan i det arbete som äger rum inom raamen för konventionen sker genom att Östersjöns miljöfrågor i en eller annan form ständigt finns på agendan för de parlamentariska östersjökonferenserna. Vidare har på utskottsnivå etablerats kontakter med HELCOM:s sekretariatet för diskussion bl.a. om finansiering av miljöåtgärder och om prioriteringar inom HELCOM:s arbete.

Internt beslut 3/1994 angående jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter m.m.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Juridisk Udvalg henstiller til Nordisk Råd

at de enkelte medlemslande efterstræber en mere ligelig kønsfordeling i selve Rådet;

at virke for, at retningslinierne for Rådets valgkomité om en mere ligelig kønsfordeling på Rådets betroede poster efterleves i praksis;

at virke for en mere ligelig kønsfordeling for så vidt angår Rådets forskellige chefstjenester

Meddelande: Presidiet anser att beslutets intentioner uppnåtts på ett tillfredställande sätt.

Internt beslut 1/1995 angående nordiskt samarbete i en ny tid

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet antar följande interna beslut

att godkänna mål och prioriteringar i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" och huvuddragen i förslagen om samarbetets uppläggning och organisation;

att för den fortsatta konkretiseringen av förslagen ta utgångspunkt i vad som anges i rapporten;

att återkomma till Nordiska rådets 47:e session i Kuopio med en rapport om reformarbetets gång och med förslag till konkreta ändringar i rådets arbetsordning.

Meddelande: Presidiet konstaterar att beslutet verkställts.

Internt beslut 2/1995 angående nordiska goodwill-ambassadörer

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet anmodar presidiet

att positivt överväga intentionerna i medlemsförslaget om nordiska goodwill ambassadörer i ljuste av den pågående översynen av Nordiska rådets informations- och publikationsverksamhet.

Meddelande: Presidiet har beslutat, att inte ytterligare överväga att utpeka nordiska goodwill-ambassadörer.

Internt beslut 3/1995 angående ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet antar följande beslut

att, med avslag till medlemsförslaget A 1116/p, godkänna presidiets förslag till ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet.

Meddelande: Presidiet konstaterar att beslutet trätt i kraft.

Internt beslut 4/1995 angående ändringar i rådets arbetsordning

Det interna beslutet har följande lydelse

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att återkomma till Nordiska rådets 47:e session i Kuopio med förslag till ändringar i rådets arbetsordning m.m. på grundval av rådets beslut under 5:e extrasessionen om ny organisation och nytt arbetssätt och om ändring i Helsingforsavtalet.

Meddelande: Presidiet konstaterar att beslutet verkställts.

Internt beslut 5/1995 angående det nordiska samarbetets förankring i parlamenten (budgetutskottets kontrolluppgift)

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet - Nordiska rådet - och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partigrupperna/partiorganisationerna. Presidiet skall beakta de förslag som framkommit i budgetutskottets kartläggning.

Meddelande: Presidiet konstaterar att det tidigare budgetutskottets kontrolluppgift har beaktats.

Internt beslut 6/1995 angående Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1994

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Meddelande: Presidiet konstaterar att de påtalade bristerna har åtgärdats.

Internt beslut 7/1995 angående ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

att godkänna presidiets förslag till ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet (A 1120/p:Bilaga)

att ändringarna i arbetsordningen för Nordiska rådet skall träda i kraft samma dag som de ändringar i Helsingforsavtalet, vilka beslutades under den 5:e extrasessionen, träder i kraft.

Meddelande: Presidiet konstaterar att beslutet trätt i kraft.

BILAGA 2

Presidiets och utskottens samt redaktionskommitténs sammansättning och möten under 1995

Presidiet

Presidiets sammansättning under 1995

Danmark	Dorte Bennedsen (S)
	Knud Enggaard (V)
Finland	Mats Nyby (SDP)
	Kimmo Sasi (Kok.)
Island	Halldór Ásgrímsson (F) till 13 juni Valgerður Sverrisdóttir (F) från 13 juni
	Geir H. Haarde (Sj)
	Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Norge	Berit Brørby Larsen (A)
	Jan P. Syse (H)
Sverige	Per Olof Håkansson (s)
	Elver Jonsson (fp)

Möten under 1995

10 januari i Helsingfors
23 januari i Stockholm
16 februari i Köpenhamn
29 februari i Reykjavík
1-2 mars i Reykjavik
20 april i Oslo
9-11 juni i Flensborg
30 juni i Köpenhamn
5 september i Stockholm
12 september i Rønne
28 september i Köpenhamn
29 september i Köpenhamn
24 oktober i Stockholm
13 november i Kuopio
8 december i Köpenhamn

Juridisk Udvalg

Udvalgets sammensætning i 1995

Danmark	Elisabeth Arnold (RV) 1. januar - 5. oktober
	Jette Gottlieb (EL)
	Svend Erik Hovmand (V)
	Vibeke Peschardt (RV) fra 5. oktober
Finland	Rose Marie Björkenheim (Kesk.) 1. januar - 5. oktober
	Sinikka Hurskainen (SDP), viceformand
	Riitta Saastamoinen (Kok.) 1. januar - 5. oktober
	Ville Itälä (Kok.) fra 5. mai
	Hannes Manninen (Kesk.) fra 5. mai
Island	Halldór Ásgrímsson (F) 1. januar - 15. juni
	Valgerður Sverrisdóttir (F) fra 15. juni
Norge	Eirin Faldet (A)
	Ulf Guttormsen (A)
	Johan J. Jakobsen (Sp)
Sverige	Arne Andersson (m), formand
	Maggi Mikaelsson (v)
	Birthe Sørestedt (s)

Sekreterare:	Anne Østergaard
Assistent:	Inge Munk Carlsson

Mødeaktiviteter i 1995
23. og 24. januar i Stockholm
27. februar i Reykjavík
27.-29. juni i Mariefred
30. august i Oslo (ekstramøde)
3. september i Oslo (ekstramøde)
28. september i København
13. november i Kuopio (session)
18. november i Stockholm (ekstramøde)

Kulturutskottet

Kulturutskottets sammansättning

Danmark:	Søren Hansen (S)
Färöarna:	Anfinn Kallsberg (Ff)
Grönland:	Otto Steenholdt (At)
Finland:	Markku Laukkanen (Kesk.) t.o.m. mars
	Liisa Hyssälä (Kesk.) fr.o.m. 5 maj
	Virpa Puisto (SDP)
	Eeva Turunen (Kok.), t.o.m. mars
	Jarmo Wahlström (Vas.) fr.o.m. 5 maj

Island:	Guðmundur Árni Stefansson (A), ordf. till 1 mars
	Sigrídur Anna Þordardóttir (Sj) fr.o.m. 1 mars
Norge:	Karin Lian (A)
	Kjellbjørg Lunde (SV)
	Siri Frost Sterri (H), vice ordf.
Sverige:	Berit Oscarsson (s), ordf.
	Marianne Samuelsson (mp)
	Nils T. Svensson (s)

Sekreterare:	May-Britt Gjengstø Utheim
Assistent:	Margareta Koumí

Mötesverksamheten 1995
Den 23 - 24 januari i Stockholm
Den 27 februari i Reykjavík
Den 22 maj i Köpenhamn
Den 22 maj i Köpenhamn med Nordiska ministerrådet (kultur- samt utbildnings - och forskningsministrarna)
Den 17 augusti i Malmö
Den 28 september i Köpenhamn
Den 27 oktober i Göteborg
Den 13 november i Kuopio

Socialutskottet

Socialutskottets sammansättning under 1995

Danmark	Hanne Andersen (S)
	Aage Brusgaard (FP)
	Jonna Grønver (V)
Finland	Claes Andersson (Vas.) t.o.m. 5 apr. 1995
	Eeva-Lisa Moilanen (SKL) t.o.m. 5 apr. 1995
	Markku Rossi (Kesk.) t.o.m. 5 apr. 1995
	Janina Andersson (Vihr.) fr.o.m. 5 maj 1995
	Pehr Löv (SFP) fr.o.m. 5 maj 1995
	Marjatta Vehkaoja (SDP) fr.o.m. 5 maj 1995
Island	Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) t.o.m. 1 mars 1995
	Guðmundur Árni Stefánsson (A) fr.o.m. 1 mars 1995
Norge	Anneliese Dørum (A)
	Carl I. Hagen (FrP)
	Solveig Sollie (KrF)
Sverige	Yvonne Sandberg-Fries (s)
	Alf Svensson (kds)
	Sten Svensson (m)

Sekreterare:	Ragna Árnadóttir
Assistent:	Marianne Bejmar

Danmark	Niels Ahlmann-Ohlsen (KF) til 46. sesjon (utvalgets formann til 46. sesjon)
	Henning Grove (KF)

	Anders Mølgaard (V) (utv. nestformann fra 46. sesjon)
	Ole Stavad (S) (utvalgets formann fra 46. sesjon)
Finland	Satu Hassi (Vihr.) (til 5. april 1995)
	Bjarne Kallis (SKL) (fra 5. april 1995)
	Mari Kiviniemi (Kesk.) (fra 5. april 1995)
	Håkan Nordman (SFP) (til 5. april 1995)
	Riksdagsman Erkki Tuomioja (SDP)
Island	Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Norge	John Dale (Sp)
	Thorbjørn Jagland (A) (utvalgets nestformann til 46. sesjon)
	Anders Talleraas (H)
Sverige	Jan Bergquist (s)
	Carl Bildt (m)
	Anita Johansson (s)
Sekretær:	Olav Vefald
Assistent:	Gro Hagen

Utvalgets møter i 1995
23-24. januar i Stockholm
(31. januar -1. februar i Oslo - miljø- og energiseminar)
27. februar i Reykjavík
19-22. juni i Kotka - Viborg - St. Petersburg
28. september i København
13. november i Kuopio

Budgetutskottet

Budgetutskottets sammansättning under 1995

Danmark	Børge Bakholdt (S)
	Hans Engell (KF)
Grönland	Kaj Egede (Si) t.o.m. 3 oktober
	Jonathan Motzfeldt (Si) fr.o.m. 4 oktober
Finland	Timo Järvilahti (Kesk.) t.o.m. 4 april
	Ossi Kortieniemi (Kesk.) fr.o.m. 5 maj
	Lauri Metsämäki (SDP) t.o.m. mars
	Outi Ojala (Vas.) fr.o.m. 5 maj
Åland	May Flodin (FS) t.o.m. oktober
Island	Árni M. Mathiesen (Sj) t.o.m. 14 juni
	Siv Friðleifsdóttir (F) fr.o.m. 15 juni
Norge	Peter Angelsen (Sp), ordförande
	Kjell Magne Bondevik (KrF)
	Erik Dalheim (A)
Sverige	Sven Hulterström (s) t.o.m. 7 november
	Inger Koch (m)
	Kjell Nordström (s) t.o.m. 7 november, vice ordförande

Sekreterare: Anna Mårtensson
Assistent: Margareta Koumí

Mötesverksamhet 1995
23 januari i Stockholm
27 februari i Reykjavík
14 - 16 augusti i Köpenhamn
28 - 29 september i Köpenhamn
23 oktober i Köpenhamn
13 november i Kuopio

Redaktionskommittén

Redaktionskommitténs sammansättning

Danmark	Søren Hansen (S)
	Anders Mølgaard (V)
Finland	Sinikka Hurskainen (SDP) t.o.m. mars
	Tarja Kautto (SDP) från 5 maj
	Markku Laukkanen (Kesk.), vice ordf., t.o.m. mars
	Liisa Hyssylä (Kesk.), vice ordf., fr.o.m. 5 maj
Island	Árni M. Mathiesen (Sj) till 15 juni
	Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj) från 15 juni
	Kristin Einarsdóttir (Kv) till 15 juni
	Valgerður Sverrisdóttir (F) från 15 juni
Norge	Carl I. Hagen (FrP)
	Karin Lian (A), ordf.
Sverige	Margareta Israelsson (s)
	Sten Svensson (m)

Mötesverksamhet 1995
23 januari i Stockholm
28 februari i Reykjavik
13 november i Kuopio

Förslag

från Nordiska rådets presidium om regler för sessionens genomförande

1. Begränsning av talartiden i generaldebatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till *8 minuter* för

a) presidiets inlägg
b) partigruppernas talesmän
c) de nordiska statsministrarnas inlägg
d) de självstyrande områdenas inlägg

att tidsbegränsningen sätts till *4 minuter* för övriga talare.

2. Begränsning av talartiden i utrikes - och säkerhetspolitiska debatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till *8 minuter* för

a) presidiets representant
b) utrikesministrarna
c) de nordiska partigrupperna - partigruppernas talesmän
d) de självstyrande områdenas inlägg

att tidsbegränsningen sätts till *4 minuter* för övriga talare.

3. Begränsning av talartiden i debatten om ministerrådets budgetförslag för 1997 och C 1 og C 2-dokumentet

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till 8 *minuter* för

a) presidiets representant
b) samarbetsministrarna
c) de nordiska partigrupperna - partigruppernas talesmän
d) de självstyrande områdenas inlägg

att tidsbegränsningen sätts till *4 minuter* för övriga talare.

4. Begränsning av talartiden i utskottens sakdebatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatterna om ministerrådsförslagen sätts til *8 minuter* för

a) utskottens talesmän
b) ministerrådets talesmän

att tidsbegränsningen sätts till *4 minuter* for övrige talare

5. Replikskiftet

Presidiet föreslår

att följande regler för replikskiftet skall gälla vid 48:e sessionen:

a) en tidsbegränsning på *en minut* per replik
b) den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara på en gång
c) presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte
d) huvudinläggets talare skall ges rätt att ge ett avslutande svar
e) presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst 10 minuter.

Presidenten hänvisar i övrigt till 9 § i Arbetsordningen.

6. Frågeinstitutet

Presidenten föreslår att frågeinstitutet inte tillämpas i traditionel form under 48:e sessionen.

Muntliga frågor hänvisas till frågestunden med samarbetsministrarna.

Presidiet föreslår

att följande regler för frågestunden skall gälla vid 48:e sessionen:

a) en tidsbegränsning på *en minut* per fråga
b) en tidsbegränsning på *2 minuter* per svar
c) presidenten kan ge frågeställaren ordet för en kort tilläggsfråga

DOKUMENT 3

Statsministrenes redegørelse

framført af statsminister Thorbjørn Jagland vid Nordisk Råds 48:e session

President,

La meg først få si: Det er en stor glede at en av mine første offisielle plikter som Norges statsminister er å få møte Nordisk Råd og redegjøre om det kommende norske formannskapet i Nordisk Ministerråd.

Den nordiske tilhørigheten har formet alle nordiske politikere - også meg. Nært samarbeid med nordiske partifeller er en del av den politiske kulturen i alle politiske familier i Norden. Det er en styrke vi må vite å ta vare på.

Det nære samråd i Norden ligger i grenselandet mellom internasjonalt og nasjonalt samarbeid - internasjonalt fordi det strekker seg over landegrenser og er en av verdens mest avanserte regionale samarbeidsordninger, - nasjonalt fordi den politiske kulturarven er så lik og fordi dette er den eneste kretsen av flere land der vi nordboere kan snakke vårt eget språk. Å ta en telefon til en nordisk kollega er som å ringe til en nabo. Å prøve ut ideer i en nordisk krets kan skje like uformelt som på hjemmebane.

De ti siste årene har vi opplevd endringer som kanskje er sterkere enn noen gang tidligere i moderne tid. Det er endringer med drivkrefter langt utenfor det nordiske hjørnet av Europa.

Sovjetunionen gikk i oppløsning, Tyskland ble samlet og det er frie valg over hele det europeiske kontinentet. Atomrakettene har ingen mening i dagens Europa, og NATO spiller i dag rollen som freds- og samarbeidsbygger. Vi har fått nye kunnskaper om de store miljøutfordringene, trusselen mot ozonlaget og det globale klima. Vi er blitt klar over at vi må ta nye valg når det gjelder vårt forbruksmønster, vår livsstil og bruk av naturressurser.

Utenfor Europa kommer Asia - med sin voksende befolkning og kraftige økonomiske vekst. Teknologien har omformet verdensøkonomien - i alle hjørner av kloden. Alt kan produseres hvor som helst - og selges hvor som helst.

Og samtidig er det store grupper mennesker som faller utenfor. Det skjer på det afrikanske kontinent, der kriger og konflikter raser og der utviklingen stopper opp eller går i gal retning. Og det skjer - i en annen målestokk - i vår egen del av verden , der grupper i befolkningen ikke får ta del i velstandsutviklingen.

Vi har diskutert dette her i Nordisk Råd ved mange anledninger: Norden er en del av denne nye verdensøkonomien. Norden er en del av det europeiske kretsløpet - økologisk, kulturelt, økonomisk og politisk. Vi kan ikke slå en ring rundt vår egen region og stenge resten av verden ute.

Så har da også de nordiske land tatt viktige steg mot større åpenhet og deltakelse - vi har fått EØS-avtalen, som omfatter alle land. Sverige og Finland har sluttet seg til Danmark i EU, og vi har tatt vare på den nordiske passfriheten gjennom at vi alle deltar i Schengen-samarbeidet.

Norge vil ta over det nordiske formannskapet med den klare overbevisning at det nordiske fellesskapet er viktigere enn noen gang tidligere.

Den nye norske regjerings tiltredelseserklæring bygger på et samfunnssyn der vi alle er avhengig av hverandre nasjonalt og internasjonalt. Råderett over vårt eget liv får vi bare hvis viser oss selv som en del av et større fellesskap. Det gjelder i hvert enkelt menneskes liv, men det gjelder også i forholdet mellom land.

Min regjering har invitert nordmenn til et bredt rådslag om hvordan vi ønsker det norske samfunnet inn i det neste århundre. Vi har kalt dette prosjektet for Det norske hus - år 2000. Og for å bygge videre på dette bildet: Dette huset skal stå i et nordisk nabolag - i en europeisk bydel i den globale landsbyen.

I dette perspektivet har Norden en spesiell plass for våre land. Norden er alle nordiske lands nærmeste nabolag. Her har vi våre nærmeste venner. Her kan vi dele våre erfaringer. Vi kan samle krefter der vi har felles interesser, og vi kan lære å leve med hverandre der vi har ulike syn. Vi kan sammen prøve ut nye ordninger for styre, stell og demokratisk deltakelse. Vi kan bygge videre et samråd som gjør oss alle sterkere når vi hver for oss og samlet deltar i det bredere samarbeidet i Europa og internasjonalt.

Vårt formannskap vil følge aktivt opp det de siste års reformarbeid har trukket opp. Jeg tenker særlig på samarbeidet innen de tre hovedområdene: det felles nordiske, det europeiske og i forhold til nærområdene. Vår retningslinje vil være at alle ministerråd skal arbeide videre med prosjekter som vektlegger nordisk nytte.

Vi vil videreføre arbeidet med å sikre et effektivt nordisk samarbeid der vi får mest mulig ut av hver krone vi bruker. Det nordiske samarbeidet er ikke dyrt. Det koster hver nordboer langt mindre i året enn en kinobillett. Det har vi råd til alle sammen. Videre vil vi fra norsk side legge vekt på noen hovedområder der vi mener det er nødvendig med klarere profil og nye initiativ.

Mitt første punkt er at vi enda klarere skal hold fram Norden som modell og verksted for samarbeid mellom land i det nye Europa. For hva vil være Nordens situasjon i årene som kommer?

I Norden vil man finne et mangfold i tilknytning til ulike europeiske samarbeidsordninger. Alle land er med i OSSE og Europarådet. Tre land er EU-medlemmer, to deltar i EØS gjennom EFTA. Tre land er NATO-

medlemmer, to land deltar i samarbeid med NATO gjennom Partnerskap for fred, og samtlige er en del av det indre marked.

Om noen år vil vi kunne anvende de samme begrepene og beskrive det samme mangfoldet for gruppen av sentraleuropeiske land, og det er poenget. Noe vil de ha felles, noe vil de ha hver for seg. Vår viktigste oppgave er at disse forskjellene ikke skaper nye skillelinjer som svekker Europas evne til å ta fatt på alle utfordringene som ligger foran oss.

Til tross for mangfoldet er forholdet mellom de nordiske land inkluderende, ikke ekskluderende. Det genuint nordiske samarbeidet - det mellomfolkelige og grenseregionale samarbeidet - nettverket mellom bedrifter, mennesker og organisasjoner - alt dette er i stadig utvikling. Vi har også den spesielle konstruksjonen med selvstyrende områder. Som Ålands landtråd sa i Kuopio i fjor - kanskje kan dette være en interessant modell for å løse minoritetsproblemer flere steder i Europa.

Vi har bred dialog om europeiske samarbeidsspørsmål. Regjeringene har stadig bredere dialog og samarbeid om utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske spørsmål og bygger bro mellom dem som er med og dem som står utenfor NATO.

Ved inngangen til 1990-tallet kunne vi ikke diskutere sikkerhetspolitikk i formelle nordiske fora. Først i 1992 fikk vi den første utenrikspolitiske redegjørelse for denne forsamlingen. Siden den gang har også de nordiske forsvarsministrene videreutviklet sitt samarbeid. Dette er ikke et område som faller naturlig innenfor de tre hovedområdene for det formelle samarbeidet, men det er et viktig felles anliggende - og derfor hører det hjemme i vårt nære samråd.

I Bosnia skjer det historiske at en nordisk styrke, med deltakelse fra Polen og med bidrag fra de baltiske stater, deltar i en fredsbevarende operasjon under NATO-kommando.

I mai neste år avholdes øvelse Nordic Peace i Troms. Øvelsen har til hensikt å samøve de ulike nordiske styrker innen fredsbevarende disipliner. Andre Partnerskap for fred-land, inklusive Russland, vil bli invitert til å delta som observatør under øvelsen.

Her har vi lagt kimen til noe nytt og viktig. Operasjonen i Bosnia er Partnerskap for fred i praksis. Nå drøfter forsvarsmyndighetene hvordan den nordisk-baltisk-polske rollen skal være i en eventuell oppfølging av IFOR.

Men vi ser også videre - mot hvordan vi kan sikre et mer permanent nordisk arrangement for fredsbevarende operasjoner. Dette har viktige perspektiver for hvordan land med ulik alliansetilknytning kan arbeide sammen. Vi vil arbeide for å bedre de nordiske lands evne til felles innsats i internasjonale fredsoperasjoner. Målsettingen bør være at vi i framtiden kan ha pekt ut enheter som kan settes sammen til en fellesnordisk fredsstyrke av ulik størrelse og art - alt etter behov.

Relevante utvalg i Nordisk Råd bør kjenne de viktige sidene av utviklingen på dette området. Vi vil derfor gå inn for at den norske for-

svarsministeren i løpet av 1997 møter i Nordisk Råd for å orientere om utviklingen av det nordiske samarbeidet på det fredsbevarende området.

Vi kan ikke vente at landene i Europa får et like nært og fortrolig forhold seg imellom som det vi kjenner i Norden. Vi kan heller ikke vente at det vokser fram regionale samarbeidsordninger lik dem vi ser i Nordisk Råd, med sin spesielle historiske forankring.

Men vi kan mer aktivt vise fram hvordan det nordiske samarbeidet virker og hvordan det er bygd opp. Det kan være en kilde til inspirasjon i de regioner av Europa som nå kan ta fatt på utvikling til beste for mennesker og miljø.

Derfor skal vi også ta med oss våre nordiske erfaringer når vi i 1997 - på hver vår kant - skal begynne arbeidet med utvidelse av NATO og EU. Det norske formannskapet vil videreføre den nærområdestrategi som samarbeidsministrene har vedtatt og som er oversendt Rådet. Vi vil videre legge opp til en utvidet kontakt mellom alle samarbeidsområder og myndighetene i nærområdene. Det vil handle om sentrale og lokale myndigheter på russisk side og nasjonale myndigheter i de baltiske land.

Formålet ved slike invitasjoner vil være å få en direkte diskusjon om de felles prosjekter som de nordiske land gjennomfører i nærområdene. Men målet går videre: Vi ønsker å skape nye kontaktflater mellom lokale og nasjonale myndigheter - ikke som permanente ordninger, men som et bidrag til å bygge nye nettverk. Det er det samme målet vi etterstreber i Barentssamarbeidet og Østersjøsamarbeidet. Men i nordisk samarbeid har vi erfaringer fra egne samarbeidsordninger som våre naboer kan ha interesse og nytte av.

Nærområdestrategien trekker opp linjer for vår felles innsats overfor våre naboområder. I tillegg kommer hvert lands egen innsats. Vi bidrar alle med kompetanse og økonomisk støtte for å utveksle erfaringer fra den nasjonale virkemiddelbruken. Vi har alle interesse av økt kontakt og informasjonsutveksling mellom dem som har det løpende ansvaret for samarbeidet østover.

En nordisk politikk for nærområdene kan ikke vedtas en gang for alle. Den må legges opp som en prosess der bredere miljøer trekkes med og der vi fortløpende kan vurdere erfaringer og nye ideer.

Fra norsk side vil vi foreslå en særlig gjennomgang av hvordan vi kan stimulere de frivillige organisasjonene til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområdene. Disse organisasjonene er en nordisk ressurs - de utgjør en av bærebjelkene i utviklingen av det nordiske demokratiet. Et viktig håndslag østover vil være å bidra til at det sivile samfunn utvikler mangfold. Da kan våre frivillige organisasjoner spille en viktig rolle. Vi vil i denne sammenheng foreslå at det utarbeides et samarbeidsprogram mellom Ministerrådet og de frivillige organisasjonene.

Dette bringer meg til neste punkt i det norske formannskapets arbeid. Vi vil prioritere en videre utvikling av ungdomssamarbeidet i Norden og mellom Norden og nærområdene.

De fleste nordboere opplevde sitt første utenlandsopphold i et annet nordisk land. Mange opplevde det i ungdomstiden. De nettverk som bygges i unge år, får varig betydning. Det gir utgangspunkt for fortsatt vennskap og kontakter - og det sprer forståelse for nasjonale særtrekk.

Alle våre land er engasjert i en rekke studentutvekslingsprogrammer - i EU- og EØS-sammenheng og internt i Norden gjennom Nordplus. Sverige arbeider med et spennende prosjekt for studentutveksling rundt Østersjøen, slik Visby-toppmøtet legger opp til.

Vi vil vurdere muligheten for en opptrapping av utvekslingen mellom ungdom før studiealder. Sammen med sekretariatet vil vi gjennomgå eksisterende ordninger, og vi vil fremme forslag til økt innsats i forbindelse med budsjettet for 1998. Dette er ikke kostbart. Utveksling av skoleklasser - videreutvikling av brevvekslings-samarbeidet og økt utveksling mellom frivillige organisasjoner koster lite, men er av verdi for dem som deltar, og bidrar til å styrke og bygge opp det nordiske fellesskapet.

Også i den rene nordiske sammenheng vil vi sette barn og unge i fokus - fra flere innfallsvinkler. I alle våre land er det blitt rettet et særlig søkelys mot seksuell utnytting av barn. Under Verdenskongressen i Stockholm i august forpliktet de nordiske land seg til å sette dette tema på dagsordenen nasjonalt og i regionale og internasjonale fora. Arbeid pågår i Europarådets regi, og dette er også en sak som Norden-uvalget i Nordisk Råd har gitt prioritet.

Alle våre land arbeider nå med nasjonale handlingsplaner på dette viktige området. Vi bør se disse i sammenheng. Vi vil i løpet av 1997 samle faglig ekspertise på dette området, utveksle erfaring og søke å samordne nordiske innspill i internasjonal sammenheng slik at vi med størst mulig tyngde kan følge opp aksjonsplanen.

Konferansen "Morgendagens Velferdssamfunn" tidligere i år viste at vi har stor nytte av å utveksle kunnskap og erfaring på det sosiale og kulturelle området. Vi vil ta dette med oss og rette særlig oppmerksomhet mot de vilkår utsatte grupper av barn og unge har i Norden. Også i denne sammenheng må vi legge vekt på å trekke med de frivillige organisasjonene, som ofte gjør en avgjørende innsats i det daglige arbeidet.

Vi vil også videreføre den nære kontakten om økonomisk politikk. Norden har vært nytenkende i den europeiske kampen mot arbeidsledigheten. Fra norsk side støtter vi de nordiske EU-landenes arbeid med å få sysselsetting høyere opp på EUs dagsorden. I lys av forberedelsene til den økonomiske og monetære union er det grunn til å studere nærmere hvordan det vil virke inn på nordiske forhold når noen går med og noen blir stående utenfor en felles europeisk valuta.

Vi trenger også en felles nordisk refleksjon om hvordan velferdssamfunnet skal møte sine utfordringer inn i et nytt århundre. Arbeid til alle i en tid med store teknologiske endringer - velferd til alle i en tid med flere eldre- og livslang læring til alle i en framtid der kunnskap er nøkkelen til utvikling for både mennesker og samfunn.

Samråd om europeiske spørsmål vil være en prioritert oppgave for det norske formannskapet. Her vil vi følge opp den nyttige innretningen samarbeidet har fått siden folkeavstemningene i 1994. Målet er klart: sikre samråd om viktige europeiske spørsmål som kommer opp i EU- og EØS-sammenheng. Mange av de sakene som tidligere stod på vår nordiske dagsorden, sorterer nå under EU/EØS-paraplyen. Vi vil arbeide for å vedlikeholde - og der det er i felles interesse - styrke kontakten på politisk og faglig nivå.

Vi vil legge særlig vekt på å følge opp lovgivningssamarbeidet. Enten det skjer gjennom EU eller EØS, vedtar våre land de samme rettsaktene hva gjelder det indre marked. Denne sesjonen har til behandling et nytt samarbeidsprogram på dette området. Vi vil sikre at vi kan holde fast ved målet som er størst mulig likhet i utforming av nasjonale lover og regler. Det gjør det enklere å ta seg fram for nordiske borgere, og det gjør Norden mer attraktivt som et felles hjemmemarked for våre bedrifter.

Vi skal også legge vekt på oppfølgingen av det nordiske samarbeid om pass- og reisefrihetsordninger når alle land nå er observatører i Schengen-samarbeidet. Med Norges og Islands samarbeidssamtaler har vi hindret at det kommer en passgrense tvers gjennom Norden. Vi har også styrket muligheten for et sterkere og bredere europeisk samarbeid mot organisert kriminalitet. Det er viktig at vi viderefører en felles nordisk profil i Schengen-samarbeidet. Passfriheten var det faktisk vi i Norden som fant på - alt på 1950-tallet.

Miljø er - og vil alltid måtte være - en hovedoppgave i det nordiske samarbeidet. Resten av verden ser mot Norden som en region som tar miljø og økologi på alvor. Det forplikter.

Den nordiske miljøstrategien for årene 1996-2000 legger grunnlaget for det norske formannskapets prioriteringer. I 1997 vil vi legge særlig vekt på arbeidet med bærekraftig produksjon og forbruk. Vi vil utarbeide en miljøstrategi med særlig oppmerksomhet omkring miljøskadelige stoffer i produkter og avfall.

Vi trenger å konsentrere oss om de verdivalg og samfunnsmessige drivkrefter som legger rammene for miljøpolitikken. Mange av miljøproblemene i Norden er knyttet til virksomheten som spenner over flere sektorer. Dette gjelder ikke minst i arbeidet med å sikre det biologiske mangfoldet i Norden og i nærområdene, som oppfølging av Rio-konvensjonen. Derfor trenger vi bedre samarbeid mellom sektorene. Vi har allerede kommet et stykke på vei på områder som jordbruk-, skogbruk-, fiskeri-, energi- og finanssektoren. I 1997 vil vi ta nye initiativ overfor konsument-, nærings- og kultursektoren. Samarbeidet med energisektoren vil naturlig nok stå sentralt i klimaforhandlingene fram mot desember neste år.

Fra norsk side vil vi særlig ha atomavfallsproblemene på Kola-halvøya i fokus. Befolkningen i den nordlige regionen er avhengig av at vi finner løsninger, og løsninger finnes. Det finnes teknologi og vi har etter hvert fått praktiske opplegg for hvordan vi kan gå fram.Men det mangler res-

surser. Vi vil trenge aktiv medvirkning fra Russland, de nordiske land og fra europeiske og internasjonale finansinstitusjoner. Mye vil være lettere om Norden sammen fronter denne saken utad.

De alvorligste miljøproblemene for Norden finner vi nemlig i våre nærområder. Tidligere i år ble vi enige om å opprette en ny miljølåneordning under den Nordiske Investeringsbanken. Vi vil arbeide for at den blir operativ snarest mulig. Ordningen vil gi et viktig bidrag til tiltak i nærområdene. Det mangler ikke prosjekter verken i Nordvest-Russland eller i Baltikum.

Energi er en gjenganger på den nordiske dagsordenen, og det er ikke unaturlig at vi ser dette feltet også i en miljøsammenheng. Hvert nordisk land avgjør sin energipolitikk på selvstendig grunnlag. Det er det ikke tvil om. Å sikre forutsigbar tilgang på elektrisitet er en hovedoppgave for hvert lands regjering. Likevel er dette en del av samfunnsstyringen som innbyr til å se på tvers av landegrensene.

Vi har langt på vei et felles elektrisitetsmarked i Norden. Forbruket av elektrisitet har vokst med 1 1/2 pst. årlig de siste årene. Dette er en utfordring for alle nordiske land - og det er en utfordring for miljøet. Vi må utvikle alternative energikilder som kan gi oss ny elektrisitet med begrenset utslipp av klimagasser. Vi må legge tilrette for avvikling av de mest skadelige energikildene, som kull. Vi må være i stand til å erstatte den kraftmengden som i dag produseres av kjernekraft, den dagen de svenske kjernekraftverkene fases ut.

Disse spørsmålene og disse utfordringene må vi se i sammenheng. Bygging av to mindre gasskraftverk i Norge vil bare utgjøre antatt vekst i elektrisitetsforbruket. Det vil øke utslippene av CO2 fra Norge, men det vil bidra til å stabilisere eller redusere utslippene fra Norden som region, på samme måte som eksport av norsk gass til Europa forøvrig i stor skala bidrar til å begrense bruken av kull.

Det har - og mange vil beklage det - ikke vært noe klart grunnlag for å diskutere dette i den nordiske kretsen. Vi vil derfor i året som kommer, ta initiativ til en løpende diskusjon om både energi og miljøspørsmål som her er reist. Dette vil ikke minst være aktuelt i forbindelse med de viktige klimaforhandlingene.

Kultur og undervisning har vært et satsingsområde de siste årene og utgjør nå om lag halvparten av det fellesnordiske budsjettet. Vi vil legge spesiell vekt på barne- og ungdomsarbeidet. Her finner vi, som jeg sa tidligere, grobunnen for det nordiske kulturfellesskapet. Nordisk satsing kan skje med utgangspunkt i nasjonale prioriteringer, men vi kan trekke prosjekter og nasjonal satsing sammen på nordisk nivå.

I tillegg til økt satsing på utveksling vil vi være spesielt opptatt av hvordan et nordisk samarbeid om informasjonsteknologi kan utnyttes for å skape nye nordiske møteplasser for barn og unge i Norden.

Mot slutten av året kan vi vente konklusjonene fra det forskningspolitiske råd som har en ny nordisk forskningspolitisk strategi. Dette vil vi

forelegge for Nordisk Råd og aktivt arbeide for å få gjennomført en strategi der vi best mulig målretter våre felles ressurser på forskningsområdet.

I europeisk sammenheng er Norden preget av kulturell homogenitet. Men også våre samfunn er i dag flerkulturelle. Det er en kilde til berikelse for våre samfunn. Samtidig møter vi utfordringer knyttet til integrasjon, toleranse og samarbeid mellom grupper i våre land. Vi vil ta initiativ til at kulturministrene vurderer hvordan kultursatsing kan bidra til å bekjempe rasisme og fremmed-frykt. Dette er ennå ny mark for våre forskningsmiljøer. Det kan være mye å hente i å sette i gang fellesnordiske prosjekter som kan trekke på kompetanse og erfaring fra alle land.

Under forberedelsen av denne redegjørelsen kom det innspill fra mange hold om å vektlegge samarbeid på informasjonsteknologiområdet. Det har vært nevnt i forhold til barn og ungdom og i forhold til utdanning og forskning. Informasjonsteknologi er i sin natur tverrfaglig og anvendelsen går på ters av sektorer i samfunnet. Jeg tror likevel det kan være grunn til å fokusere nærmere på nordiske særpreg, språk og kultur i informasjonssamfunnet.

Dette vil også være et tema for Nordisk Råds kultursesjon i Oslo i mars. Men vi trenger nye nordiske nettverk av de fagmiljøer som utvikler informasjons-teknologien til nye områder. Vi bør vurdere hvordan vi kan utvikle løsninger for at nyttig informasjon kan tilrettelegges på nordiske språk og gjøres tilgjengelig i hele Norden.

Vi har også noe å hente i å utveksle erfaringer for hvordan den nye teknologien kan anvendes i nasjonal forvaltning. Det blir voksende behov for arbeidskraft i tjenesteytende næringer - og mindre behov for arbeidskraft i offentlig byråkrati. Den nye teknologien kan være broen mellom de to sektorene. Vi vil derfor ta initiativ til en felles nordisk konferanse for å få fram sammenliknende kunnskap, erfaringer og analyser.

Vi skal ta vare på det nordiske mangfoldet og la det få komme til uttrykk. Jeg har nevnt den vekt vi vil tillegge de frivillige organisasjonene. Jeg har nevnt de selvstyrende områdene og den viktige rollen som Færøyene, Grønland og Åland spiller i den nordiske familie. Vi har Vest-Norden, som er utviklet til et Nordisk Atlanterhavssamarbeid der også Norge er med.Vi har det arktiske samarbeidet som nå tar form. Og vi har den samiske befolkning, som hører med i den nordiske kretsen. Vi vil foreslå at de observatør- og konsultasjonsordningene som er etablert, blir etterprøvd, og at samarbeidet mellom sametingene i Finland, Sverige og Norge blir sikret nordisk finansiering.

Norden mot år 2000 vil se annerledes ut enn Norden ved inngangen til 1990-tallet. Landene har valgt ulikt i forhold til Europa. Men likevel har de nordiske land aldri vært så nært knyttet sammen som i dag. Vi er små hver for oss. Sammen er vi en gruppe som blir regnet med. Verden regner med Norden. Innbyggerne i de nordiske land regner med Norden. Samarbeidsformen i FN er endret. Men vi har fortsatt mye å gi under den nordiske fellesnevneren, ikke misnt når det gjelder det løpende nordiske samarbeidet med FN-reformene.

Det norske formannskapet vil legge opp til nær og løpende kontakt med Nordisk Råd og Rådets utvalg. Vi vil arbeide for at regjeringssiden deltar og bidrar til konferanser og samlinger i Rådets regi. Vi vil legge til rette for et aktivt og målrettet arbeid i Ministerrådene.

Statsministrene vil fortsette sine regelmessige møter. Til neste års sommermøte inviterer jeg mine kolleger til uprøvd mark for politiske samlinger i Norden - til Trollplattformen i Nordsjøen. Det kan markere nok en dimensjon i det nordiske mangfoldet.

Jeg tror på Norden. Vi har noe å tilby Europa når det gjelder den nordiske velferdsmodellen. Men vi kan også vise vei, som jeg har vært inne på, når det gjelder å skape en europeisk sikkerhets- og samarbeidsstruktur bygd på mangfold. Norden har nemlig dette mangfoldet, som jeg redegjorde for. Hvis vi på dette grunnlaget klarer å bygge et permanent samarbeid når det gjelder fredsbevarende operasjoner, kan dette være en modell for resten av Europa, som må bygge på det samme mangfoldet som det vi gjør i Norden.

Og endelig vil jeg nevne at vi har en erfaring med å bygge nettverk nedenfra. Vi har alltid villet bygge et folkelig Norden. Det kan være en modell for et folkelig Europa. Skal Norden fortsatt kunne utvikles, må vi bygge på nettverk. Jeg vil be Rådet se for seg tre nettverk som vi kan videreutvikle:

- energinettverk, som gjør Norden til ett energiområde
- informasjonskabler som kan knytte universiteter og høyskoler, og kanskje folkebibliotekene i Norden, sammen, og gjøre Norden til ett kunnskapsområde
- nettverk av ungdom og folkeorganisasjoner som kan befeste Norden som et folkelig Norden, et folkelig Norden som også kan sette Norden i stand til å være en fredsbevarende faktor gjennom det samarbeidet på det forsvarspolitiske området, som jeg foreslår.

President, jeg tror på Norden!

DOKUMENT 4

Utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse

framförd av utrikesminister Tarja Halonen vid Nordiska rådets 48:e session

Herr President! Vår geografiska position i norra Europa och runt Östersjön ger oss en gemensam grund att bygga på. Vi står också politiskt nära varandra. Vi har kunnat arbeta för mänskliga rättigheter, demokrati och välfärdspolitik även i den internationella politiken.

Först några ord om det nordiska samarbetet och EU. Finlands ordförandeskap i det nordiska samarbetet började i ett intressant skede. Under det danska ordförandeskapet hade vi framgångsrikt börjat söka former för samarbetet inom EU-frågor. För mig var det viktigt att vi tillsammans skulle fortsätta att utveckla det här samarbetet.

I Bryssel består samarbetet i dag av ett aktivt utbyte av information mellan de nordiska EU- och EES-länderna. I den politiska dialogen mellan EU och EES-länderna har vi på både minister- och tjänstemannanivå kunnat ta upp viktiga aktuella frågor, som säkerhetsarkitekturen för Europa, Ryssland, ex-Jugoslavien och fredsprocessen i Mellanöstern, bara för att nämna några exempel.

I fråga om människorättssituationen i Myanmar och utredningarna av omständlig-heterna kring konsul Nichols död har vi samarbetat aktivt på ett nordiskt plan. Nu har också EU har nyligen lyckats ta en gemensam ståndpunkt i frågan.

EES-länderna har deltagit i EU-uttalanden. Ett positivt exempel på detta är att EES-länderna anslöt sig till EU:s gemensamma ståndpunkt i frågan om vapenexport till ex-Jugoslavien och Östra Timor.

De nordiska EU-länderna har en viktig uppgift i att inom den Europeiska Unionen upprätthålla intresset för dialogen med EES-länderna. Dessutom har vårt gemen-samma arbete för att bevara den nordiska pass- och rörelsefriheten burit frukt i år i Schengenavtalsförhandlingarna.

I mars inleddes EU:s regeringskonferens i Turin i Italien. Tre målsättningar sattes upp för konferensen: "Medborgaren och unionen", "Effektiviteten och demokratin inom unionen" och "Unionens yttre åtgärder". Konferensen har framskridit på ett tillfredsställande sätt. Vid toppmötet i december kommer förslagen till en ny för-dragstext för EU troligen att presenteras.

Inom det nordiska samarbetet har vi lagt stor vikt vid att upprätthålla nära kontakter i frågor som gäller konferensen.

Vi kan vara nöjda över att våra nordiska värden; öppenhet, jämlikhet, miljö och sysselsättning har fått ett bra fotfäste i konferensen. I Norden har vi redan länge sett hur öppenheten ökar medborgarnas tillit till och förståelse för statsmakten. Både Finland, Sverige och Danmark har därför under regeringskonferensen lagt fram textförslag till en artikel om offentlighetsprincipen i unionen.

De flesta medlemsländer ställer sig positiva till att jämställdheten mellan könen skall bli ett mål i EU-verksamheten. Det här gäller också en så kallad "positiv särbehandling", för att öka jämställdheten inom områden som traditionellt dominerats av endast det ena könet.

Alla EU:s femton medlemsländer har ställt sig bakom förslaget om att skriva in principen om en hållbar utveckling i EU:s grundfördrag. Miljöhänsyn kommer i framtiden allt mera att prägla verksamheten inom EU.

Beträffande den svåra frågan om arbetslösheten i Europa kan vi med tillfredsställelse konstatera att en majoritet av EU-länderna är färdiga att ta upp syssel-sättningen som en punkt i EU:s fördragstext.

Kontakten mellan de nordiska länderna har varit viktig också när det gäller utvecklandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU.

Det nya Europa ställer krav på allt snabbare och effektivare beslutsfattande inom det här området. Likaså har behovet av fredsbevarande verksamhet, katastrof-hjälp och krishantering ökat i vår världsdel.

För att ge unionen en möjlighet att i framtiden kunna agera effektivt inom de här områdena, tog Finland och Sverige i april ett gemensamt initiativ inom regerings-konferensen. Grundtanken är att EU skall få en större kapacitet till militär kris-hantering.

Så över till EU:s utvidgning och de baltiska länderna. Ungefär sex månader efter regeringskonferensen, som enligt planerna skall avslutas under det nederländska ordförandeskapet i EU, har unionen planerat att inleda medlemsförhandlingarna med de nya ansökarländerna. Alla de nordiska EU-länderna har aktivt framhållit att förhandlingarna måste inledas samtidigt med alla ansökarländer. Det här är speciellt viktigt för de baltiska länderna och utvecklingen i hela Östersjöregionen.

Under hösten har vi följt med både presidentvalet i Estland och parlamentsvalet i Litauen. Det är uppmuntrande att märka att de baltiska staterna bygger vidare på sin tradition av demokrati och sakta men säkert intar sin plats i Europa. I samar-betet mellan våra länder har vi också kunnat arbeta för en större rörelsefrihet. Minoritets- och gränsproblem har gett upphov till friktion mellan de baltiska staterna och Ryssland. Vi hoppas att de här problemen snart skall kunna lösas. Vi har redan med tillfredsställelse lagt märke till de baltiska staternas strävan att förbättra förhållandena till minoriteterna.

I det nordiskt-baltiska samarbetet, s.k. 5+3, har strävan varit att stärka den baltiska suveräniteten. Den här formen av dialog mellan våra länder har varit lyckad och har haft en stor betydelse i skapandet av samarbete också mellan de baltiska länderna.

Ett exempel på att samarbetet fortsätter är anordnandet av en jämställdhets-konferens i Lettland nästa sommar.

Av avgörande betydelse för stabiliteten i vår världsdel är situationen i Ryssland. För vår region i norra Europa är det av största vikt att landet kan integreras i samarbetet i Europa. De nordiska länderna har arbetat intensivt för att förbättra kontakterna och bredda samarbetet både bilateralt och i internationella organisa-tioner.

I framtiden är det viktigt att vi fortsätter stöda samarbetet med Ryssland både inom Europeiska Unionen, Europarådet och regionala organisationer som Östersjörådet och Barents råd.

I år har vi tagit ett stort steg framåt i utvecklandet av närområdessamarbetet. En nordisk närområdesstrategi godkändes i oktober av ministerrådet. Med sin alldeles speciella tyngd på befrämjandet av demokratin ger strategin en god bas för hur vi i framtiden skall koordinera vårt arbete i de gemensamma närområdena.

Statsministermötet i Visby gav Östersjörådet den höga politiska profil, som rådet behöver som verktyg för upprätthållandet av säkerhet och stabilitet i norra Europa.

Under det påföljande mötet i Kalmar, fick rådet ett konkret handlingsprogram med tre huvudområden: utvecklingen av demokrati och säkerhet i vidare bemärkelse, det ekonomiska samarbetet och miljöfrågorna.

Vid Visbymötet lade också EU-kommissionen fram sitt initiativ för Östersjöregionen. Det är viktigt att kommissionens initiativ kan ta konkreta former och att tillräckliga finansiella medel för samarbetet beviljas.

Östersjöns betydelse för norra Europa kan väl liknas vid Medelhavets för södra Europa, där EU engagerat sig starkt.

Initiativet till ett Arktiskt Råd har haft de nordiska ländernas stöd allt sedan det föreslogs år 1991.

Det är därför med glädje vi kan konstatera att deklarationen om rådets upprättande den 19 september undertecknades i Ottawa i Canada. Förutom de nordiska länderna finner vi bland rådets grundare också Canada, Ryssland och Förenta Staterna. Dessutom deltar tre takorganisationer för urbefolkningarna i det arktiska området.

Rådets verksamhet består av två samarbetsområden. För det första strategin för arktiskt miljöskydd, den så kallade Rovaniemi-processen, inledd år 1991. Rova-niemiprocessen skall nu smältas ihop med Arktiska Rådet till sommaren 1997.

För det andra består verksamheten i rådet av samarbete för en hållbar utveckling för regionen. Innehållet i det här samarbetet är ännu ett oskrivet blad.

Stora positiva förväntningar har vi också på Sverige som förra veckan vid Barentsrådets möte i Petroskoi 6.11. tog över ordförandeskapet i organisationen. Rådet står nu inför utmaningen att utveckla rambetingelserna för näringslivet och befrämja miljöpolitiken i området. En aktivering av EU-kommissionen är också viktig.

Vi har även andra ordförandeskap där vi kan förbättra våra möjligheter till samarbete.

Det nordiska stödet behövs också i arbetet för demokratisk säkerhet och mänskliga rättigheter. Finland har nyligen påbörjat sitt ordförandeskap i Europarådet. Vi försöker befrämja rådets samarbete med de nya medlemsländerna, bland annat Ryssland och Ukraina. Situationen i de baltiska staterna är speciellt viktig för de nordiska länderna. Vi vill också sträva efter att undvika dubbelt arbete mellan Europarådet och Europeiska Unionen och naturligtvis OSSE.

Danmark tar vid årsskiftet över ordförandeskapet i Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa, OSSE. Det här ger oss utmärkta möjligheter att befrämja samarbetet mellan OSSE och Europarådet.

Jag har ofta konstaterat att medan Europarådet befrämjar säkerheten genom förtroendeskapande åtgärder, hör konfliktförebyggande åtgärder till OSSE:s huvuduppgifter. Under det gångna året har OSSE spelat en viktigt roll i bland annat återuppbyggnaden av det forna Jugoslavien. Likaså har OSSE:s betydelse som diskussionsforum mellan stormakterna ytterligare stärkts.

I juni nästa år tar Danmark också över ordförandeskapet i Östersjörådet efter Lettland. Utmaningarna är också här stora i utvecklingen av det konkreta arbetet.

Jag skall kort beröra IFOR och det forna Jugoslavien. Beträffande det forna Jugoslavien kan vi konstatera att mycket redan har uppnåtts, men mycket återstår ännu att göra.

Den internationella närvaron i området kommer att behövas ännu i många år; vi står inför återuppbyggnad, utvecklandet av mänskliga rättigheter, återvändande flyktingar och utvecklandet av de gemensamma institutionerna i Bosnien-Hercegovina.

Valen i Bosnien-Hertzegovina den 14 september lyckades väl under de rådande förhållandena. Nu är det viktigt att också de uppskjutna lokalvalen kan hållas så fort de politiska förutsättningarna finns.

Den nordiska profilen har varit hög i återuppbyggnadsarbetet. EU:s specialsändebud, Carl Bildt, har gjort ett gott arbete.

Som en fortsättning på det lyckade samarbetet inom IFOR-operationen har de nordiska länderna konstaterat att de är redo att tillsammans delta i den fredsbevarande operationen i Bosnien efter det att IFOR mandatet löpt ut. En huvuduppgift för den operationen bör bli att säkra fredsprocessen och att stödja den nu allt viktigare civila delen av arbetet.

Norden har traditionellt stabila kontakter till Mellanöstern. I synnerhet Norge har hållit en hög profil i fredsprocessen i området.

Efter parlamentsvalet i Israel har fredsprocessen ändå framskridit långsamt. Många öppna frågor, så som Jerusalems ställning och det israeliska tillbakadragandet från staden Hebron, väntar ännu på sin lösning.

Alla försök till medling mellan parterna är nu välkomna. Det är viktigt att förbättra förtroendet mellan parterna och skapa ett positivt förhandlingspolitiskt klimat. Vid sidan av det amerikanska engagemanget har Eu-

ropeiska unionen uttryckt sitt stöd för fredsprocessen och nu nyligen utsett ett sändebud för att representera unionen i frågan.

Till sist några ord om samarbetet inom Förenta Nationerna. Under sensommaren lyckades vi i Geneve avsluta förhandlingarna om ett stoppavtal för kärnprov. Det är med glädje vi kan konstatera att det godkändes av generalkonferensen.

I Sydafrika hölls under året UNCTAD:s nionde konferens, under vilken organisationen och dess verksamhet förnyades. I juni sammankallades FN:s HABITAT-konferens i Istanbul och nu i november samlas årets sista FN-konferens i Rom i form av World Food Summit, Livsmedelskonferensen.

Alla de här konferenserna har krävt ett nära samarbete mellan de nordiska länderna. Danmark, Sverige och Finland har sedan försökt anpassa de nordiska synpunkterna till den gemensamma EU-koordinationen. Vi har här funnit fungerande arbetsmetoder och de nordiska synpunkterna har blivit väl framförda både genom EU och i de nationella ställningstagandena.

Vår kanske största framgång i det gemensamma FN-arbetet är naturligtvis valet av Sverige till medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 1997 till 1998. Det nordiska samarbetet inför valet var intensivt och bar också frukt, och jag är säker på att det kan fortsätta där.

Kontrollkommitténs berättelse

över kommitténs verksamhet 1996

Kontrollkommitténs förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger kommitténs berättelse till handlingarna

Redogörelse för Kontrollkommitténs verksamhet under 1996

Enligt beslutet om ny rådsorganisation skall kontrollkommitténs huvudsakliga arbetsuppgifter bestå av granskning och kontroll av Nordiska ministerrådet samt effektivitetskontroll av Nordiska rådet. Kontrollkommittén har vidare ett ansvar när frågor av konstitutionell karaktär uppstår i rådets verksamhet.

I den tidigare rådsorganisationen utövades den parlamentariska kontrollen av Nordiska ministerrådet av budgetutskottet, effektivitetskontrollen av rådet utövades av presidiet och den konstitutionella kontrollen av juridiska utskottet.

Kommittémöten

Kontrollkommittén höll sitt konstituerande möte i Köpenhamn den 7 december 1995. Under 1996 har kontrollkommittén genomfört möten/granskningsbesök i Helsingfors den 8-9 januari, i Stockholm den 25 januari, Köpenhamn den 4-5 mars, i Oslo den 11 april, i Reykjavik/Akureyri den 13-15 juni, i Köpenhamn/Alnarp den 16 september samt i Köpenhamn den 10 november.

Kontrollkommittén har också hållit koordineringsmöten med presidiet, med ordförande och vice ordföranden i Norden och Europautskotten samt med styrelsen i Nordiska Kulturfonden.
Beskrivning av verksamheten 1996:

1. Granskning och kontroll av Nordiska ministerrådet

Kommittén har diskuterat uppläggningen av det framtida arbetet och vilka gränsdragningsfrågor som kan uppstå mellan parlamentarisk kontroll av verksamheten och revisionsverksamhet. Kommittén har i detta sammanhang konstaterat att den parlamentariska kontrollen av Nordiska ministerrådets verksamhet under det tidigare budgetutskottets tid till stor del ägde rum i form av granskningsprojekt, s.k. kontrolluppgifter. Projekten definierades av utskottet och de olika uppdragen utfördes oftast genom olika former av konsultinsatser.

Kontrollkommittén konstaterar att denna arbetsform är mångsidig och att den kan utgöra ett effektivt instrument för den parlamentariska granskningen av uppfyllande av politiska mål och andra aspekter av ministerrådets verksamhet. Kontrollkommittén har beslutat att låta kontrolluppgiftsprojekt utgöra ett av huvudinstrumenten i den framtida verksamheten.

Vad gäller år 1996 har kommittén noterat att Nordiska ministerrådets förslag till budget 1997 på en rad punkter inte ger ett gott beslutsunderlag för rådets ställningstagande till behovet av omfördelningar. Kommittén har därför beslutat att kontrolluppgiftsprojektet skall undersöka i vad mån Nordiska ministerrådet uppfyllt rådets begäran om justeringar och andra åtgärder i Nordiska ministerrådets budget under en viss tidsperiod, ev. under den tidsperiod som rådet haft befogenhet att påverka fördelningen av rådets budget.

Kontrollkommitténs utövande av den parlamentariska kontrollen av ministerrådets verksamhet innefattar bland annat granskning av de nordiska institutionerna. Det är angeläget att följa upp att institutionernas verksamhet ligger i linje med de politiska prioriteringar som ligger bakom medelsfördelningen till den individuella institutionen. I detta sammanhang är det också viktigt att Nordiska rådet gentemot institutionerna betonar vad kontrollen innebär och att klarlägga rådets rätt att utföra parlamentarisk kontroll, vem som har ansvar för den och hur kontrollen skall ske. Med anledning av ministerrådets under 1995-1996 genomförda institutionsutredning, där den "nordiska nyttan" undersöktes hos flertalet nordiska institutioner, har kommittén som arbetsform prövat individuell granskning av och faktainsamling rörande ett antal utvalda nordiska institutioner. I samband med vissa av kommitténs möten har gjorts informations- och studiebesök på följande nordiska institutioner:

Vid mötet i Helsingfors gjordes ett studiebesök hos Nordiska investeringsbanken (NIB) och Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) samt Nordiska språk- och informationscentret och Nordiskt konstcentrum. Vid mötet i Oslo studerades Nordisk institut for odontologisk materialprovning (NIOM), Nordisk Industrifond, Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA), Nordisk Institut for sjörätt, Nordisk sprogskretariat samt Nordisk Institut för kvinno- och könsforskning. Vid mötet i Reykjavik besöktes Nordisk vulkanologisk Institut samt Nordens hus, i Akureyri genomfördes ett gemensamt möte med styrelseledamöter från Nordiska kulturfonden. I samband med septembermötet i Köpenhamn gjorde kommittén ett studiebesök hos den Nordiska Genbanken i Alnarp.

Erfarenheterna från dessa studiebesök är nyttiga för det fortsatta arbetet. Kontrollkommittén har för institutionerna klargjort utgångspunkterna och önskemålen för utövandet av den parlamentariska kontrollen i rådets nya organisation. För kontrollkommitténs del har besöken gett värdefull information om institutionernas verksamhet och arbetssituation.

Helhetsintrycket av de besökta institutionerna är att verksamheten vid de nordiska institutionerna vad gäller administration, ekonomisk hante-

ring i form av kontraktsstyrning etc, management o liknande faktorer är - eller är på väg att bli - mycket effektiv. Detta är till viss del en följd av den nyligen genomförda institutionsgenomgången, men det bör påpekas att denna process inletts långt tidigare. Effektiv administration är emellertid ingen garanti för att slutprodukten är den önskade. Det som nu återstår att förbättra ytterligare är den politiska styrningen av verksamheten. Målsättningen med en sådan styrning är att få genomslag för rådande kriterier för det nordiskt nyttiga, så att det nordiska samarbetet koncentreras till verksamhet inom politiskt prioriterade områden.

Kommittén har noterat att en bärande tanke i den genomförda institutionsutredningen är att en övergång bör ske så att nordisk verksamhet i största möjliga grad bedrivs i projektform. Kommittén anser för sin del inte att en övergång till projektverksamhet med automatik blir mer effektiv än om den bedrivs av en institution. Visserligen blir flexibiliteten större vad gäller resursutnyttjandet, men det ansökningsförfarande som är en oundviklig följd av projektformen är ofta mycket resurskrävande, både för dem som ansöker och för dem som fördelar medlen. Val av om medlen lämpligen skall fördelas i projektform eller om de skall förvaltas av en institution för fördelning inom dennas ramar bör avgöras strategiskt med utgångspunkt från insats/problemområdets omfång, inriktning, m.m.

2. Effektivitetskontroll av Nordiska rådet

Kommittén har startat en diskussion om behovet av effektivisering av rådets arbetssätt och ledningsfunktion. Kommittén har bl.a. noterat att Nordenutskottet på ett tidigt stadium tillsatt tre permanenta arbetsgrupper medan Närområdes- och Europautskotten valt att tills vidare avvakta med organisatoriska förändringar. Kontrollkommittén kan konstatera att den nya organisationen ställer omfattande krav på kommunikation mellan utskotten. Kommittén överväger att göra en analys om ändringar i arbetssättet är påkallade, t.ex vad gäller planering och uppläggning av rådets arbete, mötesfrekvens m.m.

3. Rådets konstitutionella frågor

Inga frågor av konstitutionell karaktär har uppkommit under året. Kontrollkommittén har granskat förslaget till ny arbetsordning för Nordiska rådet inför rådsbehandlingen av förslaget vid den 48:e sessionen i Köpenhamn, men inte funnit orsak att avge yttrande över förslaget.

Köpenhamn den 8 oktober 1996

Anita Johansson (s) Ordförande
Pehr Löv (SFP)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Vibeke Peschardt (RV)

DOKUMENT 6

Nordisk Minsterråd (kulturministrene) fremsender hermed en redegørelse, *"Det nordiske samarbejde på kulturområdet – Nordisk Minsterråds redegørelse for prioriteringer i det fremtidige nordiske samarbejde på kulturområdet og for gennemførelsen af nysatsningen på kutlurumrådet 1994-96"* med henblick på behandling under Nordisk Råds 48. Session i København.

Helsingfors, den 4. september 1996

For Nordisk Minsterråd
Claes Andersson

Pär Stenbäck

Det nordiske samarbejde på kulturområdet

Nordisk Ministerråds redegørelse for prioriteringer i det fremtidige nordiske samarbejde på kulturområdet og for gennemførelsen af nysatsningen på kulturområdet 1994-96

INDHOLD SIDE

Baggrund ... **1185**

Nysatsningen 1994-96 ... 1185
Nordisk samarbejde i en ny tid ... 1186

Fremtidige prioriteringer i det nordiske kultursamarbejde ... **1186**

Børn og unge ... 1187
Film og medier ... 1188
Kunstområdet ... 1189
Den nordiske kulturarv ... 1190
Nordisk profilering uden for Norden ... 1191
Nordisk litteratur - nordisk sprogforståelse ... 1191
Tværsektoriel projektvirksomhed ... 1192
Kulturen og IT-området ... 1192
Det flerkulturelle Norden ... 1192
Nordisk Kulturfond ... 1193

Nysatsningen på kulturområdet 1994-1996 ... **1195**

Baggrund

Nysatsningen 1994-96

Nysatsningen på kultur-, undervisnings- og forskningsområdet 1994-96, der blev vedtaget på Nordisk Råds 42. session, er nu ved at være gennemført.

Hovedprincipperne i den kultur- og uddannelsespolitiske nyorientering, som var indeholdt i ministerrådsforslaget fra 1993 om nysatsning og ny struktur på kultur-, uddannelses- og forskningsområdet, var koncentration, national forankring, stærkere politisk styring, effektivitet, den nordiske dimension i europæisk og andet internationalt samarbejde samt indsatser for børn og unge.

Som særlige indsatsområder inden for kultursamarbejdet udpegede kulturministrene

* Nordisk Kulturfond
* Film- og mediesamarbejdet
* Børn og unge
* Samarbejdet på kunstområdet
* Nordisk profilering i Europa og Norden
* Folkeligt kultursamarbejde
* Sprogsamarbejdet
* Sessionslandenes kulturprogram
* Tværsektoriel projektvirksomhed (fra 1996)

Til hvert af disse indsatsområder blev i perioden afsat særskilte puljer ("nysatsningsmidler"), der fordeles af ministerrådet som den del af den øgede politiske styring, der er et af hovedprincipperne i handlingsplanen.

For kultursektorens vedkommende omfattede nysatsningen 1994-96 117,1 MDKK, der fordelte sig således:

1994: 35,7 MDKK
1995: 40,8 MDKK
1996: 40,6 MDKK

I løbet af nysatsningsperioden er der foretaget omfattende evalueringer af de nordiske kunstkomitéer, Nordisk Kulturfond og Nordisk Ungdomskomité.

For komitéernes vedkommende har evalueringerne ført til udarbejdelsen af nye vedtægter, ligesom der vil blive indgået mål- og rammestyringsaftaler mellem kunstkomitéerne og Ministerrådet.

Evalueringerne følges op af drøftelser mellem Nordisk Kulturfond og kunstkomitéerne om en forbedret dialog og koordinering af behandlingen af ansøgninger.

Det formelle grundlag for kultursamarbejdet på disse områder er således strammet op og tilpasset fremtidens krav.

Gennemførelsen af nysatsningen 1994-96 er mere udførligt beskrevet i medfølgende redegørelse.

Nordisk samarbejde i en ny tid

I 1995 blev der fastsat nye, overordnede principper for det nordiske samarbejde. I rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" er det således fastslået, at samarbejdet i fremtiden skal koncentreres inden for 3 hovedområder - også kaldet "de tre søjler":

* Samarbejdet inden for Norden
* Norden og Europa/EU/EES
* Norden og nærområderne

Hovedprioriteringerne i *samarbejdet inden for Norden* skal fortsat være kultur og uddannelse.

Princippet om "nordisk nytte" skal være afgørende for hvilken virksomhed, der skal gennemføres i samnordisk regi. Udgangspunktet for al nordisk virksomhed - herunder kultursamarbejdet - skal være, at den

- omfatter aktiviteter, der ellers skulle gennemføres i nationalt regi, men hvor klart bedre effekt opnås gennem fælles nordiske løsninger
- manifesterer og udvikler nordisk samhørighed
- øger nordisk kompetence og konkurrencekraft.

Ifølge rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" skal der inden for kultursamarbejdet især lægges vægt på

* Prioriteringen af børn og unge med det formål at udvikle nordisk identitet og at fremme international forståelse
* Synliggørelsen af resultaterne af nordisk kunstnerisk virksomhed
* Støtte af det folkelige engagement i nordisk kultursamarbejde
* Gennemførelsen af projekter med gennemslagskraft i de nordiske lande og internationalt.

På Ministerrådets dagsorden er *EU/EES-spørgsmål* et fast punkt, der sigter på at højne informationsniveauet og at samordne nordiske holdninger til aktuelle spørgsmål.

Den tredie søjle er grundlaget for det igangværende arbejde med udarbejdelsen af en policy for kultursamarbejdet med *nærområderne.*

Fremtidige prioriteringer i det nordiske kultursamarbejde

Ministerrådets redegørelse for planerne for det fortsatte nordiske samarbejde (C2) giver sammen med forslaget til budget for 1997 et samlet overblik over prioriteringerne og indsatserne i det nordiske samarbejde på kulturområdet.

Det følgende er alene en redegørelse for opfølgningen af nysatsningen og særlige prioriteringer inden for kultursamarbejdet i 1997 og de følgende år.

Kultursamarbejdet er i fortsat udvikling, og der vil derfor også i fremtiden være brug for bevillinger, der som de hidtidige nysatsningsmidler gør det muligt for Ministerrådet at opfange idéer og projekter eller selv at tage nye initiativer.

I det følgende redegøres for forslag til prioriterede indsatser i 1997 og de nærmest følgende år inden for følgende hovedområder:

1. Børn og unge
2. Film og medier
3. Kunstområdet
4. Den nordiske kulturarv
5. Nordisk profilering uden for Norden
6. Nordisk litteratur - nordisk sprogforståelse
7. Tværsektoriel projektvirksomhed
8. Kulturen og IT-området
9. Det flerkulturelle Norden
10. Nordisk Kulturfond

1. Børn og unge.

"Et kommende Norden - Handlingsplan for nordisk børne- og ungdomskultursamarbejde 1996-2000" angiver som et mål, at området frem til 1998 tilføres yderligere 2,5 MDKK, og at Styringsgruppen for nordisk børne- og ungdomskultur tildeles egne projektmidler.

Handlingsplanen angiver retningslinierne for det fremtidige samarbejde inden for børne- og ungdomskulturområdet. Medieområdet trækkes frem som centralt, og tilvejebringelsen af nye mødesteder og udvikling af de eksisterende fremhæves som konkrete opgaver/forslag.

Regionalt kultursamarbejde

Der påtænkes en fortsættelse og videre udvikling af *"Et levende Norden - Nordiske unge møder nordiske kunstnere"*. Projektet indgår i handlingsplanen som en central opgave for den nye styringsgruppe for børne- og ungdomskultur. En vigtig opgave vil være at sikre, at velfungerende arrangementer og netværk, som etableres som projekter, får mulighed for at udvikle sig over en længere periode.

Information om børne- og ungdomskultur

Erfaringerne fra *Barn & ungdomar & Kultur* - tidsskriftet, som den nordiske kontaktgruppe for børn og kultur udgiver i årene 1994 til 1996, har vist sig så gode, at der bør gøres, hvad der er muligt, for at sikre en fortsat informationsvirksomhed. Her må man ikke lade sig nøje med det hidtil kendte, og nye former og kanaler for informationsspredning må udvikles.

Mødesteder

Den nye informationsteknologi muliggør helt nye måder at være sammen på og muliggør at unge deltager i fælles aktiviteter og kreativ virksomhed uden hensyn til, at de unge fysisk befinder sig på stor afstand. Sådanne nye elektroniske mødesteder overflødiggør dog ikke de traditionelle -

f.eks. festivaler, kulturtræf m.m., som fortsat må støttes. Den første nordiske ungdomskulturmønstring finder således sted i Trondheim i maj 1997.

Kulturpædagogik i skolen

Handlingsplanen *"Nordisk kulturpædagogik - netværk mellem kultur og skole"* lægger op til etableringen af en række projekter i de kommende år. Handlingsplanen, der skal gennemføres som et netværkssamarbejde, har som mål at støtte og stimulere kulturpædagogiske projekter, som omfatter og udvikler en nordisk dimension i skolens arbejde som kulturformidler. Målet er at sætte focus på betydningen af samarbejdsprojekter, som systematisk anvender netværk mellem skoler, kommuner, forsknings- og læreruddannelsesinstitutioner samt forskellige kulturinstitutioner.

Fremmedfjendtlighed

Der planlægges en fortsættelse og yderligere udvikling af projektet "Et mangekulturelt Norden"- nordiske unges billeder af samhørighed og det at være uden for. Udgangspunktet for det første projekt, som fandt sted i marts 1996, var den flerkulturelle virkelighed, unges egne værker og den nye informationsteknologi. Det at respektere andres oplevelse af tilværelsen et et udtryk for tolerance og samtidig en markering mod fremmedfjendtlighed, og projekter, som fremhæver disse aspekter, må prioriteres højt.

2. Film og medier

Ministerrådet vil fortsat prioritere indsatsen på film- og medieområdet. De elektroniske medier udgør i dag kærnen i både informationsudveksling, kulturel dannelse og underholdning.

Massemedierne er centrale i kulturpolitikken, både ved at de selv skaber udtryksformer, gennem hvilke vi fortolker tilværelsen og vedligeholder vor sproglige og kulturelle identitet, og ved at de formidler andre kunst- og kulturformer.

Tyngdepunktet i Ministerrådets generelle satsning har i de senere år ligget på film- og TV-produktion med støtte fra Nordisk Film- og TV-fond samt på det mediepolitiske samarbejde, som bliver varetaget af Styringsgruppen for Nordisk Kultur- og Massemediesamarbejde, Nordisk Journalistcenter og NORDICOM (Nordisk Dokumentationscenter for Massekommunikationsforskning). I nysatsningsperioden har der særlig været satset på formidlingsvirksomhed, kompetence- og netværksudvikling.

Den fortsatte satsning inden for nordisk film- og mediesamarbejde bør indeholde målsætninger og virksomhed, som inddrager nye medieformer.

Som følge af den hurtige teknologiske udvikling, særligt nye digitale medieformer, vil det nordiske medielandskab forandres radikalt i de kommende år. Der må forventes en eksplosiv udvikling i antallet af kanaler og udvikling af nye multimedier og andre audiovisuelle tjenester, hvor

de nordiske lande i stigende grad vil blive udsat for stærke internationale kulturindustrielle og sproglige påvirkninger.

Der ligger derfor en vigtig opgave i at videreudvikle medierne som sociale og kulturelle ressourcer, som medvirker til at fastholde og udvikle nordisk identitet og kultur. Ministerrådet agter at prioritere projekter, som tjener disse formål.

For at bevare og styrke nordisk sprog og kulturel identitet i det globale informationssamfund er det nødvendigt med indsatser på flere niveauer, som samtidig afbalanceres mod EUs initiativer på området. Sagt kort bør den nordiske indsats koncentreres om kompetenceudvikling, opbygning af netværk, samproduktion og nye former for distribution af nordiske audiovisuelle produktioner.

I årene fra 1997 bør følgende områder prioriteres højt:

- Støtte til multimedieproduktion på nordiske sprog, samproduktioner og netværksdannelser
- Videreuddannelse og andre kompetenceskabende initiativer inden for nye medieformer
- Forskning vedr. digitalisering, multimedier og kulturændringer
- Fortsat satsning på distribution af nordiske audiovisuelle værker.

Hensigten er at bidrage til en produktionsudvikling, som samtidig fremmer det nordiske samarbejde inden for nye medieformer, således som f.eks. Nordisk Film- og TV-fond har gjort det inden for nordisk filmproduktion.

Der vil blive lagt særlig vægt på projekter, som bidrager til at udvikle nordiske samarbejdsnetværk inden for multimedier i form af f.eks. CD-ROM eller i net.

Et af ministerrådets vigtigste redskaber inden for film- og TV-produktion og -distribution er Nordisk Film- og TV-fond. På ministerrådets initiativ har fonden fra 1995 ændret sin praksis i retning af at støtte færre og større kvalitetsprojekter med bred appel til publikum.

Fonden er endvidere gået aktivt ind i markedsføring og distribution af nordiske film- og TV-programmer, bl.a. med ekstra midler fra Ministerrådet. Denne prioritering tænkes fortsat de nærmeste år.

Samtidig vil ministerrådet i stigende grad prioritere nye aktiviteter, som kan fremme nordisk tilstedeværelse og kulturel identitet inden for de nye digitale medieformer. På dette område vil projekter for børn og unge have en særlig prioritet og blive gennemført i sammenhæng med handlingsplanen for nordisk børne- og ungdomskultursamarbejde.

3. Kunstområdet

Det overordnene mål for samarbejdet på kunstområdet er at øge og effektivisere formidlingen af nordisk kunst i Norden og nærområderne og dermed forstærke det nordiske kulturelle fællesskab.

Med henblik på at sikre og styrke kendskabet til og formidlingen af nordisk billedkunst etableres i 1997 en ny institution, *Nordisk Institut for*

Samtidskunst. Nordisk Institut for Samtidskunst skal sørge for den overordnede samordning af det nordiske billedkunstsamarbejde, initiere og koordinere udstillinger, sikre dokumentation, information, forskning og formidling vedr. nordisk kunst og administerere gæsteatelierordninger.

Ministerrådets komitéer og institutioner inden for kunstområdet har til opgave at synliggøre og formidle nordisk kunstnerisk kreativitet. Med henblik på at forstærke formidlingen af nordisk kunst er det af stor betydning at øge mobiliteten blandt nordiske kunstnere og at forstærke netværkssamarbejdet mellem kunstinstitutioner i de nordiske lande.

Rejsestipendieordningen Sleipnir og Orkester Norden, det nordiske ungdoms symfoniorkester, er vigtige satsninger m.h.t. unge kunstneres mobilitet inden for Norden og at styrke det kulturelle fællesskab.

Sleipnir

Sleipnir - rejsestipendieordningen for unge kunstnere, er etableret som et forsøg i årene 1995-97.

Stipendieordningen er blevet et vigtigt element i bestræbelserne på at udbrede kontakterne mellem unge nordiske kunstnere. Støtteordningen har således muliggjort et samarbejde med - ofte erfarne - kolleger, som har været med til at udvikle teknisk kunnen og åbne for nye kunstneriske indfaldsvinkler. De stipendiefinansierede ophold har udvidet kendskabet til kunst- og kulturmiljøerne i Norden og har resulteret i øget opmærksomhed omkring ung kunst fra nabolandene.

Rejsestipendieordningen skal evalueres i 1997, men meget tyder allerede nu på, at ordningen bør fortsætte i de kommende år.

Orkester Norden

Forsøgsperioden for Orkester Norden - det nordiske ungdomssymfoniorkester, er foreløbig forlænget med 2 år t.o.m. 1997.

Orkestret har allerede i de få år, det har været etableret, forstærket den nordiske samhørighed hos den opvoksende generation af musikere og musiklærere i Norden og har bidraget til at øge kendskabet til nordisk musik og nordiske komponister.

Orkester Norden er under evaluering. Rapporten herom vil foreligge inden udgangen af 1996.

4. Den nordiske kulturarv

Den nordiske kulturarv udgør kærnen i den nordiske kulturelle identitetsproces. Kunst- og kulturhistoriske museer er vigtige redskaber til at aktualisere og formidle kundskaber om vor historie, traditioner og kulturelle udtryksformer.

Nordisk Museumskomité bør fortsætte sin virksomhed i yderligere tre år til år 2000 , hvor komitéen igangsætter og er ansvarlig for et samarbejdsprojekt om den nordiske kulturarv. Komitéen skal fungere som en

dynamo, der forstærker det nordiske samarbejde mellem kunst- og kulturhistoriske museer med henblik på formidlingen af viden om det nordiske kulturarv..

Et sådant netværkssamarbejde kan udnytte ressourcerne på tværs af grænser, forbedre informationen mellem landene og etablere en bred og mangfoldig kulturudveksling.

Museumskomitéen skal tage initiativ til konkrete samarbejdsprojekter, etablere informationsnetværk, synliggøre museerne i det nordiske kultursamarbejde og forstærke den nordiske indsats inden for kulturmiljøværn. Som prioriterede indsatser tænkes således

- kulturhistoriske udstillingsprojekter
- kulturhistorisk formidling
- kulturturisme
- museerne som læremiddel
- kulturmiljøværn
- uddannelsessamarbejde
- tjenestemandsudveksling

5. Nordisk profilering uden for Norden

Nordisk Ministerråd har vedtaget principperne i en langtidsplan for nordiske kulturprojekter i udlandet i perioden 1997-2000. Planen skal gennemføres i samarbejde med de nordiske og de nationale kulturinstitutioner.

Den nordiske profil vil særlig blive styrket inden for litteratur og musik samt i relation til børn og unge.

Indsatsområdet ændres og udvides fra den tidligere prioritering af Europa til to nordamerikanske projekter og en langsigtet kulturudveksling med Sydafrika. Indsatserne vil være meget forskelligartede og afspejle en ny fleksibilitet i Ministerrådets virksomhed uden for Norden.

6. Nordisk litteratur - nordisk sprogforståelse.

Litteraturområdet er et centralt område i det nordiske kulturelle samarbejde. Der bør fortsat afsættes midler til indsatser inden for litteraturområdet specielt målrettede med henblik på at øge nordisk sprogforståelse og at skabe grundlag for en samlet nordisk strategi på sprogområdet samt midler til andre projekter, som med kulturens virkemidler forstærker sprogforståelsen i Norden.

Det påtænkes at styrke den kulturpædagogiske virksomhed, som udøves i et samvirke mellem biblioteker og skoler, således at man særligt sætter ind på udviklingen af læsefærdigheder i et samarbejde mellem skolen, hjemmet, bibliotekerne og daginstitutionerne.

Ministerrådet har igangsat et udredningsarbejde med det formål at fremkomme med forslag til hvordan man kan øge udbudet af nordiske bøger. Endvidere skal udredningsarbejdet skabe grundlag for forslag, der kan sikre et frit nordisk "hjemmemarked" inden for litteraturområdet.

7. Tværsektoriel projektvirksomhed

Som en del af den fortsatte udvikling af det nordiske samarbejde på kulturområdet overvejes nye tværsektorielle initiativer for at øge effektivitet, slagkraft og nordisk nytte. Særlige muligheder er der i et samarbejde mellem kultur, undervisning og forskning.

Arbejdet med en forbedret nordisk sprogforståelse indeholder en central kulturel dimension, som bør udvikles, og handlingsplanen Nordisk Kulturpædagogik, jf. ovf., udnytter de mange muligheder, som ligger i et målrettet samarbejde mellem skolen og kulturinstitutionerne.

På kulturområdet har især virksomheden for børn og unge og samarbejdet på medieområdet været præget af de tværsektorielle muligheder, som fortsat vil blive udbygget.

Der er et klart behov for et samarbejde mellem kulturområdet og undervisningsområdet såvel i relation til nærområderne som i bestræbelserne på at knytte Nordens randområder nærmere til det øvrige Norden. Den bevilling til tværsektorielle satsninger, der blev afsat i 1996, tænkes således forøget og udvidet til at omfatte såvel Vestnorden som Østnorden.

8. Kulturen og IT-området

Udviklingen inden for informationsteknologien åbner nye muligheder og udvider området for kulturpolitiken og ministerrådet vil tage de nye informationsteknologiske hjælpemidler i brug ikke mindst inden for formidling af nordisk kunst og kultur.

I de nordiske lande arbejdes på etablering af nationale kulturnet, og det er ikke formålstjenligt at etablere et nordisk net adskilt fra de nationale. Derimod er det vigtigt at sikre, at de nationale net kan kommunikere med hverandre, således at informationer i et nationalt net også er tilgængelige i de øvrige nordiske lande.

Ministerrådet har for kultursamarbejdets vedkommende nedsat en arbejdsgruppe, der skal udrede disse sammenhænge og skabe grundlag for Ministerrådets beslutninger om, hvordan det nordiske samarbejde sikres på dette yderst vigtige område.

9. Det flerkulturelle Norden

I den forløbne periode har der på mange områder været sat ind mod racisme og fremmedfrygt.

Erfaringerne fra projektet *Et flerkulturelt Norden*, som blev etableret med støtte af nysatsningsmidlerne til børne- og ungdomssamarbejdet, har givet gode erfaringer, der opfordrer til fortsat projektvirksomhed, som fokuserer på det flerkulturelle Norden.

Også erfaringerne fra kampagnen "Norden mod fremmedhad" lægger op til en fortsættelse af indsatsen, herunder at man opprioriterer ansøgninger om økonomisk støtte til projekter på området og er opsøgende over for grupper og organisationer, der arbejder med problemstillinger

vedrørende racisme og fremmedfrygt, når der er projektmidler til rådighed.

Ministerrådet har besluttet, at der inden for rammerne af handlingsplanen for børne- og ungdomskultursamarbejdet skal udarbejdes en kulturstrategi for det flerkulturelle Norden. Strategien koordineres med Nordisk Ungdomskomités virksomhed og anden indsats inden for området.

Hertil kommer indsatser i et samarbejde mellem kultur- og undervisningssektorerne med skolen som målgruppe.

Også medieområdet er centralt i indsatsen mod fremmedfjendtlighed.

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde arbejder på at definere indsatsområder inden for de nye medieformer. I denne forbindelse vil gruppen være opmærksom på forslag til projekter, som behandler temaer som racisme og det flerkulturelle samfund.

Inden Ministerrådet tager skridt til yderligere indsatser, foretages der på baggrund at det arbejde, der gøres nationalt og nordisk, en kortlægning af initiativer og erfaringer på området.

10. Nordisk Kulturfond

Nordisk Kulturfond vil også i de kommende år være central i finansieringen af nordiske samarbejdsprojekter inden for kultur, uddannelse og forskning. Det er vigtigt, at man fastholder den hidtidige sammenhæng mellem fondens virksomhed og de af Nordisk Råd og Ministerrådet faslagte retningslinier og prioriteringer.

Nordisk Kulturfond bør således fortsat prioritere samarbejdsprojekter for og med børn og unge, kulturindsatser mod racisme og fremmefjendtlighed, kulturformidling og samarbejde på medieområdet, samarbejde på kunstområdet og projekter, som fremmer sprogforståelsen i Norden.

NYSATSNINGEN PÅ KULTUROMRÅDET 1994-1996

1. Inledning 1195

2. Genomförandet av nysatsningen på kultur-området: 1196

2.1 Huvudprinciper och målsättningar 1196
2.2 Satsningsområden och ekonomi 1196
2.3 Metoder, arbetssätt 1198
2.4 Evalueringar av samarbetsorgan 1199

3. Resultaten i förhållande till målsättningarna 1199

3.1. Att synliggöra och förstärka den kulturella och språkliga gemenskapen mellan folken i Norden 1200
3.2. Att göra den unga generationen medveten om den nordiska kulturella egenarten 1201
3.3. Att säkra och främja kvalitet och mångfald på det konstnärliga området och inom det breda folkliga kultursamarbetet i Norden 1201
3.4. Att höja Nordens kulturella profil i förhållande till omvärlden och genom kultursatsningar förstärka kulturell samverkan i Norden, i övriga Europa och i det internationella samfundet i övrigt 1202

4. De enskilda insatsområdena: 1203

4.1 Nordisk kulturfond 1203
4.2 Film- och mediasamarbete 1205
4. 3 Språksamarbete 1208
4. 4 Barn och unga 1210
4. 5 Folkligt kultursamarbete 1215
4. 6 Samarbete på konstområdet 1215
4. 7 Nordisk profilering i Norden och det övriga Europa 1222
4.8 Sessionsländernas kultursatsning 1223
4. 9 Grönlands kulturhus 1224
4. 10 Tvärsektoriell projektverksamhet 1224
4. 11 Dispositionsmedlen 1225

BILAGOR:

1. Nysatsningsmedel för åren 1994-96 1225
2. Projektförteckning 1226

NYSATSNINGEN PÅ KULTUROMRÅDET 1994-1996

1. Inledning, konklusioner

De nordiska statsministrarna genomförde år 1992 en värdering av det nordiska samarbetets framtid. Detta arbete resulterade bl a i en omprioritering av de framtida huvuduppgifterna. Kultur, utbildning och forskning valdes ut som två av sju prioriterade samarbetsområden.

Statsministrarna anmodade kultur- samt utbildnings- och forskningsministrarna att företa en samlad politisk värdering av det kulturella samarbetet i Norden inklusive erfarenheterna av Nordiska kulturfondens arbete, samt att lägga fram ett förslag till en organisationsmodell och profil för den nya satsningen på kulturområdet.

Statsministrarna angav vidare, att budgetramarna för det samlade nordiska samarbetet på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet skulle utgöra 50 % av den nordiska budgeten före år 1996. I budgeten för detta år utgör denna sektor 49,4 % av den totala nordiska budgeten.

I den mellanrapport som Ministerrådet avgav rörande nysatsningen till de nordiska statsministrarna år 1995 konstaterades, att de pågående evalueringarna av centrala områden av kultursamarbetet skulle bli riktgivande för det fortsatta kultursamarbetet.

Nysatsningen inom det nordiska kultursamarbetet avslutas vid årsskiftet 1996-97 som en försöksperiod. Flera av satsningarna sträcker sig dock längre, t ex resestipendieordningen Sleipnir på konstområdet och Västnordiska medieverkstäder inom barn- och ungdomsområdet. Handlingsplanen för barn och unga, som utgör en central del av nysatsningen, skall gälla fram till år 2000.

Under loppet av nysatsningen har nya mål uppställts för det nordiska samarbetet, utformade i rapporten "Samarbete i en ny tid" 1995. Principen om nordisk nytta och samarbetets två nya pelare har i mån av möjlighet beaktats i arbetet med nysatsningen på kulturområdet.

Av satsningarna har till dags dato endast cirka hälften avrapporterats, och det är därför vanskligt att i detta skede dra några entydiga slutsatser av uppnådda resultat i förhållande till de mål som uppställts inom de olika kultursektorerna och för de enskilda projekten.

Man har dock funnit det motiverat, att avge en statusrapport vid avslutningen av den formella örsöksperioden, då man även skall ta ställning till de framtida prioriteringarna. På vissa områden, t ex Sleipnir, kommer man senare att genomföra mer djupgående evalueringar.

Nysatsningen inkluderar satsningar på kultur, utbildning och forskning. Denna rapport omfattar endast kulturområdet.

2. Genomförandet av nysatsningen

2.1 *Huvudprinciper och målsättningar*

Följande *principer* blev lagda till grund för det nordiska kulturella samarbetet:

- Koncentration till vissa, angivna satsningsområden
- Nationell förankring för bättre synergieffekter
- Starkare politisk styrning, bl a genom stärkt förmanskap
- Effektivering av resursanvändningen
- Tillvaratagande av den nordiska dimensionen i europeiskt och internationellt samarbete
- Åtgärder för barn och unga.

De nordiska statsministrarna underströk i sin värdering av det nordiska samarbetets framtid betydelsen av att stärka nordisk identitet och en gemensam kulturell markering inom ramen för kultursamarbetet. Inom kulturområdet betonades barnkultur, ungdomssamarbete, språksamarbete samt film- och mediesamarbete. Ministrarna uppmanades att särskilt fästa vikt vid insatser som kan stimulera till engagemang från de många frivilliga organisationerna på kulturområdet. Ministrarna anmodades att i sitt arbete med förslagen upprätthålla en löpande dialog med Nordiska rådet samt de självstyrda områdena.

I statsministergruppens rapport betonades vidare, att de nordiska länderna är starkt präglade av internationalisering och integration i ett Europa i stor förändring. De nordiska samhällena blir i allt snabbare takt mångkulturella. Förhållandet till det nordiska samarbetet är även i hög grad generationsbetingat. Barn och ungdom är därför den viktigaste målgruppen för den kulturpolitiska nyorienteringen. Nordiskt samarbete och nordisk integration utgör ett led i den europeiska integrationen.

Satsningens *mål* definierades på följande sätt:

- synliggöra och stärka den kulturella och språkliga gemenskapen
- göra den unga generationen medveten om den nordiska kulturella egenarten
- säkra och främja kvalitet och mångfald på det konstnärliga området samt inom det folkliga kultursamarbetet i Norden
- höja den nordiska kulturella profilen inom Norden och internationellt

Viktiga nyckelord såsom *kvalitet, mångfald, bredd och kulturell profilering* står centralt och har haft betydelse för valen av metoder och arbetssätt.

2.2 *Satsningsområden och ekonomi*

I basdokumentet för nysatsningen fastslogs, att medlen skulle styras till följande områden:

- Nordiska kulturfonden
- produktion och distribution av nordisk TV och film
- det språkliga samarbetet
- barn och unga

- ökat samarbete på konstområdet
- utveckla strukturer för att öka det folkliga kultursamarbetet
- styrka nordisk profilering i Europa och inom Norden
- ge förmanskapet ansvar för ett årligt kulturprogram.

Nysatsningen har i hög grad inbegripit följande typer av insatser:

- förmedlande insatser
- uppbyggnad av nya nätverk
- mobilitetsfrämjande insatser
- fortbildning och kompetensutveckling.

Bland dessa har förmedlande insatser, mobilitetsfrämjande insatser samt uppbyggnad av nätverk varit centrala.

Sammanlagt ett 80-tal satsningar har förverkligats inom ramen för nysatsningen. Nordiska Ministerrådet samt dess institutioner och organ har svarat för flertalet av dem. Övriga har kanaliserats via de folkliga organisationerna.

Statsministrarna förutsatte, att nysatsningen på kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet skulle innebära att dessa områden tilldelades cirka hälften av de till buds stående medlen för det nordiska samarbetet. Internt skulle fördelningen vara 2/3 till kultur och 1/3 till utbildning och forskning.

Ekonomiskt sett begränsades nysatsningen inom kultursektorn till sammanlagt 117,136 MDKK under de tre år den pågick. I medeltal satsades alltså 39 MDKK per år. Hur medlen disponerats inom de olika satsningsområdena framgår av nedanstående tabell:

Nysatsningen: budgeterade belopp för åren 1994-1996		
	% av hela satsningen	**TDKK**
- Nordiska kulturfonden	19 020	16,2
- Film- och mediesamarbete	17 733	15,1
- Språksamarbetet	3 138	2,7
- Barn och ungdom	13 499	11,5
- Samarbete på onstområdet	12 634	10,8
- Folkligt kultursamarbete	6 505	5,6
- Nordisk profilering i Norden och utomlands	8 044	6,9
- Sessionsländernas kultursatsning	11 160	9,5
- Grönlands kulturhus	15 639[1]	13,4

[1]Därtill kommer 4 361 TDKK från utbildnings- och forskningssektorn.

Nysatsningen: budgeterade belopp för åren 1994-1996		
	% av hela satsningen	TDKK
- Tvärsektoriell projektverksamhet	1 000	0,8
- Dispositionsmedlen	8 764	7,5
TOTALT	**117 136**	**100**

En av huvudprinciperna för nysatsningen var, att projekten skulle få en stark nationell förankring.

Huvudregeln för finansieringen har varit att den delats mellan nordiska och nationella organ. I praktiken har kompletterande finansiering som regel beviljats från ministerier, kommuner och andra offentliga instanser. På vissa insatsområden, t ex barn- och ungdomssamarbetet, har det dock ibland varit svårt att uppnå denna målsättning.

Tilläggsfinansiering via den privata sektorn t ex i form av stöd från företag eller fonder har förekommit mera sällan. Det stora undantaget är härvidlag Kulturprojekt i utlandet, där sådana källor spelar en väsentlig roll i finansieringsstrukturen.

Samtliga projekt som erhållit stöd har värderats utgående från nysatsningens allmänna målsättningar, samt beträffande kriterierna för nordiskt mervärde. Alla ansökningar som godkänts har alltså bedömts fylla de kvalitativa måtten. Det är likaså viktigt, att varje projekt bedöms utgående från sina egna, specifika förutsättningar.

2.3 *Metoder, arbetssätt*

För att öka den politiska styrningen samlades de gjorda prioriteringarna i en särskild del av kulturbudgeten och fördelades inte till de fasta budgetposterna. Därmed har besluten om enskilda nysatsningar kunnat fattas av kulturministarna med utgångspunkt i större sammanhang, spridningseffekter och nya målgrupper, framom att satsa på engångsprojekt eller redan etablerade aktiviteter.

Kultursektorns specialorgan fick en nyckelroll i arbetet i och med att de användes både i det policybetonade arbetet och i det praktiska projektarbetet, som de i hög grad initierat och som de värderade i samband med ansökningsrutinerna.

Nordiska ministerrådet informerade sina institutioner och samarbetsorgan om den kommande nysatsningen, och bad dem vidareföra informationen till berörda kulturmiljöer på nationell nivå. Bedömningen var, att de till buds stående resurserna var alltför knappa för att en större marknadsföringskampanj skulle kunna genomföras och beakta hela det nordiska kulturfältet.

Inom film- och mediesamarbetet blev nya tyngdpunkter i existerande verksamhetsformer och organisationsstrukturer viktiga, medan nysatsningen inom barn- och ungdomssektorn i högre grad tog fasta på att finna nya kontaktytor och samarbetspartners. Inom konstsektorn har nya målgrupper nåtts bl a via tillskapandet av nya verksamhetsformer, t ex resestipendieordningen Sleipnir och Nordiska museikommittén.

Vid Nordiska kulturfonden har ansökningarna huvudsakligen styrts till de angivna, prioriterade samarbetsområdena, men fonden har i hög grad varit beroende av fältets aktivitet. Inom ramen för nysatsningen har kulturfonden spelat en viktig roll som inspiratör för fältet, och i hög grad blivit en kanal för det folkliga, frivilliga kultursamarbetet.

2.4 Evalueringar av samarbetsorgan

Som tidigare nämnts har man under nysatsningsperioden utarbetat underlag för utvärderingar av kultursamarbetet. I detta sammanhang har Nordiska kulturfonden, de nordiska konstkommittéerna samt Nordiska ungdomskommittén evaluerats.

I samband med evalueringen av Nordiska kulturfonden framfördes två alternativa modeller till en eventuell omorganisering av stödordningarna på kulturområdet. Kulturfondens styrelse beslöt att den existerande strukturen bibehålls.

För att klarlägga ansvars- och arbetsfördelningen mellan kulturfonden och konstkommittéerna kommer en översyn av ansökningsförfarande och remissprocedurer att göras i samverkan med

konstkommittéerna.

För konstkommittéerna ledde evalueringen till utarbetande av nya stadgar. Mål- och ramstyrningsavtal kommer att ingås mellan Nordiska ministerrådet och kommittéerna. I övrigt anses konstkommittéerna fungera väl i den form de nu arbetar.

Evalueringen av Nordiska ungdomskommittén utgjorde ett underlag för handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbetet och påvisade ett behov av en ny struktur på barn- och ungdomssektorn. Den nya ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur tillsattes i maj 1996. Ungdomskommitténs stadgar och riktlinjer för bidragsgivning reviderades.

Under nysatsningsperioden infördes mål- och ramtyrningsavtal även för konstkommittéer och ledningsgrupper. Detta förfarande säkerställer en kontinuerlig uppföljning av verksamheten.

3. Resultaten i förhållande till målsättningarna

Nysatsningen kan generellt sägas ha motsvarat de förväntningar som ställdes på den. Man kan konstatera, att den har lett till en koncentration av insatserna och en vidareutveckling av formerna för samarbetet. Nysatsningen har involverat nya målgrupper i det nordiska kultursamarbetet, bl

a unga konstnärer och icke organisationsaktiva barn och ungdomar i Norden.

Basdokumentet för nysatsningen identifierade ett antal övergripande mål för arbetet. I det följande relateras dessa målsättningar mot värderingar av de uppnådda resultaten.

3.1. *Att synliggöra och förstärka den kulturella och språkliga gemenskapen mellan folken i Norden*

Nordiska kulturfonden har grundats och arbetar primärt för att stärka den kulturella gemenskapen i Norden. I samma utsträckning som man via nysatsningen har kunnat stärka fondens utdelning, har tilläggsstöd kommit fältet till godo. Antalet ansökningar till kulturfonden har dock under de senaste åren stigit så markant, att det är ifrågasatt, om kulturfonden på ett ändamålsenligt sätt kan svara mot de allt större behoven.

Film- och mediesektorn spelar en allt större roll som kulturbärare i människors vardag, och utgör allt viktigare kanaler i kulturförmedlingen generellt. En bättre tillgång till nordisk film- och TV-produktion är ett viktigt instrument för att bredda kännedomen om och fördjupa känslan för nordisk kultur och nordiska språk i Norden. De ansvariga organen på film- och medieområdet har valt att göra långsiktiga satsningar för att stärka mediernas kvalitativa och kvantitativa position i den samlade kulturbilden i Norden. Nysatsningen har inneburit riktade satsningar på produktioner med nordisk och internationell potential. Parallellt med produktionsstöd har man arbetat med utbildnings-, distributions- och marknadsföringsfrågor.

Satsningen på nordisk vidareutbildning av kulturjournalister har genomgående värderats positivt av mottagargruppen.

Betydelsen av en stärkt nordisk språkgemenskap understryks i nysatsningen. Via kulturbudgeten har bl a språkkonsulentverksamheten i Island och på Grönland kunnat ges en kulturell dimension. Bedömningen är, att denna verksamhet fungerat som vägvisare till en vidare syn på nordisk språkförståelse och förbättrat de praktiska förutsättningarna för en nordisk språklig gemenskap som inkluderar samtliga talade språk i Norden.

Nordens randområden har uppmärksammats som särskilt viktiga i arbetet att förstärka den språkliga och kulturella nordiska gemenskapen. Norden i östra Finland är ett projekt som riktat sig till befolkningen i de östligaste delarna av Norden. Projektet, som genomförts av Föreningen Norden i Finland, har särskilt vänt sig till ungdomar. Erfarenheten visar, att man i framtiden bör överväga fler målinriktade, skräddarsydda kultursatsningar riktade till specifika regioner.

Beträffande konstområdet kan konstateras, att konstkommittéernas hela verksamhet syftar till att förstärka den kulturella gemenskapen i Norden. Effekten av resestipendieordningen SLEIPNIR har varit ett ökat utbud av konst i Norden. Museikommitténs initiativ att utforma en handlingsplan för området barn och museer i Norden har förstärkt den kultu-

rella gemenskapen bl a genom att man lyckats stärka utbudet av nordiska aktiviteter i museerna. Den stora nordiska lästävlingen kommer förhoppningsvis att öka intressset för nordisk skönlitteratur, och det kulturpedagogiska projektet "Kroppen i Norden" att ge impulser till att stifta närmare bekantskap med nordisk samtidskonst.

Det förstärkta samarbetet mellan unga nordiska konstutövare har resulterat i nya nätverk och konstaktiviteter.

Insatserna på konstområdet har inriktats på att synliggöra nordisk nutidskonst, på konstförmedling och på skapande av nya nätverk inom nordisk konst och kultur.

Utlandssatsningarnas indirekta betydelse för det internt nordiska konstsamarbetet bör inte underskattas. En viktig effekt av detta arbete är en ökad kunskap om nordisk konst inom Norden.

3.2. *Att göra den unga generationen medveten om den nordiska kulturella egenarten*

Nordiska kulturfonden har beviljat en allt större andel av sin utdelning till projekt riktade till barn och ungdom, och därigenom koordinerat sina insatser med övriga projekt inom barn- och ungdomsområdet samt konstområdet. Satsningarna har på så sätt ökat i genomslagskraft och gett större effekter.

Nysatsningen har haft barn och unga som målgrupp inom samtliga sektorer. Handlingsplanen för kultursamarbetet på barn- och ungdomsområdet är det grundläggande dokumentet för arbetet under de kommande åren. En fortsatt ökad ekonomisk satsning eftersträvas för att insatserna skall ha önskad effekt.

Inom film- och mediesamarbetet har man medvetet satsat på unga filmskapare med syfte att utveckla ett samarbete inom Norden. Det gäller t ex arbetsseminarier med unga filmskapare som målgrupp, det gäller filmprojekt som riktar sig till ungdomar, filmprojekt för barn under skolåldern mm, dvs insatser som syftar till att profilera den nordiska egenarten i det internationella bildflödet.

Inom konstområdet har satsningarna på den nordiska ungdomsorkestern, de nordiska resestipendierna samt vissa utställnings- och tävlingsprojekt nått en stor krets unga människor,

som tack vare aktiviteterna erhållit en bättre kännedom om unga kolleger i andra nordiska länder. Satsningarna har enligt samstämmiga rapporter haft en stor betydelse för utvecklandet av en nordisk kollegialitet och samhörighet.

3.3. *Att säkra och främja kvalitet och mångfald på det konstnärliga området och inom det breda folkliga kultursamarbetet i Norden*

På konstområdet har nysatsningen lett till ett breddat deltagande i samarbetet samt till en ökad mobilitet. Nya grupper unga konstutövare har dra-

gits in i det nordiska kultursamarbetet, vilket i sig resulterat i en ökad mångfald.

På film- och medieområdet har man likaså betonat skapandet av gemensamma plattformer och nätverk för unga samt etablerade filmskapare i Norden. Utbildningssatsningarna har haft som syfte att höja det professionella kunnandet på detta område.

Nordiska kulturfondens roll som implementeringsorgan i och katalysator för kultursamarbetet har starkt betonats under nysatsningen. Fonden har skapat sin egen profil i fråga om kriterierna för utdelningen och på så sätt aktivt medverkat till att skapa mångfald särskilt inom det folkliga kultursamarbetet. Fondens roll som brobyggare mellan det officiella nordiska kultursamarbetet och den frivilliga sektorn kunde ytterligare stärkas.

Ett intryck beträffande nysatsningen på det folkliga kultursamarbetsområdet är, att ambitionsnivån på vissa områden varit högre än de resultat som uppnåtts.

Projektet NORDLIV, som administrerats via Föreningarna Norden, har genomförts i form av mindre satsningar, i huvudsak lokalt, regionalt och nationellt, vilket kan ge ett intryck av splittring. Projektet förefaller sakna synliga samnordiska satsningar. En starkare kulturell dimension kan efterlysas i flera av satsningarna, som genomgående har en mer historisk än framåtblickande markering.

3.4. *Att höja Nordens kulturella profil i förhållande till omvärlden och genom kultursatsningar förstärka kulturell samverkan i Norden, i övriga Europa och i det internationella samfundet i övrigt*

Kulturprojekt i utlandet har kraftfullt bidragit till en profilering av nordisk konst och kultur i olika delar av världen. Den förstärkning som nysatsningen gav möjliggjorde initierandet av helt nya projekt, dvs en breddning av satsningsområdena både tematiskt och i geografisk bemärkelse. Utlandssatsningarnas effekt ökas av det faktum, att man genomgående arbetar fram "matching funds". Satsningarnas omfång och kvalitet uppnås i samarbete med andra, ett recept som i alltför liten omfattning tillämpats på andra områden.

Sessionsländernas kultursatsning har bidragit till en profilering av och ökat kännedomen om nordisk kultur inom Norden. Satsningarnas omfång har möjliggjort synlighet och genomslagskraft, vilket varit syftet.

Inom film- och medieområdet har satsningen på omvärlden i första hand gällt punktinsatser på nordiska filmfestivaler utanför Norden. Via Filmkontakt Nord har man kunnat främja nordisk kort- och dokumentärfilm internationellt.

På konstområdet har Nordiska konstnärsrådet organiserat sig inom det europeiska konstnärsrådsnätverket. Målsättningen var, att skapa en bredare europeisk förståelse för det nordiska kulturlivets demokratiska traditioner och därigenom att påverka de europeiska strukturerna i riktning mot de nordiska.

4. DE ENSKILDA INSATSOMRÅDENA

4.1 Nordisk kulturfond

Budget:

1994: 6.340 TDKK
1995: 6.340 TDKK
1996: 6.340 TDKK

(Ökning i förhållande till 1993-beviljning)

Allmänna synpunkter, ekonomisk satsning

I samband med nysatsningen ökades fondens medel 1994 med 6,3 MDKK. Syftet med förstärkningen var att en mer långsiktig verksamhet och starkare profilering genom satsning på större projekt skulle bli möjlig. Fondens medel skulle i allt högre grad användas för att målriktat stöda projekt inom de prioriterade områdena. Fonden uppfattas som ett politiskt instrument och som kontaktskapare till det omfattande frivilliga och folkliga kultursamarbetet i Norden.

Nordiska kulturfonden har till syfte att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna. Fondens verksamhet omfattar forskning, undervisning och allmännkulturell verksamhet i vid bemärkelse.

Nordiska kulturfonden har under nysatsningsperioden annonserat följande prioriteringar:
a) Samarbetsprojekt med och för barn och unga; b) Mediasamarbete och kulturförmedling; c)Samarbetesprojekt som främjar språkförståelsen i Norden; d)Samnordiska kulturinsatser mot främlingshat och rasism, e) Projekt som främjar en bred folklig förankring / förståelse av nordiskt kultursamarbete; f) Projekt som främjar en hög kvalitet i det nordiska kultursamarbetet; g) Samarbetsprojekt som stöder nyskapande aktiviteter, experiment och tvärsektorielt samarbete.

Nordiska kulturfonden har i förbindelse med nysatsningen reviderat sina prioriteringar och fördelningsprinciper i överensstämmelse med de övergripande riktlinjerna för det nordiska samarbetet. Fondens styrelse beställde dessutom 1995 en evaluering av sin verksamhet. Resultaten presenterades i en rapport i mars 1996. Rapporten belyser fondens situation, roll och funktion som ett implementeringsorgan för den samnordiska kulturpolitiken. Ur rapporten framgår det bl a att fonden har varit aktiv i förhållande till den nya orienteringen och de nya satsningsprioriteringarna i det nordiska kultursamarbetet under de senaste åren. Nysatsningens övergripande riktlinjer och satsningsområden har gjorts till explicita kriterier för fondens bevillningar. Kontakten/dialogen med de två policyutformande organen Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har väsentligt stärkts genom årliga samrådsmöten om fondens verksamhet och utveckling. I rapporten konstateras vissa problem med hänsyn till fördelningen

av fondens medel på de olika områden och överlappningar mellan fonden och andra nordiska organ som samtidigt fungerar som remissinstanser för fonden. Det gäller en del av Nordiska ministerrådets sakkunniga kommittéer. Fondens styrelse beslöt i mars 1996 om vissa modifikationer av fondens arbetsrutiner. Ändringarna gäller först och främst arbetsfördelningen mellan fonden och dess remissinstanser, samt fondens egen specificering av satsningsområden och satsningsprioriteringar.

Exempel

Årets nordiska utställning
Fondstyrelsen har tagit initiativ till ett större utställningsprojekt om det nordiska kulturarvet, "Årets nordiska utställning", som utformas i samarbete med Nordiska museumskommittén. Den första utställningen, *Asger Jorn: nordisk folkekunst i 10000 år,* öppnades på Nationalmuseet i Köpenhamn i november 1995. Fondstyrelsen har beslutat att nästa utställning hålls i förbindelse med att Stockholm blir Europas kulturhuvudstad år 1998. Utställningen handlar om *Människor och båtar i Norden* under tidigare sekler och arrangeras av Sjöhistoriska Museet i Stockholm.

Orkester Norden
I perioden från 1993 till 1995 stödde fonden uppbryggandet och driften av Orkester Norden med ett sammanlagt belopp på 1.715.000 DKK. Orkester Norden är en symfoniorkester bestående av unga nordiska musiker som etablerades på initiativ av Föreningarna Nordens Förbund och med stöd från Lions Clubs Nordiska samarbetsråd.

Kulturby 96
Nordiska kulturfonden har under de senaste åren satsat en väsentlig del av sina medel på projekt som ingår i större nordiska arrangemang, både i och utanför Norden. Detta gäller bl a kulturaktiviteter i förbindelse med Nordiska rådets sessioner, nordiska kulturmanifestationer i utlandet, till exempel den stora festivalen i Spanien 1995 och det omfattande nordiska musikarrangemanget i England 1996-97.

Den största satsningen av denna typ är København Kulturby 1996. I förbindelse med denna har fonden satsat sammanlagt upp emot 6 MDKK fördelat på 20 olika projekt.

Resultat i förhållande till målsättningarna, frågan om innehåll och kvalitet

Antalet ansökningar till fonden har stigit under de senaste åren. Det årliga antalet ansökningar i tioårsperioden 1983-1992 låg i genomsnitt på 625 och det årliga ansökta beloppet var sammanlagt 83,5 MDKK. Både år 1994 och 1995 mottog fonden över 900 ansökningar med ett ansökt sammanlagt belopp om cirka 150 MDKK. Siffrorna för 1996 väntas att bli något högre.

Fonden beviljade år 1994 stöd till 224 projekt och 1995 till 242 projekt. 1996 räknar man med ett liknande antal bevillningar. Det genomsnittliga beviljade beloppet har varit ca 100.000 DKK. Beloppens storlek har varierat från ca 10.000 DKK till 2.000.000 DKK. Ungefär 2/3 av bevillningarna har varit under 100.000 DKK, medan 1/3 har varit större belopp. De större bevillningarna har utgjort ca 70 % av fondens totala beviljade belopp.

Fonden har under denna period också tagit initiativ till projektsatsningar. Hittills har fonden först och främst satsat på en utställningsserie om det nordiska kulturarvet, "Årets nordiska utställning" men fler initiativ är under utarbetande.

Cirka 75-80 % av fondens medel går till allmänkulturella projekt, återstoden går till undervisnings- och forskningsprojekt. Av de prioriterade satsningsområdena är det samarbetet på konstområdet som har fått det största samlade beloppet, knappt 12 miljoner 1994 och knappt 15 miljoner 1995. Omkring en fjärdedel av fondens bevillningar går till projekt för och med barn och unga. Cirka en femtedel går till profilering av nordisk kultur utanför Norden, största delen i samråd med Ministerrådets ledningsgrupp för kulturprojekt i utlandet.

4.2 Film och mediasamarbete

Budget:
1994: TDKK 6.919
1995: TDKK 5.314
1996: TDKK 5.500

Allmänna synpunkter, ekonomisk satsning, innehåll

Målsättningen för nysatsningen på film- och mediaområdet har varit att styrka mediernas kvalitativa och kvantitativa position i den samlade kulturbilden i Norden. En förstärkning av Nordisk Film- och TV-fond, en ökad satsning på initiativ för att främja utbytet av filmer över gränserna i Norden och stöd till efterutbildning av film- och TV-professionella har varit centrala insatsområden. Därutöver har Ministerrådet med nysatsningsmedlen gett stöd till ett nytt kurserbjudande vid Nordiska Journalistcentret riktat till kulturjournalister och -redaktörer, och med syfte att öka kunskapen om nordisk kultur och kultursamarbete och öka dessa områdens synlighet.

1994 användes 2,5 MDKK ur nysatsningsmedlen för Fondens ordinarie verksamhet, för att uppfylla Ministerrådets förpliktelser i förhållande till avtalet om drift och finansiering av Fonden.

På film- och mediaområdet har Ministerrådet speciellt satsat på åtgärder som främjar kännedomen om nordisk film, förmedling och distribution, uppbyggning av nätverk bland film- och TV-professionella, efterutbildningsåtgärder och initiativ som riktar sig till nordiska journalister.

Genomförandet

Ministerrådet har under perioden lagt speciell vikt vid åtgärder för att främja distributionen av nordiska filmer inom Norden. Nordisk Film- och TV-fond har varit det primära instrumentet för att implementera nysatsningens målsättningar. Fonden har sedan den etablerades 1989 visat sig framgångsrik när det gäller att främja nordiska samproduktioner. Inte minst den nätverksuppbyggande och kontaktskapande funktionerna fonden har i detta sammanhang varit vitala. Emellertid har det visat sig att det vid flera tillfällen har varit svårt att säkra filmerna en rimlig distribution. Ministerrådet har på basen av de första årens erfarenheter med Fonden beslutat om ändringar i Fondens stadgar, gällande från 1.1 1995, så att Fonden nu arbetar mera resultatorienterat och publikorienterat, bl a genom att engagera sig i färre, större projekt med publikpotential samt med förstärkta krav på distributionsavtal före Fonden går in med produktionsstöd.

Samtidigt har Fonden förvaltat nysatsningsmedel för filmkultur och förstärkta distributionsinsatser på Ministerrådets vägnar. Det har gett positiva synergieffekter, genom att Fonden förvaltar dessa medel i ett helhetssammanhang med Fondens övriga verksamhet. Medlen ur nysatsningen har gjort det möjliggjort en rad seminarier och utredningar för att stärka den internordiska distributionen och Fonden har genom dessa åtgärder fått en solid bas att arbeta utifrån.

Fonden satsar på tre fronter:

- Skapa nätverk och en gemensam plattform för en ny generation filmskapare med sikte på att skapa mål- och publikinriktade filmer med en bred nordisk genomslagskraft.
- Utveckla möjligheterna för att distribuera nordiska filmer genom etablerade och nya festivaler som är viktiga på nordiskt och europeiskt plan. Fonden är i färd med att företa en kritisk granskning av sin stödpolitik gentemot olika festivaler för att nå fram till de festivaler som kan ge nordisk filmer bästa möjliga visnings- och marknadsmöjligheter.
- Utveckla andra åtgärder som direkt eller indirekt kan öka spridningen av nordisk film, här under etablering av nya informationskanaler, uppföljning av alternativa distributionskanaler och öronmärkt stöd till särskilda distributionsåtgärder.

Vid sidan av rent produktions- och distributionstöd, har fondens initiativ på film- och TV-området fortsatt varit att stärka uppbyggandet av nordiska nätverk mellan olika aktörer på film- och TV-området. Den del av fondens verksamhet som omfattar uppbyggande av nätverk är mycket viktig för att stärka Norden som film- och medieregion i förhållande till en större europeisk marknad.

Ledningsgruppen för kultur- och massmediasamarbete har med hjälp av nysatsningsmedel låtit genomföra två utredningar om filmdistribution; "Undersökning av film- och TV-distribution i Norden" (DKK 200 000) samt rapporten "Har nordisk kort- og dokumentarfilm en framtid" (DKK

150 000). Ledningsgruppen har också stött en utredning om videodistribution, initierad av den finländska filmstiftelsen.

Exempel

Young filmmakers - New Nordic Film Experience (1996, NOK 530 000)
Ett av de mera spännande och framtidsorienterade initiativen som har kunnat realiseras inom nysatsningens ramar är en särskild utbildningskurs riktad till yngre nordiska filmskapare (*"New Nordic Experience"*). Syftet var att stimulera den kommande generationen filmskapare att få ett mer medvetet förhållande till sin egen roll och inte minst till publiken. Bakgrunden är bl a den relativt svaga publikuppslutningen i de nordiska länderna kring filmer från grannländerna. Den kommande generationen filmskapare är i detta sammanhang av vital betydelse med hänsyn till attitydbildning, där ett centralt element är att en av de viktigaste uppgifterna för filmerna är att stå i dialog med en publik, en marknad. Deltagarna i kursen hade med sig synopsis till filmprojekt och fick grundlig feed back och rådgivning av erfarna filmskapare och genom workshops. Kursen fick stor respons i de nordiska länderna. Av de cirka 100 ansökarna antogs 38 till kursen.

Filmkontakt Nord (1994 - 1996: Årliga drifts- och projektbidrag, 1996 NOK 1 140 450)
Genom nysatsningen har också kort- och dokumentärfilmkontoret *Filmkontakt Nord* kunnat konsolidera och stärka sin verksamhet. Filmkontakt Nord är idag ett centralt, nordiskt filmpolitiskt instrument innanför de genre som verksamheten täcker och har utvecklat sig till en Nordens spegel mot omvärlden. Filmkontakt Nord arrangerar den årliga, nordiska kort- och dokumentärfilmsfestivalen Nordisk Panorama, samt fungerar som ett kontaktorgan för denna del av branschen i Norden. Nytt från och med 1995 är årliga samproduktionsfora, där producenter och potentiella kunder möts för att sammanställa finansieringspaket för dokumentärfilm. Detta initiativ har visat sig mycket lyckat och har fört till produktion av många nya projekt. Filmkontakt Nord lyckades, i kraft av sin regionala, nordiska dimension, förra året frambringa medel från EUs MEDIA-program. Medlen har använts till nordiska producenters och distributörers deltagande i de stora europeiska marknaderna och festivalerna. Filmkontakt Nord får från och med 1996 direkt driftstöd från Ministerrådet (750 000 DKK) samt medel för de enskilda projekten från Film- och TV-fonden. Filmkontakt Nord erhåller även nationella medel för verksamheten.

Resultat i förhållande till målsättningarna, frågan om innehåll och kvalitet

Initiativen och åtgärderna på film- och mediaområdet följer de prioriteringar och riktlinjer som kulturministrarna lade till grund för nysatsnings-

programmet. Speciellt på filmområdet har de extra tillförda medlen gjort det möjligt att genomföra synliga åtgärder med långtidseffekt, genom att koncentrera verksamheten till Film- och TV-fonden. Detta har främjat en helhetstankegång och en strävan efter samband mellan Fondens ordinära verksamhet och de sidolöpande aktiviteterna för att öka synligheten och förbättra distributionen, något som möjliggjorts tack vare nysatsningsmedlen.

I vissa fall har det visat sig vara svårt att säkra en nationell ekonomisk förankring i fråga om projekt som initierats från nordisk sida. Film- och TV har aktivt försäkrat sig om att de företagna åtgärderna är nationellt förankrade när det gäller deltagandet från professionella miljöer, och att de förverkligas i samförstånd med de nationella filminstituten och yrkesmiljöerna. I vissa fall har den nationella finansieringen försvårats av att projekt inte initierats på nationell nivå eller som ett samarbete mellan nationella organ. Bakgrunden till detta är, att det inte finns några självklara kopplingar mellan nordiska och nationella prioriteringar. Ytterligare har man kunnat registrera ett visst motstånd mot att Fonden skulle utveckla sig till ett "sjätte filminstitut" i Norden.

Merparten av nysatsningsmedlen på film- och medieområdet har varit öronmärkta för bestämda åtgärder. Kulturministrarna har ändå önskat att hålla en del av nysatsningsmedlen obundna, för att kunna tillmötesgå nya projekt som uppstått mera spontant. Det har bl a funnits förväntningar på nya åtgärder som kan stärka skolan som arena för förmedling av nordisk kultur, inklusive film och media, t ex inom ramen för projektet "Nordisk kulturpedagogik i skolan". På detta område har det inkommit få projektförslag med en tillräcklig nordisk dimension och det finns behov av att förbättra informationen till potentiella aktörer på detta område.

Allmänt kan konstateras att de igångsatta projekten på film- och medieområdet har haft åsyftad karaktär och att målsättningen har varit att de skall ha en långtidseffekt framom att vara spektakulära, händelseorienterade punktmarkeringar. Det gäller t ex åtgärderna riktade mot yngre filmskapare, vars effekter knappast kan mätas omedelbart, men där resultat kan förväntas visa sig i form av framtida samarbete och produktioner.

4. 3 Språksamarbete

Budget:
1994: 1.266 TDKK
1995: 1.022 TDKK
1996: 850 TDKK

När man i ministerrådsförslaget om nysatsningen definierade innehållet i det framtida kultursamarbetet, ville man ge det nordiska språksamarbetet ökad uppmärksamhet.

För att förstärka språksamarbetets kulturella dimensioner beviljade kulturministrarna medel till följande projekt:

Språkkonsulent vid Nordens hus i Reykjavík
(tilläggsbevillning från kulturbudgeten)

Kulturministrarna avsatte ur 1994 och 1995 års budget medel för kulturella aktiviteter inom ramen för den verksamhet som bedrivs av den isländska språkkonsulenten. Konsulenten är placerad i Nordens hus i Reykjavík, och finansieras över MR-U:s budget för språkligt samarbete NORDMÅL. Syftet med projektet har varit att betona och förstärka den konstnärliga och kulturella samverkan mellan de nordiska språkområdena.

Projektet har genomförts av Nordens hus i Reykjavík och Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete NSS.

Grönländskspråkig konsulent vid Nordens Institut i Grönland
Nordens Institut i Grönland har från verksamhetens början haft två anställda, en direktör och en sekreterare. Detta har hittills medfört begränsningar i institutets grönländskspråkiga informations- och kulturverksamhet och omöjliggjort anställning av direktör från annat nordiskt land eftersom kunskaper i grönländska måste förutsättas.

Dessa problem bortföll med anställning av en grönländskspråkig kulturkonsulent, vilket samtidigt underlättar institutets regionala kulturverksamhet i Grönland.

Språkkonsulenten har varit anställd sedan augusti 1994 och anslaget för språkkonsulenten ingår sedan 1996 i institutets ordinarie budgetram.

Videotek i Nordens hus i Reykjavík
Videoteket i Nordens hus utbyggdes med nordiska barn- och ungdomsfilmer, för att understryka Ministerrådets prioritering av såväl språkförståelse, barn och ungdom som Västnorden.

Projektet genomfördes under 1994. Ett antal videofilmer inköptes för utlåning till biblioteket i Nordens hus. Man anskaffade även undervisningsfilmer och andra filmer med barnprofil.

Norden i östra Finland
Kulturministrarna har i budgetförslagen påpekat betydelsen av att förstärka den nordiska språkgemenskapen i östligaste Norden.

Föreningen Pohjola-Norden har tagit initiativ till ett utvecklingsprojekt *Norden i östra Finland* i syfte att höja den nordiska profilen i det finskspråkiga Finland genom

- att levandegöra Norden och nordiskt samarbete inom vitala samhällssektorer;
- att slå ett slag för nordisk kultur- och språkgemenskap inför den tilltagande europeiska integrationen, varvid även det finska språket uppmärksammas som ett språk i Norden;
- att sporra till intensifierade nordiska kontakter mellan östra Finland och det övriga Norden inom speciellt kultur, undervisning och forskning, men även miljö, näringsliv och turism;
- att särskilt ta fasta på ungdomens behov och intressen.

Fyra av delprojekten, i Kuopio, Kymmene och St. Michels län samt i Norra Karelens län är genomförda under 1994-96 och det återstår ännu att genomföra det sista delprojektet i Kajana hösten 1996.

Nordisk litteratur

Det nordiska litteraturmagasinet Nordisk litteratur/Nordic Literature utges sedan 1993 med ett nummer årligen och vänder sig till nordisk och internationell läsekrets. Det centrala temat är Nordiska rådets litteraturpris och kandidatsböckerna. Upplagan är 32.000 ex. och kostnaden 500 TDKK. Distributionen av tidskriften omfattar bokhandel, bibliotek, litteraturinformationscentraler m.m. och dessutom de nordiska ländernas utlandsförvaltningar och relevanta internationella myndigheter, institutioner och media. Utgåvan för 1996 utkom i maj med Håkan Harket, Norge, som huvudredaktör. Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (NORDBOK) är ansvarig för magasinet.

Slutsatser

Satsningarna i språksamarbetet har haft en varierande karaktär. Språkkonsulenternas verksamhet har under nysatsningen bedömts som nödvändiga för fortsatt samarbete och således är projekten införda inom ramen av intitutionernas ordinarie verksamhetsbudget.

Satsningen på videoteket i Nordens hus i Reykjavík möjliggör regelbundna barnfilmföreställningar och utlåningsverksamhet och ger således huset en möjlighet att inrikta sin verksamhet mot nya målgrupper.

Satsningen i Östra Finland har haft en folklig anknytning genom att projektet genomförts av Föreningen Pohjola-Norden i Finland. Avrapporteringen av de tre första delprojekten har lyft fram frågan de administrativa kostnaderna i projektet. En eventuell annan förankring för projektet, exempelvis i de lokala eller regionala kulturinstitutionerna, hade kunnat möjligtvis resultera i lägre administrativa kostnader. En sådan lösning hade förstås medfört en annan programprofil för projektet samt uppnått helt eller delvis även en annan målgrupp.

4. 4 Barn och unga

Budget:
1994: 4.100 TDKK
1995: 4.599 TDKK
1996: 4.800 TDKK

Allmänna synpunkter. ekonomisk satsning, innehåll

I syfte att uppnå de målsättningar om förstärkt nordisk språk- och kulturgemenskap samt nordisk identitet som framlades i ministerrådsförslaget om nysatsning inom kultur-, utbildnings- och forskningsområdet, identifi-

erade man barn och ungdomar som en prioriterad målgrupp. Prioriteringen var en genomgående riktlinje för kultursamarbetets alla sektorer.

Genomförandet

För att förbereda nysatsningen inom barn- och ungdomskultursamarbetet arrangerade man ett antal möten och konferenser. Till första mötet i Oslo i mars 1993 inviterades Statens kulturråd, Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur samt Nordiska Amatörteaterrådet för att uttala sina egna idéer samt föreslå prioriteringar innanför det idématerial som inhämtades från arbetsmötet. Även Nordiska ungdomskommittén och de nordiska riksidrottsförbunden tillfrågades om prioriteringssynpunkter samt om egna projektförslag.

Nysatsningen förbereddes även av Ministerrådets pilotprojekt *Ett levande Norden 1993-94* som hade som övergripande syfte att låta nordiska barn och ungdomar möta konstnärer från Norden. Nya former för samarbetet prövades inom projektets ram i nio nordiska regioner som ett led i att ge nya generationer en känsla för nordisk identitet och kulturell och språklig samhörighet.

Med tanke på att fullt ut kunna utnyttja erfarenheterna från pilotprojektet som ett hjälpmedel i kulturministrarnas fortsatta planering av verksamheten för barn och ungdom, utbyggdes projektet med hjälp av nysatsningmedel med en utvärderingskonferens och en mönstring för de konstnärer och ungdomar som aktivt deltog i projektet.

För att ge riktlinjer för barn- och ungdomskultursamarbetet och nysatsningen beslöt ministerrådet att lägga fram en handlingsplan som ett ministerrådsförslag. Evalueringen av *Ett levande Norden*

- projektet har tillsammans med de övriga erfarenheterna från de i början av 1994 igångsatta nysatsningsprojekten för barn och ungdom fungerat som underlag för att utarbeta ministerrådsförslaget.

I arbetsgruppen som förberedde handlingsplanen deltog representanter för Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur, Nordiska ungdomskommittén och ledningsgrupen för nordiskt skolsamarbete. Som tillkallad sakkunnig deltog även projektledaren för pilotprojektet Ett levande Norden.

Enligt kulturministrarnas önskan arrangerades ytterligare en idékonferens - *Vi skaber Norden!* - i januari 1995 för att konkretisera handlingsplanen. Konferensen resulterade i ett antal idéer och projektförslag som ingår i handlingsplanen. En del av dessa projektförslag initierades enligt kulturministrarnas beslut i maj 1995.

Efter behandlingen på Nordiska rådets session hösten 1995 godkände kulturministrarna *Ett kommande Norden - handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete.* I planen definieras de kulturpolitiska målen samt strategierna för samarbetet. Den innehåller även kriterier och prioriteringar för den fortsatta bidragsgivningen inom barn- och ungdomsom-

rådet och den engagerar hela kultursektorn tillsammans med utbildningsektorn till samarbete inom barn- och ungdomskulturens område.

Generella kommentarer

Nysatsningen omfattar hittills 30 projekt (se bilaga) inom barn- och ungdomskulturens olika områden. Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur har haft en central roll i att stimulera samarbetet samt att utveckla informationsverksamheten inom nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete. Gruppen har beviljats sammanlagt 1.250.000 DKK för olika ändamål och projekt. Det nya ministerrådsorganet, ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur, kommer att fortsätta det påbörjade samarbetet.

Centrala områden

Under nysatsningen och arbetetet med handlingsplanen identifierades några områden inom barn- och ungdomskulturen som centrala:

Mediaområdet har haft en prioritet i nysatsningen. Stöd har beviljats bl.a. till att utbygga barns och ungdomars nordiska medianätverk, som har haft som kraftcentra bl. a. Mediafabbrikken i Akershus och Kulturhuset i Stockholm. De västnordiska mediaverkstäderna tillkom på initiativ av nordiska kulturhus/institut. Projektet avslutas 1998 och skall genomgå en evaluering. Avsikten är att verksamheten borde övergå till nationell regi vid projektets avslutning.

Nordens Institut på Åland anordnade i maj 1996 ett seminarium om internet och nätverk för nordisk barn- och ungdomskultur. Seminariet resulterade i en beskrivning av "det nordiska rummet" i internet som ett forum för kunskapsutbyte, men även som ett utrymme som kan innehålla direkt skapande kommunikation mellan barn och ungdomar i Norden. Inititiativet är under bearbetning och remissförfarande.

Ett annat område som identifierats såsom centralt är nätverksbyggande bland nordiska barnkulturforskare och brobyggande mellan forskare och brukare av den barnkulturella informationen. Två projekt som tangerar barnkulturforskningen har beviljats stöd ur nysatsningen: *Nätverk inom nordisk barnkulturforskning* och *Sagofärden - barns eget sagonätverk.*

Fortsättningen på *Ett levande Norden* -pilotprojektet har varit en central del av nysatsningen med anslag till *Kulturläger för nordiska ungdomar* i Kalmar 1995 och *Videoverkstad Slips och Mascara* på Åland. Efter tillsättande av ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur avsatte Ministerrådet medel till att fortsätta med regionalt kultursamarbete enligt de kvalitetskriterier och metoder som prövades fram under pilotprojektet.

Samarbete med utbildningssektorn

Enligt ministerrådsförslaget skulle satsningen på barn och ungdomar vara sektorövergripande. I samarbete med Ministerrådets undervisningssektor har kultursektorn planlagt och koordinerat handlingsplanen för *Nordisk kulturpedagogik i skolan*. Ansvariga för utarbetandet av handlingsplanen med de olika projekten har varit ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete och de nordiska konstkommittéerna. Satsningen redovisas i detta dokument under samarbete inom konstområdet.

Kvalitetsutvecklingen inom barn- och ungdomskultur

Några enstaka gånger har nysatsningen inom barn- och ungdomskulturens område fått uppfylla en reservfunktion: I fråga om återkommande barn- och ungdomsfestivaler (bl.a. film och teater) har respektive kommitté/ledningsgrupp åtagit sig ansvaret för det nordiska stödet. När *Nordiska barnteaterfestivalen* skulle arrangeras i Finland 1995 med gästspel från Nordens övriga randområden, vände arrangören sig till Ministerrådet, eftersom återkommande kulturarrangemang och festivaler har en lägre prioritet vid Nordiska Kulturfonden. Anslaget ur nysatsningen möjliggjorde att grönländska, isländska och samiska barnteatergrupper kunde delta i festivalen och workshops som arrangerades under festivalen.

För att kunna säkra en kvalitetsutveckling inom barn- och ungdomskulturens område, är det viktigt att det finns återkommande mötesplatser, t ex i form av festivaler.Till en viss utsträckning är det även möjligt att inom ramen av nordiska stödordningar genomföra dem. Det har dock visat sig svårt att inom ramen för de ordinära stödformerna alltid garantera möjlighet till deltagande från Nordens randområden och till arrangemang som äger rum i randområdena.

Idrottsområdet

Riksidrottsförbunden som inviterades till att delta i nysatsningen bidrog i mindre utsträckning till att utveckla barn- och ungdomssamarbetet. Danska riksidrottsförbundet beviljades dock medel för att anordna ett seminarium (*Fra barn til voksen*), men projektets slutliga form uppfyllde inte kriterierna för bidragsgivning.

Däremot ansökte två organisationer, Nordiska skolidrottsförbundet och Nordiska handikappidrottsförbundet medel till nya projekt:

Nordiska handikappidrottsförbundet beviljades medel för att anordna nordiska ungdomstävlingar samt för ett seminarium 1995. Förbundet har arrangerat liknande verksamhet även tidigare, men nysatsningen möjliggjorde att aktiviteterna förlades till Island.

Nordiska Skolidrottsförbundet, som erhåller anslag ur Ministerrådets kulturbudget/ idrottssamabete för att täcka nordiska sekretariatskostna-

derna, har beviljats medel för att anordna en elevkonferens samt en lägervecka på Grönland.

Erfarenheterna med nysatsningsprojekt inom idrottsområdet har visat, att det finns ett behov att stärka kontakterna med Västnorden samt att inrikta innehållet i Ministerrådets egentliga satsning på idrottssamarbete i förmån för den icke-tävlingsorienterade idrottsverksamheten och Västnorden.

Resultat i förhållande till målsättningarna, frågan om innehåll och kvalitet

Genom nysatsningen har Ministerrådet inhämtat erfarenheter för att kunna definiera mål och strategier för det framtida samarbetet inom barn- och ungdomskultursamarbetet. Handlingsplanen, som kan ses som ett grundläggande projekt inom nysatsningen, är det viktigaste redskapet i arbetet med att stärka barns och ungdomars nordiska identitet och samhörighet. Nysatsningen har även möjliggjort igångsättandet av handlingsplanen och de konkreta förslag som ingår i den.

En av de viktigaste målsättningarna för nysatsningen inom barn- och ungdomsområdet var, att rikta Ministerrådets satsningar mot nya målgrupper. Före nysatsningen tog man hänsyn till barn och ungdomar i den nordiska samarbetsbudgeten enbart under anslaget till Nordiska ungdomskommittén. Den stödordning som ungdomskommittén förvaltar, är först och främst inriktad på de nordiska ungdomsorganisationernas samarbete.

Nysatsningen kan anses vara lyckad i den mån att den har nått till helt andra barn- och ungdomsgrupper än Ministerrådets tidigare enda stödordning för ungdomar gjort. För första gången har även projekt med mycket unga deltagare har beviljats stöd (t.ex. *Sagofärden*). En annan kategori av nya målgrupper har nåtts genom *Ett mångkulturellt Norden*, som engagerat barn- och ungdomar med olika etnisk bakgrund i fem nordiska städer. Projektet har pågått i nära samarbete med konstmuseer i respektive städer och ungdomarna har fått lägga fram sina framtidsvisioner under en pedagogiskt kunnig konstnärlig ledning.

Nya målgrupper har även uppnåtts genom prioriteringen av Nordens randområden. Nysatsningen har möjliggjort västnordiskt deltagande och initiativ från Västnorden. Däremot har det helt finskspråkiga Finland berörts av färre antal projekt.

Prioriteringen av satsningar på barn- och ungdomskultur på nordiskt plan har dock medfört situationer där de nationella kulturpolitiska målsättningarna och prioriteringarna inte tillåtit ett nationellt/regionalt ekonomisk deltagande i nordiska projekt. Speciellt sårbart är det, då projekt initierats utan förankring i nationella kulturinstitutioner. Det finns dock även exempel på projekt med stark förankring i någon central, nationell kulturinstitution, som inte har klarat av att finna nationell finansiering från samtliga länder.

4. 5 Folkligt kultursamarbete

Budget:
1994: 2.050 TDKK
1995: 2.555 TDKK
1996: 1.900 TDKK

Det folkliga engagemanget i olika kulturaktiviteter och -utvecksling samt i konferenser, seminarier, utställningar, festivaler m.m. är ett specifikt nordiskt drag, som utöver Nordiska Kulturfondens ökade förstärkning ur nysatsningen, även inom Ministerrådets nysatsningsbudget fått en kraftig ökning i form av ett10 miljoners ramanslag till Föreningarna Nordens Förbunds (FNF) projekt *Nordliv - Forntid, nutid, framtid* under åren 1994-97.

Syftet med *Nordliv* är att fördjupa kännedomenom nordisk historia och nordiskt samhällsliv samt att väcka intresse för nordisk livsstil under forna tider, i dag och i framtiden.

Projektets tematik är aktuell även för Ministerrådets egna organ, som bl.a. beviljar stöd till aktiviteter som syftar till att stärka intresset för nordisk historia och samhällskunskap.

Nordliv är ett samarbetsprojekt mellan Minsiterrådet och FNF, med FNF som huvudansvarig. Ministerrådets informationsavdelning har ansvaret för en informationssatsning, som binder samman projektet med Ministerrådets relevanta aktiviteter.

Delar av *Nordliv* faller under undervisningsministrarnas ansvarsområde. Projektet kommer att kulmineras vid Kalmarunionens jubileum 1997, där kulturministrarna under andra delar av nysatsningen förberett historieanknutna projekt.

En samlad avrapportering för *Nordliv* -projektets första aktivitetsår 1995 föreligger ännu inte hos Minsterrådet. Därmed blir utvärderingen av Ministerrådets nysatsning i det folkliga kultursamarbetet för stunden omöjlig.

4. 6 Samarbete på konstområdet

Budget:
1994: 3.793 TDKK
1995: 4.241 TDKK
1996: 4.600 TDKK

Generella synpunkter, ekonomisk satsning

I ministerrådsförslaget ang. samarbete på konstområdet fastslås att Nordiska ministerrådet vill behålla den nuvarande organisationsstrukturen med konstkommittéerna, men att stadgarna för kommittérna och deras ansvarsområden bör evalueras samt att kommittéernas roll som rådgivande organ inför ministerrådet och som instrument för dialogen mellan politiska beslutsfattare och konstnärer bör förstärkas. I förslaget presenteras två konkreta åtgärder för att förstärka samarbetet inom konstområdet. För

det första att etablera en stipendieordning för att öka mobiliteten av nordiska konstnärer inom alla områden. För det andra, mot bakgrund av hur viktigt det är att få till stånd ett nätverkssamarbete mellan nationella institutioner i Norden, att etablera en nordisk museikommitté, som även skall omfatta kulturmiljövård.

Ministerrådet har inom konstområdet först och främst satsat på att öka mobiliteten bland konstnärer i Norden genom resestipendiordningen SLEIPNIR, ett förstärkt nätverkssamarbete mellan konstinstitutioner i Norden - Nordiska museikommittén, Nordisk kulturpedagogik i skolan - samt kulturpolitiska insatser, bl a genom stöd till Det Europeiska Konstnärsrådet.

Genomförandet

I ministerrådsförslaget om samarbete på konstområdet anfördes, att *stadgar för ministerrådets konstkommittéer* och ansvarsområden bör evalueras samt att kommittéernas roll som rådgivande organ inför ministerrådet och som instrument för dialogen mellan politiska beslutsfattare och konstnärer bör förstärkas.

Nordiska ministerrådets konstkommittéer har på ett aktivt sätt bidragit till att implementera olika projekt inom nysatsningen, t.ex. ansvarat för utdelingen av stipendier från resestipendieordningen Sleipnir, samt remissbehandlat inkomna ansökningar till nysatsningen inom sina ansvarsområden.

Evalueringen av Nordiska ministerrådets konstkommittéer Teater och Dans i Norden, Nordiska musikkommittén NOMUS, Nordiska konst- och konstindustrikommittén NKKK och Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén NORDBOK, var färdig i mitten av november 1995; *Nordisk Ministerråds Kunstkomitéer - Til Nytte for Hvem?*

För att följa upp evalueringen hölls en konferens 20- 21 januari 1996 i Køge, Danmark, med titeln *Det nordiska samarbetet på konstområdet* med bl a ett brett deltagande från de nordiska konstmiljöerna. Konferensens syfte var att komplettera evalueringen genom att speciellt lyfta fram de förväntningar som det nordiska konstlivet har beträffande ministerrådets konstkommittéer. Evalueringsrapporten samt rapporten från konferensen utgjorde ett underlag för revideringen av konstkommittéernas stadgar som MR-kultur 3/96 fattade beslut om. I de nya stadgarna för konstkommittéerna bbiehålls strukturen och ansvarsområdena för konstkommittéerna. Det framgår av evalueringsrapporten och rapporten från konferensen i Køge att konstkommittéerna överlag fungerar mycket bra och att de bör behållas som ansvariga organ för ministerrådets konstsamarbete, samt de stödordningar de förvaltar. Det framgår också av evalueringsrapporten om konstkommittéerna att den fackmässiga representationen och deras storlek bör behållas. Køge-rapporten betonar, att det behövs en bred fackkunskap inom konstkommittéerna för att de skall kunna ansvara för de uppgifter som de blivit pålagda. I evalueringsrapporten rekommenderas

att förhållandet mellan konstkommittérna och Nordiska kulturfonden preciseras närmare, både när det gäller värdering av uppgifts- och ansvarsfördelningen samt remissproceduren för ansökningar till kulturfonden. Mot denna bakgrund beslöt Nordiska ministerrådet, kulturministrarna (möte 3/96) att ge konstkommittérerna, i samråd med Nordiska kulturfonden, i uppdrag att på tjänstemannanivå utarbeta förslag om förstärkt samråd och koordinering mellan Nordiska ministerrådets konstkommittéer och Nordiska kulturfonden samt undersöka möjligheter att klarare avgränsa uppgifterna mellan konstkomittéerna och kulturfonden. Kulturministrarna förväntar en avrapportering om sambandet mellan konstkommittéerna och Nordiska kulturfonden i slutet av 1996.

Exempel

Sleipnir

I ministerrådsförslaget står att ministrarna kommer att låta undersöka möjligheterna att etablera en *stipendieordning som kan öka mobiliteten av nordiska konstnärer* inom alla konstområden.

Resestipendieordningen *Sleipnir* etablerades 1994 som ett 3-årigt projekt inom en tentativ ram på DKK 3.000.000 årligen för perioden 1995-1997.

Den övergripande målsättningen med stipendieordningen är att öka konstnärernas mobilitet inom Norden och stimulera till ett större utbud av nordisk konst inom Norden. Målgruppen är unga professionella konstnärer inom alla konstområden (åldersgräns 35 år) och stöd fördelas två gånger per år. De första stipendierna beviljades under hösten 1994 till 93 konstnärer, andra gången våren 995 till 118 konstnärer och tredje gången hösten 1995 till 81 konstnärer.

Nordiska museikommittén. Beviljat 913.000 DKK 1994 för 1995-96.

Av ministerrådsförslaget framgick att det borde tas sikte på att etablera en *samarbetskommitté på museiområdet* och för instanser som arbetar för att skydda kulturmiljöer.

Den nordiska museikommittén tillsattes våren 1994 under en 3-årig försöksperiod. Museikommitténs centrala uppgifter är att

1) att ta initiativ till konkreta samarbetsprojekt
2) etablera ett informationsnätverk mellan museerna
3) synliggöra museerna i det nordiska kultursamarbetet
4) vara rådgivande för Nordiska kulturfonden i samband med Årets nordiska utställning
5) förstärka nordisk kulturmiljövård.

Från och med 1996 ansvarar kommitttén för Nordiska ministerrådets satsningar inom konservatorsområdet i närområdena. Kommitténs arbete inleddes hösten 1994 och det finns anledning att framhäva följande:

Kommittén har ansvarat för konferensen *Museer, barn och nordisk identitet* (april 1996) i samarbete med Nordiska museet i Stockholm. Konferensens karaktär var en idé- och arbetskonferens med syfte att inspirera till

nya projekt, inklusive formulerandet av en handlingsplan inför framtida samarbete inom området barn och museer i Norden. Såväl föreläsare som deltagare hade inbjudits med hänsyn till balans mellan de nordiska länderna, mellan olika museiområden, mellan storstadsmuseer och museer ute i landet, samt museimän och skol- och departementsfolk. En rapport från konferensen kommer att utarbetas. Under hösten 1996 kommer museikommittén på grundval av denna konferens att i samverkan med Nordiska museet ansvara för att det föreligger en handlingsplan inför framtida nordiskt samarbete kring området barn och museer i Norden.

Museikommittén har tillsatt en nordisk arbetsgrupp inom området *Informationsteknologi inom museiområdet*, som har utarbetat en statusrapport med titeln *IT på museum - informationsteknologi på de nordiske museer* (TemaNord 1995:641). Under hösten 1996 planeras en konferens om IT och museiområdet i samverkan med Nationalmuseet i København. Inom kulturmiljövårdsområdet planeras en konferens under hösten 1996 med titeln *Norden i Europa - Kulturarv, identiteter och nordisk attraktivitet* i samarbete med Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Utgångspunkten för konferensen blir bl a museernas medverkan till en bredare nordisk kulturmiljövård och till en gemensam kulturmiljöpolitik för att bevara särprägeln hos de nordiska kulturarven.

Museikommittén genomför en enkät bland nordiska museer, som kommer att föreligga tidigt på hösten 1996. Enkäten innehåller tre huvudmoment;

1) status över den nuvarande situationen
2) önskemål om nordiskt samarbete mellan museerna
3) hur dessa önskemål skall realiseras

Det är kommitténs förhoppning att enkäten kan tjäna som instrument för att förstärka samarbetet mellan museerna i Norden.

Information mellan nordiska museer, utställningssamarbete mellan nordiska museer, kulturturism, evaluering av utställningar, utbildning av museipersonal inom Nordiska museer och program för nordisk utbytestjänstgöring är andra områden som kommittén arbetar med. För att Finland, Island och Norge skall kunna delta i det redan etablerade nätverket bör man uppmärksamma, att museikommittén har beviljat stöd till projektet *Museums professionals - a gap between education and profession*, som har fått stöd från EU:s Leonardoprogram.

Nordiska konstnärsrådet

Avsikten med anslaget till Nordiska konstnärsrådet, DKK 250.000 för 1994, var att etablera ett europeiskt konstnärsrådsnätverk för att skapa en bred europeisk förståelse för de nordiska demokratitraditionerna inom kulturlivet och därmed påverka det europeiska kulturlivets struktur i nordisk riktning. Anslaget till Nordiska konstnärsrådet, 250.000 DKK för 1995, avser bl a att täcka kostnader i samband med att fortsätta utvecklingen av samarbetet mellan de europeiska konstnärsorganisationerna i Baltikum och Centraleuropa. Anslaget för 1995 skall betraktas som det sista från

Nordiska ministerrådet till inledningsfasen för att etablera ett europeiskt konstnärsrådsnätverk. Det Europeiska konstnärsrådet -ECA - etablerades våren 1995 av representanter för konstnärsorganisationer i 21 länder. ECA har hållit en rad nationella möten för att stärka den tvärfackliga samarbetsstrukturen på nationellt plan. Detta arbete har bl a resulterat i att konstnärsorganisationerna i Polen, Rumänien och Ungern har etablerat ett konstnärsråd enligt den nordiska modellen och anslutit sig till det europeiska samarbetet. ECA har tagit initiativ till insamling av omfattande information om konstnärernas nationella vilkor och har mot denna bakgrund igångsatt en undersökning - i samverkan med forskningsinstitutet EricArts i Bonn - av konstnärernas roll och villkor i Europa. Denna undersökning kommer att bli färdig 1997 och skall på lång sikt utgöra underlag för eventuella initiativ för att trygga de professionella konstnärernas sociala och arbetsmässiga villkor i Europa. En väsentlig del av ECA:s arbete har varit att avklara ECA:s förhållande till bl a EU-parlamentet och EU-kommissionens DG X för att bl a försäkra ECA:s ekonomi på lång sikt. Detta har resulterat i EU-parlamentets kulturkommittés beslut att ECA utgör en särskild post i budgeten 1996. Då det gäller förhållandet till Europarådet har ECA varit representerat i den expertgrupp som på Europarådets vägnar 1995 utarbetat en evalueringsrapport om kulturpolitiken i Estland. För att säkra kommunikationen mellan ECA:s medlemmar och de politiska organen planeras ett nyhetsbrev som skall utkomma fyra gånger årligen. Planeringen av ECA:s arbete har handhafts av ett arbetsutskott med representanter från Irland, Norge, Spanien, Slovakien, Storbritannien och Tyskland. Det koordinerande arbetet har handhafts av ECA:s sekretariat vilket är placerat i Dansk kunstnerråds sekretariat i København.

Övriga satsningar från nysatsningsmedlen

Konferens om museer, barn och nordisk identitet (1994, 250.000 DKK)
Konferensen genomfördes i april 1996. Ansvariga var Nordiska museikommittén i samverkan med Nordiska museet i Stockholm. Det var fråga om en idé- och arbetskonferens med syfte att inspirera till nya nordiska projekt. Under hösten 1996 kommer, på grundval av denna konferens, Nordiska museikommittén i samverkan med Nordiska museet att ansvara för att det föreligger en handlingsplan inför framtida nordiskt samarbete kring området barn och museer.

Nordiskt bildkonstår (1994, 1.500.000 DKK).
Nordiska konstförbundet (NKF) har det övergripande ansvaret för Nordiskt bildkonstår medan Nordiskt konstcentrum (NKC) blir ansvarigt för utställningen *Nordisk Documenta* i København hösten 1996.

Orkester Norden (1995, 500.000 1996 och 1997).
Beträffande etablerandet av en nordisk ungdomssymfoniorkester har Nordiska musikkommittéen NOMUS deltagit i planeringsarbetet från början.

Bakom projektet står Föreningarna Norden och de nordiska Lionsklubbarna. Ansvariga för projektet är från 1995 Svenska rikskonserter och Norsk musikråd. Ministerrådet beslöt 1995, att genom ett årligt basbelopp om 500.000 DKK skapa förutsättningar för att förlänga Orkester Nordens prövoperiod med två år d.v.s. 1996 och 1997. NOMUS har fått i uppdrag att ansvara för utvärderingen av orkesterns verksamhet, som skall föreligga under första halvåret 1996.

Ungdomens landskap.(1994: 500.000).
De nordiska huvudstadsmuseerna ansvarar för utställningen Ungdomens landskap, som 1995-96 kommer att visas i de nordiska huvudstäderna och först och främst riktar sig till ungdomar. Utställningen har två urbana landskap i fokus: det nattliga stadslandskapet och det urbana naturlandskapet, vilka speglar ungdomarnas livssyner och attityder. Rapport väntas under hösten 1996.

Utredning om litteratursamarbetet (1995: 21.000 från nysatsningen, 129.000 från kultursekt. disp.).
Mot bakgrund av att det finska ordförandeskapet prioriterade litteraturområdet inom kultursamarbetet beslöts att igångsätta en utredning om litteratursamarbetet i Norden. Utredare har anställs för uppgiften och utredningen kommer att föreligga i november 1996. Den skall särskilt fokusera på såväl översättningar som distribution och information samt identifiera och föreslå konkreta åtgärder för att skapa en fri nordisk hemmamarknad inom litteraturområdet.

Ord i Nord (1995: 200.000).
Rubriken på konferensen var **Finns det en nordisk kanon?** och anknyter till debatten om, vilka klassika litteraturverk som utgör grundstammen i den västliga litteraturen. Avsikten var att öka kunskapen om nordisk litteratur inom och utanför Norden samt att uppmärksamma tidskriften Nordisk litteratur som 1996 utkommer med sitt fjärde nummer. Rapport väntas under hösten 1996.

Den store nordiske lesekonkurresen (1995: 170.000, 1996: 200.000).
Samarbete mellan NSS och NORDBOK har inletts kring projektet Den store nordiske lesekonkurransen 1996. Tävlingen står mellan klasser i grundskolan i Norden om att tillägna sig nordisk skönlitteratur inom en period på tio dagar. Den övergripande målsättningen är att öka intresset för läsning av skönlitteratur bland nordiska grundskoleelver, understryka hur viktigt det är att läsa böcker, bidra till positivt omtalande om ungdom, skola och böcker i medierna samt att förstärka den nordiska gemenskapen bland nordiska ungdomar. Projektet finansieras av ÄK-kultur, ÄK-utbildning, Nordiskt skolsamarbete NSS, NORDBOK och Nordiska kulturfonden.

Kroppen i Norden (1995: 250.000).
Nordisk kulturpedagogik i skolan är ett gemensamt projekt mellan ministerrådets kultur- och utbildningssektorer. De olika delprojekten, som bygger på nätverkssamarbete mellan kulturinstitutioner och skolvärlden, utarbetades under ledning av Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete och de nordiska konstkommittéerna. Planen omfattar insatser inom områdena musik, konst/bild och mediepedagogik. Ett av de nätverk som bildats mellan konstmuseer i Norden ansvarar för konstutställningsprojektet *Kroppen i Norden* som under 1996 och 1997 kommer att vandra mellan nordiska konstmuseer. Nordiska kulturfonden har beviljat 500.000 DKK och ÄK-U 250.000 DKK. Deltagande museer är: Alvar Aalto museet, Finland, Henie Onstads Kunstcenter, Norge, Kjarvalsstaðir, Island, Vestsjällands Kunstmuseum, Danmark, Norrköpings Konstmuseum, Sverige. Kring temat *kroppen* skall en vandringsutställning sammanställas med betoning på samtidskonst. Utställningen öppnar på Norrköpings Konstmuseum i november 1996 och går därefter vidare till de övriga museerna för att avslutas i Finland. Syftet med projektet är att utforma en nordisk konstpedagogik och att öka ungdomars förståelse för den nordiska identiteten och språksamhörigheten. Syftet är också att öppna skolans och ungdomars ögon för samtidskonsten. Konstnärer idag arbetar ofta kring frågor som är aktuella för både ungdomar och vuxna. Med hjälp av IT -teknik hoppas man kunna knyta samman olika gymnasieklasser, något som sedan förhoppningsvis skall leda till nya projekt inom skolan. Projektet skall bidra till att utöka det nordiska såväl som det lokala samarbetet inom musei-, skol- och forskarvärlden. Hela projektet har en budget på ca 2.500.000 DKK och finansieras av Nordiska kulturfonden, ÄK-kultur, ÄK-utbildning, NSS och NKKK.
Elektronisk Nordkalottmuseum,(1996:88.000 FIM)
för att etablera ett virtuellt museeum.

Skandinaviska Museiförbundet,(1996:24.000)
för att täcka kostnader i samband med två dagars seminarium om Kulturlandskapet, förståelse, tolkat och förmedlat.

Resultat i förhållande till målsättningen

De konkreta uppgifter som föreslogs att genomföras i ministerrådsförslaget inom konstområdet, d.v.s. evalueringen av konstkommittéerna, etableringen av resestipendieordningen för unga konstnärer i Norden (Sleipnir) samt etablering av Nordiska museikommittéen har genomförts. Resestipendieordningen Sleipnir har visat sig uppfylla ett stort behov för att underlätta möjligheterna för unga nordiska konstnärer att resa inom Norden. Resestiependiordningen kommer att evalueras våren 1997. Nordiska museikommittén har först och främst i sin verksamhet fokuserat på att förstärka nätverkssamarbetet mellan konst- och kulturhistoriska museer i Norden. Med hänsyn till att inget organ inom det nordiska kultursamar-

betet ansvarar för att förstärka utbyte om det nordiska kulturarvet mellan de nordiska länderna - som det defineras av kulturhistoriska museer - kan det konstateras att museikommittén har en viktig funktion att uppfylla. Genom museikommitténs verksamhet skapas viktiga förutsättningar att öka samarbetet mellan konst- och kulturhistoriska museer och därmed bidraga till att öka kulturutbytet mellan de nordiska länderna. I ministerrådsförslaget betonas att samarbete inom konstområdet bör lägga stor vikt på att etablera ett nätverkssamarbete mellan nationella institutioner, för att utnyttja nationella resurser och att detta medför och underlättar nordiskt deltagande i internationellt samarbete. Övriga satsningar inom konstområdet har överlag först och främst haft denna målsättning; ett förstärkt nätverkssamarbete mellan konstnärer, konstnärsföreningar och kulturinstitutioner i Norden, som bl a satsningarna *Orkester Norden, Nordiskt bildkonstår 1995-1996, utställningen Ungdomens landskap och projektet Kroppen i Norden och Europeiska konstnärsrådet* illustrerar.

4. 7 Nordisk profilering i Norden och det övriga Europa

Budget:
1994: 4.100TDKK
1995: 2.044 TDKK
1996: 1.900 TDKK

Allmänna synpunkter, ekonomisk satsning, innehåll

Kulturministrarna har beslutat om en budgetram för nordiska kulturprojekt i utlandet på 6 milj. DKK fr o m 1994. Således förstärktes budgeten med 3 milj. DKK ur nysatsningmedlen för Nordisk profilering i Norden och Europa. Vid möte den 4 oktober 1993 fattade ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet principbeslut om att avsätta ekonomiska ramar för bl a två stora projekt, nämligen *"Bajo la Estrella Polar"* (Under Polstjärnan) samt *"Nordic Explorers"*, en utställning om nordiska upptäcksresande genom tiderna med början i vikingatiden. Utställningen visas under perioden 1996-98 i Helsingfors, Köpenhamn, Haag, Paris, Madrid, München och Stockholm. Spanienprojektet redovisas nedan.

Kulturfestivalen i Spanien har varit den hittills största samnordiska kultursatsningen i Europa. De medel som avsattes för Spanien gällde två konstutställningar, som båda visats i Madrid och Barcelona. Den ena fokuserade den nordiska sekelskifteskonsten medan den andra ägnades den nutida konsten. Utställningarna har fungerat som knutpunkter i den nordiska kulturfestivalen, som i övrigt finansierats nationellt eller genom nordiska kulturfonden och de olika konstkommittéerna.

Exempel:

"Bajo la Estrella Polar" ("Under polstjärnan")
Anslag 1993: 4.500.000 DKK
Avrapportering: 1995
Ansvarig: Ledningsgruppen för kulturprojekt i utlandet

Utvärderingen efter projektets genomförande visade att Spanienprojektet haft en stor uppslutning och intresse hos den spanska publiken. Sammanlagt ingick drygt 160 arrangemang i festivalprogrammet. De båda konstutställningarna, *Luz del Norte/Llum del Nord/Nordiskt Sekelskifte* finansierades över NMR:s budget (total kostnad: 2,6 milj. DKK.) Också utställningen *La Hora del Norte/L'Hora del Nord/The Hour of the North* finansierades över NMR:s budget (total kostnad: 1,5 milj DKK.)

Sekelsksiftesutställningen, som också visades i Reykjavik och Stockholm, drog en publik på 300.000 besökare. Huvudtemat för utställningen var människan och naturen, och den spanska publiken upplevde utställningen som spännande. En evalueringsrapport har utarbetats av den arbetsgrupp för Spanienfestivalen som 1995 tillsattes av ledningsgruppen. Rapporten innehåller evalueringar av projektet genomförda av arbetsgruppen, de nordiska ambassaderna och ministerrådets representant i Barcelona. Samtliga uppgiftslämnare är belåtna med resultatet av satsningen och man anser sig ha fått många nya kontakter genom dennna satsning på kulturinformation från de nordiska länderna.

4.8 Sessionsländernas kultursatsning

Budget:
1994: 3.572 TDKK
1995: 4.088 TDKK (använt 3,7 MDKK)
1996: 3.500 TDKK

Det förutsätts att den nordiska bevillningen suppleras av nationella medel.

Allmänna synpunkter, ekonomisk satsning, innehåll

Som en särskild satsning har det avsatts medel för en nordisk kultursatsning i det land som är värd för Nordiska rådets session.

Syftet med kultursatsningen har dels varit att synliggöra den nordiska gemenskapen i allmänhet, dels att engagera kulturinstitutionerna i de nordiska länderna och de självstyrande områdena i en process som skapar nätverk och en bättre grund för samarbete.

Genomförandet

Medan det på nysatsningens övriga områden har legat samnordiska överväganden till grund för användningen av de ekonomiska medlen har arrangörslandets kulturministerium fattat beslut om denna satsnings innehåll.

År 1994 genomfördes kultursatsningar i förbindelse med sessionerna i Stockholm och Tromsö, 1995 i Reykjavik och 1996 i Köpenhamn.

De tre förstnämnda satsningarna genomfördes som ett stort och mycket brett arrangemang under en kort period.

Samtliga satsningar har betecknats som mycket framgångsrika.

Synpunkten att så här breda satsningar - i vissa fall med över 100 arrangemang - skapar en viss "luddighet" och oklarhet medan färre och mer markanta evenemang skulle stå starkare i publikens medvetande, har framförts.

Det har också framförts att "det annorlunda" ges för stor vikt och att mera "traditionella arrangemang" på en hög nivå kanske kunde fästa begivenheten och därmed den nordiska kulturen i medvetandet hos en bredare krets.

Den danska kultursatsningen i mars 1996 koncentrerade sig om de prioriterade områdena under ordförandeperioden: medier, barn och unga och det multikulturella. Man kunde konstatera att pressens bevakning var bra men även här tycktes det som om man saknade "ett större evenemang med en bred genomslagskraft".

Även satsningen i förbindelse med sessionen i november 1996 blir temaorienterad - förmodligen kommer den att rikta in sig på den multikulturella musiken i Norden, Norden sedd utifrån och den nordiska välfärdsmodellen.

4. 9 Grönlands kulturhus

Budget:

1994:	**0 TDKK**
1995:	**7.869 TDKK**
1996:	**7.770 TDKK**

Kulturcentret i Nuuk beräknas bli färdigbyggt under 1996. Centrets driftskostander kommer att bäras av Grönlands Hjemmestyre och Nuuk Kommun.

4. 10 Tvärsektoriell projektverksamhet

Budget:

1994:	**0 TDKK**
1995:	**0 TDKK**
1996:	**1.000 TDKK**

Budgetposten infördes år 1996 i avsikt att stärka de tvärsektoriella satsningarna inom kulturområdet, mellan kultur- och utbildningssektorerna samt mellan kultur- och andra nordiska samarbetsområden. Vi tidspunkten för utarbetandet av denna redegörelse foreligger annu inte erfarenheter ang. beviljningens anvandning.

4. 11 Dispositionsmedlen

Budget:
1994: 3.588 TDKK
1995: 2.708 TDKK
1996: 2.468 TDKK

Dispositionsmedlen är ett väsentligt kulturpolitiskt instrument, som gör det möjligt för Ministerrådet att uppfånga idéer och projekt eller att själv snabbt ta nya initiativ. T ex har stöd getts till evalueringen av konstkommittéerna, handicapinstallationer till Nordens hus i Reykjavik, Det nordiska kvinno Big Band, projektet Nordisk Identitet, utredningen av litteratursamarbetet i Norden och en udvidgning av NORDICOMs verksamhet.

BILAGOR

Bilag 1 Nysatsningsmedel i åren 1994, 1995 och 1996 för de enskilda insatsområdena

Område:	1994 TDKK	1995 TDKK	1996 TDDK	TOTALT TDKK
Nordiska Kulturfonden	6.340	6.340	6.340	19.020
Film- och mediesamarbete	6.919	5.314	5.500	17.733
Språksamarbetet	1.266	1.022	850	3.138
Barn och ungdom	4.100	4.599	4.800	13.499
Folkligt kultursamarbete	2.050	2.555	1.900	6.505
Samarbete på konstområdet	3.793	4.241	4.600	12.634
Nordisk profilering i Norde och Utomlands	4.100	2.044	1.900	8.044
Sessionsländernes kultursatsning	3.572	4.088	3.500	11.160
Grönlands Kulturhus	0	7.869	7.770	15.639[2]
Tvärsektoriell projektverksamhet	0	0	1.000	1.000
Dispositionsmedlen	3.588	2.708	2.468	8.764
TOTALT	35.728	40.780	40.628	117.136

[2]Därtill kommer 4 361 TDKK från utbildnings- och forskningssektorn.

Bilag 2 Förteckning över pågående och genomförda projekt

1. Större projekt inom film- och mediasamarbete

Vad gäller anförda belopp under varje enkelt projekt föreligger det nationell finansiering i varierade grad. För de insatser som Nordiska Film- och TV-fonden är involverad i, är det i regel fråga om en delfinansiering ur Fondens ordinarie medel öronmärkta för t ex distributionsinsatser. Beloppen som anges för Fondens aktiviteter innehåller därmed både nysatsningsmedel och ordinarie fondmedel.

Nordiska Film- och TV-fonden:

Young filmmakers - New Nordic Film Experience (1996, NOK 530 000)
Beskriven under punkt 4.2.

Filmkontakt Nord (1994 - 1996: Årliga drifts- och projektbidrag, 1996 NOK 1 140 450)
Beskriven under punkt 4.2.

Ud av bleen - ind i biffen (1996: NOK 1 500 000)
Ett helt nytt en timme långt kortfilmsprogram för barn under skolåldern. Paketen skall sammanställas av det bästa som finns när det gäller kortfilm och lanseras brett. Samtidigt prioriterar Fonden produktionsstöd till kortfilmer som är riktade till detta program. Projektet genomförs i samarbete med barnfilmskonsulenterna vid filminstituten i Danmark, Norge och Sverige.

Nordisk barnfilmutveckling (1996: NOK 1 390 000)
Utveckling av nya manuskript som riktar sig till barn och unga som har nordisk potential. Projektet genomförs i samarbete med barnfilmskonsulenterna vid filminstituten i alla de nordiska länderna.

The Festival Film School (1995, NOK 100 000 samt 1996, NOK 225 000).
Ett tredagars seminarium för unga regissörer, producenter och manuskriptförfattare om de kommersiella och marknadsmässiga aspekterna av filmproduktion. Seminariet hölls i samband med Göteborg Film Festival 1996 och filmfestivalen i Haugesund 1995 (totalt 95 deltagare från hela Norden).

Nordisk barnfilmmönstring(1996, NOK 570 000)
Biannual nordisk barnfilmsträff, som både är en mönstring av nyare filmer och seminarier. Samarbete med filminstituten i Norden. En viktig händelse inom nordisk barnfilm, inte minst för att underhålla och stärka de nordiska traditionerna på detta område.

Nordisk filmfestival i Rouen (1996, NOK 430 000).
Festival för nordisk film riktad till den franska marknaden. Dialog med festivalens ledning har inletts med sikte på att göra arrangemanget mera resultatorienterat. En evaluering av festivalens effekter utarbetades 1996.

Nordisk filmfestival i Lübeck (1995, NOK 212 000).
Nordisk filmfestival med långa traditioner, riktad till den tyska marknaden. Film- och TV-fonden har inlett en dialog med arrangörerna för att förstärka marknadsföringsaspekterna.

Drambuie Edinburgh Film Festival (1995, NOK 30 000).
Festivalen har fått ett begränsat stöd för att säkra nordiskt deltagande. Festivalen var t ex inkörsport för den isländska filmen Cold Fever som uppnådde en relativt framgångsrik försäljning på den engelska marknaden.

Kalmar - Nordens huvudstad 1997 (1996, NOK 52 000).
Stöd till utveckling av två dokumentärfilmer i förbindelse med Kalmarjubileet.

Kids Screen (1995, NOK 203 000)
Bidrag till ett stort seminarium för europeiska och nordiska producenter och regissörer om utvecklingen av europeisk barnfilm. Seminariet bidrar till en stark markering av Nordens ledande roll inom europeisk barnfilm.

New Nordic Films (1996 och 1995: NOK 350 000)
Filmträff i förbindelse med filmfestivalen i Haugesund, Norge som presenterar tio av de bästa nya nordiska filmerna i ett eget program beräknat för inköpare, distributörer och agenter från Norden och det övriga Europa. Det planeras motsvarande arrangemang i förbindelse med filmfestivalerna i Berlin och Cannes.

EAVE-seminarium m/work-shops (1995: NOK 130 000)
Stöd till seminarium i Luleå för nordiska producenter och distributörer om marknadsföring och lansering av film. Samarbete med MEDIA-programmets EAVE, som har till uppgift att arrangera efterutbildningsinsatser för producenter.

Marknadsplats Barents (1996: NOK 200 000)
En insats för att utveckla samarbetet över gränserna på Nordkalotten i fråga om filmvisning, distribution och produktion.

New Nordic Films (1996: NOK 500 000)
Faxtidning var fjortonde dag till distributörer, producenter och andra branschfolk om utvecklingen på den nordiska spelfilmsmarknaden, bl a

premiärer etc. Målsättningen är bl a att höja profilen på nordisk film i den internationella konkurrensen.

Nordisk Film Finder (1996: 750 000)
En presentation av samtliga nordiska spelfilmer med premiär 1995 och 1996 i digitalt format (CD-ROM och Internet) avsett för att användas bl a i det nordiska promotion- och försäljningsarbetet.

Nordisk kvalitet på video och i kabel:
Ett pilotprojekt för att främja distributionen av nordiska filmer på nya sätt.

Critical Times (1995: NOK 190 680)
Stöd till seminarium på den europeiska filmhögskolan i Ebeltoft om användningen av pressen i marknadsföring och distribution. 15 deltagare från hela Norden.

Nordisk barnfilmkatalog (1996, NOK 180 000)
En fullständig översikt över vem som gör vad inom nordisk barnfilm, bl a stödmöjligheter, regler i de olika nordiska länderna etc. Målgruppen är producenter och distributörer, barnfilmklubbar m m. Dessutom har Fonden engagerat sig i en rad andra insatser med begränsade medel, huvudsakligen projekt med sikte på att främja professionalism och olika former för distributions- och marknadsföringsframstöt.

Fonden rapporterar till Ministerrådet om användningen av medlen enligt de villkor som förvaltningskontraktet mellan Ministerrådet och Fonden föreskriver.

Kurser för film- och TV-professionella (Medel som förvaltas av ledningsgruppen för kultur och massmedia):

"Det originella manuskriptet" (Danmark 1994, DKK 500 000)
En kurs med syfte att höja medvetandenivån när det gäller utvecklingen av manuskript.

"Nyteknik - nya berättarformer" (Finland 1995, DKK 300 000)
En kurs som handlade om den teknologiska utvecklingen på film- och TV-området och vilka konsekvenser det får för narrativa strukturer i bildberättelser.

"Samproduktion mellan film- och TV" (Norge 1995, DKK 416 593)
Ett seminarium som fokuserade på behovet för ett närmare samarbete mellan film- och TV-branschen, nödvändig p g a bl a bristen på medel och den teknologiska utvecklingen, bl a digitaliseringen.

"Animation och datorer" samt *"Personinstruktion och filmskådespelets konst"* (Danmark hösten 1996, DKK 200 000)
De föreliggande evalueringarna tyder på ett stort intresse för fortbildningsutbudet. Nordiska journalistcentret har sedan 1994 arrangerat årliga kurser för nordiska kulturjournalister och -redaktörer med hjälp av en extrabevillning ur nysatsningsmedlen (DKK 250 000 per år). Kurserna har emottagits med stort intresse från målgruppernas sida och kommer att vidareföras som en del av journalistcentrets ordinarie verksamhet från och med 1997.

Ministerrådet har ur nysatsningsmedlen beviljat bidrag (DKK 250 000) till en kurs om Nordens historia som produceras av de nordiska TV-bolagen.

2. Projekt inom språksamarbetet

Språkkonsulent vid Nordens hus i Reykjavík (1994: 85.000 DKK; 1995; 300.000DKK)

Språkkonsulent vid Nordens institut i Grönland (1994: 350.000 DKK).

Videotek i Nordens hus i Reykjavík (1994: 300.000 DKK).

Norden i östra Finland (1994: 350.000 DKK; 1995: 700.000 DKK; 1996: 350.000 DKK).

Nordiska litteraturmagasinet (1994: 500.00 DKK; 1995: 500.000 DKK; 1996: 500.000 DKK).

Samtliga ovanstående projekt finns beskrivna under punkt 5.3.

3. Barn- och ungdomskultursamarbetet 1994-96:

Ett levande Norden, evalueringskonferens och kulturmönstring.
Anslag: 750.000
Ansvarig: Statens Kulturråd i Sverige.
Avrapporterat.

Barnkulturarrangemang under sessionen i Stockholm.
Anslag: 80.000
Ansvarig:
Avrapporterat.

"De tecknar för barn" - vandringsutställning om nordiska barnboksillustrationer.
Anslag: 400.000
Ansvarig: Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur.
Avrapportering: 1996

Nordiskt samarbete om barn och kultur - information, koordinering, nätverk.
Anslag: 500.000
Tilläggsanslag: 100.000 till konferensen "Vi skaber Norden".
Ansvarig: Nordiska kontaktugruppen för barn och kultur.
Avrapporterat.

Kulturläger för nordiska ungdomar.
Anslag: 500.000 DKK
Tilläggsanslag: 27.000
Ansvarig: Statens kulturråd i Sverige
samt för tilläggsanslaget Kultur- och undervisningsministeriet i Island.
Avrapporterat.

Nya skådespel för barn och unga/ rullande teaterverkstad 1994-97.
Anslag: 375.000
Ansvarig: Nordiska amatörteaterrådet.
Avrapportering: 1997.

Manuskurs för nordiska ungdomar.
Anslag: 200.000
Ansvarig: Nordiska medianätverk.
Avrapporterat.

Ett mångkulturellt Norden 1994-96
Anslag: 253.000 och 590.000.
Ansvarig: Malmö kommun.
Avrapportering: 1996.

Handlingsplan
Anslag: 100.000 och 120.000.
Ansvarig: NMR

Nordisk kulturpedagogik
Anslag: 75.000
Ansvarig: Ministerrådets sekretariat.
Avrapporterat.

Nordiskt idrottssamarbete: Seminarium Fra Voksen til barn.
Anslag: 85.000
Ansvarig: Danmarks Idrætsforbund.
Medlen inte utbetalda pga att projektet inte uppfyllde bevillningskraven.

Nordiskt idrottssamarbete: Nordiskt ungdomsseminarium och Nordisk barn- og undomsstævne på Island 1995.
Anslag: 200.000 och 500.000

Ansvarig: Nordiska Handikappidrottsförbundet
Avrapporterat.

Information, koordinering och nätverkssamarbete inom det nordiska barn- och ungdomskulturområdet.
Anslag: 325 000.
Ansvarig: Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur.
Avarapportering: 1996.

Nordiska barnteaterfestivalen 1995.
Anslag: 200.000
Ansvarig: ASSITEJ/Finland.
Avrapportering: 1996.

Vi skaber Norden - voksenfri konference i Silkeborg 1995.
Anslag: 200.000
Ansvarig: Undervisningsministeriet, Danmark
Avrapporterat.

Västnordiska Mediaverkstäder 1995-98.
Anslag: 630.000 MR-K och 650.000
Ansvarig: Nordens hus i Reykjavík, Nordens hus på Färöarna, Nordens institut på Grönland.
Avrapportering: under projektet samt en slutevaluering.

Videoverkstad Slips och Mascara på Åland.
Anslag: 100.000
Ansvarig: Nordens institut på Åland.
Avrapporterat.

Nordiskt skolidrottssamarbete: Elevkonferens i Sverige och lägerskola på Grönland 1995.
Anslag: 220.000
Ansvarig: Nordiska skolidrottskommittén.
Avrapporterat.

Uppbyggande av nordiskt mediatek, nordisk samproduktion, metodikkonferenser för medieverkstäder samt marknadsföring av unga nordiska videoproducenter.
Anslag: 490.000
Ansvarig:Nordiska Medianätverket, 1995-96, 490 000 DKK
Avrapporterade.

Nordisk ungdomsvideofestival "Kill your Darlings" 1996.
Anslag: 265.000.
Ansvarig: Nordisk Ungdoms-TV.
Avrapportering: 1996.

Nätverk inom nordiska barnkulturforskningen 1995-96.
Anslag: 350.000
Ansvarig: Arbetsgruppen för nordiska möten för barnkulturforskare.
Avrapportering: 1996

Nordisk ungdomskulturmönstring i Trondheim 1997 (förberedelse).
Anslag: 220.000.
Ansvarig: Sør-Trøndelag fylkeskommune. 220 TDKK (N)
Avrapportering: 1997.

Barn, ungdom och dans i Norden, ett utvecklingsporjekt 1996.
Anslag: 540.000
Ansvarig: Statens Kulturråd i Sverige.
Avrapportering: 1997.

Dockteatersamarbete i de nordliga delarna av Finland, Island., Norge och Sverige.
Anslag: 128.000
Ansvarig: Dockteater Kaarnikka, Rovaniemi.
Avrapportering: 1997.

Se dig selv i øjnene - nordisk vandringsutställning.
Anslag: 220.000
Ansvarig: Kulturministeriet i Danmark/ Billedskole i Ryesgade.
Avrapportering: 1997.

Balettskolornas samarbete/dansläger vid Polarcirkeln.
Anslag: 128.000
Ansvarig: Lapplands balettskola, Rovaniemi.
Avrapportering: 1997.

Informationsverksamhet inom nordiska barn- och ungdomskultursamarbetets område.
Anslag: 250.000
Ansvarig: NMR/ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur.
Avrapportering: 1996/1997.

Regionalt kultursamarbete som fortsättning för Ett levande Norden -projektet.
Anslag: 1.000.000
Ansvarig: NMR/ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur.
Arvrapportering: 1997.

Internet och barn- och ungdomskultur i Norden, seminarium.
Anslag: 64.000
Ansvarig: Nordens institut på Åland.
Avrapportering; 1996..

Sagofärden - barns eget sagonätverk
Anslag: 500.000 samt 100.000
Ansvarig: Centralen för social- och hälsovården, Finland.
Avrapportering: 1998.

4. Konstområdet 1994-1996

Konferensen Museer, barn och nordisk identitet
Beviljat: 250.000 DKK 1994
Ansvarig: Nordiska museikommittén

Evaluering av Nordiska ministerrådets konstkommittéer
Beviljat: 300.000 DKK 1995 från kultursektionens dispositionsmedel
Ansvarig: RF- Rogalandsforskning, Norge

Resestipendier för unga nordiska konstnärer
Beviljat: 3.000.000 DKK 1995 och 2.500.000 DKK 1996-1997
Avrapportering: 1997
Ansvarig: NMR

Museisamarbete
Beviljat: 913. 000 DKK 1994
Avrapportering 1997
Ansvarig: NMR

Nordiskt bildkonstår
Beviljat: 1.500.000 DKK 1994
Avrapportering: 1996
Ansvarig: Nordiska konstförbundet

Orkester Norden
Beviljat: 500.000 DKK 1995 för 1996-1997
Avrapportering: 1996
Ansvarig: Svenska rikskonserter och det norska musikrådet

Nordiska konstnärsrådet - Europeiskt konstnärsrådsnätverk
Beviljat: 250.000 DKK 1994 och 250.000 DKK 1995
Avrapportering: 1996
Ansvarig: Nordiska konstnärsrådet

Vandringsutställningen Ungdomens landskap
Beviljat: 500.000 DKK 1994
Avrapportering 1996
Ansvariga: Stadsmuseerna i de nordiska huvudstäderna

Utredning om litteratursamarbetet i Norden
Beviljat: 21.000 DKK från nysatsning 129.000 DKK kultursekt.disp. ÄK 5/95
Avrapportering: 1996
Ansvarig: NMR

Nordisk litteraturkonferens
Beviljad: 200.000 DKK ÄK 5/95
Avrapportering: 1996
Ansvarig: Redaktörerna för tidskriften Nordisk litteratur

Den store nordiske lesekonkurransen
Beviljat: 170.000 DKK 1995 och 200.000 DKK 1996
Avrapportering: 1997
Ansvarig: NORDBOK och NSS

Nordisk kulturpedagogik i skolan - Utställningen Kroppen i Norden
Beviljat: 250.000 DKK 1995
Avrapportering: 1997
Ansvarig: Vestsjællands kunstmuseum

Elektronisk Nordkalottmuseum
Beviljat: 88.000 FIM 1996
Avrapportering: 1997
Ansvarig: Nordkalottmuseum

Seminar, Kulturlandskap, tolkat och förmedlat
Beviljat: 21.000 DKK 1996
Avrapportering: 1996
Ansvarig: Skandinaviska museiförbundet

5. Folkligt kultursamarbete

NORDLIV
Ramanslag 1994-97: 10.000.000 DKK
Ansvarig: Föreningarna Nordens Förbund

6. Kulturprojekt i utlandet

"Bajo la Estrella Polar" ("Under polstjärnan")
Beviljning: 4.500.000 DKK
Ansvarig: Ledningsgruppen för kulturprojekt i utlandet

U.K. Project - Nordic Music Season in the United Kingdom 1995 - 97
Beviljning: 2.000.000 DKK
Ansvarig: Norsk Musikkinformasjon

Margrete - Nordens Frue og Husbond - Kalmarunionen 600 år - en utställning om Nordens första kvinnliga regent, vilken visas i Köpenhamn, Kalmar, Tavastehus och Akershus.
Beviljning: 1995: 1.000.000 DKK, 1996: 1.000.000 DKK, 1997: 2.000.000 DKK.
Ansvarig: Nationalmuseet, Köpenhamn

DOKUMENT 7

Med henvisning till Nordisk Råds rekommandation 35/1995 fremsender Nordisk Ministerråd (kulturministrene) hermed en redegørelse, *"Ett kommande Norden – Nordiska minsiterrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000"* med henblik på behandling under Nordisk Råds 48. session i København.

Helsingfors, den 4. september 1996

For Nordisk Minsterråd
Claes Andersson

Pär Stenbäck

Ett kommande Norden

Nordiska Ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete 1996 -2000

INNEHÅLL:

1. Inledning ... 1238

1.1. Ministerrådets beslut angående handlingsplanen ... 1238
1.2. Innehållet, målsättningarna och strategierna i handlingsplanen ... 1238

2. Verksamheten efter handlingsplanens godkännande ... 1239

2.1. Centrala projekt igångsatta enligt handlingsplanen ... 1239
2.2 Barn och ungdomar inom kultursektorn - verksamheten under Ministerrådets samarbetsorgan ... 1241

3. Utbildnings- och forskningssektorns bidrag till handlingsplanen ... 1244

4. Handlingsplanen som en process ... 1245

5. Informationsverksamheten ... 1246

6. Det mångkulturella Norden ... 1246

7. Struktur och ekonomi ... 1247

Bilagor

1. Nordiska kulturfondens anslag till barn- och ungdomsprojekt i mars och juni 1996 ... 1248

2. Stadgar för nordiska ungdomskommittén ... 1250

3. Stadgar för Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur ... 1253

1. Inledning

1.1. Ministerrådets beslut angående handlingsplanen

Ett kommande Norden - handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000 blev godkänt av Ministerrådet, kulturministrarna, i december 1995 efter behandling på Nordiska rådets 47:e session i Kuopio.

Vid godkännande av handlingsplanen beslöt Ministerrådet även på basen Nordiska rådets rekommendation 35/1995 att:

- påbygga handlingsplanen med bidrag från de nordiska utbildnings- och forskningsministrarna;
- att inte upprätta en Ett levande Norden -fond;
- att öronmärka 80% av anslaget under Nordiska ungdomskommittén till den generella stödordningen för barn- och ungdomsorganisationer;
- att utarbeta en kulturstrategi i förhållande till de mångkulturella samhällena i nordiska länder samt;
- att Ministerrådet avger en rapport till Nordiska rådet om handlingsplanens genomförande.

Ytterligare beslöt Ministerrådet att upprätta ett samarbetsorgan, ledningsgrupp för nordisk barn- och ungdomskultur, med uppgift att bl a verkställa handlingsplanen och integrera barn- och ungdomskultur i det nordiska kultursamarbetet. Ledningsgruppen skall arbeta i samråd med de övriga samarbetsorganen inom kultursektorn och ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete.

Ministerrådet beslöt även att avrapporteringen om handlingsplanens genomförande sker i form av en statusrapport, som inkluderar även utbildningssektorns bidrag till handlingsplanen.

1.2. Innehållet, målsättningarna och strategierna i handlingsplanen

Handlingsplanen, som förberetts med nysatsningsmedel inom kulturområdet, är utformad att i huvudsak omfatta den del av verksamheten inom barn- och ungdomsområdet som är del av kultursektorn, och således ligger tyngdpunkten i handlingsplanen inom ramen av barn- och ungdomskultur.

Utgångspunkten i handlingsplanen är att Ministerrådet skapar ramarna, och aktörerna ges möjlighet att påverka innehållet. Planen är en pågående process under åren 1996-2000.

I handlingsplanen är huvudmålet för Ministerrådets kultursamarbete inom barn- och ungdomsområdet att stärka den nordiska identiteten genom att öka barns och ungdomars deltagande i, kunskap om och intresse för nordisk kultur.

Handlingsplanen definierar strategierna för att uppnå målen som följande:

- företrädesvis stimulera och utnyttja befintliga samarbetsorgan och nätverk;
- utgå från en helhetsuppfattning om barn och ungdomars villkor. En verkningsfull nordisk insats inom barn och ungdomsområdet förutsätter en samordning av synpunkter som tillsammans ger en helhetsbild av barns och ungdomars vardag;
- prioritera sektorövergripande projekt. Fördjupa kontakterna mellan skola och kulturliv i syfte att utveckla skolan som skapare och förmedlare av nordisk identitet;
- öka kunskapen om de nordiska länderna och nordiskt samarbete genom spridning av information som har barn- och ungdomar i Norden som målgrupp. En betydande uppgift för framtiden blir att använda ny teknologi vid informations- och erfarenhetsutbyte;
- att i övrigt låta projekt få utvecklas under längre tidsperioder och tillvarata erfarenheter, att inom kulturlivet verka över konventionella gränsdragningar i syfte att nå nya målgrupper, att skapa nya mötesplatser för barn och ungdomar och slutligen att stimulera till barn- och ungdomskulturforskning.

2. Verksamheten efter handlingsplanens godkännande

2.1. *Centrala projekt igångsatta enligt handlingsplanen*

I enlighet med de strategier som handlingsplanen definierar för att uppnå de kulturpolitiska målen har Ministerrådet stött projektverksamhet genom den sk. nysatsningen inom kulturområdet.

Nordiska ungdomskulturmönstringen

I samband med konferensen "Vi skapar Norden" i januari 1995 erbjöd sig Sør-Trøndelags fylkeskommune som arrangör för en nordisk ungdomskulturmönstring enligt den finska och norska modellen.

I syfte att stödja etableringen av ett nordiskt kontaktnät och en referensgrupp med ansvar för att förankra ländernas engagemang nationellt, har Ministerrådet beviljat medel till ett förprojekt som skall utvärdera modeller, innehåll och ekonomiska konsekvenser för en nordisk ungdomskulturmönstring. Kulturmönstringen kommer att äga rum under namnet och temat ***Ung i Norden*** i Trondheim 7-11 maj 1997.

Målet med *Ung i Norden* är att förmedla nordiska ungdomens egna kulturaktiviteter genom att skapa en nordisk mötesplats för utväxling av idéer och som kan ge inspiration och upplevelser samt ge möjlighet till att utmana och uttrycka sig själv. Efter *Ung i Norden* i Trondheim kommer Ministerrådet att ta ställning till en fortsatt utveckling av ungdomens kulturmönstringar.

Ett Mångkulturellt Norden

Ett Mångkulturellt Norden - Nordiska ungdomars bilder av samhörighet och utanförskap, är ett bildkonstprojekt, vars första del kulminerade i Köpenhamn i mars 1996.

Ett Mångkulturellt Norden pågår i fem nordiska städer som ett samarbetsprojekt mellan skola och konstmuseum i respektive stad. Utöver konstnärer och lärare medverkar över 500 högstadie- och gymnasieelever i projektet. I syfte att nå nya målgrupper har en del av eleverna en utomnordisk etnisk bakgrund.

Projektet fokuserar på barns och ungdomars frågeställningar kring det som rör den egna identiteten. Genom projektet vill man därför synliggöra det kulturella arv som skapar en känsla av samhörighet, men som samtidigt inspirerar till öppenhet gentemot det som är annorlunda. Skolans roll i detta sammanhang är central och kan svårligen överskattas.

I projektet har man valt att använda bildkonst (TV, film, datorer, graffiti, serietidningar, video) som uttrycksmedel. Framtiden är nära knuten till förmågan att länka samman de intryck som barn och ungdomar till vardags upplever genom bildmediet och det kulturarv vuxenvärlden förmedlar med hjälp av skolan. Barns och ungdomars möte med främmande kulturer och modern teknologi kan stärka den egna identiteten, förutsatt att det annorlunda eller nya möts med nyfikenhet och kompetent handledning.

Barn, ungdomar och dans i Norden

Barn, ungdomar och dans i Norden 1996-1998 är ett treårigt utvecklingsprojekt i regi av Statens Kulturråd i Sverige för att utveckla samarbetet inom dansen. Det har även bildats kontaktgrupper i varje land för att styra projektet. Ministerrådet har för närvarande beviljat stöd för det första året.

Syftet med projektet är att breda intresset för och kunskapen om barn, ungdomar och dans, så att fler blir intresserade av att starta dansverksamhet samt att nå barn och ungdomar i Norden som inte tidigare mött dans som konstform.

Målet är att skapa ett nordiskt nätverk för dansverksamma och bygga upp en erfarenhetsbank. Arbetet skall leda till en ny danspedagogik för barn och ungdom, och den kommer att presenteras i metodskriften *Ny danspedagogik för barn och ungdom*. Projektet strävar efter att få danshögskolor och andra högskolor, exempelvis lärarhögskolor, att ta det fortsatta ansvaret för detta utvecklingsarbete.

Målgruppen är barn och ungdomar, danspedagoger, koreografer och dansare samt lärare i skolan. Även skolmyndigheter, danshögskolor och lärarhögskolor kommer att knytas till projektet.

Under det första året 1996 är Sverige värdlandet med ett dansläger/sommarakademi, som har rubriken *Möte med dansen som konstform* och temat *Pojkar och dans*. Finland är värdland under det andra året med

temat *Koreografi för barn och ungdom.* För det tredje året vidareutvecklas projektet under norsk värdskap och med den levande folkdanstraditionen, som används på ett nyskapande sätt för att engagera ungdomar.

Västnordiska mediaverkstäder

Västnordiska mediaverkstäder 1996-98 är ett treårigt samarbetsprojekt mellan Nordens hus på Färöarna, Nordens hus i Reykjavík och Nordens institut i Grönland med avsikt att utveckla de nordiska kulturinstitutionerna till lokala informations- och teknologicentra för barn och ungdomar.

Projektet har tagit något annorlunda inriktningar i de respektive länderna. På Grönland kommer projektet att påbörjas något senare än i det övriga Norden.

Det regionala och lokala kultursamarbetet

Ett levande Norden var ett pilotprojekt som möjliggjorde mötet mellan nordiska konstnärer och barn och ungdomar. Projektet pågick 1993-1994 i nära samarbete med skolor i nio olika regioner i Norden.

I syfte att låta projektet utvecklas under en längre tidsperiod har Ministerrådet delegerat ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur ansvaret för koordineringen av ett fortsatt regionalt och lokalt kultursamarbete, som involverar både barn, ungdomar, konstnärer och skola.

Etablering av ett nordiskt nätverk för barnkulturforskare

Barnkulturforskning är ett växande område med en rad olika institutioner och enskilda forskare som är utspridda över hela Norden. Det finns ett stort behov för ett nätverk som kan koordinera och informera om pågående forskning inom området.

Ministerrådet har beviljat stöd till en arbetsgrupp, som upprättats vid ett nordiskt barnkulturmöte på Åland 1988 för att etablera ett nordiskt nätverk för barnkulturforskare.

Arbetsgruppen har som preliminär målsättning att få översikt om den pågående forskningen. Gruppen utger en nyhetsbulletin och den har också arrangerat ett forskarmöte på Biskops Arnö i juni 1996. Avrapporteringen kommer att ske innan utgång av 1996.

2.2 *Barn och ungdomar inom kultursektorn - verksamheten under Ministerrådets samarbetsorgan*

För att verkställa den politiska prioriteringen har Ministerrådet enligt handlingsplanen engagerat samtliga samarbetsorgan inom kulturområdet i ett aktivare arbete med barn- och ungdomskultur. Detta har resulterat i en rad olika aktiviteter som redovisas härunder sektorsvis.

Nordiska konstkommittéerna

Enligt handlingsplanen skall barn och ungdomskultur prioriteras i det nordiska kultursamarbetet. De flesta nordiska konstkommittéerna har varit initiativtagare till nya projekt och samarbetsformer. I handlingsprogrammet om nordisk kulturpedagogik i skolan har konstkommittéerna haft en central roll i planeringen och finansieringen av projekten. Några av de nyligen startade projekt redovisas under avsnitt 3.

Konstkommittéerna genomför inom ramen av sin ordinarie verksamhet eller genom sin bidragsgivning flera årliga barn- och ungdomsprojekt. Exempelvis är stödet till översättning av barn- och ungdomslitteratur en väsentlig del av **NORDBOKS** bidragsgivningen. **Teater og Dans i Norden** anordnar årligen flera seminarier och samarbetsprojekt kring det professionella nordiska barn- och ungodms-teaterverksamheten bl a i samarbete med de nordiska ASSITEJ-centran.

Nordiska kulturfonden

Nordiska kulturfonden har beviljat sammanlagt 3.625.000 DKK i mars och juni 1996 till barn- och ungdomskulturella projekt. En mera detaljerad förteckning om bidragsgivningen finns i bilaga 1.

Internationellt samarbete

Nordisk barn- och ungdomslitteratur kommer att vara en central del av den litteratursatsning som ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet planerar att genomföra i Tyskland under 1997.

Mediasamarbetet

Ledningsgruppen för nordisk kultur och massmedia har beviljat medel till en utredning, *Resa i de nordiska medialandskapen,* om audiovisuell verksamhet för och av barn och ungdomar i Norden. Även en annan undersökning har beviljats medel, en *follow-up -studie om konsekvenserna för barn- och ungdomskulturen på Färöarna* i förbindelse med televisionens införing.

Vidare har ledningsgruppen beviljat medel till barnfilmfestival i Västra Ryssland samt till samproduktionskurs för unga nordiska filmskapare.

Nordiska Film- och TV-fonden prioriterar distribution och produktion av barn- och ungdomsfilmer. Vidare har fonden beviljat medel till följande projekt:

Ud av bleen - ind i biffen är ett nytt kortfilmsprogram av en timmes längd för barn under skolåldern. Paketen skall sammansättas av det bästa som finns av kortfilm för barn i Norden och lanseras runt i Norden. Samtidigt kommer film- och TV-fonden att prioritera produktionsstöd till kortfilmer som skall ingå i detta program. Projektet pågår i samarbete med barnfilmkonsulenterna vid filminstituten i Danmark, Norge och Sverige.

Nordisk barnfilmmønstring är en biannuell nordisk barnfilmträff både för visning av de nyaste filmerna och för professionella seminarier. Projektet pågår som ett samarbete mellan de nordiska filminstituten och är grunden för att kunna upprätthålla styrkan och kvaliteten inom området.

Nordisk barnfilmkatalog ger en fullständig bild över, vem som gör vad inom nordisk barnfilm, bland annat stödmöjligheter, regler i de enskilda länderna osv. Målgruppen är producenter och distributörer men även barnfilmklubbar.

Kid Screen är ett bidrag till ett stort seminarium för europeiska och nordiska producenter och regissörer om utveckling av europeisk barnfilm. Seminariet bidrar till att starkt markera Nordens ledande roll inom europeisk barnfilm.

Museisamarbete

Ungdomens landskap

De nordiska huvudstadsmuseerna ansvarar för utställningen *Ungdomens landskap*, som 1995-1996 kommer att visas i de nordiska huvudstäderna och först och främst riktar sig till ungdomar. Utställningen har två urbana landskap i fokus: det nattliga stadslandskapet och det urbana naturlandskapet, vilka avspeglar ungdomarnas livssyner och attityder. Projektet avrapporteras under hösten 1996.

Nordiska kulturinstitutioner

De nordiska kulturinstitutionerna har ställt sig positiva till prioriteringen av barn och ungdomar och intagit en aktiv roll i utvecklandet av verksamhet för, av och med barn och ungdomar.

En av de centrala satsningarna inom området är det för Nordens hus i Reykjavík, Nordens hus på Färöarna och Nordens institut i Grönland gemensamma projektet *Västnordiska mediaverkstäder* (se punkt 2.1.) samt *Det nordiska rummet* (punkt 4), som är ett initiativ från Nordens institut på Åland.

Nordens hus på Färöarna har haft 50 arrangemang för barn och ungdomar under första halvdelen av året 1996 och planerar att genomföra lika många till slutet av året. Huset har riktat sin barn- och ungdomsverksamhet kraftigt på mediaområdet med bl a ett *Internetcafé* för ungdomar, men även övriga områden, bl a dans och musik, är välrepresenterade i huset program.

Nordens hus i Reykjavík har satsat inom ramen för biblioteksverksamheten på barnlitteratur, men även på videotek med nordiska barn- och ungdomsfilmer samt barnmusik.

Nordens institut på Åland har under 1996 två större barn- och ungdomsprojekt: *Rock i Skolan* och *Barnkulturprojekt i skärgårdsskolorna*; båda har anknytning till det tidigare projektet *Ett levande Norden.*

Nordens institut i Grönland har varit medverkande i barnteaterturnéer på Grönland samt deltagit i skolkoncertverksamheten.

3. Utbildnings- och forskningssektorns bidrag till handlingsplanen

I handlingsplanen **Ett kommande Norden** ingår ett handlingsprogram *Nordisk kulturpedagogik - nätverk mellan kultur och skola,* som innehåller projektförslag baserade på nordiskt nätverkssamarbete. Ansvariga för genomförandet är Ministerrådets konstkommittéer och ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete. Det centrala konceptet är att utveckla skolans roll som förmedlare av nordisk kultur. Programmet omfattar insatser inom områdena musik, konst/bild och mediepedagogik.

Kroppen i Norden är ett av de projekt som ingår i handlingsprogrammet Nordisk kulturpedagogik och är således ett gemensamt projekt mellan Ministerrådets kultur- och utbildningssektor. *Kroppen i Norden* kommer att vandra under 1996 och 1997 mellan nordiska konstmuseer. Deltagande museer är: Alvar Aalto -museet i Finland, Henie Onstads Kunstcenter i Norge, Kjarvalsstaðir i Island, Vestsjællands Kunstmuseum i Danmark och Norrköpings Konstmuseum i Sverige. Även Nordiska kulturfonden och nordiska konst- och konstindustrikommittén bidrar till projektet.

Kring temat *kroppen* skall en vandringsutställning sammanställas med betoning på samtidskonst. Utställningen öppnar på Norrköpings Konstmuseum i november 1996 och går därefter vidare till de övriga muséerna för att avslutas i Finland. Syftet med projektet är att utforma en nordisk konstpedagogik och att öka ungdomars förståelse för den nordiska identiteten och språksamhörigheten. Syftet är också att öppna skolans och ungdomars ögon för samtidskonsten, eftersom konstnärer idag ofta arbetar kring de frågor som är aktuella för både ungdomar och vuxna. Med hjälp av IT -teknik hoppas man kunna knyta samman olika gymnasieklasser, något som sedan leder till nya egna projekt inom skolan. Projektet skall bidra till att utöka det nordiska såväl som det lokala samarbetet inom musei-, skol- och forskarvärlden.

Mimer - Den stora nordiska läsekonkurrensen är ett samarbetsprojekt mellan ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete och Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén. Tävlingen består av att elever i grundskolorna i Norden tillägnar sig åt nordisk skönlitteratur under en period av tio dagar. Den övergripande målsättningen är att öka intresset för läsning av skönlitteratur bland nordiska grundskoleelever, understryka hur viktigt det är att läsa böcker, bidra till positivt omtalande om ungdom, skola och böcker i medierna samt att förstärka den nordiska gemenskapen bland nordiska ungdomar.

Sagofärden - barns eget sagonätverk är ett samarbetsprojekt mellan Ministerrådets kultur- och utbildningssektorer, som syftar till att synliggöra barns egen kultur. Projektet erbjuder ett nordiskt forum för barnens egen berättarkonst genom brevväxling, möten och senare i form av publikationer. Det erbjuder även en möjlighet att stifta bekantskap med kulturerna i de övriga länderna, såsom barnen själva återger den.

I Sagofärden sänder daghems- och skolbarn i åldern 1-12 år sina egna sagor eller berättelser till andra barn i Norden. Sagan antecknas oftast av en sagopedagog, dvs en vuxen, skickas per post till ett annat daghem, där en vuxen läser upp sagan. Barnen svarar på sagan och så fortsätter berättelsen. Brevväxlingen kommer att fortsätta under åren 1996-97. Kopiorna av barnens sagor med åtföljande illustrationer samlas in och sammanställs senare till publikationer och till forskningsmaterial för tvärvetenskaplig barnkulturforskning. Sagonätverken är avsedd att fördjupas även med barn-, pedagog- och forskarträff de olika nordiska länderna emellan.

Utöver daghemmen och barnen, är Sagofärden ett samarbetsprojekt mellan Universiteten i Bergen och Stockholm, Lärarhögskolan i Island samt Institutet för småbarnspedagogik i Köpenhamn och STAKES (Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården) i Finland, som också har varit initiativtagare för det nordiska projektet.

Synergi inom informationsverksamheten

En koordinering av det informationsmaterial som utges av Ministerrådets kultur- och utbildningssektorer kommer att äga rum. Exempelvis kunde nyhetsbulletinen Barn & Ungdomar & Kultur och Skolan i Norden ha gemensamma temanummer.

Även Nordiska Skoldatanätets användning i barn- och ungdomskulturella syften kommer att utredas och koordineras med Nordens institut på Åland och dess initiativ om *Det nordiska rummet* på Internet.

4. Handlingsplanen som en process

I syfte att fördjupa och utveckla innehållet i handlingsplanen har Ministerrådet medverkat eller beviljat stöd till bland annat följande seminarier, konferenser och utredningar:

Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur arrangerade i samarbete med **ledningsgruppen för kultur och massmedia** ett seminarium, *Den elektroniska mötesplatsen*, i Stockholm i januari 1996. Programmet innehöll bl.a. en presentation av aktuella projekt och nätverk och problemställningar som kan inspirera till nytänkande och utveckling inom det nordiska samarbetet. Seminarierapporten fördjupar handlingsplanen och rekommenderar en rad olika åtgärder, som den nya ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur önskar ta ställning till.

Ledningsgruppen för kultur och massmedia har tagit initiativ till en utredning om audiovisuell verksamhet för och av barn och unga i de nordiska länderna. Utredningen skall även ge en värdering om, hur nordiska insatser kan koordineras för att tillmötesgå barns och ungdomars intresse för eget skapande samt deras kunskap om bildmedier, särskilt video, data och andra elektroniska medier.

Utredningen *Resa i de nordiska medialandskapen* blev färdig i slutet av maj 1996 och kommer under hösten 1996 att behandlas av ledningsgrup-

pen för kultur och massmedia samt ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur.

Nordiska Museikommittén har tagit initiativ till en idé- och arbetskonferens om muséer, barn och nordisk identitet på Nordiska muséet i Stockholm, april 1996. Konferensen fokuserade på det nordiska kulturarvet och dess förmedlande samt att syftet med konferensen var att formulera ett gemensamt handlingsprogram för muséer i Norden. Planen kommer att föreligga hos museikommittén i början av hösten 1996.

Norden institut på Åland arrangerade i maj 1996 ett seminarium om Internet och nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete. Seminarierapporten *Det nordiska rummet* är en beskrivning av ett nordiskt forum på internet, som ger möjlighet till kunskapsutbyte och direkt skapande kommunikation mellan barn och ungdomar i Norden. Rapporten, son utkommit i juni. kommer att behandlas av ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur samt ledningsgruppen för kultur- och massmedia.

5. Informationsverksamheten

Barn & Ungdom & Kultur -bulletinen har varit ett försöksprojekt under nysatsningen 1994-95. Den har utkommit fyra gånger per år och innehållit aktuell information om barn, ungdomar och kultur i de nordiska länderna.

Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur kommer under senare delen av 1996 att ge ut Barn & Ungdomar & Kultur -bulletinen samt att bearbeta en informationsstrategi som tar utgångspunkt i den nya informationsteknologin.
Eventuella synergieffekter med Ministerrådets utbildningssektor och skolsamarbetet eftersträvas.

Nordisk Barnkulturkatalog utkom i en reviderad upplaga 1994. En vidare bearbetning i form av en mera flexibel databank kommer att diskuteras under ledningsgruppens kommande möte på hösten. Användningen av den nya informationsteknologin är centralt inom barn- och ungdomsområdet, speciellt i syfte att nå den unga publiken.

6. Det mångkulturella Norden

Erfarenheterna från projektet *Ett Mångkulturellt Norden,* som fått stöd från Ministerrådets nysatsning för barn- och ungdomskultur (se punkt 2.1.), är uppmuntrande och ger anledning till att fortsätta att stödja projekt med månkulturella inslag eller temata.

Även erfarenheterna från den samnordiska kampanjen *Norden mot främlingsfientlighet* pekar åt ett fortsatt arbete, bl a genom prioritering av de projektansökningar, som har rasism eller kampen mot främlingsfientlighet som tema.

Ministerrådet har beslutat att ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur får i uppdrag att i samråd med Nordiska ungdomskommittén bearbeta en kulturstrategi som gäller de mångkulturella samhällena i Norden. Arbetet kommer att koordineras med Ministerrådets utbildningssektor som satsar på temat med skolan som målgrupp.

Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur vidtog på sitt första möte i juni 1996 att under hösten ta upp ärendet med Nordiska ungdomskommittén och ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete.

7. Struktur och ekonomi

Efter handlingsplanens godkännande satte Ministerrådet igång en revidering och omstrukturering av Ministerrådets samarbetsorgan inom barn- och ungdomskulturens område.

Nordiska ungdomskommittén

Som underlag för handlingsplanen blev Nordiska ungdomskommittén evaluerad. Som resultat av evalueringen fick ungdomskommittén reviderade stadgar (bilaga 2), som godkändes av Ministerrådet i mars 1996. Revideringen av riktlinjerna för kommitténs bidragsgivning förbereds för närvarande av ministerrådssekretariatet.

På basen av Nordiska rådets rekommendation 35/1995 beslöt Ministerrådet i december 1995 att från och med 1996 avgår 80% av ungdomskommitténs budgetansanslag till den generella stödordningen för barn- och ungdomsorganisationer.

I Ministerrådets budgetförslag 1997 föreslår kulturministrarna 4,7 MDKK till Nordiska ungdomskommittén.

Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur

Den evaluering som gjordes av Nordiska ungdomskommitténs verksamhet rekommenderade en ny struktur på barn- och ungdomskulturens område med uppgift att främja det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet. Ministerrådet tillsatte ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur i maj 1996 med nya stadgar (bilaga 3).

Ledningsgruppen är Ministerrådets rådgivande organ för barn- och ungdomskultursamarbete och den har även det verkställande ansvaret för handlingsplanens genomförande tillsammans med Ministerrådets övriga samarbetsorgan. Ledningsgruppen hade sitt första sammanträde 13-14 juni 1996.

Under 1996 beviljade kulturministrarna ledningsgruppen 1,6 MDKK ur nysatsningsmedel för bl a informationsverksamhet samt lokalt och regionalt kultursamarbete. I Ministerrådets budgetförslag 1997 föreslås ledningsgruppen 3 MDKK för bl a genomförande av handlingsplanen.

I kultursektorns budgetförslag föreslås även 2,3 MDKK till särskilda aktiviteter för barn och ungdomar med vilka Ministerrådet önskar stödja

utvecklingsprojekt såsom Västnordiska mediaverkstäder, Barn, ungdomar och dans i Norden samt Nordiska ungdomskulturmönstringen.

Sammanlagt föreslås det i Ministerrådets budgetförslag 1997 en höjning på 0,5 MDKK till förmån för barn- och ungdomskultursamarbetet jämfört med året innan.

BILAGA 1

Nordiska kulturfondens anslag till barn- och ungdomsprojekt i mars och juni 1996

Ansökare	Jnr.	Projekt	Anslag
Kalmar läns museum	31.006/96	"Kalmarunionen och Hansan" skolsamarbete	250.000
Fælleselevrådet Køge	31.007/96	Østersøting skolelevsamarbete	50.000
Nord. infokontor Arendal	31.102/96	Jord- og miljøkunst i arbeid med barn och unge - vandr.uts	150.000
Hem- och skola Vaaranlampi	31.109/96	Turné med Gnomen - musik- saga, lågstadielever	30.000
Forlaget Dansk Sang	31.111/96	Undervisningsmaterial för grundskolorna i Norden elevkörer medverkar	250.000
Ebbe Melgaard København	31.304/96	Workshop for arkitektstud. och lärare	100.000
Kungsbacka kulturförvaltning	32.031/96	Ungdomsläger - rock, poesi, dramatik	70.000
Den 7. Himmel København	32.045/96	Projekt "Rejsen" Humlebæk utställning för barn	250.000
Nordens Biskops – Arnö, Bålsta	32.627/96	Nordiska och chilenska barn- boksförfattare i dialog	100.000
Lise Thorup- Jensen	32.629/96	"MIMER" - nordisk læsekonkurrence	225.000
Oslo Rockfestival	32.764/96	Rockfestival	40.000

Ansökare	Jnr.	Projekt	Anslag
Regionteatern Växjö	2.931/96	Ungdomsteaterprojekt turnérar bl a i skolor	350.000
NUTU Ebeltoft	32.933/96	Ungdomsamatörteater-festival	100.000
Dansk Amatør Teater Samvirke	32.934/96	Ungdomsamatörteater-festival	100.000
Förbundet för konstskolor, H-ki	31.017/96	Möte mellan bildkonst-skolor	30.000
Sthlms musikskola	31.115/96	Konferens ang barns och ungdomars musikaliska fostran	50.000
Musiknätverket Stockholm	31.403/96	Improvisationskursus jazz-rock för lärare och studenter	50.000
Maaseudun sivistysliitto	31.520/96	Mesterkursus for unge kapelmestre	70.000
Susanne Loheman Knivsta	31.721/96	Möten i förbindelse med data- baser med nordiska barnböcker	20.000
Kvarkenrådet Vasa	32.059/96	Tvärkulturellt ungdom-sprojekt mellan ca 500 ungdomar	150.000
AKHANDA København	32.063/96	Et mangekulturelt Norden ca 500 skolelever	200.000
Medeisenteret Landås	32.220/96	CD-rom om mytologi och sagor/målgrupp barn o. unga	250.000
Karina Noyons København	32.316/96	Vandringsutställning av-gångselever	20.000
Elisabet Norseng Pont-Aven	32.418/96	Vandringsutställning med yngre konstnärer	150.000
Klubb-Norden Stockholm	2.645/96	Möte mellan nordiska ungdomar om yttrandefri-het o ung litt.	30.000
Nordkalotten litt. Sällskap	32.657/96	Litteraturläger för Barents-regionens ungdom	40.000

Ansökare	Jnr.	Projekt	Anslag
Foreningen Unge for Nord Folke-musik	32.769/96	Skolkonserter	50.000
Det danske Suzuki institut	32.783/96	Möte med unga musiker	25.000
Utvecklandet av musiken	32.795/96	Blåsmusikerseminarium	100.000
Kultur Stockholm	32.951/96	Barnteaterprojekt barn spelar för barn	150.000
Muumien ystävät Tampere	32.966/96	Gästspel till vänorter Framförd av ungdomar	60.000
Red Barnet København	34.305/96	Nordisk samling av unga mot våld och rasism	40.000
Klub Norden Riga	34.306/96	Ungdomsseminarium Fo-rum Baltikum	50.000
Förbundet för Unga forskare	34.416/96	Möte mellan unga forskare	25.000
Totalt			**3.625.000**

BILAGA 2

STADGAR för NORDISKA UNGDOMSKOMMITTÉN

fastställda av Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna) den 6 mars 1996 och gällande från den 6 mars 1996. Samtidigt upphör stadgar fastställda den 27 november 1989.

§ 1
Målsättning

Nordiska Ungdomskommittén är Nordiska Ministerrådets rådgivande och koordinerande organ i nordiska och internationella barn- och ungdomspolitiska frågor. Kommitténs verksamhetsområde innefattar alla ministerrådets sektorer.

Kommittén skall, i enlighet med de till varje tid gällande övergripande mål för det nordiska samarbetet

- verka för att öka kännedom om och förståelsen av kulturella, politiska och sociala frågor bland barn och ungdom i de nordiska länderna,
- verka för ökad uppmärksamhet i Norden runt frågor som gäller barn och ungdom,
- ge råd till ministerrådet beträffande, och fungera som koordineringsorgan i, nordiska ungdomspolitiska frågor,
- verka för ökad nordisk samverkan på barn- och ungdomsområdet i internationellt sammanhang, samt ta tillvara den nordiska koordineringen av europeiskt ungdomssamarbete.

I övrigt är kommitténs uppgift att befrämja och vidareföra det nordiska samarbetet inom ramen för dess mandat. Kommitténs verksamhetsformer och aktiviteter bör syfta till en hög nordisk profil och bidra till den nordiska nyttan så att verksamheten skapar ett nordiskt mervärde utöver de rent fackmässiga samarbetsresultaten.

Kommittén utgör en del av Nordiska Ministerrådets organisation. Vid kommitténs utåtriktade aktiviteter skall sambandet mellan Nordiska Ministerrådet och kommittén därför göras tydligt i syfte att stärka den nordiska profilen.

§ 2
Verksamhet och arbetsuppgifter

Kommittén skall

- ta initiativ till utveckling av det nordiska samarbetet i barn- och ungdomspolitiska frågor;
- följa upp arbetet med barn- och ungdomspolitiska frågor inom alla Ministerrådets sektorer;
- i ett samarbete med Ledningsgruppen för nordiskt barn- och ungdomskultur säkra koordineringen av arbetet inom barn- och ungdomsområdet och uppföljningen av de centrala målsättningar och strategier i handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete;
- vara remissinstans i frågor beträffande barn och ungdom;
- ansvara för koordinering av nordisk ungdomsforskning;
- ta initiativ till och stödja projekt och försöksverksamhet inom barn- och ungdomsområdet, särskilt i syfte att bevaka områdets intressen och behov i tvärsektoriella sammanhang,
- på eget initiativ eller enligt uppdrag ansvara för nordiska koordineringsfunktioner inför internationella ungdomspolitiska engagemang, särskild på det europeiska området,
- fördela nordiska ungdomsstödet efter särskilda riktlinjer godkända av Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna).

§ 3
Kommittén

1. Sammansättningen
Kommittén, som utpekas av och är ansvarig inför Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna), består av tretton medlemmar, varav två från varje nordiskt land samt en från vart och ett av de självstyrande områdena, Färöarna, Grönland och Åland. Representanterna för de självstyrande områdena äger icke rätt att delta i beslut, men kan få sin mening antecknad i protokollet.

Därjämte utses personliga suppleanter för de ordinarie medlemmarna. Den personliga suppleanten deltar endast i kommitténs möten vid förfall för den ordinarie ledamoten.

Av ländernas representanter skall den ena företräda barns och ungdomars organisationer och den andra offentliga myndigheter på barn- och ungdomsområdet i respektive land.

Medlemmarna utses för en tid om högst två år åt gången och sitter endast två mandatperioder i följd. Jämställdhet mellan könen skall eftersträvas vid utseende av kommittén.

2. Arbetsformer
Kommittén utser inom sig ordförande och vice ordförande. Ordförandeskapet skall rotera mellan myndighetsrepresentanterna från de olika länderna enligt de principer som gäller för ordförandeskapet inom Nordiska Ministerrådet.

Uppdraget som vice ordförande alternerar motsvarande mellan representanterna för barn- och ungdomsorganisationerna.

Kommittén är beslutsför när fyra nordiska länder är representerade. Varje ledamot har en röst. Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika rösttal har ordföranden utslagsröst.

Kommittén sammanträder när ordföranden så bestämmer eller när minst tre medlemmar begär det.

Det skall föras protokoll från kommitténs möten

3. Beslutsformer.
Kommittén kan fatta beslut i tre olika former:
- vid ordinarie möte
- vid telefonmöte
- genom skriftlig procedur

Kommittén kan delegera beslutsrätten i ärenden som inte är av principiell betydelse eller av vidlyftig beskaffenhet till arbetsutskott eller ordföranden. Arbetsutskottet utgörs av ordförande, vice ordförande och myndighetsrepresentanten från det land som året efter skall ha ordförandeskapet.

§ 4
Administration
Nordiska Ministerrådets sekretariat fungerar som kommitténs sekretariat.

§ 5
Finansiering och ekonomi
Medel för verksamheten anvisas över Nordiska Ministerrådets budget.

För budget, ekonomiförvaltning, räkenskaper och revision gäller av ministerrådet fastsatt reglemente.

§ 6
Övrigt
Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna) beslutar om ändring, tillägg eller upphävande av dessa stadgar.

BILAGA 3

STADGAR för LEDNINGSGRUPPEN FÖR NORDISK BARN- OCH UNGDOMSKULTUR

fastställda av Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna) den 6 mars 1996 och gällande från den 6 mars 1996.

§ 1
Målsättning
Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur är Nordiska Ministerrådets rådgivande, koordinerande och initierande organ i nordiska och internationella barn- och ungdomskulturella frågor.

Ledningsgruppens uppgift är att befrämja och vidareföra det nordiska samarbetet inom ramen för dess mandat. Ledningsgruppens verksamhetsformer och aktiviteter bör syfta till en hög nordisk profil och bidra till den nordiska nyttan så att verksamheten skapar ett nordiskt mervärde utöver de rent fackmässiga samarbetsresultaten.

Ledningsgruppen utgör en del av Nordiska Ministerrådets organisation. Vid ledningsgruppens utåtriktade aktiviteter skall sambandet mellan Nordiska Ministerrådet och ledningsgruppen därför göras tydligt i syfte att stärka den nordiska profilen.

Barn och ungdomar skall ges goda förutsättningar att utvecklas samt att deras behov av eget skapande och aktivt deltagande i det nordiska kultursamarbetet skall tillgodoses. Ledningsgruppens uppgift är att vidga deltagandet i det nordiska kultursamarbetet genom att främja en fördjupad samverkan mellan konst- och kulturliv, skola och organisationer.

§ 2
Verksamhet och arbetsuppgifter

Ledningsgruppen skall

- verkställa de av Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna) fastställda handlingsplanerna om nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete samt utveckla möjligheterna till att integrera barn- och ungdomskultur i det nordiska konstnärliga samarbetet;
- följa utvecklingen på området om barn, ungdom och kultur samt hålla kontakt med det arbetet som utförs nationellt och inom de andra nordiska samarbetsorgan samt fungera som remissinstans i frågor rörande barn, ungdomar och kultur;
- medverka till en dialog med Nordens närområden och Europa i samarbete med de relevanta nordiska och nationella organ;
- rapportera kontinuerligt om utvecklingen samt framlägga förslag, utkast och idéer till speciella nordiska projekt samt genomföra konferenser, seminarier o.d. om barn, ungdom och kultur;
- följa forskningsverksamheten på området om barn, ungdom och kultur i kontakt med de relevanta forskningsinstanser och eventuellt ta initiativ till en sådan verksamhet;
- medverka till att information och erfarenheter på området sprids genom olika kanaler mellan relevanta instanser i de nordiska länderna;
- tillsammans med ministerrådets samarbetsorgan inom kulturområdet samt nordiska barn, ungdomar, konstnärer, skolor, utbildnings- och kulturinstitutioner stärka och förmedla en nordisk kulturidentitet.

§ 3
Ledningsgruppen

1. Sammansättningen

Ledningsgruppen, som utpekas av och är ansvarig inför Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna) består av fem medlemmar, varav en från varje nordiskt land. Därjämte utses personliga suppleanter för ordinarie ledamöterna.

Den personliga suppleanten deltar endast i ledningsgruppens möten vid förfall för den ordinarie ledamoten.

En representant från vart och ett av de självstyrande områdena äger rätt att delta på styrelsemötena med yttrande- och förslagsrätt, men utan rätt att delta i beslut. Representant för de självstyrande områdena skall vidare äga rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet.

Medlemmarna utses för en tid om högst tre år åt gången och sitter endast två mandatperioder i följd. Jämställdhet mellan könen skall eftersträvas vid utseende av ledningsgruppen.

2. Arbetsformer

Ledningsgruppen utser inom sig ordförande och vice ordförande. Ordförandeskapets skall rotera mellan de olika länderna enligt de principer som gäller för ordförandeskapet inom Nordiska Ministerrådet.

Ledningsgruppen är beslutsför när fyra nordiska länder är representerade. Varje ledamot har en röst. Ledamot äger rätt att lägga ner sin röst. Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Ledningsgruppen sammanträder när ordföranden så bestämmer eller när minst två medlemmar begär det.

Det skall föras protokoll från ledningsgruppens möten.

3. Beslutsformer

Ledningsgruppen kan fatta beslut i tre olika former:

- vid ordinarie möte
- vid telefonmöte
- genom skriftlig procedur

Ledningsgruppen kan delegera beslutanderätten i ärenden som inte är av principiell betydelse eller av vidlyftig beskaffenhet till arbetsutskott eller ordföranden.

§ 4

Administration

Nordiska Ministerrådets sekretariat fungerar som kommitténs sekretariat.

§ 5

Finansiering och ekonomi

Medel för verksamheten anvisas över Nordiska Minsterrådets budget.

För budget, ekonomiförvaltning, räkenskaper och revision gäller av ministerrådet fastsatt reglemente.

§ 6

Övrigt

Nordiska Ministerrådet (kulturministrarna) beslutar om ändring, tillägg eller upphävande av dessa stadgar.

Redogörelse

till Nordiska rådet över det nordiska energipolitiska samarbetet

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Den här redogörelsen beskriver status i det nordiska energipolitiska samarbetet samt presenterar behov och planer för ytterligare aktiviteter av Nordiska ministerrådet.

En mer detaljerad beskrivning av energisamarbetet finns i konsultrapporten *"Nordiskt energipolitiskt samarbete"*. Konsulten svarar för innehållet i rapporten.

Redogörelsen har beretts av ämbetsmannakommittén för energipolitik. Den diskuterades vid energiministermötet i juni 1996 och godkändes av ministerrådet i september 1996.

Köpenhamn den 16 september 1996

Nordiska ministerrådet
Energiministrarna

Innehållsförteckning:

1. Inledning 1258

2. Samarbetet inom Norden 1258

2.1 Nordisk elmarknad 1258
2.2 Gasmarknadsfrågor 1259
2.3 Energi och miljö 1260
2.4 Energieffektivitet 1261
2.5 Energiforskning 1261

3. EU-relaterade frågor 1262

4. Samarbetet med Nordens närområden 1262

1. INLEDNING

Utvecklingen inom energiområdet i de nordiska länderna och internationellt har medfört ett ökat behov av nordiskt samarbete om energifrågor. Det gäller särskilt frågor om den nordiska elmarknaden och samspelet med den inre marknaden i EU/EES, förhållandet till klimatfrågan och möjligheterna att utveckla samarbetet om Östersjöfrågor. Målsättningen med det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig och miljövänlig energiförsörjning i Norden.

Ministerrådet har i energisamarbetet strävat efter att hitta gemensamma lösningar på frågor som är politiskt relevanta för de nordiska länderna. Ministerrådet har i en kommuniké, som reflekterar en nordisk enighet, redovisat vissa principer för utvecklingen av den nordiska elmarknaden. Den fortsatta utvecklingen på elmarknaden sker nu enligt dessa principer.

Under det finska ordförandeskapet har ministerrådet beslutat att utarbeta föreliggande redogörelse till Nordiska rådet. Redogörelsen skall ses mot bakgrund av att Nordiska rådet hösten 1995 rekommenderade de nordiska ländernas regeringar att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem. Som ett led i upprättandet av planen rekommenderades regeringarna att utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland.

Redogörelsen syftar till att informera om det nordiska energisamarbetet och om behovet av nya aktiviteter. Den omfattar följande områden: nordisk elmarknad, gasmarknadsfrågor, energi och miljö, energieffektivitet, energiforskning, Europafrågor och Närområdet. Varje huvudkapitel innehåller en kort beskrivning av situationen och slutsatser.

2. SAMARBETET INOM NORDEN

2.1 Nordisk elmarknad

Ett väl fungerande nordisk elsamarbete innebär ömsesidiga fördelar för de nordiska länderna. En viktig drivkraft för handelsutbytet är kostnadsskillnaderna på grund av_olikheterna i ländernas produktionsstruktur (värmekraftverk i Danmark, stor andel av värmekraftverk i Finland, vattenkraft i Norge samt vatten- och kärnkraftverk i Sverige).

Fram till början av 90-talet utvecklades elsamarbetet inom elföretagens organisation NORDEL. Elhandeln bedrevs mellan de större elproducenterna i form av handel med tillfällig kraft och till viss del också inom ramen för långvariga leveransavtal. Elmarknadsreformerna i Norge, Finland och Sverige ledde till ett behov att omorganisera elhandeln.

De nordiska energiministrarna har kontinuerligt följt utvecklingen på elmarknaden och kom vid sitt möte i Louisiana i juni 1995 överens om vissa

principer för det nordiska elsamarbetet. Principerna behandlar bl.a. myndigheternas uppgifter i förhållande till marknadens funktion. Det förutsätts att handeln skall utvecklas med hänsyn till ömsesidighet och till de skillnader som finns vad gäller elsektorns organisation i länderna. Principerna syftar till att skapa förutsättningar för länderna att ta tillvara de ömsesidiga ekonomiska, energimässiga och miljömässiga fördelar som den nordiska elhandeln innebär.

På energiministermötet i Tylösand i juni 1996 konstaterade ministrarna att utvecklingen på den nordiska elmarknaden sker i enlighet med de principer som angavs i Louisiana-kommunikén.

Sedan den 1 januari 1996 är gränsavgifterna på utlandsförbindelserna mellan Sverige och Norge avskaffade. Statnett och Svenska kraftnät har etablerat en gemensam handelsplats för el, Nordpool ASA, som har ersatt den norska handelsplatsen Statnett Marked AS.

Finländska och danska företag kan på lika villkor handla på elbörsen och delta i den kortsiktiga kraftutväxling som sker över börsen eller inom ramarna för de långsiktiga avtal som företagen har ingått. Samtidigt fortsätter svenska och danska företag sina förhandlingar om avtal som skall säkra ett effektivt utnyttjande av överföringsförbindelserna mellan Danmark och Sverige. I Finland startade i augusti 1996 en privatägd elbörs, ELEX, och förhandlingarna om att bilda ett riksomfattande transmissionsbolag, som också äger de nuvarande gränsledningarna, är långt framskridna.

En arbetsgrupp med representanter för de nordiska ländernas stamnätsbolag och elproducenter har redovisat förslag att vidareutveckla elbörshandeln och elmarknaden i Norden. Detta arbete, som sker utanför Nordiska ministerrådet, kommer att vara ett bidrag till ländernas arbete med krafthandel.

Den nordiska elhandeln påverkas av bl.a. skillnaderna i energibeskattning mellan länderna. Ministerrådet har initierat ett arbete som går ut på att analysera förutsättningarna för att samordna beskattningen på elområdet i de nordiska länderna.

Enligt ministerrådets mening är det viktigt att utreda hur beskattningen påverkar kraftutbytet, investeringar och miljöeffekter.

De nordiska energiministrarna önskar att främja internationellt samarbete om användning av ekonomiska styrmedel. Som ett led i detta arbete avser ministerrådet att arrangera ett internationellt seminarium om beskattningen på energiområdet.

Ministerrådet kommer att följa utvecklingen inom elmarknaden och kontinuerligt värdera nya initiativ.

2.2 *Gasmarknadsfrågor*

Naturgasanvändningen i Norden är i dag relativt begränsad. På senare tid har intresset för naturgas ökat.

Ministerrådet har tidigare medverkat till utredningar inom gasområdet, i vilka man har konstaterat att den totala efterfrågan på naturgas inte varit

tillräckligt stor på den finländska västkusten och på den svenska energimarknaden för att motivera gasbolagen till investeringsbeslut.

En hopkoppling av de nordiska ländernas gasnät är en stor investering som förutsätter ökad användning av naturgas i synnerhet i Sverige och Finland. Utvecklingen är beroende av kommersiella beslut. En utbyggnad av naturgasnätet är också i hög grad beroende av de framtida energipolitiska besluten i Sverige.

Finländska, danska och svenska energi- och naturgasföretag beslutade våren 1996 att utreda möjligheterna att koppla i hop de nordiska gasnäten och att ansöka om stöd inom ramen för EU:s transeuropeiska nätverk (TEN). Målet med TEN-utredningen är att undersöka de marknadsmässiga förutsättningarna och alternativa lösningar för ett nordiskt gasnät och belysa de miljömässiga konsekvenserna av en sådan utbyggnad.

I Norge behandlas för närvarande koncessionsansökningar för att bygga två gaskraftverk för elexport. Stortinget har också diskuterat principiella frågor i anknytning till gaskraft. I Danmark förväntas en fortsatt ökning i användningen av naturgas som ersättning för kol och olja.

Nordiska rådet rekommenderade hösten 1995 att regeringarna skulle utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt-baltiskt naturgassystem.

Nordiska ministerrådet konstaterar att gasmarknadens utveckling aktivt utvärderas av de kommersiella aktörerna på gasområdet. Nordiska ministerrådet har nyligen låtit utreda naturgasens roll i Norden och Baltikum fram till år 2010 genom Gasinformationsgruppen. Gruppen består av representanter för ministerierna och gasbolagen i Norden.

Nordiska ministerrådet följer också med de utredningar som sker i EU:s regi inom detta område.

En ökad användning av naturgas kan bidra till att reducera miljöutsläpp, men kan också påverka möjligheterna för de nordiska länderna att uppfylla klimatpolitiska åtaganden.

Ministerrådet avser därför att utreda naturgasens möjligheter att medverka till reducerade miljöutsläpp i Norden och Närområdena.

2.3 *Energi och miljö*

I Norden har miljöhänsyn kommit att få allt större betydelse inom energipolitiken.

Ministerrådet har lagt särskild vikt vid frågor med anknytning till klimatkonventionen och har initierat utredningar beträffande strategier och kostnader för att uppnå klimatpolitiska målsättningar i Norden.

Energiministrarna beslutade i Reykjavik i februari 1995 att genomföra ett pilotprojekt under klimatkonventionen om förutsättningar för gemensamt genomförande mellan de nordiska länderna och Nordens närområden i öst. Erfarenheterna kan föras vidare till internationella förhandlingar och diskussioner som pågår i samband med klimatkonventionen inom EU, IEA och FN.

Inför det informella IEA-ministermötet i Århus i juni 1996 beslutade de nordiska energiministrarna att stödja IEA:s arbete inom energi- och miljöområdet, och samtidigt komplettera det nordiska arbetet, genom ett ekonomiskt bidrag till insatser avseende gemensamt genomförande.

De nordiska energiministrarna lägger stor vikt vid det fortsatta samarbetet inom detta område:

Det genomförs en nordisk utredning om principerna för fördelning av CO_2-reduktionsmålsättningar och dess kostnadseffekter i de enskilda länderna.

Det föreligger ett behov av att kartlägga hur export och import av energi påverkar de lokala CO_2-utsläppen och huruvida de ingår i de nationella CO_2-räkenskaperna.

En internationell konferens arrangeras av ministerrådet under vilken nordiska och internationella utredningar om gemensam genomförande kan presenteras och olika sätt att utveckla metoden kan diskuteras.

2.4 *Energieffektivitet*

Insatser för energieffektivisering utgör ett centralt inslag i de nordiska ländernas energipolitik och är ett viktigt område i det nordiska energipolitiska samarbetet.

Energieffektiviseringssamarbetet bör ha en nära anknytning till det arbete som pågår inom EU och IEA, t.ex. genomförandet av SAVE II-programmet, energimärkning och effektivitetsstandarder.

Sedan Finland, Norge och Sverige har genomfört en omreglering av elmarknaderna är det viktigt att analysera hur en omreglering ändrar förutsättningarna för energieffektivisering, vilka roller skilda aktörer kan få och vilka styrmedel som blir effektiva i en ny situation.

Ministerrådet har tagit initiativ till en utredning som syftar till att säkerställa att användningen av energi effektiviseras också i den nya marknadssituationen.

2.5 *Energiforskning*

Det nuvarande nordiska energiforskningsprogrammet inleddes år 1995 och skall avslutas år 1998. Programmet, som finansieras med nationella medel, har en årlig budgetram på 25 miljoner norska kronor. Programmet omfattar forskning och kompetensuppbyggnad inom bioenergiprocesser och fotosyntes, bränsleceller, fasta bränslen, fjärrvärme, oljeteknologi, processintegration samt energi och samhälle. Programmet administreras av energiforskningsutskottet. En mellanrapport skall lämnas vid ministerrådet vid sommarmötet 1997.

Ett av målen för forskningssamarbetet är att bilda nordiska forskningsgrupper, som har konkurrenskraft och som kan bli delfinansierade av EU:s forskningsprogram. Härigenom kan det nordiska energiforskningssamarbetet bidra till att upprätthålla en hög teknologisk nivå.

Det är viktigt att forskningsprogrammets resultat följs upp och utvärderas.

En utvärdering och mellanrapportering av nuvarande forskningsprogram skall planenligt genomföras under år 1997. Beslut om programmets framtida inriktning bör tas på basis av denna granskning.

3. EU/EES-FRÅGOR

Ministerrådet diskuterar kontinuerligt EU:s aktuella energipolitiska aktiviteter, särskilt frågor som rör inre marknad och miljö. En stor del av dessa frågor är också aktuella för Norge och Island inom ramen för EES-samarbetet. Det gäller frågor som förbereds i Kommissionen, som lagts fram av Kommissionen eller som har godkänts av Rådet.

Aktuella energifrågor är bl.a. gasmarknadsdirektiv, uppföljning av elmarknadsdirektivet, förnybar energi, energipolitiken på Medelhavsområdet, de transeuropeiska energinäten, situationen inom oljeindustrin, *JOULE-THERMIE-*, *SAVE II-* och *ALTENER*-programmen samt marknadsanalys och -prognoser.

Ministerrådet kommer att fortsätta informationsutbyte och diskussioner om aktuella energipolitiska aktiviteter inom EU/EES.

4. SAMARBETET MED NORDENS NÄROMRÅDEN

De nordiska länderna genomför aktiva insatser för en miljövänlig energiförsörjning i Östersjö- och Nordkalottområdet.

Viktiga insatsområden i Nordens närområden är bl.a. säkerheten i kärnkraftverken, effektiviteten vid produktion, överföring och förbrukning av energi samt energisystemens miljöpåverkan.

Inom energisamarbetet bereds för närvarande ett nordiskt program för kompetensuppbyggning för energiexperterna i Baltikum. Syftet med programmet är att föra in ekonomiskt tänkande i planering, etablering och drift av energianläggningar.

Nordiska rådet har rekommenderat de nordiska ländernas regeringar att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för att etablera ett regionalt miljövänligt energisystem.

Det finns ett behov av att samarbeta om frågor som rör nordiska insatser i Närområdet exempelvis när det gäller möjligheterna att överföra ledningsbunden energi mellan Norden och Närområdet. Dessa insatser bör också koordineras med internationellt arbete. De existerande samarbetsorganen i och utanför Norden bör användas aktivt för utbyte av information om existerande och planerade initiativ.

Ministerrådet kommer att följa utvecklingen och diskutera gemensamma frågor i relation till energisamarbetet med Närområdet, bland annat miljöef-

fekter, konkurrensfrågor och perspektivet för en effektivare resursanvändning i ett utökat energisamarbete med Närområdet.

Ministerrådet avser att genomföra en kartläggning av möjligheterna att utveckla energisamarbetet med Närområdena. Erfarenheterna av pågående eller slutförda energiprojekt utnyttjas i kartläggningen. Planeringen av framtida aktiviteter baseras på kartläggningens resultat.

DOKUMENT 9

Rapport till de nordiska ländernas statsministrar

Nysatsning på kultur-, utbildnings- och forskningsområdet 1994-1996

Nordiska ministerrådet, juli 1995

Innehåll:

I SAMMANFATTNING ... 1267
1 Nysatsningen - målsättning och resultat ... 1267
1.1 Kultur ... 1267
1.2 Utbildning och forskning ... 1269
2 Struktur och ekonomi ... 1270
3 Strategi för det nordiska kultursamarbetet efter 1996 ... 1271
II KULTURSAMARBETET ... 1272
1 Nordiska kulturfonden ... 1272
2 Film- och mediasamarbete ... 1273
2.1 Distribution av nordiska film- och TV-program - med särskild vikt på barn och unga ... 1273
2.2 Filmkontakt Nord ... 1274
2.3 Fortbildning av film- og tv-professionella ... 1274
2.4 Nordisk Film- og TV-fond - fortsatt verksamhet - nya uppgifter ... 1275
2.5 Seminarier för kulturredaktörer och journalister ... 1275
3 Språksamarbete ... 1275
3.1 Språkkonsulent (tilläggsbevillning från kulturbudgeten) vid Nordens hus i Reykjavík ... 1275
3.2 Videotek i Nordens hus i Reykjavík ... 1275
3.3 Grönländskspråkig konsulent vid Nordens Institut i Grönland ... 1276
3.4 Nordisk litteratur ... 1276
3.5 Norden i östra Finland ... 1276
4 Barn och ungdom ... 1277
4.1 Pilotprojektet *Ett levande Norden* och handlingsplan för barn- och ungdomskultur ... 1277
4.2 Nordisk kulturpedagogik ... 1277
4.3 Övrig verksamhet för barn och ungdom ... 1278
5 Samarbete på konstområdet ... 1279
5.1 Evaluering av Nordiska ministerrådets konstkommittér ... 1279
5.2 Resestipendier för unga nordiska konstnärer ... 1280
5.3 Museisamarbete ... 1280
5.4 Nordiskt bildkonstår ... 1280
5.5 De nordiska priserna ... 1280
5.6 Orkester Norden ... 1281
5.7 Nordiska konstnärsrådet - Europeiskt konstnärsrådsnätverk ... 1281
5.8 Vandringsutställningen *Ungdomens landskap* ... 1281
6 Folkligt kultursamarbete ... 1281
6.1 NORDLIV ... 1281
7 Nordisk profilering i Europa och Norden ... 1282
7.1 Nordic Explorers - nordiska upptäcktsresande ... 1282

7.2 Margrete I 1283
7.3 Förstärkt planeringsram för ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet 1283
7.4 Kulturby '96 1283
8 Sessionsländernas kultursatsning 1284
9 Övrigt 1284
9.1 Finansiering av konst och kulturcenter i Nuuk 1284
III UTBILDNING OCH FORSKNING (sept. 1996) 1285
1 Utveckling av mobilitetsprogram 1285
1.1 NORDPLUS-junior 1285
1.2 Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden. 1285
1.3 Nordiskt folkbildnings- och vuxenutbildningsstöd 1285
1.4 NORDPLUS 1286
2 Utveckling av nordiska avtal och infrastruktur 1287
2.1 Gymnasieavtalet 1287
2.2 Avtalet för tillträde till universitet och högskolor 1287
2.3 Nordiskt skoldatanät 1287
2.4 Informationsdatanät inom högre utbildning och forskning 1288
2.5 IDUN - Informationsteknologi i undervisning 1288
3 Språk- och kultursamarbetet 1288
3.1 NORDMÅL 1288
3.2 Nordiska kurser i språk och litteratur 1289
3.3 Språk- och kultursamarbetet genom NORDPLUS 1289
3.4 Kulturpedagogik - skolan som kulturförmedlare 1290
4 Forskningssamarbetet 1290
4.1 Utvecklingen av nordiskt forskningssamarbete. 1290
4.2 Forskarutbildningens utbytesprogram 1292
4.3 Nordiskt miljöforskningsprogram 1292
4.4 Nordiskt program för arktisk humanistisk forskning 1294
4.5 Bioteknologiskt samarbete 1294
4.6 Forskningsprogrammet "Norden och Europa" 1295
4.7 Nordisk identitet - ett forskningsprojekt 1296

Bilaga 1: Sektorernas andelar av NMRs budgetar under 1993-1996 1296 1297
Bilaga 2a: Nysatsningar för kultur, utbildning och forskning under 1994-1996 1298
Bilaga 2b: Nysatsningar för kultur under 1994-1996 och nysatsningar för utbildning och forskning under 1994-1996 1299

I SAMMANFATTNING

1 Nysatsningen - målsättning och resultat

I statsministrarnas värdering av det nordiska samarbetet år 1992 underströks betydelsen av att stärka det nordiska kultursamarbetet. Kultur och utbildning/forskning utpekades som två av sju prioriterade samarbetsområden.

Statsministrarna anmodade kultur- och undervisningsministrarna att, i ljuset av en markant ökning av budgetresurserna, företa en samlad politisk värdering av det kulturella samarbetet i Norden, inklusive Nordiska kulturfonden, och föreslå en organisationsmodell och profil för den nya satsningen på kulturområdet. Statsministrarna underströk i sina riktlinjer att man önskade en satsning på aktiviteter, som särskilt kan stärka nordisk identitet och en gemensam kulturell markering. Barnkultur, ungdomssamarbete, språksamarbete och film- och mediasamarbete samt stimulering av de frivilliga organisationernas nordiska engagemang nämndes som speciella tyngdpunkter inom kultursamarbetet. Inom utbildning och forskning underströk statsministrarna särskilt en utbyggning av NORDPLUS samt en bättre koppling mellan det nordiska och europeiska utbildningssamarbetet.

På statsministrarnas anmodning presenterade kultur- och undervisningsministrarna ramarna för nysatsningen på kultur, utbildning och forskning i ett ministerrådsförslag till Nordiska rådets 42:a session. Utgångspunkten i ministerrådsförslaget var att behovet av kulturellt samarbete var viktigare än någonsin i en situation då de nordiska länderna kraftigt präglas av internationalisering och integration i Europa. En levande värdegemenskap och känsla av kulturell samhörighet är en viktig förutsättning för all nordisk samhandel.

Huvudprinciperna i den kultur- och utbildningspolitiska nyorienteringen, som uppskisserades i ministerrådsförslaget var koncentration, nationell förankring, starkare politisk styrning, effektivering, den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete samt insatser för barn och unga

Utarbetandet av huvudprinciperna för nysatsningen samt den efterföljande konkretiseringen har skett i ett nära samarbete mellan kultur- och undervisningsministrarna och Nordiska rådets kulturutskott.

I det följande redogörs närmare för nysatsningens målsättning och resultat liksom för de enskilda aktiviteter, som inom ramen för nysatsningen igångsatts och förstärkts inom de två satsningsområdena kultur respektive utbildning och forskning.

1.1 Kultur

Mål inom ramen för nysatsningen

Genom ett förstärkt samarbete på kulturområdet har kulturministrarna önskat att synliggöra och förstärka den kulturella och språkliga gemen-

skapen mellan folken i Norden, göra den unga generationen medveten om sin nordiska kulturella egenart, trygga och befrämja kvaliteten och mångfalden på det konstnärliga området och i det folkliga kulturarbetet i Norden samt höja Nordens kulturella profil gentemot omvärlden och berika den kulturella samverkan inom Norden.

Strukturer och inriktningar

Med utgångspunkt i koncentration av kultursamarbetet kring de för nordisk identitet och nordisk nytta särskilt relevanta samarbetsområdena utpekade kulturministrarna åtta särskilda politiska prioriteringar. Dessa är

- ***Nordiska kulturfonden***
- ***Film- och mediasamarbete***
- ***Språksamarbete***
- ***Barn och ungdom***
- ***Samarbete på konstområdet***
- ***Folkligt kultursamarbete***
- ***Nordisk profilering i Europa och Norden***
- ***Sessionsländernas kultursatsning.***

För att öka den politiska styrningen samlades dessa prioriteringar i en särskild del av kulturbudgeten och fördelades inte till de fasta posterna. Därmed har besluten om enskilda nysatsningsprojekt kunnat tas av kulturministrarna med utgångspunkt i större sammanhang, spridningseffekt och nya målgrupper, framom att satsa på engångsprojekt eller redan etablerade aktiviteter.

För att involvera alla kultursektorns organ i nysatsningen, och för att uppnå ökad effektivitet och nationell förankring har kulturministrarna under nysatsningsprocessen fört en löpande dialog med såväl nordiska som nationella kulturorgan, härunder Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska kulturfondens styrelse. Detta har även bidragit till att den tvärsektoriella samverkan inom ramen för hela det nordiska kultursamarbetet förstärkts och tydligare koncentrerats kring de utstakade politiska prioriteringarna. Denna utveckling avser kulturministrarna ytterligare stärka genom att i budgeten 1996 föreslå medel för ***Tvärsektoriell projektverksamhet***, inom vilken även ***Västnorden***-samarbetet och de för kultur- och utbildningssektorerna gemensamma aktivitetsområdena kan tillgodoses.

Resultat

De största satsningarna i nyorienteringen av kultursamarbetet har, under den nu avslutade första halvdelen av nysatsningsperioden, ägnats barn och ungdom samt film- och mediaområdet. Inom det sistnämnda har Nordiska film- och TV-fonden fått permanent status som ett nordiskt resurscenter för film och TV, med särskilt ansvar för bl a frågor gällande filmdistribution i Norden. Ett flertal större projekt för och med barn och ungdom har igångsatts och utgjort underlag för den handlingsplan för barn och ungdomskultur, som framläggs hösten 1995. Tyngdpunkterna i projekten har varit nya medier, språk och information. Nya regioner, folkliga

organisationer och idrottsrörelsen har involverats i projekten. Inom ramen för konstnärligt samarbete i Norden har en ny mobilitetsordning för unga konstnärer etablerats, liksom en Museikommitté vars syfte är att synliggöra det nordiska kulturarvet.

Samtliga aktiviteter inom ramen för de kulturpolitiska prioriteringarna redovisas i detalj i denna statusrapport.

1.2 Utbildning och forskning

Mål inom ramen för nysatsningen

Det övergripande målet för samarbetet inom sektorn har varit att utveckla och stärka den nordiska utbildnings- och forskningsgemenskapen. Det skall efter hand vara lika lätt att skapa kontakter, utbyta idéer och röra sig mellan utbildnings- och forskningsmiljöer inom Norden, som det är i det egna landet. Samarbetet och en naturlig nordisk gemenskap skall leda till ett bättre utnyttjande av Nordens samlade resurser genom effektivt användande av nordbornas samlade kompetens, genom arbetsdelning och genom utnyttjande av den potential som ligger i den kulturella närheten mellan länderna i Norden.

Strukturer och inriktningar

Medlen för att nå dessa mål har varit riktade insatser såväl som strukturella insatser inom området utbildning och forskning. Till de riktade insatserna hör utveckling och förstärkning av ***mobilitetsprogram*** på alla nivåer i utbildnings- och forskningssamhället, utveckling och förstärkning av det ***nordiska språk- och kultursamarbetet*** inom utbildningssamhället, speciell prioritering av ***Västnorden***-samarbetet, och en tematisk kraftsamling inom det ***nordiska forskningssamarbetet.*** Till de strukturella insatserna hör ansträngningarna för att utveckla ***generella nordiska avtal*** inom utbildningsområdet samt generella verktyg för effektiv kommunikation och informationsutbyte inom skolan, högre utbildningen och forskningen. Till de senare kan räknas etablerandet av ***Nordiskt skoldatanät*** samt utvecklingen av tillämpningar för informationsutbyte i NORDUnet. Vidare bör nämnas det utvidgade nordiska samarbetet inom området ***informationsteknologi***. Nya riktlinjer för detta presenterades i en rapport 1994 och projektet har startat sin verksamhet i januari 1995.

En integrerad budget

Utbildnings- och forskningsministrarna har sedan 1993 gjort omstruktureringar i förhållande till prioriteringarna utifrån en helhetssyn på verksamheten och därmed budgeten. Det är därför inte möjligt eller konstruktivt att precis ange vilka medel som hör till nysatsning och vilka som inte gör det. De tillkommande medlen från 1993 har således integrerats i budgeten och därefter har hela verksamheten strukturerats i enlighet med mål och prioriteringar som gällt och som beskrivs i rapporten.

2 Struktur och ekonomi

Struktur

I anslutning till nysatsningen föreslogs en ny struktur för samarbetsområdena under det nordiska kulturavtalet från 1971. I enlighet med de av statsministrarna föreslagna sju satsningsområdena, med var sitt Ministerråd och ämbetsmannakommitté, enades kultur- respektive undervisnings- och forskningsministrarna om en uppdelning för att ge ministarna i egna Ministerråd, kultur (MR-K) och undervisning/forskning (MR-U), bättre möjlighet att följa upp statsministrarnas förväntning om en klarare politisk styrning av satsningsområdena.

De två Ministerråden har dock haft ett nära samarbete i saker där de har ett gemensamt ansvar, speciellt saker som gäller barn och unga samt språksamarbetet. Vidare har Ministerråden haft regelbundna gemensamma samråd med Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska kulturfondens styrelse.

Nysatsningen i ekonomiskt perspektiv

Enligt statsministrarnas förutsättningar skulle nysatsningen på kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet år 1994 innebära en ökning om 60 MDKK till dessa satsningsområden. Beloppet skulle fördelas med 2/3 till kultur och 1/3 till utbildning. År 1996 skulle medlen till dessa områden utgöra 50% av Nordiska Ministerrådets budget, jämfört med budgetfördelningen 1993, dvs exklusive medlen till bioteknologi och miljöforskningsprogrammet. I 1995 års prisnivå hade detta inneburit en budget om ca 341 MDKK sammanlagt för de två satsningsområdena.

I deklarationen från statsministrarnas möte i Köpenhamn den 29 januari 1995 hälsar statsministrarna välkommen framgången i arbetet med att öronmärka *omkring halvdelen* av den nordiska budgeten till kultur, forskning och utbildning, och förutsätter att detta mål nås 1996.

I förslaget till Ministerrådets budget 1996 föreslås satsningsområdena tilldelas knappt 322 MDKK, vilket innebär 48,93% av totalbudgeten jämfört med budgetfördelningen 1993. I och med detta uppfylls statsministrarnas målsättning om ca halvdelen av budgeten.

Inberäknat budgetförslaget för år 1996 blir totalbeloppet för att genomföra nysatsningen på kultur, utbildning och forskning, därmed mindre än den ram statsministrarna förutskickade då kultur- och undervisningsministrarna anmodades framlägga riktlinjerna för nysatsningen. Minskningen har också påverkats av Nordiska rådets dispositioner och Ministerrådets finansiering av konst- och kulturcentret i Nuuk (se vidare p. 9.1).

De totalt drygt 30 MDKK (inklusive Nuuk), som utgör minskningen av nysatsningens ursprungliga budgetmål, samt den osäkerhet som årligen rått beträffande den faktiska budgettilldelningen, har givetvis påverkat genomförandet av nysatsningen. De stora förväntningar, som skapats runt om i Norden genom de politiska signalerna om nysatsning, har inte till alla delar kunnat bemötas. Detta gäller exempelvis Nordiska kulturfonden och

NORDPLUS, där mängden av kvalificerade ansökningar ökat närmast explosionsartat och utdelningsprocenten sjunkit trots budgetförstärkningarna.

Detta bör beaktas i bedömningen av de resultat som uppnåtts med nysatsningen. I bilagan till denna rapport återges nysatsningens ekonomiska utveckling i procentandel och fördelningen av nysatsningen mellan kultur respektive utbildning/forskning. Budgettalen i tabellerna 1, 2a och 2b är justerade så att de är jämförbara i perioden 1993-96.

3 Strategi för det nordiska kultursamarbetet efter 1996

I Ministerrådsförslaget om *Nysatsning och ny struktur för kultur-, utbildnings- och forskningssamarbetet* gav kultur- och undervisningsministrarna uttryck för att åren 1994-96 skulle betraktas som en prövoperiod för den nya strukturen på dessa satsningsområden. I relation till kulturavtalet och avtalet om Nordiska kulturfonden har kultur- och undervisningsministrarna uttalat sin enighet om att kulturavtalet från 1971 bör bibehållas och önskat att vid prövoperiodens utgång återkomma till frågan om behovet av en eventuell revision av avtalen.

Vid utgången av år 1996 kan nysatsningen betraktas som genomförd. Med hänsyn till den ovan beskrivna ekonomiska problematiken, som till vissa delar uppskjutit nysatsningarna eller inneburit en långsammare tidtabell för implementeringen, står det klart att omdisponeringen inom kultur- och utbildning/forskningssektorns ramar till förmån för flera av de i nysatsningen utstakade politiska prioriteringarna, kommer att fortsätta. Flera satsningar är därtill till sin karaktär långsiktiga och nedfällda i fleråriga handlingsplaner. Detta gäller exempelvis barn- och ungdomsområdet, där en handlingsplan för åren 1996-2000 presenteras som ministerrådsförslag vid Nordiska rådets 47:e session och det för samma period godkända handlingsprogrammet för språksamarbetet NORDMÅL.

Inom kultursektorn läggs under år 1995 grunderna för utformandet av en strategi för kultursamarbetet efter år 1996. Riktgivande blir resultaten av pågående evalueringar av centrala delar av kultursamarbetet, de nordiska konstkommittéerna och Nordiska kulturfonden. Särskilt fokuseras samverkan mellan dessa, inom ramen för de av kulturministrarna angivna kulturpolitiska prioriteringarna, och samverkan med nordiska och nationella kulturinstitutioner. Det övergripande målet för utbildnings- och forskningssamarbetet är att fortsatt utveckla den nordiska utbildnings- och forskningsgemenskapen. Den europeiska integrationsprocessen aktualiserar frågan om de ungas känsla av nordisk identitet och om hur normer och värderingar skapas och utvecklas. En systematisk undersökning skall genomföras för att belysa dessa frågor.

Bägge sektorers långsiktiga planering påverkas av implementeringen av det reformarbete, som har sin utgångspunkt i rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid*. Principen om *nordisk nytta* är avgörande för vilken verksamhet som skall ske i nordisk regi.

För kultursektorn innebär detta att
- prioritera barn och ungdom i syfte att utveckla nordisk identitet och främja internationell förståelse
- synliggöra resultaten av nordiskt konstnärligt skapande
- stödja det folkliga engagemanget i nordiskt kultursamarbete
- genomföra projekt med genomslagskraft i den nordiska länderna och internationellt.

Utbildnings- och forskningssektorn skall
- lägga ökad vikt vid resurssparande infrastrukturlösningar
- främja mobiliteten i de nordiska utbildnings- och forskningsmiljöerna
- stärka den nordiska dimensionen i europeiskt utbildningssamarbete
- främja arbetsfördelning och specialisering inom högre utbildning och forskning.

I rapporten slås fast att huvudprioriteringen i det nordiska samarbetet fortsatt skall vara kultur och utbildning.

II KULTURSAMARBETET

1 Nordiska kulturfonden

I enlighet med den nya strukturen för kulturavtalets samarbetsområden hänfördes Nordiska kulturfonden till kultursektorns budget. Fondens medel ökades väsentligt för att ge fonden möjlighet att arbeta mera långsiktigt med starkare profilering och fördela sina medel med ca 2/3 till kultur och 1/3 till utbildning och forskning. Kulturministrarna har tagit initiativ till regelbundna samråd mellan fondens styrelse, de bägge Ministerråden och Nordiska rådets kulturutskott. Det första samrådsmötet hölls i Mariehamn vid Nordiska rådets höstsession 1993.

Som uppföljning av att parterna enats om att Nordiska kulturfonden i stigande grad skall ingå i kultursamarbetet på de prioriterade satsningsområdena har fonden tagit initiativ till närmare samarbete med övriga nordiska kulturorgan för att säkra informationsutväxling och strukturera organens remissfunktion i relation till fonden. Denna utveckling noterades med tillfredsställelse på det andra samrådsmötet, som hölls på ordförandenivå i Tromsø 1994.

Samtidigt konstaterades, att de dittills utarbetade riktlinjerna först och främst gällde samarbete på det konstnärliga och kulturella området. Det var enighet om att fortsätta denna utveckling och göra en insats för att den också skulle omfatta det folkliga och frivilliga samarbetet samt undervisning och forskning. Detta önskemål sammanfaller med fondens intentioner och kommer att efterlevas.

År 1994 ökades fondens budget med ca 6 MDKK av nysatsningsmedlen. Detta år mottog fonden 850 ansökningar med ett samlat ansökningsbelopp om 140,7 MDKK. Det beviljades bidrag till 224 projekt med ett samlat belopp om 21.3 MDKK, vilket utgör 15% av det ansökta beloppet.

Med beaktande av ovanstående tal och det faktum att 80-85% av ansökningarna uppfyller de formella krav som ställs i fondens fördelningsprinciper, är det av största vikt att prioriteringen av projekt är i överensstämmelse med de riktlinjer som Ministerrådet och Nordiska rådet enats om för det nordiska kultursamarbetet och som utformas i samråd med de organ som är ansvariga för samarbetsutvecklingen på de olika samarbetsområdena. Fonden kommer därför fortsatt att ta initiativ till utveckling av samråd och samarbete på kulturområdet med sikte på en förnuftig arbetsfördelning mellan fonden och övriga kulturorgan och ändamålsenlig användning av fondens medel. Med utgångspunkt i övervägandena angående begreppet *nordisk nytta* kommer fonden från och med 1995 att ställa skärpta krav till ansökarna, bl a om klarare argumentation för bevillning av nordiska medel och om aktivare deltagande i nordiska projekt från de involverade ländernas sida.

Nordiska kulturfonden har tagit initiativ till en utställningsserie *Årets nordiska utställning*, som utformas i samråd med Nordiska museikommittén. Syftet är att stärka samarbetet på det konstnärliga området och mellan muséer i Norden. Den första av dessa utställningar arrangeras i Köpenhamn 1996 och den andra i Stockholm 1998 i anslutning till att dessa städer utsetts till Europas kulturhuvudstäder. Utställningsserien kommer att fortsätta i Norge, Finland och Island under de närmaste åren, och anknytas till större arrangemang som ger goda förutsättningar för att arrangera en stor nordisk utställning.

Ytterligare idéer från fondens sida på andra samarbetssektorer kommer att diskuteras och eventuellt utformas under år 1995.

2 Film- och mediasamarbete

2.1 Distribution av nordiska film- och TV-program - med särskild vikt på barn och unga

Tiltak for å fremme distribusjon av nordiske filmer og TV-programmer i og utenfor Norden har høy prioritet i nysatsingsprogrammet. En utredning med sikte på å fremme konkrete forslag til hvordan utbredelsen av nordiske audiovisuelle verker kan økes ble ferdigstilt i juni 1994. Med basis i konklusjonene fra rapporten og ulike nordiske distribusjonsseminarer i løpet av 1994 samt løpende kontakt med film- og TV-profesjonelle har Nordisk Film- og TV-fond blitt gitt i tilleggsoppdrag å forbedre distribusjonen av nordiske filmer og TV-programmer både innen Norden og i resten av Europa. Den økte distribusjonsinnsatsen, 3-5 MDKK samt finansiering fra de nasjonale filminstitutter og lokale myndigheter, vil ta flere former. Dels vil fondet satse på færre, mer ambisiøse prosjekter med bred publikumsappell, noe som kan bane veien for økt interesse for nordisk filmkultur generelt. Dels har Ministerrådet overført øremerkede midler til fondets forvaltning til distribusjonsformål. Fondet holder på å utrede en bred vifte av tiltak, siktet inn både på kommersiell og ikke-kommersiell distribusjon. Barn og unge er prioritert. De konkrete virkemidlene er bl.a:

- risikogarantier og lanseringsstøtte
- ulike virkemidler for å stimulere filmdistributører, TV-selskaper og videobransjen til å utvide sitt nordiske tilbud, f.eks. via bonusordninger, taps- eller risikogarantier, nordiske filmuker e.l.
- vurdering av de eksisterende filmfestivaler og -priser med sikte på å forsterke markedsføringsaspektene overfor nordiske og andre distributører og TV-selskaper
- særlige initiativer i forhold til skoler og andre kulturinstitusjoner for å fremme nordisk barne- og- ungdomsfilm, f.eks. ambulerende filmpakker, lokale filmuker, synergieffekter med andre nordiske samarbeidsprosjekter på barne- og ungdomsområdet m.m.
- initiativer overfor TV-selskapene med sikte på å sikre større oppmerksomhet og plass for nordiske filmer og TV-programmer.

2.2 Filmkontakt Nord

En evaluering i 1993 av Filmkontakt Nords virksomhet med å fremme og presentere nordisk kort- og dokumentarfilm konkluderte med at prosjektet burde tilføres mer midler for å sette det i stand til å drive effektiv markedsføring og salg av film i disse genrer. Filmkontakt Nord er drevet på forsøksbasis fra 1990. Gjennom prosjektmidler fra nysatsingsmidlene til distribusjon utarbeidet Filmkontakt Nord i 1994 en utredning om hvordan prosjektet kan videreføres med nye oppgaver, bl.a. innen distribusjon og salg av nordisk kort- og dokumentarfilm samt om Filmkontakt bør få utvidede oppgaver i forbindelse med tildeling av nordiske støttemidler til film i disse genrene. Fra og med 1995 er ansvaret for den nordiske finansieringen av Filmkontakt overført til Nordisk Film- og TV-fond.

2.3 Fortbildning av film- og tv-professionella

Det nordiske samarbeidet om etterutdanning av film- og TV-profesjonelle gjennom NORDICIL fremla i november 1993 en samlet treårsplan for etterutdanning på området. Styringsgruppen behandlet planen i mai 1994, og konkluderte med at det var lagt et godt og systematisk grunnlag for den felles nordiske etterutdanningsaktiviteten, men at gruppen anså at hvert prosjekt skulle behandles for seg. Gjennom bevilgningene over nysatsingen har filmskolesamarbeidet bl.a. utmyntet seg i kursene "Det originale manuskript" og "Ny teknikk - ny fortellerteknikk.

Styringsgruppen for kultur og massmedia er ansvarlig for ansvarlig for det totale prosjekt. Prosjektledere utnevnes ved den enkelte læreanstalt der etterutdannelseskursene gis i samarbeid med NORDICIL. De enkelte kurser avvikles innenfor budsjettåret etter vurdering og beslutning om bevilgning fra KM-gruppen. Det tas stilling til rammens størrelse hvert år.
Prosjektets totalbudsjett var 1994: 750.000 DKK og 1995: 600 000 DKK.

2.4 Nordisk Film- og TV-fond - fortsatt verksamhet - nya uppgifter

Den opprinnelige avtalen om drift av Fondet utløp 31.12.1994. Etter forhandlinger mellom de tidligere partene samt to nye TV-selskaper ble en ny avtale godkjent av kulturministrene 2. desember 1994, gjeldende frem til 31.12.1999. Som resultat av forhandlingene er det kommet nye statutter, som i stor grad legger opp til at både fondsstøttede og andre nordiske produksjoner i høyere grad enn tidligere bør støttes i distribusjon.

Som et ledd i Ministerrådets anerkjennelse av Nordisk Film- og TV-fond som et nordisk ressurssenter for film og TV, besluttet MR-K år 1994 å overlate forvaltningen av øremerkede midler til bl.a. filmdistribusjon, filmkulturelle formål og Filmkontakt Nord (totalt 4 MDKK) til fondet. Det er tegnet forvaltningskontrakt mellom fondet og Ministerrådet som nærmere angir formål og resultatforventninger fra Ministerrådets side. Fondet har allerede via disse ekstra midlene støttet distribusjonen av flere nordiske filmer i nabolandene, samt bevilget midler til drift av Filmkontakt Nord i 1995. Fondets budsjett fra Ministerrådet i 1995 var 16,8 MDKK.

2.5 Seminarier för kulturredaktörer och journalister

Ministerrådet bevilget 250 000 DKK til gjennomføring av seminar for nordiske kulturredaktører og - journalister i 1994. Seminaret fant sted høsten 1994, med stor interesse fra nordiske journalister. Prosjektet videreføres på det ordinære ministerrådsbudsjett i 1995 og 1996, som et ledd i mål- og rammestyringskontrakten mellom Ministerrådet og Journalistcenteret.

3 Språksamarbete

3.1 Språkkonsulent (tilläggsbevillning från kulturbudgeten) vid Nordens hus i Reykjavík

Kulturministrarna avsatte ur 1994 och 1995 års budget totalt 385 TDKK för kulturella aktiviteter inom ramen för den verksamhet som bedrivs av den isländska språkkonsulenten. Konsulenten är placerad i Nordens hus i Reykjavík, och finansieras över MR-U:s budget för språkligt samarbete NORDMÅL. Syftet med projektet har varit att betona och stärka den konstnärliga och kulturella samverkan mellan de nordiska språkområdena. Projektet har genomförts av Nordens hus i Reykjavík och Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete NSS.

3.2 Videotek i Nordens hus i Reykjavík

Nordens hus' videotek utbyggdes med nordisk barn- och ungdomsfilm, som en understrykning av ministerrådets prioritering av såväl språkförståelse, barn och ungdom som Västnorden. Projektet genomfördes under 1994, till ett belopp om 300 TDKK. Ett antal videofilmer inköptes för utlåning till biblioteket i Nordens hus. Man anskaffade även undervisningsfilmer och andra filmer med barnprofil. Man har promoverat videoteket

och samtidigt huset genom 24 timmars videoshow och andra liknande arrangemang. Huset har också infört praxis med barnfilmföreställningar varje söndag under perioden maj-september.

3.3 Grönländskspråkig konsulent vid Nordens Institut i Grönland

Nordens Institut i Grönland har från verksamhetens början haft två anställda, en direktör och en sekreterare. Detta har hittills medfört begränsningar i institutets grönländskspråkiga informations- och kulturverksamhet och omöjliggjort anställning av direktör från annat nordiskt land eftersom kunskaper i grönländska måste förutsättas. Dessa problem bortföll med anställning av en grönländskspråkig kulturkonsulent, vilket samtidigt underlättar institutets regionala kulturverksamhet i Grönland. Språkkonsulenten har varit anställd sedan augusti 1994, och nysatsningsmedlen om 350 TDKK har överförts till institutets budget.

3.4 Nordisk litteratur

Det nordiska litteraturmagasinet *Nordisk litteratur/Nordic Literature* utges sedan 1993 med ett nummer årligen och vänder sig till en nordisk och internationell läsekrets. Det centrala temat är Nordiska rådets litteraturpris och kandidatböckerna. Upplagan är 32.000 ex. och kostnaden 500 TDKK. Distributionen av tidskriften omfattar bokhandel, bibliotek, litteraturinformationscentraler m.m. och dessutom de nordiska ländernas utlandsförvaltningar och relevanta internationella myndigheter, institutioner och media. Utgåvan för 1995 utkom i april med Håkon Harket, Norge, som huvudredaktör. Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (NORDBOK) är ansvarig för magasinet.

3.5 Norden i östra Finland

Kulturministrarna har i nysatsningsförslagen understrukit betydelsen av att stärka den nordiska språkgemenskapen i det östligaste Norden. Föreningen Pohjola-Norden har tagit initiativ till ett utvecklingsprojekt *Norden i östra Finland*, i syfte att höja den nordiska profilen i det finskspråkiga Finland genom

* att levandegöra Norden och nordiskt samarbete inom vitala samhällssektorer
* att slå ett slag för nordisk kultur- och språkgemenskap inför den tilltagande europeiska integrationen, varvid även finska språket uppmärksammas som ett språk i Norden
* att sporra till intensifierade nordiska kontakter mellan östra Finland och det övriga Norden inom speciellt kultur, undervisning och forskning, men även miljö, näringsliv och turism
* att särskilt ta fasta på ungdomens behov och intressen.

Två av delprojekten är genomförda, i Kuopio och Kymmene län. Delprojektet i S:t Michels län genomförs under oktober 1995 och det fjärde del-

projektet i Norra Karelens län återstår att genomföras under 1996. Från Pohjola-Norden föreligger förslag om att utvidga verksamheten även till Kajanaland och Uleåborgs län.

4 Barn och ungdom

4.1 Pilotprojektet *Ett levande Norden* och handlingsplan för barn- och ungdomskultur

Pilotprojektet *Ett levande Norden* har som övergripande syfte haft att låta nordiska barn och ungdomar möta konstnärer från Norden som ett led i att ge nya generationer en känsla för nordisk identitet och kulturell och språklig samhörighet. Nya former för samarbete har prövats inom projektets ram i nio nordiska regioner.

För att fullt ut kunna utnyttja erfarenheterna från pilotprojektet som ett hjälpmedel i kulturministrarnas fortsatta planering av verksamheten för barn och ungdom, utbyggdes projektet med en utvärderingskonferens och en mönstring för de konstnärer och ungdomar (10.000) som aktivt deltagit i projektet. För vidarespridning av projektidéen producerades en video och rapport i bokform. Det beviljades 750 TDKK för dessa ändamål. Projektevalueringen har tillsammans med de övriga erfarenheterna från nysatsningsprojekten för barn och ungdom utgjort underlag för att utarbeta ministerrådsförslaget *Ett levande Norden - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete* till Nordiska rådets höstsession 1995.

4.2 Nordisk kulturpedagogik

Med handlingsplanen *Nordisk kulturpedagogik - nätverk mellan kultur och skola* 1994, som innehåller projektförslag baserade på nordiskt nätverkssamarbete, har inletts ett tätt samarbete mellan konstområdena och skolan. Ansvariga är Ministerrådets konstkommittér och Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete. Målet från Ministerrådets sida är att ge stöd och stimulans för kulturpedagogiska projekt som inkluderar och utvecklar en nordisk dimension vad beträffar organisation och/eller innehåll i skolans arbete som kulturförmedlare. Målet är även att lyfta fram betydelsen av bilaterala och internordiska samverkansprojekt, som metodiskt använder sig av nätverk mellan skolor, kommuner, forsknings- och lärarutbildningsinstitutioner och kulturinstitutioner av olika slag. Handlingsplanen Nordisk kulturpedagogik tänkes utgöra en länk mellan politiskt övergripande dokument av betydelse för samarbete mellan kultur- och skolsektorn och konkret projektverksamhet, som till slut berör skolan som förmedlare av nordisk kultur. Handlingsplanen utmynnar i en serie av 12 konkreta projektidéer som kan bilda underlag för projektverksamhet under de närmaste åren. Av enskilda projekt kan nämnas Barn gör video/film, Nordisk spelfilm, Körsång i Norden - körsång som folkrörelse och konst, Nordiska rockdialekter, Nordisk mytologi i bildkonsten. En första arbetskonferens för igångsättning av konkreta projekt anordnades

av Nordiska ministerrådet i Stockholm i januari 1995. Varje utvecklat projektförslag inom ramen för handlingsplanens aktivitetsområde kommer att bedömas separat av relevanta beslutande organ.
Se även III.3.5.

4.3 Övrig verksamhet för barn och ungdom

Barn och ungdomar identifierades som ett av de mest centrala nysatsningsområdena i det ministerrådsförslag om nysatsning som framlades vid Nordiska rådets 42:a session. Prioritering av barn och ungdomar är en nödvändighet om nordisk identitet skall bibehållas och ges tillväxtvillkor. Den bör vara en genomgående riktlinje för kultursamarbetets alla sektorer

Till kulturministrarnas arbetsseminarium om nordisk kultur 1993 inlämnades ett flertal projektförslag som senare preciserats. Uttalande om projektförslagen inhämtades från den nordiska kontaktgruppen för barn och kultur och från Nordiska ungdomskommittén. Kulturministrarna inviterade också de nordiska idrottsorganisationerna att komma med projektidéer för realisering under 1995-97.

Ett antal nysatsningsprojekt igångsattes redan under 1994. Dessa projekt utgör tillsammans med pilotprojektet *Ett levande Norden* underlaget för Ministerrådets *handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete.* Enligt kulturministrarna önskan arrangerades en konferens - *Vi skaber Norden!* - i januari 1995 för att konkretisera handlingsplanen. Konferensen resulterade i ett antal idéer och projektförslag som ingår i handlingsplanen. En del av dessa projektförslag har redan realiserats enligt kulturministrarnas beslut i maj 1995.

Igångsatta projekt, ansvarig organisation, tidsplan och kostnad:

De tecknar för barn - vandringsutställning om nordiska barnboksillustrationer, Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur, 1994, 400 TDKK

Nordiskt samarbete om barn och kultur - information, koordinering, nätverk, Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur, 1994, 500 TDKK

Kulturläger för nordiska ungdomar, Statens kulturråd i Sverige, 1995, 500 TDKK

Nya skådespel för barn och unga/ rullande teaterverkstad, Nordiska Amatörteaterrådet, 1994-97, 375 TDKK.

Manuskurs för nordiska ungdomar, *Nordisk medianettverk* 1994, 200 TDKK.

Ett mångkulturellt Norden, Malmö konsthall, 1994-96, 843 TDKK

Nordiskt idrottssamarbete:
– *Fra Voksen til barn*, Danmarks Idrætsforbund, 1994, 85 TDKK.

Vi skaber Norden ! -konferensen, Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur 1995, 100 TDKK

Nordiskt idrottssamarbete:
- Nordiskt ungdomsseminarium, Nordiska Handikappidrottsförbundet, 1995, 200 TDKK.
- Nordisk barn og undomsstævne, Nordiska Handikappidrottsförbundet, 1995, 500 TDKK.

Information, koordinering och nätverkssamarbete inom den nordiska barn- och ungdomskulturens område, Nordiska kontaktgruppen för barn och kultur, 1995, 325 TDKK

Mediaverkstäder i Västnorden 1995-1998, pilotprojekt 1995; Nordens hus i Reykjavík, Nordens hus på Färöarna, Nordens Institut på Grönland, 630 TDKK

Videoverkstaden Slips och Mascara på Åland, 1995, Nordens Institut på Åland, 1995, 100 TDKK.

Uppbyggning av nordisk mediatek, nordisk samproduktion, metodikkonferenser för mediaverkstäder, marknadsföring av unga nordiska videoproducenter, *Nordisk Medianettverk*, 1995-96, 490 TDKK.

Nordisk ungdomsvideofestival "Kill your Darlings", Nordisk Ungdoms-TV, 1996, 265 TDKK

Nätverk inom barnkulturforskning, Arbetsgruppen för nordiska möten för barnkulturforskare, 1995-96, 350 TDKK.

Nordiskt skolidrottssamarbete: Elevkonferens i Sverige och lägerskola på Grönland; 1995, 220 TDKK.

5 Samarbete på konstområdet

5.1 Evaluering av Nordiska ministerrådets konstkommittér

I ministerrådsförslaget om nysatsningen konstateras om samarbetet på konstområdet, att stadgarna och ansvarsområdena för ministerrrådets konstkommittéer bör evalueras samt att kommittéernas roll som rådgivande inför Ministerrådet och som instrument för dialogen mellan politiska beslutsfattare och konstnärer bör förstärkas.

Under våren 1995 igångsattes en evaluering av Ministerrådets konstkommittér - Teater och Dans i Norden, Nordiska musikkommittén, Nordiska konst- och konstindustrikommittén och Nordiska litteratur- och biblioteckskommittén - som skall vara färdig i mitten av november 1995. För att följa upp evalueringen planeras en konferens med arbetstiteln *Ministerrådets konstkommittér och det nordiska konstlivet* med bl a ett brett deltagande från de nordiska konstmiljöerna.

5.2 Resestipendier för unga nordiska konstnärer

I ministerrådsförslaget aviserade kulturministrarna sin önskan att undersöka möjligheterna för att etablera en stipendieordning som kan öka mobiliteten av unga nordiska konstnärer inom alla konstområden.

Resestipendieordningen *Sleipnir* etablerades 1994 som ett 3-årigt projekt inom en ram om 3 MDKK årligen 1995-1997. Den övergripande målsättningen med stipendieordningen är att öka konstnärernas mobilitet inom Norden och stimulera till ett större utbud av nordisk konst inom Norden. Målgruppen är unga professionella konstnärer inom alla konstområden (åldersgräns 35 år) och stöd fördelas två gånger per år. De första stipendierna beviljades under hösten 1994 till 93 konstnärer och andra gången våren 1995 till 118 konstnärer.

5.3 Museisamarbete

I ministerrådsförslaget konstaterades att det bör tas sikte på att etablera samarbete på museiområdet och för instanser som arbetar för att skydda kulturmiljöer.

Den nordiska museikommittén tillsattes 1994 under en 3-årig försöksperiod, för vilken det beviljats 913 TDKK. Museikommitténs centrala uppgift är att synliggöra det nordiska kulturarvet och genom olika åtgärder etablera nätverkssamarbete mellan museer i Norden för att få till stånd ett mångsidigt kulturutbyte. Kommittén kommer att ta initiativ till konferenser om bl a *Barn och museer i Norden*, *Museer och informationsteknologi*, *Nordiskt kulturarv - kulturmiljövård* samt *de nordiska museerna i europeiskt perspektiv* i syfte att skapa nya samarbetsstrukturer på museiområdet för att lyfta fram det nordiska kulturarvet.

5.4 Nordiskt bildkonstår

Projektet Nordiskt bildkonstår rör sig om en omfattande satsning på bildkonst inom olika områden som skall realiseras 1995-1996. Samtliga nationella konstförbund i Norden är involverade i projektet. Huvudsyftet är att profilera den nordiska konsten i nordiskt sammanhang samt att förstärka kontakten mellan nordiska konstnärer och de olika nordiska konstmiljöerna. Nordiska konstförbundet (NKF) har det övergripande ansvaret för Nordiskt bildkonstår, medan Nordiskt konstcentrum (NKC) blir ansvarigt för den största utställningen *Nordisk Documenta* i København 1996, till vilket ändamål Ministerrådet har beviljat 1,5 MDKK ur medlen för nysatsningar inom konstområdet.

5.5 De nordiska priserna

Kulturministrarna och Nordiska rådets kulturutskott hade en samlad diskussion om de nordiska priserna under 1994. Gemensamt beslöts att inte etablera nya permanenta eller institutionaliserade priser i Nordiska rådets regi. Däremot förordades att Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och

andra nordiska organ, t.ex. ledningsgrupper och kommittéer, vid särskilda nordiska anledningar kunde etablera engångspris eller pris i en form som avviker från de redan etablerade prisen i Nordiska rådets regi.

5.6 Orkester Norden

Beträffande etablerandet av en nordisk ungdomssymfoniorkester har Nordiska musikkommitté (NOMUS) från början deltagit i planeringsarbetet. Bakom projektet står Föreningarna Norden och de nordiska Lionsklubbarna. Projektet har förankrats fastare i musikmiljön genom att Jeunesses Musicales i Norden åtagit sig att vara en av de aktiva samarbetsparterna. Nordiska kulturfonden har beviljat stöd till projektet 1993/95. Ministerrådet beslöt 1995, att genom ett basbelopp, 500.000 DKK årligen, skapa förutsättningar för att förlänga Orkester Nordens prövoperiod med två år d.v.s. 1996 och 1997. NOMUS får i uppdrag att ansvara för utvärderingen av orkesterns verksamhet, som skall föreligga under första halvåret 1996.

5.7 Nordiska konstnärsrådet - Europeiskt konstnärsrådsnätverk

Avsikten med bevillningen till Nordiska konstnärsrådet, 250.000 DKK för 1994, var att igångsätta etableringen av ett europeiskt konstnärsrådsnätverk för att skapa en bred europeisk förståelse för de nordiska demokratitraditionerna inom kulturlivet och därmed påverka det europeiska kulturlivets struktur i nordisk riktning. Bevillningen till Nordiska konstnärsrådet avser bl a att täcka kostnader i samband med att fortsätta utvecklingen av samarbetet mellan de europeiska konstnärsorganisationerna i Baltikum och Centraleuropa.

5.8 Vandringsutställningen *Ungdomens landskap*

Från ministerrådets budget 1994 för nysatsningar inom konstområdet beviljades 500 TDKK som stöd till utställningen *Ungdomens landskap*, som de nordiska huvudstadsmuseerna ansvarar för. Utställningen kommer under 1995 att visas i de nordiska huvudstäderna och riktar sig först och främst till ungdomar. Utställningen har i fokus två urbana landskap: det nattliga stadslandskapet och det urbana naturlandskapet, vilka speglar ungdomarnas livssyn och attityder.

6 Folkligt kultursamarbete

6.1 NORDLIV

Föreningarna Nordens förbund (FNF) föreslog för Nordiska rådet och Ministerrådet projektet NORDLIV, Forntid - nutid - framtid, för att fördjupa kännedomen om nordisk historia och nordiskt samhällsliv och för att väcka intresse för nordisk livsstil under forna tider, i dag och i framtiden. NORDLIV-projektet är ett samarbete mellan Nordiska Ministerrådet och

FNF, med FNF som huvudansvarig. Projektets tematik är aktuell även för Ministerrådets egna organ, som bl a beviljar stöd till aktiviteter som syftar till att styrka intresset för nordisk historia och samhällskunskap. Ministerrådets informationsavdelning har ansvaret för en informationssatsning, som binder samman NORDLIV med Ministerrådets relevanta aktiviteter.

Ett första förslag ingick i ett medlemsförslag som godkändes som rekommendation 4/1993 av Nordiska rådet. I rekommendationen ingår även ett medlemsförslag vars syfte är en klarare profilering av den nordiska dimensionen i läroplanerna. Delar av projektet liksom rekommendation 4/1993 faller under undervisningministrarnas ansvarsområde. Därtill ingår i NORDLIV förslag, t ex uppmärksammandet av 600-årsminnet av Kalmarunionen, där kulturministrarna under andra delar av nysatsningen förbereder likartade projekt.

Under 1994 förbereddes projektet av de av de nationella föreningarna tillsatta NORDLIV-koordinatorerna, genom att inventera existerande projektförslag och genom att initiera nya aktiviteter. Projektplanen för 1995 presenterades för kultur- och utbildningsministrarna i februari 1995. NORDLIV-aktiviteterna har olika betoningar i de enskilda länderna men dock med den gemensamma huvudtematiken. Kultur- och undervisningsministrarna har enats om en tentativ ram om totalt 10 MDKK för hela projektperioden 1994-97. De årliga beloppen fastställs i samband med budgetbehandlingen, på basen av en redovisning för genomförande och planer.

7 Nordisk profilering i Europa och Norden

7.1 Nordic Explorers - nordiska upptäcktsresande

"Nordic Explorers", som handlar om nordiska upptäcktsresande från vikingatiden till i dag, planeras som en multimediautställning med särskild inriktning på barn och ungdom. Koncept, budget, organisations- och tidsplan har utarbetats av Heureka, Finlands vetenskapscenter, och har godkänts av ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet. En expertgrupp har tillsatts. Kontrakt har upprättats mellan Ministerrådet och Heureka avseende genomförandet av projektet. Det konkreta arbetet med utställningen startade våren 1994.

Utställningen visas i följande städer: Helsingfors, Köpenhamn, Haag, Paris, Madrid och München. Sannolikt tillkommer Stockholm och Oslo. Turnén kommer att omfatta åren 1996-98. I Köpenhamn ingår "Nordic Explorers" i "Kulturby '96".

Ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet har beslutat att avsätta totalt 7 MDKK för projektet.

7.2 Margrete I

Initiativet till utställningen har tagits av Danmarks Nationalmuseum med anledning av att det 1997 är 600 år sedan Kalmarunionen instiftades. Ett preliminärt koncept har utarbetats av Nationalmuseet.

Utställningen visas på följande platser:
Nationalmuseet, Köpenhamn, 26 december 1996-1 april 1997
Kalmar slott, 2 maj-3 juli 1997
Domkyrkans krypta, Helsingfors, 15 augusti-1 november1997
Forsvarsmuseet, Akershus, Oslo, 1 december 1997 - 30 mars 1998

Möjligheterna att även visa utställningen i Island undersöks. Ett kontrakt har upprättats mellan NMRS och Danmarks Nationalmuseum. Utställningsförberedelserna påbörjades våren 1994. Ministerrådet stöder utställningen med totalt 4,5 MDKK.

7.3 Förstärkt planeringsram för ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet

Kulturministrarna beslöt om en utökning av ledningsgruppens budgetram med 3 milj. DKK ur nysatsningsmedlen för Nordisk profilering i Norden och Europa. Vid möte den 4 oktober 1993 fattade ledningsgruppen för nordiska kulturprojekt i utlandet principbeslut om att avsätta ekonomiska ramar för två stora projekt:
"Nordic Explorers" (se 7.1) och *Kulturfestival i Spanien*.
De medel som avsatts för Spanien används för två konstutställningar som båda visas i Madrid och Barcelona. Den ena fokuserar den nordiska sekelskifteskonsten medan den andra ägnas den nutida konsten. Utställningarna är avsedda att fungera som knutpunkter i en nordisk kulturfestival som i övrigt finansieras nationellt eller genom kulturfonden och de olika konstkommittéerna. Festivalen genomfördes våren 1995. Kostnaderna för Ministerrådets del uppgår till 4,5 MDKK.

7.4 Kulturby '96

En arbetsgrupp med representanter för ministetrådssekretariatet, de nordiska institutionerna och kommittéerna med säte i Köpenhamn samt kulturbysekretariatet har förberett det samnordiska deltagandet i "Kulturby '96".

Följande projekt planeras ingå i "Kulturby '96":
Utställningen "Nordic Explorers" visas våren 1996 i Eksperimentarium.
Utställningen "Margrete I" avslutar kulturbyåret och invigs i Danmarks Nationalmuseum i december 1996.
Nordiska kulturfonden har tagit initiativ till "Årets nordiska utställning".
Utställningen om Asger Jorn och hans syn på den nordiska konsten visas i Danmarks Nationalmuseum.
Sessionslandets kulturprogram genomförs 1996 i Köpenhamn.

En rad nordiska barn- och ungdomsaktiviteter planeras för Köpenhamn under kulturbyåret.

Kulturministrarna har därtill gett sitt politiska stöd till kulturårets största konstnärliga manifestation *ArtGenda*, som omfattar unga konstnärer från 16 städer runt Östersjön och som även stöds av Nordiska kulturfonden.

8 Sessionsländernas kultursatsning

I anslutning till Nordiska rådets sessioner har kulturministrarna fr o m 1994 med stor framgång etablerat regelbundet återkommande kulturmanifestationer med följande målsättning:

- Att synliggöra den Nordiska gemenskapen för en bredare allmänhet genom att skapa en årligen återkommande kulturtradition med förankring i det allmänna medvetandet.
- Att engagera nationella kulturinstitutioner och organisationer i alla fem länderna samt de självstyrande områdena i en fortlöpande planeringsprocess för ett årligen återkommande nordiskt evenemang. Härigenom skapas naturliga och kontinuerliga nätverk för en breddad och fördjupad samverkan mellan institutioner och organisationer.
- Att skapa det djupa engagemang som krävs för att nordisk samverkan skall ses som en integrerad del av den nationella kulturverksamheten.

Det primära syftet är att väcka allmänhetens intresse för grannlandskulturen. De nationella kulturdepartementen har ansvaret för kultursatsningarna, som hittills genomförts i Stockholm, Tromsø och Reykjavík. Stödet från den nordiska kulturbudgeten, 3,5 MDKK, kompletteras med nationella satsningar.

9 Övrigt

9.1 Finansiering av konst och kulturcenter i Nuuk

I enlighet med ett avtal mellan Ministerrådet, Grönlands Hjemmestyre och Nuuk kommun bidrar NMR med 20 MDKK i 1990-års prisnivå till byggnadskostnaderna för Konst- och kulturcentret i Nuuk, som beräknas stå färdigt 1996.

Ministerrådets andel har finansierats inom ramen för nysatsningarna i kultur- samt utbildningssektorernas budget åren 1995 och 1996 med ett samlat belopp om drygt 23,5 MDKK.

III UTBILDNING OCH FORSKNING

1 Utveckling av mobilitetsprogram

1.1 NORDPLUS-junior

Gennem NORDPLUS-junior stipendieprogrammet vil Nordisk Ministerråd stimulere til elev- og lærerudveksling i Norden, opmuntre til kontakt og samarbejde mellem de nordiske skoler og fremme nordisk sprogforståelse. Målgruppen er elever/lærlinge og/eller lærere inden for de 16-19 åriges uddannelser. Ministerrådet har gennem NORDPLUS-junior programmet i forbindelse med nysatsningen gjort en aktiv indsats for at nå ud til alle uddannelser for de 16 - 19 årige. Det stigende antal ansøgninger, fra flere lande, fra flere områder og fra flere skoleformer viser, at NORDPLUS-junior imødekommer et fagligt, pædagogisk og studiemæssigt behov inden for stort set alle skoleformer, som tilbyder videregående undervisning for de 16 - 19 årige efter grundskolen, men fortsat må mange kvalificerede og velbegrundede ansøgninger afvises p.g.a. pengemangel.

1.2 Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden.

Denne særlige bevilling har til hensigt at stimulere elevudvekslingen mellem Vestnorden og det øvrige Norden, og skal ses på baggrund af de anseelige rejseudgifter, som er forbundet med udvekslingsaktiviteter. Projektet er et led i bestræbelserne på at øge den nordiske sprogforståelse og kendskabet til andre nordiske lande, deres kultur og samfundsforhold. Ordningen er blevet evalueret i 1995, og sammenfattende kan det siges, at elevudveksling af projektets type er stærkt anbefalelsesværdig, samt at Vestnordens følelse af isolation afhjælpes af initiativer som Vestnordenprojektet. På den baggrund er ordningen forlænget frem til år 2000.

1.3 Nordiskt folkbildnings- och vuxenutbildningsstöd

Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenundervisningssamarbeid (FOVU) arbeider for utvikling og fornyelse av det samlede voksenopplæringsfeltet. FOVU disponerte i 1995 et budsjett på 9.118 TDKK.

Gjennom en egen støtteordning for folkeopplysning og voksenopplæring ønsker FOVU å stimulere arbeidet spesielt i opplysningsorganisasjonene og folkehøyskolene, men også samarbeid med andre miljøer. Folkeopplysningen er en av grunnpilarene i den nordiske samfunnsmodellen og spiller en viktig rolle i demokratilæring og livslang læring. Ordningen disponerer i 1995 5,48 MDKK. Seks samarbeidende studieforbund fikk et blokktilskudd på 2,08 MDKK, folkehøyskolene et blokktilskudd på 0,5 MDKK og 1,2 MDKK disponeres til enkeltprosjekter. Elevstipend til nordiske folkehøyskoler har økt fra 0,6 til 1,7 MDKK fra 1993 til 1995 hvor det er fordelt elevstipend til nordiske folkehøyskoler. Elevstøtteordningen er en positivt stimulans til styrking av nordisk identitet blant ungdom. Blokktilskuddet til studieforbund og folkehøyskoler vil etter en overgangs-

fase fram til 1998 bli omstrukturert for å nå nye målgrupper og oppnå større spredningseffekt.

Nordisk handlingsprogram for styrkelse av voksenundervisningen i fremtiden - VOKS FREM er arbeidsgrunnlaget for FOVUs arbeide i perioden 1992-1996 og vektlegger økt tverrsektorielt samarbeid med sikte på å skape økt kvalitet og helhet i voksenopplæringen både nasjonal og nordisk.

Under VOKS FREM er det igangsatt flere aktiviteter og de fleste prosjektene fortsetter og videreutvikles i 1995:

- *Nordisk tenketank* avleverte sin rapport i februar 1995. Rapporten inneholder en generell beskrivelse av fremtidens kvalifikasjonskrav i et europeisk perspektiv og foreslår aktiviteter for å styrke det nordiske folkeopplysnings- og voksenopplæringsarbeidet og livslang læring i yrkeslivet. FOVU vil videreføre Tenketankens idèer og forslag i sitt nye arbeidsprogram. Dessuten er det tatt initiativ til et forskningsprogram om læring i arbeidslivet og læringsmiljøer og nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide strategier den internasjonale satsingen.
- *Metodegruppen* har arbeidet med fornyelse og utvikling av nye pedagogiske arbeidsmetoder innen for folkeopplysningen og voksenopplæringen. Gruppen vil bli avløst av en prosjektgruppe som skal tilrettelegge et nordisk nettverksbasert etterutdanningstilbud i voksenpedagogikk.
- I nettverksprosjektet *VOKS NÆR* er temaet fremtidens kvalifikasjoner i lokalsamfunnet. Nettverket omfatter et prosjekt fra hver av de 5 nordiske landene fortsetter i 1995.

1.4 NORDPLUS

NORDPLUS-programmet möts av ett starkt stigande intresse från universitets- och högskolemiljöerna i Norden. Vid senaste ansökningstillfälle den första mars 1995, förelåg nära 470 ansökningar från skilda utbildningsnätverk. Det ansökta beloppet uppgick till drygt 60 MDKK, omkring 18 MDKK fanns till fördelning.

Programmet anses vara väl fungerande och obyråkratiskt. Det är mycket uppskattat av utbildningsinstitutionerna. NORDPLUS främjar utbyte av studerande och lärare mellan de högre utbildningsinstitutionerna i Norden och stimulerar uppbyggnaden av samarbete och kontakter och leder inte sällan till utvecklingsarbete inom utbildningsnätverk i Norden. NORDPLUS bidrar därutöver till att stärka språkförståelsen, samhörighetskänslan och kunskapen om kultur och samhällsförhållanden inom Norden.

Under 1994 deltog uppskattningsvis drygt 5000 personer i de olika NORDPLUS-aktiviteterna, fördelat på följande:

	Studenter	Lärare
Mobilitet	2 000	800
Intensiva kurser	2 000	400

Försöksperioden med NORDPLUS-programmet utlöper i och med 1996. Ett analysarbete har nu inletts. Resultaten av en enkätundersökning visar att NORDPLUS-programmet är ett viktigt instrument i arbetet att stärka känslan av nordisk samhörighet och nordisk identitet, språkförståelse och kulturkunskap inom Norden. Det bidrar dessutom till ett effektivt utnyttjande av resurser och kompetenser samt till utvecklande av en arbetsdelning i Norden.

2 Utveckling av nordiska avtal och infrastruktur

2.1 Gymnasieavtalet

Overenskomsten mellem de nordiske lande om uddannelsesfællesskab på det gymnasiale niveau (det almene gymnasium og erhvervsskolerne) trådte i kraft i 1993. Dermed blev de juridiske og økonomiske forhindringer fjernet, således at elever med fast bopæl i et nordisk land kan gennemgå deres gymnasiale uddannelse i et andet nordisk land. Der er hermed taget et vigtigt skridt til sikring af den frie bevægelighed i Norden. Landene forpligter sig nu til at ligestille uddannelsessøgende med fast bopæl i et andet nordisk land med egne elever ved optagelsen til og gennemførelsen af såvel almene, studieforberedende, som erhvervskompetancegivende uddannelser på gymnasialt niveau.

2.2 Avtalet för tillträde till universitet och högskolor

Den 24. marts 1995 trådte den nordiske aftale om adgang til højere uddannelse i kraft. De fem nordiske landes offentlige uddannelser gøres herigennem lettere tilgængelige og antallet af uddannelsesalternativer mangedobles. Uddannelsessøgende fra et andet nordisk land optages på samme eller ligeværdige vilkår som landets egne ansøgere. For at være med til at sikre, at dette sker, og for at lette studieadministrationernes arbejde med bedømmelsen af ansøgerne er der udarbejdet en vejledende *"Nordisk antagningsmanual"*. Ved undertegnelsen af aftalen i maj 1994 blev der samtidig afgivet en hensigtserklæring om at indgå en gensidig aftale om betaling af uddannelsesudgifterne parterne imellem. I forlængelse heraf undersøger Ministerrådet nu hvorledes en sådan udligningsordning kan gennemføres.

2.3 Nordiskt skoldatanät

Under åren 1993-94 har ett gemensamt nordiskt skoldatanät utvecklats. Det nordiska skoldatanätet invigdes av statsministrarna i mars 1994 i anslutning till Nordiska Rådets session i Stockholm. Syftet med datanätet är att utnyttja ny teknik för att skapa en infrastruktur för stärkande av nordisk skolgemenskap. Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS) följer upp arbetet successivt från och med hösten 1994 med koordinering av tekniskt utvecklingsarbete, utveckling av informationsinnehållet i nätet samt initierande utbildning av alla nordiska projektledare och nyckelper-

soner för nordiskt skolsamarbete. I datanätet kommer bl a nordiska kulturinstitutioner och för skolsamhället intressanta myndigheter, föreningar och organisationer att vara representerade.

2.4 Informationsdatanät inom högre utbildning och forskning

Et viktig grunnlag for at Norden skal fungere som et felles studie- og forskningsområde, er at god informasjon om utdanningsmuligheter kan nås av alle interesserte. Ministerrådet gjennomfører i 1995 et pilotprosjekt med å gjøre nasjonale studieplaner og kurstilbud tilgjengelig i hele Norden gjennom universitetsdatanettet. Prosjektet kan være et grunnlag for å skape et komplett nordisk, elektronisk informasjonstilgang om utdanningstilbud på alle universitetsnivåer.

2.5 IDUN - Informationsteknologi i undervisning

Ministerrådet har låtit genomföra en utredning kring hur det nordiska samarbetet rörande användning av informationsteknologi i undervisning och inlärning skall koordineras. Beslut om nya riktlinjer togs i maj 1994. Det nordiska samarbetet vad gäller användning av informationsteknologi i undervisning och inlärning omfattar följande sex insatsområden:

- Informationsteknologi och utbildningspolitik.
- Implementering av viktiga resultat.
- Utveckling och utväxling av undervisningsmaterial, bl a pedagogisk programvara.
- Distansutbildning.
- Gemensam tillgång till datanät och databaser.
- Upphovsrätt och avtal i samband med programvaror, databaser och datanät.

3 Språk- och kultursamarbetet

3.1 NORDMÅL

NORDMÅL er Ministerrådets handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden. Programmet bygger på sprogenes ligestilling og på gensidig respekt for alle nordiske sprog, kulturer, historie og traditioner. Hovedområderne i NORDMÅL er skole- og voksenuddannelse, højere uddannelse, forskning, kultur og medier, tolkning og oversættelse, ordbøger og terminologi samt øget mobilitet i Norden. Betragter man NORDMÅL som helhed, er der på de fleste indsatsområder opnået væsentlige resultater i programmets 5-årige funktionsperiode (1990 - 1995).

Nyt handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden: NORDMÅL blev godkendt af MR-U marts 1995 som grundlag for sprogsamarbejdet i årene 1996 - 2000. Denne handlingsplan er mere en revision af det eksisterende handlingsprogram end et helt nyt program. Revisionen bygger på de erfaringer, der er gjort gennem arbejdet med NORDMÅL, på den foretagne evaluering og hvilende på de overordnede politiske prioriteringer og

uddannelsespolitiske mål, som bliver formuleret i disse år. Det nye handlingsprogram markerer på en række områder nyorientering i forhold til NORDMÅL 1990 - 1995. Det drejer sig fortrinsvis om spørgsmålet om Vestnorden, de ikke-skandinaviske sprog, om initiativer inden for læreruddannelsen og om det europæiske samarbejde. På en række andre områder fastholdes og videreudvikles den kulturelle dimension i sprogarbejdet og indsatsområderne, som har vist sig meget frugtbare i NORDMÅL programmet; det drejer sig bl.a. om udbygning af efteruddannelsesaktiviteterne, og det drejer sig om initiering af nye læremidler til modersmålsundervisningen og til undervisning i de nordiske sprog som fremmedsprog.

3.2 Nordiska kurser i språk och litteratur

Runt om i Norden arrangeras vart år kurser i de respektive ländernas språk och litteratur för studenter från de övriga nordiska länderna. Utgångspunkten för kursverksamheten, som startade 1955, var en nordisk studentkonferens i Lund 1950.

Uppskattningsvis har närmare 7 000 studenter fram till 1994 deltagit i en eller flera av kurserna. Verksamheten är mycket efterfrågad, det är vanligtvis mer än dubbelt så många sökande som det finns platser till.

Verksamheten har nyligen utvärderats. På grundval av djupstudier av verksamheten under 1994, enkätundersökningar samt intervjuer med tidigare studerande, fann utvärderaren att verksamheten i allt väsentligt är väl fungerande. Rapporten behandlades vid MR-U 2/95. De förbättringar och den utveckling av verksamheten som utvärderaren har föreslagit har tillstyrkts av ministerrådet och ligger till grund för den fortsatta planeringen av verksamheten.

3.3 Språk- och kultursamarbetet genom NORDPLUS

Aktiviteterna inom NORDPLUS-programmet bidrar till att uppfylla många av de mer generella målen med det nordiska samarbetet. Programmet bidrar till att stärka känslan av nordiskt identitet, samhörighet och kulturförståelse. NORDPLUS-programmet bidrar vidare till att utveckla den nordiska språkförståelsen och de målsättningar med nordiskt språksamarbete som det uttryckts i NORDMÅL-programmet.

Som ett exempel på ett NORDPLUS-nätverk kan nämnas ett där samtliga institutioner för nordiska språk ingår. Nätverket bidrar till ett effektivt utnyttjande av kompetenser och resurser. Det har utvecklats till ett viktigt forum för gemensamt utvecklingsarbete, inriktat på såväl grundutbildning som forskning.

I skilda NORDPLUS-nätverk samlas de konstnärliga utbildningarna, utbildningar för design, musikutbildningar och operahögskolorna. Inom ramen för vart och ett av dessa nätverk pågår ett konstnärligt utvecklingsarbete, manifesterat gemensamma konstnärliga projekt, utställningar, masterclasses samt nordiska operahögskoledagar.

3.4 Kulturpedagogik - skolan som kulturförmedlare

Ministerrådet har under perioden 1993-94 utvecklat en handlingsplan för Nordisk kulturpedagogik i skolan. Handlingsplanen tänkes utgöra en länk mellan politiska övergripande dokument av betydelse för samarbetet mellan kultur- och skolsektorn och konkret projektverksamhet, som till slut berör skolan som förmedlare av nordisk kultur. Planen utmynnar i en serie med 12 konkreta projektidéer som bildar underlag för projektverksamhet under de närmsta åren. Ett stort antal kulturinstitutioner, lärarutbildningar och forskare har involverats i arbetet i samband med en initierande konferens i januari 1995. Se även II.4.2.

4 Forskningssamarbetet

Over MR-Us budsjett finansieres det i 1995 forskning for 119 MDKK, hvilket tilsvarer 58% av utdannings- og forskningssektorens budsjett, og 17% av Nordisk Ministerråds samlede budsjett. I 1993 var den tilsvarende forskningsfinansieringen på 115 MDKK. Dette var 65% av sektorens budsjett og 18% av det samlede nordiske budsjett.

Ministerrådet har hatt som mål at en større andel av forskningsressursene skal gå til tidsbegrensede programmer og støtteordninger, framfor til faste institusjoner. I 1993 gikk 47% av sektorens forskningsressurser til programmer og støtteordninger, mens det i 1995 er 54% av ressursene som kanaliseres til forskning på denne måten. De tidsbegrensede programmene gir mulighet for i en bestemt periode å kanalisere ressurser til prioriterte områder, for deretter å skape muligheter for nye satsninger. De generelle støtteordningene gir forskningsmiljøene mulighet til å konkurrere om ressursene på lik linje, og gir mulighet for at nye forskningsområder og spennende initiativ kan komme fram.

4.1 Utvecklingen av nordiskt forskningssamarbete.

Internasjonalisering av forskning har vært og er fortsatt et viktig stikkord for forskningspolitikken i de nordiske landene. Forskningsmiljøenes økte oppmerksomhet om mulighetene innenfor europeisk forskningssamarbeid har likevel, så langt ministerrådet har kunnet konstatere, ikke dempet forskersamfunnets interesse for nordisk samarbeid. Det nordiske forskningssamarbeidets former og innhold må i større grad innrettes slik at det understøtter både det europeiske og det øvrige internasjonale engasjement.

Den store nordiske konferanse om det framtidige samarbeidet på utdannings- og forskningsområdet i lyset av den europeiske utvikling, som MR-U arrangerte i februar 1994, tok utgangspunkt i at mange forskningsmiljøer i Norden har høy vitenskapelig kvalitet og hevder seg godt i internasjonale sammenlikninger. Det er imidlertid store kvalitetsforskjeller mellom forskningsmiljøene, og mange miljøer er for små til å trekke til seg folk utenfra. Et vesentlig element i nordisk forskningspolitisk samarbeid er

derfor å kunne bidra til at det skapes tilstrekkelig tunge kunnskapsbaser/-sentra i Norden. Nordisk ministerråd fortsetter derfor å stimulere forskningsmiljøene til å samarbeide over de nordiske landegrensene, ikke minst ved å støtte forskeres nordiske mobilitet og samarbeid om forskerutdanning.

Ministerrådet har besluttet at det skal legges større vekt på arbeidsdeling og spesialisering som fordelingskriterium i støtteordningene under NorFA og i NORDPLUS. Dessuten er NorFA og FPR bedt om å vurdere mulighetene for institusjonell arbeidsdeling innenfor forskerutdanning mellom universitetene i Norden.

Alle de nordiske landene arbeider med å systematisere sin forskerutdanning, for derved å bedre kvaliteten og effektiviteten i denne. Det nordiske samarbeid om forskerutdanning tar utgangspunkt i de nasjonale forskerutdanninger, og gir mulighet for at landene i større grad kan anvende hverandres ressurser mer effektivt. En nordisk konferanse med deltakere av hovedsakelig fakultetenes ansvarlige for forskerutdanning, ga i 1994 en klar anbefaling om fortsatt sterk utvikling av nordisk samarbeid innenfor forskerutdanning, og særlig satsing på forskerkurs.

Et interessant utviklingsprosjekt som har involvert både MR-U og det nordiske jord- og skogbrukspolitiske samarbeidet, er *Nordisk landbruksuniversitet – NOVA*. Gjennom prosjektet har landbruksuniversitetene utredet en organisasjonsform for framtidig nordisk samarbeid. Samarbeidet tar utgangspunkt i at det skal bli større mobilitet mellom de nordiske institusjonene, et økt nordisk samarbeid for løsning av fremtidens problemer, best mulig nordisk basis for annet internasjonalt samarbeid, f.eks. Baltikum, EU og i forhold til utviklingsland, samt bedre arbeidsdeling og spesialisering innenfor små forsknings- og undervisningsområder. Gjennom NOVA-organisasjonen vil det skje en bedre nordisk koordinering av landbruksuniversitetenes ressurser, først og fremst gjennom å etablere en sammenfattende organisasjonsform for forskerutdanning.

Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) har en rådgivende og initierende rolle i ministerrådsorganisasjonen, og står blant annet for planlegging av nye nordiske forskningaktiviteter. FPR ble evaluert i 1995, og ministerrådet har på grunnlag av evalueringen revidert vedtektene for FPR. FPR skal fortsatt være ministerrådets rådgivende organ for forskningspolitikk, og fremme nordisk samarbeid på alle forskningsområder. FPR skal medvirke til at de nordiske landenes ressurser for forskning og forskerutdanning utnyttes på best mulig måte, blant annet gjennom nordisk samordning og arbeidsdeling der dette er naturlig. FPR skal også arbeide for at felles nordiske forskningsinteresser fremmes i det internasjonale forskningssamarbeidet.

Kvaliteten og effektiviteten i de nordiske institusjonene sikres dels ved at alle institusjonene i perioden 1993-95 inngår i ministerrådets mål- og rammestyringssystemet, dels ved gjennomføring av særskilte evalueringer. I 1994 ble Nordisk institutt for folkediktning (NIF) evaluert av en gruppe framstående nordiske forskere. Ministerrådet har fulgt opp evalueringen

ved å fastsette nye vedtekter for instituttet, og for øvrig lagt opp til at instituttet skal forsterke sitt samarbeid med forskningsmiljøer i Vest-Norden.

På grunnlag av en meget positiv evaluering av forsøksordningen med forskningsprofessorat med tilhørende prosjektgruppe ved Nordisk institutt for asiastudier (NIAS), besluttet i 1994 å gjøre ordningen permanent. Instituttet har således fått tilført forskningsressurser som blant annet har medført at NIAS har kunnet innta en ledende rolle i oppbygging av et europeisk samarbeid om asiaforskning.

4.2 Forskarutbildningens utbytesprogram

Nordisk forskeruddannelsesakademi (NorFA) har fra sin start i 1991 været et helt centralt instrument i Ministerrådets betræbelser på samordning og rationel nordisk udnyttelse af universitets- og forskningsverdenens ressourcer.

Argumenterne for styrket Nordisk samarbejde om forskeruddannelse er mange. Det regionale argument (eksempelvis bio- og geofag og en række samfundsvidenskabelige og humanistiske discipliner) og ressourceargumentet (eksempelvis inden for tunge eksperimentelle fag) er begge umiddelbart nærliggende. Et andet argument er, at man gennem samarbejde kan stå styrket i det internationale samarbejde. Norden som platform for samarbejdet med Baltikum og Europa bliver således i stigende grad aktualiseret. Endelig skal der peges på det generelle kulturelle argument - et i forskningssammenhæng sjældnere hørt , men nok så betydningsfuldt, argument.

Ministerrådets nysatsning på kultur, uddannelse og forskning har muliggjort en budgetmæssig styrkelse af NorFA og dermed fremmet akademiets muligheder for at få Norden til at fungere som en forskeruddannelsesregion og styrke kvaliteten i forskeruddannelsen. Den stadige stigning i antallet af gode og kvalificerede ansøgninger, ikke mindst en meget stor efterspørgsel efter støtte til forskernetværk, viser klart forskningsmiljøernes samarbejdsinteresse samt at NorFA med sin i nordisk sammenhæng ikke ubetydelige økonomiske opbakning både er med til at imødekomme opkommende behov og yde et væsentligt incitament til nordisk samarbejde.

NorFA arbejder med et bredt spektrum af støtteformer og modtager årligt cirka 1000 ansøgningerne til et samlet beløb på små 100 millioner norske kroner. Størstedelen af bevillingerne gives til forskerkurser, forskernetværk, workshops samt forskersymposier. Desuden gives støtte til adskillige korte ophold for vejledere, gæstelærere og forskerstuderende, samt et væsentligt antal mobilitetsstipendier af op til et års varighed. Omkring 6.500 personer deltog i 1994 i en NorFA-støttet nordisk aktivitet.

4.3 Nordiskt miljöforskningsprogram

Ministerrådet gennemfører et femårigt nordisk miljøforskningsprogram i perioden 1993-97. Programmet er koncentreret om tre temaområder, som i

særlig grad er fundet egnet for en fokuseret samarbejdsindsats på nordisk basis. Det gælder:

- Forskning om klimaforandringer
- Miljøforskningssamarbejde i Østersøområdet med hovedvægten på Rigabugten
- Forskning om miljøpolitikkens samfundsmæssige forudsætninger

Et udbygget samarbejde på disse tre områder vurderes at kunne få stor betydning både miljøpolitisk og forskningsmæssigt i de nordiske lande. Programmet har en klar fokusering på få højt prioriterede fagområder inden for delprogrammerne.

Inden for *klimaprogrammet* er bevilget støtte til syv projekter, der alle har til sigte at forøge den eksisterende viden om forskellige aspekter vedrørende klimaændringer. Det gælder forskning om klimamodeller, studier vedrørende tidligere klima og klimaforandringer og studier vedrørende interaktioner mellem klima og økosystemer. Flere af projekterne indgår i eller knytter an til internationale programmer så som "International Geosphere-Biosphere Programme", "World Climate Research Programme" og "World Ocean Circulation Experiment". Programmet har styrket mulighederne for, at nordiske forskere kan deltage i større internationale aktiviteter i relation til klimaforskning.

Aktiviteterne under delprogrammet vedrørende *Østersøområdet* er geografisk afgrænset til Rigabugten. Sigtet er at studere miljøproblemerne i bugten og i tilgrænsende landområder og analysere hvilken betydning disse har for miljøet i selve Østersøen. Gennem modelanalyser testes hypoteser om, hvilke kilder og emner, som har en nøglerolle i forstyrrelsen af økosystemet. Nogle miljøgifte følges også. Alle projekter gennemføres i et tæt samarbejde med baltiske forskningsinstitutter, der som følge af programmet har fået opgraderet deres forskningsudrustning og intensiveret lokale moniteringsprogrammer.

Det *samfundsvidenskabelige* delprogram er koncentreret om følgende temaer: komparative studier af miljøpolitikken i de nordiske lande, miljøpolitiske spørgsmål vedrørende Østersøområdet og miljøpolitiske spørgsmål vedrørende problemet med drivhusgasser.

En overordnet programkomite og en ekspertkomite for hvert af programmets tre temaområder har ansvaret for programmets gennemførelse.

Forskeruddannelse og -mobilitet har høj prioritet i programmet. Denne del af virksomheden administreres af Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) i samarbejde med de programansvarlige komiteer.

I alt 18 samarbejdsprojekter har opnået støtte i 1993. De fleste af projekterne har fået tilsagn om støtte for en treårig periode 1993-1995. Der indkaldes nye ansøgninger for perioden 1996-1997. For programmet har der årligt været cirka 26 mill. DKK til rådighed, hertil kommer nationale bidrag i nogenlunde samme størrelse. Programkomiteen afgiver årligt en rapport til Ministerrådet om programmets gennemførelse. Den seneste rapport er: *Tema Nord: 1994:527*

4.4 Nordiskt program för arktisk humanistisk forskning

Nordens geografiske plassering gjør det naturlig å vise en særlig interesse for forskning i arktiske områder. Hoveddelen av forskningsinnsatsen i arktiske områder har ligget innenfor naturvitenskap. Ministerrådets beslutning om å iverksette et Nordisk program for arktisk humanistisk forskning for perioden 1993-97, har til hensikt å bedre kunnskapsgrunnlaget om menneskelig tilpasning, levekår og kultur i de nordlige områdene av Norden.

Programmet har siden starten i 1993 utviklet en rekke lovende prosjekter. Programmet omfatter alle tradisjonelle, humanistiske disipliner, og kan også omfatte oppgaver i grenselandet mellom humaniora og samfunnsvitenskap. Programmet har hittil gitt støtte til 13 forskningsprosjekter og 8 prosjektforberedende aktiviteter.

Prosjekter innenfor det arkeologiske fagområdet har hittil utgjort en stor del i programmet. Prosjekter undersøker blant annet samfunnsformer under yngre steinalder og bronsealder i Norra Norrland, Finnmark og Karelen. Andre prosjekter tar for seg fennoskandias tidligste bosetning, datering av bebyggelsen i Nord-Atlanteren, samt villreinfangstens forhistorie i det subarktiske området. Innenfor rammen av programmet forskes det også på kola-samisk musikktradisjon, på de arktiske og nord-atlantiske samfunnenes organisering av fangst på sjøpattedyr, og på begreper om og betydning av arktisk periferi.

De igangsatte prosjektene har etablert nordiske prosjektgrupper med vanligvis 2-4 partnere. De sentrale faglige miljøene i oppstartingsfasen vært universitetene i Tromsø, Umeå og Helsingfors, samt Islands Nationalmuseum. Flere miljøer trekkes etterhvert inn i arbeidet, og i noen prosjekter er det også organisert samarbeid med russiske forskere.

Det faglige og administrative ansvaret for programmet ble lagt til de humanistiske forskningsrådenes nordiske samarbeidsorgan *Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk forskning* (NOS-H). I 1995 finansieres programmet med 3,1 MDKK over Nordisk Ministerråds budsjett, samt ca. 0,8 MDKK fra NOS-H.

NOS-H har fremmet ønsket om en forlengelse av programmet etter 1997, for derved bedre å kunne sikre kompetanseoppbyggingen på fagområdet og i de engasjerte miljøer. Dette vil bli fremlagt for Ministerrådet i forbindelse med en generell vurdering av det fellesnordiske engasjement i det arktiske området.

4.5 Bioteknologiskt samarbete

Bioteknologiske forskning har haft høj prioritet i de nordiske lande i de seneste ti år. Som supplement til de nationale initiativer gennemførte ministerrådet i perioden 1988 til 1992 et omfattende bioteknologisk FoU program med et samlet budget på 135 mill DKK. I perioden 1993 til 1995 har man videreført dele af arbejdet med hovedvægt på genkortlægning og bioetik med en årlig budgetramme på 3-4 mill. Denne indsats har resulte-

ret i etableringen af *Nordic Genome Initiative* (1992) og *Nordic Network on Molecular Evolution of Procaryotes* (1994). Dette samarbejde har været koncentreret om fælles udnyttelse af faciliteter ved genomdatabasen i Uppsala (biocomputing, en nordisk samling af gen-markører og forskeruddannelse). Der har desuden været afholdt en række seminarer og konferencer for nordiske genetikere. Som led i bioteknologi programmet blev der oprettet et særligt udvalg for etik indenfor bioteknologi, som har bidraget væsentligt til vurdering af etiske normer for forskning og anvendelse af bioteknologi i Norden og internationalt.

4.6 Forskningsprogrammet "Norden och Europa"

Ved etablering av det nye nordisk forskningsprogrammet "Norden og Europa", har Nordisk Ministerråd tatt et forskningspolitisk initiativ for å styrke nordisk samarbeid innenfor humaniora og samfunnsvitenskap. Programmet gjennomføres i perioden 1996-2000, og ministerrådets mål er at programmet skal stimulere forskning med høy vitenskapelig kvalitet, ved at programmet vil utfordre forskerne til å anlegge et bredere perspektiv enn det nasjonale eller bilaterale. Programmet vil stimulere til økt kontakt mellom de nordiske fagmiljøene – også mellom disipliner som tradisjonelt ikke samarbeider i særlig grad – samt til utforsking av kulturelle og samfunnsmessige fenomener som de nasjonale forskningsmiljøene hittil ikke har lagt tilstrekkelig vekt på.

Programmet vil gi en mer forskningsbasert innsikt om selvforståelse og identitet i Norden, og forskningen kan dermed yte substansielle bidrag til kulturell og politisk debatt. Nordiske forskere og forskningspolitikere kan gjennom programmet dessuten forberede initiativer vedrørende en framtidig sterkere utvikling av internasjonalt – spesielt europeisk – samarbeid om humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning.

Programmet skal konsentreres om fire temaer:

- Det nordiske språksamfunnet
- Religiøsitet og verdier i Norden
- Nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner
- Nordisk litteratur og livssyn

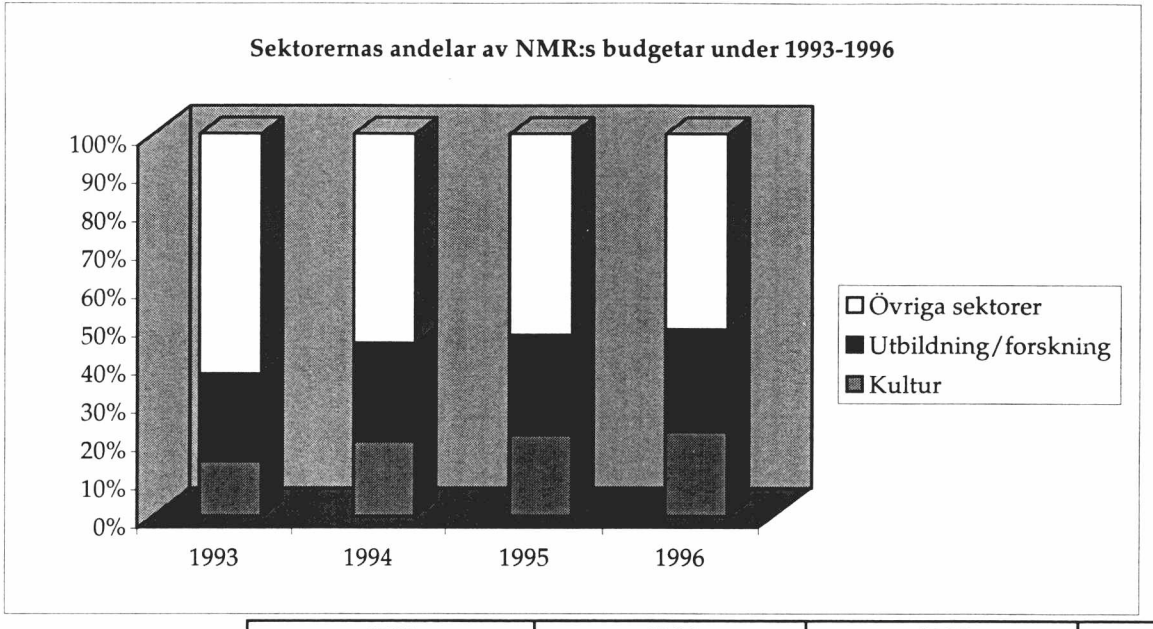
Programmet oppfordrer også til forskningsinnsats på tvers av de anførte temaer, og til samarbeid som forener teori og metoder fra ulike vitenskapsområder. Innenfor det enkelte hovedtema og på tvers av dem, skal programmet ha rom for noen særlige perspektiver. Nordisk Ministerråd har anført tre slike tverrgående perspektiver som viktige for programmet: i) *Folkelig samarbeid i Norden*, ii) *Likestillings- og kjønnsaspekter*, samt iii) *Mangekulturelle forhold i Norden*.

Ministerrådet tar sikte på å finansiere programmet med 35 MDKK fordelt over fem år. Programmet bør tilstrebe å oppnå supplerende finansiering fra andre nasjonale, nordiske og internasjonale kilder. I løpet av 1995 vil det bli etablert et programstyre med ansvar for å starte programmet, og

som hvert år vil rapportere til Nordisk Ministerråd om programmets utvikling.

4.7 Nordisk identitet - ett forskningsprojekt

Ett forskningsprojekt om ungdomars nordiska identitet igångsattes 1994 på initiativ av det isländska ordförandeskapet. Projektet avslutas 1997 och finansieras gemensamt av MR-K och MR-U.

	1993		1994		1995		1996	
	TDKK	%	TDKK	%	TDKK	%	TDKK	%
Total budget	**650.670**	100,00	**655.886**	100,00	**667.825**	100,00	**657.925**	100,00
Kultur	**93.336**	14,34	**128.842**	19,64	**141.907**	21,25	**145.434**	22,10
Utbildning/forsknin	**149.147**	22,92	**168.479**	25,69	**174.737**	26,17	**176.458**	26,82
Övriga sektorer	**408.187**	62,73	**358.565**	54,67	**351.181**	52,59	**336.033**	51,07

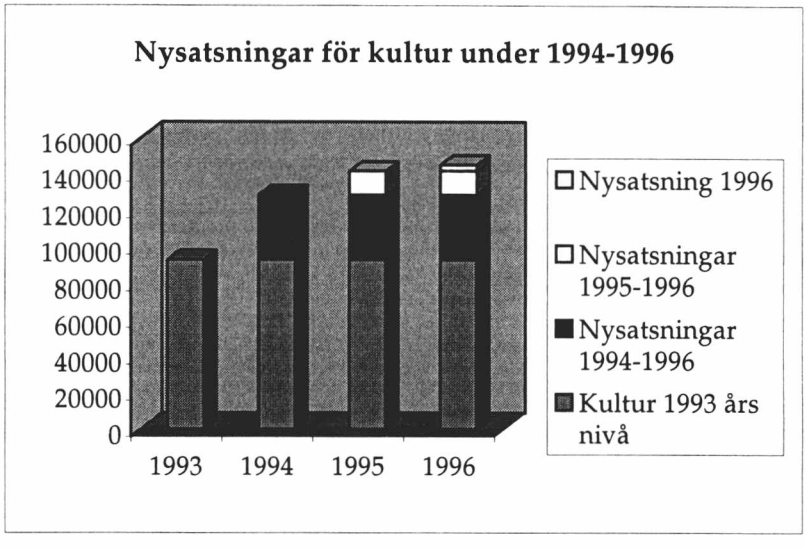
BILAGA 1

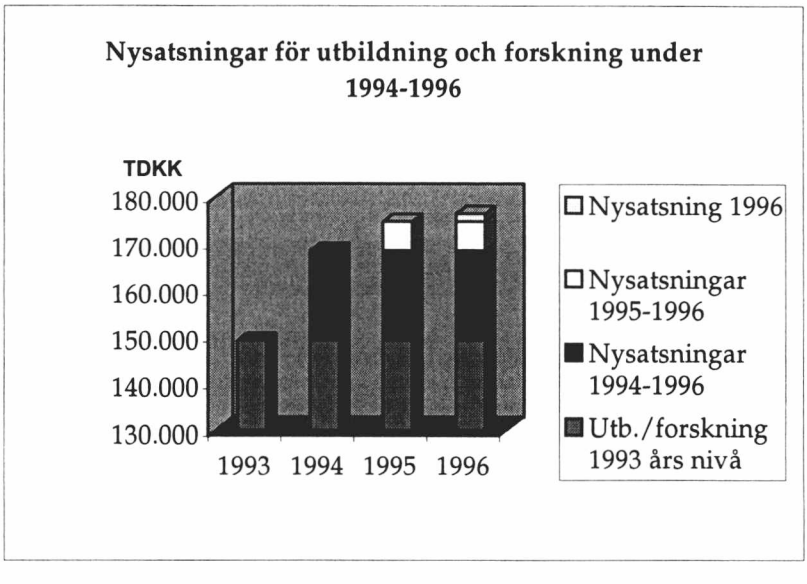
BILAGA 2a

Nysatsningar för kultur, utbildning och forskning under 1994-1996

	1993 TDKK	1994 TDKK	1995 TDKK	1996 TDKK
Kultur 1993 års nivå	93.336	93.336	93.336	93.336
Nysatsningar 1994-1996		35.506	35.506	35.506
Nysatsningar 1995-1996			13.065	13.065
Nysatsning 1996				3.527
Budgetar	93.336	128.842	141.907	145.434
%-andel av NMR:s budget	14,34%	19,64%	21,25%	22,10%
Utb./forskning 1993 års nivå	149.147	149.147	149.147	149.147
Nysatsningar 1994-1996		19.332	19.332	19.332
Nysatsningar 1995-1996			6.258	6.258
Nysatsning 1996				1.721
Budgetar	149.147	168.479	174.737	176.458
%-andel av NMR:s budget	22,92%	25,69%	26,17%	26,82%
Kultur, utb./forskning 1993 års nivå	242.483	242.483	242.483	242.483
Nysatsningar 1994-1996		54.838	54.838	54.838
Nysatsningar 1995-1996			19.323	19.323
Nysatsning 1996				5.248
Budgetar	242.483	297.321	316.644	321.892
%-andel av NMR:s budget	37,27%	45,33%	47,41%	48,93%

BILAGA 2b

Nysatsningar för kultur under 1994-1996
160000
140000
120000
100000
80000
60000
40000
20000
0
1993
1994
1995
1996
Nysatsning 1996
Nysatsningar 1995-1996
Nysatsningar 1994-1996
Kultur 1993 års nivå

Nysatsningar för utbildning och forskning under 1994-1996
TDKK
180.000
170.000
160.000
150.000
140.000
130.000
1993
1994
1995
1996
Nysatsning 1996
Nysatsningar 1995-1996
Nysatsningar 1994-1996
Utb./forskning 1993 års nivå

BESLUT

Framställningar, rekommendationer och interna beslut antagna vid Nordiska rådets 48:e session*)

Framställningar

Nr 1 *Nordisk miljöstrategi 1996-2000*
Nr 2 *Höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital*

Rekommendationer

Nr 4 *Samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997 - 2000*
Nr 5 *Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet*
Nr 6 *Harmonisering av energibeskattningen*
Nr 7 *Forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor*
Nr 8 *Åtgärder för ökad kärnsäkerhet*
Nr 9 *Årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken*
Nr 10 *Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997*
Nr 11 *Samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet*
Nr 12 *Västnordenfonden*
Nr 13 *Nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi*
Nr 14 *Ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden*
Nr 15 *Grundtrygghet för nordiska transportarbetare*
Nr 16 *Överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna*
Nr 17 *Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper*
Nr 18 *Bekämpning av sexuellt missbruk av barn*

Yttranden

Nr 1 *Budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen*
Nr 2 *Nordiska kulturfondens projektadministration*

Interna beslut

Nr 1 *Anordnande av temakonferens om säkerhet*
Nr 2 *Ny arbetsordning för Nordiska rådet*
Nr 3 *Uppföljning av revisionen av Nordiska rådets verksamhet*
Nr 4 *Nordens folkliga församling*
Nr 5 *Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna*

---

*)
- Votering med voteringsapparat företogs endast beträffande rek. 9.
Beslut i övriga saker togs med acklamation.
- Framställning 1 antagen av presidiet 25.1.1996
- Framställning 2 antagen av presidiet 29.5.1996

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbetssprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000*

REKOMMENDATION 4/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(B 163/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa samarbetsprogrammet för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 163/när) och med beaktande av de synpunkter som framförts av närområdesutskottet.

Köpenhamn den 12 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet*

REKOMMENDATION 5/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1133/när)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stödja utbytet mellan medborgarna.

Köpenhamn den 12 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *harmonisering av energibeskattningen*

REKOMMENDATION 6/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1135/när)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att det görs en grundläggande analys av möjligheterna till och effekterna av en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna, med målsättningen att den nordiska marknadens pris på elektricitet återspeglar de olika energislagens miljökostnader.

Köpenhamn den 12 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor*

REKOMMENDATION 7/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1135/när)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet angående forskning och utveckling av teknologi inom nya och förnybara energikällor förstärks, med målsättningen att fördela FoU-insatsen så att mångfalden i de nordiska institutionerna tillgodogörs i högre grad och att det vid behov för målriktade informations- och demonstrationsprojekt upprättas nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi;

att det etableras ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter.

Köpenhamn den 12 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *åtgärder för ökad kärnsäkerhet*

REKOMMENDATION 8/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1135/när)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.;

att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet;

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet;

att för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utvecling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion;
samt

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

Köpenhamn den 12 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken*

REKOMMENDATION 9/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av europautskottet *(A 1127/euro; A 1136/euro)* med 62 röster. 23 av medlemmarna var frånvarande. Ingen medlem röstade emot förslaget.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning, redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råd årlige septembermøder.

Hanne Andersen
Christel Anderberg
Børge Bakholt
Dorte Bennedsen
Charlotta Bjälkebring
Kjell Magne Bondevik
John Dale
Erik Dalheim
Anneliese Dørum
Eirin Faldet
Ranveig Frøiland
Geir H. Haarde
Martin Glerup
Jette Gottlieb
Jonna Grønver
Guðmundur Árni Stefánsson
Ragnhild Queseth Haarstad
Søren Hansen
Chris Heister
Svend Erik Hovmand
Per Olof Håkansson
Carin Lundberg
Johan J. Jakobsen
Anita Johansson
Eva Johansson
Olof Johansson
Marianne Andersson
Ragna Berget Jørgensen
Kent Kirk
Mari Kiviniemi
Inger Koch
Ossi Korteniemi
Henrik Landerholm
Berit Brørby Larsen
Ester Larsen
Kaj Larsson
Karin Lian
Kjellbjørg Lunde
Anne Birgitte Lundholt
Berit Löfstedt
Pehr Löv
Hannes Manninen

Mats Nyby
Ingrid Näslund
Berit Oscarsson
Riitta Prusti
Marianne Samuelsson
Kimmo Sasi
Sigríður Anna Þórðardóttir
Ole Stavad
Otto Steenholdt
Siri Frost Sterri
Håkan Strömberg
Sturla Böðvarsson
Nils T. Svensson
Sten Svensson
Jan P. Syse
Birthe Sörestedt
Anders Talleraas
Tom Thoresen
Kristen Touborg
Valgerður Sverrisdóttir

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *plan och budget för det nordiska samarbetet 1997*

REKOMMENDATION 10/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet *(B 161/p; C2; C1)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. Fullföljande av reformprocessen

att fullfˆöja reformprocessen i Nordiskt samarbete i en ny tid på det sätt som Nordiska rÂdet betonade i betänkandet B 151/b och därvid särskilt notera

att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet, och att därvid rapporten Nordisk nytta skall utgöra del av underlaget för diskussionen;

att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser;

att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.;

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

2. a) Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:

utökad bevillning till Nordiska kulturfonden, barn och ungdom, folkbildning- och vuxenutbildning, folkligt kultursamarbete, IT-området, demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden, bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.

b) Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:

att "bygg- och boligsektorn" inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk ungdomskommitté 150 TDKK, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 TDKK samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlingsplan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 TDKK.

att 500 TDKK överfˆrs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa.

att 400 TDKK överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier.

att ministerrÂdet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omdisponering - dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar - ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 TDKK.

att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 TDKK, avsätts till Nordiska kulturfonden.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet*

REKOMMENDATION 11/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(B 162/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde;

at den årlige handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver fremlagt for Nordisk Råd i forbindelse med rådets session hvert år.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

42–171244

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *Västnordenfonden*

REKOMMENDATION 12/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(B 164/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre foreslåede forandringer i Vestnordenfondens vedtægter hvad gælder reform af fondens virksomhed;

at der ikke anvendes midler fra fondens forrentning til forhøjelse af kapitalen for Komittén for Nordisk Atlantsamarbejde.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi*

REKOMMENDATION 13/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1125/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderer Nordiska ministerrådet

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin och som konkret projektsatsning genomföra att varje folkbibliotek i Norden ges tillgång till utbildningsnätverken.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden*

REKOMMENDATION 14/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1128/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att uppmana de enskilda länderna att noggrant utvärdera behovet av specialister i reumatologi och vidta åtgärder för eventuellt ökad utbildning;

att länderna speciellt ser till att förbättra kvaliteten på grundkunskaperna i reumatologi för primärvårdens personal;

att tillsätta en arbetsgrupp bestående av kliniker, forskare, representanter för reumaförbunden och en till två politiker med uppdrag att utarbeta ett nordiskt forskningsprogram i klinisk reumatologi, omfattande biomedicin och läkemedelsprövning samt att initiera forskningsprojekt med tanke på en kostnadsnyttoanalys av rehabiliteringsåtgärder, innefattande tekniska hjälpmedel.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *grundtrygghet för nordiska transportarbetare*

REKOMMENDATION 15/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1129/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna*

REKOMMENDATION 16/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1131/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper*

REKOMMENDATION 17/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1132/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *bekämpning av sexuellt missbruk av barn*

REKOMMENDATION 18/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1140/nord)*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* prioritere bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at
- gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af sexuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
- vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået sexuelle overgreb mod børn;

- sørge for at sprede kundskab og information om sexuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;

- sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for sexuelle overgreb;

- sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for sexuelle overgreb.

2. *at* bekæmpe sexturisme ved at

- forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;

- gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

3. *at* i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb sexuelt misbrug af børn er.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har avgivit
yttrande till Nordiska ministerrådet
över *budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen*

YTTRANDE 1/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över *budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen (B 161/p; C2)* i överensstämmelse med vad som föreslagits i presidiets betänkande.

Yttrandet har följande lydelse:

> I fråga om budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen hänvisar Nordiska rådet till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen (C2; B 151/b) under punkterna 1 och 3.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *Nordiska kulturfondens projektadministration*

YTTRANDE 2/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över Nordiska kulturfondens projektadministration *(C5/k)* i överensstämmelse med vad som föreslagits i kontrollkommitténs betänkande.

Yttrandet har följande lydelse:

> Nordiska rådet begär att Nordiska ministerrådet ombesörjer att de av Rigrevisionen påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *anordnande av temakonferens om säkerhet*

INTERNT BESLUT 1/1996

Nordiska rådet har den 13 november 1996 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av presidiet *(A 1141/p)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

> Nordisk Råd godkender Præsidiets forslag om at afholde en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærområder inden udgangen af 1997.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *ny arbetsordning för Nordiska rådet*

INTERNT BESLUT 2/1996

Nordiska rådet har den 13 november 1996 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av presidiet *(A 1139/p)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

> Nordisk Råd godkender Præsidiets forslag til ny forretningsorden for Nordisk Råd og godkender at forretningsordenen træder ikraft den 1. januar 1997, bortset fra kapitel 7: Valg, der træder ikraft omgående.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *uppföljning av revsionen av Nordiska rådets verksamhet*

INTERNT BESLUT 3/1996

Nordiska rådet har den 13 november 1996 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av kontrollkommittén *(C 9/k)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

> Nordiska rådet begär att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *Nordens Folkliga Församling*

INTERNT BESLUT 4/1996

Nordiska rådet har den 13 november 1996 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av nordenutskottet *(A 1130/nord).*

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet anser

at Nordens Folkelige Forsamling videreføres som et sentralt forum for dialog og samarbeid mellom Nordisk Råd og de frivillige organisasjonene i Norden;

at det etter NFF 1998 gjennomføres en evaluering av arrangementet, som grunnlag for en nyvurdering av NFF som møtested for dialog og samarbeid. En slik evaluering skal omfatte både omfang, form og innhold;

at Nordisk Råd sørger for at NFF - eller et tilsvarende arrangement - blir gitt endog økonomisk støtte over de nordiske budsjetter, som gjør det mulig å videreføre tradisjonene fra Hvidovre og Vasa.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Nordiska rådet har uppdragit
åt presidiet att verkställa
nedanstående interna beslut
angående *Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna*

INTERNT BESLUT 5/1996

Nordiska rådet har den 13 november 1996 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av nordenutskottet *(A 1130/nord)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet anser

at Nordisk Råd arrangerer temakonferanser eller høringer mellom Rådet og de frivillige organisasjonene når det foreligger behov for dette. Initiativ til slike arrangementer kan komme både fra organisasjonene og fra Nordisk Råd;

at Nordisk Råd er med på å arrangere forberedende møter mellom organisasjonene og Nordisk Råds Presidium, i mellomårene mellom møtene i Nordens Folklige Forsamling;

at Nordisk Råds ulike utvalg og arbeidsgrupper oppmuntres til å etablere kontakt med grupper av nordiske organisasjoner som dekker et tilsvarende område;

at de nasjonale delegasjonene oppfordres til å etablere regelmessige kontaktmøter med de frivillige organisasjonene;

at de frivillige organisasjonerne stimuleres til å engasjere seg i nettverksbygging med nærområderne.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

Övriga beslut

A. Beslut att inte företa sig något

(12 november)

1. medlemsförslag om baltiskt nordiskt forum i ett av de baltiska länderna (A 1107/när)

(13 november)

2. medlemsförslag om utbyggnad av informationsteknologisk kompetens inom medieområdet (A 1115/nord)
3. medlemsförslag om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden (A 1124/nord)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spörsmål

(11 november)

1. regler för sessionens genomförande (Dokument 2)
2. statsministrarnas redogörelse (Dokument 3)

(12 november)

1. utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen (Dokument 4)
2. meddelande om rekommendation 47/1992/när om kärnsäkerhet i Nordområdena
3. meddelande om rekommendation 10/1993/när om insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina
4. meddelande om rekommendation 29/1993/när om kontroll av kärnteknisk verksamhet
5. meddelande om rekommendation 30/1995/när om säkerhet, energi och miljö
6. Nordiska ministerrådets redogörelse för det nordiska energipolitiska samarbetet (Dokument 8)
7. meddelande om rekommendation 31/1992/när om samarbete i det arktiska området
8. meddelande om rekommendation 11/1993 om finansiering för räddning av Östersjön
9. meddelande om rekommendation 17/1993 om handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden

10. meddelande om rekommendation 1/1994/när om nordisk miljöstrategi (punkt 3)
11. meddelande om rekommendation 2/1994/när om behandling av miljöfarligt avfall
12. meddelande om rekommendation 3/1994/när om redovisning av kärnavfallsprodukter
13. meddelande om rekommendation 4/1994/när om miljöutveckling och säkerhet i Arktis (p. 1-5 samt 8-10)
14. meddelande om rekommendation om 22/1994/när om förstärkt Nordsjösamarbete (p. 1 och p. 3)
15. meddelande om rekommendation 24/1993/när om migration under ordnade former
16. meddelande om rekommendation 26/1994/när om riskkapitalfond för Baltikum
17. meddelande om rekommendation 12/1995/när om nordisk sektorsintegrering av naturvård
18. meddelande om rekommendation 30/1995/när om höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital
19. meddelande om rekommendation 31/1995/när om handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området
20. meddelande om framställning 1/1996/när om den nordiska miljöstrategin 1996-2000
21. meddelande om rekommendation 13/1993/euro om stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE
22. meddelande om rekommendation 26/1993/euro om sysselsättning i Norden
23. meddelande om rekommendation 25/1994/euro om handlingsplan för ökad sysselsättning
24. meddelande om rekommendation 20/1995/euro om program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet
25. meddelande om framställning 2/1996/euro om höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital

(13 november)

26. Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet 1995 (C1)
27. Nordiska ministerrådets redogörelse för det framtida nordiska samarbetet (C2)
28. Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1997
29. meddelande om rekommendation 7/1994/p om nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997
30. meddelande om rekommendation 3/1995/p om förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing
31. meddelande om rekommendation 13/1995/p om inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris

32. meddelande om rekommendation 17/1995/p om ändringar i Helsingforsavtalet
33. meddelande om rekommendation 18/1995/p om mål och prioriteringar för budget 1996
34. meddelande om rekommendation 19/1995/p om uppföljning av Nordiska rådets FN-konferens
35. meddelande om rekommendation 23/1995/p om ändringar i Helsingforsavtalet
36. meddelande om rekommendation 25/1995/p om fastställande av budgeten för 1996
37. meddelande om rekommendation 27/1995/p om bättre information om andra nordiska länders lagstiftning
38. meddelande om rekommendation 28/1995/p om utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner
39. meddelande om rekommendation 38/1995/p om det framtida nordiska lagstiftningssamarbetet
40. Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1996 (Dokument 5)
41. berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse 1994 (C 5/k)
42. Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse för 1995 (C 9/k)
43. Presidiets verksamhetsberättelse inklusive bilaga med presidiets meddelanden om interna beslut (Dokument 1)
44. meddelande om internt beslut 16/1991 om etablerande av ett förpliktigande miljösamarbete kring Östersjön
45. meddelande om internt beslut 3/1994 om jämnare könsfördelning av rådets förtroendeposter
46. meddelande om internt beslut 1/1995 om nordiskt samarbete i en ny tid
47. meddelande om internt beslut 2/1995 om nordiska goodwill-ambassdörer
48. meddelande om internt beslut 3/1995 om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet
49. meddelande om internt beslut 4/1995 om ändringar i rådets arbetsordning
50. meddelande om internt beslut 5/1995 om det nordiska samarbetets förankring i parlamenten (budgetutskottets kontrolluppgift)
51. meddelande om internt beslut 6/1995 om Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse
52. meddelande om internt beslut 7/1995 om ändringar i arbetsordningen för Nordiska rådet
53. Det nordiska samarbetet på kulturområdet - Nordiska ministerrådets redogörelse för prioriteringar i det framtida nordiska samarbetet på kulturområdet och för genomförandet av nysatsningen på kulturområdet 1994-1996 (Dokument 6)
54. Rapport till de nordiska ländernas statsministrar. Nysatsning på kultur–, utbildnings- och forskningsområdet 1994-1996 (Dokument 9)

55. Ett kommande Norden - Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbetet 1996-2000 (Dokument 7)
56. meddelande om rekommendation 26/1990/nord om telekommunikationer för handikappade
57. meddelande om rekommendation 9/1991/nord om lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
58. meddelande om rekommendation 18/1992/nord om gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
59. meddelande om rekommendation 6/1993 om arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
60. meddelande om rekommendation 21/1993/nord om uppgörelser om vårdnaden av barn vid skilsmässa
61. meddelande om rekommendation 11/1994 nord om nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv
62. meddelande om rekommendation 17/1994/nord om alkoholpolitisk tidskrift
63. meddelande om rekommendation 1/1995/nord om samarbetsprogram på jämställdhetsområdet
64. meddelande om rekommendation 2/1995/nord om handlingsprogram för finansiella tjänster
65. meddelande om rekommendation 6/1995/nord om hållningsskapande arbete för barn och unga via media
66. meddelande om rekommendation 7/1995/nord om Nordiska rådets musikpris och de självstyrda och samiska områdena
67. meddelande om rekommendation 8/1995/nord om förstärkt litteratursamarbete i Norden
68. meddelande om rekommendation 21/1995/nord om förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning

b. i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet

(13 november)

1. meddelande om rekommendation 24/1995/p om fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet
2. meddelande om rekommendation 26/1995/p om ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet

c. bemyndiganden till utskotten/presidiet att lägga saker respektive meddelanden till handlingarna

(13 november)

1. medlemsforslag om sikkerhetspolitikk (A 1123/p)
2. medlemsforslag om sikkerhet i Norden (A 1137/p)
3. meddelande om rekommendation 11/1991/nord om lagstiftning rörande grupptalan
4. meddelande om rekommendation 12/1991/nord om jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
5. meddelande om rekommendation 25/1991/när om beräkningsmodell för grön BNP
6. meddelande om rekommendation 40/1992/nord om nordjobb som permanent ordning
7. meddelande om rekommendation 46/1992/när om internationella uppförandekoder inom miljösektorn
8. meddelande om rekommendation 5/1993/nord om samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
9. meddelande om rekommendation 19/1993/nord om samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
10. meddelande om rekommendation 1/1994/när om nordisk miljöstrategi 1994-1996 *(punkt 1, 2)*
11. meddelande om rekommendation 4/1994/när om miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 6, 7)*
12. meddelande om rekommendation 6/1994/nord om utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare
13. meddelande om rekommendation 8/1994/nord om handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
14. meddelande om rekommendation 9/1994/nord om åtgärder för att bekämpa barnpornografi
15. meddelande om rekommendation 13/1994/nord om insatser mot hormondopning
16. meddelande om rekommendation 14/1994/nord om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster *(punkt 2)*
17. meddelande om rekommendation 20/1994/euro om program för det nordiska Europasamarbetet
18. meddelande om rekommendation 22/1994/när om förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 2)*
19. meddelande om rekommendation 27/1994/nord om samnordisk skogsinformation
20. meddelande om rekommendation 4/1995/nord om nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter
21. meddelande om rekommendation 5/1995/nord om nordiskt samarbete på havsrättens område
22. meddelande om rekommendation 9/1995/nord om Orkester Norden

23. meddelande om rekommendation 10/1995/nord om blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer
24. meddelande om rekommendation 11/1995/euro om nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU
25. meddelande om rekommendation 15/1995/euro om plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO
26. meddelande om rekommendation 16/1995/nord om åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
27. meddelande om rekommendation 22/1995/nord om funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden
28. meddelande om rekommendation 24/1995/p om fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet
29. meddelande om rekommendation 26/1995/p om ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet
30. meddelande om rekommendation 32/1995/när om parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet
31. meddelande om rekommendation 33/1995/euro om obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU
32. meddelande om rekommendation 34/1995/när om regionalt samarbete inom energiområdet
33. meddelande om rekommendation 35/1995/nord om handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur
34. meddelande om rekommendation 36/1995/euro om utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU
35. meddelande om rekommendation 37/1995/nord om utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet
36. meddelande om rekommendation 38/1995/p om det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde
37. meddelande om rekommendation 39/1995/nord om ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd
38. meddelande om rekommendation 40/1995/nord om utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna
39. meddelande om rekommendation 41/1995/nord om utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden

C. Beslut i interna spörsmål*)

(11 november)

1. att de förslag som är utsända senare än två veckor före sessionens början kan behandlas av rådet
2. att rådet ger presidiet och utskotten bemyndigande att lägga till handlingarna sådana meddelanden som icke har tagits upp på saklistan för sessionen eller som icke har slutbehandlats på sessionen
3. att tillämpa vissa regler för sessionens genomförande angående talerätt, replikskifte, taletidsbegränsning, frågeinstitutet under sessionen,

voteringsförfarandet, förbud mot användning av mobiltelefoner, rökförbud, tolkning och förbättrad språkförståelse (Dokument 2)

(13 november)

1. att lägga Presidiets verksamhetsberättelse inklusive presidiets meddelanden över interna beslut till handlingarna (Dokument 1)
2. fastställande av tid och plats för nästa ordinarie session

Val

(13 november)

1. val av president och övriga medlemmar av Nordiska rådets presidium
2. val till de nya utskotten: Nordenutskottet, Europautskottet och Närområdesutskottet
2. val av kontrollkommitté
3. val av valkommitté
4. val av medlemmar till Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté för perioden den 1 maj 1997 - den 30 april 1999
5. Val av medlemmar och suppleanter till styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1997 och 1998
6. Val av revisorer och revisorssuppleanter till Nordiska kulturfonden för åren 1997 och 1998

---

*)

- meddelande om internt beslut 16/1991, se s. 245 och s. 1155
- meddelande om internt beslut 3/1994, se s. 245 och s. 1155
- meddelande om internt beslut 1/1995, se s. 245 och s. 1156
- meddelande om internt beslut 2/1995, se s. 245 och s. 1156
- meddelande om internt beslut 3/1995, se s. 245 och s. 1156
- meddelande om internt beslut 4/1995, se s. 245 och s. 1157
- meddelande om internt beslut 5/1995, se s. 245 och s. 1157
- meddelande om internt beslut 6/1995, se s. 245 och s. 1157
- meddelande om internt beslut 7/1995, se s. 245 och s. 1157
- Internt beslut 1/1996, se s. 1323
- Internt beslut 2/1996, se s. 1324
- Internt beslut 3/1996, se s. 1325
- Internt beslut 4/1996, se s. 1326
- Internt beslut 5/1996, se s. 1327

PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT, SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA M. M.

Presidium

Knud Enggaard, president, DK
Dorte Bennedsen, DK
Mats Nyby, F
Mari Kiviniemi, F
Valgerður Sverrisdóttir, IS
Geir H. Haarde, IS
Guðmundur Árni Stefánsson, IS
Berit Brørby Larsen, N
Jan P. Syse, N
Kjellbjørg Lunde, N
Olof Johansson, S
Per Olof Håkansson, S
Sten Svensson, S

Arbetsutskott

Danmark
Knud Enggaard
Dorte Bennedsen
Anne Birgitte Lundholt
Kristen Touborg

Finland
Janina Andersson
Bjarne Kallis
Mari Kiviniemi
Kimmo Sasi
Pehr Löv
Mats Nyby
Outi Ojala
Olof Salmén

Island
Geir H. Haarde
Guðmundur Árni Stefánsson
Valgerður Sverrisdóttir
Steingrímur J. Sigfússon

Norge
Kjell Magne Bondevik
Ranveig Frøiland
Carl I. Hagen
Johan J. Jakobsen
Berit Brørby Larsen
Kjellbjørg Lunde
Jan P. Syse

Sverige
Per Olof Håkansson
Anita Johansson
Olof Johansson
Berit Oscarsson
Sten Svensson

Deltagare i sessionen

Särskilt inbjudna

Pristagare
Nordiska rådets natur och miljöpris
Inuit Circumpolar Conference (ICC), Grönlandsavdelning

Lars Emil Johansen, landsstyreformand, president, ICC
Aqqaluk Lynge, vice president, ICC

Priskommitténs representant *Erkki Leppäkoski*, professor, Finland

Nordiska gäster

Eidem, Bjarne Mørk, rigsrevisor, Foreningene Nordens Forbund, *N*
Friberg, Ralf, ambassadør, *SF*
Fälldin, Thorbjörn, tidigare statsminister, Föreningen Norden, *S*
Sørensen, Knud, landstingsformand, Grønland

Internationella gäster

Bickauskas, Egidijus, viceordförande, Baltiska församlingen, Litauen
Bunevicitue, Ruta, nationell sekreterare, Baltiska församlingens litauiska delegation, Litauen
Gjellerod, Henning, ledamot av Europarådets parlamentariska församling (DK)
Karnupa, Ance, generalsekreterare, Baltiska församlingen, Lettland
Kezbers, Ivars Janis, viceordförande, Baltiska församlingen, Lettland
Rüütel, Arnold, president av Baltiska församlingen, Estland
Varrak, Toomas, rådgivare till Arnold Rüütel, Estland
Vollmer, Peter, ledamot av EFTA's parlamentarikerkommitté (Schweiz)

Nordiska politiska ungdomsorganisationer

Ungdomens Nordiska råd

Aaltonen, Kristina, DSU, DK
Alkio, Mikko, NKL, SF
Broli, Erlend, AUF, N
Bødskov, Morten, FNSU, DK
Dam, Magnus, Socialdemokratiet, F
Duekilde, Mette, DUF, DK
Ehn, Johan, Frisinnad Ungdom, ÅL
Eriksson, Malin, NLRU, S
Euro, Kalle, Samlingspartiets Ungdomsförbund, SF
Fransson, Magdalene, Centerns Ungdomsförbund, S
Gad, Ulrik Pram, SFU, DK
Gram, Bjørn Arild, SUL, N
Gylthe, Kathrine, FNSU, N
Hambrodd, Annika, Åländsk Ungcenter, ÅL
Hast, Nils, NUU, S
Hedegaard, Lars-Henrik, FNSU, DK
Heltberg, Jonas, DSU, DK
Hykkönen, Elina, PNU, SF
Johansson, Trude, NLRU, S
Jón Kristinn, Snæholm, SUS, IS
Kauppi, Pia Noora, Samlingspartiets Ungdomsförbund, SF
Kinberg, Annika, MUF, S
Kristensen, Maria, AUF, N
Larsen, Helge Solum, Unge Venstre, N
Lindhardt, Trine, DUF, DK
Millstein, Marianne, SUN, N
Møller, Steen, NUU, DK
Oravainen, Timo, NCF, SF
Pedersen, Claus Bunk, NUU, DK
Rosenvinge, Yngve, FNSU, N
Sigurjón Pálsson, SUS, IS
Siraj, Daniel K., KrFU, N
Sloth, Kristian, DUF, DK
Smeds, Sture, NCF, SF
Staunæs, Else Marie, NCF, N
Stinnerbom, Torkel, Saminuorra, S
Stjärna, Carin, NCF, S
Svenfors, Stefan, Svensk Ungdom, SF
Telle, Kjetil, LNU, N
Thornander, John, NLRU, S
Thunberg, Jonas, SUN, S
Touborg, Karen, SUN, DK
Vigdís Hauksdóttir, SUF, IS
Volder, Søren, KU, DK
Wikström, Sophia, Socialdemokratiska Unga, ÅL

Nordiska organisationer och institutioner

Almegård, Allan, inf.chef, Nordisk Industrifond, N
Árni Johnsen, altingsmedlem, medlem af VpS, IS
Bauters, Anneli, direktør, Nordiska språk- och informationscentret, SF
Doepel, Catarina, styrelsesekretær, Nordiska investeringsbanken, SF
Eckert, Stella, assistent, Nordiska utvecklingsfonden, SF
Fridén, Lennart, styrelseledamot, Föreningen Norden, S
Froyn, Björgulv, NFS, S

Janérus, Mirja, undersøgelses-sekr. NFS, S
Johansson, Rolf, pressråd, Finlands ambassad, SF
Jönsson, Mats, direktör, Föreningen Norden, S
Karmilla, Erkki, vicedirektör, Nord. investeringsbanken, SF
Kløvstad, Jan, kulturhusdirektør, Grønland
Knudsen, Elvira, chefsekretær, Grønland
Kristín Ólafsdóttir, konsulent, VpS, IS
Langkjær, Lars, afdelingschef, Grønland
Lindroos, Bo, ministerråd, Finlands ambassad, SF
Lisbeth, Petersen, lagtings-medlem, formand for VpS, F
Lyberth, Juakka, kulturhus-sekretær, G
Löwenheim, Carl, vice-direktør, Nord. investeringsbanken, SF
Mortensen, Søren Kjaer, regions-chef, SF
Mortensen, Kaj P., fiskeri-direktør, Færøerne
Neergaard, Ulla, Bruun de, NorFa, N
Oxholm, Ole, institutschef, N.A.P.A., Grønland
Piri, Riitta, styrelseordförande, Nordiska språk- och infor-mationscentret, SF
Pitkönen, Harro, direktör, Nord. miljöfinansieringsbolaget, SF
Rasmussen, Leif, direktør, Nordisk Industrifond, N
Jón Sigurðsson, direktör, Nord. investeringsbanken, SF
Sohlman, Ragnar, viceordf., Föreningen Norden, S
Staunæs, Else Marie, NCF, N
Stjärna, Carin, NCF, S
Sundell, Björn, informationschef, Nord. investeringsbanken, SF
Syrjänen, Heidi, VD-sekretær, Nord. investeringsbanken, SF
Sørensen, Jens Lund, direktør, Nord. utvecklingsfonden, SF
Telle, Kjetil, LNU, N
Thornander, John, NLRU, S
Thunberg, Jonas, SUN, S
Touborg, Karen, SUN, DK
Turtschaninoff, Peter, direktør, Nordens Hus på Færøerne
Tveito, Terje, generalsekretær, Foreningene Nordens Forbund, N

De nationella delegationernas sekretariat

Danmark
Erland, Karin, assistent
Hagemann, Henrik, generalsekretær
Johansen, Inga, assistent
Jørgensen, Lars, elev
Lindroos, Paul, praktikant
Pedersen, Morten, fuldmægtig
Riemann, Lavst, stf. general-sekretær
Skardberg, Katrina, assistent
Wested, Hans, assisstent

Färöarna
Danielsen, Súsanna, direktør
Rein, Marius, sekretær
Stenberg, Ásla, sekretær

Grönland
Bønæs, Jan, fuldmægtig
Kristiansen Laila, direktør
Steenholdt, Alibak, direktør

Finland
Eriksson, Magnus, sekr. för internationella ärenden

Husman, Paula, adm. assistent
Immonen, Maarit, avdelningssekreterare
Kaikkonen, Paula, bitr. sekreterare
Korhonen, Maj-Britt, byråsekreterare
Lindgren, Susanne, forskare
Lindström, Guy, generalsekreterare
Lohiniva, Greta, bitr. generalsekreterare
Mairue, Sirpa, byråsekreterare
Saarinen, Lasse, programinstruktör
Salo, Kari, informationssekreterare
Silfverswan, Anita, avdelningssekreterare
Tallqvist, Kristiina, informationsassistent
Talvitie, Ossi, överexpeditionschef

Åland
Nauclér, Elisabeth, delegationssekreterare

Island
Elín P. Flygenring, generalsekreterare
Lene Hjaltason, fuldmægtig

Norge
Andreassen, Bjørn, førstekonsulent
Braaten, Else Marie, førstekonsulent
Brun, Sølvi, konsulent
Frihagen, Halvor, konsulent
Myhre-Jensen, Kjell, sekretariatsleder
Vekrum, Lise Enberget, førstesekretær

Sverige
Bergqvist, Renée, 1:e byråsekreterare
Bruce, Margareta, 1:e byråsekreterare
Hultén, Eric, avdelningsdirektör
Smekal, Eva, byråchef
Tollin, Ingrid, 1:e byråsekreterare
Åberg, Mats, ambassadör

Presidiesekretariatet

Berglind Ásgeirsdóttir, presidiesekreterare
Bejmar, Marianne, byråassistent
Carlsson, Inge Munk, afd. sekretær
Clausen, Birgitte, rådssekretær
Guðrún Garðarsdóttir, rådssekreterare
Johanson, Birgitta, adm. sekreterarae
Joneken, Anneli, byrådirektör
Klingenberg, Sissel, informationssekreterare
Kronman, Gunvor, rådssekreterare
Lindboe, Ole, informationschef
Lindroos, Päivikki, rådssekreterare
Lundberg, Göran, rådssekreterare
Lundqvist, Bo, bitr. intendent
Olsson, Bengt, rådssekreterare
Olsen, Vibeke Hein, stf. præsidiesekretær
Ragna Árnadóttir, rådssekretær
Sandø, Jonna, afdelingssekretær
Ullevoldsæter, Bente, afdelingssekretær

Övriga medarbetare i presidiesekretariatet vid sessionen
Alvarson, Dan, expeditionsföreståndare, NR:s svenska delegationssekretariat
Hjelm, Eva, byrådirektör
NR:s svenska delegationssekretariat
Litlabø, Ingvild, konsulent, NR:s norske delegationssekretariat
Nørgaard, Jens, betjent, NR:s danske delegationssekretariat

Nordiska ministerrådets sekretariat

Bache, Elsebeth, seksjonschef
Bjarni Daníelsson, sektionschef
Blomqvist, Katarina, sekreterare
Dammert, Lauri, redaktör
Ekman, Annette, rådgivare
Ferm, Elisabeth, rådgivare
Frydendal, Inger, rådgiver
Granlund, Marja, sektionschef
Granström, Birgitta, adm. chef
Gu:mundur Einarsson, afd.chef
Hansen, Poul Geert, rådgiver
Hellman, Gunilla, adm. chef
Hernes, Per Olov, rådgiver
Hissa, Jaakko, rådgivare
Holmstrup, Klaus, afdelingschef
Johansson, Ingrid, rådgivare
Jungfeldt, Birgitta, sekreterare
Jussila, Ahti, rådgivare
Kristensen, Marianne, rådgiver
Kruuse, Susanna, rådgiver
Landau, Harry, rådgivare
Laxén, Marianne, rådgivare
Leger, Gitte, sektionschef
Lönnroth, Joakim, rådgiver
Molander, Peter, rådgivare
Määttä, Seppo, rådgivare
Ólafur Kvaran, rådgivare
Persson, Margaretha, afd.sekreterare
Peters, Catharina, rådgivare
Ranebo, Stellan, sektionschef
Røstad, Sigrun, rådgiver
Slöör, Liisa, adm. sekreterare
Stenbäck, Per, generalsekreterare
Sundström, Berth, afdelingschef
Tilander, Ylva, rådgivare
Tommola, Aila, rådgivare
Ulriksen, Lisbeth, adm. sekretær
Urdshals, Jan-Erik, adm. sekretær
Vorum, Stein, rådgiver
Wettestad, Thorwald, afd. chef
Östling, Bengt, rådgivare

Gäst
Christensen, Søren, amtmand

Nordiska partigruppssekretariat

Konservative
Páll Brynjarsson, IS

Mittengruppen
Håkansson, Catharina, S
Instefjord, Gunnstein, N
Turtiainen, Seija, SF

Samlingspartiet
Vapaavouri, Jan, SF

Socialdemokratiska gruppen
Bougrini, Lis, S
Kokk, Enn, S
Läth, Roger, S
Olsson, Sten, S
Sirjamo, Anna-Liisa, SF
Svensson, Jerry, S
Wall, Björn, S

Venstresocialistisk gruppe
Söderlund, Nina, SF

Sakkunniga

Danmark
Adsersen, Sven, fuldmægtig
Backman, Johanna, embetsmand
Bakke, Anders, rektor
Becker, Thomas, fuldmægtig
Bernstein, Nils, departementschef
Bjerregaard, Jens, vicedirektør
Blok, Anne-Marie, kontorelev
Bogason, Loa, fuldmægtig
Christensen, Hans Flamand, kontorchef
Egelund, Niels, departementsråd
Facius, Filip, kontorchef
Federspiel, Ulrik, dep.chef
Forsting, Ole, kommiteret
Friis, Svend, fuldmægtig
Hansen, Lars, Teit, kommitteret
Hansen, Lenna, kt.fuldmægtig
Hansen, Lisbeth Grænge, min.sekretær
Holdt, Jørn, kontorchef
Hummeluhr, Niels, direktør
Hørlyck, Dorit, specialkonsulent
Johannesen, Odma, fuldmægtig
Junker, Ulla, fuldmægtig
Jørgensen, Søren R., stud.tmedhj.
Katznelson, Ib, kommitteret
Kjeldsen, Berno, sekretariatschef
Larsen, Kurt Lykstoft, afdelingschef
Larsen, Leo, underdirektør
Larsen, Søren Hyldstrup, ministersekretær
Lauger, Hanne, EU-konsulent
Lindegaard, Erik, direktør
Lund-Sørensen, Thomas, ass.min-sekretær
Mollerup, Poul, min.sekretær
Mortensen, Finn, departementschef
Mortensen, Lars, min.sekretær
Moth-Lund, Ulla, overassistent
Møller, Astrid Kragh, fuldmægtig
Neiiendam, Troels, fuldmægtig
Nielsen, Hanne, fuldmægtig
Nielsen, Peter, fuldmægtig
Nilas, Claes, direktør
Nørregaard, Anders, kontorchef
Overgaard, Knud, kontorchef
Pedersen, Jesper Hartvig, afdelingschef
Poulsen, Ole, kontorchef
Ravn, Henrik, fuldmægtig
Ravnsbæk, Astrid, ministersekretær
Røder, Susanne, kt.fuldmægtig
Simonsen, Liselotte, min.sekr.
Steen, Peter Helmer, vicedirektør
Svenningsen, Erik W., minister-råd
Utzon-Franck, Tine, fuldmægtig
Voetmann, Per, kontorchef
Vorre, Poul, kontorchef
Witte, Lene, afdelingschef
Wulff-Christensen, Majvi, fuldmægtig
Wøhlk, Henrik, direktør
Zaane, Peter von, fuldmægtig
Zacchi, Ole, departementschef

Færøerne
Finnsson, Eydfinnur, fuldmægtig
Hanusardóttir, Marjun, departementschef
Isfelt, Sigmund, fuldmægtig
Joensen, Rúni, ministersekretær
Kragesteen, Borgarhjørt, sekretær
Mortensen, Atli, fuldmægtig
Mortensen, Kaj P., fiskeridirektør
Poulsen, Maiken S., sekretær
Turtschaninoff, Peter, Nordens Hus-direktør
Velbastad, Niels á, samarbejdsministerens stedfortræder

Grønland
Amondsen, Siiva, ass.ministersekretær
Andersen, H.P.Møller, informationschef
Buch, Bent, direktør
Bønæs, Jan, fuldmægtig
Christensen, H.P. Barlach, ministersekretær
Engell, Mikaela, informationsmedarbejder
Holm, Mogens, forskningskoordinator
Kleeman, Nuka, konsulent
Kleist, Kaj, adm.dir.
Kristiansen, Laila, assistent
Larsen, Siverth D., ministersekretær
Lemche, Einar, direktør
Meibom, Susanne Hostrup, fuldmægtig
Olsen, Lise Lennert, kontorchef
Olsen, Tupaarnaq Rosing, redaktør
Pedersen, Jan H., fuldmægtig
Siggaard, Pia, servicechef
Steenholdt, Alibak, direktør
Søndergaard, Jørgen S., konsulent

Finland
Aalto, Alec, utrikesråd
Alhojärvi, Pekka, överdirektör
Anttila, Rauno, överdirektör
Eskola, Erkki, överinspektör
Fagernäs, Leif, avdelningschef
Forsberg, Frederik, äldre regeringssekreterare
Gröhn, Inga-Maria, finansråd
Haunia, Sirrka, chef för internationella ärenden
Hetemäki, Martti, överdirektör
Hildén, Mikael, enhetschef
Hällström, Gustav af, verkställande direktör
Jantunen, Tarja, assistent
Kangasperko, Raila, konsultativ tjänsteman
Korpela, Juhani, kanslichef
Krokfors, Karl Johan, ambassadråd
Kunnas, Veikko, kultursekreterare
Kyröläinen, Hannu, enhetschef
Leppäkoski, Erkki, professor
Lindqvist, Bengt-Göran, byggnadsråd
Lindqvist, Niklas, attaché
Linna, Markku, överdirektör
Luoma, Raimo, konsultativ tjänsteman
Mattila, Asko, informationschef
Mattsson, Kaj-Peter, konsultativ tjänsteman
Mettovaara, Pirjo, sekreterare för internationella ärenden
Montell, Regina, överinspektör
Nissilá, Jyrki, attaché
Ojala, Olli, överdirektör
Pesola, Tauno, ambassadråd
Pohjanvirta, Zoe, regeringsråd
Romantschuk, Maria, pressattaché
Sarjo, Kristina, äldre regeringssekreterare
Siikala, Kalervo, överdirektör

Slotte, Henrik, specialmedarbetare
Slotte, Kristian, konsultativ tjänsteman
Stenlund, Peter, utrikesråd
Strandberg-Panelius, Camilla, attaché
Tervala, Juhani, byggnadsråd
Turunen, Taisto, avdelningschef
Varjonen, Jouko, specialforskare
Viljanen, Maarit, ambassadråd
Wallin, Stefan, specialmedarbetare
Widing, Barbro, konsultativ tjänsteman
Ylinen, Ann-Britt, överinspektör

Åland

Carlson, Gun, landskapsstyrelseledamot
Ekström, Per, avdelningschef
Eriksson, Anders, landskapsstyrelseledamot
Jansson, Roger, landskapsstyrelseledamot
Lindbäck, Peter, kanslichef
Lindholm, Gabriella, ämbetsman
Storå, Carl, fiskeriintendent
Sundström, Marina, byråsekreterare

Island

Albert Jónsson, afdelingschef
Ármann Kr. Ólafsson, politisk rådgiver
Árni P. Árnason, vicedepartementschef
Árni Gunnarsson, politisk rådgiver
Ásta Magnúsdóttir, fuldmægtig
Erna Árnadóttir, afdelingschef
Gudríður Sigurðardóttir, departementschef
Halldór S. Kristjánsson, kontorchef
Hanne Fisker, fuldmægtig
Hannes Heimisson, ministerråd
Húnbogi Þorsteinsson, departementschef
Ingibjörg Jónsdóttir, fuldmægtig
Jón Birgir Jónsson, departementschef
Magnús Jóhannesson, departementschef
Ólafur Davi:sson, departementschef
Snjólaug Ólafsdóttir, kontorchef
Snorri Rúnar Pálmason, fiskeribiolog

Norge

Bauer, Irene, underdiretør
Beijer, Bruno S., minister
Berg, Hans, førstekonsulent
Bruzelius, Karin M., departementsråd
Christiansen, Terje, førstekonsulent
Clemet, Fridtjov, ekspedisjonssjef
Einar, Bull, ambassadør
Ekern, Anne, informasjonssjef
Engesæter, Sigmund, avdelingsdirektør
Fallan, Inger, ekspedisjonssjef
Fibborud, Liv, spesialrådgiver
Garberg, Heidi, rådgiver
Gilbo, Berit, førstekonsulent
Gundersen, Eilif, rådgiver
Hagen, Eli Engum, kontorleder
Hauge, Marius, underdirektør
Helland, Sten, statssekretær
Holen, Arne, avdelingsdirekør
Ingebrigtsen, Roger, politisk rådgiver
Jenssen, Hilde, førstekonsulent
Johansen, Halvard, underdirektør
Johnsen, Erik, avdelingsdirektør
Kamsvåg, Nils Ragnar, ambassaderåd
Kannert, Frøy, statssekretær
Larsen, Gry, forsker
Lindgren, Inger, ekspedisjonssjef

Løvaas, Harald, generalsekretær
Malterud, Tore, ekspedisjonssjef
Rogstad, Bjørn G., underdirektør
Røhne, Nils, statssekretær
Røren, Sveinnung, konsulent
Skeie, Lise, førstefullmektig
Sverdrup, Bjørn Otto, forsker
Synnes, Arne, sekretariatsleder
Sørensen, Geir Moe, rådgiver
Torkelsen, Kjell, førstekonsulent
Tveitereid, Sigurd, ekspedisjonssjef
Vennesland, Tor, rådgiver
Vetlesen, Johan, underdirektør
Westvik, Rita, politisk rådgiver
Øvergaard, Tomas

Sverige
Akinder, Peter, pressekreterare
Andersson, Anna-Karin, studerande
Andersson, Berith, assistent
Annerberg, Rolf, generalsekreterare
Baier, Ulrica, departementssekreterare
Bergman, Cecilia, kansliråd
Blomstrand, Severin, rättschef
Broberg, Helmer, departementssekreterare
Brunnberg, Charlotte, kansliråd
Carlson, Per, departementssekreterare
Danielsson, Lars, ambassadör
Elm, Klas, departementssekreterare
Enochsson, Pia, statssekreterare
Falk, Leif-Åke, pressekreterare
Gustafsson, Eva, internationell sekreterare
Gustafsson, Leif-Åke, internationell sekreterare
Hallingstad, Tryggve, rådgivare
Hellner, Cecilia, departementssekreterare
Kallemur, Ola, pressekreterare
Lasko, Lars-Nila, kanslichef
Lidal, Bengt, departementssekreterare
Lindberg, Dan, sakkunnig
Linde, Ann, sakkunnig
Lindholm, Bendt, departementssekreterare
Lindholm, Gabriella, departementssekreterare
Lindström, Margareta, byråassistent
Malmborg, Kurt, statssekreterare
Nilsson, Ronnie, sakkunnig
Nykvist, Ann-Christin, statssekreterare
Paulsen, Ragnvald, departementsråd
Persson, Sture, departementssekreterare
Ringborg, Mats, utrikesråd
Silfverswan, Anita, ämbetsman
Sundström, Ulrika, departementssekreterare
Svensson, Hans, statssekreterare
Wennerberg, Maria, departementssekreterare
Wenström, Anders, departementsråd
Zachrison, Ann Nilsson, kansliråd
Zetterquist, Urban, departementsråd
Ziemelis, Mite, kansliråd

Referenter og stenografer

Danmark
Kristiansen, Anne Grethe, referent
Lønset, Klara Marie, referent
Schwartz, Kari, referent

Finland
Filppa, Birgitta, stenograf
Karrento, Anita, stenograf
Niittuinperä, Jari, stenograf
Varisto, Niklas, stenograf

Norge
Kleppe, Elisabeth, referent

Sverige
Djurström, Stig, riksdagsstenograf
Nilsson, Lars, stenograf
Nilsson, Roland, stenograf

Tolkar

Finland
Andersson, Pirkko-Liisa
Hellström, Sirpa
Kaljunen, Riitta
Laakso, Ritva

Island
Ellen, Ingvadóttir
Salvör Aradóttir

SUPPLEMENT

- UTDELNING AV NORDISKA RÅDETS NATUR- OCH MILJÖPRIS
- RAPPORT FRÅN NORDISKA RÅDETS ARBETSGRUPP FÖR ÖVERSYN AV ARBETSORDNINGEN

Festföreställning vid utdelningen av Nordiska rådets natur- och miljöpris

Thorvaldsens Museum i Köpenhamn den 12 november 1996 kl. 19.30

Presentatör:
Nordiska rådets president Knud Enggaard

Körmusik framförd av Mik-kören

***

Hälsningsord av Nordiska rådets president Knud Enggaard.

Utdelning av Natur- och miljöpriset

Presentation av pristagaren av Erkki Leppäkoski

Nordiska rådets president Knud Enggaard

Aqqualuk Lynge, ICC:s vicepresident

Nordiska rådets president Knud Enggaard

Landsstyreformand Lars Emil Johansen, ICC:s president

Nordiska rådets president Knud Enggaard

***

Nordiska rådets president **Knud Enggaard:** På vegne af Nordisk Råds Danske Delegation byder jeg alle hjerteligt velkommen til denne festaften. Jeg retter en særlig velkomst til aftenens prismodtager ICC-Grønland repræsenteret ved organisationens præsident Aqqualuk Lynge. Og jeg retter en tak til det Grønlandske Mik kor for deres sang, og glæder mig til igen at høre de dejlige stemmer lidt senere. Også en stor tak til Thorvaldsens Museum der vil lægge hus til prisoverrækkelsen.

Det er i år andet år, vi uddeler Nordisk Råds Natur- og Miljøpris. Prisen gives for en ekstraordinær indsats på natur og miljøområdet. Og jeg har nu den glæde at bede ICC-Grønlands præsident Aqqualuk Lynge komme herop og modtage dette maleri som et varigt minde om prisen og om den film vi har set om organisationens arbejde. Jeg ønsker varmt til lykke.

Nu giver jeg så ordet til formanden for Natur- og Miljøprisens bedømmelseskomite professor Erkki Leppäkoski.

Erkki Läppakoski: Ärade rådspresident, pristagare och hedersgäster, mina damer och herrar,

Nordiska rådet har beslutat att tilldela årets Natur- och miljöpris till ICC – Inuit Circumpolar Conference – i Grönland. Priskommittén har också i år haft ett svårt arbete vid valet av årets prismottagare. Kommittén har haft att välja bland 64 förslag, som man hade mottagit från hela norden. Det var på förhand fastslaget, att priset i år skulle gå till en person eller organisation, som utför ett betydande arbete omkring bärkraftig utveckling.

Inuit lever i tre olika kulturområden och poltiska system, det skandinaviska, nord-amerikanska och ryska. Innan ICC grundandes fanns det så gott som inga förbindelser mellan dessa områden. ICC Grönland är å ena sidan en orgaisation, som i Grönland samlar natur- och miljöintressen för en lång räcka nationella organisationer. Å andra sidan är ICC Grönland en del av det samlade ICC, som sedan 1980 har representerat inuiterna i en räcka internationella fora. ICC har bland annat status som NGO i FN:s system.

Utgångspunkten i ICC:s arbete är alla förhållanden, vilka berör inuitfolkens möjligheter att leva och överleva i Arktis. Centralt i inuitkulturen utöver språk och konst är jägarkulturen. Under de senaste decennierna har hotet genom den globala spridningen av föroreningar blivit allt synligare. Det är därför speciellt naturligt för ICC, att arbeta med begreppet bärkraftig utveckling, ty detta berör i sin yttersta konsekvens livets alla förutsättningar och förhållanden. Samtidigt har organisationen i sin verksamhet lagt speciell vikt på insatser, som gäller att upprätthålla det bärkraftiga utnyttjandet av de levande resurserna i Artktis. Man kan säga att bärkraftigt utnyttjande har varit ett bärande element i den arktiska resursförvaltningen många år före det blev ett modernt begrepp i den västliga, industrialiserade världen.

Denna tankegång är således bakgrunden till den regionala naturskyddsstrategi, som ICC offentliggjorde år 1986. Detta var den första regionala naturskyddsstrategi, som blev utarbetad med utgångspunkt i den internationella naturskyddsorganisationenens, IUCN:s världsstrategi från år 1980. ICC Grönland har i sitt samarbete med andra inuit i Arktikum, förmått att bevara den sociala och kulturella betydelse, som jägartraditionerna har. Detta har skett trots konflikter och det inflytande på attityderna som vissa krafter utanför det grönländksa samhället har haft.

Man kan också säga, att ICC varit en mycket aktiv part vid utvecklingen av den internationella miljöpolitiken, inte minst i egenskap av talesman för de arktiska urbefolkningarna vid Rovaniemi-processen. Nordiska rådets miljö- och naturpris skall ses som ett stöd till ICC:s fortsatta arbete med att föra den naturresursbaserade kulturen in i nästa århundrade på ett bärkraftigt sätt.

Inuit har i alla tider utnyttjat de resurser, som naturen har ställt till förfogande för att leva och överleva. Världsmiljökonferensen i Rio har betytt nya utmaningar för alla folk, därmed också för inuit. ICC har tagit upp

detta krav på internationellt plan – i regi av det arktiska miljösamarbetet – för analys av Agenda 21 utifrån ett inuitperspektiv. Priskommittén är övertygat om, att ICC Grönland har den styrka, det mod och den vilja, som kräves för att vidareföra detta arbete på lokalt plan på Grönland. Spridandet av kännedomen om Miljödagordningen för det 21:sta århundradet är en naturlig fortsättning på ICC's internationella arbete för ett accepterande av en bärkraftig utveckling.

Diskussion och dialog – både internationellt, nationellt och lokalt – skall skapa grogrund för de handlingar, som både den enskilde och samhället skall ha mod att utföra under kommande år, för att försäkra sig om att Rio-deklarationen bliver uppföljd i politiskt praxis och omsatt i handling, som innebär att bärkraften stärkes på alla nivåer i samhället.

Priskommittén önskar ICC – Grönland lycka till och framgång med det fortsatta arbetet.

Nordiska rådets president **Knud Enggaard:** Tak til Erkki Läppakoski . Jeg giver hermed ordet til ICC-Grønlands præsident, Aqqualuk Lynge.

ICC:s vicepresident **Aqqualuk Lynge:** Ærede præsident for Nordisk Råd, formanden for Natur- och Miljøprisens bedømmelseskommite, hr. statsminister, hr. landsstyreforman, ICC's præsident, parlamentsmedlemmer, kære gæster.

Det er med stolthed, at jeg på vegne af Inuit Circumpolar Conference, ICC's Grønlandsafdeling i dag kan modtage Nordisk Råds Natur- og Miljøpris.

ICC-Grønland er den eneste grønlandske organisation af sin art med NGO-status i FN's Økonomiske og Sociale Råd (ECOSOC). Den internationale organisation som dækker fire stater, nemlig foruden Danmark, Canada, USA og Rusland, startede på et meget tidligt tidspunkt, i begyndelsen af firserne, med at undersøge mulighederne for regionale miljøprogrammer i de forskellige arktiske områder, som udgør inuitternes hjemland.

Selvom vi grønlændere kuturelt og geografisk har nære forbindelser til det Nordamerikanske kontinent, så har vi i Grønland en speciel forpligtelse – som inuit organisation, at bygge bro til den nordiske dimension. Det vil sige, at forene vore interesser i Nordamerika og vores specielle interesefælleskab med det Nordatlantiske kystsamfund.

Den nordiske dimension for Inuit Circumpolar Conference ligger også i vores tætte samarbejde med Samerådet, i det internationale fora og ikke mindst som permanente deltagere i det nyligt etablerede Arktisk Råd. Et råd der består af de otte arktiske stater, hvis miljøsamarbejde startede med det Finske Initiativ i 1991.

Arktisk Råd er da også en idé med oprindelse i selve ideen om en paneskimoisk bevægelse, hvor staterne nu har fået øjnene op for, at uden den

fastboende befolknings deltagelse vil nok så mange vidtløftige miljøerklæringer ikke virkeliggøres. For det forholder sig jo således, at vi der bor der fast om vi er Inuit, Samer, Evener, Kojakker eller Tjuktjer til stadighed vil være der og værne om vores fangstdyr, de levende ressourser.

I tusinder af år har de ca. 30 oprindelige Arktiske folk levet under de hårdest tænkelige klimatiske betingelser nær Nordpolen. Vores oprindelige og traditionelle viden er derfor en bestanddel af den samlede viden, som vi er glade for at kunne dele med andre.

Vores traditionelle viden, altså sælfangerens viden om vind, hav og strømforhold, om dyrenes bevægelser, rensdyrjægerens tålmodighed under jagten, familiernes beskyttelse af deres sommerfangsbopladser, er netop den viden, som sikrer at traditionerne overføres fra den ene til den anden generation.

Netop denne vores traditionelle viden omkring forvaltningen af de levende ressourser var kimen til fri og demokratisk debat, der fik sit forum ved det første valg til Grønlands Landsråd i 1911, altså for 85 år siden. Det er netop også ønsket om at beskytte og selv at forvalte vore fiskeressourser der var baggrunden for vor udmeldelse af de Europæiske Fælleskaber.

Det ligger altså i vores opdragelse og kendetegnet i kulturen at en efterlevelse af princippet om bæredygtig udnyttelse af levende ressourcer ikke er en ny opdagelse, men et ældgammelt princip i Inuits levevis.

Efter i mange år, at have levet med en kampagne imod vores sælfangst, en kampagne der ved sin misinformation og løgn har ødelagt økonoien i fangsterhvervet, er det ganske opløftende i dag at se så mange sælskindspelse bliver båret af både høj og lav. Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at sige mange tak til Rigets overhoved, Hendes Majestæt Dronning Margrethe, for hendes ihærdige indsats for forståelse af de grønlandske fangeres vilkår, og ikke mindst den stolte, værdige og naturlige måde at bære grønlandske sælskindspelse på. Denne enkle gestus alene har vist omverdenen, at der absolut ikke er noget moralsk forkert i at bære pels.

I januar 1996 afleverede ICC sammen med High North Alliance en rapport til det Danske Udenrigsministerium med klage over USA's overtrædelse af Gatt og WTO aftalerne i forbindelse med USA's importforbud af skind fra grønlandssæler. Vi venter stadigvæk på et svar. Efter vores opfattelse er det på tide at også Nordisk Råd aktivt kæmper imod de urimelige økonomiske sanktioner iværksat overfor kystsamfundene, hvis livsvilkår alene er afhængig af de levende ressourser i havet.

For mange storbymennekser er der den opfattlese at det er underligt, at vi ikke for længst er gået over til at spise fastfood og grøntsager, i stedet for at spise mattak og spæk. Men til dette må vi svare, at vi har ret til vores eget liv, at vi har ret til at spise af det vi kan høste i vort eget land, nøjagtigt ligesom storbymennesket. Er dette egentlig ikke en menneskeret, en *grundlæggende* menneskeret?!

Vi ved at den samlede Inuit befolkning kan og vil arbejde sammen om at træde ind i det næste årtusinde med troen på at fangsterhvervet både kan overleve og videreudvikles.

De nordiske lande har i dag med anerkendelse af ICC-Grønlands miljøarbejde taget et vigtigt skridt henimod anerkendelse af de arktiske folks grundlæggende menneskerettigheder. Det er en stor opmuntring for vores videre arbejde.

Endnu engang tak for denne fornemme pris. Qujanaq.

Nordiska rådets president **Knud Enggaard:** Tak til Aqqualuk Lynge og endnu en tak til Mik koret. Jeg vil nu give ordet til landsstyreformand Lars Emil Johansen.

Lars Emil Johansen: ICC's deltagelse i fortolkningen af "Agenda 21" fra Rio deklaration. ICC har fortolket at formålene med bæredygtig global udvikling som er væsentlig for de arktiske områder, og derfor også for Grønland og udnyttelsen af de levende ressourcer.

ICC's initiativer for at sikre fangerkulturen og i den sammenhæng sælfangsten i et moderne perspektiv. Initiativerne indebærer en formidling af levevilkårene i det arktiske område bl.a. ved hjælp af oplysningskampagner og deltagelse i relevante internationale fora.

Landsstyret støtter disse initiativer, især perspektivet om bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer, som er et af de primære grundlag for videreudviklingen af det grønlandske samfund.

Landsstyret er stolt over, at ICC-Grønland har formået at skabe nordiske interesse for det arktiske miljø og natur og ikke mindst sammenspillet mellem dette og menneskene der bor der, som udover miljøarbejder også beskæftiger sig med områder som uddannelse, menneskerettigheder, kultur, sprog, videnskab m.v.

Gaven: I de arktiske områder har overlevelsen altid været afhængig af vekselvirkningen mellem natur og menneske. Årstider – mørke vs. lys. Solen symboliserer i denne sammenhæng det lys som ICC-Grønland i samarbejde med ICC-International skaber omkring det arktiske miljø.

Lys og sol er vigtigt for videreførsel af livet i Arktis, derfor også den "belysning" af arktiske problemstillinger vedr. miljø og natur.

Gaven er lavet af naturfarvet grønlandsk uld – "rent" grønlandsk produkt fremstillet af Persida Lund.

Nordiska rådets president **Knud Enggaard:** Tak til Lars Emil Johansen og endnu et tillykke til ICC-Grønland og held og lykke med de mange store opgaver på miljøområdet ICC arbejder med, og de opgaver Nordisk Råds Natur- og Miljøpris kan være med til at give ICC en mulighed for at tage fat på. Tak for i aften.

FÖRSLAG

till ny

ARBETSORDNING FÖR NORDISKA RÅDET

Rapport från Nordiska rådets arbetsgrupp för översyn av arbetsordningen

oktober 1996

(Plenarförsamlingens beslut om ny arbetsordning för Nordiska rådet, se s. 240

Præsidieforslag A 1139/p om ny forretningsorden for Nordisk Råd, se s. 409)

INNEHÅLL

		Sid
Förord		**1358**
Förslag till ny arbetsordning för Nordiska rådet		
1.	Bakgrund	1360
2.	Mandat och sammansättning	1360
3.	Övergripande målsättningar	1361
4.	Helsingforsavtalet	1362
5.	Huvudsakliga ändringsförslag	1362
6.	Partistöd	1365
7.	Underliggande regelverk	1366
8.	Kommentarer till ändringsförslaget	1367
9.	Arbetsgruppens förslag	1383
Bilaga 1: Arbetsordning för Nordiska rådet		1384

Rapport från Nordiska rådets arbetsgrupp för översyn av arbetsordningen
oktober 1996

Till Nordiska rådets presidium

Nordiska rådets presidium beslöt vid möte den 24 oktober 1995 i Stockholm att till rådets 47:e session i Kuopio föreslå vissa ändringar i arbetsordningen för rådet. Presidiet hade enats om att i det skedet endast ta upp de förändringar som var omedelbart nödvändiga för att följa upp de ändringar i Helsingforsavtalet, som beslutats under rådets 5:e extra session.

Vid samma möte beslöt presidiet tillsätta en arbetsgrupp med en företrädare för varje partigrupp med uppgift att göra en genomgripande översyn av arbetsordningen och övriga relevanta delar av det interna regelverket. Syftet var att åstadkomma en arbetsordning som är enkel och överskådlig och som skulle återspegla reformprocessens intentioner fullt ut.

Vid möte den 25-26 januari 1996 beslöt presidiet att även hänskjuta frågan om fördelningen av det nordiska partistödet till arbetsgruppen.

Medlemmar i arbetsgruppen har varit Per Olof Håkansson (s), Elver Jonsson (fp), Kjellbjørg Lunde (SV) och Anders Talleraas (H). Vid gruppens konstituerande möte den 15 november 1995 utsågs Per Olof Håkansson till ordförande.

Målsättningen för arbetet i gruppen har varit att skapa en enkel, logisk och överskådlig arbetsordning. I detta syfte har arbetsordningen fått en ny struktur med kapitelindelning och paragrafrubriker. För att kunna möta kraven på en flexibel verksamhet har i arbetsordningen intagits generella basregler som vid behov kan kompletteras och i vissa fall ändras för varje särskilt tillfälle t.ex. för en speciell session. I arbetsordningen föreslås även ingå bestämmelser om val och principer för det nordiska partistödet.

En annan principiell inriktning har varit att arbetsordningen enbart skall reglera det parlamentariska arbetet medan bestämmelser rörande t.ex. arbetet inom och mellan sekretariaten samt personal och administrativa frågor skall återfinnas i underliggande regelverk som presidiet fattar beslut om. Arbetsgruppen har med detta slutfört den tilldelade huvuduppgiften att lägga fram ett förslag till arbetsordning för Nordiska rådet. Frågorna om översynen av övriga relevanta delar av det interna regelverket anser arbetsgruppen inte ännu kunna bearbetas eftersom dessa i allt väsentligt måste formas med anslutning till en organisationsplan för rådets sekretariat. Någon sådan föreligger ännu inte.

Frågan om hur detta anslutande regelverk skall arbetas fram anser arbetsgruppen bör ankomma på presidiet att fatta beslut om. Arbetet kan ske genom att ge denna arbetsgrupp ett fortsatt uppdrag, alternativt på annat sätt.

Arbetsgruppen har lagt stor vikt vid att nå fram till ett enhälligt förslag till ny arbetsordning. Detta har inneburit kompromisser på vissa punkter och därmed inte gett anledning till framläggande av egna förslag.

Efter slutfört arbete överlämnar arbetsgruppen sitt förslag till ny arbetsordning för Nordiska rådet.

Stockholm och Oslo den 11 oktober 1996

Per Olof Håkansson
ordförande

Elver Jonsson

Kjellbjørg Lunde

Anders Talleraas

FÖRSLAG TILL NY ARBETSORDNING FÖR NORDISKA RÅDET

1. BAKGRUND

Vid sessionen i Reykjavik i mars 1995 lade Nordiska rådet grunden för förnyelse och utveckling av det nordiska samarbetet genom att anta det politiska innehållet i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid". Rapporten fastslog att rådets arbete skulle koncentreras till samarbetet inom Norden, Norden och dess närområden samt Norden och Europa.

Samtidigt fick presidiet uppgiften att vidareutveckla rådets organisation och arbetssätt. Således framlade presidiet under hösten 1995 ett förslag till ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet. Vid den 5:e extra sessionen i Köpenhamn i september 1995 antogs presidiets förslag, samtidigt som rådet rekommenderade de nordiska regeringarna att företa vissa ändringar i Helsingforsavtalet, allt i syfte att förverkliga rådets beslut om "Nordiskt samarbete i en ny tid"" Under behandlingen av förslaget om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet hade presidiet anmält sin avsikt att senare under året återkomma med ett förslag till ändring av rådets arbetsordning.

Vid rådets 47:e session i Kuopio i november 1995 antogs ett presidieförslag om ändringar i Nordiska rådets arbetsordning. Under beredningen av förslaget konstaterade presidiet att den gällande arbetsordningen ändrats ett antal gånger och att den med tiden blivit både svåröverskådlig och i vissa avseenden också oändamålsenlig. Av tidsskäl beslöt därför presidiet att vid den 47:e sessionen endast företa de ändringar som var nödvändiga för att redan tidigare antagna beslut om ny organisation och nytt arbetssätt skulle kunna förverkligas till årsskiftet 1995/96. Samtidigt beslöt presidiet att genomföra en övergripande översyn av arbetsordningen och av övriga relevanta delar av det interna regelverket så att ett förslag skulle föreligga till rådets session i november 1996. För detta ändamål skulle en särskild arbetsgrupp utses.

2. MANDAT OCH SAMMANSÄTTNING

Presidiet beslöt vid möte den 24 oktober 1995 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att framlägga förslag till en ny arbetsordning för Nordiska rådet. Syftet var att åstadkomma en enkel och överskådlig arbetsordning som återspeglar reformprocessens intentioner. Enligt mandatet har gruppen även haft till uppgift att företa en översyn av det underliggande interna regelverket som varit relevant i sammanhanget. Genom beslut i presidiet den 25-26 januari 1996 hänsköts även frågan om fördelningen av det nordiska partistödet till arbetsgruppen.

I arbetsgruppen, som har bestått av en företrädare för varje partigrupp, har ingått Per Olof Håkansson (s), ordförande, Elver Jonsson (fp), Kjellbjørg Lunde (SV) och Anders Talleraas (H).

Såsom sakkunniga har vid arbetsgruppens möten deltagit presidiesekreterare Anders Wenström/Berglind Asgeirsdóttir, generalsekreterare

Henrik Hagemann och utskottssekreterare Olav Vefald/Göran Lundberg samt partigruppssekreterarna Páll Brynjarsson, Catharina Håkansson, Petter Nilsen/Nina Söderlund och Jerry Svensson.

Som sekreterare i gruppen har t.f. delegationssekreterare Susanne Eriksson och sekretariatschef Eva Smekal fungerat.

3. ÖVERGRIPANDE MÅLSÄTTNINGAR

Utgångspunkten för förslaget till ny arbetsordning för Nordiska rådet är det omfattande reformarbete som tog sin början i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" och som därefter formaliserats genom rådets beslut vid den 46:e sessionen i Reykjavik i mars 1995, vid den 5:e extra sessionen i Köpenhamn i september 1995 och vid den 47:e sessionen i Kuopio i november 1995. Förslaget är således avsett att komplettera de omedelbart nödvändiga ändringar som företogs vid sessionen i Kuopio.

Förslaget till ny arbetsordning bygger på målsättningen att skapa en enkel, logisk och överskådlig arbetsordning. I detta syfte har arbetsordningen fått en ny struktur som också innehåller kapitelindelning och paragrafrubriker. En annan målsättning har varit att arbetsordningen i huvudsak skall reglera det parlamentariska arbetet medan bestämmelser rörande t.ex. arbetet inom och mellan sekretariaten samt personal och administrativa frågor i allmänhet skall återfinnas i underliggande regelverk som presidiet fattar beslut om.

Vid utformandet av bestämmelserna har allmänna parlamentariska principer iakttagits och de nordiska parlamentens arbetsordningar har i stor utsträckning lagts till grund för rådets arbetsordning liksom den praxis som utvecklats inom rådet. Eftersom regler och tillämpning i viss utsträckning varierar mellan de nordiska länderna är förslaget till arbetsordning ett resultat av en avvägning mellan praxis i de olika länderna och hänsyn till rådets egna uppgifter och behov.

I avsikt att i så stor utsträckning som möjligt åstadkomma ett flexibelt regelsystem utan avkall på bestämmelsernas tydlighet har i arbetsordningen intagits generella basregler som vid behov kan kompletteras i annat regelverk som antas av presidiet vid varje särskilt tillfälle t.ex. för en speciell session.

Till förslaget till arbetsordning fogas kommentarer till såväl arbetsordningen som helhet som till de enskilda paragraferna. Målsättningen vid utformningen av arbetsordningen har varit att reglerna skall kunna tillämpas som sådana. I syfte att göra arbetsordningen överskådlig har arbetsgruppen dock samtidigt eftersträvat att undvika att belasta paragraftexten med detaljbestämmelser varför vissa förtydliganden och riktlinjer för tolkningen i kommentarerna. Kommentarerna till de enskilda paragraferna är således avsedda att vid behov fungera som stöd vid tolkningen av paragraftexten.

Avslutningsvis kan nämnas att en strävan har varit att skapa enhetliga regler för rådets olika organ.

4. HELSINGFORSAVTALET

Det förslag som nu presenteras är anpassat till gällande Helsingforsavtal. Dock har arbetsgruppen under arbetets gång kunnat konstatera att även Helsingforsavtalet innehåller en del formuleringar som skulle behöva ändras för att anpassa det nordiska samarbetet till en ny och föränderlig tid. Som exempel kan nämnas att vissa av de nya rådsorgan som rådet vid sin 47:e session fattade beslut om inte inkluderas i Helsingforsavtalets definition av "rådets organ". Likaså har vissa av de nya organen inte rätt att väcka förslag i rådet. En sådan förslagsrätt torde kunna anses motiverad när det gäller kontrollkommittén eftersom förslagsrätten kan vara ett viktigt verktyg för utövande av den parlamentariska kontrollen.

Helsingforsavtalet, som trädde i kraft 1962, har varit föremål för att antal ändringar men har inte sedan ikraftträdandet för snart 35 år sedan varit föremål för en totalrevision. En översyn av bl.a. formuleringar och prioriteringar av de olika områden på vilka det nordiska samarbetet skall bedrivas kan således anses motiverad i synnerhet mot bakgrund av de nya mål och den nya inriktning för det nordiska samarbetet som rådet nyligen antagit.

I syfte att inte försena den nya arbetsordningens ikraftträdande har arbetsgruppen beslutat att anpassa sitt förslag till gällande Helsingforsavtal men att samtidigt aktualisera frågan om behovet av att Helsingforsavtalet i likhet med arbetsordningen skulle bli föremål för en total översyn. Vi har i denna del konstaterat att frågan om en översyn av Helsingforsavtalet är upptagen på dagordningen för nästa möte mellan samarbetsministrarna och presidiet.

5. HUVUDSAKLIGA ÄNDRINGSFÖRSLAG

I förslaget föreslås ändringar av nu gällande arbetsordning såväl till innehåll som till struktur, allt i avsikt att fullfölja de beslut om reformering av det nordiska samarbetet som antogs vid Reykjaviksessionen. Frågorna har under beredningsarbetets gång varit föremål för diskussioner inom rådets egna organ och inom partigrupperna. Nedan redogörs kortfattat för några av de områden som varit föremål för särskild diskussion.

Beslutsprocessen

I reglerna gällande beslutsfattande i rådet föreslås vissa ändringar, framför allt mot bakgrund av den ökade partipolitiseringen.

Enligt gällande arbetsordning (12 §) fordras att minst hälften av de närvarande medlemmarna röstar ja för att rekommendation, yttrande eller annat beslut skall antas medan det enligt förslaget till ny arbetsordning är tillräckligt med enkel majoritet bland de närvarande medlemmarna. Det förslag som vid en omröstning kvarstår till sist skall prövas mot avslag.

Beslut som fattas av plenarförsamlingen skall liksom enligt gällande regler alltid beredas i något av rådets organ. Därtill kvarstår bestämmelsen om att beslut endast kan fattas inom ramen för det förslag som ligger till

grund för behandlingen. Eftersom plenarförsamlingen i regel endast sammanträder en gång per år har emellertid en viss flexibilitet eftersträvats så att yrkanden om ändring eller tillägg även skall kunna framställas under behandlingens gång.

Valförfarandet

Enligt gällande arbetsordning skall rådets valkommitté förbereda alla val som förrättas av plenarförsamlingen och skall därvid iaktta vissa regler. Bestämmelser om vad som skall gälla ifall valkommitténs förslag inte kan omfattas av plenarförsamlingen saknas idag varför sådana regler nu föreslås.

I enlighet med den nordiska parlamentariska traditionen föreslås att valen skall vara proportionella vilket innebär att de olika politiska grupperingarna i princip blir representerade i rådets organ i förhållande till sin storlek. För uträknandet av fördelningen av mandaten föreslås den enklaste divisorsmetoden d'Hondts metod eller heltalsmetoden där man för varje partigrupp eller valförbund räknar fram ett antal jämförelsetal genom att dividera gruppens totala röstetal med en stigande talserie (1, 2, 3, 4 etc.).

Eftersom valbestämmelserna fyller en funktion på så sätt att det för de politiska grupperna redan på förhand står klart hur fördelningen av platserna i rådets organ utfaller vid proportionellt val och eftersom plenarförsamlingen av tradition omfattar valkommitténs förslag kan man anta att kommitténs förslag också i framtiden kommer att godkännas. De föreslagna reglerna har tillkommit för de fall motförslag reses till valkommitténs förslag.

Partigrupperna

Till de mer centrala ambitionerna i reformarbetet hör stärkandet av verksamheten i partigrupperna. Flera ändringar i arbetsordning har gjorts i syfte att stärka partigrupperna så att de ges bättre möjligheter att aktivt ta del i initiering, urval och beredning av rådets ärenden. Vidare har regler om partistöd förts in i arbetsordningen för att tillförsäkra att partigrupperna får ekonomiska resurser för den ökade aktiviteten.

Redan vid den 47:e sessionen intogs i arbetsordningen bestämmelser om partigruppernas nomineringar av kandidater till samtliga val som förrättas av plenarförsamlingen. Bestämmelserna ingår även i det här aktuella förslaget till arbetsordning vilket i övrigt innehåller bestämmelser som framför allt syftar till att ge partigrupperna mer inflytande samt partigruppernas sekretariat tillgång till information.

Uttryckliga bestämmelser om partigrupperna finns samlade i 8 kap. 3 § som till sitt innehåll motsvarar kapitlets andra paragraf om delegationerna. Enligt definitionen måste en partigrupp bestå av minst fem medlemmar från minst tre länder, att jämföra med gällande arbetsordning enligt vilken en partigrupp kan bildas av fyra medlemmar från minst två länder. Den strängare definitionen, som har motiverats av partigruppernas ökade

inflytande och ekonomiska resurser, har diskuterats mycket i arbetsgruppen och det har funnits delade meningar om behovet av en ändring. Vänstersocialistiska gruppens representant har en avvikande mening och har framfört att man helst inte hade sett någon ändring av definitionen från nu gällande arbetsordning. Frågan har också diskuterats inom mittengruppen. Arbetsgruppen har dock stannat för att lägga fram detta förslag till ändring men vill på detta sätt rikta uppmärksamheten på att det finns olika meningar.

Självstyrande områden

I rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" sades att presidiet i framtiden bör bestå av en representant för varje land samt representanter för de självstyrande områdena när de så bedömer nödvändigt. Det förslag till ändringar i Helsingforsavtalet vilket förelades rådet vid den 5:e extra sessionen i Köpenhamn tog dock inte ställning till rapportens intentioner om de självstyrande områdenas deltagande i det framtida nordiska samarbetet, varför representanter för Färöarnas och Grönlands landsstyren samt Ålands landskapsstyrelse i september 1995 i ett brev till de danska och finska medlemmarna i presidiet vädjade om att presidiet i samband med att den nya arbetsordningen utformas tillser att det nordiska samarbetet ökas såsom avses i rapporten.

När presidiet vid sitt möte den 24 oktober 1995 beslöt att inför den 47:e sessionen endast föreslå sådana ändringar av arbetsordningen som var absolut nödvändiga med anledning av ändringarna i Helsingforsavtalet och att samtidigt tillsätta arbetsgruppen för översyn av arbetsordningen meddelades de självstyrande områdenas parlament genom ett brev från presidiesekreteraren att presidiets avsikt var att man i den bredare översynen även skall se över de bestämmelser som reglerar de självstyrande områdenas deltagande i rådets olika organ. Vidare meddelades att presidiet givetvis noterat de önskemål som härvidlag kommit från de självstyrande områdenas sida och att det hos presidiet finns en klar ambition att under översynsarbetet beakta hur man bäst kan tydliggöra och utveckla de bestämmelser det här är fråga om.

I förslaget till ny arbetsordning har reglerna gällande de självstyrande områdenas deltagande samlats i en paragraf (3 kap. 8 §). Paragrafen svarar mot bestämmelsen i förslagets 4 kap. 1 § enligt vilken varje land skall vara representerat i presidiet. Paragrafen motsvarar presidiets ambitioner i fråga om de självstyrande områdenas representation eftersom områdenas representanter enligt förslaget med närvaro-, yttrande- och även förslagsrätt kan delta vid presidiets möten när frågor som berör de självstyrande områdena behandlas. I enlighet med rådande praxis får det anses ankomma på de självstyrande områdena själva att avgöra när de berörs av de ärenden som behandlas.

Beredningsorgan
Enligt 3 kap. 10 § kan presidiet, utskott eller kontrollkommitté för viss tid och för utförande av bestämda uppgifter inom sig tillsätta beredningsorgan. Mittengruppens representant har anmält att man helst hade sett att denna paragraf hade bibehållit den formulering som beslöts i samband med ändringen av arbetsordningen vid den 5:e extra sessionen i Köpenhamn i september 1995. Här sägs i 25 §, mom. 4 att "Utskott kan inom sig tillsätta underutskott eller annat organ för beredning av frågor inom sitt ansvarsområde". Med hänvisning till att begreppet beredningsorgan även inkluderar underutskott har gruppens representant dock ansett sig kunna biträda det framlagda förslaget.

Initiativ
Som ett alternativ för en medlem att väcka ett ärende, införs möjlighet för en ledamot av presidiet, utskott eller kontrollkommitté att genom skrivelse till respektive organ väcka förslag till beslut i detta.

Benämningar
I syfte att bland annat skapa en större klarhet än vad som råder idag kring vissa begrepp introduceras i arbetsordningen några nya benämningar. Presidiet har nyligen tagit ställning till att även fortsättningsvis benämnas presidium och har därmed avvisat det framförda alternativet rådsstyrelse. Arbetsgruppen avstår därför från att nu föra fram förslag i denna del.

Att däremot fortsättningsvis benämna det gemensamma sekretariatet för presidiesekretariat måste anses som mindre lämpligt eftersom det är ett för hela rådsorganisationen gemensamt och sammanhållet sekretariat. Vi föreslår därför att presidiesekretariatet fortsättningsvis skall kallas för rådets sekretariat.

Vad gäller benämningen presidiesekreterare är motiven för att ändra titeln på chefen för verksamheten från presidiesekreterare likartade som när det gäller presidiesekretariatet. Vi föreslår därför efter samråd med den nuvarande och närmast föregående presidiesekreteraren att den fortsatta benämningen skall vara rådsdirektör.

Utskotten har en ordförande och två vice. Praxis i andra parlamentariska sammanhang är att när de uppträder gemensamt kalla dessa för presidium. Detta begrepp är emellertid i det nordiska systemet upptaget. En ny benämning måste därför skapas. Vi föreslår att begreppet förmansskap introduceras som benämning på detta utskottens m.fl. i särskild ordning valda ledningsgrupp. Detta utesluter inte att i ett senare skede benämningen på presidiet utan begreppskonflikter kan ändras till rådsstyrelse.

6. PARTISTÖD

Vid möte den 25-26 januari 1996 beslöt presidiet att arbetsgruppen i arbetet med revideringen av arbetsordningen även skulle ta upp frågan om fördelningen av det nordiska partistödet.

Den 23 april 1991 fastställde Nordiska rådets presidium "Regler om økonomisk støtte till nordiske partigrupper i Nordisk Råd". Reglerna trädde i kraft den 1 januari 1992. Av detta reglemente framgår att partistöd skall utgå, definitionen på en partigrupp och grundregler för fördelningen. Därutöver finns regler av mer administrativ art som t.ex. utbetalningen av partistödet, vad det får användas till och hur förfara med oförbrukade medel. De förstnämnda reglerna finns nu inarbetade i förslaget till ny arbetsordning. Såvitt gäller de mer administrativa reglerna anser vi att det bör åvila presidiet att besluta om fördelningen av stödet, dock i överensstämmelse med arbetsordningens principer.

Mot bakgrund av ovanstående anser arbetsgruppen att "Regler om økonomisk støtte till nordiska partigrupper i Nordisk Råd" kan upphöra att gälla när den nya arbetsordningen träder i kraft.

7. UNDERLIGGANDE REGELVERK

I arbetsgruppens mandat har även ingått att se över underliggande regelverk för Nordiska rådets arbete. Vid utarbetandet av arbetsordningen har därför även nedanstående reglementen beaktats:

- Arbetsordningen för Nordiska rådets presidiesekretariat och sekreterarkollegium antagen av presidiet den 7 maj 1985
- Retningslinjer för Nordisk Råds valgkomité antagen av presidiet den 3 december 1993
- Allmänna riktlinjer för Nordiska rådets budgetutskott antagen av presidiet den 11 december 1991
- Forslag i Rådet - beredning, remissförfarande m.m. Allmänna riktlinjer antagen av presidiet 30 januari 1992
- Reglemente för redaktionskommittén för tidskriften Nordisk Kontakt antagen av presidiet 11 december 1991

Arbetsgruppen har i sitt förslag till arbetsordning valt att endast reglera det parlamentariska arbetet. Frågor av mer administrativ karaktär liksom regler om personal bör därför regleras i en arbetsordning för det gemensamma sekretariatet. Den nu gällande arbetsordningen för presidiesekretariatet och sekreterarkollegiet är i behov av en revidering för att motsvara de förändringar som redan företagits i organisation och arbetssätt. Arbetsgruppen har dock inte ansett det möjligt att revidera arbetsordningen för sekretariatet eftersom det ännu inte föreligger någon organisationsplan för rådets sekretariat.

Retningslinjer för rådets valkommitté har inarbetats i förslaget till arbetsordning (kap. 7) varför den kan upphöra att gälla när den nya arbetsordningen träder i kraft. Riktningslinjer för rådets budgetutskott kan upphöra att gälla främst mot bakgrund av att budgetutskottet som sådant upphört från 1 januari 1996. De uppgifter som åvilade budgetutskottet an-

kommer nu på presidiet och kontrollkommittén, vilket också framgår av förslaget till arbetsordning (kap. 4 och 6).

Allmänna riktlinjer för beredning av förslag i rådet anser arbetsgruppen kan upphöra att gälla i och med antagandet av den nya arbetsordningen. Av denna framgår främst av kap. 1 och 2 att ärende i rådet skall beredas och att yttrande kan inhämtas samt om samråd mellan olika organ i rådet.

Slutligen anser arbetsgruppen att reglementet för redaktionskommittén för Nordisk Kontakt inte längre behövs. Utgivningen av tidskriften upphörde den 1 juli 1996 varför det inte kan anses motiverat med en kommitté.

8. KOMMENTARER TILL ÄNDRINGSFÖRSLAGEN

Ingressen

Föreslås i enlighet med presidiets beslut den 27 augusti 1996 i Köpenhamn att arbetsordningen träder i kraft omedelbart efter rådets 48:e session avslutats dock så att 7 kapitlet som reglerar val i rådet föreslås träda i kraft omedelbart efter det att beslut om antagande av ny arbetsordning fattats av plenarförsamlingen för att på så sätt kunna tillämpas på val som förrättas under den 48:e sessionen.

I arbetsgruppens förslag ingår en särskild s.k. kläm om upphävande av gällande arbetsordning vid tidpunkten för den nya arbetsordningens ikraftträdande. Beslut om ändringar i eller upphävande av övrigt berört regelverk föreslås samtidigt fattas av presidiet.

KAPITEL 1 PLENARFÖRSAMLINGEN

§ 1 Tid och plats för session

Paragrafen motsvarar 1-2 §§ i gällande arbetsordning. De föreslagna ändringarna är närmast av teknisk natur.

Enligt 3 mom. fastställer presidiet tid och plats för annan session än ordinarie. I paragrafen anges inte när extra session eller temasession skall hållas eftersom frågan regleras i Helsingforsavtalet enligt vilket sådan session skall hållas när presidiet så beslutar eller när två regeringar eller när minst tjugofem valda medlemmar begärt det (Art. 51). Om annan än ordinarie session skall hållas skall presidiet utan dröjsmål fastställa var och när sessionen skall hållas samt utsända kallelse i enlighet med 1 kap. 3 §.

§ 2 Genomförande av session

Paragrafen ersätter gällande 6 §, enligt vilken huvudsekreterare vid sessionen är sekreteraren hos det lands delegation i vilket sessionen hålls. Eftersom begreppet huvudsekreterare inte är vare sig allmänt vedertaget eller definierat föreslås paragrafen ändras så att presidiet ansvarar för sessionens genomförande genom rådets sekretariat som har att samverka

med delegationssekretariatet i det land eller självstyrande område där sessionen hålls.

Konstateras att praxis är att de praktiska arrangemangen för sessionerna handhas av delegationen i det land eller självstyrande område i vilket sessionen hålls medan presidiesekretariatet ansvarar för dagordning, protokoll och annat som hänför sig till plenarförsamlingens behandling av ärendena. Någon ändring i denna praxis avses inte.

§ 3 Kallelse

Eftersom frågan om underrättelse om tid och plats för session är närmast av administrativ karaktär föreslås att bestämmelsen i gällande 3 § om underrättelse ersätts med en bestämmelse om att kallelse till session skall utsändas senast en månad före sessionens början. Presidiesekretariatet förutsätts liksom tidigare som en del av sina arbetsrutiner i god tid underrätta eller påminna om rådets sessioner och möten.

§ 4 Närvarolista

I gällande arbetsordnings 4 § 1 mom. stadgas att anmälningar till en medlemslista skall insändas till presidiet senast en vecka före sessionens början och att medlemslistan och ändringar i den skall godkännas av plenarförsamlingen.

Begreppet medlemslista innefattar i vanligt språkbruk samtliga medlemmar och bör därför inte användas i bemärkelsen närvarolista. I praktiken har det också visat sig så gott som omöjligt att en vecka före sessionen få en fullständig och hållbar förteckning över de rådsmedlemmar som skall delta i sessionen.

Föreslås därför att en lista över de närvarande rådsmedlemmarna, de suppleanter som ersätter vald medlem samt regeringsrepresentanterna skall upprättas vid sessionens början och att listan och senare ändringar skall fastställas av plenarförsamlingen. Fastställelsen av eventuella ändringar kan i praktiken ske genom ett konstaterande från den som leder förhandlingarna under sessionen.

§ 5 Placering

Paragrafen motsvarar gällande 4 § 2 mom.

Föreslås att presidiet beroende på sessionens art och eventuella tema skall kunna besluta om avvikelse från sittordning i alfabetisk ordning t.ex. så att medlemmarna intar sina platser i sessionssalen partigruppsvis.

Med regeringsrepresentanter avses i denna paragraf även representanterna för Färöarnas och Grönlands landstyren samt Ålands landskapsstyrelse.

§ 6 Mötesledning

Paragrafen motsvarar i huvudsak gällande 5 § och 9 § 2 mom.

Föreslås att utgångspunkten liksom hittills bör vara att rådets president skall leda plenarförsamlingens förhandlingar men att presidenten inte

skall behöva påvisa förfall för att någon annan av presidiets medlemmar skall kunna leda förhandlingarna. Det får anses ankomma på presidiet att avgöra vem av medlemmarna som skall leda ordet i presidentens ställe t.ex. genom att uppgöra en tjänstgöringslista.

Föreslås vidare att den som deltagit i debatten i ett ärende som utmynnar i ett beslut, liksom hittills inte skall ha rätt att leda förhandlingarna i ärendet. Begränsningen till ärenden som utmynnar i beslut medför att t.ex. generaldebatter inte omfattas av bestämmelsen. Den generella begränsningen i gällande arbetsordning beträffande presidentens rätt att delta i debatten kan inte anses befogad och föreslås utgå.

I det följande föreslås genomgående, i förtydligande syfte, att begreppet "presidenten" ersätts med "den som leder förhandlingarna" när så avses.

Gällande arbetsordnings 7 §.

Paragrafen, i vilken stadgas att en saklista skall upprättas över de saker som skall behandlas vid sessionen, föreslås likaså utgå. De saker som skall behandlas framgår istället av sessionens dagordning (se 1 kap. 7 § 2 mom.)

Benämningen "sak" har i förslaget genomgående ändrats till "ärende".

§ 7 Dagordning

Paragrafen ersätter gällande 8 §.

Gällande arbetsordning innehåller bestämmelser om möten som skall hållas av plenarförsamlingen under sessionerna. Föreslås att begreppet "möte" skall utgå och att presidiet istället skall uppgöra ett förslag till dagordning, av vilken framgår såväl de ärenden som skall upptas till behandling som de tider då rådet sammanträder under sessionen. Föreslås vidare att dagordningen skall fastställas av plenarförsamlingen vid sessionens början.

Bestämmelsen i gällande 8 § 3 mom. sista meningen, enligt vilken plenarförsamlingen inte får behandla sak som inte är uppförd på dagordningen, föreslås utgå eftersom dagordningen enligt det föreslagna 2 mom. skall uppta alla de ärenden som skall behandlas vid sessionen.

Vidare föreslås en begränsning i fråga om vilka ärenden som får upptas till behandling vid annan än ordinarie session. Begränsningen har tillkommit i syfte att åstadkomma ett flexibelt system som möjliggör att man vid sådan session i undantagsfall skall kunna uppta ärenden som inte anmälts i kallelse.

§ 8 Regler för sessions genomförande.

Paragrafen motsvarar gällande 9 § 1 mom.

Föreslås en uttrycklig regel om att plenarförsamlingen på förslag av presidiet skall kunna fastställa regler för sessionens genomförande. Reglerna för sessionens genomförande är avsedda att komplettera arbetsordningens bestämmelser och kan således inte strida mot dessa med mindre än att plenarförsamlingen fattar beslut i enlighet med 8 kap. 5 § enligt vil-

ken beslut om avvikelse från bestämmelserna i arbetsordningen fattas av plenarförsamlingen med två tredjedels majoritet.

§ 9 Beredning

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande arbetsordning men ingick tidigare i Helsingforsavtalets 55 artikel. I det presidieförslag om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet (A1117/p) som rådet omfattade vid den 5:e extra sessionen 1995 ansåg presidiet att bestämmelsen lämpligen tas in i arbetsordningen för Nordiska rådet.

I artikel 55 i Helsingforsavtalet stadgas att förslag i rådet kan väckas av regeringarna, landstyrena, landskapsstyrelsen, ministerrådet, presidiet utskotten och av vald medlem.

För val gäller vad som stadgas i 7 kap.

§ 10 Debatt

Paragrafens motsvarar gällande 9 § och föreslås ändrad så att den i princip överensstämmer med nuvarande praxis.

§ 11 Replik

Föreslås att mer detaljerade regler beträffande replik införs i arbetsordningen. Replikreglerna är, med två undantag, inte tvingande utan kan vid varje särskild session kompletteras av de regler om sessionens genomförande som plenarförsamlingen föreslås fastställa.

Replik skall alltid kunna lämnas till den som direkt berörts av ett huvudanförande. En relativt strikt tolkning av begreppet "direkt berörts" bör iakttas. Reglerna om vad replik får innehålla är tvingande.

Replik till ett huvudanförande skall begäras under eller omedelbart efter anförandet. Begreppet "huvudanförande" har valts för att markera att replik inte kan ges på replik.

§ 12 Uppskjuten behandling och återremiss

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande arbetsordning.

Föreslås att i arbetsordningen införs regler om uppskjuten behandling och återremiss till utskott. Eftersom språkbruket varierar mellan länderna har begreppet uppskjuten behandling använts istället för begreppet bordläggning. Uppskjutande och återremiss sker i regel på basen av majoritetsbeslut men för beslut om uppskjuten behandling till en annan session föreslås ett krav på två tredjedels majoritet.

Beslut om uppskjuten behandling på grund av att nytt yrkande framställts, regleras i 1 kap. 14 §. Om det inte direkt av beslutet om uppskjuten behandling framgår när ärendet åter skall tas upp skall den som leder förhandlingarna omedelbart meddela när det uppskjutna ärendet tas upp till fortsatt behandling.

§ 13 Nytt yrkande

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande arbetsordning. I 40 § i gällande arbetsordning stadgas dock att ändringsförslag skall framläggas senast första dagen under den session vid vilken saken skall behandlas.

I paragrafen föreslås att de valda medlemmarna skall beredas möjlighet att framställa yrkanden om ändring eller tillägg även om yrkandet inte tidigare framställts under behandlingen och således inte framgår av handlingarna i ärendet. Regeln utgör ett avsteg från principen om beredningstvång vilken kommer till uttryck i 1 kap. 9 § som stadgar att medlemsförslag och regeringsförslag skall beredas i något av rådets organ. Regeln motiveras av att plenarförsamlingens sessioner i praktiken hålls mycket sällan. För att plenarförsamlingen skall ha möjlighet att begrunda det nya yrkandet och ge berörda organ möjlighet att överväga och eventuellt avge nytt betänkande föreslås att en så liten andel av församlingen som en tredjedel skall ha möjlighet att få ett ärende bordlagt under en session. För uppskjuten behandling till en annan session krävs dock, i enlighet med 1 kap. 13 §, två tredjedels majoritet.

Eftersom plenarförsamlingen enligt 1 kap. 15 § endast kan fatta beslut inom ramen för förslag som väckts i enlighet med bestämmelserna i artikel 55 i Helsingforsavtalet, måste ett yrkande för att kunna omfattas av plenarförsamlingen hållas inom ramen för förslaget.

§ 14 Beslutförhet

Paragrafen motsvarar gällande 10 §. Föreslås endast en språklig ändring samt att paragrafen delas i två moment.

§ 15 Beslut

Paragrafen ersätter gällande 12, 16 och 49 §§.

I paragrafen regleras beslut som fattas av plenarförsamlingen med eller utan omröstning. Val regleras i 7 kap.

Paragrafen inleds med en bestämmelse som stadgar att rådet kan anta rekommendation eller fatta annat beslut med acklamation om inte vald medlem begär omröstning. Det är således tillräckligt att en vald medlem begär omröstning för att sådan skall förrättas.

Annat beslut kan vara beslut om yttrande, om antagande av resolutionstext eller sådana beslut som idag betecknas som övriga beslut, d.v.s. exempelvis beslut att inte företa sig något eller interna beslut.

Enligt 2 mom. (Jfr. gällande 49 §) kan plenarförsamlingen anta rekommendation eller fatta annat beslut endast inom ramen för ett förslag som väckts enligt bestämmelserna i artikel 55 i Helsingforsavtalet. Gränsdragningen av vad som skall anses falla inom ramen för det väckta förslaget kan vara svår. Av tradition har tolkningen av motsvarande begränsningar i de nordiska parlamenten i allmänhet varit restriktiv men det förefaller som om parlamentarikernas ändringsrätt i praxis utvecklats i något friare riktning. Större och mera genomgripande ändringsförslag som inte har

något direkt saksammanhang med det behandlade ärendet torde dock i regel inte kunna framföras.

Med beaktande av att rådet endast håller ett fåtal sessioner per år kan en något mer frikostig tolkning i jämförelse med den tolkning som företas av de nationella parlamenten, vara motiverad, i synnerhet då fråga är om beslut som till sin karaktär är rådgivande.

§ 16 Propositionsordning

Paragrafen motsvarar delvis gällande 11 § 3 mom.

Gällande 16 §

Enligt gällande 16 § skall rekommendationer och yttranden underskrivas av presidenten och presidiesekreteraren. Vidare skall omröstningsresultatet meddelas regeringarna och ministerrådet. Paragrafen föreslås utgå ur arbetsordningen eftersom den närmast är av administrativ karaktär samtidigt som de beslut som rådet fattat framgår av protokollen vilka regleras i arbetsordningen. Någon ändring avses dock inte i sak utan rekommendationer och yttranden förutsätts även i framtiden undertecknas av presidenten och rådsdirektören. Vidare förutsätts att såväl omröstningsresultatet som beslutet som sådant skall meddelas ministerrådet. Närmare bestämmelser kan eventuellt intas i reglerna för rådets sekretariat.

§ 17 Omröstning

Paragrafen ersätter gällande 11 §.

I paragrafen regleras hur omröstningspropositionerna skall utformas. Gällande arbetsordning anger inte vem som skall lägga förslag till samt besluta om omröstningsproposition men stadgar att presidenten skall besluta i vilken ordning omröstningen skall företas. Föreslås av praktiska skäl att den som leder förhandlingarna skall lägga förslag till omröstningspropostition. Eftersom propositionsordningen kan påverka omröstningens utfall föreslås att plenarförsamlingen skall godkänna propositionen. Vid behov företas omröstning även gällande själva förslaget till omröstningsproposition.

Vid valet av voteringsmetod har de två voteringsmetoder som är vanligast förekommande i parlamenten, nämligen seriemetoden och eliminationsmetoden, övervägts. Praxis i de nordiska parlamenten varierar i detta avseende samtidigt som ingen voteringsmetod till fullo förefaller uppfylla kraven på att vara lätt att tillämpa, förhindra taktikröstning, förhindra beslut som endast omfattas av en minoritet samt bereda varje politisk grupp att markera sin ståndpunkt och ge uttryck för subsidiära preferenser o.s.v.

Föreslås att omröstning skall företas i enlighet med eliminationsmetoden, i kombination med rätten att avstå från att rösta, varvid yrkandena elimineras undan för undan på så sätt att två yrkanden alltid ställs emot varandra. Det yrkande som vinner går vidare till nästa omröstning till dess ett enda yrkande kvarstår som motförslag till det förslag som ligger till

grund för behandlingen, d.v.s. betänkandet från det organ som berett ärendet.

För att säkerställa att det beredande organets förslag prövas i god ordning föreslås att detta alltid skall upptas till omröstning sist i raden där motförslag ställs mot varandra. Det på så sätt kvarstående förslaget prövas slutligen alltid mot avslag.

Av paragrafen framgår inte i vilken ordning yrkandena skall ställas mot varandra. Avsikten är dock att de yrkanden som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen först skall ställas emot varandra. Även metoden att till omröstning först uppta de förslag som kan förväntas vinna majoritet har även övervägts men denna "regeringsvänliga" metod har inte ansetts ändamålsenlig för rådet som är en parlamentarisk församling i avsaknad av en egentlig regering.

§ 18 Frågor

Paragrafen motsvarar delvis gällande 14 §.

Paragrafen utgör en inledning till bestämmelserna om frågor och reglerar vem som kan ställa fråga och till vem fråga kan riktas. Paragrafen gäller såväl skriftlig som muntlig fråga.

Bestämmelserna om frågor överensstämmer i princip med gällande arbetsordning dock så att de s.k. snabbfrågorna avskaffas medan regler om särskild frågestund införs.

§ 19 Skriftlig fråga

Paragrafen motsvarar delvis gällande 14 §.

Med normalt avses att om inte tillfredsställande svar inte kan arbetas fram under denna tid, skall Ministerrådet inom denne tidsryma meddela när ett skriftligt svar kan avges.

§ 20 Muntlig fråga

Föreslås att det under session skall kunna ordnas en särskild frågestund varvid rådsmedlemmarna ges tillfälle att ställa ej föranmälda frågor till ministerrådet. Vid ordinarie sessioner torde det ligga närmast till hands att anordna frågestund med de nordiska samarbetsministrarna medan det vid temasessioner kan vara av intresse att ordna frågestund med de ministrar vars ansvarsområde motsvarar det aktuella temat.

Beslut om frågestund kan fattas av plenarförsamlingen i samband med att presidiets förslag till dagordning för session fastställs i enlighet med 1 kap. 7 §. Plenarförsamlingen antar enligt 1 kap. 8 §, likaså på förslag av presidiet, regler för sessionens genomförande i vilka närmare bestämmelser om frågestunden förutsätts ingå.

§ 21 Protokoll

Paragrafen motsvarar gällande 15 §.

I syfte att öka flexibiliteten föreslås att protokoll över fattade beslut skall föras vid alla sessioner medan protokoll över inlägg alltid skall föras

vid ordinarie sessioner och dessutom vid extra sessioner om presidiet så beslutar.

I paragrafens 2 mom. föreslås regler om vad protokollet skall innehålla. Bestämmelsen är ny men överensstämmer med nuvarande praxis.

Ansvaret för protokollföringen åligger ytterst rådsdirektören vilket föreslås framgå av de regler för rådets sekretariat vilka senare eventuellt kommer att antas.

§ 22 Inbjudna gäster

Paragrafen motsvarar delvis gällande 23 §.

Konstateras att rådet genom internt beslut nr 1/1994, vilket fortfarande är i kraft, beslutat att samerna skall ges observatörsstatus med talerätt under generaldebatten vid Nordiska rådets sessioner och i övrigt i enlighet med rådets arbetsordning.

§ 23 Jäv (Inhabilitet)

Föreslås en ny bestämmelse om jäv. Bestämmelsen bör tolkas så att jäv föreligger endast vid s.k. personindividualiserade ärenden , d.v.s. då ärendet direkt angår en medlem personligen. Medlem skall således inte hindras delta i beslut som han eller hon berörs av som medlem i ett kollektiv. Jäv skall inte heller anses föreligga vid val inom rådet. Bestämmelsen torde överensstämma med nordisk parlamentarisk praxis i fråga om jäv.

Föreligger jäv vid behandlingen av ett ärende får ersättare inträda i den jävige ledamotens ställe.

§ 24 Ordningsregler

Bestämmelsen är ny och torde överensstämma med nordisk parlamentarisk praxis.

§ 25 Åhörare

Föreslås en ny regel som möjliggör åtgärder mot störande åhörare.

KAPITEL 2 ÄRENDENAS BEHANDLING

§ 1 Väckande och återkallande av förslag

Paragrafens 1 mom. motsvarar gällande 42 § och 43 § 1 mom. Ändringen är av språklig natur förutom att rätten att återuppta återkallat förslag inte uttryckligen framgår av paragrafen.

Att återkallande av förslag skall ske i samma ordning som inlämnande av förslag innebär bl.a. att samtliga förslagsställare måste underteckna ett återkallande för att förslaget skall anses återkallat.

Paragrafens 2 mom. motsvarar gällande 39 §. Ändringen är av språklig natur och någon ändring avses inte i sak. Ett förslag till beslut kan således vara en anmodan om rådets yttrande.

Paragrafens 3 mom. motsvarar gällande 41 §. Enligt Helsingforsavtalets 55 artikel har medlem, men inte suppleant som inte fungerar som fullvärdig medlem, rätt att väcka förslag i rådet. Föreslås därför att suppleanter endast skall ha en rätt att underteckna medlemsförslag som väckts av ordinarie medlem i enlighet med Helsingforsavtalet. Suppleanternas rätt att underteckna medlemsförslag blir således en rätt till en politisk viljeyttring och inte en rätt att formellt väcka förslag.

§ 2 Beredning

Paragrafen motsvarar delar av gällande 17 a §.

Enligt 1 kap 9 § skall förslag beredas av presidiet, utskott eller kontrollkommittén innan det slutbehandlas i plenarförsamlingen. Uppgiften att fördela arbetet mellan rådets organ föreslås liksom för närvarande ankomma på presidiet.

Eftersom ett förslag kan innehålla flera ärenden föreslås presidiet ha möjligheten att besluta att förslaget skall kunna delas och beredas av flera olika organ. Ett sådant beslut torde lämpligen kombineras med ett beslut om en viss arbetsfördelning så att de berörda organen bereder de aspekter på förslaget som faller inom organets ansvarsområde. Om presidiet inte önskar besluta att ett ärende skall delas och beredas av flera organ kan presidiet istället t.ex. framföra önskemål om att det beredande organet skall inbegära yttrande i enlighet med 3 kap. 3 § från visst annat organ i rådet.

§ 3 Samråd med annat organ

Paragrafen ersätter delvis gällande 20 §.

Föreslås ett uttryckligt stadgande enligt vilket rådets organ skall ha möjlighet att inbegära yttranden från varandra. Tillägget föreslås i syfte att möjliggöra utökad samordning mellan organen. Bestämmelsen utesluter inte att yttrande inhämtas även från t.ex. tillfälliga arbetsgrupper.

Föreslås även en uttrycklig bestämmelse om samråd mellan organ som är berörda av samma ärende.

§ 4 Betänkande

Paragrafen motsvarar gällande 46 och 48 §§.

§ 5 Reservation

Paragrafen motsvarar gällande 46 § 1 mom. delvis.

Begreppet "minoritetsmening" föreslås ersättas av "reservation". En reservation kan innehålla en s.k. kläm. d.v.s. ett förslag till beslut och skall i så fall avfattas i samma form som ett betänkande.

KAPITEL 3 GEMENSAMMA BESTÄMMELSER FÖR PRESIDIUM, UTSKOTT OCH KONTROLLKOMMITTÉ

§ 1 Rådets organ

Föreslås att presidiet, utskotten, kontrollkommittén och valkommittén i arbetsordningen definieras som rådets organ.

Enligt artikel 51 i Helsingforsavtalet skall plenarförsamlingen hålla ordinarie session minst en gång om året och enligt gällande arbetsordning utses rådets presidium och andra organ i samband med plenarförsamlingens årliga ordinarie session. Föreslås en formulering enligt vilken plenarförsamlingen i samband med ordinarie session skall välja presidium och övriga organ. För det fall att endast en ordinarie session hålls årligen, vilket varit utgångspunkten för det nyligen avslutade reformarbetet, torde det inte uppstå några problem. Om flera ordinarie sessioner än en mot förmodan skulle hållas under samma år kan plenarförsamlingen besluta om avvikelse från arbetsordningen i enlighet med 8 kap. 5 § och därmed skjuta upp saken till en senare under samma år planerad ordinarie session.

§ 2 Aktivt ordförandeskap

Bestämmelsen har tillkommit mot bakgrund av att intentionerna för reformarbetet, sådana de kommer till uttryck i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" är att det aktiva ordförandeskapet skall behållas och utvecklas utan att därför i något avseende bli en partipolitisk ledningsfunktion.

§ 3 Ledamöter i rådets organ

Paragrafen motsvarar gällande 34a § 3 mom. Begreppet synnerliga skäl bör tolkas restriktivt så att i princip endast ledamöter som inte själva önskar besätta en plats i något av rådets organ skall kunna lämnas utan sådan plats.

§ 4 Offentlighet

Paragrafen överensstämmer till sitt innehåll med delar av gällande 28 § samt rådande praxis.

§ 5 Aktualiserande av ärende

Paragrafen är ny och ger medlemmen en i arbetsordningen reglerad möjlighet att väcka ett ärende i det egna organet.

§ 6 Tid och plats för möten

Paragrafen motsvarar praxis och gällande 28 §.

I gällande 18 § finns en bestämmelse om att presidiet kan hålla möte med användande av teknik som inte kräver samtidig fysiska närvaro. Bestämmelsen föreslås inte ingå i den nya arbetsordningen eftersom presidiet, som bestämmer tid och plats för sina möten, även utan bestämmelsen

får anses ha möjlighet att hålla möte med användande av teknik som inte kräver samtidig fysisk närvaro.

I 2 mom. föreslås nya regler för inkallande av extra möte.

§ 7 Kallelse - möteshandlingar

Paragrafen är ny och kan jämföras med 3 kap. 2 § 2 mom. om det aktiva ordförandeskapet. Bestämmelsen klargör att det är ordförandeskapet som ansvarar för dagordningens innehåll.

I paragrafens 2 mom. föreslås också tidsfrister för när kallelser och dagordningar med tillhörande mötesmaterial skall vara ledamöterna tillhanda.

§ 8 Självstyrande områdena

Paragrafen motsvarar delar av gällande 17 och 28 §§.

Bestämmelserna överensstämmer med gällande bestämmelser dock så att representanter för de självstyrande områdena formellt även får förslagsrätt i de organ de har närvarorätt. I enlighet med rådande praxis ankommer det på de självstyrande områdena att själva avgöra när ett ärende berör dem.

§ 9 Genomförande av möten

Bestämmelsen är ny och motsvarar bestämmelsen i 1 kap. 2 § om genomförande av session. Bestämmelsen överensstämmer med rådande praxis och föreslås således i förtydligande syfte. För respektive mötes innehåll gäller vad som föreskrivits på annat håll. Med land avses i förekommande fall självstyrande område.

§ 10 Särskilda beredningsorgan

Paragrafen motsvarar delar av gällande 25 § och tar sikte på sådana beredningsorgan som utskotten tillsätter inom sig. I 4 kap. 3 § finns bestämmelser om tillsättande av samordningsgrupper som består av medlemmar från flera utskott.

§ 11 Övriga närvarande

Bestämmelsen är ny och motsvarar 1 kap. 22 § om inbjudna till session. Bestämmelsen överensstämmer med rådande praxis.

§ 12 Beslutförhet

Bestämmelsen överensstämmer med delar av gällande 18 och 29 §§.

§ 13 Beslut

Paragrafen överensstämmer delvis med gällande 18 och 30 §§ och utgör delvis en kodifiering av rådande praxis.

§ 14 Protokoll

Paragrafen motsvarar delvis gällande 19 §.

Föreslås en generell bestämmelse enligt vilken protokoll skall föras över möten. Det förutsätts att det av protokollen framgår vilka medlemmar som deltog i besluten samt att minoritetsmening redovisas. I förtydligande syfte föreslås en bestämmelse om i vilken ordning protokollen justeras.

Gällande 32 § föreslås utgå eftersom det måste anses givet att såväl majoritet som minoritet har rätt att utse talesman att framlägga förslag för plenarförsamlingen.

Bestämmelserna i arbetsordningen är inte avsedda att utgöra något hinder för presidiet, utskotten eller kontrollkommittén att lägga upp sitt interna arbete i enlighet med önskemål och behov. Det är t.ex. möjligt för rådets olika organ att utse s.k. rapportörer. En rapportör kan beroende på sakfrågan och andra omständigheter ges uppgift som att förbereda eller sammanställa ett betänkande, att inleda diskussionen i en aktuell fråga, att presentera utkast till betänkande och därefter bearbetar förslaget mot bakgrund av ledamöternas kommentarer och ändringsförslag.

§ 15 Jäv

Föreslås en ny bestämmelse om jäv. Bestämmelsen bör tolkas så att jäv föreligger endast vid s.k. personindividualiserade ärenden , d.v.s. då ärendet direkt angår en medlem personligen. Medlem skall således inte hindras delta i beslut som han eller hon berörs av som medlem i ett kollektiv. Jäv skall inte heller anses föreligga vid val inom rådet. Bestämmelsen torde överensstämma med nordisk parlamentarisk praxis i fråga om jäv.

Föreligger jäv vid behandlingen av ett ärende får ersättare inträda i den jävige ledamotens ställe.

Paragrafen har sin motsvarighet i 1 kap. 23 § om plenarförsamlingen.

§ 16 Ordningsregler

Bestämmelsen är ny och torde överensstämma med nordisk parlamentarisk praxis.

KAPITEL 4 PRESIDIET

§ 1 Sammansättning

Paragrafen motsvarar delar av gällande 17 §.

I paragrafen stadgas att till president skall väljas vald medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum. Enligt nuvarande praxis roterar värdskapet för sessionerna liksom presidentskapet mellan länderna i alfabetisk ordning. Någon ändring i denna praxis avses inte.

§ 2 Uppgifter

Paragrafen motsvarar gällande 17a §.

Med utgångspunkt i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" och plenarförsamlingens beslut i Reykjavík i mars och i Köpenhamn i september 1995 föreslås en ändring i syfte att tydliggöra rådets ledningsfunktion.

Ledningsfunktionen skall, enligt plenarförsamlingens beslut, i första hand utövas av plenarförsamlingen själv. Detta innebär att det är plenarförsamlingen som har rådets formella beslutskompetens och som tar ställning till prioriteringar, övergripande politiska frågor och allmän inriktning av rådets arbete. Föreslås därför att det skall vara presidiets uppgift att inför plenarförsamlingen bereda frågor av principiell och övergripande natur.

Föreslås vidare att det skall ankomma på presidiet att leda och samordna rådets interna verksamhet. Detta innebär bland annat att det på presidiet åligger att fördela arbetet mellan rådets organ, att svara för samordningen dem emellan och att själv bereda frågor som inte naturligt hör hemma i något av de övriga organen. Till de sistnämnda frågorna hör bland annat utarbetande av förslag till rådets verksamhetsplan och budget. Till presidiets uppgifter hör vidare att samordna rådets behandling av ministerrådets verksamhetsplan och budget. Presidiet skall även i samarbete med berörd delegation svara för förberedelser inför och ledning av rådets sessioner.

Avvisande av förslag

Arbetsgruppen har fört en diskussion om huruvida presidiet skall ges rätt och skyldighet att inför plenarförsamlingen föreslå att ett ärende som inte faller inom rådets verksamhetsområde skall avvisas. Eftersom beslutsgången i rådet är mycket enkel har arbetsgruppen inte funnit tillräckliga skäl för att införa en sådan möjlighet till avvisande utan behandling utan har istället funnit att presidiet i ett betänkande i ett sådant fall kan konstatera att ärendet inte tillhör de frågor som rådet i enlighet med Helsingforsavtalets bestämmelser bör befatta sig med varför initiativet bör avslås. Ett beslut om avslag är inte formellt mer omständligt att fatta än ett beslut om avvisande, dock bör ett förslag till avslag motiveras vilket är till fördel för förslagsställaren. För det fall ett förslag om ett avslag på denna grund inte är enigt får en eventuell reservation enbart innehålla förslag om beredning och kan således inte innehålla förslag i den sakfråga ärendet gäller.

§ 3 Mötesledning

Bestämmelsen är ny och motsvarar 1 kap. 6 § om mötesledning under session. Bestämmelsen överensstämmer med rådande praxis och föreslås således i förtydligande syfte.

§ 4 Delegering

Paragrafens 1 mom. saknar motsvarighet i gällande arbetsordning. I momentet föreslås en bestämmelse enligt vilken presidiet kan tillsätta organ vars medlemmar inte måste vara presidiemedlemmar. Sådana organs

uppgifter och sammansättning bestäms av presidiet. Bestämmelsen är formulerad i syfte att ge varje presidium frihet att själv organisera sitt arbete.

Vid den 5:e extrasessionen i Köpenhamn omfattade rådet presidiets förslag enligt vilket samordningsgrupper med representanter för flera utskott skall kunna tillsättas av presidiet eftersom det med den nya utskottsstrukturen kommer att finnas behov av samordning mellan utskotten i vissa sakfrågor eller frågekomplex. Som exempel anfördes miljö- och energipolitiska frågor som aktualiseras inom samtliga tre huvudområden. Mot bakgrund av rådets beslut föreslås att i 2 mom. intas bestämmelser om samordningsgrupper.

Föreslås att presidiet vid tillsättande av en samordningsgrupp skall fatta beslut om vilka sakfrågor eller frågekomplex som gruppen skall anförtros. Samtidigt skall presidiet besluta vilket rådsorgan som gruppen skall rapportera till d.v.s. till vilket organ gruppens utlåtande skall riktas. Eftersom utskotten har till uppgift att förbereda sakernas behandling i rådet torde det i de flesta fallen vara ändamålsenligt att gruppens utlåtande riktas till det utskott vars ansvarsområde ligger närmast det ärende som hänförts till samordningsgruppen men det är också tänkbart att gruppens utlåtande riktas till presidiet självt.

I 3 mom. föreslås att presidiet eller på framställan av utskott eller kontrollkommitté skall kunna besluta om delegering av beslutanderätt även till annat organ inom rådet. Bestämmelsen motsvarar gällande 22 §. Möjligheten att delegera till sekretariatsledningen får anses självklar.

§ 5 Berättelse

Paragrafen motsvarar gällande 21 §.

Gällande 44 §

I paragrafen stadgas att berättelser och meddelanden skall inges till presidiet senast den 10 december året innan plenarförsamlingens första årliga ordinarie session börjar, om inte detta är ogörligt. Enligt Helsingforsavtalets 64 artikel skall Nordiska ministerrådet årligen framlägga en berättelse rörande det nordiska samarbetet och en redogörelse för planerna för det fortsatta samarbetet.

Föreslås att bestämmelsen utgår och att presidiet efter att ha konstaterat tidpunkten för när här avsedda berättelser och meddelanden måste vara rådet tillhanda för att hinna behandlas vid rådets ordinarie session, samråder med ministerrådet som får förutsättas ha skyldighet till och intresse av att rådet bereds tillräcklig tid för behandlingsförberedelser.

§ 6 Personal

Paragrafen motsvarar 24 § i gällande arbetsordning.

KAPITEL 5 UTSKOTTEN

§ 1 Sammansättning

Paragrafen motsvarar delar av gällande 25 och 28 §§. Ändringarna är närmast av språklig natur.

Bestämmelser om tillsättande av utskott finns i 3 kap 1 § .

§ 2 Uppgifter

Paragrafen överensstämmer med beslutet om ny organisation och nytt arbetssätt vilket rådet fattade vid den 5:e extrasessionen i Köpenhamn 1995 (A 1117/p) samt med gällande arbetsordnings 25 § sista mom.

Trots att det enligt gängse skrivregler torde ligga närmast till hands att inleda "Närområdesutskottet" med liten begynnelsebokstav föreslås, efter konsultation av språkexperter, för enhetlighetens skull stor begynnelsebokstav.

§ 3 Mötesledning

Paragrafen motsvarar 4 kap 3 §.

KAPITEL 6 KONTROLLKOMMITTÉN

§ 1 Sammansättning

Paragrafen motsvarar delar av gällande 32a §.

Bestämmelser om tillsättande finns i 3 kap 1 §.

§ 2 Uppgifter

Paragrafen motsvarar delar av gällande 32a §.

Eftersom det inte kan anses ändamålsenligt att liksom enligt gällande bestämmelser ge kommittén befogenheter att tolka en överenskommelse mellan regeringar förslås att kommittén endast skall kunna avge utlåtande i frågor om tolkning av Helsingforsavtalet. Detsamma föreslås gälla beträffande andra avtal och bestämmelser. Det yttersta tolkningsföreträdet i fråga om en rådsbestämmelse får anses åligga plenarförsamlingen.

§ 3 Mötesledning

Paragrafen motsvarar 4 kap. 3 §.

KAPITEL 7 VAL

§§ 1-2

Paragraferna motsvarar tillsammans med 3 kap 1 § gällande 34 §.

§ 3 Nomineringar

Paragrafen motsvarar gällande 34a § 1-2 mom.

§§ 4-8

Föreslås att i arbetsordningen intas bestämmelser som ger möjlighet till proportionellt val enligt d`Hondtska metoden.

§ 9 Fyllnadsval

Paragrafen motsvarar gällande 34a § 4 mom.

§ 10 Suppleanter

Paragrafen motsvara delvis gällande 34 a § 5 mom. samt är delvis ny och utgör till den sistnämnda delen kodifiering av rådande praxis.

I paragrafen används begreppet "suppleant" i den bemärkelse det har i Helsingforsavtalet vilket innebär att suppleant utses av de nationella parlamenten och träder i ordinarie medlems ställe i plenarförsamlingen.

Föreslås att partigrupperna skall utse ersättare för sina medlemmar redan på förhand och inte först vid förfall för de ordinarie medlemmarna. Ersättare kan vara ordinarie medlem eller suppleant i rådet.

§ 11 Genomförande av möten

Paragrafen är ny och motsvarar de generella regler om hur ett möte bör genomföras som återfinns i kap. 3 §§ 4-7 och §§ 9-14.

KAPITEL 8 ÖVRIGA BESTÄMMELSER

§ 1 Sekretariatet

Paragrafen motsvarar gällande 35 - 36 §§.

Trots att rådets sekretariat i Helsingforsavtalets 54 artikel benämns "presidiesekretariat" föreslås att termen "rådets sekretariat" genomgående skall användas i arbetsordningen. Därigenom markeras att sekretariatet skall betjäna hela rådet och inte enbart dess presidium.

Föreslås av samma skäl att begreppet "presidiesekreterare" ersätta av "rådsdirektör". Begreppet "generalsekreterare " har även övervägts men inte funnits ändamålsenligt med tanke på risken för förväxling med ministerrådets generalsekreterare.

§ 2 Delegationerna

Paragrafen motsvarar gällande 37 §.

Bestämmelsen i 4 mom. äger sin motsvarighet i 3 § 3 mom. som reglerar partigruppernas personal.

I 1 mom. avses med land även självstyrande område.

§ 3 Partigrupperna

Paragrafen motsvarar gällande 38 §.

Enligt gällande arbetsordning måste en partigrupp bestå av minst fyra medlemmar från minst två länder. Med beaktande av partigruppernas

ökade inflytande föreslås att grupperna måste omfatta minst fem medlemmar från minst tre länder.

För övervägandena beträffande partigrupperna redogörs i inledningen under rubriken "Huvudsakliga ändringsförslag".

§ 4 Partistöd

Föreslås en ny bestämmelse om fördelning av partigruppsstöd.

För övervägandena beträffande partistödet redogörs i inledningen under rubriken "Partistöd".

§ 5 Avvikelse från arbetsordningen

Paragrafen motsvarar gällande 51 § dock så att beslut om avvikelse från arbetsordningen endast kan fattas på förslag av presidiet.

För ändring av arbetsordningen fordras likaledes två tredjedelsmajoritet enligt Helsingforsavtalets Artikel 59.

9. ARBETSGRUPPENS FÖRSLAG

Med hänvisning till bilagan och till vad som ovan anförts föreslår arbetsgruppen att presidiet föreslår Nordiska rådet

att godkänna arbetsgruppens förslag till ny arbetsordning för Nordiska rådet och

att upphäva den arbetsordning för Nordiska rådet som fastställdes av plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 19:e session den 17 februari 1971 jämte därefter fastställda ändringar.

Vidare föreslår arbetsgruppen att presidiet fattar beslut att följande regler skall upphöra att gälla vid tidpunkten för ikraftträdandet av den nya arbetsordningen:

- Allmänna riktlinjer för Nordiska rådets budgetutskott antagna av presidiet den 11 december 1991

- Reglemente för redaktionskommittén för Nordisk Kontakt fastställda av presidiet 1991 i kraft den 1 januari 1992

- Regler om økonomisk støtte till nordiske partigrupper i Nordisk råd fastställda av presidiet 1991 i kraft den 1 januari 1992

- Förslag i rådet - beredning, remissförfarande m.m., allmänna riktlinjer fastställda av presidiet den 30 januari 1992

- Retningslinjer för Nordisk Råds valgkomité fastställda av presidiet den 3 december 1993

Bilaga 1

NORDISKA RÅDET
1996-10-10

ARBETSORDNING FÖR NORDISKA RÅDET

Nordiska rådets arbetsordning fastställdes i enlighet med artikel 59 i Helsingforsavtalet av plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 48:e session den 13 november 1996 och trädde i kraft efter 48:e sessionens slut med undantag av kapitel 7 om val som trädde i kraft omedelbart efter det att beslutet tagits av plenarförsamlingen.

Samtidigt upphävdes den arbetsordning som rådets plenarförsamling fastställde den 17 februari 1971 samt därefter gjorda ändringar.

Kapitel 1 Plenarförsamlingen

Tid och plats för session
§ 1

Plenarförsamlingen beslutar vid ordinarie session tid och plats för följande ordinarie session.

Presidiet kan på uppdrag av plenarförsamlingen eller när särskilda omständigheter föreligger fastställa eller ändra tid och plats för ordinarie session.

Tid och plats för annan session än ordinarie fastställs av presidiet.

Genomförande av session
§ 2

För sessions genomförande ansvarar presidiet genom rådets sekretariat och delegationssekretariatet i det land, i vilket sessionen hålls.

Kallelse
§ 3

Kallelse till session utfärdas av presidiet och skall utsändas senast en månad före sessionens början. Av kallelse skall framgå vilka ärenden som föreslås bli behandlade under sessionen.

Närvarolista
§ 4

Vid sessions början fastställer plenarförsamlingen listan över de närvarande medlemmarna och de suppleanter som är närvarande och som ersätter vald medlem.

Suppleant som i plenarförsamlingen skall träda i ordinarie medlems ställe inkallas i den ordning de nationella parlamenten eller delegationerna beslutat.

Ändringar i närvarolistan fastställs likaså av plenarförsamlingen. Ändringar får inte fastställas under behandlingen av ett ärende eller under pågående debatt.

Placering
§ 5

Vid session intar de valda medlemmarna och regeringsrepresentanterna var för sig sina platser i alfabetisk ordning om inte presidiet beslutar annat.

Mötesledning
§ 6

Plenarförsamlingens förhandlingar leds av presidenten eller någon av presidiets övriga medlemmar som presidenten sätter i sitt ställe.

Den som deltagit i debatten i ärende som utmynnar i beslut får därefter inte leda förhandlingarna i ärendet.

Kapitel 1

Dagordning
§ 7

Vid sessions början fastställer plenarförsamlingen dagordningen för sessionen.

Dagordningen, som läggs fram av presidiet, skall uppta de ärenden som skall behandlas vid sessionen samt ange de tider då plenarförsamlingen sammanträder. Dagordning för annan session än ordinarie får uppta ärende som inte anmälts i kallelsen endast om plenarförsamlingen så beslutar på förslag av presidiet och med två tredjedels majoritet.

Ändringar i den fastställda dagordningen kan på förslag av presidiet beslutas av plenarförsamlingen med två tredjedels majoritet

Regler för sessions genomförande
§ 8

Plenarförsamlingen kan vid inledningen av en session på förslag av presidiet fastställa kompletterande regler för sessionens genomförande.

Plenarförsamlingen kan, på förslag av presidiet, besluta att ändra fastställda regler med två tredjedels majoritet.

Beredning
§ 9

Förslag som väckts i enlighet med artikel 55 i Helsingforsavtalet, skall beredas av presidiet, utskott eller kontrollkommittén innan det slutbehandlas i plenarförsamlingen.

Debatt
§ 10

Innan plenarförsamlingen fattar beslut i ett ärende skall rådsmedlemmarna beredas tillfälle till debatt.

Presidiet kan fastställa regler för i vilken ordning de medlemmar som anmält sig till talarlistan skall få ordet. Saknas sådana regler får medlemmarna ordet i den ordning de anmäler sig.

Plenarförsamlingen kan under pågående debatt på förslag av presidiet eller den som leder förhandlingarna besluta att för en bestämd debatt eller del av session begränsa inläggens längd.

På förslag av den som leder förhandlingarna eller av fem valda medlemmar kan plenarförsamlingen med två tredjedels majoritet besluta att debatten om ett visst ärende skall avslutas. Om sådant förslag får debatt inte äga rum.

Replik
§ 11

Oberoende av talarordningen skall ordet för högst två repliker lämnas till medlem som direkt

berörs av ett huvudanförande. Därutöver kan den som leder förhandlingarna oberoende av talarordningen lämna ordet till medlem för högst två repliker på varje huvudanförande om inte reglerna för sessionens genomförande anger annat.

Om inte reglerna för sessionens genomförande anger annat får replik räcka högst två minuter.

Replik får endast innehålla upplysning, rättelse eller bemötande med anledning av närmast föregående huvudanförande.

Uppskjuten behandling och återremiss
§ 12

Plenarförsamlingen kan besluta att behandlingen av ett ärende skall skjutas upp till en senare tidpunkt som fastställs av plenarförsamlingen. Plenarförsamlingen kan även besluta att ett ärende skall återremitteras till det organ vars förslag ligger till grund för behandlingen.

Beslut om uppskjuten behandling eller återremiss fattas med enkelt flertal. För beslut om uppskjutande till senare session krävs dock två tredjedels majoritet.

Väcks under pågående debatt förslag om uppskjuten behandling eller återremiss skall första gången debatten enligt talarlistan avbrytas och medlemmarna omedelbart beredas tillfälle att yttra sig om förslaget, varefter beslut därom fattas. Upprepas förslaget tas detta upp till avgörande då debatten på vanligt sätt avslutats.

Om förslag om uppskjuten behandling eller återrmiss godkänns avbryts omedelbart behandlingen av ärendet, i annat fall fortsätter den pågående debatten.

Nytt yrkande
§ 13

Vill vald medlem inför avgörandet av ett ärende framställa förslag som inte redovisas i betänkande skall den som leder förhandlingarna snarast möjligt underrättas om detta. Medlem kan få ordet omedelbart utan hänsyn till ordningen på talarlistan för att framställa sådant förslag utan dess motivering.

Förslagsställaren skall sätta upp förslaget skriftligt om det inte är uppenbart vad som avses. Så snart förslaget framställts skall det delas ut till

medlemmarna.

Har förslag som inte redovisas i betänkande framställts under debatten kan den sakliga behandlingen av ärendet skjutas upp till en senare tidpunkt under samma session om det vid första avgörandet om senareläggning får stöd av en tredjedel av de närvarande medlemmarna.

Beslutförhet
§ 14

Plenarförsamlingen är beslutför när minst hälften av de valda medlemmarna är närvarande.

I ärende, vari endast valda medlemmar från vissa länder har rösträtt, är plenarförsamlingen beslutför när minst hälften av dessa länders valda medlemmar är närvarande.

Beslut
§ 15

Plenarförsamlingen kan anta rekommendation eller fatta annat beslut med acklamation om inte vald medlem begär omröstning.

Plenarförsamlingen kan anta rekommendation eller fatta annat beslut endast inom ramen för förslag som väckts enligt bestämmelserna i artikel 55 i Helsingforsavtalet.

Om inte något annat är föreskrivet fattas beslut med enkel majoritet bland de närvarande medlemmarna. Uppstår lika röstetal avgör lotten.

Propositionsordning
§ 16

När debatten är avslutad lägger den som leder förhandlingarna fram förslag till propositionsordning som skall formuleras så att den kan besvaras med ja eller nej.

Propositionsordningen skall godkännas av plenarförsamlingen.

Omröstning
§ 17

Om vald medlem begärt det företas omröstning som skall vara öppen. För val gäller särskilda bestämmelser.

Vid omröstning skall oförenliga förslag ställas mot varandra tills ett enda motförslag till det förslag som ligger till grund för behandlingen kvarstår. Det av dessa kvarstående förslaget skall prövas mot avslag.

Omröstning företas genom namnupprop eller med omröstningsapparat. Vald medlem kan rösta ja eller nej eller avstå från att rösta.

Om inte något annat är föreskrivet fattas beslut med enkel majoritet bland de närvarande medlemmarna. Uppstår lika röstetal avgör lotten.

Frågor
§ 18

Fråga kan ställas av vald medlem till regering, landsstyre, landskapsstyrelse eller till ministerråd

Skriftlig fråga
§ 19

Skriftlig fråga kan vara försedd med kort motivering och presidiet skall snarast underrätta berörd regering, landsstyren, landskapsstyrelsen eller ministerrådet om frågan.

Skriftlig fråga som inlämnats senast en vecka före ordinarie session skall om inte särskilda skäl föreligger, muntligen besvaras under sessionen. Frågeställare har därvid rätt till en kort tilläggsfråga.

Skriftlig fråga som inte besvaras under session skall skriftligen besvaras tre veckor efter det att den kommit den som frågan riktas till tillhanda.

Muntlig fråga
§ 20

Muntlig fråga skall ställas och besvaras vid särskild frågestund som på förslag av presidiet kan ordnas under session. Närmare bestämmelser om sådan frågestund skall ingå i reglerna för sessionens genomförande.

Protokoll
§ 21

Vid session förs protokoll.

Protokoll skall återge behandlade ärenden, uttalanden, vid beslutstillfället kvarstående yrkanden och förslag, propositionsordning, namnen på dem som yttrat sig, utgången av omröstningar och val samt plenarförsamlingens beslut.

Vid ordinarie session och, efter särskilt beslut av presidiet, vid annan session än ordinarie förs dessutom fullständiga protokoll över de inlägg som gjorts under sessionen.

Protokoll förs på presidentens ansvar och justeras av presidiet och offentliggörs därefter utom i de delar som angår förhandlingar inom stängda dörrar.

Inbjudna
§ 22

Presidiet kan inbjuda representanter för folkvalda organ, som kan ges ställning som observatör, och andra gäster att övervara session.

Presidiet kan besluta att ge inbjudna rätt att yttra

sig under sessionen.

Jäv
§ 23

Medlem får inte delta i behandlingen av ett ärende som direkt rör honom eller någon honom närstående.

Ordningsregler
§ 24

Ingen får vid möte uttala sig otillbörligt om annan eller begagna förolämpande uttryck eller i övrigt i ord eller handling uppträda på sätt som strider mot god ordning.

Åhörare
§ 25

Åhörare som uppträder störande kan genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörare kan den som leder förhandlingarna utvisa samtliga åhörare.

Kapitel 2 Ärendenas behandling

Väckande och återkallande av förslag
§ 1

Förslag som väcks i enlighet med artikel 55 i Helsingforsavtalet skall skriftligen inges till presidiet. Återkallande av förslag skall ske i samma ordning som det ingivits.

Medlemsförslag, presidieförslag, utskottsförslag och förslag från kontrollkommittén skall innehålla förslag till beslut.

Suppleant kan underteckna medlemsförslag som väckts av ordinarie medlem.

Beredning
§ 2

Presidiet beslutar om vilket eller vilka organ som skall bereda ett ärende.

Samråd med annat organ
§ 3

Presidiet, utskott eller kontrollkommittén kan begära in yttrande från annat organ i rådet.

Samråd skall ske mellan organ som är berörda av samma fråga.

Om ärende som slutligt skall avgöras i plenarförsamlingen och som berör annat organ än det som har ansvaret för att lägga fram förslag inför sessionen skall, om inte särskilda skäl föreligger, sådant organ ges tillfälle att yttra sig innan ärendet slutligt behandlas i det beredande organet.

Betänkande
§ 4

Presidiet, utskott och kontrollkomittén avger betänkande över ärende som hänskjutits till deras behandling. Betänkandet skall innehålla ett motiverat förslag till beslut och skall riktas antingen

till plenarförsamlingen eller presidiet.

Om inte plenarförsamlingen beslutar annat får betänkande inte behandlas förrän dagen efter det betänkandet blivit tillgängligt för medlemmarna.

Reservation
§ 5

Medlem som inte omfattar ett beslut har rätt att till betänkandet eller utlåtandet foga reservation. Innefattar reservation förslag till beslut skall reservationen avfattas i samma form som betänkandet respektive utlåtandet. Motsvarande gäller i tillämpliga delar rapport från samordningsgrupp och beredningsorgan.

Kapitel 3 Gemensamma bestämmelser för presidium, utskott och kontrollkommitté

Rådets organ
§ 1

I samband med ordinarie session väljer plenarförsamlingen bland de valda medlemmarna för det kommande kalenderåret ett presidium, en kontrollkommitté, en valkommitté samt utskott. Plenarförsamlingen utser samtidigt rådets president samt ordförande och vice ordföranden i utskotten och kontrollkommittén

Aktivt ordförandeskap
§ 2

Presidenten och ordförandena i utskotten och kontrollkommittén ansvarar inom ramen för det aktiva ordförandeskapet för att deras respektive organ har en aktuell verksamhetsplan samt för förberedelse av möten och andra sammankomster.

Det aktiva ordförandeskapet utövas i samråd med respektive vice ordföranden, rådets sekretariat, delegationerna, partigrupperna samt andra berörda organ.

Ledamöter i rådets organ
§ 3

Vald medlem skall om inte synnerliga skäl föreligger, vara ledamot i minst endera presidium, utskott eller kontrollkommitté. För ledamot i kontrollkommittén gäller särskilda bestämmelser.

Offentlighet
§ 4

Möten med presidiet, utskotten eller kontrollkommittén är inte offentliga. Företrädare för delegationssekretariaten och partigruppernas sekretariat har dock rätt att närvara om inte respektive organ beslutar annat.

Aktualiserande av ärende
§ 5

Medlem i presidium, utskott och kontrollkommitté får genom skrivelse till respektive organ väcka förslag till beslut i detta.

Tid och plats för möten
§ 6

Presidiet, utskotten och kontrollkommittén bestämmer tid och plats för sina möten. Presidiet fattar dock beslut om tid och plats för sådana utskottsmöten som skall hållas gemensamt.

Presidenten, ordföranden i utskott eller kontrollkommittén kan därutöver vid behov kalla till extra möte i respektive organ. Extra möte skall även sammankallas om minst en fjärdedel av presidiets eller ett utskotts ordinarie medlemmar begär det. För extra möte med kontrollkommittén krävs att två medlemmar önskar ett sådant.

Kallelse – möteshandlingar
§ 7

Presidenten respektive ordföranden ansvarar för innehållet i dagordningar och övrigt material som krävs för ett mötes genomförande.

Kallelser bör sändas ut en månad före tidpunkten för mötet medan dagordning med tillhörande mötesmaterial skall vara ledamöterna och övriga berörda tillhanda senast en vecka före mötestidpunkten.

Självstyrande områdena
§ 8

När frågor som berör de självstyrande områdena behandlas vid presidiemöte eller möte i kontrollkommittén kan en vald medlem från berörda självstyrda område om sådan inte finns i presidiet, närvara, yttra sig och framlägga förslag.

I utskott där det inte ingår någon vald medlem från de självstyrande områdena får sådan medlem delta i utskottets arbete. Sådan medlem får efter överenskommelse med de danska respektive finska medlemmarna i utskottet delta i beslut i stället för en av dessa.

Genomförande av möten
§ 9

För genomförande av möten ansvarar rådets sekretariat som har att samverka med delegationssekretariatet i det land, i vilket respektive möte hålls.

Särskilda beredningsorgan
§ 10

Presidiet, utskott eller kontrollkomitté kan för viss tid och för utförande av bestämda uppgifter inom sig tillsätta beredningsorgan.

Övriga närvarande
§ 11

Presidium, utskott och kontrollkommitté får inbjuda andra personer att närvara och yttra sig vid sina respektive möten.

Beslutförhet
§ 12

Presidiet och utskott är beslutfört, när minst hälften av medlemmarna är närvarande. Kontrollkommittén är beslutför när minst tre medlemmar är närvarande.

I ärende, vari endast medlemmar från vissa länder har rösträtt, är presidium eller utskott beslutfört när minst hälften av medlemmarna från dessa länder är närvarande.

Beslut
§ 13

Beslut fattas med enkel majoritet. För propositionsordning och omröstning gäller i tillämpliga delar om inget annat anges bestämmelserna om beslut i sessionen.

Vid lika röstetal har den som leder förhandlingarna utslagsröst.

Protokoll
§ 14

Vid möten med presidiet, utskotten och kontrollkommittén förs protokoll på ansvar av den som leder förhandlingarna. Om inte respektive organ beslutar annat justeras protokollet av den som leder förhandlingarna jämte två för varje tillfälle utsedda ledamöter. Protokoll skall utformas som beslutsprotokoll och i tillämpliga delar på motsvarande sätt som föreskrivs för protokoll från session.

Protokoll skall föras över beslut som fattas med stöd av delegering efter samma regler som för det organ som överlämnat rätten att fatta beslut. Sådant protokoll skall tillställas det organ som lämnat delegationen.

Jäv
§ 15

I möte får ingen närvara, när ärende som direkt rör honom eller någon honom närstående förekommer till överläggning eller beslut.

Ordningsregler
§ 16

Ingen får vid möte uttala sig otillbörligt om annan eller begagna förolämpande uttryck eller i övrigt i ord eller handling uppträda på sätt som strider mot god ordning.

Kapitel 4 Presidiet

Sammansättning
§ 1

Presidiet består av presidenten och högst tolv andra valda medlemmar av rådet. Till president väljs vald medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum.

Varje land och partigrupp bör vara representerat i presidiet.

Uppgifter
§ 2

Presidiet utgör rådets högsta beslutande organ då plenarförsamlingen inte är samlad och har då plenarförsamlingens befogenheter att fatta beslut.

Presidiet skall bereda övergripande politiska frågor, frågor om den allmänna inriktningen och utvecklingen av rådets verksamhet och arbetsformer samt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

På presidiet ankommer vidare att leda och samordna rådets verksamhet. Dessutom skall presidiet tillse att rådets verksamhet samordnas med verksamhet i de nationella parlamenten och i internationella organisationer.

Det åligger även presidiet att i övrigt utföra de uppdrag som av plenarförsamlingen anförtros presidiet.

Mötesledning
§ 3

Presidiets förhandlingar leds av rådets president. Vid presidentens förfall utser de närvarande medlemmarna inom sig den som skall leda förhandlingarna.

Delegering
§ 4

Presidiet kan för bestämd tid tillsätta organ vars uppgifter, befogenheter och sammansättning fastställs av presidiet.

Presidiet kan tillsätta samordningsgrupper som består av medlemmar från flera utskott. Vid tillsättande av en samordningsgrupp beslutar presidiet vilka uppgifter som skall ankomma på gruppen samt till vilket rådsorgan gruppen skall rapportera.

Presidiet kan även besluta att överlämna rätten att fatta beslut i grupper av eller avgränsade ärenden till annat organ inom rådet, grupp eller

medlem inom presidiet eller till rådsdirektören.

Berättelse
§ 5

Presidiet skall till plenarförsamlingen avge årlig berättelse om den samlade verksamheten i rådet och om riktlinjerna för det framtida arbetet.

Personal
§ 6

Presidiet anställer den personal som krävs för att utföra rådets sekretariatsuppgifter.

Kapitel 5 Utskotten

Sammansättning
§ 1

I rådet skall finnas ett Nordenutskott, ett Närområdesutskott och ett Europautskott.

Om inte plenarförsamlingen beslutar annat består Nordenutskottet av högst trettio medlemmar samt Närområdes- och Europautskottet av vardera högst tjugotvå medlemmar.

I varje utskott skall finnas en ordförande och två vice ordföranden som tillsammans utgör utskottets förmanskap.

Medlem av regering samt av landsstyre och landskapsstyrelse får delta i utskottens arbete och har därvid yttranderätt.

Uppgifter
§ 2

Utskotten har till uppgift att bedriva verksamhet enligt fastställda planer och att bereda ärenden till plenarförsamlingen inom respektive område.

Nordenutskottet har till uppgift att bereda frågor som berör fri rörlighet, kultur, utbildning, forskning, social trygghet, jämställdhet, inomnordiskt regionalt och gränsregionalt samarbete samt medborgarfrågor.

Närområdesutskottet har till uppgift att främja och utveckla kontakten mellan Norden och dess närområden samt mellan närområdena och EU och att bereda ärenden i anslutning därtill. Dessutom skall utskottet bereda frågor som berör miljövård och energi.

Europautskottet har till uppgift att bevaka och bereda ärenden som hör till EU- eller EES-samarbetet och som berör nordiska intressen. Utskottet skall därtill bereda frågor om implementering och tillämpning av EG- eller EES-

rättsakter. Till utskottet hör vidare att bereda frågor om europeisk regional och ekonomisk politik, närings- och sysselsättningspolitik samt infrastruktur och informationsteknologi.

Presidiet får fastställa regler för utskottens arbete.

Mötesledning
§ 3

Utskottens möten leds av respektive ordförande. Vid ordförandens förfall leds mötet av den av organets vice ordföranden som varit ledamot i rådet under längst tid.

Saknas alla ledamöterna i förmanskapet leds mötet av den ledamot som varit medlem av rådet längst tid intill det att utskottet inom sig utsett en tillfällig mötesledare.

Kapitel 6 Kontrollkommittén

Sammansättning
§ 1

Kontrollkommittén består av ordförande, vice ordförande och tre medlemmar.

Varje land skall ha en representant i kommittén.

Medlem av presidiet kan inte vara medlem i kontrollkommittén.

Ersättare i kontrollkommittén får inte under mandatperioden vara eller ha varit ledamot av presidiet eller ha tjänstgjort som ersättare i presidiet.

Uppgifter
§ 2

Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel och svarar i övrigt för den granskning av sådant nordiskt samarbete som plenarförsamlingen beslutar om.

Kommittén kan avge utlåtande i frågor om tolkning av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser

Mötesledning
§ 3

Kontrollkommitténs möten leds av ordföranden. Vid ordförandens förfall leds mötet av organets vice ordförande.

Kapitel 7 Val

Valkommittén
§ 1

Valkommittén består av sju medlemmar.

Valkommittén utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Uppgifter
§ 2

Valkommittén förbereder och skall lägga fram förslag i de val som förrättas av plenarförsamlingen.

Beslut i valärende får fattas utan föregående beredning.

Nomineringar
§ 3

Partigrupperna nominerar inom tid som valkommittén bestämmer kandidater till val som förrättas av plenarförsamlingen.

Partigruppernas nomineringar och valkommitténs förslag skall beakta en allsidig nationell och könsmässig balans.

Valkommitténs förslag
§ 4

Plenarförsamlingen antar valkommitténs förslag med acklamation om inte val skall förrättas enligt bestämmelserna nedan.

Val av en person
§ 5

Om valet avser endast en person skall val förrättas om vald medlem begär det. Sådant val förrättas med slutna sedlar och den person förklaras vald som erhållit det högsta röstetalet.

Proportionellt val
§ 6

Om valet avser två eller flera personer skall proportionellt val förrättas om det begärs av minst så många medlemmar som motsvarar det tal som erhålls om man dividerar antalet närvarande ledamöter med antalet personer som valet avser ökat med ett. Om talet blir ett decimaltal avrundas det till närmast högre tal. Proportionellt val förrättas med slutna sedlar.

Kandidatlistor
§ 7

Om proportionellt val skall hållas skall den som leder förhandlingarna vid behov avbryta förhandlingarna för att bereda skälig tid för upprättande av kandidatlistor.

Kandidatlista skall uppta kandidaternas namn i den ordning som listans undertecknare vill att kandidaterna skall bli valda. Lista får uppta högst lika många kandidater som det antal med-

lemmar som skall väljas.

Lista skall undertecknas av minst två valda medlemmar och inlämnas till rådets sekretariat senast vid tidpunkt som angivits av den som leder förhandlingarna. Listorna numreras i den ordning de inkommer till rådets sekretariat.

Den som röstar skall på valsedeln anteckna numret på en kandidatlista.

Valresultat
§ 8

Efter omröstningen räknas rösterna för varje kandidatlista. Platserna fördelas mellan listorna så att platserna en efter en tilldelas den lista som för varje gång har största jämförelsetal. Jämförelsetalet är lika med listans röstetal så länge ingen plats har tilldelats listan. Därefter är listans jämförelsetal röstetalet delat med antalet platser som redan tilldelats listan, ökat med ett.

De platser som tilldelats en lista enligt 1 mom. tillfaller kandidaterna i den ordning de är uppställda på listan.

Om lika röste- eller jämförelsetal uppstår vid val avgör lotten.

Fyllnadsval
§ 9

Då en medlemsplats i ett av rådets organ blivit ledig mellan två sessioner skall presidiet i plenarförsamlingens ställe förrätta fyllnadsval för tiden fram till nästa ordinarie session.

För fyllnadsval gäller i övrigt i tillämpliga delar vad om val är stadgat.

Suppleanter och ersättare
§ 10

Partigrupperna utser ersättare för sina medlemmar i rådets organ utom i plenarförsamlingen där suppleant inkallas till tjänstgöring i den ordning respektive nationellt parlament eller delegation beslutat. Ersättare i övriga organ skall vara medlem eller suppleant i rådet och bör vara från samma land som ordinarie medlem i respektive organ.

Suppleant som i plenarförsamlingen träder in i ordinarie medlems ställe samt ersättare som träder in för medlem i något annat av rådets organ fungerar som fullvärdig medlem.

Genomförande av möten
§ 11

För valkommittén gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 3 kap. 4-7 §§ och 9-14 §§.

Kapitel 8 Övriga bestämmelser

Sekretariatet
§ 1

Presidiet fastställer regler för arbetet i rådets sekretariatet.

Rådets sekretariat förbereder de ärenden som behandlas i rådets organ och skall därvid samråda och samverka med delegationernas sekretariat och partigruppernas sekretariat.

Delegationerna
§ 2

Varje lands delegation väljer ordförande och vice ordförande bland sina valda medlemmar.

Varje delegation skall bevaka att beslut i rådet och ministerrådet genomförs nationellt.

Varje delegation anställer den personal som skall bistå delegationen.

Partigrupper
§ 3

Rådets valda medlemmar kan bilda nordiska partigrupper i rådet.

En partigrupp måste omfatta minst fem medlemmar och representera minst tre länder. Presidiet får fastställa regler för hur registrering av partigrupp och deras företrädare skall göras.

Varje partigrupp anställer den personal som skall bistå partigruppen.

Partistöd
§ 4

Partigrupp erhåller stöd för sin verksamhet om partigruppen före det år stödet avser inger en redovisning till presidiesekretariatet om antalet medlemmar i gruppen.

Partigrupp erhåller ekonomisk stöd med ett grundbelopp lika för varje partigrupp och därtill ett mandatbelopp lika för varje plats, som partierna har i rådsförsamlingen.

Om en registrerad partigrupp förändras så att den inte längre fyller kraven för att räknas som partigrupp enligt bestämmelserna ovan, skall till partigrupperingen i fråga för det närmast följande året endast utges stöd som mandatbelopp beräknat på samma sätt som för partigrupp.

Ledamot som inte tillhör partigrupp eller ledamot som tilhör tidigare registrerad partigrupp som för viss tid enbart erhållit mandatberoende partistöd, erhåller stöd motsvarande hälften av mandatstödet till ledamot i partigrupp.

Presidiet får fastställa bestämmelser för hur redovisningen skall göras.

Beslut om den närmare fördelningen mellan och storleken på grundbelopp och mandatbelopp fastställes av presidiet i anslutning till att budgeten för respektive år antas.

Avvikelse från arbetsordningen
§ 5

För särskilt fall kan plenarförsamlingen på förslag av presidiet med två tredjedels flertal besluta om avvikelse från bestämmelserna i denna arbetsordning.

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

nr	Sak rubrik
A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag	
A 1107/när	Medlemsförslag om baltisk-nordiskt Forum i ett av de baltiska länderna
A 1115/nord	Medlemsforslag om utbygging av informasjonsteknologisk kompetanse innen medieområdet
A 1123/p	Medlemsforslag om sikkerhetspolitikk
A 1124/nord	Medlemsförslag om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden
A 1125/nord	Medlemsförslag om nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi
A 1127/euro	Medlemsforslag om en koordineret nordisk beskæftigelsesstrategi
A 1128/nord	Medlemsförslag om ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden
A 1129/nord	Medlemsförslag om grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken
A 1130/nord	Medlemsforslag om det fremtidige samarbeidet mellom frivillige nordiske organisasjoner og de offisielle nordiske samarbeidsorgan
A 1131/nord	Medlemsförslag om gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna
A 1132/nord	Medlemsforslag om samarbejde i Norden om behandling af små diagnosegrupper
A 1133/när	Medlemsförslag om en folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet
A 1135/nær	Medlemsforslag om forskning og utvikling av nye og fornybare energikilder
A 1136/euro	Medlemsforslag om tiltag mod arbejdsløsheden
A 1137/p	Medlemsforslag om sikkerhet i Norden
A 1139/p	Presidieförslag om ny arbetsordning för Nordiska rådet
A 1140/nord	Udvalgsforslag om bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn
A 1141/p	Præsidieforslag om afholdelse af en temakonference om sikkerhed i Norden og Nordens nærområder
B. Ministerrådsförslag	
B 158/när	Ministerrådsförslag om nordisk miljöstrategi 1996-2000
B 160/euro	Ministerrådsförslag om förhöjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital
B 161/p	Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1997 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Tryckt s.	Behandling s.	Rek/Internt beslut nr	s.	Annat beslut innehåll	Sak nr
297	175			ingen åtgärd	A 1107/när
302	268			ingen åtgärd	A 1115/nord
308	238			forts. behandl.	A 1123/p
316	268			ingen åtgärd	A 1124/nord
321	268	13	1315		A 1125/nord
336	187	9 +A 1136	1309		A 1127/euro
349	269	14	1316		A 1128/nord
357	271	15	1317		A 1129/nord
363	272	ib 4, ib 5	1326-27		A 1130/nord
374	275	16	1318		A 1131/nord
380	277	17	1319		A 1132/nord
384	176	5	1305		A 1133/när
388	176	6, 7, 8	1306-08		A 1135/när
333	187	9 +A 1127			A 1136/euro
404	238			forts. behandl.	A 1137/p
409	240	ib 2	1324		A 1139/p
426	278	18	1320		A 1140/nord
430	238	ib 1	1323		A 1141/p
431	112	Framst. 1	1072		B 158/när
458	112	Framst. 2	1074		B 160/euro
565	220	10+C1+C2	1311	till handl. Yttr. 1	B 161/p

Nr	Sak rubrik
B 162/nord	Ministerrådsforslag om samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde
B 163/nær	Ministerrådsførslag om Samarbejdsprogram for det nordiske fiskerisamarbejde 1997-2000
B 164/nord	Ministerrådsförslag om Västnorden-Fondens framtid
C. Berättelser	
C1	Nordiskt samarbete 1995. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse
C2	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
C5/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse (1995)
C9/k	Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse (1995)
D. 1995 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer, interna beslut och framställningar	
26/1990/nord	Telekommunikationer för handikappade
9/1991/nord	Lagstiftningssamarbete om bio- och genteknologi
*11/1991/nord	Lagstiftning rörande
*12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
*25/1991/när	Beräkningsmodell för Grön BNP
18/1992/nord	Gemensam nordisk lagstiftning rörande barnskydd
31/1992/när	Samarbete i det arktiska området
*40/1992/nord	Nordjobb som permanent ordning
*46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
47/1992/när	Kärnsäkerhet i Nordområdena
*5/1993/nord	Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
6/1993/nord	Arbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet
10/1993/när	Insatser för ökad säkerhet vid kärnkraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina
11/1993/när	Finansieringssystem för räddning av Östersjön
13/1993/euro	Stärkt samarbete kring sociala frågor inom ECE
17/1993/när	Handlings- och samarbetsprogram för Nordens närområden
*19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
21/1993/nord	Uppgörelse om vårdnaden av barn vi skilsmässa
26/1993/euro	Sysselsättning i Norden

Tryckt	Beh.	Rek/Int. beslut		Annat beslut/ innehåll	Sak
s.	s.	nr	s.		nr
481	262	11	1313		B 162/nord
496	169	4	1304		B 163/när
509	265	12	1314		B 164/nord
696	220	10+B161/p, C2		till handlingarna	C 1
565	220	10+B161/p, C1	1311	till handl. Yttr. 1	C 2
922	243			till handl., Yttr 2	C 5/k
936	245	ib 3	1325	till handlingarna	C 9/k
946	281			slutbehandlad	26/1990/nord
948	281			slutbehandlad	9/1991/nord
950				(till handlingarna)	*11/1991/nord
951				(till handlingarna)	*12/1991/nord
952				(till handlingarna)	*25/1991/när
953	281			slutbehandlad	18/1992/nord
955	186			slutbehandlad	31/1992/när
957				(till handlingarna)	*40/1992/nord
958				(till handlingarna)	*46/1992/när
388	176			slutbehandlad	47/1992/när
960				(till handlingarna)	*5/1993/nord
961	281			slutbehandlad	6/1993/nord
963	176			slutbehandlad	10/1993/nord
964	186			slutbehandlad	11/1993/nord
966	198			slutbehandlad	13/1993/euro
968	186			slutbehandlad	17/1993/när
970				(till handlingarna)	*19/1993/nord
971	281			slutbehandlad	21/1993/nord
973	198			slutbehandlad	26/1993/nord

Nr	Sak rubrik
29/1993/när	Kontroll av kärnteknisk verksamhet
30/1993/när	Säkerhet, energi och miljö
*1/1994/när	Nordisk miljöstrategi 1994 - 1996
2/1994/när	Behandling av miljöfarligt avfall
3/1994/när	Redovisning av kärnavfallsprodukter
*4/1994/när	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis
*6/1994/nord	Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare
7/1994/p	Nordisk profilering av bokmässan i Frankfurt år 1997
*8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
*9/1994/nord	Åtgärder för att bekämpa barnpornografi
11/1994/nord	Nordisk bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv
*13/1994/nord	Insatser mot hormondopning
*14/1994/nord	Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster
17/1994/nord	Bidrag till utgivning av nordisk alkoholpolitisk tidskrift
*20/1994/euro	Program för det nordiska Europasamarbetet
*22/1994/när	Förstärkt Nordsjösamarbete
24/1994/när	Migration under ordnade former
25/1994/euro	Handlingsplan för ökad sysselsättning
26/1994/när	Riskkapitalfond för Baltikum
*27/1994/nord	Samnordisk skogsinformasjon
1/1995/nord	Samarbetsprogram på jämställdhetsområdet 1995-2000
2/1995/nord	Handlingsprogram för finansiella tjänster
3/1995/p	Förberedande arbetsgrupp inför FN:s kvinnokonferens i Beijing
*4/1995/nord	Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter
*5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område
6/1995/nord	Hållningsskapande arbete för barn och unga via media
7/1995/nord	Nordiska rådets musikpris och de självstyrande och samiska områdena
8/1995/nord	Förstärkt litteratursamarbete i Norden
*9/1995/nord	Orkester Norden
*10/1995/nord	Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbets-organisationer

Tryckt s.	Behandling s.	Rek/Int. besl. nr	s.	Annt beslut innehåll	Sak nr
975	176			slutbehandlad	29/1993/när
976	176			slutbehandlad	30/1993/när
977	186			slutbehandlad	1/1994/när
979	186			slutbehandlad	2/1994/när
981	186			slutbehandlad 1,3	3/1994/när
983	186			nya medd. p.6,7	4/1994/när
986				(till handlingarna)	*6/1994/nord
987	243			slutbehandlad	7/1994/p
989				(till handlingarna)	*8/1994/nord
991				(till handlingarna)	*9/1994/nord
992	281			slutbehandlad	11/1994/nord
994				(till handlingarna)	*13/1994/nord
995				(till handlingarna)	*14/1994/nord
996	281			slutbehandlad	17/1994/nord
998				(till handlingarna)	*20/1994/euro
999	186			slutbehandlad	22/1994/euro
1001	186			slutbehandlad	24/1994/när
1003	198			slutbehandlad	25/1994/euro
1005	186			slutbehandlad	26/1994/när
1007				(till handlingarna)	*27/1994/nord
1008	281			slutbehandlad	1/1995/nord
1010	281			slutbehandlad	2/1995/nord
1012	243			slutbehandlad	3/1995/p
1014				(till handlingarna)	*4/1995/nord
1015				(till handlingarna)	*5/1995/nord
1016	281			slutbehandlad	6/1995/nord
1018	281			slutbehandlad	7/1995/nord
1020	281			slutbehandlad	8/1995/nord
1022				(till handlingarna)	*9/1995/nord
1023				(till handlingarna)	*10/1995/nord

nr	Sak rubrik
*11/1995/euro	Nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU
12/1995/när	Nordisk sektorsintegrering av naturvård
13/1995/p	Inrättande av Nordiska rådets natur- och miljöpris
14/1995/nord	Regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999
*15/1995/euro	Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO
*16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
17/1995/p	Ändringar i Helsingforsavtalet
18/1995/p	Mål och prioriteringar för budget 1996
19/1995/p	Uppföljningen av NR:s FN-konferens
20/1995/euro	Program för Nordiska ministerrådets samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet
21/1995/nord	Förstärkta hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning
*22/1995/nord	Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden
23/1995/p	Ändringar i Helsingforsavtalet
*24/1995/p	Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet
25/1995/p	Fastställande av budgeten för 1996
*26/1995/p	Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet
27/1995/nord	Bättre information om andra nordiska länders lag-stiftning
28/1995/p	Utvärdering av nordiska samarbetsinstitutioner
29/1995/nord	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbruks-samarbete 1996-2000
30/1995/när	Höjning av Nordiska miljöfinansieringsbolagets (NEFCO) grundkapital
31/1995/när	Handlingsprogram för samarbetet i det arktiska området
*32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet
*33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU
*34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområdet
*35/1995/nord	Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur
*36/1995/euro	Utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU
*37/1995/nord	Utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet
38/1995/p	Det fremtidige nordiske lovgivningssamarbejde
*39/1995/nord	Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd

Tryckt s.	Behandl. s.	Rek./ nr.	Int.besl s.	Annat beslut innehåll	Sak nr
1024					*11/1995/euro
1025	186			slutbehandlad	12/1995/när
1027	243			slutbehandlad	13//1995/p
1029				(till handlingarna)	*14/1995/nord
1030				(till handlingarna)	*15/1995/euro
1031				(till handlingarna)	*16/1995/nord
1032	243			slutbehandlad	17/1995/p
1034	243			slutbehandlad	18/1995/p
1036	243			slutbehandlad	19/1995/p
1038	198			slutbehandlad	20/1995/euro
1040	281			slutbehandlad	21/1995/nord
1042				(till handlingarna)	*22/1995/nord
1043	243			slutbehandlad	23/19957p
1045	220			nya meddelanden	24/1995/p
1047	243			slutbehandlad	25/1995/p
1050	220			nya meddelanden	26/1995/p
1052	243			slutbehandlad	27/1995/p
1054	243			slutbehandlad	28/1995/p
1056				(till handlingarna)	*29/1995/nord
1057	186			slutbehandlad	30/1995/när
1059	186			slutbehandlad	31/1995/när
1061				(till handlingarna)	*32/1995/när
1062				(till handlingarna)	*33/1995/euro
1063				(till handlingarna)	*34/1995/när
1064				(till handlingarna)	*35/1995/nord
1065				(till handlingarna)	*36/1995/euro
1066				(till handlingarna)	*37/1995/nord
1067	243			slutbehandlad	38/1995/p
1069				(till handlingarna)	*39/1995/nord

Nr	Sak rubrik
*40/1995/nord	Utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna
*41/1995/nord	Utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområ.
1/1996/nord	Nordisk miljöstrategi 1996-2000
2/1996/euro	Höjning av Nordiska utvecklingsfondens grundkapital
*3/1996/nord	Konsumentundervisning i skolan[1]

Dokument

1 Rapport fra Nordisk Råds Præsidium 1995
2 Regler for sessionens gennemførelse
3 Statsministrenes redegørelse
4 Utrikes- ock säkerhetspolitisk redogörelse
5 Kontrolkomiteens redegørelse for arbejdet i 1996
6 Det nordiske samarbejde på kulturområdet - Nordisk Ministerråds redegørelse for prioriteringer i det fremtidige nordiske samarbejde på kulturområdet og for gennemførelsen af nysatsningen på kulturområdet 1994-96
7 Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000
8 Nordiska ministerrådets redogörelse för det nordiska energipolitiska samarbetet
9 Nysatsning på kultur, utbildning och forskningsområdet 1994-96 (juni 1995) jämte tilläggsinformation om nysatsningarna inom utbildning och forskning 1995-96 (september 1996)

E. Frågor (utanför saklistan)

E 1 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) om åtgärder för att samordna infrastrukturutbyggnaden av transportkorridoren Oslo - Göteborg
E 2 Skriftlig spørsmål til Finlands regjering overenskommelsen om nordisk arbeidsmarked for personer med høyere utdannelse
E 3 Skriftlig fråga till Danmarks och Norges regeringar angående undervisningen i danska och norska i Finland
E 4 Skriftlig spørsmål til Finlands regjering vedrørende undervisningen i dansk og norsk i Finland
E 5 Skriftlig fråga till norska regeringen angående Norges valfångst
E 6 Fråga vid sessionen till Norges samarbetsminister om utökad kontakt med myndigheterna i närområdena och aktuella samarbetsområden
E 7 Fråga vid sessionen till Nordiska ministerrådet angående Schengenavtalet

[1] Framställning 3/1996/nord, se rådsbok 49:e sessionen 1997

Tryckt s.	Behandl. s.	Rek / Int. beslut nr	s.	Annat beslut innehåll	Sak nr
1070				(till handlingarna)	*40/1995/nord
1071				(till handlingarna)	*41/1995/nord
1072, 431	186	framst.		slutbehandlad	1/1996/när
1074, 458	198	framst.		slutbehandlad	2/1996/euro
		framst.		(till handlingarna)	*3/1996/nord
1105	245			till handlingarna	Dok. 1
1164	33			till handlingarna	Dok. 2
1166	34			till handlingarna	Dok. 3
1175	113			till handlingarna	Dok. 4
1180	243			till handlingarna	Dok. 5
1183	246			till handlingarna	Dok. 6
1236	246			till handlingarna	Dok. 7
1256	176			till handlingarna	Dok. 8
1264	246			till handlingarna	Dok. 9
1076				skriftligt svar	E 1
1079				skriftligt svar	E 2
1081				skriftligt svar	E 3
1084				skriftligt svar	E 4
1087				skriftligt svar	E 5
1090	202			muntligt svar	E 6
1091	203			muntligt svar	E 7

Nr	Sak rubrik
E 8	Fråga vid sessionen till Norges samarbetsminister angående informationsteknikens roll för sysselsättningen i de nordiska länderna
E 9	Fråga vid sessionen till Danmarks och Norges samarbetsministrar om de nordiska ländernas avtal om ungas rätt till att studera i de andra nordiska länderna
E 10	Fråga vid sessionen till Nordiska Ministerrådet om samarbetet mellan järnvägsbolagen i de nordiska länderna
E 11	Fråga vid sessionen till de nordiska samarbetsministrarna om udlämning av kulturella ägendomar
E 12	Fråga vid sessionen till de nordiska samarbetsministrarna angående nordiska överenskommelser om fri gränsöverskridning
E 13	Fråga vid sessionen till Nordiska Ministerrådet om Norden som atomvapenfri zon
E 14	Fråga vid sessionen till de nordiska samarbetsministrarna om informationskontoret i St Petersburg
E 15	Fråga vid sessionen till Norges och Sveriges samarbetsministrar om Västerhavets framtid
E 16	Fråga vid sessionen till Norges samarbetsminister om UNESCO-rapporten "Vår skapande mångfald"
E 17	Fråga vid sessionen till Nordiska Ministerådet om genmanipulerade matvaror
E 18	Fråga vid sessionen till Nordiska Ministerrådet om åtgärder för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn
E 19	Fråga vid sessionen till Nordiska Ministerrådet om penningbruk av nordiska medel i närområdena
E 20	Fråga vid sessionen till de nordiska samarbetsministrarna om regeringarnas roll i det nordiska samarbetet

Tryckt s.	Behandling s.	Rek/Internt nr	beslut s.	Annat beslut innehåll	Sak nr
1092	205			muntligt svar	E 8
1093	205			muntligt svar	E 9
1094	206			muntligt svar	E 10
1095	208			muntligt svar	E 11
1096	210			muntligt svar	E 12
1097	211			muntligt svar	E 13
1098	212			muntligt svar	E 14
1099	214			muntligt svar	E 15
1100	215			muntligt svar	E 16
1101	216			muntligt svar	E 17
1102	217			muntligt svar	E 18
1103	218			muntligt svar	E 19
1104	219			muntligt svar	E 20

Ämnesregister

(De kursiverade siffrorna är sakbeteckningar. Övriga siffror hänvisar till sidor. Betr. sakernas behandling i övrigt, se Översikten på s. 1403.

Alkoholpolitisk tidskrift, nordisk: *D 17/1994/p*, 281, 996
Arbetslöshet, åtgärder mot: *A 1136/euro*, 187, 333
Arbetsmarknad, nordisk, för personer med högre utbildning: *E 2*, 1079
Arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet; se Arbetsprogram
Arbetsprogram: se Handlingsplan/-program; se även Lagstiftning
Arbetsgrupp för ny arbetsordning för Nordiska rådet: 1356
Arbetsordning, Nordiska rådets, ny, presidiets förslag: *A 1139/p*, 240, 409
Arktis
  samarbete i området: *D 31/1992/nord*, 186, 955
  handlingsprogram: *D 31/1995/när*, 186, 1059
Arktiska samarbetet, parlamentariskt inflytande: **D 32/1995/när*, 1061
Atomvapenfri zon: *E 13*, 211, 1097
Avfall; Se även Kärnavfall
  miljöfarligt, behandling av: *D 2/1994/när*, 186, 979

Baltikum: se Närområden
Barn,
  bekämpning av sexuellt missbruk av: *A 1140/nord*, 278, 426, *E 18*, 217, 1102
  hållningsskapande arbete via media: *D 6/1995/nord*, 281, 1016
  pornografi, åtgärder för att bekämpa: **D 9/1994/nord*, 991
  och ungdomskultur, handlingsplan för samarbetet, *Dokument 7*, 246, 1236
  uppgörelser om vårdnaden av vid skilsmässa: *D 21/1993/nord*, 281, 971
Beskæftigelse: Se Sysselsättning
Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer: **D 10/1995*, 1023
Bokmässan i Frankfurt 1997, ny profilering av: *D 7/1994/p*, 243, 1018
Bostadspolitik; se Byggpolitik
Budget
  fastställande för 1996: *D 25/1995/p*, 243, 1047
  ministerrådets plan och förslag för 1997: *C 2*; *B 161/p*, 565
  mål och prioriteringar för 1996: *D 18/1995/p*, 243, 1034
Bygg- och bostadspolitik i ett europeiskt perspektiv: *D 11/1994/nord*, 281, 992

Diagnosgrupper, små, samarbete om behandling av: *A 1132/nord*, 277, 380
Dokumentation, ministerrådets, till Nordiska rådet: **D 26/1995/p*, 1050
Droger: se även Narkotika
Drogmissbruk i Norden och dess närområden, handlingsplan mot: **D 8/1994/nord*, 989

Dyslexi, samarbete om läs- och skrivsvårigheter:
D 19/1993/nord, 970

Energi
källor, forskning och utveckling av förnybara: *A 1135/när*, 176, 388
energiområdet, regionalt samarbete inom:
D 34/1995/när, 1063
säkerhet och miljö:
D 30/1993/när, 176, 388
politiska samarbetet, Nordiska ministerrådets redogöresle för:
Dokument 8, 176, 1256
ECE, stärkt samarbete kring sociala frågor i: *D 13/1993/euro*, 198, 966
Europasamarbetet, program för det nordiska: *D 20/1994/euro*, 998

Fiskerisamarbete, samarbetsprogram för: *B 163/när*, 169, 496
Fjällvärlden, åtgärder till skydd av:
A 1124/nord, 268, 316
FN
kvinnokonferens i Beijing:
D 3/1995/p, 243, 1012
Nordiska rådets -konferens, uppföljning av: *D 19/1995/p*, 243, 1036
Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet:
A 1133/när, 176, 384
Forskning(s)
och utbildning i reumatologi:
A 1128/nord, 269, 349
och utveckling av nya och förnybara energikällor:
A 1135/när, 176, 388
nysatsningarna 1994-1996:
Dokument 9, 246, 1264
Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden:
D 22/1995/nord, 1042
Företagsetablering, åtgärder för att förbättra kvinnors rätt till:
D 16/1995/nord, 1031
Förvaltningskultur, öppen, i EU:
D 11/1995/euro, 1024

Genmanipulerade matvaror: *E 17*, 216, 1101
Grupptalan, lagstiftning rörande:
D 11/1991/nord, 950
Gränsöverskridning, fri, överenskommelser om: *E 12*, 210, 1096
Grön BNP, beräkningsmodell för:
D 25/1991/när, 952

Handikapplitteratur, samordning av de nordiska innehaven av:
D 5/1993/nord, 960
Handlingsplan (-program): se även Verksamhetsprogram
arktiska området: *D 31/1995/när*, 186, 1059
barn- och ungdomskultur:
D 35/1995/nord, 1064
mot drogmissbruk i Norden och dess närområden:
D 8/1994/nord, 989
finansiella tjänster: *D 2/1995/nord*, 281, 1010
jord- och skogsbrukssamarbete:
D 29/1995/nord, 1056
jämställdhetsarbetet 1995-2000:
D 1/1995/nord, 281, 1008
och samarbetsprogram för Nordens närområden: *D 17/1993/när*, 186, 968
för ökad sysselsättning:
D 25/1994/euro, 198, 1003
Havsrättens område:
D 5/1995/nord, 1015

Helsingforsavtalet, ändringar i: *D 17/1995/p*, 243, 1032 ; *D 23/1995/p*, 243, 1043
Hormondopning, insatser mot: **D 13/1994/nord*, 994
Hälsopolitiska insatser mot tobaksrökning: *D 21/1995/p*, 281, 1040
Informationskontoret i S:t Petersburg: *E 14*, 212, 1098
Informationsteknikens roll för sysselsättningen i de nordiska länderna: *E 9*, 205, 1093
Informationsteknologi(sk),
nordisk samverkan för en användbar: *A 1125/nord*, 268, 321
kompetens på medieområdet: *A 1115/nord*, 268, 302

Jämställdhetsområdet, samarbetsprogram 1995-2000: *D 1/1995/nord*, 281, 1008
Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.: **D 12/1991/nord*, 951
Järnvägsbolagen, samarbete mellan: *E 10*, 206, 1094

Kontrollkommittén: se Nordiska rådet
Konvention, nordisk, om socialt bistånd och sociala tjänster: **D14/1994/nord*, 995
Kraftsamarbejde: se Energi
Kultur
barn- och ungdoms-, handlingsplan för samarbetet: *Dokument 7*, 246, 1236
nysatsningarna 1994-96: *Dokument 6*, 246, 1183
fonden, berättelse: *C 5/k*, 243, 922
skatter, utlämning av: *E 11*, 208, 1095
Kvinnokonferens, FN:s i Beijing: *D 3/1995/p*, 243, 1012
Kärn-
kraftverken i Sosnovy Bor och Ignalina, insatser för ökad säkerhet vid: *D 10/1993/när, 176, 388*
säkerhet i Nordområdena: *D 47/1992/när*, 176, 388
teknisk verksamhet, kontroll av: *D 29/1993/när*, 176, 388
avfallsprodukter, redovisning av: *D 3/1994/när*, 186, 981

Lagstiftning(s)
rörande grupptalan: **D 11/1991/nord*, 950
framtida samarbete: **D 38/1995/p*, 243, 1067
bättre information om andra nordiska länders: *D 27/1995/p*, 243, 1052
samarbete och arbetsprogram för det nordiska: *D 6/1993/nord*, 281, 961
samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska: *B 162/nord*, 262, 481
samarbete om bio- och genteknologi: *D 9/1991/nord*, 281, 948
samarbete rörande barnskydd: *D 18/1992/nord, 281*, 953
Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd: **D 39/1995/nord*, 1069
Litteratursamarbete: *D 8/1995/nord*, 281, 1020
Lov: se Lag

Media
hållningsskapande arbete för *barn och unga via: D 6/1995/nord*, 281, 1016

-området, informations-teknologisk kompetens på: *A 1115/nord*, 268, 302
Migration under ordnade former: *D 24/1994/när*, 186, 1001
Ministerrådets dokumentaion till Nordiska rådet: *D 26/1995/p*, 220, 1050
Miljö
avgifter och miljöskatter, obligatoriska i EU: **D 33/1995/euro*, 1062
farligt avfall: *D 2/1994/när*, 186, 979
finansieringsbolaget, Nordiska (NEFCO), förhöjt grundkapital: *D 30/1995/när*, 186, 1057
pris, och naturpris, inrättande av: *D 13/1995/p*, 243, 1027
utdelning av: 1351
sektorn, internationella uppförandekoder inom: **D 46/1992/när*, 958
strategi, nordisk 1994-1996: *D 1/1994/när*, 186, 977
D 1/1996/nord, 186, 1072
säkerhet och energi: *D 30/1993/när*, 176, 388
utveckling och säkerhet i Arktis: *D 4/1994/när*, 186, 983
Musikpris, Nordiska rådets och de självstyrande och samiska områdena: *D 7/1995/nord*, 281, 1018
Mänskliga rättigheter, nordiskt informationsnätverk: **D 4/1995/nord*, 1014

Narkotikainformatörer, utbildning av, i Nordens närområden: **D 41/1995/nord*, 1071
Natur-
och miljöpris, Nordiska rådets, inrättande av: *D 13/1995/p*, 243, 1027
vård, sektorsintegrering: *D 12/1995/när*, 186, 1025
NEFCO: se Nordiska miljöfinansieringsbolaget
Nordiska kulturfonden, berättelse: *C 5/k*, 243, 922
Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO), höjning av grundkapital: *D 30/1995/p, 186, 1057;*
D 2/1996/euro, 198, 1074
Nordiska ministerrådet(s)
Dokumentation till Nordiska rådet: *D 26/1995/p*, 220, 1050
fastställande av budgeten för 1996: *D 25/1995/p*, 243, 1047
plan och budget för 1997: *C 2;*
B 161/b, 220, 518, 696
program för samarbete på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet: *D 20/1995/euro*, 198, 1038
verksamhetsberättelse 1995, *C 1*, 220, 518, 696
Nordiska rådet(s)
arbetsgrupp för ny arbetsordning: 1356
arbetsordning ny, presidiets förslag: *A 1139/p*, 240, 409
bokslut och revisionsberättelse: *C 9/k*, 245
FN-konferens, uppföljning av: *D 19/1995/p*, 243, 1036
musikpris och de självstyrande och samiska områdena: *D 7/1995/nord*, 281, 1018
temakonferens om säkerhet i Norden och Nordens närområden: *A 1141/p*, 238, 430
Nordiska rådets 48:e session
berättelser (C-saker): 518
beslut: 1301
Europautskottets saker: 187
val till: 281
frågetimme med samarbetsministrarna: 202
interna beslut: 1303, 1323-1327

kallelse till: 7
kontrollkommitténs saker: 243
meddelanden om rekommendationer (D-saker): 946
medlemmar, valda:
medlems-/presidie-/utskottsförslag: (A-saker): 297
medlemslista: 8
ministerrådsförslag (B-saker): 431
natur- och miljöprisutdelning: 1338
Nordenutskottets saker: 246
Närområdesutskottets saker: 169
presidie-/medlems-/utskottsförslag (A-saker): 297
presidenten(s),
avslutningsanförande: 291
tal av den nyvalde: 288
val av: 281
öppningsanförande: 31
presidiets saker: 220
presidium, val till: 281
regeringsrepresentanter: 11
rekommendationer: 1303
sakkunniga: 1343
samarbetsministrarna, frågetimme med: 202
saklista: 22
session(s)
deltagare: 1338
protokoll vid: 31
protokoll, godkännande av: 293
regler för genomförande: *Dokument 2*, 1164
tid och plats för nästa: 291
utskotts-/medlems-/presidieförslag (A-saker): 297
val
Investeringsbankens, Nordiska, kontrollkommitté: 287
kontrollkommittén: 283
Kulturfonden, Nordiska: 287,288
utskotten: 283
valkommittén: 283
översikt över antagna rekommendationer och yttranden: 1303
Nordiska samarbetet,
reformprocessen: *D 24/1995/p*, 220, 1001
regeringarnas roll i: *E 20*, 219, 1104
Nordjobb som permanent ordning: **D 40/1992/nord*, 957
Nordsjösamarbete: *D 22/1994/när*, 186, 999
Närområden(a)
baltiskt-nordiskt Forum i ett av de baltiska länderna: *A 1107/när*, 175, 297
handlings- och samarbetsprogram för: *D 17/1993/när*, 186, 968
folkupplysningskampanj i Norden om: *A 1133/när*, 176, 384
kärnsäkerhet i: *D 47/1992/när*, 176, 388
myndigheterna, utökad kontakt med: *E 6*, 202, 1090
nordiskt penningbruk i: *E 19*, 218, 1103
riskkapitalfond för Baltikum: *D 26/1994/när*, 186, 1005

Organisationer, frivilliga, samarbete med de officiella nordiska samarbetsorganen: *A 1130/nord*, 272, 363
Orkester Norden: **D 9/1995/nord*, 1022

Presidiets rapport: *Dokument 1*, 245, 1105

Reformprocessen i det nordiska samarbetet, fortsättning av: *D 24/1995*, 1045
Regionalpolitiskt samarbetsprogram: **D 14/1995/nord*, 1029

Regionalt samarbete inom energiområdet: *D 34/1995/när*, 1063
Reumatologi, forskning och utbildning i: *A 1128/nord*, 269, 349

Samarbets
institutioner, utvärdering av: *D 28/1995/p*, 243, 1054
organ, nordiska, samarbetet med frivilliga organisationer: *A 1130/nord*, 272, 363
program/-plan: se Handlingsprogram/-plan
Schengenavtalet: *E 7*, 203, 1091
Sexuellt missbruk av barn, bekämpnig av: *A 1140/nord*, 278, 426, *E 18*, 217, 1102
Sikkerhed/Sikkerhet: Se Säkerhet
Sjukjournaluppgifter, nordiskt system för överföring av: *A 1131/nord*, 275, 374
Sjömansmissionerna, utvidgat samarbete: *D 40/1995/nord*, 1070
Skilsmässa, uppgörelser om vårdnad av barn vid: *D 21/1993/nord*, 281, 971
Skogsinformation: *D 27/1994/nord*, 1007
Sociala frågor inom ECE, stärkt samarbetet om: *D 13/1993/euro*, 198, 966
Socialt bistånd och sociala tjänster, nordisk konvention: *D 14/1994/nord*, 995
Språklig identitet, två- och flerkulturella barns: *D 37/1995/nord*, 1066
Statsborgere: se Medborgare
Statsministrarnas redogörelse: *Dokument 3*, 34, 1166
Sysselsättning
handlingsplan: *D 25/1994/euro*, 198, 1003
informationseknikens roll för: *E 8*, 205, 1092
koordinerad nordisk strategi: *A 1127/euro*, 187, 336
i Norden: *D 26/1993/euro*, 198, 973
Säkerhet(s)
A 1123/p, 238, 308
energi och miljö: *D 30/1993/när*, 176, 388
och miljöutveckling i Arktis: *D 4/1994/när*, 186, 983
i Norden: *A 1137/p*, 238, 404
temakonferens: *A 1141/p*, 238, 430
och utrikespolitisk redogörelse: *Dokument 4, 113*

Telekommunikationer för handikappade: *D 26/1990/nord*, 281, 946
Tolkar och översättare i EU, utbildningssamarbete: *D 36/1995/euro*, 1065
Tobaksrökning, hälsopolitiska insatser mot: *D 21/1995/nord*, 281, 1040
Trafik, grundtrygghet för nordiska transportarbetare
Transportkorridoren Oslo- Göteborg, åtgärder för att samordna infrastrukturutbyggnaden av: *E 1*, 1076

Uddannelse: se Utbildning
Undervisning i danska och norska i Finland: *E 3*, 1081, *E 4*, 1084
Unesco-rapporten "Vår skapande mångfald": *E 16*, 215, 1100
Ungdomskultur, och barn-, handlingsplan för samarbetet: *Dokument 7*: 246, 1236
Utbildning(s)
och forskning i reumatologi: *A 1128/nord*, 269, 349
nysatsningarna 1994-96: *Dokument 9*, 246, 1264
samarbete för yrken med få utövare: *D 6/1994/nord*, 986

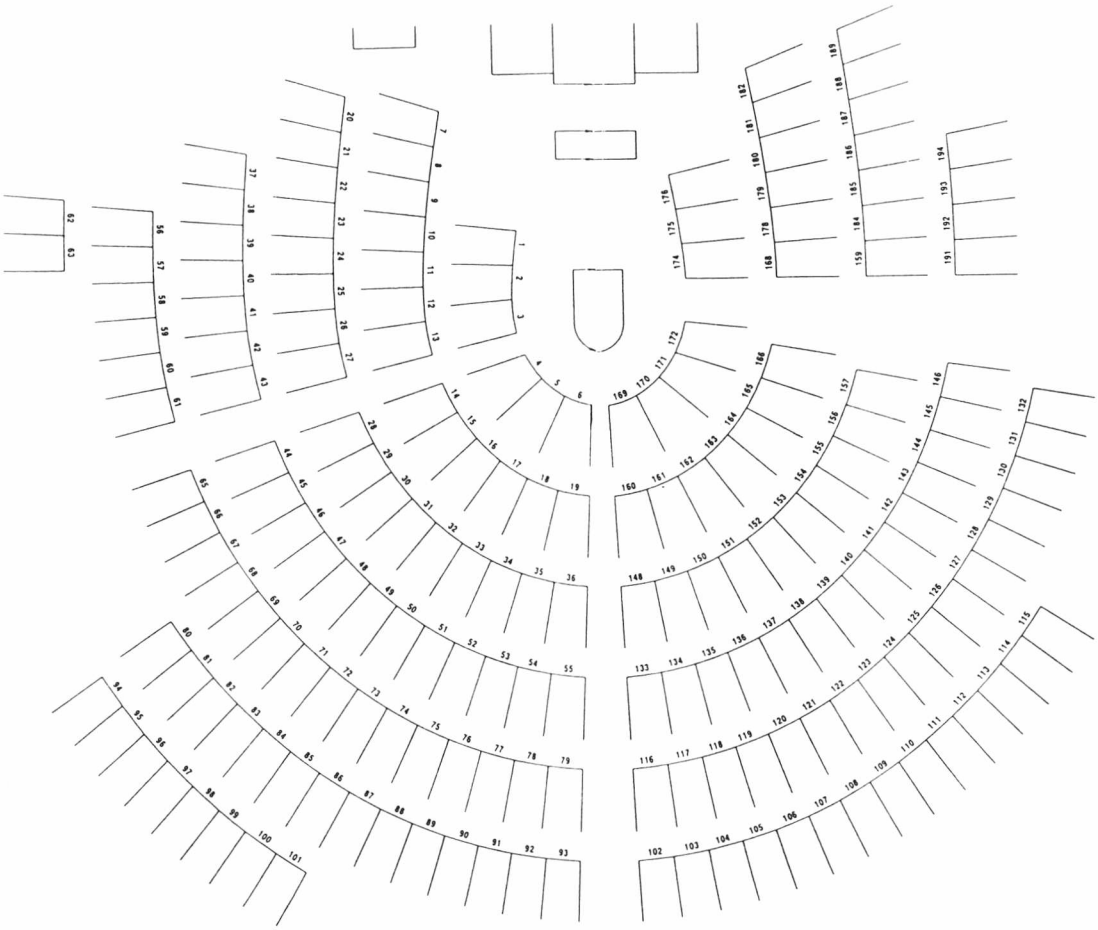
Utvecklingsfondens, nordiska, höjning av grundkapital:
D 2/1996/euro, 458, 1074

Val: 281
Valfångst: *E 5*, 1181
Verksamhetsprogram: se även Handlingsplan/-program
Västerhavets framtid: *E 15*, 214, 1099
Västnorden-Fondens framtid:
B 164/nord, 265, 509
Vårdnad av barn vid skilsmässa, uppgörelser om:
D 21/1993/nord, 281, 971

WTO, plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom: **D 15/1995/euro*, 1030

Økologi: se Miljö
Östersjön, finansiering för räddning av: *D 11/1993/när*, 186, 964
Översikt över sakernas behandling: 1403
Översättare och tolkar i EU, utbildningssamarbete:
**D 36/1995/euro*, 1065

Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas placering i sessionssalen

Regeringsrepresentanter - Hallitusten edustajat

176 Jytte Andersen
175 Claes Andersson
174 Svend Auken
172 Thorbjørn Berntsen
171 Turid Birkeland
170 Davíð Oddsson
182 Anders Eriksson
181 Grete Faremo
180 Laila Freiwalds
179 Bjørn Tore Godal
178 Guðmundur Bjarnason
168 Sámal Petur í Grund
166 Pekka Haavisto
165 Halldór Ásgrímsson
164 Tarja Halonen
163 Päviáraq Heilmann
162 Jytte Hilden
189 Lena Hjelm-Wallén
188 Anne Holt
187 Liisa Jaakonsaari
186 Thorbjørn Jagland
185 Roger Jansson
184 Marianne Jelved
159 Marianne Jensen
157 Ole Vig Jensen
156 Edmund Joensen
155 Lars Emil Johansen
154 Antti Kalliomäki
153 Grete Knudsen
152 Henrik Dam Kristensen
151 Anna Lindh
194 Paavo Lipponen
193 Ole Norrback
191 Göran Persson
146 John Petersen
145 Niels Helveg Petersen
192 Páll Pétursson
144 Poul Nyrup Rasmussen
143 Terje Rød-Larsen
142 Eilif Samuelsen
141 Reidar Sandal
140 Ole Løvig Simonsen
139 Konrad Steenholdt
138 Jens Stoltenberg
132 Björn von Sydow
131 Jan Trøjborg
130 Margareta Winberg

Medlemmar - Jäsenet

169 Hanne Andersen
5 Arne Andersson
6 Janina Andersson
3 Børge Bakholt
2 Dorte Bennedsen
1 Charlotta Bjälkebring
161 Kjell Magne Bondevik
160 Aage Brusgaard
19 Paul Chaffey
18 John Dale
17 Erik Dalheim
16 Anneliese Dørum
15 Knud Enggaard
14 Olof Erland
13 Eirin Faldet
12 Ranveig Frøiland
11 Geir H. Haarde
10 Martin Glerup
9 Jette Gottlieb
8 Jonna Grønver
150 Guðmundur Árni Stefánsson
149 Ragnhild Queseth Haarstad
148 Carl I. Hagen
36 Søren Hansen
35 Chris Heister
34 Svend Erik Hovmand
33 Sinikka Hurskainen
32 Liisa Hyssälä
31 Per Olof Håkansson
30 Margareta Israelsson
29 Johan J. Jakobsen
28 Anita Johansson
27 Eva Johansson
26 Olof Johansson
25 Elver Jonsson
24 Ragna Berget Jørgensen
23 Marjut Kaarilahti
21 Kent Kirk
20 Mari Kiviniemi
136 Inger Koch
135 Ossi Korteniemi
134 Osmo Kurola
4 Anne Enger Lahnstein
133 Henrik Landerholm
55 Annika Lapintie
54 Berit Brørby Larsen
53 Ester Larsen
52 Kaj Larsson
51 Karin Lian
50 Kjellbjørg Lunde
49 Anne Birgitte Lundholt
48 Berit Löfstedt
47 Pehr Löv
46 Hannes Manninen
45 Lauri Metsämäki
44 Jonathan Motzfeldt
120 Jørgen Niclasen
119 Mats Nyby
118 Ingrid Näslund
117 Berit Oscarsson
116 Vibeke Peschardt
68 Jan Petersen
79 Marita Petersen
78 Riitta Prusti
77 Olof Salmén
76 Marianne Samuelsson
75 Kimmo Sasi
74 Sigríður Anna Þórðardóttir
73 Siv Friðleifsdóttir
71 Ole Stavad
70 Otto Steenholdt
69 Steingrimur J. Sigfússon
67 Håkan Strömberg
66 Sturla Böðvarsson
65 Nils T. Svensson
89 Sten Svensson
88 Jan P. Syse
87 Birthe Sörestedt
86 Anders Talleraas
85 Tom Thoresen
84 Kristen Touborg
83 Erkki Tuomioja
82 Valgerður Sverrisdóttir
80 Jarmo Wahlström